

سراز همین شما ره‌درسالنا مه‌افغا نستان لزو ماً اجراآ ت دوایر مملکتی وتصدی های دولتی،باساس‌سال مالی کشور یعنی تااخیر برج سنبله،تهیه وبطبع خوا هد رسید.این شما ره که با چهلمین سا لگرهٔ استقلال‌وطن‌مصادف است،حا وی مطالب وگز ار شهای چهل سالهٔ کشور نیز میباشد که‌طور فوق‌العاده بمعرض مطالعهٔ قار یین گرامی تقدیم گر د ید .

د افغانستان کالنی

۱۳۳۷-۳۶

د مطبوعاتو مستقل ریاست

دداخلی نشراتو مدیریت

مسؤل مدیر : سراج‌الدین وهاج

دافغانستان کالنی

خورا نیکمرغه یوچه دافغانستان کالنۍ، کومه چه پخپل پنځویشتم مطبوعاتي کال کښې پل ږدي. په داسي بختورو ورځو کښې خپروو او گرانو لوستونکو ته ئې وړاندې کوو، چه ځمونږ دگران هیواد داستقلال ګټلو دځلویښتم تلین لپاره پکښې په پوره خوشالۍ جشن جوړېدي.

په دې کالنۍ کښې برسیره دوزارتو د دوائرو او دمو سسو دیو نیم کال (۱۳۳٦ او د ۱۳۳۷ شپږ میاشتنی) پراجراآتو، کوشش شویدی چه دوطـن داستقلال دځلویښتم تلین داحترام لامله په فوق العاده صورت باندې دخپل هیوادتاریخي، اقتصادي، فرهنگي او عمراني څلویښت کـالنۍ واقعي اوپېښې په ښه او لنډه توګه، لوستونکو مخې ته ور سوؤ.

کهٔ څه هم (دمآخذونو او معلوماتو دلږوالي له مخې) دداسي مطالبو ترتیب، تدوین او راټولول، پخپله یو گران کار او ډېر تحقیق اوزیات کوښښ وېدی، خوسره له دې بیاهم دلوی څښتن په مرستـه او دهیواد دځینو لیکوالو او پوهانو په همکارۍ اوددوائرو اوموسساتو په ملگرتیا ددغه کار په پوره کولو کښې تریوې اندازې موفقیت حاصل کړېدی، هیله ده چه دمنلو وړ وگرځي.

په دې ګڼه کښې موددې کوښښ کړیدی چه دکالنۍ په وړه قطعه کښې تغیرراولو دمتن مـخونـه ئې زیات کـړو، اود صـحافت له مـخې ورتـه یوښـه شـکل ورکـړو ترڅـو چه لههـری خوا ښـکـلې اود مـنلو وړشـی. د تاریـخي تمثالـونـو خـپرول، درنـگه فـوتو ګـانو تـر تـیبول، د مختـلفو تونونو تنظیم، دتا ریخي مستند ومطالبو غونډول، دنوی احصائیو خپرول او دڅلویښتو کالو دسیاسي پیښو تتبع اولټه، هرهیوه داسي نوی اوبې سابقې موضوع ده چه یوازې دخدمت په نوم دوطن دجریاناتو علاقمندانو او گرانو کتونکو ته په دې ګڼه کښې ځای ورکړ شو یدی.

هیله لرو چه دغه دنه یادونې چوپړ دمنلو ځای و نیسي او دتولو هڅو نیمگړ تیاؤ سره چه ئې لرو، له دې څخه مو دښکلیو ګڼو د تیارولو لپاره، تشویق کړی.

« سراج وهاج »

ارشادات ذات شاهانه

بروز عید فطر :

.. کمال مسرت دارم که ملت ما از شعایر خجستهٔ اسلام احترام میکنند و از آداب منورهٔ این دین الهی که مبنای سعادت بشر است مواظبت می نمایند. امیدواریم در کشور ما تربیت فردی و اجتماعی همیشه برین بنیان عالی استوار باشد . .

افتتاح فابریکهٔ برق سروبی :

. . بامسرت و امتنان ایندستگاه راکه مرحله نخستین سیستم استفاده از آبهای این منطقه میباشد افتتاح می نمایم. گشایش ایندستگاه عامل موثریست که زمینه را برای استفاده ازین منابع و ایجاد قوه برای پیشرفت پلان عمومی اینمنطقه مساعد می گرداند .

مامعتقدیم نیازمندیهایرا که افغانستان بهفعالیت ومساعی فرزندان خوددارد، ملت ما احساس کرده اند ومیدانند که رسیدن این کاروان بمنزل مقصود وابسته بملت و تصمیم خود آنهاست .

ما مراتب خرسندی خود را بکسانیکه درانجام این موسسه موفق شده اند اظهارمی نماییم و امیدواریم افغانستان را بتاییدات الهی وهمت هموطنان همواره سربلند ومعمور مشاهده کنیم ..

بروز عید اضحی:

...معتقدیم درجهانیکه اندیشه های انسانی بسوی مادیات رهسپار است، بشر بیشتر از هرچیز بفروغ حقیقت نیازمند است، فروغیکه ضامن نجات وسعادت وی باشد. این فروغ را جزدرمشعل دین الهی واخلاق عالی نمیتوان جستجو کرد .

احترام ایام عید هنگامی درست بجا آورده میشود که مردم این شعایر فرخنده را سرمشق زندگی قرار دهند .

درمسافرت باتحادشوروی:

...علایق دوستانه،مناسبات خوشگوار همسایگی که از روز تاسیس مناسبات سیاسی بین هردو کشور بوجود آمده است دلیل واضح سیاست نیك متقابله هردو ملت همسایه میباشد.

افغانستان به تاسی از روحیه وامیدواریهای مردم خویش آرزو دارد تامناسبات دوستانه را باتمام ملل جهان توسعه بخشد وتعقیب ازهمین روحیه اساس سیاست خارجی افغانستان میباشد. تذکار مسافرت دوستانهٔ جلالتمآب بولگانین وجلالتمآب خروسچف بافغانستان وهمچنان مسافرت بناغلی سردار محمد داؤد بروسیهٔ شوروی خاطرات خوشگواری را تازه میسازد.

...ازقرنها باینطرف براعظم آسیاساحهٔ مجادلهٔ مردم وملل است. اگرچه در راه این مجادلات ملل این گوشهٔ جهان آخر به موفقیت نایل گردیده بازهم مجادلات عظیم وبزرگی برای تلافی وجبران صدمه های گذشته،دارند. سیاست بیطرفی افغانستان معرف دوستی ودوام مودت باهمهٔ مردم و ملل جهان است که اساس آن قضاوت آزاد ومثبت بوده وهدف آن زیستن باهمدیگر درحال صلح میباشد. عقیدهٔ افغانستان بهسیاست منشورملل متحد نیزازهمین حقیقت سرچشمه میگیرد که این منشور درکلمات وروحیه مؤید این مفکوره است.

مردم افغانستان عقیدهٔ راسخ دارند که رسیدن به آمال ملی بدون صلح جهانی وامن بین المللی ممکن نیست ونیز صلح وامن جهانی بدون تحکیم دوستی میان مردم وملل امکان پذیر نمیباشد. دوستی افغانستان باتحاد شوروی نیز جزء این عقیدهٔ عمومی مردم افغانستان است که تاریخ گذشتهٔ دوکشور همجوار طبعاً آنرا بیشتر تائید وتحکیم می نماید...

دردعوت قصر کرملین:

... این ملاقات دوستانه موقعی دست میدهد که نقاط مختلف کشور شوروی رادیده ودو باره به شهر بزرگ تاریخی مسکو وارد گردیدیم. مشاهدات مختصری که درفرصت مسافرت من درخاك شوروی میسر گردید. درساحه های مختلف حیاتی ما نه تنها طرف استفاده ودلچسپی بود بلکه مایه مسرت زیاد گردید.

هدف ملی افغانستان عمران وانکشاف کشور وبلند بردن سویهٔ حیات ملی معنوی مردم است که افغانستان بیشتر از همه چیز به آن نیاز مند بوده ومساعی خود را برای تامین آن وقف نموده است نیازمندیهای افغانستان زیاده وهمهٔ آن مولود سوانح ناگواریست که هرچند مردم افغانستان برین سوانح غالب آمده اند نتایج اثرات آن هنوز محتاج مساعی ومجادلات عظیمیست که ملت افغانستان به آن مشغول میباشد. کامیابی افغانستان درین مجادلات برای وصول به نصب العین ملی خویش بیشتر ازهمه چیز بصلح جهان محتاج است. سیاست بیطرفی افغانستان که بطوریك عنعنه دوام نموده است یگانه چیز یکه آنرا راهنمائی نماید قضاوت آزاد ومثبت می باشد. هدف ملی وبین المللی افغانستان را بحیث یك هدف ملی واحد میشناسد ازینرو استقرار اوضاع بین المللی، اعتماد واحترام متقابله وحسن مفاهه وهمکاری میان ملل جهان آرزوی طبیعی وصمیمی افغانستان را شکل میبخشد ...

بمناسبت جشن استقلال :

...ملتیکه بدون آزادی،خود رافاقد همه چیز میداند، این ایام بزرگ برای وی شایستهٔ هرگونه تجلیل

واحترام است. بزرگی وشکوه این روزها مرهون عزم وثبات مردانیست که درطی قرون واعصاردر راه آزادی مبارزه کرده اند.

سیاست خارجی کشور براساس حفظ وتشیید مناسبات نیک بادول متحابه استوار میباشد. در طریق ایجاد وتوسیع دوستی باهمه مردم وملل جهان جریان دارد. هدف این سیاست حفظ نوامیس و منافع ملی درسایهٔ صلح وآرامش جهان بشریت است. این روش راآن آرزو های ملت افغانستان رهنمائی میکند که ازمعتقدات معنوی وشعایر ملی ماسرچشمه میگیرد. افغانستان درمجاری امور بین المللی سیاست بیطرفی خودرا همواره حفظ نموده وآنرا براساس احترام واعتماد متقابله وبراساس قضاوت آزادمتکی نگهداشته است.

افغانستان استقلال صلح وامن گیتی راهدف سیاست بین المللی و موید مرام های ملی خودمیداند ودرین راه از هیچگونه مساعدت وهمکاری دریغ نمیکند.

مسافرت بانقره :

... ازلحظهٔ ورود تاایندم از حسن استقبال واحساسات دوستانهٔ مردم انقره خیلی متحسس گردیدم درین موقع نیك میخواهم تمنیات قلبی وآرزومندیهای صمیمی مردم افغانستان را که برای سعادت و اعتلای برادران ترك خود دردل می پرورند بنام ملت افغانستان بشما اظهارنموده واین پیام دوستی دیرین ونزدیك را بواسطهٔ شما بملت نجیب ترك وشهریان انقره ابلاغ دارم ..

مسافرت به پاکستان :

... احساسات نیکوومعاونت های اخلاقی که ازطرف مردم این قسمت جهان درموقع مجادلات ملی افغانستان علیه مقاصد استعماری ابراز گردیده است. درنزد هیچ فردافغان فراموش نگردیده وهمیشه موردقدرباقی خواهد ماند

افغانستان درهیچ موقع همدردی قلبی خودرادرراه حصول مرام های ملی مردمان همسایه ودوست خود که درتحت استعماراجنبی بودند دریغ ننموده است. بهمین اساس در موقعیکه آزادی باین قسمت جهان آمد، هیچ ملت بیشتر از ملت افغان مسرور نگردید.

افغانستان پیرو یك سیاست کاملاً آزاد بیطرفانه وصلح جویانه است که اساس آن دوستی با همهٔ مردم وملل جهان است واین سیاست رابحیث یك عنعنهٔ تاریخی وآراء ملی تعقیب نموده است درین صورت ممکن نیست که جز دوستی ، تمنای دیگری نسبت بمردم پاکستان دردل مردم افغانستان جای داشته باشد

در پوهنتون کراچی :

ازینکه موقع دست داده درین مؤسسه علمی و فرهنگی شرکت کنم مسرت قلبی خود را اظهار میکنم. پیامیکه آرزو دارم درین موقع برسانم پیام تمنیات نیك مردم کشور من برای خیر وسعادت مردم جهان خاصه ملل شرق و دنیای اسلام است.

جوانان عالم اسلام وشرق به مسئولیت های مشترك بزرگ آینده مواجه هستند که انتفات مطلق شان را بوظایف شان ایجاب می کند. باجلب این التفات موفقیت شان آرزوی مطلق قلبی منست، چون

سعادت حقیقی ملل شرق وعالم اسلام منوط بعمومیت وارتقای علم وفرهنگ است،مشاهدهٔ این کانون درخشنده‌دریك کشور اسلامی مایهٔ مسرت‌منست. علایق فرهنگی میان مردم افغانستان و مردم پاکستان که تاریخ درخشان باستانی شرق شاهد مقام ارجمند آنست،نیکو ترین خاطره ایست که درین فرصت تجدید میشود.بایقین کامل خاطرهٔ نیك این موقع را بایك احساس قدردانی عمیق که نزدمن ایجاد کرده است حفظ خواهم نمود.

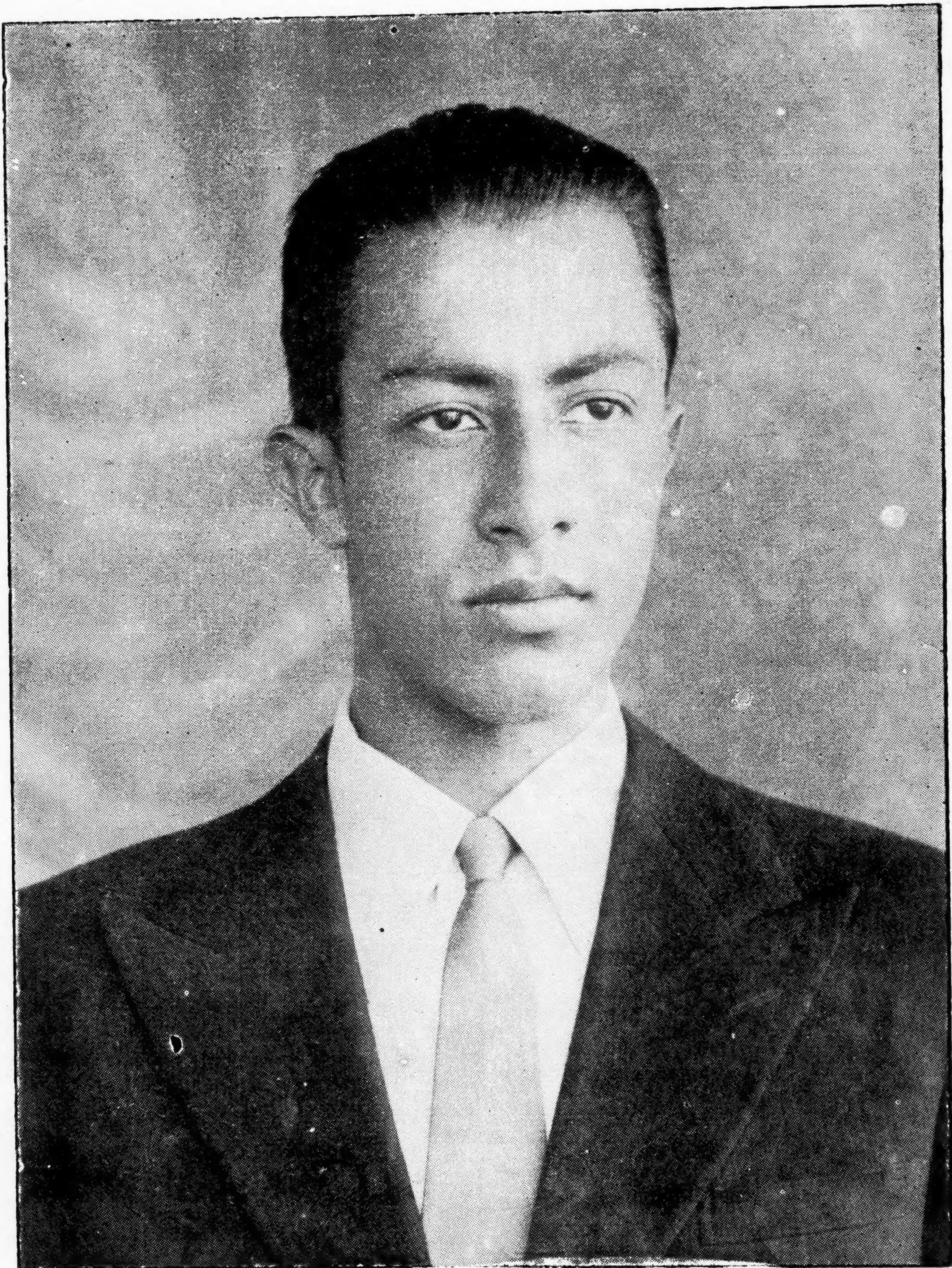
مسافرت بهند :

. شناسایی دیرین که میان مردم افغانستان ومردم هندوستان از باستان تاکنون موجود بوده است یك سلسلهٔ محکم روابط حسنه را تشکیل میکند.تشیید ودوام آن از آرزو های صمیمی مردم افغانستان است .هدف بین‌المللی افغانستان سعی در راه استقرار دوستی ومودت میان مردم وملل جهان است که یگانه پایهٔ قابل اعتنای صلح گیتی شمرده میشود.

مردم افغانستان ایجاد، تشیید،توسیع ودوام روابط مؤدت ودوستی را بامردم جهان عامل بزرگ صلح جهانی دانسته وتمسك بان اصل راعملا وبحیث یك عنعنه ثابت نموده‌اند،

مردم دنیا ، خاصه ملل آسیا، درمقابل نیاز مندی های مشترکی واقع شده اند که رفع آن جداً به اشتراك مساعی وهمکاری صمیمانه به اساس تجدد مطلق ازانحرافیکه بشریت را به مصائب دچار میسازد وپیروی از قضاوت آزاد مردمان این قسمت جهان محتاج است،تلاش فکری ملت وحکومت افغانستان تعبیر تمامیت استقلال ملل آسیایی راجزدرین قضاوت آزاد نمیتوانند سراغ نماید.امیدوار هستم که نهضت جدید ممالك شرق ومردمانیکه باثر مجادلات ملی خود براستعمار درهر شکل و هر محاذ غالب آمده اند، باعقیدهٔ مهر گردد که این مردم باعظمت درگذشتهٔ خود حایز گردیده ووظایف و خدمات خود را برای سعادت عالم بشریت بهنحواحسن انجام دهند.

والاحضرت شهزاده احمد شاه دافغانی سره میاشت
د ټولنې افتخاري رئیس

شهزاده میرویس کوچکترین فرزند شاه محبوب ما

یادگار استقلال کشور

دوالاحضرت شهزاده احمدشاه له وینا ؤ څخه

د سری میاشتی افتتاحیه وینا

دا موسسه لکه څرنګه چه تاسو ته څرګنده ده یو بین المللی حیثیت لری او هدف ئی انسانی خدمت او ددنیا دمصیبت ځپلو خلکوسره مرسته ده او لکه چه موږ ته ثابته ده ددې موسسی اهمیت په درست جهان کښی ورځ په ورځ ډیریږی او هرحساس فرداوجامعه دهغې په تقویه کولو کښی برخه اخی. او همدا وجه ده چه دعقرب په میاشت کښی (۷۲) مملکتونو نمایندګانو په ګډون په دهلی کښی نونسم کنفرانس جوړیږی او په هغه کښې دده پاك مقصد د وړاندی بیولو له پاره ګټور تصمیمات نیول کیږی.

د افغانی سرې میاشتی موسسه چه ددی نیك مرغ بین المللی سازمان یوجزء دی اوستاسو دخیرخواهانه او خیرپالونکی غوښتنی په نتیجه کښی دوجود دګرته راوتلی ده هم په خپل وارانسانی خدمتونه په غاړه اخستی اودخپلوهمنو عانوسره ئی هم په داخل اوهم په خارج کښی څرګندی مرستی کړی دی چه په هغه کښی دسیغان او کهمرد اودچخانسور دمصیبت ځپلوسره کمك او په تیره ژ می کښی دبیوزلو سره مرسته اودمصری زخمیانو او مظلومانو سره خواخوږی کړیده همدغه رازئی د خپل توانه سره له ترکیی او ایرانی مصیبت ځپلو سره همدردی ښکاره کړی ده.

تبریکیهٔ حلول سال نو

حلول سال (۱۳۳۷) راکه کنون در آستانه آن قرارداریم به اعضای سره میاشت، هموطنان عزیز و به جهان بشریت مبارك باد میګویم.

درین لحظاتیکه سالی ازسالی جدا میگردد ومابین زمان گذشته وآینده قرار داریم، طبعاً خاطرما متوجه هردو است به آنچه گذشته و به آنچه می آید علاقمندیم.

خوشبختانه وقتی به علاقمندی به سالی که کنون از آن جدامیشویم، مینگریم دیده میشود که نه تنها اعضای سره میاشت بلکه همه هموطنان گرامی درطول سال باسره میاشت همکاری مادی ومعنوی داشته‌اند.

من بحیث رئیس افتخاری این جمیعت خدمتگار بهبود بشریت، فرصت راغنیمت یافته ویك باردگراز همه آنهائی که در طول سال با جمیعت افغانی سره میاشت معاونت نموده‌اند تشکرات عمیق خودوجمیعت را ابراز میدا ریم.

علاقمندی ما به سالی که اینك درآن قدم میگذاریم ازجهتی است که آرزومندیم درسال نو آرزوهای دیرینه که در انکشاف امورجمیعت داریم جامه عمل بپوشد.

انکشاف وتوسعه امورخیرخواهانه وبشریت پرورانه خواه به سطح ملی باشد وخواه به سطح بین المللی در پرتو صلح وسلم گیتی مجال خوبتر می یابد، امید واریم مساعی سره میاشتهای ملی وبین المللی که از عواطف خیلی بزرگ وقیمتدار انسانیت منشاء گرفته است، از فروغ صلح و آرامش جهان نیرو یافته وسره میاشت ها بخدمات مفید تر موفق گردند.

ددربار وزارت

تشکیل :

ددربار وزیر	ع، ج سردار احمد علی
معین	ع،ص حاجی امین الله
دسلطنتی تشریفاتو دریاست کفیل	
	ع، ص سردار محمد علی
دحرم سرای ناظم	ع، ص محمد آصف
دمحاسبی لوی مدیر	ع، میر امام الدین
دحضوردواخانی لوی مدیر اوددا کتر معاون	
	ع، میر عبدالغنی
دتنظیماتو مدیر :	ص محمدزمان
داوازمو مدیر :	ص شیر احمد
دپانومدیر:	ص محمدعظیم
دنقلیه مدیر :	ص میر اکبر
دخزانی مدیر :	ص عبدالباقی
دکارخانی ناظر	ص محمد عثمان
فراش باشی	ص خوشدل

بناغلی ددربار وزیر

د همایونی ذات دمبارکی حضور مصاحبان :

ع، ص سردار خلیل الله

ع، ص سردار عبدالرزاق

دار التحریر شاهی

تشکیل:

د دارالتحریرشاهی کفیل ښاغلی حافظ نورمحمد (کهگدای)

د دارالتحریر شاهی مشاور ښاغلی سراج الدین (سعیدی)

د اعلیحضرت مطبوعاتی مشاور ښاغلی خلیل الله (خلیلی) - دقلم مخصوص مدیر

ښاغلی عبدالواحد(معروفی) - دلمړی څانګې مدیر ښاغلی غلام‌محمد (آری‌زاد)

ښاغلی حافظ نورمحمد کهگدای د کار په حال کښې

د دوهمی څانګې مدیر ښاغلی عبدالقدوس - د څلورمی څانګې مدیر ښاغلی محمددلاور(قاضی)

د عرائضو مدیر ښاغلی عبدالنبی - درسامی او کتابخانی دڅانګې مدیر ښاغلی محمد همایون(اعتمادی)

اعطای نشانها

ذواتیکه به اخذ نشان های مختلف نائل شده اند:

۱- ع ش سزائی اور افرقه مشرثانی معلم ح پ ومکتب لو ازم قرار اعتبارنامه ۶۲۷-۲۲ -اسد۳۶ نشان استور درجه سوم.

۲- برای ح نامق کمال غندمشر اول ارکانحرب معلم ح پ ۰ قراراعتبارنامه ۶۲۸- ۲۲ اسد نشان استور سوم

۳- « ح احمدضیاء غندمشر ثانی « « « « « ۶۲۹ « «

۴- « ح شوکت الله‌ان غندمشر اول معلم لوازم روغتون « « ۶۳۰ « «

۵- « ش احمدنجاتی کندکمشر متخصص امراض شفاخانه ق ۰ م « ۶۳۱ « «

۶- « ش طاروق چوکر متخصص فارمو کولوژی روغتون « ۶۳۲ « «

۷- « ښاغلی ابرلین سرمهندس ساختمان فابریکه سروبی « ۲۵۳۶ « «

۸- برای (یکصدوهفتاد نفر) وکلای دورهٔ نهم شورای ملی نشان یادګار دوره نهم شورای ملی

اعلیحضرت معظم همایونی در اثنای مسافرت رسمی شان (۲۶ اگست ۱۹۵۷) به ترکیه، به ذوات آتی نشانهای افغانی اعطا فرموده اند:

جلالتمآب جلال بایار رئیس جمهور ترکیه	نشان المراعلی
« عدنان مندرس صدراعظم «	نشان المراعلی
« رفیق کورالتان رئیس مجلس کبیر ترکیه	« « «
« اتم مندرس وزیر خارجیه	نشان سردار اعلی
« شمسی ارگین وزیر دفاع ملی	« « «
« فکرت بلبز سرمنشی رئیس جمهور	نشان سردار عالی
« ملیح اسنبل سکرتر ژنرال وزارت خارجه	« « «
« احمد صالح کرور مستشار صدارت	« « «
رئیس ارکان حربیه عمومیه جنرال حقی تونا بویلو	« « «
جنرال نورالدین اق نوز قوماندان بری	« « «
« فوزی اوچانو « هوائی	« « «
ارمیرال صادق التین جان « بحری	« « «
جنرال نظمی اتاج قوماندان اردوی اول	« « «
والاشان جمال گوکتان والی انقره	نشان استور اول
« حادم لی کفیل والی استانبول	« « «
« ادهم یت کنیو « « ازمیر	« « «
« جمیل گلیش او غلو والی قونیه	« « «
« احسان صبری چاغلیان وکیل والی زگلداغ	« « «
« جلال اونسل والی بورسه	« « «
« حلیم الیوت رئیس مطبوعات	« « «
عالیقدر ویس ورسان رئیس تشریفات	« « «
« فاروق برکل (ترجمان موظف بحضور اعلیحضرت همایونی)	« « «
جنرال ارکیای یوز قوماندان مکتب حربیه	« « «
« احسان بین گل « گارنیزون انقره	« « «
« اکرم اکالین « « استانبول	« « «
« اسمعیل حقی سوقولو قوماندان مرکز استانبول	« « «
والاشان اورهان ارن رئیس بلدیه انقره	« « «
« نافذ تحرالی « قونیه	« « «
حمتمند معرم اولگن قوماندان مرکز انقره	نشان استور دوم
عالیقدر فاروق اوکتای مدیر امنیه انقره	« « «
« خیرالدین نقیب اغلو مدیر امنیه استانبول	« « «
« صفا بالچوق مدیر عمومی خط آهن	« « «
« ضیاء تبه دلن مدیر قلم مخصوص وزیر خارجه	« « «

عالیقدر حلوق کورا (مهماندار ملکی ذات شاهانه)	نشان استور درجه دوم
جنرال اتم (« عسکری « «)	» » »
« تانسل (« « « « «)	» » »
« تو رگت (« « « « «)	» » »
کپتان فایق تالوی سرياور رئیس جمهو ر	» » »
ښاغلی شبهبندر ار مدیر بانک دریانور دی	» » »
اردوان قوناقچی یاور رئیس جمهور	نشان استور درجه سو م
س مصطفی طیار یاور رئیس جمهو ر	» » »
ارتردل چوك د یر « «	» » »
فواد بلجان یاور رئیس جمهور	» » »
برهان اوکول مدبر ترافیك انقره	» » »
اوهان ایوب اغلو مدیر ترافیك استانبول	» » »
ښاغلی ارجمند معاون تشریفات وزارت خارجه	» » »
« انور « « «	» » »
« اورهان شرف اباق مدیر عمومی لوازم وزارت خارجه	» » »
کومود ور	» » »
نجدت او کپتان کشتی ترسوس	» » »
انیس جان باکاند کتور رئیس جمهور	» » »
ښاغلی انور کند کمشر بحریه (مهماندار ذات شاهانه)	» » »
ښاغلی اردوان گون معاون تشریفات	نشان خدمت
« کاظم دمیر مدیر لوازم وزارت خارجه	» » »
« سجوق امر نمایندهٔ اژانس انارولو	» » »
« نجدت اوغور مدیر امنیه از میر	» » »
« شکیب دیزدار کپتان کشتی غیرت	» » »
« امیل دینیز کورت « « معاونت	» » »
« انور اوز کپتان کشتی امور	» » »
کند کمشر پیلو ت	» » »
وحدت اروال کمیسر پولیس	» » »
ساحرارما اوغلو معاو ن تشریفاتی	» » »

په کابل راډیو کښې دخپلواکۍ دجشن په دوهمه شپه براډکاسټ شو

گرانو عزیزانو وطنوالو !

خدای ته شکر کوم چه په دې نیکمرغه فرصت کښې ، چه خپله ډیره او په ملي ورځ تجلیلوو ، خپل صمیمانه تبریکات د زړه له کومې احساسات او نیکې آرزوگانې خپلو گرانو وطنوالو ته ، دهیواد دننه او د دنیا په هرگوټ کې وی ، وړاندې کوم .

د دې لوی شکر له ادا ینې سره د اعلیحضرت محمدنادر شاه غازي او دهیواد دخپلواکۍ د بیرته لاس ته راوستلو دلارې د ټولو مجاهدینو سپیڅلي روح ته درودونه او تحیات لیږم .

په دې موقع کښې چه د افغان ملت افکار یوې ډیرې لوئې ملي خاطرې ته وقف دي زموږ آرزوگانې داسې وظایفو ته متوجه دي چه تیرو پښو زموږ پرغاړه اچوولي او په راتلونکي وخت کې د نوا میسو دساتنې اراده دهغو وظایفو پرځای کول ، زموږ څخه انتظار اري .

له همدې امله نوهیله لرم چه دخپلو گرانو وطنوالو ته چه مستقیما اوسنیو اورا تلونکو تکا لیفو ته وا ړوم .

زما لومړی توقع ، چه د دې صحبت فرصت دهغې دښکاره کولو دپاره غنیمت گڼم دهغه مو قعیت پیژندل دی ، چه پخپل ملي ژوندکښې له هغه سره مخامخ یو .

یوازې سمه لاره چه د دې مقصدته درسیدلو دپاره لیده کیږي ، هغه عمیق او حقیقت خو ښو ونې تفکر دی چه موږ ترهر یو بل ملت دتیرو عواملو او پیښو په تحلیل کښې ، او دخپل اوسنی زیار د لارې اوطرز په غوره کولو کښې ، او درا تلونکي مأمول دنتایجو په آرزو مندۍ کښې هغه ته اړ یو .

دا ډول تفکر داښیي چه د ژوند په ډیرو کامیابو دقیقو کښې موږ اندیښنه او عمل دې د کامیابۍ دساتلو ، بشپړ ولو او ټینگولو دپاره وقف شي ، نه داچه خپل ځانونه ، داحساساتو په طوفان کښې غولونکي غرور ته وسپارو .

دتکمیل یوازنۍ لاره داده چه خپلې نیمگړتیاوې اواړتیاوې وو ینو اودمو قعیت حقایق د ځانو دلار ښوونکي کړو .

لوی جهاد په لاره کښې زیار ایستل دی ، په دی تعریف نودخپل حکومت داخلی سیاست ستاسی حقیقت خوښو ونکی تفکرته سپارم .

پدی لار کښې دیوه مسئول فرد په حیث له یوه شی څخه تاسی ته ډاډ ورکوم ، اوهغه دا دی چه زما حکومت هیڅ ډول یومقدور اوخالصانه زیار اوکوښښ نه دی سپمولی اوانشاءالله نه به ئی وسپموی که په کومه ساحه کښې مو بریالیتوب په برخه شوی وی او بریالی شوی نه یو په هر حال زمونږ تصمیم اواراده ددی سعیې ، دجاری ساتلو دپاره دوام لری اودوام به ولری .

ډیرموفقیت او یالیږه ناکامی دهیواد دټولو افراد په زیاتی مرستی پوری اړه لری غواړم چه د هغو کسانو له مرستی څخه چه په یوه ډول دواو ئی دحکومت په ملی مجاهدو کښې برخه اخیستی ده ، تشکر اوامتنان څرګند کړم .

څنګه چه زمونږ آرزومندی اوزیار پای نه لری نوددی همکاری دوام هم دټو لو افرا د و له خوا په تیره بیا دهیواد دځوانی طبقی له خوا ، تل زما آرزوده ، اودهغی لاس راوستلو ته قوی امیدلرم .

باید ووایم ، چه یولږ شمیر استفاده غوښتو نکی عناصرهم موجود ووچه ، غوښته ئی چه دنورو ترتاثیر لاندی دخپل ځان دآرامی اوهوسایی دپاره دخلکو دآرامی اوهوسائی په قیمت ټيټو اوغیر متوقع کارونو ته لاس واچوی ، ملګر دخدای په فضل دالاسونه په هروخت کښې ناکامه شوی ، اوحکومت قطعی تصمیم نیولی دی چه دمملکت دقوانینو دتطبیق اواداری له لاری ، لاسونه لنډکړی په تیره بیا هغه کسان چه دملت اوحکومت له اعتماد څخه ئی بده استفاده کړی اودخدای داوامرو اودمملکت دقوانینو ، اودانسانی وجدان اوشرافت دحکم پرخلاف ئی ددی پرځای چه دخلکو خدمت وکړی ، دخلکو پر معنوی او مادی حقوتجاوز کړی اوضررئی وررسولی ادی دداسی کسانو څخه به قانونی بازخواست وشی دهیواد دژوند په مختلفو لاروکښې دمختلفو شقوقو دانکشاف اوترقی دپاره دحکومت زیارچه تل ئی جاری ساتلی په تیر کال کښې هم هغه یوه سلسله جاری اقدامات دی چه البته زمامحترم همکاران به په خپل نوبت ګران وطنوال پری خبر کړی چه پدی باره کښې نورو توضیحات له خپلی خواتکرار بولم ، ددی زیار کامیابی یوڅه بین المللی همکاری ته اړه ده دافغانستان بین المللی سیاست دهیواد دملی آرزوګانو پر اساس زمونږ دخلکو دمادی اومعنوی ژوند دانکشاف دپاره طرح شوی دی مونږ دملی آرزو مندیو او زیارو له مخی په واضح ډول معلومیږی چه زمونږ دآرزوګانو پوره کیدل ترهرڅه ډیو ددنیا سولی ته اړدی هیڅ یوهیواد بی ددنیا دسولی په سیوری کښې نشی کولای چه خپلو ملی آرزوګانوته ورسیږی څنګه چه مونږ ترهرچا دخپل هیواد دانکشاف په لارکښې ځان زیارته اړ بولو نوځکه تر هر چا ډیر ددنیا دسولی اوسلا غوښتو نکی یو ، لدی کبله نودافغانستان دسیاست لومړی خښته دجهان د ملتو او خلکو سره ددوستی اوسولی غوښتلو پر بنسټ ایښول شوی ده پدی آرزومندی کښې هیڅ یو تبعیض دهیڅ یوه هیواد یاخلکو لوی وی که واړه کهلری وی که نژدی زمونږ په نزدوجودنلری دامستقله اراده د افغانستان دخلکو دآرزو ګانو څخه سرچشمه اخلی چه دهیواد په بین المللی سیاست کښې د حکومت د تفکر د طرز یوازینی لارښونکی دافغانستان حکومت دبی طرفۍ دسیاست په اختیارولو اودهغه په تعقیب اودوام کښې دبی غرضانه آرزو اومثبت تفکر اومستقل قضاوت پراساس دملت دفیصلی پیروی کړی اوو به ئی کړی ، پدی سیاست کښې هیڅ یوډول تغیر ندی راغلی هغه عنصر چه دافغانستان عنعنوی بی طرفانه سیاست ته امتیاز ورکوی هغه شکاره صمیمیت اوصراحت دی چه د افغانستان دملی ارادی داستقلال نماینده ګی کوی پدی اساس دمتحابه دولتو سره دافغانستان ددوستۍ روابط پریوه داسی بنسټ ولاړ ساتلی شوی دی چه

لههمدې ځایهده ٬چه باید داخبره هیره نه کړو چهمونږ دهیواد پهمقابل کښې دخپلو واجباتو دادا ینې پهساحه کښې کهڅههم ،دخپلواکۍ پهبیرته لاس‌ته راوستلو بریالي شوي یو اوددې ملي ناموس دساتلو دپاره پهخپل‌تصمیم اواراده کښې کامیاب یوخو دهغه دبشپړ والي دپاره اوس هم زمونږفرایض اووظیفې پای‌ته ندې رسیدلې دملتو پهننني ژوند کښې خپلواکۍ تعبیر یو ازی ، په سیاسي خپلواکۍ محدود کیدای نهشي دسیاسي خپلواکۍ ارزښت دادی چه یوملت پهخپلواك تصمیم اواراده او خپلواك عمل اوفکر او بخپلواك روح‌سره دکمزورۍ، ناپوهي ٬بې‌وزلۍ ، او وروسته پاتې‌کیدو له منګولو څخه خپل‌ځان آزاد کړي ، ددې‌موقعیت پیژندلو تهالتفات زمونږ ملي‌وظیفې ته کې٬ زه دیوه افغان فرد پهحیث اوهم دیوهفرد پهحیث چهدهیواد پهحکومتي چارو کښې مسئولیم غواړم چه پهډیر صراحت سره ووایم ترڅوچه دکمزورۍ ، ناپوهۍ ، بې‌وزلۍ٬ اووروسته پاتې‌کیدو پهمقابل کښې په لوی جهاد کښې بریالي نهشو حق نهلروچه کوم‌غرور مونږ غافل کړي ٬ اوهغهخوښې غوره کړو ٬ چهمونږ غولوي اوهغه قناعت ته لارور کړوچه محرومیت راولي ٬٬د افغانستان ملي‌سیاست یوهدف لري ،او هغه ددې تزلزل نهمنی اودهغو ډېر اخوالي‌اوټینګو اواوزیاتوالي دپارهدد پیلوماسي شخصي تماسو دبین‌المللي همکارۍ دایجاد ولو اوجلبو لوله لارې زیاراېستل شوي‌اومثبتې اوعملي‌نتیجې ورڅخه اخستل شوې دي دافغانستان حکومت پهټولو مواردو کښې‌دملي‌نوامیسو ساتل‌اودهیوادد کټوخوندي کول‌دمتقابله احترام اواعتماد مراتب بنه‌نیت اوښهمفاهمه دملګرو ملتو دنشورا ساسونه اودبشرې دیاد آرامۍ او نیکمرغۍ هدف دافغانستان دذات البینی‌ر وابطو په ساحه کښې دمتحابهیوادو پهتوره بیا دګاونډیو هیوادو اوهغه ممتکتو به چهدهغو سرمایه کلهه دپوهنې معنوي‌اوجغرافیوي حوزه کښې ژوند کووهم دحکومت دسیاست دمدار اصول دی‌دپاکستان سرهزمونږ دروابطو پهباب کښې چه‌یوازینۍ ملکت‌دی چه دپښتونستان دقضیې لهمخې لههغه سرهسیاسي اختلاف لروچهتراوسه ئې‌پهحل باندې‌بریالي شوی نه یوږ مونږ دایمي ز یار دپښتو نستان‌دقضیې‌دحل‌دلارې‌دپیدا کولودپارهدوام‌لري دجلالتمآب شهیدسهراوردی‌دپاکستان دصدراعظم وروستی راتك کابل ته ګټور قدمو، چه دیوی ګډې ابلاغي پهخپرېدو منتج شویدی‌ابلاغیې دپښتونستان دقضیې‌په باب کښې ددووحکومتو ترمنځ ددوستانه مذاکراتو تصمیم تائیدکوي اودهمدې دپارهئې دلویو سفیرانو لیږل‌راليږل ددې‌مقصد پهلاره کښې لومړی ګام وپیژاند هیله‌لروچه ددې ابلاغي دمحتو یاتو تطبیق خپل مراتب پهدوستانه ډول طې‌کړي‌اوددواړو هیوا دوګډې آرزو په لاره کښې د پښتونستا ن د قضیې دحل اودد ومسلمانو هیواد ودروابطو دښه‌کیدو دپاره خدمت وکړي دپښتو نستا ن په قضیه کښې دافغانستان موقف همیشه غوندی دپښتو نستان دخلکواومشرانو دملي آرزوګانو کامل ډاډاوآزاد قناعت دی پدی‌موقع کښې چهمونږخپلهملي ورځ تجلیلو وغواړم خپلي‌شخصي او دافغانستان د حکو مت اوخلکو آرزوګانې دخپلو پښتونستانې‌ورونو دسعادت دپاره وړاندې کړم .

پهپای کښې‌یووار بیاددې‌لوئې‌ملي ورځې‌خپلو ګرانووطنوالو ته مبارکي ورکوم . ستاسې ټولوسلامتي نیکمرغي دلوی خدای‌له دربار غواړم اوخپله دزړه آرزو دبشریت دټول‌عالم اودمسلمانانو دنړۍ د سعا دت دپا ر ه ښکاره وم .

چهلمین سالگرهٔ استرداد آزادی کشور، مارا موقع بخشید با وزارت خانه ها ومؤسسات حساس که در رشته های مختلف حیاتی مملکت سهم بارز وبرجسته دارند و در چهل سال گذشته مصدر یک سلسله فعالیت هایی گردیده اند که تا اندازه یی نیازمندی های جامعه را مرفوع داشته است، تماس گرفته بغرض مزید معلومات علاقمندان محترم سالنامه افغانستان منتشر سازیم. درینجا حتی المقدور سعی شده است از حشو وزوایدو جزییات صرف نظر نموده مطالب را باختصار تقدیم قاریین عزیز نماییم. البته بی مورد نیست از همکاران گرامی این نامه که اولتر ازهمه بصدای ما لبیک گفته موضوعات مربوط را باختیار ما گذاشته اند، سپاسگزاری نماییم

-اداره-

یک عکس تاریخی : اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید (رح) با فرزند رشیدشان
اعلیحضرت معظم همایونی

مرحوم سردار عبدالقدوس خان اعتمادالدوله قوماندان محاذ قندهار باصاحب منصبان معیتی ومعتبران قومی ازراست به چپ : (نفر٤) مرحوم محمد ابراهیم خان مدیر گمرك هرات، (نفر٦)بناغلی امیرمحمد خان کندکمشر، (٧) بناغلی عبدالعزیز بارکزائی یاور،(٩) بناغلی محمدشریف پیشخدمت باشی(١٠) مرحوم سردار عبدالقدوس خان اعتمادالدوله (١١)مرحوم شاغاسی عبدالحبیب خان بارکزائی'(١٢)مرحوم محمد رفیق خان الکوزائی (١٤) مرحوم سیدمحسن خان قندهاری' (١٥) مرحوم میرعبدالرحیم خان'(١٦)یکنفررسالهٔ شاهی (چند نفردیگر شناخته نشدند)

ترقیات عمومی افغانستان

ماس مملکت اسلامی افغانستان بادنیای جدیدغربی ازاواخر قرن ۱۸ آغاز میابد ولی صدسال اول این تماس زیاده ترجنبهٔ مجادله مستقیم رادرمقابل استعمار داشته‌ودراثر آن برای حفظ یك حصه‌از خاك‌خود یك حصهٔ دیگر آنرا از دست میدهدودست استعمار راحتی المقدوراز گریبان خود کوتاه میسازد ودر نتیجه میتواند استقلال کامل خود را به‌نسبت بسا ازممالك آسیائی و افریقائی زودتر مسترددارد . وبعداز ۱۹۱۹ باردیگردرسلك ممالك آزاد جهان قرار گیرد . البته‌مقدمات این پیش آمداز ناحیه سیاسی وذهنی واداری واقتصادی تایك اندازه‌درآخر قرن۱۹ چیده‌میشودمگرانکشاف اساسی آن بعد ازاسترداداستقلال کامل افغانستان شروع به‌طرح‌ریزی مینماید ومنا سبات دوستانه سیاسی بادول مجاورودول مقتدرتاسیس میکند. روابط اقتصادی- تجارتی وعرفانی منعقد میشود وافغانستان روبه‌عصری شدن میگذارد تااینکه‌در اثر بعضی بی احتیاطی‌ها در ۱۹۲۹ دچاراختلال میگردد . دراثر آن پیشرفت افغانستان نه تنها متوقف میشود بلکه اساسات تجددهم برای یك سال ازهم میپاشدونتائج بدست آمده اکثراً غارت میگرددتااینکه خدمات برجسته‌وخستگی ناپذیراعلیحضرت شهیدمحمد نادرشاه‌غازی آنرا ازاین ورطه نجات میدهدواساسات سابق برشالوده‌متین تربنامی یابدواز ۱۹۳۰ تاامروزهمیشه‌در تقویه وتوسعه میباشدومملکت مدارج ترقی وتعالی رامیپیماید .چون‌موضوع‌مازیاده‌ترمتوجه پیشرفت‌های اخیرافغانستان است گنجایش تذکارتحولات نیم‌قرن اخیر بهیچوجه دیده نمیشود. بنا بر آن سالهای اخیر موردبررسی قرارگرفته واز سابق تاجای حرف زده‌میشود که حفظ تسلسل منطقی آنراایجاب مینماید . برای این منظورشئونات مختلف حیات افغانی اعم ازسیاسی- اقتصادی- اجتماعی- عرفانی وتوسعهٔ مناسبات بین‌المللی درنظر گرفته شده‌اولاً به‌تحلیل تحول سیاسی پرداخته‌میشود .دولت افغانستان دراخیرقرن (۱۹) هنوززیاده‌ترمتوجه داخلی خود بوده بمیان آوردن وحدت داخلی واز بین بردن ملوك الطوائفی راهدف اصلی خودقرارمیدهدودراوایل قرن (۲۰) چون حکومت مرکزی قوت لازمه‌رابدست میارد، دولت بیشتر بطور ذهنی راه میپیماید تا استقلال افغانستان بدست آید. بعداز ۱۹۱۹ تاسیس ومناسبات بین المللی زیاده تر مطمح نظر بوده اندیشه عصری شدن مبالغه آمیزی افکار را بخود جلب نموده و منجر باختلال میشود . بعد از ۱۹۲۹؛ در عصر نادرشاهی بعد از آنکه از ورطهٔ هلاکت نجات میابد اولا استقرار امنیت و احداث مجدد مناسبات بین المللی رادرنظر میگیرد.سپس به اصلاحات داخلی میپردازد وبرای این منظوربه تشئید علائق بین‌اداره‌شوندگان واداره کنندگان اشتغال ورزیده‌اساس‌حکومت شاهی‌مشروطه را در ۱۹۳۱ دراثر انعقاد لوی جرگه (که‌حکم مجلس مؤسسات را در افغانسان داشته ودر مسائل مهم وخطیر بآن مراجعه میشود) توسط نمایندگان ملت‌میگذارد وباین ترتیب‌افغانستان دارای اصولنامه اساسی میگردد. اصل‌تفکیك قوا برروی کارمیاید و کارتقنین آغازمیشود. دراین ایام‌شوری‌افغانستان درسال‌سوم‌حیات‌دورهٔ‌نهم خویش میباشد.در این۲۷ سال‌قوای مقننه‌برعلاوه وظائف عادی‌خود ازقبیل تصویب‌سالانه بودجه‌دولت‌و تصویب معاهدات بادول خارجی مؤسسات بین‌المللی به‌ترتیب (٦٥)اصولنامه‌واساسنامه که در حیات مملکت حائز اهمیت میباشد پرداخته است که‌از بعض‌آنها حسب‌ذیل باتاریخ تصویب آن یاددهانی میشود: اصولنامه تجارت (۱۹٤۲)اصولنامه ترفیع وتقاعد دولتی(۱۹٤۳) (این اصولنامه در۱۹٥٥ تعدیل یافته است)اصولنامه کاروکارگر(۱۹٤٥)اصولنامهٔ بلدیه(۱۹٤۷)اصولنامهٔ مطبوعات (۱۹٥۱)اصولنامهٔ مکلفیت عسکری (۱۹٥٤)اصولنامهٔ سرمایه گذاری درافغانستان (۱۹٥٤)اصولنامه هوانوردی ملکی(۱۹٥٦) .

درقوای قضا ئیه آزاد ی شرعیت غرای محمدی ازمداخلهٔ حکومت همیشه درنظر بوده محاکم سه‌گانه ابتدائیه،مرافعه وتمیز مطابق قوانین اسلامی حنفی اجراآت مینمایند وزارت عدلیه امور اداری مربوط بآن‌را اجرانموده وارتباط اجرائیه وقضائیه‌راتامین‌مینماید از آنرو درسالهای اول تطبیق اصولنامهٔ اساسی چون حیات جوامع افغانی ساده‌ترنبوده واجراآت محاکم احتیاج مبرم به تثبیت وتدوین نداشت ومیشد مطابق کتب فقه خود بخود بعمل آید، لزوم تدوین دیده نمیشد واگر احیاناً مشکلی تولید میگردید مورد استفتأ جمعیت العلماء واقع میشد مگردراین ده‌سال اخیر که حیات مردم این مملکت عصری شده میرود و احتیاجات جوامع هم مرکب میگردد ولزوم تثبیت وتدوین تعلیماتنامه های سوانح واصولنامه‌ها بشدت حس شده اصولنامهٔ اداری محاکم عدلیه وتعلیماتنامه های تزکیهٔ شهود وصایه وکالت دعواتحریروثائق ترتیب وبه‌ساحه عمل میایند ودرتدوین قوانین ازروی فقه اسلامی قدم جدی گذاشته میشود تابدین وسیله وحدت کلی دربین محاکم حکمفرما شده قوای قضائی مشرف به‌نظم‌وترتیب کامل گردد واگر احتیاج افتد برای ساختن قوانین جدید نیز اقدام میشود.

برعلاوه برای‌فیصله منازعات تجارتی ازسالیان درازی است محاکم تجارتی بصورت جداگانه دائر گردیده‌است وهم‌ده‌سال میشودکه برای‌محاکمه مامورین خدمات عامه‌محاکم اداری تاسیس یافته است هرکدام این‌محاکم مطابق اصولنامه های‌خاص اجراآت مینمایند.

این‌محاکم نیزعین مراحل سه‌گانه راتعقیب میکنند تاحقوق‌مامورین خدمات عامه‌وتاجران حفظ‌شود.

هکذاتشکیل دیوان‌عالی نیزحسب احتیاج پیش‌بینی شده‌است تادرموقع محاکمهٔ مامورین عالی‌رتبه‌مطابق بآن رفتار گردد.

بااین‌ترتیب به‌صیانت‌حقوق فردی درهرمرحله‌وقع گذارده میشود وتوسعه ساحهٔ قوای قضائیه‌افغانستان ازآن هویداست. درساحه اجرائیه نیزدولت افغانستان ازبدوتاسیس حکومت‌مشروطه مصدرخدمات شایان وقت‌میگردد، چه‌سازمان های‌اجرائی‌و اداری آن‌بمرور ایام چه‌ازروی کمیت‌وچه ازنظرکیفیت ترقیات قابل وصفی رانائل گردیده‌است.برای این منظور تفصیلات وتشکیلات‌دوائر مرکزی در سال ۱۹۳۱و ۱۹۵۶ حسب‌آتی برسبیل مقایسه بیان میشود: درسال ۱۹۳۱ دولت افغانستان دارای‌صدارت، وزارت حربیه،وزارت‌خارجه ، وزارت داخله، وزارت‌عدلیه، وزارت‌مالیه،وزارت‌تجارت، وزارت‌معارف،ومدیریت های‌مستقل طبیه‌وپست وتلگراف‌بود.درحالیکه درسال ۱۹۵۶ برعلاوه وزارت های‌بالاتشکیلات مرکزی دارای وزارت های‌فوائد عامه،معادن وصنائع،زراعت،پلان،صحیه ومخابرات وریاست‌های مستقل مطبوعات و قبائل میگردد، البته سال تا سیس وارتقای وزارت خانه ها و ریاست های جدیدیکی نمیباشد وتدریجاً نظر باحتیاج بوجود آمده اند. این ازدیاد منحصر بوزارت خانه ها وریاسات مستقل نمیماند درداخل هروزارت نیزدوائر متعدد مطابق ایجابات عصری وازدیاد وتنوع وظائف بروی کار میآید.مثلاً وزارت‌معارف که‌درسال ۱۹۳۱ دارای‌یک‌معین،ریاست‌دارالتالیف،مدیریت های‌تفتیش، مامورین وتدریسات وتنظیمات واوراق ومحاسبه وتحریرات و موزیم بود،درسال ۱۹۵٦ دارای دومعین و چندین مشاور و ریاست های تدریسات مسلکی،ثانوی وابتدائی،تفتیش،پښتوټولنه، انجمن تاریخ،دارالتالیف وانجمن دائرة‌المعارف ومدیریت های‌ارتباط خارجه،موزیم،کورسهای پښتو، مجله عرفان، کتابخانه،مطبعه،معلمین، مامورین،سپورت ،حفظ‌الصحه،تعلیمات‌اساسی،احصائیه، تالیف وترجمه،قلم‌مخصوص، محاسبه نقدی،محاسبه جنسی،اوراق،تعمیرات ولوازم میگردد.

این‌بسط تشکیلات مخصوص بمرکز نمیماند بلکه‌تاثیرآن درولایات نیزدیده‌میشود.

برعلاوه دوائربمیان‌آمدن حس‌وارسی زیادتربه امورملت وفراهم آوری تسهیلات برای مردم‌ومرکب شدن حیات دوائرعصری شدن‌موسسات واحدهای‌اداری ولایات وحکومتی‌های‌اعلی که‌خیلی وسیع گرفته‌شده‌بود

اعلیحضرت محمد نادرشاه غازی شهید رحمة الله علیه محصل استقلال وطن
در موقع سپه سالاری

هیأت اعزامی افغانستان برای عقد معاهدهٔ صلح بادولت انگلیس : از راست بچپ نشستگان :

دیوان نرنجند اس ، مرحوم محمود طرزی (رئیس هیأت) ، مرحوم غلام محمد خان ور دك

ایستادگان

بناغلی عبدالهادی داوی، بناغلی بازمحمد منشی ، کرنیل پیرمحمد تره خیل ، بناغلی عبدالوهاب طرزی

رفته‌رفته خوردشده میرود وچندین حکومتی ازاین ولایات بزرگ اعلی جدیداً تاسیس‌میا بندوبدین‌ترتیب تعدادما مورین کشوررا به نسبت سال ۱۹۳۱ زیاده‌از (۲۰) برابر میسازد. که‌این‌ازدیاد خودممثل‌توسعه کارهاوتعمق‌درامورمیباشد •

افزودی‌فوق‌درصاحب‌منصبان لشکری نیز نظربه عصری شدن اردوی شاهانه ومرکب شدن و ظائف بوقوع‌میپیوندد ازآنجاست که حین مجهز شدن اردوی‌شاهانه به‌اسلحه جدید هیچ نوع مشکل سدراه‌نمیگردد.

چون‌منظورتربیه‌صاحب منصبان اردو وتعمیم مکلفیت عسکری حفظ ناموس‌واستقلال مملکت ودفاع‌از خاك افغانستان‌است، بنابران‌اسم‌وزارت‌حربیه‌بوزارت دفاع‌ملی تبدیل‌شده وبدین ترتیب اسم با مسمی‌را حائزمیشود •

وزارت‌دفاع میلی برعلاوه وظائفی مسلکی‌وظائف تربیوی وعرفانی قابل‌اهمیت‌نیز دارد که درعصری شدن افغانستان نقش بارزی بازی کردنی است چهرسال علاوه ازصاحب‌منصبان درشقوق مختلفۀ قشون نظامی یك‌تعداد اطباء‌ومتخصصین بیطاری‌ومنسلکین حساب‌وفارغ التحصیلان دوره ثانوی راتهیه میدارد وهمچنین درتعمیم‌سواد وانتشار معلومات مدنی‌دربین‌افراد اردوجدیت نامه دارد که موازی با فعالیتهای وزارت معارف‌ومطبوعات درراه تنویرافکارو بلندبردن سطح‌ذهنی‌جامعه‌پیش‌میرود• درسیاست خارجی خوددولت افغانستان همیشه حفظ صلح‌واصل‌دوستی واحترام متقابله‌رابا تمام‌ملل جهان درنظرداشته درتوسعه وتشئید مناسبات‌وابرازحسن نیت‌واحترام‌عالم‌بشریت باطرفداری ازاساسات‌منشورملل و سائر مناشیر بین‌المللی پویان میباشدوبروی‌همین‌اساس‌باتمام ملل صلح‌دوست جهان‌همنوابوده هرنوع مداخله‌رادرامور دیگران نکوهش میکنندوتعیین سرنوشت هرکتله بشری‌را مطابق اراده‌خودشان به تاسی‌اعلامیۀ حقوق بشرآرزودارند • بهمین‌علت‌است که‌حین‌شمول درمؤسسه ملل‌متحد درسال ۱۹۴٦ باتفاق آراء‌درآن‌مجمع جهانی‌پذیرفته شدوتاامروز بحیث یك‌عضوصادق وصمیم ازاساسات‌مفیدآن‌پشتیبانی وپیروی مینماید • ودرمجالس آن‌همیشه ازآزادی ملل‌ومردم‌جهان‌طرفداری میکند وروی همین اساس حق تعین سرنوشت رابرای‌برادران پشتونستانی مطالبه‌وتائید مینماید و درکنفرانس باندونگ و سایر کنفرانسهای بین‌المللی که بقصد دفاع و سعادت نوع بشر در هر گوشه دنیا تشکیل میگردد بامسرت اشتراك مینماید و ازروی‌خیرخواهی وابرازاحساسات‌نیکو و خواهش شناسائی بهتربمیان آوردن حسن‌تفاهم وهمکاری درتامین خوشبختی جهان بشری وحفظ‌علائق نیك‌باهمی وکوشش درتقویه‌دوستی‌میان‌همه‌مردم‌وملل‌جهان‌است که‌افغانستان‌احترام و دلچسپی بسا‌ازدول‌جهان‌رابخود جلب‌میدارد چنانچه‌رؤسای جمهور مصروپاکستان وصدرعظم های‌روسیه، برما ترکیه وجمهوریت مردم‌چین یکی‌بعدیگر مسافرتهای دوستانه بافغانستان بعمل میاوردند واعلیحضرت همایونی‌رابروسیه وترکیه وپاکستان دعوت میکردند.صدرعظم‌افغانستان نیزازروسیه‌پاکستان‌وترکیه مصر وپولند و چکوسلواکیا واطریش‌وچین‌توده وبرماوهندبنابر دعوت صدرعظم‌های ایشان دیدن میکنند وصدای پیام‌دوستی و صلح خواهی‌ومساوات پسندی‌ملت‌افغان‌را درنقاط‌مختلف جهان میرسانند •ضرورت توایدحسن تفاهم‌و رفع اختلافات‌سیاسی که‌روی‌موضوع‌پشتونستان ازبدوتاسیس پاکستان بین‌این‌دو ملت مسلمان (افغانستان وپاکستان)وجود داردنیزازنظرحکومت پوشیده نمانده وبرای حل‌وفصل یگانه اختلاف مذکوردربین دوکشوراهمیت‌ولزوم مذاکرات مستقیم پی‌برده‌است چنانچه بهمین‌علت است که ذات همایونی دو سال گذشته ازجلالت‌مآب رئیس جمهور پاکستان‌دعوت‌مینماید تا بکابل‌آمده‌باسران کشور افغانستان تماس

مستقیم گرفته بتوانند و بهمین منظور متعاقبا صدراعظم افغانستان به کراچی میرو ند وصدر عظم پاکستان دراین سال به کابل مسافرت مینمایند واکنون اعلیحضرت همایونی بدعوت رئیس جمهور پاکستان عازم کراچی میباشند تامگر شود که یگانه عقده که دربین دوملکت است یعنی مسئله پشتونستان ازراه مذاکرات مستقیم حل کردد وبرادران پشونستانی ماحق تعین سرنوشت خودرامثل سائرملل جهان مطابق آرزوی خود حاصل نمایند.

ترقیات عرفانی: تماس افغانستان بامعارف جدید در۱۹۰٤(سال تاسیس لیسه حبیبیه) آغازمییابد.

دراین سال است که سیستم مکاتب متوسطه انگلستان که درهند انطباق یافته داخل افغانستان میگردد به سال بعد تأثیر فرانسوی اگرچه بصورت خفیف وغیرمستقیم بودازراه تربیه عثمانی که یك ملت مسلمان بوده وازعلوم عربی ونحو خاص استفاده میکرد وبروحیه وسنن افغانی میخواند، واردمیشود.

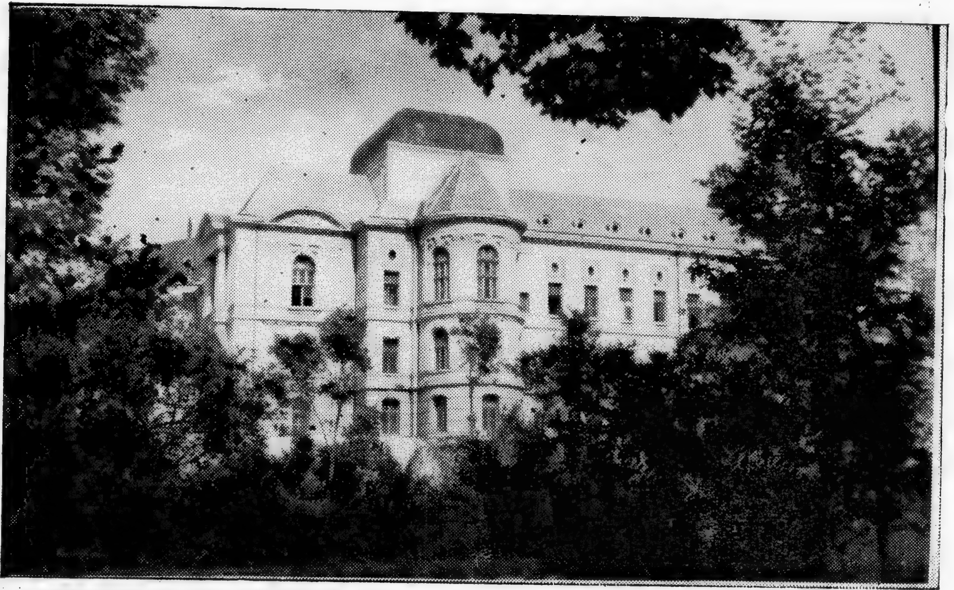
آهسته آهسته باسیستم سابق دررقابت میاید، این مناسبات کلتوری بعدازحصول استقلال کامل افغانستان کسب شدت مینماید. متعلمین بفرانسه وآلمان وترکیه اعزام میگردد ومعلمین مصری، ترکی، ایرانی، فرانسوی وآلمانی استخدام میشوند.

در ساحه سیستم تربیوی ارتباط بیشتر باترکیه قائم میشود وچون آن مملکت زیاده تر ازفرانسه درتشکیلات خویش استفاده مینمود، پروگرام تربیوی وتعلیمی عصری درافغانستان بصورت غیرمستقیم باحفظ عناصر ملی واسلامی خود از فرانسه استفاده می نماید.

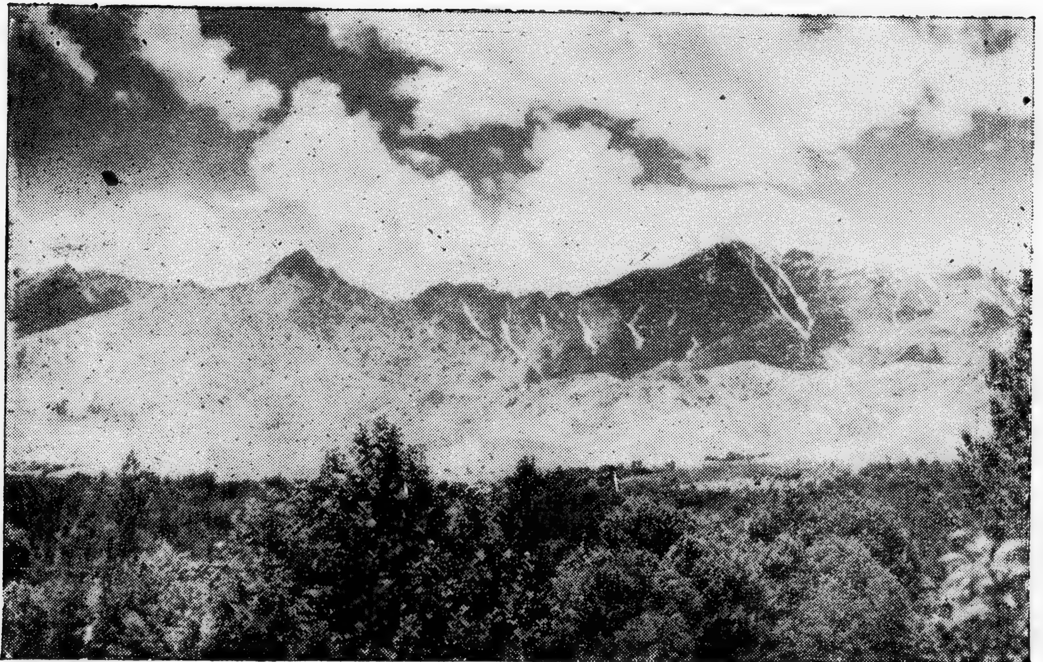
بعدازدورهٔ اختلال در ۱۹۲۹ مناسبات کلتوری سابق دوباره در عصرنادرشاهی احیا گردیده توسعه میپذیرد طلاب علاوه برآسای غربی باروپا امریکا وجاپان نیز فرستاده میشود. این وضعیت تا۱۹٤۰ دوام میورزد بعد ازین تاریخ مراجعت محصلین فارغ التحصیلان از خارج باب استفاده ازممالك غربی را مستقیم تر میگرداند درتدوین پروگرام ها وغیره به علاوه استفاده که ازترکیه میشود و متخصصین افغانی مستقیما ازممالك غربی وعلوم وپروگرام های شان استفاده می نمایند.

این جنبش بعد ازجنگ عمومی جهان کسب شدت مینماید معلمین ازامریکا انگلستان واطریش برعلاوه ممالك سابق استخدام میشوندواین استخدام بتدریسات مسلکی وثانوی منحصر نمیماندبلکه درساحهٔ تعلیمات عالی نیز توسعه پیدامیکند بتأسی ازاین بین المللی خواهی درامور عرفانی افغانستان عضو یونسکو میگردد و در اثر موافقه با آن مؤسسهٔ جهانی یك هیئت عرفانی بافغانستان میاید وراپور تهیه میدارد راپور مذکور جنبهٔ آفاقی و بین المللی را دارا میباشد که درآینده مناسبات کلتوری افغانستان نقش بارزی را بازی میکند.

از این تاریخ به بعد مناسبات بین المللی درتمام ساحات کلتوری چنان توسعه پیدا مینماید که در تمام شئون کلتوری واجتماعی آغاز مرحله جدیدی را اعلام میدارد مثلا اگر تنها دارالفنون کابل در نظر گرفته شود دراین باره شاهدی خوبی شده میتواند چه در اثر تنوع ملیت پروفیسوران، دارالفنون مذکور شکل یك دارالفنون بین المللی را بخود گرفته است. درساحهٔ اصول تدریسی نیز تماس باغرب جنبشی را بمیان میارد یعنی از سی سال باین طرف اصولنامه جدیدی تربیوی که از کتاب ومضمون انطباق بروجه طفل را ترجیح میداد وطفل مقیاس تربیه میشود درمعرض تطبیق میاید تارفته رفته جای اصول فعال وانطباق بحیات تدارك میگردد. دراثر این جنبش درموارد درس انیز تحولی بمیان میاید وعناصر ملی و متداول از پیچیدگی خود میکاهد وعنصر ملی برعلاوه رنگ سیاسی رفته رفته رنگ کلتوری رانیز بخود میگیرد تلون وتنوع پیدا میکند به این ترتیب لافق نگاه مردم افغانستان را وسعت می دهد ومسامحه میبخشید وباوجود آن خصوصیت افغانی حفظ میگردد چون تحول عرفانی وخطوط اساسی آن تحلیل گردید اینك برای ارائه مدارج تعلیمی که فعلا در افغانستان جریان دارد پرداخته میشود. تعلیمات

قصر دارالامان

منظره‌ی از سلسله کوه بابا ([illegible] ن)

يك منظره از چار دهی کابل

یکی از چادر نشینان در یکی از جاده های کابل

افغانستان بچهار دوره ابتدائی ثانوی مسلکی وعالی منقسم میگردد که سه دوره اول آن از طرف وزارت معارف وتعلیمات عالی ازجانب پوهنتون باحفظ ارتباط بشخص وزیر معارف اداره میگردد .

تعلیم وتربیهٔ ابتدائی که مطابق مادهٔ (۲۰) اصولنامهٔ اساسی اجباری ومجانی است دو نوع مکتب را احتوا میکند که عبارت ازمکاتب دهاتی که سه سال میباشد ومکاتب ابتدائی صنفی ۰ منظورازاین مکاتب باسواد ساختن ودادن معلومات ضروری حیاتی ملی ـ دینی ـ بشری است برای کافه ء اطفال افغانستان بنابرآن کورسهای اکابر که تعلیمات اساسی را برای عنصر محسن ترعرضه می دارد نیز بآن متعلق میباشد .

تعلیمات ثانوی بدودورهٔ منقسم میگردد که هریك سه سال دوام مینماید دورهٔ اول آن بنام متوسط یاد میشود ودرمکاتب متوسط درمرکز واکثر ولایات وشهرهای افغانستان دائراست بعمل میاید. دوره دوم آن درلیسه های که تعداد زیاد آن درکابل جمع شده است ودرمراکزو ولایات نیزجای دارند، صورت میگیرد از(٤)لیسهٔ بزرگی لیسهٔ نجات ۱۹۲۵ وسال افتتاح لیسهٔ غازی ۱۹۲۸ است .

منظور ازتدریسات ثانوی اعطاء تعلیمات عمومی به پیمانه ء بلندتر وتربیه ءنفوبرای تعلیمات عالی واحراز درجه بکلوریا میباشد .

تعلیمات مسلکی : موسسات راکه این تعلیمات دربرمیگیردعبارت از دارالمعلمین اساسی ـ دارالعلوم عربیه ومکتب صنایع که درسال ۱۹۲۹ تاسیس شده اند مکتب میخانیکی ۱۹۳۷ لیسه تجارت ۱۹۳۹ ـ دارالمعلمین متوسط ۱۹۴۳ مکتب زراعت ۱۹۴۳ مدرسه علوم شرعیه ۱۹٤٤ تخنیك ثانوی ۱۹۵۱ ـ مکاتب میخانیکی خوست وقندهار ۱۹۵۷ ۰

دربعضی ازاین موسسات شاگردازفارغ التحصیلان ابتدائیه شش صنفی گرفته میشود، مگرعموم این مکاتب بعدازمتوسط شاگردمیپذیردهدف این مکاتب تهیهٔ کارمندان فنی واشخاص مسلکی بسویهٔ متوسطه وثانوی است .

تعلیمات عالی توسط پوهنتون کابل انجام میپذیرد . اگرچه این پوهنتون بسال ۱۹٤٦ ازوزارت مجزا شده وبصورت واحد جداگانه عرض اندام مینماید . مگربعضی ازپوهنځی های آن قبلاً وجود داشته است (پوهنځی طب درسال ۱۹۳۲ حقوق وعلوم سیاسی ۱۹۳۸ سانېس در ۱۹٤۱ ادبیات در ۱۹٤ تاسیس یافته اند) متباقی که شرعیات وموسسات شروع بکار نموده اند .

منظور ازاین پوهنځی ها تربیه متخصصین، استادان ومامورین خدمات عامه در رشته های مختلف حیات عصری افغانستان است. این موسسه سالانه بین (۱۵۰) و (۱۷۰) لیسانسه بدسترس جامعه افغانی میگذارد که درپهلوی فارغ التحصیلان که ازخارج درجه گرفته میایند، مصدرخدمات میگردد .

باید متذکر شد که درافغانستان تعلیمات ثانوی مسلکی عالی نیز مجانی بوده وحتی کتب درسی و ـ سامان ولوازم تحصیل وسپورت نیز برای طلاب بصورت رایگان داده میشود همچنین برای محصلین بی ـ بضاعت مددمعاش ویاوسائل ابانه واعاشه نیز تحصیلی میشود درآخر برای اینکه صورت تحول معارف دولتی بدون تعلیمات عالی از ۱۹۳۲ تا ۱۹۵٦ واضح گردد بارائه گراف آتی پرداخته میشود .

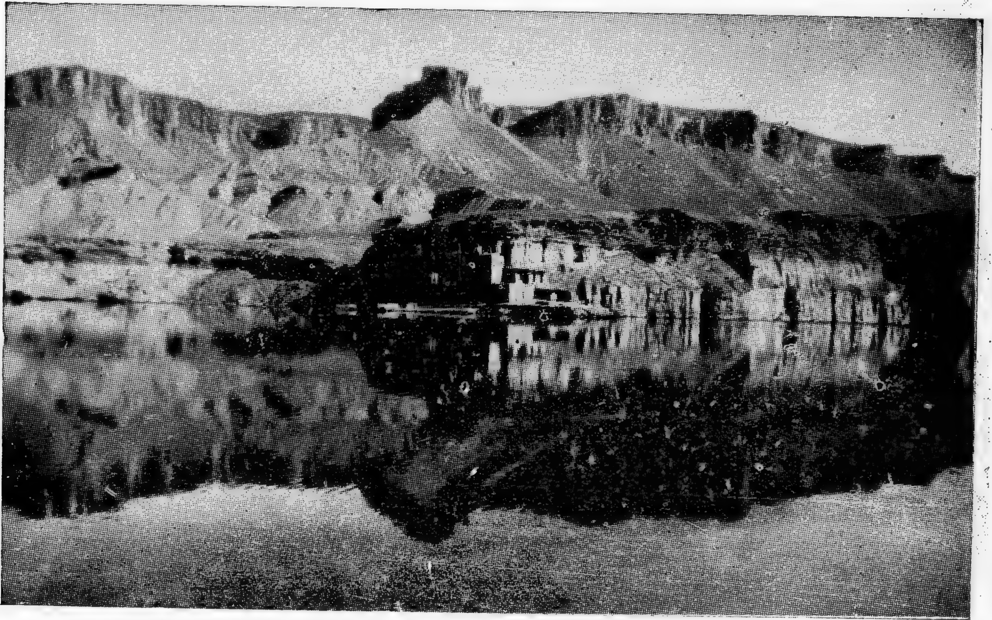
تعداد مکاتب ومعلمین معارف ازسال ۱۹۳۲-۱۹۵۶

شماره	سنوات	تعدادمکاتب	معلمین ذکور واناث	متعلمین ذکوروا ناث
۱-	۱۹۳۲	۲۲۲	۱۰۵	۱۳۵۰
۲-	۱۹۳۳	۳۷	۱٦۵	٤۵۹۱
۳-	۱۹۳٤	۳۹	۲۰٦	٦۱۵۷
٤-	۱۹۳۵	۵۰	۲۰۹	٦۱۸٦
۵-	۱۹۳٦	۹۲	۳ ۹	۹۲۷۵
٦-	۱۹۳۷	۱۵۰	۵۸٦	۱۷۵۱٦
۷-	۱.۳۸	۲۲۸	۸۲۳	۱۸۸۷۷
۸-	۱۹۳۹	۳۱۲	۱۵۰۷	۵۰۰۰۰
۹-	۱۹٤۰	۳۲	۱۹۹۰	٦۰۰۰۰
۱۰-	۱۹٤۰	۲۳۱	۳۱۹۰	٦٤۰۰۰
۱۱-	۱۹٤۲	۳۲۲	۲۵٤۸	۷۲۲۰۳
۱۲-	۱۹٤۳	۳۵۳	۲٤۵٤	۸٤۱۲٤
۱۳-	۱۹٤٤	۳٤۸	۲۵۲۲	۸۷۵۳۹
۱٤-	۱۹٤۵	۳٤۱	۲۵٤٦	۹۳۲۷٦
۱۵-	۱۹٤٦	۳۳۹	۲٦۷۷	۹۳۳٤٤
۱٦-	۱۹٤۷	۳۳۸	۲۷٤۷	۹۸٦۳۱
۱۷-	۱۹٤۸	۳۲۵	۲۷۵۸	۹۸٦۰۰
۱۸-	۱۹٤۹	۳۲۸	۲۸۳۳	۹۵۹۸۲
۱۹-	۱۹۵۰	۳۳٤	۳۰۰۷	۹۹۷۸۸
۲۰-	۱۹۵۱	۳۷۸	۳۱۲۸	۹۸۷٤۳
۲۱-	۱۹۵۲	۵۱۲	۲۳۵۱	۱۵۰۸۸۰
۲۲-	۱۹۵۳	٦۲۷	۳٤۲۱	۱۱۱۲۵٤
۲۳-	۱۹۵٤	٦۸۵	۲۷٤۳	۱۱٤۹٤٤
۲٤-	۱۹۵۵	۷۱۲	۳۸۹۳	۱۲۰۵۰۰
۲۵-	۱۹۵٦	۷٦۰	۳۹۹۰	۱۲۵۸۰۰

ترقیات فوق درازدیاد تعداد ونوعیت روزنامه هاومجلات هفتگی وماهوار وسایر نشرات نیز بمشاهده میرسد چه درحالیکه تعداد نشرات در۱۹۳۲ درتمام افغانستان (۱٤) مجله وروزنامه میرسد درسال ۱۹۵٦ به (۵۵) بالغ می گردد واین غیر از نشرات رادیو کابل است که روزانه (٦) ساعت نشرات دارد وعلاوه ازموزیك وسایر جهت تفریحی بنشر اخبار ومعلومات آفاقی وتربیوی نیز میپردازد.

همچنین کتبی که سالانه درمعرض اشاعه گذاشته میشود غیر از کتب درسی دهها برابر زیادت حاصل کرده است.

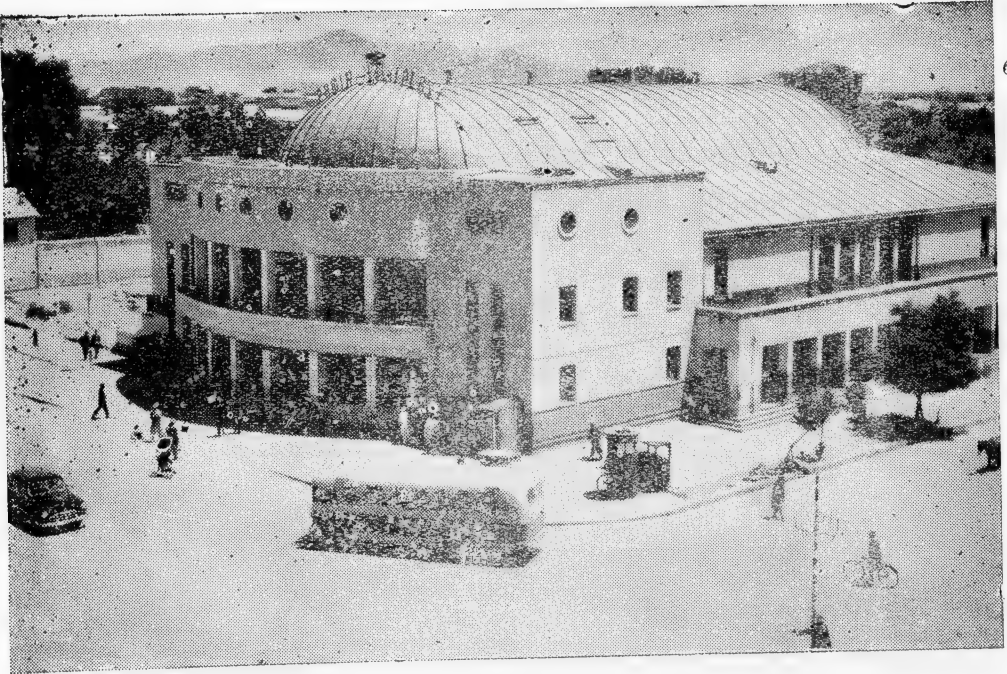
مقارن باانکشاف عرفانی وانکشاف درامور صحی افغانستان نیز بملاحظه میرسد که منظور از آن وقایهٔ صحی عامه ومجادله باامراض ساری وتداوی مصابین است. مؤسسات مذکور که درابتداء بپایتخت ومراکز

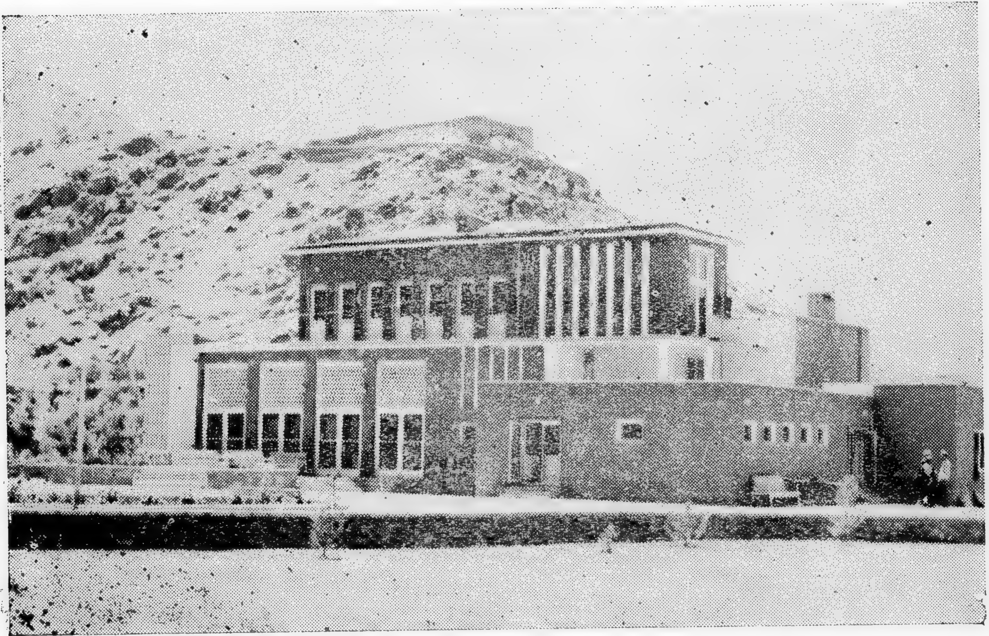
یکی از مناظر بند امیر

طاق ظفر پغمان

سینمای پامیر کابل

کافی بریکوت

بزرگ ولایات منحصر مانده بود دراین ده سال اخیر در اثر تربیه داکتران افغانی به پیمانهٔ زیاده تری وتهیه وتدارك وسایل روز بروز درنقاط مختلف افغانستان در توسعه میباشد، یعنی در پایتخت وشهرهای بزرگ در پهلوی مؤسسات سابق شقوق جدید اضافه میشود درشهرهای کوچك ومراکز دهات موسسات صحی جدید احداث میگردد تاروز بروز نیاز مندی مردم ازاین ناحیه مرفوع گردد.

مجادلات مهمه که درسالهای اول صورت می گرفت مجادله با کولیرا وامراض وبائی دیگر بوده است آلان که الحمدالله ازین ناحیه خطری متوجه افغانستان نمیباشد، مجادلات متوجه امراض ساری؛ سل وغیره ومجادله ملاریا ازیکطرف مجادله باامراض اطفال نوزاد ومادران ازجانب دیگر، گردیده است. نتایج آن ازهرجانب اطمینان مردم را فراهم آورده است .

چون مجادله باامراض ووقایهٔ صحت به امور اجتماعی دیگر ارتباط دارد وخصوصاً مکشن صحی وتفرج گاه درشهر ضروری است حکومت افغانستان عصری شدن واعمار مجدد شهر های بزرگ را نیز درنظر گرفته است، بنا براین منظور است که ښاروالی نه تنها دارای سرویسهای صحی می گردند بلکه درشهرسازی نکات صحی نیز درنظر گرفته می شود ولی چون بنیهٔ مالی شهرها که ده سال میشود که مطابق اصولنامه بلدی امورشان بخود ملت مفوض گردیده است هنوز ازعهدهٔ تمام مصارف برآمده نمیتواند. دولت هرگونه پشتیبانی ازښاروالی ها نمو ه و از هیچگونه مساعدت دریغ نمی نماید در اعمار پایتخت نقش بانك رهنی و تعمیر اتی نیز قابل قدر. است در این مجاهدا ت نقشی روز نتون و مرستو ن ها خصو صاً هلا ل احمر نیز مهم است تا مجادله با این قدر بدبختی ها راه مثبت را پیموده حیات بینوایان ومستحقین خوبتر تامین گردد .

پیشرفتهای اقتصادی : تحولات اقتصادی افغانستان عین سیررا تعقیب می نماید و بعد از آنکه بادنیای معاصر بتماس مستقیم می آید 'ولا موادخودرا در بازارهای ممالك همجوار بفروش میرساند ومصنوعات اروپائی رااز آنجا بدست می آورد ولی بعد از ۱۹۱۹ مانع آن می شود راه مناسبات مستقیم تجارتی را پیدا نماید و اساسات استقلال اقتصادی خود را بگذارد مگر اختلال ۱۹۲۹ ما نع آن می شود کو شش مجدد دراین زمینه بسال ۱۹۳۲ آغاز میبابد چنانچه درخط مشی حکومت نادرشاهی واضحاً باین مسئله تماس میشود.(تجارت وزراعت افغانستان بیش از پیش اهمیت پیدا میکنند بادول همجوارو ممالك اروپائی وجاپان وهر مملکت که آرزوداشته باشد مناسبات تجارتی قائم میگردد ودولت سعی مینماید که معادن را بکار باندازد نهرها وبندها برای زراعت آبیاری تعمیر نمایند واز وسایل زراعت دنیای متمدن حتی الامکان در بهبود زراعت خود استفاده نماید وبصنائع نیز همت گمارد وباحداث وترمیم جاده های بزرگ که مملکت را باممالك همجوار مربوط میسازد وهم تجارت داخلی را رونق میدهد بپر دازد .

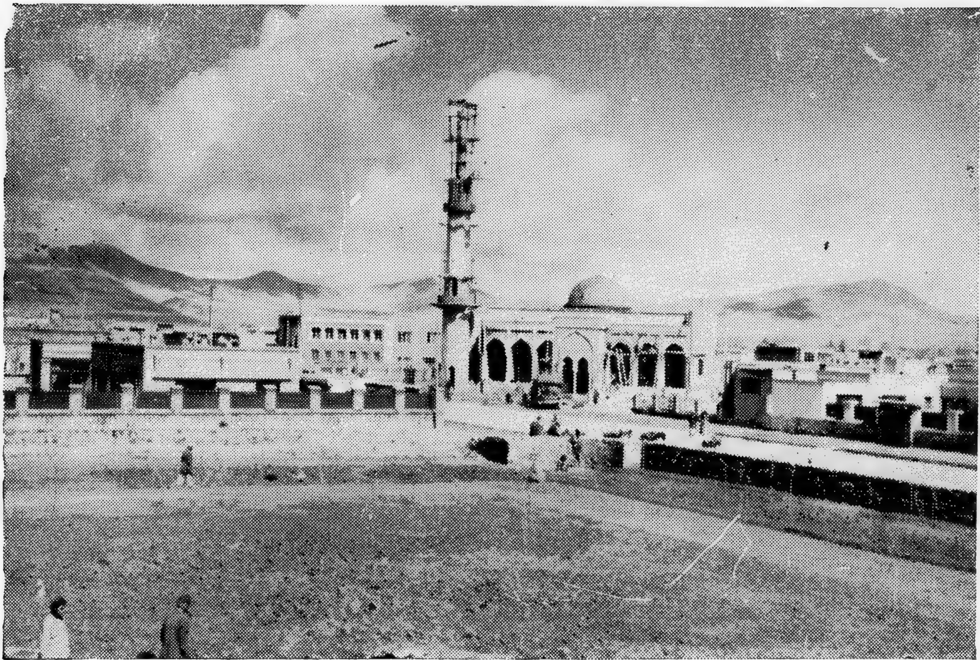
روی این اساس د ر ابتدا تمام این شقوی به وزا رت زرا عت متعلق بو د تبا هم آ هنگی حس کردند. بعد تر سیاست اقتصادی دولت توسعه پیدامینماید هریك از شقوق توسط وزارت وریاست مستقل اداره می گرد د .

برعلاوه بانك ملی وبانك مرکزی به فعالیت آغاز نموده شرکتهای تجارتی بتعداد زیاد تاسیس میشود وپول کاغذ ی را ئج می گردد ومعاملات واسعار تحت نظام می آید وبه این وسیله درداخل مملکت سرمایه های متمرکز می شود ومناسبات مستقیم تجارتی با آلمان وممالك اروپا ئی دیگر از یکطرف امریکا و جاپا ن ازجانب دیگر برعلاوه مناسبات باممالك همجوار قائم میشود. برای معلومات پولی

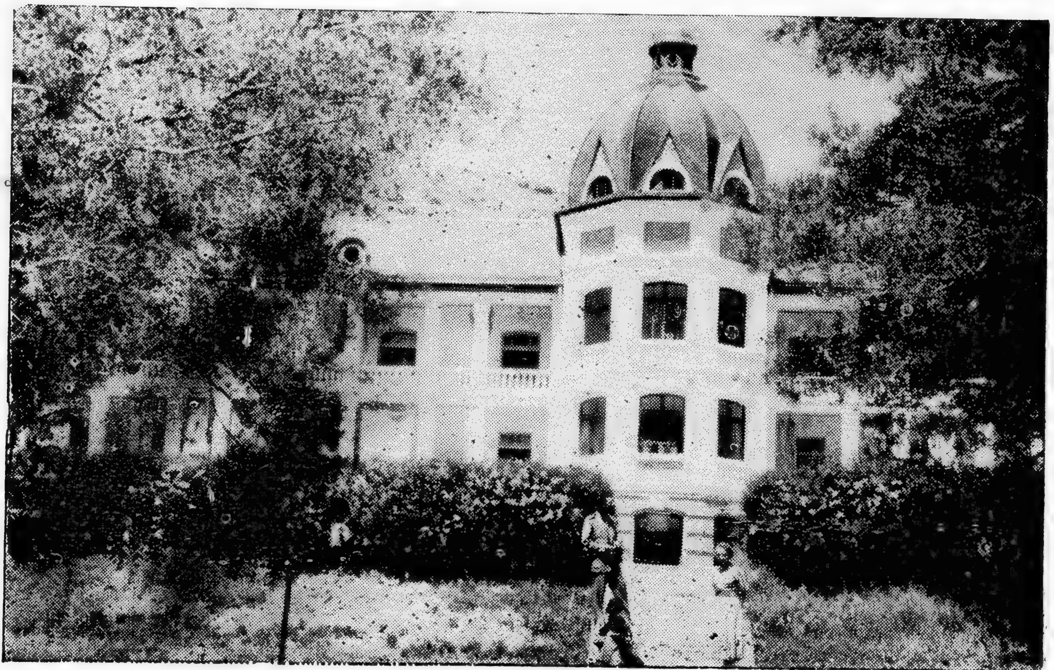
بانك هادر ولایات ومراکز مهم هند، اروپاوامریکا شعبات خودرا افتتاح مینماید، تا اینکه مجال این پیدامیشود که اساسات محکم برای تقویه صنایع سابق واحداث صنایع جدید گذارده شود چنانچه احداث فابریکه های نساجی وپشمینه بافی تولید برق، قندسازی، حجاری ونجاری وحفظ میوه وغیره ازاین روحیه نمایندگی می کند. البته جنگ دوم جهانی برای پیشبرد این کار هائق بزرگی را تولید مینماید مگر بمجرد تمام شدن جنگ توجه مزید درین باره مبذول میگردد وسرمایهٔ بعضی شرکت های بزرگ وبانکها زیاده تر بصنایع سوق داده شده ومؤسسات متعدد صنعتی از قبیل فابریکهٔ گلبهار، سروبی، سمنت سازی جبل السراج، چینی سازی وغیره بمیان آمده که آینده درخشانی را از این رهگذر بافغانستان پیش بینی میتوان کرد. البته توریدات آلات وماشینهای بزرگ نیازمندی افغانستان را به اسعارخارجی زیاده نمود دولت بکمك مالی بین المللی وممالك بزرگ ضرورت زیاد تربیدا نموده است واگر همکاری از جانب شان صورت گیرد با این جنبش سرعت مزید پیدا شده نتیجهٔ مطلوب زودتر بدست خواهدآمد چنین اساس سرمایه گذاری خارجی در مملکت فراهم وقوانین آن ترتیب وسرمایه های خارجی تازه بمملکت دعوت شده است.

در امور معادن، ومعادن نمك ولاجورد از سابق بکار انداخته شده بود ومعادن زغال به پیمانهٔ کافی استخراج شده میرود اماچیزیکه درین اواخر زیاده توجه وزارت معادن را بخود جلب مینماید مسئلهٔ تفحصات پطرول است چه حفر شدن چاههای امتحانی ثابت میسازد کهٔ افغانستان منابع زیاد پطرول رادارا میباشدچیزی دیگری که دراین سالها کسب اهمیت نموده سروی عمومی معادن و ترتیب نقشهٔ طبقات الارضی افغانستان میباشد که دراین راه کارهای مقدماتی قبلا انجام ونقشههای چندی ترتیب گردیده است چنانچه درکنفرانس ای کافی مربوط این موضوع ارائه نقشه های افغانستان توجه حضار را جلب نموده است (نومبر ۱۹۵۷) ترقیات زراعت نیز به اساس خط مشی بالائی مورد نظر بوده و از بدو تاسیس خود وزارت زراعت به احداث جنگل های بهتری نسل حیوانات، انتخاب تخم حیوانات وتهیه فارم های زراعتی پرداخته و اصلاح آلات زراعتی و استعمال کودهای کیمیاوی اهمیت می گمارد. مجادله باامراض نباتی وحیوانی نیز باتمام جدیت جاری بوده، تلقیح حیوانات و ادویه پاشی نباتات آسیب زده نظر بهاحتیاجات صورت می گیرد که از آن نتایج مثبت گرفته میشود ازجانب دیگر احداث بند ها ساحهٔ زمین های مزروعی را وسیع ساخته میرود وباعث ازدیاد تولیدات زراعتی گردیده است وهم دربعضی ازمناطق بزرگ نباتات صنعتی زیاده ترارائج میگردد وزراعت افغانستان را تنوع بخشیده، استفاده مطلوب بدست آمده میرود. مهم ترین اقدام درراه انکشاف زراعت، بلند بردن تولیدات زراعتی مملکت، طرح وتطبیق پروژه متعدد الیهدف وادیهیرمند میباشد. باتکمیل این پروژه درحدود نیم ملیون جریب زمین باثر جنوب غربی افغانستان آبیاری شده ازآبهای هیرمند چه برای زراعت وچه برای تولید برق استفاده بعمل آمده یك عدهزیاد مردمان کوچی افغانستان درآنجا اسکان میابند.

چون توسعه وپیشرفت زراعت باتجارت وصنائع واستخراج معادن ازهمه اولتر احتیاج با حداث وترمیم طرق وشوارع عصری دارد، وزارت فوائد عامه این اصل را مطمح نظرداشته توسط قوا های کار خود در سالهای اخیر درهر طرف مملکت با برازفعالیتهای سابقه اشتغال دارد وهم احداث وترمیم بند هارا از نظر دورنداشته روزبروز مصدر خدمت زیادتری شده میرود. ازجانب دیگر توسعهٔ تجارت باممالك همجوار

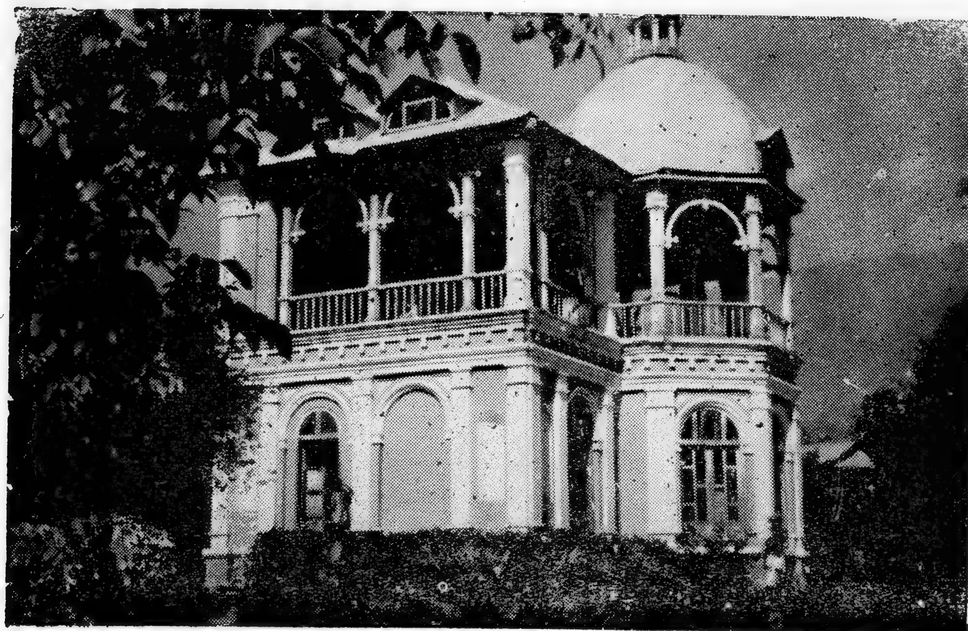
دور نمای شهر نو

سناتوریم علی آباد

یکی از مناظر شهر
قدیم غزنه

کافی مهتاب پغمان

وخصوصاً باشوروی ساختمان بندرهای دریائی متعددعصری‌را در ساحل دریای آموبمیان آورده است که احداث این بندها بکمیت مبادلات تجارتی ما خواهد افزود . وسائل مخابراتی نیز عین تحول را میپیماید ونظر بضروریات روز افزون ملی و بین المللی دستگاه های تلگراف وتیلفون ازچند سال باین طرف رو با فزایش قابل قدر بوده است. احداث شرکت هوائی آریانا اولا برای ملحق ساختن مراکز مهم مملکت به پایتخت خدمت مینماید مگر دیری نمیگذرد که ارتباط خود را با ممالك همجوار نیزقائم میکند ودرآن طیارات شرکت مذکور آغاز به سرویس بین المللی خود نموده دیری نخواهد گذشت که با تمام دنیا ارتباط آن قائم خواهد شد .

تکثر این آمد رفت ها نه تنها از رهگذر مسافرت، مهم است بلکه در حمل و نقل اموال نیز حائز اهمیت میباشد . برعلاوه چون افغانستان درمرکز آسیا واقع بوده وتمام خطوط هوائی باستفاده از راه هوایی افغانستان میتواند خط سیر خود رابه پیمانه کافی کوتاه نماید ازاین رو لزوم احداث یك میدان طیاره بین المللی جدا حس گردیده واز هرطرف تائید وتشویق میگردد بناء علیه ریاست هوایی ملکی که از بدو تاسیس خود دراین راه بذل توجه مینماید در این سال با مضاء قرارداد با امریکا وپروژه آن جامه عمل پوشانیده چنانچه یك ماه قبل کار میدان هوائی بین المللی قندهار افتتاح گردیده امیدمیرود ـ مطابق پیش بینی تکمیل شود و برای افغانستان مصدر خدمات شایانی گردد بز ودی ممکنه افغانستان را با تمام نقاط دنیا توسط خطوط متنوع ومتعدد وصل نماید .

این جنبش های اقتصادی وسائل دیگر حمل ونقل رابه پیمانه بیسابقه توسعه داده و شرکت های متعدد حمل ونقل رادرمرکز وولایات بروی کارآورد . همچنین دراثر این جنبشهای بیسابقه بانك های مختلفه جدید آیا به عرصه‌وجود میگذارد با نك زراعتی وصنائع‌روستائی ، بانك تجارتی، کیسه صنائع ازآن جمله میباشدکه هرکدام بنابر اساس نامه مخصوص در ساحه‌که به آن متعلق است اجراآت مینمایند بر علاوه با نك های بزرگ مؤسسه دیگری که ازناحیه منبع عایدات وسرمایه گذاری وتمام تصدیات بزرگ اقتصادی سهم دارد ریاست انحصارات دولتی است که دراثرانحصار قند وپترول وتورید موتر صنائع بزرگی را تمرکز داده وبه امور عام المنفعه اقتصادی منماعدات شایان قدری مینماید .

این است پاره از ترقیات اقتصادی‌که درسالهای اخیر نصیب افغانستان میگردد . این پیشرفت های اقتصادی درمراحل اولی خود محصول اقتصادی آزاد میباشد مگرچون در بعضی از مواد موازنه چنانچه باید حفظ نمیشود وهم دولت میخواهد منابع خود راداخل یك نظام بکار اندازد ازچند سال باین طرف است که اقتصاد رهنمائی شده محور سیاست اقتصادی میگردد ودولت به منظور انکشاف اقتصادی در فعالیتهای اقتصادی بیشتر علاقه نموده ورفته رفته لزوم و انسجام وهم آهنگی کامل در بین امور اقتصادی هم از زراعتی وصنعتی ـ عمرانی ـ مخابراتی ـ حمل و نقل ـ مواصلات و خصوصاً مالی ازهرطرف وامور عرفانی واجتماعی از جانب دیگر حس میگردد که در تدارك یك پلان طویل المدت اقتصادی از هر گوشه وکنار حس میگردد درپلان پنجساله اقتصادی کشور سال گذشته بمیان میاید . حکمت این پلان از فرمائش های ذات اشرف ملوکانه که درزمینه حسب ذیل ابراز داشته اند خود بخود هویدا است که میفرمایند (پلان پنجساله راکه دراین اواخر حکومت

بغرض آبادی وپیشرفت کشور طرح نموده به نگاه ما نتا ئج سودمند ی بار می آورد . در این پلا ن بنیان ملی واقتصادی کشور استفاده از ثروت های طبیعی انکشاف زراعت و صنائع وترمیم و تمدید جاده ها پیش بینی گردیده ٥ امید واریم با عملی شدن این پلا ن بتوفیق الهی وهمت هموطنان آرزو های که برای سر بلندی وبزرگی ملت خود داریم تا حدی برآورده شود ٠)

« مختصر پلا ن پنجساله »

جمله مصارف انکشاف که در پلا ن درنظر گرفته شده با لغ بر (٠٠٠ / ٦١٢ / ٧٠٨ / ٥) افغا نی میشود که با این تر تیب سر ما یه گذ ا ری وسطی سا لا نه (٤٠٠ / ٧٢٢ / ١٤١ / ١) افغا نی وتنا سب سرمایه‌گذ اری وتنا سب یك عاید ملی سا لغ بردوازده ونیم ملیارد افغانی‌هشت فیصد میا ید .

٧٥فیصدمصارف انکشافی توسط منا بع‌داخلی‌و ٢٥فیصدی‌آن بوسیله منا بع ما لی خا رجی فینا نس خو اهد شد .

مجموع ضروریات اسعار خارجی این پلا ن عبارت از (١٩٦) ملیون دالر خواهد بود .

اهمیت وقدامت قسمت های مختلف اقتصادی ملی رامیتوان درجد ول ذیل مشاهده کرد :

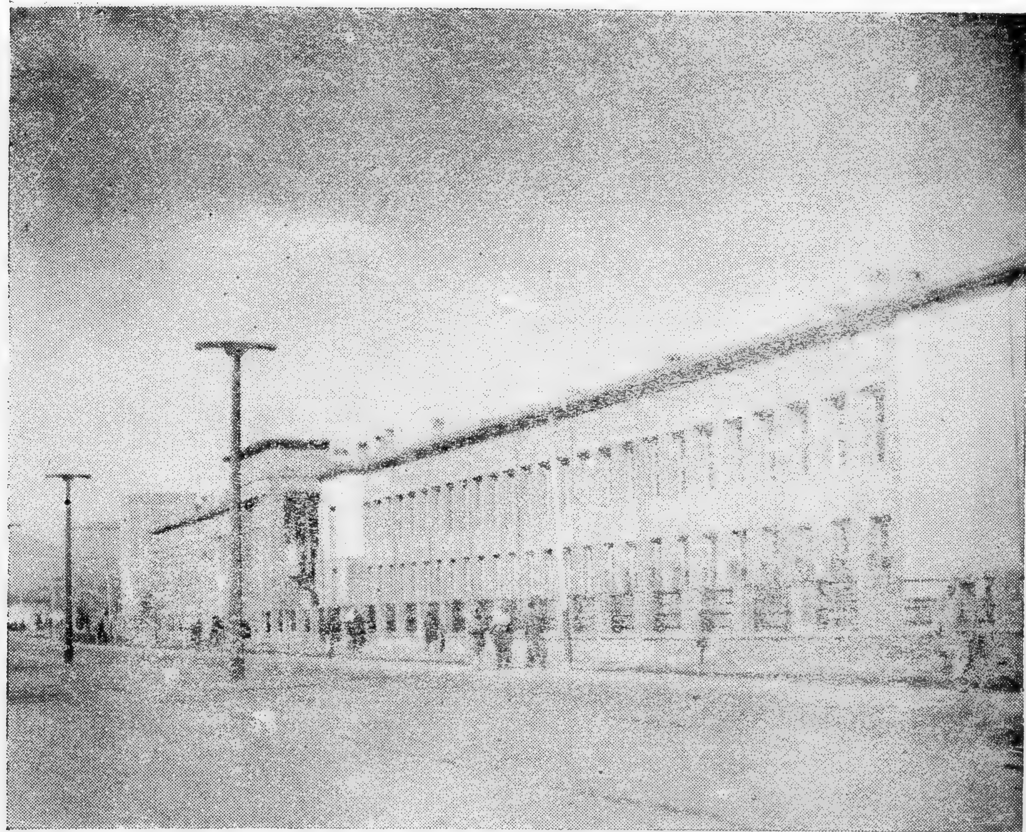
(مصار ف‌انکشا فی حکو متی در پلا ن پنجسا له)

		فیصد مجموع مصارف ا نکشا فی
١ ــ زراعت وآ بیاری	٣ / ٢٢٩٤ ملـیو ن افغا نی	٦ / ٤٠ فیصد
٢ ــ حمل ونقل‌مخا برات	١/ ١٦٢٥ «	٢٨ /٣ »
٣ ــ صنعت	٠ / ٧٢٨ «	١٢ / ٧ »
٤ ــ خد ما ت اجتماعی	٧ / ٦٥٢ «	١١ /٤ »
٥ ــ معادن	٧ / ٢٤٢ «	٤ / ٢ »
٦ ــ متفرقه	٣ / ١٦٥ «	٢ / ٨ »

مجموع مـصارف اداری وعـادی د ولــت د رظـرف پـنـج سا ل پـلا ن بـا لـغ بر (٣ / ٥٠٨١ ملیون) افغانی میشود که با این ترتیب مجموع مصارف عادی و انکشاف پلا ن مساوی به (٤ / ١٠٧٨٩) افغانی میگردد . پلا ن مذکورکه اینك سا ل اول خود را موفقانه سپری نموده مطا بق تجارت حا صله اکنون در جزئیات خود تحت تجدید نظر قرارگرفته و مطابق امکانات واحتیاجات در مقررات آن وقت، به تعد یل خواهد آ مد ..

نتیجه‌عمومی : ــ از مشا هد ه تحولات و انکشا فا ت درر‌شته های‌مختلف که درظرف سا لهای اخیر، افغانستان به آن رسید ه ویـابه آن رسید نی است میتوان نتیجه گرفت که مملکت ا فغا نستان در ا کشافات خود حقیقة مراحل مثبت را فهمید ه ونو شته است چه در مسا ئل سیا سی وا د اری و چه در موارد تقنینی وقضا ئی وچه از نا حیه اقتصادی واجتما عی تنها با مبا لغ عمو می و ما لی خو دکه در دسترس داشته با ستفاده از مسا عد ت های ما لی خارجی وبین المللی قدم مهمی در ر ا ه عصر ی شد ن بر دارد .

توقع میرود با نهضت جدیدی‌که در ین او ا خر پید ا شد ه ا ست ا فغا نستا ن بتو ا ند مطا بق ایجا بات عصری با حفظ شئون ملی واسلا می بتصریح انکشاف خود سپر دازد و در بین ملل جها ن مقامی‌راکه‌درخور این مملکت با ستا نی است احراز نموده در راه صلح،امنیت جهان وتا مین سعا دت بشری خد مت بسزا یی بنماید .

قسمتی ازتعمیر جدید ار گ شاهی .

یکی از دره های شاداب نورستان (ولایت ننگرها ر) .

ازموسیقی نوازان محلی .

یکی از دره های نورستان .

انکشاف زراعتی افغانستان

زراعت شغل اکثر مردم کشور ماست تا اکنون در بیشتر حصص مملکت بطرز ابتدائی یعنی به قوهٔ بازو و نیروی حیوانات مانند گاو، اسب، و مرکب به کشت و کار پرداخته می شود مالداری نیز طرف توجه عدهٔ زیاد هموطنان ماست که از تربیهٔ مواشی محصول بدست آورده وامرار حیات می کنند. شرایط طبیعی ساختمان خاك واقلیم مساعد مردم کشور مارا موقع می دهد تا ازاراضی وسیعیکه دو رادور سطوح مرتفع مرکزی موقع دارد استفاده برده بزراعت بپردازند. تپه های خاکی ئیکه بجوار سطوح مرتفع مرکزی واقع است برای للمی کاری مساعد بوده برای نشو و نمای حبوبات بالخاصه گندم مساعد است. سطوح مرتفع مرکزی چون تالابهای طبیعی به تمام اراضی همجوار در تمام حصص سال متدرجاً آب می رساند. روی همرفته طبیعت تمام مزایای زراعتی را باین مملکت بخشیده وازان است که انواع نباتات حبوبات و میوجات مناطق سرد و گرم در کشور ما میروید ومحصول می دهد. گرچه طوریکه لازم است تا امروز نتوانسته ایم زراعت وفلاحت خودرا عصری بسازیم وازین موهبهٔ بزرگ بهتر و بیشتر استفاده بریم اما توسعه وانکشافی که درمرور چهل سال گذشته در زراعت ومالداری ما نمودار گردیده بشرح زیر توضیح می شود:

موضوع این مضمون از اخیر سلطنت امیر حبیب الله خان شهید شروع شده وتا امروز که درهر رشته نهضت و تحول محسوسی وارد گردیده است در برمی گیرد.

گرچه دورهٔ سلطنت هجده سالهٔ امیر حبیب الله خان شهید مستلزم یك سلسله خدمات ومساعی در امور معارف وصنایع بود اما باهم امیر موصوف نظر به علاقه خاصی که به سر سبزی مملکت داشت در ولایت ننگرهار به احداث باغهای پرداخت که تا امروز از آن استفاده می شود. این باغها که عبارتند از باغ شاهی کوکب، سراج العمارت، بهاولی ونمله باطرز زیبا و ترتیب دلپذیری احداث گردیده. (۱)

برعلاوه به منظور آبیاری به حفر و نهر سراج اقدام شد. مشجر ساختن دامنه کوه شیر دروازه عقب چند اول کابل نیز اراده شد که درختان بلوط بقسم تجربه در آنجا غرس واز عدم وسایل توسط چاتی های گلی ایکه در گوشه های مختلف ساحه اشجار وضع گردیده بود آبیاری می شدند. تشکیلات اداره زراعت دران عصر محدود بود تنها درمرکز کابل شخصی بنام (ملك اصغرخان) فیصله معاملات زمین داری اهالی، تحصیل باقیات وجمع آوری مالیات را درشش کروهی کابل به عهده داشت و برادرش بنام باغبان باشی باغهای دولتی که حصهٔ بیشتر آنها در پغمان، بینی حصار، بگرامی باغ علم گنج، چهل ستون، گل باغ، قلعه فتو وباغهای ولایت ننگرهار وباغهای سرکاری قندهار وغیره بود، اجرای وظیفه میکرد.

بعد ازشهادت امیر حبیب الله خان درزمان سلطنت پسرش والاحضرت امان الله خان مانند سایر امور مملکت زراعت نیز مورد توجه قرار گرفت برای اولین بار مکتب زراعت در مملکت درسنه ۱۳۰۳ ش تاسیس گردید که پروگرام تدریسی آن را مضامین معرفت نباتات، معرفت حیوانات، زراعت عمومی زراعت خصوصی، زراعت اشجار زراعت بقول، اغذیه محفوظ، گیاهای طبی، صنایع فلاحی، تربیهٔ

---

(۱) می گویند نهال های باغهای مذکور تماماً ازهندوستان (آن وقت) بواسطهٔ سه صد عراده کراچی که توسط گاو کش می شد وبه فواصل معینی دسته دسته قرار داشتند، به جلال آباد نقل داده شده است.

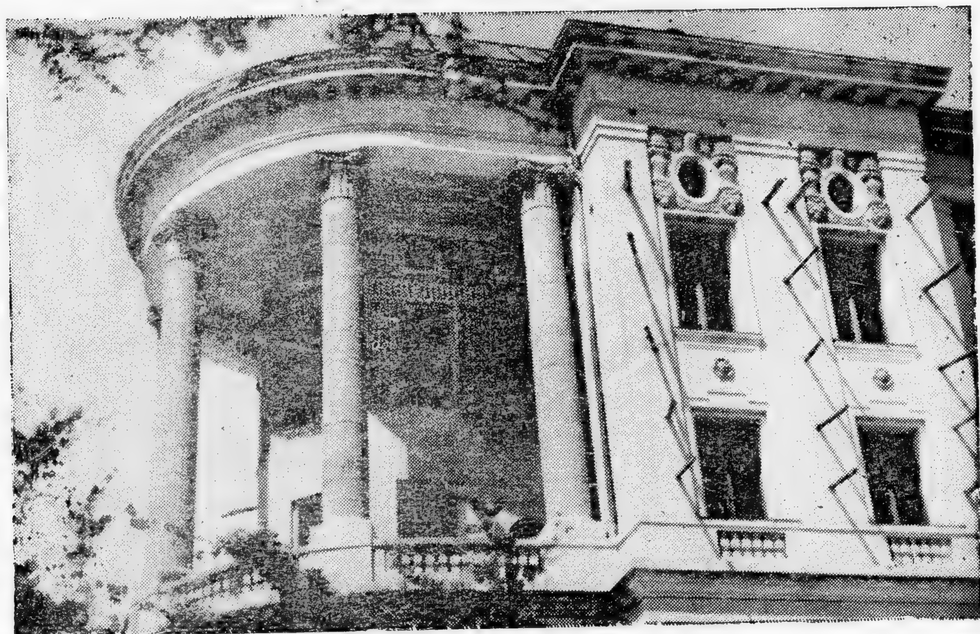
مواشی ، تربیهٔطیور خانگی ، تربیهٔکرم ابریشم ، تربیهٔ زنبورعسل ، مهندسی زراعتی ، فارسی‌وریاضی متعلقهٔ زراعت تشکیل‌میداد. برای تجارب وعملیات انواع گل‌ها اقسام حیوانات ومرغان خانگی از انگلستان فرانسه رغیره ممالك‌خارج تهیه‌وزیر تجزبه قرارگرفت . ماشین‌های قلبه ، دروتخم پاشی وگندم‌پاکی که‌بواسطه‌دست وقوهٔ‌حیوانات بکارمی‌افتید ازخارج مملکت‌تهیه و بدسترس‌متعلمین گذاشته شدونیز به‌منظور تکثیروترویج مرغهای‌خارجی دروطن‌یك‌پایه ماشین چوچه کشی تهیه‌مورد استفاده قرار گرفت. یك‌دسته بیست‌وسه نفری‌متعلمین به‌منظورتحصیلات عالی‌برای اولین‌مرتبه بخارج‌اعزام‌گردید که منجمله‌بناغلی‌میرمحمدیوسف وزیرفعلیهٔ زراعت ، بناغلی غلام‌صدیق اچکزی معین وبناغلی محمد کریم ضیائی رئیس دفع آفات امروز پوست‌های‌مهم وزارت زراعت را عهده‌دار استند .

درابتدای این‌عصر بناغلی‌عظیم‌الله به‌قسم‌ناظر زراعت (که‌درآن‌وقت معنی وزیررا میداد) موظف بودامادیری‌دوام‌نکرد وامورزراعت به تشکیل مدیریت‌عمومی درزمرهٔ شعبات‌داخلی‌وزارت تجارت شامل گردیده‌تااینکه انقلابات داخلی شیرازهٔ کازرا ازهم‌گسسته ونظم آن‌را ازبین برد .

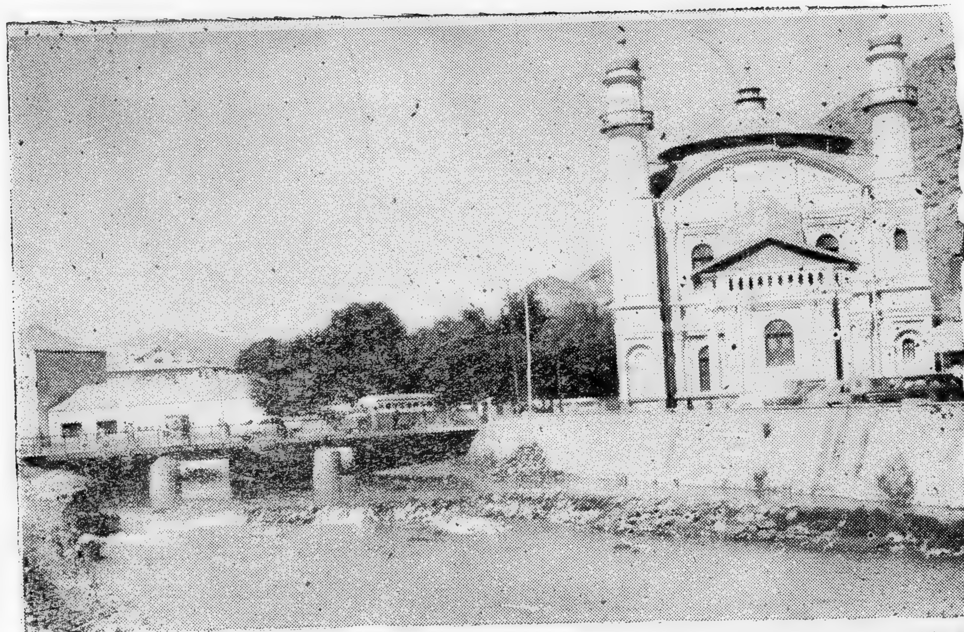
درسال۱۳۰۹ که‌مملکت به‌تدبیر حکیمانهٔ اعلیحضرت‌محمدنادرشاه شهیدازمخمصه وارهید، تشکیلات دوایر تنظیم‌یافت وقانون اساسی برای‌مملکت‌ترتیب گردیدامورزراعت‌موردتوجه‌خاصی قرار گرفت چون حیات‌مملکت وابسته به‌زراعت وحیات زراعت وابسته‌به‌آب است اقدامات‌قابل وصفی جهت سر سبزی وشادابی مملکت‌بعمل‌آمد ، متخصصین خارجی استخدام گردید ند برای‌تکثیر ونگهداشت جنگل‌ها که درآب‌وهوا واقتصادیات مملکت‌سهم بارزی داردمساعی خاص‌بخرچ داده شد . بغرض‌آبیاری وشادابی اراضی‌بایر ولامزروع اساس بندها گذاشته‌شد چنانچه‌بند زنخان غزنی به‌منظور آبیاری (۱۰۹۷۷) جریب‌زمین ، سرخاب‌لوگر برای‌مشروب ساختن (۹۰۰۰) جریب، بندخرار برای‌آبیاری(۳۰۰۰۰)جریب زمین‌بند قرغهٔ‌پغمان برای‌سرسبز ساختن (۲۵۰۰۰) جریب‌زمین وبند سرده غزنی برای‌زراعتی ساختن (۱۰۸۰۰۰) جریب‌زمین اساس گذاشته‌شد وهم‌نهرسراج جلال آباد که (۱٤۰۰۰) جریت زمین‌را آب میدهد وبندسراج غزنی‌ترمیم وتکمیل گردید برعلاوه تعمیربند مچلغو درسمت جنوبی که‌به زراعت آن حصه‌مملکت بس‌مفید است، سردست گرفته‌شد .

دائره نسلگیری وتربیهٔ‌حیوانات به‌منظورتکثیر واصلاح جنس‌حیوانات‌بهتربرای اولین مرتبه‌تاسیس یافت‌وجهت تداوی امراض حیوانی شفاخانه‌ئی تاسیس گردید داکتر، ادویه ولوازم ضروریهٔ آن تهیه وتدارك‌شد ، تخم‌خربوزهٔ قطغن که‌درجنسیت خویش‌نسبت به‌سایر خربوزه های وطن ممتاز است، جهت تکثیروترویج درمحالات کابل به‌دهاقین توزیع گردید .

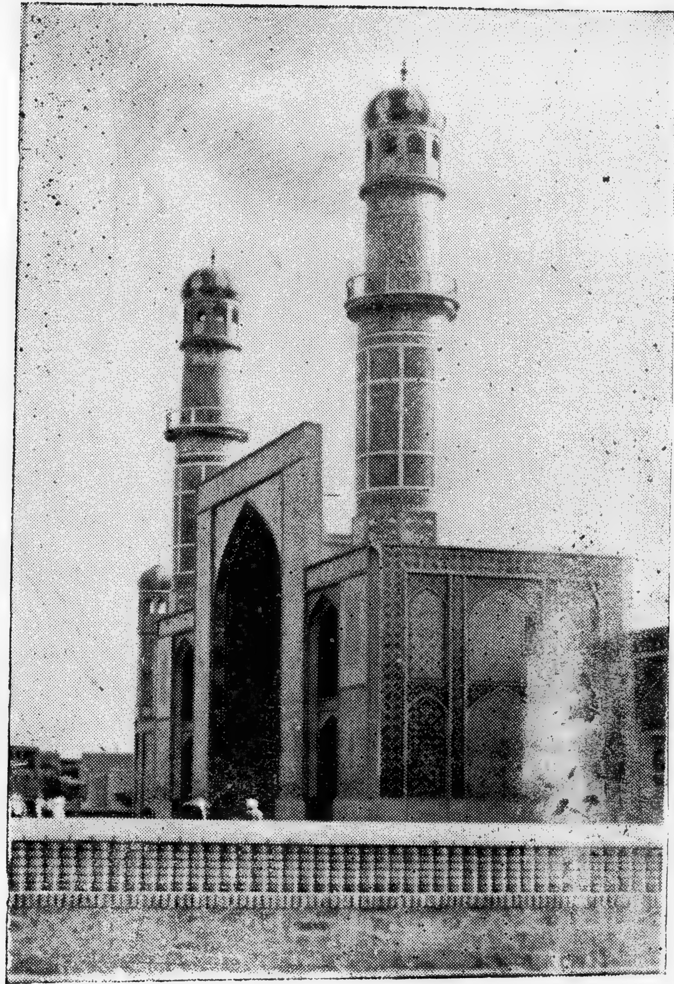
برض تکثیر اشجار درمناطق‌مختلف‌ده‌هاجریب زمین برای‌غرس نهال‌های‌مثمروغیرمثمر تخصیص داده شد برای‌اینکه اشخاص بی‌بضاعت مالك زمین شوندازطرف دولت مقرر شد تایك اندازه املاك مزروعی به فروش‌رسانیده شودچنانچه روی منظور فوق(۱٤۱۰۸)اصله تاك‌و(۸۰٦٤) جریب زمین‌به اشخاص مستحق بقیمت نازل فروخته شد گویادرآنزمان قدم‌های نافعی بسوی زراعت که‌پیشه‌اصلی باشد. گان مملکت است برداشته شد هنگامیکه اعلیحضرت محمد ظاهرشاه پادشاه‌محبوب ما‌بهار یکه سلطنت جلوس نمودندخط‌مشی اعلیحضرت شهید راتعقیب نموده به‌زراعت ومالداری توجه‌خاص مبذول داشتند بندهائی راکه اعلیحضرت شهید به‌ملحوظ آبیاری مملکت وشادابی اراضی‌لامزروع بنیان گذاشته بود درعهد شان تکمیل گردید وبرای‌جلو گیری‌ازنقصان در وهله اول به‌انسداد گورهٔ‌نادعلی واصلاح آبروهای‌عمومی شیله چرخ پرداخته شد وبه این صورت تقریباً (۵۰۰۰۰) جریب زمین اهالی‌ازخساره

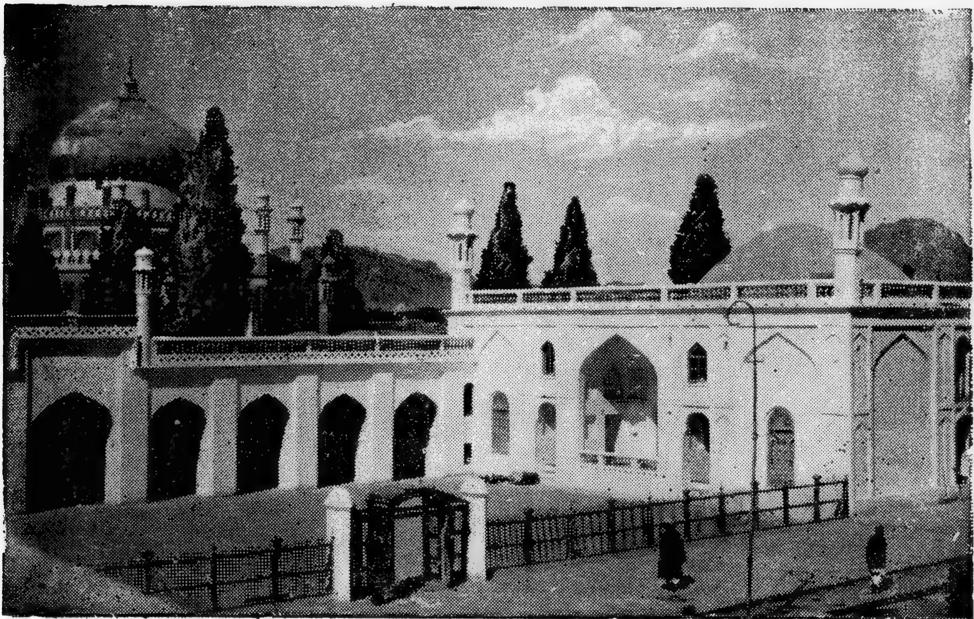
عمارت دارالامان

دورنمای مسجد شاه دوشمشیره (ع)

مسجد جامع هرات

عمارت (خرقه مبارک) و یک گوشه از مقبرۀ احمد شاه بابا

مصون گردید. نظر به علاقه مفرط وعشق وافر ذات شاهانه به سرسبزی مملکت در سال ۱۳۱۵ اولین اعلان پادشاهی درخصوص غرس اشجار صادر و همروزی بنام روز نهال شانی در تمام حصص مملکت تعطیل عمومی مشخص گردید تا اهالی مستقیماً درروز مذکور به غرس اشجار پرداخته و بالوسیله مملکت را سرسبز سازند که تا امروز، روز اول هرسال باینمنظور معین است.

امور زراعت نظر به ارزش واهمیت وحجم کار طرح نقشه ها بسط وتوسعهٔ آن د سال ۱۳۱۶ از وزارت تجارت جدا و بصورت یك ریاست مستقل تشکیل گردید که با ثر آن ساحه کار و فعالیت نیز توسعه وانکشاف یافته جهت اصلاح اراضی بایر سرسبز ساختن مملکت، اصلاح و تکثیر جنس حبوبات وحیوانات اقدامات بعمل آمد چنانچه درسال مذکور ریاست زراعت درولایت قطغن که از نظر زراعت اهمیت خاصی دارد یك تجربه گاه مهم زراعتی را بنام (فارم قندوز) تاسیس نمود. تاسیس تجربه گاه مذکور در ولایت قطغن که حیثیت گدام غله مملکت را دارد در زراعت آنجا خیلی مفید ثابت گردید. انواع حبوبات از قبیل پنبه دانه، گندم جواری، ماش واقسام سبزیجات بعداز تجربه ترویج داده شد بالخاصه درز راعت پنبه واصلاح جنس آن تحول قابل وصفی رونما گردید که امروز درولایت مذکور بهترین و پرمحصول ترین جنس پنبه بذرمی شود برعلاوه انواع اشجار مثمر وغیر مثمر داخلی وخارجی در تجربه گاه مذکور وتکثیر و ترویج داده شد که اکنو ن اکثر محالات ولایت قطغن از آن مستفید است برعلاوه در مرکز وبعض ولایات دیگر مملکت تجربه گاهای زراعتی احداث شد تاحبوبات ونباتات داخلی وخارجی راتحت آزمایش قرار داده بعد ازبدست آوردن نتیجه مثبت ترویج دهد وهم اقسام نهال های مثمر وزینتی همه ساله به منظور سرسبزی وآبادی مملکت باختیار اهالی گذاشته شود.

درسال ۱۳۳۲ حکومت به احساس فعالیت بیشتر واصلاحات مزید تر ریاست زراعت را بوزارت زراعت ارتقا بخشید وتشکیلات وسعی دران وارد ساخت که بتأسی از آن از بین بردن عوامل تنقیص تولیدات زراعتی وحیوانداری وتقویه عوامل تزیید آن محسوس شد. برای نیل باین مرام سه شعبه (تربیه حیوانات، مدافعه حیوانی وآفات نباتی واگرونومی) رویکار شد که امروز امور زراعت وفلاحت مملکت وابسته باین سه شعبهٔ مهم است.

نسل گیری وتربیهٔ حیوانات ابتدا در سال ۱۳۱۱ نظر بعلاقه خاص اعلیحضرت شهید درعلی آباد کابل تاسیس گردید که در آن حیوانات مختلف داخلی وخارجی مانند اسپ گاو گوسفند ومرغ تحت تربیه آمد چنانچه دیده می شود موسسه مذکور یکی ازارکان مهم وزارت زراعت میباشند ودر آن یك تعداد گاوهای فویزی گوسفند های مرینوس (جهت استحصال پشم) اسپهای اورلوف کیروسکا یا ومرغهای تخمی وگوشتی مشهور دنیا مانند لگورن، رود آیلیند، نوهم شیر، وایتراك ازخارج تهیه وتحت تربیه می باشد جنس فیل مرغ ومرغ آبی های نوع پیکن وغیره مرغان فوقچه بقسم چوچه وچه بقسم تخم همه ساله بین اهالی توزیع می شود واکثر وطنداران بادلچسپی زیادی طیور مذکر راکه زحمت کم ومفاد بیشتری دارد تربیه مینمایند وزارت زراعت امیدوار است در آیندهٔ نزدیك این شیوه عمومیت پیدا کرده و اهالی بیشتر از آن مستفید شوند.

برای وقایه حیوانات از شیوع وحمله امراض شعبه تربیه حیوانات دستگاه مکمل و مجهزی را بکار انداخته که واکسین ضد مرغ مری واکسین ضد مرض بلیك لیك، بلیك دیزز، انتروك سیما، انترکس وباسترولا که قبلا ازخارج تهیه میشد توسط این دستگاه تهیه وبالوسیله حیوانات تداوی میشوند یعنی دسته های فنی این شعبه وقتا فوقتا ازشیوع امراض دربین حیوانات مملکت بر رسی در تقویه وحفظ حیوانات ازامراض مصدر فعالیت می شوند.

برعلاوه توسط شعبه مذکور لابراتوار تکنالوژی پشم با آلات ولوازم مجهز شروع بکار نمود که دران پشم گو سفندان مختلف مملکت تحت مطالعه قرار دارد. برای پیشرفت مزید وتقویه بیشتر امور حیوانداری اخیرا مکتبی بنام وترنری (بیطاری) نیز ازطرف وزارت زراعت افتتاح گردیداین مکتب که فارغ التحصیلان صنوف نهم دران شامل میشوند متعلمین رامعادل بکلوریاتربیه مینمایند که پروگرام تدریسی آنها عبارت ازمضامین مختلف متعلق بیطاری میباشد. واضح است که به همکاری فارغ التحصیلان این مکتب در وقایه حیوانات وتکثیر آنها تحولی پدیدار خواهد گشت.

شعبه مدافعه امراض وآفات نباتی (ملخ وحشرات مضره که ازدشمنهای خیلی خطرناک نباتات است) و درزمان اعلیحضرت شهید باتشکیلات وسیعی جهت مجادلهٔ ملخ که بیشتر زراعت صفحات شمال مملکت را متضرر میساخت روی کار آمده بود اکنون باادویه عصری وپمپهای پاش دهندهٔ دوا وترتیبات مکمل برای مجادله علیه حشرات مضره وامراض نباتی مثل ملخ، مرض خاکسترک تاک (بین مردم به آتشک شهرت دارد) جولاگک اشجار، مورد درختان، شپشک وانواع آفات زراعتی در کار است.

برعلاوه در مدیریت های ولایات ادویه لازمه وپمپهای دواپاش موجوداست که عندالموقع ازان کار گرفته میشود واز خساره امراض جلوگیری میگردد این امر درزراعت مملکت فوق العاده مؤثر است زیرا واضح است که نباتات سالم ودرخت بی عیب محصول وافری داده شده واقتصادیات را تقویت مینماید بهر اندازه ئیکه دامنه این عملیات بسط داده میشود بهمان تناسب ترایدمحصولات زراعتی بلند میرود.

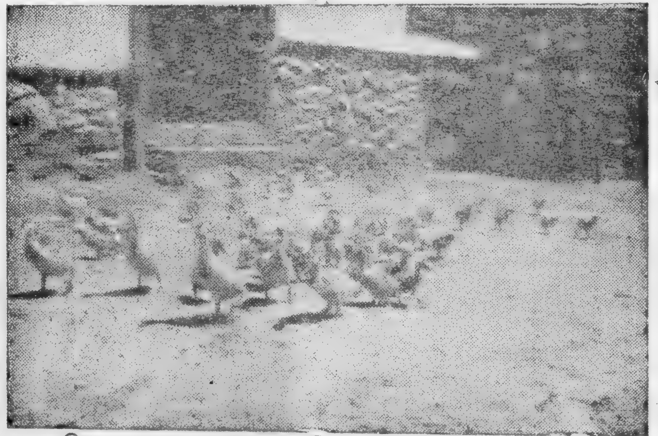
اصلاح جنس حبوبات ونباتات که درراس امور زراعت کشور قراردارد اساس کار را تشکیل میدهد تجربه گاه های احداث شده مرکز ولایات که منظورفوق روی کار آمده تاامروز توانسته است تاثیرخودرا در زراعت کشور نمودار سازد درتجربه گاه مرکزی که یک حصه آن ذریعه متخصصین - اف-ای-او- ومتخصصین نقطه ۴ تربیه واصلاح نباتات اداره میشود ۱۲ نوع گندم خارجی و ۱۸ قسم گندم وطنی بادیگر انواع غله داخلی و خارجی تحت آزمون ۱۱ نوع گندم خارجی در آب وهوای منطقه کابل مطابقت وموافقت پیداکرده ونیز ۱۶ نوع رشقه و ۲۵ نوع علوفه و ۱۶ نوع شبدر از نظر بهبود وضع حیوانداری بذرو تحت تجربه متخصصین قرار گرفته است که بعداز بدست آوردن نتیجه مثبت بین مردم توزیع خواهدشد والبته ترویج جنس اصلاح شده مذکور درزراعت مملکت تاثیر بارزی خواهد نمود. چون در زراعت زمین خوب وتخم خوب ازمسائل اولی است امید میرود از نتیجه حاصله تجربه گاه زراعتی عنقریب افزایشی درمحصولات زراعتی پدیدار واصلاحاتی درزراعت مملکت نمودار گردد.

بهمه حال مرام ما ازروی کارآمدن شعبه اگرونومی وزارت زراعت است که تاامروز توانسته است در مرکز وولایات مملکت بیش از (۱۹۷۰۷۱۷۷) نهال مثمر وغیرمثمر غرس نماید وصدها جریب زمین را بمنظور تأسیس جنگلها تخصیص دهد که این امر درسرسبزی وآبادانی مملکت تاثیر بس بزرگی دارد.

تحول دیگریکه اخیرا درقسمت حیوانداری کشور رونما گردیده تربیهٔ زنبور عسل و کرم پیله است زنبور عسل ازجمله حیوانات خیلی کوچک اما بس بامفاد است که نسبت وفرط میوه جات مختلف وگلهای رنگارنگ دراکثر نقاط مملکت آشیانه میسازد وبعضا بصورت خصوصی از عسل آن استفاده میکردند درین اواخر مانند سایر ممالک درکشورما هم تربیه زنبور مذکور رواج یافته مراکز زنبورداری در کابل «گلباغ» کاریز میرو ولایت ننگرهار تاسیس گردید است وتا جاییکه معلوم میشود نتیجه زنبورداری درمملکت ما مثبت ومفید بوده و مفاد هنگفتی درتربیه آن متصور است وزود است که تربیه آن در وطن ماعمومیت پیدا نماید.

کرم ابریشم که شرایط طبیعی کشور مذکور تربیهٔ آن مساعد است گرچه در عصر امانی بان اقدام شده بود اما بعد ها صورت رسمیت آن از بیرفته و بطور انفرادی بصورت بسیار کم درهرات تربیه میشد در عصر موجوده توجه خاصی قرار گرفته واکنون مراکز تربیه آن درمرکز وولایات مملکت تاسیس گردیده است که همه ساله مفاد زیادی از ابریشم آن بدست میاید .

بهمه حال درعصر موجوده مانند سایر امور کشور درامور زراعت نیز نهضت وجنبشی رونما گردیده وروز بروز اصلاحاتی رویکار میاید وباشندگان مملکت را نوید میدهد که در آیندهٔ خیلی نزدیک بزراعت عصری آشنا خواهند شد و از فلاحت وزراعت خویش محصول بیشتری بدست خواهند آورد .

جوجه مرغ های جنس خارجی وجوجه های مرغابی نوع پیکنگ که درمرغ خانهٔ مرکزی علی آباد جوجه گرفته شده

کره های اسپ که ازجنس اسپ های خارجی درتربیه خانهٔ حیوانات، نسل گیری شده

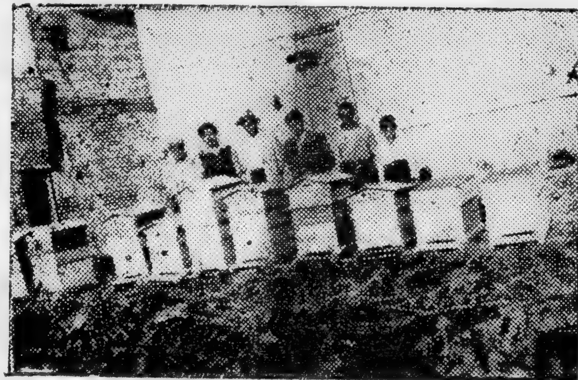
اولین عملیات پیوند «زیتون» دریکی ازولایات

انکشاف زراعتی افغانستان

اریخ بما تدریس مینماید که انکشاف اقتصادی ممالک متمدن نتیجهٔ قدمهای بیسنجش نبوده بلکه برخلاف ثمره امتزاج یکدسته عوامل مختلفه وتحول پذیری میباشد که باعث از بین بردن آن مشکلات گردیده اند که درراه انکشاف اقتصادی ایشان مانع شده است .

گرچه هدف تعیین وراه توصل به آن نیز روشن باشد باز هم گذشتاندن مراحل مختلفه برای رسیدن به آن شرط اولی بشمار میرود . ناگفته نباید گذاشت که در یک مملکت مانند افغانستان که دارای تمدن باستانی وتشکل مخصوص میباشد نمیشود ساختمان حیات اجتماعی و اقتصادی را بیکبارگی بهم زد . برای هم آهنگی انکشاف اقتصادی اولتر ازهمه تدابیری باید سنجید که ذریعهٔ آن حیات اقتصادی تابع مراحل مختلفه گردانیده شود ورنه درصورت غیرآن عدم توازن راسبب گردیده وباعث تشتت و پریشانی احوال اقتصادی خواهد گردید .

خانه‌های منظم ومرتب زنبور عسل

در دنیای امروزی که تحول حیات اقتصادی باقدمهای سریع سیر تکامل خودرا می‌پیماید ، خلق نمودن سیاست زراعتی طویل المدت از نقطه نظر علم عصری باید طوری ترتیب گردد که حالت موجوده را در نظر داشته و بهبودی آینده را پیش بینی کند .

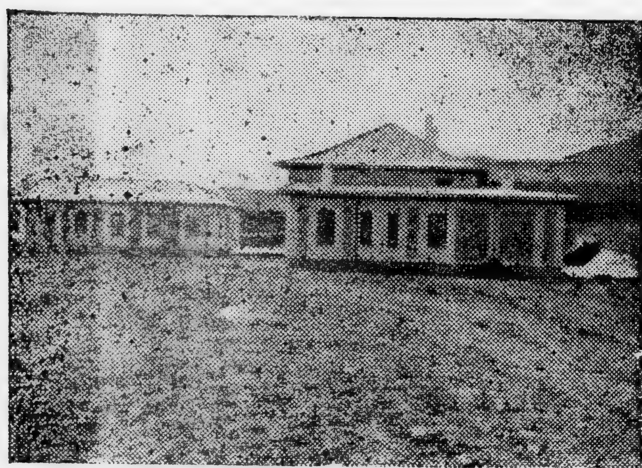
مقصد اساسی فعالیت زراعتی همانا رفع نمودن احتیاجات اولیه انسان است لیک باآنهم زراعت علاوتاً رول تدارک بیننده مواد خوراکه (حیوانی ونباتی) وعرضهٔ مواد اولیه را بصنایع مستحصله نیز ایفاء میدارد .

درافغانستان که بیش از ۸۵فیصد توده زراعت پیشه میباشد ، مرحلهٔ ابتدائی همانا انکشاف فعالیت زراعتی است. علاوتاً درمقابل قلت نفوس ووجود سیستم اقتصادی معیشتی انکشاف اقتصادی مملکت وابسته بعصری نبودن زراعت میباشد که ذریعه آن میتوان ازیکطرف قیمت عاید مواد ضروریات اولیه را تخفیف داد وازطرف دیگر عمله و کارگر را بدسترس دیگر فعالیتهای اقتصادی قرار داد .

مسلم است که حصهٔ بزرگ اهالی افغانستان رغبت خاص بزراعت داشته و ازاین راه تامین حیات می‌نمایند. یگانه سبب پائین بودن سطح زندگی این نفوس همانا مصرف نمودن کلیهٔ تولیدات است برای

رفع احتیاجات ضروریهٔ ایشان؛ ازطرف دیگر اهالی شهر حصهٔ بزرگ عایدات خویش را برای خریداری مواد زراعتی منطقوی صرف می‌نمایند. بدین‌قرار ممکن نمی‌گردد که درعاید وسطی افزایش بعمل آید.

انکشاف اقتصادی نتیجهٔ یك سلسله تغییرات است که درتقاضا وشکل وسایل تولیداتی بعمل می‌آید. مملکتی که دارای استعداد زراعتی وقلت نفوس است نباید که مترقی گردیدن خویش را به صنعتی ساختن موبوط داند بلکه برخلاف درافغانستان که قلت عمله کارگر محسوس میگردد، صنعتی ساختن آن بیشتر مربوط به عصری گردانیدن زراعت آن میباشد. سرعت انکشاف فی این فعالیت نسبت به صنعت بیشتر بوده وهم ازطرفی در تحول آن رهنما خواهد بود.

عمارت شعبه باکترولوژی و تشخیص امراض حیوانی

ازینرو صنعتی ساختن مملکت قبل از عصری گردانیدن زراعت مانع انبساط حیات اقتصادی خواهد شد

انکشاف زراعتی اهمیت اولی را درحیات اقتصادی افغانستان داراست باید خاطرنشان نمود که انکشاف فعالیتهای صنعتی هم به نوبه خود رول مهم را بازی میکنند. مسئلهٔ مهم ممالك عقب مانده انتخاب بین این دو فعالیت اقتصادی نبوده بلکه بر خلاف انکشاف متوازن این هر دو فعالیت میباشد.

تذکر باید داد که خلق نمودن صنایع مستحصله که مواد اولیه خویش را ازمنبع زراعتی حاصل میکنند قدم اول به طرف صنعتی ساختن مملکت میباشد. ازدیاد صنایع روستائی درافغانستان اهمیت بسزائی داشته وحد فاصل را بین فعالیت زراعتی وصنعتی تعین میدارد. بدون برهم زدن تشکیل اجتماعی این مرحلهٔ سریع المرور بین فعالیت زراعتی وصنعتی باید تحت پروگرام دقیق وعاقلانه گرفته شود. در زمانیکه زراعت به عصری شدن شروع مینماید باید عمله زراعتی اضافی را بسمت این فورمول صنعتی که عبارت ازصنایع روستائی میباشد تشویق نمود. تاریخ بما تدریس میکند که تشبثات نیمه زراعتی و نیمه صنعتی که بدقت احداث گردیده اندقوه کار انفرادی را بصورت معقول در مزارع گماشته ومراحل اولی انقلاب اقتصادی را سبب میگردد.

علاوتاً بر قرار کردن صنایع روستائی باید درمناطق تولیدی صورت بگیرد تا سهولت برای حمل ونقل مواد اولیه زراعتی فراهم گردیده و ازبلند بردن قیمت تولید مواد مستحصله جلوگیری بعمل آید.

اینك به اثبات رسانیده شد ترقی افغانستان بیشتر به انکشاف زراعتی آن محتاج است بهتر خواهد بود چاره اساسی این انکشاف را تذکر داد:

الف - چاره های تخنیکی:

دریك مملکت زراعتی مانند افغانستان عصری نمودن وانکشاف زراعتی طبعاً به موانع متعدد مواجه

میگردد که از بین بردن آنها مسلماً مربوط بهم آهنگی تغیر، بینهٔ اقتصادی موجود - بهتر نمودن تعاملات تخنیکی زراعتی ومعرفی آلات جدید درساحهٔ زراعت میباشد . مسئلهٔ اخیرالذکر خیلی مهم بوده وبه یقین تدابیر دقیق ایجاب مینماید .

۱ - تخنیک تولیداتی :

بهبودی قوه تولید زراعتی درافغانستان یکی ازمسایل حیاتی اقتصاد مملکت شمرده میشود . باوجود ساحه های وسیع وحاصل خیز ، محصولات زراعتی امروز به پیمانهٔ خیلی ناچیزمیباشد .وسیلهٔ ازدیاد تولیدات وکم نمودن زحمت زارع همانا بهتر نمودن شرایط واسلوب کار و میخانیکی ساختن زراعت میباشد. تجربه به اثبات رسانیده که عملی نمودن این شرایط که بالای یکقطعه زمین که قبل بر آن بصورت ابتدائی مورد استفاده وزرع قرار داده شده ازیك الی سه چند محصولات بیشتر بارآورد است .

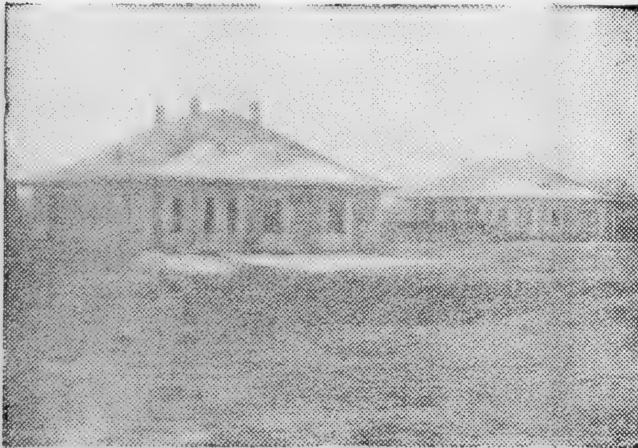

عملیات دوا پاشی توسط پمپ ها

قوه تولید مربوط به ماهیت ومقدار منابع ثروت ملی یك جامعه نبوده بلکه بیشتر متکی به وسایل وطارقی میباشد که توسط آن از همچو منابع استفاده بعمل می آید . درزمره عوامل که قوهٔ تولید را مساعدت و ممانعت میکند عامل تخنیکی درصنف اول قرار میگیرد . میخانیکی ساختن با الذاتیك نوع ترقی تخنیکی است بایستی درساحه زراعتی طوری رائج ومعرفی گردد که به آلات مروجه صدمه نیاورده مدت وقوهٔ تولیدافرادراخساره مند نگرداند. اگر زراعت مملکت بدون سپری مراحل اساسی دفتاً میخانیکی میشود به مدت بیکاری عمله زراعتی به بیکاری موسمی افزود گردیده ویك نوع بیکاری عمومی رادر ساحه فعالیتهای اقتصادی بوجود آورده باالنتیجه باعث تقلیل عایدات افراد میگردد. مفکورهٔ میخانیکی نمودن زراعت ازچندی باینطرف درافغانستان روی کار گردیده است مگر بدبختانه تعریف اساسی میخانیکی ساختن وفرق آن با ماشینی ساختن درزراعت افغانستان صورت نگرفته است بهتر خواهد بود که این دوفرمول انکشاف زراعتی راازهم جدا کرد . اولی تبدیل قوه انسانی بقوه ماشین ودومی جا گزین ساختن قوه حیوانی به قوه موتوری میباشد درحالت موجوده تطبیق فرمول دومی که معرفی واستعمال تراکتورهای عصری را در زراعت افغانستان ایجاب مینماید تقلیل تولیدات راسبب خواهد گردید. چه زارع افغان تا کنون به جز از آلات ووسایل مروجه خویش بدبختانه ازتخنیك عصری بکلی بیخبر بوده طبعاً که گذاشتن تراکتور بدسترس او بدون از ضیاع سرمایه معنی دیگری نخواهد داشت ازطرف دیگر معرفی واستعمال تراکتوردرمملکت که قیمت کار کم بود ووضع روستائی آن مخصوص است تولیدات رامعرض خطر قرار خواهد داد . کوچك بودن مساحت زمین غربت وبیخبری زارعین - نداشتن رانندهٔ تراکتور وعمله میخانیکی ومراکز ترمیماتی وغیره... موانع مهم میباشد که ماشینی ساختن زراعت را ناممکن میسازد. بناً برنظریه اینجانب

قوه‌حیوانی منبع اساسی کار بوده وبیشتر نمودن آن بیقین عامل موثری برای بلند بردن قـوه تولید زراعتی میباشد. انتخاب جنس برای ازدیاد وبهتر گردانیدن نسل حیوانات کاریك مسئلهٔ مهم است که بایستی متذکر شد. یگانه ساحهٔ که فعلاً درآن میشود استعمال تراکتور را معرفی نمود همانا فارم های تجربوی میباشد تابحیث نمونه بتوانیم تدریجاً استعمال آلات ووسایل عصری را بزارعین یك منطقه بیاموزیم.

بهترین فرمول درین ساحه همانا روی کار آوردن مراکز ماشین های قوه کار میباشد ۰اما راجع به میخانیکی ساختن اظهار شده میتواند که وجود آن امرضروری وحتمی برای تغیروشکل زراعت افغانستان محسوب میگردد. ولی معرفی بسی ماشین های امروزه نظر باینکهٔ تاکنون شرایط اقلیمی هرمنطقه مورد تدقیق ومطالعه علمی قرار نگرفته، شاید نتیجهٔ مثبت بدهد. از طرفی نیز باید قبل از معرفی آلات عصری درمملکت عکس العمل طبقه زارع درمقابل ماشینی ساختن بصورت صحیح تحلیل وتجزیه گردد ورنه عوض نمودن آلات ووسایل عصری بحرانات بوجود آورده. وبسیار امکان دارد که بسیستم کار مروجه نیز لطمهٔ وارد نماید.

عمارت شعبه ویرولوژی وسیرولوژی

بنابرتجارب امروزی موثرترین ترتیب میخانیکی ساختن زراعت همانا بهتر گردانیدن آلات مروجه وتعاملات موجوده میباشد فعلاً تبدیل کردن آلات چوبی به فیز بهترساختن تخنیك آبیاری ترویج واستعمال کود کمیاوی وعضوی اصلاح وتکثیر نژاد نباتات، حیوانات وبالخصوص تربیه‌مواشی از نقطه‌نظر کار امکاناتی است که فعالیت های زراعتی راتوسعه‌داده وقوه‌تولیدی را بلند خواهد برد.

شرایط فوق الذکر ثابت میسازد که تخصیص سرمایهٔ هنگفت بتنهایی رول مهم را بازی ننموده، وبهتر خواهد بود که قبل ازمصرف پول روح تخنیکی را بین طبقه زارع خلق باید کرد تا ایشان بتوانند از آلات بسیط وسادهٔ موجوده خودها بصورت بهتر کار گیرند. حصول به این نصب العین وابسته به تحصیلات تخنیکی ونشر نمودن افکار زراعت عصری درمیان زارعین میباشد.

۲ـ تخنیك تحصیلاتی:

این موضوع بنابراهمیت خویش که کلید عصری ساختن زراعت میباشد بدبختانه ازسالهای دیرین بدین طرف مورد توجه واقع نگردیده وبوضاحت میتوان گفت یکی ازعوامل عقب ماندگی زراعت افغانستان همانا فیصله‌های سطحی میباشد که درساحه تحصیلات زراعتی گرفته شده است.

بمیان آمدن فاکولته اگرونومیك اولین قدمی است که درین ساحه برداشته شده ودرسال ۱۳۳۵ در کابل افتتاح گردیده است. چون روی کار آمدن این فاکولته موضوع جدیدی میباشد شاید درابتدا نتیجهٔ مطلو به بدست نیاید و بمشکلات مواجه گردد. برای جلب تو جه متعلمین بایستی درین رشته تجویزات صحیح روی دست گرفته شود واگرنه سوق دادن فارغ التحصیلان مکاتب عالی بسوی تحصیلات اگرونومیك کار آسانی نخواهد بود.

اولتر ازهمه بایستی دردوره تعلیمات ابتدائی وثانوی معلومات عمومی زراعتی بطلاب تدریس گردد، سپس بایدجوانان باکاالوریا ازذریعهٔ تبلیغات مکافات و قایل گردیدن امتیازات تشویق نمود. علاوتاً متعلمین که بطرف تعلیمات زراعتی سوق داده میشوند بایستی طلاب لایق باشند که بوقت کم نتیجه داده مصدر خدمتی درساحهٔ زراعتی گردند ناگفته نماند که فاکولته اگرونومیك مکتب زراعت ومکاتب منطقوی را باید تحت پروگرام صحیح دراورده و به پروفیسور های داخلی وخارجی موقع داد تا بصورت اساسی تدریس صورت گیرد.

عمارت لابراتوار صنایع پشم

ازطرف دیگر بهتر خواهد بود که پسران زارعین راازهمه اولتر دررشتهٔ تحصیلات اگرونومیك تشویق نمود تاطبقهٔ زارع از زراعت عصری مستقیماً بهره مند گردد.

ب- چاره های اقتصادی:

۱- تشبثات احصایوی: واضح است که بدست داشتن یك احصائیه موثوق از شرایط اولیه تولیدات زراعتی میباشد. اگر امروز مواد احصائیوی دردست نداشته باشیم نا ممکن خواهد بود تولیدات زراعتی آینده افغانستان راپیش بینی نموده بتوانیم. وبرای تدوین پلان زراعتی طبعاً احصائیهٔ اساس خواهد بود. ناگفته نباید گذاشت که اگرمعلومات احصایوی علمی نبوده وغلط تطبیق میشود هویدا است که سهو تکرار گردیده مملکت رابسوی بربادی اقتصادی رهنمائی میکند.

چون ازاحصائیه بحث میکنیم بهتراست تو جه رابه موضوع نفوس شماری وترتیب احصائیه های مربوطهٔ آن نیز جلب بداریم. چه تطبیق پلانها وپروژه های اقتصادی وزراعتی در صورت نداشتن احصائیه نفوس دشوار بوده وپیش بینی های آینده صورت گرفته نخواهد توانست. هویدا ست برای نیل بمقصد اساسی مشکلات وموانع متعددی وجوددارد که بایستی برای ازبین بردن آن کوشید.

بهتر خواهدبود که ازحالا برای بهتر ساختن وضع کوچیان تدابیری اتخاذ نمود. قدم اول باید تحلیل، تجزیه، مطالعه عمیق رسوم وعادات این طبقه واینکه تاکدام اندازه استعدادکار درایشان سراغ میشود، باشد. مسکون گردانیدن شان بالای مزارع که جدیداً احداث و قابل زرع گردیده است قدم اولی خواهدبود

وقت آن فرارسیده که تا بهاین ثروت متحرك که بالغ برهزاران نفر وحیوان میباشد اهمیت را قایل گردیده وسرنوشت ایشانرا بیش ازاین پادر هوا نگذاریم .

۲ ـ تشبثات تجارتی :

وضع اقتصادی افغانستان به یك پیمانهٔ وسیع مربوط به تجارت خارجی آن میباشد . تقویه وانکشاف زراعت وسیله خوبی خواهد گردید تامواد اولیه زراعتی بیشتر صادر ودرعوض آن مواد واموال مورد ضرورت وارد گردد . برای سالهای متمادی قلم بزرگ اموال صادراتی ومنبع عایدات اسعاری پست قره قل بوده وتاکنون هم مقام خویش را در لست صادراتی از دست نداده است . ارزش این قلم صادراتی که در جمله اموال تجملی می آید بعضاً در بازارهای خارج سعود وزمانی هم نزول مینماید . تنزیل ارزش پست در ۱۹٤۸ که در بازار های امریکا نظر به رقابت سائر مؤلدین رویکار گردید بهترین شاهد این ادعاست ازاینرو نمیتوان برای همیش وبصورت مداوم به این منبع عایدات اسعاری که مستقر نمیباشد اتکاء نمود.

مامور فنی مجادله امراض وآفات نباتی درحال دوا پاشی

لذا برای بلند بردن عایدات ملی وحصول اسعار بیشتر مناسب خواهد بود ازیکطرف به پیروی ازگذشته به صادر نمودن این قلم ادامه داده وهم ازطرفی برای بهتر نمودن نوعیت وازدیاد آن کوشیده وهم ازطرف دیگر در صادر نمودن سایر مواد اولیه ازقبیل پنبه ـ پشم ومیوه جات تاره وخشك اقدام نمائیم تا اگر میشود موازنه ایرادر اقلام صادراتی خویش استوار بداریم .

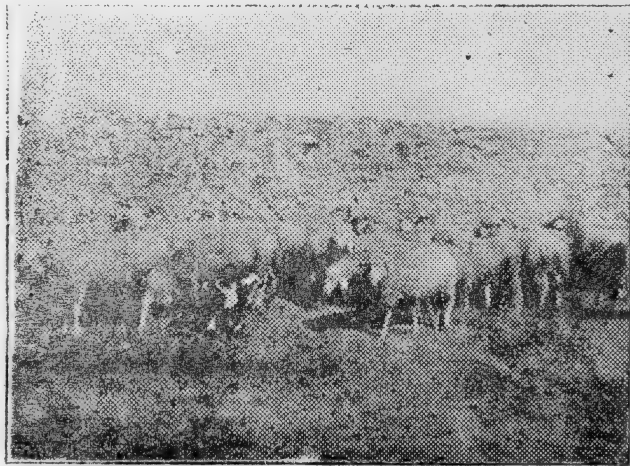
ناگفته نماند که فعلاً توازن تولیداتی بین تولیدات تغذیوی وصادراتی وجود نداشته مملکت رامواجه مشکلات نموده است . اگر درسیاست آینده زراعتی افغانستان، هم آهنگی وتناسب صحیح بین این دوقلم تولیدات مدنظر گرفته نمیشود درآیندهٔ قریب مملکت رامواجه به بحرانات اقتصادی بی سابقه خواهد گردانید .

این بود چاره هائیکه درفوق تذکار داده شد.ولی درحقیقت باتطبیق این چاره ها که خواه ـ تخنیکی ـ خواه اقتصادی وخواه تجارتی باشد هیچوقت نمیتوان نتیجه مطلوب رابدست آورد. مگراینکه معلومات لازمه وضروری که طبعاً پادرهوا نبوده ومستند به تدقیقات علمی باشد بدسترس آنهائیکه متکلف اجرا و تطبیق همچو چاره ها هستند قرارداده نشود . بدست داشتن احصائیه های موثوق ـ دانستن مقدار ونوعیت پیداوار زراعتی ـ مساحت زمینهای زراعتی و مزارعیکه در آینده تحت زرع قرار خواهد گرفت ـ دانستن اندازهٔ قوای حیوانی وغیره، معلوماتی میباشند که بایستی بصورت حتمی در دسترس آنهائیکه متکفل امور زراعتی افغانستان هستند گذاشته شود طبعاً که تماس این اشخاص

را با متخصصین مؤسسهٔ خوراکه وزراعت (او، آر، اف) که از سالها به این طرف در افغانستان اجرای وظیفه مینمایند نیز حتمی باید شمرد.

درخاتمه بصورت نتیجه میتوان اظهار عقیده نمود که توسعه وانکشاف زراعت بیشتر مربوط به بلندبردن سویه حیاتی طبقه زارع بوده که میشود آنرا بادادن قرضه های زراعتی و بهتر گردانیدن الات مروجه شان برای اینکه بیشتر تولید نمایند عملی نمود توازن قوه کار در نقاط مختلفه ومسکون گردانیدن کوچیان و بالاخره تنظیم بازارهای داخلی زراعت توسط تشبثات حکومتی (جمع آوری غله وتوزیع آن درموارد لازمه جهت تثبیت نرخ)، کمک وتشویق برای صادرات موادزراعتی نیز وسایلی میباشند که در انکشاف زراعتی مملکت سهم بارز خواهند داشت.

درین مورد علاوه میگردد که برای تطبیق همچو پالیسی، پروژه وادی هیرمند وامکانات انکشاف آنرا در نظر داشت. میشود حکومت خود در اینمورد تشبث نموده اولا قطعات زمینهای بایر ودور افتادهٔ شامل این پروژه را بطور نمونه تحت پلان گرفته وبعداً چون زمین آمادهٔ زراعت گردید درمرور ایام خانواده های کوچی ویاساکنین حصص را که نفوس در آنجا کثرت دارد با التدریج دراین مناطق ساکن بسازد.

گوسفندان مرینوس که بغرض تخلیط جنس در تربیه خانه علی آباد زیر تربیه گرفته شده است

بدین ترتیب از یکطرف پروژهٔ هیرمند انکشاف یافته و از طرف دیگر برای تامین معیشت یکدسته اشخاص منبع خوبی خواهد گردید.

موضوع مهم دیگر که قابل تذکار است همانا مسألهٔ انکشاف پروژه دهکده میباشد که تاکنون به پیمانه خیلی ها بسیط توسط مامورین سازمان ملل روی دست گرفته شده است. انکشاف همچو پروژه نه تنها وضع زراعتی مملکت را اصلاح مینماید بلکه شرایط اجتماعی واقتصادی را نیز موزون تر خواهد گردانید.

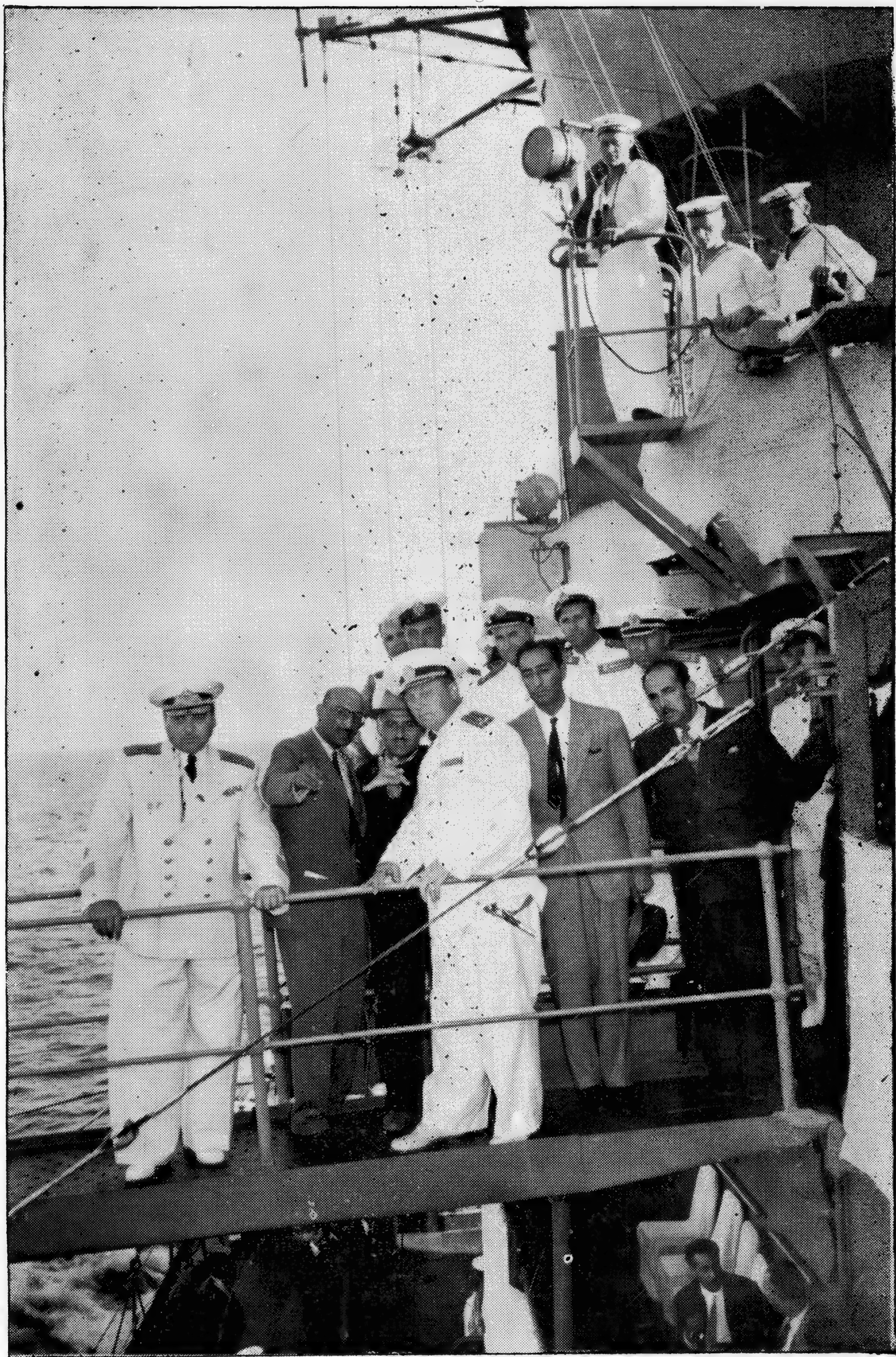
بالاخره بایست متذکر گردید تطبیق تمام چاره ها ووسایلیکه درفوق تشریع گردید محتاج یک تشکیلات اساسی میباشد که ناگزیر بایستی توجه خاصی به آن بعمل آید.

طوریکه تجربه به اثبات رسانیده برای انکشاف حیات اقتصادی وزراعتی یک مملکت تنها طرح یک پلان کافی نمیباشد چه این موضوع با تطبیق وتدوین یک پلان خاتمه نیافته بلکه بطور مداوم عرض وجود می نماید. از اینرو مرجح خواهد بود اگر برای انکشاف زراعتی افغانستان دو پلانی روی دست گرفته شود که یکی ماهیت طولانی داشته وپیشبینی برای آینده باشد در حالیکه دومی وضع زراعتی افغانستان را برای رفع مشکلات حاضر ومساعدت نمودن زمینه برای آینده سر وصورت دهد.

ازمناظر سفر ذات شاهانه در روسیه شوروی

در دعوتیکه از طرف اعلیحضرت همایونی درقصر کرملین داده شده است

از مناظر مسافرت اعلیحضرت همایونی در اتحاد شوروی

گزارش چهل ساله
باستان شناسی در افغانستان

زارش چهل ساله فعالیت‌های باستان‌شناسی درافغانستان‌وانکشاف تحقیقات تاریخی در شناسائی‌و معرفی مزید آبدات تاریخی کشور با تاریخ استرداد استقلال افغانستان درچهل سال قبل ارتباط خاصی دارد .

فعالیت‌های باستان‌شناسی‌وتحقیقات تاریخی مبنی‌برمعرفی آبدات پیش‌از (۱۲۹۷ هجری شمسی) و (۱۹۱۹ مسیحی)وبعدازآن یعنی پیش‌ازتاریخ‌استرداد استقلال وبعدازان تاریخ دوشکل معین داشت که یکی رافعالیت های مخفی وغیراصولی ودیگری رافعالیت های قانونی واصولی میتوان خواند .

همه میدانیم که‌قبل ازتاریخ استرداد استقلال افغانستان‌درطی‌تهاجم اول و دوم انگلیس (۱۸۴۰-۱۸۳۸) - ۱۸۷۹) ومخصوصاً در خلال فاصله های دوتهاجم مذکور عده ئی از دانشمندان مخصوصاً باستان شناسان انگلیسی موقع یافته وبه‌تعقیب لشکریان متجاوز خودبه‌خاك افغانستان واردشده ودرنقاط‌مختلف ولایت‌ننگرهار وکابل‌مانند خیبر، هده درونته، خورد کابل، چکری، شیوکی، اطراف بالاحصار بگرام ، استوپه‌های‌ماحول پهلوان کوه، فندقستان ، بامیان بیک سلسله کاوش ها وتجسسات‌پرداخته اند که در نتیجه متأسفانه به بسیاری از آبدات بودائی مخصوصاً استوپه ها خسارهٔ زیاد رسیده است چون انگلیس ها مجال فرصت کاوش های علمی را نداشتند واصلاً برای این کار نیامده بودند مفکورهٔ‌حفریات‌و کاوش های‌علمی‌هم‌هنوزاینقدرانکشاف نکرده‌بود بیشترهدف انها ازکاوش استوپه‌ها پیدا کردن جعبه متروکات ویادگارها بود که معمولاً در داخل هر استوپه ئی‌به ودیعه گذاشته میشد برای ارائه‌مثالی ازین خرابکاری ها کافسیت که به استوپه بزرگ چکری‌در ۱۲ کیلو متری جنوب شرق کابل اشاره کنیم این استوپه را (چارل‌مسن) انگلیس‌درحدود ۱۱۵ سال قبل شق نمودکه تا حال موجود است هکذا باشق کردن استوپه ئی در (خواف) وردك جام فلزی را به بریتش موزیم بردند که در سطح خارجی آن نوشته ئی به رسم‌الخط خروشتی داشت وقسعلیهذا.

خوشبختانه با استرداد استقلال افغانستان همانطور که مملکت از محدودیت های موقتی اجنبی رهائی یافت دامنه این گونه خودسری‌هاهم کوتاه شده دروازه افغانستان که آنرا سیاست ومنافع دستگاه استعمار درانزوانگه داشته بود بصورت قانونی واصولی برروی خارجیان ومخصوصاً دانشمندان ومحققان بازشد وبه مجردیکه اولین هیئت اعزامی حسن نیت ومعرفی افغانستان بصورت یك دوره به اروپا وامریکا مسافرت کرد وتعلقات دیپلوماسی افغانستان با همسایگان وممالك بزرگ جهان برقرار گردید دانشمندان فرانسوی اول تر از همه به احراز اجازه تحقیقات باستان شناسی و حفریات در افغانستان اقدام کردند .

اینجا باید تذکر داد که «موسیو الفرد فوشه» یکی ازخاورشناسان ومستشرقان بنام فرانسوی که پیش از تاریخ استرداد استقلال افغانستان به هندوحتی به‌سرحدآمده وحین اجرای عملیات‌حفریات در نقاط مختلف پشاور تا « علی مسجد » معبر خیبر هم آمده و نگاهی به کوهای داخل افغانستان افگنده وحل بسیاری از معماهای باستان شناسی را در داخل کشور ما بدل می پرورانید ومنتظرفرصت مساعد بود فوری از استرداد آزادی‌افغانستان در ۱۹۱۹ مسیحی استفاده نموده وباکسب موافقت دولت افغانستان در ۱۹۲۲ باخانمش به قصد افغانستان برآمد وبا اشکالاتی‌که در آن فرصت مسافرت در مملکت داشت ذریعه (تخت روان) ازهرات بکابل آمد وبعداز مفاهمه بامقامات مربوطه و صلاحیت دار افغانی اولین قرارداد تحقیقات باستان‌شناسی میان وزارت خارجه افغانستان وموسیو فوشه دانشمند فرانسوی برای مدت ۳۰ سال منعقد گردید .

☆ ☆ ☆

بعداز عقد قرار داد مذکور اولین کار موسیو فوشه در افغانستان گردش ومسافرت‌بسروی بقایای آبدات قدیمه روی یك خط معین بود که از کابل یکطرف تا (بلخ) و از جانب دیگر تا(هده)و (جلال‌آباد)منتهی میشد . بعبارت دیگر موسیو فوشه‌در حالیکه‌یاد داشت‌های زایر چینی هیوان تسنگ را (که مخصوصاً درمورد بقایای آبدات بودائی‌بهترین‌رهنما بشمار میرود) رهنمای خویش قرار داده بود روی شاخه جنوب راه ابریشم یا روی معبر قدیمی که (بلخ) رابه(اتکیزیلا) وصل میکرد بیك سلسله تحقیقات انکشافی پرداخت ودر قدم اول اهمیت تاریخی بلخ وبا میان و بگرام و هده را مسلم ساخت‌وپروگرامی برای‌همکاران خود وضع کرد چنانچه در سال بعد یعنی در ۱۹۲۳ بار اول حفریات علمی اصولی هیئت های حفریات فرانسوی از طرف خود موسیو فوشه و همکاران اولیه او **موسیو گودار وموسیو برتو وموسیو هاکن** در هده وبلخ شروع شد و چون دامنه حفریات بلخ با وقفه ها ادامه یافت وموسیو شلوم برژه مدیر فعلی هیئت‌حفریات فرانسوی ۲۵ سال بعد دامنه کاوش های موسیو فوشه را در آنجا ازسرگرفت کاوش های بلخ را به موقعش گذاشته با اولین حفریات هده تاریخچه مختصر تحقیقات باستان شناسی را در افغانستان شرح‌میدهیم .

☆ ☆ ☆

هده : هده یکی از مقامات مهمی است در ۸ کیلو متری جنوب جلال آبادحالیه که بحیث (دل گند هارا) موقعیت ممتازی پیدا کرده بود ومعابد واستوپه های باشکوه ومجلل بودائی در آنجا متمرکزشده بود . حفریات‌هده در سال ۱۹۲۳ ت‌ه‌شروع‌شد.اول هیئت (فوشه ـ گودار) در (۱۹۲۳) وبعد هیئت « برتو » بین ۱۹۲۶ و ۱۹۲۸ درینجا به تجسس وکاوش پرداخت اولین نقطه ئی که توجه موسیو فوشه را جلب کرد (تپه کلان) هده بود که مشتمل بریك استوپه بزرگ مرکزی حویلی و یکعده استوپه های دیگربود و به مجرد شروع کار ها مجسمها ی زیادی کشف شدکه بعقیده موسیوگو دارکمتر نظیر آن در سائر حصص گندهارا پیدا شده است .سپس«گودار» عازم با میان شد وموسیو بر تو حفریات هده را در سال های بین ۱۹۲۶ و۱۹۲۸ ادامه دادوخارج‌هده در تپه‌های اطراف مثل تپهٔ کافریه ـ غارنو ـ پراتس ـ باغ گاهی ـ ده غندی ـ شاخیل غندی کاوش هائی‌بعمل آورد و در نتیجه در حدود ۲۳ هزار مجسمهٔ گچی و سنگی‌که بیشتر ان کچ است بدست آمد که بیشتر کار قرن های بین ۳ و ۵مسیحی است و از نظر سبك وروش هنری مربوط مدرسهٔ هیکل تراشی‌معروف

از مناظر بازگشت ذات شاهانه ازسفر اتحاد شوروی

اعلیحضرت همایونی اطفالی‌را، که اکلیل گل‌تقدیم مینمایند ، موردنوازش قرار میدهند .

ازمناظر سفر ذات شاهانه درهند

جلالمآب رئیس جمهوریت هند ، اعلیحضرت همایونی راخوش آمدید میگوید

«گریکو بودائی» گندهارا است که دامنه‌ان تا (تاکزیلا) ادامه دارد. آثار هدهٔ زیبا، قشنگ، زنده وبرازنده است ودر میان هزار ها مجسمهٔ ظریف هده کهٔ در موزیم کابل به معرض نمایش گذاشته شدهٔ قیافه های اجتماعی انوقت ازقبیل تیپ‌های کوشانی، سپاهیان، موسیقی نواز ان، رو حا نیون، شیاطین وغیره دیده میشود وچون تابلو های نفیس قیافه‌های قدیم قرن های ۳و۵ میسحی افغانستان‌را نشان مید هد.

کابل بودائی: به تعقیب پروگرام موسیو فوشهٔ (گودار) عندا مرا جعه از هده به کابل به معاینه آبدات بودائی علاقه شیوکی و کمری و چکری شتافت این نقاط که از ۸ تا ۱۰ کیلو متری جنوب شرق کابل افتاده عبارت از کابل بو دائی میباشدکه آبدات آن مثل استوبه ها ومنار چکری به قرن های ۲ و ۳ مسیحی تعلق میکرد. در اینجا جز کاوش های امتحانی حفریاتی بعمل نیامد.

پاتیاوه: در سال ۱۹۲٤ مو سیوهاکن حفریاتی در پاتیاوه بعمل آورد. پاتیاوه دهکده ایست به (۱۰) کیلو متری جنوب ـ شرق چاریکار و ۷ کیلو متری جنوب بگرام. از اینجا مجسمهٔ ها از سنگ شیست پیدا شده که بودا را در حال تعمیل خارقه ئی بزرگ نشان میدهد به نحوی که از شانه های او آتش زبانه میکشد واز کف پا های اواب جاریست. این نوع مجسمه بودا مخصوص علاقه کاپیسا (کوهستان کوهدامن) بوده و مربوط به قرن ۳ یا ٤ مسیحی است. بعضی از هیکل های سنگی این نقطه نشان میدهد که هیکل تراشی در سنگ در حالیکه درکوهدامن طریق انحطاط می پیمود در هده هنوز هیکل ترشان آثار خوبی می تراشیدند.

بامیان: (هیئت فوشه ۱۹۲۲) (هیئت گودار ۱۹۲۳) (هیئت هاکن ۱۹۲٤) (هیئت هاکن ـ کرل ۱۹۳۰).

به فاصلهٔ ۲٤۰ کیلومتری شمال غرب کابل درمیان سلاسل چال هندوکش وبابا، بامیان یکی ازازمعروفترین نقاط تاریخی بودائی افتاده که شهرت آن شهرت آثار ان در تمام دنیا پراگنده شده است، تحقیقات علمی درین درهٔ شهیر از سال ۱۶۲۲ شروع شد و موسیو فوشه سسردته علمای باستان شناس فرانسوی بامیان‌را در وسط راه بین بلخ دتاکز یلا یکی از نقاط مهمی وانمود کرد که در دل امپراطوری کوشان روی معبر بزرگ تجارتی وکاروان روقدیم بین بلخ دتاکزیلا واقع شده بود وماننند (لانک من) در چین و(اجنلتا) و (الورا) درهند مرقعیت واهمیت شایان توجه داشت. در بامیان هیئت های مختلف در سال‌های مختلف ابراز فعالیت کرده‌اند. فوشهٔ، گودار، مدام گودار، هاکن، مدام‌هاکن، کرل یکی بعدیگر وبه همکاری همدیگر به تحقیق وتجسس وعکس برداری وکاپی تصاویر وکاوش د حفریات پراختند. فوشه در نوامبر ۱۹۲۲ اولین را پورتی راجع بهٔ اهمیت آبدات بودائی بامیان نوشت. جلد اول خاطرات هیئت حفریات فرانسوی بنام آثار عتیقه بودائی بامیان به همکاری گودار ومدام گودار وهاکن نشر شد. گودار و مدام گودار بار اول به نقل گرفتن تصاویر رنگه مجاورت مجسمه های کلان ۳۵ متری اقدام کردند.

جلد دوم خاطرات هیئت اعزامی باستان شناسی فرانسوی بنام تحقیقات جدید راجع به آثار عتیقه بودائی بامیان به همکاری پروفیسر هاکن وخانمش وموسیو کرل منتشر گردید رنتایج حفریات وتحقیقات سال ۱۹۳۰ راکه اینجانب هم دران هیئت شامل بودم در برد اشت.

در نتیجه بامیان وآثار حیرت آور آن طوریکه باید وشاید با صبغهٔ و تحقیقات علمی به جهان معرفی شد. سپس از طرف موسیو هاکن رهنمائی راجع به بامیان به فرانسوی نوشته شدکه به انگلیسی

حتی جرمنی ترجمهٔ گردید و درین اواخر در اثر انکشاف راه و پیدا شدن آثار وشواهد تازه تر دوجلد رهنمای جدید به فارسی و انگلیسی و فرانسوی در قطار نشرات انجمن تاریخ به چاپ رسیدو تاریخچه بودائی وسلامی با میان به سیاحان و جهانگردان معرفی شد.همه میدانیم که عجیب ترین آبدات با میان هیکل های عظیم بودائی آنست که به فاصله ۴۰۰ متر از یکدیگر تحت رواق های بلند ۳۵ متری و ۵۳ متری در جدار دیوار کبیر کنده شده . اولی متعلق به اواخر قرن اول ودومی مربوط به قرن ۴ - یا ۵ مستحی میبا شد .

در مجاورت هرکدام از مجسمه های بزرگ مذکور یکسلسله معابد منقوش وجود داشت که هنوز هم بقایای زیادی از آنها باقی مانده ونمونه های قشنگی از تصاویر رنگه در طاق های هر دو مجسمه ودر سموچ های مجادر بت ۳۰ متری بنظر میخورد .

ککرک: باذکر بامیان نمیتوان از ککرک خاموش گذشت واین دوره ایست که به فاصله سه کیلومتری جنوب شرق بت های بزرگ افتاده.دراینجاهم مجسمه ئی به ارتفاع ده متروجوددارد. ازماحول این مجسمه درسال (۱۹۳۰) به دستور پروفیسر هاکن یك متخصص فرانسوی بنام (موسیو باکه) موفق به برداشتن یك سلسله تصاویر رنگه بودائی شدکه یکی از مهمترین مجموعه تصاویر رنگه دیواری بودائی جهان را تشکیل میدهد و دران میان تصویری از یکی از (شار های) بامیان یعنی ازیکی از پادشاهان قدیم پیش از اسلام اینجادیده میشود که به لقب پاد شاه شکاری معروف شده .

هکذا درهمین سال درخرابه های شهراسلامی ارگ شهر غلغله که از یادگارهای دودمان شنسبانی های غوری بامیان است کاوش های مختصری بعمل آمد وپارچه های نوشته قبل ازچنگیز وبعضی کاسه های سفالی کشف گردید

دختر نوشیر وان :

به فاصله ۱۳۰ کیلومتری شمال بامیان دودهکده موسوم به موئی)و(روئی) که درتهٔ دهٔ ئی واقع شده که از آنجا رودخانه خلم عبورمیکند ومحل د شوار گذاریست در۱۹۲٤ بار اول تصاویر رنگه ئی توسط موسیو فوشه کشف شددر ماه نوامبرسال مذکور مطالعاتی ازطرف موسیوهاکن دراطراف آن بعمل آمد .

تصاویر مذکور به سبك ساسانی است و کلاه شاهی که بنظر میخورد شاه پورساسانی (نقش رستم) را بیاد می آرد .

هیبک:

بین پل خمری وخلم روی سرك موجوده مزار شریف محلی داریم بنام هیبك که سابق برین با کاروان ازراه خرم وساباغ در امتداد آب های خلم بدانجا می رفتند .دراینجا استوپه ئی ازیك پارچه سنگ وجود دارد ودرمجاورت آن دردل تپه ئی سموچ های بزرگ دیگر دیده میشود که روزی معابد بودائی بود موسیو فوشه در۱۹۲۳ مقاله ئی در مجله آسائی تحت عنوان(آثار بودائی هیبك) نشرکرد وچنین معتقد است که کارهای عمرانی استوپه مذکور بعلت فرا رسیدن یفتلی ها در نیمه اول قرن ۵ مسیحی ناتمام مانده

کوتل خیر خانه

به فاصله ۱٤ کیلومتری شمال کابل در دامنه های شرقی کوتل خیر خانه خرابه های معبد آفتاب پرستی دیده می شود اینجادرسال ۱۹۳۵ ازطرف موسیو کرل عضو هئیت حفریات فرانسوی حفریاتی بعمل

از مناظر سفر ذات شاهانه در هند

اعلیحضرت همایونی در میدان هوایی دهلی در حال ایراد خطابه

اعلیحضرت معظم همایونی باجلالتمآب رئیس جمهور هند

آمد ودرنتیجه چند پارچه هیکل تراشی در سنگ مر مر کشف شد که مهمترین آن هیکل (سو ریا) رب‌النوع آفتاب رادرحالی نشان میدهد که روی عراده نشستهٔ واسپ هائی عراده را میکشد. این‌پارچه مربوط به قرن چهار یا پنجم مسیحی است ونشان میدهد که آئین آ فتاب پرستی درطی‌قرن های مذکور درمضافات کابل رواج داشت.

فند قستان :

در مقابل سیاگرد درهٔ غور بنددرهٔ زیباوقشنگی‌افتاده بنام فندقستان. به‌فاصله یك ساعته راه پیاده از دهن دره به بالا بقایای‌یك‌معبد بودائی کشف‌شدو درطی سال ۱۹۲۷ مو سیوکرل تحت سر پرستی پروفیسر هاکن درانجا حفریاتی بعمل آورد و درنتیجه یك مجموعه بسیار قشنگ هیکل‌های گلی ملون ورنگه بدست‌آمد که‌از مجموعه آن اطاق مخصوص درموزهٔ کابل تشکیل شده است. در میا ن آثا ر مکشوفه غیراز مجسمه های قشنگ بودا، یك‌هیکل قشنگ خانمی است که از فرط زیبا ئی شا هکاری بشمار میرود.هکذا مجسمه‌های شاه وملکه که‌پهلوی هم نشسته‌اند وطبعاً شاه محلی درهٔمذکور رانشا ن میدهد ازنظر البسه وزیورات خیلی‌دلچیب است.آثار فند قستان مربوط به‌قرن ۷مسحی است وآخرین شو اهد هیکل‌ساز ی بودائی را در افغانسان نشان میدهد .

شترك:

به فاصله ٤ کیلومتری شرق خرا به های بگرام کوه بچه ئی‌ایست معرو ف به (کوه پهلو ان) یا(پهلواکوه) که‌درماحول آن بقایای چندین‌معابد واستوپه های بودائی موجود بوده وهنوز هم شواهد برخی مشهود است. درخرابه های یکی ازین معابد بنام (شترك) که‌درمقابل‌صدق‌آبادریزه کوهستان کنار مجرای آب های شترك پنجشیر وغوربند افتاده درسال ۱۹۳۷ ازطرف «موسیو موینه» تحت سرپرستی پروفیسر هاکن حفریات‌شدوازا ن يك مجموعه هیکل ترا شی ها د. سنگ بدست آمده که ازمجموع آن اطاقی بنام(شترك)درموزهٔ کابل تاسیس شده است.این شواهد به‌قرن‌دوم بد مسیحی‌تعلق میگیر د.

ناد علی:

ناد علی درسیستان افغانی موقعیت شهر باستانی(زرنج) رامعرفی میکند که رو زی پایتخت گل سیستان بود ونام آن به‌وسعت‌معنی‌بصورت (زرنکا) (درانجیان) بر ساحهٔ بسیار وسیعی‌منطبق شده بود در۱۹۳۵ پروفیسر هاکن وموسیو گیرشمن به‌قصد شروع اولین حفریات قبل‌التاریخ درخاك‌افغانستان به تپه های قدیمهٔ (زرنج)شروع به‌کاوش هائی نمودند.مهمترین تپه‌های اینجاکه بین راه (قلعه‌کنگ) و (قلعه فتح) افتاده (سرخ داغ) و(سفیدداغ) نام دارد.تپه‌سرخ داغ ۳۱ متر ازسطح جلگه بلندی دارد وموسیو گیرشمن درده متراول آن‌آثار مدنیت هزار اول ق‌م را کشف نمود .

بدین ترتیب از۱۹۲۲ تا۱۹۳۹ درمرور تقریباً ۱٦ سال تحقیقات باستان شناسی در افغا نستان به‌استثنای نقطهٔ اخیرالذکر (نادعلی) که آنهم‌ناتمام‌ماند‌تقریباً منحصر به مطالعه آثارو معابد بودائی بود ودانشمندان فرانسوی‌ازقبیل فوشه- گودار - برتو - هاکن- مونیهٔ -کرل - باکه و مدام گودارمدام هاکن‌همه اختصاص‌درشناسائی آئین وهنروفرهنگ بودائی‌دا شتند ومرحلهٔ اول تحقیقات‌علمی‌باستان شناسی فرانسوی درافغانستان منحصر به کشف و کاوش وحفریات وعکاسی ونقل

برداری آثاردرخرابه‌ها ونقاط معروف بودائی افغانستان‌شده بود تا اینکه ۱۹۳۹ جنگ‌دوم‌جهانی اعلان‌شد. شبهه‌ئی‌نیست که‌حفریات درشهرجدید شاهی بگرام که‌از۱۹۳٦ به‌بعددر ۱۹۳۷ و۱۳۳۹ جریان داشت جنبه بودائی نداشت‌ولی چون‌دامنه تحقیقات اینجا بعدازجنگ عمومی‌دوم هم‌دوام کرد‌ازان درفعالیت‌های بعدی‌صحبت خواهیم نمود.

خلاصه باجنگ‌دوم‌عمومی‌موسیوهاکن‌ومدام‌هاکن موسیوکرل وموسیو مونیه که‌هیئت حفریات فرانسوی راتشکیل‌داده بودندهمه به‌فرانسه مراجعت کردند. موسیوهاکن ومدام‌هاکن وموسیوکرل ، کشته‌شدند معذلك درظرف‌چهارسال جنگ‌فعالیت باستان‌شناسی بکلی درافغانستان معطل نشدزیراعوض پروفیسرهاکن، دانشمند دیگری‌بنام (گیرشمن) بحیث‌مدیر حفریات‌فرانسوی در۱۹۴۰ واردکابل شدوتااخر۱۹۴۲ درافغانستان ماندوبه کاوش‌های دربرج‌عبداله، بگرام،صدق آبادمشغول شدکه بعد ترازان ذکرخواهیم نمود. گیرشمن درآغاز۱۹۴۳ به‌فرانسه احضارشد وبجای‌وی موسیو (شلوم‌برژهٔ) بحیث مدیر هیئت باستان شناسی‌فرانسه نامزد گردید که تاحال‌این وظیفه‌رابعهده‌دارد. درفاصله‌ئی که‌مدیرجدید هیئت فرانسوی بکابل برسدبه‌کار مهم‌دیگر اقدام شد وآن‌تشکیل موزهٔ اتنوگرافی وجمع‌آوری آثاروالبسه و خامك دوزی‌ها ازنقاط مختلف‌کشور میباشدکه مجموع‌آن در۱٦ اطاق درعمارت متصل‌حجاری ونجاری (عمارت موجودهٔ وزارت معادن وصنایع) به‌معرض نمایش گذاشته شدوامروز هسته‌موزهٔاتنوگرافی رادرموزهٔ‌کابل تشکیل داده‌است.

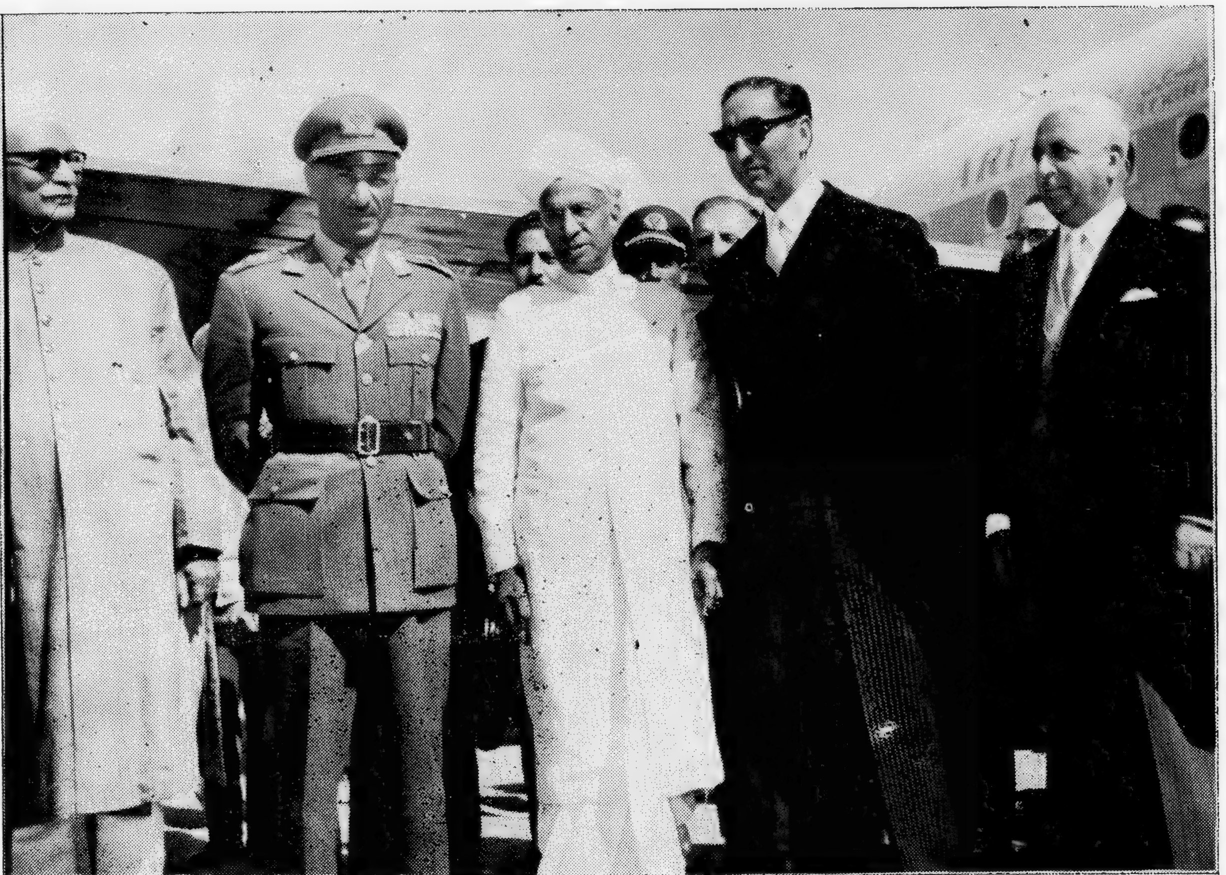
برج‌عبدله: یاعبدلهٔ‌برج به۵۰۰متری‌شمال بگرام‌متصل‌محل التحاق‌آب‌های غوربند و پنجشیر روی برجستگی‌واقع‌شده. در۱۹۴۲ دراثرموسیوگریشمن کاوش‌های‌مختصر بعضی‌خشت‌هائی باعلایم الفبای‌یونانی کشف‌نمودودانشمندمذکورمعتقد است‌که‌اینجاهم به‌عجله قشله‌نظامی ازطرف اسکندر بنایافته‌بود.

صدق‌آباد: صدق‌آباد دهکده‌ایست درریزه‌کهستان و بمقابل شترك‌بگرام افتاده‌در ۱۹۴۲ دراثر پیداشدن بعضی مسکوکات یفتلی که‌بدست استادخلیلی افتاده بود موسیو گیرشمن به‌کاوش‌های مختصری پرداخت درنتیجه چندسکه وبعضی‌ظروف‌سفالی کشف‌شد ومعلوم گردیدکه اینجاقبرستان‌یفتلی بوده‌ودرنتیجه کتابی‌بنام‌ا(خیونی-یفتلی)در ۱۹۴۸ ازطرف مدقق‌مذکور شایع‌شد که‌برای روشن‌ساختن یفتلی‌ها مواد دلچسپی‌دارد.

یفتلی‌هادرتاریخ افغانستان درطی‌قرن‌های ۵-٦مسیحی نقش‌بزرگی دارند درشمال باساسانی‌ها مقابل کرده‌وانهاراعقب‌زدند ودرجنوب هندوکش بنام(زاولی) درهندعلیه (گوپتا) فتوجات نمودند وتاموقع ظهوردین فرخنده‌اسلامی درنقاط مختلف افغانستان مثل‌غزنی، جاغوری،دیراؤت غرجستان، شارستان غرجستان بامیان‌نفوذوآمریت داشتند.

بگرام: به‌فاصله۸۵ کیلومتری شمال کابل و٦ کیلومتری شرق چاریکار خرابه‌هائی افتاده بنام (بگرام) که‌تااندازه‌ئی که‌عجالتاً‌معلوم‌شده حتی‌درقرن ٦ق.م‌هم‌آبادبود وحین‌عبوراسکندر آبادانی آن شهرت‌داشت واسکندر درمجاورت‌آن دربرج‌عبداله‌اساس‌قشله نظامی راگذاشت‌و بعدیونانی‌های باختری‌در آنجااساس شهری‌را گذاشتندکه درعصرکوشانی های‌بزرگ بحیث پایتخت بهاری‌کوشان شاه‌کنیشکا بحساب‌میرفت.

حفریات‌بگرام درسال‌های ۱۹۳٦- ۱۹۳۷- ۱۹۳۸- ۱۹۳۹ وبعددر۱۹۴۲دوام‌داشت‌و پروفیسرهاکن درسال ۱۹۳۷ موفق به‌کشف مجموعه بزرگ ومتنوع‌ازآثاری گردیدکه درآن جمله‌صدهاقطعات عاج، ظروف‌شیشه‌ئی منقوش وملون، مدال‌های کچی بامجالس‌متیولوژی یونانی وهیکل‌های مفرغ‌دیده‌میشود

اعلیحضرت معظم همایونی با جلالتمآب راجندرا پرساد رئیس جمهوریت هند

از مناظر سفر ذات شاهانه درهند

اعلیحضرت همایونی باهمراهان شان و جلالتمآب رئیس جمهور هند

بعضی‌ازین کولکسیون‌ها دردنیا بی نظیراست وبصورت عمومی‌ازهمهٔ‌این شواهددریك نقطه‌معلوم‌میشود که بگرام‌درطی قرن‌اول ودوم‌مسیحی مرکزیت مهمی‌داشت ومرکز تلاقی مدنیت‌های هندی ویونا نی وچینی بشمارمیرفت کولکسیون‌عاج بگرام‌دردنیا بی‌نظیراست‌ودرهندیك پارچه‌هم‌مثل آن پیدا نشده‌در موضوع نمایش روی‌عاج‌ها ازهیکل تراشی هندقدیم الهام گرفته‌شده، شواهدهیکل تراشی (سانشی) ومدرسه‌های (ماتورا) بیشتر هویدا است مدال‌های گچی‌ومجسمه‌ی مفرغی‌مظاهرصاف‌هنریونانی راواذمود میکند و چنین مینماید که اکثراین آثارازشهر اسکندریه مصردرطی قرن‌اول‌مسیحی به‌بگرام آورده‌شده باشد.

موسیو گیرشمن درطی‌حفریات ۱۹۴۱و۱۹۴۲ بیشتر به طبقات‌مختلف شهر بگرام روشنی‌افگند وواضح ساخت‌که‌چندین‌مرحله آبادی دربگرام بعمل آمده قسمت‌قدیم شهرمربوط به‌شاهان یونانی‌باختری‌ست‌که ازبلخ‌فرودآمده به‌آبادی درینجا پرداخته اند‌دوره‌دوم آبادی‌بگرام به‌سلاله‌دوم کوشانی‌یعنی‌کنیشکای کبیرواحفاد اوتعلق‌دارد ومرحله‌سوم شهرمربوط به (کیداری) هاوکوشانی‌های خوردمیباشد.

بلخ: ام‌البلاد بلخ شهرباستانی ماکه‌درتمام دوره‌های‌تاریخ مملکت‌از قدیم‌ترین زمانه‌ها درادوار قبل التاریخ، آغازتاریخ عصرنیمه داستانی پیش‌دادی وکوانی واسپه وعصریونانی وکوشانی واسلامی‌شهرت داشت آنطوریکه بایدهنوز ازنظر باستان شناسی شواهدی‌ارائه نکرده‌است. در۱۹۲۳ اولین حفریات هیئت فرانسوی بدست‌موسیو فوشه‌شروع‌شدو بعداز۱۸ماه کارکه بیشتر درخرابه‌های بالاحصار صورت گرفت چیزی مهمی بدست‌نیامد و۲۵سال‌بعد باردیگر موسیوشلوم برژه‌مدیر فعلی‌هیئت‌حفریات فرانسوی کاوش های‌بلخ‌را ازسرگرفت ودرچهار منطقه‌معین (تپه‌زرگران) (بالاحصار) (حوالی‌دروازهٔ‌بابه‌قو) یادروازهٔ جنوبی (منطقه مرکزی درحوالی‌میدان بلخ‌جدید) یك سلسله کاوش‌ها بصورت‌چاهای مربع به‌تعداد (۶۰) عددروی خطوط معین‌حفر شد.درنتیجه‌این کاوش‌ها درسال ۱۹۴۷ اینقدر واضح‌شد که‌درمیان‌چهارمنطقهٔ مذکورتپه زرگران بیش‌از سائرنقاط دیگرمواد دوره‌های‌پیش‌ازاسلام بیشتر دارد واین تپه‌اقلاً یکی‌از اتلال‌بلخ عصریونانی بشمارمیرود.

بعداز۱۹۴۷ بازه‌۶سال دیگر حتی‌تاامروزکاوش در بلخ‌ملتوی‌ماند. ازدوسال‌باینطرف موسیولوبر مهندس هیئت حفریات فرانسوی دربای‌دیوار حصاربلخ (درناحیه‌جنوب در مجاورت برج عیاران) به کاوش‌هائی مبادرت‌کرد تاقدامت دیوارحصار بلخ‌را مطالعه‌کند چنین معلوم‌شده است‌که‌عرض‌دیوارحصار درحدود(۳۰) متربوده وارتفاع‌آن از ۲۰متر‌تجاوزمیکرده‌واصلاً درعصر کوشانی‌های بزرگ پی ریزی‌شده ودرعصر اسلامی روی‌دیوارقدیم پیش‌از اسلام‌مهرهای دیگر بالاکرده اند.

کمه دکه: بعد از ۱۹۲۳ که‌موسیو گوداری‌حفریات بسیارمهمی درتپهٔ‌کلان‌هده انجام‌داد وبیش‌از ۲۰ هزار مجسمه کشف کرد تاسال ۱۹۴۸ درولایت‌ننگرهار(مشرقی) کدام‌حفربات دیگربعمل نیاید. درسال مذکورموسیولوبر مهندس هیئت‌حفریات فرانسوی در(کمه‌دکه) با (دکه‌کوچك) درمجاورت سرحدبه حفرمعبدکوچك بودائی شروع‌کرد ویکعده سرهای‌گلی نفیسی‌بدست آورد که‌ازنظر سبك‌به‌کار هده شباهت دارد.

هیئت موزه تاریخ طبیعی نیویورك: درسال ۱۹۴۹ دروضع تحقیقات باستان شناسی مجرای دیگری‌پیداشدودراثرصرف‌مساعی،علاوه‌برهیئت حفریان‌فرانسوی‌باب‌تحقیق برروی دانشمندان‌سائرکشورها هم بازشد .موزهٔ‌تاریخ طبیعی‌نیویورك‌با اعزام مستر فیر سروس (WALTER A,fairserrvis) بکابل اجازهٔ تحقیقات‌را در دوره‌های سنگ‌ومراحل اولیه قبل‌التاریخ از وزارت معارف

افغانستان خواهش نمود و بعد بصورت امتحانی یك دوره ششماهه تحقیقات در سیستان افغانی بین حوزهٔ ارغنداب وهیرمند وهامون برای اخر سال ۱۹۵۰ و ۱۹۵۱ به موزهٔ مذکور داده شد. مستر فیرسرویس وهمکار او مستر (دیوپرهٔ) درطی یك گردش طولانی بطول ٦ هزار میل بین گرشك وفراه وچقانسور تقریباً (٦٠) نقطه را جزء اماکن قبل التاریخ ثبت نمودند وشواهد زندگانی دورهٔ (پاله اولی تیك) یعنی دوره قدیم حجر و زندگانی عصر (نیو لی تیك) دورهٔ جدید حجر را درخاك های جنوب غربی افغانستان اشکار ساختند. دراواخر ۱۹۵۱ (لوی دوپرهٔ) ازطرف هیئت مذکور کاوش های کوچك در (دهمراسی غندی) ودر (شمشیر غار) که هردو در (پنجوائی) درده میلی جنوب غربی قندهار واقع است بعمل آورد .

هیئت موزهٔ دانشگاه پنسلوانیا : بعد از ختم دورهٔ تحربه وی ٦ ماهه هیئت موزهٔ تاریخ طبیعی نیویورك هیئت امریکائی موزهٔ دانشگاه پنسلوانیا (فیلادلفیا) خواهان اجازه حفریات در افغانستان شد وقرار دادی با (مستررینی) مدیر موزهٔ مذکور امضا شد هیئت مذکور مختصر حفریاتی درقندوز بعمل آورد (دوکتور کارلنتن کون) متخصص قبل التاریخ عضو هیئت مذکور حفریاتی دریکی از مغارهای هندوکش در حوالی قریب ایبك معروف به (قره کمر) بعمل آورد وبا کشف ادوات اولیه سنگی چقمقی شواهد زندگانی مردمان نیمه شکاری مغاره نشینان هندوکش را کشف کرد .

لشکر گاه : مدتها درنظر بود که دریکی ازخرابه های دوره های اسلامی افغانستان حفریاتی بعمل آید بتاریخ ٢٦ حمل ۱۳۳۷ حین گردش بطرف طاق معروف بست به معاینه خرابه هائی در امتداد میسر هیرمند موقع یافتیم. این خرابه هارا (لشکری بازار) یادمیکردند. عندالمراجعه بکابل وحین مرور درتاریخ بیهقی دریافتیم که (لشکری بازار) امروزی همان (لشرگاه) عصر غزنویست بدین ترتیب به کشف یکی از آبادی های معروف عصر غزنوی موفق شدیم چنانچه این خبر فوری درروزنامهٔ انیس نشر گردید وفرانسوی های هیئت حفریات را ملتفت این امر ساختیم ودرنتیجهٔ حفریات وتحقیات نظریات مذکور عملاً ثابت شد . کشف لشکرگاه و مراحل حفریات آن که ازطرف موسیوشلوم برژهٔ مدیرفعلی هیئت حفریات فرانسوی به همکاری موسیو کوریل وموسیولوبر وموسیو ومدام کزال صورت گرفت افق جدیدی درتاریخ صنایع مستظرفه وسبك معماری وشیوهٔ جهانداری غزنویان بازگرد .

از ٢٦ حمل ۱۳۲۷ به بعد درطرف چندسال درحدود پنج مرحله حفریات درلشکرگاه صورت گرفت وسه مجموعه خرابه ها درجنوب وشمال ومرکز تشخیص گردید (قصر کبیر) یا (کوشك بزرگ) حرام سرای، مقر نظامی ، تالار دربار سلطان های غزنوی ، مقصورهٔ یامسجد کوچك داخل تالار ، مسجد جامع ، یامسجد ادینه لشکرگاه کشف شد ودامنه کاوش ها تاخزان ۱۳۳۰ (۱۹۵۱ مسیحی) ادامه داشت . چیزمهمی که اینجا از نظر هنر بیشتر قابل ذکر می دانیم کشف یك عده تصاویر رنگه دیواری است . همه می دانیم که مورخان عصر غزنوی (مثلاً بیهقی) وشعرا (مثل فرخی وعنصری) حین تعریف کاخ ها وباغهای آن دوره درغزنه وهرات. ازتزئینات داخل کاخ ها وحتی ازوجود تصاویر رنگه صحبت ها کرده اند چنانچه در (کاخ) نوباغ غزنه تصاویر شاه شرق یعنی سلطان محمود غزنوی در بزم ورزم چندین جا کشیده شده بود .

خلاصه درروی فیل پایه های بارگاه کوشك دشت لکان (قصر سلطنتی لشکرگاه) تصاویر رنگه تقریباً ٤٠ تن ازمحافظان یا گارد شخصی سلطانی کشف شد که ازانجمله عده ئی متاسفانه بسیار صدمه دیده بود وعدهٔ دیگر در اثر صرف مساعی موسیولو بر مهندس هیئت حفریات فرانسوی به کابل آورده شد که قسمتی ازان به موزهٔ کابل موجوداست . راجع به لباس واسلحه گارد سلطان های غزنوی قبل بدین مقالهٔ درشمارهٔ

ذات شاهانه در میدان هوایی هند سلام گارد احترام را قبول میفرمایند

از مناظر سفر ذات شاهانه درهند

اعلیحضرت همایونی درحال تشریف آوری در دعوتیکه بافتخار شان ازطرف جلالتمآب رئیس جمهور هند ترتیب یافته است .

یك‌سال ۱۹۵۱ مجلهٔ افغانستان به‌فرانسوی نوشته‌واینجامختصر‌اًمتذ کرمیشویم که افراد گارد سلاطین غزنوی جامه‌های‌بلندی بنام‌قبا می‌پوشیدند که‌اصلاً از‌پارچه های ابریشمی شوشتر ساخته‌می‌شد وشوشتر یکی‌ازشهرهای خوزستان ایران‌بود که‌دران زمان در ساختن پارچه‌های ابریشمی شهرتی بسزا داشت وپارچه‌های لباس‌افراد گاردسلطنتی غزنوی از‌آنجا می‌آمد . افراد گاردعمودهای زرین وسیمین داشتند ودرتصاویر، این‌عمودهاهویدا است .

تصاویررنگه دیواری اسلامی غزنوی لشکرگاه ازنظرهنر دردنیای اسلام اهمیت خاصی دارد زیرا درمعاصرآن جزچندپارچه بسیارکوچك که‌ازحوالی قاهره کشف، شده‌ودرموزهٔ آثاراسلامی‌آنجا گذاشته شده‌است، مجموعهٔ‌دیگری بدین‌اهمیت نیست .

سرخ کوتل، آتشگاه بغو لانگو : کشف‌آتشگاه‌مهم بغلان که پیشتربنام (سرخ کوتل) شهرت‌یافته از کشفیات مهم‌باستان شناسی درافغانستان است . سرخ کو تل درخزان ۱۹۵۱ کشف شد وحمل‌انکشاف در۱۵ کیلومتری پلخمری کنارسرك هیبك ومزارشریف روی‌تپه‌ئی قراردارد . حفریات درسرخ کوتل از۱۹۵۲ تاحال ادامه‌داردودراین‌چندسال قسمت‌زیادتپه حفرشده‌است ویك‌سلسله‌آتشکده هاییکی‌روی‌دیگرمکشوف گردیده‌ومهترین آن آتشکدهٔ‌وسیعی بوده که‌حیاطماحول‌آن ۱۰۰مترطول‌و ۷۰ متر عرض‌داشت‌وپته‌زینه‌بزرگ بطول‌قریب ۵۰متروعرض۷متراز روی جلگه تادرگاه اتشگاه‌کشیده شده بود .

چیزغیرمترقبه درین‌آتشگاه وجود مجسمه‌های‌بزرگ‌سنگی وگلی‌است که شواهد مجسمه های گلی ملون‌در اطاق‌های اطراف حیاط دیده‌شده ومجسمه‌های‌سنگی نیمه‌شکسته از زاویه‌های حیاط مکشوف گردیده که‌ازنظر لباس‌وقیافه شباهت کامل به‌کوشانی‌های بزرگ میرساند‌این‌مجسمه‌هاوکثرت‌مسکوکات کوشانی بخصوص کنیشکا وبالاخره کتیبهٔ بزرگی که‌درآن نام‌کنیشکاواضح خوانده می شود همه یکجا شده این‌نظریه راتائیدمیکند که‌آتشگاه‌سرخ‌کوتل که‌آن‌را به‌نام قدیمش آتشگاه‌بغو لانگو یا بغلان می‌خوانیم اصلاً معبدی‌بوده که‌درآن پرستش‌آتش واحترام دودمان سلطنتی کوشانشاه کنیشکا هر دو بهم مخلوط شده وازان یکنوع آیین‌جدیدی بمیان‌آمده بود که‌آن‌را شیوهٔ تقدس دودمان سلطنتی خوانده می توانیم .

مه‌می‌دانیم که‌درحوالی‌هزارق‌م،زراتشترا آهن(مزدیسنا)را باهمان‌شکل‌اولیه‌اش درباخترآتشکده آوردو بمیا های‌بزرگی درباخترداشتیم که‌آوازه‌وشهرت‌یکی‌از‌آنهادربلخ‌بنام(آتشکدهٔ‌نوبهار)درتاریخ‌وادبیات‌اعصار اسلامی‌بهم‌رسیده بود . (آتشگاه‌بغلانگو) یابغلان که‌مقصد ازآن همین آتشکده سرخ‌کو تل میبا شد ازنظرمفهوم مذهبی بامزدیسنای‌عصر زراتشترا فرق‌داشت‌وقراریکه گفتیم روش تصدیق‌خاندان سلطنتی عصر کوشانی‌های بزرگ دران مخلوط شده‌بود. ازبقایای این آتشکده تا حال کتیبه های پیدا شده حروف ها ی به الفبا یونانی روی هفت خشت به ملاحظه رسیده ومهمترین همه کتیبه بزرگی است به‌روی یك‌پارچه سنگ‌مربع که‌هرضلع آن‌تا ۱/۲۰ سانتی‌میرسد و۲۵ سطرنوشته دار دوهرسطردارای بیش از۴۰تا ۴۵ حرف میباشد رسم‌الخط کتیبه یونانی‌وزبان آن یکی ازلهجه‌های محلی باختری است

که‌بنام لهجه تخاری یا کوشانی یادشده‌میتواند.درین کتیبه نام بغلان به‌صورت قدیم آن(یغولانگو)ونام کوشانشاه بزرگ کوشانی کنیشکا خوانده شده وبقیهٔ مطالب آن هنوز قرائت نشده است .

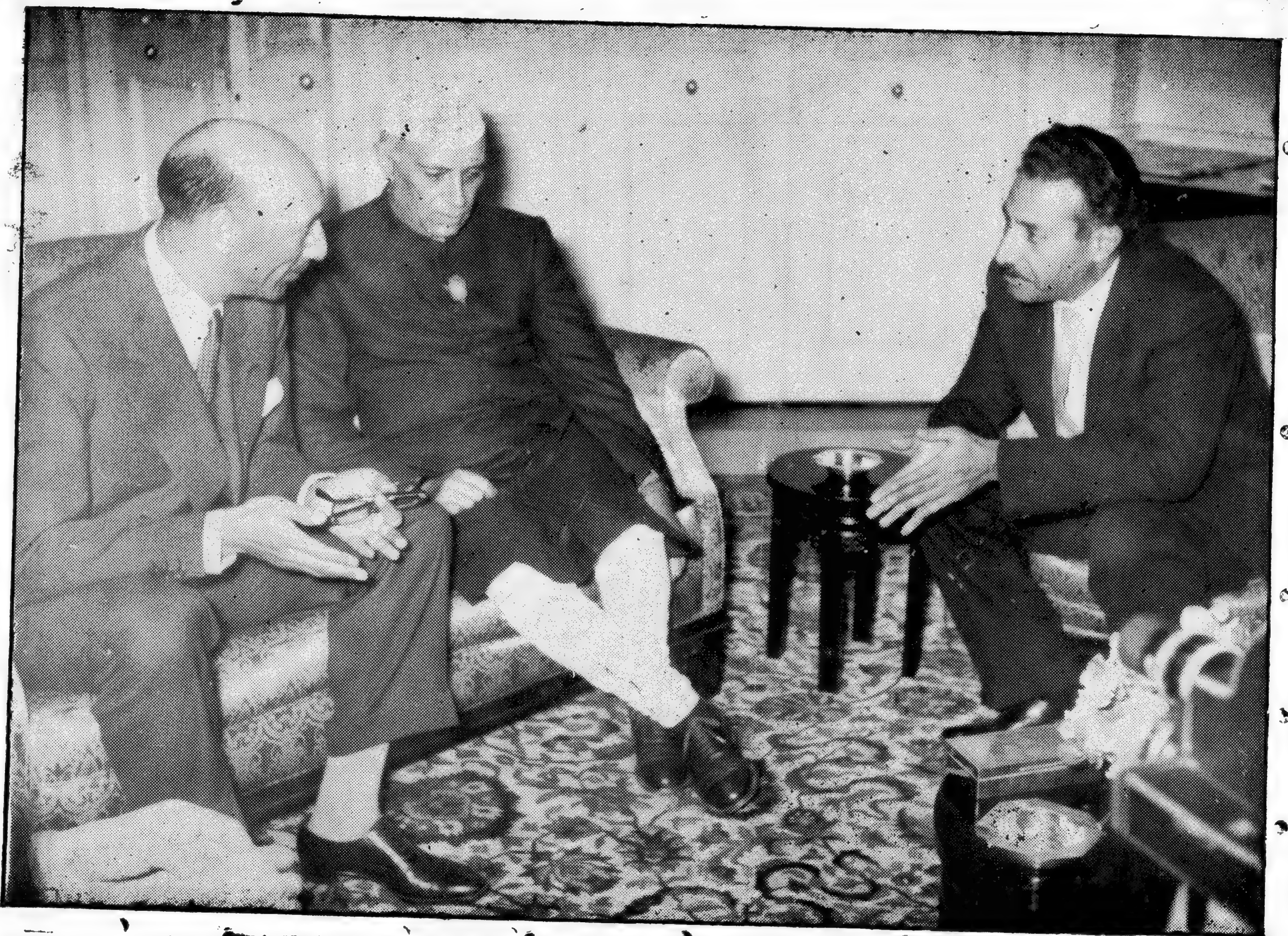
درظرف چهل‌سال اخیر که افغانستان به‌استرداد استقلال‌خویش نایل‌شده باب باستان‌شناسی وتحقیق‌درمعرفی آبدات تاریخی هم توام درهمین تاریخ کشاده گردیده و آنچه بالا نوشته شد مختصر است ازیک‌فعالیت دامنه دار ومسلسل که نتائج آن درانکشاف تاریخ و فرهنگ افغانستان ودرمعرفی سوابق‌این‌مملکت درجهان خارج دخالت تام‌دارد ودرتوسعهٔ‌مزید وروشن ساختن برخی ازگوشه‌های تاریک فرهنگ‌وهنر شرقی درین‌گوشهٔ آسیا بی‌تاثیر نیست .

امروز درروشنی‌فعالیت‌های‌باستان‌هناسی معتاد شده‌ایم که‌آبدات‌تاریخی وجایگاهای‌شهر های قدیم مثل بامیان، هده وبگرام وشترك، وفندقستان وقندوزوده هاجاهای‌دیگر را بچشم‌دیگر به بینم‌حال آنکه اگر به‌چهل‌سال‌قبل‌مراجعه‌شوداول‌ازآثار وآبدات‌اینجا ها خبری‌نبود وبازهم‌اگر پاره‌اخباری‌بودچنان‌درلفافه اسطوره وداستان های تخیلی پیچیده شده بود که باعلم وتحقیق بکلی‌سازگار نبوده بطورمثال همه میدانیم که چهل سال قبل را جع به‌بامیان ومجسمه‌های‌بزرگ وآثار بودائی آنچه حرف ها میزدند ویك کس هم‌نبود که‌حقایق تاریخی آنجارا مکشوف سازد. بعدازتحقیقاتی که‌شرح مختصران گذشت‌وکتابها ورساله ها ورهنماها‌ومقاله های که به زبان های مختلف‌نوشته‌وترجمه وپخش شد چهرهٔ حقیقی‌آبدات بامیان در روشنی علم آشکار گردید و آبدات بودائی از آبدات اسلامی شهرغلغاه تفکیك گردید . میان‌شهرغلغله وشهرضحاك‌تفکیك‌دیگر‌بعمل آمد.تاریخ ساخت مجسمه های بزرگ‌معین‌شد،دردره‌های ککرك‌وفولادی‌وسرخ‌درمعابدوهیکل ها تشخیص داده‌شدوممیزات مختلفه سموچ به‌سموچ معین گردید وآهسته آهسته‌بامیان‌درداخل‌وخارج به‌اندازه کافی معرفی‌شد وسال‌به سال بر تعداد تماشا کنندگان وسیاحان آنجاافزوده شده میرود .

تحقیقات باستان‌شناسی‌یکی‌ازمدرسه‌های بسیار بزرگ آرت‌وهنررا بنام مدرسه گریك وبودائی گندهارا را تعیین‌کرد که یکی ازمراکز فعال آن‌هده درجنوب‌جلال‌آباد بود . به‌هزارها مجسمه هده که امروز در موزه کابل،درموزه گیمهٔ پاریس به‌معرض‌نمایش گذاشته شده ثابت میسازد که‌در طی قرن‌های۲و۵ مسیحی هنرهیکل سازی‌درافغانستان بخصوص‌دردرهٔ کابل بکدام پایه‌ترقی کرده‌بود.

درماحول‌هده‌ودرنقاط مختلف ننگرهارازدرونته گرفته تاکمه‌دکه‌دهها نقاط‌دیگر به‌مردم وبه‌فرهنگ افغانستان معرفی شد .

بگرام‌پایتخت‌قدیم‌پیش‌ازاسلام‌این‌کشور دردورهٔ‌قسمتی‌ازپادشاهان یونانوباختری ودرعصر کوشانشاهان بزرگ وکیداری ها وکوشانی های‌خورد بامجموعهٔ‌بسیار بزرگ‌و نفیس آثار هنری مکشوف گردید وآثار مکشوفه اسباب‌استعجاب‌تماشا کنندگان رافراهم‌میکنند . بگرام‌جزدشت‌چیزی‌دیگر نبود وفقط بنام

ذات شاهانه با جلالتمآب نهرو صدراعظم هند درحال صحبت

از مناظر سفر ذات شاهانه در هند

اعلیحضرت همایونی در باغ شخصی جلالتماب صدراعظم هند

(دشت بگرام) یادمیشد ازهمان دشت ازهمان اتلال خاك خزاین نفیس آثار یونانی، هندی چینی بدست آمد وظاهر شدکه این شهر در۸۰ کیلو متری شمال کابل نه تنها پایتخت تابستانی کوشانی ها بود بلکه نقطهٔ تقاطع وتماس مدنیت های هندو یونان وچین هم محسوب میشد .

خارج نفس شهردراطراف کوه پهلوان معابد بودائی دو ر تر ها در(پایتاوه)(صدق آباد) وغیره هیکل تراشی های ممیزهٔ وکاپیسا ازمعابد بودائی بدست آمد .

درشمال هندوکش فعالیت‌های زیاد علمی وتحقیقاتی صورت گرفت . درقندوز از یک معبد بودائی باراول شواهد هیکل‌سازی های شمال هندوکش مکشوف شد .

درخرابه‌های بلخ کاوش‌ها شدو دراطراف وضع بنا وساختمان حصار کهن بلخ تحقیقاتی صورت گرفت که تا زمان کوشانی های بزرگ بنای آنرا بلند برده است . درسرخ کوتل درکوشه‌های شرقی باختر آتشگاه بزرگ بغلان وکتیبه‌های آن به اندازه زیاد به اهمیت فرهنک باختر افزوده و چنین مینماید که قبل از اینکه کوشانی های بزرگ به جنوب هندوکش فرود، آیند در بغلان مرکز وشهر بزرگ بمیان آورده بودند که دارای معابد وآتشکاه ها وقصر های بزرگ بود .

دورهٔ غزنوی تااندازه‌ئی درنظرها روشن بود ولی باتمام نوشته‌های مورخان وشعرای آنزمان، آیا چیز مثبتی ا زنظر هنرومعماری وغیره دستگیری میکرد ؟ آیا گفته های شعرا اغراق و مبالغه معلوم نمیشد وهنوز هم معلوم نمیشود؟ آثار مکشوفه ازلشکرگاه تاحدی نظرمارا به حقایق وضع عمرانی وهنری آنزمان روشن ساخته است . آبادی‌ها، حتی آبادی های کوشك‌های سلطنتی آنجا ازخشت خام ساخته شده وکف اطاق ها باخشت های پخته فرش میشد . تصویر سازی رواج داشت ونقاشان وتصویر سازان ما هر چه درغزنه وچه دربست وچه دربلخ وهرات وجود داشت . خرابه‌های که ۹ قرن به صورت نامعلوم ازکرانه‌های دشت وکناره‌های هیرمند افتاده بودمشخص شد، نام ونشان تاریخی پیدا کرد ودرنتیجه در مجاورت بقایای سابق ، لشکرگاه جدید بمیان آمد .

از سمت جنوبی یاازولایت پکتیا آثاری بدست آمده موفقیت حاصل شد که باتمام اشکالاتی که در پیش بود درحدود ۱۵ هزارمسکوکات به موزهٔ کابل آورده شود. اینها مسکوکاتی بود که از میرزکه از حوالی شمالی گردیز پیدا شد وکولکسیون مسکوکات موزهٔ کابل‌را بسیارغنی ساخت . همین قسم چند مجموعه مسکوکات دیگر بصورت اتفاقی ازنقاط مختلف ولایت مذکور مکشوف گردید .

در ولایت قندهار علاوه برکاوش‌های که در پنجوائی بعمل آمد و بدان اشاره کردید در ۵۰ کیلو متری شمال غرب شهر درتپه‌ئی موسوم به (مندیئك)یك دهکده بزرگ قبل التاریخ ازطرف موسیو کزال مکشوف شد که ازچندین سال دامنه حفریات آن ادامه دارد و ۱۳ طبقه آبادی آن تمام دوره مفرغ یا برونیزرادر برمیگیرد تاجائیکه مشهود شده شواهد زندگانی تا ۳۰۰۰ سال ق م از آنجا بدست آمده وهویدا گردیده که در دوره مفرغ ارتباطی ازنظر تهذیب بین

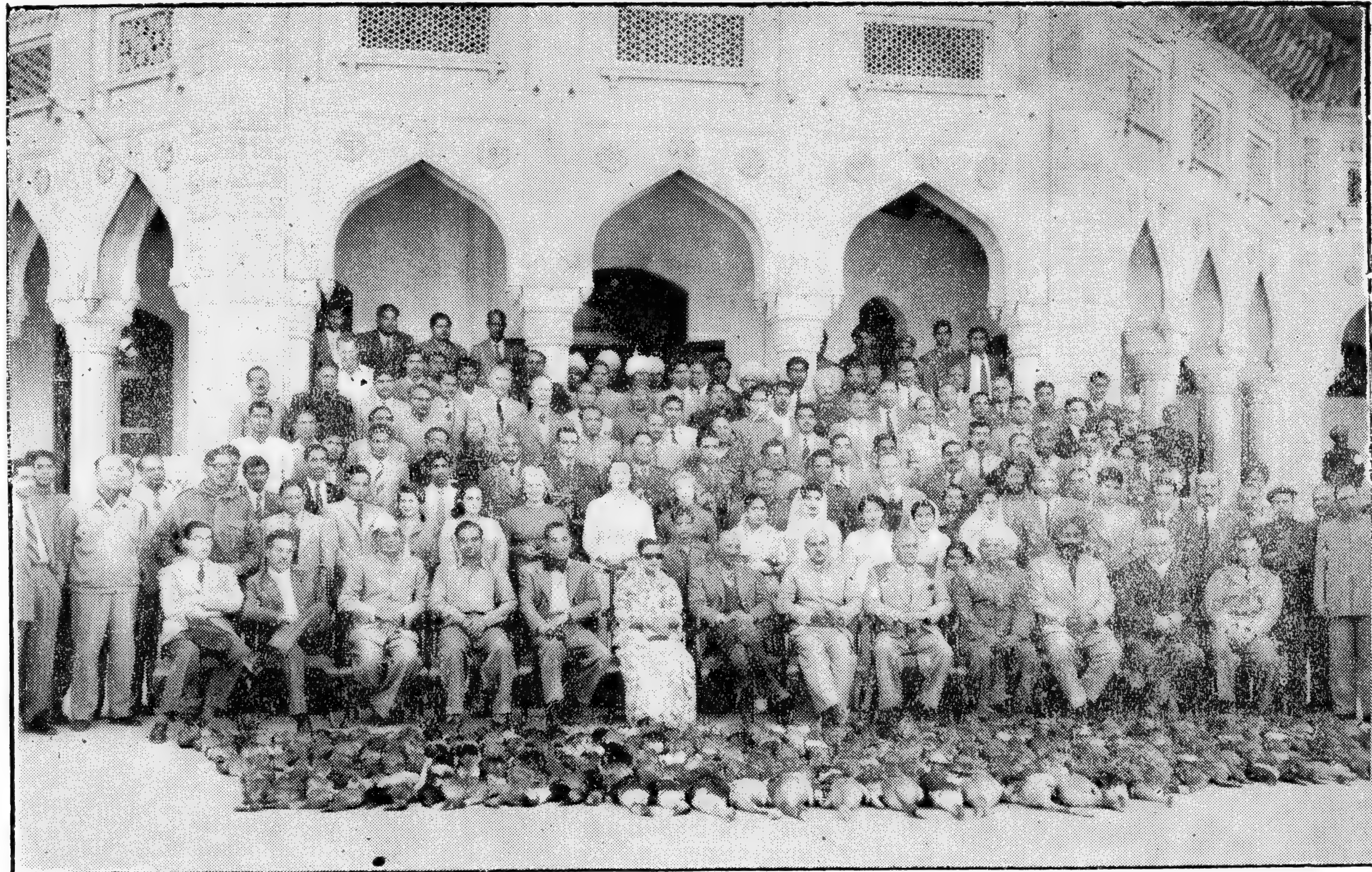
افغانستان جنوب‌غربی یکطرف باوادی سند (اندوس) وجانب‌دیگر باتمدن اکسوس (آمودریا) دوطرف دیگرباتپه‌های شرق‌ایران موجود بود وقبل ازاینکه عناصرآریائی نژاد دامنه های دوطرف هندوکش پخش شود مردمان‌مدنی دیگر درحوزه‌های‌رود خانه های افغانستان منجمله حوزهٔ هیرمند وارغنداب زندگانی داشت‌وشهر هاوقلاع‌آنهارا حصارها وبرجهای‌مستحکم‌بود والات وادوات‌برونزی (مفرغی) میساختندوبه‌زندگانی زراعتی خوب آشنا بودند.

شبه نیست‌که درهمین‌چهل سال فعالیت تحقیقات تاریخی درمعرفی‌آثار مکشوفه‌باستان شناسی کمك موثر وبزرگی‌کرده‌نشرات تاریخی انجمن‌ادبی وفعالیت های‌انجمن تاریخ وسهم بزرگی‌که نویسندگان ومتتبعان‌کشوردرتدوین‌تاریخ‌ومعرفی‌آثاروفرهنگ‌افغانستان متحمل‌شده اندوشرح آن‌مبحث جداگانه‌است هر کدام به‌نوبه‌خود درروشن ساختن مقام وارزش آثارو آبدات تاریخی کشور،سهمی قابل تقدیر وستایش دارد .

اعلیحضرت معظم همایونی با جلالتمآب نهرو صدراعظم هند

اعلیحضرت معظم همایونی بعد از شکار مرغابی در بهارت پور

معارف در چهل سال

بعد از آنکه در سال ۱۲۹۸، یعنی چهل سال پیش ازامروز، افغانستان بحصول استقلال کامل سیاسی خود نایل آمد، زمینه برای قبول تمدن جدید برای مملکت وملت افغانستان مساعد شد وابواب معلومات آفاقی وعلوم جدید برروی مردم باز گردید. اولین کاریکه توجه حکومت وملت راجلب نمود، افتتاح مکاتب ومدارس باصول عصری وآشنا ساختن اولاد افغانستان بتعلیم وتربیت جدید بود. تعمیم معارف وتربیت عامه داخل پروگرام حکومت شده وتشکیلات تعلیمی وتربیتی در جملهٔ خدمات عامه شامل گردید واداره‌ی بنام نظارت معارف درتشکیلات حکومت اضافه شد.

چهل سال پیش ازامروز ازمکاتب رسمی افغانستان یك مکتب ثانوی بنام مکتب حبیبیه، چندمکتب ابتدایی در مرکز کابل ویك مکتب برای تعلیمات حربی، باصول عصری وجود داشت وباقی مؤسسات تعلیمی بصورت شخصی وباصول عهد عتیق جاری بود. بعداز استرداد استقلال درظرف ده سال اول تاسیس مکاتب جدید دراطراف ونواحی مملکت بسرعت پیش میرفت. ولی نهضت جدید یکه روی کار شده بود در اثر اغتشاشی ازبین رفت. بعداز اغتشاش (۱۳۰۸) تشکیلات عرفانی دوباره احیا شد ودرظرف سی سال اخیر بتوسعه وانکشاف آن بذل مساعی گردید. برای تعمیم معارف وترویج تعلیم وتربیت صحیح درتمام نقاط مملکت وبرانگیختن وسایل ارتقاء علمی، ادبی، تشکیلات منظمی بنام وزارت معارف روی کار آمد وتعلیمات ابتدایی بموجب مادهٔ ۲۰ اصولنامه اساسی اجباری ومجانی قرار یافت. مکاتب ومدارس بامصرف دولت بازشد وروز بروز مطابق ایجاب اصول ومتدهای جدید تعلیم وتربیت به مقتضیات محیط بتوسعه واصلاح آن پرداخته آمد.

درحال موجوده برای پیشبرد واداره امور تعلیم وتربیت عمومی یك وزارت بنام وزارت معارف موجود است درراس امور وزیر معارف که عضو کابینه وشخص مسؤل است قرار داشته ودومین بنام معین تدریسی ومعین اداری اجراآت سایر امورعلمی واداری رابعهده دارند.

مدارج تعلیمی مطابق احتیاج امروز بمدارج آتی تقسیم شده است:

۱ - تعلیمات ابتدایی واساسی

۲ - « متوسط وثانوی

۳ - « متوسطه
۴ - « عالی

در اینجا شرح مختصری راجع بهر یك داده میشود :

۱- تعلیمات ابتدائی واساسی : مرام تعلیمات ابتدائی مجهز گردانیدن اطفال است برای یك حیات مسعود تادرین دوره ازیکطرف معلومات ضروری وحیاتی راآموخته واز طرف دیگر قابلیت ها ومهارتهای طبیعی کهدروجودشان وجوداست انکشاف یابد وایشانرا روحاً وجسماً قوی ودارای فضایل وخصایل اسلامی وافغانی ساخته قابلیت اجتماعی واقتصادی بخشد.

دوره تحصیل در مکاتب ششسال بوده تعلیمات درین دوره برای تمام اطفال مملکت که مکتب نزدیك مساکن شان بازشده است بموجب مادهٔ (۲۰) اصولنامه اساسی اجباری ومجانی است در مجانی بودن تعلیمات درافغانستان کتب، لوازم تحصیل،معلم، عمارت وتمام ضروریات تعلیمی مجانی است تعلیم مجانی درتمام دورههای تعلیمی ابتدایی، ثانوی ودارالفنون مرعی الاجراءاست.

اطفال بسن هفت بصنف اول دورهٔ ابتدایی قبولشده درظرف ششسال خط و سوادرا در فارسی و پښتو مضامین دینیات ،حساب ،تاریخ وجغرافیای وطن ومعلومات لازمهٔ حیاتی را می آموزند ودرین اواخر بمنظور تطبیق نمودن تعلیم و معارف بااصول ومتودهای جدید تعلیم وتربیت جاریهٔ دنیا ووفق نمودن با تحولیکه درحیات اجتماعی واقتصادی مملکت وارد آمده وزارت معارف درشکل پروگرامهای کلاسیك ونظری سابقه هرروز تحولی وارد مینماید متدهای تعلیم و تربیت جدید راکه بیشتر جنبهٔ علمی و حیاتی دارد تطبیق مینماید. پیشاز این پروگرام مکاتب ابتدایی شامل یکدسته معلومات نظری برای آموختن خط وسواد ومبادی حساب معلومات ضروری دینی بوده جنبهٔ حیاتی وعملی در آن کمتر مراعات شده بود درین اواخر ازیكطرف دراثرجریان عمومی تغییر اصول کلاسیك نظری گذشته بمتدهای فعال وعملی جدید در دنیا واز جانب دیگر احساس احتیاج باشخاص فنی وعلمی برای بکار انداختن دستگاه حیات جدید درشعب صنعتی ،زراعتی واقتصادی مملکت که روبه انکشاف است وزارت معارف بـاین فکرافتاده تاپروگرامهای مکاتب رابیشتر جنبهٔ علمی وحیاتی بدهد. برای این مقصد از منابع عرفانی خارجی معاونت ومشورت خواسته یك هیات عرفانی را ازدارالفنون کولمبیا شهرنیویورك دعوت نمود تا بافغانستان آمده و پروگرامهای مکاتب راتحت غوروتدقیق بگیرند همچنان نمایندههای یونسکو راکه برای خدمت در افغانستان می آیند متوجه این هدف ساخته تاراه های صحیح و کوتاهی با همکاری متخصصین داخلی برای رسیدن باین مرام جستجو نمایند. برای رسیدن بمنظور حیاتی و فعال ساختن تعلیمات ابتدایی اخیراً تشبثات آتی بعمل آمده است :

۱-چون پیشهٔ بیشتر اهالی افغانستان زراعت است، باید اکثریت مردم بزراعت آشنا باشند وزارت معارف درپروگرام مکاتب ابتدایی زراعت علمی را شامل نموده است و زمینهای الحاقیهٔ مکاتب را بدسترس استفادهٔ معلمان وشاگردان مکاتب گذاشته است تا خودشان عملیات باغبانی و زراعت رادرآن انجام داده ذوق واستعداد پیشهٔ زراعت درطلاب مدارس بیدار شود.

۲-صنایع دستی وحرفتهای محلی دریکعده مکاتب ابتدایی داخل پروگرام گردیده است تا از یکطرف طلاب بصنایع آشناشده بعداز فراغ دورهٔ ابتدایی اگر بتعلیمات بلندتر دوام ندهند صاحب پیشه و کسبی باشند وازسوی دیگر صنایع محلی اصلاح شده برود.

۳- در پروگرام کارهای دستی درمدارس ابتدایی توجه بیشتری مبذول شده و اضافه بر کارهاییکه روی کاغذ ومقوامیکنند بمشورت مشاوران یونسکو کارگاه ساده بافندگی بالای طلاب ساخته شده است تا طلاب اصول استعمال کارگاه های سادهٔ دستی را بیاموزند.

٤- تقویت معلومات حیاتی واجتماعی. درسی هم بنام معلومات حیاتی واجتماعی درمکاتب ابتدایی تطبیق میشود درین درس شاگردان ازمحیط طبیعی ومحیط اجتماعی باخبر ساخته میشوند ودرس باصول فعال تطبیق میشود تانشاط آزادی پشتکار واعتماد بخود درشاگردان تربیت شود.

برای مجادله بابیسوادی وسایل دیگری ازقبیل تاسیس مکاتب دهاتی کورسهای اکابر نشریك مجله بنام مجلهٔ بخوان و بدان طورمجانی، ارسال سینمای سیار و فلمهای تعلیمی وتصاویر چارتها درقراء و دهات نیز بکار انداخته شده است.

مکاتب دهاتی: آن نوع موسسات تعلیمی است که در قراء ودهات درجاهاییکه آبادیها متفرق وپاشان بوده برای یك مکتب اساسی شاگرد کافی نتواند موجود گردد، تاسیس میشود. دورهٔ تعلیم در مکتب دهاتی سه سال بوده و درین دوره شاگرد خط وسواد ومعلومات ضروری دینی وحیاتی را می آموزد. استعداد وذوق مطالعه درو جود شان بیدارمیشود. یکعده شاگردان بعداز طی نمودن دورهٔ مکاتب دهاتی بصنف ٤ مکاتب اساسی ویکتعداد بشعبات لیلیه، شامل شده وعده‌ای هم بسعی شخصی ومعاونت مجلهٔ بخوان وبدان ودیگر نشریات وکتب که درمحیط دستیاب میشود، خط وسواد خود را بهر درجهٔ که بخواهند میتوانند ترقی بدهند.

علاوتاً کورسهای اکابر برای تعلیم کلانسالان درمرکز واطراف تاسیس شده میرود و هر ماه مرتباً ده هزار نسخه ازمجله بخوان بدان مجاناً باشخاص که میخواهند خوانده و نویسنده شوند توزیع میگردد. لوازم تحصیل ازقبیل کتابچه، پنسل، کاغذ و غیره ذریعهٔ یك هیأت وزارت معارف از جاپان خریداری شده وبتمام ولایات ومرکز توزیع شده است و طلاب از ناحیهٔ لوازم تحصیل فنی و مستعد شده اند.

تعلیمات ثانوی پسران: اولین لیسه درکابل ۵۰ سال قبل از امروز تاسیس شده است که عبارت از لیسهٔ حبیبیه است و امروز این لیسه ازصنف اول تا ۱۲ (۲۶۰۰) شاگرد وشصت ودو شعبه دارد. بعد از استرداد استقلال مکاتب متوسطه ولیسه‌ها اول در مزکز کابل وبعدا درولایات افتتاح شد و مخصوصاً درظرف ۲۰ سال اخیر بتعداد آن افزوده شده رفت اساس پروگرامهای تعلیمی این نوع مکاتب پروگرام مکاتب فرانسه وآلمان بوده مخصوصاً درمضامین ریاضیات وساینس بادرنظرگرفتن ایجابات محیطی عیناً تطبیق میشود. لسان خارجی دراکثر لیسه‌ها لسان انگلیسی ودربعضی، لسان فرانسه وآلمانی تدریس میشود دورهٔ تعلیمات ثانوی شش سال است از جمله فارغ التحصیلان دوره ابتدایی آنها ییکه استعداد دماغی کافی داشته و خواهش تحصیلات بلندتررا درتعلیمات عمومی ویا رشته های مسلکی داشته باشند بمکاتب ثانوی پذیرفته میشوند. تعلیمات ثانوی بدودوره تقسیم میشود: دوره اول تا صنف نهم و دورهٔ دوم تا آخر صنف ۱۲.

ازآخر دوره اول یعنی بعداز فراغ صنف نهم یکعده شاگردان بمکاتب مسلکی یعنی مکاتب پیشه و هنرتخنیك، تجارت زراعت وغیره سوق میشوند ویکعده بتعلیمات خودتاآخرصنف ۱۲ دوام داده و بعد از فراغت برای شمول بدارالفنون آماده میشوند.

درمکاتب ثانوی علاوه برمضامین دورهٔ ابتدایی فزیك ـ کیمیا ـ بیولوژی ـ منطق، اخلاق و فلسفه لسان خارجه وریاضیات بلند بغرض آمادگی دارالفنون تدریس میشود. هدف و مرام تحصیل در دورهٔ ثانوی علاوه برتقویهٔ معلومات عمومی تحکیم اعتیادات دینی و اخلاقی، تربیت حس وطن دوستی و خدمت بجامعه میباشد تاروحیه عالی و سجایای بلند انسانی درآنها تربیت شده اعضاء مفید برای جامعه بار آیند ونژاد نوینی که تربیت میشود جسماً وروحاً قوی باشند. پروگرامهای مکاتب ثانوی نیزدر ضمن تجارب چندین ساله محیطی وایجاب اصول جدید تجدید نظر شده جنبهٔ حیاتی و عملی در آن بیشتر تقویه شده است. بمضامین سایئنس وریاضیات اهمیت خاصی داده شده است ودر مضامین اجتماعی جنبه‌های حیاتی واخلاقی که شاگرد راشخصیت بخشدو صاحب معلومات در باره دنیای امروز ومناسبات بین المللی سازد و حس بشویت ونوع دوستی را در آنها منکشف سازد تقویه گردیده است. تاریخ وجغرافیای تمام دنیا بپیمانه کافی دربن دوره تدریس میشود معلومات دینی ومدنی طوری تدریس میشود که یکی بعددیگر واقع گردد ازاین نوع مکاتب تاامروز ۳۰ باب لیسه و متوسطه درمرکز و ولایات تاسیس شده است :

مکتب ثانوی که دارای ۱۲ صنف است برای پسران	۱۲ باب
« « « « « « دختران	۳ باب
« متوسط که دارای ۹ صنف است برای پسران	۱۰ باب
« « « « « « دختران	۵ باب

۴ ـ تعلیم و تربیت نسوان در افغانستان

تعلیم زنان ودختران باصول عصری پسانتر شروع شده واول بار برای تعلیم و تربیت دختران، مکتب منظمی در سال ۱۳۰۰ هجری شمسی درکابل باز شده و باز هم بسبب شورشهای داخلی یکدورهٔ دیگر دچار فتور شده است اما دورهٔ دوم آن که درعهد سلطنت اعلیحضرت المتوکل علی‌الله آغاز یافته باساسات متین وجدید ترین اصول شروع گردیده است با یك حرارت و عطش معارفخواهی ازطرف دختران واولیاء شان استقبال میشود.

دورهٔ جدید تعلیم وتربیت نسوان در افغانستان که تقریباً از ۲۰ سال باینطرف آغاز یافته یکدورهٔ بیداری ونهضت قابل تذکری برای نسوان افغانستان بوده مکاتب متعدد نسوان درمرکز وولایات باز شده میرود. انجمنهای نسوان، فاکولته هاومراکز تربیت خانمها یکی بعد دیگر تاسیس وافتتاح میگردد. مؤسسات تعلیم وتربیت نسوان در افغانستان عموماً بانواع ذیل تقسیم میشود :

الف : مکاتب ابتدایی نسوان دختران بسن ۷ ساله در مکاتب ابتدایی شامل شده و یکدوره ۶ ساله تعلیم ابتدایی رادرین نوع مکاتب تکمیل میکنند مرام تعلیم درمکاتب ابتدایی علاوه بر تعلیم خط وسواد، مجهز گردانیدن اطفال است برای یك حیات مسعود. اطفال درین دوره ازیکطرف معلومات ضروری حیاتی را آموخته واز طرف دیگر قابلیتها ومهارتهای طبیعی که در وجود شان است انکشاف می یابد تادختران روحاً و جسماً قوی شده دارای فضایل اسلامی و اخلاقی گردند و قابلیتهای اجتماعی واقتصادی درایشان بیدار گردد

ازین نوع مکاتب برای تعلیم وتربیت دختران درمرکز وولایات افتتاح شده است که روزبروز تعداد آن روبه ازدیاد است.

ب : مکاتب ثانوی دختران ـ دورهٔ ثانوی برای تعلیم دختران نیز ۶ سال است از جمله فارغ التحصیلات مکاتب ابتدایی دخترانیکه استعداد دماغی کافی داشته وخواهش تحصیلات بلند تر را در تعلیمات عمومی ویا رشته های مسلکی داشته باشند بمکاتب ثانوی شامل میشوند.

هدف ومرام تعلیم دختران در دورهٔ ثانوی نیز علاوه برتقویت معلومات عمومی تحکیم اعتیادات دینی واخلاقی تربیت حس خدمت بخانواده بوطن وبجامعه میباشد تا روحیهٔ عالی وسجایای بلند انسانی در آنها تربیت شده ـ مادران مفید برای جامعه بار آیند ونژاد نوینی‌که در دامان شان تربیت میشود جسماً وروحاً قوی بیا شند .

درمکاتب دختران تا صنف نهم با ستثنای دوخت وبافت وپخت و پز وتربیت طفل دیگر مضامین وپروگرام تعلیمات عمومیه مانند مکاتب پسران تطبیق میشود بعد از صنف نهم فارغ التحصیلات حسب خواهش خود شان بشعبات ذیل تقسیم میشوند :)

الف :شعبهٔ کامل لیسه، درین شعبه پروگرام دروس لیسه ها تعقیب میشود وعلاوه بمضامین دورهٔ ابتدایی فزیك ، کیمیا ، بیولوژی،منطق، اخلاق وفلسفه ریاضیات بلند و لسان خارجه بغرض آمادگی دارالفنون تدریس میشود ماذونین این شعبه بفاکولتهٔ طب ـ فاکولته ساینس وفاکولته ادبیات شامل میشوند .

ب : شعبهٔ تدبیر منزل ـ مرام این شعبه اینست‌که طالبات برای براه انداختن یك حیات مرفه در خانه تربیت وآماده شوند ومخصوص، کسانی است که بعد از فراغ مکتب داخل حیات شده و بتحصیلات رسمی خودخاتمه میدهند ومصروف وظایف حیاتی واجتماعی خود میگردند مدت تحصیل درین شعبه بعد از صنف نهم دوسال‌که دورهٔ کامل آن یازده سال شود تعیین شده است دردوسال اخیر علاوه از مضامین عمومی بیشتر اقتصاد منزل ، حفظ الصحه ، وتربیت طفل مضامین خیاطی و پخت و پز وقسمتی از علوم طبیعیات که مربوط بکارهای خانه وحیات اجتماعی امت تدریس میشود .

ج : شعبهٔ دارالمعلمات : دراین شعبه فارغ التحصیلات صنف نهم دختران پذیرفته میشوند مدت دوسال دروس مسلکی دارالمعلمات را با یکعده مضامین دیگر خوانده وبرای مکاتب ابتدایی معلمه تربیت میشوند و علاوه بر انکشاف معلومات عمومی بدروس مسلکی مانند اصول تدریس روحیات انکشاف‌طفل‌توجه بعمل‌می‌آیدتامعلمات‌درطرز پیش‌آمدبا اطفال واصول درس اطفال شناسایی حاصل نمایند .

تعلیمات عالی نسوان

برای تعلیمات عالی نسوان عجالةً سه فاکولته وجود دارد . فاکولتهٔ علوم اجتماعی ـ فاکولتهٔ ساینس وفاکولته طب . دختران بعد از تکمیل تحصیل بکلوریا باین فاکولته ها شامل میشوند مدت تحصیل درفاکولته ادبیات وساینس ٤ سال است ماذونین این فاکولته ها علی الاکثر بحیث معلمه در مکاتب ثانوی خدمت مینمایند .

فاکولتهٔ طب مدت تحصیل درین فاکولته مانند فاکولتهٔ پسران بعد از فراغ بکلوریا ۷ سال است یك سال در پی،سی،بی،پنجسال درفاکولته ویکسال بحیث ستاژ مشغول تحصیل میشوند ودر پایان ۷ سال به دیپلوم دکتوری طب موفق شده بحیث طبیب مشغول وظیفه میشوند

انجمنهای نسوان :

اولین انجمن نسوان یازده سال قبل از امروز درکابل افتتاح گردید این مؤسسه تحت ریاست افتخاری ملکه معظمه بمقصد بیداری زنان افغانستان بناء یافت ودرطول این مدت ازطرف بانوان منور حمایت وپشتیبانی گردید ودر تنویر وبیداری زنان‌کشور خدمات قابل‌ قدری ایفاء نمود .

شعبات موسسه‌که در تنویر وتعلیم وتربیت نسوان خدمت میکنند قرارآتی است :

۱ ـ شعبهٔ تبلیغات : وظیفه این شعبه در تنویر اذهان زنان وبلند بردن سویهٔ علمی و اجتماعی شان اهمیت زیاد دارد یك مجله بنام مجلهٔ میرمن ازین شعبه نشر میشود ادارهٔ کلوب انجمن ـ راه اند اختن یك کتابخانه عامه مخصوص زنان ودختران ترتیب صحنه های تیاتر و درامه های تبلیغی نمایش فلمهای تربیتی ادارهٔ باغ عمومی زنانه از وظایف این شعبه است.این شعبه علاوه بر نشر مقالات در مجلهٔ میرمن ازراه ایراد کنفرانسهای تربیتی صحی واجتماعی بمعلومات زنان ودختران میپردازد. کلوب انجمن ـ علاوه ازصحنههای تفریحی وسپورتی صحنهٔ تربیتی وتبلیغی دارد که علیه خرافات فعالیت نموده دراحیای سنن باستانی میکوشد . اعیاد ملی ومذهبی روزهای بین المللی از قبیل روز صحت، روز حقوق بشر، روز ملل متحد وغیرهرا تجلیل میکنند و زنان را با جنبه های مثبت آن آشنا میسازد .

۲ ـ شعبهٔ تدریس : انجمن نسوان یك مکتب داردکه درآن دختران وزنانی را که سن شان از دورهٔ شمول مکتب گذشته است قبول نموده وبا یك پروگرام نسبتاً بسیط ولی عملی وتطبیقی درظرف شش سال تحت تعلیم میگیرد درین مدت زنان علاوه از خط وسواد معلوماتیراکه بحیات روزمره تعلق دارد از قبیل علوم دینی آداب معاشرت تربیت طفل . اقتصاد منزل . ومعلومات آفاقی در تاریخ وجغرافیا،مبادی حساب، پخت وپز خیاطیوغیره را درکورسهای مختلف می آموزند .

۳ ـ شعبهٔ حرفت وهنر : درین شعبه خیاطی ـ گلدوزی،سوزن دوزی متنوع ـ بافت دستی وماشینی ساده برش البسه وغیره ضروریات دوخت وبافت اداره میشود وانکشاف مییابد. این شعبهاز یکطرف بحیث یك مرکز تربیت هنرهای زیبای دوخت وبافت را بزنان ودختران می آموزد وازطرف دیگر فرمایشها رامی پذیرد .

٤ ـ مراکز تربیت اجتماعی زنان دردهات : درحصه هاییکه پروژه انکشاف دهکده تطبیق میشودمراکزی بنام مراکز اجتماعی تربیت زنان موجوداستکه زنان ودختران درین مراکز جمع شده از کنفرانسها،از کتابخانه، ازکورسهای سواد خوانی وصحی و ازکورسهای دوخت و بافت این مراکز استفاده مینمایند وبرای زنان دهکده رهنما و معاونهای خوبی میشوند .

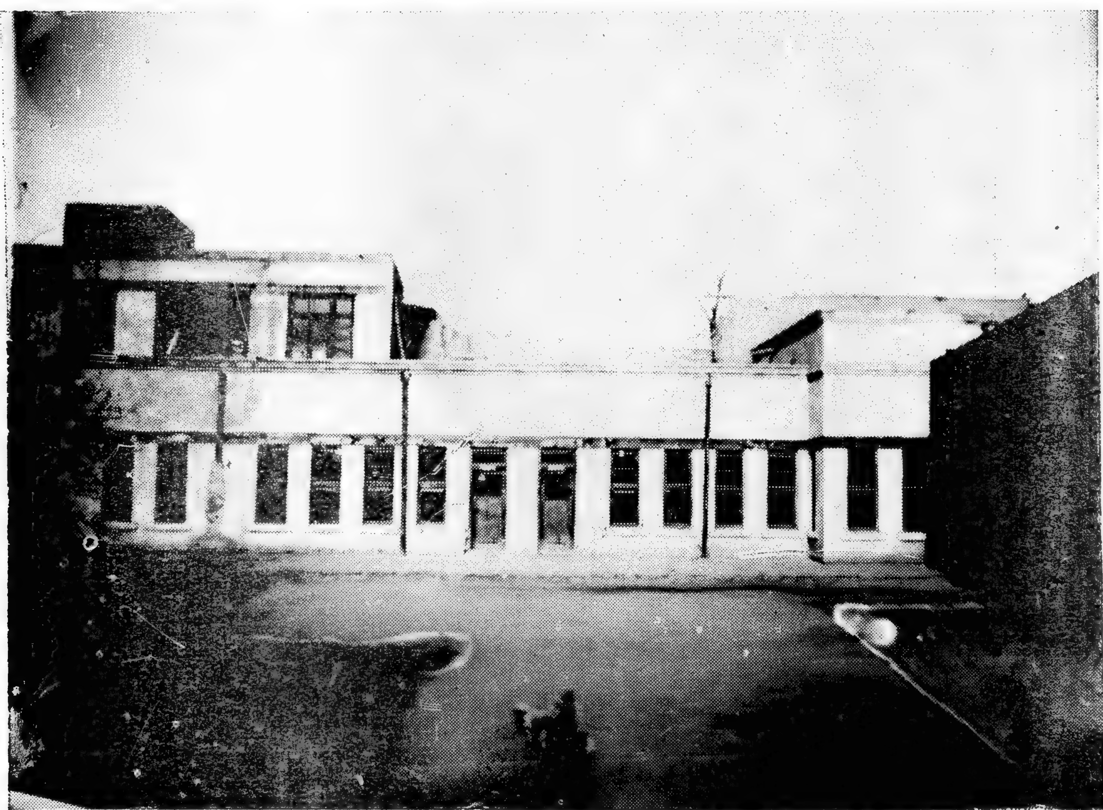
۵ ـ شفاخانه های زنانه وزایشگاها نیز در پهلوی دستگاههای تداوی ومعاینه مراکز تربیت نیز دارند درین مراکز تربیتی ، دختران وزنان تحصیل نموده بحیث پرستار و بحیث قابله تربیت میگرند خلاصه وسایل تعلیم و تربیت از هر ناحیت برای زنان ودختران مهیا است ومخصوصاً دستگاههای حکومتی در بیداری وانکشاف ذهنی زنان توجه خاصی دارد وهرروز این وسایل در مملکت زیاد شده بتناسب سویهٔ علمی وفکری نسوان کشور بهتر ومنکشف تر شده میرود .

٤ـ **مکاتب مسلکی** پیشرفتهایعلوم وتخنیک شکلجدیدی بزندگانیبشردادهوشرایط زندگانی روزبروز در تحول است چه ماشین جای بازوی انسان را گرفته است این تحولات تاثیر بزرگی در زندگانی انفرادی واجتماعی انسانها وارد نموده است تعلیم و تربیه جدید باید انسان را بهمه این احتیاجات آشنا ساخته وموقع بدهد تا درفراهم آوردن آنها موفق شود .

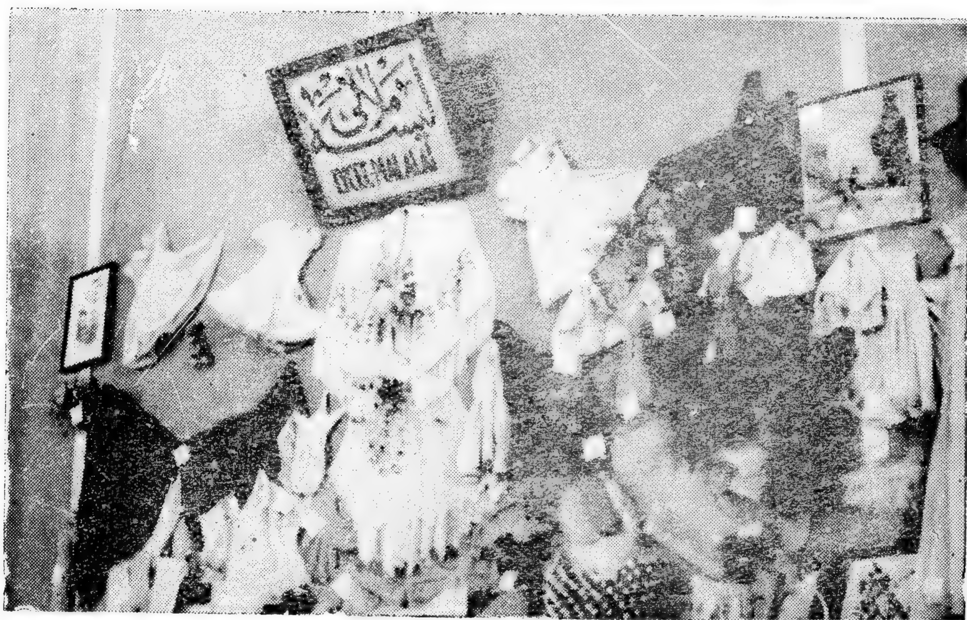
تدریسات مسلکی جوانان را برای اینگونه احتیاجات آماده ساخته آنهارا بزندگانی انفرادی واجتماعیآماده میسازد. بشاگردموقع میدهد کهیك شغل را مطابق استعداد ذهنی وذوق طبعی خود بیاموزد .دریتدریسات مسلکی وعوامل اقتصادی یك رابطه نزدیکیموجود است و انکشاف یکی مربوط است بتوسعهٔ دیگری .

هدای وسایل طبی وجراحی از طرف سفیر کبیر مردم چین بجلا لتمآب وزیر معارف

مکتب شاه‌دو شمشیره (ع)

نمایش آثار دستی متعلمات لیسهٔ ملالی

طلاب مکتب شر ن کتواز با اولیای شان وبناغلی حاکم اعلی غزنی

درکشور ما تدریسات مسلکی خیلی جوان است اولین مکتب مسلکی دار لمعلمین کابل است که درسال ۱۲۹۱ تاسیس گردیده. مکاتب دیگر در سال های ما بعد رویکار آمد. تا سال ۱۳۳۶ تدریسات مسلکی ادارهٔ جداگانه نداشت مدتی ازطرف ریاست تدریسات عمومی و بعداً رشته های تخنیکی آن ازطرف پوهنتون کابل اداره میشد. درسال ۱۳۲۶ اولین بار ریاست مسلکی درتشکیل وزارت معارف بشکل واحد جداگانه رویکار آمد درسال ۱۳۲۹ ریاستهای مختلفهٔ تدریسات ازتشکیل بر داشته شد ودرعوض آن ریاست عمومی تدریسات بمیان آمدوامور مکاتب مسلکی مربوط بیك مدیریت گردیدکه جزء ریاست تدریسات عمومی شمرده میشد. درسال ۱۳۳۳ درتشکیلات دولتی تجدید نظری بعمل آمد واین ریاست عمومی تدریسات به سه ریاست تجزیه گردیدکه بموجب آن تدریسات مسلکی باردیگر بشکل ریاست جداگانهٔ درچوکات وزارت معارف تاسیس شدوتا ایندم بهمان شکل دوام دارد. مکاتب مسلکی از نظر اهمیت بسه دسته تقسیم میشوند:

۱ ــ مدارس دینی ــ مدرسه علوم شرعیه و دارالعلومها.

۲ـ دارالمعلمین ها

۳ـ مکاتبیکه جنبهٔ فنی یا تخنیکی دارند.

امیدداریم درطی سالهای آینده مکاتب فنی وتخنیکی ما توسعه پذیرفته واحتیاجات آینده اقتصادی وصناعتی مملکت رافراهم آورد.

مدارس دینی ودارالعلومها: تعلیمات دینی درافغانستان اززمانه های قدیم طرف توجه بوده ودرادوار تاریخ درمدارس ودرمساجد تدریس گردیده اند: اینگونه تعلیمات تامدتی بشکل غیرمنظم درمساجد تدریس میگردید. متعلمین بسویه های مختلف نزدامامان وسایر علمای دینی بشکل انفرادی بآموختن علوم دینی میپرداختند. علی اکثرواقع میگردیدکه شاگردان برای آموختن یك کتاب ازعلوم دینی نزدیك عالم دریك گوشهٔ مملکت میرفتندو باین ترتیب سالیان درازی درسفر میبودند تا میتوانستند چیزی بیاموزند. معهذا تعلیمات آنها درداخل مملکت بپایان نمیرسیدومتعلم مجبور میشد در خارج مملکت مسافرت نموده و بآرزوی خود نایل شود. برای اینکه اینگونه تعلیمات رونق اساسی خود گرفته وصاحبان ذوق بتوانند بآسودگی تمام تعلیمات خودرادریك مرکز فرا گیرند. حکومت افغانستان دارالعلومهارا بمیان آورد دارالعلوم عربیهٔ کابل اولین مدرسهٔ منظم دینی است که درسال ۱۳۰۲ درپای تخت دایر گردیدو تا امروز جریان دارد. این مدرسه در تربیت عالمان دینی خدمت بسزایی نموده امروز یکتعداد علماء مبلغ واهل قضاء بمملکت تقدیم نموده است.

تعلمات دینی درولایات هم درطی چهل سال اخیر یکی بعد دیگری دایر گردید نجم المدارس ـ (جلال آباد) مدارس جامع وفخر المدارس هرات ـ مدرسه اسدیه مزارشریف ـ مدرسهٔ تخارستان قندوز ومدرسهٔ ظاهر شاه میمنه.

مدرسه علوم شرعیه: دارالعلومها اولین مدارس منظم دینی ماست. تعلمات درین موسسات بیشتر تشکل متداوله را دارد. کتب مروجه شرعی وعربی تدریس میگردد ودرین اواخر بعضی علوم عصری نیزدرپرگرام های آن ضمیمه گردیده است.. درمدرسهٔ علوم شرعیه طرز تعلیم بشکل مکاتب امروزی است. یك تعادل بین مضامین شرعی ومضامین دیگر قرار گرفته است تاشاگردان آن ازیك طرف علوم دینی را آموخته وازطرف دیگر ازعلوم عصری نیز بهره بردارند. علاوه‌ازین درین مدرسه لسان عربی از روی اصول جدید تدریس میگردد.

دارالمعلمینها: درسال ۱۲۹۱ موسسهٔ بنام دارالمعلمین درمدرسهٔ چوبفروشی دایر گردید. قسمتی ازامامان مساجد ودستهٔ دیگری ازجوانان باسواد درین موسسه شامل گردید نخت پروگرام آنوقت بروی مضامینکه در مکاتب ابتدایی تدریس میشد بنا یافته بود. درسال ۱۲۹۹ مکاتیب ابتدایی توسعه پذیرفته وزارت معارف تشکیل گردید دارالمعلمین توسعه یافته درپرگرام تعلیمی آن مضامین بنام تعلیم وتربیت، اداره مکتب ومکبداری اضافه گردید درین زمان قسمت بیشترشاگردان از فارغ التحصیلان مکاتب ابتدایه تشکیل یافته این شاگردان دوسال دردارالمعلمین تحصیل مینمودند.

در ماه سرطان ۱۳۰۲ دارالمعلمین شکل منظمتری گرفته شاگردان غیرمنظم پس ازامتحان بمکاتب معلم شدند وازین ببعد فیصله گردید که تنها فارغ التحصیلان مکاتب ابتداییه درین موسسه پذیرفته شوند گویا دارلمعلمین اساسی از همین تاریخ بوجود آمد.

در سال ۱۳۱۶ پلان جدیدی برای انکشاف مکاتب طرح گردید. درین پلان افتتاح مکاتب متوسطه در ولایات در نظر گرفته شد باین مرام در اساسات دارالمعلمین تحولات رخ داد. مکتب از کابل بپغمان نقل مکان نموده ودارای دو شعبه گردید که یکی آن بنام دارالمعلمین اساسی ودیگری بنام دارالمعلمین متوسطه یاد میشدند. در هردوی آن فارغ التحصیلان صنوف هفتم پذیرفته میشدند. دارالمعلمین اساسی معلمین مکاتب ابتدایی تربیت مینمود ودارای صنوف ۸ و ۹ میبود دریندوره دو سال علاوه از مضامین عمومی مسلکی مثل روحیات فن تدریس وغیره تدریس میگردید در ختم صنف نهم فارغ التحصیلان بحیث معلم در مکاتب ابتدایه داخل وظیفه میشدند.

دارالمعلمین متوسطه نیز دارای صنف ۸ و ۹ بود اما صنف نهم نهای نبوده ودورهٔ تحصیل تا صنف یازده قرار یافته بود. شاگردان این شعبه مضامین مسلکی نمی خواندند درعوض لسان انگلیسی رامی آموختند دروس مسلکی برای صنوف بالا تر گذاشته شده بود. در سال ۱۳۱۸ دارالمعلمین متوسطه از پغمان بکابل آمده ودارالمعلمین اساسی بآنجا مانده در کابل در پهلوی دارالمعلمین متوسط یك شعبهٔ دیگر بنام دارالمعلمین مسلکی نیز تاسیس گردید.

در سال ۱۳۲۲ دارالمعلمین اساسی پغمان نیز بکابل آمده وبدارالمعلمین موجوده ضمیمه گردید گویا درسال ۱۳۲۲ دارالمعلمین مشتمل بردوقسمت بود. دارالمعلمین مسلکی که دوره تحصیل آن تاصنف نهم ودارالمعلمین متوسط که دورهٔ تحصیل آن تاصنف ۱۱ دوام داشت. دارلمعلمین متوسطه دارای دوشعبه بود اجتماعی وسیانس. در همین سال دورهٔ دارالمعلمین متوسطه ازصنف ۱۱ بصنف ۱۲ از تقاء یافت ویك سال دیگر بدورهٔ آن افزودگردید وتا ایندم بهمان ترتیب دوام دارد. اما تقسیم شعبات سیانس و اجتماعی از بین رفته یك پروگرام واحد درمحل تطبیق گذاشته شد. تا سال ۱۳۲۸ دارالمعلمینهای مسلکی ومتوسطه از طرف یك مدیر اداره میشد، اما درین سال اداره های جدا گانه برای هر یك تشکیل گردید واز همدیگر نظر باداره مجزی گردیدند. در همین وقت دو سال دیگر د دوره تحصیل دارالمعلمین مسلکی افزود گردید وتا سال ۱۳۳۵ شاگردان این مکتب تا صنف یازدهم تحصیل مینمودند از شروع سال ۱۳۳۵ یکسال دیگر بدورهٔ تحصیل این مکتب افزود گردید. ازسال ۱۳۳۱ با ینطرف نام دارالمعلمین ابتدایی را بخود گرفت.

دارالمعلمین امروز: دارالمعلمین امروز دارای دو قسمت میبا شد که بنام متوسطه و ابتدایی یاد میشود هر دو ــ دارای صنوف اعدایه میباشد. دورهٔ تحصیل هر دو، سه سال استفارغ التحصیلان صنف نهم درین موسسه پذیرفته میشوند یکقسمت بزرگ فارغ التحصیلان ابن سینا برای فراگرفتن

تحصیلات بلند تر بدارالمعلمین تربیت میشوند. دارالمعلمین ابتداییه از شروع سال ۱۳۳۵ دارای صنف ۱۱ گردیده است در دورهٔ سه سال شاگردان تحت پروگرام معین بفرا گرفتن تعلیمات عمومی و مسلکی میپردازند. در ختم سال سوم بحیث معلم مکاتب ابتداییه داخل وظیفه میگردند. دارالمعلمین متوسطه دو مرام دارد یکی تربیت معلمین برای دوره متوسطه لیسه ها ودیگری جهته طلاب ولایات برای شمول بفاکولته ها. درد وسال اول تمام متعلمین یکنوع پروگرام را بطور عمومی مثل لیسه ها تعقیب مینمایند علاوةً : ـ روانشنا سی جوانان در صنف دهم واجتماعیات تربیتی نیز درین صنوف تدریس مینمودند اما سال سوم بدو شعبه تقسیم میگردد یك شعبهٔ آن پروگرام معلمی را تعقیب مینمایند وفارغ التحصیلان این شعبه بحیث معلمین مکاتب متوسطه داخل وظیفه میگردند در شعبهٔ دیگر آن پروگرام عمومی لیسه ها تطبیق میگردد فارغ التحصیلان این شعبه ـ بفاکولته ها برای فراگرفتن تعلیمات عالی شامل میشوند

دارالمعلمینهای ولایات : تربیت معلم از احتیاجات اولیه معارف بشمار میرود تا اینده دارالمعلمین کابل تنها موسسه ای بود که معلم تربیت میشد اما نظر با نکشاف مکاتب ابتدایی ومتوسطه وزارت معارف بیکتعداد بیشتر معلم نیازمند است در پلان پنجساله سه دارالمعلمین دیگر در ولایات پیش بینی گردید .

دارالمعلمین ننگرهار : بتاریخ اول سنبله ۱۳۳۵ از طرف جلالتمآب وزیر معارف افتتاح گر دید

دارالمعلمین قندهار : بنام میرویس دارالمعلمین بتاریخ ۱۸ سنبله ۱۳۳۵ از طرف رئیس تدریسات مسلکی افتتاح گردید .

دارالمعلمین هرات : از طرف نایب الحکومه هرات بتاریخ ۱۵ حوت ۱۳۳۶ افتتاح ومدیر عمومی معارف هم در افتتاح شامل بود .

مکتب زراعت : این مکتب در سال ۱۳۰۲ (۱۹۲۵) تاسیس گردید در ابتداء فارغ التحصیلان مکاتب ابتدایی که در آنوقت از صنف پنج و بعد از صنف ششم فارغ میشدند پذیرفته میشدند دورهٔ تحصیل آن سه سال بوده ودروس عمومی زراعت را فرا میگرفتند قسمت بزرگ وقت آنها در کارهای عملی میگذشت دریبوقت مدیر وچند نفر معلم از فرانسه استخدام گردیده بود که بتعلیم طلاب میپرداختند ویکتعداد افغانها هم در تعلیم شاگردان با فرانسویها شرکت داشتند در اوایل تاسیس باین مکتب یکتعداد محصلین برای تحصیل در رشته های زراعتی بخارج اعزام شده بودند که بعد از فراغ تحصیل از سال ۱۳۰۸ متدرجاً جای معلمین خارجی را گرفتند .

در سال ۱۳۲۲ (۱۹۴۲) در پروگرام وسویه تعلیمی این مکتب تجدید نظر بعمل آمد ازین تاریخ ببعد فارغ التحصیلان صنوف نهم در مکتب پذیرفته میشدند. پروگرام تعلیمی آن از مکاتب زراعتی فرانسه وبعضی ممالك دیگر اروپایی تدریس گردیده است . در سال ۱۳۳۲ (۱۹۵۳) تحول دیگری در پروگرام رخ داد یکنفر مدیر وچهار نفر معلم از امریکا استخدام گردید تا تازه ترین متدهای تعلیمی را در ین مکتب تطبیق نمایند وامروز امور تعلیمی این مکتب در بین معلمین افغان و امریکایی مشترك اند برای اینکه شاگردان از معلمین امریکایی بخوبی استفاده نمایند در تعلیم لسان انگلیسی توجه بیشتری مبذول گردیده است . مفردات ازسال ۱۳۳۲ متدرجاً تغییر نموده وامروز شکل اساسی بخود گرفته است .

مکتب ثانوی تخنیك : درمکتب میخانیکی کارگران ماهر برای شقوق مختلف صناعتی تربیت میشوند اما فابریکه ها بیکتعداد اشخاص فنی بسویهٔ بلند تری ضرورت دارند که بحیث معاون انجنیری و رئیس کارگاه ایفای وظیفه نمایند . بمنظور برآوردن این مرام مکتب ثانوی تخنیك درسال ۱۳۳۰ تأسیس گردید. دورهٔ تحصیل این مکتب سه سال است درصنف اول آن

فارغ التحصیلان صنف نهم در نتیجهٔ یک امتحان علم آوری پذیرفته میشوند. بعدازفارغ تحصیل شاگردان میتوانند یادرفاکولته انجینری برای فراگرفتن تحصیلات عالی شامل شوند ویادرمنابع فنی داخل کار گردند. این مکتب دارای چهارشعبه میباشد: شعبهٔ میخانیکی-شعبهٔ مهندسی-شعبهٔ برق-شعبهٔ فنی هوانوردی (مخابرات فضایی) درسال اول ودوم دورس مشترک میباشد اما درسال سوم بشعبات جداگانه تقسیم میشوند. درپروگرام آن یک موازنهٔ مناسب بین تعلیمات علمی ونظری مدنظر گرفته شده است تافارغ التحصیلان این مکتب بتوانند نقشه‌های راخوانده دراجراء وکنترول آن دسترس کافی داشته باشد. این پروگرام مشتمل است برسیانس تطبیقی کارهای عملی تعلیمات بصری ریاضات رسم تخنیکی وهندسی. دراین مکتب تعلیمات تماماً بانگلیسی میباشد. یک پروگرام مخصوصی از طرف متخصصان لسان ترتیب گردیده بشاگردان موقع میدهد که تعلیمات فنی راتعقیب نمایند.

مکتب تجارت: این مکتب در اوخرسال ۱۳۲۲ تأسیس گردیده و دارای دو دوره میباشد. دورهٔ اول مشتملست برصنوف ۷،۸و۹ که تعلمیات آن جنبهٔ عمومی داشته وپروگرام مکاتب متوسط درآن تدریس میشود تنها برای اعتلای سویهٔ مسلکی مضمونی بنام اقتصاد ومضمون دیگری بنام حساب تجارت در پروگرام این صنوف شامل است. دورهٔ دوم مشتملست برصنوف ۱۰-۱۱-و۱۲ پروگرام این دوره جنبه اختصاصی داشته ودرانها مسایل عمومی اقتصادی ومالی تدریس میگردد.

دراوایل تاسیس این مکتب مربوط بریاست پوهنتون بود بعداً حین تشکیل ریاست تدریسات مسلکی باین ریاست مربوط گردید.

ازسال ۱۳۲۷ این مکتب تنها دارای صنف هفتم بوده ومتدرجا دارای صنوف بالا تر گردیده تا اینکه درسال ۱۳۲۷ این مکتب تنها دارای صنوف ۱۲ گردید. درسال ۱۳۲۷ صنوف دوره اول آن متدرجاً لغو قرارگرفته ودرسال تعلیمی ۱۳۲۹ این مکتب تنها دارای دوره دوم گردید مکتب نهاری ذخیره جدید الشمول این مکتب گردیده وفارغ التحصلان صنوف نهم نهاری بمکتب تجارت شامل میشدند تابالاخره مکتب نهاری جزء مکتب تجارت گردیده ومکتب دوباره دارای دوره اول گردید.

درسال ۱۳۲۹ برای تقویت مضامین مسلکی دونفر متخصصین ازآلمان استخدام گردید: یکی دکتور مرک بحیث مدیرمقرر گردید. تاایندم مضامین مسلکی مشتمل بود برحقوق اداره، حقوق تجارت، بانکداری حساب تجارت، اقتصاد محاسبهٔ تاریخ تجارت مراودات انگلیسی باثر پیشنهاد دکتور مرک در اطراف پروگرام مسلکی تجدید نظر بعمل آمده ودرنتیجه مجالس متعدد مضامین حقوق تجارت حقوق اداره. احصائیه وبانکداری لغو گردید ودر عوض آنها تکنالوژی والجبر در پروگرام زیادگردید و بتدریس لسان ومراودات انگلیسی واقتصاد اهمیت بیشتری داده شد گویا تعلیمات این مکتب ازجنبه خاص تجارتی بطرف مسایل اقتصادی سوق داده شد.

درماه حمل ۱۳۳۲ نظر بتحولاتیکه درسیستم مالی مملکت وارد گردید وزارت معارف با وزارت مالیه داخل مذاکره شدتاراجع بپروگرام مکتب تجارت نظریات خودرا ارائه بدارند باثر این مفاهمه مجالس دروزارت معارف دایر گردید که درپروگرام مکتب تجارت تعدیلاتی بعمل آیدتاهردومرام مالی واقتصادی فرا گیرد.

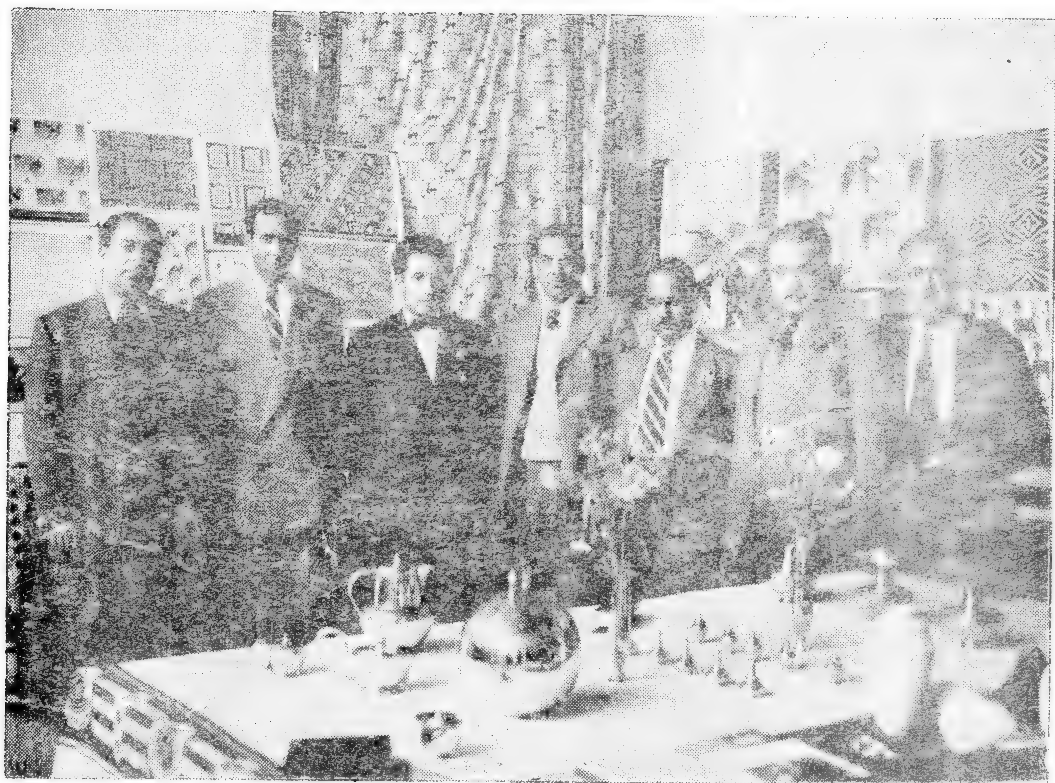
تصویب مجلس نمایندگان بتاریخ ۱۶ حوت ۱۳۳۳ بتصویب مجلس علمی وزارت معارف رسانیده شد وباساس آن تقسیم ساعات پروگرامیکه امروز درمکتب جرایان دارد تثبیت گردید باساس این تصویبها تحولات ذیل در پروگرام مکتب بوجود آمد:

معلمان در روز افتتاح کورس سمعی وبصری

متعلمات لیسهٔ مهری هرات

هیأت جرگهٔ تربیتی در قندهار

هیأت افغانی در مکتب صنایع لکنهو (هند)

۱- پروگرام دوره اول بحال خود باقی ماند.
۲- پروگرام دورهٔ دوم حسب آتی تعمیر یافت:
مضمون تاریخ اقتصاد ودکتورین اقتصادی که تدریس آن اهمیت ثانوی داشت برداشته شد وعوض آنها مضامین دیگر بنام حقوق اداره از صنف دهم تا یازدهم ومالیه درصنف ۱۰ و ۱۱ بدرجه در صنف ۱۲ شامل گردیدند.

مکتب میخانیکی کابل:- این مکتب در سال ۱۳۱۶ در کابل تأسیس گردید یکنفر مدیر وچند نفر معلم از آلمان استخدام گردیدند تا امور تعلیمی این مکتب نو تاسیس را رونق بدهند این اشخاص در انتظام کارگاه های وترتیب پروگرام وپیشبرد آن توجه زیادی نمودند متاسفانه جنگ دوم جهان درگرفت وآنها بوطن خود برگشتند مکتب بدون معلم ماند. خوشبختانه یك تعداد از افغانها که از همین مکتب فارغ التحصیل شده بودند و برای چندسال بحیث معاون معلم با سنادن آلمانی خود در کارگاهها ایفای وظیفه مینمودند جای استادان خود را گرفته ونگذاشتند شیرازهٔ مکتب ازهم بکسلد. زحمات معلمین افغانی قابل تقدیر است آنها توانسته اند پروگرام درسی وعملی مکتب را پیش ببرند درختم جنگ دوم درسال ۱۹۴۷ چندنفر اطریشی استخدام گردیدند وباهیات معلمین افغانی برای تقویت سویهٔ خود بالخصوص درقسمتهای نظری متدرجا به آلمان اعزام گردیدند وامروز یکقسمت آن برگشته وحیثت معلم فنی راحایز گردیده است

۵- پوهنتون کابل. پوهنتون کابل درسال ۱۳۲۵ (۱۹۰۶) ۱۲ سال قبل بصورت یك مرکز مسؤل عملی برای اداره ووارسی فاکولته هاوشعبات دارالفنون اعزام محصلین بخارج تاسیس گردید قبل بران تعلیمات عالی مستقیماً زیر اثر وزارت معارف بود.

مؤسسه مذکور دارای یک رئیس دومعاون ودوائر تعلیم وتربیت ارتباط خارجی محصلین پروگرام ها نشریات - تحریرات - محاسبه - تفتیش ویك شورای عالی میباشد اینک ازفاکولته های که پوهنتون ارتباط دارد نظر بتاریخ تاسیس بحث رانده میشود.

۱- پوهنځی طب- (سال تاسیس ۱۳۱۱)

غایه وغرض از تاسیس این فاکولته از ابتدا تربیت دکتوران معالج که درمجادله به امراض وتقویت بنیه صحی مملکت سهم بگیرند ومتخصصین صحی ولابراتوار میباشد مدت تحصیل آن ۷ سال را دربرمیگیرد سال اول آنرا (پی سی بی) تشکیل میدهد که مربوط بپوهنځی علوم میباشد واساسات علمی دروس طبی را به محصلین میدهد سال اخیر را محصلین بکار عمومی میپردازند.

۲- پوهنځی حقوق وعلوم سیاسی (سال تاسیس ۱۳۱۷)

غرض از تأسیس این مؤسسه از بدو امر تربیت مامورین بسویه عالی درشعب اداری وسیاسی مملکت میباشد مدت تحصیل آن ۴ سال رادر برمیگیرد. ازآنجمله دوسال اول آن بفراگرفتن معلومات عمومی وضروری بتمام شعبات اداری وسیاسی وبشری صرف میگردد درسال سوم اداری دوشعبه میشود که عبارت انداز شعبهٔ خدمات عامه که مامورین خدمات عامه درهر رشته کشور درآن تربیت میشوند. وشعبه مناسبات بین المللی که عموماً درآن مامورین وزارت امورخارجه وشعبات دیگر مناسبات بین المللی وبعضاً مبصرین اوضاع خارجی اخبار ورادیو درآن تربیت میگردند. محصلین بعد ازفراغ بکلوریا درین پوهنتون شامل میشوند تحصیل بالاتر در رشته اداره عامه سراز سال ۱۳۳۶ توسط احداث سمستر اداره عامه پوهنځی علوم نیز به میان آمده است .

۳- پوهنځی سیانس -(سال تاسیس ۱۳۲۰)

هدف تاسیس این پوهنځی درابتداء تنها تربیت معلمین سیانس تدریسات ثانوی ومأمورین مسلکی وزارت معارف بوده است مگر درین اواخر اهمیت روز افزون علوم درحیات بشری ونیازمند یهای افغانستا در رشته‌های مختلف حیاتی بعلوم مثبت ساحه واستفاده ازین پوهنځی‌را انکشاف وتوسعه بخشید وشعبات علوم تطبیقی وفنی رابمیان آورده میرود طلاب درین پوهنځی بعد از فراغ بکلوریا پذیرفته میشوند مدت تحصیل درین پوهنځی ٤ سال میباشد واز ابتداء بسه‌شعبه (الف)ریاضیات و فزیك (ب) کیمیا وبیولوژی(ج) ژیولوژی ومعدن شناسی منقسم میگردد .

٤- پوهنځی ادبیات (سال تاسیس ۱۳۲۳)

منظور از تاسیس این پوهنځی علاوه برتربیت معلمین تدریسات ثانوی درشعبه لسان ادبیات فارسی وپشتو وعربی ولسان خارجی وتاریخ وجغرافیه تربیت مامورین معارف ومطبوعات مدققان ادبی ثقافتی وفرهنگی مملکت میباشد .

مدت تحصیل درین پوهنځی بعد ازبکلوریا ٤ سال میباشد واز ابتداء بشعبات لسان وادبیات پشتو لسان وادبیات فارسی-لسان وادبیات انگلیسی تاریخ جغرافیه انشقاق میپذیرد .

۵- پوهنځی شرعیات (سال تاسیس ۱۳۳۰)

منظور از تاسیس این پوهنځی تربیت عالمان اسلامی معلمین دینیات تدریسات ثانوی از تربیت قضات ومعلمین بسیستم جدید میباشد تافارغ التحصیلان درعین حال که بعلوم اسلامی و متداول اختصاص پیدا می نمایند معلومات عصری و جدید رانیز فرا گیرند وعین تحول راکه افغانستان درشقوق دیگر می پیماید درین رشته نیز بپیماید .

محصلین درین پوهنځی بعد از فراغ مدرسه علوم شرعیه پذیرفته میشوند وتحصیل درین پوهنځی ٤ سال دوام میکند .

۶- پوهنځی انجینری و زراعت (سال تاسیس ۱۳۳۵)

غرض ازتاسیس این پوهنځی تربیت انجینران لایق ومتخصصین فعال در رشته‌های مهندسی وفنی ازیکطرف وشعبات زراعتی وصنایع زراعتی از جانب دیگر میباشد.

در رشته اول فارغان بکلوریا وتخنیك ثانوی شامل میشوند ودرشق زراعت فارغ التحصیلان ښوونځی زراعت تحت تربیت گرفته میشوند .

مدت تحصیل درین پوهنځی ٤ سال رادربر میگیرد وازابتداء برد وشعبهٔ انجینری وزارت منقسم میشود ودر هرکدام ازین دوشعبه تعلیمات در دوسال اول شکل عمومی راداشته وتدریس اساسات دوشعبه فوق را احتواء میکند وبعد ازسال سوم شعبات اختصاص نظر به احتیاجات افغانستان درهر دو رشته بمیان می آید .

۷- پوهنځی اقتصاد (سال تاسیس ۱۳۳۶)

غرض ازتاسیس این پوهنځی تربیت مامورین ومتخصصان تربیت عالی‌تر دررشته های اقتصادی- مالی وتجارتی است درین پوهنځی شرط شمول داشتن بکلوریا میباشد. مدت تحصیل ٤ سال را دربر میگیرد. در دوسال اول آن بجزاز رشته احصائیه محصلین عین پروگرام عمومی پوهنځی حقوق راتعقیب مینمایند در دوسال اخیر محصلین بسه شعبه اختصاصی منقسم میگردد که عبارت اند ازشعبهٔ اقتصادی-شعبهٔ مالی شعبهٔ تجارتی البته باشعبهٔ احصائیه که‌درسال اول تشکیل میشود دارای ٤ شعبه میباشد.امکان تحصیل

بعد ازسال چهارم برای اجزاء درجات بلند ترعلمی نیز درین پوهنځی درنظر گرفته شده است .

٨ ـ موسسه‌تعلیم وتربیه(سال‌تاسیس ١٣٣٤)

موسسه تعلیم و تربیه که چند سال‌پیش تحت اثر وزارت معارف تاسیس یافته بود ازسال ١٣٣٦ ببعد درزمره شعبات پوهنتون کابل داخل گردید.

این موسسه.بحیث یك‌موسسهٔ تحقیق وتدقیق برای‌یافتن راه‌های بهترتطبیقی دردارالمعلمین‌ومکاتب کار میکند معلمین ومفتشین راتوسط کورسها وجرگه های تعلیمی وسیمینارهاتربیت نموده پروگرام های جدید را درمکاتب تجربوی‌تحت‌تجربت‌قرار میدهد ودراصلاح‌پروگرام ها با وزارت معارف معاونت می‌کند وهم درتدریس مضامین تربیتی واصول تدریس درپوهنځی‌های ادبیات وسیانس سهم دارد برای **تعلیم عالی‌نسوان** عجالةً‌سه پوهنځی وجود داردپوهنځی‌ادبیات.پوهنځی‌سیانس سال‌تاسیس(١٣٢٦) وپوهنځی طب نسوان سال تاسیس(١٣٣٦) دردوپوهنځی اول دختران بعداز تکمیل تحصیل بکلوریا شامل میشوند و٤سال رابه تحصیل سپری می نمایند .

غرض ازتاسیس این دوپوهنځی عجالةً تربیت‌معلمات درمکاتب ثانوی نسوان ودادن معلومات‌عمومی بسویه عالی برای زنهای کشور میباشد. پوهنځی‌نسوان عین مرام پوهنځی طبی ذکور را برای نسوان تعقیب مینمایدومدت وشرایط آن‌نیز عین شرایط ومدت میباشد .

اینك برای مزید معلومات تعداد لیسانسه های پوهنځی ها ازبدو تاسیس نظربسال ارائه میگردد وهم تعداد محصلین افغانی که درده سال اخیر بخارج اعزام شده اند نظر بممالکت تقدیم میشود.

فارغ‌التحصیلان پوهنځی

١٣١٧ -- ١٣٣٦

سال	طب	حقوق وعلوم سیاسی	سیانس	ادبیات	نسوان	شرعیات
	١٣١١	١٣١٧	١٣٢٠	١٣٢٣	١٣٢٦	١٣٣٠
١٣١٧	٨					
١٣١٨						
١٣١٩	٧					
١٣٢٠	٨	١٦				
١٣٢١	١٤	٦				
١٣٢٢	١٠					
١٣٢٣	٨					
١٣٢٤	٨	٧				
١٣٢٥	٧	٦	٩			
١٣٢٦	٧	١٣	١٣			
١٣٢٧	١٨	١١	١٥	٣		
١٣٢٨	١٩	١٦	٩	٧		
١٣٢٩	١	١٩	٩	٩		
١٣٣٠	٤	٢٨	٨	١٩	١٨	
١٣٣١	١٢	٢٥	١٢	١٤	٧	

۱۳۳۲	۱۳	۳٦	۱۳	۲۰	٦	
۱۳۳۳	۱۲	۱٦	۷	۲۳	۵	۱۳
۱۳۳٤	۱۲	۲۲	۱۲	۲۵	۱۰	۳٤
۱۳۳۵	۳۳	٤٤	۱۵	۱۵	۲۰	۳۷
۱۳۳٦	۲٤	۳۰	۲۱	۱۳	۰	۱۵
۳۳۵	۲۹۵	۱٤۳	۱٤۸	٦٦	۹۹	۹۸٦

اعزام محصلین افغانی بخارج در ده سال اخیر
۱۳۲۵ — ۱۳۳۵

سال	۱۳۲۵	۲٦	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳	۳٤	۳۵	۳٦	جمع کل
استرلیا	۰	۰	۰	۰	۳	۱	۳	۳	۰	۰	۰		۸
مصر	۰	۰	۲	۰	۰	۳	٤	۰	۰	۰	۰		۸
فرانسه	۰	۷	۰	۱۱	۵	٦	۷	۵	٦	۳	۰		۵۲
المان غربی	۰	۰	۵	۱	۱۸	۱۵	۲۵	۵	٦	۲٤	۰		۱۰۲
هند	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۸	۰		۱۰
ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰		۱
پاکستان	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۰		۳
سویس	۱	۷	۱٦	۱۱	۱	٤	۲	۳	۱	۱	۰		٤۷
برتانیه	۰	۲	۵	۰	۳	۹	٦	۲	۱	۰	۲		۳۰
اتازونی	۳	۲۵	۱۰		۲٤	۱٦	۱۲	۱۲	۳	۲۲	۹		۱٤۱

برعلاوه سه‌محصل درایتالیا و۲ درترکیه فرستاده شده‌اند درین صورت تعداد آن‌به ٤۰۷ بالـغ می شود .

تعداد داخلهٔ متعلمین ومتعلمات مکاتب مختلف افغانستان درسه سال اخیر !

سنوات	دورهٔ دهاتی		دورهٔ ابتدائی		دورهٔ متوسطه		دورهٔ ثانوی	
	ذکور	اناث	ذکور	اناث	ذکور	اناث	ذکور	اناث
۱۳۳٤	۱٤۹۷۸	---	۸۷٦۳۵	۹۰۳٦	٤۰۱۸	۷٦۳	۸۲۵	۱۲٤
۱۳۳۵	۱٦٤۲۱	--	۸۹٦٦۰	۱۰۰۱۲	۳۷۰۵	۸۸۱	۹۰۰	۱۸۸
۱۳۳٦	۲۱۷٤٤	۱۵۳	۹٦۱۷۳	۱۱۰۰۸	٤۱۰۳	۱۱۲۷	۱۰۸۵	۲۵۱

	مکاتب مسلکی	فاکولته‌ها	مجموعهٔ عمومی
۱۳۳٤	۲۹۵۳	۷۵۸	۱۲۱ ۹۰
۱۳۳۵	۳٤۵۱	۸۷٤	۱۲٦۰۹۲
۱۳۳٦	٤۹۳۹	۹۵۳	۱٤۱۵۳٦

تعداد معلمین در سه سال اخیر

سنوات	مکاتب ابتدائی دهاتی	متوسطهاولیسه‌ها	مکاتب‌مسلکی	مجموعه
۱۳۳٤	۳۰۱۱	۵٦٦	۳۱٦	۳۸۹۳
۱۳۳۵	۳۱۱۷	۵٤۹	۳۲۰	۳٦۸٦
۱۲۳٦	۳۱۷۰	۷٦۳	۳۵۵	٤۲۸۸

دارالتالیف شمس النهار وجنبش مدنی عصر امیر شیرعلی خان عمر کوتاهی داشت فترت ادبی که پس ازسقوط تیمور پهادست داد ویکی دوباردردورهوتکیها و بازعصرامیرشیر علی خان ستارگان فضل وادب خوش بدرخشید .ولی دولت مستعجل بود تاسال ۱۳۱۹ قمری ادامه یافت درعهد پادشاهی امیر حبیب اللهخان شهید و۱۸سال سلطنت وی که ازناحیت جنگهای خارجی وداخلی قرین آرامش بود فرصت برای نهضت ادبی وعلمی دست داد: دولیسه ملکی وعسکری درکابل بنام مدرسه حبیبیه و حربیه تاسیس گشت . روزنامه معروف سراج الاخبار بنویسندگی محمود طرزی بانتشار آغاز نمود وچاپخانه سنگی وحروفی وزنگوگرافی بکابل آمد ویك جنبش فکری وادبی وروح استقلال خواهی پدید گشت مدرسه حبیبیه یکی ازمدارسی بود که نظام درس بکلی بصورت عصری درآن ادامه داشت .

بعلاوهٔ ادبیات وقرآن کریم وعلوم دینی جغرافیا.تاریخ .ریاضیات ،شیمی وفزیك وزبانها بعلاوه زبان فارسی که وسیلهٔ تدریس هم بود .اززبانهای خارجه اردووانکلیسی هم تدریس میشد .یکبار همزبان پشتو را در نصاب این مکتب برای نخستین بارداخل کردند معلمان ازفاضلان وعالمان درجه اول مملکت بود درعلوم عصری معلمان هندی تدریس میکردند .برای پیشبرد نظام وامور درسی درین مدرسه دارالتالیفی هم تاسیس گشت وبنام دارالتالیف حبیبیه موسوم بود که براساس مفردات نصاب کتاب های درسی دررشته های مختلف تهیه کنند همان بودکه درادبیات. صرف ونحو قرائت فارسی .حساب .دنیات.جغرفیا تاریخ وسایرعلوم کتابهای تالیف شدوقسمتی درداخل کشور بیشترآن درهند وستان بچاپ سنگی رسید .

درسال ۱۳۳۷ قمری(۱۲۹۸شمسی)بوسیله جنگ سوم افغان وانگلیس استقلال سیاسی افغانستان دوباره تامین شد .دولت جدید درکشور تشکیل وپس از اعلان استقلال وآزادی مملکت برای پذیرفتن تمدن جدیدعالم حاضر گشت.معارف جدیددرشهرهای کشورقبول وراه ارتباط بادنیای مترقی افتتاح گردید وباینصورت یك نهضت نوعلمی وادبی پدید آمده بادنیای متمدن پیمانها، معاملات وروابط صورت گرفت ارتباط فرهنگی باجهان متزاید شد .

متعلمان جوان برای تحصیل بفرانسه .المان وترکیه فرستاده شدند .بوسایل مختلف مخصوصاً ارسال هیاتهای فرهنگی .نشرات.محصلان ونمایندگان سیاسی افغانستان بسایر مملکتها معرفی وشناسانده شد خلاصه یکنوع تعمیم وتوسعهٔ معارف ومدارس پدید آمدکه این بجای خود سبب شدتامعارف عام گردد. چون مدارس ومکاتب زیادشد.اینهمه مدارس ومکاتب کتاب زیادی ضرورت داشت بناءدارالتالیف حبیبیه را بوزارت معارف انتقال داده اشخاص صاحب علم فضل ودانش:معلمان واستادان مدارس را برآن گماشتند امروز دارالتالیف بشکل یك ریاست در تشکیلات و وزارت معارف موجود است که علاوه برتالیف کتب درسی بتالیف وترجمهٔ کتب عام المنفعه میپردازدتابرای مدارس دررشته های مختلف ازادبیات تاریخ گرفته تاجغرافیا ریاضیات ساینس کتب تهیه نموده وهمچنان برای مطالعه ذوقمندان کتب مفید درعلوم اجتماعی. وسایر علوم آماده کنند .

طوریکه دیدیم معارف مملکت دریندوربصورت بیسابقه ای بسط وتعمیم یافته .تعداد مکاتب ابتدای دهاتی مکاتب مسلکی و تخنیکی ودار المعلمینها ومدارس متوسط وثانوی درمرکز و ولایات روز بروز زیاد شده میرود ریاستهای تدریسات ورارت معارف درتجدید نظر وتعدیل واصلاح و اداره مدارس مملکت منهمك بوده ریاست دارالتالیف درتهیه وتدوین کتب درسی درهررشته بهردو زبان معمول مملکت وطبع آنها درمطبعه های مختلف متوجه است .گذشته ازآن نشرات موقوته نیز دارد .

ازجملهٔ یکی مجله عرفان است که پس ازچند سال تعطیل ازسال ۱۳۲۹ دو باره بنشر پرداخت تامعلمان متعلمان راتنویر کند و۱۳۳٦ سال بیست ویکم انتشار آنست بعلاوه اخبار عرفانی متضمن خبرهای فرهنگی معارف ازپنجسال است بصورت بولتن نشر میشوندومجله پوهنه نشر پشتوی عرفان است که هرسه ماه منتشر میگردد .

طبع کتب درسی: ازچند سال باینطرف بنابر محدود بودن مطبعه معارف از ناحیت تجدید طبع و کمبود کتب درسی دچار مشکلات بودیم وبموقع معین کتب درسی بدسترس طلاب رسیده نمیتوانست در سال گذشته کتب دوره ابتدایی ذریعهٔ موسسه طباعتی فرانکلن درتهران بصحافت خیلی خوب طبع شده وتعداد هزارها بدسترس استفادهٔ طلاب گذاشته شده است .

موزیم:-موزیم کابل درسنه ۱۲۹۷ هجری شمسی درعمارت باغ بالا که در شش کیلومتری غرب کابل واقع است افتتاح گردید درسنه ۱۳۰۳ از آنجا در داخل ارگ شاهی درکوتی باغچه انتقال یافت درسنه ۱۳۰۹ دریکی ازعمارات قشنگ دارالامان درده کیلو متری جنوب غرب کابل واقع است نقل داده شد.چون اشیای موزیم کابل هرروز بافزایش میباشد وعمارت سابقه گنجایش آنرا نداشت بنا بران درسنه ۱۳۳۳ یك عمارت دیگر دارالامان بآن مربوط گردید .وعلاوه بران درسنه ۱۳۳۵ تهداب یکعمارت الحاقیهٔ دیگر بطرف شمال عمارت اولی موزیم کابل بنا نهاده شده وفعلاً تحت تعمیر است.

در اوایل اشیاء موزیم کابل راتنها کلکسیونهای شخصی شاهان افغانستان محتویات صندوقخانه جنسی ازقبیل کتب قلمی زره .خود اسلحه .البسهٔ ملی . ظروف ومسکوکات وغیره تشکیل میداد امادرسال ۱۳۰۰ هجری مطابق ۱۹۲۲ پس ازانکه قرارداد حفریات بافرانسویها منعقد شد وضعیت محتویات موزهٔ کابل نظر باشیاء منکشفه ذریعهٔ حفریات تغییرخورد .چه فرانسویها ازتاریخ عقدقرارد ببعددرنقاط مختلف افغانستان مانند هده. اطراف دورونزدیك کابل کاپیساو نواحی آن (بگرام وپایتاوه) فندقستان . بامیان . بلخ قندوز. لشکر گاه حفریات نموده وآثارصنایع گریك وبودیك رابیشترمنکشف وبموزیم کابل نقل دادند حفریات هیأت مذکور فعلاً مندیگك وسرخکوتل دوام دارددرسنه ۱۳۲۸ قرارداد باموزه تاریخ طبیعی امریکا منعقد ودرنتیجه حفریات هیات مذکورازحوالی قندهار آثار ۳۰۰۰ سال ق.م ظاهروبکابل وموزیم منتقل گردید. درسنه ۱۳۳۳ قرار دادجداگانه با موزه دارالفنون پینسلوانیا عقدگردید.دراثر حفریات هیات حفاری پینسلوانیا ازقندوز بقایای صنعت گریك وبودیك وازقریهٔ کمرشوا هدعصرقدیم حجر ۲۰۰۰ سال قبل بدست آمده اشیاء منکشفه طبق قرارداد بموزیم کابل تحویل داده شد .

با لاخره قراردادی با هیات حفریات ایطالوی منعقدگردید هیات مذکورازسنه ۱۳۳٦ باینطرف در غزنی مشغول حفریات گردیده اند وتا حال اشیاء قیمت بها دوره اسلامی مانند اشیاء اسلامی منکشف لشکر گاه بدست آمده است وهنوز حفریات ایطالویها در غزنی ادامه دارد .

موزیم کابل برعلاوهٔ حفریات درینظرف چهل سال فعالیتهای دیگری ازقبیل تاسیس کتابخانه . موزه اتنوگرافی . حفاظت آثار باستانی ترمیم کاری اشیاء تاریخی تربیت اشخاص علمی وفنی نیز نموده است چنانچه در سنه ۱۳۳۳ کتابخانه موزیم ودر سنه ۱۳۲۰ موزیم اتنوگرافی را تاسیس نمود ونیز برای حفاظت آثار باستانی داخل اقدامات گردید از آنجمله تاق بست و هیکل ۳۵ متری بودای بامیان را تحت ترمیم قرار داد در سنه ۱۳۱۹ موسیو هملن فرانسوی را بغرض مرمت کاری اشیاء داخل موزیم استخدام کرد . نامبرده آثار عاجی بگرام و تیکری تپهٔ مرنجان شهر غلغله وغیره را ترمیم نمود .

در سنه ۱۳۳۳ یکنفر انجلی نام ایطا لوی را با ین غرض استخدام نمود . نا مبر ده مجسمه ها ی عاجی وبعضی از مجسمه های فند قستان وغیره راترمیم نمود در سنه ۱۳۳۶ آقای رئیف حا فظ مرمت کار جمهوریت متحد ه عر بیه ازطرف یونسکو بغرض ترمیم ومرمت کاری اشیاء تاریخی بمو ز یم کابل فرستاده شد . وی اشیایمذکور را تحت ترمیم قرارداده است . موزیم کابل برای ا ینکه در آ ینده ترمیم کار داخلی داشته باشد چند تن از فارغ التحصیلا ن مکاتب را بحیث اسیستان با وی گماشته است تادر تحت اثرآن د راتولیه مرمت کاری جد ید االتا سیس موزیم کار کـنند .

بمقصد اینکه اشخاص فنی تر بیت کـند چند تن از لیسا نسه های اد بیات ر ا بحیث ا سیستا ن با هیات حفاری گما شته است . برای اینکه در امور موزیمداری نیز اشخاص علمی د ا شته با شد چند تن از لیسا نسه های مذ کور را درتحت ا ثر مشاور خارجی موزیم ونمایندگان یونسکوبطو ر اسیستان مقرر نموده است تا از یکطرف گتلوك علمی موزیم را ترتیب دهند وازطرف دیگر در امو ر مو ز یم داری از قبیل کتب شناسی . سکه شنا سی . تیکرشنا سی وغیره اشخاص علمی بارآیند . رو یهمر فته موزیم کابل درظرف چهل سا ل اشیاء قیمت بها تاریخی وبا ستانی را گردهم جمع نموده و بحیث یك کانون فرهنگی . هنری . باستانی . تاریخی مملکت مقام عا لی رادر قطار سایر موزیمهای دنیا حایز گردیده است درین اواخر مبلغ دوازده هزار دالر وپنجاه هزار افغانی برای ترتیب د و اطا ق نمو نه تخصیص داده شد ه تا باصول عصری بمشوره‌وهمکاری اعضاء یونسکو ترتیب گردد .

۸ ـ ا نجمنها : انجمن ادبی کابل که درسال ۱۳۰۹ تاسیس شده بودبعدوسه انجمن تجز یه شد . شعبهٔ پښتوی آن بنام پښتو ټو لنه درآمد ه دارای تشکیلا ت وسیعی گشت همچنین شعبهٔ تا ریخ آ ن بصورت انجمن تاریخ درآمد . هیاتهای حفریات خارجی مخصوصاً فرانسویان طرز تحقیقات جد ید علو م تاریخی را ضمن نشر رسا له ها یشان که ترجمه شد بمردم آموختند . بوسیلهٔ این حفر یا ت و ر سا له ها یکه درنتیجهٔ آن ترجمه ونگا شته شد دوره های قبل از اسلا م تاریخ افغانستان را در دو جلد د ر هزار صفحه تکمیل کردند ودوره های پس از اسلا م تاسلطنت غزنویان تمام شده بقیه‌ز یر کار است .

انجمن تاریخ ماهانه مجله ای بنام آریانا قد یمتر ین نام تاریخی کشور افغانستا ن نشر میکند که متضمن تحقیقات وتتبعات نودر تاریخ وادبیات معاصروباستانی افغانستان است . گذ شته از مجله آ ریانا. مجله افغانستان ـ بزبانهای انگلیسی وفرانسوی هرسه ماه نشر میشود . بعلا وه این ا نجمن نشر ا ت دیگری هم درتاریخ وادبیات افغا نستان داردکه بتعداد کافی نشر وپخش شد ه ا ست و ا ز مهمتر ین آ نها ذ کر میکنیم :

تاریخ افغانستان در دوره های قد یم جلد اول ودوم (از قد یمترین دوره ها تا ظهو ر اسلا م) . دورصفاریان ، دور سامانیان ، سلطنت غز نویان ، افغا نستان درقرن نزدهم ، نوای معا ر ك ، پر د ه نیشنان سخنگو ، پادشاهان متا خر ، واقعات شاه شجاع .

انجمن دا یر ة المعارف نیز که ازعمرش بیش از چهارده سال نمیگذ رد باستناد دایرةا لمعار فهای بزرگ ومشهوردنیادرنگارش‌دایرة المعارفی برای‌افغانستان مشغول است که‌بنام آریانا موسوم میباشد .

آریا نا دایرة المعارف بد وزبان پښتو وفارسی نشر میشودکه تا حال در حد ود دوهزار و ششصد صفحه ازهر کدام بنشریه های مستقل ازچاپ برآمد ه است . گذ شته ازین قا مو س ا علا م بز رگ جغرافیایی افغا نستان . قاموس اعلا م کوچك جغرافیایی افغانستان وکتابی مستقل در بارهٔ ا فغا نستا ن حاوی طبقات الارض ، تاریخ ، جغرافیا ، تاریخ ادبیات ، تاریخ معارف ، سکه شنا سی و .... بهر دو زبان معمول کشور (دری وپښتو) منتشر نموده است . مقا لات آن ازطر ف متخصصا ن فن نگا شته یا ترجمه میشود .

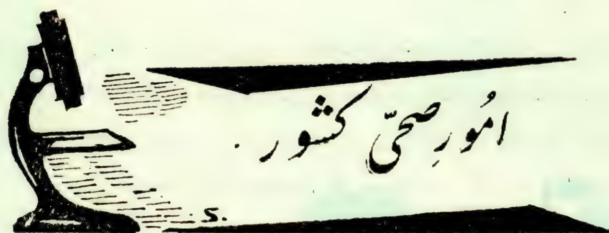
٩ پښتو ټولنه:

پښتو ټولنه یك موسسه علمی وادبی است که ۲۱ سال قبل برای احیا وارتقای زبان پښتو تاسیس واساس آن در حقیقت از انجمن ادبی وانجمن پښتو بنا یافته است انجمن ادبی از جانب اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید درمرکز کابل وانجمن پښتو درولایت قندهار تاسیس گردیده است سپس این دو انجمن علمی وادبی در ۱۳۱۶ بنام پښتو ټولنه بصورت یك انجمن واحدی در آمد که رئیس افتخاری آن ښاغلی سردار محمد نعیم وزیرمعارف آنوقت بودحینیکه درسال ۱۳۱۸ در تشکیلات حکومت ریاست مستقل مطبوعات جدیداً بمیدان آمد انجمن مذکور به آن مربوط گردید تخمیناً ۱۹ سال تحت سایه آن ریاست باجرای امور محوله پرداخت و بعنوان یك مدیریت عمومی برای انکشاف زبان پښتو زحمت بسزایی کشید آثار گوناگون راجمع و نشر نمود. که تعداد نشرات عمومی آن از بدو تا سپس تا حال به ۱۳٦ کتاب بالغ گردیده در سال ۱۳۳۳ از روی اساسنامهٔ جداگانه که حاوی ٥٦ ماده بود بتصویب مجلس عالی وزراء وصحهٔ حضور ملوکانه رسیده انجمن مذکور مثل انجمن تاریخ وآریانا دایرة المعارف بحیث لمتد شناخته شده و در اثر پروگرام معین پیشرفت خوبی درامور مسلکی نصیب آن گردید در ۱۳۳۵ این انجمن چون سایرانجمنها ازمطبوعات منفك و بوزارت معارف ملحق گردید در ۱۳۳٦ از روی لایحهٔ جداگانه که بتصویب مجلس عالی وزرا ومنظوری ذات شاهانه رسیده پښتو ټولنه بحیث اکادمی مانند پوهنتون افغانستان صاحب امتیاز درجات ششگانهٔ علمی و مسلکی ذیل گردید:

١ ـ څیړ ونکی محقق درجه ٦
٢ ـ څیړ نیار « « ٥
٣ ـ څیړ غل « ٤
٤ ـ څیړ نوال « ٣
٥ ـ څیړ ندوی « ٢
٦ ـ څیړ نیال « ١

مجلهٔ کابل مجلهٔ مصور ادبی. لسانی واجتماعی پانزده روزه است ماهانه دومرتبه از طرف این انجمن نشر میشود وقتاً فوقتاً بتعداد ۸۵۰ شماره در پنجاه صفحه نشرگردیده است انجمن موصوف علاوه برنشرات عادی خود کتب مفیدی را نیز نشرکرده است که خیلی طرف استفادهٔ محیط واقع شده است

امور صحی کشور

واضح است که رسیدن بارتقاًوموفقیت درساحه‌های مختلف حیاتی در هر جامعه بیك‌سان میسر نشده منوط به عوامل ومتکی به مقتضیات جداگانه است. ولی رویهمرفته درتمام جوامع افراد درتوصل بآسایش ودست یافتن به زندگی آرام ومرفه نیازمند سعی و پشتکار ند که این اصل مهم می‌تواند دررسیدن به غایه وهدف عالی انسانی ما را رهنمائی کرده و بینیازی بخشد.

چنانچه تمدن حاصلهٔ امروزی اساس تهداب گذاری‌های متین تدبیر وسعی کسانیست که ترقی وتعالی دنیارا ازعینك آینده دیده،شب وروزمشغول اختراع وتهیه وسائل استراحت عالم بشری بوده‌اند که ما هم اکنون درآستانهٔ نتیجهٔ سعی وزحمت آنان قرارداریم وثمر مجاهدات شانرادرراه رفاه وارامش بشرمشاهده میکنیم.طبابت امروزی که بشکل فعلیه دیده میشودنیز نتیجهٔ تجارب وزحمات صدها ساله علما متخصصین وپروفیسوران بزرگ دنیابوده که امروزتوانسته است بشررا ازچنگ بسی مصایب وامراض رهائی ومصونیت بخشد.

باکشف مکروب ومکروسکوب تحول جدیدی درتداوی بیماری‌های مجهول وعملیات‌های بزرگ رونما گردیدوهزاران کتب طبی محصول فکرودماغ بشربوجود آمد.امابدبختانه نظر به بعضی معاذیراقلیمی سیاسی وغیره باین شق مهم حیاتی تاچهل وپنج سال قبل مردم مامعرفت وآشنایی نداشته معالجه و تداوی مریضان بدست طبیبان یونانی بود که این نوع طبابت ازنگاه طب عصری، مخصوصاً طب وقایوی مورد انتقاد است.

طب عصری برای بار نخست درعهد سلطنت امیرحبیب‌الله خان شهید درافغانستان راه یافته اما عمومیت نداشت همچنان ازنظر طب وقایوی قدمهای درین وقت برداشته شده است که باختصارازآن صحبت میشود.

۱ـ شهر کابل چون فاقدمنبع آب رسانی بود ومردم ازآب دریاها وجویهاوچاه‌ها استفاده میکردند، امراض معدوی وامعائی خیلی زیادوامراض وبائی استیلائی کثیر دیده میشد روی این مفکوره درك گردیده بود که سبب مرض همین آبهای غیرصحی دریاهاوجویها است که مردم استعمال مینمایند لذا آب پغمان مستقیما ذریعهٔ نل بکابل آورده شد وازذخیره حوض ده افغانان بقسمت‌های شهر کابل توزیع گردید که این بذات خود درصحت مردم مفیدوموثر ثابت شد وتاحال ازآن استفاده میگردد.

۲ـ تنویر یکی ازمسائل مهم صحی بود که بواسطهٔ آن ازامراض چشم وسینه (که ازاستعمال چراغهای تیلی وغیره متضرر میشد) جلوگیری بعمل آمد باین اساس فابریکه جبل السراج تعمیر وتأسیس گردید ودرمحل استفاده قرار گرفت .

۳ـ باغهای عمومی ومیدانهای بازی وسپورت که درحیات صحی واجتماعی مردم تأثیر مثبت دارد، احداث گردید پیشرفتهای مزیدی که درامور لشکری وکشوری معارف وسایررشته‌های حیاتی درعهدامانیه صورت گرفت به تناسب آن احتیاجات صحی نیززیاد گردید ومجبوریت انکشاف طبابت احساس شداماازخودوطن دکتوری وجودنداشت بنابران یکدسته اطبأهندی وترکی استخدام گردید ویك شفاخانه بزرگ برای مریضان عسکری وملکی درقلعه محمودخان اعمار گردید (شفاخانه وزارت دفاع ملی) ودر عین زمان یك شفاخانه دیگر مخصوص اناث درقلعه باقرخان تعمیر ومورد استفاده مردم قرار گرفت شفاخانه پل محمود خان مصروف خدمت صحی مریضان بوده وعملیات جراحی نیزدرین شفاخانه اجرأمیگردید از نظرطب وقایوی واکسین ضد چیچك هم بمردم تطبیق میشد یك تعدادطلاب افغانی تحت نظر متخصصین مذکوربحیث جراح، داکتر، دواسازوغیره تربیه گردید وکورسی نیزبرای تربیه معاونین دکتوردائر بود.

همچنان یك دواخانه عمومی درحصه معاینه خانه مرکزی امررزی موجود بود برای تحصیل در رشتهٔ طب یك عده طلاب بخارج فرستاده شد تاتعلیمات عالی را فراگیرند دردوره انقلاب افغانستان بدبختانه تمام آن تهدابها ازهم پاشیده شد واکثرآن دکتوران به اوطان خودباز گشتند وامور صحی انکشاف نکرد، ولی درعهدسلطنت اعلیحضرت نادرشاه شهید، طبق دیگر اساسات وبناهای وطن وضع صحی مملکت بصورت اساسی مطالعه وبنیان گذاشته شد ودر تأسیس مؤسسات صحی،عرفانی واجتماعی توجه محسوسی بعمل آمد چون با نکشاف وضع صحی مملکت احتیاج ونیازمندی بیشتر حس میگردید تأسیس شعبات صحی در جمله دیگر تشکیلات دولت روی دست گرفته شد .

یکعده طلاب برای تحصیل طب بخارج اعزام گردید که درآن جمله بناغلو داکتر عبدالظاهر ومحمدطاهر به امریکا وبناغلو محمد اسماعیل واورنگزیب بلندمن بناغلو، عبدالقیوم وصفرعلی به پاریس فرستاده شد همچنان مدیریت صحیهٔ وقت به افتتاح مکتب طبی که در آن طلاب باساس طب عصری تحت تعلیم وتربیه قرار گیرند، اقدام نمود چنانچه درسنه ۱۳۱۰ مکتب طبی افتتاح ویك عده طلاب از تمام مکاتب درآن جمع وبصورت لیلیه مشغول گردیدند

مصارف، غذا، لباس، کتب وغیره ازطرف حکومت پرداخته میشد مدیریت طبیه مملکت تاسنه ۱۳۱۱ به تشکیل مدیریت مستقل اجرای وظیفه می نمود وجلالتمآب محمد اکبر مدیر مستقل صحیه بودند ومجله‌ای بنام مجموعه صحیه به نگارندگی بناغلی رشید لطیفی نشرمیگردید شفاخانهٔ قلعه باقرخان بروی مریضان مردانه وزنانه باز بود ودرآن سال مکتب کمپوندری، مکتب پرستاری، کورس قابلگی (درشفاخانه مستورات) افتتاح گردید وهمه طلاب وطلبات مشغول تدریس وفراگرفتن تعلیمات صحی گردیدند، ازطرف دیگر یك شفاخانه کوچك درجوار شفاخانه قلعه باقرخان تأسیس گردید که مجانین ازهرگوشه وکنار جمع وتحت تداوی قرار می گرفت چون برای این همه کاراستخدام متخصصین ضروری بود، دراستخدام متخصصین اقدامات لازمه بعمل آمد وبه تأسی از نظریات نیك اعلیحضرت شهید، همیشه توسعه این شعبات در نظر بود همچنین هدایات قیمت دار ازطرف حکومت درتأسیس شفاخانه‌ها درولایات نیزمیرسید که آن نظریات وقتاً فوقتاً درمعرض اجرأ قرارمیگرفت درین سنه برای جلوگیری مرض خانمانسوز چیچك نیزاقدام شد یك کورس برای

تربیهٔ آباه کوب‌ها دائرو بعضی شفاخانه‌های سیار برای ولایات آماده شد عمارت دا رالامـان در۲۳حوت ۱۳۱۰ برای دارالفنون افغانستان تخصیص‌داده شدودراول‌عقرب ۱۳۱۱ پوهنخی طبی کابل درقصردلکشا ازطرف اعلیحضرت شهیدرسماً افتتاح شد اعلیحضرت شان بفکر افتتاح یك سنا توریم برای بیماران مرض خانمان سوز سل افتادند وعمارت آنرا از پول شخصی‌شان تهداب گذاری نمودند (عمارت‌مذکور در سه طبقه وبرای گنجایش شصت نفر مریض‌نقشه‌گردیده بود) که تا امروز باین منظور در محل استفاده قرار گرفته است در سال (۱۳۱۲) چون امور صحی مملکت انکشاف زیاد نموده و یك مدیریت مستقل وادارات مختصر آن بوارسی امور پرداخته نمیتوانست مدیریت مستقل صحیه بریاست مستقل صحیه تبدیل‌گردید که بناغلی‌محمد اکبربحیث رئیس در راءس آن کار میکردند.

این ریاست بامشاورین صحی ودیگر دوائر تقویه گردیداز فعالیت وپیشرفتهای صحی مملکت درین سنه همانا تکمیل شفاخانه رفقی سناتوریم بودکه در ماه اسد (۱۳۱۲) از طرف اعلیحضرت شهید افتتاح‌گردید وسنگ تهداب شفاخانه ملکی علی آباد وسناتوریم نسوان در دارالامان گذاشته شد که این‌خود برای انکشاف‌امور صحیه مملکت قدمهای متین بشمار میرود. علاوهٔ «برای‌وارد نمودن ادویه جدید تدابیر لازمه نیز بعمل آمد در سال (۱۳۱۳) بازهم نظر به پیشرفتهای امور صحی به تاءسی از نظریات‌حکومت‌ومنظوری مقام‌سلطنت ریاست‌مستقل صحیه بوزارت‌صحیه ترقی نمود وبناغای‌غلام یحیی بحیث وزیر صحیه عزتقرر حاصل نمودند به اینصورت شعبات وزارت صحیه نیز توسعه نموده و بعضی شعبات‌جدید تاءسیس گردید افتتاح مکتب دواسازی در جملهٔ کار های خیلی برجسته این سنه میبا شند. از طرف دیگر مرام اصلی امور صحیه مملکت نسبت به فارغ التحصیلان مکتب طبی قابله ها و غیره برآورده گودید. یعنی اولین‌دسته فارغ التحصیلان شانزده نفری مکتب طبی و قابله ها موفق به اخذ شهادتنامه گردید. کارسناتوریم‌نسوان که قبلا در دارالامان‌بناء یافته بودتمام‌گردیده و مورد استفاده گردید برای اینکه در هرگوشه وکنار مملکت از فیض تداوی هر فرد ذکور و اناث مستفید گردند در مرکز سه معاینه‌خانه، در بالاحصار، در شهر آرا و در چند اول تاءسیس و شروع بکار نمود. در ولایات و حکومت های‌اعلی نیز تعمیر شفا خانه ها به پایه تکمیل رسیده و با سامان و لوازم مجهزو آماده کار گردیدوفارغ‌التحصیلان مکتب طبی به صفت کفیل مدیریت های صحیه مقرر گردیدند در همین سنه بعضی کتب درسی که پروفیسران تاءلیف نموده بودندتحت‌طبع گرفته شد و از جملهٔ کتب امراض انتانی (درشش صد صفحه) از طرف ربیع حکمت وکتاب عقلی وعصبی (نوزاد اشرف بنگین) کتاب‌امراض داخله (ربیع حکمت) کتابهای تشریح عظام، مفاصل‌وعضلات (رفقی بیگ) کتاب کیمیای حیاتی (صاحب‌بیگ) وتشریح مرض (توفیق سناج) نیز از طبع خارج و به همه طلاب توزیع گردید. برای اساس ومراقبتهای اساسی دواخانه‌ها، اصولنامه ها ترتیب وتدوین گردید. برای استفادهٔ بیشتر مردم بعضی دواخانه های شخصی نیز افتتاح‌گردید در سنه (۱۳۱۴) برای وارسی از امور روز افزون وزارت صحیه یکنفر معین نیز بوزارت صحیه‌مقرر گردید. برای پیش‌برد امور تدریس وتجهیز شفا خانه ها در شقوق مختلف متخصصین لائق استخدام ودر شعبات عقلی و عصبی، گوش و گلون، باکتریولوژی، دندان سازی شروع بکار نمودند برای‌اینکه امراض قابل وقایه باواکسین ها و سیرم ها بصورت‌کافی و به پیمانه وسیع وقایه ومحافظه گردند موسسه‌ی بنام باکتریولوژی در دارالامان تاءسیس باسامان و لوازم مکفی مجهز گردیده که واکسین هاو سیروم ها برای وقایه وجلوگیری

از مراض کولرا (که همه ساله از آن تکلیف وتلفات فوق العاده عاید میگردید) محرقه، چیچك، سگ دیوانه وغیره تحت نظارت استاد زهدی بیگ بمقدار کافی تولید میگردید. شفا خانه علی آباد به پایه تکمیل رسید ودر نظر گرفته شد که چون شفاخانه ملکی قلعه باقرخان بآنجا نقل نما یند با ید یك پولی کلنیك برای مراجعه مریضان در خود مرکز ساخته شده تامریضان دوآنجاء تداوی و مریضان قابل بستر به علی آباد نقل داده شوند. یکی از پیشرفتهای مهم درین سال افتتاح یك دوا خانهٔ بزرگ بود تا بتواند هر نوع ادویه را بمقدار کافی دروقت احتیاج بدسترس تمام مؤسسات صحی مملکت بگذارد. ومقدار ادویه کافی نیزطور ذخیره داشته باشد (دیپو عمومی کارته «٤») مرکز اداره ادویه مخدره نیز ازطرف وزارت صحیه طبق اوامرمقامات صلاحیتدار دایرگردید. درین سنه از اجراآت مهم افتتاح شفا خانه عقلی وعصبی در جوار شفا خانه رفقی سنا توریم میباشد. علاوه بر کورسهای قابله گی یك تعداد دایه های محیطی نیز جمع و درین رشته تربیت گردیدند. چون وظائف شفا خانه ها در ولایات، روز افزون شد ماموریتهای صحیه به تشکیل مدیریت منظورگردید. در سال ۱۳۱۵ وزارت صحیه بغرض تنویرافکارعامه وماموربن صحی، علاوه بر مجله صحی به نشر یك مجله ماهانه اقدام وکنفرانسهای صحی ۱۵ روزه را نیز دایر نمود. همچنان بغرض آشنا ساختن مردم به اساسات صحی، یکدسته از متعلمات کورس قابلگی برای سه ماه تحت تربیه گرفته شد که بخانه ها رفته تعلیمات صحی را بخانواده ها بیآموزند. در سال مذکور شفا خانهٔ لغمان، شفا خانه عقلی وعصبی، سناتوزیم نسوان، کلنیك دندان، مستورات و ادویه فروشی مرکزی افتتاح گردید.

برای مزید معلومات اهل فن در مرکز وزارت یك کتابخانه بزرگ افتتاح شد. اصولنامه های دواخانه ها که قبلا ترتیب گردیده بود بعد صحه حضور اعلیحضرت همایونی مرعی الاجرا گردید. برای تهیه آب مقطر - دستگاهی دردیپوی ادویه نصب وشروع بکار کرد. کورس کمپوندری که مدتی به تعویق افتاده بود مجدداً، افتتاح گردید. برای اعمارشفا خانه های عصری پول هنگفتی از طریق اعانه ها بدست آمد وشفاخانه های اورزگان - قلات - پشت رود - بادغیسات - غورات - غوریان - سبزوار - شبرغان - بدخشان - کنرها - میمنه - پروان - لوگر - دایزنگی اساس گذاشته شد. که از آنجمله شفا خانه گرشك - بدخشان. اسمار افتتاح گردید در سال (۱۳۱۶) شعبهٔ واکسین سگ دیوانه افتتاح گردید فلمهای صحی تهیه و برای تنویراذهان مردم مجاناً نمایش داده میشد. شفا خانه های مستورات در مزار شریف - قندهار - هرات به پول شخصی اعلیحضرت معظم همایونی افتتاح گردید. شفا خانه های دایزنگی - بادغیسات غورات - قلات - چخانسور - شبرغان - باپرسونل، سامان ولوازم صحی مجهز گردید وشروع بکار نمود. شفاخانه بنادررالی اندخوی از پول اعانه اهالی و بمساعدت وزارت صحیه افتتاح ویك دواخانه شخصی نیزدر آنجا بازگردید. پریوانتوریم که برای اطفال علیل و مریضان دورهٔ نقاهت از پول شخصی اعلیحضرت منظورگردید در سال ۱۳۱۷ باکمال رسید. شفا خانه پروان نیز تکمیل وبفعالیت آغاز نمود در مزار شریف عمارت شفا خانه ملکی از پول اعانه مردم و کمك مامورین تاءسیس گردید برای بازرسی از مریضان نقاط دور دست یك شفا خانه سیار با تمام سامان ولوازم آن در مرکز دایرگردید تادر اوقات لزوم بهر نقطهٔ مملکت رسیده بتواند.

دستگاه اکسریز که یکی از شعبات مهم طب میباشد تقویه وبه تورید دستگاهای دیگر اقدام شد. ویکتون به پول شخصی علیا حضرت ملکه معظمه شروع بکار نمود برای تعلیمات امراض اطفال یك پروفیسر استخدام و برای تداوی آنان یکتعداد بستره درشفاخانه های مرکز تخصیص داده شد.

در یـــن سـنـه یــکـــد سته د کتو را ن ازپو هنځی طب فارغ وداخل ستا ژ گردیـد نـد .
متعلمین ومتعلمات کورس قابلگی، کورس کمپو ندری ، کورس پرستاری نیزبه اخـذشهاد تنا مـه هـا مؤ فق گرد ید ند .

دوره دیگرمتعلمین مکتب طبی‌ستاژ خودرا تکمیل کردند . یك‌شفاخانه جدید درغور، افتتا ح گردید وشفاخانه‌علی‌آبـا د کـه‌اســاس آن‌درعهد اعلیحضرت شهید گذاشته شده بوددرعهد اعلیحضر ت معظم همایو نی ازطرف مر حوم‌سردار محمد هاشم خان (صدراعظم اسبق) افتتاح‌گردید کورس دند انسازی مردانه وزنانه نیزافتتاح شد . معاینه‌خانه‌چمن‌شهر آراو چند اول به بناروالی کابل سپرده شد .

شفاخانه مستورات قندهار که‌قبلا بناء‌گردیده بود تکمیل و شروع بکار نمود همچنین شفا خـانـه عصری میمنه شروع به‌ساختمان گردید ودوادو یه‌فروشی تازه نیز افتتاح شد .
درسال ۱۳۱۸ شعبه اکسریز افتتاح ودستگاه جدید نصب گر دید .

درقندوز وبغلان نیزدوشفا خانه افتتاح گردید دواخانه عمومی بنام دیپوی عمومی ادویه ازدیگر شعبات جدا شعبه اسپرت، آب مقطرودوافرشی های حکو متی همه‌به‌آن مر بوط گردید.

درســال ۱۳۱۹ شاغلی غلام یحیی دوباره بوزارت صحیه مقرر گردیـد وتشکیلات وز ا رت صحیـه وسعت یـافت شفاخانه چخانسوروارزگان افتتاح گردید و شروع بکار کر د .

بـرای‌جلو گیری وتجرید جذامی ها،دهکده‌ی درسرخ آب لوگر تعین و به تهیه احصا ئیه آنها ازتمام مملکت‌اقـدام گردید برای امراض عقلی وعصبی عمارت جدیدی درعلی آبادتاء سیس گردید .
تعمیر شفاخانـه های مستورات مزارشریف ، مستورات کابل‌معاینه خانه مرکزی کا بل ، دیپوی عمومـی ادویه، معاینه خانه مزار شریف قندهار ، شفاخانـه های حکو مت کلان بغلان لغمان وکنـر ها منظور گر دید .

نسبت به‌ضرورت دربستر های شفاخانه عقلی وعصبی و بستر های لوکس‌شفاخانه ملکی ومستورات وبستر های محبس تزییدبعمل آمد .

علیه مـر ض خانمان سوز ملاریا که به‌نیروی جسمی - اقتصادی - صحی ماصدمه بزرگ‌وارد کرده بود اقدام بعمل آمد وبعد از غور ومداقه برای اقدامات اساسی آن او لین مجلس مرکب از روءسای وزارت صحیه ، فوایدعامه ، وزارت اقتصاد ، وزارت اقتصادصورت گرفت وبرای خشك کردن باطلاق های‌سمت شمال هیاء تی اعزام گردید تاسروی اولیه خودرا بوزارت‌صحیه و فواید عامه تقدیم بدارند .
درین‌سال برای‌احصائیه‌امراض‌ووفیات اقدامات‌لازمه‌بعمل‌آمد واصو لنامه صرفیات‌ادویه‌تدوین‌گردید تعمیر شفاخانه مستورات تکمیل‌و مریضان بآنجانقل داده‌شد یك عده از دکتوران که درسال ۱۳۱۰ به خارج رفته بودند واپس بوطن عو دت نمو دند .

درسنه ۱۳۲۰ در بعضی نقاط مملکت شفاخانه های ثابت دیگر تاءسیس ودر بعضی جا ها شفا خانه ها ی سیارآماده گردید .(شفاخانه ملکی حکومت کلان‌بلخ ،شفاخانه‌سیار مزارشریف ،معاینه خانه ثابت‌ایبك معاینه خانه سیار قطغن وبدخشان ،معاینه‌خانه‌سیارهرات‌معاینه خانه ثابت شیندند، غوریان، میمنه حکومت کلان خوست، شفاخانه حکومت کلان‌شنوار ،(کلینك وبستری)شفاخانه حکومت کلان‌تا لقان، شفاخانه عقلی و عصبی نسوان‌نیز تعمیر وبفعالیت آغاز نمود .

مجادله ملاریا درین‌سنه حسب پروگرام انکشاف نمود ونسبت بسال‌های‌قبل ۷۵ فیصد درمبتلا یان مرض ملا ریا تخفیف بعمل آمد .

درفعا لیت مجادلوی علیه کولرا که همیشه ازطریق پاکستان بوطن ماراه میابد به (۱۶۲۲۸۰) نفر و اکسین ضد کولرا تطبیق و مرض بعداز تولید تلفات خیلی کم خاتمه یافت .

کارد یپوی عمومی ادویه کارته ٤ تکمیل و بحیث گدام عمومی مورد استفاده قرار یافت .

در ماه میزان وعقرب چون درننگر هار ملاریا کسب شدت نمود یك هیئت با مقدار کافی ادو یه با نصوب ارسال گردید . برای مجادله چیچك درین سال (۱۸۰۰۰) نفرخال کوبی گردید .

برای بازرسی ازمریضان دندان ،معاینه خانه های مجانی دندان درمعارف ومستورات نیز تأسیس گردید

درسال ۱۳۲۱ شعبه واکسین برای بدست آوردن واکسین ضد حمای لکه دار فعا لیت نمود، اما موفق نگردید ولی یك مقدار کافی واکسین مذکور رااز امریکا وارد کرد . درحصه جذامی ها که قبلا تشکیل د هکده اقدام شده بود ،باساس نظریه متخصصین فیصله گردید تاجذامی ها درخانه های شان تجرید گردند .

دواخانه های شخصی سینا، و رنا، افتتاح گردید . برای استفاده ازبعضی ادویه ،مواد وطنی درجوار دیپو عمومی یك عمارت تعمیر گردید تا بعضی مستحضرات درخود دیپو تهیه شود

برای شفا خانه های افراد ژاندارم خان آباد ،مزارومیمنه پرسونل ووسایل طبی تهیه گرد ید .

درین سال دوباره از دیاد بستره ها درشفاخانه بعمل آمد ودورهٔ اول دکتوران فاکولته طب در شقوق مختلف به تخصص نایل گردیدند .

درسال ۱۳۲۲ درتعمیل پلا نها ی مجادلوی پیش ازپیش کوشیده شدو برای جلوگیری ازسرایت کولرا محرقه ، حمای لکه دار ،چیچك وسفلیس تشبث گردید .

درنشریات وزارت صحیه علاوه برمجله های ماهانه تعلیمات نامه های کورس قابلگی ومکلفیت نا مهٔ آنها وتعلیمات نامهٔ وظایف مامورین ومستخدمین اداری وفنی اکسریز نیز بطبع رسید .

یك عده دکتور ،قابله ،نرس ،کمپوندر ،معاون داکتر ،دواساز های فارغ التحصیل وموفق باخذ شهاد تنامه ها ودیپلوم گردید. درمرکز خان آباد یك ادویه فروشی شخصی افتتاح کردید .

درسال ۲۳ برای اینکه مریضان امراض ساری مانند حمای لکه دار وغیره بزودترین فرصت از دیگران تجرید گردد ، عمارت شفاخانه شهرآرا برای تجرید همچه مریضان تعیین گردید .

برای رفع سرگردانی مردم وتنزیل نرخ ادویه نسبت به بازارسیاه دیپوی عمومی در تأسیس بعضی شعبات فروش مبادرت نمود .

درغزنی یك شفاخانهٔ جدید افتتاح گردید .

درقندوز نیز افتتاح یك دواخانه منظور گردید ونسبت به وسعت تشکیلات ،ماموریت صحیهٔ بدخشان بمدیریت تبدیل گردید .

درسنه ۲٤ مجادله ها بامراض ساری استیلائی زهروی دوام داشت برای جلوگیری مرض جذام یك مرکز درحصه یکاولنگ ویک مرکز درحصه دهسبز ویک مرکز دربتخاك تعیین و بعضی منسوبین طب هم برای این کار زیر تربیه گرفته شد باثر تشویق وترغیب وزارت صحیه سه دواخانه شخصی بنام احمد شاه درملتون ،بری درملتون، ژوندون در ملتون، درمرکز ولایت مشرقی افتتاح گردیدیك دوافروشی ازشعبات دیپوی عمومی درهرات نیز افتتاح گردید.

درکنفرانس بین المللی طبی منعقده تهران بناغلی دکتور محمد فاروق وبناغلی دکتور عبد الظاهر شرکت ورزیدند.

برای وارسی مریضان اناثیه مؤسسه تداوی دندان درپهلوی شفاخانه مستورات تعمیر وامور آن انجام یافت

درماه سرطان سال ۱۳۲۶ شورای عالی وزارت صحیه بریاست بناغلی دکتور عبدالظاهر وزیر صحیه

دایروپلان پنجساله مجادله باملاریا ـ سفلیس، توبرکلوز، تراخم، جذام، تـدوین احصائیـه، مجـادله کو لـرا، تعلیمات نامه امراض ساری وغیره مورد بحث قرار گرفت.

درکنفرانس بین المللی ملاریا منعقده واشنگتن نباغلی دکتورعبدالظاهر اعزام گردید.

کارتعمیر شفاخانه مستورات درقطغن شروع ودرسال ۱۳۲۷ ختم گردید.

شفاخانه محبس ولایت قندهار درین سنه افتتاح وشروع بکار نمود. ادویه فروشی‌های کـابـل درمـلتون حمید درملتون درمرکز وعبدالرحمن درملتون درمیمنه، افتتاح گردید.

شعبه دیگر ادویه فروشی دیپوی عمومی درشوربازار نیز افتتاح گردید.

مؤسسه باکتریولوجی توانست برای پنجاه هزار نفرواکسین تهیه وبه در خواست سره میاشت مجـاناً بحیث کمك به دولت برادرما مصر ارسال نماید.

برای تکمیل دواسازدوا فروشی‌های متذکره، وزارت صحیه مجدداً کورس کمپو دری راتاءسیس نمود.

درسال ۲۷ یک دستگاه سینما برای شعبه نشریات خریداری گردید.

ازامور بسیار مهم وزارت صحیه، مجادله ملاریائی پل خمری است که به پیمانه وسیع شروع گردید. این عمل بعداز اجرای سروی، توپوگرافی، تعین نسل پشه، جنس وغیره اجراء گردید. برای جشن اطفال واطفال دنیا اعانه جمع وحصه معین به بانک بین المللی اطفال سپرده شد. علاوة (۲۵۰۰) دالـر سهمیه افغانستان به سازمان صحی جهان حواله گردید.

در این سال فروش ادویه مخدره بصورت آزاد منع گردید ومنع کشت تـریـاك نیز بـه همکـاری وزارت زراعت واقتصادملی وصحیه به تمام ولایات صادر گردید.

چون (۵۰) هزاردالر ازطرف سازمان صحی جهان برای پروژه‌های مجا دلوی افغانستـان تـخصیص داده شده بود، برای بدست آوردن آن اقدامات لازمه بعمل آمد.

یك پو لی کلینك علا وه برپول کلینك موجوده درولایت قند هار افتتاح گردید. شعبه پر و تیر دندان یکعده طلاب را تحت تر بیه گرفت.

در میمنه « فاریاب درملتون » در قند هار « شفیع در ملتو ن » و در غز نی « محمو د غز نو ی درملتون » افتتاح گردید. شفا خانه زایشگاه دراواخر سال ۲۷ با همکا ری بنار وا لی د رشهر آ ر ا تاءسیس گردید ودر امورصحت. عامه وحما یه مادران واطفال نخستین قد م برداشته شد ه. دکتورس منور خانم ترکی بحیث آمره فنی آن ایفای وظیفه مینمود.

انجمن اتحا دیهٔ دکتوران دندان افغا نی نیز افتتاح گردید.

در سنه ۲۸ برای وقایه امراض ساری متخصصین ملاریا وامرا ض سا ر ی ا ز مؤ سسه صحی جها ن خواسته شد چنا نچه در ۱۳۲۸ دکـتور (مانی) مدیر منطقوی سازمان صحی جهان باداکتر لو ر ین متخصص مجا د له ملار یا وارد کا بل گر دیدند.

داکتر لورین منا طق ملا ریا ئی مملکت راسروی ومتعا قباً داکترکتار متخصص امر اض زهروی و طن عزیز ما را از نظر امراض زهروی سروی نمود. داکتر تولی آمر صحی مؤسسه سازمان صحی جهان نیز بـکا بل وارد و بعضی شفا خانه ها را ا ز نز دیك معا ینه و در خصو ص مجا د له حما ی لکد ا ر، نظریات خود را ابرار نمو د.

مؤسسه صحی جهان پنجاه هزار دولار بغرض مصارف مجادلهٔ امراض ساری برای افغانستان تخصیص داد که از جمله (۱٦) هزار آن را برای مصارف فیلوشپ ها تعین وباقی را سامان ولوازم ارسال کردند . ازطرف دیگر بناغلو دکتو غلام فاروق ودکتورعبد الظاهر که در دوهمین جلسه صحی جهان به روم عزیمت نموده بودند به امریکا نیز مسافرت وماشین های را دیولوجی وعکاسی دندان وغیره را خریداری نمودند وبا بعضی کمپنی های ادویه در بارهٔ پارهٔ امور صحی بموافقت رسیدند .

مسئله معافی محصول گمرك از اموال که از سازمان صحی جهان به این وزارت فرستاده و عقد قرار داد های بین المللی با داکتر تولی نماینده سازمان صحی جهان ازوقایع دلچسپ وطرف علاقهٔ وزارت صحیه است .

چون مدرك پول فیلوشپ ها نیز موجود بود ، چند نفر بطور فیلوشپ به لندن وامریکا فرستاده شدند .

برای مصارف قرطاسیه دفتر سازمان صحی جهان در وزارت صحیه (۱۵۰۰) دالر دیگر نیز تخصیص داده شد . برای پیشرفت نشریات صحت عامه ، مجله روغتیا زیری طبع گردید که از آنوقت تا اکنون مجاناً توزیع میگردد .

در سال ۲۹ وزارت صحیه موفق گردید که به کمك مالی روزنتون برای اطفال بی بضاعت ونا توان ولایات یك یك پولی کلینیك اطفال در تمام ولایات وحکومات اعلی دایر کند وبه توزیع شیروویتامین وحتی لباس دوخته برای اطفال نو تولد اقدام نماید .

راجع به حمایه اطفال با مؤسسه صحی جهان قراردادی عقد گردید که به موجب آن کمك های مورد نیاز مندی افغانستان پذیرفته شد .

برای کنترول حمای لکدار وملاریا درافغانستان ، داکتر دیر ، مسترلونو ودا کتر (کانول کاربرگ) جهت معاینه لابراتوار ها به کابل آمدند ، تادرزمینه های فوق مطالعاتی بهم رسانده وتوسعه وانکشافی را وارد سازند .

راپورمفصلی دربارهٔ صحت‌طلاب معارف به‌موسسهٔ‌صحی جهان‌فرستاده شد وبناغلی داکترکرستن‌سن عضو شعبهٔ یونسیف بامقدارکافی شیرپودری واردکابل گردیدند .

(۳۵۲۳) دالرسهمیه افغانستان‌با تزئید سرمایه ۸۰ر٦۹۰ دالر درسال ۱۹۵۰ به‌سازمان صحی جهان پرداخته شد .

درسال ۱۳۳۰ برای‌رفع احتیاج‌مردم بدخشان‌یك‌شفاخانهٔ سیار‌به‌حکومت اعلی‌بدخشان افزود گردید برای‌توسعه امور زایشگاه بادکتورس منور دکتورس‌زایشگاه تجدیدقرارداد ودرشق پروتیز دندان دو متخصص‌دیگر استخدام شد .

برای‌شفاخانه حکومت‌شینوار محل‌مناسبی خریداری وشفاخانهٔ سابق در آنجا انتقال داده شد . برای تعمیرشفاخانهٔ قندهار (۱٤) جریب‌زمین خریداری گردید .

بغرض‌شرکت درچهارمین جلسه‌صحی‌جهان بناغلی‌دکتور عبدالظاهر وبناغلی‌دکتور عبدالقیوم رسول به‌جینوا عزیمت کردند . همچنان عده‌طور فیلوشپ به‌خارج اعزام گردید .

موسسهٔ یونسیف (۵۵) هزار دولار برای‌حمایه مادران واطفال تخصیص داد .

ودرمقابل مبلغ (٦) هزار دولار سهمیه‌اعانهٔ افغانستان برای‌اطفال دنیانظر به خواهش آن مؤسسه قالین وقالینچه فرستاده شد ...»

کورس پروتیز دندان مردانه وزنانه افتتاح ودراواخر ماه دلو سال مذکور یک عده معاونـین پرو تـیز فارغ التحصیل گردیدند .

چون مصارف ادویه شعبات صحی مملکت ایجاب توریدادویه زیادرا می نمود ، درتعمیردیپو و سمت زیاد واتاق های متعددی درنظر گرفته شد ، درشهر مزارشریف و جلال آباد امرافتتاح دوباب ادویه فـروشی شعبات دیپو نیز داده شد .

برای تاسیسات مزید لابراتوارها تجهیزات سامان جراحی ودیگر لوازم شفا خانه مبلغ (۱۵۰۰۰۰) دالر وده هزار پوند سترلنگ تخصیص داده شد .

در ۱۳۳۱ موسسهٔ اکسریز شفاخانه ابن سینا بکارافتاد . موسسهٔ اکسریز هرات ومعاینه خانهٔ حـکومت کلان خلم نیزافتتاح گردید . برای جلوگیری حبوبات دکه دار وضرورت تلك ومخلوط کردن پودر دی دی تی ماشین میده کردن تلك ومخلوط کردن آن وارد ونصب گردید .شعبهٔ مجادله امراض زهروی بکمك سازمان صحی جهان افتتاح گردید . برای مجادله مرض سل که یك پرو بلم صحی مهم مملکت بشمارمی رود با مقامات سازمان صحی جهان مفاهمه وبعد موافقت کامل عمارت تحتانی معاینه خانهٔ چمن برای مجادله توبرکلوز تعین گردید . برای شعبهٔ احصائیه امراض دندان سازی وغیره فیلوشب ها تعیین ونفر آن ارسال گردید تا پرسونل شعبات مذکورتکمیل گردد ، ونیز کلینك مجانی مجادله علیه مرض سفلیس افتتاح گردید . برای ادامه مجادله ملاریادرسال ۱۳۳۲-۱۳۳۳ مبلغ ۲۵۰۰۰ دالر باساس معاونت های دوجانبه تزئید بعمل آمد وعلاوةً پنجهزاردالر از بودجه تخنیکی یونو برای مصارف ضروری مجادله ملاریا منظورگردید .

مجادله توبرکلوز بیك قسم عملیات مقدماتی وتربیه پرسونل فنی وغیره نیز شروع نمود .

دستگاه اکسریز ، رادیو گرافی ، رادیو ترمی در شفا خانه ابن سینا بتاریخ ۲۸ سنبله ۱۳۳۱ شروع بکار کرد . معاینه خانهٔ غورات بشفاخانهٔ دارای بستر تبدیل گردید . در سال ۱۳۳۱ شش دوا خانهٔ جدید (لمر) (نادرپښتون) (جعفر) (میرویس) (حیدر) (انصاری) بازگردید. سناتوریم نسوان نیز انکشاف نمود .

در سال ۱۳۳۱ دوصد طفل به کودکستان جاده میوند ویکصد طفل به کارته ٤ داخل و از جمله اطفال سابق آن ۹۸ طفل بوزارت معارف معرفی گردید . درموا کز توزیع شیر تزئید بعمل آمد وروبهمرفته پنجاه تن و هفتصد ونود وپنج کیلوگرام شیر خشك بمادران ، اطفال خورد واطفال معارف توزیع گردید . علاوةً ۷۹۵۲ کیلوگرام شیربولایات ارسال گردید . شفاخانه ، زایشگاه واقع شهرآرا نیز ازهفت بستر به سی بستر انکشاف و به کمك سازمان صحی جهان ویونسیف مجهز گردید . به علاوه کلنیك های قبل الولاده مادران افتتاح گردید تعداد طالبات قابلگی اضافه شد . لابراتوار مرکزی صحت عامه با داشتن شعبات مختلف مورد علاقه قرار گرفته برای تربیه پرسونل آن فیلوشپ ها تعیین گردید . مجادلهٔ ملاریا ، به پیمانهٔ وسیع و به فعالیت جدی تر دربرج سنبله ۱۳۳۱ بکار آغاز بکمك دولت ومؤسسات ملی ،صناعتی ، سره میاشت ومعاونت های سازمان صحی جهان ویونیسف مناطق بزرگ ملاریائی افغانستان تحت کنترول در آورده شد .

در سنهٔ ۱۳۳۲ معاینه خانه های امراض جلدی وزهروی درولایت قندهار - هرات ومزار شریف ومؤسسه مجادله توبرکلوز بکار شروع نمود . علاوةً کورسهای احصائیه بهمکاری سازمان

صحی جهان بتاریخ ۱۲ سنبله ۳۳ در وزارت داخله وکورس حفظ الصحهٔ محیطی نیز برای سه ماه دایر گردید .

ماشین های اکسریز ولایت قندهار نصب وبکار افتاد . کورس پرستاری ومعاون قابلگی در قندهار نیز افتتاح شد پروژهٔ دهکده شیوه کی با ساس کمك های ملل متحد ، سازمان صحی جهان . سازمان زراعت واغذیهٔ جهان ' وزارت صحیه ، معارف ، زراعت ، یونیسف وغیره بعد سروی عمومی شروع بکار نمود ...

موسسه دندان سازی قندهار نیز توسعه یافت . در ۱۳۳٤ بعضی ماشین های طبی در مؤسسه توبرکلوزاسپریت کشی، دهکده ، دپیوی ادویه ، لابراتوارهای گردیز ، پل خمری ، مزارشریف، هرات ، قندهار ومشرقی نصب گردید .

برای ترتیب احصائیهٔ حیاتی مطابق ستندرد بین المللی یك نفر متخصص ازطرف سازمان صحی جهان برای مرکز وزارت فرستاده شد ، تادرجمع نمودن راپوروفیات ، تولدات ، تعیین وقوعات امراض مختلفه تجزیه وتحلیل امراض ، مطابق سن وجنس ومطابق مقتضیات بین المللی وتجسس برای مجادله امراض ساری وغیره کوشیده وبه تربیهٔ بعضی اشخاص در ین شق حیاتی اقدام نمایند .

لابراتوار صحت عامه ، برعلاوهٔ وظایف معاینات یومیه برای تربیه گروپ جوانان که در آن مؤسسه ودیگر لابراتوار ها خدمت نمایند ، یك کورس تربیوی معاونین لابراتواروتکنالوجست افتتاح وشروع بدرس نمودند .

لابراتوار پلخمری وگردیز ومزارشریف درین سال افتتاح وبا سامان ، لوازم و پرسونل مجهز گردید ...

نسبت به کثرت مراجعین وخواهش مردم دراول عقرب ۱۳۳٤ تعداد بستر شفاخانهٔ زایشگاه به ٦٥ رسید . تمام سامان ولوازم آن تکمیل وعمارت آن توسعه یافت . در سنه ۱۳۳۵ در ساحهٔ طب وقایوی گامهای وسیع تری برداشته شد .

برای توسعه وانکشاف لابراتوار وتهیهٔ واکسین ، جدیت زیاد بعمل آمد . درین سال تقریباً (۲۰۰۰۰) دالرسامان ولوازم معاونت سازمان صحی جهان وارد ودرمؤسسه مذکور بکار افتاده است .

شش مرکز مجانی سك دیوانه درهرات ، مزارشریف ، قندهار ، پلخمری ، جلال آباد ، گردیز افتتاح گردید

برای وارسی امور حفظ الصحه محیطی شهرکابل یکنفر متخصص از سازمان صحی جهان برای ښار والی کابل خواسته شد . برای ترتیبات حفظ الصحهٔ محیطی که احتیاج به پرسونل فنی داشت وزارت صحیه اقدام جدی نموده یك مکتب بنام مکتب سنتر ین افتتاح و طلاب مشغول تحصیل گردیدند . همچنین برای نرسنگ مردانه وزنانه یك یك مکتب بکمك سازمان صحی جهان افتتاح وطلاب وطلبات آن در علی آباد وشفاخانه مستورات مشغول درس وتمرین میباشند .

کودکان زیبای کودکستان

برای انکشاف دهات ، انجنیر صحی سازمان صحی جهان وارد ودر قریه های شیوه کی بو آرسی امور متعلقه شروع کرد و به تربیهٔ پرسونل ، قا بله ها وهمشیره های کارگر آنجا به اقدامات جدی آغاز گردید .

شفاخانه شیوه کی علاوه بر وظیفهٔ مربوط ، در حفظ الصحه محیطی ، تبلیغات صحی ، حمایه مادران واطفال توزیع شیرو و یتامین وغیره نیز مشغول خدمت میباشد .درین اواخر بلاک صحی اوگرد نیر مربوط شیوه کی گردیده ویك کلینك دیگر نیز درآنجاء افتتاح گردیده است .

مؤسسه صحت عامهٔ : وزارت صحیه ، برای استوارنگهداشتن سویه تعلیمی دکتوران جوان وطن که مشغول تمرین میباشند ، برای تربیه پرسونل فنی ، برای تجزیه وتحلیل مواد خوراکه و اغذیه ، ازنظر صحی وبرای امور تحری وتجسس جلوگیری امراض ساری بفکر تاسیس یك مؤسسهٔ علمی افتاده . بعدازمشورهٔ صحی متخصصین سازمان صحی جهان ومنظوری مقامات صلاحیتدار مؤسسه صحت عامه تاسیس گردید . این موسسه ازبهترین اساسات امور صحت عامه مملکت بشمار میرود .

مجادله توبرکلوز برای معالجه وتشخیص مرض به فعالیت آغاز وحتی مریضان ناتوان رادر خانه های شان تحت تداوی قرار میدهد وهمچنان با مورسروی این مرض مشغول است .

تأسیس شعبات حمایه مادران واطفال ، لابراتوارهای تحلیل وتجزیه و پولی کلینك های امراض زهروی درتمام ولایات ، حفاظهٔ واکسین ضد سك دیوانه وغیره از پیشرفتهای مهم صحی وطب وقایوی مملکت بشمار میرود .

همچنان وزارت صحیه از عرصه سه سال باین طرف کورس عالی صحی بنام ریفریشررا هرساله بکمك مؤسسه صحی جهان افتتاح می نمایدکه درآن برای سه ماه دکتوران وسرطبیبان تمام نقاط مملکت مصروف میشوند .

در سنه ۱۳۳۵ شعبهٔ جدید بنام تبلیغات صحی ، افتتاح گردید وسامان ولوازم سمعی وبصری آن از خارج خواسته شد . مجادلهٔ ملاریا طبق پروگرام به عملیات خوددوام داشته نه تنها به امحاء منابع تکثر پشه اقدام نموده بلکه به امحای (اریدیکیشین) خود مکروب ملاریا از وجود مریضان اقدام ودر آخر به موافقه سازمان صحی جهان برای سرولانس تمام مناطق ملاریائی که تحت کنترول نیآمده اند وبه دوام تداوی مریضان وکنترول مناطق سابقه مشغول فعالیت میباشند ، امکان دارد که این اجراآت تا (۱۹۶۰) ختم شود .

از احصائیه که دردست دارند ، از ابتداء مجادله های خود تا حال به (۱۹۱۴۳۱۵ نفر و ۶۲۲۳۶۷۱۵ - ایکر زمین مقدار ۱۵۶۳۵۸ کیلو « دی ، دی تی » مصرف نموده اند .

در اخیر باید تذکر دادکه یك کومیته خیلی بزرگ احصائیه (برای مؤسسات ودوایرکه به احصائیه حیاتی و طبی سروکار دارند) حسب پیشنهاد وزارت صحیه وامر مقامات صالحه در وزارت داخله تشکیل گردیدکه برای جمع آوری احصائیهٔ صحیح وفیات ، تولدات وغیره اقدام نمایند .

از سال ۱۳۲۷ باینطرف انکشاف امور صحیه مملکت صورت بهتری به خود گرفت . وزارت صحیه که مصروف جلوگیری امراض ساری ، تاسیس شفاخانه ، تهیهٔ سامان ولوازم و تداوی

مریضان بود با وجود آن تر بیه اشخاص فنی یعنی مکتب طبی وپوهنځی طبی وتر بیهٔ نرس ها و غیره همه بد وش وزارت صحیه بوده درین سنه با مو افقهٔ وزارت معارف وصواب دید مقامات صلاحیتدار ، شق تربیهٔ پرسونل فنی بدوش ریاست پو هنتون بوزارت معا رف گذ اشته شد . بر ا ی تمر ین و تربیه منسو بین طب شفاخانه های علی آ بـاد مستورات معا ینه خانه مرکزی از بست وز ا ر ت صحیه منفك وبه وزارت معارفتعلق گرفت . باین صورت پوهنځی طب ، مکتب طب ، مکتب د و ا سا ز ی ، پرستاری ، بریاست پوهنتوز وزارت معارف تعلق وانکشا ف فوق العاده درامور تر بیو ی طلا ب ، تعمیر پوهنځی ، تعداد طلبه ، توسعه دربودجه ومصارف درآن مؤسسه نیز رخ داده است .

انکشاف علمی به پیمانه های وسیع درآن موسسه نیز رو نما گردید ه ، امروز مو سسا ت صحی علی آ با د وخصوصاً پوهنځی طب از نظر نظم ونسق توسعهٔ شعبات ، تجهیزات والو ا ز م عصر ی، کـتا بخا نـه منظم ، اطاق های تعلیم عملی ونظری ، کیمیا ء ـ فز یك ـ تشریح ـ تشریح مر ضی ـ تداوی های برقی ، اطا قهای حیوانـات وغیره به سویهٔ عا لی تری رسید ه است .

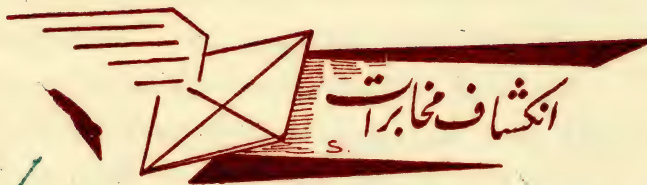
رویهمرفته طبا بت امروز در افغانستان بوضع قابل توجهی ا نکشاف نموده ، و برای تد ا و ی مریضان وتر بیه دکتوران لایق بهتر ین ماشین ها وسامان تشخیصیه وجراحی وغیر ه تهیه بـه معر ض استفاده قرارداده اند .

بـا ین صورت بهمکاری ریاست پوهنځی طب وریاست مؤ سسات صحی سا لا نه نسبت به سا لها ی سا بق یك تعداد زیاد تر د وکـتوران تر بیه وبرای خد مت آماده میگردند .

خلا صه وضع صحی مملکت بیاری خدای پاك و توجهات فوق العاده حکومت و همکا ر ی ها ی سازمان صحی جهان امروز شکل بهتوی گرفته ، با امراض خا نما نسوز ملا ریا وحمای لکد ار همواره مجا دله بعمل می آ ید .

همچنا ن امراض ساری دیگر مانند چیچك تقر یباً تحت کنترول درآمد ه اند یشهٔ مر ض کولراء وغیره که درسا ل های پیش تلفات و نقصا نـات سنـگینی و ارد می سا خت ، بکلی ر فع گر د ید ه است .

ازطرف دیگر حفظ الصحهٔ محیطی انکشا ف نموده واز رهگذ ر سا ختمان خا نه ها ی عصر ی سرك های اسفلت احداث سرك های وسیع وصفا واز بین برد ن خا نـه های کثیف ، تاریك ، نمنا ك واحداث بـاغ های عمومی وتفرج گاه ها وپارك ها و تعلیم وتربیه صحی ، طلا ب مکا تب و تز ئید و تشو یق سپورت ها در محیط تهیهٔ آب پا ك مشروب ، تبلیغات صحی واند رز های طبی وا جتما عی ا ز طرف دستگا ههای نشراتی مملکت تـأ ثیر بزرگی وارد نموده است .

جریان امور مخابراتی مملکت مانند سایر شقوق نیز همواره درحال تکامل و انکشاف بوده و پیوسته توسعه پذیرفته است وقتی بتاریخچه انکشاف امور پست، تیلگراف، تیلفون ورادیو مراجعه شود واضح میگردد که پست در افغانستان (۸۵) سال قبل تا سیس واز ورود تیلفون (۶۰) سال میگذرد اما نسبت به پست تیلفون، تیلگراف ورادیو درمملکت ما عمر کمتر دارد. اینك برای مزید معلومات در رشته پ ـ ت ـ ث مختصر معلوماتی آرائه میشود:

پوست:

امور پستی درافغانستان برای نخستین بار در سال ۱۸۷۰ ع ودر عصر امیرشیرعلی خان یعنی پیش از (۸۵) سال جریان پیدا نموده که دران عصر نظر به احتیاجات آنوقت یك پسته خانه مرکز واقع با لاحصار کابل بنام (چاپارخانه) ویك یك پسته خانه درولایات بزرگ مملکت بشکل خیلی بسیط تاسیس گردیده بود.

مکاتیب دولتی وهمچنان مکاتیب شخصی بصورت راجستری وبه وزن یك مثقال ودومثقال در مواضع پستی مذکور قبول میگردید. تکت های پستی قیمت های شاهی وتناو (سکه آنزمان) درکاغذهای سفید وبرنگ ضعیف چاپ وبالای مکاتیب نصب میگردید. اولین تکت عصر متذکره بنام کله شیر معروف است. در ابتدا تکت های نصب شده در روی مراسلات توسط مهر باطل نمی شد بلکه قبل از نصب نمودن یك کنج آن قطع وبعد بالای مکاتیب نصب میگردید چندی بعد تکت های پستی بوسیله خط (چلیپا) باطل شده ودر اخیر بقلم روی تکت های مذکور کلمه (باطل شد) تحریر میگردید برای حرکت پسته از یکجا بدیگر جا کدام وقت معین وجود نداشت، جریان پسته مربوط به تکمیل تعداد معینه آن بود.

مکا تیب دولتی که کلمات فوری وضروری روی آن نوشته می بود بقسم پوسته فوق العاده شنا خته شده وبنام پسته بردار یاد میشد . این قبیل پسته ازطرف پسته رسان های اسپ سوار که (چاپا ر) نا میده میشد ند نقل داده میشد . توزیع مکا تیب د ر مرجع ،ذ ر یعه مستخدمین تو ز یع که بنا م « نا مه رسان » مقرربودند، صورت میگرفت .

بین شهر های بزرگ مملکت ارتباط پستی قایم نبود وهرگاه ارسال ومرسول مکا تیب د و لتی بکدام شهری ایجاب می نمود توسط نامه رسان مربوط خود ادارات دولتی صورت میگر فت .

ارتباط پستی با خارج مملکت نیز قایم نبود اما وقتی ارسال کدام مکتو ب دولتی بکد ام مملکت دیگر ایجاب میکرد این عمل ذ ریعه قاصد مخصوص تحت اجراء گر فته میشد .

این نوع اجرا آت تا سال ۱۸۷۸ ع دوام داشته وازان ببعد تا سال ۱۸۹۸ متو قف بو د و د ر هنگام این توقف اگر ارسال مکا تیب بکدام موضع ایجاب می نمو د بو سیله قا ص ا ن سو ا ر که « چا پار نا میده میشد ند » اجرا میگر دید .

در سال۱۸۹۲ یعنی درعصر ضیا ا لملة والدین مرحوم ضرورت جر یان ا مو ر پستی بشکل منظم بمیان آمد. درین وقت یك پسته خانه مرکزی بشکل بسیط درقسمت بیرونی سمت جنوب ارگ تا سیس گردید ودران زمان ۳٦ نوع تکت های پستی مختلف به قیمت های علیحد ه مورد چلند قرا ر د ا د ه شد .

تکت های آنزمان درکا غذ های باریك وملون بطبع میر سید .

مکا تیب دو لتی بد ون نصب تکت با همان نشان مخصوص دو لت بد ون پرد ا خت محصو ل د ر پسته خانه ها قبو ل میشد .

برای قاصدان « چاپار » که مکا تیب فوری وضروری دو لتی را تو سط اسپ بنام « پسته بردار» حمل می نمودند سامان و لوازم مخصوص چرمی تهیه ومورد استعمال قرارداده میشد. برای پست ر سان- های پیاده،سر نیزه ها که دارای زنگوله ها بو د تهیه دیده شد ه و بر ا ی حا ملین سو ا ر یك یك شمشیر هم داده شد ه بود ترتیب فوق تا سا ل ۱۹۰۷ دوام دا شت .

در سال ۱۹۰۸ در عصر امیر حبیب ا لله خان شهید امور پست انکشاف بیشتر ی حا صل نمو د .

در تعداد پسته خانه وخطوط پستی وهمچنان درحرکت مراسلا ت وانواع ارسالات پستی ا فز ایش بعمل آمد . تکت های پستی با قسام مرغو ب تر (به قیمت ها ی مختلفه) چا پ گر د ید. بر علا وة مکا تیب ارسال ومرسول پست کارت‌ها، کارت لتروپارسل پست هم در دا خل مملکت مورد جر یا ن قرار داده شد .

یك نوع تکت مخصوص برای مراسلا ت دولتی طبع وبکار ا فتاد .

مهر های تاریخدار رقم (کو به ای) که برعلا وه اسم مبد اء کلمه (با طل شد) د ر ا ن حك شد ه بود مورد استعما ل قرار داده شد درین عصر دفتر پستی مسمی به (د ا ك خا نه) بود .

یك د ا ك خا نه هم موسوم به « داکخا نه دولت خداداد افغانستان » د ر شهر پشا ور تا سیس یافت که مراسلا ت مملکت بخارج از آنجا صورت میگرفت.امور پست تا سا ل ۱۹۱۷ بر طبق فو ق جر یان پذ یر بو د .

جریان امور پستی درعصر اما نی (۱۹۱۸) توسعه بیشتری حاصل کرد .

با ین ترتیب که یك ادارهٔ مرکزی انتظام و وارسی امور مخا برو ی و یك مد یر یت عمو می بنا م مد یریت عمومی تیلگراف وتیلفون تحت اثر وزارت داخله تشکیل گردید ویك نفرمتخصص انتظامی

از خارج خواسته‌شد. درهریك ازولایات وحکومات اعلی‌وکلا ن یك یك پوسته خانه بنام « داکخانه » تاسیس گردید.داك خانه مرکزی درین‌وقت در عمارت متصل شاه‌دوشمشیره علیه الرحمه واقع بود .

انواع تکت های پستی به « قیمت مختلف » بصورت مو زو ن تر د ر مطبعه مملکتی طبع و تهیه میگردید .

همچنان مهر های فلزی جهت مرا سلات راجستر بطور علیحد ه تهیه و مورد استعاده قرا ر دا ده شد ه بود.مراسلا ت عادی در غرفه ها مور. قبول واقع وانتقا ل پوسته ها بذ ر یعه داکی های سوار وپیاده پسته‌های‌فوق العاده بصورت‌پوسته بودار برطبق گذ شته در جریان بود .

در سال ۱۹۲۵ع در خط بین کابل- مشرقی عوض حا ملین پیاده برا ی ا و لین با ر حمل و نقل پوسته ها ذ ر یعه موتر صورت پذ یر گردید ویك دفتر تبادله سرحد ی هم در تورخم تا سیس یافت .

سرازهمین تاریخ به آمران دوایر پستی « مجا لس مشوره و لایا ت حکو ما ت ا علی و کلا ن » بصفت اعضا ء حق شمول داده‌شد. اجراآت امور پوست واقدامات مربوطه بآ ن تا اواخر سال ۱۹۲٦ حسب‌ایضاحات متذکره‌دوام داشت‌که انقلاب درافغـانستان واقع وسلسله اموریوستی ازهم‌گسیخت .

از اواخر ۱۹۲٦ تا اواخر ۱۹۲۷ یعنی از آغاز انقلا ب تا اخیرآن‌جریان ا مو ر پستی بصو ر ت غیر مرتب تحت اثر اداره مرکزی صورت میگرفت .

دردورهٔ انقلاب هیچ نوع تکت‌پوستی طبع ونشر نگردید در موقع ضرورت ا ز تکت ها ی سا بق استفاده بعمل می آمد . در اخیر سا ل ۱۹۲۷ یعنی از آ غاز سلطنت ا علیحضرت محمد نا د ر شا ه سعید شهید (رحمه ا لله علیه) دولت در رشته امور پو ستی مملکت نیز تو جه خاص مبذ ول و ا مور پوستی بدا خل نظم ونسق صحیح تری در آورده شد .

در اخیر سال ۱۹۲۸ مد یر یت عمومی پست تیلگراف وتیلفون از وزا رت داخله مجزی و بشکل اداره مستقل در تشکیل دولت داخل شد . چند ی بعد این تشکیل بنام ریاست ارتقا ء یافت د ر سا ل ۱۹۲۹ موتر های سرویس پستی تهیه وازکابل بسمت طورخم وقند هار بکار اندا خته شد .

بعد ها یك تعمیر پوسته خانه درمرکز د ر جا ئیکه قبلاً بنام باغ عمو می معروف بو د و پسته خا نه های دیگر هم در ولایا ت بنا نها ده شد .

تمام انواع ارسالات مکتو بی ، پست کارت ها ، جراید ومجلا ت نمونه ما ل ، اورا ق کا ر و یا رسلا ت کوچك به تمام منا طق داخله وخارجه مملکت برحسب مقررات موضوعه بصو رت عا د ی راجستری یکطرفه ودو طرفه وحتی برای مما لك خارجه بصورت هوائی قبو ل وبه مقابل پر د ا خت محصول معینه بمراجعش ارسال میگردید.در مر کز (٤) پوسته خانه شهر ی هم تـا سیس یـا فت .

تکت های پستی که دارای تصاو یر ومناظرمواضع با ستانی وتاریخی مملکت بود به سا یز های مروج ورنگ های موزون به قیمت های جدا گا نه در مطبعه دولتی طبع و تهیه گردید .

پس ازین تاریخ اقدامات وسیع تری درین زمینه بعمل آمدکه اینك ذ یلا خلا صه میگر د د :

۱ ـ در سال ۱۹۲۸ـ افغانستان عضو یت خود رادر اتحادیه بین المللی پوستی از راه دیپلوماسی اعلا ن نمودکه متعا قباً در زمره اعضای بین المللی آن ساز مان شنا خته شد .

۲ ـ بتا سی از مقررات موضوعه قرارداد بین المللی در بارهٔ مبا دله وهمچنان ایصال و محصو ل پوست ها با مما لك همجوار موا فقه های جدا گا نه عقد گردید .

۳ ـ در سرحدات افغانستان برای مبادله پوستی با ممالک خارجه اداره های پوست قرار ذیل تاسیس شد :

الف ـ دفتر مبادله سرحدی تورخم جانب مقابل لندی کوتل .

« « « « اسپین بولدک « « چمن

ب ـ « « « « تاشگذر (مزارشریف) جانب مقابل ترمز .

« « « « تورغندی (هرات) « « کشک .

ج ـ دفتر تبادله سرحدی اسلام قلعه (هرات) جانب مقابل طیبات .

٤ ـ صدور پوست ها با ممالک خارجه وکذا تبادله پوست های مذکور بوسیله دفاتر سرحدی متذکره قسمت (۳) باساس مقررات بین المللی درجریان آمد .

۵ ـ اخذمراسلات هوائی برای ممالک خارجه قبول وارسال آن ازطریق کراچی جائزشمرده شد.
بصورت خلص جریان امور پوستی در داخل وارسال ومرسول مراسلات با خارج مملکت درپایه های اساسی خود تا اواخر ۱۹۳۳ قایم ونظم ونسق قابل وصفی را حائزگردید .

در سال ۱۹۳٤ یعنی از ابتدای جلوس اعلیحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهر شاه پادشاه ترقی خواه ما توجه دولت در پیشرفت وانکشاف مزید امور پستی بیشتر معطوف گردید و سعی کامل بعمل آمد ودر اثر این سعی وعمل تحولات خیلی زیاد وقابل وصفی رونما گردیده است که اینک ذیلا توضیح میگردد :

۱ ـ در اواسط سال ۱۹۳٤ برای اینکه اسم اداره عمومی پوستی ممالک اتحادیه هم نوا خت باشد اسم ریاست مستقل پست وتیلگراف وتیلفون بنام وزارت پست وتیلگراف وتیلفون و چندی بعد بنام (وزارت مخابرات) تعدیل گردید .

۲ ـ در زمره انواع ارسالات مکتوبی برای داخل مملکت (پارسل پوست) قبول شد بدین معنی که در خطوط انتقال پوسته ها ذریعه موتر پوست پارسل ها تا وزن انتهائی (۲۰) کیلوگرام ودرغیرآن تا وزن انتهائی دوصد ـ کیلوگرام قابل قبول پنداشته شد .

۳ ـ هکذا در زمره انواع ارسالات مکتوبی فضائی برای ممالک خارجه مراسله (فضائی) به تخفیف محصول بصورت عادی از سال ۱۹٤۵ با ینطرف افزودگردیده وموردجریان قرارداده شد.

٤ ـ ارسال ومرسول (پارسل پوست) قسم عادی برای ممالک خارجه در سال ۱۹۳۶ بعد از آنکه افغانستان درمقاوله نامه پارسل پوست بین المللی شمولیت ورزید ازطریق پاکستان توسط دفاتر مبادله سرحدی تورخم (ننگرهار) وسپین بولدک ـ (قندهار) به اساس مقررات تبادله سربسته جریان پذیرگردید .

۵ ـ حمل ونقل پسته ها برعلاوه سابق الذکر در (۲۲) خطوط پستی مستقیم دیگر بوسیله موترتدریجاً جریان پیدا نمود خطوط مذکور بصورت مستقیم یا غیر مستقیم ازمرکز به ولایات ومحلات سمت شمال ، جنوب ، شرق وغرب وشمال غربی مملکت بوده وطول هریک از خطوط مذکور بصورت حداقل (صد) کیلو متر و حداکثر پنجصد و پنجاه کیلو متر میباشد

٦ ـ در تعداد ساختمان عمارت پستی نیز انکشاف بعمل آمد در مرکز وعموم ولایات وحکومات اعلی ودر بعضی از حکومات کلان وغیره پوسته خانه های عصری اعمارگردید.درمرکز برعلاوه پوسته خانه سابقه که کافی نبود یک عمارت پسته خانه بزرگ عصری که دارای تمام لوازم و وسایل مربوط به

اجراآت پستی خواهد بود تحت تعمیر است.جهت‌اعمار آن تا کنون مبالغ هنگفتی مصرف شده و از سال ۱۹۵۳ کار آن آغاز یافته است .

۷ - از لحاظ توسعه ورسیدگی مزید مراجعین در تعداد پسته خانه های شهری منطقوی مرکز کابل دو پسته خانه یکی در شهر نو ودیگر در دارالامان افزوده شده وپسته‌خانه های‌شهری منطقوی واقع چنداول وشوربازار در اثر تخریب وساختمان جاده میوندمنحل ودر عوض یکی در چمن حضوری دیگری در جاده میوند وسومی در بریکوت تاسیس گردید .

۸ - باثر ازدیاد اجراآت در شقوق اداری واجرائی پستی ایجاب نموده تا شعبه اداری پست سابقه در سال ۱۹۴۰ - بنام مدیریت عمومی پست و زارت مخابرات و از سال ۱۹۵۱ بنام (ریاست پست) تاسیس ودر تشکیل وزارت توسعه داده شود.این ریاست شعبات متعددی را تحت اثر داشته و بر علاوه وظائف آمریت پسته خانهٔ مرکزی وپسته خانه های شهری مرکز را نیز متکفل است .

همچنان جهت اینکه بتواند در جریان منظم امور پستی مراقبت بعمل آید ادارهٔ بنام مراقبت وکنترول پستی‌در سال ۱۹۳۶ تاسیس یافت . علاوه برآن ایجاب نمودکه‌جهت انتظام و فروش تکتهای پستی بخارج و ترتیب یك موزه پستی ادارهٔ بنام مدیریت موزیم پستی نیز در سال ۱۹۴۷ تأسیس و تشکیل‌گردید همچنان دوایر سابقه مخابراتی ولایات و حکومات اعلی وکلان بمدیریت های عمومی ، مدیریت ها وماموریت های مخابرات توسعه یافت .

۹ - در ولایات مزار شریف - جلال آباد - قندهار و هرات برعلاوه پسته خانه های مرکزی از سال ۱۹۴۷ باینطرف یك یك پسته‌خانه شهری منطقوی نیز تاسیس یافت . کذا در قشله‌های عسکری - بعضی‌ولایات ومحالات که‌از پسته‌خانه‌مراکزدور واقع‌بود ازسال ۱۹۴۷ باینطرف بنام(پسته خانه‌قشله) پسته خانهٔ تاسیس گردیده - که حسب مقررات موضوعه ازان استفاده بعمل می آید . کذا در میدان هوائی‌کابل . مزارشریف، قندهار و هرات جهته تبادله پوسته های فضائی پسته خانه های تبادلوی در سال ۱۹۵۵ و ۱۹۵۶ تاسیس شد در بعضی حکومات محلی وعلاقه داری های مربوط ولایات و حکومات اعلی وکلان پسته خانه های محلی تاسیس‌گردیده رویم رفته مطابق پلان پنج سالهٔ کشور در سال - ۱۹۵۶ (۲۷) پسته خانه محلی رسمی تاسیس شد .

۱۰ - صدور پسته ها بر اساس مقررات‌سربسته وراساً برای ممالك همجواراز طریق ممالك مذکور بهممالك ماورا منحیث محفو ظیت وسرعت اجراآت جریان یافت .

۱۱ - صدور پسته های فضائی از افغانستان به ممالك خارجه برعلاوه هفته سه مرتبه قبلی‌از طریق پاکستان از سال - ۱۹۵۵ و ۱۹۵۶ باینطرف ذریعه طیاره - جریان یافت .

۱۲ - ارسال ومرسول پوستهٔ فضائی در داخل‌مملکت بین کابل - مزار شریف - قندهار - هرات وقندوز - از سال ۱۹۵۶و از سال ۱۹۵۷ بین کابل - ومیمنه نیز عملی گردید .

۱۳ - بر اساس موافقه جداگانه پوسته های صادره شوروی به هند واز هند به شوروی از طریق افغانستان قسم ترانزیتی از - سال ۱۹۴۶ باینطرف جاری گردید وصدور پسته های مذکور برای پاکستان اندونیزیا - سیلون و برما از سال ۱۹۵۶ باینطرف توسعه یافت .

۱۴ - ارسال‌مرسول پسته‌های‌فضائی‌شوروی از طریق افغانستان‌برای پاکستان - هند - اندونیزیا - سیلون نیزاز اخیر سال ۱۹۵۶ اساس گرفت .

۱۵ ـ تکت های پستی ، پست کارت های تکت دار ، وبدون تکت مراسله فضائی که چندی درمطبعه صکوك ـ کابل طبع میگردید ،ازسال ۱۹٤۷ باینطرف بعضی صکوك مذکور در خارج طبع وتهیه میشود.

۱٦ ـ تبادله پسته ها وپارسلات فضائی به سیستم سر بسته از ممالك خارجه با افغانستان که حسب موافقات جداگانه جریان داده شد قرار ذیل اند :

الف : ـ پسته های مکتوبی فضائی : از دفاتر تبادله دهلی وامر تسروهند ـ فرانکفورت بین همبورك (جرمنی) امستردم ـ (هالند) لندن (انگلند) نیویارك (امریکا) ، و ین (اطریش) جینوا (سویس) پاریس (فرانسه) روم (ایطالیه) ماسکو ـ (روسیه شوروی) تهران (ایران) کراچی (پاکستان) برای دفتر توزیع کابل .

ب : ـ پارسل پست فضائی :

ازدفاتر تبادلوی پارسل پست دهلی (هند) جیناوا (شویس) ماسکو (روسیه شوروی) لندن (انگلند) امستردم (هالند) روما (ایطالیه) گوپن هاکن (دنمارك) برای دفتر پار سل پست کابل .

۱۷ ـ صدور پست های فضائی وپارسل پست فضائی به ترتیب سربسته برای ممالك خارجه که بتاسی از موافقات جداگانه صورت گرفته حسب ذیل اند :

اول ـ ازدفتر پست کابل برای دفاتر تبادلوی نیودهلی ـ کراچی ـ ماسکو ـ پاریس ـ نیو یاك ـ تهران .

دوم ـ پارسل پست فضائی برای هندوممالك ماوارى آن ازدفتر صادره کابل صرف برای دفتر تبادلوی پارسل پست.

تیلفون:

تیلفون را اولین باردرسال ۱۲۷۷ شمسی یعنی (٦۰) سال قبل برین سر دار نصرالله خان ازلندن با خود آورده نخستین لین تیلفون قرار استشاره وامریه امیرحبیب الله خان شهید روی یك سیم مسی بشکل یك لینه ازمنزل سردار حبیب الله خان (عمارت موجودۀ اعیان) بمنزل سردار نصرالله خان (زین العمارت) تمدید گردیده تیلفون موصوف رقم تکمه ئی تقریباً مشابه به تیلفون کیبلی بوده وبدون مکنت وبطری کار میکرد ولین مذکور بیش از یك کیلومتر مسافه نداشت ودر همین او قات یك لین دیگر هم ازمنزل سردار حبیب الله خان به قوماندانی کوتوالی (پایان چوك حالیه) تمدید وهکذا در همین سال یك لین دیگر از سردروازه ارگ تاباغ بابر امتداد یافت، بعد به باغ چهل ستون نیز تمدید گردید سپس باکمپنی های اسلر ولورنتل قرارداد های بعمل آمده ودرسال پنجم حکومت سراجیه او لین پایۀ سوچبورد (۲۵) لینه در دروازۀ شمالی ارگ نصب گر دید که این را میتوان اولین دستگاه تیلفون مملکت نام نهاد ومتصدی آنراهم بنام نائب تیلفون یاد میکردند. در اواخر حکومت سراجیه بایك تیلفون دولینه جلال آباد با کابل وصل داده شد، مخابره تیلفونی محصولی هم در همین وقت آغاز یافت .

در سال اول عصر امانیه به تیلفونها بسط وتوسعه داده شد یك سوچبورد (۵۰) لینه در پوسته خانه واقع پل شاه دوشمشیره نصب گردید بعد بطرف جنوبی وقندهار نیز لین دوانی بعمل آمد هکذا در سال دوم وسوم حکومت امانیه لین تیلفون ازراه بامیان وهزاره جات تامزار شریف نیز تمدید یافت بعد سو چبورد های (۵) لینه و (۱۰) لینه وغیره از هند خواسته شده در وزارت مالیه ، حربیه وتجارت نصب شد، درهمین وقت لین تیلفون جلال آباد تاتورخم اصلاح و بشکل اساسی واصولی تمدید وبعد ار چند منزل یك یك ترانفسارمر نیز نصب گر دید که ازان در مخابره تیلگرافی نیز استفاده بعمل می آمد لین تیلفون سمت قندهار درسال پنجم وششم حکومت امانیه دولینه وبشکل اساسی تمدید

یافت، لین دیگر هم ازسرحد گرشك تافراه شکل اساسی بخود گرفت. در عصر اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید «رحمةاله علیه» این لین تاخود قندها امتداد داده شد و برای بلند کردن آ و از درجا های لازم (امبیلی فایرها) نیز نصب گردید درین لین مخابرهٔ تیلگرافی نیز بعمل می آمد.

در دوره سلطنت اعلیحضرت المتوکل علی‌الله پیشرفت ها ی‌شایانی درین زمینه بعمل آمد عموم شهرها باهم پیوست گردانیده شد.

درسال ۱۳۱۲ اولین لین تیلفون کیبلی (۱۲۰) لینه درمرکز بکار انداخته شد، سالهای اخیر در تعداد سوچبورد های هوائی و کیبلی واتوماتیکی ودرتعداد تیلفونها زیادت قابل ملاحظه بعمل آمد درسال (۱۳۲۸) یك دستگاه (۱۳۰۰) لینه اتومات درمرکز نصب وسپس درسال ۱۳۳۶ یك دستگاه (۵) هزار لینه اتومات (چهار راهی پشتونستان) بکار انداخته شد بالاخره باید گفت که در ظرف سال های اخیر تیلفون ولین های تیلفون خیلی ترقی ووسعت پیدا کرده است حتی درعلاقه های دور دست مملکت ارتباط تیلفونی قایم گردیده است برعلاوه باتورید دستگاه های عصری ارتباط تیلفونی مملکت باجهان خارج نیز برقرار گردیده است که بااین ترتیب یکنفر مشتری تیلفون باپرداخت اجرت معینه میتواند ازخانه خود باهر یك ازدول اروپائی که خواسته باشدمخابرهٔ تیلفونی بعمل آورد کذا مخابره تیلفونی بین مرکز وولایات ذریعه دستگاه بیسیم نیز صورت پذیر گردیده واین دستگاه هاعجالتاً درپلخمری-قندوز-مزارشریف-میمنه-هرات-قندهار وجلال‌آباد دائر است.

تیلگراف:

درافغانستان بدواً تیلگراف بیسم ومتعاقبا تیلگراف سیمدار وارد ومورد استفاده قرار یافته است.

در مملکت ما برای اولین بار درزمان حکومت امیر حبیب‌الله خان شهید مقارن جنگ عمومی اول دو پایه دستگاه تیلگراف بیسیم سفری که بوسیله حیوان حمل ونقل میگردید وارد گردیداین دستگاه ها در کمپنی مارکونی ساخته شده وبدوکیلوات قوه کار میگرد گرچه دستگاه های موصوف اصلا مخصوص مخابره عسکری بود امابنا بضرورت ازکابل به یغمان وجبل‌السراج با آن مخابره بعمل‌می آمد چندی بعد دستگاه های مذکور به سبب نابلدی کار کنان آن متروك گردید.

درحین مذاکرات حصول استقلال وقتیکه وفد برتانوی بافغانستان آمد یك پایه تیلگراف بیسیم رقم چراغدار موج متوسط راکه با۱۰۰ وات قوه کار میگرد با خود آورد و در اطاق چوبی متصل برقی خانه ارگ نصب وازآنجا تاپشاور مخابره میگردید وفد مذکور بعد از ختم مذاکرات دستگاه بیسیم را درکابل گذاشته ودرعین زمان (٦) نفراز طلاب افغانی رابرای تعلیم تیلگراف بیسیم درهند قبولدار وضمناً تمدید یك‌لین تیلگراف سیمدار راهم از سرحد تورخم تاکابل قبول کرد و ضمناً ۲۰ نفرد یگر طلبه افغانی را نیز برای تعلیم تیلگراف سیمدار پذیرفت در حینکه مذاکرات ومباحثات باانگلیسها جاری بود باروسها نیز درمورد فوق مذاکرات بعمل آمد تا اینکه قرار داد تمدید یك لین تیلگراف سیمدار از سرحد هرات، فراه-گرشك تاقندهار، نماینده روسی درکابل عقد گردید سامان ولوازم آنرا خود روسها متقبل گردیدند اماآنها بعوض تیلگراف‌سیمدار تیلگراف بی سیم‌را قبولدارشدند وازطرف افغانستان اصرار بهمان تیلگراف سیمدار بود. که بالاخره روسهاهردوراقبولدار شده وضمناچند نفرازطلاب افغانی‌رابرای تحصیل بیسیم در روسیه پذیرفتند که در اثران ۸ نفر طلاب افغانی برای تحصیل تیلگراف بروسیه شوروی اعزام گردید واین اولین دسته‌طلابی بود که‌در این‌رشته جهت تحصیل بخارج اعزام میشد (۱۲۹۹ش)

متعاقبا ٦ نفر طلبه برای تحصیل تیلگراف بیسیم وسپس ۲۰ نفر دیگر هم برای تحصیل تیلگراف سیمدار به هند اعزام گردید .

درخلال این جریان دوپایه تیلگراف بیسیم موج طویل یکی (۵) کیلو واته ودیگری دوکیلو واته که مخصوص مخابره عسکری بود وارد مملکت شد.دستگاه کوچك درچمن حضوری و دستگاه بزرگ آن درارك نصب ومخابره جاری گردید ماشین تیلگراف خورد سفری وهکذا یك پایه تیلگراف بیسیم انگلیسی که توام باماشین تیلگرافی روسی کار میکردهردو مسدود وبساط آن چیده شد و تمام امور مخابره تیلگرافی شرقی وغربی توسط همین دستگاه موج طویل موضعی روسی اجرا میگردید (۱۳۰۰-۱۳۰۱ش)

درین ضمن تمدید لین تیلگراف سیمدار نیز ازسر حد افغانی تورخم که کار آن قبلاً باسیم ششصد پوند وپایه های آهنی آغازیافته بود تاکابل ختمه پذیرفت طلاب افغانی بعد از اکمال تحصیل یکی پی دیگر بمملکت مراجعت وامورفوق را دردست اجرا گرفتند.

محصول تیلگراف درداخل مملکت فی کلمه (٦۰ پول) بود و برای خارج نرخنامه علیحده وجودداشت درسال ۱۳۰۳و۱۳۰٤ تیلگراف موعودازطرف روسها روی پایه های آهنی وسیم ششصد پوند ازسرحد کشك هرات تا قندهار امتداد داده شد وکذادراواخر ۱۳۰۵-امتدادلین تیلگراف ولایت مزارواز کابل بجانب شمال شروع گردید .

درسال ۱۳۰٦، همان یك پایه تیلگراف بیسیم موج طویل سابقه ساخت روسی که سفری بوده وبقوه دوکیلووات کارمیکرد بولایت مزارشریف نقل داده شدودرانجا نصب گردید که بدینوسیله مخابره تیلگرافی مستقیم بین کابل وترمز روسی جاری گردید .

در ۱۳۰۷ در مملکت مکتب تیلگراف افتتاح شد .

درین فرصت که افغانستان تازه پا باستانه حیات بین المللی گذاشته بود در سال ۱۳۰۷ش مطابق به ۱۹۲۸ع شامل اتحادیه تیلگرافی بین المللی گردید.

امادوره انقلاب نگذاشت کارها بروفق مرام پیش برود در عصر اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید (رحمةالله علیه) اصلاح وترمیم لینهای تیلگراف توجه حکومت را بخود جلب ودراثرآن هفت دستگاه موج قصیر تیلگرافی وتلفونی که ازآن جمله یك دستگاه آن بقوه (۷) کیلووات و٦ پایه دیگرآن بقوه (۵۰۰) وات کار میکرد از کمپنی مارکونی بمملکت آورده شدکه درسال ۱۳۱٤ هر یك ازآن درکابل،هرات، مزار، میمنه، دایزنگی وخوست نصب وبکار انداخته شد.برای دستگاه کابل نظر به مقتضیات فنی آن سه موضع انتخاب گردید دفتر مرکزی در پسته خانه موجوده باغ عمومی، مرسله در یکه توت وآخذهٔ آن درمهتاب قلعه جاگزین گردید که مطابق بایجابات فن مرسل ازدفتر مرکز(۵) کیلو متروآخذه ازمرکز(۸) کیلومترفاصله داردوهرسه موضع مذکوربا کیبل های تحت الارضی باهم پیوست میباشد وزارت مخابرات درعصر اعلیحضرت محمد ظاهر شاه پادشاه ترقیخواه ما بنا بر مقتضیات وقت وزمان وایجاب پلان رویدست داشته سعی ورزید درمسایل مخابراتی قدم فراترنهد .

چنانچه درسال ۱۳۳۱ساختمان هفت پایه دستگاه تیلگرافی به کمپنی (SFR) فرانسوی فرمایش داده شد دستگاه های مذکوردرسال ۱۳۳۵ وارد مملکت گردید که یك پایه ۲۰ کیلو واته آن بایك پایه یك کیلوواته درمرکزنصب و(۵) پایه متباقی آن که هریك دارای ۲۵۰ وات میباشد برای ولایات هرات قندهار، ننگرهار، پلخمری و قندوز تخصیص داده شد .

کار مونتاژ آن درسال ۱۳۳۶ تکمیل ودرشروع ۱۳۳۷ بکارآغاز کرد وزارت مخابرات باساس قرارداد باکمپنی زیمنس جرمنی چند پایه دستگاه بی سیم سیار نیز خریداری نمود که شش پایه این دستگاه بی سیم سیار بقوه (۱۰۰) وات در تیلگرافخانه های بی سیم و ۲۵ وات آن در تلفونخانه های بیسیم مرکز وولایات بکار انداخته شد.

مخابره تیلگراف سیمدار امروز درافغانستان روی سیمهای موجوده تیلفون بولایات صورت پذیر میگردد. وقوتش را در تیلگراف ازترانسفا رمرهای (ری بیتنگ) کابل که در نقاط مخصوص لینهای مذکور نصب است حاصل میدارد.

گذشته ازمراتب فوق آنچه بیشتر درمخابره تیلگراف سیمدار وتیلفون مهم است همانا پروژه چینل سیستم است که فعلا در بین کابل ومزار، کابل وقندهاروسپین بولدک رویدست گرفته شده است این سیستم برای مخابره تیلگرافی وتیلفونی داخلی وترانزیت بین المللی دول بارزی دارد.

چنانچه سامان مورد ضرورت این دستگاه دوسال قبل باروسیه شوروی قرار دادشد وخود ماشین های مخابره باکمپنی زیمنس درهمان آوان قرارداد گردیده است با بکار افتادن این دستگاه ها و سیستم متذکره دران واحد چندین مخابره تیلفونی تیلگرافی به هر سمتیکه مطلوب باشد میتواند اجرا گردد.

رادیو:

برای اولین بار در ۱۳۰٤ دودستگاه کوچك رادیو برود کاستنك خریداری ووارد مملکت شد. ضمنا بناغلی عطاءالله رئیس فعلی رادیو جهت تحصیل درین شق بخارج فرستاده شد موصوف بعد ازدوسال همینکه مشاهدات عملی ونظری خودرا باکمال رسانیده به مملکت معاودت وشروع بکار نمود.

درسنه ۱۳۰۷ یکی ازان دستگاهها در کابل نصب ودیگرش درنظر بود در قندهار بکارانداخته شود امانصب دستگاه درقندهار بعمل آمده نتوانست. دستگاه اولی که در کابل نصب گردید بقوه (۲۰۰) وات بوده وبطول موج ۳٦۰ متر کارمیکرد آوازان تاقندهار شنیده میشد پیش ازنصب این دستگاه درحدود ۳۰ پایه رادیوی بطری دار بمردم توزیع گردید ودراواخر ۱۳۰۷ این تعداد به یك هزار پایه بالغ گردید.

رادیو کابل درتاریخ فوق دارای دوشق بود ـ تخنیکی ونشراتی: موسسه کابل رادیو علاوه بران در روزهای رسمی وملی دربین اجتماع مردم مکرافون ولودسپیکر نصب وآواز وپروگرام کابل رادیورا بسمع مردم میرسانید.

درسنه ۱۳۱۵ نظر به تصویب مجلس عالی صناعتی یك دستگاه ۲۰ کیلو واته رادیو که دارای موج متوسط میباشد ازالمان خریداری وبه بناغلی عطاء الله رئیس تخنیك رادیو نیز امر داده شد تابه جرمنی رفته باردیگر به مطالعات خود درشق رادیوادامه بدهد ازجانب دیگر درسنه ۱۳۱۷ ساختمان عمارت برود کاست دریکه توت وعمارت ستدیو درباغ عمومی سابقه روی دست گرفته شدیك تعداد طلاب مکاتب نیز جهت تعلیم میخانیکی تحت تعلیم گرفته شد دراواخر سال ۱۳۱۸ سامان دستگاه بکابل وارد مونتاژ آن آغاز یافت ودرسنه ۱۳۱۹ نشرات رادیو بصورت امتحانی آغاز گردید.

شق نشراتی رادیو بمطبوعات وتخنیکی آن بوزارت مخابرات تعلق گرفت مدیریت تخنیکی رادیو وزارت مخابرات علاوه برساختن تعمیرات برودکاست ستدیو ونشرات درمرکز درولایات هم برای ساختن استیشن های اخذه رادیو اقدام وهمینکه در۱۳۱۹ کارش را بانجام رسانیدسامان ولوازم اخذه ها ولودسپیکرهای لازمه را با پرسونل فنی آن درولایات نقل داده ودر اول حمل ۱۳۲۰ رادیو بصورت اساسی افتتاح شد.

درسنه ۱۳۳٤ نسبت بضرورتیکه احساس میشد فیصله بعمل آمدتا نشرات کابل رادیو بوسیله موج کوتاه نیز پخش گردد همان بود که یک دستگاه بقوه پنجاه کیلو وات جهت ممالك دوردست ودستگاه دیگری برای داخل مملکت وبعضی ممالك قریب از کمپنی زیمنس خریداری شود که دوایریل مدور و٤-ایریل سمتی شامل این خریداری میباشد وساختن یك ستد یوی بسیار موزون که میتواند دویاسه پروگرام مختلف را درعین زمان برودکاست کند نیز قرار دادشد این ستدیوی بزرگ برعلاوه داشتن ستدیو های متعدد برای پخش موزیك مضامین وصدای اناونسر دارای یك هال بزرگ نیز خواهد بود که گنجایش بیش از ۵۰۰ نفررا داشته وبعضی کنفرانسها ویا پخش ارکسترا های بزرگ درانجا صورت خواهد گرفت .

تعمیر دستگاه های برود کاست دریکه توت تکمیل وماشینهای مخصوص ده کیلوواته آن نصب شده همینکه ماشین آلات ۵۰ کیلو واته رسید هرچه زود تر بمونتاژ آن اقدام بعمل خواهد آمد .

کار تعمیر ستد یو در شیرپور مقابل کاوپ عسکری بشدت جریان داشته وقسمت اعظم آن باکمال رسیده است. امیداست دستگاه ده کیلو واته موج قصیر درآینده خیلی نزدیك بکار انداخته شود .

این بود مختصر گزارش امورمخابراتی درچهل سال اخیر از اوضاع کنونی وعلاقه ئی که حکومت درپیشرفت این امور ضروری نشان میدهد متیقنیم که آینده این شعبه مهم روشن وبااحتیاجات مملکت توافق خواهد داشت .

چهل سال ژورنالیزم در افغانستان

استان ژورنالزم، داستان بشر است برای مخابرهٔ افکارش بدیگران. انسان ازگاه پیدایش خود کوشیده است افکارش را بدیگران طوری تفهیم نماید که درفهمیدن آن اشتباهی رخ ندهد. بشر از آغاز پیدایش خود باینطرف، بغرض بهبود آلات مخابره سعی ورزیده است. پس تاریخ ژورنالزم از بدو پیدایش بشر آغاز می گردد.

اما ژورنالزم به معنی و تعبیر امروزه اش نشر و اشاعه افکار و اخباری را می گویند که به فرد واحدی راجع نشده باشد این نشر و اشاعه عموماً یك عملیه آتوماتیك را در بر می گیرد. مثلاً مکتوب نویسی که رویهمرفته به یك شخص راجع میگردد، ژورنالزم خوانده نمیشود. اما همینکه اخباری توسط ماشین طبع و برای مطالعه یك عده اشخاص نشر میگردد، دیگر آنرا ژورنالزم میخوانند.

پس باین معنی، حقیقةً (طوریکه بعضی از نویسندگان گفته اند)، تاریخ ژورنالزم در افغانستان از دوره پادشاهی امیر شیر علیخان آغاز می گردد زیرا در زمان همین شاه بود که جریده ی در ماشین لیتوگرافی بطبع رسید. چون موضوع بحث در این مختصر تاریخ چهل سال اخیر مطبوعات در افغانستان است در اینجا محض برای اظهار پس منظری، از جرائد و مجلات قبل از ۱۲۹۷ مختصر تذکری داده می شود:

طوریکه ذکر شد، در زمان سلطنت امیر شیرعلیخان جریدهٔ بنام «شمس النهار» در هفته یکبار نشر می شد. همچنین بقرار بعضی اسناد در دورهٔ سلطنت کوتاه امیر محمد اعظم خان نیز جریدهٔ بنام «کابل» تحت نظر حضرت سید جمال الدین افغان نشر میشد که متاسفانه نسخه های آن در دست نمیباشد. بهمین قرار ازاینکه در طول سلطنت بیست و چار ساله امیر عبدالرحمن خان جریدهٔ بنشر رسیده باشد در اختیار ما نیست ولی در دورهٔ پادشاهی امیر حبیب الله خان شهید دو جریده و یك مجله طبع میشد:

(۱) **«سراج الاخبار افغانستان»**: جریده ی بود که در سال چهارم سلطنت امیر حبیب الله خان فقط یك شمارهٔ آن نشر شد.

( ) **سراج الاخبار افغانیه**: در ۱۶ میزان ۱۲۹۰ (ش) به «سرمحرری» مرحوم محمود طرزی در کابل نشر گردید. این جریده که در هر پانزده روز نشر میشد تا زمان شهادت امیر حبیب الله خان متوقف نگردید.

(۳) **سراج الاطفال**: نیز در کابل به مدیریت مرحوم محمود طرزی نشر می شد. طوریکه از نام آن برمی آید، این نشریه مخصوص اطفال مملکت بوده است.

امداستان ما از «اتحاد مشرقی» شروع میشود. اتحادمشرقی (اکنون نامش به «ننگرهار» مبدل گردیده) درسال ۱۲۹۸ (ش) درعصر امانیه دردورهٔ ریاست تنظیمه اعلیحضرت محمدنادرشاه شهید درولایت ننگرهار تأسیس وتاامروز نشرمیشود. مدیرومؤسس این جریده مرحوم برهان الدین کشککی بود. جریدهٔ اتحادمشرقی به لسان فارسی نشرمی شد، اما گاه گاه مضامین یااشعاری به پښتو هم نشرمی کرد. چاپ آن لیتوگرافی «سنگی» بودودرهرپانزده روزدر دو صفحه بکاغذ رنگه «سفید، سرخ، زردوسبز» نشرمیشد.

۱۲۹۸ سالی بود که از استرداد آزادی افغانستان فقط یک سال گذشته بود. اتحادمشرقی عموماً در صفحه ا ول مضامین اجتماعی را جاداده متعاقب آن اخبارداخلی وخارجی شروع میشد. خبرها باچنان سبکی نوشته می شد که بشکل ازاظهار نظریات وقضاوت های شخصی نویسنده آن اجتناب بعمل می آمد.

بعدازاسترداداستقلال افغانستان مطبوعات نیزرنگ تازه بخود گرفت. تاجاییکه ساحهٔ تتبعات اجازه میدهد، در دوره سلطنت امیرحبیب الله خان درافغانستان سه جریده نشر می شد. تعدادجرایدیکه دردورهٔ امانیه نشر می شد پانزده بود که بعضی از ین جراید فقط به نشریک دوشماره موفق گردید.

(لست جرائدومجلات دورهٔ امانیه)

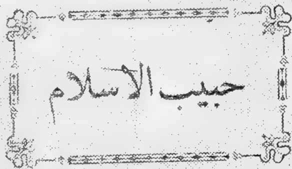
اسم	مؤسس	تاریخ	محل
اتحادمشرقی (جریده)	برهان الدین کشککی	۱۲۹۸	کابل
العازی (جریده)	...	۱۲۹۸	جنوبی
امان افغانستان (جریده ـ روزنامه)	عبدالهادی	۱۲۹۹	کابل
ستارهٔ افغان (جریده)	میرغلام محمدغبار	۱۲۹۹	جبل السراج
اتفاق اسلام (جریده)	ملااحمد، عبدالله	۱۲۹۹	هرات
ارشادالنسوان (جریده)	روح افزا	۱۲۹۹	کابل
افغان (روزنامه)	میرزامحمدجعفر	۱۲۹۹	کابل
بیدار (جریده)	عبدالعزیز	۱۳۰۰	مزارشریف
طلوع افغان (جریده)	مولوی صالح محمد	۱۳۰۰	قندهار
اتحاد (نهضت الحبیب) (جریده)	محمدبشیر	۱۳۰۰	قطغن
ابلاغ (جریده)	میرزامحمداکبر	۱۳۰۰	کابل
اخبار حقیقت (جریده)	برهان الدین کشککی	۱۳۰۳	کابل
ثروت (جریده)	صلاح الدین سلجوقی	۱۳۰۳	کابل
انیس (جریده)	محی الدین انیس	۱۳۰۶	کابل
نسیم سحر (جرایده)	احمد راتب	۱۳۰۶	کابل
معرف معارف (مجله)	محمدحسن	۱۲۹۸	کابل
مجموعه اردوی افغان (مجله)	عبداللطیف	۱۳۰۰	کابل
آئینهٔ عرفان	هاشم شائق	۱۳۰۳	کابل
مجموعه صحیه		۱۳۰۶	کابل

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا

مدیر: برهان الدین کشککی

ادارهٔ خانه — ده افغانان کابل افغانستان — نمره تیلفون

همه امور تحریریه و حسابیه بنام اداره فرستاده شود.
اداره در انتشار و اصلاح مقالات وارده مختار است.
در هر هفته یکمرتبه یوم پنجشنبه نشر می شود.
اوراقیکه درج نشود اعاده نمیشود.

شرح اشتراک
درداخله: ...
درولایات داخله یا سرحدات ...
درخارجه ...
(قیمت یک شماره (۶) پول)

— (درین اخبار از احکام دینی و مسائل اسلامی و هر گونه علوم و فنون و اطلاعات سیاسی ومفاد دولتی ومنافع ملی بحث میشود) —

تاریخ قمری ۳ (ربیع الاول) ۱۳۴۸ — ۵ شنبه — تاریخ شمسی (۱۵) اسد (۱۳۰۸)

زیان زبان و اذیت دست

کسانیکه از علوم عربیه بهره ور واز دقائق و لطائف زبان قرآنی مستحضر و باشارات و کنایات احادیث نبوی میدانند البته که از لیاقت ذاتی و ذکاوت فطری و وجدان پاکیزه وضمیر خجستهٔ خویش بخوبی این فیصله مسلمه را بر عموم ابلاغ وارشاد می نمایند که تنها احادیث شریفه و کلمات منیفه حضرت رسول اکرم معجز ترین اعجازها و محکم ترین دلائل نبوت او شناسته یلی —

تنها سخن دلیل بود بر کمال مرد

مسلمانها خودتان فکر کنید دستورالعمل و بیاننامه که برای یک قوم و یاملتی از طرف کدام پادشاه و یا کار داری که ساخته و نشر میشود چه اندازه کوتاه و بکدام پایه پرمعنی میباشد آیا آن هدایت نامه و حکمی که برای کافهٔ نوع بشر خاصةً پیروان حضرت سیدالبشر از ابتدای بعثت شان تاقیام قیامت ساخته ووضع شده باشد بچه اندازه جامع ومانع و بچه پایه مشتمل براعجاز و بکدام مرتبه جامعیت واختصار وبلو از اعجاز خواهد بود —

اینست شاهد این مدعا و مؤید همین دعوی ما از جملهٔ احادیث کثیره وهدایت نامه های بیر واحدهٔ ذات قدسی صفات حضرت نبویه همین یک حدیث مختصر و یک فقره کهتریست که جهان جهان خوبی و عالم عالم نیکوئی و معانی دران مندرج ومنطویست ومسلمانان اگر بر آن عملی نمایند از چقدر مفاسد و مظالم و ضررها وخرابی ها مانع و بچقدر محاسن ومزایا وفوائد وخوبی ها موفق میگردند.

المسلم من سلم المسلمون من لسانه ویده —

یعنی مسلمان کامل شخصی است که مسلمانان دیگر از زبانش زبان وازدستش اذیت رسد —

واقعاً یکی ازجملهٔ علائم ونشانه های بزرگ مسلمانی همین است که بهمسلمانان دیگر برادر اسلامی خویش نه ضرر قولی ونه نقصان فعلی برساند —

کسیکه رعایت این امور را نکند البته که

ازیک امر مهم اسلامی تخلف ویک شاهد قوی مسلمانی خودش را از کف داده است

چون مقصد اساسی اسلام برادری واتفاق واتحاد بوده و پرهیز از شقاق است پس باید که یک برادر بادیگر برادر خویش معاونت و دستگیری کند وطریقهٔ احسان ونیکوئی وایثار را شعار خود ورزد ومرتکب اعمال واعمالی نشود که موجب ملال دیگر مسلمان گردد واین قسم کلمات و بیان را از زبان نکشد که سبب ملال خاطر دیگر برادر شان شود زیرا که گفته اند: آنچه برخود نمی پسندی بردیگران مپسند.

علت تذکر و تخصیص (دست و زبان) را خواهید دانست که درین حدیث شریف ازین سبب است که چون یک انسان قول وفعل خود را اداره و نگرانی کرد دارای تمام صفات حمیده واطوار خجسته میگردد و در آنوقت هیچ یک حرکت وسکون وهیچ یک قول وعمل او ازجملهٔ تصرف این حدیث شریف بیرون نیست.

درباب احتیاط باستعمال واداره زبان که با زبان متعلق است هرقدر که بگوئیم وهرچند که بنویسیم حق آنرا ادا کرده نخواهیم توانست زیرا هرچیزیکه از زبان ما می برآید بسیار مهم است وازهر لفظیکه بان تکلم و بادیگران مخاطبه میکنیم حسب مرتبه اوضع فوائد آنها رسانی میشود چنانچه درسورهٔ (ق) میفرماید که

(ومایلفظ من قول الالدیه رقیب عتید —)

یعنی هیچ یک سخنی از زبان انسان نمی برآید مگر آنکه اورا آن فرشتهٔ ضبط کننده وثبت گیرندهٔ که باشما موجود و منتظر نشسته است قید وضبط میکنند —

کسانیکه ازعقائد اسلامی بهره مند میباشند میدانند که مقصد ازین نویسنده وضبط کنندهٔ اقوال فرشته های مشهوریست که آنها را (کرام الکاتبین) می نامند که این محرران کرام هرلفظ انسانها را دردفتر اعمال شان بوجه درج میکنند و در یوم الحساب ازروی مندرجات آن باهرشخص سوال وجواب وحساب وکتاب میشود.

زیرا که الزم ترین دلائل قول خود انسان است دربارهٔ خودش وقوی ترین اسناد اقرار

خود شخص است وبس سزاترین جا است که هرسخن انسان درقیامت ترازو سنجش انداخته میشود تاباندازهٔ خود حساب خود را ببیند همین اوصاف مهمه ازکلام معجز نظام حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب نیز ترشح میکند که

(سلامة الانسان فی حفظ اللسان —)

یعنی سلامتی وتندرستی انسان در نگهداشتن زبان است —

آن مسلمانی که به آیهٔ کریمهٔ قوی وحدیث مذکورهٔ الصدر ایمان دارد و از مضمون آن مستحضر است چگونه در احتیاط واداره زبان خودمی کوشد و به اموریکه لازم است آنرا استعمال می کنند.

نکند دانا کاری که نیاید کردن
گر نکوی این قدر آنکه گفتاری چند

حضرت نبوی به ... حدیث فوق جهت مزید فهمانیدن ومادی مایبرون ... خویش شعار قول ناصواب ... ناملائم در یک موقعی دیگری اینطور یک حدیثی نیز اصدار داشته اند که

المرء باصغریه: قلبه ولسانه —

یعنی انسان بدو چیز خورد خورد که دل وزبانش میباشد انسان است.

مراد این حدیث نها گوشتک کولهٔ دل و تکهٔ گوشت زبان نیست چرا که این پارچهٔ گوشت را حیوانی زبان هم دارد بلکه مطلب ازاداره وحسن استعمال آن است که هرچه بدلت گذشت و زبانت آمد نگوئی بلکه هرچیزیکه میگوئی خوب باطراف آن فکر وتدقیق نموده بگوئی و خوف خدا وحساب روزجزا را در مقابل آن تصور نمائی.

حاصل کلام آنست که زبان را ... حرکت دادن و ناسنجیده عنان گفتگو را کشودن و بی محل ... بی لزوم از دست خود بمسلمانان ضرر رسانیدن بسیار ضررها و آزارها و خرابی ها دارد که ... بواسطهٔ عدم ... آینیا ... در اصلاح ...

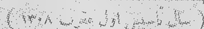
[illegible]

حبیب الاسلام جریدهٔی که در زمان اغتشاش در مرکز کشور نشر میشد.

(انما المؤمنین اخوة فاصلحوا بین اخویکم)

اصلاح

(سال تأسیس اول عقرب ۱۳۰۸)

(تاریخ قمری (۲۳ جمادی الاول))

شروع کلام وافادهٔ مرام

ورود وجلوس اعلیحضرت محمد نادر شاه افغان

اولین شماره جریدهٔ اصلاح که بعد از نجات وطن در کابل به نشر آغاز نمود

امان‌افغان جریده‌ی بود که در پایتخت افغانستان نشر میشد. این جریده در اوائل حمل ۱۲۹۹ به سر محرری شاغلی عبدالهادی داوی به نشر آغاز کرد. امان افغان در ابتداء در هر دو هفته یك بار و سپس در هفته دو بار نشر می گردید و در روزهای آخر عمرش بود که این اخبار مبدل به روزنامه گردید.

اما چیزی که انکشاف مطبوعات را در افغانستان مانع میگردید محدودیت اشخاص باسواد بوده است. بتاسی از همین معذرت جرائد و مجلات مملکت صرف بین یك قسمت محدود افراد مملکت انتشار می یافت. سی وچند سال قبل، مخابره از یك حصهٔ کشور به نقاط دیگر آن کار آسانی نبود. موتر تازه با فغانستان وارد شده و تیلفون فقط به دسترس اشخاص محدودی بود، همچنان پوسته رسانی نیز به سهولت صورت نمی گرفت. در سالهای اخیر خود، امان‌افغان به قطع بزرگتر (از ۱۳ × نیم۱۹ به ۱۹ × ۱۲) مبدل شد. سالهای اخیر سلطنت والاحضرت امان‌الله خان سالی بود که آتش انقلاب در صفحات شرقی و شمالی مملکت افروخته شده بود.

از اینکه امان‌افغان تا چه اندازه توانسته بود علیه اقدامات قوای انقلابی موفق گردد، بحثی است متضمن تتبع و تحقیق علیحده اما همینکه جریدهٔ دفعةً به روزنامه انکشاف میکند رول اخبار و ژورنالزم را در انظار پر اهمیت میسازد. از مطالعهٔ سرمقاله ها و خبرهای داخله و مضامینی که ترسط شخصیت‌های برجسته و پرنفوذ کشور در امان افغان نشر می‌شد به یقین چنین برمی آید که صفحه‌ای از تاریخ کشور با تعجیل و سرعت کامل بپایان می‌رسد.

قوای انقلابی بر کابل سلطه حاصل میکند. بچهٔ سقاء بنام پیشوای قوای انقلابی زمام امور کشور را بدست می گیرد. انقلاب ده‌ماهه و تأثیر آن بر شئون ملی مملکت، موضوع دلچسپی برای تحقیق و تتبع می باشد، اما تا جاییکه این انقلاب بر مطبوعات مملکت تأثیر انداخته بود، میتوان گفت که در طول رژیم ده‌ماهه انقلابیون، جریان و مساعی در ژورنالزم افغانی به نقطه توقف رسیده بود.

این انقلاب که زادهٔ تعصب و کوتاه فکری بود و بنا بر نظریه ئی که ژورنالزم آئینه افکار کسانی است که با آن سروکار دارد از مطبوعات هم بوی تعصیب میرسید. یگانه شاهد مطبوعات مملکت در آن وقت حبیب‌الاسلام است -- و آن هم آله اغراض حکومت انقلابی.

در زمان انقلاب بعضی مجلات و جرائد دیگر هم در ولایات مملکت نشر می‌شد. این جرائد تحت اثر کسانی بود که دست برای نجات وطن زده بودند.

حبیب الاسلام در مرکز مملکت نشر میشد. این اخبار در ماه حوت ۱۳۰۷ ابتدا به مدیریت شاغلی محی‌الدین بعداً بمدیریت شاغلی محمدحسین، سپس بهنگامندگی شاغلی برهان‌الدین کشککی نشر می‌شد. چیزی که از ژورنالزم افغانستان در طول انقلاب برمی آید، این بود که انسان به آسانی نمی‌توانست از وضع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی مملکت آگاهی حاصل نماید. موضوعاتیکه صفحات این جریدهٔ هفته وار را فرا گرفته بود حاکی از اقدامات حکومتی بود علیه قوائیکه دست به نجات مملکت زده بود یا مضامین بر موضوعاتی که اسباب تأثر انقلابیون را در دورهٔ امانیه بار آورده بود

نکتهٔ دیگری که بعد از مطالعه و مشاهده مطبوعات دورهٔ انقلابی جلب توجه میکند اینست که گوئی امروز یا فردا حکومت انقلابی بر قوای که مصروف نجات وطن بود غلبه حاصل خواهد کرد.

وقتی انقلاب به پایان میرسد و اعلیحضرت محمدنادرشاه شهید زمام سلطنت را در دست میگیرد، به مجرد تغیر در رژیم فرق بارزی در مطبوعات مملکت رخ میدهد ـــ باین معنی: جرایدد رنام و سرلوحه خود پیروی فلسفه نوینی رامینمایند. یعنی در حالیکه در زمان سلطنت امیر حبیب‌الله‌خان، نام جریده سراج‌الاخبار میباشد و در هنگام سلطنت امیر امان‌الله‌خان، نام امان افغان و در دورهٔ انقلاب اسم حبیب‌الاسلام را انتخاب مینماید، در دورهٔ

پادشاهی اعلیحضرت شهید نام اخبار با سمزه امدار کشور ارتباطی نمی داشته باشد. از این نکته برمی آید که مرحله جدیدی درمطبوعات افغانستان آغاز میگردد .مرحله دوم ژورنالزم درافغانستان باین معنی: مطبوعات بحیث خد متگار جامعه عرض اندام میکند .

ازجلوس اعلیحضرت شهید به بعد در افغانستان مطبوعات رو به اعتلامی نهد. جرائدی که در دورهٔ انقلاب مسدود شده بود دو باره به نشر آغاز نمودند. در ۱۳۱۱ درافغانستان جراید و مجلات آتی نشر می شد:

جرائد ومجلات دردورهٔ سلطنت اعلیحضرت شهید (۱۳۱۱):

اسم	مؤسس	تاریخ	محل طبع
اتحادمشرقی	برهان الدین کشککی	۱۲۹۸	جلال آباد
اتفاق اسلام	ملااحمد	۱۲۹۹	هرات
بیدار	عبدالعزیز	۱۳۰۰	مزارشریف
طلوع افغان	مولوی صالح محمد	۱۳۰۰	قندهار
اتحاد	محمد بشیر	۱۳۰۰	خان آباد
انیس	محی الدین	۱۳۰٦	کابل
اصلاح	حسن سلیمی	۱۳۰۸	جنوبی- کابل
مجموعه اردوی افغان	عبداللطیف	۱۳۰۰	کابل
آیینه عرفان	هاشم شائق	۱۳۰۳	کابل
مجموعهٔ صحیه	. . .	۱۳۰٦	کابل
حی علی الفلاح	محمد میر غلام	۱۳۰۹	کابل
مجله کابل	. . . .	۱۳۱۰	کابل
اقتصاد	محمدزمان تره کی	۱۳۱۰	کابل
هرات	قاضی محمدصدیق	۱۳۱۱	هرات
مجله پښتوی قندهار	انجمن ادبی قندهار	۱۳۱۱	قندهار
مجله بلدیهٔ هرات	عبدالله احراری	۱۳۱۱	هرات

سال ۱۳۱۱ درژورنالزم افغانستان سال قابل ملاحظه ایست :

در همین سال است که اصلاح به شکل روزنامه به نشر آغاز مینماید .واز همین تاریخ با ینطرف تاامروز ریکارد روزنامه نویسی درافغانستان قائم میگردد .درست است که در روز های اخیر سلطنت امانیه، امان افغان نیز بقسم روزنامه نشر میشد ،اما، طوریکه پیشتر ذکرشد، علت روز نامه شدن امان- افغان را عوامل محیطی پروپاگند علیه قوای اغتشاشیون که روز بروز به کابل نزدیك شده می رفت بار آورد.

اما روز نامه شدن جریده اصلاح صورت طبعی داشت واز جمله ریفارم های بود که در سر تاسر مملکت درشقوق مختلفه حیاتی بعمل آمده بود .

جریده اصلاح تحت نظارت شخص اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید تاسیس ودر ۱٦ اسد، ۱۳۰۸، نخستین شمارهٔ آن تحت نظر بناغلی محمدنوروز به نگارندگی بناغلی نصرالله لوگری درسمت جنوبی شایع گردید بعداز فتور داخلی از ٤ عقرب ۱۳۱۸، بهمدیریت ونگارش بناغلی حسن سلیمی در کابل به نشر آغاز نمود وبناغلی محمدزمان تره کی و بناغلی محمد امین خوگیانی هرکدام، بنو به شان مؤظف به نشر

جریده گردیدند.درزمان نگارندگی ښاغلی برهان‌الدین کشککی اصلاح بحیث روز نامه تحول کرد (اول حمل ۱۳۱۱) .

هیچ وقت نباید مطبوعات را بدون ملاحظه حالات علمی وسویه سواد دریك مملکت مطالعه کرد. خریدار مطبوعات مردم است، واگر مردم بی‌سواد وبی‌علم باشد فعالیت مطبوعات خنثی خواهد بود.

بعد از جلوس اعلیحضرت محمدنادرشاه‌شهید یك ریفارم قابل ملاحظه در وضع تعلیم وتربیت صورت می گیرد.

اگر به احصائیه ذیل نظر انداخته شود، شخص می تواند باروشنی وضع معارف را در افغانستان مشاهده کند :

تعداد مکاتب ومتعلمین معارف افغانستان:

سنوات	تعداد مکاتب	تعداد متعلمین (ذکورو اناث)
۱۳۱۱	۲۲	۱۳۵۰
۱۳۱۵	۵۲	۹۲۷۵
۱۳۲۰	۳۳۱	٦٤۰۰۰
۱۳۲۵	۳۳۹	۹۳۳٤٤
۱۳۳۰	۳۷۸	۹۸۷٤۳
۱۳۳۳	٦۸۵	۱۱٤۹٤٤

ازملاحظهٔ جدول‌فوق‌برمی‌آید که‌در طول۱۹سال درتعداد مکاتب ۱۹ چند ودر تعداد متعلمین آن ۸۵ چندتزئید رخ داده است.طبعاً این تعامل برتعداد اشخاص باسواد مملکت افزوده و طبعاً اشخاص باسواد به خواندن اخبار علاقه می گیرند .

ژورنالزم‌عصری تقاضا میکند که‌در اخبار برمسائل پیچیده اجتماعی،نوشتن مضامین عمومی خوب نیست .مثلاً موضوع خیانت وصداقت رادریك مضمون دوستونه تهیه کردن و بصورت عمومی در مورد آن بحث‌نمودن‌نه‌تنها حق موضوع را ادا نکردن است بلکه‌خواننده‌نیز ازآن مستفید نمی‌گردد چیزی که دراخبار امروز ضرور است آنست که‌باید مثال عمده‌ی ازخیانت وصداقت را درکردار واعمال روز مرهٔ افرادجامعه که اخباردرآن نشر می‌گردد سراغ نمود وآنرا راپور داد .

متأسفانه،جرائد ۱۳۱۱ـ ۱۳۱۸ افغانی باندازه مضامین رابر موضوعات عمومی نشر می کرد که، مثلاً در روزنامه اصلاح، هر روز یك مضمون بر آن نوشته میشد .

مراد ازاین تذکر آن نیست که تصور شود درخلال این سالها مطبوعات کشور قطعاً ازموضوعات عمده روز بی خبر بود .بلکه برخلاف، تبصره برموضوعات ملی وبین المللی واخبار مشرح به تدریج برخ مهم اخبار روز را تشکیل میداد. درهمین سالها بود که رومان نویسی نیز در جرائد افغانستان رائج گردید.درزمان سلطنت امیر حبیب‌الله‌خان هم‌تحت توجهات ښاغلی محمود طرزی رومان نویسی درسراج الاخبار موقع یافته بود.

درسال ۱۳۱۲ که اعلیحضرت محمدنادرشاه به‌شهادت رسیدند، اعلیحضرت‌معظم همایونی‌زمام حکومت رابدست گرفتند مطبوعات هنوز هم سیر تکامل میکرد .

درسال ۱۳۱۸ که مصادف باآغاز جنگ دوم جهانی میباشد،ریاست مستقل مطبوعات درافغانستان تاسیس وتشکیل گردید.قبل از تاسیس ریاست مطبوعات هسته نشراتی مملکت را انجمن ادبی کابل

، که درسال ۱۳۱۰ بنایافته بود تشکیل میداد. طوریکه ښاغلی سیدقاسم رښتیا اشاره نموده است، قبل از بوجود آمدن ریاست مطبوعات، ژورنالزم افغانستان بحیث یك موسسه مکمل وفعال درجامعه عرض اندام نکرده بود، یعنی هنوزهم مطبوعات نتوانسته بود که صورت مؤسسه «خبر رسانی کتلهای» رابخود بگیرد. حقیقتاً که با تولد مطبوعات، ژورنالزم کشوررنگ ورخ دیگری رابخود گرفت. اولین رئیس مطبوعات ښاغلی صلاح الدین سلجوقی بود.

باوجود اینکه بروز جنگ جهانی مشکلات زیادی را درراه اجرای پلانهای مطبوعاتی عائد نمود باآنهم مطبوعات افغانستان توانست درمدت کوتاهی موقعیت یك موسسه اصلی رادر ساختمان اجتماعی کشور اتخاذ نماید. پس از شش ماه نشرات امتحانی، در اول حمل ۱۳۲۰، کابل رادیو اولین بار درافغانستان شروع به برودکاست نمود. تاریخ ژورنالزم رادیو در افغانستان ازهمین وقت شروع میشود. باتشکیل ریاست مطبوعات، مدیریت عمومی آژانس باختر هم بمیدان آمد. این آژانس خبررسانی دراوائل خبرهای خارجی را ذریعه آژانس های بین المللی ریوتر و تاس بر اساس مقاوله های مستقیم توسط دستگاه تلگرافی وزارت مخابرات اخذ میکرد، وضمناً ذریعه آخذه های رادیویی نیزاز اطلاعات دنیا استفاده مینمود. ولی باانکشاف مزید مطبوعات وبکارافتادن دستگاه کابل رادیو ازیك طرف، وشروع جنگ جهانی از جانب دیگر وظائف این موسسه کسب توسعه و اهمیت نمود.

فعالیت های آژانس باختر را در ۱۳۲۰ میتوان از جدول آتی حدس زد:

تعداد خبرهای که از آژانس به جرائدفرستاده شده	۲٤٤۵۸
» » » » به رادیو فرستاده شده	۱۲٤۸۰
» » » » به دوائر »	۳٦۱۲
» مقالات ترجمه شده آژانس	۲۰۰
مقالاتی که به مدیر های مطبوعات فرستاده شد	۲۰۰۰
تعداد اعلانات	۱۷۲۳
تعداد عکس ها	۱۳۲٦

بعداز ختم جنگ جهانی ریاست مطبوعات خریداری یك دستگاه آخذه را برای آژانس باختر منظور نمود که درسال ۱۳۲۳ بکار افتاد ودرسال جاری یك دستگاه «تیلی تایپ» جدید به آن افزوده شد.

در جنگ عمومی دوم، افغانستان باز هم سیاست بی طرفی را اختیارکرد. آژانس باختر درتدوین ومخابره اخبار ابراز لیاقت نمود، و تا جائیکه به بیطرفی مطبوعات در یك مملکت مربوط است رول خود را باکمال موفقیت انجام داد. ازلحاظ اینکه اخبار آژانس ثقه وبی طرف بود، منابع خبر رسانی سایر ممالك از دباختر آژانس استفاده میکردند.

بعد از تشکیل ریاست مطبوعات، فعالیت های مطبوعات انکشاف نمود. بعضی از جریده های ولایات بقسم روز نامه آغاز به نشر نمودند. در مرکز مملکت کنفرانس های مطبوعاتی روی کارآمد ودر آن اشخاص کاردان وفهمیده به علاقمندان خطابه ها ایراد میکردند. در مرکز مطبوعات «کتابخانهٔ مطبوعات» بناشد. در ننداری تون غرفهٔ بنام «غرفه مطبوعات» باز شد.

مجله «پښتو ږغ» (که قبلاً هم نشر میشد) شکل یك مجله ادبی و ذوقی را بخود گرفت. مدیریت

دائرةالمعارف (انسایکلوپیدیا) تشکیل شد وبرای تدوین ونشر آریانا دائرةالمعارف(این نشریه را ، درحین تقریظ بر آن ، بعضی ممالك شرقی «ستاره‌ی درافق شرق» خوانده) اقدامات بعمل آمد ۰ کورس های اکابر ــ برای پیشترد وتعمیم لسان پښتو ــ باز شد ۰ در سال ۱۳۲۱ درکابل ۱٤۱ کورس اکابر مصروف فعالیت بود .

این همه، بسا فعالیت های دیگر که در اینجا از آن نام برده نشده ، درده سال اول مطبوعات مملکت را مصروف ساخته بود .

در سال ۱۳۲۹ صفحه دیگری در تاریخ مطبوت افغانستان باز میشود : در همین سال است که قانون مطبوعات افغانستان تکمیل می گردد . قبلاً در قانون اساسی کشور ماده ی راجع به آزادی مطبوعات پذیرفته شده ولی ازشرائطی که حدود آزادی مطبوعات را معین نماید ذکری نرفته بود، برای تفصیل تفسیر این ماده اصولنامه مطبوعات تدوین گردید .

متعلمین ومتخصصین مطبوعات راجع به رول مطبوعات در جوامع مختلفه عقائد مخصوص دارند . بالعموم ،طوریکه ویلبارت شرایم ، ژورنالست امریکایی ، درکتابش «چهار نظریهٔ مطبوعات» ، می گوید:مطبوعات همیش رنگ وصورتش را از محیطی که در آن فعالیت میکند، می گیرد .

درافغانستان ، مطبوعات موقعیت یك مربی را دارد . مطبوعات شعله ایست که باید جامعه را درتاریکی وخم و پیچ های زندگی راه بلدی کند . باوجودیکه احصائیه‌ی در دست نیست معهذا میتوان حکم کرد که تعداد باسواد در افغانستان زیاد نیست . طبعاً رول مطبوعات درچنین یك مملکت با رول مطبوعات در ممالکی که بین ۹۵ و ۹۹ فیصد افراد آن با سواد میباشد فرق میکند . هر اقدام وهرحرکتی که در مطبوعات افغانستان بعمل می آید باید طوری باشد که در راه تنویرافکار مردم ومفاد عامه مفید واقع شده بتواند . وهمانطوریکه افلاطون برای اداره مملکتش می‌خواست زمام امور را به زمامداران فیلسوف تسلیم کند ، اشخاصی که درراس رشته های مطبوتی افغانستان قرار می گیرند ۰ باید از عواقب فیصله واقدامات شان آگاهی داشته باشند .

غرض ازاین مقدمه این است که ، بعد ازنشر قانون مطبوعات ، در مرکز مملکت چند جریده شخصی وانفرادی آغاز به نشر نمود . اگر چه شاید تاریخ پنجاه سال بعد از امروز خوبتر بتواند که حکم وفیصله اش را بر چگونگی این جراید صادر نماید ، قضاوت امروزه چنین تصریح میدارد که ، با درنظر گرفتن مسئولیت های بزرگ اجتماعی در جامعه‌ی چون افغانستان ، هنوز مطبوعات مملکت آماده نیست آزادی مطبوعات را باسویه ممالك غربی مورد تطبیق قرار دهد . هرجاییکه آزادی وجود دارد درآنجا سوء استعمال آن آزادی هم سراغ میشود ، و مقدار این سوء استعمال همیش باسویه علمی جامعه متناسب می باشد وهمین است یکی از تیوری های آزادی مطبوعات !

بهر تقدیر چون عوامل و شرائط محیطی هنوز برای روی کار آمدن جرائدی که بامور ملی وعامه ، بدون جانب داری ، نقد وتبصره نماید آماده نبود. چند جریده‌ی که بعداز بکار افتادن قانون مطبوعات بمیدان آمد ، دیر دوام نکرد .

بعد از تکمیل اصولنامه مطبوعات، پیشرفت دیگری هم در تکامل مطبوعات مملکت صورت گرفت . اکثرولایات جرائدشان را به روز نامه‌ها مبدل کردند . چنانچه امروز افغانستان دارای ۱۲ روزنامه میباشد .

مجله از سالیان در از باینطرف در افغانستان نشر میشد . چنانچه درزمان سلطنت امیر حبیب الله خان شهید مجله ای بنام «سراج الاطفال» به طبع می‌رسید . در هنگام سلطنت امانیه در افغانستان چهار مجله نشر می شد . در سال ۱۳۱۲ ، نه مجله در کشور بطبع می رسید .

اما رنگ وروغنی را که مجله کابل (که در ابتداء توسط انجمن ادبی کابل نشرمی شد) در ژورنالزم مجله بار آورد بی سابقه بود . این مجله که در ۱۵ جوزای ۱۳۱۰ آغاز به نشر کرد دارای مضامین زنده ومفید اجتماعی ، اقتصادی وسیاسی بود . حقیقتاً که ، بعد از مراجعه به کلکسیون های گذشتهٔ مجلهٔ کابل ، خواننده با اعتماد کامل میتواند بگوید که مجله کابل تحت اداره ونظارت انجمن ادبی کابل (این انجمن در سال ۱۳۱۰ بمیان آمده، بود) بهترین مراحل خود را پیمود ، ودر راه هم آهنگی در سبك ،وادب در افغانستان خدمات شایانی را بانجام رسانید . این مجله اکنون هم تحت نظارت «پښتو ټولنه» بزبان پښتو نشر میگردد .

تعداد مجلات مسلکی وغیر مسلکی امروز درافغانستان زیاد است . مجله ژوندون که هفته وار نشر میشود از مجلاتی است که بیشتر باموضوعات تفریحی سروکار دارد . مجله های ادبی وهنری هم در مملکت نشر می گردد .

بعد از ۱۳۳۰ اکثروزارت خانها ، بکمك ریاست مستقل مطبوعات ، از خود مجلات مسلکی بطبع می رسانند در این چهلمین سال مطبوعات ، افغانستان ۲۲ مجله نشر می‌نماید. تنها در سال ۱۳۳۵ در افغانستان هفت مجله مسلکی شروع به نشر کرد .

سینما وتولید فلم وتیاتر هم جزو مطبوعات است . افغانستان از عصر امانیه باینطرف دارای سینما بوده است ، اما در همین سالهای اخیر بوده که چندین عمارات دیگر آن در مرکز و در پای تخت ولایات بنا یافت . امروزدرافغانستان ۱۷ عمارت سینما وجود دارد .

ریاست مطبوعات در توریدو انتخاب فلم های که در این سینما نمایش داده میشود رول بارزی داشته است . در سال ۱۳۳۵ ، ۲۲۵ رول فلم های هندی ، امریکائی ،روسی، چینی مصری و انگلیسی نمایش داده شد .

در توسعه وانکشاف مطبوعات مملکت رول مطبعه دولتی را نباید فراموش کرد . برعلاوه نشرصدها هزار جلد کتاب برای استفاده معارف افغانستان جرائد ،مجلات ، شماره های فوق العاده ، تقویم ، وفوتوها را نیز طبع نموده است.

درهمین اواخر،ریاست مطبعه دولتی ماشین‌های جدیدی را که هنوزهم درسرعت فعالیت و بهتر ساختن امورطباعتی آن خواهد افزود ،خریداری نموده است .

برای اینکه ریاست مطبوعات تألیف وترجمه کتب راتشویق وتعمیم بخشیده باشد، باکمك علاقمندان علم ومعرفت کشور،سیستم جوائز رابه تصنیف جائزه آریانا، خوشحال خان ، ابن سینا ، ورحمن بابا طرح نموده است.

درسال ۱۳۳۲ ریاست مطبوعات بدین فیصله رسید تامؤسسات مسلکی ونشراتی خودرابحیث مؤسسه های علیحده ازریاست منفك سازد تا این مؤسسات باامداد عرفانی واقتصادی ازطرف ریاست مطبوعات، بحیث شعبه‌های مستقل دست بفعالیت زنند .

درپایان فعالیت های مطبوعات، باید حتماً از تأسیس کورس ژورنالزم ذکر شود. این کورس در تربیه ژورنالست ها برای جراید وروزنامه های مملکت خدمت بزرگی را بانجام خواهدرسانید. دورهٔ این کورس سه سال است وامیداست که متعلمین آن بعداز فراغ ازکورس دربلند بردن سویه مسلک خدمات قابل انتظاری را به مطبوعات مملکت انجام بدهند.

دراین مختصر، اصلیت وماهیت مطبوعات مملکت را تعیین نمودن کار آسانی نیست زیرا امروز درافغانستان مطبوعات بحیث یك مؤسسه اصلی و فعال جامعه عرض اندام نموده است، ونوشتن براصلیت وماهیت یکی ازمؤسسات جامعه کار آسانی نیست.

بایدمتذکر شد که نمیتوان ادعا کرد مطبوعات درافغانستان به معراجش رسیده دیگر به سیر تکامل نزدیك گردیده است بلکه درصورت مقایسه آن میتوان بامطبوعات جهان پیشرفته فهمید که مطبوعات افغانستان هنوز ، وظیفه تنویر افکار را بپایان نرسانیده و اگر راست گفته شود ، تا وقتیکه جامعه وجود دارد این وظیفه مطبوعات بسر نخواهد رسید. امامراد ازتنویرافکار عبارت از مهیا نمودن یك جامعه بیدار و روشن فکر است. هنوز برخ مهم نفوس افغانستان بی سواد استند.

انکشاف وتعمیم موادخواندنی برای باسوادان جدید (اگرچه فی الحال معارف آنرا بدوش دارد) وظیفه ژورنالزم است.

خبر نویسی ازخود سبك واسلوب خاصی دارد وتاامروزمطبوعات افغانستان در این رشته چندان انکشاف ننموده است.

خوب، این نقایص وبسا نقائص دیگر چیزهای است که بامرور زمان یکایك اصلاح خواهندشد مطلب این است که مطبوعات افغانستان درچهل سال اخیر توانسته است بحیث یك مؤسسه فعال جامعه عرض اندام کند واین کاردرنظر آنانیکه باماهیت وسرشت مطبوعات سروکار دارند وظیفهٔ آسانی نیست.

لست روزنامه، جرائدومجلات وطن در ۱۳۴۷

اسم		تاریخ تاسیس	محل طبع
ننگرهار	(روزنامه)	۱۲۹۸	جلال آباد
اتفاق اسلام	(روزنامه)	۱۲۹۹	هرات
بیدار	(روزنامه)	۱۳۰۰	مزار شریف
طلوع افغان	(روزنامه)	۱۳۰۰	قندهار
اتحاد	(روزنامه)	۱۳۰۰	بغلان
انیس	(روزنامه)	۱۳۰۵	کابل
اصلاح	(روزنامه)	۱۳۰۸	جنوبی- کابل
وړانگه	(روزنامه)	۱۳۲۰	جنوبی
بدخشان	(روزنامه)	۱۳۲٤	بدخشان
هیواد	(روزنامه)	۱۳۲۷	کابل
سنائی	(روزنامه)	۱۳۳۱	غزنی
پروان	(روزنامه)	۱۳۳۱	چهاریکار
اقتصاد	(جریده)	۱۳۰۹	کابل

اسم	تاریخ	تاسیس	محل طبع
ستوری	(جریده)	۱۳۲۲	میمنه
سیستان	(جریده)	۱۳۲٦	فراه
پامیر	(جریده)	۱۳۳۰	کابل
هلمند	(جریده)	۱۳۳۲	گرشك
کابل	(مجله)	۱۳۱۰	کابل
عرفان	(مجله)	۱۳۰۳	کابل
روغتیا	(مجله)	۱۳۱۰	کابل
پښتون ږغ	(مجله)	۱۳۱۹	کابل
آریانا	(مجله)	۱۳۲۰	کابل
افغانستان	(مجله)	۱۳۲٤	کابل
حقوق	(مجله)	۱۳۲٤	کابل
مجله ادبی هرات	(مجله)	۱۳۲٦	هرات
ژوندون	(مجله)	۱۳۲۷	کابل
برگ سبز	(مجله)	۱۳۲۸	کابل
پیام حق	(مجله)	۱۳۳۱	کابل
بخوان و بدان	(مجله)	۱۳۳۲	کابل
تعلیم و تربیه	(مجله)	۱۳۳۲	کابل
میرمن	(مجله)	۱۳۳۲	کابل
سره میاشت	(مجله)	۱۳۳۲	کابل
وته	(مجله)	۱۳۳۳	کابل
شورا	(مجله)	۱۳۳٤	کابل
ننداره	(مجله)	۱۳۳۵	کابل
کانو او صنایعو	(مجله)	۱۳۳۵	کابل
الفلاح	(مجله)	۱۳۳۵	کابل
طب پوهنځی	(مجله)	۱۳۳۵	کابل
ادب	(مجله)	۱۳۳۵	کابل
ښکینه	(مجله)	۱۳۳۵	کابل
رڼا	(مجله)	۱۳۳٦	کابل
ننګرهار	(مجله)	۱۳۳٦	جلال آباد
هوا	(مجله)	۱۳۳٦	کابل
وژمه	(مجله)	۱۳۳٦	کابل
مهری	(مجله)	۱۳۳۷	هرات
د افغانستان بانك	(مجله)	۱۳۳۵	کابل
اخبار افغانستان	(مجله)	۱۳۳٦	لندن
افغانستان	(مجله)	۱۳۳٤	قاهره
د زیرمې مجله	(مجله)	۱۳۳۷	کابل

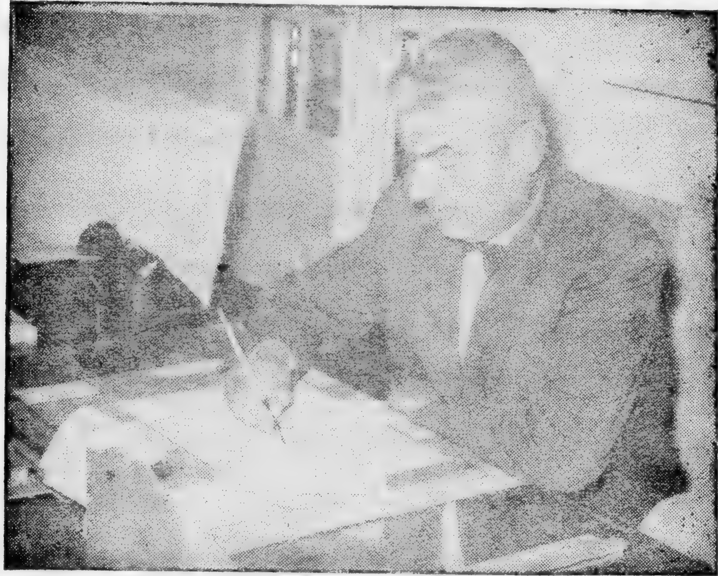
نوت: بقیه رویدادها و امور چهل ساله کشور در اخیر اجرآت یکساله دوایر مطالعه شود

د ملي شورا

تشکیـل :

رئیس — ع، ج،س ا، محمد نوروز

لمړی معین — ښاغلی داکتر محمداسمعیل علم

ښاغلی محمدنوروزدملي شورارئیس دکار په وخت کښې

دوهم معین — ښاغلی ولي محمد رحیمی

لمړی منشی — « محمد رحیم شیدا

دوهم « — « غلام د ستگیر

د ایکنئی دلوی مدیر کفیل — « محمد داؤد

دمحاسبی او لوازمو لوی مدیر — « محمد نعیم

د کمیسیونو دمدیر کفیل — « زین العابدین جمالی

داوراقو مدیر — « فیض محمد

د تبلیغاتو او نشراتو دمدیر کفیل — « حفیظ الله منیر

اجراآت شورای ملی

تصاویب سال ۱۳۳۶ مجلس عمومی شورای ملی :

تصویب تاریخی ۲۱ جوزا راجع به تجدید انتخاب دو نفر اعضای شورا درجمله هیئت مراقبت ذخیره بانکنوت که برحسب حکم تعدیل مادهٔ (٦٢) اساسنامه دافغانستان بانك بناغلی میرزا عبدالعلی وکیل بگرامی وبناغلی محمد سرور وکیل جلدك انتخاب شدند .

تصویب تاریخی ۲۱ جوزا راجع به تعیین تعداد کمیسیون های هفت گانه وانتخاب اعضاء ورؤسای آن وتثبیت ایام کار کمیسیون ها ومجلس عمومی .

تصویب تاریخی ۲۷ جوزا راجع به انتخاب اعضای کمیسیون مؤقت (پروژه اصولنامه بناروالی) .

تصویب تاریخی ۲۷ جوزا راجع به تعدیل اصل دوضمیمه نمبر ۱۳ اصولنامهٔ رخصتی وحاضری مامورین درخصوص ساعات کار مامورین درماه رمضان که درتمام اوقات سال ازساعت ۸ صبح شروع وبعد از (۵ ونیم) ساعت کار بدون وقفه بساعت (یکنیم) بعد ازظهر خاتمه می یابد .

تصویب تاریخی ۲۷ جوزا راجع به تثبیت وکالت بناغلی عبدالصمد وکیل سپین بولدك نظر به وثیقهٔ شرعی واعتبارنامه مذکور .

تصویب تاریخی ۱٤ سرطان درخصوص معاهدهٔ مؤدت بین دولت شاهی افغانستان واتحادیه جمهوری برما که به تاریخ ۸ نوامبر ۱۹۵٦ درلندن ازطرف نمایندگان دولتین امضاء شده است .

تصویب تاریخی ۲۳ سرطان راجع بقرارداد کمیساران سرحدی بین دولتین افغانستان وایران در موردوظایف کمیساران سرحدی نسبت بوقایع عادی درداخل حدود بیست وپنج کیلومتری خاك مملکتین.

تصویب تاریخی ۲۳ سرطان راجع به تعدیل وتوسعهٔ تشکیل حکومت کلان شبرغان- بحیث حکومت اعلی.

تصویب تاریخی ۲۳ سرطان درخصوص تشکیل جدید علاقداری لعلپور ولایت ننگرهار .

تصویب تاریخی ۲۳ سرطان درخصوص تشکیل جدید علاقداری درجه دوم برگ متال ولایت ننگرهار.

تصویب تاریخی ۳۰ سرطان راجع به پیش نهاد وزارت دفاع ملی راجع بایراد تبصره بماده (۱۰۹) اصولنامه استخدام ، ترفیع وتقاعد عسکری که درنتیجه غورشورا ماده (۱۰۹) اصولنامه مذکور محتوی سه فقره تعدیل شده است .

تصویب تاریخی ۳۰ سرطان راجع به هجده مواد پروژه اصولنامه مجالس مشاوره ولایات وحکومات اعلی وکلا ن .

تصویب تاریخی ۳۱ سرطان درخصوص موافقت نامه خدمات هوائی بین حکومت شاهی افغانستان وحکومت جمهوری پاکستان.

تصویب تاریخی ۱۵ اسد راجع به پروژهٔ اصولنامه تسهیلات هوانوردی ملکی در افغانستان .

تصویب تاریخی ۱۳ اسد راجع بافزودی پانزده فیصد معاش مستخدمین وتزئید درمعاشات افراد عسکری ، ژاندرم وپولیس غیرمکتبی .

تصویب تاریخی ۱۳ اسدراجع بعدیلات وتغییرات درلایحه وظایف وگراف تشکیل وزارت پلان .

تصویب تاریخی ۱۹ اسد راجع بتعدیل تشکیلات حکومت درجه اول چخانسور بحیث حکومت کلان وتعدیل تشکیل علاقداری های اصل چخانسور وچار برجك بیك یك حکومت درجه دوم وارتباط علاقداری میل سرکی باتشکیل موجودآن بمرکز حکومت کلان چخانسور - والحاق علاقداری جوین بحکومت اصلی چخانسور

تصویب تاریخی ۱۹ اسد راجع بمالیات برعایدات مغازه داران وادویه فروشان وقالین فروشان ومالیات برعایدات تمام اصناف که درداخل کته گوری های مختلف مندرجه پلان پنجساله تعین گردیده است.

تصویب تاریخی ۲۰ اسد درخصوص هجده مواد موافقت نامه وضمایم آن راجع بورود لوازم تربیتی علمی وعرفانی که درپنجمین جلسه یونسکو درسال ۱۹۵۰ تصویب شده .

تصویب تاریخی ۲۰ اسد راجع به مطالعهٔ ۲۸ ماده لایحه تشکیل ووظایف د افغانستان ملکی هوائی ریاست ازطرف کمیسون تدقیق قوانین شورا بعدازفیصله تاریخی ۱۸ اسد کمیسون مالی وبودجه .

تصویب تاریخی ۲۱ اسد درخصوص ۱۲ مواد قانون موازنه عمومی ششماهه سال مالی ۱۳۳۶ وبودجهٔ مصارفات وبودجه پیش بینی واردات .

تصویب تاریخی ۲۶ - اسددرموزد موازنه بودجهٔ عمومی ششماهه اول سال ۳۶ موسسات تصدیهای دولتی ولایحهٔ موجبات وتنقیص موسسات مذکور .

تصویب تاریخی ۱۶ سنبله راجع بتعدیل ماده (۱۷) اصولنامه تعیین میعاد دعاوی ابتدائی .

تصویب تاریخی ۱۶ سنبله ازاثر پیشنهاد دارالانشای شورا راجع بپروژه اصولنامهٔ محاسبات عمومیه وجریان سوابق آن که بالاتر موضوع نسبت داشتن نواقص با یاداشت ها وتمام سوابق آن بکمیسون مالی وبودجه شورا برای تدقیق وغورلازمه محول گردیده است .

تصویب تاریخی ۲۵ سنبله راجع بموافقه نامه تبادلهٔ اموال وتادیه ها بداخل پانزده ماده وضمایم آن بین حکومتین افغانستان و چین .

تصویب تاریخی اول میزان راجع بتعدیل (۱۰) ماده اصولنامه هوانوردی ملکی.

تصویب تاریخی ۶ میزان راجع بتبصره ماده (۱۸) اصول مجالس مشاوره .

تصویب تاریخی ۶ میزان راجع بپروژه اصولنامهٔ ښاروالی که محتوی (۹۷) ماده است با تعدیل دربعضی حصص آن .

تصویب تاریخی ۱۵ میزان راجع بالغای علاقدار سیدخیل وانتقال آن باعین تشکیل وبودجه بعلاقداری سالنگ.

تصویب تاریخی ۱۵ میزان نسبت عدم الزامیت ښاغلی خان وکیل حاجی میدان درفقره قتل مغان نام .

تصویب تاریخی ۲۱ میزان راجع بتعدیلات در حکومت اعلای گرشك .

تصویب تاریخی ۲۱ میزان راجع بتشکیل حکومت کوهدامن بحیث حکومت کلان .

تصویب تاریخی ۲۱ میزان راجع بیك ضمیمه اصول تعین میعاد استماع دعاوی با ایزاد یک تبصره که ازطرف شورا بعمل آمد .

تصویب تاریخی ۲۹میزان راجع بتصویب بودجه عادی وانکشافی سال مالی ۳۶ الی اخیر سنبله ۳۷ مملکت محتوی یازده ماده قانون موازنه عمومی .

تصویب تاریخی ۳۰میزان اصول تقسیمات ملکیه محتوی چهارده فصل .

تصویب تاریخی ۳۰میزان تمدید ده روز کار مجلس شورا در برج عقرب برای وارسی امور ضروری باقی مانده .

تصویب تاریخی ٦عقرب بودجه یکساله تصدیهای دولتی یعنی از اول میزان ۳٦ الی اخیر سنبله ۳۷ بعد وضع تکالیف شان .

تصویب تاریخی ٦عقرب تشکیل جدید و بودجه وزارت مالیه مطابق گراف مرتبه .

تصویب تاریخی ۱۰عقرب ۳٦ راجع بکنوانسیون بین المللی سرك وترانسپورت موتر مندرج شصت وهفت ورق .

تصویب تاریخی ۱۰عقرب راجع به اصولنامه منع زرع ، تجارت ، خرید وفروش ، ورود صدور واستعمال تریاك درافغانستان که درضمن اصولنامهٔ تریاك مورخه۹ اسد ۳۵ افغانستان نیزملغی شده وعلاوتاً اصول موافقت ای را که دولت قبلاً باکنوانسیون بین المللی زرع تریاك برای حصول اجازه زرع آن بعمل آورده بود در ردیف قانون منع زرع تریاك الغای آن تصویب وتاکید شد .

تصاویب سال ۴۷ از اول حمل تا ۱۵ جوزا :

تصویب تاریخی ۷جوزای ۳۷ راجع بانتخاب رئیس شورایملی .

تصویب ۷جوای ۲۷ راجع تعین هیئت تدقیق وتحقیق وثایق واعتبار نامه ها .

تصویب تاریخی ۱۲جوزای ۳۷ درموضوع انتخاب وتثبیت وکالت یسکعده وکلای محترم از کمیسون تدقیق وتحقیق ثانی .

فیصله های کمیسیونهای سال سوم دوره نهم شورایملی حسب ذیل است:

الف ـ کمیسیون امورمالی وبودجه :

قرارمورخ ۸ سرطان ۳٦ درمورد تشکیل علاقه داری درجه دوم برگمتال حکومت کامندیش ننگرهار .

» ۸سرطان۳٦ درمورد تشکیل یك علاقه داری جدید در لعل پور ننگرهار .

» ۲۲سرطان ۳٦ درمورد تشکیل جدید وبودجه حکومت کلان چغانسور .

» ۲۸ « ۳٦ درمورد ایزادیك تبصره بماده (۱۰۹) اصولنامه ترفیع و تقاعد عسکری .

» ۲۸ « ۳٦درمورد تشکیل جدید بودجه حکومت اعلی شبرغان .

» ٦ اسد ۳٦ تزئید معاشات مستخدمین ـ افراد عسکری ژاندازم وپولیس غیر مکتبی وتائید زیادت معاشات مامورین و تاریخ اجرای آن.

» ۷ اسد ۳٦ درموردتعدیلات ـ تغیرات تشکیلات و لایحهٔ وزارت پلان .

» ۹ « ۳٦ راجع بهمالیات بر عایدات اصناف.

» ۱۸ اسد ۳٦ درمورد قانون موازنه عمومی بودجه مالی ششماه اول سال ۱۳۳٦.

» ۱۸ اسد ۳٦ درمورد بودجه تشکیل لایحه وظایف ریاست هوانوردی ملکی .

» ۲۲ اسد ۳٦ موازنه بودجه ششماه اول سال ۳٦موسسات دولتی و لایحه موجبهٔ آن.

قرار ۱۹ میزان ۳۶ راجع به تشکیل جدید حکومت اعلی گرشك .

« ۲۰ « ۳۶ درمورد تبدیلی حکومت کوهدامن به حکومت کلان و تشکیل دوحکومت درجه ۳ درقره باغ وشکردره عوض علاقه داری های آن .

« ۲۶ میزان ۳٦ درموضوع موازنه عمومی بودجه سال مالی دوائردولتی ازاول میزان ۱۳۳٦ الی اخیر سنبله سال ۱۳۳۷ .

« ۳ عقرب ۳٦ در موضوع تشکیلات جدید وزارت مالیه .

« ۵ « ۳٦ درموضوع موازنه عمومی بودجه سال مالی تصدیهای دولتی ازاول میزان ۱۳۳٦ الی اخیر سنبله سال ۱۳۳۷ .

ب ـ کمیسیون خارجیه :

فیصله مورخه ۲۹ جوزای ۳٦ درمورد معاهده مؤدت بین دولت شاهی افغانستان و حکومت جمهوری برما.

قرار مورخه ۲۲ سرطان ۲٦ درموضوع قرارداد کمیساران سرحدی بین دولتین افغانستان وایران.

« ۲۹ « ۳٦ درموضوع خدمات هوائی بین حکومت شاهی افغانستان وحکومت جمهوری پاکستان.

« ۲٤ سنبله ۳٦ راجع به موافقه نامه تبادله اموال وتادیه جات بین حکومت شاهی افغانستان و دولت جمهوری مردم چین .

« ٤ عقرب ۳٦ درمورد الحاق افغانستان به کنوانسیون بین المللی سرك و ترانسپورت موتر تغیر وتفسیر قوانین .

قرار مورخ ۲۵ جوزای ۳٦ درموضوع تعدیل ماده (۲) وضیمه نمبر ۱۳ اصولنامه رخصتی وحاضری مامورین .

قرار مورخ ٤ سرطان ۳٦ درمورد ایزاد یك تبصره بماده (۱۲۹) اصولنامه ترفیع وتقاعد عسکری.

« ۲۲ سرطان ۳٦ درمورد پروژه اصولنامه مجالس مشاوره .

« ۲۸ سرطان ۳٦ پروژه اصولنامه تسهیلات هوانوردی ملکی .

« ۱۰ سنبله ۳٦ درمورد تعدیل ماده (۱۷) اصول تعین میعاد دعاوی ابتدائی و استماع مرافعه وتمیز در دعاوی حقوقی و جزائی .

قرار ۲۹ سنبله ۳٦ درمورد تعدیل جمله (مدیریت هوا نوردی ملکی) مندرجه بعضی مواد اصولنامه هوانوردی ملکی به جمله (ریاست هوائی ملکی)

قرار ۱۷ میزان ۳٦ درمورد دعاوی ابرا واقراریکه دراثنای خصومت بوده وظاهر الحال مکذب آن باشد بنام ضمیمه اصول تعین میعاددعاوی ابتدائی واستماع مرافعه وتمیز دردعاوی حقوقی و جزائی.

قرار ۲۷ میزان ۳٦ درمورد پروژه اصولنامه تقسیمات ملکیه .

« ۵ عقرب ۳٦ درموضوع اصولنامه منع زرع ـ تجارت ـ خرید ـ فروش ورود ـ وصدور و استعمال تریاك در افغانستان .

قرار ۷ عقرب ۳٦ درموردالحاق افغانستان به کنوانسیون بین المللی سرك و ترانسپورت موتر.

د ـ کمیسیون امور داخله ـ قبائل وسمع شکایات :

قرارتاریخی ۲٦ جوزای ۳٦ راجع به تشکیل یك علاقه داری جدید درلعل پور ننگرهار .

« ۲٦ جوزا ۳٦ راجع به تشکیل علاقه داری درجه دوم برگمتال حکومت کامدیش ننگرهار .

« ۲٦ « ۲٦ راجع به تشکیل جدید وبودجه حکومت اعلی شبرغان .

قرار ۱۲ سرطان ۳٦ راجع به تشکیل جدید و بودجه حکومت کلان چخا نسور.
« ۸ میزان ۳٦ راجع به الغای علاقه‌داری سدخیل وتشکیل یك علاقه‌داری جدید در سالنگ بهمان بودجه.
قرار ۱۷ میزان ۳٦ راجع به تبدیل حکومت کوهدامن به حکومت کلان و تشکیل د و حکومت درجه۳ درقره باغ وشکردره عوض علاقه داری های آن.
قرار ۱۹ میزان ۳٦ راجع به تشکیل جدید حکومت اعلی گرشك.
« ۲٦ میزان ۳٦ راجع به پروژه اصولنامه تقسیمات ملکیه.
اقدمات درمورد (۲۸) قطعه عرایض عارضین وارجاع آن بمرجع اصولی مربوطه اش.

کمیسیون امور دفاع ملی :ـ

قرار مورخ ۳۲ جوزای ۳٦ درمورد ایزاد یك تبصره بماده (۱۰۹) اصولنامه ترفیع وتقاعد عسکری وکمیسیون امورعدلیه.
قرار تاریخی ۲۳ اسد ۳٦ در مورد تعدیل ماده (۱۷) اصولنامه تعین میعاد دعاوی ابتدائی واستماع مرافعه و تمیز دردعاوی حقوقی وجزائی.
قرارتاریخی ۱۲ میزان ۳٦ درموضوع دعاوی ابرا واقراریکه دراثنای خصومت بوده و ظاهر الحال مکذب آن باشد بنام ضمیمه اصول تعین میعاد دعاوی ابتدائی واستماع مرافعه وتمیز دردعاوی حقوقی وجزائی.
قرارتاریخی ۱۹ میزان ۳٦ راجع به جلوگیری رشوت وارجاع آن بمرجع مربوطه اش.

کمیسیون معارف مطبوعات و صحیه :

قرار مورخ ۱۸ اسد ۳٦ راجع به موافقت نامه بین‌المللی درمورد لوازم تربیتی ـ علمی و عرفانی.

کمیسیون زراعت ـ معادن وصنایع، مخابرات وفوائد عامه.

۱ـ فیصله مورخه مورخه ٤ عقرب ۳٦ را به اصولنامه منع زرع ـ تجارت ـ خرید ـ فروش ـ ورود ـ صدور واستعمال تریاك در افغانستان.

کمیته فرعی تدقیق پروژه اصولنامه بناروالی :

۱ـ قرار مورخه ٥ میزان ۳٦ درموضوع تدقیق پروژه اصولنامه بناروالی.

کمیسیون تدقیق و ثایق:

۱ـ قرارمورخه ۲۳ جوزای ۳٦ راجع به تثبیت وکالت بناغلی عبد الصمد وکیل اسپین بولدك ولایت قندهار نظر بوثیقه شرعی واعتبار نامه اصولی آن.
اسامی کمیسیونهای هشت گانه سال سوم دوره نهم شورایملی قرارذیل است :

کمیسیون وضع تغیر وتفسیر قوانین :

بناغلی عبدالقدوس وکیل مرکز جلال آباد رئیس کمیسیون ـ محمدمنیر وکیل مرکز حکومت اعلی گرشك معاون کمیسیون ـ عبدالعزیز وکیل کامه ـ سیدشاموسی وکیل شهرستان ـ محمدامین وکیل پښتون کوت ـ درمحمد وکیل جاجی ـ محمدیوسف وکیل کهمرد ـ عبدالستار وکیل اجرستان ـ عصمت‌الله (شرقی) وکیل سمنگان ـ ملاغلام‌نبی وکیل نهرین ـ میرمحمد یوسف وکیل ناور ـ میر احمد وکیل کشك نخود عضو کمسیون.

ب ـ کمیسیون داخلهٔ، سمع شکایات و امور قبایل:

بنـا غلی جهاندار شاه	وکیل ده سبز،	رئیس کمیسیون		(به کمیسیون قوانین نیز عضویت داشته)		
« کمال الدین	وکیل سرپل،	معاون کمیسیون		(«	«	«)
« عبدالله	وکیل سرخ رود،	منشی	«	(«	«	«)
« عبدالباقی	وکیل چهاردهی،	عضو	«	(«	«	«)
« عبدالظاهر	وکیل دهله	«	«	(«	«	«)
« لعل محمد	وکیل گیزاب	«	«	(«	«	«)
« محمد محسن	وکیل شین دند	«	«	(«	«	«)
« عبدالرحمن	وکیل کشك	«	«	(«	«	«)
« محمد اسلم (نیازمند)	وکیل شرن	«	«	(«	«	«)
« شاه عبدالمجید	وکیل مرکز بدخشان	«	«	(«	«	«)
« محمد نبی	وکیل ینگی قلعه	«	«	(«	«	«)

بناغلی حاجی محمد وکیل نتی خوست ـ تاول وکیل موسی خیل منگل ـ عبدالرزاق وکیل کوهستان ـ عبدالله وکیل بامیان ـ غلام نقشبند وکیل قره باغ ـ حاجی محمد عمر وکیل چخا نسور ـ محمد شـاه وکیل قندوز ـ شاه زرین وکیل رودات عضو کمسیون .

ج ـ کمیسیون امور مالی و بودجه:

بناغلی عبدالعلی وکیل بگرامی رئیس کمیسیون ـ محمد شریف وکیل اندخوی معاون کمیسیون ـ عبدالحلیم وکیل وردك منشی اول کمیسیون ـ عبدالوهاب وکیل انجیل منشی دوم کمیسیون ـ احمدجان وکیل سروبی ـ گلبدین وکیل ارغنداب ـ عبدالباقی وکیل دند ـ نورمحمد وکیل کایزك ـ سیدعبدالعظیم (حسینی) وکیل پښتون زرغون ـ غلام محمد وکیل گذاره ـ محمدعلی وکیل شبرغان ـ بیگ محمد وکیل درهٔ صوف ـ حسام الدین صدری وکیل مرکز مزارشریف ـ امین الله وکیل ارگون ـ خان وکیل جاجی میدان ـ شیرمحمد وکیل گومل ـ ملامحمدشعیب (شا مکار) وکیل کنر خاص ـ احمد شاه وکیل دره پیچ ـ عبدالواحد (اندیوال) وکیل مرکز لغمان ـ محمد یوسف وکیل جبل السراج ـ غلام نقشبند وکیل نجراب ـ محمدعلی لعلی وکیل جغتو ـ معراج الدین وکیل مقر ـ عاشورمحمد وکیل واخان ـ حاجی عبدالروف وکیل اناردره ـ محمدایوب وکیل تالقان ـ محمد نسیم وکیل بغلان ـ عبدالرحمن وکیل حضرت امام صاحب ـ سردارمحمد رحیم وکیل نهرسراج ـ محمد محسن وکیل موسی قلعه ـ شیرعلی وکیل قرغه ئی ـ محمد اعظم وکیل جدران عضو کمیسیون.

د ـ کمیسیون خارجه:

بناغلی عبدالرشید وکیل آقچه رئیس کمیسیون خارجه.

هدایت الله وکیل کوز کنر معاون و منشی کمیسیون خارجه.

بناغلی عبدالحق وکیل بگرام ـ ملا عبدالرحیم وکیل شوراباك ـ حاجی عبد الشکور وکیل غوریان ـ ملااسلام وکیل ادرسکن ـ حاجی جان محمد وکیل زرمت ـ محمد صادق وکیل کتواز ـ شامیران وکیل کوچی کتواز عضو کمسیون .

هـ ـ کمیسیون امور اداری وزارت عدلیه:

بناغلی مولوی احمدالدین وکیل مرکز خوست رئیس کمسیون عدلیه .

ښاغلی مولوی محمد رجب وکیل نهرشاهی معاون کمسیون عدلیه.

« محمدسرور وکیل پرچمن منشی کمسیون.

ښاغلی حاجی غلام نبی وکیل مرکز لهوگرد ـ غلام بهار الدین وکیل دایه چوپـان ـ صالح محمد وکیل ـ کهستان ـ حاجی نور الله وکیل دولت آباد ـ میا لطف الله وکیل کاپی سا ـ سید عبدالجلیل وکیل مرکز غزنی ملا دلدار وکیل درواز ـ حاجی ملابابه وکیل اندراب ـ عبدالقادر وکیل کوچی ننگرهار ـ علی احمد وکیل اچین ـ درمحمد وکیل نورستان ـ دادمحمد وکیل کوچی عضو کمسیون.

و ـ کمیسیون وزارت دفاع ملی:

ښاغلی محمدسرور وکیل جلدک رئیس کمسیون.

« غلام صدیق وکیل تیزین معاون کمسیون.

« نیک محمد وکیل سرخپارسا منشی کمسیون.

ښاغلی میرعلم وکیل پغمان ـ عبدالرحیم وکیل بهسود ـ امین الله وکیل شینکی ـ سعدالدین وکیل اوبه ـ عبدالرحیم وکیل گلران ـ عزیز الله وکیل بلخ ـ قاری عبدالله وکیل شور تیپه ـ گلاب الدین وکیل چکنی ـ محمدحسین وکیل جاغوری ـ میرزا محمد وکیل اشکاشم ـ محمدصدیق وکیل قیصار ـ عبدالستار وکیل قلعه ذال ـ امام علی وکیل دوشی.

ښاغلی ولی محمد وکیل کوچی پشت رود ـ سعادت وکیل حصارك غلجائی ـ ملك محمد همیش وکیل خوگیانی عضو کمسیون.

ز ـ کمیسیون معارف، مطبوعات، وصحیه:

ښاغلی محمداسمعیل (علم) وکیل مرکز کابل رئیس کمسیون (به کمیسیون خارجه نیز عضویت داشته)

« محمد ایوب (صابر) وکیل فرخار معاون کمسیون (» » »)

« عبد الرحمن وکیل پنجشیر منشی « (» » »)

« سیداحمد وکیل کوهدامن عضو « (» » »)

« وصال الدین وکیل سنگچارك « (» » »)

« آقامحمد وکیل نوزاد « (» » »)

« حبیب الرسول وکیل کنرها « (» » »)

ښاغلی بسم الله وکیل ازرو ـ غلام حجت الله وکیل جرم ـ عبدالقیوم وکیل اسمار ـ غلام جان وکیل اندر عضو کمسیون.

ح ـ کمیسیون مخابرات ـ فوائد عامه، معادن وصنائع وزراعت

ښاغلی محمدکبیر (عبرت) وکیل خلم، رئیس کمیسیون.

حاجی محمدرضا وکیل خوست فرنگ منشی کمیسیون.

محمدحسن وکیل پنجوائی معاون کمیسیون.

ښاغلی عبدالحکیم وکیل میدان ـ محمدامیر وکیل یکاولنگ ـ محمدابراهیم وکیل دایزنگی ـ سلطان محمد وکیل تولك ـ لعل محمد وکیل پسابند ـ حاجی مزین الدین وکیل کشند ـ ازبرو کیل جانی خیل ـ عبدالوهاب وکیل غوربند ـ خواجه محمد وکیل کشم ـ عبدالاحد وکیل شیرین تگاب ـ حاجی محمد عمر وکیل گرمسیر ـ میرباز وکیل چوکی ـ عبدالله وکیل بکوا ـ محمداکبر وکیل دایکندی عضو کمیسیون.

اسمای کمیته فرعی تدقیق پروژهٔ اصولنامهٔ ښاروالی:

ښاغلو محمد رحیم (شیدا) منشی اول مجلس و کیل مرکز حکومت اعلی میمنه ـ محمد کبیر (عبرت) منشی دوم مجلس و کیل خلم ولایت مزارشریف ـ جهاندارشاه و کیل ده سبز ولایت کابل ـ نور محمد و کیل خاکریز ولایت قندهار ـ فخرالدین و کیل غورات ولایت هرات ـ مولوی احمدالدین و کیل مرکز خوست ولایت پکتیا ـ محمدایوب و کیل تالقان ولایت قطغن ـ عبدالرشید و کیل آقچه ولایت مزار شریف ـ هدایت الله و کیل کوز کنر ولایت ننگرهار ـ محمدیوسف و کیل کهمرد حکومت اعلی پروان ـ محمدعلی (لعلی) و کیل جغتو حکومت اعلی غزنی ـ عبدالمجید و کیل بدخشان حکومت اعلی بدخشان ـ حاجی عبدالروف و کیل اناردره حکومت اعلی فراه ـ محمدمحسن و کیل موسی قلعه حکومت اعلی گرشک ـ محمد امین و کیل پشتون کوت اسمای کمیسیون وثایق دوره نهم شورای ملی:

ښاغلو محمد ایوب و کیل تالقان رئیس کمیسیون وثایق ـ جهاندار شاه و کیل ده سبز معاون کمیسیون وثایق ـ محمد محسن و کیل موسی قلعه منشی وثایق ـ هدایت الله و کیل کوز کنر منشی وثایق ـ عبدالحلیم و کیل وردك ـ عبدالرحیم و کیل بهسود ـ عبدالباقی و کیل دند ـ نورمحمد و کیل خاکریز ـ گلاب الدین و کیل ارغنداب ـ سعدالدین و کیل اوبه ـ حاجی عبدالشکور و کیل غوریان ـ عبدالوهاب و کیل انجیل ـ عزیزالله و کیل بلخ ـ عبدالرشید و کیل آقچه ـ محمدکبیر (عبرت) و کیل خلم ـ عبدالمحمد و کیل خان آباد ـ امام علی و کیل دوشی ـ عبدالقدوس و کیل جلال آباد ـ شازرین و کیل رودات امین الله و کیل ارگون ـ درمحمد و کیل جاجی ـ حاجی جان محمد و کیل زرمت ـ محمدیوسف و کیل کهمرد ـ محمد یوسف و کیل جبل السراج ـ سیدعبدالجلیل و کیل مرکز غزنی ـ محمدعلی (لعلی) و کیل جغتو ـ غلام حجت الله و کیل جرم عاشورمحمد و کیل واخان ـ حاجی محمدعمر و کیل چخانسور ـ عبدالروف و کیل اناردره ـ محمدامین و کیل پشتون کوت ـ محمدصدیق و کیل قیصار ـ محمدمنیر و کیل مرکز گرشك عضو کمیسیون ـ

(اعضای کمیسیون امور وثایق در برج جوزا ۱۳۳۷ ازمجلس عمومی تعین و تصویب شده حسب ذیل است:)

ښاغلی، جهاندارشاه، ده سبز ـ ولی محمد (رحیمی)، آقچه ـ امیر محمد، کرخ ـ محمدکبیر و کیل، خلم ـ حاجی غلام نبی، لهوگرد ـ عبدالباقی، چهاردهی ـ محمدنادر، کشك نخود ـ عطامحمد، پنجوائی ـ لعل محمد دهله، عبدالملوك، مرغاب ـ محمدظریف، گلران ـ عصمت اله، سمنگان ـ عبدالعزیز، خان آباد ـ حاجی محمدرضا، خوست فرنگ ـ امام علی، دوشی ـ عبدالقدوس، جلال کوت ـ گل محمد، کنر خاص ـ، محمد صدیق، کنرها ـ محمدسرور، ارگون ـ محمدصدیق، خوست ـ محمد کریم، سید کرم ـ عبدالحکیم، مرکزفراه ـ میرزامحمد، بکواه ـ مولوی محمدسلیم، مرکز بدخشان ـ ملا عبدالرحمن، درواز ـ حبیب اله، اندخوی ـ غلام دستگیر، جبل اسراج ـ محمدغوث، کاپیسا ـ معراج الدین مقر، ـ حبیب اله، مرکز گرشك ـ عبدالحنان، نهرسراج

فیصله تاریخ ۸ برج جوزا ۳۷ کمیسیون تدقیق وثایق نسبت وکالت وکلای ذیل دوره دهم شورای ملی.

تثبیت وثیقه واعتبارنامه وکالت ښاغلی عبدالباقی وکیل چهاردهی

«	«	«	«	محمدزمان	« کوهدامن
«	«	«	«	ولی محمد (رحیمی)	« آقچه
«	«	«	«	عبدالرحمن	« پنجشیر
«	«	«	«	محمدنوروز	« کلنگار
«	«	«	«	غلام غوث (سلیم عالمی)	« غزنی

تثبیت	وثیقه	واعتبار نامه‌وکالت	سعادت	وکیل	حصارک غلجای
«	«	«	عبدالرحیم	«	شبرغان
«	«	«	حاجی غلام نبی	«	لهوگرد
«	«	«	جهاندارشاه	«	ده‌سبز
«	«	«	عبدالرزاق	«	کوهستان
«	«	«	محمدعثمان	«	پغمان
«	«	«	محمداسمعیل(علم)	«	کابل
«	«	«	فقیرمحمد(شفا)	«	«
«	«	«	علی حیدر	«	وردک
«	«	«	حاجی عبدالوهاب	«	غوربند
«	«	«	محمدغوث	«	کاپیسا
«	«	«	محمداکبر	«	نجراب
«	«	«	بهاول	«	شرن
«	«	«	سیدعبدالعظیم	«	پښتون زرغون
«	«	«	میرزاغلام دستگیر	«	جبل السراج
«	«	«	محمدحکیم	«	کتواز
«	«	«	میرزاهدایت الله	«	کوزکنر
«	«	«	جلاد	«	بگرام
«	«	«	محمدنسیم	«	بامیان
«	«	«	میرزامحمد	«	سرخ پارسا
«	«	«	خیرمحمد	«	خوگیانی
«	«	«	گل محمد	«	خاص کنر
«	«	«	میرزامحمدعمر	«	سرکانی
«	«	«	مولوی حفیظ الله	«	سبرولی
«	«	«	پیرمحمد	«	دره پیچ
«	«	«	محمدسعید	«	اندر
«	«	«	دوست محمد	«	سرخرود
«	«	«	عبدالقدوس	«	جلال آباد
«	«	«	سیدکریم	«	کامه
«	«	«	غلام نبی	«	مهمنددره
«	«	«	میرزامحمد	«	رودات
«	«	«	شیرعلی	«	رستاق
«	«	«	معراج الدین	«	مقر
«	«	«	کمال	«	شنکی
«	«	«	غلام نقشبند	«	قره باغ

تثبیت وثیقه واعتبار نامه و کالت بناغلی امیر محمد وکیل کـرخ.
« « « « « « « محمد ناصر « یکا ولنگ
« « « « « « « مولوی محمدسلیم وکیل مرکز بدخشان
« « « « « « « لعل محمد وکیل دهله

فیصله مورخه ۱۰ جوزا ۳۷ کمیسیون تدقیق و ثایق راجع به تثبیت وکالت واعتبار نامه وکلای محترم ذیل:
تثبیت وثیقه واعتبار نامه و کالت بناغلی مولوی صالح محمد وکیل مرکز قندهار .
« « « « « « « محمد اکبر « « دایکندی .
« « « « « « « رستم علی « « نـاهور.
« « « « « « « عبدالحکیم « « مرکز فراه .
« « « « « « « میرزا محمد « « بلواه .
« « « « « « « حاجی محمدحسن « « اناردره
« « « « « « « حبیب « « شنوار.
« « « « « « « غلام سخی « حضرت امام صاحب .
« « « « « « « عبدالله « جاجی .
« « « « « « « ملامحمد « کوچی قلات.
« « « « « « « لعل گل « گومل.
« « « « « « « محمدخان « گرمسیر .
« « « « « « « شاهجهان « کوچی بلوچی گرمسیر .
« « « « « « « غلام محی الدین « بهسود.
« « « « « « « آقامحمد « نوزاد .
« « « « « « « ولی محمد « کوچی پشت رود .
« « « « « « « شادمحمد « واز خواه .
« « « « « « « عطامحمد « پنجوائی .
« « « « « « « گل محمد « جاجی میدان .
« « « « « « « محمدعلی « جاغوری.
« « « « « « « عبدالستار « قلعه ذ ا ل .
« « « « « « « عبدالقدوس « قندوز .
« « « « « « « حاجی عبدالشکور « غوریان .
« « « « « « « دوست محمد « ارغستان .
« « « « « « « ویس محمد « ارغنداب .
« « « « « « « غلام محمد « زنده جان .
« « « « « « « موسی « کوچی غزنی .
« « « « « « « محمدکریم « سید کرم .
« « « « « « « محمد صدیق « خوست .

تثبیت وثیقه واعتبار نامه و کالت بناغلی ولی محمد وکیل زرمت .
« « « « « « « « عبدالعزیز « خان آباد .
« « « « « « « « میرمحمد طاهر « فرخار .
« « « « « « « « عبدالحنان « نهرسراج .
« « « « « « « « محمدجان « شهرستان .
« « « « « « « « محمدانور « دایزنگی .
« « « « « « « « محمدرضا « خوست فرنگ .
« « « « « « « « « میر جهانگیر وکیل « درینگی قلعه .
« « « « « « « « محمد افضل « کهسان .
« « « « « « « « محمد صدیق « کنرها .
« « « « « « « « محمدسرور « ارگون .
« « « « « « « « عصمت‌الله (شرقی) « سمنگان .
« « « « « « « « دین‌محمد « گردیز .
« « « « « « « « محمدطاهر « مرکزهرات .
« « « « « « « « احمدجان « کهمرد .
« « « « « « « « کمال‌الدین « سرپل .
« « « « « « « « خایسته « اچین .

قرارمورخه ۱۱برج ۳۷ کمیسیون تدقیق وثایق در مخصوص تثبیت اعتبار نامه و کالت وکلای آتی دوره دهم شورای ملی .

تثبیت اعتبار نامه وکالت بناغلی غلام رسول وکیل‌دهرود .
« « « « « « « « محمدغوث « چخانسور .
« « « « « « « « آقاگل « پروان .
« « « « « « « « حاجی بیگ‌محمد « دره صوف .
« « « « « « « « ملاغلام نبی « نهرین .
« « « « « « « « امام علی « دوشی .
« « « « « « « « سردارخدایداد « دایه چوپان .
« « « « « « « « خلیل الرحمن « اجرستان .
« « « « « « « « محمدنادر « کشك نخود .
« « « « « « « « میرشاه جهان « واه خان .
« « « « « « « « خالقداد « قلات .
« « « « « « « « میرمحمدسرور بیگ « لعل‌سر جنگل .
« « « « « « « « میرمقیم « اشکمش .
« « « « « « « « محمدرحیم (شیدا) « مرکز میمنه .

تثبیت وثیقه واعتبارنامه‌وکالت‌بناغلی ابوبکر(محزون)وکیل باد غیثات .
« « « « « حبیب الله « گرشك .
« « « « « « محمد کبیر(عبرت) « خلم .
« « « « « « محمد ظریف « گلـران .
« « « « « « غوث الدین « ادرس کن .
« « « « « « محمدعلـی « قـادس .
« « « « « « عبدالله « لندی سین .
« « « « « « حبیب الله « اند خـوی .
« « « « « « عبدالشکور « مرغاب.
« « « « « « نازك « جدران .
« « « « « « محمد نائب « گیزاب .
« « « « « « عبدالخالق « ارزگان .
« « « « « « محمدمحسن « شین دند .
« « « « « « حاجی‌محمدرحیم « جوند .
« « « « « « محمد رجب « نهرشاهی.
« « « « « « عبدالرؤف « بلچراغ.
« « « « عبدالحکیم‌وکیل چوکی
« « « « کشمیر « کوچی کتواز
« « « « قاری عبدالله « شورتیپه
« « « « شیرمحمد « نورستان

قرار مورخه بعدازظهر ۱۱جوزا ۳۷ کمیسون تدقیق وثایق‌راجع به‌تثبیت وثیقه واعتبار نامه وکالت وکلای محترم ذیل‌دوره دهم شورای‌ملی:

تثبیت وثیقه وکالت بناغلی عبدالحکیم وکیل چوکی
« « « محمدرحیم شیدا « مرکز میمنه
« « « آغا گل « پروان
« « « واعبتار نامه‌میرآجان « پلخمری

قرار مورخه ۱۳ جوزا ۳۷ کمیسیون تدقیق وثایق درخصوص تثبیت وثیقه واعتبار نامه وکالت وکلای محترم ذیل دوره دهم‌شورای‌ملی:

تثبیت وثیقه واعتبارنامه وکالت بناغلی عبدالحکیم وکیل میدان
« « « « « « محمدیونس وکیل‌بگرامی
« « « « « « عبدالقدیر اعظمی «جغتو
« « « « « « عبدالمتین « مرکز

قرارمورخه ۱٤ جوزا ۳۷ کمیسون‌تدقیق وثایق راجع‌به‌تثبیت وثیقه وکالت‌وکلای محترم :

تثبیت	وثیقه	بناغلی	خلیل الرحمن	وکیل	اجرستان	
«	«	«	محمدظریف	«	گلران	
«	«	«	محمد نادر	«	کشک نخود	
«	«	«	میر محمدسرور بیگ	«	لعل وسرجنگل	

قرار مورخه ۱۷ برج جوزا ۳۷ کمیسیون تدقیق وثایق نسبت تثبیت و ثیقه و اعتبار نامه و کالت وکلای محترم آتی:

تثبیت	اعتبارنامه وکالت	بناغلی	محمد اکرم	وکیل	سنگ چارك	
«	«	«	«	محمد غلام	«	بغلان
«	«	«	«	عبدالوهاب	«	پرچمن
«	وثیقه و اعتبارنامه	«		عبدالخالق	«	اررگان
«	«	«	«	غلام فاروق	«	ترین
«	«	«	«	میرزا محمد	«	اشکاشم
«	«	«	«	عبدالرحمن	«	درواز
«	«	«	«	عطا محمد	«	شورابك

قرار مورخه ۲۱ جوزا ۳۷ کمیسیون تدقیق وثایق راجع به تثبیت اعتبار نامه و کالت وکلای محترم ذیل:

تثبیت	اعتبارنامه	وکالت	بناغلی	عبدالغفور	وکیل	سیین بولدك
«	«	«	«	میرزامحی الدین	«	غورات
«	«	«	«	حفیظ الله سیرت	«	تالقان
«	«	«	وثیقه	حبیب الله	«	اندخوی
«	«	«	«	حاجی احمد	«	دولت آباد
«	«	«	«	محمد نائب	«	گیزاب
«	«	«	«	قاری عبدالله	«	شورتیپه
«	«	«	«	کشمیر	«	کوچی کتواز
«	«	«	«	مولوی محمدرجب	«	نهرشاهی
«	«	«	«	نازك	«	جدران
«	«	«	«	خالقداد	«	قلات
تثبیت	وثیقه وکالت	بناغلی		غلام رسول	وکیل	دهراوُد
«	«	«	«	محمدغلام	«	بغلان
«	«	«	«	دین پادشاه	«	موسی خیل منگل
«	«	«	«	الیاس الدین	«	بلخ

قرار تاریخی ۲٤ جوزای ۳۷ کمیسون تدقیق وثایق راجع به تثبیت اعتبار نامه و کلای محترم آتی:

تثبیت	اعتبار نامه	بناغلی	محمد موسی	وکیل	کشنده	
«	«	«	محمدخان	«	قرقین	

کمیسون‌های (۷) گانه شورای ملی که در برج جوزا ۳۷ ازمجلس محترم عمومی تعین و تصویب گردیده اند حسب ذیل است:

الف ـ کمیسون وضع، تفسیر وتغیر قوانین امور داخله، قبایل وسمع شکایات:
بناغلی جهاندار شاه وکیل ده سبز ـ بناغلی میرزا محمد وکیل بکواه ـ بناغلی محمد نسیم، بامیان بناغلی ـ خالفداد، قلات ـ بناغلی محمد اکبر، دایکندی ـ بناغلی محمد یونس، بگرامی ـ بناغلی لعل محمد، زهله ـ بناغلی غوث الدین وکیل ادرسکن ـ بناغلی محمد افضل وکیل کهسان ـ بناغلی میرزا فخرالدین وکیل غورات بناغلی محمد موسی وکیل کشنده ـ بناغلی میرمقیم وکیل اشکمش ـ بناغلی غلام نبی وکیل نهرس ـ بناغلی میرزا محمد وکیل رودات ـ بناغلی سید کریم وکیل کامه ـ بناغلی محمد صدیق وکیل مرکز خوست ـ بناغلی گل‌محمد وکیل حاجی‌میدان ـ بناغلی محمدغوث وکیل چخانسور ـ بناغلی عبدالرحمن وکیل درواز بناغلی حبیب‌الله وکیل اندخوی ـ محمدحکیم وکیل کتواز ـ بناغلی عبدالخان وکیل نهرسراج ـ بناغلی محمد اکرم وکیل سنگ‌چارک بناغلی ـ محمدغلام وکیل بغلان ـ بناغلی عطامحمد وکیل پنجوائی

ب : کمیسون امور مالی بودجه وتجارت:
بناغلی عبدالحکیم وکیل مرکز فراه ـ بناغلی عبدالعزیز وکیل خان آباد ـ بناغلو غلام‌غوث وسلیم عالمی وکیل غزنی بناغلی گل‌محمد وکیل خاص کنر ـ بناغلی غلام‌نبی وکیل لهوگرد ـ بناغلی محمد انور وکیل دایزنگی بناغلی محمد زمان وکیل کوهدامن ـ بناغلی حاجی محمد وکیل کوچی قلات ـ بناغلو عبدالخالق وکیل ارزگان ـ خلیل‌الرحمن وکیل رستاق ـ محمد علی وکیل قادس ـ میر محمد وکیل کرخ ـ غلام محمد وکیل گلدره ـ حاجی بیگ‌محمد وکیل دره صوف ـ عصمت‌الله (شرقی) وکیل سمنگان ـ حفیظ الله (سیرت) وکیل تالقان ـ میر جهانگیر وکیل ینگی قلعه ـ محمد صدیق وکیل کنرها ـ عبدالمتین وکیل برکز ـ محمد کریم وکیل ـ سیدکرم ـ ولی محمد وکیل زرمت ـ محمد حسن وکیل نارادره ـ حاجی سید شیر وکیل کشم ـ محمد علی بیگ وکیل جرم ـ عبدالرحمن وکیل پنجشیر ـ معراج الدین وکیل مقر ـ محمد علی (لعلی) وکیل جاغوری ـ موسی وکیل کوچی، غزنی ـ محمدخان وکیل گرمسیر ـ شاه جان وکیل کوچی بلوچی گرمسیر ـ

ج ـ کمیسون خارجه:
بناغلو کمال الدین وکیل سرپل ـ علی حیدر وکیل وردك ـ هدایت‌الله وکیل کوز کنر ـ محمد نادر وکیل کشك نخود ـ محمد محسن وکیل شین دند ـ حاجی عبدالشکور وکیل غوریان ـ قاری عبدالله وکیل شور تپه ـ حاجی محمد رضا وکیل خوست و فرهنگ ـ شیرعلی وکیل رستاق ـ لعل گل وکیل گومل ـ عبدالرازق وکیل کوهستان ـ غلام نقشبند وکیل قره باغ ـ حبیب‌الله وکیل گرشك ـ

د ـ کمیسون اداری وزارت عدلیه: ـ مولوی حفیظ الله وکیل سروبی ـ محمد رجب وکیل نهرشاهی ـ خیر محمد وکیل خوگیانی ـ ویس محمد وکیل ارغنداب ـ محمد ظریف وکیل گلران ـ محی الدین وکیل تولك ـ حاجی ملا بابه وکیل اندراب ـ میرا جان وکیل پل خمری ـ محمدسرور ـ وکیل اورگون ـ دین پادشاه وکیل موسی خیل منگل ـ مولوی محمدسلیم وکیل مرکز بدخشان ـ محمد اکبر وکیل نجراب ـ ملاشاه محمد وکیل وازخواه ـ عبدالحکیم وکیل چوکی

هـ: کمیسون امور وزارت دفاع ملی:

ښاغلو سید عبدالعظیم چینی وکیل، پشتون زرغون- عبدالملوک وکیل مرغاب- سیدایشان جان وکیل چاه آب- عبدالحکیم وکیل میدان- عبدالغفور وکیل اسپین بولدک- میر محمد سرور وکیل لعل وسرجنگل- غلام فاروق وکیل تیزین- شیر محمد- وکیل نو رستان - عبدالله وکیل جاجی، میرزا محمد وکیل اشکاشم- جلادخان وکیل بگرام -عبدالله وکیل لندی سین.

و: کمیسون معارف، صحیه ومطبوعات:

ښاغلو، فقیرمحمد شفاء وکیل مرکز کابل، غلام سخی (پوبل) وکیل حضرت امام صاحب- ابوبکر (محزون) وکیل باد غیثات- عبدالباقی وکیل چاردهی- دوست محمد وکیل- ارغستان- غلام رسول وکیل دهراود- محمدصدیق وکیل اوبه خایسته وکیل اچین- پیرمحمد وکیل دره پیچ- دین محمد وکیل گردیز- حاجی عبدالوهاب وکیل غور بند -عبدالقدیر (واعظی) وکیل جغتو

ز: کمیسون مخابرات، فواید عامه، زراعت، معادن وصنایع

ښاغلو- محمدطاهر، وکیل مرکز هرات- عبدالرحیم وکیل شبرغان، محمدناصر وکیل یکاولنگ محمدنایب وکیل گیزاب- عبدالوهاب وکیل پرچمن- احمدخان وکیل دولت آباد- میرمحمد طاهر وکیل فرخار- عبدالقدوس وکیل قندوز- میرزا محمد عمر وکیل ترکانی- مازك خان وکیل جدران -شاه جان وکیل واخان- محمد غوث وکیل کاپیسا- کشمیر وکیل کوچی کتواز.

اعضای رئیسه کمیسیونهای (۷) گانه دوره دهم شورا که در برج جوزا ۳۷- از مجلس عمومی تعین وتصویب گردیده اند:

۱- کمیسیون امورمالی، بودجه وتجارت:

ښاغلی عبدالحکیم (اسپین) وکیل مرکز فراه، رئیس کمیسیون- ښاغلی عبدالعزیز وکیل خان آباد معاون رئیس کمیسیون- ښاغلی غلام غوث (سلیم عالمی) وکیل غزنی منشی کمیسیون- ښاغلی گل محمد وکیل خاص کنر منشی کمیسیون.

۲- کمیسیون خارجیه:

ښاغلی کمال الدین وکیل سرپل رئیس کمیسیون- ښاغلی علی حیدر وکیل وردك معاون کمیسیون ښاغلی هدایت الله وکیل کوز کنر منشی کمیسیون.

۳- کمیسیون مخابرات، فوائد عامه، زراعت، معادن و صنایع:

ښاغلی محمد طاهر وکیل مرکزهرات رئیس کمیسیون- ښاغلی عبدالرحیم وکیل شبرغان معاون کمیسیون- ښاغلی محمد ناصر وکیل یکاولنگ منشی کمیسیون.

٤- کمیسیون صحیه، معارف و مطبوعات:

ښاغلی دکتور فقیر محمد (شفا) وکیل مرکز کابل رئیس کمیسیون- ښاغلی غلام سخی (پوبل) وکیل حضرت امام صاحب معاون کمیسیون- ښاغلی ابوبکر (محزون) وکیل بادغیسات منشی کمیسیون.

امور مجلس عالی اعیان

لوایح و پروژهٔ معاهدات موافقت نامه ها و اصولنامه ها و قوانین موضوعه ذیل درظرف سال ۱۳۳٦ بعد از تصویب مجلس شورای ملی به مجلس اعیان واصل و پس از غور و مداقه مجلس، تصویب و تائید گردیده است :

۱ : تعدیل اصل ۲ وضمیمه ۱۳ اصولنامه حاضری ورخصتی مامورین
۲: معاهدهٔ مودت بین حکومت شاهی افغانستان واتحادیه برما در (۸) ماده
۳ : راجع به قرارداد کمیساران سرحدی دولتین افغانستان وایران در (۱۵) ماده
٤ : تعدیل مادهٔ (۱۰۹) قانون استخدام وترفیع وتقاعد عسکری
٥: پروژهٔ اصولنامه تشکیل ووظایف مجالس مشورهٔ ولایات در (۱۸) ماده
٦ : موافقت نامه هوانوردی بین حکومت شاهی افغانستان وحکومت جمهوری پاکستان در (۱۵) ماده
۷ : پروژه تشکیل جدید حکومت شبرغان وتعدیل آن از حکومت کلان به حکومت اعلی
۸ : پرژه تشکیل جدید یک علاقه داری درلعل پور ولایت ننگرهار
۹ : پروژهٔ تشکیل جدید علاقه داری درجه ۲ در برگ متال مربوط ولایت ننگرهار
۱۰ : پروژه اصولنامهٔ هوانوردی ملکی درافغانستان (۷۰) ماده وضمایم آن
۱۱ : پروژه تشکیل جدید حکومت چخانسور وتعدیل آن ازحکومت محلی بحکومت کلان
۱۲ : موافقتنامه بین المللی درمورد لوازم تربیتی علمی وعرفانی ۱۸ ماده وضمایم آن
۱۳ : تعدیل ماده (۱۷) اصولنامه تعین میعاد استماع دعاوی
۱٤ : موافقت نامه راجع به تبادله اموال وتادیه ها بین حکومت افغانستان ودولت جمهوریت مردم چین در (۱۵) ماده وضمایم آن .
۱۵ : راجع به مدیریت هوانوردی ملکی که بریاست هوانوردی ارتقا یافته .
۱٦ : راجع به بیست ماده تعدیلات مجلس شورای ملی دایر به پروژه اصولنامه شاروالی
۱۷ : پروژه تشکیل جدید حکومت اعلای گرشک
۱۸ : ضمیمه اصولنامه تعین میعاد واستماع دعاوی
۱۹ : تشکیل جدید حکومت کوهدمن که ازحکومت محلی به حکومت کلان ارتقا یافته وراساً بولایت کابل مربوط گردیده
۲۰: پروژهٔ منع زرع وتجارت وخرید وفروش وورود وصدور واستعمال تریاک درافغانستان .
۲۱: راجع به موضع الحاق افغانستان به کنوانسیون بین المللی سرک وترانسپورت
۲۲: پروژهٔ اصولنامه تقسیمات ملکیه درافغانستان در چهارده فصل و پنجاه ماده

صدارت عظمی

تشکیل :

صدر اعظم	ج ،ع، ج،ل،ع والاحضرت سردار محمد داؤد
لمړی معاون	ع، ج،س،ا، علی محمد .
دوهم معاون	ع،ج،ل، ع، والاحضرت سردار محمدنعیم

دقلم مخصوص مدیریت :

داکتر محمد حسن (شرق) شپږمه رتبه مامور دپنځمی رتبی کفیل

مامور په اتمه رتبه یوتن

د وزیرانو عالی مجلس :

مدیر په ٤ رتبه	ع،ج، محمد مرید دوزیرانو عالی مجلس دمنشی وکیل
تاپیست په ٥ «	ص، اختر محمد .
مامور په ٦ «	ص، سعید احمد .

دتحریراتو مدیریت :

مدیر په ٤	رتبه	ص ، غلام جیلانی
مامور په ٦	«	دوه تنه
« « ٨	«	یوتن
« « ٩	«	« «

دقوانینو مدیریت:

څلورمه رتبه مامور	ص،فقیر نبی (الفی) دمدیرد کفیل په حیث
(٥) « ماموران	دوه تنه
(٦) «	« «
١٠ « مامور	یوتن دتاپیست په حیث

دعارضینو مدیریت:

دڅلورمه رتبه مامور	ص، داکترمحمدحسن شرق، دمدیرد وکیل په حیث
(٦) « ماموران	دوه تنه
(٧) « مامور	یوتن
(٨) « «	« «
(٩) « «	« «

دمامورینو مدیریت:

څلورمه رتبه مامور	ص، محمدابوبکر دکفیل په حیث
(٦) « «	یوتن
(٨) « «	«

دمحاسبی مدیریت:

(٤) رتبه‌مامور	ص، فضل‌حق دمدیر په‌حیث
(٦) « «	۱ تن
(۷) « ماموران	(۲) تنه
(۹) « «	(۲) «
(۱۰) « «	(۲) «

دپانو مدیریت:

٤ رتبه‌مامور	ع، محمد رفیق‌دمدیر په‌حیث
٦ « «	۱ تن
۸ « «	۳ تنه
۹ « «	۳ «
۱۰ « «	۲ «

دحفظیی خانگه:

٦ رتبه‌مامور	۱ تن
۹ « ماموران	۲ تنه
۱۰ « مامور	۱ تن

دتبیض خانگه:

٦ رتبه‌مامور	۱ تن
۷ « ماموران	۲ تنه

دمحا کماتو لوی ریاست:

لوی‌رئیس له‌رتبی‌وتلی . . .

دتمیز محکمه:

۲ رتبه‌مامور	ع،ص، محمدشریف‌ترهِ‌کی د کفیل په‌حیث
۳ « «	. . .
٤ « «	۲ تنه ص فیض‌محمد..
٥ « «	۲ تنه ص حبیب‌اله ...
۸ « «	۱ تن
۱۰ « «	۱ تن

دمرافعی محکمه:

۱ رتبه‌مامور		ع،ص، محمدشفیع‌درئیس‌په‌حیث
٤ « «		ص، محمدهاشم‌د کفیل په‌حیث
٥ « «	۲ تنه	ص، محمد انعام کفیل- ص‌عبدالهادی کفیل
۱۰ « «	۱ تن	

دابتدایی محکمه:

۲	رتبه‌مامور	ع،ص عبدالسلام درئیس په‌حیث
٤	» »	ص نورالدین-ص‌میرغلام محمد
٥	» »	ص میرعباس..
٦	» »	(۱) تن
۸	» »	(۱) تن
۱۰	» »	(۱) تن

دیوان د ارتباطو مدیریت:

٤	رتبه‌مامور	ص فقیرنبی‌الفی دمدیرد کفیل په‌حیث
٦	» »	(۲) تنه
۸	» »	(۱) تن
۱۰	» »	(۱) تن

دپلټنې لوی رئیس درتبې نه وتلی(دمحاسباتو دعالی‌دیوان اوداداری پلټنې لوی‌آمر)..

۸	رتبه‌مامور	(۱) تن
۱۰	» »	(۱) تن د تایپست په‌حیث

دمحاسباتو عالی دیوان:

۱	رتبه‌مامور	ع،ص‌حبیب‌اله درئیس‌په‌حیث
۳	» »	حقوقی‌متخصص. .
۳	» »	دمدعی‌العموم په‌حیث

(الف) دارالانشأ:

۳	رتبه‌مامور	. . .

ددارالانشأدتحریراتو څانګه:

٤	رتبه‌مامور	ص محمدصدیق د کفیل‌په‌حیث
٦	» »	۱ تن
٦	» »	۳ تنه
۸	» »	۲ »

ددارالانشأد پانو څانګه:

٦	رتبه‌مامور	۱ تن
٦	» معتمد	۱ »
۷	» ماموران	۲ تنه

(ب) توحید:

۳	رتبه‌مامور	۱ تن
۹	» »	۱ »

دتوحید دوارداتو خانگه:

۵	رتبه مامور	ص محمد نعیم
٦	« «	۲ تنه

دتوحید دمصار فاتو خانگه:

۵	رتبه مامور	ص محمد اسحق
٦	« «	۲ تنه

دتوحید د دولت داموالو ددارایی خانگه:

۵	رتبه مامور	. . .
٦	« «	۲ تنه

(ج) مراقبین:

۵	رتبه سرمراقبان	۱۷	تنه
٦	« مراقبان	۳٤	«
۵	« فنی بر آوردیان	۲	«
۵	« صحی فنی ماموران	۲	«
۵	« انگلیسی ترجمان	۱	تن

(د) محاکم:

امرلی محکمه:

۳	رتبه مامور	ص میر محمد
٤	« غړی	۳ تنه (ص عبدالغفار ـ ص، محمد حسن...)

دوهمه محکمه:

(۳) رتبه مامور	ع محمد سلیم
(٤) « غړی	۲ تنه غلام جیلانی کفیل..

دریمه محکمه:

(۳) رتبه مامور	ع عبدالعلی.
(٤) « «	۳ تنه ص سعدا له کفیل ، ص عبدالرزاق..

دپلتنی ریاست:

(۱) رتبه مامور	ع ص پاینده محمد درئیس په حیث
(۳) « «	ع محمد عمر دمعاون په حیث
(٤) « «	ص محمد یوسف وحدت دمدیر د کفیل په حیث
(٦) « «	۲ تنه
(۸) « «	۲ «
(۱۰) « «	۲ «

لمړی گروپ:	
دالف کمسیون:	
(۳) رتبه مامور	ع عبدالەغفارشاد دگروپ درئیس په حیث
(٤) « «	ص محمد یوسف دکفیل په‌حیث
(٥) » »	ص عبدالغنی » »
دب کمسیون:	
(٤) رتبه‌مامور	ص محمدزمان دکفیل په‌حیث
(٥) رتبه «	ص محمد اکبر دکفیل په حیث
(٦) » »	۱ تن
دوهم گروپ:	
دالف کمیسیون:	
(۳) رتبه مامور	ع، غلام دستگیر درئیس په حیث
(٤) » »	ص، عبدالەرمق
(٥) « «	ص، حضرت الدین د کفیل په‌حیث
دالف کیمسیون:	
(٤) رتبه‌مامور	ص، حشمت امله.
(٥) » «	فتح محمدد کفیل په‌حیث
(٦) » «	۱ تن
دریم گروپ:	
دالف کمسیون:	
(۳) رتبه مامور	...
(٤) « «	ص، عبدالروف دکفیل په‌حیث
(٥) « «	ص، محمدانور
دب کمیسیون:	
(٤) رتبه‌مامور	ص، نجیب اله
(٥) رتبه	ص، غلام نبی دکفیل په حیث
(٥) »	۱ تن
خلورم گروپ:	
دالف کمیسیون	
(۳) رتبه مامور	ع، عبدالغفار درئیس په‌حیث
(٤) » »	ص، عبدالوکیل دکفیل په حیث
(٥) « «	عبدالغفور دکفیل په‌حیث

دب کمیسیون:

(٤) رتبه مامور	ص‌سردار سلطان‌محمود درئیس په‌حیث
(٥) » »	ص، غلام‌دستگیرد کفیل په حیث
٦ » »	۱ تن

دا امپیک ریاست:

(۱)رتبه مامور	ع،ص محمد فاروق سراج درئیس په‌حیث

داجرائیی خانګه:

(٤) رتبه‌مامور	ص، عبدالمجید ابدالی
(۱۰) » »	۲ تنه
(۸) » »	۱ تنه

فنی خانګه :

(٥)رتبه‌مامور	ص، نورمحمد
(۷) » »	۲ تنه
(۱۰) » »	۱ تن

د نشراتو خانګه :

(٦) رتبه ما مو ر	۱ تن
(۱۰) » »	» »

دپانوخانګه:

(۱۰)رتبه‌مامور	۱ تن

دسپورت فابریکه:

(٥) رتبه مامور	۱ تن
(۸) » »	۱ تن

امور صدارت عظمی

ریاست دیوان محاسبات:

امور یکه ریاست دیوان محاسبات درظرف سال ۳٦- ۳۷ بانجام آن موفق گردیده است به ترتیب آتی خلاصه میشود:

۱- ویزه تخصیصات: تعداد ویزه ٦۷۰۵ قطعه حاوی اجرای مبلغ ۹۷/ ۱۳۱۸٦۷۳۷٤۹ افغانی

۲ - ویزه تحقق: تعداد ویزه ۱۸۰۰ قطعه متضمن ۲۰۳۳٤ قطعه سند و حاوی اجرای مبلغ ۲۷۲۳۱٦۲٦۰۱۳٤ افغانی

۳- ویزه استیذان پیشکی : ۱۲٤۵ قطعه متضمن ۳٦۹۲ قطعه سند حاوی اجرای مبلغ ٤۰٤٦۵۱/۳۳۵/۷۰ افغانی،

٤ - ویزه تحقق محسوبی: ۲۳۱ قطعه متضمن ۱۷٦۷۹ قطعه سند حاوی اجرای مبلغ ۷۲/ ۲٤۸۰۷۳۸ افغانی

۵- ویزه مقاوله ها: ۱۳۸ قطعه متضمن ۲۱۱۷ قطعه سند.

٦- تفتیش اجمال جنسی ۱۸۷۲۷ قطعه.

۷- دراثر غور وتدقیق ویزه ها ماده ۲-۳-٤ مبلغ ٤۵/ ۱۳ ۱۷۳۰ افغانی بقناعت محاسبین وصاحبان استحقاق بمفاد دولت وضع گردید.

۸- تفتیش وویزه بعدی حساب نقدی: ۱۷۰ حساب در ۹۰۱۰۰ ورق سند مورد اعتراض واقع وبغرض فیصله بوزارتخانه های مربوط تحت دوران می باشد.

۹- فقراتیکه تفتیش وبغرض تدقیق محول وپس ازاصدر فیصله بمراجع مربوط ابلاغ گردید ۲۲ فقره.

ریاست تفتیش:

ریاست تفتیش درجریان سال ۳٦ بانجام وارسی امور ذیل پرداخته است:

تفتیش ورسیدگی عرائض اهالی قندهار وحکومت اعلی گرشک که بمقام منیع صدارت عظمی تقدیم نموده بودند، توسط هیأت سه نفری تحت ریاست ع، عبدالغفارشادرئیس گروپ اول ریاست تفتیش اداری.

تفتیس دوایرمرکزی وحکومت کلان بلخ ولایت مزارشریف توسط هیئت مختلفه ریاست تفتیش ووزارت داخله تحت ریاست ع محمد یوسف «وحدت» رئیس گروپ دوم ریاست تفتیش اداری.

تفتیش امور فوایدعامه مشرقی توسط هیئت مختلفه ریاست تفتیش صدارت ووزارت فوایدعامه تحت ریاست ع عبدالغفار رئیس گروپ چهارم.

تفتیش موضوع عرض غلام محی الدین گدامدار مقروچراغ نام تحت ریاست ص عبدالروف «ویسا» عضو ریاست تفتیش اداری.

تفتیش امور سپین غرترانسپورت توسط هیأت تفتیش مختلفه ریاست تفتیش اداری صدارت عظمی وزارت داخله وریاست ترانسپورت عمومی، تحت‌ریاست بناغلی میر غیاث الدین عضو گروپ سوم ریاست تفتیش اداری .

تفتیش امور شرکت‌سهامی نقلیات توسط هیئت مختلفه ریاست تفتیش اداری‌ودیوان‌محاسبات صدارت ووزارت دفاع ملی تحت ریاست بناغلی عبدالغفار رئیس گروپ اول ، ریاست تفتیش اداری.

تفتیش امورریاست انحصارات دولتی تحت ریاست ع‌غلام دستگیر معاون ریاست تفتیش اداری صدارت عظمی .

تفتیش امور ریاست دیپو تعاونی توسط نمایندگان مختلفه دیوان محاسبات‌و مدیریت قلم مخصوص وریاست تفتیش اداری تحت ریاست ع،ص سید احمدشاه معین وزارت فوائد عامه.

تفتیش اموررياست کوپراتیف‌مامورین توسط هیأت‌مختلفه دیوان محاسبات وریاست تفتیش اداری صدارت عظمی تحت ریاست ع محمد یوسف (وحدت) رئیس گروپ دوم ریاست تفتیش اداری.

تفتیش امورفوائدعامه ولایت‌قندهار،حکومت‌اعلی غزنی‌توسط هیأت‌مختلفه وزارت فوائد عامه‌وریاست تفتیش‌اداری تحت‌ریاست ص حبیب‌الله‌رئیس کمیسیون گروپ‌سوم.

فقرات وموضوعات سال ۳۶ وسالهای‌ماقبل که بعدازغور انجمن تحقیق‌وطی مراتب غرض تطبیقات بمراجع مربوطه‌راجع‌شده:

اوراق مربوطه به‌تفتیش امور ریاست پوهنتون.
« « « مکتب‌خوشحال خان.
« « « مدیریت مامورین وغیره دوائر وزارت‌معارف.
« « « حکومت کلان کاپیسا ودوائر مرکزی حکومت‌اعلی‌پروان.
« « « مدیریت مامورین وزارت‌داخله.

اوراق تفتیش حکومت دایکندی مربوط حکومت کلان دایزنگی.
« « « یکه‌ولنگ مربوط حکومت کلان دایزنگی.
« « « کلان قلات مربوط ولایت‌قندهار.

اوراق تفتیش علاقه‌داری شنگی مربوط ولایت قندهار .

موضوعات متفرقه‌که درسال ۱۳۳۶ تحت اجراء آمده:

تفتیش امور جایداد منقول وغیرمنقول وحاصلات املاک ملك قیس وارجاع آن بعد از طی مراتب اصولی بوزارت داخله .

موضوع دعوی و گفتگوی زمین وحفر نهرگج محمد علی بین‌مردم الیاس‌خیل وجبار خیل .

انفصال دوسیه موضوع منازعه‌بین بناغلی میاء حسین وبناغلی داکتر عبدالمجید .

موضوع گفتگوی زمین محمدموسی کاظم وورثه میرغلام .

موضوع گفتگوی اسباب‌واملاك سیدك ونو نیاز که‌بین حکومت و یك‌عده اهالی متنازع‌فیه بود .

تحقیق اوراق اسباب تفتیش آمریت تفتیش وماموریت قلم‌مخصوص ولایت قندهار که‌تفتیش آن‌ازطرف وزارت داخله صورت گرفته .

اشتراك درفقره تفتیش دستبازی تیل قوماندانی ح پ •
تحقیق موضوع عرض محمدعلم بامیانی مربوط حکومت اعلی پروان •
اشتراك نمایندهٔ ریاست تفتیش درراس هیئتیکه مرکب ازنمایندگان وزارت مالیه وولایت کابل جهت تطبیق اسناد ملکیت اهالی ده سبزوغیره مواضع تعین شده اند •

تحقیق اوراق تفتیش امورموسسه ساختمان فابریکه برق سروبی ومصارف آن تحت اثرښاغلی رئیس تفتیش صدارت •

تحقیق اوراق تفتیش نمایندگیهای شرکت اتحادیه پنبه درولایات شمالی تحت اثر ښاغلی رئیس تفتیش صدارت •

تحقیق دوسیه های اوراق تفتیش دیپو درانجمن ریاست تفتیش صدارت •

ریاست تمیز:

موضوعاتیکه درجریان سال گذشته بغرض و بررسی وتحقیق مزید بغرض تمیز خواهی بریاست تمیز محول گردیده است حسب ذیل ارائه میشود:

الف: دربارهٔ فقراتیکه فیصله بعمل آمده وبغرض تطبیق وتعمیل فیصله ریاست تمیز بمراجعش ارسال گردیده ۳۸ فقره •

ب: فقراتیکه بغرض رفع نواقض ترديد گرديد ۱۷ فقره.

ریاست محکمه مرافعه:

فقراتیکه بغرض فیصله طور مرافعه خواهی بریاست محکمه مرافعه رجعت داده شده به ترتیب ذیل اختصار آن ارائه میشود :

درسال ۱۳۳۶ شصت وسه قضیه محوله در ریاست محکمه مرافعه موردغور ومداقه قراریافته و دربارهٔ آن فیصله صادر گردیده است.

درسال ۱۳۳۷ ازجملهٔ قضایایکه به محکمه مرافعه محول گردید درباره بیست قطعهٔ آن فیصله صادرهٔ گردیده است.

ریاست محکمهٔ ابتدائیه:

فیصله های که درسال ۱۳۳۶ ـ ازریاست محاکمات ابتدائیه صدارت عظمی صادرشده:

الف :جزای نقدی : درباره (٤٠) نفر در ۱۵ فقره جمعاً مبلغ (٥٤٥٣٤٩) افغانی .
ب: جزای طرداز ماموریت در (۸) فقره در باره (۱۰) نفر.

ج: جزای حبس در (۱۰) فقره دربارهٔ (۲۰) نفر بمیعاد مختلف از ۱۰ سال تا ۳ روز صادر گردیده است باحکم تحصیل ۱۹ لك افغانی مال دیپو.

د: تنقیص قدم درباره (٤) نفر ازیك سال تا ۳ ماه .
هـ: تعطیل ملازمت درباره (۳) نفر از ۳ سال تا ۵ ماه.
و: برطرف ۱۷ نفردر (٤) فقره .

ز: ـ کسر معاش (۱۸) نفردر (۲) فقره ازیك ماه تا سه روز .
ح: ـ بری الذمه (۳۲) نفر.

ترفیعات :

ښاغلی غلام جیلانی مامور رتبه چهار مدیریت تحریرات درسلسله ترفیعات سنوی برتبه ۳ ترفیع نموده است

« محمداختر	«	« ٤	«مجلس عالی وزراء «	«	«	برتبه ۳	«	«
« حشمت الله	«	« ٤	عضو تفتیش اداری	«	« «	برتبه ۳	«	«
« میرعباس	«	« ٤	محکمه ابتدائیه ریاست محاکمات	«		برتبه ۳	«	«

دخارجه‌چارو وزارت

تشکیل :

دخارجه چارو وزیر	ع،ج،ل،ع سردار محمدنعیم
درتبی دچوکات نه‌دباندی دلوی‌سفیر په‌حیث‌مشاوران	دوه‌تنه .
په لمړی رتبه‌دمختار وزیر په‌حیث	دوه‌تنه.
سیاسی‌معین په‌لمړی‌رتبه	یوتن .
اداری‌معین « « »	ع،ج‌غلام‌محمدسلیمان.

دشفراو قلم‌مخصوص لوی مدیریت :

لوی‌مدیر په (۳) رتبه	ع،نثاراحمد شیرزی.
دقلم مخصوص منشی‌په (٤) رتبه	غلام‌محمد نیکزاد
غړی‌په (٦) رتبه	یوتن .
« » (۸) رتبه	یوتن .
» « (۹) رتبه	دری‌تنه.

سیاسی لوی مدیریت :

لوی‌مدیر په (۲) رتبه	ع،نوراحمداعتمادی(۲رتبه)دکفیل په‌حیث.

دافریقا اومنځنی ختیزڅانگه :

مدیر په (۳) رتبه	ع،عبدالقیوم عطائی
غړی‌په(۷) رتبه	یوتن
» « (۹) رتبه	» »

دامریکا او اروپا څانگه :

مدیر په(۳) رتبه	ع،ص عبدالقیوم (۲) رتبه درتبی په‌حفظ
غړی په (۷) »	یوتن
» » (۹)	» »

دآسیادختیز څانگه :

مدیر په(۳) رتبه	ع،محمدنعیم یونسی .
غړی په (۷) رتبه	یوتن .
» » (۹) رتبه	» »

داقتصادی څانگه :

مدیرپه (۳)رتبه	ص،زلمی‌محمود غازی (۷رتبه) دموجوده رتبی په‌حفظ دکفیل په‌حیث .
غړ په (٦) ر تبه	یوتن .
» » (۸) »	دوه‌تنه .

دمتحده مللو څانگه :

مدیر په(۳) رتبه	ص محمدیونس رفیق (۸رتبه) دموجوده رتبی په‌حفظ دکفیل په حیث .
غړی‌په (٥) »	یوتن .

غړی په (٦) «	څلور تنه
« « (۷) «	یو تن .

دتدقیق او مطالعاتو څانګه :

دڅانګی آمران په (۱) رتبه	څلور تنه .
متتبع « (۲) «	اته تنه .
سکرتر « (٥) «	څلورتنه.

د کتابخانی څانګه :

دکتابخانی آمر په (۷) رتبه	یو تن .
« معاون « (۸) «	«
دمطبوعاتی معاون په (۸) «	«

دتشریفاتو ریاست :

رئیس په (۲) رتبه	ع، ص جلال الدین طرزی (۱) رتبه .
تشریفاتی معاون په (٥) رتبه	یو تن .
اداری معاون په (٥) رتبه	«
غړی « (۹) «	«
غړی « (۱۰) «	«

داداری لوی مدیریت :

لوی مدیر په (۲) رتبه	ع، ص محمدشعیب (۱) رتبه .

دقونسلګری او تابعیت مدیریت :

مدیر په (٤) رتبه	یو تن .
غړی « (۸) «	«
غړی « (۱۰) «	«

دویزی مدیریت :

مدیر په (٤) رتبه	ص، سیدمحمدامین .
غړی « (۸) «	یو تن
غړی « (۹) «	.

د مامورینو مدیریت :

مدیر په (٤) رتبه	ص، محمدولی (٦) رتبه درتبی په حفظ دکفیل په حیث .
معاون « (٦) «	یو تن .
غړی « (۸) «	«
« « (۹) «	دوه تنه

دآرشیو لوی مدیریت :

لوی مدیر په (۲) رتبه	ع، ص محمدیونس سروری .

داجرائیی خانگه :	
مرستیال په (٥) رتبه	یوتن
غړی « (٧) «	»
» « (٨) «	دوه تنه
» « (٩) «	١ تن
» « (١٠) «	»
د تبییض خانگه:	
مرستیال په (٥) رتبه	یوتن
غړی « (٧) «	»
غړی « (٨) «	»
غړی « (٩) «	دری تنه
غړی « (١٠) «	٥ تنه
داظیبی خانگه :	
مرستیال په (٥) رتبه	یوتن
غړی « (٧) «	»
غړی « (٨) «	٢ تنه
غړی « (٩) «	٣ تنه
غړی « (١٠) «	٤ تنه
د محاسبی او لوازمو مدیریت :	
مدیر په (٤) رتبه	ص، عبدالستار .
مرستیال په (٥) «	یوتن .
مامور « (٦) «	»
غړی « (٧) «	»
غړی « (٨) «	دوه تنه
غړی « (٩) «	» »
غړی « (١٠) «	» »
دلوازمو خانگه:	
مامور په (٦) رتبه	یوتن
غړی « (٧) «	»
غړی « (٨) «	دوه تنه
غړی « (٩) «	دوه تنه
غړی « (١٠) «	دوه تنه .

افغانی نمایندگی په خارج کښی

په واشنگټن کښی افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (پەدرتبی دچوکات نه دباندی)	ع، ج محمد هاشم میوند وال
لمړی سکرتر اومستشار په (۲) رتبه	ع، ص فضل احمد شیرزاد
دوهم سکرتر په (٦) رتبه	یوتن
آتشه په (۹) رتبه	دوه تنه

په ماسکو کښی افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبی دچوکات نەدباندی)	ع،ج عبدالحکیم شاه عالمی
لمړی سکرتر په (٤) رتبه	ص عطاءالله ناصر ضیائی
دوهم « په (٦) «	یو تن
آتشه « (۹) «	«

په لندن کښی افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبی دچوکات نەدباندی)	ع، ج محمد کبیر لودین
لمړی سکرتر په (۳) رتبه	کفیل ص محمد ابراهیم (۷) رتبه
دوهم « « (٦) «	یو تن

په پاریس کښی افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبی دچوکات نه دباندی)	ع،ج غلام یحیی طرزی
لمړی سکرتر په (٤) رتبه	یو تن
دوهم « «(۷) «	»
آتشه په (۹) رتبه	یوتن

په انقره کښی افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبی دچوکات نه دباندی)	ع، ج سردار اسد الله
لمړی سکرتر په (٤) رتبه	ص محمد ابراهیم
دوهم « «(۷) «	یوتن
ترجمان	»

په تهران کښی افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبی نه پرته)	ع،ج محمد عثمان امیر
لمړی سکرتر په (۳) رتبه	کفیل ص سید فضیح الدین (۸رتبه)
دوهم « «(۷) «	یوتن

په قاهره کښی افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبی د چوکات نەدباندی)	ع، ج صلاح الدین سلجوقی
لمړی سکرتر په (٤) رتبه	کفیل ص سدو منگل (٥رتبه)
دوهم « «(۷) «	یوتن

په توکیو کښې افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندې)	ع،ج دکتور عبدالمجید
لمړی سکرتر په (۵) رتبه	کفیل ص عبدالله نوابی ٦ رتبه

په سعودی عربستان کښې لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندې)	ع،ج فیض محمد ذکریا
لمړی سکرتر په (۵) رتبه	کفیل ص محمد اسحق (۸) رتبه
دوهم « «(۷)»	یو تن
دریم سکرتر په (۸) رتبه	یو تن

په دهلی کښې افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندې)	ع،ج ،س محمد عمر
لمړی سکرتر په (٤) رتبه	ص محمد ایوب عزیز
دوهم سکرتر «(٦)»	دوه تنه
دریم سکرتر «(۸) رتبه	دری تنه

په کراچی کښې افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندې)	ع،ج دکتور عبدالظاهر
لمړی سکرتر په (۳) رتبه	کفیل دکتور عبدالغفور روان فرهادی (۸) رتبه
دوهم « « (٦) «	دوه تنه
دریم « « (۸) «	دوه تنه

په چین کښې افغانی لوی سفارت:

لوی سفیر (درتبې دچوکات نه دباندې)	ع،ج عبدالصمد
لمړی سکرتر په (۳) رتبه	ص عبدالحمید قاری (٦) رتبه

په پراګ کښې افغانی وزارت مختاری:

مختار وزیر په (۱) رتبه	ع،ج محمد عارف
لمړی سکرتر په (۵) «	کفیل ص محمد امین اعتمادی (۸) رتبه

په بغداد کښې افغانی وزارت مختاری:

مختار وزیر په (۱) رتبه	...
لمړی سکرتر د (۵) «	کفیل ص عبدالواحد کریمی (۸) رتبه
دوهم سکرتر په (۷) رتبه	یو تن

په اندونیزیا کښې افغانی وزارت مختاری:

مختار وزیر (۱) رتبه	ع، ج عبدالهادی داوی
لمړی سکرتر «(۵)»	ص حبیب الله

په روم کښې افغانی وزارت مختاری:

مختار وزیر په (۱) رتبه	ع، ص محمد قاسم
لمړی سکرتر په (۵) «	کفیل ص عبدالقادر سلیمان (۷) رتبه

په بن کښې افغاني وزارت مختاري:

مختار وزیر په(۱) رتبه	ع،ج دکتور غلام فاروق
لمړی سکرتر «(۵)»	کفیل ص، محمدعلی امیر(۷) رتبه
دوهم سکرتر «(۷)»	ص محمدشفیع(۷) رتبه

په یونو کښې افغاني نمایندگی:

نماینده په(۱) رتبه	ع،ج عبدالرحمن پژواک
دنمایندی مرستیال «(۲)»	کفیل ص، دکتور عبدالحکیم طبیبی(٦) رتبه
لمړی سکرتر «(۳)»	کفیل ص، امان الله حسرت(۸) رتبه

په مشهد کښې افغاني جنرال قونسلگری:

جنرال قونسل په(۳) رتبه	ع،ص سید تاج الدین(۲) رتبه
لمړی سکرتر «(٦)»	یو تن
دوهم سکرتر په(۷) رتبه	یو تن

په بمبئی کښې افغاني جنرال قونسلگری:

جنرال قونسل په (٤) رتبه	ع،ص عبدالرؤف ناصرضیایی(۴) رتبه
لمړی سکرتر «(٦)»	یو تن
دوهم « «(۸)»	یو تن

په پشاور کښې افغاني قونسلگری:

قونسل په (٤) رتبه	ع، غلام حسن صافی
لمړی سکرتر(۷) »	یو تن
دوهم» (۸) »	دوه تنه

په کویته کښې افغاني قونسلگری:

قونسل په (٤) رتبه	ع سید مسعود پوهنیار
لمړی سکرتر په(۷) رتبه	یو تن
دوهم » »(۸) »	یو تن
ترجمان «(۸)»	یو تن

امور وزارت عدلیه

ریاست عالی تمیز :

در سال ۱۳۳۷ به تفصیل ذیل فقرات حقوقی و جزائی در ریاست عالی تمیز حل و فصل گردیده است :

الف حقوقی :

تائیدی	۱۰۷	فقره
نقض	۹۷	«
مسترد	۱۲	«
استیهدائیه	۹	«

ب جزائی :

تخفیف	۱۸۱	فقره
تزئید	۱۲۵	«
حبس دوام	۸	«
قصاص	۱۳	«
مستردی	۲۰۴	«
تائیدی	٦۳۰	«
برائت	۹	«

۱ ــ اصولنامه اداری محاکم عدلی : این اصولنامه که در اجراآت امور اداری محاکم عدلی دارای اهمیت می باشد و بطور عموم در فراهم نمودن عوامل ووسائل سرعت جریان کار ودر تنظیم امور محاکم عدلی تاثیر مثبت وبارزی می بخشد فعلاً از طرف وزارت عدلیه ترتیب و به تصویب مجلس شوری ملی رسیده بود همانا بعد از طی مراحل قانونی که در سال ۱۳۳٦ شرف منظوری وصحه حضور ذات شاهانه را حاصل داشته وبه طبع رسیده ـ یك تعداد کافی از ان بدسترس محاکم ودوائر مربوطه گذاشته شده وازطرف آنها در معرض اجراء قرار یافته است.

اصولنامه مذکور دارای (۲۷۹) ماده ویك عده احکام ومقررات را در موضوعات ذیل در بر گرفته است :

فصل اول در مورد تقدیم وطرز اجراآت استدعاء .

فصل دوم جریانات محکمه وحفظ انضباط .

فصل سوم در حضور خصمین و کیفیت رویت دعوی .

فصل چهارم مراجعات محاکم ابتدائیه .

فصل پنجم اسباب حکم .

فصل ششم اعتراضات بر فیصله محاکم ابتدائیه در محکمه مرافعه .

ماده (۲۲۳) الی (۲۷۹) مبحث تمیز .

۲ : تعلیماتنامه‌وصایت- تعلیماتنامه‌وکالت - تعلیماتنامه‌تحریروثایق: قراریکه درسالنامه ۱۳۳۵ تذکر دادیم ترتیب وتقدیم تعلیماتنامه های مذکور بمقامات صالحه قبلاً صورت گرفته بود همانا درسال ۱۳۳۶ از مقامات صالحه شرف منظوری را حاصل وازطرف وزارت عدلیه یك تعداد کافی طبع به محاکم عدلی توزیع ودر معرض تطبیق گذاشته شده است .

تعلیماتنامه وصایت که در حفظ اموال صغار وتعلیماتنامه وکالت دعوی در امور وکالت دعوی متخاصمین وحسن دفاع از حقوق مردم وهمچنان تعلیماتنامه تحریر وثایق که درسرعت اجراآت وحسن ترتیب وتنظیم امور تحریر وثایق در محاکم شرعیه رهنمونی کرده وازطرف وزارت عدلیه برای رفع مشکلات وجلوگیری اسباب حق تلفی وترتیب وتنظیم امور محاکم عدلی تدوین گردیده است - طوریکه از ملاحظه راپور های وارده بر می آید تطبیق این تعلیماتنامه‌ها دررفع مشکلات وبوجود آوردن نظم ونسق درامور محاکم نتائج مثبتی بار آورده است .

۳ : حسب مقتضیات ماده ( ) تعلیماتنامه وکالت دعوی لازم بودکسانیکه وکالت دعوی را پیشهٔ خود می سازند از مقام وزارت عدلیه تصدیق اخذ وسپس مصروف کاروکالت دعوی گردند . برای اینکه تصادیق با شخاص مذکور تحت یك نظم وترتیب صورت گرفته باشد - مدیریت عمومی تدوین قوانین تحت ده ماده مقرر وضع به انجمن علمی وزارت ارائه وپس از موافقت وتصویب انجمن موصوفه آنرا طبع ودر توزیع آن به محاکم مربوط مبادرت ورزیده است .

٤ : - همانطوریکه تدوین لوایح ورسایل‌که بتواند محاکم‌عدلی را بصورت منظم در امور شرعی وادازی شان رهنمونی میکند یکی از وظایف محموله این دائره است . کمك به محاکم در راه توضیح مطالب وتطبیق صحیح آن ها نیز وظیفهٔ مسلکی این شعبه میباشد - لذا درسال ۱۳۳۶ علاوه بر انجام واکمال بعضی امور ومراحل باقیمانده اصولنامه اداری وتعلیماتنامه های وصایت ، وکالت ، تحریر وثایق ، مقررات وموءرخه داوطلبان پیشه وکالت درین ساحه نیز فعالیت بعمل آمده است .

همچنان اداره در تهیه جوابات مراجعه کنندگان از روی کتب فقه و مقررات اصول مملکت سعی نموده و بحل مشکلات شان پرداخته است ودر موارد لازمه که وضع ماده یا حکم جدیدی را ایجاب میکرد مواد جدیدی برای آن تسوید وبعد از تصویب انجمن علمی وزارت بمقامات مربوطه تقدیم گردیده است که از آنجمله در سال ۱۳۳۶ مشوره های ذیل حائز تصویب قانونی گردیده اند :

تعدیل ماده (۱۷) اصولنامه تعیین میعاد استماع دعادی .... که بتاریخ ۲۰ میزان ۱۳۳۶ مراحل خود را طی‌کرده است .

که باساس آن‌تمام‌مسائل قبل از جریان در محکمه ابتدائیه نباید به هیچ نوع به محکمه مرافعه یا ریاست عالی تمیز تقدیم وتحت غور قرار داده شود .

زیرا وظیفهٔ محکمه مرافعه وتمیز تنها اینست که ازطریق اصولی فیصله های ابتدائیه یا مرافعه را تحت غور ورسیدگی قرار داده وفیصلهٔ خود را صادر نمایند .

(دعاوی ابراء واقراریکه در اثنـای خصومت بوده وظاهرالحال مکذب آن باشد ویا مستحیل عادی و عقلی گفته شود قابل شنیدن نیست ـ محاکم عدلی از حیث تقیدات قضائی از استماع چنان دعاوی خود داری نمایند .

تبصره : اقرار وابرائیکه مستحیل عقلی وعادی گفته نشود وظاهر الحال مکذب آن نباشد از حکم مادۀ فوق مستثنی است .)

نظر به حکم ماده ۱۷ اصولنامه تعیین معیاد استماع دعاوی استهداآت محاکم که مستقیماً از وزارت عدلیه صورت میگیرد بدو نوع تقسیم می شود :

۱ : قسمتی ازان که تهیه جوابات واصدار آن مکتوباً ازطرف مدیریت تدوین قوانین صورت میگیرد با در نظر داشتن مقررات شرع شریف واصول ولوایح موضوعه مملکت کتباً جوابات آنها صادر وسجل مشکلات واردۀ شان پرداخته شده که بسیاری همچو استهداآت و پیشنهادات محاکم بود وائر مرجوعه وهم هدایاتیکه در اثر آن صادر گردیده است بشکل یک کتاب تنظیم وترتیب شده . واکنون مستهداآت وجوابات سال ۱۳۳٦ به شکل یک مجله منظمی جهت مراجعه در وزارت موجود میباشد .

۲ : قسمت دیگری ازان که ایجاب غور وتصویب انجمن علمی وزارت را داشته جهت غور و استصواب بانجمن تقدیم وبعد اصدازرای و تصویب انجمن بمراجع مربوط ابلاغ شده است . که آن هم در کتاب تصاویب بطور مرتب ومنظم محفوظ وثبت میباشد .

مدیریت قلم مخصوص :

تعداد عرائض ومکاتیب که در طول سال ۱۳۳٦ ذریعه این مدیریت اجراء گردیده ذیلاً توضیح میشود :

۱ ـ عرائض ـ ۱٦۱۳ قطعه
۲ ـ مکاتیب شهری ـ ۳۱۰ »
۳ ـ مکاتیب عرضه چپی ۹٦٥ »
٤ ـ » متفرقه ـ ۷۱٤ »
٥ ـ » متحدالمال ـ ۱۷۹ »
٦ ـ « فرامین ـ ٥۸ »

مدیریت مامورین :

۱ ـ قضات ومفتی هائیکه در سال ۳٦ بیك رتبه ترفیع نایل گردیده اند : ۲۸ ـ نفر
۲ ـ قضات ومفتی های که تبدیل گردیده اند : ۸۷ نفر
۳ ـ قضات ومفتی های که جدیداً مقرر شده اند ۳۷ نفر

علاوتاً بناء بر تراکم وکثرت کارها در محکمۀ مرافعۀ کابل در سال ۱۳۳٦ به تشکیل یك محکمۀ جداگانه بنام محکمۀ وثائق اقدام گردیده است .

دفوايد عامې وزارت

تشکیل:

دوزارت کفیل ع،ج،دیپلوم انجینیرمحمد کبیر.

معین ع،ص،سید احمدشاه.

معین ....

خارجي مشاوران دوه تنه

دقام مخصوص لوی مدیریت :

ع،ج محمد کبیر

لوی مدیر ع،سید محمد مؤمن ستومان

د نشراتودمدیر کفیل ص،محمداکبرشایگان شهریاری

د ماموړینو لوی مدیریت :

مدیر ع ، محمد اسلم

د محاسبې لوی مدیریت :

لوی مدیر ع، محمد طاهر

دتحقق مدیر ص،عبدالرشید

دجنسی مدیر ص،خواجه فقیر احمد

دلوازمو مدیر ص،سید جلال

د دیپوگانو مدیر ص،عنایت الله (عزیزی)

د بندو او و یالو لوی مدیریت :

دلوی مدیر کفیل ع محمد حسین

دبندو فنی آمر ع ص عبدالباقی

دپلټنې لوی مدیریت :

لوی مدیر ع ص میرعنایت الله حباب

دکنترول او سنجش مدیر ص عبدالغفار

دپلټنې دلوی مدیریت فنی غړي :

برآوردی په (٤) رتبه ص عبدالرحمن

برآوردی په (٤) رتبه ص محمد محسن

برآوردی په (٥) رتبه ص عبدالکریم

برآوردی په (٥) رتبه ص عبدالحمید

برآوردی په (٥) رتبه ...

د پلټنې اداری مدیریت :

اداری مدیر ع، محمد آصف درتبې په حفظ

غړی په (٤) رتبه ص میر عبدالله

» په (٤) » ص میرغلام حیدر

» » (٥) » ص محمد اسحق

» » (٥) » ص غلام غوث

» » (٥) » ص سید محمد

غړی په (۵) رتبه	ص ایز الدین
» » (۵) »	ص محمد یعقوب
» » (۵) »	

دپانو مد یریت :

دمدیر کفیل	ص سید محمد حسین

د معا بر ولوی مدیریت :

لوی مدیر	ع، محمد عظیم
دسرکو مدیریت	ص عبد الصمد
دپلان مدیر	ص غلام جیلانی

دمعا بر وفنی لوی مدیریت :

لوی مدیر	ع، عبدالحمید
غړی په (۳) رتبه	ع محمد رضا
» په (۳) رتبه	ع مسجدی
» په (۳) رتبه	ع غلام محمد
» په (٤) رتبه	ص عبدالاحد
» په (٤) رتبه	ص محمدامان
» په (۵) رتبه	ص عبدالغفار
» په (۵) رتبه	ص عبدالمنان
» په (۵) رتبه	ص خواجه عبد الاحد
» ه (٤) رتبه	ص بسمت سنگ

د تعمیراتو فنی لوی مد یریت:

دمدیر کفیل	ع شیر آقا
غړی په (٤) رتبه	ص محمد افضل
په (٤) رتبه	ص یار محمد
» په (۵) رتبه	ص محمد امین
» ه (۵) رتبه	ص محمد ایوب
» په (۵) رتبه	ص محمد علی

دتعمیراتو لوی مدیریت :

دلوی مدیر کفیل	ع سید برهان الدین
داجرائیی لوی مدیر	ص آدم خان
رنگمالی لوی مدیر	ع محمد علی
دهوختیف دکمپنی دارتباط مدیر	ص غلام دستگیر (صدیقی)
دکابل دهوتل » »	ص محمد انور
دخارجه وزارت دتعمیر » »	ص محمد حبیب

دبگرام دهوایی ډگر د ارتباط لوی مدیریت :

دلوی مدیر کفیل	ص محمد ابراهیم (پوبل)

امور وزارت فوائد عامه

میدانیم که هریك از امور دنیا باصل و مرجع خود رجوع میکند. کشور ما که قرون زیادی کانون عظمت ها بود و خرابه های بلخ و بامیان، لشکرگاه وغزنی، غور و هرات، و عمرانات عالی، فیروزکوه و فیروزه کاخ از مدنیت و ثقافت آن نمایندگی میکند گامهای چابکی را بسوی ارتقاء وتعالی برداشته امید است عظمت و جلال از دست رفتهٔ خود را باثر زحمات وفداکاریهای اولاد صالح خود دوباره زنده سازد. این آرزو و آرمان کلیهٔ افراد وطنپرست این خاك است.

وزارت فوائدعامه که برآوردن قسمتی ازین آمال بان مربوط است سعی میورزد باوجود نداشتن وسایل مکفی راهسازی وتعمیری، اشخاص فنی کافی برای پیشبرد پروژه های که بان سپرده شده است قسمت مهم امور مربوطه رابیاری خدای متعال انجام بدهد. در قسمت اعظم شاهراههای عمدهٔ کشور مانند: کابل - تورخم، قندوز - قزل قلعه، دوشی - قندوز کار نموده وبرای اکمال میدانهای هوایی بگرام وتعمیرات مهمی مانند موسسهٔ صحت عامه، عمارت جدید لیسهٔ حبیبیه قصر جدید وزارت خارجه وعمارت جدید وزارت معادن و صنایع حتی الوسع مساعی بخرچ داده وجهته امکانات پروژهای سرك سالنگ وکانال درونته به مطالعات ومساعی لازمه پرداخته است که اختصاری از امور انجام یافته تقدیم می شود:

قوماندانی قوای کار از ابتدای سال ۱۳۳۶ تا امروز

فعالیت عناصر مرکزی ویونت های قوای کار ازسال ۳۶ باینطرف عبارت است از دوقسمت یکی ادامه وتکمیل کار های گذشته ودیگری اقدام به کارهای جدید.

کار هاییکه درسال های قبل آغاز وازسال ۳۶ باینطرف تکمیل ویا روبه تکمیل گذاشته عبارت است ازساختمان اساسی سرك قندوز - قزل قلعه، سرك پلخمری - کلیه گی، پلخمری - بغلان درولایت قطغن وسرك تورخم - جلال آباد سرك تنگی ابریشمین درولایت ننگرهار همچنان سرك تنگ غارو، سرك کابل چاریکار در ولایت کابل و پروان.

آنچه در سال ۳۶ و از آن بعد تا امروز تحت کار گرفته شده مرکب است از ساختمان اساسی سرك جلال آباد - سرکندوباغ، سرك بغلان - علی آباد، کیله گی - دوشی و قیرریزی تجربوی در سرك شمالی.

اجراآتی که ازطرف دوائر در مرکز بعمل آمده مشتمل است بر عقد چندین قرار داد با کمپنی های خارجی جهت خریداری و تهیهٔ سامان و وسایط مورد ضرورت و همچنان ترتیب چند یین لایحه وتعلیمات وموضوع اکمالات.

اینك پیشرفت های که وزارت فوائدعامه بآن توفیق یافته است:

سرکسازی: در قسمت سرکسازی کارهائیکه درمدت فوق تکمیل یارو به تکمیل گذاشته حسب آتی است.

الف - سرك قندوز - قزل قلعه: ساختمان این سرك که ازطرف قواء کار ۳۵/۹/۷ شروع گردیده تااوایل سال ۳۶ کار انجام شده عبارت بوداز (۳۱) کیلومتر خامکاری و(۱۸/۵) کیلومتر پخته کاری.

این سرك ازحیث اهمیتیکه از رهگذر اتصال بندر تجارتی قزل قلعه به قندوز دارد کار آن در سال ۱۳۳۷ باتوجه بیشتری ادامه داده شد. چنانچه از یونت های ۳ و ٤ که اولی در سرك بغلان -

علیآباد ودومی در سرک پلخمری ـ کیله گی مصروف فعالیت بود ۳۰ موتر دمترك ودو موتر آب باشی به تقویهٔ یونت ۲ که درآن سرک موظف بود گماشته شد . با ینصورت کار متباقی در اخیر حمل ۳۷ تکمیل وقزل قلعه به قندوز وصل گردید . اکنون در طول سرک قندوز ـ قزل قلعه که ٦۱ کیلو متر امتداد دارد کاریکه باقیمانده تنها ساختمان پل آلچین است که کارهای مقدماتیء آن در ماه دلو پارسال وکار اصلی اش از ابتدای سال جاری شروع شده است . برای ساختمان این پل یك دستگاه مکمل پل سازی درکنار دریا بنا یافته ومشغول فعالیت میباشد . پلیکه دریبنجا تجویز گردیده نوع مخصوصی است که بالای میخ ها تاسیس میگردد وعلت این است که بیشتر دریا تماماخامه وغیر مقاوم است . این پل ۱۱۰ متر طول داشته و قسمت بالایی ه آن قرار پروژهٔ مرتبه از گار در و کانکریت بالای پنج پایه تاسیس میگردد .

ب ـ سرك پلخمری کیله گی : کار این سرک در زمستان سال ۳۵ توسط یونت ٤ آغاز و درسال ۳٦ نیزادامه دارد . این سرک که تا ۱۰ کیلو متر در دامنه کوه و از آن بعد تا کیله گی (کیلو متر ۲۱) در بین دشت امتداد دارد کار آن بتاریخ ۱۵ / ۱۰ / ۳٦ تکمیل گردیده ودرامتداد آن ۲۵ پل و پلچك نیزاز طرف یونت ساخته شده است . درین سرک باستشناء پل بوغاوی که تحت کار است ساختمان باقی پلها و خود سرک یکجا خاتمه یافته است . پل بوغاوی که از طرف پلخمری به کیلو متو ۳۰ ـ ۸ واقع میباشد آهنی ودارای چار پایه میباشد .

ج ـ سرك پلخمری ـ بغلان : بعداز انجام سرك پلخمری ـ کیله گی ، یونت ٤ بساختمان اساسی سرك پل خمری ـ بغلان گماشته شد . این سرک که در بین میدان وانتها بطول ۲۰ کیلومتر امتداد دارد ازدامنهٔ یك سلسیه تپه های خاکی عبور نموده ودرین کندنکاری و پر کاری های زیادامتداد یافته است . یونت ٤ ساختمان این سرك را بتاریخ ۱۰ ثور ۳۷ تکمیل وجهة احداث سرك کیله گی ـ دوشی انتقال نمود .

د ـ سرك تورخم جلال آباد بتاریخ ۲۰ / ۳ / ۳٦ ازطرف یونت اول تکمیل و برای قیرریزی مساعد گردید . سرك مذکور ازتورخم تاجلال آباد بطول ٧٦ کیلومتر امتداد دارد .

ج ـ تنگی ابریشمین :ـ شروع کاراین سرک درماه حوت ۳٤ ازطرف یونت ۳ ودوام آن در زمستان سال ۳۵ ازطرف یونت ۵ ویونت تعلیمی ودربهارسال ۳٦ مصارف به ۲۰ / ۳ از طرف یونت اول میباشد که تاالحال ادامه دارد . اکنون حصهٔ باقیمانده ازآب دبلی تاسنگ سوراخ واز آنجاتاسرو بی میباشد که هردوقسمت تحت کاراست . قسمت دیگر ازآب دبلی تاسر کندو باباپطول ۱۵ کیلومتر تکمیل گردیده ومورداستفادهٔ ترافیك قرار گرفته است . هـ ـ سرك تنگ غارو سابقهٔ طولانی دارد آنچه بسال ۳٦ تاامروز تعلق میگیرد عبارت است ازدیوار کاری اصلاح وسعت دادن سرك ازتونل ٤ تاکج شیرخان بطول ۱۹ کیلو مترو ترمیم کاری درتمام طول سرك که ازطرف یونت ۵ بعمل آمده وتاکنون تکمیل نشده است . چون برای ساختمان بندی درپوزه نغلو یك حصهٔ این سرك زیر کاسهٔ بند قرارمیگیرد لهذاتجویز گردیده که درآن حصه مسیر سرك تغیر داده شود . این حصه بعداز آنکه یونت ۵ ازکار روی دست فارغ شود تحت کار گرفته خواهد شد .

و ـ سرك کابل ـ چهاریکار : کاراین سرك که دربهارسال ۳۵ شروع ودرزمستان همان سال معطل بود درسال ۳٦ مجدداً ادامه یافت . چنانچه بتاریخ ٧ / ۱ / ۳٦ یونت ٦ ازننگرهاراحضار و به تکمیل آن

کار گماشته‌شد . که‌سرك تاچهاریکار پخته کاری نموده‌و به‌قیرریزی مساعدسازد . این یونت الی او ایل زمستان ۳۶ ازسرای‌خواجه تانزدیك چهاریکار (چیکل) به پخته کاری ۲۳ کیلومترسرك‌موفق گردید وسپس‌دزاخیر قوس ۳۶ نسبت حلول زمستان بمشرقی اعزام وبه ساختمان سرك سر کندو بابا ـ جلا ل آباد گماشته‌شدند .

درسرك‌هائیك ازسال ۳۶ باینطرف تحت ساختمان گرفته‌شده کارهای اجراء شده بر وجه آتی ا ست

الف ـ سرك بغلا ن‌علی آباد .ـ کار این‌سرك ذریعهٔ یونت ۳ بعدازفراغت قسم کلی‌اش ازسرك کلفت بتاریخ ۹۲۳/ ۲ / ۳۷ آغازیافته واخیراً روی‌همرفته به‌پایهٔ تکمیل‌رسیده است . ازجملهٔ طول این‌سرك قسمت‌تکمیل‌شده کناردریارا تعقیب وازیك‌منطقهٔ بسیارنا هموار وتپه زار گذشته به‌علی آبادوصل میشود . گرچه کارسرك‌مذکور مرکب‌است‌ازسرنگیرا نی‌تراش‌و پر کاری‌های بزرگ‌ولی با اثرفعالیت های یونت ۳ کار آن‌درمدت نسبتاً کوتاهی انجام‌یافته ویونت‌مذکوراخیراً جهة‌اشتراك درساختمان سرك کیله گی ـ دوشی، به‌دوشی انتقال نموده‌است. در همین‌حصهٔ تکمیل‌شدهٔ‌سرك بغلان‌ـعلی آباد قسمت زیاد پل‌وپلچك‌ها نیز از طرف یونت ساخته‌شده‌است . این‌سرك‌ازحیث بزرگی‌واهمیت‌مواصلاتی بخش‌مهم‌لین بغلان‌ـقندوزرا تشکیل میدهد وسا ختمان‌اساس . آن‌تمام‌مشکلات‌راکه‌قبلاً درعبورومرورترافیك وجود داشت‌رفع ساخته است . زیراالین سابقه ازحیث‌فراغی میل ـگولایی هافاقداوصاف‌لازمه بودحالانکه لین جدید عاری ا ز همچو نقایص میباشد . الحال درخطوط‌مواصلاتی‌دوش . قزل‌قعلمه آنچه باقی‌مانده تنهاساختمان‌اساسی سرك از بغلان‌صناعتی‌تا گردابی ، ازعلی آبادتاقندوز وازکیله گی‌تادوش میباشدکه‌طول‌مجموعی آنها به ۹۹ کیلو مترمیرسد . ازآن‌جمله‌فاصلهٔ کیله گی‌ـدوشی‌دوماه قبل‌و فاصلهٔ قندوزعلی آباددر همین روزها تحت کار گرفته‌شده‌است . امیداست تااخرسال‌جاری مسافات‌مذکوروصل‌و باین‌صورت‌ساختمان‌لین‌دوشی‌ـ قزل قلعه که‌سراسر درولایت‌قطغن‌امتدادداردتکمیل شود .

ب ـ سرك سرکندو بابا ـ جلا ل آباد : خا مکا ری و پلسا زیء این سرك د ر سال ۳۵ ذریعهٔ قرار دا دی ها وپخته کاری اش بشمو ل تکمیل خامکازیء متبا قی از طرف قوا ء کار ذر یعهٔ یونت اول و ٦ ویونت تعلیمی بتاریخ ۱ / ۱۰ / ۳٦ آغاز یافت والحال هم‌جریان دارد . در طول این سرك ازسر کندو بابا ـ جلال آباد ۵۲ کیلومتر امتداد دا رد تاکنون کار های اجراء شده عبارت است‌از ۴۵ کیلومتر پخته‌کاری وخامکاری که‌منجله ۱۰ کیلومتر آن‌کاریونت اول‌و یونـت تعلیمی‌و ۳۵ کیلومتر متباقی کاریونت ٦است. ناگفته نماند کویونت تعلیمی بتاریخ ۱۷ر۲ر۳٦ جهت‌قیرر ریزی بسرك شما لـی احضار گردیده یونت٦ باتمام موجودیت خویش دراینجا اجرای فعا لیت مینماید درحالیکه‌از یونت او ل یك‌قسمت آن درتنگی ابر ایشمین مصروف کارمیباشد. امیداست که‌کار باقیماندهٔ این خط کـه یك‌جزء خط‌مواصلاتیء کا بل‌تورخم میباشدبه شمول کارهای دیگریکه درامداداین راه بزرگ باقیمانده ۹۰ ـ۹۵ فیصدآن تاآخیر سال‌جاری انجام یابد.

ج‌ـقیرریزی: یکی‌از کارهای مهمیکه درسال ۳٦ به‌آن اقدام‌شده موضو ع قیرریزی است‌قدم اول دراین‌راه همانا ۱۵ کیلومتر قیرریزیء تجربوی‌است که‌بتاریخ ۲۵ـ سرطان ۳٦ درسرك‌شما لی‌آغازیافت ومقصد ازآن یکی‌تجر به ومقایسهٔ اصول‌های قیرریزی ازحیث نتیجه‌ومصارف ودیگری آما دگـی جهة قیرریزیء عمومی بوده‌است. این‌قیرریزی که‌یونت تعلیمی بایك دستگاه بدان وموظف بـود درسـال ۳٦ تا اخیرقوس ادامه یافت وسپس‌به نسبت‌سردی هوامعطل شد دراین‌مدت کاراجراء شده عبارت بوداز ۱۱ کیلومتر قیرریزی ازحصهٔ کوچکین تازیرکوتل خیرخانه (طرف‌شهرکابل). درسال‌جاری مصادف به ۱۵

ثور۳۷ بازقیرریزی آغاز یافت که تاکنون هم ادامه دارد عبارت است از ۹۰۰ را کیلومتر که قیرریزی تکمیل شده باکارسال گذشته جمعاً به ۱۲و۹۰۰ کیلو متر میرسید. امیداست این قیرریزی تا زمستان آینده به چهاریکار وصل شود. همچنان تجویز گردیده که درظرف سال جاری درسرك تورخم ـ جلال آباد نیز قیرریزی آغاز یابد برای تعمیل این منظور احضارات مقدماتی ازحالا جاری است .

دوم تهیهٔ سامان ووسایط وتدارك پرسونل :

درمورد اکمال وتهیهٔ سامان ووسایط اجرا آتیکه بعمل آمده عبارت است ازتهیه و اکمال البسهٔ ومفروشات، تجهیزات لوازم، اعاشه ،ظروف، خوراکه ،قرطاسیه،ادویه، پترول، روغنیات، پرزه هاوغیره برای هفت پونت ومدیریت عمومی میخانیکی.

تعداد مجموعی پرسونل درقوای کاربه ۶۷۳۰ نفرمیرسید که بادرنظر داشتن منقسم بودن پونت ها درولایات ازروی این تعداد میتوان حجم و بزرگی کارهای فوق را استنباط نمود. ازجملهٔ اقدامات موثریکه بعمل آمده یکی تأسیس کورسهای تخنیکی برای تربیهٔ پرسونل مورد ضرورت ودیگر تامین سهولت های لازمه برای کسانی است که دراین پونت های قواء کارخدمت مینمایند .

اکنون درحدود ۸۰ فیصد پرسونل تخنیکیء مورد ضرورت تکمیل گردیده وبرای تدارك تعداد متباقی نیز مساعیء لازمه جاری است.

درقسمت تربیهٔ پرسونل، اقداماتیکه بعمل می آمده یکی گماشتن افراد بشقوق مختلفه تخنیکی ودیگری تاسیس کورسهای تعلیمی میباشد. ازجملهٔ کورسهای مجوزه یك کورس آن بنام کورس ماشین کاری تاسیس یافته وافتتاح چند کورس دیگر درآینده درنظر است.

۳ـ قراردادها وخریداری سامان برق ووسایط: ـ درقسمت تهیه وتدارك وسایط قدم اول همانا عقد وقرار داد درمورد خریداری وتورید ۲۵ قلم سامان ووسایط تخنیکی میباشد که اجناس مذکور بدرجهٔ اول مورد ضرورت میباشد. برای پرداخت قیمت سامان و وسایط داخل این قرارداد وقرارداد های مابعد ازپولیکه بهمین مقصد دربودجهٔ پلان پیش بینی شده بود استفاده بعمل آمده بدینصورت بودجهٔ جزء سرکسازیء پلان پنجساله برای تجویز قواء کار ووجود قواء کار برای خریداری تورید وبکار انداختن ماشین های مذکور کمك خوبی ثابت خواهد شد زیرا درقسمت ماشین وموتر نسبت به خریداری وتورید مسئلهٔ بکارانداختن ونگهداشت مهم است.

تاکنون ۱۷ قرارداد ازطرف قوای کار راساً باکمپنیهای خارجه که سامان و وسایط آنها همه چیزهای مورد ضرورت میباشد بامضاء رسیده است. ازجملهٔ اموالیکه ازکمپنی های خارجی خریداری شده فیصد ۸۰ سامان آنها وارد گردیده وقسمت زیادش مورد استفاده قرار داده شده است. یك قسمت جزوی اموال قرار داد شده ابتدا ازراه کلفت متباقی بصورت عمومی ازطریق قزل قلعه وارد شده وامور تسلیمی وانتقال آنها طور اطمینان بخش جریان داشته ودارد.

٤ـ وضع لوایح و مقررات: درین خصوص هم موفقیت های قابل ملاحظهٔ بارآمده وتاکنون به مقتضای پروژهٔ ۱۰ جلد تعلیمات نامه ها ولوایح ترتیب وبعد از ازحصول منظوری مورد تطبیق قرارداده شده است. باوضع این لوایح ومقررات مجرای اصلی پیشبرد امور تثبیت و احتیاج شدیدیکه ازعدم آنها محسوس بود رفع گردید .

ازاجرا آتیکه درهمین روزها بعمل آمده ودرینجاقابل ذکراست یکی عقد قرار داد ساختمان قسمت اول سرك سالنگ می باشد که تشکیل آن نیزمنظور گردیده وعنقریب کارش ازطرف دوشی شروع می شود موضوع دیگر مسئلهٔ تشکیلات جدیدحفظ ومراقبت خطوط مواصلات است که آنهم بمنظوری مقامات صالحه رسیده ودرآیندهٔ نزدیکی عملی می شود . آنچه وسایطیکه به تشکیل مذکور مورد ضرورت می باشد مسئلهٔ خریداری آن روی دست بوده وقرارداد آن بزودی ممکنه امضا خواهدشد .

دراخیر باید متذکرشد که قوای کارا کنون نسبت به گذشته قوی تر ومجهزتر می باشد وامیداست رسیدن وسایط وپرزه جات متباقی وتکمیل پرسونل کمبود روز بروز قوت آن بیفزاید .

بنابران امیداست این دستگاه درآینده نیزعهدهٔ وظایف محوله وبالخصوص ازعهدهٔ وظایفیکه در تطبیق جزء سرکسازی پلان پنجساله بدوش دارد موفقانه بدرشده بتواند .

اجراآت مدیریت عمومی تعمیرات

اگر نظری به چندسال پیش بیندازیم ومقایسه کنیم واضح می شود که امروز درسرتاسر کشور عزیز افغانستان فعالیت ها وجنبش های معتنابهی ساختمانی محسوس بوده ومخصوصاً ساختمان های که از حیث دوام زیبایی واستحکام بنایافته درهرنقطهٔ ولایات جلب نظر میکند . بوجود آمدن این نوع ساختمان مستلزم یك سلسله تحقیقات ومطالعات وطرح پروژه های اساسی ای می باشد که تمام شرایط وسنجش های مربوط به فن ساختمان رادربر بگیرد .

روی این اصل درطی سال گذشته تصمیمات جدی تری درزمینه اتخاذشده وبه عمران تکمیل وتجهیز یك تعدادعمارات بزرگیکه هر کدام آن بذات خود خصوصیات ساختمانی جداگانهٔ دارد اقدام شده است.

تعمیرات ما بسه دسته تقسیم می شود :

دستهٔ اول آن تعمیراتی است که به همکاری کمپنی های ساختمانی خارجی بموجب عقد قرار داد های جداگانه که هر کدام آن مراحل قانونی خودرا طی کرده است، ساخته می شود .

این ساختمان ها مستلزم یك سلسلهٔ تحقیقات لازمه وطرح پروژه های مخصوص می باشد که متأسفانه ما هنوز ازانجام این کارها بنابرکمبود پرسونل فنی عاجز می باشیم .

قسمت دوم تعمیرات عبارت ازآن تعمیراتی است که مستقیماً درمرکز ازطرف مدیریت عمومی تعمیرات وزارت فوائد عامه اجراء می شود .

برخ سوم را آنگونه تعمیرات تشکیل می دهد که درولایات ازطرف مدیریت های فوائدعامه ساخته میشود .

۱ ـ تعمیراتیکه بهمکاری کمپنی های ساختمانی خارجی ساخته می شوند :

تعمیر جدید شفاخانهٔ حبیبیه:

کار ساختمان تعمیرجدید شفاخانهٔ حبیبیه که درامتداد سرك دارلامان در بهترین موقعیت شهر کابل بنا گردیده باشرکت ساختمانی تعمیراتی هوختیف که یکی ازمهترین ومعروفترین کمپنی های ساختمانی جرمنی است قرارداد گردیده است این شرکت همچنان مدیریت عمومی تعمیرات وزارت فوائد عامه با کمپنی مذکور یك قرارداد عمومی عقد کرد که بموجب آن طرح نقشه وساختمان چاربناء بزرگ لیسهٔ حبیبیه شفاخانه سه صد بستر موسسهٔ صحت عامه وشهری شانکه دافغانستان بانك رابوی سپرد .

بیست سال قبل نقشهٔ تعمیرمکتب حبیبیه را شرکت آباك تهیه نموده وازطرف فوائدعامه به ساختمان آن اقدام شده بود . ولی نسبت به معاذیری کارعمرانی تعمیرمذکور معطل ومتوقف گردید . اخیراً وزارت

فوائدعامه مصمم شد که تعمیر مذکوررا مجدداً آغاز نماید بعدازیك سلسله مطالعات وسروی حسب پیشنهاد کمپنی ، هوختیف خط تهداب تعمیر سابق با ندازهٔ ۲۵متر بطرف غرب پیش برده شد . باوصف آن نظر به خرابی زمین تهداب بشکل مخروطی که فشارهای وارده را تحمل کرده بتواند ساخته شد و برای استحکام مزید تهداب‌ها از پایه‌های کانکریتی که بامخلوط جغله وسمنت درچاهای برمه شده ساخته شده است استفاده بعمل آمد . برای جلوگیری ازخطر زلزله درامتداد سنگ کاری غرقه از ساختمان های فنی ومخصوص حلقه‌های کانکریتی کار گرفته شده است .

بتاریخ ۱۳ سنبلهٔ ۳۶ تهداب مجدد این بناء بزرگ عرفانی گذارده شده .

این عمارت چارمنزل دارد وبامصرف تخمینی ۲۴ ملیون افغانی درمدت سه ماه کار تکمیل خوهدشد .

عمارت مذکور مشتمل براطاقهای ذیل می باشد :

۴۹ صنف ۲۸ اطاق دفتر واطاقهای معلمین ۱۵ اطاق لابراتوار فزیك کیمیا، بیالوژی و کار دستی وغیره یك کتابخانه بادو اطاق قرائت وهمچنان یك عمارت بزرگ برای کنفرانس‌ها تیاتر سینما وغیره نمایشها. یك صحن بسیار بزرگ بامیدانهای ورزش و غیره ملحقات آن .

برای تسخین عمارت یك دستگاه مرکزی مشترك تسخین ذریعه زغال وتیل پیش بینی شده است .

تشناب‌های عصری متعدد درهرطبقه به تعداد کافی بدسترس قرار داده شد .

هرصنف بایك دستگاه مکمل دست شویی مکمل الاسباب مجهز می باشد .

امورلین دوانی برق آن با کمپنی زیمنس آلمانی مذاکره وموافقه شده است .

ساحهٔ تعمیر تقریباً ۱۵۰۰۰ مترمربع بوده و ۷۰٫۰۰۰ مترمکعب حجم تعمیری دارد .

مصالح ومواد تعمیری ذیل برای تکمیل عمارت موردضرورت می باشد :

(۱) برای خشت کاری	۴۰۰ ۰۰۰ قالب خشت پخته .
(۲) کانکریت	۳۰۰۰ متر مکعب
(۳) سمنت	۱۰۰۰۰۰۰ کیلوگرام (۲۰۰۰۰ بوری)
(۴) آهن تعمیری (سیخ گول)	۵۰۰۰۰۰ کیلوگرام .
(۵) چوب برای قالب بندی	۱۹۰۰۰٫ مترمربع .

تاحال باندازهٔ ۲٫۵ حصهٔ تعمیر تکمیل گردیده ومقادیر ذیل مواد عمرانی بصرف رسیده :

(۱) خشت پخته	۱۶۰۰۰۰۰ قالب .
(۲) کانکریت تقریباً	۲۰۰، متر مکعب
(۳) سمنت	۸۰۰۰ بوری
(۴) سیخ گول	۲۰۰۰۰۰ کیلو گرام

تعمیر موسسه صحت عامه :

تهداب این بناء صحی وعلمی که ساختمان آن نیز ذریعهٔ کمپنی هوختیف بعمل می آید ، بتاریخ ۱۷ سنبلهٔ ۱۳۳۶ ازطرف بناغلی سردار محمدداؤد صدراعظم بامراسم مخصوصی درمیدان سابق طیاره متصل قشلهٔ عسکری قلعهٔ جنگی گذارده شد .

ساختمان این تعمیر بطوری نقشه شده که فعالیت‌های صحی وعلمی بدون کدام اشکال ازیك اطاق باطاق دیگر ذریعهٔ عملهٔ مربوطه اجرا شده می تواند وهم یك رابطهٔ مستقیم با تعمیر شفاخانه سه صد بستر که در نزدیکی موسسهٔ صحت عامه ذریعهٔ کمپنی هوختیف اعمار می گردد دارد .

ساحهٔ تعمیر بشمول یك رودی توریوم بالغ بر ۱۰۵۰۰ مترمربع مـی‌شود ورودی تور یـوم مذکـور گنجایش ۸۰۰ نفر را دارد • وحجم تعمیر ٤۰۰۰۰ مترمکعب می باشد • این‌عمارت چار منزل داشته وتقریباً چارده متر ارتفاع دارد ودارای اطاقهای زیاد وتشناب وکتابخانه وغیره می باشد •

قیمت تخمینی تعمیرمذکور بالغ بر ۲۸۰۰۰۰۰ افغانی میشود وتقریباً در۲٦ ماه کار اعمار آن ختم میشود • در برابر خطرها یکه ازطرف زلزلهٔ حادث میشود بالای سنگ کاری تهداب یك حلقهٔ کانکریت آهندار ساخته شده است •

تا حال ۳۰ فیصد کار تعمیر تکمیل شده ومواد عمرانی ، ذیل مصرف رسیده:

(۱) خشت پخته تقریباً ۱۲۵۰۰۰۰ قالب

(۲) کانکریت تقریباً ۹۰۰ مترمکعب

(۳) سمنت تقریباً ۸۰۰۰ بوری

(٤) سیخ گول تقریباً ۱٦۰ تن

نصب یك دستگاه تسخین مرکزی بادستگاه آب رسانی، صحی،وایرنگ برقی ووسایل تجهیزاتی لازمه بصورت خیلی عصری در تعمیر مذکور پیش‌بینی‌شده است .

شفاخانهٔ سه‌صد بستر :

این بنا که یکی عصریترین‌شفاخانهای دنیا میباشددرمیدان‌سابق طیاره درسمت‌جنوب‌تپه بی‌بی‌مهرو (ع) واقع است ساختمان این بنا بزرك که‌بسه بلاك تقسیم شده از«ایرن بیتون» کانکریت آهندار بعمل می آید • هر بلاك آن گنجایش یك صد بستر رادارد • باعصری‌ترین‌سامان‌مربوطه بهمو سسات صحی این شفاخانه مجهز میشود •دستگاه تسخین مرکزی بادستگاه آب رسانی‌وبرن ودیگر تجهیزات‌لازمه دراین شفاخانه پیش‌بینی شده است •فعلاً وزارت فواید عامه به ساختمان یك بلاك یکصدبستر آنرا نظـر به مشورهٔ وزارت صحیه تحت کار گرفته‌است پروژه‌ها ونقشه های لازمه آن بعد ازغور وسنجش و سروی اراضی اکمال وکار های عمرانی آن شروع گردیده بامصرف تخمینی ۳۳ ملیون افغانی در مدت سی ماه کار این بنا تکمیل شده وبدسترس‌استفاده قرار خواهدگرفت•

شرکت تعمیراتی هوخ تیف ساختمان این عمارت را مطابق قرار داد منعقده باوزارت فواید عامه متعهدشده‌است•

شاری‌ځانګه‌دافغانستان‌بانك:

شاری ځانګه دافغانستان بانك درمحمد جان وات ساخته می‌شود•این‌عمارت۵طبقه بود واز « ایرن بیتون » بصورت خیلی عصری که احتیاج فرمایش دهنده رااز هرحیث‌تکافومینماید بوجود می آید• پروگرام ساختمانی ونقشه های آن ترتیب وکار های مقدماتی آن ازقبیل سروی موضع تعمیر و تثبیت حدود عمارت شروع گردیده‌است•

مصارف تخمینی ساختمان عمارت شاری ځانګه دافغانستان بانك بالغ بر۱۵ ملیون افغانی شده و درمدت ۱۵ ماه کارتکمیل خواهد • برای‌این بناء نیز دستگاه تسخین مرکزی باآب رسانی وغیره تجهیزاتیکه برای‌یك شاری ځانګه لازم است پیش بینی‌شده است.

حجم‌مجموعی عمارت ۲۵۰۰۰ متر مکعب میباشد.

تعمیر جدید وزارت امور خارجه:

این بناء مجلل درقسمت شمالی عمارت سابق وزارت خارجه واقع بوده وبدوحصه تقسیم میشود قسمت سه منزلهٔ اولی آن برای شعبات ودفاتر تخصیص داده شده وقسمت دومی یك منزلهٔ آنرا اطاقهای تشریفاتی وپذیرایی تشکیل میدهد. روی کار این بناء که ازسنك مرمرمیباشدمخصوصاًازنظرفن ارشتیکی مبذول شده.

بتاریخ ۲۵سپتمبر۱۹٥٦ سنگ تهداب این عمارت ازطرف والا حضرت سردار محمد داود صدراعظم ووالاحضرت سردار محمدنعیم معاون صدارت وزیر امور خارجه بامراسم مخصوص گذارده شد نقشهٔ اولین این عمارت را بناغلی ای٫ سی پی، آرشتیك طرح کرده بودوبعدبتاریخ ماه جنوری ۱۹٥۷ دراثرهدایت والاحضرت معاون صدارت وزیرامور خارجه درنقشهٔ مذکور تغیراتی بمشورهٔ بناغلی سراج آرشتیك به عمل آمد: ازآنوقت تاحال منزل چارم قسمت دوم عمارت تکمیل وقسمت اول یك اندازه زیاد خشت کاری آن انجام یافته است.

ساختمان این عمارت ازآیرن بیتون، کانکریت آهندار صورت گرفته ٠ قرارداد ستگاه تسخین مرکزی با کمپنی هینیمن وازبرق، دستگاه مخابره ،تیلفون، ساعت وغیره با کمپنی زمنس جرمنی منعقد شده است٠در۱۸ ماه کار این بناء تکمیل ومجهز باتمام وسایل لازمه یك بنا آبرومندی درقطارسایر ابنیهٔ زیبای کشور افزود خواهد شد٠

عمارت ستدیو برودکاست موج کوتاه:

درمیدان سابق طیاره مقابل کلوب عسکری عمارت ستدیو رادیو واقع است باساس پروژه های مخصوص فنی پروفیسر بولتن ستون اتریش پلان وساختمان این بناء ذریعهٔ کمپنی اونی ماك به عمل آمد مصارف تخمینی ساختمان ۳۰ ملیون افغانی پیش بینی شده که منجمله تقریباً ٦ ملیون تاکنون بصرف رسیده است ٠

درماه جوزا ۳٦ کار های مقدماتی عمرانی این بناء شروع گردید این عمارت یك منزله ۱۰ اطاق رهایش ،۳ گراج، ۷ تحویلخانه ،یك ورك شاپ ویك اطاق کار دارد ٠عمارت جنوبی این دستگاه در اثر خرابی زمین بر تهداب بناء یافته که قسمت اعظمی آن ازکانکریت تشکیل شده است دیوارهای تهکو وکرسی ازسنگ پارچه ودیوار های بالای تهکو ازخشت پخته وسقف آن ازکانکریت وآهن پوش صورت گرفته ستدیو به٥ قسمت علیحده تقسیم گردیده که هرسه قسمت آن دربلاك واحدی جمع میشود ساحه عمومی تعمیر تقریباً ۲٦٥٠ متر مربع وحجم آن ۲٦٦٠٠ مترمکعب میباشد.

بعد از تکمیل شدن نقشه های پر پیچ فنی درست بتاریخ ۸میزان ۱۳۳٦ تهداب کنی قسمت اول تعمیر شروع گردید این قسمت مرکب است ازسه طبقهٔ وواجد ۲۲ اطاق دفتر یك کتاب خانهٔ ۸ اطاق تحویلخانه یك اطاق عمده ۱٤ اطاق کار ویك هال درقسمت فوقانی میباشد ٠ باساس معاینه دقیق خاك تهداب در دارالفنون تخنیکی وین یك قسمت تهداب ها از کانکریت آهندار ساخته شده است٠درقسمت هال مدخل یك تهداب بالای تخته های کانکریتی بضخامت ۸٥ سانتی متر ساخته میشود ٠ در سال جاری سمت قسمت اول تکمیل ودرقسمت دوم تخته های کانکریتی آن زیر کار گرفته میشود قسمت دوم بصورت عمودی در جوار سرك میدان طیاره واقع بوده ویك سالون کلان

برودکاست رادر برمیگیرد. این اطاق بزرگ ۱۸ مترعرض ۱۲ مترارتفاع و ۲٤ مترطول دارد. برای اینکه آواز از یك قسمت بقسمت دیگر نفوذ نکند، تعمیر بکلی از همدیگر جدا تهداب وسقف‌های علیحده ساخته شده‌است. درپهلوی اطاق برودکاست هفت اطاق کارویك اطاق لباس گنجانیده شده‌است. درقسمت سوم عمارت فعلا تهداب آن زیر کار گرفته شده این قسمت رادوستید یوییکه بکلی ازهم جدا میباشد (و۲۱ اطاق کاردارد) تشکیل میدهد. برای بردن کیبل‌های برقی ونل دوانی دستگاه تهویهٔ زیر فرش اطاقها ی کار بارتفاع (۱ر۰۵) متر اطاقهای انستلاسیون وجود دارد.

احاطهٔ تمام موضع تعمیر بشکل عصری ومدرن از یك دیوار «کتاره» کانکریتی (پنجرهٔ کانکریتی ساخته شده مقدار طرف ضرورت مواد تعمیراتی برای تمام ستیدیو تقریباً ۱۳۰۰۰۰۰ قالب خشت پخته ۱۰۰۰۰ مترمکعب ریك وجغل، ۱۶۰۰ مترمکعب سنگ پارچه، ۶۵۰۰۰ بوری سمنت و۳۰۰ تن آهن گول میباشد تاکنون تقریباً ۲۵۰۰۰۰ قالب خشت پخته، ۲۵۰۰ مترمکعب ریگ وجغل ۱۲۰۰ متر مکعب سنگ پارچه و ۱۲۰۰۰ بوری سمنت و ۸۰ تن آهن گول مصرف شده‌است.

عمارت دستگاه نشراتی جدید موج کوتاه رادیو دریکه توت واقع است.

دربهار سال ۱۳۱۰۶ کارهای ساختمانی عمارت ستگاه موج کوتاه باساس نقشه‌های مرتبه اونی مارك از طرف اونی ماك شروع شد. مصارف تخمینی این دستگاه بالغ بر ۱۰ ملیون افغانی میشود که منجمله تقریباً ٤ ملیون افغانی آن برای ترتیب نقشه، کارهای ساختمانی، تهیهٔ مواد عمرانی، ومواد وار داتی تعمیر مصرف شده.

ساحهٔ تعمیر تقریباً ۶۱۰ متر مربع بوده وحجم آن تقریباً ٤۵۰۰ مترمکعب میباشد.

این اعمارت دستگاه برودکاست دارای یك سالون بزرگ نشراتی بوده ویك اطاق ماشین دیزلی، یك ورکشاپ، دواطاق تحویلخانه، ٤ اطاق دفتر، ۱۳ اطاق مختلف کار یك اطاق برای لباس کشیدن ودستگاه‌های آب رسانی دارد. جسم تعمیر از کانکریت آهندار، تهداب از سنگ، پارچه وسقف آن ازگادر های کانکریتی که روی آن با آهن چادر پوش شده ساخته شده است.

دراخیر برج جوزا ۱۳۳۷ نصب ماشین های برودکاست شروع گردید. دراواسط ماه ثور ۱۳۳۷ سمت صحیح ودقیق شمال تعیین شدو ترن رو انتنسنترال وتهداب بیشمار آن قبلا تکمیل شده بود برای تامین و حفاظت رنتن هاساحل چپ دریای کابل بطول ۲۲۰ متر پخته کاری شده نقشه های پلیکه درعین موضع بسالای دریای کابل اعمار میشود ترتیب شده‌است. برای عمله ومامورین مربوطه یك عمارت دیگر پیش بینی شده است که این عمارت پهلوی سرکیکه طرف سروبی میرود ساخته میشود.

این عمارت یك منزله ٤۵۰ مترمربع ساحه وتخمیناً ۲۹۵۰ مترمکعب حجم دارد، دارای اطاق نشیمن دواطاق دفتر، چار تحویلخانه ودو گراج میباشد.

برای حفاظت تعمیرات واراضی وسیع سه بنأ کوچك مدور درگوشه‌های دستگاه رنتن اعمار میشود.

مقدار کار آمد مواد عمرانی برای تمام دستگاه نشراتی موج کوتاه راد یو تقریباً ۶۰۰۰۰۰ قالب خشت پخته، ۳۵۰۰ مترمکعب ریگ سنگ پارچه وجغله، ۱۳۰۰ بوری سمنت، و ۳۵ تن آهن گول پیش بینی شده‌است. از آنجمله تاکنون تقریباً ۲۶۰۰۰۰ قالب خشت پخته ۱۷۰۰ متر مکعب ریگ وجغله، ۱۸۰۰ مترمکعب سنگ پارچه، ۶۰۰۰ بوری سمنت و ۱۷ تن آهن گول بمصرف رسیده‌است.

عمارت جدید خزانهٔ پس انداز د افغانستان بانك:

این بنا در ارگ شاهی واقع است. برای اینکه تعمیر مذکور یك شکل زیمتری را بخود بگیرد موضع آن بقسمت جنوب عمارت مدخل تعیین شده ودرسمت شمال آن شفاخانهٔ جدید ساخته میشود. عمارت مدخل که دروسط واقع میباشد ارتفاع زیادتر دارد ودو عمارت جدید به عین اندازه دارای ارتفاع کمتر ومساوی میباشد هر سه عمارت دریك لین واقع است.

جسم عمارت از کانکریت آهندار ساخته شده، سقف، دیوارهای خارجی آن درمقابل عمل سرقت وبمب مقاومت داشته وبصورت دولا بشکل متقاطع آهن وفولاد در آن کار شده کمپنی اونیمات اتریش نظر به خواهش افغانستان بانك، نقشه وساختمان این عمارت را بصورت بسیار مدرن متعهد گردیده است.

بتاریخ ۱۳۳۵/۵/۱۲ کار این تعمیر شروع شد و تاکنون ۳۰ فیصد آن اجراء شده.

با کمپنی‌های خارجی عقد قرارداد های دربارهٔ ارسال ایزویشن سرب، دروازه‌های فولادی ـ لفت، بخاری سوختاندن بانك نوت‌ها، دستگاه‌های هوارسانی، برق، ودستگاه اخطاردادن مدنظر گرفته شده است.

بندر قزل قلعه:

امور ساختمان:

باانکشاف تجارت ازراه قزل‌قلعه ایجاب یك بندر اساسی را درآنجا مینمود پروژه‌های مقدماتی آن از طرف مقامات مربوطه ترتیب واخیراً دراثر فیصلهٔ مجلس عالی وزراساختمان بوزارت فوائدعامه محول شد.

وزارت فوائدعامه بعد از یك سلسله سنجش‌ها با ادارهٔ متحدهٔ صادراتی و وارداتی (تخنواکسپورت شوروی) قراردادی عقدنموده وساختمان بندرقزل‌قلعه را به‌آن سپرد که کمپنی مذکور معاینات وسروی‌های لازمه‌را در زمینه بعمل آورده واخیراً کارساختمان آنراشروع نمود.

اموریکه عجالةً زیر کاروساختمان گرفته‌شده قرارآتی است.

۱) تعمیر ایستگاه کشتی
۲) تعمیر راههای زیرجر ثقیل
۳) تعمیر دیوار های ایستگاه ساحلی
٤) تعمیر ترتیبات برای‌استگاه ساحلی
۵) تعمیر قپان اتوماتیك
٦) ستیشن متحرك پمپ کردن پترول
۷) اجرآکارهای عمیق‌نمودن کف‌دریا
۸) تعمیرمیدان هاوسرك‌ها
۹)تعمیرآب رسانی باتانك تصفیهٔ آب
۱۰) تعمیر ترتیبات فرعی برای تامین شیردهن ایستگاه ستخراج
۱۱) تعمیر احصار درقسمت تولیداتی بندر.

ساختمان این بناء از کانکریت آهندار وفرش آن ازلینولیوم وسنگ های مرمر که باسلیقه مخصوص حجاری حجاران کشور کار کرده شده است بوجود آمده است.

این عمارت بادستگاه های تسخین مرکزی، آب رسانی تهویه، برق، تلفن، وزنگ های خبر مجهز میباشد. درسالون نانخوری آن میناتور های پرکیفی نقاشی شده است.

صحن هوتل بااسلوب مخصوص که نمایندگی ازیك ذوق عالی مینماید نهال شانی شده و عنقریب بشکل یك باغچهٔ قشنگی که حیثیت یك تفریحگاه را برای ساکنین هوتل خواهدداشت، درخواهدآمد.

پارت دوم هوتل کابل که به عمارت بزرگ شمالی آن الحاق می شود نیز نقشه شده و با تهیه شدن وسایل مالی کار آن نیز شروع خواهد شد.

قصر مهمانخانه چهلستون ودیگر تعمیرات متفرقه:

قبلاً درتفرجگاه چهستون قصری وجودداشت که بااسلوب معماری قدیم بنا یافته بود مستر ایسهی ارشتیك نقشه آنرا نظر بهدایت ذات شاهانه ووزارت فوائدعامه باجدیت تام باکمال تعمیر مذکوروتجهیز ساختن آن بافرش، برق وسامان عصری تشناب پرداخت. اکنون قصر مذکور مکمل ومجهز باتمام سامان بدسترس استفاده قرار دارد

درسمت شرقی قصر مهمانخانه یك بنا، عالی مجلل دیگری واقع است که از آن نیز بصفت مهمانخانه دولتی کار گرفته میشود. در سال ۱۳۳٦ نقشه این عمارت راحسب هدایت شاغلی سردار محمد داود صدراعظم شعبه فنی تعمیرات وزارت فوائد عامه تکمیل ومتعاقباً بساختمان آن اقدام نمود.

درظرف سه ماه این بناء بزرگ د ومنزله دراثر فعالیت کارکنان مربوطه به پایهٔ تکمیل رسید ساختمان این عمارت از ایرن بیتون صورت گرفته تعداد اطاق های این بناء ۲٤ میبا شد.

باغ چهلستون نیز تغیر شکل داده وخیابان های وسیع وزیبایی در آن احداث شده، برای تنویر آن نیز اخیراً اقدامی گردیده وباکمپنی زیمنس آلمانی تماس گرفته شده تا بااسلوب عصری باغ مذکور ذریعهٔ چراغهای برق ایستاده تنویر شود.

کاشی کاری گنبد مقبره اعلیحضرت شهید ونصب سنگ های مرمر وغیره کارهای باقیمانده تعمیراتی آن تکمیل گردیده است.

کار های تعمیر جدید فابریکه آقای علی شمس که درسال ۱۳۳٦ شروع شده بود یك قسمت زیاد آن بکلی تمام گردیده و اکنون از بناء آن استفاده میشود. کار تعمیرات دیپو، شفا خانه، ولابراتوار فابریکه موصوف که درجوزا سال جاری شروع شده بود بشدت جریان داشته وعنقریب به پایهٔ تکمیل می رسد.

خشت های کپریل یك حصه پوشش قصر درالامان که در اثر بارندگی وگذشت زمان خراب شده بود مطابق هدایت اهل فن بهآهن پوش تبدیل شد.

بعضی کار های ضروری قصر تپه تاج بیگ مثل مرتبه کاری دورادور قصر وسنگ کاری یك حصه دیوار احاط ویك حوض جدید برای آبیاری باغ وزینه هائیکه جدید از سنگ خشتی دربین باغ کشیده شده تکمیل گردیده است.

کار های باقیمانده تعمیرات جدید وترمیمات مهمانخانهای دولتی دارالامان بکلی تمام شده ومورد استفاده قرار داده شده است.

کار های باقیمانده ۱۲ باب خانهای مربوط کارته مامورین که طور نیمکاره از بانك رهنی وتعمیراتی گرفته شده بود باتمام رسیده وبانصب سامان تشناب وبرق مجهز گردیده ومخزن آب پنهان درآن احداث واکنون از آن ها استفاده میشود.

شانزده عدد بارك جدید بطول ۷۰ وعرض ۱٤ متر درحصه قرغه که در بهار امسال کار آن شروع

شده بود ازآنجمله ۱۰ باب آن تکمیل و٦ باب آن قریب پوشش است .
کار تعمیر جدید نمایشگاه که در اول جوزا ۱۳۳۷ شروع شده بود کنون کار آن روبهٔ اختتام بوده وقبل از رسیدن ایام جشن استقلا ل بعضی قسمت آن مطابق نقشه مر تبه درمعرض ا ستفاده قرار خواهد گرفت .

تعمیر جدید وزارت معادن و صنایع:

سنگ تهدا ب این عمارت را بتاریخ ۱۱ عقرب ۱۳۳٦ والاحضرت صدراعظم با مر اسم خاصی گذاشتند. از آن تاریخ تاکنون کار آن جاری بوده وباشدت پیش میرود .
این تعمیر برای دوایر وزارت جلیله معادن وصنا یع اعمار میگر دد . تا کنون ۳۰ فیصد کار آن ختم شد وامور باقی مانده دم الی اخر سال ۱۳۳۸ تکمیل خواهد شد .

اجراآت مدیریت عمومی بند و نهر :

درپروژه های آ بی مسایل تحقیقات قبلی جیولوژی،توپوگرافی هیدرولوژی وغیره خیلی ها دارای اهمیت می باشد. روی همین منظوردرقسمت پر وژه های آ بی وزارت فوائد عا مه مسا یل مذکـور را دقیقانه لازمه قرار داده وکار های انجام شده درزمینه قرار آتی است .

۱ ـ کا نال درونته ولایت ننگر هار :

کار مقد ماتی برای آبیاری (ولایت ننگر هار) بتاریخ ۲۳ قوس ۱۳۳۵ تحت اداره ورا هنمایی بناغلی پتروف انجنیر هیدرو تخنیك شو روی باساس قرار داد ۸۲۲ مورخ ۲٦ جولایی ۱۹۵۲ شر وع شده وامور سروی‌واکتشافی.وهیدرولوژی وغیرهٔ آن تاحدی انجام یافته است

۲ـ راپور مختصر بند های خروار، پالتو، سرده :

هیات‌متخصصین‌شوروی‌ازتاریخ۲۳ قوس۳۵ـ میزان۳٦ کارهای‌سروی انکشافی‌دشتی را برای‌تنظیم نمودن پروژه های بندهای سرده وپالتو وخروار،در حکومت اعلی غزنی باساس قرار داد ۸۲۲ مور خ ۵٦/۷/۲٦ انجام داده است.کار های سروی وانکشافی طور مقدماتی برای اندوختن‌معلومات و سنجش های فنی بعمل آمده است .

۱) کار های توپوگرافی :

الف،انکشاف عمومی بوسیله آلات توپوگرافی	۹۰ کیلو متر
ب ـ کار های مثلثاتی	۹۰ «
ج ـ نقشه گیری بمقیاس	۸ ۸ «
نقشه گیری بمقیاس /۵۰۰بر۱۰۰۰۰بر ۲۰۰۰	۷۵ر٤ کیلو مترمربع
د ـ ایول کاری	٦ ٦ کیلو متر
هـ ـ پیمودن خط قاعده (خط ا ساسی سنجش های توپوگرافی)	۱ «
و ـ اندازه گیری بند موجوده	۱ بند

۲ـ کار های جیو لوجی:

الف ـ نقشه گیری‌هیدرو جیولوژی بمقیاس ۵۰۰۰ بر	۲۰ کیلو متر
ب ـ نقشه گیری هیدرو جیلوجی ۵۰۰ بر ۲ کیلومتر.	
ج ـ برمه کاری دستی در ۹ چاه بعمق مجموعی	۳۰ متر

د ـ کندن ۵۳ چاه آب بعمق عمومی ۲۲۹ متر
هـ ـ کشیدن آب و پر نمودن چاهای کنده شده در ۱۵ نقط.
و ـ جستجو وانکشاف اختمانی در دوموضع
ز ـ کندن خندقها ۲٦ متر مکعب
مطالعات خاك وتحقیقات طبقات الارضی :
معاینه انکشاف عمومی ۳۲۰ کیلو متر
٤ ـ کار های هیدرو لوجی :
سه موضع هیدرو لوجی انتخاب ومطالعات هیدرو لوجی از دریاهای سرده وپالتو وخروار درمدت یکسال کاملا بعمل آورده شده است .
٥ ـ کار های لابراتوار :
لابراتوار بواسطه عملی نمودن تجزیه ها، کارهای جیولوجی مهندسین ومطالعات خاك وتحقیقات طبقات الارضی وامور هیدرلوجی راتامین مینمایند .
جمله تجزیه ها برای هرسه مخزن آب اجرا شده است :

الف ـ تجزیه های کیمیاوی	٦٦ تجزیه
ب ـ تجزیه ها نسبت به ترکیب فزیکی خاك	۱۷۸ تجزیه
ج ـ تجزیه‌های جیو تخنیکی	٤۲ »

از کار های سروی وانکشافی عملی، برای مخزنهای آب سرده وپالتو و خروار نظریات مقدماتی گرفته میشود .

اجراآت مدیریت عمومی معابر :

گرچه وظیفهٔ مهمهٔ اینمدیریت راتهیهٔ موادمورد ضرورت سرکسازی ومیدانهای هوایی تشکیل میدهد واکثر موادضرورت آنها توسط اینمدیریت عمومی اکمال شده وبه نقطهٔ کار رسانیده میشود. اما ازجانب دیگر یك قسمت ازکارهای که باید توسط تیکه‌داران اجرا شود بوسیلهٔ تیکه داران تحت ادارهٔ اینمدیریت پیش برده میشود کاری که ازششماه اخیر سال ۱۳۳٦ توسط تیکه‌داران مدیریت عمومی معابر انجام گردیده عبارت است از:

الف ـ درسرك کابل ـ متك: کندنکاری ۸۹۷۸ مترمکعب پرکاری ٤٦٤۰ مترمکعب صفاکاری ۹۱۰ متر مربع، سنگکاری پخته ۹۹۰٦ مترمکعب، خشت کاری پخته ٦۷٤ مترمکعب کانکریت ریزی ٦۳ مترمکعب. کارانجام شده ۵۷ فیصد .

ب ـ کیله گی ـ بغلان صنعتی: کندنکاری ۲٦٤ مترمکعب، سنگکاری پخته ۵٤۳ مترمکعب خشت کاری پخته ۷۵ مترمکعب، کانکریت کاری ۱٦۰ مترمکعب. کارانجام شده ۸۲ فیصد.

ج ـ بغلان صنعتی علی آباد: کندنکاری ۳۷۰ مترمکعب، پرکاری ۲۸۰ مترمکعب، سنگ کاری پخته ٦۸۰ متر مکعب، خشت کاری پخته ۷٦ مترمکعب. کاری مجموعی انجام شده ۳٦ فیصد.

اجراآت مدیریت عمومی تفتیش فنی ومسلکی :

اجراآت مدیریت عمومی تفتیش فنی مسلکی را قسماً فیصله حسابات وبرآوردهای مربطهٔ دوائر وموسسات مختلفهٔ کشور وکارهای مختلفهٔ که توسط وزارت فوائدعامه اجرا میشود، تشکیل میدهد. کارهای انجام شده توسط اینمدیریت عمومی قرار ذیل است.

دوصدوچهل ونه برآورد تعمیروغیره که عبارت ازچهارهزار و پنجصد وپنجاه وهفت ورق میشود وبه تعداد ٦۰ قطعه برآورد سرك معابر که عبارت از ۲۸٦ ورق شود از ابتدای سال ۱۳۳٦ تسعیر و کنترول وسنجش گردیده است.

د روغتیاوزارت

تشکیل:

وزیر	. . . . . .
معین	ع،ص، دکتورعبدالرحیم
دقلم مخصوص مدیر	ص،محمدیعقوب
دپلټنی مدیر	ص،عبدالقادر
دفنی‌مشاوریت مدیر	. . .
دصحی‌چارو دریاست کفیل	ع،ص دکتورعبدالرحمن حکیمی
دصحی انجنیر مدیر	ص ، حاجی محمد
دبین‌المللی مدیر	ص، محمدموسی
دساری‌امراضود کنترول‌اواحصایی‌مدیر	ص احمدعلی معاون‌دکتور
داحصائیی دځاګکی آمر	ص عبدالقیوم
داداری‌دریاست کفیل	ع ،ص حبیب الله
دروزنتون رئیس	دکتورمحمدرسول‌تره‌کی
دشفاخانومدیر	ع، میرمحمد امین
داکسریزاو لابراتوار مدیر	بناغلی‌دکتور محمدانور
دصحی‌قوانینو مدیر	« « محمدقسیم
دمامورینو مدیر	ص، سیدایشان
دمحاسبی اولوازمو مدیر	ع،عبدالغفار
دجنسی محاسبی مدیر	ص،عبدالقدوس
دفنی‌محاسبی مدیر	ص، صمدعلی
دپانیومدیر	ص،عبدالخالق
دتوبرکلوز دمجادلې آمر	دکتورمیرغلام حیدر
داکسریز آمر	دکتورمحمدعلی
دباکترلوژی دمؤسس آمر	دکتورسیدمحمود

امور وزارت صحیه

مدیریت پلان

وزارت صحیه علاوه بر اجراآت و فعالیت‌های عادی، از نظر انکشاف امور صحی و تأمین صحت اهالی مملکت پروگرامها و پروژه‌های انکشافی دیگری در ساحهٔ پلان پنج سالهٔ مملکت نیز روی دست داشته و میتوان فعالیت‌های شق انکشافی وزارت صحیه را طبق تفصیل آتی توضیح نمود:

۱ـ دررأس تشکیل صحی ولایات، تشکیلاتی بنام سرطبابت ها دائر و داخل فعالیت بود، که تنها فعالیت و اجراآت این تشکیلات منحصر به تطبیق طب معالجوی بوده ولی وزارت صحیه آرزو داشت تا علاوه بر طب معالجوی برای تعمیم و تطبیق طب وقایوی وطب معالجوی، تشکیلات جدیدی تحت عنوان مدیریت‌های عمومی صحیه دائر نماید. چنانچه عجالةً تشکیلات مذکور را درولایات قندهار و ننگرهار بکار انداخته است که علاوه از تطبیق طب معالجوی به تعمیم طب وقایوی و تطبیق آن نیز مبادرت و فعالیت نمایند.

۲ـ وزارت صحیه ازحیث کنترول و ترتیب احصائیه و راپورهای بین المللی وادویه مخدره را کنترول و راپورهای احصائیوی وغیرهٔ ادویه مذکور را جمع آوری نموده ودرمواقع معین و مساعد تنظیم و ترتیب نموده و بمراجع بین المللی میسپارد.

۳ـ ازآنجائیکه وزارت صحیه کمبودیك تعداد پرسونل فنی و غیرفنی را در مرکز وولایات حس می نمود، نظر به احتیاجات خود مامورین و مستخدمین طرف احتیاج را استخدام و بکار انداخته است.

٤ـ وزارت صحیه بادرنظر گرفتن احتیاجات روحی آینده مملکت برای دائرساختن و بکار انداختن یك مؤسسهٔ علمی که مرکز علمی طبی و تجربات علمی طبی باشد درنظر داشت تا اساسات تعمیر وتدویریك مؤسسهٔ صحت عامه را طرح ووسایل آنرا تهیه و بکار بیندازد روی این مفکوره نقشه و پلان عمارت مؤسسه مذکور راطرح و بعد ازتائید متخصصین داخلی و بین المللی عمارت موسسه مطلوبه راذریعه یکی از کمپنی های خارجی شروع نموده که امید است درظرف دو سه سال آینده تعمیر موسسهٔ مذکور تکمیل و شعبات مورد نظر را درآن دائرنماید.

٥ـ چون مشکلات بیشتر وزارت صحیه کمبود پرسونل فنی میباشد لهذا برای تکمیل پرسونل شقوق مختلف طبی وزارت صحیه، یك تعداد کورسهارا بنام کورسهای لابراتوار، کورس سنترین، کورس معاون قابلگی وغیره را درمرکز واطراف دائرنموده تا پرسونل طبی شقوق مختلف را تربیه و درتشکیلات صحی مملکت ازآنها استفاده واستحصال خدمت نمایند.

٦ـ درقسمت مجادله امراض ساری ازیکطرف درتوریدی، دی، تی، و توسعه مجادله حمأیه لکه دار اقدام و ازجانب دیگر موسسهٔ باکتریولوژی سابقه را باساس نظریه ومشوره متخصصین ومراجع بین المللی یك موسسه مجهز تهیه واکسین وطبق ایجابات علمی و فنی امروزه تعدیل نموده تایك مقدار واکسین های طرف ضرورت مملکت را به «ستاندرد» های بین المللی تهیه و بدسترس اهالی، شعبات وغیره مراجعین مملکت بگذارند، برای ازبین بردن آخرین ریشه و بیخ ملاریا بعوض اصول مجادله سابقه تطبیق پلان امحای ملاریا را درولایات قطغن و ننگرهار و گرشك تطبیق و برای عملی ساختن این مفکوره طبق پروگرام، پیش بینی شده و مساعدت وسایل فنی درنظر دارد که پلان طرح شده را بالای سائرنقاط مملکت که تحت تهلکه مرض ملاریا قراردارند تطبیق وهم پلان توسعه عملیات مجادلوی را درنقاط جدید ملاریائی مملکت پهن وعملی نماید.

۷- برای روی کار آمدن یونت‌های طبی سیار که بتواند در وقایع عاجله مجادله وغیره در مناطق دوردست مملکت که از مراکز موسسات صحی موجوده بعید میباشند خدمات طبی را انجام بدهند به اساس این منظور در تهیه وسایل ضروریه یونت‌های سیار اقدام ویك تعداد وسایط نقلیه ضروریه وغیره احتیاجات آنرا تهیه وتوزیع نموده است تا تسهیلاتی در تداوی ومعالجه اهالی دوردست مملکت فراهم آورد.

۸- چون از یکطرف موسسات صحی پوهنتون تقریباً بحیث یك موسسه تربیهٔ پرسونل فنی ومرکز علمی داخل فعالیت میباشد وازطرف دیگر شفاخانه‌ها مربوطه موسسات صحی آنقدر وسیع نمیباشد که بتواند از وضع صحی وتداوی مراجعین مرکز کابل رسیدگی نماید لهذا وزارت صحیه درساختن شفاخانه جدید یکه سه صد بستر را گنجایش داشته باشد داخل اقدامات واخیراً نقشهٔ شفاخانه مذکور را بنظریه متخصصین داخلی وخارجی ترتیب نموده است درنظر دارد که عجالتاً قسمت یکصد بستر آن را تکمیل ومورد استفاده قرارداده ودرآینده راجع به توسعهٔ انکشاف شفاخانه عمومی مذکور توجه بعمل خواهد آمد.

۹- ازینکه اهالی حکومت کلان کتواز ازحیث عدم موجودیت یك شفاخانه عمومی دچار مشکلات حیاتی بودند وزارت صحیه باطبیق پروژه های انکشافی خویش یك شفاخانه ده بستری را با تمام سامان ولوازم وپرسونل آن در کتواز افتتاح ودائر نمود.

۱۰- شفاخانه مستورات گردیز که درسال اول پلان مفتوح گردیده بود درسال دوم پلان تقویه ومایحتاج آن تکمیل وبرآورده شد.

۱۱- برای تأسیس یك شفاخانه ده بستری در کلنگار لوگرد، که موقعیت ومرکزیت مناسب داشت اقدامات لازمه بعمل آمد وازهمه اولتر راجع به تهیه عمارت شفاخانه مذکور اقدام واخیراً توسط مدیریت فواید عامه ولایت کابل درمورد تعمیر آن اقدامات لازمه را انجام داده است درآینده تعمیر مذکور تکمیل وبرای رفع احتیاج اهالی مناطق مربوط بکار انداخته خواهد شد.

۱۲- چون ازرهگذر نبودن موسسات دندانسازی درولایت ننگرهار وپکتیا اهالی ولایت مذکور دچار مشکلات بودند وزارت صحیه یك مؤسسه دندانسازی مکمل را که ازشعبات تداوی وساخت متشکل میباشد در ولایت ننگرهار، وموسسه دندانسازی دیگری را در ولایت پکتیا، افتتاح وبکار انداخته است.

۱۳- ازآنجائیکه لابراتوار درقسمت طب وقایوی وطب معالجوی وتشخیص صحیح مریض اهمیت زیادی دارد وبدون موجودیت لابراتوار در یك منطقه تشخیص امراض تقریباً ناممکن است وتاکنون دربعضی ازمناطق مملکت که وسایل تداوی موجود ولی وسایل تشخیص وجود نداشت اخیراً لابراتوار پروان افتتاح ولابراتوار غزنی که درسال اول پلان افتتاح شده بود درسال دوم پلان تقویه واحتیاجات رفع گردیده است.

۱۴- چون تعداد بستره های بعضی ولایات وحکومات اعلی برای مراجعین اهالی منطقه مربوطه غیرمکفی به نظر میرسد وزارت صحیه برای رفع این نقیصه وفراهم آوری تسهیلات جهت تداوی اهالی مناطق مربوطه ده بستره در بستر های ملکی ولایات ننگرهار وپکتیا وپنج، پنج بستر در بستره های شفاخانه های ملکی حکومات اعلی پروان وشبرغان افزود ومصارف بستر مذکور را ازمدارك منظوری بودجهٔ انکشافی خویش تأمین نموده است.

مدیریت کنترول امراض ساری:

الف - مدیریت کنترول امراض ساری منحیث وظیفه وقوعات امراض ساری درموسم آن مد نظر گرفته

برای جلوگیری وحفظماتقدم وتداوی ومعالجه مصابین امراض ساری مذکورخصوصاً مرض چیچك مقدار زیادی از واکسین مزبور بتفاریق طبق ایجاب فن در بین ترموزیخ ذریعهٔ طیاره بمدیریت ها ومامورین های صحیه ولایات وحکومات اعلی وکلان وغیره ارسال ودرجاهائیکه طیاره پروازکرده نمیتوانند توسط موترها فرستاده شده وآبله کوبی درتمام نقاط مملکت درطول سال ادامه داشت .

ب- مرض حمای لکه دار یعنی تیفوس که شیوع این مرض مهلکه خانمانسوز درموقع زمستان از جهت تجمع نفوس که ناقل آن شپش است درسالهای قدیم بصورت استیلائی بروز می نمود وهزارها نفر را به پنجهٔ مرگ آشنا میساخت امادرین چندسال بفضل خداوند وزحمت کشی های وزارت صحیه که پودر دی، دی، تی، تو سط یونسف وحکومت متبوعه تهیه وذریعهٔ ماشین های گرنداروميكسر که امداد یه یونسف میباشد پودردی، دی، تی، ده فیصده ساخته و یك مقدار کافی ازپودر مذکور بادستگن های هدس جدید توسط مو ترهای لاری به ولایات وحکومات اعلی وکلان وغیره ارسال کرده است وشعبات صحیی مربوطه طبق هدایات مدیریت کنترول امراض ساری پودر پاشی کرده وراپورهای خویش راحسب جداول نمونه ارسالی خانه پری کرده فرستاده اند که ازروی آنها راپور مکمل عمومی ترتیب وازاداره مدیریت بین المللی بنماینده یونسیف تفریض داده شده وهمچنان برای سهولیت کاروا ینکه اندك مشکلات وتعویق درامور ترکیب رخ ندهد دوپایه موتر برقی جدیدخریداری ونصب دستگاه گردیده است.

ج- واکسین کولراوتیفوئید (محرقه) برای حفظما تقدم واجراآت ورقه های سرتفیکت حجاج وسائرمسافرین که بخارج میروند ومقدارلازمه واکسین ضدسگ دیوانه بههمه شفاخانه های ولایات وغیره ارسال گردیده است.

د- مرض انفلوانزا که یك مرض ساری ودرسال ۱۳۳۶ بصورت ایستلائی شیوع کرده بود مدیریت کنترول امراض ساری برای جلوگیری وتداوی مرض مذکوربه شعبات ذیعلاقه راجع به قرانطین آن شدیداً هدایات اصدارودرنقاطلازمه هیئت های صحی وادویه قابل ایجاب فرستاده بود که درجلوگیری وتداوی مرض متذکره فوق العاده توجه شود چنانچه مرض مزبور بفضل خداوند بعدازیك مدت کم بطور کلی ازبین رفت.

ریاست حفظ الصحه:

در جریان سال ۱۳۳۶ شعبهٔ مخدره اموری راکه انجام داده ذیلاً توضیع میشود:

۱- توریدسهمیه ادویه مخدره افغانستان ازمؤسسهٔ کمیته ادویه مخدره مقیم جینوا توسط ریاست دیپوی عمومی ادویه که مقدار سهمیهٔ ادویه مخدره ازطرف مقام وزارت تعیین شده و توزیع آن عند الضرورت ازشعبه مخدره بدوایررسمی، ملی، موسسات، شفاخانه هاادویه فروشیهای مرکز واطراف نظر بضرورت شان صورت گرفته وسه ماه درسه ماه دوایرمتذکره مجبورومکلف هستند که راپورهای مصرف خودرا بهشعبه مخدره ارسال بدارند.

۲- چون توریدادویه مخدره بدون شعبه مخدره بوده دفترموسسه کمیته ادویه مخدره جینوا سه ماه درسه ماه فورمه های مربوطه ادویه مخدره رابافورمه های تخمینیات ادویه مخدره جهت خانه پری به شعبه مخدره ارسال نموده که فورمه های متذکره بعد ازغور وسنجش صحیح خانه پری گردیده دوباره بمرجعش مسترد میشود.

۳- شعبه مخدره دفتری بنام جمع وخرچ کنترول ادویه مخدره دفتراعطای لایسنس ترتیب نموده که بدفتر مذکور تمام راپورهای ادویه مخدره مناطق افغانستان بالایسنس هائیکه ازطرف این شعبه صدوریافته دردفتر مزبور درج و ثبت است.

۴- کنترول ووارسی ادویه فروشیهای مرکز واطراف ودواخانه ها ، شفاخانه ها، راجع بهادویه مخدره

ازطرف این شعبه کنترول گردیده وقتاً فوقتاً ادویه فروشی‌ها وارسی گردیده تاده قلم ادویه مخدره به‌ادویه فروشی‌ها موجود بوده و به‌ اجرای نسخه جاتیکه طورعاجل میباشد بپردازند .

۵ـ کنترول‌وارسی بیجك های ادویه مخدره تحت نظارت شعبه مخدره بوده‌هنگامیکه دوایر مربوطه ادویه مخدره‌خویش‌را اخذنمودند بیجك‌های‌شان‌ذریعه ریاست دیپوی‌عمومی به‌شعبه مخدره‌مواصلت ورزیده ودر دفتر این شعبه بانمره وتاریخ بیجك آن پس‌از کنترول وسنجش قیدوثبت میگردد

۶ـ سفارت‌خانه ها و موسساتیکه‌ادویه مخدره موردضرورت‌شان بریاست‌دیپوی‌عمومی ادویه موجودنبوده لایسنس‌ورود آن‌ازطرف شعبهٔ مخدره عنوانی کمپنی‌مربوطه‌تقدیم و ارسال‌میگردد.زیرا توریدادویه مخدره بهیچ یك ازشعبات داده نشده باستثنای شعبهٔ مخدره .

۷ـ شعبه‌مخدره وقتاًفوقتاً داخل مجادله ومبارزه‌باشخاص‌غمزه کش اعتیاد تریاك وافیون کشها بوده ودرین قسمت باسازمان‌صحی جهان درتماس‌شده نظریات‌وهدایات شان‌را درمورد اشخاص معتاد تریاك وافیون‌کشها جلب نموده ونسبت جلوگیری اینگونه عمل‌قبیح‌وناگوار بـه‌تمام مناطق افغانستان هدایات لازمه داده شده است

ریاست امور صحی

وزارت صحیه به‌همکاری سازمان صحی جهان‌توانست که اموراحصائیه خودرا تحت مراقبت وسنجش متخصص خارجی قراردهد .چنانچه برای‌اجرای این‌کار یکنفر متخصص‌احصائیه بنام‌مسترسوپ از طرف سازمان صحی جهان برای‌دوسال‌تعیین‌ومقرر گردیدکه‌متخصص مذکور باهمکاری کار کنان‌فنی احصائیه وزارت کـه‌درین‌رشته باکمك‌سازمان صحی‌جهان تحصیلات خود راپیشبرده داخل کار وعمل گـردیده ودرامور احصائیه صحی وتربیه نفر مجاهدات برازنده‌وقابل‌الوصف‌براز نموده‌وعلاوةً تنظیم امورکارهای احصائیه های‌صحی، بعضی‌تعدیلات دراجرای راپور های امراض نیزصورت گرفته است .

اجراآت‌کار احصائیه بدودسته منقسم میگردد

(۱) اجراآت اداری .

(۲) اجراآت فنی .

اجراآت اداری: ازترتیب وتدوین تیلگرامات،راپورها، توزیع راپور هارا به عمومی شفاخانه های افغانستان مراقبت مینماید و عندالزوم سفارشهای که‌ازطرف‌کارکنان فنی گـوشزد میـگـردد در رشته تحریر آورده باآنها تفهیم مینماید وعلاوتاً چاپ هـدایت نامه‌ها توسط ماشین گستتنر در اجراآت این کار مضمر است .

اجراآت‌فنی: تعدیلات‌مراقبت‌وسنجش‌از کارهای‌احصائیه‌راپورهای‌عموم شفاخانه‌های‌افغانستان بوده وتربیه پرسونل‌وتدریس مضمون احصائیه به‌ریفرشر کورس برای‌آمرین مدیریت‌های‌شفاخانه‌ها میباشد .

تعدیلات در راپور های‌امراض:

(الف) سابقاً راپورهای امراض درظرف ده‌ورق بوده که‌بعداز سنجش‌را پورمذکور بهاجرای ذیل تعدیل یافت وراپورماهواردرظرف‌دوورق‌تعدیل گردید.

(ب) کارت داخل بسترترتیب گردید که‌این کارت بذات خودازنقطهٔ نظر احصائیه بی سابقه‌بوده ویك قدم بزرگ درسنجش امراض‌محسوب میشود .

(ج) تصدیق علل فوت به‌شفاخانه‌ها رائج‌شده که این کار هم بذات خود از نقطهٔ نظر احصا ئیه ا همیت بسزائی داشته یك‌قدم بزرگ است‌درراه علل وفیات امراض‌در مملکت .

(د) کارت های پولیکنیك‌است که به‌معاینات‌متداوم مراجعین‌اهمیت‌بسزائی‌دارد واز نقطهٔ نظر مطالعه پرابلم های‌صحی برای کارکنان صحی اهمیت خاصی‌دارد ناگفته نماند که‌دربرسی‌امور‌صحی وصحت‌عامهٔ نیز اهمیت مهم‌بخودداشته که بروبت کارت مذکـورسوابق حالات صحی یك‌مریض بخوبی معلوم شدهٔ وتحت تشخیص صحیح قرار میگیرد که‌عبارت ازمعاینات متعدد مریض‌میباشددرو ضعیت مریضی مریض کارت های خورد مریضان است که‌برای‌مراجعین وویزت پولیکیلنك‌ها تهیه‌شده‌ودا کترهارا معاونت میکنند درپیداکردن کارت های‌پولیکیلنك مریض .

(ه) کارت های مادران‌واطفال است که‌به زایشگاه هامراکز حمایه اطفال‌ومادران توزیع گردیده که‌وضعیت صحی اطفال‌ومادران را نشان میدهد وازراپورهای آن‌تولدات ووفیات‌وسقط هافهمیده میشود تاکارکنان صحی‌مملکت بدانند بچه پیمانه‌وضعیت صحی‌اطفال ومادران مملکت است.

(۲) ـ راپور پانزده‌نوع امراض‌ساری که‌ازطرف سازمان صحی‌جهان قرنطین قرار داده شده از اطراف ومراکز مملکت‌اخذ وبه‌دنیای خارج‌اعلان واخبار وراپور داده می‌شود ووضعیت امرا ض قرنطین را درمملکت نشان‌میدهد که‌بچه‌صورت توسط‌عمله وفعله وکارکنان صحی‌دفع ومعدوم می کردد . سا بقاً راپور امراض ساری ذریعهٔ مکاتبی‌اطلاع‌داده‌می‌شد برای‌اینکه سریعتر اخبار گردد بموافـقهٔ سازمان صحی‌جهان توسط کود مخصوص که‌بین‌اعضاء سازمان صحی‌جهان ترتیب‌وتدوین یافته اطلاع میگردد .

بالاخره مهمتر آنکه وزارت‌صحیه توانسته‌است که کمیتهٔ‌ملی احصائیه صحی‌وحیاتـی رادر افـغا نستان تأسیس نماید تااز تمام‌امور احصائیه‌های صحی‌وحیاتی مملکت‌رسیدگی تام‌نماید .

(و) ترسیم چارت‌ها ودایگرام‌های امراض ساری سالانه‌عموم شفاخانه‌های افـغانستان اسـت که‌از روی‌آن فیصدهٔ مراجعت‌های مریضای پولیکلینك ، فیصدی مریض‌های کلنیك وبچارت افغا نستان روبت تعداد بسترهای شفاخانه‌های افغانستـان ، تعدادشفاخانه های افغانستان، تعداد پولیکنیك های افغانستـان نشان‌داده شده‌است وبچارت‌دیگر افغا نستان تعداد داکترهای افغانستان‌را درولایت‌ها وحکومـت هـا ی اعلی وحکومت های کلان باتفریق‌سن وسال‌فراغت ازتحصیلات نشان‌میدهند .

لیست‌پرسونل‌فنی :

لست دا کترهای افغانستان در ظرف (۲۰)ورق به‌تعداد (۵۰) نسخه گستنر و برا ی مسئو لـین ادارات صحی‌تفویض گردید . هردا کتر برای‌خود کارت جداگانهٔ داشته‌ودر کارت مذکو ر اسم داکتر اسم‌پدر، سال‌تولد ، سال‌امتحان ، سال‌تخصیص شغل‌رسمی موسسه‌ایکه درآن‌مشغول کاراست درکدا م ولایات، آدرس ، موضوع اخذدیپلوم بیشترتحصیلات ، لسان‌مضمراست .

ترتیب لست پرستار های ذکور ، اناث ، قابـله‌ها ، متعلمات که‌در قابلگی مشـغول تحصیل است وتعداد داکتردندان سازهای افغانستان .

مدیریت نشرات و تبلیغات وزارت صحیه

مدیریت نشریات وتبلیغات ریاست‌امور صحی‌وزارت صحیه که‌مسئول نشر یك سلسلهٔ مضامین صحی و طبي بوده وازین‌ناحیه بغرض‌بلند بردن‌سویهٔ صحی‌وطنداران گرامی وظیفهٔ سنگین‌ومهم‌را بعهده دارد . چنانچه‌برای اجرای این‌اصل مهم‌مجلات به‌عناوین مجله‌های روغتیا، وروغتیا زیری که‌مجلهٔ اول الذکر

درداخل ۳۲صفحه بامضامین مفیده صحی مصور ماهوراه طبع وبدسترس استفاده مشترکین گرامی درداخل وخارج ازطرف این مدیریت توزیع می گردد درصفحات محدودآن هرگونه موضوعات مفیدهٔ علمی وصحی وتبلیغی وکشفیات جدیده طب برای اطباء دور دست که کدام وسایلی برای مطالعه دردست ندارند نشر وزمینه برای پیشرفت معلومات فنی وتحقیقات وتتبعات فنی آنها در آن موجود می باشد .

چون وزارت صحیه که درعین حال مسئول نگهداشت صحت وسلامتی کشور می باشد برای تقویه وپیشبرد معلومات فنی وتتبعات علمی دوکتوران افغانی معاونت های لازمه را عملی مینماید، پس لازم شمرده شد تا مجله روغتیارا مخصوص جنبهٔ اطباء ومنسوبین طب قرار بدهد که دوکتوران افغانی بتوانند نتائج تحقیقات وتتبعات ونظریات علمی خویش را درصفحات آن گنجانیده وازین ناحیه برای مزید معلومات همکاران وهم مسلکان کشور خویش معاونتی بنمایند .

برای تنویر وافکار مردم مجله اخیر الذکر را زیرعنوان روغتیا زیری در منصهٔ نشر واشاعه قرار داده است که درین مجله مباحث مختلفه صحی بزبان بسیارساده و بسیط وعاری از اصطلاحات طبی در(۲۸) صفحه از طرف مدیریت نشرات وزارت صحیه وریاست روزنتون ماهواره بصورت رایگان نشر وتوزیع می گردد .

هکذا مدیریت نشرات برای پیشبرد معلومات طبی جدیده به یک عده مجلات طبی وکتابهای منتشرهٔ طبی خارجی که به السنه مختلف نشرمی شود برای مرکز ولایات اشتراک نموده است تا ازمضامین مفیده وجدیده دربارهٔ تشخیص تداوی ، ادویه جدید وطرز استعمال آن دوکتوران در مرکز و ولایات از آن استفادهٔ بنمایند . علاوه از آن یک کتابخانهٔ عصری ومکمل در مرکز وزارت صحیه برای استفاده اهل فن وسائر مردم تأسیس گردیده ومورد استفادهٔ ذوقمندان قرار گرفته است .

دو پایه ماشین گستنر را هم این مدیریت بغرض طبع اوراق طباعتی شعبات مرکز بکارانداخته است.

ریاست روزنتون

شفاخانهٔ زایشگاه :

ازاول حمل ۱۳۳٦ الی اول حمل ۱۳۳۷ـ۱۵۸٤ نفر حاملهٔ داخل بسترشده .وبصورت عمومی از ۱۵۸٤ نفر ۱۳۵۱ نفرآن ولادت کرده اند . که ازانجمله ٦۲ ۱۱ نفرآن بصورت نورمال و ۸۸ نفر دیگرآن بصورت غیرطبیعی بوده است .

۲ـ مریضه های حامله که به نسبت داشتن دردو دیگر شکایات مربوطه زمان حاملگی داخل بستر گردیده اند عبارت است از ـ ر ۱۸۸ نفر .

مریضه‌های حامله که در خانه ولادت کرده نسبت پیدا شدن اختلاطات به شفاخانه آمده و بسترشده اند ۵۲ نفر .

عملیات ها :

مریضه‌های که سز ارین سکشن شده وازراه بطن طفل شان گرفته شده	۱۰٤/ نفر
حامله هائیکه بواسطه فورسپس اطفال شان گرفته شده	۳۵/ «
حامله هائیکه بواسطهٔ عملیه کرنکتومی طفل شان گرفته شده	۵/ «
مریضه هائیکه عملیات استرکتومی شده اند	۸/ «

مریضه‌های ژنکولوژی که‌درطول سال۳٦ داخل بستر گردیده‌اند ۳۳۱نفر - از آن جمله که عملیه کـروتاژ شـده‌اند - ٥۸ نفر.
عملیات بطنی شده‌اند ۱۰ «
ودیگرامراض نسائی ۱٦۳ «
مریضه هائیکه درطول۳٦ درمعاینه خانه‌های پرنتل زایشگاه مراجعه نموده اند:

معاینه خانه شهر آرا:

مریضه های ولادی جدید الشمول ٥۰۰/۰ نفر.
مریضه‌های ولادی سابقه که برای دفعهٔدوم ویا سوم زیاده ازآن می باشد در معاینه خانهٔ شهر آرا تداوی شده اند. ٢٦٣٣/۰ نفر.

معاینه خانهٔ مرکزی:

مریضه های ولادی جدید الشمول ٥٧٦/۰ نفر.
مریضه های ولادی سابقه که‌برای دفعهٔدوم ویاسوم وزیاده ازآن می‌باشد درمعاینه خانه مرکزی تداوی شده اند. ۱٧۰٥/۰ نفر.

معاینه خانه چمن:

مریضه های ولادی جدید الشمول ٧۹۰/۰ نفر.
مریضه های ولادی سابقه که‌برای دفعه دوم ویا سوم وزیاده ازآن می باشد در معاینه خانهٔ چمن تداوی شده اند. ٢٤٥٤/۰ نفر.

معاینه خانه جادهٔ میوند:

مریضه های ولادی جدید الشمول ۱۰۰٤/۰ نفر.
« « « سابقه که‌برای دفعه‌دوم ویاسوم وزیاده ازآن می‌باشد درمعاینه‌خانهٔ جادهٔ میوند تداوی شده اند ٢٧٢٧/۰ نفر

معاینه خانهٔ کارتهٔ چار:

مریضه های ولادی جدید الشمول ٦٤٥/۰ نفر
« « « سابقه که‌برای دفعه‌دوم ویاسوم زیاده ازآن می‌باشد درمعاینه خانهٔ کارتهٔ چار تداوی شده اند. ۱٢٦٤/۰
مریضه های نسائی جدیدالشمول که‌در پولکلینک‌شهرآرا مراجعه نموده اند. ٦٢٥/۰ نفر
مریضه های نسائی سابقه که‌در پولکلینک شهرآرا مراجعه‌نموده اند. ٤۹۱/۰ «

تعداد شاگرد ها: درسنهٔ ۱۳۳٦ (٢۰) نفرمتعلمهٔجدید بکورس قابلگی شامل وتحصیل مینمایند قابله‌هائیکه درسنه ۱۳۳٦ دورهٔ تعلیمی‌خودرا بپایان رسانیده ودیپلوم اخذنموده اند (٧) نفر است.

مدیریت قوانین

خلاصهٔ وظائف مدیریت قوانین‌صحی درجریان سال ۱۳۳٦:

۱- بعضی قانون نامه‌های صحی‌را از ممالك اروپائی وآسیائی بدست آورده وطرف مطالعه دوکتوران لایق‌خود قرار داده‌است تاآن‌را مطالعه عمیق‌نموده ونکاتی‌راکه از نقطهٔ نظر صحی تطبیق آن درمملکت اسلامی افغانستان لازمی‌است ترجمه‌نموده وبمدیریت‌قوانین‌صحی بسپارند تادر وقتیکه به تدوین اساسی قانون نامه‌صحی مملکت‌اقدام بعمل‌می‌آید ازجملهٔ فقرات ترجمه‌شدهٔ آن موضوعاتیکه‌قابل درج‌وقید قانون نامهٔ صحی مملکت باشد داخل نماید.

۲/ وزارت صحیه برای ترتیب وتدوین این قانون نامه به سازمان صحی جهان در تماس بوده تا یک نفر مشاور قانونی را ازسازمان موصوف موافقه حاصل نموده وبه افغانستان خواستار شوند تا به مشورهٔ همکاری آن اگرخدا بخواهد بزودترین فرصت به تدوین قانون نامهٔ صحی مملکت موفق شویم.

۳/ مذاکرات ومفاهماتیکه درمجالس صحی واداری وزارت صحیه بعمل می آید ودر مجالس متذکره نمایندهٔ مدیریت قوانین صحی حاضر بوده وبعداز شور وبحث زیادیکه در اطراف بعضی موضوعات بعمل آمده وآن جنبهٔ قانونی را بخود میگیرد بعد ازینکه ازطرف اعضای مجالس تصویبی اتخاذ میگیرد نماینده مدیریت قوانین صحی آن موضوعات رادر کتاب مخصوصیکه برای ثبت این چنین موضوعات بازنموده داخل میدارد.

۴- بعضی پرسونل فنی مملکت که نسبت به کبرسن ویا بسر رسیدن میعاد خدمت اجباری به تقاعد سوق داده میشوند دربارهٔ صلاحیت واقتدارکار ایشان قانون نامه ها وضع نموده وآنرا موردتطبیق قرارداده است.

۵- ازبدوسال ۱۳۳۶ علاوه بروظیفه اصلی متعلمین کهازکورس های صحی فارغ التحصیل میشدند راجع به اعطای شهادتنامه وامتیاز شان داخل اقدامات گردیده است.

- کورسهای صحی که بکمک ومعاونت سازمان صحی جهان درولایات مملکت دایربوده واز نقطه نظر احتیاج که ایجاب دائربودن کورس مذکور لازمی است یانه؟ بعد ازیک سلسله مذاکرات ومفاهماتیکه بامرجع ذیعلاقه نموده وازروی مجبوریت موجودیت چنین کورسها لازمی دیده میشد مقرراتی وضع نموده ودرتطبیق آن اقدامات لازمه راعملی نموده است.

برعلاوه برمواداداد فوق اموری راکه روزمره انجام داده وتحت مراقبت قرار میدهد قرارآتی خلاصه میگردد:

۱- برای اینکه تصدیق دوکتورصاحبان نزدوزارت صحیه قابل قبول واقع شده بتواند برای کنترول تصادیق دوکتوران مقرراتی وضع نموده است که اگر دکتور برای مریضان تحت معالجه خود تصدیق ایام مریضی میدهند ومقررات موضوعه ازطرف دکتور بالای مریض تطبیق نشده باشد آنچنان تصادیق ازطرف مدیریت قوانین صحی تائید وتصدیق نخواهد گردید.

۲- برای اینکه اهالی پایتخت ازینکه نسبت مراجعه بدکتور درشب دچار مشکلات نشوند وزارت صحیه مقرراتی وضع نموده ویک دسته دکتوران رادرشب بمنازل شان طورخدمتی تعیین نموده وهمه شبه اسمای شانرا باسکونت ونمبر خانه آنها بغرض آگاهی اهالی بر ادیو برودکاست میدارند تااهالی اگر به دکتور احتیاج حس نمایند بدون ازینکه سراسیمه وپریشان بدکتوری مراجعه نمایند باستماع اسم دکتوران به هر دوکتوریکه که درشب معینه نوبت نوکری داشته باشند به آن مراجعه نموده وبدون مشکلات دکتور موصوف رابرای معاینه ومعالجهٔ مریض خود بهمنزل خویش دعوت کرده بتوانند.

۳- برای ضرورت مریضان مراجعین درشب بدوافروشی ها مقرراتی وضع نموده وهمه شبه علاوه بردوشعبه ریاست دیپوی ادویه که همه شبه بازمیباشد یک دسته دوا فراشی های شهررابنوبت معینه برای رفاهیت مریضداران به نقاط مختلفهٔ شهرامر مفتوح داده است که همه شبه یک تعدادادویه فروشیها تاصبح باز بوده وبرای آگاهی اهالی اسمای دوافروشی های مذکور همه شبه بر ادیو برودکاست میگردد.

علاوه برموادات فوق بعضی تصادیق دکتوران که جنبهٔ تحقیقات راپیدانموده ودوسیه تحقیقاتی آن از بعض مراجع باتصادیق متضمنهٔ آن بوزارت صحیه راجع میشود برای تثبیت صحت وسقم تصدیق بمدیریت قوانین صحی راجع میشود ازطرف مدیریت موصوف در اطراف تصدیق غورعمیق بعمل آمده وبعددرآن بارهٔ ابراز نظریه کرده میشود.

دپوهنی وزارت

تشکیل :

دوزارت کفیل — ع ج داکتر علی احمد پوپل
تدریسی معین — ع ص داکتر محمد انس

اداری معین
ع ص عبد الاحمد عطائی

د فنی بورد غړی:
ع ص داکتر میر نجم الدین انصاری

دفنی بورد غړی :
ع ص عبدالغفور برښنا

تعلیمی مشاور :
ع ص عزیز الرحمن فتحی

تعلیمی مشاور
ع ص صدیق الله رښتین

ښاغلی داکتر پوپل

د ثانوی تدریساتو ریاست:

رئیس
ع ص داکتر محمد اکرم

مشاور — ع ص محمد اسمعیل ساعی
معاون — ع محمد صدیق
غړی — ص محمد حیدر

دملکی تدریساتو ریاست :

رئیس — ع ص داکتر محمد حیدر
معاون — محمد هاشم مجددی ع
غړی — ص دین محمد فروغ

دابتدائی تدریساتو ریاست

رئیس — ع ص محمد آصف مایل
معاون — ع یار محمد
غړی — ص عبد العزیز

د دار التالیف ریاست :

رئیس — ع ص حمید الله عنایت سراج
معاون — ع محمد یعقوب مفتون

دتالیف او ترجمی مدیریت

مدیر ص دین محمد مضطر — غړی ع غلام سرور گویا اعتمادی
غړی ع محمد محسن صافی — « ص عبد الغنی
ص عبدالقدیر شهاب — « ص عبدالباقی طلوع

د عرفان د مجلې مدیریت :

مدیر	س محمد حیدر ژویل
غړی	س محمد اکبر روشن ضمیر

د کتابخانې مدیریت :

مدیر	س، گل احمد فرید

د پلټنې ریاست :

رئیس	ع، س عزیز محمد
معاون	ع ، عبدالاحد
غړی	ع، محمد اکرم
»	ع، امیر محمد
»	ع، قربان علی
»	ع، غلام محمد
»	قاری غلام محمد
»	ع، محمد موسی
	س، محمد سالم بختیار

د پښتو ټولنې ریاست :

رئیس	ع، س گل پاچا الفت
معاون	س، عبدالشکور رشاد
غړی	س، محمد ابراهیم
»	س، قیام الدین خادم
»	س، محمد حسن کاکړ
»	س، علی محمد شنواری
»	س، محمد عالم
»	س، محمد انور
»	س، محمد امین
»	س، جدران
د پښتو د تدریساتو لوی مدیر	ع قیام الدین خادم
د ترجمې لوی مدیر	» عزیز الرحمن سیفی
د کابل مجلې مدیر	س محمد دین ژواک
غړی	» عبدالصمد
»	» حفیظ الله
»	محمد حسن ضمیر

د پښتو مدیریت :

د لغاتو د قواعدو مدیر	س عبد الحق واسعی

غړی	بناغلی حبیب الله
دکو رسومدیر	«عبدالغنی
معاون	«محمدسمیع
دزیری دپانی معاون	«محمداکبر

دانجمن تاریخ ریاست:

رئیس	ع س احمدعلی کهزاد
غړی	ع محمدابراهیم خلیل
«	س محمدیونس مراد
دافغانستان دمجلی مدیر	س محمدنبی کهزاد
دآریانا دمجلی مدیر	س غلام سرور همایون
د موزی او حفریاتو لوی مدیر	ع داکتر عبدالرحیم ضیائی
غړی	س محمدنادر سروری
	«محمدابراهیم
«	«محمداعظم
	«یارمحمد
«	«عبدالروف
	«احمدعلی
«	«فدامحمد
	«عبدالقیوم
	«محمدطاهر

دتجارتی صنایعو دمؤسسی ریاست:

رئیس	ع س عبدالرسول
داجرائی مدیر	س محمدعلی
دمحاسبی او کنترول مدیر	«عبداللطیف
«معاون	«عزیز الله
فنی مدیر	«سعدالدین

دپوهنی دمطبعی لوی مدیریت:

دلوی مدیر کفیل	س گل محمد خیرزاد
معاون	«عبدالغفور

داوراقو لوی مدیریت:

دلوی مدیر کفیل	س محمدامین
داجرائی معاون	«عبدالرشید
دحفظیی «	«غلام صدیق

دسپورت مدیریت :

دمدیر کفیل — ع عبدالوحید اعتمادی

دتعمیراتو لوی مدیریت:

مدیر — ع محمد اسحق

دپوهنی دشفاخانی سرطبابت :

سرطبیب — ع داکتر محمد عزیز سراج

دغابنو داکتر — « عبدالله طرزی

داکتر — ص نورالحق

« — « محمد اکبر

« — « محمد اسمعیل

دآریانا دائرة المعارف ټولنه :

غړی — ص غلام علی

« — « عبد النبی

« — « محمد حکیم

دقلم مخصوص لوی مدیریت:

دلوی مدیر وکیل — ع محمد علم

مرستیال — ص عبدالله

دمامورینو او معلمینو لوی مدیریت

دلوی مدیر کفیل — ع محمد علم

دمامورینو مدیر — ص عبدالفتاح

دمعلمینو مدیر — ص محمد اکبر

داساسی تعلیماتو مدیریت :

دمدیر کفیل — ص عبدالواحد منصوری

دلوازمو لوی مدیریت :

دلوی مدیر کفیل — ع عبدالعزیز

د جنسی محاسبی مدیر — ص غیاث الدین

د نقدی « « — « محمد انور

دانبار ومعاون — « غلام حیدر

دخریداری دمدیر کفیل — « محمد امان

دمعاینی دهیأت غړی — « محمد نادر

دخارجه ارتباط دچارو مدیریت:

دمدیر وکیل — ص توریالی اعتمادی

داحصائی مدیریت:

مدیر — ص عبدالعلی

د کلوپ مدیریت:

مدیر — ص محمد ایوب

د حبیبې د لیسې مدیریت:

د مدیر وکیل — ص محمد صدیق

مرستیال — » عبد الغفو رقرار

د استقلال د لیسې مدیریت:

د مدیر وکیل — ع ص ډاکتر محمد اکرم

مرستیال — ص عبدالمجید

د نجات د لیسې مدیریت:

آمر — ع ص حمید الله عنایت سراج

مرستیال — ص حفیظ الله

د غازی د لیسې مدیریت:

مدیر — ع عبدالحبیب حمیدی

مرستیال — ص محمد اسحق یوسفی

د ملالی د لیسې مدیریت:

مدیره — ص کبرا بیگم

معاونه — » صالحه بیگم

د زرغونې د لیسې مدیریت:

مدیر — ص محمد عمر

معاونه — » زرین بیگم

د نوی کابل لیسې مدیریت:

مدیر

مرستیال — ص محمد انور

د ښار و د مکتبونو مدیریت:

مدیر — ص عبد الغفور ویاند

مرستیال — » پایند محمد

د میرمنو د ابتدائی مکتبونو مدیریت:

مدیره — ص عالیه بیگم

د بلخی رابعې د منځنی مدیت:

مدیره — ص حمیرا بیگم

د رحمن بابا د لیسې مدیریت:

مدیر — ص در مرجان

د خوشحال خان د لیسې مدیریت:

مدیر — ص تاج محمد

دشرعی علوموددمدرسی مدیریت:

آمر	ع ص عبدالحق

دپیداگوژی دموسسې مدیریت:

مدیر	ع ص غلام حسن مجددی
دمنځنی دارالمعلمین مدیر	ص غلام علی
دابن سینا دلیسی مدیر	«احمد ضیأ

دتجارت دلیسه مدیریت:

مدیر	ص حمایت الله

دثانوی تخنیك مدیریت:

مدیر	ص محمد نسیم

دکرهنی دلیسی مدیریت:

مدیر	. . .

دکابل دمیخانیکی ښوونځی مدیریت:

مدیر	ص غلام سخی
مرستیال	«محمد یعقوب

دصنایعو دښوونځی مدیریت:

مدیر	ص عبدالنبی

امور وزارت معارف

ریاست تدریسات ابتدائی

ون مرام تعلیمات ابتدائی آماده ساختن اطفال است برای یک حیات مسعود و آرام، بناءً پروگرامها و اصول تدریس همیشه برحسب مقتضیات و احتیاجات اصلاح و ترمیم میشود تا قابلیت ها وفعالیت های طبیعی که در وجود اطفال است بکار افتاده انکشاف یابد و اطفال جسماً وروحاً قوی شده در حیات موفق باشند.

در سابق پروگرام درسی مکاتب کاملاً نظری بود و از چند سال به اینطرف همه ساله قدم بقدم از حالت نظری برآمده و بطرف یک پروگرام فعال و حیاتی تحول میکند. این تحول از یکطرف زیر تاثیر اصول جدید تعلیم وتربیه عمومی جاریهٔ دنیا بوده واز طرف دیگر ناشی از تحولاتی است که درحیات اقتصادی واجتماعی مملکت رو آورده است واحتیاج به اشخاص عملی وتخنیکی بیشتر شده است تا چرخ حیات جدید را در شعبات زراعت ـ صنائع ـ اقتصادی و غیره بکار انداخته بتوانند.

این تحول پروگرام تحت اثر متخصصین داخلی و خارجی که عبارت از اعضاء یونسکو ـ اعضاء تیم دارالفنون کولمبیا است و درکابل با وزارت معارف همکاری میکنند صورت میگیرد. در اصلاح، حیاتی شدن و فعال شدن پروگرام ها تشبثاتی که بعمل آمده حسب آتی است: ـ

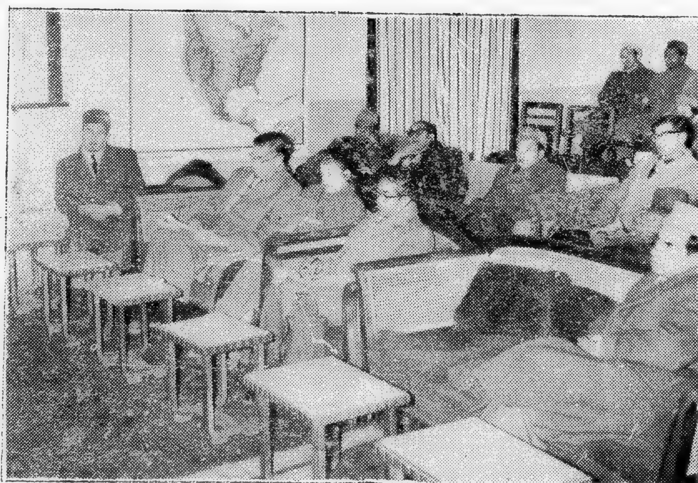
(۱) چون پیشهٔ بیشتر اهالی افغانستان زراعت است وبایدا کثریت مردم به زراعت آشنا باشند ـ وزارت معارف درپروگرام مکاتب ابتدائی زراعت عملی را شامل نموده است ـ در دارالمعلمین ابتدائی نیز بدرس زراعت عملی توجه بیشتر مبذول شده است.

(۲) در پروگرام های کار های دستی درمدارس ابتدائی توجه بیشتری مبذول شده واضافه برکار هائی که بروی کاغذ ومقوا میکنند به مشورهٔ مشاورین یونسکو کارگاه های سادهٔ بافندگی بالای طلاب ساخته شده است تا طلاب اصول کارگاه های ساده دستی را بیاموزند ـ

(۳) صنایع دستی و حرفه های محلی در یکعده ازمکاتب ابتدائی داخل پروگرام شده است تا از یکطرف طلاب به صنائع آشنا شده و بعد از فراغ دورهٔ ابتدائی اگر به تعلیمات بلند تر دوام ندهند صاحب پیشه وکسبی باشند، و از طرف دیگر صنائع محلی اصلاح شده برود. چنانچه تا حال در ۱۸ باب مکتب حرفهٔ محلی شامل شده است.

(٤) سیمنار ها ومجالس بغرض تعاطی افکار بین متخصصین داخلی وخارجی تعلیم وتربیه ومدیران معارف وسر معلمین ومعلمین مکاتب وقتاً فوقتاً انعقاد یافته و در آن برای تطبیق اصول جدید تدریس وبیدار ساختن اطفال وتقویهٔ بنیهٔ جسمی وزنده نگهداشتن مشاعر واحساسات ـ اطفال مفاهمه ومذاکره بعمل آمده است.

سال گذشته علاوه برجرگهٔ تربیتی که قرار معمول همه ساله برای معلمین در مؤسسهٔ ـ تعلیم وتربیه دایر شده بود، یک جرگهٔ تعلیمی یک هفته ئی برای معلمات مکاتب ابتدائی نسوان نیز در مکتب رابعهٔ بلخی دایر وطرف استفادهٔ معلمات واقع شد.

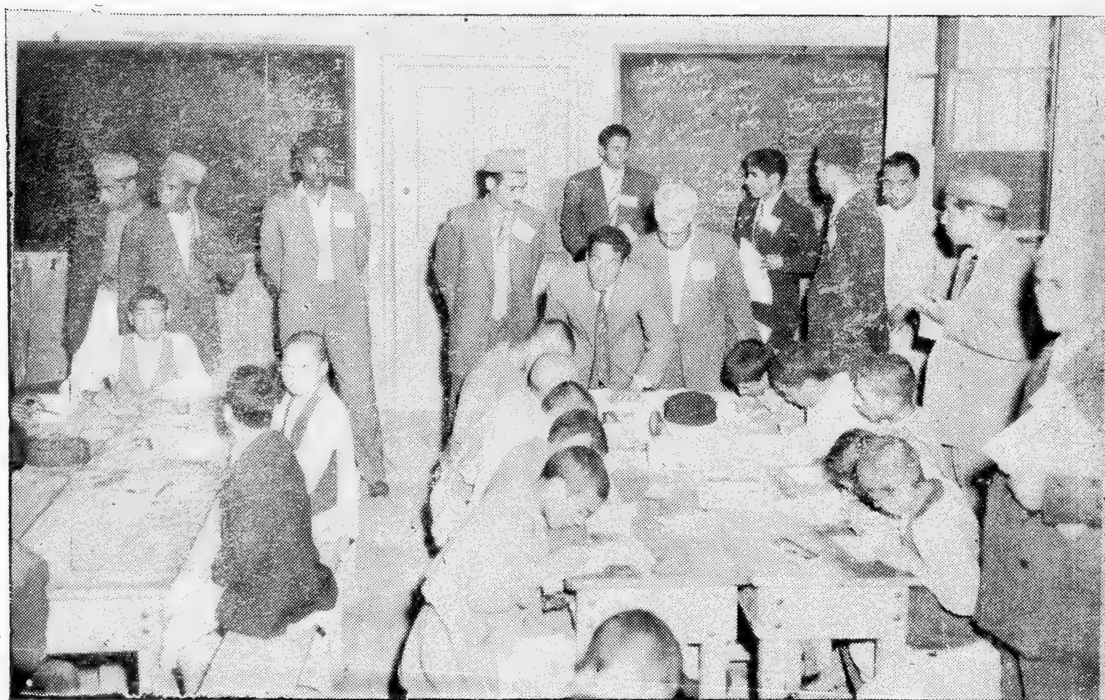
انستیتوی دارالمعلمین

متعلمات مکتب نسوان هرات

نایب الحکومه ویکعده ازمامورین غزنی پس از افتتاح مکتب نسوان.

مدیران معارف مکاتب تجربی را معاینه میکنند .

(۵) جهة تقویهٔ معلومات حیاتی واجتماعی یک درس بنام معلومات حیاتی و اجتماعی درمکاتب ابتدائی تطبیق میشود . درین درس شاگردان ازمحیط طبیعی ومحیط اجتماعی باخبرساخته میشوند ، قریه ودهکده خودراخوب می شناسند، از آنکه کدام پیشه وصنایع کدام نوع زراعت و تجارت درقریه رواج دارد مطلع میشوند .

در حصهٔ تربیهٔ بدنی نیز درمکاتب ابتدائی توجه خاصی مبذولشده ـ بازی ها و سامان ورزشی ومیدانهای جدید تهیه شده است ویک کتاب بنام رهنمای سپورت برای معلمین ـ مکاتب ابتدائی تهیه و بدسترس استفادهٔ معلمین گذاشته شده است .

درین سال (۱۰) مکتب ابتدائی شش صنفی به تفصیل ذیل در ولایات تاسیس شده است :

ولایت قطغن ـ مکتب جنگل باشی .

ولایت ننگرهار ـ درایکل نورستان .

ولایت هرات ـ مکتب نسوان درمرکز هرات .

حکومت اعلی پروان ـ مکتب ده قاضی ـ مکتب قریهٔ سرخ ـ مکتب نسوان چاریکار ـ ومکتب اساسی پنجشیر .

حکومت اعلی میمنه ـ مکتب نسوان اندخوی ـ مکتب عرب خانه مرکز میمنه .

حکومت اعلی غزنی ـ مکتب نسوان مرکز غزنی .

حکومت اعلی فراه مکتب نسوان در مرکز فراه .

همچنان (۱۹) مکتب دهاتی سه صنفی به نقاط ذیل جدیداً باز شده است :

ولایت کابل :ـ

مکتب دهاتی نسوان قلعه مسلم

مکتب دهاتی نسوان چهل ستون

مکتب دهاتی کاریز میر

مکتب دهاتی ده کپک

مکتب دهاتی ده سبز

ولایت ننگرهار :

مکتب دهاتی جبه اسمار

مکتب دهاتی قلعه گل

ولایت قطن ولایت قطغن

مکتب دهاتی خواجه غار تالقان

قندهار :

مکتب دهاتی دیشتی کاریز

مکتب دهاتی انگوری اطغر

مکتب دهاتی اتم زایی

مکتب دهاتی قریه عیسی خان

حکومت اعلی غزنی :

مکتب دهاتی یحی خیل کتواز

مکتب دهاتی جانی خیل کتواز

حکومت اعلی بدخشان

مکتب دهاتی ده نو خاش

حکومت اعلی گرشك :

سه مکتب جدید دهاتی در وادی هیرمند جدیداً باز شده است که جمله ۱۹ مکتب می شود و در حدود (ده هزار) طفل جدیداً شامل این مکاتب ابتدائی گردیده است . برای تقویه سویه و بلند بردن سویه فارغان مکاتب دهاتی و ابتدائی که به تعلیمات خود ادامه داده نمی توانند مجلهٔ بخوان و بدان که دارای مضامین حیاتی و معلوماتی است و هر ماه ده هزار نسخه از ان طبع و در طول سال مجاناً بدسترس استفادهٔ مستحقین آن گزاشته شده است در حصهٔ تعلیمات سمعی و بصری ــ در حدود یك صد فلم تعلیمی و تربیتی به مکاتب نشان داده شده و برای معلمین مکاتب کورسی جهت آموختن اصول استفاده از تعلیمات بصری دایر گردیده و ۵۰ نفر ازین کورس فارغ شده اند که در مکاتب پروگرام تعلیمات بصری را پیش میبرند . یك دستگاه سینمای سیار مرتباً در مکاتب گردش نموده و فلم های تعلیمی و تربیتی را به طلاب و اهالی نمایش میدهد .

مدیریت تعلیمات اساسی:

وزارت معارف که در توسعهٔ پروژه های دهکده سهم بارزی دارد ازهمه اول جهت پیشبرد امور عرفانی ـ اجتماعی و تربیوی مناطق تحت پروژه در اخیر ۱۳۳٤ پس از منظوری مقامات عالی مدیریت تعلیمات اساسی را تاسیس کرد . این مدیریت در مورد امور مربوط به دهکده در مرکز وزارت معارف قرار آتی اجراآت کرده :

۱) بررسی امور عرفانی و تربیوی مربوط پروژهٔ انکشاف دهات .

۲) ترتیب و تدوین پروگرام های طلاب دارالمعلمین که جهت تطبیقات و فرا گرفتن منتظمین تعلیمات اساسی برای مدت چهار و نیم ماه در دهکده کار خواهند کرد .

۳) ترتیب و جمع آوری راپورهای مربوط به امور عرفانی دهکده که بوزارت معارف مرتباً توصل میورزد .

٤ـ تماس گرفتن و هدایت دادن به اشخاصی که از طرف وزارت معارف در ین پروژه معرفی شده اند .

۵) شرکت نمودن نمایندهٔ وزارت معارف در کمیسیون دهکده .

٦) مذاکره با متخصصین خارجی ملل متحده در امور عرفانی دهکده .

۷) تولید همکاری و هم آهنگ ساختن کارهای متخصصین خارجی در قسمت امور عرفانی دهکده

۸) پیشبرد و ترتیب پروگرام های تعلیمات سمعی ، بصری و تعلیمات اکابر و غیره باهمکاری تامهٔ مدیریت دهکده. فعالیت های این مدیریت از بدو تاسیس آن در مناطق تحت پروژه شیوکی چار آسیاب بگرامی ـ لوگرد وغیره بموسسات ذیل می باشد:

۱) مرکز تربیهٔ ذکور :

الف) کورس منتظمین تعلیمات اساسی

ب) کاریگران دهات ملگرده

۲) مکاتب ابتدائی ذکور :

۳) مکاتب ابتدائی اناث

٤)مکاتب ابتدایی دهات
٥)مکاتب خانگی
٦) کورس اکابر اناث
۷) مراکز تربیه اناث
۸) کورس معلمین و معلمات
۹)مراکز اجتماعی

قرار فیصلهٔ مجلس مشورتی متخصصین بین المللی تجویز گردید که متعلمین صنوف اخیر دارالمعلمین ابتدائی برای مدت چارنیم ماه در ساحه پروژهٔ دهکده حیات بسربرده وتحت نگرانی این مدیریت از دروس عملی ونظری متخصصین داخلی و خارجی مستفید گردند وهم تا حال (۱۲۰) نفر از این کورس واز نقاط مختلف شامل خدمت اند

درسال ۳٦ نیز مدیریت مذکور با مکاتب ابتدائی اناث و ذکور مربوط دهکده کومك نمود تا پروگرام بخوبی تطبیق بتوانند

برعلاوه مکاتب اساسی که در فوق تذکار یافت یك تعداد مکاتب دهاتی سه صنفی نیز در ساحهٔ پروژه به مرور زمان در اثر همکاری وزارت معارف و دهکده تاسیس گردیده کتب درسی را وزارت معارف ومعاش معلم وغیره را دهکده تهیه می نماید وهم مکاتب مذکور از طرف نمایند وزارت معارف اداره می شود .

ازین قبیل مکاتب امسال یکباب درشپنه با ۱۸ نفر متعلم باز شده.

البته درآینده طبق ضرورت درمواضعیکه (٥) کیلومتر ازمکتب اساسی دورتر باشد طبق اساسنامهٔ وزارت معارف مکاتب دهاتی تاسیس خواهد شد.

برای اینکه طلاب بی بضاعت وزارع ازفیض علم بی بهره نمانده وهم بکار روزمرهٔ خویش مشغول بوده وسیلهٔ معیشت راپیدا نمایند یکنوع کورس های مختصری ازطرف صبح درمساجد از ساعت ۷ تا ۸ دایر شده تادرآنجا درس دینی وسواد خوانی وغیره را توسط معلمین یاد موزند .

درچار آسیاب، بینی حصار دومرکز تربیه برای مادران وطبقهٔ اناث بوده ودرین مرکز راجع به تدبیر منزل ـ بخت و پز ـ دوخت ـ بافت وغیره مسائل حیاتی توسط معلماتیکه ازطرف دهکده وهمکاری وزارت معارف مقرراند تدریس میشود وهم یك تعداد شان جهت سواد خوانی، کتب بخواندن و بدان مجلات وچارت های اصول لاباك را که ازطرف این وزارت تهیه شده تعقیب می نمایند .

یك موتر سینمای سیار مکمل الاسباب بدسترس این مدیریت است که طبق پروگرام مراتبه هفته وار درمکاتب ومراکز اجتماعی ودیگر مناطق دهکده نیز فلم نمایش میدهد .

وزارت معارف درتهیه اشخاص اداری وفنی بادهکده همکاری نموده وبرعلاوه اشخاص مؤظف در مؤسسات عرفانی (٦) نفررا بصورت آمر بلاك، آمر معارف وغیره معرفی نموده است کورس سمعی وبصری ازطرف این مدیریت دایر گردیده وبه تعداد یازده نفر ازمعلمان مکاتب ابتدائی وبه تعداد (۱۰) نفر ازلیسه های مرکز جهت فراگرفتن درس جمع شده بودند که سال اول کورس مذکور تقریباً نتیجهٔ خوبی داده است ودر سال ۳۷ نیز کورس مذکور افتتاح وبه کورس ابتدائی اول وکورس دوم عالی تقسیم شده که فعلا درهفته یك روز دایر میگردد .

تعدادشاگردان‌درمکاتب ابتدائی در سال ۱۳۳۶

صنوف	پسران	دختران	مکاتب‌دهاتی	مجموعه
اول	۲۳۳۳۹	۳۲۳٤	۲۱۷٤٤	٤۸۳۱۷
دوم	۱۹٦٦۷	۲۵۷۷	—	۲۲۲٤٤
سوم	۱٦۷۵۰	۱۸۸۰	—	۱۸٦۳۰
چارم	۱٦۲۸۲	۱٦٦۷	—	۱۷۹٤۹
پنجم	۱۲۰۰۱	۱۰۷۸	—	۱۳۰۷۹
ششم	۷۹۸٤	٦۹۲	—	۸٦۷٦
مجموعه	۹٦۰۱۳	۱۱۱۲۸	۲۱۷٤٤	۱۲۸۸۹۵

احصائیه مکاتب ابتدائی دهاتی معلمین ومعلمات مربوطهٔ آن در سال ۱۳۳٦ در ولایات ومرکز مملکت حسب ذیل است:

مکتب دهاتی پسران ٤۵۳
« « دختران ٤
« شش صنفی پسران ۳۱۵
« « « دختران ۱۸
معلمین مکاتب مذکور ۲۹۷۸
معلمات « « ۱۸۵

ریاست تدریسات ثانوی

وظیفهٔ ریاست تدریسات ثانوی عبارت است ازطرح پروگرامها واساسات متین برای ادامه تحصیلات متعلمین ومتعلمات - وضع تقسیم ساعات روزانه وهفته‌وار هرصنف - کنترول دروس وامتحانات وبالاخره اعطای شهادتنامهٔ دوره های معینه باشخاص مستحق و فارغان هر دوره که تفصیل هر کدام را ذیلاً بعرض میرسانیم .

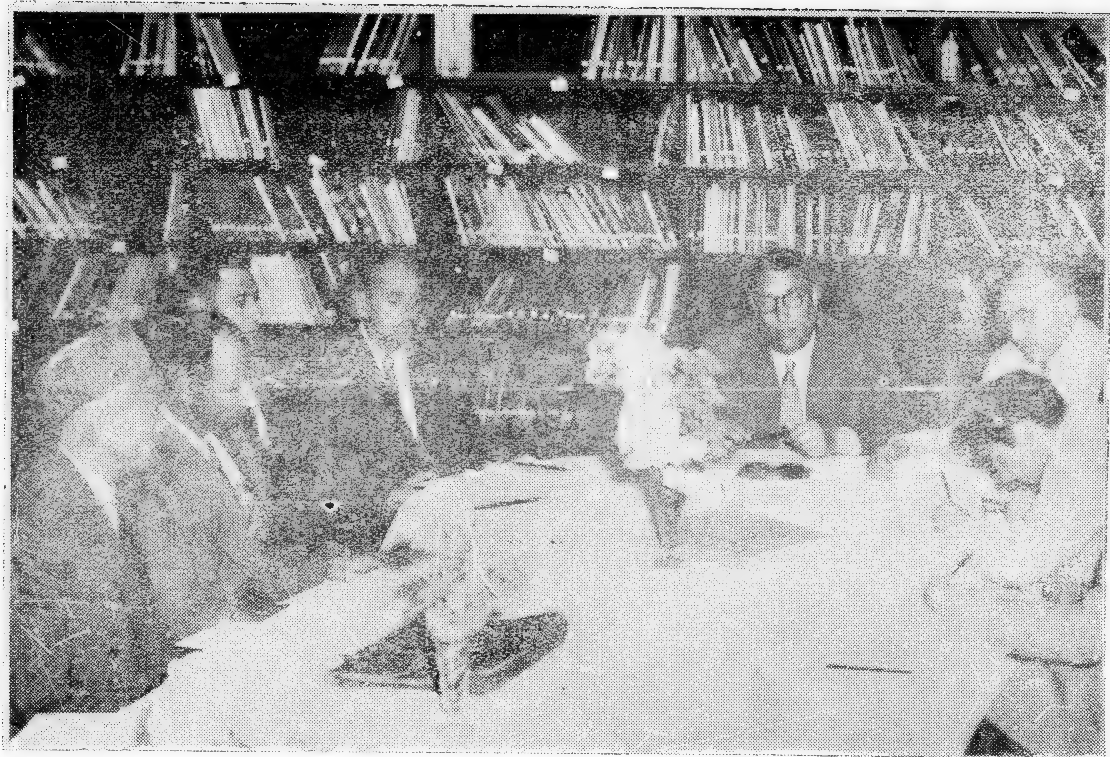
پروگرام های درسی :

درین سال مانندهمه ساله مطالعه ومداقه دربارهٔ پروگرامهای مکاتب متوسطه وثانوی ادامه داشت وتجدید نظر لازمه دربعضی ازمضامین بکمك معلمین ومتخصصین عملی گردید. که‌درین‌جمله تجدید نظر درساعات تدریسی قرآن کریم دوره ثانوی قابل تذکر میباشد .

از برای آنکه متعلمین لیسه‌ها ومتوسطه هادرصحت تلفظ وقرأت وهم‌در تجوید مهارت بیشتری‌حاصل نمایندپس درهرصنف دورهٔ متوسطه که‌قبلاً مضمون دینیات وقرآن کریم،یکجا تدریس‌میگردید در هفته یك،یك‌ساعت طورمستقل برای قرآن‌کریم نیز داده شد .

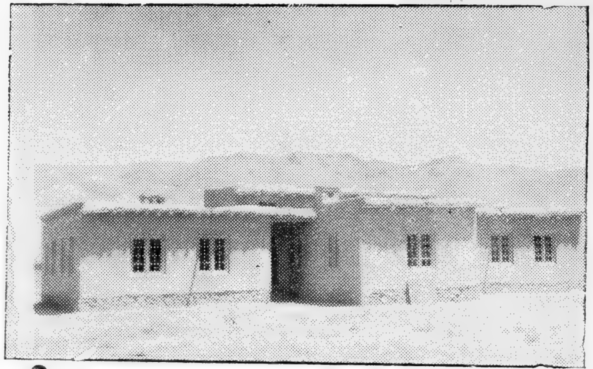
دربارهٔ تقسیم اوقاتهای مکاتب تغییرات آتی پس‌از طی‌مراحل اصولی آن‌درسال تعلیمی موجوده بمعرض تطبیق گذاشته شد :

الف) تقسیم ساعات صنوف دورهٔ اعداد یه‌لیسه های نسوان .
ب) « « « دهم‌ویازدهم لیسه خوشحال خان .
ج) تقسیم‌اوقات ابتدائیه مکتب رحمن بابا .

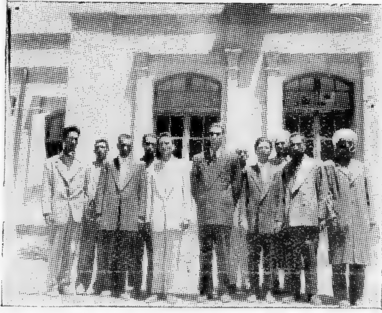

جلسهٔ مدیران معارف بشمول ښاغلی کفیل وزارت معارف

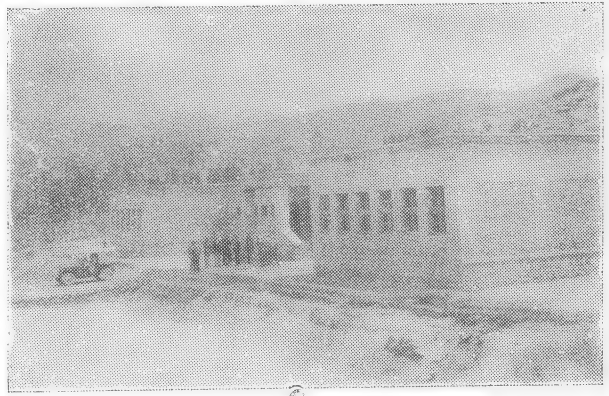
کتابخانهٔ انستیتوی تعلیم و تربیت

عمارت مکتب لعل وسرجنگل

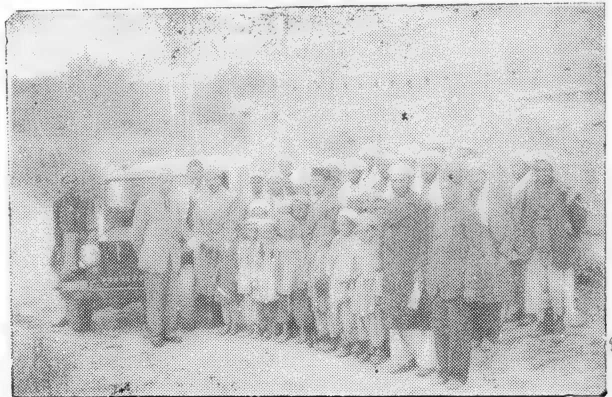
مدیر عمومی معارف هرات
باهیات تربیوی مکتب موفق

مکتب مرکز میدان

طلاب مکتب ها تفی هرات در فارم
زراعتی

طلاب مکتب دهاتی بهسود با مدیر عمومی معارف

مدیر عمومی معارف هرات
از مشمولین کورس اکابر امتحان میگیرد

چون دوموسسه اخیرالذکر مکاتب لیلی است پس تقسیم ساعات آنها نسبت به مکاتب نهاری مختلف وساعات هفته وارد رسمی آنها بیشتر میباشد. درتجدید نظریکه دربارهٔ تعدیل وتثبیت تقسیم ساعات درسی آنها بعمل آمده است درمضامین اساسی مانند قرآن کریم ودینیات لسان مادری ـ تطبیقات دروس نظری وغیره افزودی لازمه بعمل آمده است .

۲) امتحانات:

ریاست ثانوی طبق معمول از امتحانات سالانه مکاتب مرکز طورمستقیم وازمکاتب ولایات بالواسطه مدیریت های معارف ویاتوسط نمایندهای که از مرکز وزارت اعزام میگردیدند بازرسی نموده است

درسال تعلیمی گذشته امتحانات بکلور یا درچهارمرکز مختلف (درکابل ،هرات که منطقه سرد سیراند درماه قوس وحوت ودر قندهار وتیگری لغمان، که درسرزمین های گرمسیر واقع اند در ماه جوزا) دایر گردید .

۳) اعطای شهادتنامه:

قبلا درمکاتب مربوط ریاست تدریسات ثانوی تنها بعداز سپری شدن امتحان صنف ۱۲ شهادتنامه بفارغان آن توزیع میگردید ولی به نسبت آنکه همه طلاب شاملین لیسه ها نیتوانند مراحل تعلیمی خودرا تاصنف ۱۲ طی نمایند ویکتعداد زیاد آنها دردوران صنوف ۷،۸و۹ وبعضی دیگر آن قبل از صنف ۱۲ بنابر معاذیرتهایی مکتب راترک میدهند، پس نظر بفیصلهٔ مجلس معارف بچنین اشخاص شهادتنامه های دوره های تکمیل شده آنها یعنی ازدورهٔ ابتدائی ویادورهٔ متوسطه اعطامیگردد .

۴) تعلیمات نسوان:

یکی ازهدفهای مهمی راکه وزارت معارف درتعلیم وتربیه طبقه نسوان درنظر دارد تقویه وتنمیه جنبه های حیاتی معلومات این طبقه است. ازآنست که درتعدیلات ویاترمیمات پروگرامهای نسوان مسئله فوق الذکر نیز درنظر میباشد. درسال جاری ریاست تدریسات ثانوی تغییرات آتی رادرپروگرام صنوف عالی لیسه های نسوان بعمل آورده است :

الف) درصنوف دهم لیسه های نسوان بعوض مضمون جیالوجی که قبلا تدریس میشد پس ازسال جاری مضمون بیالوجی که حیاتی تراست تدریس میگردد .

ب) برای تطبیقات دروس فزیك وکیمیا در صنوف یازدهم بر ساعات نظری هفته دو ساعت عملی نیز تخصیص داده شد .

ج) مضمون تربیهٔ طفل بعوض آنکه طورپراگنده در صنوف دهم ویازدهم لیسه های نسوان تدریس میشد پس از سال جاری بقسم متمرکز در سال اخیر دورهٔ لیسه یعنی در صنف ۱۲، تدریس میگردد .

د) ساعات تدبیر منزل که در صنوف اخیر شعبهٔ کامل لیسه تدریس نمیگردد در سال جاری سه ساعت برای این مضمون در صنف ۱۲ تخصیص داده شده است تا علاوه بر دوخت و باقتو ـ پخت موضوعات حیاتی ـ حفظ الصحه ـ اقتصاد بیتی وغیره تدریس گردد .

ه) برای آنکه درکارهای دستی ـ بافت ـ برش وغیره هنوز هم مهارت بیشتری به معلمات مکاتب وعلی الخصوص بآنانیکه وظیفه تدریس این نوع مضامین را دارند بتوانیم در سال جاری وزارت معارف بکمك وهمکاری شعبه امداد تخنیکی امریکا یك کارگاه مهم بافت و دوخت مودل سازی وتدبیر منزل را در لیسه ملالی ترتیب وتجهیز نموده.

پلان پنجساله :

در تطبیق پلان پنجساله فعالیت ما برای سال دوم باوجود مشکلات از نظر عدم معلم کافی لوازم تدریس وغیره قرار آتی ادامه داشت :

الف) از مکتب ابتدائی نسوان مرکز شهر قندهار درجوزا سال ۳٦ اولین دسته فارغ التحصیل گردید: چون فارغ التحصیلات مکتب مذکور بادامه تحصیلات خود شوق مفرطی نشان میدادند وهم تقاضای آنان از طرف مقامات ذیصلاحیت قندهار واولیای طلبات تقویه میگردید ار تقای مکتب ابتدا ئیه زرغونه انای قندهار بمتوسطه در داخل چوکات پلان پنجساله صورت گرفت در ماه میزان ۳٦ افتتاح شد .

ب) دو مکتب متوسطه که درسال دوم پلان نظر به مساعد بودن شرایط لا زمه به لیسه ارتقا یافته اند مکتب متوسطه را بعهٔ بلخی واقع کارته ٤ کابل ومتوسطه مرکز خان آباد میباشد .

که از پانزده حوت ۳٦ به لیسه مبدل گردیده اند .

ج) متوسطه های تشکیل شده سال اول پلان (سلطانیه پورسفلی- گرشك- سلطانه رضیه نسوان مزارشریف و بلقیس شبو نخی مرکز کابل) ولیسه خوشحال خان که جدیداً تاسیس گردیده بود انکشاف ودرسال جاری صنوف هشتم ویازدهم مربوطه را تشکیل داده اند .

د) لیلیه های جدید التاسیس سال اول پلان که ضمیمه مکتب متو سطه عبدالحی گردیزی ولیسه بغلان دراوایل سال ۳٦ افتتاح گردیده بود انکشاف لازمه خود رادرسال دوم پلان حاصل ودرهر کدام به تعداد شصت ــ شصت نفر متعلمین جدید الشمو ل صنف هفتم پذیرفته شده است که در جملهٔ متعلمین جدیدالشمول بغلان علاوه بهطلاب ولایت قطغن از مربوطات ولایت مزار شریف حکومت اعلی بد خشان وحکومت اعلی شبرغان نیز طلاب پذیرفته شده است .

امور متفرقه

۱) تهیه لابراتوارهای فیزیك کیمیاو بیالوجی :

طوریکه خوانندگان محترم میدانند تدریس نظری مضامین ساینس با لای شاگردان بدون تطبیقات عملی چندان موثر واقع نمیشود بنا برا ن ریاست تدریسات ثانوی شش سیت سامان مکمل فزیك کیمیا و بیو لوژی را به لیسه های خوشحال خان، زرغونه (کابل) لغمان حکومت اعلی پروان، احمدشاه بابا قندهار، دارالمعلمین، ننگرهار، لیسه سلطان غیاث الدین هرات توزیع نمود .

۲) ترتیبات کورسهای مکمله :

چون امتحانات سالانهٔ مکاتب مناطق گرمسیر در ۱۵ جوزا صورت میگیرد درسال ۳٦ از لیسه لغمان (٦) نفرواز لیسه احمدشاه بابای قندهار (۱۸) نفر فارغ گر دیدند. به علتیکه دراین موقع سال ازیکطرف بست پوهنځی های ریاست پوهنتون تکمیل واز جانب دیگر از سال تعلیمی بیشتر از سه ماه آن سپری گردیده بود. پس ریاست تدریسات ثانوی برای آنکه وقت فارغ التحصیلات مذکور بهدر نرود و هم سویهٔ تعلیمی وجنبه های عملی ونظری مضامین ساینس آنها هنوز هم تقویه گردد کورس مکمله را برای آنان باز نمود که بیش از چهارماه کورسهای مذکور در کابل دائر شدو فارغ التحصیلان ولایات که درمکاتب لیلیه اعاشه نیز میشدند به تعقیب دروس ادامه میدادند .

۳) معافی فیس تعلیمی طلبهٔ تبعهٔ خارج:

چون در مملکت عزیز ما تعلیمات ودادن سامان تعلیمی مجانی است یکتعداد زیاد متعلمین اتباع خارجی مصروف تعلیم بمکاتب افغانستان میباشند. ریاست تدریسات ثانوی نظر بمنظوری مجلس وزارت ازگرفتن فیس تعلیمی که چندان قابل اعتنا نبود صرف نظر نمود این اقدام به شهرت بین المللی افغانستان می افزاید وباید تذکر داد که چون از دیگر ممالک بصفت فیلو شیپ یا سکالرشیپ نفر کمتر می خواهیم پس این کمك معارف افغانستان تا اندازهای درتعداد سکالرشیپ ها وفیلوشیپ های ماافزودی لازمه رابعمل آورده ودر نزد موسسات عرفانی بین المللی مانند یونسکو وغیره این اقدام ما بحسن نظر تلقی گردیده است.

٤) درنمایشهای آثار رسامی کاردستی،متعلمات ومتعلمین مکاتب متوسط وثانوی نیز اشتراك ورزیدند از جمله (۳۵) نفر مستحق اخذ جایزه شناخته شدند.

ریاست تدریسات مسلکی

تعلیمات مسلکی تکامل تدریجی خود را پیموده درقسمت امور تخنیکی قدم های تازه وفراتری گذاشته شده است درینجا راجع به جریان یکساله مکاتب مسلکی به بحث مختصری پرداخته میشود:

الف) نعداد متعلم: دراخیر سال تعلیمی یك تعداد متعلمین ازین مکاتب فارغ التحصیل و در شروع سال تعلیمی جدید طبق احصائیه ذیل یکتعداد دیگر بحیث جدید الشمول شامل مکاتب گردیدند:

	فارغ التحصیل	جدید الشمول	تعداد عمومی
دارالعلوم کابل	۱۹	۵۲	۱۷۱
دارالحفاظ	۷	۱٦	ـ
مدرسه علوم شرعیه یغمان	٤۰	۲۲	۹۹
فخرالمدارس هرات	۵	۸۰	۱۸۷
مدرسه اسدیه مزار شریف	۹	۲۸	۹٤
نجم المدارس مشرقی	۱۱	۲٦	۷۸
مکتب دارالمعلمین کابل	۹۷	۱۰۲	۳۰٤
« تخنیك ثانوی	۲۷	۷۹	۱۷٦
« زراعت	۳۲	٤۹	۱٦۲
« تجارت	۵۹	٦۹	٤۸۱
« ابن سینا	۲۲٦	۳۷۰	۱۰٦۰
« میخانیکی کابل	۸۰	۱۰۲	۳۸۵
« صنایع «	۱۸	۲۸	۱۳۸
« شبیء دارالمعلمین	۲٤	۲۷	۱۰۲
« میخانیکی خوست	ـ	۵۰	٤٦
« « قندهار	ـ	٦۰	۵۹
« تجربوی علاءوالدین	٤٤	۷۵	۳٤٤
« « سپین کلی	۲٦	۳۷	۲۹۵

ب) معلمین :تکمیل معلم درمکاتب مسلکی ازمهمترین مصروفیتها است در جریان سال ۳۶ باساس شرح آتی کمبودی معلمان مسلکی تکافو گردیده است .

	معلم جدید	تعداد عمومی
مکتب دارالمعلمین	۲	۱۱
« تخنیك ثانوی	۹	۲۹
« زراعت	۲	۱۱
« تجارت	۳	۱۵
مکتب ابن‌سینا	۱۰	۴۸
« میخانیکی کابل	۵	۳۱
« « خوست	۳	۳
« « قندهار	٦	٦

(ج) مواد وسامان ـ تهیه‌مواد ، سامان وافزارفنی برای مکاتب‌مسلکی ازمهمترین عـوامل تعلیمی محسوب می گردد چون‌قسمت عمدهٔ‌این‌مواد وافزارازخارج‌واردمی گردد بدین‌ملحوظ تهیهٔ آن‌یك مواظبت دائمی‌را ایجاب می کند ـ درطی‌سال ۳٦ یك‌مقدارمواد ـ ماشین‌وافزار وغیره‌برای مکاتب مسلکی‌تهیه شد وازهمه مهمترتهیه یك کارگاه ابتدائی تخنیکی‌برای مکتب جدیدالتاسیس میخانیکی خوست بـود که بزودترین فرصت ازهند تهیه گردید .

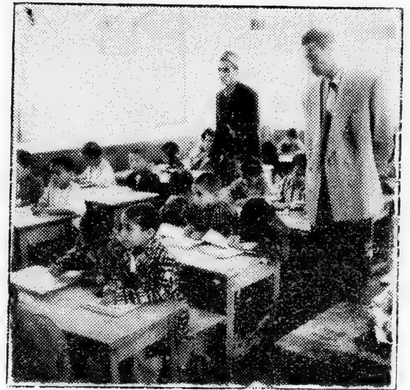
چون‌تعلیمات مسلکی‌با یجابات روزهمدوش پیش‌می‌رود دربعضی مکاتب تحولاتی در جریانات تعلیمی وارد گردیده‌است درجریان سال‌تعلیمی درتهیه‌مواد ـ سامان‌وافزار تخنیکی‌وتحولات مواد تعلیمی‌وترقی تربیه‌ازطرف وزارت معارف اقداماتی بعمل‌آمد که درین اقدامات بعضی کمکهای یونسکو دولت المان وامریکا قابل‌یاد آوریست که‌درذیل باختصارازآن ذکر می‌شود :

مکتب دارالمعلمین : سامان لابراتوار دارالمعلمین بغرض تجربه های عملی‌علمی بمقدارکافی تـهیه شد تعدیلاتیکه درین‌مکتب بوقوع‌پیوسته قرار آتی‌است :

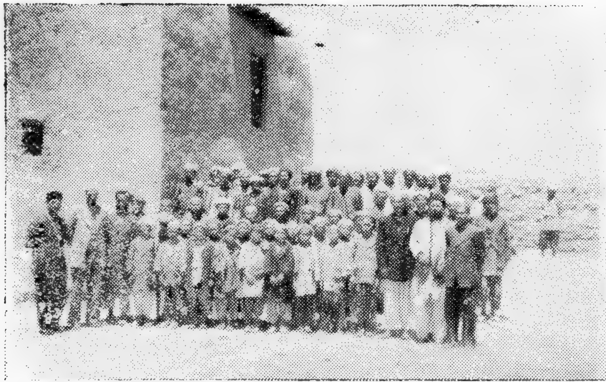
(۱) صنف‌دهم دارالمعلمین های‌متوسطه وابتدائیه‌روی دومنظور باهم مشترك‌شد یکی‌اینکه‌متعلمین حین‌شمول‌نمیتوانند فکرخودرا درباره تحصیلات آینده تثبیت‌نمایند بمکتب‌اجازه میدهد‌ذوق واستعداد متعلم‌را کشف نموده اورادر تحصیلات‌آینده اش رهنمائی کند . منظوردوم، دادن یك سویهٔ متین‌تعلیمی است بشاگردان .

(۲) دراخیر سال‌تعلیمی شاگردان صنوف (۱۲) دارالمعلمین ابتدائیه یك‌قسمت وقت خـود را به فعالیت‌های تعلیمات‌اساسی وفراگرفتن امور زعامت در دهکده‌ها می‌گذرانند. برای استفادهٔ بیشتردرین زمینه مدت‌این فعالیت‌ها ازسه‌ماه به‌چهارونیم ماه تمدیدشد باساس‌این پـروگـرام فارغ‌التحصیلان این شعبه می‌توانند علاوه‌برفن تدریس اصلاحات اجتماعی ـ اقتصادی‌وصحی اهالی‌اطراف واکناف مملکت راتامین نمایند ـ محتویات این‌پروگرام قرارآتی است :

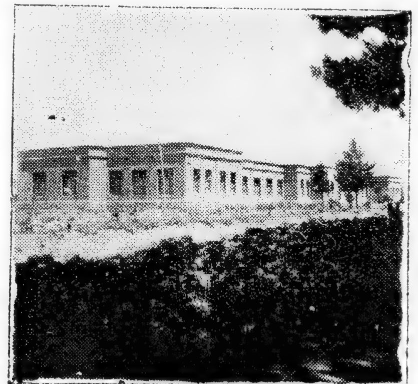
(۱) انکشاف دهات . (۲) تعلیمات اساسی . (۳) باسواد ساختن اکابر . (٤) انکشاف استعداد های‌سمعی وبصری . (٥) رفع‌مشکلات امورزراعتی ازلحاظفنی وعلمی .

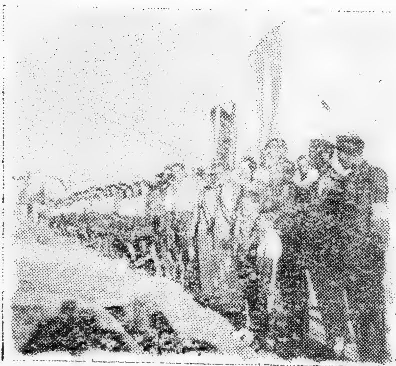
بناغلی مدیر معارف هرات در حال،
معاینهٔ مکتب نمونهٔ (موفق)

طلاب مکتب دهاتی زارین یکاولنگ

عمارت دارالمعلمین هرات

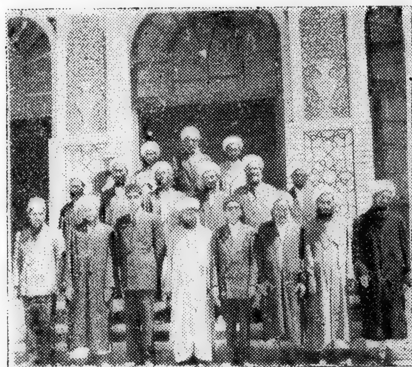
طلاب مکاتب هرات.

مکتب میخانیکی قندهار

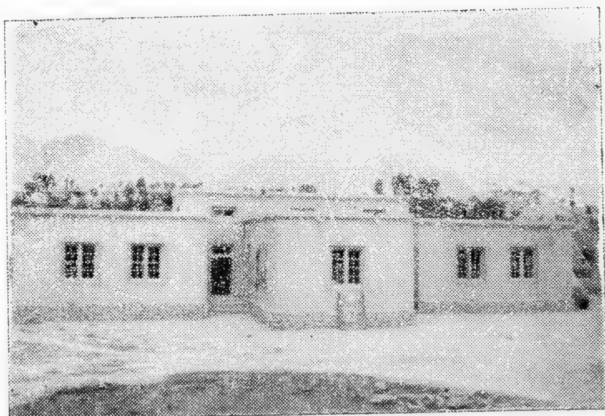
بوکسنگ متعلمین لیسه سلطان ودارالمعلمین

مدیر عمو می معا ر ف با هیأ ت
تر بیوی مدرسهٔ جامع هرات

رئیس تدریسا ت مسلکی وسفیر آلمان
ازمکتب میخانیکی کا بل دیدن میکنند

عمارت مکتب ده سر خ یکاولنگ

طلا ب مکتب مو فق در اثنا ی
فعا لیت زراعتی

متعلما ت خرد سا ل مکتب سلطانه
ر وضهٔ مزار شر یف

طلاب دارا لمعلمین وهیأت تربیوی معارف هرات

درپروگرام صنف (۱۲) درپهلوی دیگر مضامین مضمونی بنام (نمای بشری) نیز افزود گردید .
دارالمعلمین متوسطه دارای دوشعبه است ـ یکی شعبهٔ که شاگردان آن بعد از تکمیل دوره صنف ۱۲ معلم میشوند ودیگر شعبه ایکه فارغ التحصیلان آن شامل پوهنځیها می گردند . منظور اصلی ما از اختلاف شعبات اینست که چون فارغ التحصیلان این شعبه پس از فراغ پوهنځی مربوطه معلم میشوند بنا برآن بهتر خواهد بود فلسفهٔ تربیوی مسلکی را داشته واز نظریات مهمهٔ تعلیم وتربیه (ساینس یا اجتماعیات) دارای اطلاع کافی باشند ـ مکتب دارالمعلمین تحت اثرخویش مکاتب ذیل را دار است .
(الف) مکتب سپورت: این مکتب دربرج اسد سال ۳٦ تحت اثرمدیریت دارالمعلمین تأسیس شد تادر بین فعالیتهای دماغی وفکری وفعالیتهای بدنی شاگردان مکاتب موازنه وانسجام تامین گردد برای شمول باین مکتب به تعداد (۵۰) نفرمتعلم انتخاب وپروگرام درسی آن طبق تصویب انجمن وزارت معارف تهیه گردید شاگردان این مکتب ازصنف (۹) فارغ التحصیل میشوند .
درهمین سال سه نفرخارجی متخصصین سپورت برعلاوه معلمین داخلی استخدام گردید در این مکتب موسسه (ایشیا فوندیشن) کمکهای شایان تقدیر نموده اند .
(ب) مکاتب تجربوی دارالمعلمین : ـ دارالمعلمین برای پیشبرد وتطبیق تعلیمات خود دارای دو مکتب ابتدائی تجربوی بنام مکتب علاوالدین ومکتب سپین کلی است. خصوصیات عمدهٔ پروگرام تجربوی این مکاتب حاوی مواد ذیل است :
(۱) اعتنای خاص باموزش حرفه‌ها .
(۲) صرف مساعی وکمك بااهالی دربهترساختن اوضاع زندگانی اجتماعی ـ اقتصادی وصحی .
(۳) اصول تدریس دراین مکاتب براساس حل مسائل است (رسیدن به حل مشکلات مربوطه) .
(٤) دراین مکاتب مساعی جدی بکاربرده میشود تاشاگردان مسائل را عملاً بیاموزند .
(۵) دراین مکاتب مساعی جدی بکاربرده میشود تاشاگردان صنوف نهائی دارالمعلمین ابتدائیه مشق ومنارست تدریس را بعمل می آورند دراین حصه هیأت فرهنگی امریکا بنام هیأت کولمبیا دربهبودی این پروگرامها وانسجام رشته‌های تدریس معاونتهای قابل وصفی می نمایند ،
مدارس دینی :
نظر بایجابات وقت درپروگرام مدارس دینی تعدیلاتی بعمل آمد ، دراواخر سال ۳٦ درپهلوی دیگر مضامین ازعربی مضمون محاورهٔ عربی وازعلوم عصری مضامین کمیاوفزیك وساینس عمومی نیز داخل پروگرام گردید .
مدرسه علوم شرعیه:
این مدرسه فعلا دارای صنوف ۱۰،۱۱و۱۲ میباشد تعداد برسه صنف به (۱۰۱) نفرمیرسد .
دراین مدرسه فعلا فارغ تحصیلان صنوف نهم ولایات شامل میشوند وزبان عربی را دراین مدرسه معلمین مصری باصول جدید تدریس مینمایند عده‌ای از فارغ التصیلان این مکتب معلم وباقی آن به دیگردوایر دولتی شامل کار میشوند درسال ۳٦ تعداد فارغ التحیلان این مدرسه (٤۹) نفر بود.
مکتب تخنیك ثانوی:
مشکلاتیکه درحصهٔ پروگرام ـ تعمیروتکمیل معلمین این مکتب محسوس بود درجریان سال تعلیمی ۳٦ تقریباً بصورت کلی مرفوع گردید.

یك عده ازمعلمین این مکتب خارجی وعدهٔ دیگر آنها تحصیل یافتگان افغانی هستند. این مکتب سالانه یکتعداد فارغ التحصیلان لایق ازشعبات مختلفه برق، موتر، میخانیك، هوائی، مهندسی بمؤسسات صناعتی مملکت اهدا مینماید عدهٔ از آنها بغرض تحصیلات عالیتر بخارج اعزام میشوند.

مکتب ثانوی تخنیك دارای صنوف ۱۰، ۱۱ و۱۲ است در سال ۱۳۳٦ به تعداد ۲۷ نفر ازین موسسه فارغ التحصیل گردید.

نتیجهٔ معاونت های مؤسسه (ای-سی-ای) یعنی هیأت تربیوی تخنیکی امریکا از حیث امداد واستخدام متخصصین فنی برای این مکتب اطمینان بخش است.

مکتب زراعت:

این مؤسسه شاگردانی را تربیه می نماید که درانکشاف وتوسعهٔ امور زراعتی وفلاحتی عصری کوشیده مشکلات امورزراعتی را ازسرراه دهاقین بر دارند و آنانرا درین فن رهبری نمایند که نتیجهٔ مساعی فارغ التحصیلان این مکتب خاصه دروزارت زراعت ووادی هلمند واضح است.

متخصصین که درین مکتب موظفند، افغان می باشند.

این مکتب دارای صنوف ۱۰، ۱۱ و۱۲ است زبان فارسی وپښتو وانگلیسی درآن تدریس می شود وشعبات اگرنومی، تربیهٔ حیوانات، ساینس، انجنیری درآن دایر است.

نظر به سنجش که درسال ۳٦ بعمل آمد عائدات شعبه تربیهٔ حیوانات ازدرك فروش تخم مرغ وگاو، سه چند عائدات سال ۳۵ تخمین گردید.

درتدریس لسان انگلیسی معلمین امریکائی سهم دارند علاوه برمدیرداخلی دراین مکتب یکنفرمدیرفنی امریکائی بایکنفرمعاون آن بهمکاری مؤسسه وایومنگ ایفای وظیفه می نمایند.

مکتب تجارت:

مکتب تجارت علاوه برشعبات دیگرخود دارای یك شعبه بنام (شعبه مالی) نیزمیباشد که این شعبه تازه تشکیل و شاگردان ازصنف ۱۱ این شعبه فارغ میگردیدند وبرای امور دفترداری تربیه میشدند لیکن نسبت صوابدید وزارت معارف برای شاگردان این شعبه هم اجازه داده شد که تعلیمات خودرا مثل شعبات دیگر تاصنف ۱۲ ادامه بدهند.

مکتب متوسطهٔ ابن سینا:

یکتعداد کتب برای کتابخانه جدیدالتاسیس، یکمقدار سامان لابراتوار جهت تطبیقات عملی مضامین ساینس این مکتب ازطرف مؤسسه تعلیم وتربیه تهیه ودرمعرض استفاده شاگردان گذاشته شد برای پیشرفت مضمون (کارعملی) که بحیث مضمون مستقل خوانده میشود تاحدممکن سامان جدید آن بهمکاری مؤسسه تعلیم وتربیه مهیا گردید نظر به سالهای قبل احصائیه طلاب جدیدالشمول ازرو بازاز شر امنا وبایر امس متجاوز ازهزار نفر طلبه درآن شاملند.

مکتب ابن سینا طوراجمالی دارای سه شعبه ۷، ۸ و۹ میباشد که تعداد صنوف آن بصورت عمومی به ۳۰ صنف بالغ میگردد وسالانه تقریباً به تعداد ۲۵۰ الی ۳۵۰ نفر فارغ التحصیل آن بمکاتب سه گانه تخنیك ثانوی زراعت و دارالمعلمین شامل می شوند.

برای رفع خستگی شاگردان این مکتب، اطاق تفریحات عمومی باانواع لوازم تفریحی مهیا است.

مکتب میخانیکی :

درآغاز تعلیمی سال ۱۳۳۶ اولین قدمیکه در پیشبرد امور تعلیمی این مکتب گذاشته شد تشکیل صنف ۱۰ وتهیهٔ پروگرام آن بود.

درسال تعلیمی ۳۶و۳۷ صنف ۱۱ نیز تشکیل میگردد. درین سال برای رفع مشکلات مکتب یك تعداد ماشین ولدنگ ـ اره آهن ـ اره چوب ـ برمه آهن وموتورهای برقی ساخت مجارستان وهم یکمقدار مواد خام ازداخل مملکت خریداری وبه معرض استفاده قرارداده شد. مدیر فنی این مکتب شاغلی زایبل آلمانی است .

درنتیجه امتحان سنوی سال ۳۶ به تعداد ۸۰ نفر شاگردان صنوف ۹ ازشعبات مختلفه ـ بسته کاری ـ ماشین کاری ـ برق قوی وضعیف ـ نل دوانی ـ ترمیم موتر ـ ریخته گری ـ آهنگری و لدنگ کاری ـ حلبی سازی ونجاری فارغ التحصیل وبمؤسسات مربوطه دولتی شامل کار شدند.

مکتب صنائع کابل :

درجریان تعلیمی سال ۳۶ درین مکتب شعبه ای بنام شعبه رسامی جدید تأسیس گردید وسامان ضروریهٔ آن ذریعه آقای برشنا از آلمان خریداری وبدسترس استفاده طلاب گذاشته شد عمارت جدید این مکتب در کارته ٤ تحت تعمیر است.

قبل ازین درمکتب تدریس لسان انگلیسی وآلمانی هردو رواج داشت ولی درجریان همین سال لسان آلمانی بحیث لسان خارجی درتمام صنوف شامل گردید چند پایه ماشین وبعضی سامان دیگر از آلمان خریداری گردیده است درین سال به تعداد ۱۸ نفر طلبه از شعبه نجاری معماری وخیاطی فارغ التحصیل وبشعبات مربوطه برای خدمت تقدیم شدند. درهمین سال برای تقویه امور شعبه نجاری ومعماری دو نفر معلم متخصص آلمانی استخدام گردید.

شبی دار المعلمین :

این مکتب دارای چند کورس، زبان انگلیسی ـ زبان روسی و کورس ابتدائی است نظر باحصائیه سال ۳۶ فارغ التحصیلان شبی دارالمعلمین به ۲٤ نفر بالغ میگردد شهادتنامه این مکتب معادل ـ شهادتنامهٔ بکلوریا است .

پلان انکشافی مکاتب مسلکی :

وزارت معارف درطی مجاهدات سال ۳۶ خویش بایجاد سه مکتب دارالمعلمین ودو مکتب میخانیکی درنقاط مختلفه مملکت موفق شد درتهیه سامان ولوازم این مکاتب انکشافی سعی بعمل آمد ، مکاتب مذکور عبارت اند از:

مکتب دارالمعلمین هرات:

این مکتب دراوائل سال ۳۶ تعلیمی درهرات بنا یافت جریان تدریس آن صورت اساسی کرفت درین سال بتعداد ٦۰ نفر متعلمین برای صنوف اول این مکتب اخذ گردید

دارالمعلمین ننگرهار:

این مکتب درسال ۳۶ درننگرهار تاسیس گردید ـ درتهیه سامان ولوازم آن برطبق دارالمعلمین هرات اقدام شد درهمین سال به تعداد ۲٦٤ نفر طلبه برای تشکیل صنوف ۱۱/۱۰/۹/۸/۷ آن آماده شمول گردید که تعداد متعلمان آن به ۲٦٤ نفر میرسد.

دارالمعلمین قندهار:

این مکتب هم درسال ۳۶ در قندهار جدیداً اساس یافت ولوازم آن برطبق دو ـ دارالمعلمین فوق تهیه گردید درین سال به تعداد ۵۲ نفر طلبه دران شامل شدند

مکتب میخانیکی قندهار:

این مکتب دراوسط سال ۳۶ درشهر قندهار افتتاح گردید و به تعداد ۶۰ نفر طلبه طور جدیدالشمول بآن شامل و به تحصیل اشتغال ورزیدند. کارگرههای تخنیك ابتدائی مایحتاج مکتب بزود ترین فرصت تهیه شد مؤسسه یونسکوهم درتهیه افزار وسامان آن با وزارت معارف تاحد توان معاونت کرد بصورت عمومی قیمت سامانیکه درین سال خریداری شده است به مبلغ (۲۵۰۰۰) دالر بالغ میگردد. درهمین سال ۶ نفر معلم مقرر گردید که از جمله ۳ نفر آن امریکائی اند که یکنفر آنها بحیث مدیر فنی ودو نفر دیگر آنها بحیث معلم فنی ازطرف مؤسسه یونسکو استخدام گردیده اند.

مکتب میخانیکی خوست:

این مکتب بتاریخ ٤ برج اسد سال ۳۶ درخوست تأسیس گردید و بتعداد ۵۰ نفر متعلم به شعبه تخنیك ابتدائی آن اخذ وسه نفر معلم برای تدریس ورهنمائی شان باصول تخنیك فنی مقررشد. عمارت جدید مکتب عنقریب تکمیل خواهد گردید برای تعلیمات عملی طلاب این مکتب یك کارگاه تخنیك ابتدائی مکمل ازقبیل ماشین خرادی - ماشین فریز - ماشین رنده، ماشین برمهٔ ماشین تیزکاری وکوره آهنگری بقیمت (٤٥٠٠٠) کلدار ازپول بودجه وزارت معارف خریداری شد طلاب این مکتب به سه شعبه ترمیم موتر - برق وماشین کاری منقسم میگردد یك قسمت عمدهٔ سامان وافزار برای سال دوم وسوم شاگردان بآلمان فرمایش داده شده است.

مکتب صنایع فراه:

این مکتب حسب پیشنهاد حکومت اعلی فراه وصوابدید وزارت معارف در ۱۵ سنبله سال ۱۳۳۵ درفراه افتتاح و ۳۰ نفر شاگردان برای دوشعبه نجاری ومعماری، آن اخذ گردید درهمان سال ۱۳۳۵ سامان ولوازم مورد ضرورت هردوشعبه طبق بست شعبه نجاری ومعماری مکتب صنایع کابل تهیه گردید برای معلمین این مکتب مدد معاش نیز پرداخته می شود.

ریاست دارالتالیف

دارالتالیف متکفل امور تالیف - ترجمه ونشر کتب تعلیمی - کتب معاون درسی ومطالعه تدویر کتابخانهٔ وزارت معارف وکتابخانه عامه کابل بوده دارای شعبات ذیل می باشد:

اول مدیریت تالیف و ترجمه:

الف تالیف کتب درسی: کتب پشتو برای متعلمین ومتعلمات مناطق فارسی زبان ازنظر فن آموزش وپرورش روش جداگانه راایجاب میکند وروی این اصل دارالتالیف برای آموختن زبان ملی پشتو درمناطق فارسی زبان کتب جداگانه ای برروش مخصوص طبع ونشر میشماید چنانچه بسلسلهٔ تالیف کتب قرائت اول ودوم پشتو برای صنف چهارم وپنجم امسال قرائت سوم پشتو برای صنف ششم مناطق فارسی زبان بروش مخصوصی مایکل وست تالیف شد.

بسلسلهٔ کتب قرائت فارسی اول ودوم که درسال گذشته برای صنوف چهارم وپنجم تالیف شده بود امسال قرائت فارسی سوم برای صنف ششم پشتوزبان ها تالیف گردید.

همچنان کتاب کیمیای صنف یازدهم تالیف گردید. این کتاب علاوه برارائه معلومات علمی در باره کیمیا - راجع به اتم - استفاده ازانرژی اتمی - دستگاههای اتمی معلومات کافی میدهد.

کتب قرائت پشتو برای صنوف دهم ویازدهم مناطق پشتوزبان که درسال گذشته جهته تاءلیف به مؤلفین سپرده شده بود ـ امسال ازنزد مؤلفین به دارالتالیف رسید وپس از طی مراحل قانون تألیف بحیث کتب قرائتی آماده طبع گردید.

کتاب دیگر یکه امسال درقطار سایر کتب درسی تاءلیف وآماده طبع گردید عبارت است ازیک کتاب تاریخ بزبان پشتو برای شاگردان صنف یازدهم مناطق پشتوزبان کتاب تاریخ ادبیات فارسی رای صنوف دوازدهم، کتاب دیگریست که امسال تاءلیف شد ودراین موضوع معلومات مفید میدهد و بروش خاصی تاءلیف شده است.

کتبیکه از بدو تاسیس دارالتالیف (۱۳۲۵) تاءلیف وطبع شده ولی طبع دوم نشده بود یا کتب دیگریکه جدید تاءلیف گردیده امسال حجم کاردارالتالیف رانسبت بسالهای گذشته در مورد تصحیح و آماده ساختن کتب برای طبع ـ زیاد ترساخت قراریکه بامطابع داخلی مزاکره شد باین نتیجه رسیدیم که کلیهٔ کتب مورد ضرورت وزارت معارف درظرف دوسال درداخل طبع شده نمیتوانداز ینرو محض پانزده نوع کتب درمطابع داخلی جهة طبع سپرده شده و برعلاوه دارالتالیف باموسسهٔ انتشارات فرانکلین تهران، راجع بطبع یکصدو بیست نوع کتب قراردادی منعقد نمود وباساس مواد این قرارداد در نوبت اول (۲۵) نوع کتب قرائت پشتووفارسی دورهٔ ابتدائی را بتاریخ ۲۹ حمل ۱۳۳۶ جهته طبع بآن مؤسسهٔ سپرده که اکنون تقریبا یك ملیون جلد آن ازطبع برآمده دراینجملهٔ کتب قرائت وپښتووفارسی برای مکاتب دهاتی وکورسهای اکابر نیز شامل است عده‌ای ازاین کتب فعلا درمکاتب توزیع شده وطرف استفاده شاگردان قراردارد.

به تعداد چهل نوع کتب درسی مختلف بزبان فارسی وپښتو برای دورهٔ ابتدائی وثانوی درنوبت دوم بتاریخ ۲۷ میزان ۱۳۳٦ جهته طبع به موسسهٔ انتشارات فرانکلین تهران ـ سپرده شد که تعداد طبع این کتب نیز بالغ برتقریبا یك ملیون جلد میگردد.

پنجاه وپنج نوع کتب دیگر که قرار است درنوبت سوم بآن مؤسسه جهته طبع ارسال شود آماده طبع میگردند.

تجویزیکه باساس نظریهٔ متخصصین فن تعلیم وتربیت درمورد چاپ این کتب گرفته شده چنین است که کتب دورهٔ ابتدائی همگان بخط نسخ ونستعلیق وکتب دورهٔ ثانوی حروفی چاپ شود.

علاوتا پاره های قران کریم جهته طبع به تعداد بیست وپنجهزار جلد به مطبعهٔ دولتی سپرده شد که بعضاً ازچاپ برآمده وبرخی زیر چاپ اند.

۲) کتب معاون درسی ومطالعه :ـ دارالتالیف غیر از ترجمه کتب درسی از فارسی بزبان پښتو برای مکاتب پښتو زبان ـ یکعده کتبی را که توسط علماء و متخصصین خارجی در موضوعات مختلف با لسنهٔ غربی ـ عربی ـ ترکی ـ اردو وغیره تألیف وطبع شده ترجمه وبغرض بلند بردن سویهٔ شاگردان واستفاده معلمین ومتعلمات بطبع میرساند.

هدف دیگر از ترجمه ونشر اینگونه کتب و وسایل ارائه معلومات جدید وحیاتی است بمردم. امسال رسالهٔ دیگری بنام ملاریا قاتل بشر توسط مطبعهٔ معارف بطبع رسانیده شدوبشاگردان مکاتب وسایر مؤسسات ازقبیل مؤسسات صحی شفاخانها ـ حربی پوهنځی ـ موسسهٔ خیریهٔ نسوان ـ شاگردان کورس نرسنگ ـ وغیره رایگان توزیع گردید.

یکعده کتب ورسایل دیگریکه معلومات ادبی و آفاقی بخواننده میدهد نیز توسط دارالتألیف تدوین ـطبع ونشر گردیده یازیر چاپ میباشد .

دارالتألیف شعبه دیگری بنام ادارهٔ نشریات درتشکیل خود دارد. وظیفه این ادارهٔ بطبع سپردن کتب ورسایلی استکه توسط مدیریت تألیف وترجمه تهیهٔ وآماده طبع میگردد علاوه بر آن شعبهٔ نشریات ازخود دستگاه گستتنر وگستوپرنت همدارد که درآن فرمایشات دارالتألیف و سایر شعبات ودوایر وزارت معارف راکه تعداد چاپ آن کم وطبع آن عاجل میباشد بطبع میرساند .

دوم) مدیریت مجلهٔ عرفان:

۱) مجلهٔ عرفان نشریهٔ رسمی وزارتمعارف درسال ۱۳۳٦ که بیست و یکمین سال نشراتی آن بود هرماه در ۵۰ تا ٦٤ صفحه مصور نشرشده و۱۲ شمارهٔ آن مرتب ومنظم از هر کدام بتعداد (۲۰۰۰) نسخه طبع وتوزیع شده است .

۲) مجلهٔ پوهنه نشریهٔ پښتوی مجلهٔ عرفان : در آغاز امسال بصورت یك مجلهٔ سه ماهه تأسیس شده شد وهرماه در(۵۰) تا(۹۵) صفحه مصور نشرشده ـچهار شمارهٔ آن مرتب ومنظم ازهر کدام بتعداد (۵۰۰) نسخه طبع وتوزیع شده است.

۳) مدیریت مجلهٔ بعلاوه نشر مجلهٔ عرفان وپوهنه ـ رساله های مستقل دیگری نیز و قتاً فوقتاً درموضوعات ترتیبی ـ فرهنگی وادبی نشر نموده بدسترس علاقمندان گذاشته است

٤) نشراخبار عرفانی بصورت بولتن پانزده روزه که امسال بقطع کوچك مانند پار سال در چهار صفحه هرشماره بتعداد یکهزار وپنجصد نسخهٔ چاپ ونشر وتوزیع شده است .

سوم) کتابخانه معارف:

کتابخانه معارف برای اینکه توانسته باشد بیشتر مورد استفاده قرارگرفته واحتیاجات مراجعین را رفع نماید بتاریخ ۲۲ جوزای ۱۳۳٦ شعبهٔ دیگری‌را بنام «کتابخانهٔ عامهٔ کابل» در پهلوی خود افتتاح کرد .

وظیفه کتابخانه های‌عامه تهیهٔ بهترین کتب و مواد تربیتی برای‌تقویت و تربیت روح مردم مطابق باندازهٔ قابلیت ـاستعدادوسویهٔ آنها میباشد. والبته دسترس باین کتب مجانی وبلاعوض‌می باشد.

کتابخانه عامهٔ معارف نیزازنوع همینگونه کتابخانه‌ها بوده وغایه‌اش بلند بردن سویهٔ علمی وسطح معلومات مردم‌این مملکت میباشد .

حق عضویت‌کتابخانه عامه‌کابل‌راهمه کسانیکه‌درکابل متوطن بوده وبالاترازسن ده‌می‌باشد دارند.

فعالیت قابل تذکر سال ٣٦ حسب آتی ارائه می شود . تأسیس قرائت خانه' اشتراك به مجله های علمی‌خارجی ؛ انعقاد کنفرانسها وترتیب نمایش‌ها،تهیه کتب برای اطفال،تهیه زمینهٔ استفاده ازکتابخانه برای نسوان،تدویر انجمن شوری ورهنمائی کتابخانه همکاری باکتابخانه‌ها،مؤسسات تنظیم کتابخانه به شکل‌عصری.

ریاست تفتیش

اول) شعبه‌خاص:

تفتیش امور اداری وتدریسی ـ باخبری ازتطبیق تعلیماتنامه ها ودستور العملها وهدایاتی که‌وزارت به‌شعبات‌ومربوطات اعطاء می‌نماید اقدامات دربارهٔ حدوث وقائع و کوایف و تحقیقاتیکه در چنان

موارد لازم می‌افتد ابلاغ مکافات ومجازات اشخاص که باثر تحقیق ـ تفتیش اصولاً تثبیت میشود ارتباط بامحاکم ثلاثه‌ماموربن ـ راجع بهدوسیه وقضایائیکه ایجاب فیصلهٔ محاکماتی را می نماید اینها همه مسایلی اند که‌اجراآت آن بهشعبه مذکور مربوط بوده درسال ۳۶حسب ذیل اجراآت بعمل‌آمد:

۱) تفتیش مدیریت عمومی معارف مزارشریف ومکاتب مربوطه آن مدیریت معارف میمنه و مکاتب مربوطه آن مدیریت عمومی معارف‌کابل ولوگرد ومکاتب‌مربوطه آن‌پارهٔ امور معارف و لایت هـرات قندهار ـ مشرقی نتائج تفتیش سال ۳۵ ولایات قطغن ـ قندهار ـ گرشك كه‌تحت غور كميسيون بود بعد از فیصله های لازمه ومنظوری مقام وزارت ابلاغ شده .

باساس آن (٥٤) نفرمکافات ـ و(٥٦) نفربه‌مجازات مواجهه شده است.

(۲۹) فقرهٔ تحقیقی غیر متر قبهٔ ذریعهٔمفتشین مرکز انجام دا ده شده و اجراآت لازمه بعمل آ مده درنتیجه تحقیقات (۲۳) نفر جزای انضباطی دیده‌اند .

مفتشین درایام‌امتحانات سه‌ماه ـ شش‌ماهه ـ سالانهٔ‌مکاتب ولیسه های‌مرکز به حیث نگران عمومی ممیز ـ ممتحین‌وغیره انتخاب واشتراك داشتند وهکذا بعد از ختم امتحانات سالانهٔ جد اول نتائج نمرات طلاب مکاتب‌ولیسهٔ هاذریعه هیئت منتخبهٔ به شمول مفتشین تدقیق وغور شده و نتیجه مبنی بر مکافات ومجازات اشخاص ابلاغ گردید .

مفتشین در اوقات لازم جهت‌وارسی جریانات امور لیلی مکاتب مرکز مؤظف شده اند وبه‌اساس راپور مشاهدات ایشان به‌مراجع‌مربوطه جهت رفع‌نواقص امور لیلی‌وتهیه‌سامان ولوازم‌هدایات لازمه اعطاء گردید .

ب)چهار فقرهٔ محاکماتی ذریعه‌مدعی‌العموم (وکیل‌اثبات جرم)به محکمهٔ ابتدا ئی ـ صدا رت عظمی محول گرد یدم .

سه‌فقره محا کماتی ذریعه‌مدعی‌العموم(وکیل‌اثبات‌جرم) به‌محکمهٔ‌مرافعهٔ صدارت عظمی محول گردیده یك فقرهٔ محاکماتی بعدازطی محاکم دو گانه به ریاست محکمهٔ عالی تمیز رجعت داده شده .

دوم) شعبه اول :

وظیفهٔ شعبه اول ریاست تفتیش تغیر وتبدیل متعلمین ومتعلمات است ازمکاتب ولایات بمرکز و همچنان از مرکز بولایات .

سوم)شعبهٔ دوم :

شعبهٔ دوم‌ریاست تفتیش‌امورشمول ـ تبدیلی‌طلاب ازیك‌مکتب بهمکتب دیگر،اخراج‌وجوازطلاب‌مکاتب مرکز کابل‌را ایفا مینما ید . برعلاره طلابیکه بدیگرمؤسسات میروند معرفی شان بسلسلهٔ همین شعبه صورت‌میگیردهمچنین‌شمول‌ومعرفی‌متعلمین‌مکاتب‌مسلکی‌لیلیه‌ونهاری معارف‌ازامور محولهٔ این شعبه است برای شمول کورس مترولوجی درااثر اطلاعیه‌مدیریت‌کورس‌مذکور طلابیکه داوطلبانه‌خواهش شمول‌خودهارا نموده بودند رسماً بآن مؤسسه معرفی شده است .

درذیل چندمسئله مهم تذکر داده‌میشود :

(۱)طلابیکه ازیك مکتب بهمکتب دیگر شامل میشوند امور تبدیلی شان ازین‌شعبه صورت‌میگیر د.

(۲)متعلمینکه بامصارف‌تعلیمی قابل اخراج باشند قلمدادمصارف تعلیمی شان به‌شعبات‌حسابی‌ازوظیفهٔ شعبهٔ دوم است .

(۳) بعضی طلابیکه درمکاتب نهاری بوده و به نسبت پریشانی و یا نداشتن سرپرست و جای شب باش در مرکز خواهش خودرا به لیلیه‌های مکاتب مسلکی مینمایند. درآنباره شعبه دوم اقدام می نماید همچنان امر شمول تفتیش طلاب بمکاتب ولیسه ها ازین شعبه صادرمیشود .

پښتو ټولنه

درسال ۱۳۳٦ بالاثر لایحهٔ جداگانه بعدتصویب مجلس وزرا ومنظوری ذات شاهانه انجمن پښتو (پښتوټولنه) بحیث یك اکادمی صاحب امتیازات ششگانهٔ ذیل گردید:

(۱) خیبر ونکی
(۲) خیبر نیار
(۳) خیبر نمل
(٤) خیبر نوال
(۵) خیبر ندوی
(٦) خیبر نیال

امور مسلکی:

(الف) مدیریت ترجمه:

(۱) کتاب (هغه وویل) دریکصدو یك صفحه به قطع مناسب که درمجله کابل پارچه پارچه نشر شده بود بصورت مستقل نیز طبع شده است .

(۲) جزء سوم سیرة النبی (ص) ازاردو ترجمه شده در (۵۲۰) صفحه آماده طبع است .

(۳) جزچارم سیرة النبی ص ازاردو تقریباً (۱۰۰) صفحه ترجمه شده و.

(٤) پښتانه پاچاهان په هند کښی، ازاردو درحدود (۱۰۰) صفحه ترجمه شده بشکل یك کتاب آمادهٔ طبع است .

(۵) کتاب (دانسان بدن) در (٦۰) صفحه ازفارسی به پښتو ترجمه وبمطبعهٔ معارف جهته چاپ ارسال شده .

(ب) مدیریت لغات :

(۱) جلد سوم (افغان قاموس) در (٦۲۰) صفحه بقطع کلان ازچاپ برامده.

(ج) مدیریت ادبیات :

(۱) ازطرف این مدیریت کتابی بنام (لودی پښتانه) در (۳۰۰) صفحه بطبع رسیده است .

(۲) مسودهٔ جزوسوم (پښتانه شعرا) راترتیب وبه مطبعهٔ دولتی جهته چاپ سپرده شده کارطبع آن جاریست.

(د) **مدیریت مجله کابل** : مجلهٔ کابل مجلهٔ پانزده روزهٔ ادبی ـ لسانی ـ اجتماعی مصور است که همواره به تعداد ۸۵۰ شماره (۵۰) صفحه نشرشده است .

(هـ) مدیریت عمومی محاسبه وتحریر :

امور اداری پښتو ټولنه (محاسبه وتحریر) مربوط به مدیریت محاسبه وتحریر است که در آن اجرای معاش ومصرف پښتو ټولنه تهیهٔ وسائل نشر کتب ارسال ومرسول نشرات خرید وفروش شامل میباشد .

مدیریت تدریسات پښتو:

مختصر اجراآت امور اداری وتدریسی سال ۱۳۳٦ مدیریت عمومی تدریسات پښتوی وزارت معارف قرار ذیل است:

(الف) تعداد عمومی کورسهای پښتوی مرکز وولایات :
(۱) درمرکز ۲٦۲ کورس
(۲) در ولایات ۲۸۰ کورس
(ب) کورسهائی که امتحان آنها درمرکز وولایات توسط هیئت ممتحنه گرفته شده
(۱) درمرکز ازسمسترهای مختلف ۳۵۰ کورس
(۲) درولایات « « « ۷۱ کورس

انجمن تاریخ

انجمن تاریخ افغانستان که طبق مادهٔ اول اساسنامهٔ خودیك مؤسسهٔ تتبعات تاریخی شناخته شده از بدو تأسیس باینطرف درروشن ساختن تاریخ افغانستان درزمینه های مختلف سیاسی ـ فرهنگی ـ هنری وادبی صرف مساعی کرده و راجع بدوره های مختلف تاریخ مملکت (قبل التاریخ ـ قبل الاسلام ـ ادوار اسلامی ـ قرون قدیمه ـ قرون وسطی قرون جدید و تاریخ معاصر) تتبعاتی نموده وآثاری منتشر ساخته و بومعنی عام دوزوایای تاریخ مملکت وروشن ساختن شرح حال رجال بزرگ ازسلاطین و پادشاهان گرفته تا نوابغ علمی واجتماعی وفرهنگی وراجع به معرفی اماکن و بلاد وشواهد تاریخی و اعلام که هرکدام بنوبهٔ خود بروشنا سانیدن افغانستان کمک میکند یك سلسله مقاله ها ورساله ها وکتابها را نیز نشر کرده است .

انجمن تاریخ غیر نشرات غیر موقوته نشرات موقوته هم دارد که این کار نشراتی انجمن بیشمار میروند وعبارت انداز : مجلهٔ آریانا ـ (مجله افغانستان) مجلهٔ آریانا وارد دورهٔ شانزدهم ومجلهٔ افغانستان وارد سال سیزدهم مطبوعاتی شده .

برخی از آثاریکه درظرف سال ۱۳۳۷ دردسترس عامه گذاشته شده قرار آتی است :

(۱) جلد دوم پادشاهان متأخر افغانستان : این جلد مشتمل بر (۱۹٦) صفحه است و از دورهٔ سلطنت محمد اعظم خان تا اوآخر عصر اعلیحضرت ضیاً الملت والدین امیرعبد الرحمن خان را دربر میگیرد ومختصری هم بصورت دیباچه ازدورهٔ امیر حبیب الله خان مرحوم بحث میکند . طبع این دوجلد کتاب مهم انجمن تاریخ را قادرساخت تا یك دورهٔ تاریخ پادشاهان محمدزائی را از آغاز سلطنت امیر دوست محمد خان تاشروع سلطنت امیرحبیب الله خان شهیددردسترس خوانندگان بگذارد وچون خود مؤلف آن میرزا محمد یعقوب علی خافی هم دریك قسمت آن دوره می زیسته وباجریانات تاریخ آن عصر بزرگ شده است اکثر چشم دید ودر یك قسمت هم شنیدگی ومسموعات دوره های نزدیك خودرا نقل میکند .

(۲) جلد دوم د افغانستان پخوانی تاریخ : انجمن تاریخ صرف مساعی دارد تاموازی با نشریات بزبان فارسی آثار وتتبعات خودرا برزبان ملی پښتو هم انبساط دهد ـ جلد اول تاریخ افغانستان رادر (۵۰۰) صفحه به پښتو نشر کرده در تمام ظرف سال ۱۳۳٦ کوشش بعمل آورد تا جلد دوم تاریخ افغانستان و هم بزبان پښتو نشر نماید ترجمهٔ این کتاب ضخیم تمام و بیش از (۳۰۰) صفحه آن طبع شده وهنوز کار آن از آغاز سال ۳۷) ادامه دارد .

۳) افغانستان در قرن ۱۹ تالیف بناغلی سید قاسم رشتیا : چندسال قبل بار اول از طرف انجمن تاریخ انتشار یافته است یکی ازبهترین ومهمترین آثاریست که از طرف یکی از مؤلفان افغانی راجع بدورهٔ محمدزائی نوشته شده است . وجاهت این کتاب درنزد طبقات مختلف وتمام شدن نسخه های مطبوع سبب شد که به طبع ثانی آن اقدام کنیم .

ازین اثر(۱۰۰۰)جلد چاپ شده‌است.

٤)جنگنامهٔ‌میرمسجدی‌خان‌غازی:این اثر قراریکه ازنام آن پیدااست به‌عنوان یکی ازپهلوانان ملی کهستانی‌ازطرف غلامی کهستانی برشتهٔ نظم‌درآورده شده وکارنامه های مجاهدان ملی‌رادرمقابله با اجنبی درسالهای اول‌تجاوز فرهنگی برافغانستان(۱۸٤۲ - ۱۸۳۸ - م) نشان میدهد .

٥) افغانستان قدیم یاآریانا بانگلیسی : این‌اثراز تالیفات پروفیسر محمدعلی استاد پوهنځی ادبیات است .

افغانستان‌قدیمی یا آریانا اثریست که‌یك‌دورهٔ تاریخ‌قدیم‌افغانستان‌راتا آغازاسلام‌احتوا میکند وخیلی موردتوجه‌خوانندگان خارجی قرار گرفته .

٦)تاریخچهٔ‌مختصر؛افغانستان معاصربه انگلیسی : این کتاب هم ازطرف جناب پروفیسر محمدعلی‌تالیف شده .

۷) بالاحصار کابل‌وپیش‌آمدهای تاریخی : این‌کتاب مشتمل بر۳۱٦ صفحه است ودر حدود هفتصد عنوان درحاشیه دارد وبارمتون میان‌ناخنك تاریخچه بالاحصار وپیش‌آمدهای‌مهم‌تاریخی‌راکه بحصار مذکوروبه‌پایتخت افغانستان‌ارتباط داردیکایك شرح میدهد.

۸)دوره کرت:تالیف‌محمد اسمعیل مبلغ.تألیف‌این‌اثر وطبع آن‌درسال‌۳٦ شروع شده وادامه دارد.

۹) دورهٔ‌چنگیز:این‌اثرازطرف میر حسین شاه تالیف‌شده وطبع آن‌که‌در سال ۳٦ آغاز گردیده تاحال‌ادامه دارد .

۱۰)جنگ‌نامهٔ‌درویش‌محمد خان غازی :- نسخهٔ قلمی است که‌راجع بلشکرکشی های محمد حکیم میرزا پسر همایون ونواسهٔ بابر دردورهٔ آلیشنگ لغمان علیه کفار (کتور) نور ستان بحث میکند . ازطرف بناغلی‌احمد علی کهزاد تحشیه شده .

۱۱) تاهشیا(باختر) : تو ماتوین‌مورخ قدیم چینی که‌درحدود دوهزار سال قبل می زیست در تالیفات خویش بنام‌کشور های غربی مبحثی بنام(تاهشیا) یاباختردارد . بعدازمسافرت بناغلی سردار محمدداود صدر اعظم افغانستا بچین ، آن حصه که‌مربوط به‌باختر بوداز کتاب مذکور اقتباس وترجمه شده‌وبه کابل‌فرستاده‌شد . چون‌یك نقل آن ازطرف سفارت‌کبرای چین‌به انجمن تاریخ‌فرستاده‌شده‌بود ، به‌ترجمه ونشر متن فارسی وانگلیسی آن اقدام شد .

انجمن علمی آریانا دائرة المعارف

انجمن‌علمی آریانادائرةالمعارف‌درسال ۱۳۳٦ یك‌حصه ازپروگرام وسیع خوددرداربارهٔ تهیهٔ مضامین داخلی - خارجی وعلمی درقسمت پشتو وفارسی باموفقیت اجرا کرده‌است وهمچنین به‌تهیه‌وترتیب مضامین ومعلومات داخلی(افغانستان) چه‌ذریعهٔ اعضاانجمن وچه درخارج انجمن‌ذریعهٔ‌ارباب‌دانش‌وطن ومتخصصین داخل اقدامات وفعالیت بوده‌است . برعلاوه یك‌مقدار زیاد موادی راکه درسالهای گذشته تهیه شده‌بود تصحیح وبرای طبع آماده کرده است . دراین سال روبهمرفته تقریباً دو هزار اسمای تاریخی وملی افغانستان رابا معلومات مختصر ومفصل جغرافیائی فراهم ساخته‌واکثراین آرتکیل هاومعلومات برای طبع آماده شده است .

نشرات دایرة المعارف طور اجمالی ذکر میشود :

الف) نشرات پشتو :

۱) طبع جزء ۱۳ و ۱۴ پشتو دائرة المعارف که هریك جزء دارای دوصد صفحه میبا شد .

۲) طبع کتاب افغانستان به پشتو در ۵۰۰ صفحه .

۳) تهیه مضامین پشتو زریعه همکارانیکه بصورت اجرت کار مینمایند دوهزار صفحهٔ مقننه .

٤) تهیه شرح حال شعراء وادبای پشتو ذریعهٔ ارباب دانش درحدود (۲۰۰) صفحهٔ مقننه .

ب) نشرا ت فارسی:

۱) طبع ونشر یك قسمت از بقایای جلد دوم (قاموس جغرافیائی افغانستان) از صفحهٔ ۳۰۱ الی ۵۰۳ در (۲۰۳) صفحه و(۱٤۷٤) عنوان

۲) طبع ونشر جلد سوم قاموس جغرافیائی افغانستان از صفحهٔ یك الی صفحه (۲۳۰) محتوی حروف در (۱۲۰۰) عنوا ن بطبع رسیده .

۳) تهیهٔ پارهٔ موضوعات مهمهٔ داخلی .

٤ـ ترجمه وتهیه برخی موضوعات علمی جغرافیایی و تاریخی ازمأخذ خارجی. ذریعهٔ مترجمین و متخصصین داخلی در حدود چهار صد صفحهٔ مقننه .

مدیریت ارتباط خارجهٔ وزارت معارف

اول ـ امور مربوط به یونسکو :

مدیریت ارتباط خارجهٔ معارف از بدو تاسیس بحیث دفتر ارتباط با سازمان تربیتی ـ علمی و کلتوری ملل متحد کار میکند . در اواخر سال ۱۳۳۵ نهمین کنفرانس این سا زمان در دهلی جدید منعقد گردید وهیئت افغانستان بریاست جلالتمآب داکتر عبدالمجید سفیر کبیر ونمایندهٔ فوق العادهٔ افغا نستان در توکیو در آن شرکت نمود .

در اینجا فقط به بعضی از فیصله های مهم کنفرانس نهم اشاره میکنیم :

۱) سه مملکت جدید مراکش ـ تونس وسودان بعضویت سازمان قبو ل شدند . تاختم سال ۱۳۳۶ (۸۰) مملکت عضو این سازمان بودند .

۲) به تعداد اعضای شورای اجرائیه که درختم کنفرانس هشتم (مانتی ویدو ۱۹۵٤) تعداد ایشا ن ۲۲ نفر بود دونفر دیگر علاوه گردید . در ختم هر کنفرانس دو ساله نصف تعداد ـ اعضای شورای اجرائیهٔ تجدید میشود . درکنفرانس دهلی نمایندگان مما لك آتی انتخاب گردیدند :

امریکا ـ هند ـ هسپانیه ـ ونزیویلا ـ جاپان ـ دولت فدرالی آلمان ـ السلوادور ـ روسیهٔ شوروی ـ آسترلیا ـ بلجیك ـ پاکستان ـ یونان ـ پولیند ـ وفیصله شد که باید در ختم کنفرانس دهم (۱۹۵۸) نمایندهٔ یکی از این مما لك تقاعد کند . دراثر قرعه کشی نمایندهٔ پاکستان درختم کنفرانس دهم تقاعد خواهد کرد

۳) سه پروژهٔ ذیل بحیث پروژه های مهم تصویب گردید :

الف) توسعهٔ تعلیمات ابتدائی در امریکای جنوبی .

ب) تمجید وتقدیر متقابل ثقافت غرب وشرق وار زش آنها .

ج) تحقیقات وتتبعات اراضی خشك وبایر .

٤) فیصله راجع به پرداخت سهمیهٔ مما لك برای بودجهٔ سالهای ۱۹۵۷ ـ ۱۹۵۸ ـ افغانستان باساس فیصدی که از طرف ملل متحد فیصله گردیده ۰٫۰٦ فی صد بودجهٔ یونسکو رامی پردازد .

مدیریت ارتباط خارجه در ظرف سال ۱۳۳٦ مرتبا بامرکز یونسکو درپاریس به تماس بوده وحتی الامکان به پرسشها وتهیه راپور ها و گرد آوری معلومات وغیره پرداخته است.

فعلاً در این راپور بطور مثال به بعضی از این اجراآت اشاره میکنیم:

الف درخواست پروفیسور برای پوهنتون:

در دفتر تبادلهٔ اشخاص یونسکو ــ پروفیسور پوهنتون ممالك مختلفه مراجعه نموده و سوانح وموقع فراغ وممالکی راکه میخواهند در آنها تدریس بکنند اطلاع میدهند.

درسال ۱۳۳٦ مدیریت ارتباط تقریباً سوانح چهل نفر مختلف را در شقوق مختلفه درخواست وسپس آنرا جهت انتخاب نهائی در اختیار پوهنتون گذاشته است.

ب) تقریباً هشت سال قبل فیصله شده بودکه تاریخ کلتوری بشر از طرف یك عده علمای معروف تحریر گردد، در سال ۱۳۳٦ جلد اول آن تکمیل گردیده ویونسکو آنرا جهت اظهار نظر به ممالك مختلفه فرستاد. مدیریت ارتباط این نشریه را در اختیار اشخاص صاحب صلاحیت گذاشته وپس از اخذ نظریهٔ ایشان موضوع را به یونسکو نوشت تا قبل از موقعیکه جلد اول بصورت مکمل ــ چاپ شود نظریات مارا مدنظر بگیرند.

ج) موضوع گفت کوپونها.

راجع به کوپونهای اعانوی یونسکو که از طرف اشخاص ومؤسسات خیریه برای مکاتب ما اهداء شده است توضیح میشود که از طرف مؤسسات خیریهٔ امریکائی کوپونهای معادل (۱۹۳۰) دالر داده شده وهمچنان از طرف کمیسیون ملی یونسکو در جاپان نیز کوپونهای یونسکو معادل (٤۰۰) دالر اهداء گردیده است این کوپونها برای خریداری سامان ولوازم برای مکاتب ذکور ونسوان استعمال میشود چنانچه در سال ۱۳۳٦ یك مقدار سامان ولوازم رسامی از پول همین کوپونها برای لیسهٔ ملالی ــ خریداری وسامان بدسترس لیسهٔ مذکور گذاشته شد.

د) کمك های یونسکو در سال ۱۳۳٦:

عموماً یونسکو به ممالك کم منکشف تحت دو نوع پروگرام کمك میکند:

۱) پروگرام وسیع امداد تخنیکی که پول این کمك از طرف ممالك عضو ملل متحد برضاو رغبت خود ایشان به (UNTAA) سپرده شده واین مؤسسه آنرا بین مؤسسات اختصاصی ملل متحد توزیع میکند قسمت فیصدی یونسکو تقریباً بالغ بر (٤۰۰۰۰۰۰) ملیون دالر میشود.

۲) برای پروگرام سهم گرفتن در فعالیت های خود ممالك عضو از اصل بودجهٔ یونسکو مصرف میشود. تحت این پروگرام متخصصین آتی در سال ۱۳۳٦ در افغانستان مصروف بودند.

۱) متخصص مطبعه.

۲) متخصص ادارهٔ عامه.

۳) سه نفر متخصص برای موزیم کابل.

علاوه برد وپروگرام فوق الذکر دونفر تکنیشن روسی جهت نصب سامان ولوازم لابراتوار که درسال ــ ۱۳۳٦ از طرف یونسکو به پوهنځی ساینس فرستاده شده بودند بکابل آمده وتقریباً ۹۰ فیصد سامان ولوازم متذکره را در پوهنځی ساینس نصب نمودند.

همچنین نظر به قرار داد جداگانه مدیریت ارتباط خارجهٔ معارف به مصرف یونسکو چهار اثر آتی یونسکو را نیز بانهای فارسی و پښتو ترجمه نمود :

۱) تعلیمات اساسی اساس و هدف آن.
۲) تدریس راجع به ملل متحد وموسسات اختصاصی .
۳) در صنف باشاگردانیکه سن ایشان از ۱۳ سال کمتر است .
٤) تدریس کار های دستی در مکاتب ثانوی .

ادارهٔ همکاری بین‌المللی امریکا :

تقریباً از آغاز سال ۱۹۵۳ ادارهٔ همکاری بین‌المللی بامعارف افغانستان همکاری می‌کند درسال ۱۳۳٦ این موسسه پروژه‌های را برای مکتب زراعت ، تخنیك ثانوی ، موسسه تعلیم و تربیت ، پوهنځی انجنیری وزراعت ادارهٔ پوهنتون پیش برده است .

فیلوشپها و سکالرشپ ها :

درسال ۱۳۳٦ مانندسال ۱۳۳۵ مدیریت ارتباط خارجه بحیث دفتر کمیتهٔ مرکزی اجرای وظیفه نموده وجلسات کمیتهٔ مرکزی را دایر کرده است . درآغاز سال ۳٦ پس از تجربه دوسال فارمه های جدید داوطلبان ترتیب گردید .

امور متفرقه :

این مدیریت مانند گذشته باوزارت امور خارجه (شعبهٔ ملل متحد مدیریت عمومی سیاسی) ارتباط خیلی نزدیك داشته ومرتب درسال ۱۳۳٦ نیزدرتماس بوده‌است مخصوصاً دربارهٔ سکالر شپ ها وفیلوشپهای دولتی امور مربوطهٔ یونسکووخودملل متحد (حقوق بشر ـ تجلیل روز ملل متحد) بیشتر مکاتبه ومذاکره نموده است .

موسسات بین‌المللی :

(الف) موسسهٔ صحی جهان : در افغانستان طبعاً وزارت صحیه مقامیست که مؤسسهٔ صحی جهان بصورت متداوم به آن مکاتبه می نماید . ولی چون این سازمان، پوهنځی طب پوهنتون کابل را نیز کمك می نماید ارتباط ما نیز با این سازمان استوار است .

تااخیر سال دوسی ۱۳۳٦ درپوهنځی طب سه نفر پروفیسور این مؤسسه مصروف تدریس بوده‌اند [پروفیسور گیدونی (پروفیسور اناتومی) پروفیسور پرایو (پروفیسور اطفال) وپروفیسور کشرښلن ـ پروفیسور طب وقایوی واجتماعی] .

(ب) سازمان بین‌المللی کاروکارگر (ILO): مدیریت ارتباط بااین سازمان فقط درقسمت گرفتن فیلوشپها بتماس بوده واصل مرجع آن در افغانستان مدیریت کاروکارگر وزارت صنایع ومعادن است .

(ج) دفتر بین‌المللی تعلیم و تربیت جینوا IBF:

مدیریت ارتباط خارجهٔ معارف بااین موسسه غیرحکومتی درتماس بوده واکثر پرسشها وسوالاتی را جواب داده وازنشریاتش استفاده می کند . درسال ۱۳۳٦ یك هیئت دونفری وزارت معارف بریاست داکتر محمد اکرم رئیس تدریسات ثانوی در بیستمین کنفرانس سالانهٔ این موسسه در جینوا اشتراك کرد

ورا پور انکشاف پیشرفت یکسال گذشته ۱۹۵۶ ـ ۱۹۵۷ را تقدیم و به سوالات نمایندگان دیگر ممالك جواب دادند . قرار است یك هیئت دو نفری معارف در بیست و یکمین کنفرانس این موسسه که در ماه جولائی در جینوا منعقد می‌شود اعزام گردد .

ایشیا فوندیشن :

طوریکه در راپورهای قبلی ذکر شده بود ایشیافوندیشن غیرحکومتی بوده ومرکز آن در سان فرانسسکو می‌باشد . در ۱۳ مملکت آسیائی نماینده دارد . دفتر ایشیافوندیشن درسال ۱۳۳۳ در کابل افتتاح گردید وازآن تاریخ ببعد کمکهائی به معارف افغانستان نموده است :

درسال ۱۳۳۶ مانند سالهای گذشته بامدیریت ارتباط تعاون خارجی وزارت پلان که قبلاً به صدارت عظمی مربوط بوده وباسم مدیریت همکاری باادارہ های اضلاع متحدۂ امریکا وملل متحد یاد می‌شد مسلسل مکاتبه ومذاکره گردیده . مخصوصاً درترتیب پروگرام امدادتخنیکی سال ۱۹۵۸ تهیهٔ راپور های مطلوبه واظهارنظر دربارهٔ استخدام متخصصین آی ـ سی ـ ای یونسکو برای وزارت معارف .

درظرف سال ۱۳۳۶ وزارت معارف درکنفرانس مجامع آتی شرکت کرده است

در کنفرانس بین‌المللی تعلیم وتربیت منعقده درجینوا .

سیمنار منطقوی احصائیهٔ تعلیم وتربیت که ازطرف یونسکو دربنکاك دایرشده بود .

شرکت دربیست و چهارمین کنگرس مستشرقین منعقدهٔ مونشن آلمان غرب .

شرکت دراجتماع جوانان که ازطرف وزارت معارف ترکیه ویونسکو دراستامبول منعقد شده بود .

شرکت درسیمنار اصول صنفی که بکمك یونسکو درآسترالیادایر شده بود .

شرکت در مجمع دانشمندان شوروی که به تقریب چهلمین سالگرهٔ انقلاب سوسیالیستی درماسکودایر شده بود .

قرار داد ها :

قرارداد توريد سامان کلتوری ـ علمی وتعلیمی که درسال ۱۳۳۵ ترجمه وجهت تصویب رسمی توسط دارالانشای مجلس عالی وزراء به ریاست محترم شورای ملی فرستاده شده بود ، در سال ۱۳۳۶ تصویب گردیده ومراتب توسط وزارت امورخارجه به دارالانشای سازمان ملل متحد اطلاع داده شد همچنین قرارداد ثقافتی مصر که طرح آن درسال ۱۳۳۵ ریخته شده بود ، بالاخره تصویب گردید و تبادلهٔ اسناد قبولی آن درسال ۱۳۳۶ صورت گرفت .

این مدیریت بصورت مرتب پرتو کولهای مذاکرات اولیای امور معارف را که با نمایندگان خارجی صورت گرفته جمع نموده یك نقل آنراجهت اطلاع شعبات مربوطه وزارت امور خارجه فرستاده است .

این مدیریت دربارهٔ معرفی مملکت بصورت عمومی ومعارف آن بصورت خصوصی درسال ۱۳۳۶ ازسعی وکوشش خود داری ننموده وبه یکعدهٔ زیاد مراجعه کنندگان خارجی درداخل وخارج مملکت کتب ونشریات افغانی را که بزبانهای خارجی تحریر ویا ترجمه گردیده فرستاده است .

این مدیریت بعضی ازخارجیها ئیرا که جهت تتبعات علمی در سال ۱۳۳۶ وارد افغانستان شده بودند رهنمائی نموده وتماس ایشانرا باسایر شعبات ذیعلاقه ممکن ساخته است .

چون قرار است که سازمان یونسکو دراواخرسال ۱۹۵۸ بعمارت جدید خویش در پاریس نقل

مکان کند و اکثر ممالك عضو این سازمان باین تقریب هدایاوتحف فرستاده اند، مدیریت ارتباط خارجه یك لوحه سنگ که اقسام مختلف سنگ های افغانستان کارشده وتوسط لاجو ردرآن نشان یونسکو حك گردیده بود بایك قطعه بزرك مینا تور که حاکی از مفکورهٔ تاسیس یونسکو بود، تهیه نموده وبسفارت کبرای اعلیحضرت درپاریس فرستادهٔ است تا هدایا متذکره را به مقامات یونسکو بسپارند

سرطبابت شفا خانهٔ وزارت معارف

ازآنجائیکه وظیفه حقیقی سرطبابت شفا نهٔ معارف تداوی ومعالجه اساسی طلاب میباشد، ازهمه اولتر درتکمیل ادویه مورد ضرورت یکساله ونظر به گنجایش بودجه به صورت اساسی اقدامات وادویه طرف ضرورت چه ازدیپوی ادویه وچه ازبازار خریداری شده.

برای جلو گیری ازمرض محرو قه رپا راتیفو آوب دراوائل ۱۳۳۶ واکسین ضد محرقه بهمکاری ریاست مؤسسات صحی علی آباد به تمام متعلمین و معتلمات مرکز تزریق گردید.

یك دستگاه کاملاً مجهز برای معالجهٔ دندان طلاب معارف که ازنمایشگاه بین المللی جشن استقلال وطن (ازغرفه چکو سلواکیه) خریداری شده بود، درسال ۳۵ رسما افتتاح شد.

بعض نواقص که درتعمیر فعلی شفاخانه از قبیل نداشتن تشناب عصری وتانك آب ونل دوانی بین اتاق های سرویس دندان وغیره موجود بود رفع وتکمیل گردید.

طلابیکه ازولایات دوردست مملکت جهت تداوی اساسی بشفا خانه معارف معرفی شدند، باذرایع ممکنه به تداوی آنها پرداخته شد.

برای آنکه معاینهٔ طلاب مکاتب بصورت اساسی بعمل آید به تهیهٔ کارت های صحی اقدامات شده تا به توسط متخصصین مربوطه طلاب معاینه شوند.

افتتاح یك مرکز شیردرلیسه ملالی باتمام سامان مورد ضرورت آن درظرف همین سال صورت گرفته است.

این مرکز روزانه به تعداد ۱۴۰۰ نفر را شیر میدهد.

بهشاگردان علاوه برشیر روزانه ویتا مین وهفته وار به مستحقین یك کلچه صابون داده شد ومیشود

کورس کمك های اولیه که برای معلمات بکلوریا پاس دراول میزان ۳۶ درلیسهٔ ملالی افتتاح گردیده سه ماه را دربر گرفت.

برای تداوی متعلمات کلان سال مکاتب نسوان یك پولیکلینیك در لیسه زرغونه افتتاح گردید که در آنجا تمام متعلمات صنوف بلند معاینه و تداوی میشوند.

مدیریت سپورت:

وزارت معارف یکتعداد سامان ولوازم سپورتی را ازهندوجاپان وهمچنان ازفابریکهٔ سپورت وزارت دفاع ملی تهیه کرده وبدسترس مکاتب گذاشته است.

بست سامان ولوازم سپورت رابه نظریهٔ متخصصین سپورت باساس تعداد داخلهٔ مکاتب جدید ترتیب وازروی آن سامان ولوازم به مکاتب توزیع گردیده است.

بعضی نشرات ازقبیل تخنیك فتبال، باسکیتبال، والیبال به‌سیستم‌های جدید به کمك مؤسسهٔ تعلیم وتربیه که‌دارای عکس نیزمی باشند ازز بان انگلیسی به‌فارسی ترجمه‌و به دسترس مکاتب گذاشته شده‌است.

یکنفر معلم برای کشتی آزاد به‌سیستم عصری ازجاپان استخدام شده‌موضوعیکه ازهمه بیشتر قابل اهمیت است اینست که‌دراین سال‌مکتب سپورت‌طورلیلیه مجدداً افتتاح گردید تامشکلات‌وکمبود معلمین سپورت مکاتب مرکزوولایات ازین‌ناحیه‌مرتفع گردد.

دورهٔ تحصیل این‌مکتب سه‌سال‌است فعلاً‌مکتب دارای‌صنف هفتم‌وهشتم بوده وتعداد طلاب به هشتاد وپنج‌میرسد.

اساسنامه ومقررات جدید برای‌کلپ سپورتهای ثقیلهٔ‌معارف به‌نظریهٔ متخصصین سپورت ترتیب شد وباساس آن‌فعلاً یکصدو پنجاه طلبه‌ازمکاتب و پنجاه‌محصل از پوهنځی‌ها بحیث‌اعضای کلپ به‌شق وزنبرداری درمحل‌اجرا گذاشته‌شدبکسنگ وپهلوانی شرکت‌نموده‌میتوانند.

امسال باوجود پاره‌ای‌از مشکلات مؤفق‌شدیم تادومیدان عصری باسکیتبال (یکی برای لیسه حبیبیه ودیگری به‌لیسهٔ نجات) بهمکاری ریاست‌ښاروالی احداث نماییم.

مسابقات‌سپورتی مانندسال‌های گذشته (باساس پروگرام ناك‌اوت) و(لیك) ترتیب بغیراز تورنمنت های‌مکاتب تیم‌های‌معارف‌در تورنمنت آزادریاست‌پوهنتون‌ودرمواقع جشن‌استقلال درمقابل تیم‌های خارجی نیز شرکت‌نموده‌اند.

نتائج‌مسابقات سال۱۳۳۶ معارف‌که به‌صورت لیك‌سیستم بعمل‌آمده:

درمسابقهٔ فتبال‌که‌بتاریخ ۱۷ ثوردرمیدان لیسهٔ استقلال‌شروع وبتاریخ ۲۲جوزا خاتمه‌یافت، تیم‌لیسهٔ حبیبیه‌درجه اول، تیم لیسهٔ نجات‌درجه‌دوم وتیم لیسهٔ تجارت‌درجه‌سوم شناخته شد.

درمسابقات‌هاکی‌که‌بتاریخ ۱۷ ثور درمیدان‌لیسه نجات‌شروع شدوبروز ۲۰جوزا خاتمه‌یافت‌لیسهٔ‌غازی لیسهٔ استقلال درجه‌سوم شناخته‌شد.مکتب‌دارالمعلمین درجه‌دوم،درجه‌اول.

درمسابقات هندبال که‌بتاریخ ۲۷جوزادرمیدان لیسهٔ‌استقلال شروع‌شد و بتاریخ۲٤سرطان خاتمه یافت. تیم‌لیسهٔ‌نجات درجه‌اول ولیسه‌حبیبیه درجه‌دوم‌ولیسهٔ‌غازی درجه‌سوم گردید.

درمسابقات باسکتبال که‌ازتاریخ ۲۷جوزا درمیدان لیسهٔ‌حبیبیه‌شروع‌شد و بتاریخ۱۲سرطان‌خاتمه‌یافت. درنتیجه تیم‌لیسهٔ‌حبیبیه نمره‌اول، مکتب‌دارالمعلمین درجه‌دوم ولیسهٔ‌استقلال درجه‌سوم‌شناخته‌شد.

درمسابقات والیبال که‌ازروز ۲۵جوزا درمیدان سپورت لیسهٔ‌استقلال شروع شد وبتاریخ ۲۰ اسد خاتمه‌یافت. تیم‌لیسهٔ استقلال‌درجه‌اول‌وتیم‌لیسهٔ حبیبیه درجه‌دوم‌وتیم‌لیسه ابن‌سینا درجه سوم شناخته‌شده‌اند.

مدیریت عمومی مطبعهٔ معارف

کلیه فعالیتهای شعبات مطبعهٔ معارف منحصر بطبع کتب ومجلات بوده لذا اوراق وکتبیکه از ابتدای سال ۱۳۳٦ تاختم سال مذکور صورت گرفته بصورت اختصار بدینقرار است:

الف ـ احصائیه محصولات مطبعه:

کتب درسی	۱٦٦۹۹۱	جلد
مجلات	۱٤۲۲۸٦	»
لوایح وغیره کتب	۲۷۳۲۸۵	»

ـ کتابچهٔ خط دار	۲۰۰۴۳۸	جلد
ـ جداول مروجی	۹۵٦٤۲٥	»

ـ اکمالات
ـ نصب بسته کاری ماشین آفست وتورید پرزه های کمبود آن
ـ » » » » تیز کاری
ـ » ماشین رنده مخصوص کلیشه
ـ » مخراج الهوا جهت تحفظ صحت کارگران
ـ تهیهٔ تانک های آب ذخیره
ـ خریداری ادویه

مدیریت احصائیه

نظر به مراجعهٔ سفارت امریکا در کابل کفیل مدیریت احصائیه را برای یکدوره سکالرشیپ عازم امریکا شد تا مراکز تعلیمی مؤسسات احصائیه آن مملکت را مشاهده نموده ودر پیشبرد وظیفهٔ از آن استفاده بنماید.

۲) همچنان نظر بدرخواست اداره یونسکو بشاغلی محمدنبی صالحی غرض اشتراک درسیمنار ممالک جنوب شرق آسیا منعقدهٔ بنکاک اعزام شد.

۳) ترتیب گرافهای احصائیهٔ معارف برای ننداری تون.

٤) برای اینکه همواره معلومات تازه در دسترس این مدیریت باشد با متخصصین تیم کولمبیا ومتخصصین احصائیه امداد تخنیکی یونو تماس گرفته شد.

٥) در ظرف سال ۱۳۳٦ به سلسلهٔ مدیریت ارتباط خارجه معارف فورمه های معلوماتی راجع به احصائیه مکاتب معارف وپوهنځی های افغانستان برای مزید معلومات و استفاده یونسکو ترتیب وبه مؤسسه مذکور فرستاد.

علاوتاً امور اداری ودفتری شعبه ازقبیل توزیع وجمع آوری فورمه ها راپورها واصلاح ومعاملهٔ آنها در دوسیه های مربوطه جواب مکاتب ـ ترتیب دوسیه‌ها وغیره از اجرآت عادی مدیریت احصائیه بشمار می رود.

اجرا آت ریاست پوهنتون

ریاست پوهنتون درین اواخر مصدر فعالیت‌هائی از قبیل تاسیس پوهنځی انجینری، زراعت، پوهنځی اقتصاد انضمام مؤسسهٔ تعلیم و تربیه به پوهنتون، تعدیل پروگرام در پوهنځی های مربوطه، درجه بندی هیئت تدریس پوهنتون به درجات شش گانه، تکمیل تشکیل مرکزی، مطالعه و تدقیق در بارهٔ اساسنامه جدید پوهنځی طب و تاسیس یك مؤسسهٔ علوم قضائی در پوهنځی شرعیات، گردیده است که هر کدام بنوبهٔ خود اهمیت این مؤسسه را در حیات افغانستان امروز نشان میدهد. برای اینکه تفصیل این اجرا آت ارائه گردد اولا از فعالیت های مرکزی پوهنتون وبعد تر از اجرا آت هریك از شعبات مربوطه که تحت رواسی پوهنتون صورت گرفته شرح داده میشود:

مرکز پوهنتون

۱- فعالیت‌های علمی و تربیوی :

در بدو تاسیس پوهنتون وارسی امور علمی و تربیوی پوهنتون از طرف مدیریت تعلیم و تربیه آن اجراء میگردید و امور نشرات هم به آن ارتباط داشت، بعد تر یك حصه امور تربیوی بمدیریت تحریرات سپرده شد ومدیریت تعلیم و تربیه ونشرات زیاد تر نام نشرات را بخود گرفت. تا اینکه درین اواخر مدیریت عمومی تعلیم و تربیه و نشرات مثل اول کسب اهمیت نمود وچون وارسی امور محولهٔ این مدیریت همکاری مزید هیئت تدریسی پوهنځی ها را شرط اساس قرارداد، کمیتهٔ بنام کمیته مشورتی تشکیل گردید که اعضای آن مشتمل بر ذوات آتی اند:

داکتر سید اسحق

داکتر عبد الحکیم ضیائی

داکتر عبد العظیم ضیائی

میر امان الدین انصاری

بناغلی حمیدالله

بناغلی سراج

داکتر سید زبیر

بناغلی موسی شفیق

بناغلی علی محمد زهما

این کمیته تا سنبله ۱۳۳٦ ادامه داشت و در امور تدریسی و علمی پوهنتون مشورت های مفیدی را ارائه نمود وچون امور علمی و تربیوی پوهنتون رو به انکشاف بود حجم کارها چه از روی کیفیت وچه از روی کمیت زیادت حاصل نمود.

امور مربوط محصلین بدو دسته تقسیم میشود:

الف-محصلین افغانی در خارج.

ب - محصلین خود پوهنتون کابل.

امور مربوط به محصلین افغانی در یونیورستی خارج بشکل بهتر و منظم تر در آورده شد. برای هر محصل دوسیه جداگانه تخصیص داده شده وجمیع راپورهای تعلیمی ومکاتب منسوبه محصل در آن گذاشته شده. برای نگهداشت این دوسیه ها الماری های فولادی خریداری گردید. راپورهای واصله تعلیمی ارسال شده محصلین بیشتر مورد توجه قرار گرفته تحلیل وتجزیه میگردد. ونسبت به پیشرفت ویا عدم پیشرفت تعلیمی

هرمحصل نظریه‌داده میشود .علاوه ازینکه به‌نمایندگی های کلتوری افغانی درخارج نسبت‌به راپورهای فرستاده اظهار نظرمیگرددراپورهای‌واصله بوزارت‌خانه ودوایر فرستنده‌نیز فرستاده میشود همچنین باخود محصل تماس‌مستقیم بعمل آمده است. برای‌سرعت وسهولت‌اجراآت اندکس کارتها طبع‌وتمام معلومات‌لازمه بصورت مؤجزومختصر درآن نوشته‌میشوند. محصلین‌افغانی که‌توسط ریاست پوهنتون بخارج فرستاده‌شده ودریونیورستی های ممالک مختلف‌جهان مصروف تحصیل‌اند به‌تفریق هرمملکت به قرارذیل اند :

۱ ـ امریکا ۱۳٤ نفر
۲ـ فرانسه ٤۹ «
۳ـ سویس ٥٦ «
٤ـ آلمان‌غربی ۷۸ «
٥ـ بیروت ۳۳ «
٦ ـ انگلستان ۳۱ «
۷ ـ هندوستان ٥ «
۸ ـ ایران ۲ «
۹ـ مصر ۲ نفر
۱۰ـاطریش ۲ «
۱۱ ـ پاکستان ۳ «

بعلاوه‌توسط ریاست پوهنتون درسال۳٥ به‌تعداد٦٦ محصل‌و به‌سال ۳٦ به‌تعداد ۱٦ محصل بغرض تحصیلات‌عالی به‌یونیورستی های‌مختلفهٔ جهان‌فرستاده شده. محصلینی که‌درظرف این‌دوسال بعداز تکمیل تحصیلات‌عالی بوطن مراجعت نموده‌اند درسال ۳٥ (۳۳) ودرسال۳٦ (٤۳) نفراست .

به‌مرام‌تقویه پوهنتون کابل‌وچانس به‌محصلین لایق‌لایحهٔ امتحان‌کانکوردر رشته‌های سیانس‌ترتیب وبعد ازتصویب مقامات صالحه‌دربارهٔ فارغ التحصیلان سال۳٥ و۳٦ لیسه‌ها درمعرض اجراء گذاشته شد کسانیکه درامتحان کانکور موفق‌شدند بوزارت‌خانه های تقاضا کننده معرفی‌شدند تا بغرض تحصیلات عالی ترتیبات فرستادن‌شان رابخارج بگیرند . رئیس‌مراقبت این‌کانکور درسال‌اول داکتر عبدالحکیم ضیائی ودرسال‌دوم داکترغلام‌عمر صالح وداکتر عبدالرحیم ضیائی بودند. مدیریت عمومی تعلیم وتربیه درمورد محصلین پوهنتون کابل‌نیز بی‌علاقه نمانده اجراآت آتی‌را عملی‌ساخته است .

چون یك‌احصائیهٔ صحیح‌تاکنون‌در ریاست‌پوهنتون وجود نداشت ازهمه‌اولتر کوشش‌شد تایك احصائیهٔ صحیح‌را به‌اساس هرپوهنځی ترتیب بدهد .

به‌اساس این‌نظریه تعداد داخلهٔ هرپوهنځی به‌ترتیب صنف برای‌سال ۱۳۳٦ تکمیل گردید این معلومات‌به صورت جدول‌ذیل‌تقدیم می گردد :

تعداد داخلهٔ محصلین درپوهنځی های مختلفهٔ پوهنتون کابل‌در سال ۳٦

پوهنځی	بی‌سی‌ی	صنف‌اول	صنف۲	صنف۳	صنف٤	صنف٥	صنف‌ستاژیر	مجموع
طب	۱۱٥ نفر	٦۰ نفر	۳۳ نفر	٤٤ نفر	۳٤ نفر	٤۰ نفر	۳٤ نفر	۳٥۹ نفر
حقوق	۰	۹۸ «	۱۰۷ «	۲۹ «	۳۰ «	۰	۰	۲٦٤ «
ساینس	۰	٥۷ «	۳٦ «	۱۸ «	۲۰ «	۰	۰	۱۳۰ «
ادبیات	۰	٤۰ «	۳۸ «	۲٤ «	۲٤ «	۰	۰	۱۲٦ «
نسوان	۰	۰	-	۱۳ «	۷ «	۰	۰	۲۰ «
شرعیات	۰	۲٤ «	۲٥ «	۱۸ «	۱٥ «	۰	۰	۸۲ «

انجنیری	•	۲۳»	۱۶»	•	•	•	•	۳۹»
زراعت	•	۱۵»	۱۲»	•	•	•	•	۲۷»
اقتصاد	•	•	•	۲۰»	•	•	•	۲۰»

مجموع کل ۱۰۶۷ نفر

همچنین برای فارغ‌التحصیلان پوهنځی‌های مختلفه در سال ۳۵ و ۳۶ احصائیهٔ منظم ترتیب و بغرض معلومات ذیلاً تقدیم است:

فارغ‌التحصیلان پوهنځی‌های مربوط پوهنتون در سال های ۳۶/۳۵

شماره	نام پوهنځی	سال ۳۵	سال ۳۶	مجموعه
۱	طب ذکور	۳۳ نفر	۳۴ نفر	۶۷ نفر
۲	حقوق	۴۴ »	۳۰ »	۷۴ »
۳	ساینس	۱۶ »	۲۰ »	۳۶ »
۴	ادبیات	۱۸ »	۲۰ »	۳۸ »
۵	شرعیات	۳۵ »	۱۵ »	۵۰ »
۶	نسوان	۲۰ »	۷ »	۲۷ »
۷	انجنیری وزراعت	•	•	•
۸	اقتصاد	•	•	•
۹	طب نسوان	•	•	•
	مجموع کل	۱۱۶ نفر	۱۲۶ نفر	۲۹۲ نفر

دمحصل پیژندپانه (ویا کارت هویت) برای بار اول بصورت عموم در پوهنتون کابل رواج داده شد. برای هر پوهنځی رنگ مخصوص انتخاب شده . برعلاوه اسم ـ صنف ـ نمرهٔ تذکره ـ آدرس امضای محصل و آمر صلاحیتدار ومهر پوهنتون ـ فوتوی محصل نیز در آن نصب می باشد .

رنگ پیژندپانه به ترتیب ذیل برای پوهنځی‌های مختلفه اختصاص داده شده است .

۱ ـ	پوهنځی طب ـ	(سرخ)
۲ ـ	» حقوق	(آبی)
۳ ـ	» سیانس	(فولادی)
۴ ـ	» ادبیات	(زنگالی)
۵ ـ	» نسوان	(زرد)
۶ ـ	» شرعیات	(گلابی)
۷ ـ	» انجنیری	(نارنجی)
۸ ـ	» زراعت	(سبز)
۹ ـ	» اقتصاد	(بنفش)

همچنین برای محصلین پوهنتون کابل اندکس کارت ها طبع شده . در نظر است که برای هر محصل هم دوسیهٔ جداگانه انداخته شده نتایج امتحانات سالانه در آن درج گردد .

تقسیمات فارغ التحصیلان لیسه‌ها به پوهنځی‌های مختلفه قبل از سال ۳۶ به اساس شوق محصل واحتیاج پوهنځی صورت می گرفت . بعلاوه درنظر گرفتن این دوعامل استعداد مضامین سیانس ونمرات سه‌ساله صنوف ده - یازده - دوازده محصلین نیز درتقسیمات فارغ التحصیلان سال ۱۳۳۶ به پوهنځی های مختلفه سهم مهمی را بازی کرده برای دریافتن استعداد مضامین ساینس به‌هدایت ریاست پو هنتو ن - متخصصین موسسه تعلیم وتربیه تست‌های استعدادرا درمضامین ساینس تهیه ودروقت امتحان سالانه سال ۳٦ طلاب لیسه های مرکز به طلاب داده‌شده امیداست درسالهای آینده ازین تست‌های علمی بیشتر استفاده شده ومحصلین به‌اساس آن به پوهنځی‌های مختلفه تقسیم گردند .

از آنجائیکه پیشرفت وارتقای یك پوهنتون بطورمهم بسته بداشتن معلمین لایق است ریاست پوهنتون این مرام عالی را همیشه درنظر داشته وتوسط مدیریت عمومی تعلیم وتربیه ونشرات خویش دربر آوردن آن مجاهدت نموده است این آرزو بصورت مقدماتی بدوصورت انجام یافته است :

۱ - استخدام پروفیسران خارجی .

۲ - تحکیم وضعیت مالی هیئت تدریسی داخلی .

مدیریت عمومی تعلیم وتربیه برای تکمیل اعضای تدریسی پوهنځی‌های مختلفه با نمایندگی‌های سیانس وکلتوری افغانی درخارج درتماس آمده وبه کمك وهمکاری‌شان موفق به استخدام یك عده پرو فیسران لایق در رشته‌های مختلف شده است . تعداداین پروفیسران به‌قرار ذیل است :

تعدادپروفیسران خارجی در پوهنځی های مربوطهٔ پوهنتون در سالهای ۳٦،۳۵

نام پوهنځی	تعداد پروفیسران درسال ۳۵	تعداد پروفیسران درسال ۱۳۳٦	مجموع
طب	۷	۹	۱٦
حقوق	۱	۸	۹
سیانس	-	۱	۱
ادبیات	۲	٦	۸
نسوان	–	–	–
شرعیات	–	–	–
انجنیری وزراعت	–	–	–
مؤسسهٔ اقتصاد	–	۲	۲

نظر به‌قلت معاش هیئت تدریسی ریاست پوهنتون حسب دلخواه نمی‌توانست اشخاص با کفایت و لائق رادر پوهنتون جلب نماید. برای این منظور کمیسیون های‌ترتیب ورتبه های علمی پوهنتو ن تثبیت گردید سپس لایحهٔ ساخته‌شدومنظوری آن ازمقامات عالیه گرفته‌شد. بعد ازآن رتبه های علمی اعضای تد ریسی هرپوهنځی توسط یك کمیسیون مرکب از نماینده هرپوهنځی درتحت ریاست بناغلی داکتر عبد الحکیم ضیائی تثبیت گردید. رتبه‌علمی درپوهنتون شش بوده ومعاش آن ازهم فرق دارد. این شش رتبه علمی عبارتنداز:

۱ - پوهاند ۴ - پوهنمل

۲ - پوهنوال ۵ - پوهنیار

۳ - پوهندوی ٦ - پوهیالی

اعضای تدریسی پوهنتون به تفریق هر پوهنځی قرار ذیل می باشد :

پوهنځی	پوهاند	پوهنوال	پوهندوی	پوهنمل	پوهنیار	پوهیالی	مجموع
طب	۹	۱٦	۱٤	۱٤	۲	۸	٦۳
حقوق	۱	۱	-	۳	۳	٤	۱۲
سیانس	٤	٥	۳	-	۲	۳	۱۷
ادبیات	۳	٥	-	٤	-	٤	۱٦
نسوان							
شرعیات	-	۱			٥	-	٦
انجنیری					۱		
زراعت							۱
اقتصاد	-	-		۲	۱	۱	٥

گذشته از آن برای تحکیم روابط عرفانی پیشبرد امور تتبعاتی ، تحقیقاتی و علمی ریاست پوهنتون منظوری اعطأ نمودن سکالرشیپ ها و فیلوشیپ ها را به علمأ و متتبعین خارجی از مقامات ذیصلاح حاصل نمود.

این سکالرشیپ ها و فیلوشیپ ها فعلا به غرض تتبعات و تحقیقات علمی در رشته زبان پشتو و فارسی مخصوص پوهنځی ادبیات ساخته شده و علمای دول دوست که میل تتبع و تحقیق در یکی از السنه ملی ما را داشته باشند دعوت شده اند. کاندیدهای برای سال ۱۳۳۷ تعلیمی برطبق آتی است :

امریکا ـ یکنفر

روسیه ـ دونفر

جمهوریت متحده عرب یکنفر

داشتن یك کمپس برای پوهنتون کابل یکی از مرام های اساسی پوهنتون کابل بوده و از ابتدای تاسیس پوهنتون این مفکوره موجود بوده اما این مفکوره تا سال ۱۳۳۵ بصورت منظم و معین انکشاف ننمود. درینوقت است که ریاست پوهنتون درباره پروژه تعمیراتی پوهنتون پیشنهادی به حکومت تقدیم و برای این منظور مبلغ ۳۰ ملیون افغانی در بودجه پلان پنجساله دولت تخصیص داده شد.

بعلاوه آی، سی، ای، مبلغ (یکنیم ملیون) دالر را بنام هدیه به پوهنتون تقدیم کرد. توسعه و عمران پوهنتون برای مدت صد سال سنجیده شده و برای اینکه کدام عمارت آن اولتر آباد شود وچه شرایط برای آنها موجود باشد. درظرف سال ۱۳۳٦ چند کمیتی مرکب از اعضای علمی پوهنتون تشکیل و با انجنیران آی، سی، ای، و کمپنی انجنیری و تعمیراتی پاسفیك مذاکره شد درنتیجه این ملاقات ها پلان تعمیراتی پوهنتون طرح گردید. عماراتیکه درمرحلهٔ اول به تعمیر آنها اقدام میشود و قرار آتی می باشد :

۱ـ عمارت انجنیری و زراعت

۲ـ « کتابخانه

۳ـ « ریاست و اداره

٤ـ عمارت اقامتگاه (لیلیه)

٥ـ عمارت برای کلاسهای درسی و ادارهٔ پوهنځی حقوق، ادبیات، شرعیات، موسسهٔ اقتصاد.

٦ـ عمارت برای جمنازیم.

لازم‌است تذکرداده شودکه اشیافونديشن نیزمبلغ بیست‌وپنج‌هزاردالر رابه‌غرض تعمیرجمنازیم هدیتاً به‌پوهنتون تقدیم نموده است.

درضمن‌سائر اجراآت مهرجدیدی برای‌ریاست پوهنتون ازطرف مدیریت عمومی تعلیم وتربیه به کمك متخصصین ،نقشه‌وبه‌شورای‌اعالی‌پوهنتون‌تقدیم گردید. شورای‌عالی‌پوهنتون این‌مهر جدید را قبول نموده فعلا ازآن استفاده میشود.

معرفی فارغ التحصیلان به دوایر :

پوهنتون دربن‌سال‌توانست۱۲۳ نفرفارغ‌التحصیل‌را‌به‌جامعه تقدیم کند تفصیل‌آن به‌اعتبار پوهنځی‌ها قرارآتی است:

پوهنځی طب-	۳٤	نفر
پوهنځی‌حقوق -	۳۰	«
پوهنځی‌سیانس-	۲۰	«
پوهنځی‌ادبیات-	۱۷	«
پوهنځی‌نسوان-	۷	«
پوهنځی شرعیات-	۱۵	«

اشتراك‌به جلسات علمی بین‌المللی:فعالیت پوهنتون کابل‌منحصر بداخل نماندهٔ روزبروز مناسبات‌آن باپوهنتون‌های خارجی درتحکیم است‌چنانچه درسال۱۳۳۶ در اثردعوت دانشگاه تهران ع،ص داکتر عبدالحکیم ضیائی به‌نمایندگی ازپوهنتون کابل‌درجلسات کنفرانس آزادی فرهنگ که‌از۲۵ الی ۳۰ میزان درتهران انعقادیافت، اشتراك نمود.

همچنین درندوهٔ اسلامی‌بین‌المللی که‌درلاهور درماه‌جدی انعقاد یافت دراثردعوت پوهنتون پنجاب هیئتی‌ازجانب افغانستان اشتراك نمود.

فعالیت های اداری :

مهمترین فعالیت اداری پوهنتون همانا تدقیق سجل‌ماموربن قابل‌ترفیع تقرر ماموربن ومستخدمین جدید،ترتیب دعوت‌ها برای هیئت‌های عرفانی خارجی تشکیل‌مدیریت تفتیش ترتیب‌اوراق عرض بمقامات صالحه بوده است دربن‌سال ۲۰۷ نفرمامور که‌سجل گرفته بودند ترفیع نمودند.

برای‌مزید معلومات جدول‌ترفیعات پوهنتون ازبابت ۱۳۳٦ تقدیم می گردد.

(ازرتبه۲ برتبه‌اول) ۲ نفرښاغلی داکترسید اسحق‌پوهاند پوهنځی طب، ښاغلی رشتین پوهنوال پوهنځی ادبیات (ازرتبه۳ برتبه۲) ٦ نفرداکتر عبدالحکیم‌ضیائی‌پوهاند پوهنځی حقوق،داکترعبدالقیوم رسول‌پوهاند‌پوهنځی‌طب، داکترصفرعلی‌پوهاند‌پوهنځی‌طب‌وښاغلی‌عبدالشکورپوهنوال‌پوهنځی سیانس.

(ازرتبه٤ برتبه۳) ۵ نفردوکتور محمودپوهنوال پوهنځی‌طب، داکترفضل احمدپوهنوال‌پوهنځی طب ښاغلی عبدالرحمن عابد،پوهنمل پوهنځی‌ادبیات، ع عبدالصمدمدیـر ذاتیه‌و ع محمد نبـی مدیـر لوازم مؤسسات صحی.

همچنین دربن‌سال به‌پوهنتون ومربوطات آن‌به‌تعداد (۷۷مامور) جدیداً داخل‌کارشده‌اند.

تشکیل مدیریت تفتیش :
سابقاً امور تفتیش بعضاً از جانب مدیریت تحریرات و بعضاً از جانب تعلیم و تربیه صورت می گرفت. توسعه امور در پوهنتون دوایر بالا اجازه نمی داد چنانچه شاید و باید در امور تفتیش مشغول شوند. روی این منظور در اثر پیشنهاد پوهنتون و منظوری مقامات صالحه مدیریت تفتیش بصورت جدا گانه از میزان ۱۳۳۶ در تشکیل مرکز پوهنتون افزود گردید.

پوهنځی طب

برای اینکه پروگرام های درسی از نقطهٔ نظر دروس عملی و نظری بهتر و مکملتر گردد پوهنځی طب توانسته است که بتعداد پروفیسر های خویش افزوده و کرسی های خالی را با پروفیسران خارجی و اعضای تدریسی داخلی برنماید. برای اینکار درسال گذشته برای کرسی امراض داخله دو نفر پروفیسر که یکی پروفیسر الکسیف گیورگی از اتحاد شوروی توسط پوهنځی طب استخدام شد ودوم پروفیسر بلازی که به کمک وزارت صحیه از طرف کمک های سازمان صحی جهان برای پوهنځی طب رسید این دو پروفیسر به کمک ستاف تدریسی افغانی پروگرام امراض داخله به صورت بهتر ومکملتر درسال گذشته در پوهنځی طب تطبیق نمودند. در این سال نه تنها پروگرام امراض داخله بصورت مفصل تطبیق گردید بلکه ازنتیجه مساعی وزحمت کشی پروفیسر الکسیف و معاونین افغانی آن دروس امراض داخله بشکل یك کتاب درسی تدوین کرده شدکه زیر طبع بوده وبه زودی بدسترس محصلین گذاشته خواهد شد. همچنان پروفیسر بلازی درتطبیق دروس کلینکی درپولیکلینك وبالای بستر مریضان با گروپ های محصلین ودکتوران ستاژیر وسائر ستاف جوان تدریسی شعبه داخله کمك های شایانی نموده اند وپروگرامهای عملی رابوجه حسن تطبیق نموده اند.

درشعبه طب وقایوی پروفیسر کرشنان که ازطرف سازمان صحی جهان به پوهنځی طب داده شد درسال گذشته پروگرام مفصل تری را در تعلیمات طب و قایوی و اجتماعی پیشنهاد نمود که درپروگرام تطبیقات طبی افغانستان در پوهنځی طب کابل گنجانیده شد این پروگرام درصنف ۳ ـ ٤ـ٥ تطبیق گردید و این قسم جدیدی بود که در تعلیمات طبی افغانستان باراول اضافه گردید واضح است که اهمیت طب وقایوی ازنقطهٔ نظر صحت عامه برای مملکت ماخیلی بزرگ است واجرآت که در این سرویس بعمل آمده وپیشنهادات که برای انکشاف این شعبه درسال نو گرفته شده درپایان ذکرمیگردد.

برای شعبه اطفال بامساعی وزارت محترم صحیه وریاست محترم پوهنتون کابل از طریق کمك های سازمان صحی جهان پروفیسر پارابو بتاریخ ٦ ثور ۱۳۳٦ معرفی وشروع بکار نمود. پروگرام تعلیمات امراض اطفال توسط پروفیسر موصوف وکمك ستاف تدریسی افغانی در سال گذشته با موفقیت بیشتری تطبیق گردید. قرار داد پروفیسر گیدونی درسال گذشته برای یکسال دیگر طوری فوق العاده ازطریق کمك های سازمان صحی جهان تجدید گردید (پس ازختم سه سال کار) درسال گذشته پروگرام دروس اناتومی ازنقطهٔ نظر تطبیقات نظری وعملی با کمك ستاف افغانی شعبه اناتومی تطبیق گردید پروفیسر گیدونی درپایان سال تعلیمی بعداز اخذ امتحانات ورسانیدن نفر های افغانی بوطن خویش مراجعت نمود. پروفیسر فکرت کوکای برای شعبه باکتریولوژی توسط پوهنتون کابل استخدام گردید که وارد کابل شده وبکار آغاز نمود.

قرار دادسه نفر استادان ترکی پوهنځی طب پروفیسر قریا تاتای، برای کرسی پتالوجی پروفیسر اونسال برای کرسی امراض عقلی وعصبی پروفیسر دوندار برگان، برای کرسی فارمکولوژی در سال

گذشته برای یك سال تجدید ودوام داده شد. علاوتاً پوهنځی طب با کمك مقامات مربوط افغانی در اروپا وبادانشگاه های اروپائی داخل اقدامات شده که بعضی پروفیسر های کمبود پوهنځی را در شقوق طب عدلی رادیولوژی- فیزیولوژی - گوش وگلون و شعبه انستیزیولوژی' واناتومی بدست بیاورد.

درشعبه اناتومی رادیولوژی وفیزیولوژی، کاندیدهای ازفرانسه والمان بدست آمده که از آنجمله برای رادیولوژی وفیزیولوژی دونفر کاندید درشورای پوهنځی از روی سوابق علمی شان قبول گردید اما متاسفانه این نفری بنابر معاذیر شخصی ازآمدن خویش معذرت خواستند.

در شعبه اناتومی دونفر پروفیسر المانی کاندید شده‌اند وممکن است بهاین زودیها دفتر کلتوری افغانی کریکولوم‌ویتاوی برای مطالعه شورای پوهنځی بفرستند.

یکنفرانستیزی لوك امریکائی برای شعبه انستیزیولوژی‌موافقت خودرا اظهار نموده بود پوهنځی طب به استخدام وی موافقه نموده است اما هنوز جواب مثبت ویامنفی وی نرسیده است. برای کرسی طب عدلی نیز دفتر کلتوری افغانی کاندید رابدست آورده که مذاکرات جریان دارد امید است موفقیت بدست آمده بتواند. کذا ازطریق وزارت صحیه وسازمان صحی جهان برای‌این کرسی اقدامات به عمل آمده که شاید به‌نتیجه برسد. پروفیسر دینیکه المانی که قبلا راجع به استخدام وی داخل اقدامات شده بودیم از راپورهای دفتر کلتوری افغانی درمونشن بر می‌آید که بزودی ممکنه موافقت اوبرای کرسی باکتریولوژی سیرولوژی مواصلت کند.

تبصره: ستاف تدریسی پوهنځی طب نظربه کدر تدریسی که از طرف شورای پوهنځی طب فعلا قبول شده عبارت‌از ۱٤۱ نفر میباشند که ازین جمله فعلا درچوکات پوهنځی به تعداد (۸۱ نفر) بشمول ده نفر پروفیسران خارجی شامل وظیفه هستند. قابل تذکر است که پوهنتون کابل لایحه اخیر را که درمورد طبقه بندی‌علمای پوهنتون پاس نموده وفعلا درتمام شعبات درپوهنتون بهانضمام پوهنځی طب تطبیق میشود عبارت ازمراحل ششگانه درجات‌علمی میباشد:

فعلا درپوهنځی طب۱۱ نفر پوهاند -۱۷ نفر پوهندوی - ۱۳ نفر پوهنوال -۸نفر پوهنمل - ٦ نفر پوهنیار- ۱٦ نفر پوهیالی ازستاف افغانی رسیده است.

پوهنځی طب‌یك پلان تدریجی رابرای برگردن این کار پیش گرفته‌است و بروی آن همه ساله ازفارغ التحصیلات خود طبق منظوری بودجه ولائحه پوهنتون یك تعداد نفری را بهستاف خویش می افزاید تاخدا (ج) بخواهد این‌ستاف برای پیشبرد وسویه علمی خدمات خوبتری رادرشق تدریسی ورسانیدن دوکتوران جوان انجام داده بتواند. ستاف تدریسی هر شعبه قرار ذیل است:

	اصل منظوری	موجود	کمبود
۱- کرسی‌امراض داخله	۱٦ نفر	۱۳ نفر	۳ نفر
۲- کرسی امراض جراحی	۱٦ »	۱۰ »	٦ »
۳- کرسی نسائی	۷ »	٥ »	۲ »
٤- کرسی اطفال	۱۰ »	۷ »	۳ »
٥- کرسی عقلی وعصبی	۸ »	۳ »	٥ »
٦- کرسی امراض جلدی	۷ »	۳ »	٥ »
۷- کرسی گوش وگلون	۸ »	٥ »	۳ »

۸- کرسی امراض چشم	۷ نفر	۵ نفر	۲ نفر
۹- کرسی رادیو لوژی	۸ »	۲ »	٦ »
۱۰- کرسی اناتومی	۹ »	٤ »	۵ »
۱۱- کرسی پتالوژی	۷ »	۳ »	٤ »
۱۲- کرسی فیزیولوژی	٦ »	۲ »	٤ »
۱۳- کرسی طب وقایوی	٦ »	۱ »	۵ »
۱٤- کرسی بیوشمی	۷ »	۳ »	٤ »
۱۵- کرسی فارمکولوژی	٦ »	۲ »	٤ »
۱٦- کرسی طب عالی	٦ »	۱ »	۵ »
۱۷- کرسی باکتریولوژی	۷ »	۲ »	۵ »

چون شعب لابراتواری خیلی ضعیف وستاف تدریسی خیلی کم بود درسال گذشته باوصف مشکلات زیاد پوهنځی طب توانست یك تعداد دوکتوران جوان وصاحب علاقه را برای تقویه این شعبات انتخاب وشامل وظیفه نماید.

اگرچه این درجه بندی ستاف تدریسی در پوهنځی طب تابك اند ازه سابقه داراست بانهم شرائط جدید وامتیازات مادی ومعنوی که ازطرف دولت منظور شده است شرائط بهتری کار را برای علمای پوهنځی طب تامین نموده است .عکس العمل این امتیازات در امادر پوهنځی طب به حیث عمومی مشاهده نموده که در بعضی شعب خیلی آشکار به ملاحظه میرسد. طور مثال درشعبه امراض داخله بالخاصه در کلینك داخلهٔ علی آباد فعالیت بیشتری دلچسپی زیاد تر در تطبیقات عملی ونظری بمشاهده میرسد همچنان در شعبه اطفال فعالیت و دلچسپی بیشتر دیده میشود و امور کلینك اطفال از نقطهٔ نظر تطبیقات پوهنځی طب قابل توصیف است .در سرویس نسائی وولادی که در امور این نوع تطبیقات و نگهداشت دوسیه های مرتب مکمل نسبتا سابقهٔ طولانی تر دارد درظرف سال گذشته فعالیت بیشتری وبی سابقه بمشاهده رسیده .درشعبه عقلی وعصبی باآنکه دوسیه‌ها آنقدر مکمل بدسترس شان گذاشته نشده است اما ترتیب کار وفعالیت از نقطهٔ نظر تدریس گروپ های متعلمین خیلی قناعت بخش میباشد .برخی از اعضای تدریسی توانسته که باوصف مشکلات وگرانی وظیفه که دارند ازحیث کمبود ستاف تدریسی مجبور اند هر کدام شان کاریکی دونفر را اجرانمایند.

پروگرام تعلیمات طبی ومفردات پروگرام تعلیمی پوهنځی طب :

درپوهنځی طب کابل مضامین که تدریس میشودعبارت اند ازاناتومی- فزیولوژی امبریولوژی ایستولوژی -باکتریولوژی،وپرازیتولوژی- پتالوژی عمومی وخصوصی - طب وقایوی و اجتماعی وحفظالصحه امراض داخله -امراض جراحی -اطفال -گوش وگلون -عقلی -عصبی-چشم -فارمکولوژی انستیزیولوژی نسائی وولادی- رادیولوژی- امراض جلدی -کیمیای حیاتی تقیسم مضامین متذکره طور آتی درپوهنځی طب قبول شده است :

سال اول - فیزیولوژی-اناتومی-ایستولوژی-کیمیای حیاتی-امبریو لوژی،سال‌دوم- اناتومی- فیزیولوژی پتالوژی عمومی-باکتریولوژی -کیمیای حیاتی،سال سوم- طب وقایوی واجتماعی- داخله-جلدی- جراحی پتالوجی‌خصوصی- سال چهارم- طب وقایوی واجتماعی-اطفال-جراحی-داخله- جلدی- گوش وگلون - عقلی- فارمکولوژی -

سال پنجم - طب وقایوی واجتماعی -حفظ الصحه اطفال -چشم -رادیولوژی - عقلی وعصبی- نسائی وولادی - انستیزیولوژی -

درسال گذشته پروگرام تعلیمات طب وقایوی واجتماعی ومضمون انستزیولوژی درپروگرام تعلیمات پوهنحی طب کابل اضافه گردیده ومضامین مذکور درپوهنحی طب قرار آتی تدریس میشود .

مضامین متذکره بصورت عملی ونظری درصنوف پنجگانه تدریس میشود که عملی آن درلابراتوار ها وکلینیک ها،شفاخانه های فاکولته بالای بستر مریضان ونظری آن در اطاق های درسی پوهنحی صورت میگیرد.

سال ششم- بعد ازگذشتاندن یك امتحان نهائی که اصلا دراخیر سال تعلیمی گرفته میشودوطلاب این سال بنام دوکتوران ستاژیر یاد شده وتحت یك پروگرام معین در کلینیك های مختلفه ستاژ وکار های عملی خود را درتمام شقوق مختلف طب میگذرانند در اخیر ستاژیك امتحان نهائی بشکل عملی ونظری گذاشتانده ودیپلوم طب برای آنهاداده میشود .

ساعات درسی پوهنحی طب با ساعات درسی فاکولته های طب دنیا از نقطهٔ نظر تعداد تقریباً بصورت نزدیك میباشد .

درشعبه جراحی :دروس جراحی نیز طوریکه بایدوشاید تکمیل نگردیده نقایص که دیده شده اینست که دروس امراض جراحی درصنف ٤-٣ در هردوسال عین چیز تکرار گردیده و منحصر به سیمولوژی و جراحی صغیر بوده درقسمت امراض وجراحی خصوصی پروگرام بصورت مکمل تطبیق نگردیده پوهنحی طب بالزین سبب برای سال حاضر دراینباره غورنموده پروگرام دروس جراحی را که از سال سوم شروع و بسال چارم ختم میشد منبعد بسال پنجم نیز امتداد دهد تااینکه تدقیق تکمیل بهتر پروگرام درسی آن امکان پزیر شده بتواند. دلیل دیگریکه درپروگرام صنف پنجم دروس جراحی اضافه گردیده اینست که بایستی طلاب پس از ختم صنف پنجم که به ستاژ میروند درمضامین جراحی و داخله در بین یك سال خلی نداشته باشند تااینکه ارتباط دروس نظری و تطبیقات آنهادر دوره ستاژ از بین نرود .

در پروگرام امراض داخله : اگرچه در سال گذشته پروگرام امراض داخله با آمدن دونفر پروفیسر درین شرق مکملتر گردیده و تطبیقات پروگرام نسبت به سالهای گذشته موفق تر بود با آنهم نظر به پیشنهاد پروفیسر الکسیف بعلتیکه در بالا ذکر شد در سال جاری پروگرام دروس امراض داخله درصنف پنجم دوام داده شد تا نقایصیکه باقیمانده باشد وقسمت هائیکه گفته نشده باشد تکمیل گردد .

امراض گوش و گلون : درسال گذشته پروگرام خودرا بصورت مکمل تطبیق کرده نتوانست علت آن فقدان نفر بود با برگشتن دوکتور محمدحسین خان نصرت، ومساعی پوهنحی طب برای استخدام یک نفر پروفیسر درین رشته امیدمیرود پروگرام امراض گوش و گلون از نقطهٔ نظر دروس نظری ودر کلینیك شکل قناعت بخش تریرا بخود بگیرد . پروگرام های دروس رادیولوژی وفارمکولوژی بطورقناعت بخش تطبیق گردید پروگرام امراض عقلی و عصبی درسال ۱۳۳٦ طورمکمل تطبیق نیافته امیدقوی است امسال بهتر شود. همچنان پروگرام عملی شعبه طب وقایوی وطب عدلی به نسبت نداشتن پروفیسر در سال ۱۳۳٦ ووسایل لازمه بطورمکمل شایدو باید پروگرام خودرا تطبیق نتوانسته.

پروگرام دروس باکتوریولوژی درسال گذشته درقسمت عمدهٔ خود تطبیق گردید درین پروگرام چون پروفیسر آن موجود نبود یك قسمت عمدهٔ آن از طرف دوکتور عبدالله عمر تدریس گردید پس از ورود

پروفیسر یك قسم دیگر از طرف پروفیسر تدریس شد. درین پروگرام دروس پرا زیتولوژی طبق پروگرام معینه خود تطبیق گردید امادروس باکتریولوژی از نقطهٔ نظر تطبیق پروگرام نقایصی باقی ماند. تطبیقات عملی هم درقسم عمدهٔ خود اجراء گردید .

دروس کیمیای حیاتی ازنگاه نظری و عملی طبق گذشته طورمکمل تطبیق شد .

دروس فیزیولوژی ـ پروگرام نظری تمام تطبیق درقسم عملی تماما تجارب و تطبیقات عمده صورت گرفته است.

فعالیت لابراتوارها:

در لابراتوار باکتریولوژی درظرف سال ۱۳۳٦ بعلاوه امور تدریسی وعملیات طلاب به تعداد ۸٤۷ معاینه صورت گرفته است که ٤۷ آن خارج از مریضان شفاخانه ها و ۸۰۰ معاینه آن از شفاخانه های موسسات صحی پوهنتون میباشد. این معاینات باکتریولوژی حاوی تعاملات ذیل میباشند ـ سیرودیا گنوستیك برای امراض مختلفه ـ هیمو کلتور برای امراض مختلفه کلتورمواد غلیظ از نقطهٔ نظر امراض مکروبی ـ کلتور صفراء ـ کلتور تقحیات ـ معاینات باکترلوژیك ـ آنژیمها ـ معاینات باکترلوژیك میناشرت ها ـ تحری باسلیهای اسیدو ریزستانت ـ معاینه پرازیتولوژی موادغایطه ـ تعاملات برای تشخیص توبرکلوز معاینات دیگرخون ازقبیل تعدادو ترسیب کریوات ومقاومت کریوات صورت گرفته است.

کذا تستهای حساسیت مقابل آنتی بیوتیها در مقابل کلتورهائیکه بدست آمده اجراء گردیده است .

درلابراتوار کیمیای حاتی علاوه بردروس عملی ونظری طلاب معاینات وتجزیه های ذیل بعمل آمده که قسمت عمدهٔ آن مربوط به شفاخانه های موسسات صحی پوهنتون وقسمت کم آن ازمریضان خارج شفاخانها میباشد مجموعا معاینات وتجزیه هائیکه درلابراتوارمذکورصورت گرفته است عبارت از ۵۱۸ ومعاینه وتجزیه میباشد

درلابراتوار پتالوژی درظرف سال گذشته ٤۸۰ پارچه پتالوژیك واردگردیده ازتمام آنهامقطع های نسجی تیار کرده شده که این کار علاوه بروظایف روتین لبورتوار بوده که از نقطهٔ نظر عملی طلا بقسمت عمدهٔ این پارچه ها ازموسسات صحی پوهنتون واردویك تعدادکم آن ازواقعات شخصی و خارج شفاخانه فرستاده شده است. درلابراتوار فیزیولوژی درظرف سال ۱۳۳٦ به تعداد ۱۰۷ الکترو کردیوگرام گرفته شده که ۷۲ آن مربوط به شفاخانه های علی آباد مستورات و ۳۵ معاینه آن خارج ازشفاخانه ها بوده است علاو تا ۲۹ نیتا بولیزم بازال گرفته شده قسمت عمده آن مربوط به مریضان شفاخانه وقسمت کوچك آن از مریضان خارج شفاخانه بوده است.

لابراتوار فارمکولوژی درظرف سال ۱۳۳٦ در لابراتوار مذکور ۵۱ معاینه به تفصیل آتی بر علاوه دروس عملی ونظری محصلین فاکولته اجراء گردیده .

تجزیه روغن های خارج شفاخانه ۲۵ نمونه .

تجزیه روغن های داخل شفا خانه ۲ نمونه .

معاینات توکسیکولوژی خارج شفاخانه ۷ واقعه .

معاینات « داخل شفاخانه ۷ واقعه .

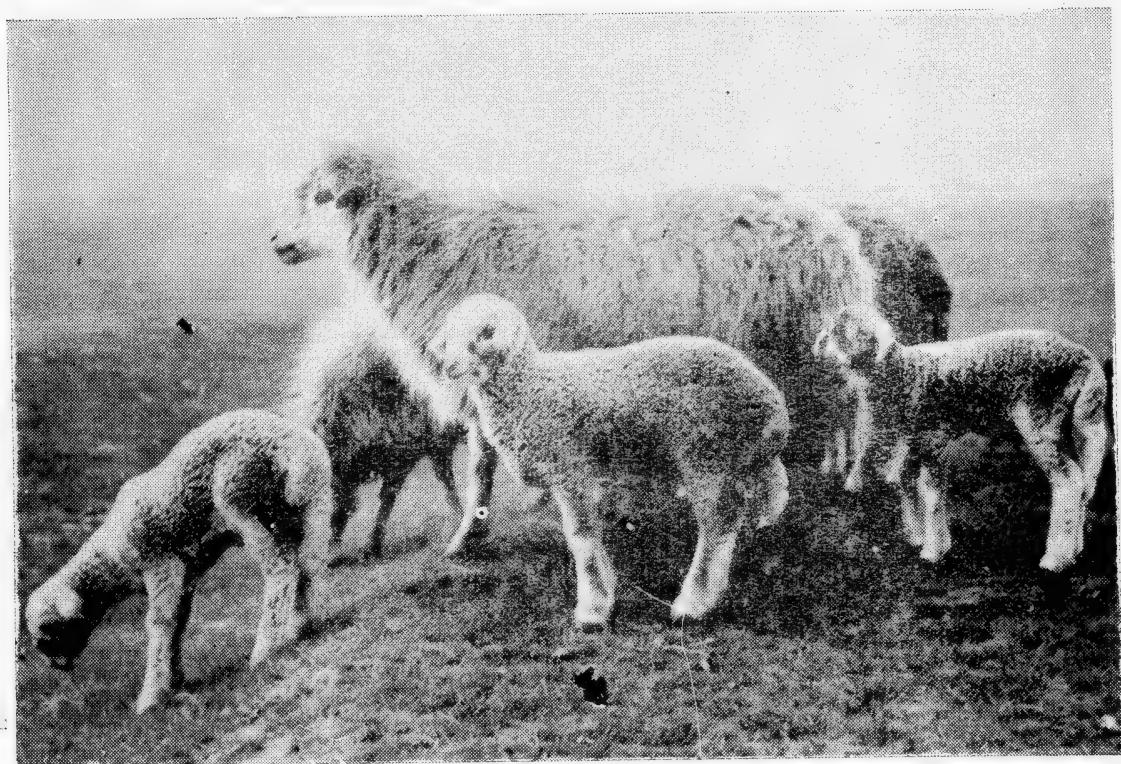
سایر معاینات مختلفه داخل شفاخانه ۱۰ واقعه.

تهیه سامان ولوازم:

پوهنځی طب درظرف سال ۱۳۳٦ مساعی زیادی بخرج داد که یکمقدار سامان لوازم وادات شعبات مربوط را تهیه نماید تا امور آن بسهولت بیشتر اجراء شده بتواند درجریان سال برای شعبه باکتریولوژی در حدود ۲۸۰ قلم سامان وادویه به طرف ضرورت ازقبیل مقطع های پرازیتولوژی ـ ادویه ـ سامان ـ سوشهای

مینار تاریخی علم وجهل که یاد گار شهامت ومردانگی افغانها می باشد

بابر شاه مکتب قبایل

نوعی از مرینوس افغانستان

مکروبی و غیره که منجملهٔ ارقام فوق دوصدقلم ازخارج که ازطریق هوا وزمین وارد کرده شده بعلاوه تهیه بعضی سامان بزرك ازقبیل فریژریتر ـ وبل وغیره تهیه شده .

برای شعبه اناتومی ۲٦ قلم سامان ازخارج و یك تعداد لوازم ضروریه از داخل تهیه و بد سترس این لابراتوار گذاشته شده مخصوصا برای تسلیخ سیتهای سامان لابراتوار تسلیخ به تعداد ۵ سیت بر علاوه ۲٦ سیست وارد گردید. عظام واسکلین بقدر کافی تهیه شد . برای ترتیبات ونگهداشت که او ازقبیل فورمالین ـ فینول و غیره تهیه گردیده است.

برای لابراتوار پتولوژی ادویه از قبیل فورمالین ورنگهای طرف ضرورت ویکمقدار الکل و یکمقدار سلاید پروجکتر ر ازخارج وارد گردیده. علاوتاً گروپ های ایپدیا سلوپ که از سالهای زیاد آلهٔ آن به نسبت نداشتن گروپ بیکار مانده بود چندین گروپ برای آن تهیه گردید .

برای لابراتوار کیمیای حیاتی ۲۵ قلم سامان وادویه لازمه قسما ازخارج قسمی ازدیپوی ادویه تهیه شد سامان طرف ضرورت شان که خیلی عاجل بود ازامریکا و اروپا تهیه گردید ازطریق هوا خواسته شد. برای شعبه دامپ عدلی به تعداد ۲۵ قلم سامان و یك مقدار کافی ادویه ازقبیل الکل ـ تینچر ـ فورمول ـ پنبه ـ پنسهای مختلف ـ چکشهای مخصوص وسرنجهای مختلف تهیه گردید .

پوهنځی طب درسال ۱۳۳٦ به تعداد ۱۰ عدد فیلوشپ وچهارعدد سکالرشپ برای محصلین و ستاف تدریسی خویش اعطاء نموده است .

امور عمرانی :

ریاست پوهنځی طب درسال ۱۳۳٦ دو تعمیر بزرگ راذریعه مدیریت عمومی تعمیرات ولایت کابل شروع وتقریبا به پایهٔ تکمیل رسانیده است . یکی جناح دوم تعمیر جراحی و دیگری تعمیر باکترلوژی وحفظ الصحه کار این دو تعمیر بصورت بی سابقهٔ جریان یافته پول این دو تعمیر از بودجهٔ عمرانی پوهنځی طب و پوهنتون پرداخته شد . امید که در سال جاری تعمیرات مذکور به پایه تکمیل برسد. علاوتا اصلاحات و ترمیمات بحیث عمومی درتمام فاکولته بعمل آمده مخصوصاً توجه خاصی به لابراتوار اناتومی واطاق دسکسیون که فرش صحن اطاقها باسنگ سمنتی صورت گرفته است. دراطاق دسکسیون چاههای برای محافظهٔ کدفر تعمیر گردیده که باین شرط محافظهٔ تعداد بیشتر کدفر درچاه مذکور صورت خواهد گرفت . بعلاوه تانکهای مسی کلان نیز برای لابراتوار مذکور ساخته شده . دهلیزهای زیرزمینی وتمام اطاقهای تحویلخانه عمارت فعلی فاکولته سرازنو ترمیم و باسنگ سمنتی فرش گردید ورنگ وروغن داده شد. ویك اطاق اتوپسی کلان بـرای شعبه اناتومی پتالوژی ساخته شده که تماما ازسنگ مرمر فرش وبا آب جاری و ترتیبات مدرن مجهز میباشد.

اطاق نانغوری فاکولته که شکل خرابی داشت باجزئی تغیر نقشه وانضمام و ترمیمات شکل بهتر به آن داده شد و بصورت یك کافی تیریا تبدیل و تجهیز گردید . آب جاری وپمپ برمه ای درآن نصب گردید .

تشنابهای پوهنځی طب که فرسوده وخراب بود تماما ترمیم ولگنهای دست شوی جدید در هرطبقه آن نصب گردید. درتعمیر عمومی پوهنځی قفلهای دروازه که خیلی بیکاره بودند باقفلهای جدید ودستگیرهای مدرن معاوضه کرده شد . درباغ پوهنځی طب یك عمارت کوچك برای رهایش قابوچی باغبانها ومستخدمین مربوط پوهنځی تعمیر گردید . لابراتوار حیوانات توسعه داده شد یك اطاق دیگر برای نگهداشت حیوانات لابراتواری مهیا گردید درلابراتوار کیمیا میزهای گلی ودست شوئی های کاشئی ومدرن شانده شد. قفسچه گازات لابراتوار مذکور کشیده وبجای مناسب تر تعمیر گردید.

لیلیه پوهنځی :

اطاقهای لیلیه طلاب پوهنځی که دارای وضع خرابی و مناسبی نبود مجدداً ترتیب گردید و لوازم کمبود آن تهیه شد تشنابهای لیلیه تکمیل و آب جاری، با نصب نمودن یك پمپ آورده شد. بستر ها و شالهای آن تبدیل گردید در شرائط صحی و نظافت آن اقدامات جدی بعمل آمد.

شعبهٔ طب نسوان :

این شعبه درسال جاری در پوهنځی طب باز گردید و به تعداد ۱۷ نفر متعلمات با صنف بی، سی، بی آغاز کرده شد تمام لابراتوار های ضرور به آن با سازمان عصری مجهز گردید. اطاقهای درسی با سامان و لوازم عصری بشکل مدرن فراهم آورده شد. پروگرام تدریس آن ترتیب ـ معلمین آن تعین و از دروس آن نتائج مطلوب بدست آورده شد. اداره شعبهٔ طب نسوان تاسیس دفتر آن ترتیب و شاغلو دوکتور میرزا محمد اعطاء بحیث مدیر آن مقرر گردید.

مکاتب نرسنگ:

مکتب نرسنگ مردانه بفعالیت خویش ادامه داد و چند نفر متعلمین درسال اول خود شامل کرد. لوازم ضروری آنها از قبیل البسه و لوازم تدریس ـ مهیل صنوف وارتهیه شد. معلمین آنها تکمیل گردید یکنفر معلم دیگر به کمك سازمان صحی جهان آقای مسترواتر وا زدو در تطبیق پروگرامها آنها سهولت بیشتر وارد گردید.

مکتب نرسنگ زنانه در سال گذشته کامیابی های بیشتر را نصیب شد. تعداد محصلات که در این مکتب شامل شده اند نظر به سالهای بیشتر بوده و مکتب توانست ۲۵ نفر را شامل صنف اول کند. اطاقهای درسی با لوازم آن خوبتر تجهیز گردید. در پروگرام تعلیمی آنها تجدید نظر کرده شد از مکتب با معلمین بیشتر تقویه گردید. و پروگرامهای آنها مکملتر شد.

کتابخانه فاکولته :

درسال ۱۳۳۶ کتابخانه پوهنځی طب برای باراول مجددا تصنیف شد و برای اولین بار موجودی فنی بعمل آمد، در تعداد کتب افزودی قابل قدری به ملاحظه رسید. این افزودی درحدود ۳۰۰ الی ۳۵۰ کتب که قسمت بزرگ آن به اساس فرمایشات پوهنځی صورت گرفته و یك قسمت ازطرف سازمان های صحی جهان با کتابخانه واصل شده ازقبیل (ای-سی-ی) و غیره.

کتابدار فاکولته عوض گردید و شخص لایق تری که لسان خارجی میداند برای این کار مقرر شد و انتظام بهتری درفانکسیون کتابخانه تامین گردید علاوتا درسال ۱۳۳۶ پوهنځی طب با هشت نوع مجله های طبی اختصاصی اشتراك نمود. علاوه برمجله های سابق که طور منظم به کتابخانه میرسد تعداد مراجعین وقارئین کتابخانه زیاد تر شده است.

مدیریت نشرات :

شعبهٔ نشرات پوهنځی طب فعالیت های بی سابقه را درسال ۱۳۳۶ ازخود نشان داد یك قسمت عمدهٔ درس ها و کتب توسط ماشین گستنر در طبع رسانیده شد و بدسترس طلاب گذاشته شد.

پښتنی طبی مجله :

مجلهٔ طبی پوهنځی طب که به آرزو دیرینه این موسسه بود بشکل موزون و قیمت علمی آن درسال گذشته شروع و مرتبا درهر سه ماه یك بار نشر میشود.

ریاست مؤسسات صحی پوهنتون

اول ـ فعالیتهای اداری :

درجریان سال احتیاجات ومواد مورد ضرورت شفاخانها از قبیل ادویه ـ غذا ـ البسه بحر وقات طبق منظوری بودجه تهیه شده وبا ستفادۀ شفاخانها گذا شته شده است .

وضیعت برق فعلاً قناعت بخش است باوجود آنهم برای جلوگیری از بعضی وقایع برقی که شاید از اثر حساسیت ماشین های برق در آینده رخ بدهد ریاست موسسات بخریداری یك اندازه آلات منجمله ٤ عدد جنریتر از کمپنی سکودا چکو سلواکیاء مبادرت ورزیده که آلات مزبور مواصلت کرده است ازجملۀ جنریترهای فوق دوپایه درعلی آباد ودوپایه درشفاخانه مستورات ومعاینۀ خانه مرکزی انتقال داده شده که عنقریب نصب وبکار خواهد افتید .

ادویه وسامان طبی مورد ضرورت شفاخانها که توسط استادان وآمران سرویس پیشنهاد وبعد از بحث در مجلس اداری ومنظوری مقام ریاست بفرمایش آن از ممالك خارجه اقدامات گردیده است درسال ۱۳۳٦ ازمختلف کمپنیهای مشهور دواسازی دنیا بیشتر از دوصد صندوق وسه صد پارسل ادویه زقبیل آنتی بیوتیکها ـ سلفامیدها ـ ویتامینها هورمونها وادویۀ مقوی قلب وضد سفلیس وسیرو مهای مختلف خریداری شده که یك مقدار زیاد آن رسیده وبشفاخانهای مربوطه جهت استفادۀ مریضان گذاشته شده ویك اندازۀ آن بکراچی وپشاور مواصلت کرده که عنقریب خواهد رسید .

دوم شعبات فنی :

الف سرطبابت شفاخانۀ علی آباد :

تعداد عمومی بسترهای شفاخانۀ علی آباد به ۵۰۰ بستر میرسد که شب وروز بفعالیت بوده وبرای پیشرفت دروس علمی ونظری ، محصلین پوهنی طب به معالجه وتداوی هزاران نفر مریض میپردارند .

شفاخانهای علی آباد دارای سرویس های متعدد بوده احصائیۀ سال ۳٦ تداوی شدگان وعملیات شدگان وغیره هرسرویس آن جداگانه توضیحات داده میشود .

اسم سرویس	تداوی	عملیات داخل بستر	عملیات خارج بستر	فوت
جراحی	۱۹۵۳ نفر	۹۸٤ نفر	۳۷۸ نفر	٦۳ نفر
چشم	۷۱۷ نفر	٤۹۸ نفر	۲٦۳ نفر	
گوش وگلون	٦۰۰ «	٤۹۰ «	۱۵۵ «	۷ «
سناتوریم	۲۸٦۰ «	۲٦۰ «	۰۰۰	۱۲ «
داخله	۱۳۵٤ «	۰۰۰	۰۰۰	۱۱۲ «
جلدی	۵۷۱ «	۰۰۰	۰۰۰	۱ «
عقلی وعصبی	٦۱۵ «	۰۰۰	۰۰۰	

اکسریز رادیوسکوپی (۳۵۷۹) نفر رادیوگرافی ۱۲۱۹ نفر لابراتوار باندازۀ (۲۸۸۹٦) تجزیه هاومعاینات خون ـ ادرار ـ موادغایطه ـ بلغم ـ عصارۀ معده ـ وغیره را اجرا کرده است . در جریان سال ۱۳۳٦ بتعداد (٦۰۹٦) نفرمریض بسرویسهای مختلفه ـ شفاخانه های علی آباد داخل بستر وتحت تداوی قرار گرفته است وبه تعداد (۳۰۸۸) نفر ـ مریض عملیاتهای مختلف شده اند . ومقدار (۱۲۰۱۰۰)

سی‌سی خون برای عملیات شد گان زر ق گر دیده است .

اصلاحات در شفا خانها ی علی آباد :

از اثر فعالیت و توجه خاص سرطبابت شفاخانهای علی آباد یك حصهٔ بزرگ کوه علی آباد که کاملاً سنگلاخ واز استفاده خارج بود مبدل بیك باغ عصری گردید . نظر به پیشنهاد سرطبابت یك تعمیر قشنگ با تمام لوازم وغیره آن برای اطاق شب دکتوران نوکریوال اعمار گردید و علاوتاً سرکهای وخیا بانها

داخل باغ که ترمیم طلب شده بود اصلاح و به زینت باغ شفا خانهای علی آباد افزوده شد .

ب ـ سر طبابت شفا خانهٔ مستورات :

کلنیکهای شفاخانهٔ مستورات متعدد بوده ومانند شفاخانهٔ علی آباد بهر گونه وسایل وسامان عصری وطبی مجهز میبا شد خدمات بزرگی که در تداوی افراد اناث مملکت انجام میدارد از هر حیث قابل تذکر و توصیف است . تعداد عمومی بسترهای شفاخانهٔ مستورات به ۲۰۰ بستر میرسد که دایماً در فعالیت است . هر نوع معاینات لابراتواری ـ اکسریز وتداویها مختلف وعملیاتهای مهم نسائی وغیره بصورت موفقانه درانجا صورت میگردد .

اینك احصائیهٔ سال ۱۳۳۶ مریضانیکه تداوی وعملیات شده اند .

اسم سرویس تداوی	عملیات	داخل بستر	عملیات خارج بستر	فوت
نسائی	۶۳۵ نفر	۲۶۲ـ نفر	۴۲ ـ نفر	۵ نفر
جراحی	۵۰۸ نفر	۲۳۳ـ نفر	۴۲۷ نفر	۱۴ »
گوش و گلون	۶۹ ۴ ـ نفر	۲۳۶ ـ نفر	۱۹۰ نفر	۵ »
چشم	۲۸۰ ـ نفر	۱۸۱ـ نفر	۴۹۲ـ نفر	۰ »
داخله	۸۶۲ـ نفر	۰۰۰ »	۰۰۰ ـ	۷ »
عقلی وعصبی	۱۳۷ »	۰۰۰ »	۰۰۰ ـ »	۷ »
اطفال	۱۲۳۳ ـ »	۰۰۰ »	۰۰۰ ـ »	۹۹ »
جلدی	۱۳۳ ـ »	۰۰۰ »	۰۰ ـ »	۰۰ »

اکسریز رادیوسکوپی (۱۳۴۳) نفر رادیوگرافی ۱۱۴۸ نفر، لابراتوار بتعداد (۱۲۵۲۱) تجزیه ومعاینات ازقبیل خون ـ افراز ـ مواد غایطه عصارهٔ معده وغیره انجام داده شده است .

دردوران سال ۱۳۳۶ بتعداد ۷ ۴۱۵ نفر درسرویس های مختلفهٔ شفاخانهٔ مستورات داخل بستر وتحت تداوی قرار گرفتند . و (۱۰۶۳) عملیات مختلف صورت گرفته است .

مقدار خونیکه برای مریضان عملیاتی داده شده (۶۰۱۰۰) سی‌سی میباشد .

اصلاحات شفاخانهٔ مستورات :

۱ ـ ازاثر پیشنهادات سرطبابت شفاخانهٔ مستورات وهمکاری ولایت کابل صحن شفاخانهٔ مستورات تماماً سنگ جغله فرش ونظر بفعالیت موسسه قیرریزی شاروالی قیرریزی آن صورت گرفته است که به زینت وقشنگی شاخانهٔ موصوف افزوده است .

۲ ـ تعمیر دومنزلهٔ سمت جنوبی شفاخانه که بالای سرك جاده میوند واقع است باتمام سامان ولوازم ضروریهٔ آن تکمیل وباستفادهٔ طلبهٔ نسوان پوهنځی طب قرار داده شده .

۳ـ تعمیر عملیاتخانهٔ نسائی شفاخانهٔ مستورات که باسامان ولوازم عصری مجهز میباشد تکمیل وبفعالیت خویش آغاز کرده است.

٤ـ یك دستگاه مکمل بانك خون از بودجهٔ ریاست موسسات صحی ازامریکا، خریداری ومواصلت ورزیده است که اخیراً برای خدمت بمریضان نسائی وغیره بکار انداخته خواهد شد.

هما نطوریکه شفاخانهای علی آباد ومستورات دارای کلنیکهای متعدد است معاینهٔخانه مرکزی نیز دارای پولیکلنیك های مختلف بوده تنها درین اختلاف که مریضان برای مرتبهٔ اول درمعاینهٔ خانه مرکزی مراجعه میکنند در صورتیکه مریض قابل بستر دانسته شد برایش خط بستر داده شده و بستری میشود. پولیکلنیکهای آن بدودسته تقسیم میشود:ـ

الف ـ پولیکلنیکهای مردانه.

ب ـ « « زنانه.

احصائیهٔ مراجعین معاینهٔخانهٔ مرکزی درسال ۱۳۳٦ قرارذیل است:

اسم سرویس	مردانه	زنانه	
۱ـ داخله	۱٦۷۰۹ـ نفر	۱۹٦۸۸ـ نفر	
۲ـ گوش وگلون	۱۸٦۹۷ـ نفر	۱۷۸۹۱ـ نفر	
۳ـ جراحی	۹۹٤۷ـ «	٤۰۲۰ـ «	
٤ـ چشم	۹۹۳٤ـ «	۷۹۹۸ـ «	
٥ـ یورولوژی	۳۹۳٥ـ «	۱٤۷۸ـ «	
٦ـ نسائی	۰۰۰۰۰۰	۲٥۲۱ـ «	
۷ـ عقلی وعصبی	۳٦۸٤ـ «	٤٤٤۹ـ «	
۸ـ جلدی	۸۳۲٥ـ «	۱۲۲۸۸ـ «	
۹ـ عمومی اطفال	۰۰۰۰ـ «	۱۸۹۲۳ـ «	
۱۰ دندان	٥۳۹۸ـ «	٦۳۲٤ نفر	۱٦۳۰ طفل
۱۱ـ پانسمان	۱۰۹۹۸ـ «	٥۰۲۰ـ «	۱۰۰۲ «
۱۲ـ پیچکاری	۳۰٦۲ـ «	۳۲۱٥ـ «	
۱۳ـ آبله کوبی	۰۰۰۰		۱٦٤٤٦ـ « طفل
۱٤ـ تداویهای برقی	۳۰۰۰ـ «	۳۳۱	وطفل
۱٥ـ لابراتوار	۷٥۲ـ «	٦٤۰	«
۱٦ـ ختنه سوری	۰۰۰	٦۷ـ	«
۱۷ـ اکسریز	۱۲۳۰۰ـ «	۹۱٤۱ نفر	
۱۸ـ دوابردگان	۳٥۲۳٤ـ «	٤۳۲٥٤ـ «	۱۳۲۰۰ طفل

آمریت دوا خانه مرکز

آنچه باید تذکرداده شود فعالیت واجرآت لابرتوار محلولات زرقی است زیرا یك اندازه ادویهٔ که چندسال قبل ازخارج مملکت تهیه میشد وسالانه یك مبلغ گزاف بخریداری آن بمصرف میرسید. فعلاً در لابراتوار مذکور تهیه وبدسترس مریضان شفاخانهای مربوطه گذاشته میشود. مفاد آن سالانه درحدود

هشت‌ونه‌لك افغانی میرسد. دراین اواخریك تعداد ماشینهای تابلیت سازی و آمپول‌سازی نیز برای توسعهٔ دواخانهٔ مرکز ریاست خریداری‌شده امید است بزودترین وقت برسد و خدمت بزرگی را درمقابل ادویه جات امپولی وتابلیتی مورد ضرورت بمریضان انجام بدهند. ادویهٔ که ذریعهٔ لابراتوار محلولات زراقی آمریت دواخانه تهیه وبدسترس مریضان شفاخانه های مربوطه گذاشته میشود، درحدود چهل قلم میرسد

پوهنځی حقوق وعلوم سیاسی

پیشرفت هرمؤسسهٔ علمی منوط بامور درسی آن بوده ومیبایست دوعامل مهم یعنی داشتن استادان لایق وتهیهٔ کتب علمی رادرنظر گرفت. بنا بر اساس این دواصل مهم ریاست پوهنځی حقوق بهمکاری ریاست پوهنتون توانست یک‌عده استادان لایق رادرچوکات درسی پوهنځی موقع کار بدهد وازطرف دیگراستادان لایق خارجی‌را با درنظر گرفتن شرایط علمی‌شان ازخارج استخدام نماید تامضامین حقوق وسیاست راتدریس نمایند. البته موضوع تربیه اهمیت تدریس داخلی که ازرهگذر بلند بردن سویهٔ علمی مملکت اهمیت بسزا دارد نیز ازنظر دور نمانده وبرای این منظور ریاست پوهنتون وریاست پوهنځی حقوق داخل اقدامات علمی‌شدند تااینکه اولاً یک‌عده جوانان تحصیل‌کرده درکدر تدریسی فاکولته هاشامل وظائف علمی گردیدند تادومرور زمان بحیث استادان لایق اموردرسی رابه‌عهده بگیرند.

ثانیا: تا وقتیکه‌مشکلات علمی هیأت‌تدریسی داخلی مرفوع‌وتجربه کافی‌حاصل گردد پوهنځی‌حقوق ازیکعده استادان خارجی نیز استفاده علمی نموده است.

ثالثا - علاوه براستادان داخلی واستادانیکه استخدام‌شده‌اند بعد از تثبیت و مفاهمات مزید ریاست‌پوهنتون مؤسسه بین‌المللی یونسکو پروفیسر سورماند راجهت تدریس ادارهٔ‌عامه به‌پوهنځی وحقوق بقسم‌همکارمعرفی نموده است تامضمون مذکور راکه ازجمله موضوعات‌اداری‌است تدریس‌نماید هم درمورد نواقص اداری مشوره‌های‌علمی بدهد.

رابعا - ریاست‌پوهنځی حقوق با درنظر گرفتن مشکلات سه نفر ازاعضای تدریسی خودرابغرض فرا گرفتن تحصیلات عالی بخارج اعزام داشته که بعد ازختم تحصیل وعودت بوطن وظیفهٔ سنگین‌معلمی را بعهده بگیرند واسمای شان قرار ذیل است.

۱- فضل ربی فرید	درشق مناسبات بین‌المللی با مریکا
۲- عبدالاحد محمود	در شق‌حقوق عمومی بین‌الدول با مریکا
۳- غلام سخی‌مصئون	درشق‌حقوق خصوصی دول به المان

خامسا - بر علاوه استادان مؤظف داخلی‌وخارجی بنا براحتیاج شدیدیکه برآن‌مواجه میباشیم، ازیک عده شخصیت های علمی داخلی نیز خواهش شده تادرضمن کار رسمی خودجهت پیشبرد اموردرسی باپوهنځی حقوق‌همکاری‌ومساعدت بنمایند.

تعداد استادانیکه امور درسی را درسال ۱۳۳٦ بعهده گرفته بودند بالغ برسی وپنج نفر میشود.

ب- امورکتابخانه:

کتابخانهٔ‌پوهنځی‌شکل یك‌کتاب‌خانه‌اساسی‌رابخود گرفته‌وهر گونه‌کتب‌علمی‌خاصه به‌لسان‌انگلیسی- فرانسوی وجرمنی وترکی درآن بترتیب‌منظم برای مطالعه گذاشته شده‌است بعلاوهٔ کتابخانه اتاق جداگانهٔ بنام قرائت‌خانه ترتیب یافته که دوران هرگونه کتب مجلات - اخبارچه داخلی وچه خارجی

موجود است تا محصلین بوجه احسن استفاده نمایند هکذا درسال ۳۶ ریاست پوهنحی حقوق یکتعداد کتب قابل استفاده راخریداری وجهت استفاده متعلمین به کتابخانه گذاشته است.

(ج) تعدیلات در مضامین:

در دنیای امروز تحولات اجتماعی خیلی سریع بوده که مطابق آن ایجابات خاص ونوین عرض اندام میکند هر محیط وهرمؤسسه مجبوراست خودرا بآن توافق دهد واین اصل مخصوصاً درمورد مؤسسات علمی وفرهنگی بیشتر محسوس میگردد تا احتیاجات علمی خود را بآن هم آهنگ بنماید ریاست پوهنحی حقوق با در نظر گرفتن موقف اجتماعی واداری مملکت نصاب مضامین ومفردات را بنا بر ضرورت شعبات دولت تجدید، متوازن ومتساوی ساخت تا هر شعبه ازآن استفاده خوب کرده بتوانند. برای این مقصد کمیته ی از استادان دائمی پوهنحی بریاست داکتر عبدالحکیم ضیائی تعین وموظف گردید تا مضامین پوهنحی را مطالعه ودران تجدید نظر مینمایند این کمیته مدت چهار ماه (هفته سه روز) تشکیل جلسه داده تا اینکه مضامین ونصاب تسلسلی هرسه شعبه (مناسبات بین المللی خدمات عامه وشعبه عمومی مشترك) تعین وتثبیت نمودند که بعد ازان از نظر استادان خارجی ومجلس عمومی استادان گذشتاند ومورد تطبیق قرار گرفت صنف اول ودوم که بنای علمی پوهنحی راتشکیل میدهد مضامین بدون در نظر گرفتن اختصاص تدریس میشود وازصنف دوم به بعد شکل تخصص را اختیار میکند.

د ـ نشریات وپوهنځی حقوق:

مدیریت نشریات پوهنحی حقوق برعلاوه اینکه مجله ماهوار حقوق را با صحافت ساده وزیبادر اخیر هر ماه توزیع میدارد، نوتهای استادان فاکولته راکه قبل ازساعت درسی به نشریات سپرده میشود تایپ تصحیح وطبع مینماید این نوتها قبل از آغاز درس برای محصلین توزیع میگردد تابرعلاوه لکچرو تشریحات معلم بحیث یك ماٰخذ ازان استفاده بنمایند.

چنانچه در سال ۱۳۳۵ به تعداد ۱۱۶۱۵۰ ورق طبع بدسترس محصلین قرار داده شده.

هـ ـ محصلین پوهنځی حقوق:

پلان پنجساله مملکت ازهرناحیه بالای پوهنحی حقوق بی تأثیر نبوده مخصوصاً بنابرتهیه شرایط تعلیمی تعداد محصلین این مؤسسه نیز روبه افزودی گذاشت چنانچه صنف اول را نود وهفت نفرشاگرد تشکیل داد که ازلحاظ کمیت درتاریخ پوهنحی بی سابقه میباشد وبرای فراء گرفتن موضوعات جدیدواکمال تحصیل بنا بر ضرورت مملکت شقوق مناسبات بین المللی خدمات عامه ـ اقتصادومالیه شکل بهتروخوبتر رابخود گرفت چنانچه به تعداد زیاد محصلین اطرافی درفاکولته حقوق شامل و یك ثلث پوهنحی را تشکیل میدهد.

و ـ امتحانات سال (۳۶):

امتحانات سال ۳۶ نسبت به همه سال شکل ورونق خوبتر را بخوداختیار نمود. توجه ومراقبت بیش ازپیش محصلین را واداشت تا بیشتر زحمت بکشند شدت مراقبت ازیکطرف و مقداردرس ازجانب دیگر روح امتحان راعادلانه ترساخت.

ز ـ تاسیس مؤسسه اداره عامه:

برای اینکه نواقص اداری را به اسرع زمان ازبین برده بتوانند وزارت معارف وریاست پوهنتون درفکر آن گردید تا مؤسسه ی بنام اداره عامه جهت فراگرفتن علوم اداری بمیان بیاورد چنانچه پنج ماه

قبل ازین فکر ازقوه به‌فعل آمدو کورس سیمینا را دارهٔ عامه را شخص وزیرمعارف‌ورئیس پوهنتون در حوزه پوهنځی حقوق افتتاح نمود که‌مشمولین آن‌را اساسنه‌های پوهنځی های‌مختلف‌مملکت تشکیل میدهد. این کورس تحت نظر ریاست پو هنځی حقوق وپر فیسر سور ماند وهمکاری متخصصین اداره عامه وتیم امر یکا ئی وزارت مالیه شروع بکار کرده ودراخیر چار دوره‌سند تخصص به‌فارغ‌التحصیلان آن داده خواهد شد.

سیمنا ر اداره عامه دارای مضامین دلچسپ وعملی بود هکه خودشا گردان درمباحثات آن سهم‌بارز دارند وراجع به‌رفع نواقص اداری‌طرق حل رابابکا ر انداختن قدرت ذهنی خود جستجو مینمایند.

مضمون اداره عامه بنا بر ضرورت دولت درجمله مضامین پوهنځی حقو ق نیز جاداده شد که تقر یباً همه محصلین ازان استفا ده خوب مینما یند.

پوهنځی ساینس

سال تعلیمی پو هنځی نظر به اینکه از ۱۵ ثورشروع شدتقریبا دراواسط ما ه دلو خا تمه یا فت با وجود مشکلاتی که ازرهگذر اتاقهای‌درسی ،موضوع لابرا توارها وازدیاد تعدا د محصلین به پو هنځی متو جه بود نتیجه تعلیم قناعت بخش بود. اینک ما بغرض اختصارموضوع وتسهیل‌افاده اجراآت‌پوهنځی رادیلاشرح میدهیم:

۱ـ تعدادمحصلین:

تعداد مجمو عی محصلین پو هنځی درسال۱۳۳۶ ۲۰۳ نفر
تعدادمجموعی محصلین که کامیاب‌شده‌اند ۱۵۱ نفرتقریبا۷۵فیصد

شعبه معدن چون اولین بار دراثر ضرورت وزارت مذکور در سال ۱۳۳٤درپو هنځی ساینس افتتا ح شدازان رودرسال ۱۳۳٦ فاقدصنف‌چها رم بوده‌ومحصلین امسال‌برای‌دفعه اول‌به‌صنف‌سو م‌ترقی‌نمو دند.

مسائل‌مربو ط به‌پروگرام‌ووسایل‌تدریس:

چون یك تعداد ازفارغ‌التحصیلان پو هنځی ساینس درلیسه هاوغیره موسسا ت علمی و ظیفه معلمی مضامین ساینسی‌رابعهده خو یش میگیر ند آشنا ئی به‌فن تدریس (متود یك)مسلکی برای ایشان ا همیت بزرگی دارد وازآن‌جهت فن‌تد ریس سا ینس برای صنوف چهارم شعبه‌فیزیك‌وریاضی‌با کیمیا و بیو لوجی شروع‌شده‌ودرپروگرام‌در سی پوهنځی بحیث‌یك مضمون‌اصلی‌داخل گردید.

برای‌اولین‌باردرتاریخ پوهنتون کنفرانسی تحت‌عنوان(ضروریات‌تخنیکی‌ومفهوم آن‌برای پوهنتون‌کابل) وپوهنځی‌ساینس‌دایر کردید.این‌کنفرانس پنج‌روز دوام کرده وبیش ازشصت‌نفرنمایندگان‌معارف‌پوهنتون وزارت‌فوایدعامه‌معادن وصنائع، مخابرات،وادی‌هیرمند ،زراعت‌وغیره‌اشتراك‌نموده‌بودند که در نتیجه کمیته هاتعین‌گردید تادرباره‌پرو گرام پو هنځی ساینس ودیگر پو هنځی های علو م مثبته یعنی ا نجنیری و زراعت‌تجدیدنظرنموده‌ونظریات‌خویش را به پوهنتون تقدیم نمایند وبنا بران کمیته ساینس وانجنیری چندین بادرکتابخانهٔ پوهنځی تشکیل جلسه داده ونظریات‌خود را به پو هنتون تقد یم نمود.

یك اندازه سامانیکه سا بقا ازطرف مو سسه یو نسکو به‌پوهنځی ساینس‌اهداواز روسیه خریداری شده ود یك قسمت آن درسال ۱۳۳۵ رسیدویك حصهٔ آن درسال ۱۳۳٦ مواصلت‌کرد.سامان‌مذکوربرای دروس عملی وتطبیقات بوده درراه تدقیق وتفحص علمی به محصلین کمك زیادی میکند وحصهٔ بیشتر سامان مذکور-درموردفیزیك جدید برای‌لابر اتورهای‌علم‌نور-برق و ر ادیو بو د ه همچنا ن سامان جیالوجی-کمیا-بیا لوجی درآن جمله‌شامل‌اند ،حصهٔ دیگرشامل‌یك ورکشاب‌مکمل به‌سویه پوهنځی است

که دارای ماشین های خریداری ـ پورنگ ـ اره وغیره بوده واین ورکشاپ میتواند سامان لابراتوار را از هر قبیل ترمیم نموده وبعضی سامان جدید را بسازد .

دو نفر متخصصین روسی که از طرف یونسکو برای بسته کاری لابراتواری ورکشاپ مذکور موظف شده برای مدت شش ماه به پوهنځی آمدند

یك تعداد کتب علمی که سابق از طریق بریتش کانسیل از پول پوهنځی فرمایش داده شده درین سال رسیده وهمچنان یك تعداد کتب دیگر از طرف ادارهٔ همکاری امریکا به پوهنځی اهدا شده است .

برعلاوه یکمقدار سامان ـ ادویه وغیره لوازم که توسط شعبهٔ روابط کلتوری افغان از المان غرب خریداری شده بود در سال ۱۳۳۶ به پوهنځی وارد گردید .

پوهنځی ادبیات

پوهنځی ادبیات که در سال ۱۱۳۶ تنها با یك شعبهٔ ادبیات پشتو تاسیس یافت رفته رفته دارای یك شعبهٔ مختلط پشتو و فارسی ویك شعبه تاریخ وجغرافیا گردید ودرسال ۱۳۳۵ بغرض تربیهٔ معلمین انگلیسی دارای شعبهٔ لسان انگلیسی نیز شد وبرای اینکه لسان وادبیات پشتو وفارسی مفصل تروخوبتر خوانده وتحقیق گردد دراول سال ۱۳۳۶ شعبه ادبیات وفلسفه بد وشعبهٔ ادبیات پشتو، ادبیات فارسی منقسم ودارای شعبات ذیل گردید:

۱ـ شعبهٔ ادبیات پشتو

۲ـ شعبهٔ ادبیات فارسی

۳ـ شعبهٔ تاریخ وجغرافیه

٤ـ شعبهٔ انگلیسی

مضامین شعبات چهارگانه پوهنځی :

۱ـ مضامین شعبهٔ ادبیات پشتو ـ (چون این شعبه تنها دارای صنف اول است مضامین همان صنف نگاشته شد) گرامر پشتو، تاریخ ادبیات پشتو، عربی اجمال تاریخ ادبیات فارسی، تاریخ تمدن، روحیات جوانان، لسان خارجه .

۲ـ مضامین شعبهٔ ادبیات فارسی ـ (تنها در صنف اول مضامین اصلی این شعبه خوانده میشود ودرسه صنف دیگر آن مضامین پشتو وفارسی مشترکاً خوانده میشود) دستور زبان فارسی، املاء وانشاء قرائت فارسی متون فارسی، تصوف، فلالوژی، فنون ادبی فارسی (بدیع وبیان وعروض وقافیه ومعانی) منطق، علم اجتماع، تاریخ تمدن، تاریخ ادبیات فارسی، عربی (صرف ونحو وقرائت) فلسفه تاریخ ادبیات پشتو، متون پشتو روحیات جوانان، اجمال تاریخ ادبیات پشتو لسان خارجه، اصول تحقیق وتتبع در ادبیات فارسی (مونو گراف)

۳ـ مضامین شعبهٔ تاریخ وجغرافیه :

جغرافیه فزیکی، جغرافیه اقتصادی، جغرافیه افغانستان، جغرافیه ممالك همجوار، جغرافیهٔ ممالك معظم جغرافیهٔ بشری وسرحدات، جغرافیهٔ شهری تاریخ افغانستان باستان، تاریخ افغانستان از اول دورهٔ اسلام تا حملهٔ مغول، تاریخ افغانستان معاصر تاریخ غرب قرون قدیمه تاریخ غرب قرون وسطی تاریخ

غرب قرون جدیده، تاریخ غرب معاصر تاریخ اسلام، تاریخ تمدن شرق مبادی علم سیاست مبادی اقتصاد، فلسفه علم اجتماع منطق، تاریخ نویسان، روحیات جوانان متود ولوژی.

٤ـ مضامین شعبهٔ انگلیسی اصول تدریس انگلیسی، انکوستك انلا ینز، انگلیسی تطبیقی متون انگلیسی روحیات جوانان، متون وآئین نگارش فارسی.

تعداد محصلین پوهنځی درسال ۱۳۳٦

۱ ـ تعدادی محصلین از سال ۳۵ ۷۵ نفر

۲ـ تعداد محصلین جدید الشمول ۵۱ نفر

تعداد محصلین منظم (تمام تکالیف آنان متوجه پوهنځی میباشد)

(الف) لیلیه ۸۹ نفر

(ب) نهاری ۲٦ نفر

۲ـ تعداد محصلین آزاد (محصلینی که تکلیف آنان بدوش پوهنځی نیست)

الف ـ محصلین عسکری ۱۰ نفر

محصلین شامع ۱۱ نفر

سیستم کریدت:

پوهنتون کابل برای اینکه پوهنځی های مربوطه را بشکل عصری درآورد خواست تا سیستم کریدت را که زیاده تر در اتازونی رایج است در پوهنځی های مربوطه تطبیق نماید بنا برا ن چنین فیصله شد که این سیستم ابتدا در پوهنځی ادبیات طور امتحانی عملی گردد.

ایضاح سیستم کریدیت: برای هرمضمون، باساس تعداد ساعات هفته وار آن، قیمتی قایل میگردند حصول یك تعداد معین این قیمت ها شرط اخذ لیسانس باشد. هرگاه محصل در پایان حد اقل چهار سال ویا بیشتر از آن بتحصیل کریدت معینه موفق گردید البته در آنصورت مستحق لیسانس میگردد. پس کریدت عبارت از یکساعت درسی است که هفته وار درطول سال تعلیمی تعقیب میگردد. تعداد مجموعی کریدتها که جهت اخذ لیسانس لازمی است فعلاً به ۱۲۰ میرسد که بایست هر محصل این تعداد کریدت را در هرسال تعلیمی حاصل کند.

پوهنځی شرعیات

پوهنځی شرعیات درسال ۱۳۳٦ توسط ریاست پوهنتون با پوهنتون مصر در تماس آمده که بهاثر موافقهٔ عرفانی بین این دوکشور تبادل استادان علوم اسلامی صورت بگیرد که مراحل مقدماتی آن طی ودر جریان تکمیل میباشد.

همچنان ازفعالیتهای این پوهنځی تثبیت درجات علمی بعضی از استادان ومعلمین میباشد در بارهٔ تعدیل پروگرام این پوهنځی که بتواند سند تحصیل بالاتر ازلیسانس رابه فارغ التحصیلان بدهد به شورای عالی پوهنتون جهت تثبیت وتطبیق پیشنهاد گردید شورای عالی برای مطالعه موضوع هیأتی را مرکب از استادان داخل که در تدریس پوهنتون تعین نمود بتاسی آن بروز (۵) سرطان (۱۳۳٦) مجلس دایر وفیصله نمود که کمیسیونی مرکب از ع، ص، ښاغلی حقانی، ښاغلی رئیس پوهنځی شرعیات، داکتر عبدالحکیم ضیائی معاون پوهنتون، ښاغلی موسی شفیق کاموی وښاغلی عبدالواسع سراج تشکیل گردد ودر اطراف آن پیشنهاد تدقیق نماید، کمیسیون پروگرام مدرسه علوم شرعیه پوهنځی شرعیات را ازیکطرف وپروگرام های تخصص

ازهرمؤسسات مماثل راازجانب دیگر تدقیق نمود وچون درین پیشنهاد از پروگرام ازهر استفادهٔ زیادشده بود آنرا با تعدیلات لازمه نظر به ایجابات محیطی ودرسی درجلسه تاریخی ۳۶/۷/۹ تصویب نمودند. درین جلسه نه تنها مضامین ومفردات آن برای مؤسسهٔ قضائی تثبیت گردید بلکه پروگرام پوهنځی شرعیات نیز نظر به تعدیلات پروگرام مدرسه علوم شرعیه وداشتن ارتباط قریب باپروگرام مؤسسه قضائی تعدیل گردید.

موضوع جهت غور شورای عالی پوهنتون تقدیم گردید.

پوهنځی نسوان

درین سال پوهنځی نسوان به نسبت افتتاح پوهنځی طب نسوان نتوانست محصلات جدید بپذیرد ازآنرو تنها یك شعبهٔ سیانس را دارا بود آنهم درصنف اخیر خوددایر بود که در اخیر سال به تعداد (۷) لیسانسه علوم را بوزارت معارف تقدیم نمود. مگر چون هدف اول این پوهنځی عبارت ازتربیه معلمات برای لیسه های نسوان بود به پیمانهٔ کافی تکمیل گردید ریاست پوهنتون بفکر این افتاد که برای مشاغل دیگر نیز محصلات راسوق بدهد چنانچه بمیان آمدن پوهنځی طب نسوان برای این منظور بود وچون پوهنځی طب نسوان تنها محصلاتی رامی پذیرد که استعداد علوم ریاضی و طبیعی بیشتر داشته باشند محصلات مستعد شقوق اجتماعی وادبی در آن ادامه داده نمیتوانند لهذا ریاست پوهنتون امکانات تاسیس پوهنځی علوم اجتماعی و ادبی را برای نسوان مطالعه نمود وطرح پوهنځی علوم اجتماعی و ادبی را برای نسوان گذاشته تا از سال ۱۳۳۷ آغاز به کار نماید.

پوهنځی انجنیری وزراعت

مذاکرات درباره تاسیس این پوهنځی دراواسط سال ۱۳۳۴ باادارهٔ همکاری بین المللی امریکا درکابل آغاز ودروس این پوهنځی بتاریخ اول ثور ۱۳۳۵ تحت ادار پوهنځی سیانس پوهنتون کابل شروع گردید. درتاسیس این پوهنځی مرامهای آتی مدنظر گرفته شده است.

۱ـ تعلیم وتربیت یکدسته محصلین بسویهٔ پوهنتون دررشته زراعت بصورت عمومی

۲ـ تعلیم وتربیت « « « « « « انجنیری

(۳) انتخاب متخصصین آینده در شقوق مختلفهٔ انجنیری وزراعت وفرستادن ایشان بخارج برای فراگرفتن تحصیلات عالی تر و اختصاصی.

(٤) تاسیس لابراتوارها ـ ورکشاب ها برای مضامین زراعت وانجنیری

(۵) تربیه ورساندن پرسنل افغانی برای بدست گرفتن این پروژه درسالهای آینده.

در سال ۱۳۳٦ علاوه به کورسهای اساسی مضامین انجنیری وزراعت زبان انگلیسی توسط تیم کولمبیا به سویه های مختلف تدریس گردیده امتحانات این پوهنځی که باساس (چهار ماهه) سمستر صورت گرفته رضائیت بخش بود.

در اواخر جولای بناغلی پام رنکا تحت پروژهٔ وایمنگ بحیث کتابدار به پوهنځی وارد شد ریاست پوهنځی بناغلی محمداشرف رانیز که درفن کتابداری سابقه دار بود پس از موافقه وزارت معارف مقرر نمود. یك حصه سامان کتابخانه تکمیل و مابقی در شرف تکمیل است پوهنځی انجنیری و زراعت وسیانس مشترکا از این کتابخانه استفاده خواهند کرد. همچنین چهار نفر آتی برای استفاده ازسکالرشیپ، آی ـ سی ـ ای، انتخاب وعنقریب عازم امریکا خواهند شد:

۱ ـ محمد یاسین عظیم معاون تدریسی پوهنځی برای اخذ درجه‌داکتری در بیولوجی .
۲ ـ محمد نادر نوابی پوهنمل کیمیا برای اخذ درجه‌داکتری در کیمیا .
۳ ـ محمد یاسین محصل صنف چهارم پوهنځی سیانس برای ماستری ریاضی
٤ ـ رجب علی محصل صنف سوم پوهنځی سیانس برای ماستری فیزیك

در اواخر سال ۱۳۳٦ برای اولین بار در تاریخ پوهنتون کنفرانس تحت عنوان ضرورت تخنیکی و علمی افغانستان مفهوم آن برای پوهنتون دایرگردید . این کنفرانس ٥ روز دوام و ٦۰ نفر نمایندگان در آن اشتراك ورزیده بودند .

موضوع کنفرانس :

۱ ـ شناسائی ومعرفت متقابل بین پوهنتون وسایر وزارتخانه ها .

پوهنځی اقتصاد

توسعه وانکشاف امور اقتصادی مخصوصاً آغاز پلان پنجساله احتیاج مبرم مملکت را به مطالعات عالی اقتصادی بطور جداگانه آشکارساخت . پوهنتون کابل ومقامات صالحه متوجه این حقیقت شده و خواستند درین راه گامی بر دارند . بنا برین بتاریخ ۹ قوس سال ۱۳۳٥ شورای عالی پوهنتون پیشنهاد پروفیسر فن‌من مشاوراقتصادی وزارت زراعت (اکنون پروفیسرپوهنځی اقتصاد) رامبنی بر تاسیس یك مکتب اقتصاد مد نظر گرفته و کمیته‌ای رامقررکرد تادر اطراف پیشنهادمذکور مذاکره بعمل آورده ونتیجه مذاکرات خود را با پیشنهادی‌که لازم داند به شورای عالی رویت دهد . کمیته مذکور بروز شنبه ۱٦ قوس بر یاست داکتر عبدالحکیم ضیائی انعقاد جلسه داده وبا پروفیسرفن‌من در اطراف پیشنهادش بمذاکره پرداختند .
خلاصه مذاکرات تصویب ازینقرار است .

۱ ـ کمیته لزوم تعلیمات عالی اقتصادی را در افغانستان حس کرده و به تاسیس مؤسسه ای که در آن چنین مطالعات بصورت تدریس وتحقیق عملی صورت بگیرد موافقه دارد . اما راجع به شکل آن در حالیکه ترتیب پروفیسر فن من‌رانیز معقول میداند دوراه ذیل را نیز پیشنهاد می نمایند . (الف) تاسیس پوهنځی اقتصاد . (ب) تجدید وتعدیل روحیه وتشکیل شعبه اقتصادی پوهنځی حقوق وعلوم سیاسی .

۲ ـ راجع به نام مؤسسه کمیته بر آن شدکه چون بیك موسسه تعلیمات عالی در افغانستان معمولاً نام مکتب داده نمی شود واین نام در نظر محصلین افغانی اهمیت کمتر از نام پوهنځی دارد بنابر آن نام مؤسسه باید «انستوت تعلیمات عالی اقتصادی» باشد و درجه لیسانس را در شق اقتصادی به فراغت یافتگان خود بدهد .

۳ ـ همچنان کمیته خاطر نشان کرد که چون طلاب مؤسسه تعلیمات عالی اقتصاد از جمله طلاب پوهنځی حقوق بعد از فراغ سال دوم آن گرفته می شوند بایستی پروگرام سال اول و دوم پوهنځی حقوق تا یك اندازه تعدیل یابد تا هم محصلین اقتصاد آمادگی خوبتری داشته باشند وهم محصلین شقوق دیگر به مسائل ومفاهم اقتصادی آشنائی بیشتری پیدا کنند .

٤ ـ کمیته مضامین پیشنهاد شده پروفیسرفن‌من‌راکه با پروگرام بسیاری از پوهنځی‌های دنیا سر میخورد منظور کرده وتاکید کرد که پروگرام باید قبل ازعملی شدن از طرف یك کمیسیون مرکب از اشخاص عالم وصاحب تجربه در امور اقتصادی مملکت نیز یك غورشود . همچنان برای بلند بردن سویه تعلیمات فیصله گردید که استادان لایق خارجی استخدام گردد و برای استفاده درست از چنین استادان تعلیم یافته‌های لایق وباتجربه بحیث اسیستان مقرر شوند تا در آینده کرسی استادی را اشغال بتوانند .

نظریات این کمیته مورد توجه وغور پوهنتون کابل و مقامات صالحه قرار گرفت تاکه بالاخره تاسیس مؤسسه تعلیمات عالی اقتصاد در پهلوی پوهنځی حقوق منظور گردید • این مؤسسه درحمل سال ۱۳۳۶ بر هنمائی و ریاست داکتر عبدالحکیم ضیائی استاد پوهنځی حقوق بکار آغاز کرد درپایان سال اول تعلیمی بروی تجربه یکساله ریاست مؤسسه اقتصاد پیشنهادی بریاست پوهنتون عرضه کرد مبنی بر اینکه (۱) طلاب موسسه اقتصاد باید از صنف اول انتخاب شوند (۲) نام مؤسسه (انستوت) هم بنام پوهنځی که اسم بامسمی است تبدیل گردد •

این پیشنهاد مورد قبول ریاست پوهنتون واقع گردید در اثر فعالیت ریاست پوهنځی اقتصاد توانست در سال اول به تدارک و خریداری پنجصد جلد کتاب موفق گردد حالا کتابخانه مختصر اما جامعی در علم اقتصاد ومسائل اقتصادی دارد •

برای تامین همکاری بیشتر بین وزارت پلان وپوهنځی اقتصاد قرار برین شد تا ازیکطرف از مشاورین وزارت موصوف در تدریس و ایراد کنفرانسها استفاده بعمل آید و از جانب دیگر درحالیکه یکی از اسیستانهای فاکولته به کار خود در آن وزارت دوام خواهد داد محصلین صنوف سوم و چهارم نیز در صورت امکان در اجرای بعضی پروژه های تدقیقی بامشاورین وزارت پلان همکاری خواهند کرد •

همچنان مجلس فیصله کرد که کنفرانسهای هفته وار در سال ۱۳۳۷ آغاز گردد و برای این مقصد از یك عده متخصصین اقتصاد خواهش شد تا در آن سهم بگیرند .

این کنفرانسها که سراز ماه جوزا سال ۱۳۳۷ آغاز خواهد یافت راجع به مسائل اقتصادی مخصوصاً موضوعات مربوط افغانستان خواهد بود •

برای اینکه شاگردان اقتصاد با مسائل اقتصادی وچگونگی شرایط کار وامکانات انکشاف اقتصادی مملکت از نزدیك آشنا گردند در نظر گرفته شد تا درهرسال یك یا بیشتر سیر های علمی به بعضی مراکز صنعتی مملکت مثل گلبهار وجبل السراج ودیگر مناطق صورت گیرد •

موسسهٔ تعلیم و تربیه

نظر به اهمیتی که تربیهٔ معلمین با کفایت درمعارف یك مملکت دارد ولزوم هم آهنگی در پروگرام موسساتیکه به تربیهٔ معلمین اشتغال دارند وزارت معارف درسال ۱۳۳۳ به تاسیس موسسه تعلیم وتربیه پرداخت که وظایف وهدف آنرا بدینقرار تثبیت کرد.

۱- موسسه تعلیم وتربیه رهنمای وسیع موسسات تربیه معلمین بوده ویگانه وظیفه آن تربیهٔ معلمین وسایر موظفین تربیوی خواهد بود.

۲- این موسسه دربلندبردن سویهٔ مسلکی معلمین ـ مدیران معارف ـ معاونین ومفتشین مساعدت خواهد نمود . برای نیل به آن باین مقصد کورسهای دایر خواهد نمود که طبق یك پروگرام معین مؤظفین باذوق رهبری شوند .

۳ ـ شعبهٔ تربیهٔ معلمین انگلیسی از شعبات این مؤسسه بوده و البته درموردلازمه بعضی مؤسسات دیگر اختصاصی دایر خواهد کرد .

٤- این مؤسسه درمورد انکشاف ونموی ذهنی شاگردان ومسایل فرهنگی وروابط آن بامسایل اقتصادی تدقیق مطالعه نموده و درطرح پلانهای عمومی عرفانی مساعدت می نماید •

بنا بر اینکه تربیهٔ معلمین برای مکاتب ثانوی عمده توسط پوهنځی ساینس و ادبیات انجام می یافت وزارت معارف در سال ۱۳۳۳ فیصله کرد که این مؤسسه به پوهنتون مربوط گردد •

برای مزید معلومات لازم دیده می‌شود تا از وظایف بعضی از شعبات و اصلاحاتی که در تشکیلات بنظر می‌رسد معلومات مختصری داده شود •

۱ـ بورد موسسهٔ تعلیم و تربیه : مرکب از رئیس پوهنتون رؤسای پوهنځی ادبیات و ساینس با یک یک نفر استادان این دو پوهنځی‌ها و رؤسای تدریسات وزارت معارف رئیس و معاونین مؤسسه تعلیم و تربیه رئیس اعضای تیم کولمبیا و مدیر دارالمعلمین می‌باشد که تمام اجراآت را مورد غور گرفته بعد از فیصله مختصر محل تطبیق قرار می‌گیرد.

۲ـ متخصصین خارجی : مرکب از هشت نفر متخصصین تعلیم و تربیه و یک نفر متخصص زراعت و تعداد پانزده نفر متخصصین زبان انگلیسی می‌باشد که در تهیهٔ کتب انگلیسی برای افغانها تربیه معلمین انگلیسی و تدریس لسان انگلیسی در مکاتب متعدد مرکز اجرای وظیفه می‌دارند متخصصین تعلیم و تربیه بر علاوه آنکه در پیشرفت تربیه معلمین مشاورت میکنند در تهیه کتب و مواد تدریس مضامین مسلکی دارالمعلمین و ابن سینا وغیره نیز فعالیت دارد

۳ـ کونتر پارت ها عبارت از خود افغانهای فارغ التحصیل فاکولته های مختلف میباشند که هر کدام در رشته تحصیل خود با متخصصین خارجی در همان رشته کار کرده بعد از سابقه داری و تحصیل در خارج در رشته تحصیل خود را آمادهٔ جانشین متخصصین خارجی می‌سازند و حالا به تعداد بیش از بیست نفر همچو کانتر پارت ها موجود است که بعضی از آن این دوره را تکمیل کرده بحیث متخصصین ایفای وظیفه مینمایند و برخی در خارج بوده و قسمتی در حال مرحله اولی با متخصصین در تماس و همکار اند •

٤ـ همکاران افغانی اعضای این گروپ عبارت از آن کسانی اند که در مؤسسه تعلیم و تربیه در امور محوله با نها تماس مستقیم و زیاد دارد از قبیل مدیر دارالمعلمین و معاونین آن مدیر و معاون مکتب ابن سینا و سایر آنها ئیکه از راه مؤسسه تعلیم و تربیه به فعالیت های مختلف مصروف اند •

کورس های زمستانی سال ۱۳۳٦ :

غایه و هدف آن اینست که از فرصت ایام تعطیل زمستانی استفاده شود حضرات معلمین از اطراف وولایات به مرکز آمده به تزئید معلومات و تقویهٔ جنبه های علمی و مسلکی خویش بپردازند و در اطراف اجراآت بهتر وظایف خویش غور و تعمق نمایند و تصمیماتی اتخاذ کنند و پروژه‌ای را در محل تطبیق بگذارند •

مشمولینی که بطور مثال فارغ صنف دوازده بوده و می خواهند سویه و تصدیق نامهٔ صنف سیزده را حاصل کنند در ظرف ۳ سال کورسهای زمستانی که معادل با یکسال تعلیمیست از مضامین ذیل ۹ مضمون را تحصیل میکنند •

۱ـ ساینس برای مکاتب ثانوی •
۲ـ معلومات اجتماعی برای مکاتب ثانوی •
۳ـ افغانستان معاصر •
٤ـ اجتماعیات تربیوی
۵ـ پشتو •
٦ـ لابراتوار ساینس
۷ـ روحیات جوانان

٨ـ تاریخ وفلسفه تعلیم و تربیه
٩ـ فارسی
١٠ـ انگلیسی

معلمینیکه ازولایات مختلفه نظر به خواهش مدیران معارف ازطرف موسسه تعلیم و تربیه با در نظر داشتن تعسیمات صحیح (٦٣) نفر منظوری امسال که دران مفتشین نیز شامل بودند حسب جدول فوق منظور و خواسته شدند که درسال ٣٦ تدریس شده عبارت انداز :

١ـ کورس اول تدریس لسان انگلیسی .
٢ـ کورس دوم تدریس لسان انگلیسی
٣ـ ساینس برای مکاتب ثانوی.
٤ـ تدریس صحت .
٥ـ ریاضی برای مکاتب ابتدائی.
٦ـ معلومات اجتماعیه برای مکاتب ابتدائیه .
٧ـ سپورت .
٨ ـ معلومات اجتماعی برای مکاتب ثانوی .
٩ ـ اداره ونظارت
١٠ـ سوادخانی اکابر .
١١ ـ ـشـ و .
١٢ ـ فارسی .
١٣ ـ انگلیسی عمومی .
١٤ ـ سیانس امروز .
١٥ ـ ریاضی ثانوی .
١٦ ـ ملل متحد .
١٧ ـ زراعت .
١٨ ـ افغانستان معاصر
١٩ ـ تهیه لوازم تدریس .
٢٠ ـ آرت وصنایع دستی .
٢١ ـ اجتماعیات تربیوی .
٢٢ ـ سیانس تطبیقی .
٢٣ ـ اصول تدریس در مکاتب ابتدائی .
٢٤ ـ نمای طفل .
٢٥ ـ روحیات جوانان
٢٦ ـ فلسفه تعلیم و تربیه .
٢٧ ـ جرگه مفتشین .

۲۸ ـ ساینس ابتدائی •
۲۹ ـ فن کتابداری •

از جمله کورسهای که مختصراز ان ها نام بردهٔ شد بعضی کورسهای اند که بنام کورسهای اساسی نامیده میشوند وهر نفر از مشمولین در ظرف سه سال مکلفیت دارند تا ازان ها دو کورس راتعقیب نموده باشند این کورس های اساسی ذیلا معرفی میگردند :

۱ ـ اجتماعیات تربیوی بسویه پوهنځی
۲ ـ فلسفه تعلیم وتربیه «
۳ ـ ررحیات جوانان «
٤ ـ تدریس در مکاتب ثانوی •
٥ ـ تدریس در مکاتب ابتدائی •
٦ ـ نمای طفل •
۷ ـ افغانستان معاصر •

پروگرام رهبری:

چون درین نوع جلسات مضامین مختلف مسلکی به سویه های مختلف درس داده میشود برای اینکه مشمولین ازاصل هدف وغایه هر کورس واقف باشند ضروری دیده شد که به شاگردان رهبری و مشورت قابل ملاحظه داده شود. این مشورت ورهبری شاگردان از نقطهٔ نظر انتخاب کورسهای ضروری مطابق به غایهای تربیوی واحتیاجات فردی شان خیلی مهم میباشد .

لذا به این غرض پروگرامی طرح گردیده است مطابق آن سعی بعمل می آید برای تمام مشمولین معلومات عمده تهیه گردیده وازراه مذاکرات گروپی ومفاهمه بامعلمین کورسها وخاکهای هرمضمون موضوع روشن وانتخاب صحیح بعمل آورده باشند.

جرگه های تربیوی ۱۳۴٦:

ازآنجائیکه وظیفه موسسهٔ تعلیم وتربیه بلند بردن سویهٔ تعلیمی معلمین مرکز وولایات است بنا بران این موسسه ازبدوتاسیس آن تاحال کوشش نموده درنقاط مختلف وطن ورکشاپهای تربیوی دایر سازد ازآنجمله جرگه هائیکه درسال ۱۳۳٦ انعقاد یافته قرارذیل اند:

۱ـ جرگه غزنی.
۲ـ ورکشاپ گردیز.
۳ـ ورکشاپ مدیران معارف .
٤ـ ورکشاپ استالیف.
٥ـ ورکشاپ پروان.
٦ـ ورکشاپ قطغن.
۷ـ ورکشاپ هرات .

فعالیت های شعبهٔ نشریات :

نخستین مرام مدیریت نشرات موسسه تعلیم وتربیه عبارت از تهیه وتکمیل موادوکتب مهم درسی و معاون کتب درسی مضامین مسلکی دارالمعلمین ها ـ ابن سینا وسایر مکاتب مسلکی وتجربوی میباشد.

برای رسیدن باین غایه مهم تربیوی- معلمین ماهر ومتخصصین متجرب همه کوشان است که از یکطرف کتب عدیدهٔ ای بصورت رهنما مو خذ بد ست ر س معلمین گذار د وازسوی دیگر سعی دارد که کتب مهم درسی برای مکاتب مر بوطه تهیه کند- چنانچه کتب زیادی برای تدریس زبان انگلیسی برای مکاتب مر بوطه هم بصورت کتب درسی وهم به حیث رهنما ومنبع تهیه گردیده است.

بهمین ترتیب به تعدادهزاران جلد کتاب دیگر درسی دررشته های مختلفه بهطبع ر سیده ومورد استفاده قرار گرفته است- همین سلسله وفعالیت ها روز بروز درانکشاف بوده وشاید بیشتر توسعه پیدا کند.

نا گفته نماند که کتب درسی ومعاون کتب درسی که درین موسسه تهیه وتکمیل میشود ضرورت تجر بوی داشته ابتدا درمکاتب تجر بوی موردامتحان قرارداده سپس به تعداد زیادی طبع وبرای استفادهٔ معلمین تمام مکاتب افغانستان درصورت لزوم فرستاده میشود .

برعلاوهٔ فعالیت های فوق شعبه نشرات موسسه تعلیم وتربیه دو پروژه مهم دیگری راتحت بازرسی قرارداده که اول آن عبارت از پروژه جغرافیائی ودومی عبارت از پروژه تطبیق میباشد .

علاوةً موسسه تعلیم وتربیه توانست درسال ۳۶ به تعداد چهل وچهار نوع کتب طبع ونشر نماید.

شعبه لوازم و تحقیق تهیه مواد درسی:

این شعبه دراخیر سال ۱۳۳٦ تاسیس گردیده است منظورازین شعبه این است تابوسیله تحقیق وتجارب علمی وعملی درزمینه مواد ولوازم درس ازیکطرف راها وطرق اصلاح وانکشاف لوازم موجوده درس را دریافته وازطرف دیگر به ترویج وتعمیم آن قسمت ازلوازم مهم وضروری که استعمال آنها تااکنون درمکاتب مامعرفی نگردیده بپردازد.

تهیه لوازم فوق از موادو لوازم وطنی ومحیطی پروگرام کاراین شعبه را درحال حاضر تشکیل داده وموفقیت های قابل توجهی هم از بیشتر آنها تااکنون بدست آمده است نتایج بهترومثبت که ازتهیه واستعمال هر یکی از لوازم فوق بدست می آید بوسیله مجله تعلیم وتربیه رساله های مر بوطه به همان موضوعات وهم به ذریعه ورکشاپ ها و کور سها به اطلاع واستفاده حضرات معلمین کشوررسانیده میشود.

تحقیق علمی درسال ۳٦:

درسال ۳٦ موسسه تعلیم وتربیه دو نوع تحقیقات علمی بعمل آورده:

امتحان استعداد ساینس :

بتاریخ ۱۵ جدی سال ۳٦ بصنوف دوازده لیسه های مرکز داده شده منظورحقیقی این امتحان معلوم کردن استعداد شاگردان درساینس بوده وضمناجهت تقسیمات شا گردا ن در پوهنځی هانیزمورد استفاده قرار گرفت.

سوالات این امتحان دارای دوقسمت بودریاضی ومضا مین سیا ینس این سوا لات درسی وپنج صفحه ترتیب شده بود ریاضی شامل شصت هفت سوال ومتباقی آن- سوالات سیاینس بود .

مجلهٔ تعلیم و تر بیه :

هدف اساسی ازنشر این مجله این است تامعلمین ، سرمعلمین، متعلمین وسایرمنسوبین وعلاقه مندان تعلیم وتربیه را ازجریانات وانکشافات اخیرعرفانی مملکت مطلع ساخته معلومات های تازه وموثوقی در ساحه های مختلفه تعلیم وتربیه چون اصول های بهتر تدریس نموو انکشاف طفل روحیات اجتماعیات تربیوی وغیره بدسترس مربیون سویه های مختلفه بگذارد .

برای اینکه استفاده ازین مجله عام گردیده بدسترس استفادهٔ معلمین اطراف وولایات مملکت رسیده بتوانند دراخیرسال ۱۳۳٦ چنین تجویز بعمل آمده تامجله بصورت مجانی به ادلوه‌ها ویاکتاب خانه های تمام مکاتب ثانوی وابتدائی توزیع گردد .

کمک‌های مؤسسه تعلیم وتربیه به دارالمعلمین‌ها ودیگر مؤسسات :

موسسهٔ تعلیم وتربیه ازلحاظ وظیفه درتهیه، تعدیل وتطبیق بعضی پروگرامهای تدریسی وتربیوی با دارالمعلمین ها ، مکاتب ثانوی . مکاتب ابتدائی و پوهنځی ساینس کمک کرده . چنانچه در دارالمعلمین کابل درمورد اصلاح پروگرام صنف ۱۲ آن که فارغ التحصیلان آن بحیث معلم مکتب متوسطهٔ تربیه می‌شوند بادارالمعلمین همکاری کرده است .

درمکاتب تجربوی پروگرام های تازه ومواد تدریس بطریق جدید ومؤثر بکمک مؤسسهٔ تعلیم وتربیه تطبیق شد . این پروگرامها بعدازآنکه درین مکاتب، موفقیت بارآورد درمکاتب دیگر نیز بمنصهٔ عمل گذارده خواهدشد .

درسال گذشته بمنظور رهنمائی به دارالمعلمین های ولایات به‌اجازهٔ وزارت معارف معلمین مربوط ازجلال آباد وقندهار خواسته شدند وطبق پروگرامی که‌ازطرف مؤسسه ترتیب یافته بود راجع به مشکلات آنها مباحثه بعمل آمده وراه‌های حل مؤثری نشان داده‌شد .

مؤسسهٔ تعلیم وتربیه ازلحاظ وضع وتطبیق بعضی پروگرامهای حیاتی درمکتب ابن‌سینا که‌به‌حیث یك لابراتوار تعلیم وتربیه قرار داده‌شده وبوسیلهٔ فراهم نمودن کتب وسامان تدریسی کمك زیادی بادارالمعلمین کرد . وبهمین ترتیب امداد این‌مؤسسه درتهیه وطرز تدریس پروگرام مضامین ساینس واجتماعیات زراعت، صحت وغیره ذریعهٔ متخصصین داخلی وخارجی آن‌بدیگر مکاتب تجربوی ابتدائی قابل تذکر است .

برای اینکه تقسیمات فارغ التحصیلان ابن‌سینا به‌مکاتب دارلمعلمین تخنیك وزراعت به نحو بهتری صورت گرفته وذوق واستعداد طلاب حتی‌الامکان مراعات‌شود یك‌پروگرام رهبری بکمك موسسهٔ تعلیم وتربیه درآن مکتب ترتیب شد .

درمکتب حبیبیه نیزدرسهای نمونه درمضامین ساینس بکمك متخصصین این‌مؤسسه ترتیب وتعمیل گردید برای تدریس لسان متخصصین مؤسسه تعلیم وتربیه پروگرام تازه‌طرح کرده ویك سلسلهٔ کتب درسی بنام کتب‌درسی انگلیسی برای افغانها تالیف وتااندازه‌ای هم‌تطبیق گردید .

نوت : برای‌مطالعهٔ تفصیلات وچگونگی این پروگرامها وطرزتطبیق آن به راپورهای مربوطه دارالمعلمین ها ومکاتب وپوهنځی های مربوطه مراجعه شود .

تشکیل ریاست پوهنتون :

ع،ص محمداصغر کفیل پوهنتون

ع،ص داکتر «ضیائی» معاون علمی پوهنتون

ع،ص سیدحبیب معاون اداری .

ع، «کریمی» کفیل‌مدیرعمومی تعلیم‌وتربیه ونشرات .

ص ، محمدحیدر «میاخیل» معاون مدیریت عمومی تعلیم‌وتربیه ونشرات

ع، سلطان‌علی مدیر محاسبه

ص ، شیرمحمد مدیر تحریرات

ص، محمد اکبر مدیر تفتیش

رؤسای پوهنځی ها :

ع، ص، داکتر «انوری» کفیل پوهنځی طب

ع، ص، داکتر کرام الدین رئیس موسسات صحی

ع، ص، غلام سرور «رحیمی» کفیل پوهنځی حقوق

ع، ص عبدالغفار «کاکړ» کفیل پوهنځی سیانس

ع، ص، غلام عمر «صالح» کفیل پوهنځی ادبیات

ع، ص عبدالحق رئیس پوهنځی شرعیات

ع، ص توریالی کفیل پوهنځی انجنیری وزراعت

ع، ص عبدالحکیم «ضیائی» رئیس پوهنځی اقتصاد

ع، ص غلام حسن «مجددی» رئیس مؤسسهٔ تعلیم وتربیه

ع، ص، غلام احمد «پوپل» معاون ریاست کلتوری درموتشن

دمخابراتو وزارت

تشکیل:

وزیر	ع ج محمد مرید
معین	ع ص غلام صفدر سکندری
دقلم مخصوص مدیر	ص گل علم
دنشراتو مدیر	ص فضل احمد زیارمن

ع ج محمد مرید

دپوست ریاست:

رئیس	ع ص غلام فاروق
دپوست لوی مدیر	ع محمد امان
دواردی مدیر	ص محمد یوسف
دتفتیش مدیر	. . .
دپستی پارسلاتو مدیر	ص محمد نبی
دصادره مدیر	ص محمد یاسین
دموزیم مدیر	ص فیض محمد
دتحصیلی دځانګکی مدیر	ص شهسوار ــ

دتیلفون او تیلګراف ریاست:

دتیلفون رئیس	ع ص محمد حسین شکور
عمومی تفتش	ع ص عبدالحبیب
دتست او معاینې لوی مدیر	ص محمد حسین (کفیل)
دتعلیم او تربیې مدیر	. . .
دمخابراتو لوی مدیر	ع محمد عظیم (کفیل)
دورکشاپ مدیر	ص نصرالله ملکیار
دیکه توت دتیلګراف خانې مدیر	ع عبدالله
دمرکزی تیلګراف خانې مدیر	ص امیر الدین
دمهتاب قلعه دتیلګرافخانې مدیر	ص عزیزالله انجینیر
دلین دتمدید مدیر	ص غلام رسول
دتیلګراف دمکتب مدیر	ص سراج الدین

درادیو دتخنیکی ریاست:

رئیس	ع ص عطا الله
مرستیال	ص عبدالرحیم
داداری مدیر	ص جلال الدین
دستدیو مدیر	ص محمد مهدی
دبرودکاست مدیر	ص محمد حسن
دفنی مدیر	ص دوست محمد

د اداری ریاست:

اداری رئیس	ع ص عبدالاحد فدائی
دمحاسبې لوی مدیر	ع حاجی سلطان علی

د ترانسپورت مدیر	ص	سید عظیم
د اوراقو لوی مدیر	ع	غلام دستگیر
د خزانې مدیر	ص	محمد عمر
د ډیپو مدیر	ص	عبدالغفور
د جنسی مدیر	ص	عبدالواحد
د نقدی مدیر	•	• •
د خریداری مدیر	ص	ویس الله
د تصفیې مدیر	ص	محمد حسین
د جرم د اثبات مدیر	ص	میر عبدالله نثار
د مامورینو مدیر	ص	محمد ابراهیم

د بین المللی خارجی چاپ افسو لوی مدیریت :

د ارتباط لوی مدیر	ع	عبدالقیوم
د ارتباط مدیر	ص	حیدرعلی

امور وزارت مخابرات

مهمترین قدمی که درراه توسعه وانکشاف مخابرات تیلفونی درسال گذشته برداشته شده بکار افتادن دستگاه تیلفون اتومات کابل است. این دستگاه بعد از آنکه درطول سال ۳۵ بیشتر از یکصد نفر متخصصین تکنشن ها و عمله در آن کار میکرد اخیراً به اتمام رسیده و بتاریخ ۱۶ برج جوزا سنه ۱۳۳۶ بکار افتاد بعد از بکار افتادن دستگاه تا اخیر سال تیلفونهای شهر صدفیصد اضافه شد وتسهیلات زیادی برای دوائر مرکزی واهالی فراهم گردید.

قدم دیگری که درراه توسعه مخابرات تیلفونی درسنه مذکور برداشته شد سوی یکدستگاه اتومات (۱۵۰۰) لینه که بعداً تا سه هزار لین توسعه داده شده میتواند در قندهار این کار در برج سرطان ۱۳۳۶ شروع ونقشه خود دستگاه باشبکهٔ شهری آن ترتیب گردید. درمورد ساختمان آن کمپنی های مختلف دعوت داده شد آفرها از کمپنی های مختلف وارد گردید که اکنون تحت مطالعه میباشد راجع به خریداری دستگاه چینل سیستم بین کابل ومزارشریف وکابل قندهار اسپین بولدک که قرارداد آن درسال ماقبل بعمل آمده بودسامان و لوازم این دستگاها ازطریق کلفت، قزل قلعه وتورغندی وارد گردید وکار تعمیرات آنهم (باستثنای کابل ومزار شریف واسپین بولدک که قبلا ساخته شده) در بلوله، پلخمری ـ غزنی ـ قلات قندهار دنبال شد. درین اواخر دونفر متخصصین ازوزارت مخابرات آلمان معرفی شده است بعد از رسیدن آنها بلافاصله کار اصلاح لین ها آغاز خواهد شد وازطرفی کار مونتاژ خود دستگاه هم شروع خواهد گردید.

یکی از اقدامات دیگر وزارت مخابرات درسال ۳۶ درقسمت تیلفون نصب و بکار انداختن یك تعداد سوچبوردها است. درین سال یك سوچبورد اتومات (۵۰۱) لینه درارگ شاهی نصب وبکار انداخته شد. یك سوچبورد اتومات دوصدلینه برای دارالامان خریداری گردید به اندازه (۳٤) دانه سوچبورد های غیر اتومات واردو بولایات تقسیم شدکذا یك سوچبورد یکصدلینه کیبلی درمرکز پروان نصب و بکار انداخته شد.

برعلاوه اجراآت مذکور درسال ۳۶ لین سابقه تیلفونی بین کابل وجلال آباد ازطریق جگدلك بصورت صحیح ترمیم ودران مخابره تیلفونی جریان یافته وهم لین های سمت شمالی ومغربی تحت ترمیم گرفته شد.

تیلفون بیسیم :

ارتباط مخابره بی سیم مستقیم بین کابل پاریس واز طریق فرانسه باانگلستان ـ آلمان ـ بلجیك ـ اطریش ـ دنمارك ـ اسپانیه ـ فنلند ـ یونان ـ هنگری ـ ایرلیند ـ لکسمبورك ـ ناروی ـ هالیند ـ پولیند ـ پورتگال سویدن ـ سویس ـ چکوسلواکی ـ شوروی ـ جاپان ـ اضلاع متحده امریکا قایم گردید.

ارتباط مخابره بیسیم مستقیم بین کابل و کراچی .

نصب و تکمیل سه پایه دستگاه ارتباطی رادیوتیلفونی درمرکز کابل که توسط آن از تیلفو نهای مشترکین مخابره رادیوتیلفونی باخارج اجراء میشود .

جریان مخابره رادیوتیلفونی بین کابل پلخمری ـ کابل ـ قندهار ـ کابل هرات ـ کابل مزار ـ کابل میمنه کابل قندوز ـ کابل جلال آباد و بین ولایات مذکور ازیك ولایات بولایات دیگر .

تیلگراف بیسیم:

مهمترین کاریکه درسال ۳۶ درین قسمت بعمل آمده اکمال وبکار انداختن دستگاه (۲۰) کیلواتی

رادیوتلگرافی است این دستگاه دراواخر سال مذکور بکارافتاد وامروز قسمت مهم مخابرات بین المللی توسط آن اجرامیشود ـ برعلاوه دستگاه مذکور دستگاهای ذیل هم در سال (۳۶) بکار افتاده :
نصب یك دستگاه (۲۵۰) واته در پلخمری ،قندوز، هرات، جلال آباد ویك دستگاه صدواته د ر میمنه

ادیو :

درسال ۳۶ مصروفیت مهم وزارت مخابرات راموضوع دستگاه موج قصیر پنجاه کلیواته وده کلیواته وترمیم دستگاه موج متوسط موجوده تشکیل میداد ساختمان دستگاه پنجاه کلیواته موج کوتاه در آلمان اکمال یافت برای معاینه فنی این دستگاه متخصصین ازطرف وزارت مخابرات آلمان موظف گردیده بعدازمعاینه دستگاه بطرف افغانستان نقل داده شدعمارتی که برای نصب این دستگاه دریکه توت زیرکار گرفته شده بود کار آن ختم شده وهمینکه دستگاه برسد بلافاصله مونتاژ آن شروع خواهدشد استدیوی جدیدیکه برای این دستگاه در نظر گرفته شده کار آن بشدت جریان دارد ازجمله عمارت بودوباش انجنیرها وتکنشن های آن نزدیك باختتام است ازعمارت فنی واداری آن یك قسمت آن به پوشش سوم وسیده وتهداب قسمت دیگر آن کانکریت میشود . کاراحاطه آن تقریبا تمام شده وبصورت عمومی میتوان گفت که تا حال ۵۰ فی صد کار ختم شده است کار ساختمان ایریل های سمتی وایریل های مدور این دستگاه هم در پیشرفت است .
دستگاه ده کیلو واته تمام سامان ولوازم آن بکابل وارد وبسته کاری آنهم قریب به اختتام است درین دستگاه روزانه درحدود (۲۰) نفرانجنیروتکنشین های افغانی تحت نظارت مستر کابل المانی کارمیکنند کار نصب ایریل مدور این دستگاه ختم شده ـ ماشین های دیزلی آن زیر بسته کاری است برای تهیه پاور این دستگاه ۳ ـ ونیم کیلومتر کیبل دوانی بعمل آمده ترانسفارمرهای آن نصب شده .
درسال ۱۳۳۵ یکنفر ـ متخصص باتجربه برای ملاحظه دستگاه موج توسط وجووه از کمپنی تیلفونکن خواسته شده بود متخصص مذکور بکابل آمده دستگاه رابدقت تمام معاینه وبعدچندی راپور خودرادرمورد ترمیم آن بوزارت مخابرات تقدیم کرد وبرحسب توصیه موصوف وزارت مخابرات بلا فاصله سامان مورد ضرورت دستگاه را فرمایش داد .

امور پست :

ترتیب موزیم پستی بصورت عصری تحت اجراء گرفته شده است .
راجع به تشویق فروش تکت های پستی افغانستان به کمپنی هاوشایقین ممالك خارجه اقدامات لا زمه اتخاذ گردیده است .
طبع تکت های جدید به رنگ های مختلف وموزون .
انتقال پسته خانه ترانزیتی شوروی ازتورغندی به بندر کلفت وتاسیس یك پوسته خانه دربندر مذکور توسعه پسته خانه شبرغان نظر به احتیاج .
جریان پسته فضائی بین کابل ومیمنه درهفته دوباره همچنان ارسال ومرسول پسته های فضائی بین کابل ومزارشریف ازچهار مرتبه به پنج مرتبه بین کابل وقندهار از پنج مرتبه به شش مرتبه ، بین کابل وهرات از دومرتبه به سه مرتبه توسعه داده شده.
زیادت بیست وپنج فیصد درانواع مراسلات وپارسلات درظرف سال
تاسیس پسته خانه درمیدان طیاره هرات وقندهار ومزار شریف.

ارسال ومرسول پسته‌های فضائی سربسته ازکابل بکراچی توسط طیاره‌کی - ال - ام قطنع ودرعوض هفته دومرتبه ازکابل بکراچی وهفته‌دومرتبه‌ازکابل به‌هندوهفته دومرتبه (علاوه برطیاره ایرانی) ازطریق بیروت به ممالک اروپا عنوان دفتر تبادله پاریس وممالک‌امریکا عنوان دفتر تبادله نیویارک - توسطیاره آریانا .

تاسیس یك پوسته‌خانه‌جدیددربگرام یك پسته خانه درمرکز حکومت محلی‌قلعه ذال‌وسه پوسته خانه جدید دیگر درحکومت‌محلی کوز کنر اسمار و رودات .

پرسونل فنی :

تربیه بیست نفر لین‌انسپکتردر مرکز وزارت .

تربیه‌دوازده نفرمحصل تیلگراف ازدوره دوم مکتب مخابرات و مقرری آنها بو ظایف مربوطه در تیلگرافخانه‌های‌مرکزوولایات .

عودت پنج نفر محصلین افغانی ازخارج که جهت تحصیلات تیلگراف بیسم به‌لندن اعزام شده بودند .

اعزام سه‌نفر بالمان غربی برای تحصیل در شق چینل سیستم .

اعزام‌یك نفرمتعلم به‌فرانسه جهت تحصیلات درشق تیلگرافی بیسیم

عودت‌ومقرری‌دو نفرمیخانیك تلگراف ازالمان غربی که در شق تبلی برنتر و کریرعو می بحیث فیلو شب اعزام شده بودند .

عودت دونفر فیلوشب از بلژیك وکانادا

عودت پنج نفر میخانیك هاي‌راديو که‌بقسم فیلوشب‌با لمان غربی اعزام شده بودند

تعمیرات :

ادامه کارعمارت‌جدیدپسته خانه‌مرکزی که‌قریب اختتام میباشد

راجع به‌تنویرعمارت‌نیز با کمپنی زیمنس قرار دادی بعمل آمده است ختم تعمیر قسمت فنی برود کاست رادیو که‌درسال ۳۵ دریکه‌توت شروع شده بود.ادامه کار تعمیراستدیوموج کوتاه که در سال ۳۵ درکارته ولی مقابل کلوپ عسکری شروع شده‌بود.

ولایت قندهار :

انجام یك قسمت کارمدیریت عومی مخابرات

ادامه کار تعمیر پوسته خانه حکومت کلان ارزگان.

اکمال تعمیرپسته خانهٔ حکومت کشك نخود اکمال تعمیر رهایش گاه برای مدیر مخابرات

ولایت مزارشریف :

اکمال تعمیر پوسته‌خانه حکومت کلان شبرغان‌اکمال‌تعمیرپوسته‌خانه‌حکومت‌کلان‌بلخ اکمال‌تعمیر پوسته خانه حکومت بندر کلفت اکمال تعمیررهایش‌گاه برای مدیر مخابرات ولایت قطغن

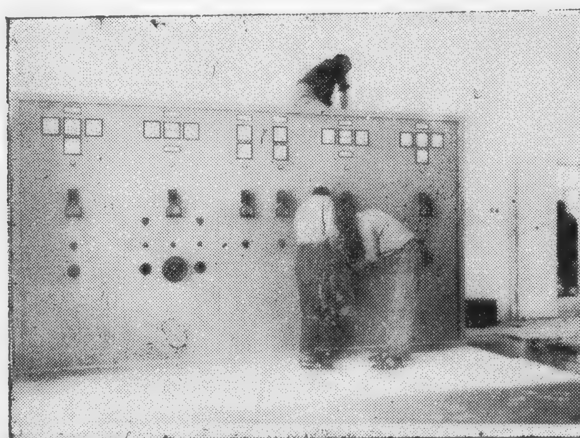
ادامه کار تعمیر پوسته خانه وتیلفون خانه پل خمری که‌قریب اختتام است.

ادامه سه‌عمارت برای رهایش مامورین مخابرات در بغلان مرکزی. ولایت‌جنوبی.

ادامه کار تعمیر آخذه رادیو خوست که‌نزدیك پوشش رسیده است.

ادامه کارپوسته‌خانه وتیلگراف وتیلفون خانه خوست که قسمتی مهم کاران انجام یافته است

ناغلی وزیر مخابرات، سفیر کبیر فرانسه و رئیس تیلفون و تلگراف در دعوتیکه به مناسبت
اولین مخابرهٔ رادیو تیلفونی داده شد.

قسمتی از دستگاه ده کیلوواتهٔ موج کوتاه رادیو درحال مونتاژ

عمارت تلگرافخانهٔ بیسیم یکه توت

ولایت مشرقی :
ختم تعمیر تیلگرافخانه تو رخم
ـ حکومت اعلی میمنه:
ادامه کار تعمیر تیلگرافخانه بیسیم.
ادامه کار تعمیر مدیریت مخابرات که ازنصف گذشته است .
حکومت اعلی غزنی :
ادامه کار تعمیرمدیریت مخابرات.
ساختمان عمارت چینل سیستم که قریب اختتام می باشد

احصائیه :

احصائیهٔ ذیل بامقایسهٔ فعالیت های سال ۱۳۳۵ باسال ۱۳۳٦ توضیح می شود

عایدات:

	سال ۱۳۳۵		سال ۱۳۳٦	
عایداد پستی	(۳۰۵۲۰٦٤)		(۳۳۲۰۷۸٦)	افغانی
عایدات تیلگرافی	۱۰۲٦۲۷۱۹	افغانی	(۹۷۱۲٦۲۷)	افغانی
عایدات تیلفون	(۲۵۵۸۲٤۲)	»	(٤،٥٤۸۳۸۰)	»
عایدات متفرقه	(٥۹٥۰٤۸)	»	(۱۹۲۱٦٤۱)	»
مجموعه عایدات	۱٦٤٦۸۰۷۳		۱۹٥٥۳٤۳٤	

احصائیه مراسلات پستی	(٦۰۹٥۱۸٤)	عدد	(۷۳۱۷۷۲۸)	عدد
« اوزان پستی	(۲٥٥۲۹۷)	کیلوگرام	(۲۹۱۸٦۱)	کیلوگرام
« پارسلات	(۱۷۷۰٦)	عدد	(۲۰۰٦۸)	عدد
«پسته های ترانزیت	(۸۰٦٥)	خریطه	(٤۸۷۱)	خریطه
«تیلگرامات	(٥۹۳٤٤۰)	عدد	(٦۸٥۲۳۷)	عدد
«مخابره تیلفون محصولی	(۱۹۱٥٤۰)	عدد	(۱۹۷۹۱۸)	عدد

دتجارت وزارت

تشکیل:

وزیر	ع،ج غلام محمد شیرزاد
معین	ع،ص محمد سرور د کفیل په حیث
دقلم مخصوص مدیر	ص محمد آصف عباسی

دتجارت دتوسعې ریاست:

دتجارت رئیس په دوهم رتبه	ښاغلی محمد رسول یونسی دکفیل په حیث

د خارجی تجارت لوی مدیریت:

ښاغلی شیرزاد دتجارت وزیر

لوی مدیر	دکتور نور علی دکفیل په حیث
د واردات او صادرات مدیر	ښاغلی حمیدالله عزیزی « «
مرستیال	ښاغلی غلام حسین بیات « «
دخارجی ترانسپورت او ترانزیت مدیر	ښاغلی سید کاظم
دجوازنامې او سرمایه گذاری مدیر	ښاغلی محمدسرور لودین
دداخلی اوخارجی نندارتون مدیر	ښاغلی عبدالسمع دکفیل په حیث
دخارجی ارتباط نمایندگیو او قراردادی لوی مدیر	دکتورعلی نواز
په کراچی کښی تجارتی آتشه	ښاغلی عبد الغفور سراج
په دهلی « « «	...
په امریکا « « «	...
په اروپا « « «	...
په مسکو « « «	...
په جاپان « « «	...
په پشاور « افغانی وکیل تجار	ښاغلی غلام جیلانی صادقی
په چمن « «	« میرغلام فاروق
په پاره‌چنار « « «	« عبد الله

د داخلی تجارت لوی مدیریت:

لوی مدیر په (۳) رتبه	ښاغلی امان الله رسول د کفیل په حیث
دمؤسساتو مدیر « (٤) «	« محمد علی
دتصدیواو بانکو مدیر « (٤) «	« حیات الله
دسورت او ستندرد مدیر « (٤) رتبه	« محمد صادق « صادق »

داحصائیې، تدقیق اومطالعاتو لوی مدیریت:

لوی مدیر په (۳) رتبه	دکتور محمداکبر عمر دکفیل په حیث
داحصائیې مدیر « (٤)	ښاغلی عبدالستار « «
دتدقیق اومطالعاتو مدیر « (٤) «	« عبد الرحیم غفوری

دداداری لوی مدیریت :

دلوی مدیر کفیل	ښاغلی عبد الوهاب ملکیار
دذاتیې مدیر	« محمد حسین
دمحاسبې او لوازمو مدیر	« محمد سرور
دپانیو مدیر	« عبد القدوس

دنرخود کمیسیون ریاست:

رئیس په (۲) رتبه	« حبیب الله
دنرخو مدیر په (٤) رتبه	ښاغلی صوفی عبدالکریم
دبازارو دمراقبت مدیر په (٤) رتبه	« گلباز دکفیل په حیث

دتجارتي مرافعې دمحکمې ریاست :

رئیس په (۲) رتبه	ښاغلی محمد حسن
غړی په (۳) «	«غلام محمد وفا
دثبت مدیر « (٤) «	«عبدالصمد
غړی « (۳) «	«محمد صدیق

دتجارتی دابتدائی محکمې ریاست:

رئیس په (۲) رتبه	ښاغلی محمد امین
مرستیال « (۳) «	دکتور محمد ولی ذکریا دکفیل په حیث
غړی « (۳) «	ښاغلی پاینده محمد
دافلاسو مدیر « (۵) «	ښاغلی محمد اکبر
دمحاکم او حکمیت مدیر په (۵) «	«محمد انور
مرستیال «(-)«	«محمد حکیم دکفیل په حیث

دتجارت داتاقو ریاست:

رئیس په (۱) رتبه	....
لوی مدیر « (۳) «	ښاغلی عبدالرشید

دپلټنې لوی مدیریت :

لوی مدیر په (۳) رتبه	ښاغلی عبدالکریم
غړی « (٤) «	«میر حلیم الدین
« « (٤) «	«محمد اکبر
« « (٤) «	«عبدالودود صابر
« « (۵) «	«میر محمد افضل
« « (۵) «	«حفظ الله
« « (۵) «	«محمد حسن

امور وزارت تجارت

ساس ترین ومهترین فعالیت این وزارت بر موضوعات واساسات وظیفه وی مهم متکی بوده واز آن نتائجی برای انکشاف امور تجارتی واقتصادی کشور گرفته شده است که اینک مهمترین آنها تقدیم میشود:
نعقاد پیمانها وقرار های جدید تجارتی وتمدید موافقیت نامه‌های منعقده با ممالک راقیهٔ جهان ومخصوصاً ممالك نزدیك وهمسایهٔ افغانستان که از لحاظ ارتباط همجواری وداشتن طرق موا صلات تجارتی وغیره حایز اهمیت واثر مهم درامور تجارتی واقتصادی کشور میباشند.
حصه گرفتن در کنفرانسهای مهمه تجارتی واقتصادی ممالك شرقی ومطالعات راجع به نمایشگاههای بین المللی، بغرض پیدا کردن روابط تجارتی وباز نمودن بازارهای جدید تجارت برروی مواد صادراتی مملکت وتحقیق ومطالعه درخصوص مال التجاره وارداتی جهان برای مساعد ساختن بازارهای وارداتی افغانستان تأسیس وبکار انداختن سرمایه های متراکم مملکت درساحات حساس وفعال تجارتی، صناعی، اقتصادی حمل ونقل وغیره.
وضع قوانین وتعلیماتنامه‌ها مطابق احتیاج وایجاب وقت وزمان وبراساس پرنسیب های مدنی جهان تعهدات حسنهٔ بین المللی واصلاح بعضی امور تجارتی مطابق اساسات موجودهٔ بین المللی.
توازن بیلانس تجارتی مملکت ازلحاظ تنظیم وترتیب امور وارداتی و صادراتی کشور دراستقرار قیم واصلاح امور واردات وصادرات.
این‌ها روس اقدامات وفعالیت‌های وزارت تجارت درسال ۱۳۳٦ است.

اول : انعقاد پیمانها وقرار دادهای جدید تجارتی وتمدید موافقتنامه های منعقده باممالك جهان که در وظائف ومساعی وزارت تجارت نقش حساس دارد و منظور ازین پیمانها و قرار ها همانا نزدیك شدن افغانستان باممالك راقیهٔ جهان از جهات تجارتی ـ تخنیکی واقتصادی میباشد وهم از این نزدیکیها افغانستان همیشه استفاده‌های مهم و موثری در زمینه‌های متذکره نموده است . امسال نیز ، وزارت تجارت موفق شده است تا در سلسله مطالعات وضع تجارتی ، اقتصادی و صناعتی ممالك مز بور با ممالکیکه وضع صناعتی ، تجارتی و اقتصادی آنها عقد قرار داد های جدید تجارتی افغانستان را با آنها ایجاب می نمود به عقد وامضای پیمانها وقرار داد ها بپردازد و هم برخی از قرار داد ها وموافقت نامه های قبلی راکه با بعضی از ممالك منعقد نموده است به منظور استفادهٔ مزید وملاحظهٔ داشتن ارتباطات لازمه تجارتی با ممالك راقیه جهان تمدید نماید . ممالکیکه افغانستان جدیداً با آنها در سال ۱۳۳٦ قرار داد های تجارتی ، تخنیکی واقتصادی را عقد نموده عبارت است از :
در سال ۱۳۳۵ هیأت تجارتی دولت مردم چین که بغرض حصه گرفتن در نمایشگاه بین المللی وارد افغانستان گردیده بودند وهمچنان هیئت از طرف افغانستان برای مطالعه وتحقیق درباره مسایل مذکور به چین فرستاده شده بود بعد از آنکه مطالعات خود را راجع به امور تجارتی، صناعتی ، تهیه موادخام صنعتی و ـ امثال آن افغانستان و چین تکمیل کردند بمنظور عقد قرار داد های تجارتی در سال ۱۳۳٦ بتاریخ (۵ اسد) مطابق ۲۸ جولائی ۱۹۵۸ موافقه نامه تجارتی تبادله اموال بین افغانستان و دولت مردم چین درکابل عقد گردید که بر اساس قرار داد مذکور افغانستان از دولت مردم چین ما یحتاج صناعی تجارتی وماشین آلات تخنیکی طرف ضرورت مملکت را باشرایط مساعد اخذ نموده ودرمقابل مواد خام صناعتی وغیره پیداوار افغانستان را تبادله می نماید .

۲ ـ در سال ۱۳۳٦ وزارت تجارت بمنظور بر قراری روابط تجارتی و اقتصادی با دولت جمهوری المان غربی واستفاده از امور تخنیکی وتجارتی آن مملکت وپیدا کردن وسیلهٔ جدید عرضهٔ مال التجاره صادراتی افغانستان در ممالك اروپا به تقاضا ومطالبهٔ حکومت جمهوری مذکور پاسخ مثبت داده وباهیات اعزامی آن در افغانستان مذاکراتی بر اساس مطالب فوق بعمل آورد که در نتیجه بتاریخ ۳۱ جنوری ۱۹۵۸ قرارداد تبادله اموال وتادیات وقرارداد امداد تخنیکی بین افغانستان وجمهوریت اتحادیهٔ المان غربی در کابل بامضاء رسید که باساس قرار داد مذکور علاوه براینکه افغانستان یك قدم دیگر برای توسعه روابط تجارتی ـ اقتصادی وتخنیکی بایکی از ممالك بزرگ اروپا بر داشته است مطابق احتیاج موجودهٔ افغانستان ماشین آلات صناعتی ، مواد پخته صناعتی ، مال التجارهٔ لازمه و امدادهای تخنیکی نیز از المان غربی خواهد گرفت و در مقابل مواد خام صناعتی افغانستان وسائر مواد صادراتی آنرا به المان غربی خواهد داد .

۳ ـ در سال ۱۳۳٦ وزارت تجارت بمنظور ادامهٔ روابط تجارتی واستفادهٔ مزید از مساعدتهای تجارتی صناعتی وتخنیکی ممالکیکه با آنها روابط تجارتی واقتصادی قبل برقرار شده بود موافقه نامه وپروتوکول تبادلهٔ اموال و پروتوکول قیمت های دورهٔ هفتم را بادولت سوسیالیستی شوروی امضاء کرد که بر اساس آن برای یك سال دیگر موافقه نامهٔ تجارتی مبادله اموال وپروتوکول قیمت ها که باختم سال ۱۹۵۷ دورهٔ آن اختتام می یافت تمدید گردید و این پروتوکولها بتاریخ (٤ دلو ۱۳۳٦) مطابق ۱۳ ماه فروری ۱۹۵۸ در کابل ذریعه نمایندگان با صلاحیت مملکتین بامضاء رسیده است .

٤ ـ بمنظور تحکیم روابط تجارتی در سال ۱۳۳٦ موافقه نامهٔ تجارتی هند از طرف نمایندگان مملکتین در هند عقد وامضاء شد که باامضاء موافقت نامهٔ مذکور گویا امتدادی در روابط تجارتی واقتصادی افغانستان ودولت جمهوریت هند پدید آمده مملکتین برای توسعه وانکشاف روابط تجارتی واقتصادی خود از آن مستفید گردیدند .

۵ ـ همچنان در سال ۱۳۳٦ هئیت تجارتی ازطرف وزارت تجارت بغرض عقد پروتوکول دورهٔ چهارم ـ مبادله تجارتی ومطالعات مزید راجع باامور تجارتی وتخنیکی دولت جمهوریت چکوسلواکیه بآن مملکت اعزام شد هیأت مذکور ضمن مطالعات تجارتی واقتصادی پروتوکول دوره چهارم مبادله اموال بین افغانستان وچکوسلواکیا را در پراگ عقد وامضاء نمودند .

٦ ـ هیأت مذکور برای مطالعات مزید روابط تجارتی واقتصادی افغانستان بادولت پولندیه (وارسا) رفته ضمن مطالعات به اساس موافقت نامه عمومی که درسال ۱۳۳۵ بین افغانستان و پولند در کابل بامضاء رسیده بود پروتوکول دورهٔ سوم مبادلهٔ اموال بین افغانستان وپولند را در وارسا امضاء نمودند .

حصه گرفتن در کنفرانس های مهمه تجارتی واقتصادی آسیا وغیره ومطالعات دربارهٔ نمایشگاه های بین المللی نیز سعی وزارت تجارت را بخود معطوف گردانیده وبرای اینکه افغانستان از یکطرف در کنفرانسهای مهمهٔ بین المللی حصه گرفته و باتماس نزدیك ومستقیم باشخصیت های بین المللی اقتصادی وتجارتی از اهداف ومفکوره های عالی آنها برای انکشاف وتوسعهٔ عوامل ترقی وتعالی اقتصادی ورفع مشکلات ومعضلات انکشافی جهان مستفید گردد وازجانب دیگر دراجراء وانجام نقشه های مهمهٔ جهان برای اصلاح وبهبود وضع تجارتی واقتصادی عالم وعملی نمودن پرنسیپ های مفید انکشافی باسائر ممالك

انباز وهمکار باشد بااعزام نمایندگان در کنفرانس های مهمهٔ ایکافی (کنفرانسهای ممالك شرق دور) وکمیته های فرعی آن که وقتاً فوقتاً در برخی از ممالك شرقی منعقد گردیده بر حسب ذیل شمولیت ورزیده است :-

در کنفرانس برکو (تریاك) که بتاریخ ۲۹ اپریل ۱۹۵۷ درامریکا منعقد گردید در کنفرانس کمیتهٔ تجارت که بتاریخ ۲۰ ماه جنوری ۱۹۵۸ در بنکاك (تالیند) منعقد گردید .

همچنان وزارت تجارت درسال ۱۳۳٦ مطابق ۱۹۵۸ یک هیئت تجارتی ومطالعاتی که در کمیسیون عمومی ایکافی در (کوالالمپور) فرستاد که هیئت مذکور درین کمیسیون درماه مارچ واپریل ۱۹۵۸ اشتراك داشتند .

همچنان وزارت تجارت درسال ۱۳۳٦ مطالعات بیشتری درخصوص تاسیس نمایشگاه های بین المللی نموده که غرض ازین مطالعات نیز پیدا کردن روابط مزید تجارتی با ممالک جهان وباز نمودن بازار های جدید تجارت برروی مواد صادراتی مملکت وتحقیق ومطالعه درخصوص مال التجاره وارداتی سائر مملکت برای مساعد ساختن بازارهای وارداتی افغانستان می باشد چنانچه از تمام ممالکیکه وضع تجارتی صناعتی وتخنیکی آنها مطالعه شده است وبا افغانستان روابط تجارتی دارند دعوت بعمل آمد تا درسال ۱۳۳۷ دردومین نمایشگاه بین المللی اشتراك نمایند .

سوم : موضوع تاسیس وبکار انداختن سرمایه های متراکم مملکت درساحات حساس وفعال تجارتی اقتصادی ، حمل ونقل نیز درجمله مهمترین اقدامات واجراآت سال ۱۳۳٦ وزارت تجارت شامل بوده واز آنجائیکه نقش تاسیس مؤسسات وشرکت های تجارتی وتجمع سرمایه بصورت مشترك درامر تنظیم وتنسیق تجارت وایجاد فعالیت های تجارتی وانکشاف موادصادراتی نهایت مهم وحساس است لهذا وزارت تجارت سعی کرده است زمینه را برای تاسیس شرکتهای جدید داخلی و خارجی درافغانستان مساعدتر گردانیده برای تاسیس وبکار انداختن سرمایه درساحات مذکور برحسب ذیل اقدام نموده :

الف سرمایه های خارجی :

وزارت تجارت درسال ۱۳۳٦ برای ۷۸ نفر ازتبعهٔ هندوستان و۱۷ نفر تبعهٔ پاکستان و٦ نفر ازاتباع سائر ممالک موقع داده است تاسرمایه های خود رادرساحهٔ تجارت درافغانستان بکار اندازند .

ب : سرمایه های داخلی درساحهٔ تجارت وتخنیک :-

درسال ۱۳۳٦ بطور مجموعی مبلغ ۱۵۳۰۰۰۰۰- افغانی سرمایه درشقوق صناعتی وتجارتی ومبلغ ٤١٦١٠٠٠٠٠ افغانی درساحهٔ حمل ونقل وتاسیس شرکتهای ترانسپورتی به تفصیل ذیل بکار افتیده :

شق صناعتی :

درسال ۱۳۳٦ یك فابریکه شیشه سازی بسرمایه ابتدائیه (۱۰۰۰۰۰۰۰) افغانی در کابل تاسیس شده که این فابریکه رایکی از تجارمنور وحساس مزارشریف بسرمایه شخصی خود تاسیس نموده فابریکه مذکور عنقریب درچهلستون کابل بکار خواهد افتید . همچنان موسسهٔ کوچك صناعتی بنام مؤسسهٔ پلاستیکی قندهار درسال ۱۳۳٦ از طرف یک تاجر قندهاری بسرمایهٔ ابتدائی (۱۰۰۰۰۰) افغانی تاسیس شده که محصول آن عبارت از ظروف وسامان پلاستیکی می باشد .

یک شرکت دیگر بنام (دیوتاره اودلولمیتد شرکت) بسرمایه (۲۰۰۰۰۰۰) افغانی در کابل تاسیس شده که این شرکت نیز جنبهٔ صناعتی داشت. بنیان ، جراب ، بند بوت وامثال آن را تهیه می نماید.

مؤسسهٔ دیگری بنام (د ملگر و لمیتد شرکت) نیز تاسیس گردیده که مرام آن صدور قالین افغانستان بخارج است وعجالتاً این شرکت به سرمایهٔ ابتدائی (۱۲۰۰۰۰۰) افغانی بکار افتیده با تقویت بیشتر راجع به اصلاح وانکشاف امور بافت دیزاین ، رنگ وغیره قالین افغانی نیز تشبثاتی خواهد نمود.

درسال ۱۳۳۶ شرکت دیگری برای صدور پوست بزی و گوسفندی افغانستان که از جمله اقلام مهم صادراتی مملکت می باشد بسرمایهٔ ابتدائی (۲۰۰۰۰۰۰) افغانی در کابل تاسیس شده است.

شق ترانسپورت:

برای فراهم شدن تسهیلات ترانسپورتی وتسریع حمل ونقل درسال ۱۳۳۶ هفتاد شرکت ترانسپورتی در نقاط مختلفهٔ مملکت تاسیس و شروع بکار نموده اند وعبارت از شرکت های ذیل می باشد :

۱ـ دکمال ترانسپورت بسرمایه	(۲٤۰۰۰۰۰)	افغانی
۲ـ دخوگیانی « «	(۲۹۰۰۰۰۰)	«
۳ـ داحمدآباد « «	(۲٤۰۰۰۰۰)	«
٤ـ دشمالی « «	(۳۰۰۰۰۰۰)	«
۵ـ دکاپیسا ترانسپورت	(۳۵۱۰۰۰۰)	«
٦ـ د ابراهیمی «	(۳۲۰۰۰۰۰)	«
۷ـ د احمدشاهی «	(۲٤۰۰۰۰۰)	«
۹ـ داحمد زائی پښتون «	(۲٤۰۰۰۰۰)	«
۱۰ـ دقطغن ترانسپورت	(۵۰۰۰۰۰۰)	«
۱۱ـ د زوبان «	(۲٤۰۰۰۰۰)	«
۱۲ـ دغرابو سهامی شرکت	(۲۵۰۰۰۰۰)	«
۱۳ـ دکریمی ترانسپورت «	(۲۰۰۰۰۰۰)	«
۱٤ـ دهرات اتحادیه ترانسپورت	(۲٤۰۰۰۰۰)	«
۱۵ـ دکابل ترانسپورت شرکت	(۲۵۰۰۰۰۰)	«
۱٦ـ د اقبال « «	(۲٦۰۰۰۰۰)	«
۱۷ـ دشیرین « «	(۲۵۰۰۰۰۰)	«

انتظار میرود برای تاسیس بیشتر آنها نیز اقداماتی صورت بگیرد.

چهارم ـ وضع قوانین و تعلیماتنامه: ـ درسال ۱۳۳٦ توجه واهتمام کامل بر مسائل قوانین و تعلیماتنامه ها مطابق اساسات بین المللی وبرنسبتهای حاضرهٔ جهان وزارت تجارت را جلب نمود وزارت تجارت برای اینکه کلیه جریان امور تجارتی و اقتصادی مملکت برطبق مرامهای بین المللی ومقتضیات کنونی تنظیم گردد سعی نمود تا حتی الامکان اعمال و حرکات تجارتی و اقتصادی مردم را در تمام شقوق تحت نظم وقوانین حقوقی کاملتری ترتیب و انسجام بخشد. لهذا در سال ۱۳۳٦ در تشکیلات عمومی وزارت تجارت مدیریتی بنام مدیریت عمومی احصائیه وتدقیق و مطالعات جدید تکلیف نمود که این مدیریت دارای شعب مختلفه علمی

مثل شعبهٔ احصائیهٔ شعبهٔ تدقیق، شعبه تدوین قوانین، شعبه ترجمانی و شعبه نشرات و کتابخانه بوده هریک شعبات مطابق ارتباط وظیفه وی بانجام اموری موظف گردیده اند که بیش از پیش اساسات و پرنسیپ های حقوقی و مدنی و علمی را تاجائیکه تطبیق آن ممکن باشد درامور مربوط تمثیل نمایند. مثلاً شعبهٔ احصائیه این تشکیل که در سال ۱۳۳۶ سعی نموده است بهرهنمای و کمک متخصصین داخلی و مشاورین احصائیه بین المللی (یونو) اساسات تنظیم و ترتیب احصائیه تجارتی و تولیدی مملکت را تاجائیکه به آن مربوط است با احصائیه های بین المللی وفق بدهد سیستم های جدید و عام المنفعه احصائیه وی را در شقوق احصائیه اساس کار قرار داده و برای اینکه سیر ترقی و تکامل وضع تجارت مملکت معمولاً از روی احصائیه ها، ارقام و اعداد بخوبی معرفی شود نشر بلتن ها و رساله های ماهوار، سه ماهه و یکساله احصائیه را روی دست گرفته احصائیه چهار ساله (از ۳۰-۳۴) را بطور رساله طبع و بدسترس استفادهٔ علاقمندان قرار داده است همچنان درین سال شق احصائیه کوشش کرده تا تمام احصائیه های مربوط را بطرز کود بین المللی که درامور احصائیه اهمیت زیادی داشته و از طرف تمام ممالک جهان قبول شده است تحول بدهد که درین امر نیز توفیق کاملی نصیب شده است.

هکذا توسط شعبهٔ تدقیق و مطالعات این تشکیل جدید که آنهم دارای سه شق علمی و مسلکی می باشد زمینهٔ مطالعه اساسات و پرنسیپ های موجوده تجارتی و اقتصادی بین المللی فراهم شده و تحقیقات مزیدی برای دانستن و گرد آوردن مقررات و سیستم های تجارتی و اقتصادی ممالک راقبه جهان و مخصوصاً ممالک همجوار بعمل آمده باین معنی که دوسیه های بنام هر مملکت وضع و مطالعاتی درخصوص طرز و طریقه های تجارتی کانترک های «قرارداد» تجاتی ممالک بایکدیگر صورت گرفته است و در شق تدوین قوانین شعبه مذکور قوانین و مقررات بین المللی بیش از بیش درامور تجارتی، اقتصادی، صناعتی و امثال آن گرد آورده شده و برای اینکه امور تجارتی مملکت هم بیشتر و کاملتر از حمایت های حقوقی و قانون برخوردار گردد پروژه های تدوین چهار قانون جدید مثل قانون سرمایه گذاری خارجی در افغانستان، قانون ثبت علائم تجارتی، قانون اطاقهای تجارت و اصولنامه محاکم تجارتی ذریعهٔ کمیسیون های باصلاحیت علمی و حقوقی روی دست گرفته شده و بعضی از آنها تدوین و برای طی مراحل قانونی آماده گردیده. همچنان برای اینکه زمینهٔ مطالع و تتبع در امور تجارتی اقتصادی و امثال آن بیش از بیش مهیا گردد شالوده تاسیس یک کتابخانهٔ کاملاً مجهز و عصری در وزارت تجارت ریخته شده است.

پنجم: توجه وزارت تجارت در سال ۱۳۳۶ بیشتر به مسئله توازن بیلانس تجارتی مملکت از لحاظ تنظیم و ترتیب امور وارداتی و صادراتی کشور و استقرار ارقیم و اصلاح امور واردات و صادرات مملکت معطوف بوده و کوشش شده است با عقد قراردادهای مبادله اموال با ممالک خارجی و وضع مقررات داخلی کمک در راه انکشاف امور صادرات، دادن کریدیت ها، مراقبت از سورت و ستندرد مواد صادراتی و امثال آن که تا کنون درجای ذکر گردیده حتی الامکان بیلانس تجارتی مملکت متوازن گردد همچنان سعی شده است به کمک موسسات مربوط بازارهای جدید استهلاک برای اموال صادراتی مملکت کشوده شود تا روز بروز به مقدار صادرات مملکت افزایش بعمل آید.

همچنان اقدام دیگر وزارت تجارت که در اینجا قابل تذکر است موضوع سعی و انهماک بر استقرار رقیم میباشد البته منظور از استقرار رقیم همانا قیمت های مواد وارداتی از خارج است که در سال ۱۳۳۶ سعی شده حتی الامکان استقرار و موازنه در قیمت های مال التجاره وارداتی بوجود آید چنانچه اقدامات در تثبیت و تعین نرخها، تثبیت فیصدی منافع، کوشش برای تشویق تجار بغرض خرید و تهیهٔ مال التجارهٔ وارداتی از ممالک مبداء

یا ممالک اصلی استحصال و کمپنی های عمده تولیداتی بصورت راست و بدون وساطت دستهای متعدد تجارتی ، کنترول بل ها و بجک های مال التجاره وارداتی ذریعه شعبات کنترول نرخها تنظیم واردات، تاسیس شرکت های وارداتی رخت، تهیه وسائل وعوامل وفرت عرضهٔ مال التجاره، کمک ومساعدت درتشریع وتنظیم کارهای دیپوی تعاونی، کمک ومساعدت بشکل دادن کریدیت های طویل المدت بمنظور تکثر تولیدات وتزئید صادرات مملکت وامثال آن درامر استقرار و موازنه نرخها موثر بوده ودرحالیکه وزارت تجارت بنابر نداشتن ذخائر کافی اسعاری نتوانسته است اسعار خریدمال التجارهٔ وارداتی را کاملاً ومطابق احتیاج روزافزون مواد مذکور به تجار بدهد با اقدامات وتدابیریکه درتهیهٔ عوامل وفرت عرضهٔ مال التجارهٔ ازراه عقد قرارداد های مبادله اموال وفراهم نمودن مقدار مال کافی ذریعه تصدیهای دولتی، انحصارات وغیره گرفته شده است از یک طرف عدم مساعدتی را که در قسمت توزیع مستقیم اسعار به تجار موجود است جبیره کرده وقسمت زیاد باحتیاج وارداتی مملکت ذریعه همان مبادله های اجناس وارد گردیده واز جانب دیگر از بلند رفتن فوق العادهٔ نرخ اسعار وبالنتیجه نرخ مال التجارهٔ وارداتی جلوگیری نموده که این عوامل مسلماً در استقرار و موازنه نرخها اثر مستقیم وغیر مستقیم وارد است .

کمکیکه درسال ۱۳۳۶ برای تکثر تولیدات ،حمایت از مستحصلین وتزئید صادرات بعمل آمده دادن تقاوی وکریدیت به بعضی از موضوعات صادراتی وصناعتی وغیره بوده که بطور عموم عبارت ازمبلغ (۱۱۰۰۰۰۰۰) افغانی میباشد که مبلغ(۷۴۰۰۰۰۰) افغانی تقاوی برای تقویهٔ تولیدات وازدیاد صادرات پنبه از طریقهٔ شرکت اتحادیه پنبه قندوز ومبلغ (۳۰۰۰۰۰۰) افغانی برای تقویه وحمایت مستحصلین قره‌قل وتزئید صادرات قره‌قل ازطریقه شرکت قره‌قل ومبلغ(۹۰۰۰۰۰) افغانی برای تقویه وتشویق امور صناعتی ولایت مزارشریف ازراه شرکت (صناعتی مزار شریف و(۷۰۰۰۰۰) افغانی از راه شرکت صناعتی ماشینکاران مزار شریف داده شده است .

همچنان موضوع دیگریکه درجمله کارها وفعالیت سال ۱۳۳۶ وزارت تجارت قابل ذکر می باشد موضوع محاکم تجارتی و برقرار نمودن وتامین عدالت اجتماعی درکلیه امور متنازع فیهٔ تجارت می باشد که وزارت تجارت توسط محاکم ثلاثه تجارتی باین موضوع بیش از بیش ترتیب اثر داده است و هم وهیم اصولنامه محاکم تجارتی راطوریکه قبلاً ذکرداده شد امسال تحت تدوین گرفته ودعاوی تجارتیکه در خلال سال ۱۳۳۶ درسرتاسر مملکت درمحاکم تجارتی آنها ارائه گردیده عبارت از ۲۰۰ فقره دعاوی بوده که منجمله به(۱۷۱)فقرهٔ آن بعد ازرسیدگی فیصله های قانونی صادر گردیده است همچنان وزارت تجارت درخلال سال ۱۳۳۶ ازجریان عمومی کار موسسات تجاریه وامثال آن از لحاظ مقتضیات اداری وغیره ذریعه هیات تفتیشی تشکیلات تفتیشی ومراقبت این وزارت بازرسی های لازمه بعمل آورده ووقتاً فوقتاً هیات سیار خود را به نقاط لازمه ولایات نیز فرستاده ومنجمله ازکار های بنادر ترانزیتی قزل‌قلعه کلفت وغیره نیز بازرسی های لازمه بعمل آورده وعلاوتاً هیات مطالعاتی را برای کسب معلومات ومطالعات درباره مسائل عمومی تجارتی ،تولیداتي وضع اقتصادی مردم وغیره به‌اطراف وولایات مملکت نیز فرستاده است

امور ریاست انکشاف دهکده

ریاست انکشاف دهات که ـ از چند سال باینطرف مطابق پروگرامهای اصلاحی و انکشافی حیات بشری ملل متحد در افغانستان تشکیل گردیده و در خلال تشکل خود همیشه بر اساس پروگرامهای امدادی بین المللی به اقدامات و تشبثاتی برای بالا بردن سویه زندگی و حمایت های صحی و رهنمائیهای تخنیکی و زراعتی، تعلیم و تعلم اطفال و کلان سالان دهات و امثال آن سعی و مجاهده نموده. این ریاست دارای یک شورای عالی می باشد که ریاست شورای عالی آنرا بناغلی صدراعظم به عهده دارند. بناغلی وزیر تجارت در عین حال بحیث معاون رئیس شورای عالی موسسه مذکور موظف است همچنان این ریاست دارای یک کمیته انکشافی است که اعضای آن بحیث نماینده از طرف وزارت های مربوط مثل وزارت تجارت و وزارت معارف، وزارت صنایع و معدن و وزارت زراعت، وزارت صحیه و بعضاً وزارت داخله تعیین میشوند. تشکیل عمومی اداری ریاست موصوف ذیلاً معرفی میگردد:

تشکیل:

رئیس دهکده	به رتبه (اول)	ع ص محمد رسول یونسی بحیث کفیل
معاون ریاست	« (۲)	بناغلی محمد کریم (صمیمی)
مدیر اداری	« (٤)	« محمد ناصر کفیل
« محاسبه	« (٤)	« عبدالقیوم بحیث کفیل
« نشرات و مجله	« (٤)	« (صحرائی)
« ارتباط خارجه	« (٤)	« محمد عمر بحیث کفیل
« تفتیش	« (٤)	« عبدالغفور
« عملیات پروژه	« (٤)	« محمد عظیم (زائر) کفیل
« تعمیرات	« (٤)	. . .
« تربیه نونو	« (٤)	« غلام احمد کفیل

مامورین پروژه بلاک شیوکی وچهار آسیاب:

مدیر تربیه	برتبه (٤)	ص میر محمد اسمعیل کفیل
« معارف	« (٤)	« محمد آصف کفیل
« صحیه	« (٤)	دکتور سید مرتضی کفیل
« صنائع روستائی	« (٤)	. . .
« بهبود اجتماعی	« (٤)	. . .
« کوپراتیف		ص محمد نعیم
مدیره بهبود اجتماعی زنانه	« (٥)	پیغله نفیسه « شائق »
مدیر زراعت	برتبه (٤)	. . . .

مامورین بلاک لوگر:

مدیر عمومی	برتبه (۳)	ع عبدالرؤف
« بهبود اجتماعی	« (٤)	ص سعدالدین (بها)
« زراعت	« (٤)	عبدالحمید (متخصص)
« معارف	« (٤)	. . . .
« صحیه	برتبه (٤)	ص وکیل احمد کفیل

مدیر تربیه	بورتبه	(٤)	...
« کوپراتیف	«	(٥)	...
« بهبود زنانه	«	(٥)	...
مدیر صنایع روستائی	«	(٤)	...

امور انکشاف دهکده

الف شق معارف دهکده:

برای تعلیم وتعلم اولاد دهات ازطبقه ذکور واناث وهمچنان طبقه کلان سالان مکاتب آتی تاسیس گردید:

۱ـ مکتب نسوان شیوکی:

این مکتب که درین اواخر تاسیس شده است عجالتاً دارای ٤ صنف ابتدائیه و۷۰ نفر متعلمه می باشد که درین مکاتب علاوه برامور تعلمی درحصه کار های دستی وامورمنزل ترتیب صیح رخت شویی وغیره نیز تدریس شده است.

۲ـ مکتب نسوان بینی حصار:

درین مکتب که درسال ۱۳۳٦ افتتاح شده باداشتن پروگرام تعلمی فوق دارای دوصنف و٤۷ نفر متعلمان می باشد.

علاوه برمکتب مذکور درینجا یك کورس اکابر نیز تاسیس گردید که تمام پروگرام آن مطابق پروگرامهای موثر دهات تعقیب شده است.

۳ـ مکتب نسوان چهار آسیاب.

این مکتب دارای سه صنف ابتدائیه بوده وتعداد طلبات آن بطور عموم ٦۳ نفر بوده برعلاوه برای اینکه اناث کلان نیزازسواد خوانی بهرمندشوند دربنده یك کورس اکابر نسوان دائر گردیده که درآن عجالتاً ۱۵ نفرزن مشغول سواد خوانی وغیره شده اند.

٤ـ مکتب نسوان کمری:

مرکزعرفانی دیگریکه برای توسعه علم ودانش درطبقه نسوان ازطرف ریاست دهکده تاسیس گردیده مکتب نسوان کمری است که تعدادطلبات آن عجالتاً به (٥۲) نفرمیرسد.

ب ـ مکاتب دهاتی:

همچنان مکاتب دهاتی نیزدرسالهای اخیردردهات شیوکی، سهاك، قلعه آدم خان، قلعه حسن خان، قلعه بهفلك، بینی حصار، قلعهٔ شینه تاسیس گردیده که اکثراین مکاتب دارای یکی ویادو صنف ابتدائی بوده بطورعمومی درآنها به تعداد (۱٦۰) نفرمتعلم مشغول درسی خواندن استند.

هکذابرای باسوادساختن اشخاص مسن این دهات ٥ کورس اکابر دردهات مذکور تاسیس شده که عجالتاً ٥٤ نفردرتمام کورسهادرس میخوانند.

٥ـ کورس اکابردیگر دردهات قلعه حسن خان علیا، نیازی، خاندر، قلعه بذلك وشیوکی دورهٔ تعلیمی خود را بپایان رسانیده وبه تعدادمجموعی ۳۸ نفر راباسواد ساخته است. وهم برای اینکه وسایل وعوامل انتشار علم ودانش دربین اهالی دهات مذکور فراهم گردد درپهلوی این مراکزعلمی مراکزاجتماعی نیز تاسیس گردیده است.

دوم ـ شق زراعت دهکده:

درسال ۱۳۳٦ شعبه دهکده به کمك وزارت زراعت وموسسهٔ غذاوزراعت بین المللی سعی کرده است مردم را به زراعت عصری آشنا ساخته راجع بامور بیطاری، استعمال آلات جدید زراعتی، تربیه وپرورش مواشی، تخم پاکی، استعمال دانهای کلان درو، امور باغداری، مجادله باحشرات، غرس اشجار، قوریه سازی، پیله وری وامثال آن توجهٔ مردم راجلب وکم کم آنهارا به عملی نمودن این مسائل درامور زراعتی وغیرهٔ آنها آشنا ومفید گرداند چنانچه به تعداد صدها نفر ازاهالی دهات مرکز شیوکی، چهارآسیاب، ولایتی، لوگر، مرکز گلزار وغیره را درامور مذکور تحت تربیه گرفته ومخصوصاً درشق پیله وری دختسران مکتب شیوکی، ولایتی، چهار آسیاب، لوگر وغیره خوبتر ورزیده شده ویك مقدار زیاد غوزه پیله استحصال نموده اند.

سوم ـ شق صحی:

ریاست دهکده درسال ۱۳۳٦ مانند سالهای گذشته همان طوریکه درراهٔ بلند بردن سطح زندگی مردم از نقطهٔ نظر فضل ودانش، زراعت، مالداری، وبسا موضوعات دیگر اجتماعی هدفهای مفیدی را تعقیب نموده درمورد وقایه صحت مردم دهات نیز پروژه های مفید وسودمندی را عملی ساخته و بوسیله شفاخانهٔ مرکز شیوکی وشفاخانه های فرعی ولایتی، قلعه حسن پایان، اودخیل، قلعه حسن خان علیا، نه برجه، مموزی ده یعقوب، نیازی، سهاك، بینی حصار، شینه، حسن خیل، بگرامی، قلعه احمدخان، تنگی سیدان، لالندر موسهی، چهارآسیاب لوگر ومربوطات آن برای فراهم ساختن عوامل حفظ الصحهٔ مادران واطفال ازامراض وتقویهٔ آنها ذریعهٔ مصرف ویتامین ودیگرادویه عصری ابراز فعالیت نموده وهمچنان زنان باردار وتولدات را دقیقانه تحت مراقبت قرارداده است که ماهانه از ۵۰۰ تا ۸۰۰ طفل را تحت معاینه های صحی قرارداده وبرای تمام این تعداد اطفال کارت های معاینه داده شده وبرای هرطفل روزانه ٤٠ گرام شیرویکدانه ویتامین وماهانه یك کلچه صابون طورمجانی توزیع کرده است وبرای تبلیغات وتعلمات صحی مردم هفته یك بار سینما های سیار تعلیمی، تربیوی وصحی را نشان داده که به تعداد صدها نفر ازتماشا آن مستفید شده اند رویهمرفته درسال ۱۳۳٦ در تمام نقاط تحت پروژه (۷۹۱۱ مرد) ۹٤۱٤۱ زن ۸۷۰۲ طفل طور مجانی تداوی و۵٦۰۵ نفر پانسمان و۲۳۳٤ طفل آبله کوبی شده است.

اقدام دیگریکه ازنقطه نظر مقتضیات صحی دردهات ۱۰ گانهٔ مذکور ودهات متعدد لوگر بعمل آمده همانا حفر چاهای متعدد صحی وعصری وکمپوست های متعدد، تانکهای آب فلتری مختلفه وچندین بیت الخلا می باشد وهم درخلال سال ۱۳۳٦ تخمین ۲۳۳ قریهٔ خورد وبزرگ لوگر که دارای ۱۸٦۲۱ خانه و٤٠۹۹۹ نفرمی باشد تحت عملیات وفعالیتهای سنی تیرین قرار گرفته غرض ازحفر کمپوست هارهای اهالی از کثافات کوچه ها، خانه ها، مصونیت ازمگس وتعفن وامثال آن میباشد.

پودرپاشی درزمستان سال ۱۳۳٦ در لوگر ومربوطات آن بعمل آمده است.

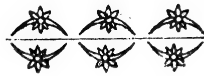
شق صنایع دستی :ـ

از اقدامات قابل تذکر دیگر ریاست دهکده درخلال سال ۱۳۳٦ اهتمام وتوجه برموضوع صنایع دستی دهات تحت پروژه می باشد که درین شق اقسام چرخه های ساده برای ریشتن پشم وپنبه ساخته شده وعملیات آن اولاً برای کارگرهای دهات فهمانده شده ومتعاقباً توسط همان کارگران درقریه جاتیکه مردم آن بابافت وریشتن شوق ومهارت داشتند انتقال داده شده وطرز استعمال ومفاد آن بایشان نیز تفهیم گردید. چنانچه

چرخه های مذکور فعلاً در اکثر ازدهات موجود وطرف استفاده قراردارد هکذا رشق دیگر صنایع دستی نیز توجه بعمل آمده و کورس نجاری فنی ورکشاب های نجاری در مرکز تربیه افتتاح شده که شاگردان دهات کنون نجاری راذریعه معلمین واستازان لائق فنی فراء میگرند وعجالتاً تمام احتیا جات مبل واثاثیه وغیره امور نجاری موسسات دهکده ذریعه همان شاگردان دهات وورکشاب نجاری تهیه میشود وروز به روز به تعداد متعلمین آن که از دهات مربوط بلاك پذیرفته میشوند می افزاید .

تعلیمات نرسنگ (پرستاری) نیز در پروگرام پروژه های دهات درسال ۱۳۳۶ شامل گردیده یك تعداد متعلمات درین شق تحصیل می نمایند که نتایج مفیدی از آن گرفته شده است .

هکذا در پروگرام تعلیمات سمعی وبصری مضامین مختلفهٔ علمی واجتماعی شامل شده ویك تعداد اشخاصیکه از بین دهاقین در امور مختلفه انکشاف دهات فارغ التحصیل شده اند برای توسعه وانکشاف مزید امور مذکور در سائر دهات بطور معلم معرفی ودر شقوقیکه تحصیل کرده اند دیگران که بطور نظری و علمی تحت تعلیم وتدریس گرفته اند که نتایج این پروگرامها نیز مفید ثابت شده است .

دکرهنی وزارت

ع،ج میر محمد یوسف

تشکیل:

وزیر	ع،ج میرمحمد یوسف
معین	ع،ص غلام صدیق
دقلم مخصوص مدیر	ص سید محسن

دمجادلې لوی مدیریت:

آمر	ع،ص محمد کریم (ضیائی)
لوی مدیر	ع،مسجدی.
داداری مدیر	ص محمد یوسف

دآګرونومی لوی مدیریت:

دلوی مدیریت کفیل	ص محمد یاسین (مایل)
دفارمونو مدیر	ص حسن علی (زارع)
دزنبور عسل اوپیله وری مدیر	ص خواجه عبدالرؤف.
دمرکزی فارم مدیر	ص محمد حکیم

دحیواناتو دروزنې او بیطاری لوی مدیریت

آمر	ع،ص دادمحمد
دبیطاری مدیر	ص میرک شاه (شریفی)

دنشراتو لوی مدیریت :

لوی مدیر:	....
مدیر	ص حسن (پرویز)
دکرهنی دمجلې مسئول مدیر	ص محمد شریف (نسیم)
دقوانینو دمدیریت غړی	ص غلام محمد (فضلی)
دکتابخانی مدیر	....

دخارجه چارو دارتباط لوی مدیریت:

لوی مدیر	ع،غلام نقشبند.

داداری لوی مدیریت:

لوی مدیر	ع،عبد القدیر.
د محاسبې اولوازمو مدیر	ص عبدالاحد.
دپلان دمحاسبې مدیر	ص،محمد عباس
دترانسپورت مدیر	ص،مسجدی.
دپانو مدیر	ص.غلام حسین
داتېي مدیر	ص،محمد ا امر
دېښمی دمحاسبې مدیر.	....

امور وزارت زراعت

وزارت زراعت که جهت بهبود وضع زراعت و حیوانداری مملکت مصروف فعالیت میباشد در اطراف اصلاح وتوسعه وتقویهٔ زراعتی وحیوانداری وسائلی را میخواهد بدسترس زارعین بگذارد که درحاصل فیجریب زمین وفیرأس حیوان تزئید بعمل آید. برای رسیدن به این هدف وآرزو لازم میافتد که تخم خوب حیوان بهتر با استفادهٔ زارعین قرار داده شده ونبات و حیوان آنها بمقابل امراض وآفات حفاظه شود. باین منظور تاجائیکه وسائل موجود گردیده هرساله تخم، نهال خوب، حیوان بهتر طبق شرائط محیطی بدسترس زارعین گذاشته شده و از طرز زراعت و حیوانداری بآنها کمك ومستقیماً ازامراض وآفات زراعتی ایشان جلوگیری شده است.

اما چیزیکه در برآورده شدن آرزو های زارعین ودر بهتر گردانیدن نباتات وحیوان مملکت بیشتر اهمیت دارد قبول و تطبیق نمودن رهنمائی های وزارت زراعت ازطرف زارعین است تادرامور زراعت ومالداری ازآن پیروی نمایند.

اگرچه مسائل زراعتی تحت کنترول نیامده ودرهرجا شرائط جداگانه را ایجاب میکند و هرمنطقه ازخودحیوان ونبات مخصوص داردکه ازعوامل خارجیزود متاثرمیشوند امابازهم برای اینکه ازتجارب ومطالعات علمی نتیجه مثبت گرفته شود وزارت زراعت جهت بهتر ساختن جنس نبات وحیوان در بعضی ولایات تجربه گاهائی را تأسیس نموده که هم انواع نبات مختلفهٔ خارجی وازخود منطقه تحت تجربه قرارگرفته وازآنهائیکه باثرتجارب وانتخاب تخم ذریعهٔ متخصصین نتیجه مثبت گرفته شده بالترتیب باستفادهٔ زارعین محیطی گذاشته شده وروز بروز زارعین باثررهنمائی متخصصین ومامورین توسعهٔ زراعت به ترتیب بهترساختن طرز زراعت واستعمال بعضی آلات مفید آشنا شده وامیداست که درآینده این موضوع سرتاسر مملکت توسعه پیدا کرده ودرحاصلات بهبودی رخ بدهد ودرعین حال باثر مجادله برضد امراض وآفات زراعتی وحیوانی دامنهٔ سرایت امراض کم وازآن جلوگیری بعمل آید.

تجربه گاه مرکزی

الف- قوریه علی آباد:

اول- درقسمت اشجار:

۱- نهال مثمر پیوندی وزینتی که به مردم توزیع گردیده (۸۶۰۰) اصله

۲- نهال پیوندی ازقبیل: شفتالو، آلو بخارا وناك خارجی واکاسی که موجود است ۶۰۰۰ اصله.

۳- یك اندازه زمین که درظرف سال ۳۶ جهت بذر تخمیانه تهیه وآماده شده درابتدای سال ۱۳۳۶ مقدار تخمیانه بذر گردیده وبه تعداد (۳۱۱۵۹) اصله نمو کرده اند که ازجملهٔ اشجار مثمریك تعداد آن برای پیوند آماده گردیده وهم مقدار دوازده سیر تخم درفصل تیرماه بزمین مذکور بذر گردیده که یك تعداد زیاد وقابل اطمنان نمو کرده اند.

۴- به تعداد (۶۰۰۰) اصله نهال سیب، زردآلو، آلو بخارا وغیره از بهترین انواع خارجی پیوند شده اند که نتیجه آنها کاملاً اطمینان بخش میباشد دراوائل سال ۳۷ مقدار سیزده و نیم سیر تخم خسته اشجار مثمر وزینتی بمقصد ازدیاد نوع بذر گردیده.

دوم- درقسمت حبوبات، غله جات وسبزیجات :

بهمکاری متخصصین موسسهٔ بین‌المللی امریکا (I,C,A) اقدامات ذیل بعمل آمده :

۱- پنج نوع گندم‌خارجی‌جدید به‌مقصد تجربه بذر گردیده که نتیجه خوبی داده اند .

۲- پنجاه ودونوع جواری که چهار نوع آن از دوسال باینطرف تحت‌تجربه میباشد تجارب دوره سوم آن درسال ۳۷ دوام داده می‌شود وازجمله (۴۸) نوع آن که جدیداً تحت تجربه قرار گرفته (۳۸) نوع آن درسال اول تجربه نتیجه مثبت داده یك قسم دیگر ازین جواریها که دانه های خورد سفید داشته وبنام برنج موسوم است‌اصلا از جرمنی تورید گردیده که آنهم در دوره‌اول تجربه قرار گرفته این جواری بقسم برنج پخته ومصرف‌می‌شود.

۳- هفت نوع کاهوی خارجی که از مدتیست تحت تجربه میباشد نتیجه خوب داده ویك مقدار کافی تخم آنها جهت توزیع آماده شده است .

۴- شبت فرانسوی، انواع لوبیا ودونوع بادنجان‌سیاه، ازدوسال باینطرف تحت تجربه قرار دارد

۵- شش نوع کدوی خارجی که‌از دوسال باینطرف تحت‌تجربه قرار داردنتیجه‌خوب‌داده‌اند نسبت بکدوی مروجهٔ وطنی لذیذ تر وشیرین تر بوده و از آنهایك مقدار کافی تخم جهت توزیع آماده گردیده است

۶- شش نوع کلم‌گلدار سبز امریکائی وکلم‌دوبه‌ئی ویك نوع مرچ ترکی وسه نوع لبلبوی‌قندی تحت تجربه میباشد ،

سوم- تخم گیری انواع گلها:

یك تعداد انواع گلهای داخلی وخارجی در گلخانهٔ تجربه گاه وهم در زمین های مزروعی تحت تربیه میباشند که‌همه ساله یك‌مقدار تخم کافی وقلمه آنها بدسترس شوقمندان گذاشته شده میرود .

قوریه گذر گاه :

۱- نهالهائیکه درطول سال ۱۳۳٦ ازتخم بدست آمده	(۲۳۷۷٦)	اصله
۲- « « « پیوند شده	(٥٦۲٥)	»
۳- « « « توزیع گردیده	(٤۳۷۱)	»
٤- « برای سال ۱۳۳۷ آماده پیوند میباشند	(۲۸۰٦٥)	»
٥- از جمله (٥٤۸٦۲) اصله نهال قابل توزیع در سال ۳۷ توزیع شده	(۱۰۰٦۷)	»

قوریهٔ پغمان :

»

۱- نهالهائیکه‌ازتخم بدست آمده (۲۰۳۰)

۲- نهال های قابل توزیع ازقبیل ناجو،ارغوان،ارچه موریان، بلوط،اکاسی‌وغیره(۷۹۱٤)اصله که‌از آن جمله(۳۸٤) اصلهٔ آن درابتدای سال ۳۷ توزیع گردیده.

۳- نهال های توزیع شده سال ۱۳۳٦ از قبیل ناجو، ارغوان، بلوط،اکاسی (۲٤۲٦) اصله

٤- به یك انداره زمین مقدار (۲۷) سیرخسته شفتالو،زرد آلو، بادام و (٦۰۰۰) دانه چار مغز در تیرماه سال ۱۳۳٦ بذرشده که درابتدای سال ۳۷ نتیجه نموی آنها قابل اطمینان است .

قوریهٔ دارلامان:

۱ - نهال هائیکه ارتخم بدست آمده (۱٦۰۹۹) اصله

۲ـ نهال های قابل پیوند (۱۰۰۰) »
۳ـ » » پیوند شده (٦۳۰) »
٤ـ » قابل تزیع (٦۲۵) »
۵ـ نهالهائیکه مستقیماً از طرف وزارت زراعت بسال ۱۳۳۷ درتپهٔ مقبره، تنگ‌غارو، تپه‌قرغه، سرك کودامن، سرك میدان هوائی‌والحاقیهٔ تعمیرات‌تربیه حیوانات غرس شده بتعداد چهل هزار اصله می رسد.

يك‌مقدارتخم جواری نوع‌زودرس خارجی ازطرف زراعت‌به مقصدترویج به‌اهالی چهاردهی توزیع گردیده که ازطریق بذروتربیه‌آن بمردم هدایت داده شده.

تربیهٔ کرم پیله:-

برای اینکه دراقتصاد زارعین برعلاوهٔ مشاغلی زراعتی، کمکی شده‌بتواند، ازچند سال باینطرف يك دستگاه تربیه پیله به‌کمك شرکت قند بغلان که تحت نظر متخصصین (اف- ای- او) مربوط وزارت‌زراعت تاسیس گردیده‌وهم يك‌دستگاه دیگر درمرکز کابل افتتاح‌شد که ازین دو مرکز تخم بهتر بدسترس علاقه‌مندان گذاشته‌شده ومی‌شود .

درسال۱۳۳٦ برای حصول تخم‌انتخاب‌ازمرکز بغلان (۷٦۲۹) جعبه،از دستگاه مرکزی (۳۵۸۸) جعبه‌جهت‌رفع احتیاجات مردم(۳۹۱) جعبه‌تخم مادری‌نیز دردستگاه مرکزی تهیه‌گردیده است. اگر چه استحصال سال۱۳۳٦ نسبت‌به‌سال ۳۵ بیشتر میباشد امابازهم‌رفع احتیاجات زراعتی راکه روز بروزدامنهٔ تربیه‌کرم پیله‌درمملکت روبتوسعه میرود پوره‌کرده‌نمیتواند مگراینقدر میتوان‌گفت که استحصال‌تخم درین دودستگاه بصورت صحیح ودرست بدست می‌آیدکه ازهرحیث قابل‌اطمینان است.

همچنین‌درخت توت‌جاپانی که برای تربیهٔ‌پیله بهترین نوع توت است برای ازدیاد آن‌نیز ترتیباتی اتخاذ‌گردیده چنانچه درسال ۱۳۳٦تنها دربغلان ازطرف شرکت واهالی به تعداد (۱٤٤٦۰۰۰) قلمه و(۱۲۰۰۰۰) نهال‌پیوندی موجودوتحت تربیه میباشد که‌این نهال ها همیشه بدسترس علاقه مندان گذاشته می‌شود.

تربیه زنبورعسل:-

درسال۱۳۳٦ برعلاوه مرکزکابل درولایت ننگرهارنیزمرکززنبورعسل افتتاح گردیده يك تعداد فامیلی زنبورعسل درسال۱۳۳٦ درگلباغ که‌از حیث‌آب وهوابرای زنبورداری مساعد است تحت تربیه گرفته‌شده که‌فعالیت زنبورهای عسل‌طوریکه درجریان سال‌ملاحظه گردید درگلباغ بیشتربوده درامور تربیه زنبورعسل‌که استفاده مردم‌بیشتر گذاشته شود ترتیباتی ازطرف وزارت زراعت گرفته شده‌که بمرورایام توسعه‌یافته‌وبذوق مندان توزیع خواهدگردید. چنانچه درابتدای سال۳۷ يك‌تعداد گروهای زنبورعسل که‌در ننگرهار تکثیریافته‌اند بمرکززنبور داری‌گلباغ نقل‌یافته وتحت‌تربیه گرفته‌شده‌اند.

تربیه حیوانات :-

درمرورسال ۱۳۳٦تاآخر جوزای۱۳۳٦ اقداماتی‌که‌درتربیه حیوانات بعمل‌آمده‌ذیلاخلاصه‌می‌شود:-

۱ـ گوساله های دورگهٔ جنس‌فریزی که بدست‌آمده (۳۸) فرد
«-۸ » روسی » » (٤) »

۳- بره‌های‌جنس خالص غلجائی	«	«	(۳٦)	راس
٤- « « مرینوس	«	»	(۸٥)	«
٥- « دورگه مرینوس	«	«	(۱۱)	«
٦- کره‌جنس خالص اسپروسی	«	«	(۷)	«
۷- « دورگه	«	«	(۱)	
۸- چوچه‌مرغ های‌نوع خارجی که به ذوق‌مندان توزیع گردیده			(۱۰۸٤)	قطعه
۹- تخم‌مرغ‌انواع خارجی که‌جهت چوچه‌کشی بمردم توزیع شده			(۱۲۷۱)	دانه

عملیات درلابراتواراه‌راض وآفات‌زراعتی:

برای‌اینکه درباره‌مجادله عمومی امراض زراعتی، وزارت‌زراعت بیشتر کامیابی‌حاصل کرده‌بتواند درظرف سال۱۳۳٦ متخصصین (آی،سی،ای،) و(اف،ای،او) وداخلی‌که دراطراف ونواحی کابل‌ودیگر ولایات‌به مشاهدات ومطالعات خویش‌دوام داده‌اند نمونه‌های امراض مناطق مختلفه را جهت تشخیص لابراتواری بمرکز باخود آورده‌اند که‌تمام‌آنها تحت‌مطالعه قرار گرفته ومنجمله‌نمونه‌های مذکور(۳۲) نوع‌آن تشخیص ومتباقی‌آن تحت‌معاینه لابراتواری میباشند.

عملیات درلابراتوار واکسین سازی:-

الف- مقداروا کسین هائی که‌در لابراتوار مرکزی‌درسال۱۳۳٦ تااوائل سرطان۳۷ تهیه گردید:-

۱- واکسین مرغ‌مرگی برای		(۱٤٦۲۰۰)	قطعه
۲- « بلک لیک	«	(۸۰۵۷۰)	حیوان
۳- « بلک‌دیزیز	«	(٥۰۰۰)	«
٤- « انتروتکسیما	«	(٤۰۰۰)	»
٥- « انترکس	«	(۱٦۰۰۰)	«
٦- « پاسترولا	«	(۳۲۲۲۰)	«
حیواناتیکه درمعاینه‌خانه مرکزی علی آبادتداوی گردیده اند		(۱٤۹۱)	حیوان

لابراتوارتکنالوژی:-

تاسیس‌این لابراتواررا که درسال گذشته خاطر نشان شده‌درسال۱۳۳٦ باتمام‌لوازم وآلات مجهز وشروع بکارنموده است که‌دران یك‌مقدارانواع مختلف‌پشم گوسفند مملکت تحت مطالعه گرفته شده وراجع بخواص پشم‌مطالعات دقیقی‌صورت گرفته‌است.

تجزیه نمونه‌های پشم‌جنس گوسفندهای افغانی که‌درلابراتوار بعمل‌آمده نشان میدهد که خواص فزیکی‌آنها تماماً بداخل چوکات پشم‌قسم‌بافت قالین، گلیم وغیره‌خوب مطابقت دارد طول الیاف پشم گوسفندهای بلوچی، غلجائی، عربی، قندهاری، قره‌قول، هزارگی،مطابقت بمعیاریکه برای‌نساجی بکار میرود دارامیباشند جنس‌گدك بدخشان دارای‌نفیس ترین پشم‌الیاف- موی‌است که ۸۱فیصد الیاف پشم آن‌مرکب ازالیافی است‌که قطراوسط آن(۱۹،٦) مایکرون میباشد جنس‌بلوچی ٦۹فیصد پشم آن از الیاف‌نسبتاً درشت‌تر باقطر اوسط (۲٥،٤) مایکرون ساخته شده‌است.

مجادلهٔ امراض و آفات زراعتی

الف-مجادله:-

۱- بمقابل آفات جولاگک درسال ۱۳۳٦ در کاریز میر- آهنگران- الغوئی پغمان، مرکز کابل ونواحی آن (۵۷٤٤۷) اصلهٔ درخت ادویه پاشی گردیده وازابتدای سال ۳۷ تاکنون ادویه پاشی دوام دارد.

۲- بمقابل مرض خاکسترك تاك بمربوطات حکومت کوهدامن- کاریز میر، الغوائی (۳٤۹۲۸۵) اصله تاك درسال ۱۳۳٦ ادویه پاشی شده است ودرسال ۱۳۳۷ تاکنون ادویه پاشی دوام دارد.

فعالیت درقسمت تجارت:-

طوریکه باثر مشاهدهٔ متخصصین ظاهر گردیده بود زراعت گندم دربعضی نقاط بمرض سیاقساق مبتلاء بوده برای اینکه درینقسمت تجاربی بعمل بیاید دروقت بذر گندم درنقاط مختلف ولایت کابل یك یك مقدار گندم ضدعفونی شده بذر گردیده- طوریکه متخصصین مربوطه اپورمیدهند نموی گندمهای مذکور خوب بوده وحاضراً نتیجه آنها اطمینان بخش میباشد همچنین به تعداد (۱۸) نوع مرض نباتی باثر سروی در کابل ونواحی آن تشخیص گردیده.

مجادله امراض حیوانی:-

۱- مجادله برضد بلك لیك درکابل ومربوطات آن	(۲۲۵۲۳)	حیوان
۲- مجادله برضد مرغ مرگی درکابل ومربوطات آن	(۱٤۰۵۷)	قطعه
۳- مجادله برضد کرم جگر گوسفند درکابل ومربوطات آن	(٤۷۹۱)	راس
٤- مجادله برضد طبق درکابل ومربوطات آن	(۲۹٦۹)	حیوان
۵- « « پاسترولا « ومربوطات آن	(۲٤٤۸)	حیوان

٦- مجادله برضد کنهٔ حیوانی ذریعه طیاره درچمن کته پلوان بینی حصار.

پروژهٔ انکشاف دهات:

پروژهٔ انکشاف دهات که یك قسمت عمده آن مسائل زراعتی است وزارت زراعت نیز درآن سهیم میباشد چنانچه عملیاتی که تحت نظر متخصصین مربوطه وزارت زراعت دردهکدهٔ شیوکی ولوگر تحت اجرا گرفته شده ذیلا خلاصه میشود.

۱- درچهل باغ رعیتی درمنطقهٔ شیوکی- وچهار آسیاب- ولوگر اصول نهالشانی- تربیه نهال- مواظبت طریق پیوند وشاخه بری عملا بمردم نشان داده شده.

۲- طریق استعمال داسهای گندم دروی به (۱۵۰) نفر مختلف یاد داده شد.

۳- ازدوفرد جوانه گاو جنس اهیول مربوط دهکده تحت نظر متخصصین وزارت زراعت (۲۵) فرد گاوهای مردم جفت گیری گردیده.

٤- ازمرغهای جنس تخمی وگوشتی (٤٤۰) عدد تخم بمردم مجانی توزیع شده.

۵- به تعداد (۷۲۲۰) حیوان مریض تداوی وپیچکاری شده اند.

تقویه پرسونل:

وزارت زراعت که ازهمه مهمتر بنفرفنی احتیاج شدیددارد برای اینکه درینراه کامیابی بیشتر حاصل نماید برعلاوه اشخاص موجوده یك تعداد نفرراجهت تحصیلات عالی درشقوق مختلفه هرساله بخارج مملکت اعزام می نماید روی همین منظور درسال ۱۳۳٦ برای تقویه اشخاص فنی اقدامات ذیل بعمل آمده.

۱ ـ جهت فرا گرفتن تحصیلات عالی بمصارف وزارت زراعت و موسسه (I,C,A) ظورفیلوشیپ یك تعداد مامورین بخارج اعزام شده اند :

۱ ـ در شق زراعت بمصارف (I,C,A) به بیروت ۱۱ نفر
۲ ـ « تربیهٔ حیوانات بمصارف (I,C,A) به امریکا ۱ »
۳ ـ « بیطاری « (» » ») بهایران ۲ »
٤ ـ « جنگل « (» » ») بهامریکا ۱ »
٥ ـ « زراعت « (» » ») ۱ »
٦ ـ «جنگل بمصارف وزارت زراعت بهفرانسه ۲ »

۲ ـ به تعداد (۱۲) نفرمامورین فنی کهجهت تحصیلات عالی بمصارف وزارت زراعت وموسسهٔ (C,A,I) و (F,A,O) قبلاً به خارج اعزام گردیده بودند پس از اخذ تحصیل بوطن مراجعت ودر شقوق تحصیلات ایشان بکار مصروف گردیده اند .

۳ ـ بر علاوه متخصصین موسسهٔ (A,C,I) و (F,A,O) کهبا وزارت زراعت در شقوق مختلفه همکاری می کنند مستقیماً ازطرف وزارت زراعت یك تعداد متخصصین ازخارج استخدام گردیده اند :

۱ ـ ٤ نفر متخصصین بیطاری از ترکیه استخدام گردیده اند که فعلاً درموسسه واکسین سازی مصروف کارمی باشند.

۲ ـ یکنفر متخصص حشرات مضره از ترکیه استخدام گردیده کهفعلاً در شعبهٔ مجادله کارمی کنند .

٤ ـ طوریکه درسال گذشته باوزارت جلیلهمعارف موافقه بعمل آمده بود بر علاوه لیسه زراعت و پوهنځی زراعت که ازطرف وزارت معارف اداره می شوند یك مکتب بیطاری تحت ادارهٔ مستقیم وزارت زراعت نیزافتتاح گردید که تعلیمات آن طبق پروگرام معینه جاری گردیده .

٥ ـ کورس مجادله امراض وآفات زراعتی .

امورمجادله امراض وآفات زراعتی کهیکی از کارهای مهم وزارت زراعت محسوب می شود ازیکطرف هرساله بهمقابل امراض وآفات مجادله دوام داده می شود ازجانب دیگر از نقطهٔ نظر سروی امراض وآفات مشاهدات ومطالعات متخصصین درنقاط مختلفه مملکت ادامه دارد ـ برای اینکه مامورین مربوطه مجادله بیشتر بهامراض وآفات نباتی معلومات حاصل کرده وبطورعملی بمدافعه پرداخته بتوانند یك کورس زمستانی مجادلوی درمرکز وزارت افتتاح گردیده که پروگرام تعلیمی ایشان ذریعهٔ متخصصین وزارت زراعت پیش برده می شود .

٦ ـ کورس پیلهوری وزنبور عسل :

تعلیمات عملی ونظری درکورس پیلهوری وزنبورعسل در جریان سال۱۳۳٦ دوام داشته که دراوائل سال ۱۳۳۷ دورهٔ سهسال سمسترسوم آن خاتمه می یابد که بعد ازفراغت تحصیل طبق پروگرام وزارت زراعت درمرکز پیلهوری وزنبور داری ولایات بکارمؤظف خواهند شد .

۷ ـ کورس باغبانی :

بمنظوراینکه درامور باغداری ازقبیل : نهال شانی ـ مراقبت ازآبیاری ـ پیوند شاخه بری وغیره یك تعدادنفر تربیهشده وبدسترس موجود باشد درسال ۱۳۳٦ یك تعداد فارغ التحصیل مکاتب ابتدائی درکورس باغبانی شامل گردیدند که تحت اثر متخصص درتجربه گاه مرکزی وقوریه های مربوطه بکار های عملی باغبانی مصروف وتعلیمات نظری ایشان نیزدوام دارد .

دمالیې وزارت

تشکیل :

وزیر	ع ج عبد الله ملکیار
دمعین کفیل	ښاغلی عبدالکریم حکیمی
مشاوران	ښاغلی میرضیاءالدین ـ ښاغلی قاضی عبدالرحمن

دقلم مخصوص لوی مدیریت :

مدیر	ښاغلی عبد الله
استخباراتو مدیر	« محمدعظیم

دادارې لوی مدیریت:

دادارې لوی‌مدیر	ښاغلی یار محمد
دلوازمو لوی‌مدیر	ښاغلی عبد الحمید
د مامورینو مدیر	« غلام حیدر
دتقاعد مدیر	« محمد انور
د محاکمات «	« محمد کبیر
دکووسونو «	« محمدیوسف‌سلیمان

داوراقو مدیریت :

مدیر	ښاغلی رحیم وردی
دحفظې دخانګې مدیر	« میر محمد کاظم
داجرائیې « «	« نا در احمد
دعوائدو آمر	« میر ضیاء الدین
دعوائدو دآمرمرستیال	ښاغلی عبدالرحمن انوری
دتمرکزمدیر	« عبد الرحمن انوری
دتنظیما و قطعیه حساب مدیر	« عبد الحسین
داسناد او تابلو ګانې مدیر	« عبدالصمد
دمراقبت او راپور مدیر	« تاج محمد
دمالیات برعا ئداتو «	« نو ر محمد
دتحریر او مواشې مدیر	« نو ر علی
دمتفرقه واردات او محصولاتو مدیر	« محمد حسین
دتمیز او اعتراضاتو دخانګې مدیر	« محمد انور سروری

ع،ج عبداللهملکیار

دگمرکاتو لوی مدیر :

دانسداد اوگریزی لوی مدیر	ښاغلی غلام حسن
دتعرفی او نرخونو مدیر	ښاغلی سلطانعزیز ذکریا (دگمرکاتو دلوی‌مدیریت‌مرستیال)
دگمرکاتو دمراقبت داداری مدیر	« امیر محمد
دسیار گریزی مدیر	«صاحبخان

دتدقیق مالی ، احصائیه اوکتابخانی مدیریت :

مدیر	ښاغلی محمد یوسف سلیمان

دار تباط مدیریت :

مدیر	محمد غوث علیزو
دوته دمجلې‌مدیر	ښاغلی شاه علی اکبر شهرستانی

دبودجې‌لوی مدیریت :

لوی مدیر	ښاغلی عبد الاحد
دبودجې‌دترتیب مدیر	« محمد یوسف ایوبی (دبودجې دلوی مدیریت مرستیال)
دقوانینو مدیر	« میرعبد الصمد
دتخصیصاتو مدیر	« محمد اسمعیل

دخزانو لوی مدیریت :

لوی مدیر ،	. . .

د اسعارواودپولي‌سیاست‌مدیریت :

دخزانو د لوی‌مدیریت مرستیال	ښاغلی محمدکریم نصرتی
دخزاین مدیر	« فقیر محمد
دقروض « .	« عتیق الله
دصکوک «	« عبدالمنان

دپلټنې لوی مدیریت :

لوی مدیر	« عبدالطیف
غړی په ۳ رتبه	« عبدالرب
« ٤ «	« فضل احمد
« ۳ «	« محمد ایوب
« ٥ «	« عبدالنبی
« ٤ «	« صالح محمد
« ٥ «	« عبدالفتاح
« ٤ «	« نصر الدین
« ٥ «	« فضل حق

داملاکولوی مدیریت :

لوی مدیر	ښاغلی شیر محمد
ددولتی املاکو داداری مدیر	« عبدالله
دآبیاری او مساحت مدیر	« میر محمد حسن

دمحاسبات لوی مدیریت :

لوی مدیر	ښاغلی یعقوبعلی
دقوانینو او حسابی مقرراتو مدیر	« عبدالعزیز عطائی د محاسباتو دلوی مدیریت مرستیال
دصرفیاتو دسنجش دمحاسبی مدیر	« محمد حسن
په ۵ رتبه مدیر	« غلام نقشبند
« ۵ «	« سید زرین شاه
دقطعی حساب او تنظیم مدیر	« قربانعلی
په ۵ رتبه مدیر	« محمد اسلم
په ۵ « «	« محمد عیسی
دبقایاوی و دتصفیی مدیر	« جلال الدین
په ۵ رتبه مدیر	« محمد ذکریا
« « «	« سلطان احمد
دمرکز دحسابی مراقبت مدیر	« محمد اسلم
غړی په ۵ رتبه	« عزیز الله
« ۵ رتبه	« میر عبدالرحمن
« ۵ «	« خواجه عین الدین
دتهیی دمحاسبی مدیر	« ضیاء الحق
دلمړی گروپ دمحاسبی مدیر	« محمد معصوم
په ۵ رتبه	« عبدالودود
ددوهم گروپ دمحاسبی مدیر	« محمد ایوب هوتکی
په ۵ رتبه مدیر	« عبدالحبیب
ددریمی گروپ دمحاسبی مدیر	« محمد سرور
په ۵ رتبه مدیر	« عبدالحلیم
په ۵ رتبه مدیر	« عبدالغیاث
دڅلورم گروپ مدیر	« عبدالقدیر
په ۵ رتبه مدیر	« معراج الدین
دپنځم گروپ دمحاسبی مدیر	« محمد آصف
په ۵ رتبه مدیر	« عبداللطیف

دتهیی لوی مدیریت :

دخارجی فرمایشاتو مدیر	ښاغلی فیض محمد
دمنسوجات او ملبوساتو مدیر	« عبدالفتاح
دانشا آت او تعمیر مدیر	« محمد نعیم
دمتفرقه او قرطاسیی «	« عبدالسبحان
دمعاینی مدیر	« توکل شاه ـ اجیر

دمماینی دلمړی گروپ مدیر	ښاغلی میر احمد
« ددوهم « « «	« صالح محمد
داداری مدیر	.....
دلوازمومدیر	ښاغلی عبدالستار
دمحاسبی «	« میر محمد صدیق
ددپیوگانو دتوزیع اوکنترول‌مدیر	« عبدالخالق رفیقی
په ۵ رتبه مدیر	« محمد رحیم
« « « «	....

په خارج کښی نمایندگی :

په اروپا کښی ۵ رتبه نماینده	....
« آسیا « ۵ «	« محمد صفی

دضرابخانی او صکوك ریاست :

رئیس	ښاغلی صوفی عبدالحمید
دضرابخانی لوی مدیر	« میر محمد شاه
دلوازمو مدیر	« محمد حکیم

امور وزارت مالیه

ر همگان واضح است که حکومت متبوعه در راه انکشاف منابع طبیعی مملکت قدم های جدی بر داشته،خاصه با طرح و تدوین و تطبیق پلان پنجساله اقتصادی اقدامات جدی و سیعی در راه‌عمران و ارتقاء وطن عزیز و بلند بردن سویهٔ زندگی افراد دورهٔ جدیدی در حیات اقتصادی و مالی کشور آغاز گردیده است . عملی ساختن پروگرامها و پروژه های انکشافی و اصلاحی همه متکی باساس متین مالی کشور است . از همین نظر فعالیت و اجراآت وزارت مالیه بر کلیه اقدامات وجنبه های اصلاحی دوائر دولت ،موسسات و تشبثات مملکت تاثیر بارزی داشته و دارد .

موفقیت وزارت در اجرای وظایف و مکلفیتها از یك طرف همکاری ، صمیمیت وتعاون دائمی کلیه افراد مملکت را ایجاب می نماید واز طرف دیگر تثبیت پالیسی‌وترتیب‌اساسات‌صحیح امورمالی پولی ، حسابی وغیره را استلزام میکند .

در سال مالی۳۶ و۳۷ وزارت مالیه به همکاری تمام افرادمملکت‌مخصوصاًمودیان‌مالیات ومحصولات موفق گردید جهة فینانسمان کلیه پروژه ها و پروگرامهای انکشافی‌دولت مدارك وارداتی تدارك نموده همچنان بمنظور اصلاح امور حسابی ،دفتر داری و جلو گیری از تورم پولی ومراقبت انسداد گریزی‌اقدامات ضروری‌نماید .

با در نظر داشتن توضیحات فوق در سال مالی ۳۶ و۳۷ بنیهٔ مالی مملکت تقویه گردیده و بودجه‌سال مالی‌مذکورنظر بسالهای‌قبل زیادتر است از راه تحصیل مدارك عایداتی و تحصیل‌بقایای گذشته وادارهٔ‌وتنظیم صحیح‌مصارف دولت موازنه گردید .

در بدست آوردن کمکهای مالی ، استقراض ازمنابع و مدارك معینه که از طرف دول دوست بدست آمد در انکشاف امور اقتصادی ، زراعتی ، صناعتی و عرفانی استفاده های ضروری صورت گرفت .

برای رفع احتیاجات دولت و تنزیل نرخ غله بین اهالی و جلو گیری از قلت در مرکز و ولایات یك مقدار غله کافی از خارج تهیهٔ و یك مقدار دیگر از مناطق غله خیز وطن تدارك گردید .

اجراآت‌مدیریت‌ارتباط بین‌المللی‌ومشاورین‌خارجی

وزارت مالیه بهمکاری یك عده متخصصین مالی، حسابی ، بودجوی ، اداری و غیره از طریق اداره تعاون بین‌المللی حکومت اتازونی طور همکار گماشته شده‌اند، در کلیه موضوعات مالی به منظور اصلاح نواقص مطالعات وتتبعات نموده‌است.

بهمکاری کلیه‌د وائر دولت.هیئت متحصصین وزارت ما لیه تو ا نستند جز ئیات سیستم مو جو د ه حسا بی ،دفتر داری ، و اداری ر ا د قیقا نه مطا لعه نمو ه د ر زمینه نظر یا ت ا صلا حی خود را تقد یم نما یند :

بمنظور آ شنا ساختن ما مو رین حسابی و ما لی با عصر ی ترین طر ز محا سبه ا ز یک طر ف جد ا ول و د فا تر مطلوب تهیه شد ه و از طرف دیگر یکعده ماشینهای حسا بی و دفتر دا ر ی به خا ر ج فر ما یش داده شده است .

رسا نیدن مامورین برای تطبیق و عملی ساختن سیستم جدید حسا بی اساس مأ مول وز ار ت ما لیه راتشکیل میدهد .

یك کورس جدید تر بیو ی در موضوع سروی کادستر ورسا ندن ما مورین مساح‌فنی، آ غاز بکار نمود ه ا ست .

اساسات و توضیحات سیستم جدید حسا بی وپروژه قانون محاسبات و بودجه،ترتیب و بمنظور مطا لعه وتدقیق به‌کلیه دوائر دولت ارسال ونظریات شان درزمینه‌خواسته شده است .

یکعده متعلمین افغانی جهة تحصیل در شقو ق مالیاتی بمما لك خار ج ار سال و عدهٔ دیگر هیأت متخصصین خارجی درمرکز تحت تربیه گرفته شده اند .

در۱۳۳٦ افغانستان رسماً عضویت اتحادیهٔ مالی بین‌المللی را متقبل واسناد لازمهٔ آن‌امضاً گردید .

درجلسهٔ سالانهٔ سال ۳٦ هیأت گورنرهای بانك وفندبین‌المللی هیأت افغانی اشتراك نموده راپور آن رسماً تحت مطالعه قرار گرفت .

اجرا آت مدیریت‌عمومی‌اداری

ادارهٔ امور استخدام ، تر فیع وتقاعد ، مامورین ما لی کشو ر از نگاه و ز ار ت مالیه مهمتر ین موضوعیست که‌ازهمه بیشتر مستلزم اصلاحات میباشد .

درسال مالی۳٦و ۳۷ وزارت‌مالیه‌توجه‌خاصی در شناختن وبـر گـزیدن مـأ مورین ومنسو بین خو د مـبذول نـمـو د ه‌است هم ا ز لحا ظ اینکه تشکیل مـر کـز و ز ا ر ت مـا لـیـه نسبتاً و سیع‌بنظر میرسید‌به‌حدود (۲۵۰) نفر مامورین‌ومستخدمین مرکزوزارت‌دراثر تجدید تشکیل تنقیص گردیده‌است که‌مبلغ‌عمومی تنقیصات متذکره بالغ بر۱۳۹۸۳۳٦ افغانی میشود .

تشکیلات تقسیم کار و لایحه وظایف دوایر مر بوط و زارت مالیه ازهمه اولتر تحت غور وتد قیق متخصصین قرار گرفته وتدریجاً اصلاحات لازمه معرفی گردیده تادوآینده نزدیك باساس این پرنسیب که‌درهریك ازادارات متناسب باحجم کارمامور مؤظف گردیده‌وهریك ازدوایر وظایف ومکلفیتها ی خودرا به‌بهترین صورت دانسته ومفهوم تخصص درکار ووظیفه تعقیب گردد ، تشکیل ولایحهٔ وظایف وزارت مالیه ترتیب وبمقامات صالحه جهة منظوری تقدیم خواهد گردید.

مد یریت عمومی اداری بر علا وه اینکه صرفیات بودجهٔ وزا رت ما لیه را اداره و تنظیم نمو د ه معا ونتهای را که دولت برای مؤسسات ، خیریه ، بناروالی ها ، وغیره درموازنهٔ عمومی منظورفرموده نیز بوقت وزمان معین آن تحت اجراء قر ار د اد ه ا ست که جمله با لغ بر پنجا ه ملیو ن ا فغا نی میگرد د .

از سال ۱۳۳۳ با ینطرف حسابهای طلبات وزارت مالیه بالای دوائر ومؤسسات و همچنان طلبات دوائر ومؤسسات بالای وزارت مالیه که لاینحل باقی مانده بود که همه از طرف مدیریت عمومی اداری تصفیه گردیده ونظر به اقدامات واجراآت سال مالی ۳۶ و ۳۷ مدیریت عمومی اداری اسناد متجاوز ازمبلغ یکصدوپنجاه ملیون افغانی بحساب‌های معین محسوب گردیده است .

اجراآت مدیریت عمومی عوائد:

اجراآت وفعالیت دوائر مربوط به مدیریت عمومی عوائد وزارت مالیه در سال مالی ۳۶ و۳۷ نظر بمراقبت دائمی وترتیب احصائیه ها‌ٔ قناعت بخش بوده ودراقلام واردات بصورت عمومی تزئید رخ داده است مقایسهٔ واردات ۱۲ ماههٔ سال ۳۵ و سال مالی ۳۶ و ۳۷ طورآتی است : ـ

عوائد عمومي سال ۳۵ بهاستثنای موجودخزاین وتفاوت طلا وقروض	پیش بینی عوائد سال مالی (۳۶ و۳۷) بهاستثنای موجود خزاین و تفاوت طلا و قروض	تحصیلات دهماه یقین ودوماه تخمین ۱۳۳۶ - ۱۳۳۷
۱۱۱۱۸۰۷۹۵۰ - افغانی-	۱۳۸۲۵۰۲۲۰۹ - افغانی-	۱۴۵۷۵۰۳۷۶۸ - افغانی

بملاحظهٔ حساب فوق معلوم میشود که عوائد سال مالی ۳۶ و ۳۷ نه تنها نسبت به عوائد سال مالی ۱۳۳۵ در حدود مبلغ ۳۴۵۶۹۵۸۱۸ - افغانی تزئید یافته بلکه نظر به پیش بینی بودجهٔ خود سال مالی، نیز بیشتر است .

بمنظور مراقبت دائمی عوائد دولت در سال مالی ۳۶ و ۳۷ از کلیه مستوفیتها وشعبات محاسبهٔ وزارت مالیه راپور ماهوار عوائد خواسته شده ووزارت مالیه توانسته است با این اقدام احصائیه های ماهوار عوائد دولت را ترتیب و بملاحظهٔ آن تنظیم امور مالی کشور را بنماید .

در تحصیل مدارك عوائد و باقیات،تعقیبات لازمه بعمل آمده و حسابات نا تصفیهٔ تصدیهای دولت تا اندازهٔ ممکنه تحت فیصله قرار گرفته است .

اکثر تصدیهای دولت از سال ۱۳۳۳ با ینطرف موفق نگردیده اند طبق مقررات و قوانین مملکت بیلانس سالانهٔ خود را ترتیب نموده بوزارت مالیه بسپارند.در سال مالی ۳۶ و ۳۷ نظر به تعقیبات مسلسلیکه از طرف وزارت مالیه بعمل آمد یك عده از مؤسسات بیلانسهای سالهای ۳۳ و ۳۴ و ۳۵ خود را ترتیب نموده و امید است در آیندهٔ قریب حسابهای نا تکمیل کلیه تصدیهای دولت تحت فیصله وتنظیم قرار گرفته بیلانسهای شان ترتیب و تکمیل گردد .

اجراآت مدیریت عمومی محاسبات:

مدیریت عمومی محاسبات از نظر وظایف مکلف به اداره ، اجرا و کنترول صرفیات دولت بوده ترتیب حساب قطعیهٔ سالانه دولت که به همکاری کلیه دوائر دولت صورت میگیرد‌ٔ نیز از وظایف مهمهٔ آن محسوب میشود . توسعه امور انکشاف وتزئید خدمات عامه ومصارف روزافزون دولت مقتضی اجراآت صحیح بوده توجه مزیدی رامستلزم است . بروی معلومات واحصائیه هائیکه در سال مالی ۳۶ و ۱۳۳۷ از شعبات حسابی مرکز وولایات بدست آمد واضح شد که از سال ۳

به اینطرف با قیات وارداتی ومصارفاتی دولت درحد ودنهصد ملیون افغانی بوده است . از یکطرف بمنظور جلوگیری از تزئید حجم با قیات سا لهای گذشته واز طرفدیگر تحصیل وحل و فصل وتصفیه مبالغ هنگفت با قیات گذشته، از همه بیشتر مدیریت عمومی محاسبهٔ وزارت مالیه را بخود مصروف ساخته وبا ثر همکاری نائب الحکومه ها وحکام اعلی مبلغ (۳۵۹۳۳۱۰۳۲) افغانی در مرکز از مدرك بقایا،صورت تحصیل وتصفیه رابخودگرفته است . باوجود این مصروفیت واجراآت اجرای بودجه معاشات ومصارف کلیه دوائر دولت بوقت وزمان معین بدون معطلی صورت گرفته ودر ظرف ده ماه سال مالی ۳٦ و ۳۷ مبلغ (۱۰۳۸۱٤۰۱٤۷) افغانی معاش ومصرف دوائر دولت درمرکز وولایات تحت اجراء آمده است .

شعبهٔ قوانین ومقررات حسابی در اصلاح نواقص حسابیه ومطالعات سیستم موجوده وترتیب راپور ها با هیئت متخصصین از نزدیك در تماس بوده اجراآت قابل قدری نموده است .

اجراآت مدیریت عمومی بودجه:

ترتیب بودجه های دوائر دولت وتقدیم آن بمجلس عالی وزراء وشورایملی از جملهٔ وظایف مهم وزارت مالیه محسوب میگردد . ترتیب موازنهٔ عمومی بودجه مستلزم مطالعات ، تدقیقات و ملاحظاتیست که تشریح آن در ین مختصر جای ندارد . اما وزارت مالیه در بدو سال مالی ۳٦ و ۳۷ موفق گردید بودجهٔ واردات ومصارفات دولت را بصورت متوازن ترتیب نموده بمقامات صالحه جهة منظوری تقدیم نماید .

ودر مرور سال مالی دراجرای تخصیصات کلیه دوائر دولت موفق است . بر علاوه وزارت مالیه توانست پروژهٔ قانون بودجه وموازنهٔ عمومی مربوط سال مالی ۳۷ و ۳۸ را دو ماه قبل از آغاز سنهٔ مالی ما بعد ترتیب وتکمیل نموده بمقامات صالحه بسپارد .

تقویهٔ دفاع‌ملی، اصلاح امورعرفانی ، ورسانیدن جوانان تعلیم یافته وفنی ، اصلاح امورصحی ، وانجام خدمات عامه مستلزم تقویه امور مالی واقتصادی کشور است . و لازم است بودجهٔ دولت متوازن بوده تکالیف جدید دوائر دولت واحتیاجات ایشان در راه اجراء وانجام وظایف و تکالیف همیشه دقیقانه وبر روی حساب سنجش وفراهم گردد .

وزارت مالیه در سال مالی ۳٦ و ۳۷ باوجود قبول تکالیف دوایر دولت باموسسات عام المنفعه و ښاروالی کابل و بعض ښاروالیهای دیگر امداد مالی شایانی نموده .

در سال مالی ۳٦ و ۳۷ بودجهٔ عادی وانکشافی دولت نسبت به بودجهٔ سال مالی ۱۳۳۵ مبلغ (۲۹۰۹۸۱٤۸۷) افغانی بیشتر بوده ودرسال مالی ۳۷ و ۳۸ بودجهٔ عادی وانکشافی دولت نسبت به بودجهٔ عادی وانکشافی سال مالی ۳٦ و ۳۷ مبلغ (۳٤۱٦٤٦۳٦۱) افغانی بیشتر است .

اجراآت مدیریت عمومی خزاین:

تنظیم واداره‌ٔ امور خزاین دولت ومراقبت دائمی ، از صرفیات خزانه وظیفه خیلی مهم وزارت مالیه محسوب میشود . مدیریت عمومی خزاین مکلف به تنظیم و اجرای معاملات اسعاری ، قروض ، صکوك واوراق بهادار بوده ومسئول ترتیب احصائیه های دارائی نقدی دولت میباشد .

کلیه معاملات استقراض داخلی وخارجی بمنظور تدارك فینانسمان پروژه ها و پروگرامهای انکشافی واصلاحی وتادیات تکت پولی واقساط اصل قرضهٔ دولت در اوقات معین از طرف مدیریت عمومی خزاین اجراء شده ومیشود .

کلیه احتیاجات اسعاری دوائر دولت طبق پیشنهاد یهٔ شان بوقت و زمان معین تحت اجراء آمده و به همکاری (دافغانستان بانك) تمام اسعار خارجی مورد احتیاج دوائر دولت که اکثر بدالر امریکائی ، پوند انگلیسی، کلدار هندی وپاکستانی ، مارك جرمنی و فرانك فرانسوی و سویسی میباشد تهیه شده بدسترس دوائر گذاشته شد .

اوراق بهادار که در مطبعهٔ صکوك طبع گردیده وبه مراجع مربوط ارسال شده بالغ بر (٤٧٢٦٣٣٣٢) قطعه وورق بوده که قیمت آن معادل بر (٢٢٦٦٧٢٤٣٥) افغانی میشود .

بر علاوه به تعداد (٥١٠) دانه نشانها ومدالها نیز تهیه گردیده است .

حسابات موجود خزاین ماهوار در سال ١٠ الی ٣٦ و ٣٧ ترتیب گردیده با حسابات عواید و مصارف تطبیق و مورد استفاده قرار گرفته است .

اجراآت مدیریت عمومی گمرکات:

مدیریت عمومی گمرکات راجع به اصلاح امور گمرکی ومراقبت ازحسن جریان کارها واصدار هدایات لازمه در مواردیکه بین دوایر گمرکی واشخاص محصول ده اختلافاتی رخ داده بود وهمچنان وضع مقررات آن با ساس تصاویب مجلس وزراء صرف مساعی نموده است :

(١) در اجرای موضوعاتیکه دوائر گمرکی در تطبیق مواد مندرجه و تعلیماتنامه دچار مشکلات شده ویا بین دوائر گمرکی واشخاص اختلاف پیدا شده بود و از مدیریت گمرکات هدایت خواسته بودند.مدیریت عمومی گمرك هدایت و تصویب مجلس وزارت را حاصل وبه دوائر مربوط ابلاغ نموده که این فقرات عبارت از (٣١٠٢) فقره میباشد .

(٢) راجع به نرخ اسعار خارجی همیشه با گمرکات مربوط واطاق تجارت در تماس بوده و معلومات لازمه را به گمرکات مربوطه اطلاع داده است که عده این مکاتیب عبارت از (٥٩٤) قطعه است .

(٣) مسائلیکه با صلاح وبهبود امور گمرکی ومطابق ساختن جریان کار های آن با پیش آمد ها واوضاع جاریه ارتباط داشته است همیشه مورد مطالعه ومراقبت مدیریت عمومی گمرکات بوده ودرین باره وقتاً فوقتاً هدایات لازمه به گمرکات ومراجع مربوطهٔ آن صادر شده که تعداد این هدایات عبارت است از (١٠٦٦) قطعه است .

(٤) در عوائد گمرکی تزئید قابل ذکری نسبت به سالیان گذشته بعمل آمده است .

اجراآت مدیریت عمومی انسداد گریزی:

مدیریت انسداد قاچاق درطی این سال در بارهٔ جلوگیری از امورقاچاق ودستگیری اموال گریزی و اشیاء ممنوعه تاحد ممکنه فعالیت نموده از یکطرف بوسیلهٔ اتخاذ ترتیبات صحیحه و وسعت دادن تشکیلات افراد مؤظفه ومراقبت کامله حتی المقدور از ورود وصدور اموال گریزی جلوگیری نموده است.چنانچه تعداد ارتکاب واقعات گریزی بر حسب معلوماتیکه دردست است خیلی تقلیل یافته واز طرف دیگر در دستگیری اموال گریزی واشیای ممنوعه حتی الامکان اقداماتی بعمل آمد چنانچه اموال گریزی که درسال مالی٣٦و٣٧ دستگیرشده نشان میدهد که به تعداد (٧٢)فقره اموال وارداتی وبه تعداد (٣١)صادراتی وبه تعداد (٤) فقره اموال ممنوعه دستگیر وحسب اصولات گمرگی راجع به آن معامله شده است.

اجراآت مدیریت عمومی املاك

یکی از وظایف محولهٔ وزارت مالیه مساحت اراضی، ترتیب احصائیه های صحیح اراضی، حل وفصل منازعات مربوط با ملاك میباشد. که این وظیفهٔ ازطرف مدیریت عمومی املاك اجراءمیشود وازنظر تثبیت ملکیت ها اهمیت شایانی را داراست.

درسال ۱۳۳٦ و۱۳۳۷ نظر به هدایاتیکه به تمام ولایات ومستوفیتها وحکومات اعلی ارسال گردیده از یکطرف راجع به پیشرفت ونتیجهٔ امور مساحت یك سلسله اقداماتی آغاز گردیده واز طرف دیگر درتهیهٔ احصائیه های اراضی اقدامات لازمه بعمل آمد.

کمیسون فیصلهٔ منازعات املاکی وزارت مالیه درمورد (۱۳۰) فقره فیصله وتصویب صادر کرده که بمراجعش خبرداده شد. ازابتدای سال ۳٦ الی اخیرجوزای ۱۳۳۷ برای ۲۷۷ نفر متقاعد بعوض استحقاق تقاعد ایشان درولایت قطغن ومزارشریف زمین توزیع گردیده ودرهمین مدت برای ۱۷۸۳ نفر ناقل درحدود هفتاد هزار جریب زمین توزیع شده است.

درمورد اصلاح آبیاری وتعیین وتثبیت حقابه اراضی اهالی درظرف سنهٔ مالی ۳٦ و۳۷ به تعداد ٦۷ فقره در ولایت کابل، ۱۱ فقره در ولایت هرات ۸ فقره در ولایت قندهار ٦ فقره در ولایت مزار شریف ۷ فقره در ولایت قطغن ۷ فقره در ولایت ننگرهار، ۳ فقره درولایت پکتیا، ۹ فقره درحکومت اعلی غزنی، ۸ فقره درحکومت اعلی گرشك، ۵ فقره در حکومت اعلی میمنه، ۹ فقره در حکومت اعلی فراه و۱۳ فقره درحکومت اعلی و۱۳ فقره درحکومت اعلی پروان، حل وفصل گردیده است .

اجراآت مدیریت عمومی تقاعد:

در جنب سائر اجراآت مبلغ ۸۰۸۹۷۷ر٤۲ افغانی واردات سال ۱۳۳٦ ازمدارك (۳) فیصد معاشات واضافه ترفیع وغیره ومفادسهم وقرضه تحصیل شده است وهمچنان مبلغ (۱۷ر۸۷۸ ۱۵) افغانی پولهای قیمت ورقهٔ هویت که ازسالهای گذشته ذمت وزارت ودوائر ماندهٔ بود. تحصیل شده است.

معاشات ومصارفات متقاعدین که از بودجهٔ سال ۱۳۳٦ تقاعد درمرکز وولایات تحت اجراء گرفته شدوبه مستحقین آن تادیه گردیده مبلغ (۵۳۰۳۳٦٦ر٤۷) افغانی واستحقاق ۲٤٦ نفرمتقاعد که خواهش اخذزمین راعوض استحقاق تقاعد خود داشتند، ترتیب و بعداز منظوری مجلس ومقام وزارت مالیه بمدیریت املاك وزارت مالیه اطلاع گردیده است ودوسیهٔ ۱۳۳ نفر متقاعدین ترتیب وبعد تصویب مجلس خزینه تقاعد ومنظوری مقام وزارت به کنترول ارسال شد ومعاش ماهوار گرفته اند وبمرجعش تخصیص داده شده.

دوسیهٔ ۱۱۳ نفر متقاعد ترتیب وبعد تصویت مجلس ومنظوری مقام وزارت نقداً پول گرفته اند.

۸۷ قطعه استحقاق طلبات ماضی متقاعدین بمرجعات مربوطه غرض اجراآت تخصیص داده شده .

٤۸ قطعه استحقاق مناصفه محصول قباله زمین متقاعدین بمراجع مربوط تخصیص ارسال شده است.

۱۰۰ قطعه دوسیه متقاعدین که ازمجلس خزینهٔ تقاعد گزارش داده شده وبمنظوری مقام وزارت رسیده وبه متقاعدحین مراجعت داده میشود.

اجراآت مدیریت عمومی تفتیش

بمنظور مراقبت ازجریان امو ر مالی، حسابی، اداری، تفتیش نواقص جریانات سوءاستفاده و اجراآت مغایر مقررات وقوانین واصول مملکت که‌ازطرف مامورین مربوط وزارت مالیه صورت بگیرد مدیریت عمومی تفتیش در تشکیل وزارت مالیه منظوری گردیده تا اینکه حسن وقبح اجرآت مامورین را واضح ساخته وآن اشخاصی را که مرتکب خلاف مقررات و قانون واصول وشئون ملی گردند بدوائر محاکماتی بادوسیه‌های مربوطه معرفی کند.

درسال‌مالی ۳٦و۳۷ هیات تفتیش وزارت مالیه درمدیریت تهیه، امورگمرك، ولایت ننگرهار در تحقیق اوراق تفتیش شرکت پخته، درتصفیهٔ ملکیت های قند هار وبعضی فقرات مختلفهٔ دیگر مصروف ومشغول بوده درظرف همین‌مدت (۸۳)فقره‌ازطرف مدیریت عمومی تفتیش تحت‌تفتیش گرفته شده‌است.

اجراآت مدیریت مجلهٔ وته:

درششماه اخیرسال ۱۳۳٦ جریده‌ثروت (زیرمه)همچون‌سائردستگاه های نشراتی بنشر مضامین مختلفه پرداخت‌ولی چنانچه معمول‌نشریات مسلکی‌است بحیطهٔ مسلك معین خود محصور نبوده ومضامین مالی، اقتصادی، پولی کمتر فراهم میشد وناشر مجبور بانتشار مضا مین مختلف حقوقی، روانشناسی ادبی وحتی‌فلسفی متشبث میشد. برای مساعد ساختن زمینه جهة‌تهیهٔ‌چنین مضامین ،انجمن وزارت تصویب کردکه آغاز سال ۱۳۷این نشریه بشکل‌یك مجله ماهوار تبدیل گردد . اد ارهٔ مجله بعلاوهٔ نشریات عادی یکتعدادکتب را نیز بطبع رسانده است .

اجراآت‌مدیریت‌عمومی‌تهیه

این‌مدیریت بسال ۱۳۳۳ بنام ریاست تهیه تأسیس‌گردیده وتدارك تمام لوازم وما یحتاج وزارت‌ها راچه ازداخل وچه‌ازخارج متعهد گردید وچنان شد که‌اکمال ضروریات متنوعهٔ تمام دوائردولت بعهدهٔ این ریاست محصور گردید .البته انجا مچنین وظیفهٔ بزرگ‌مستلزم آن بودکه‌اشخاص فنی و صاحب تجربه ومعلومات برآن گماشته شود وازطرف دیگر بایست تنها مایلزم غیراختصاصی براین ریاست موکول‌میشد بنا برین نقیصه یعنی عدم اشخاص فنی‌واتساع ساحه‌تدارك وتهیه این‌ریاست نتوا نست‌به‌تهیه تمام لوازم ووظیفهٔ ئیکه به‌آن سپرده شده بود موفق آید .واجرای‌کارهای توریدمایلزم ضروری وزارت و دوائر دولت ازخارج طوریکه پیش بینی شده‌بود صورت گرفته وزارت مالیه باالتفات به‌چنین نقایص‌ازیکسو تهیهٔ حوائج ضروریه اختصاصی وزارتخانه‌هارا بخودایشان‌واگذاشت وازطرف‌دیگر به‌تکمیل و تهیهٔ مواد قراردادهای‌نامکمل گذشته‌پرداخت وازجانب‌دیگردرتصیفه حساب های‌گذشته تفتیش امور مربوط‌آن اقدام نمود. تشکیلات‌وسیع این‌ریاست رابمدیریت عمومی تهیه‌تبدیل کرد .این‌مدیریت چنانکه گفته‌شد ازجانبی به‌تهیه وتکافوی مواد قرارداد شده سابقه می پردازد وازسوی‌دیگر مواد‌داخلی مورد احتیاج اکثر وزارتهاراازقبیل روغن‌وبعض مواد خارجی دیگر تهیه میکند ودرسال مالی۳٦و۳۷تااندازهٔ ممکنه رفع احتیاجات مواد داخلی وخارجی کلیه دوائر دولت رانموده توانست .

اجراآت ریاست کوپراتیف مامورین

ریاست کوپراتیف درسال مالی ۳٦ و۳۷ بادو مشکلات مالی که این موسسه به آن مواجه بود توانست به تهیه مراد واجناس موردضرورت مامورین حسب آتی به پردازد:

آرد	۱۲۲۹۲٤٦/٤۰	سیر
چای	۱۱٤۲/۰۰	سیر
روغن	۳۳٦۰/۰۰	سیر
برنج	۳۷۲۵/۰۰	سیر
ماش	۵۹۵۲/۰۰	سیر
نمك	۱۱۰۰/۰۰	سیر
صابون	٤۲۱۰/۰۰	کلچه
رخت ازهرنوع	۱۳۳۷٤/۰۰	متر
کشمیره	۹٤۰۰/۰۰	متر
پیرآهن	۲۷۱٤/۰۰	توب
بوت	۷۸۸٦/۰۰	جوره
کلوش	۳۲۳٦۹/۰۰	جوره
جراب	۲٦۱۹/۰۰	جوره

برای آینده نیز مدنظر است که احتیاجات ضروری مامورین چه ارتز اقی وچه پوشاکه باب، منحصر به همان اجناس باشد که مقتضی استهلاك اصلی مامورین است .یعنی از پوشاکه باب مایحتاج سالتمام یك فامیل منحیث مترانه ونوعیت آن وازار تزاقیه به تناسب شروط حیاتیه بروی تخصیصهٔ کالوری واینکه کس حیات فردی متوازن به توان مالی کوپراتیف تهیه وتدارك وتوزیع گردد.ناگفته نمیگذاریم که توزیع کوپون متناسب به توسعهٔ تشکیلات اداری مملکت درسنوات اخیر بلند رفته تمام شرایط مربوطه آن تحت غور وتدقیق قرار گرفته است چنانچهٔ ساحهٔ توزیع کوپون ازاحصائیه ذیل احتوا وارائه میشود .

در سال ۱۳۲۷	تعداد ۸۳٦۳ قطعه کوپون مشتمل بر	٤۵۰۰۰ نفر
در سال ۳٦ و۳۷	تعداد ۲۱٤۲۹ » » » »	۱۰۷۵۷٦ »

دداخلی وزارت

تشکیل :

دوزارت وکیل	ع،ج ښاغلی سیدعبدالله .
معین په لمړی رتبه	ع،ص عبدالرحیم
دژاندارم عمومی قوماندان	ښاغلی محمدعلی لمړی فرقه‌مشر .
دناقلینو لوی‌مدیر په (۲) رتبه	ع، خداداد
دپلټنی لوی مدیر په(۳) رتبه	ع، محمدکبیر .
دمحاکماتو لوی‌مدیر « « «	ع، محمدطاهر .
مدعی العموم په(٤) رتبه	ص، عبدالسمیع .
داحصائیی لوی‌مدیر په (۳) رتبه	ص، فقیرمحمد .
دسجل د ثبتولو مدیرپه (٤) رتبه	ص، نظرمحمد
دمامورینو مدیر په (٤) رتبه	ص، عبدالرحیم .
دمحاسبی مدیر په (٤) رتبه	ص، عبدالرشید ،
دقلم‌مخصوص مدیر په (٥) رتبه	ص، محمدابراهیم .
داحصائیی دلوی مدیریت مرستیال په(٥)رتبه	ص، گل‌محمد .
دمحاسبی دمدیریت د تحقق مامور په(٥)رتبه	ص، سید کمال .
دمرکز دگروپ آمر	. . . .
دجنوب غرب دگروپ آمر	. . . .
دشمالی گروپ آمر	ښاغلی سیدبهاوالدین .
دپانړو مدیر	ښاغلی حافظ عبدالله .
دمحلی اداراتو مامور	« عبدالستار

امور وزارت داخله

وزارت داخله مسؤل تأمین امنیت عمومی مملکت، تحکیم مبانی رفاهیت مردم وسیله تطبیق قوانین و پیشرفت آرزوهای دولت می باشد درطول این سال درین زمینه تاحدتوان صرف مساعی نموده است.

وزارت داخله علاوه بر اجراآت معموله مخصوصاً بدونکته حساس ومهم متوجه شده است نخست تدوین اصولنامه ها دوم تعدیل و تغیر قسمتی از تشکیلات .

تدوین قوانین تعلیما تنامه ها :

مسلم است قوانین و تعلیمات نامه ها وسیله تنظیم امور مملکت ضامن صحت وسرعت در کار ها وتأمین منفعت عام و بالاخره سبب رفع مشکلات مامورین ومراجعین می باشد چون بدوا وزارت داخله در قسمت وظائف وصلاحیت ومسئولیت های مامورین خود مخصوصاً برای حکام وعلاقه داران کدام دستور العمل اساسی ومکمل نداشت وازاین ناحیه وزارت داخله نائب الحکومه ها، حکام اعلی، حکام کلان وحکام محلی وعلاقه داران به مشکلات مواجهه بودند .

بتأسی از آن اولتر برای تنظیم وتنسیق این امر برحسب هدایت قانون اساسی مملکت تعلیمات نامهٔ ادارهٔ ولایات که وظایف وصلاحیت ومسئولیت های حکام را عموماً تحدید وتعین می نماید وازنگاه تطبیق وعمل هم دورهٔ امتحانی خود را گذشتانده ، تکمیل وتدوین نموده و بعدازطی مراتب تحت اجراقرارداده است.

ازآنجا که تاحال تقسیمات ملکیه افغانستان وتعیین محلات ومناطق ولایات وحکومات اعلی وکلان قانوناً تثبیت نشده بود واین امر مشکلاتی بارمی آورد اصولنامه تقسیمات ملکیه راترتیب وبرای طی مراتب بمقامات صلاحیتدار تقدیم نمود .

این اصولنامه، افغانستان را ازروی اداره بادرنظر داشتن وضعیت جغرافی و تعداد نفوس واحوال اجتماعی بولایات وحکومات اعلی تقسیم می کند وهکذا ولایات وحکومات اعلی را بچندین حکومات کلان وحکومات محلی وعلاقداری ها منقسم می سازد یعنی تعداد قواء ومحلات وعلاقه ها معین وهر علاقه داری و حکومت محلی وحکومت کلان وحکومت اعلی وولایت قانوناً معین وتثبیت شده است .

همچنان دراین سال بترتیب وتدوین اصولنامه مجالس مشاوره هم موفق گردید و در این اصولنامه طوریکه بمطالعه خواهدرسید صورت تشکیل مجالس اعضای طبیعیه ومنتخبه نصاب و تصویب و قرار وفیصله وظائف وصلاحیت مجالس مشاوره تعین وتوضیح شده است.

تعدیل تشکیلات :

تعدیل قسمتی ازتشکیلات که بنابر ایجابات محیطی ورسیدگی باحوال مردم بادرنظر گرفتن پروژه های اقتصادی مملکت، بعدازطی مراتب قانونی حسب ذیل صورت گرفته است :

بولایت مزار شریف :

تعدیل حکومت کلان شبرغان بحکومت اعلی شبرغان .

حکومت اعلی فراه :

۱ـ تعدیل حکومت درجه اول چخانسور به حکومت کلان .
۲ـ تعدیل علاقه داری اصل چخانسور به حکومت درجه (۲)
۳ـ تعدیل علاقه داری چهار برج به حکومت درجه (۲)
٤ـ الحاق علاقه داری جوین به حکومت درجه (۲) اصل چخانسور.

ولایت کابل و پروان :

۱ـ تعدیل حکومت درجه اول کوهدامن به حکومت کلان.

۲ـ انفکاك علاقه‌داری قرباغ وقریه استرغچ ازحکومت اعلی پروان وتشکیل یك حکومت درجه (۳) ازعلاقه‌داری قره باغ وقریه استرغچ وعلاقه‌داری استالف بنام حکومت درجه (۳) قرباغ مربوط به حکومت کلان کوهدامن .

۳ـ تعدیل علاقه‌داری شکردره به حکومت درجه (۳) ـ

حکومت اعلی گرشك:

۱ـ تعدیل حکومت درجه (۲) نهرسراج به حکومت درجه (۱)

۲ـ تعدیل حکومت درجه (۱) موسی قلعه به حکومت درجه (۲)

۳ـ تعدیل حکومت درجه (۱) گرمسیر به حکومت درجه (۳)

٤ـ تعدیل علاقه‌داری باغران به حکومت درجه (٤)

٥ـ تعدیل علاقه‌داری ریشو به حکومت درجه (٤)

٦ـ الغای علاقه‌داری قلعه بست .

۷ـ انتقال مرکز حکومت اعلی از گرشك به لشکرگاه ونقل مرکز حکومت نهرسراج به گرشك .

نقل واسکان اقوام :

تحت این پروژه ـ وزارت داخله موفق شد که درظرف سال ۱۳۳٦ به تعداد دوهزار و نه صد خانوار نا قلین وسه صدو سی وچهار خانوار ـ مهاجرین (بی خانه وزمین) رادر ولایات مزارشریف ـ قطغن شبرغان ووادی هیرمند ساکن وبه آن هازمین توزیع نمود .

مسائل محاکماتی:

درسال ۱۳۳٦ به تعداد ۱۰۸ فقره ودرسه ونیم ماه سال ۱۳۳۷ (۲٥) فقره محاکماتی ازطریق مدیریت محاکمات وزارت داخله درتاثیر تفتیش وتحقیق مرکزو ولایات و دراثر مرافعه خواهی و تمیز خواهی وزارت داخله ازنظر ضیاع حقوق دولت ومرافعه و تمیز خواستن محکومین ومدعیان به محاکم ابتدائیه و مرافعه و تمیز ریاست محاکمات صدارت عظمی ومجالس مشاوروحکومات اعلی دائر وفیصله صادر شده است وهکذا به تعداد (۸۲) فقره فیصله ازابتدای سال ۱۳۳٦ الی ۱٥ سرطان ۱۳۳۷) پس از غور ومداقه و تطبیقات قانونی به غرض تطبیق واجراء به مقامات ذیعلاقه ابلاغ شده است ـ همچنان به تعداد (۱۱) فقره غرض رفع نواقص قانونی به مراجعش فرستاده شده است .

ترفیعات ـ مقرریها ـ تقدیر :

در سال ۱۳۳٦ مامورین ذیل وزارت داخله ترفیع نموده اند :

بناغلی سید عباس مامور رتبه (اول) حاکم اعلی غزنی برتبه نائب الحکومه

بناغلی غلام حیدر حاکم اعلی میمنه از رتبه (۳) به رتبه (۲).

بناغلی عبد الغفار حاکم دند از رتبه (٤) به رتبه (۳).

بناغلی عبدالرسول حاکم سپین بولدك از رتبه (٤) به رتبه (۳) به حکومت کلان ارزگان .

بناغلی عبدالمجید حاکم کلان خوست از رتبه (٤) به رتبه (۳).

ښاغلی محمدموسی حاکم، سپین بولدك قندهار از رتبه (۵) به‌رتبه (٤).
ښاغلی محمدعلی حاکم انجیل هرات از رتبه (۵) به‌رتیه (٤).
ښاغلی عطاءمحمد عضو تفتیش وزارت داخله از رتبه (٦) به‌رتبه (۵) .

مقرری‌ها :

۱- ښاغلی محمدصدیق مامور رتبه اول سابق‌رئیس محکمه مرافعه به حیث حاکم اعلی، شبرغان .

۲- ښاغلی‌خداداد مامور رتبه سوم‌مدیر عمومی ناقلین الی زمان‌صحت یابی ښاغلی عبدالرحمن پوپل به‌وکالت حکومت اعلی بدخشان .

۳-ښاغلی سید عبد الغفار مامور رتبه(٤)سابق کمیسار اسلام‌قلعه بحیث آمرتفتیش قندهار.

٤-ښاغلی عبدالشکور مامور رتبه۳ سابق حاکم کلان لغمان بحفظ رتبه بحیث حاکم درجه اول پشتونکوت میمنه .

۵-ښاغلی روشندل مامور رتبه (٤) سابق‌مدیر اطلاعات قبائل‌بحیث‌حاکم کلا نخوست‌ولایت‌پکتیا.

٦-ښاغلی عبدالعزیز مامور رتبه (٤) حاکم آقچه برتبه موجوده کفالت به حکومت کلان بلخ ولایت مزار شریف .

۷-ښاغلی عبدالکریم مامور رتبه (٤) سابق حاکم کلنگار لوگر بحیث حاکم درجه اول شیندند هرات .

۸-ښاغلی عبدالرحیم‌ماموررتبه(٤)سابق حاکم شین دند بحیث حاکم درجه اول اندخوی میمنه .

۹-ښاغلی محمدانور مامور رتبه (٤) ریاست انکشاف وادی هیرمند بحیث‌حاکم درجه اول نهر سراج گرشك .

۱۰- ښاغلی محمداسلم مامور رتبه (٤) سابق مدیر مامورین ریاست قبایل بحیث مدیر اداری مزارشریف .

۱۱- ښاغلی عبدالباقی مامور رتبه (٤)سابق حاکم موسی‌قلعه گرشك معادل رتبه اش بحیث مدیر اداری قندهار.

۱۲- ښاغلی عبدالرحیم مامور رتبه(۵) سابق‌حاکم امام‌صاحب‌قطغن‌بحیث حاکم درجه اول موسی قلعه گرشك .

۱۳- ښاغلی‌حفیظ‌الله‌مامور رتبه (۵)سابق‌حاکم اناردره فراه‌بحیث‌مدیر اوراق وزارت‌داخله.

۱٤- ښاغلی عبدالرشید مامور رتبه (٦) سابق‌حاکم کلنگار بحیث حاکم‌درجه (۲)شهرك هرات .

۱۵- ښاغلی عنایت‌الله مامور رتبه (٦) سابق‌حاکم یغمان بحیث حاکم درجه(۲) رودات ننگرهار .

۱٦- ښاغلی عبدالرحمن مامور رتبه (۸) احصائیه لیسانسه‌ادبیات بحیث مدیر احصائیه ولایت‌هرات .

۱۷- ښاغلی فیض‌محمد مامور رتبه (۹) لیسانسه حقوق سابق علاقه دار کلکان بحیث حاکم درجه (۲) کلنگار .

۱۸-ښاغلی اورنگزیب مامور رتبه (۹) سابق علاقه‌دار استالف بحیث‌حاکم درجه (۲) چهاردهی کابل .

۱۹- ښاغلی محمداعظم مامور رتبه (۸) لیسانسه حقوق سابق سرکاتب مدیریت اداری ولایت کابل بحیث مدعی العموم ولایت موصوف .

مامورینکه در سال ۱۳۳۵ طورفیلوشیپ به امریکا اعزام ودرسال ۱۳۳٦ موفقانه بوطن عودت نموده اند:

۱ - ښاغلی محمد احسان (نزار) آمر شعبه اول مدیریت مامورین وزارت داخله
۲ - ښاغلی محمد سرور (ایوبی) عضو تفتیش وزارت داخله .
۳ - ښاغلی عبدالغفور (رؤفی) عضو تفتیش وزارت داخله .
٤ - ښاغلی تاج محمد (بارکزائی) سرکاتب مدیریت محاکمات وزارت داخله
٥ - ښاغلی محمد یار (غزنی) سرکاتب مدیریت احصائیه وزارت داخله
٦ - ښاغلی عبدالرحیم (وراق) سرکاتب مدیریت احصائیه وزارت داخله
۷ - ښاغلی عبدالرحمن « (سهاك) سرکاتب مدیریت احصائیه وزارت داخله
۸ - ښاغلی فیض محمد حاکم کلنگار لوگر ولایت کابل .
۹ - ښاغلی محمد یوسف (شریف زاده) حاکم ده سبز ولایت کابل .
۱۰ - ښاغلی حفیظ الله (کریمی) سرکاتب مدیریت قلم مخصوص وزارت داخله
۱۱ - ښاغلی محمد اعظم (مژده) مدعی العموم ولایت کابل .
۱۲ - ښاغلی نور محمد (هور) مدیر احصائیه ولایت قندهار .

تقدیر نامه ها

مامورین ذیل باثر حسن اجراآت وفعالیت در وظیفه باخذ تقدیر نامه موفق گردیده اند .

۱ - ښاغلی غلام حیدر حاکم اعلی میمنه . تقدیر نامه درجه (۲)
۲ - ښاغلی عبدالکریم حاکم کلان چخانسور فراه تقدیر نامه درجه (۳)
۳ - ښاغلی عبدالملك حاکم اندر غزنی تقدیر نامه درجه (۳)
٤ - ښاغلی عبدالرحیم حاکم اندخوی میمنه تقدیر نامه « (۳)
٥ - ښاغلی گل محمد حاکم برکنر ولایت ننگرهار تقدیر نامه « (۳)
٦ - ښاغلی محمد علی حاکم مقر غزنی تقدیرنامه درجه (۳)
۷ - ښاغلی سلطان حمید کاتب احصائیه حکومت شیندند هرات تقدیر (۳)
۸ - ښاغلی محمد گل کاتب تحریر حکومت برکنر ولایت ننگرهار تقدیر نامه درجه (۳) .

لیسانسه های حقوق وعلوم سیاسی که در سال ۱۳۳٦ به وزارت داخله شامل کار شده اند

۱ - ښاغلی عبدالرزاق (برومند)
۲ - ښاغلی محمد هاشم (ترین)
۳ - ښاغلی عبدالحبیب (صافی)
٤ - ښاغلی محمد محسن (طاهری)

دپلان وزارت

تشکیل :

وزیر ...

معین په (۱) رتبه ع ص عبدالحی عزیز

مشورتی کمسیون :

خارجی مشاور ۵ تنه

خارجی اجیران ۵ تنه

دقلم مخصوص مدیر په ٤ رتبه ښاغلی سید امین الله بها دکفیل پحیث

مامور په (٦) رتبه یو تن

دپلان لوی مدیریت :

لوی مدیر په ۲ رتبه یو تن ...

مرستیال په (۳) رتبه یو تن

دبشری قوا دتهیی مدیریت :

مدیر په ٤ رتبه یو تن ...

غړی په (۵) رتبه یو تن ...

« ٦ « «

دعامو د اجتماعی خدمتو نو مدیریت :

مدیر په ٤ رتبه یو تن

غړی په ۵ رتبه یو تن

غړی په (٦) رتبه یو تن

دبانکداری او مالی چارو مدیریت :

مدیر په ٤ رتبه یو تن

غړی په ۵ رتبه یو تن

« « ٦ رتبه یو تن

دکانو او صنایعو مدیریت :

مدیر په (٤) رتبه یو تن

غړی په (۵) رتبه ښاغلی وکیل احمد نوری دکفیل په حیث

« په (٦) رتبه یو تن

دتجارت مدیریت :

مدیر په (٤) رتبه یو تن

غړی « (۵) رتبه «

« « (٦) « یو تن

دحمل او نقل او مواصلاتو مدیریت :

مدیر په (٤) رتبه یو تن

غړی په (۵) « «

« په (٦) « «

دکرهنی او ویالو مدیریت :

مدیر په ٤ رتبه یوتن

غړی په ٥ « ښاغلی عبداالطیف نصیری د کفیل په حیث

غړی « ٦ « یوتن

د توحید ای انسجام مدیر یت :

مدیر په ٤ رتبه ښاغلی علی احمد ها رو نی

غړی په ٥ رتبه یوتن

« « ٦ « ښاغلی محمد اکبر د کفیل پحیث

داحصائیی اوتتبعاتو لوی مد یریت :

لوی مدیر په۲ رتبه ښاغلی محمد باقی یوسفزی دکفیل په حیث

مرستیال په ۳ رتبه یوتن

د کتابخانې او علمی مرا جعا تو مد یریت :

مدیر پـه (٥) رتبـه یـوتـن

غړې په ٦ رتبه یوتن

درا پورو مـد یریت :

مدیر په ٤ رتبه یوتن

غړې » ٥ رتبه »

« « ٦ « »

دتتبعات او تحقیقا تو مد یریت .

مدیر په ٤ رتبه یوتن

غړی « ٥ « دوه‌تنه (ښاغلی محمودخان دکفیل په حیث)

« « ٦ « یوتن

داحصا ئیی مد یریت :

مدیر په ٤ رتبه یوتن

غړی په ٥ « دوه تنه (ښاغلی صالح محمد نورزای دکفیل په حیث)

غړی په ٦ « یوتن

د خارجی‌تعاون‌دارتباطو لوی‌مدیریت :

لوی مدیر په۲ رتبه ښاغلی فقیرنبی الفی د(کفیل په حیث)

دار تباطو اومعلوماتومدیر_ ښاغلی فیض محمد دکفیل په حیث

دانسجام او تو حید مدیر _ ښاغلی سید محمد یاسین ضیاء دکفیل په حیث

غړی په ٥ رتبه ٤ تنه ښاغلی هدایت الله عزیزی دکفیل په حیث

غړی په ۷ رتبه ٤ تنه ښاغلی غلام محی الدین د کفیل په حیث

« یاد گار معارف » در پغمان

گمرك تورخم افغان

داداری لوی مدیریت :

مدیر په ۳ رتبه ښاغلی محمد موسی خداداد دکفیل په حیث

دپانو مدیریت :

په ۵ رتبه ښاغلی سیف الدین (کفیل)

په ٦ رتبه یو تن

په ۷ رتبه «

دمامو رینو مدیریت :

په ۵ رتبه ښاغلی عبدالخلیل (کفیل)

په ٦ رتبه یو تن

په ۷ رتبه «

دمحاسبی لوی مدیریت :

په ۳ رتبه ښاغلی محمد اسحق (کفیل)

دجنسی مدیریت :

په ۵ رتبه ښاغلی عبدالاحد

په ٦ رتبه ۲ تنه

په ۷ رتبه یو تن

دنقدی مدیریت :

په ۵ رتبه یو تن

په٦ رتبه‌دوه تنه‌ـښاغلی محمد ظاهر(کفیل)

« یاد گار معارف» در لغمان

گمرك تورخم افغاز

از مناظر احداث سرک جدید نورستان (ننگرهار)

امور وزارت پلان

بعد از تصویب پلان پنجساله اقتصادی کشور (دراخیر سال ۳۵) وزارت پلان تاسیس گردیده ودر اوایل حمل ۱۳۳٦ یعنی تقریباً شش ماه پس از تصویب اجرای پلان، بکار آغاز کرد، واینست خلاصهٔ اجراآت آن :

مدیریت عمومی پلان

این مدیریت اداری مسئولیت اساسی طرح وتجدید نظر درپلانهای انکشافی میباشد وباین منظور مفردات مهمهٔ پیشرفت پلان وسیاست وخطمشی اقتصادی راکه درتامین وتهیه وترتیب پروگرامها وپروژه ها باید تعقیب شود بوزیر امورپلان پیشنهاد وتقدیم میدارد. مدیریت عمومی پلان مسئولیت انسجام بخشیدن وتوحید شقوق مختلفه پلان رابعهده دارد باین صورت این مدیریت عمومی متشکل از هشت شعبه ذیل میباشد انسجام وتوحید تهیه وتامین قوای بشری - زراعت وآبیاری - حمل و نقل و مواصلات معادن وصنائع - بانکها وامور مالی - خدمات فرهنگی واجتماعی وصحی .

درعمل این مدیریت عمومی قبل از همه هدفها ومرام های عمده پلان راکه انسجام واجرای آنها بوزارت خانه‌ها ومؤسسات مختلفه تعلق میگیرد- ازروی پلان عمومی ترتیب داده وآنرا باساس پروژه تفریق نموده است - جهة نگهداشت یك ریکورد صحیح این مدیریت راپور های سه‌ماه - ششماهه وسالانه اجراآتی انکشافی وزارت خانه‌ها ودوایر دارای پلان چه ازلحاظ اجراآت وچه ازنظر حسابی بدست آورده وباطریقهٔ جدید آنهارامرتب نموده‌است که باینصورت مدیریت موصوف سعی میورزند بابدست آوردن معلومات بیشتر وکاملتر راجع به پروژه های انکشافی برای تمام این پروژه ها دوسیه های جداگانه ترتیب وباکمال آن بپردازد .

همچنان مدیریت عمومی پلان سالانه با همکاری وزارت مالیه ووزارت خانه ها ودوایر مربوطه بادر نظر داشتن وضع مالی - منجملهٔ هدفهای پیشبینی‌شدهٔ پلان - پروژه های‌مهم وپروژه‌هائیراکه تحت اجرابوده تثبیت نموده وبودجه وپروگرام انکشافی هروزارت خانه را تعین مینماید .

مدیریت عمومی پلان‌همواره باوزارت خانه‌هاومؤسسات‌درتماس بوده وتاحدامکان سعی ورزیده است مشکلات شانرا چه ازلحاظ فینانسمان وچه ازنظرمسایل غیر پولی - بصورت‌مستقیم یاغیرمستقیم مرتفع سازد .

از همین حالا برای تهیه وترتیب پلان پنجسالهٔ انکشافی دوم دست باقدامات ابتدائی زده است چون پلان حاضره بنابرفقدان اساسات احصائیوی دقیق ومعلومات وسروی های قبلی وقت ولزوم فوری شروع کار چنانچه باید وشاید تمام‌شرایط وملحوظات پلان رانتوانسته مراعات نماید لذا بنا بر تجربه ئیکه ازین موضوع بدست آمده لازم دیده میشود تا ازحال به یك سلسله تتبعات- جمع نمودن احصائیه‌ها- تحلیل آنهاو ازهمه‌مهمتر یکتعداد سروی های ابتدائی پرداخته شود - بدین ملحوظ امیدمیرود سروی‌های آتی درظرف سه سال آینده پلان تکمیل شده وبرای بدست آوردن معلومات لازمه دیگر نیز سعی خواهد شد .

(۱) نفوس شماری که توقع میرود در سال ۱۹٦۰ صورت بگیرد .

(۲) سروی قوای بشری یعنی دانستن قدرت ودارائی مملکت ازنقطه نظر متخصصین کارگران ماهر وعادی وغیره وهم آهنگی وتنظیم وتوزیع این قوادرشقوق مختلفهٔ پلان .

(۳) سروی منابع آبی واراضی- یعنی دانستن قدرت وثروت مملکت از لحاظ آبها واراضی طرز استفاده از آنها چه در زراعت و آبیاری وچه بدست آوردن قوای برق . باهمکاری وزارت زراعت - فوائد عامه ومعادن وصنائع .

(٤) سروی منابع معدنی - این سروی که ثروت ودارائی مملکت را از لحاظ منابع معدنی معلوم میسازد ازچندی باینطرف شروع گردیده چنانچه وزارت معادن وصنائع از یکطرف به تفحصات ومطالعات طبقات الارضی واز جانب دیگر برای عکس برداری کل مملکت برای تثبیت وتعیین این منابع جداً مصروف بوده ونتائج آن امید است قبل ازختم پلان اول بدست بیاید .

(٥) سروی ها ومطالعات درشقوق -صناعت- تجارت وغیره به کمك وهمکاری وزارتهای مربوطه آن ویك تعداد متخصصین ومشاورین خارجی که دراین وزارت مصروف میباشد تحت اجراء قراردارد .

مدیریت عمومی احصائیه وتتبعات

این مدیریت معلومات وسوابق را راجع به اقتصاد افغانستان ودیگر کشورها ئیکه برای پیشرفت پلان ضروری باشد جمع وتهیه مینماید ودارای شعبات ذیل است :

الف - شعبه احصائیه :این شعبه تنظیم وتوحید امور احصائیه مملکت را بعهده داشته وبمنظور بدست آوردن معلومات مجموعی منظم احصائیه حتی الامکان از فعالیت موسسات وشعبات موجودهٔ احصائیه در وزارتها ودوایر ولایات وموسسات استفاده کرده وموسسات مربوطه را بجمع آوری معلومات بیشتر تشویق خواهد نمود وخواهید کوشید تا از تکرار اجراآت جلوگیری بعمل آید .این شعبه راجع به نوعیت وماهیت معلوماتیکه باید فراهم گردد دربارهٔ اساسات فراهم آوری وترتیب آن ،درمورد رجحانیکه درجمع آوری انواع مطلوبه لمعلومات احصائیوی باید مراعات شود (تا باساس آن نظر به مقتضیات تحلیل اقتصادملی معلومات لازمه برای اتخاذ وتصمیمات خط مشی اقتصادی بدست آمده بتواند) بوزارتها وموسسات مشوره وسفارش هاتقدیم مینماید .

ب -شعبه تتبعات وتحلیلات: اقتصادی این شعبه برای تهیه معلومات راجع به اقتصادیات افغانستان بشمول سنجش ومحاسبه عاید ملی -پرداخته وبه تحقیق وتتبع درمورد سرمایه گذاری بیلانس تادیات وسایر موضوعات اشتغال می ورزد .

ج- شعبه تهیه راپورها ،معلوماتیرا که شعبات احصائیه وتتبعات درباره اقتصادیات افغانستان تهیه کرده اند برای نشر آماده میکند واین شعبه مرکز تهیه مواد (راجع به احصائیهٔ واقتصاد) بمنظور نشر واشاعه میباشد .

شعبه چهارم آن کتابخانه ومراجعات علمی میباشد که دران آثار اقتصادی مخصوصاً راجع به انکشاف اقتصادی شامل کتب - جراید پلانهای انکشافی ونشرات احصائیوی سایر ممالك جمع گردیده به معرض استفادهٔ مامورین وزارت وسایر مراجعین قرارمیدهد .

اجراآت این مدیریت عمومی ازهنگام تاسیس تاکنون عمدتاً عبارت ازتهیه وترتیب یك سروی عمومی مملکت درتمام رشته‌های اقتصادی قرار آتی بوده است :

الف ـ قسمت تجارت خارجی: دراین موضوع احصائیهٔ تجارت خارجی افغانستان که شامل صادرات وار دات میباشد از سال ۱۳۳۰ الی ۱۳۳۵ توسط این مدیریت بدست آمده وتمام سنلهای مذکور از نظر امتعه وازلحاظ ارزش وهمچنین مبدأ ومرجع صادرات وواردات تحلیل وجداول جدا گانه برای هرکدام آن تهیه گردیده وبعداً جداول دیگری که حاوی هر دو موضوع یعنی هم امتعه وارزش میباشد بصورت عمومی برای هرسال ترتیب داده شده است.

ب ـ قسمت پول وبانکداری: این مدیریت عمومی باتمام بانکها بتماس آمده وبیلانسهای تمام آنهارا برای مدت شش سال (یعنی ۱۳۳۰ الی ۱۳۳۵) بهسیستم مطلوبه بدست آورده وباساس آن یك سلسلهٔ جداولی راکه حاوی ارقامی راجع به حجم پول افغانستان ـ صورت پرداخت کریدت چه درسکتور انفرادی وچه دولتی ـ اوضاع انفلاسیونی یادیفلاسیونی وبالاخره تاثیر تمام آنها بالای قیم میباشد ترتیب داده شده است.

ج ـ قسمت معادن وصنایع: احصائیهها ومعلومات مفیدی راجع به معادن تولیدات آن وسایر موضوعات مربوطه به آن ازیکطرف ومربوط صنائع ازسوی دیگر ـ دراین مدیریت جمع گردیده وبصورت تابلوهای مرتب درآورده شده است که معلومات آنها تمام معادن وصنائع مملکت رااحتوامیکند.

د ـ مالیه: دراین رشته بودجه های وارداتی ومصارف شش سال فوق را بشمول بودجه های انکشافی مربوط پلان بدست آورده وجداول تحلیلی درمورد قروض دولت وتفصیلات آن تهیه نموده است.

اکنون مدیریت عمومی درنظر دارد ترتیبی رااختیار نماید تا بتواند تمام مواد احصائیوی راکه در کلیه وزارت خانهها وموسسات جمع آوری میشود درهر رشتهئیکه باشد توحید وتنظیم نموده علاوتاً مدنظر است تاجهة تربیهٔ یکتعداد مامورین احصائیه بهمتود های جدید احصائیوی یك کورس مستعجلهٔ سهماهه تشکیل گردد که دوا نمتخصصین مربوطه طرق جدید اخذ مواد وغیره مسایل احصائیوی رابادرنظر داشتن شرایط واوضاع مملکت بهمامورین احصائیه دوایر ذیعلاقه نظراً وعملاً تدریس خواهند کرد.

مدیریت عمومی ارتباط تعاون خارجه:

مدیریتیکه قبلاً بنام مدیریت ارتباط یونو مربوط صدارت عظمی بود ـ از ماه میزان سال ۱۳۳۶ ببعد بوزارت پلان بنام مدیریت عمومی ارتباط تعاون خارجه ملحق گردید.

این مدیریت عمومی مطالعات راجع به تعاون خارجی را (چه درساحهٔ فنی وچه درساحه انکشافی) بعهده داشته وددواجرای این عمل ازشعبات وتسهیلاتیکه درمدیریت عمومی پلان ازلحاظ معلومات فنی و اقتصادی که در شقوق مختلفه موجود است استفاده خواهد نمود ـ مدیریت عمومی ارتباط تعاون خارجه تمام امور امداد تخنیکی را که ازمنابع خارجی بدوائر مختلفهٔ مملکت میرسد اداره وارتباط داده وهم آهنگی رابین پروگرامهای مختلفهٔ منابع خارجی وادارات مختلفهٔ دولتی همیشه فراهم آورده ومراقبت پیشرفت پروگرامهای مرتبه میباشد.

منابع خارجی که باحکومت افغانستان از روی همکاری پیش آمده اند عبارت اند از:

الف ـ ملل متحد:

امدادیکه درسال ۱۳۳۶ ازطرف ملل متحد واجنسی های اختصاصی آن بعمل آمده عبارت است ازمبلغ ۷۱۸۰۰۰ دالر که برای متخصصین ـ تربیه متعلمین افغانی درخارج وخریداری اجناس لازمه پروژه های ارتباط به ترتیب ذیل بمصرف رسیده:

۱ ـ متخصصینیکه درتحت پروگرام اداره تخنیکی یوـ ان درشقوق مختلفه ادارات حکومت افغانستان مشغول فعالیت گردیده عبارت بود از ۶۵ نفر که ۹۶ نفر آن ازطرف اداره تخنیکی یوـ ان و ۲۱ نفر

آ ن ازجانب موسسه خوراکه وزراعت جهان و ۸ نفر ازجانب یونسکو ۱۹ نفر ازطرف موسسه بین المللی هوانوردی ملکی و ۱۸ نفر از جانب موسسه صحی جهان و ٤ نفر از طرف مؤسسهٔ بین المللی کار و ۲ نفر ازطرف موسسه بین المللی مخابرات میباشد.

۲- متعلمین افغانی که درخارج در شقوق مختلفه تربیه شده تعداد آن به ده نفر میرسد.

۳- سامان ضروریه پروژه های ذی ارتباط بمبلغ ۱۲۰۰۰۰ دالر خریداری گردیده.

علاوتاً امدادیکه ازطرف اداره یونیسف بعمل آمده بالغ ۳۹۰۰۰ دالر بوده که درتهیه دی دی تی شیر - صابون ادویه - سامان شفاخانه زایشگاه وامثال آن بمصرف رسیده.

درمقابل سهمیه حکومت افغانستان باسم حق العضویت بموسسات اختصاصی سازمان ملل متحد در سال ۱۹۵۸ - بالغ به ٤۹۱۵۹ دالر ومبلغ ۱٤۵۳۳ فرانک سویسی و ۸۰۸۵۰ - افغانی میشود که برحسب ذیل ازطرف وزارت خانه پرداخته شده:

۱- هوانوردی ملکی ۳۹۲۸ دالر ۲- مدیریت مترولوژی ۷۷۳ دالر ۳- وزارت صحیه به یونیسف ۸۰۰۰ دالروبه دبلیواچ او ۷۷۶۰ دالر ٤- وزارت زراعت ٦٦٤٤ دالر ۵- وزارت معادن ۹۵۵٤ دالر ٦- وزارت پلان بعوض سهمیه برای امداد تخنیکی یونو ۱۲۵۰۰ دالر ۷- وزارت مخابرات ۱٤۵۳۳ فرانک سویسی وزارت معارف مبلغ (۸۰۸۵۰) افغانی بر علاوه مصارف محلی متخصصین وادارى هیئت امداد تخنیکی ملل متحد مقیم کابل طبق موافقه قبلی که بردوش حکومت میباشد مبلغ (٤۵۲۰٦۰۰/۲٤) افغانی درسال گذشته بحساب شان تادیه گردیده:

ب- اداره همکاری بین المللی امریکا:

۱- امداد تخنیکی اداره مذکور درسال گذشته به ۵ ملیون دالر بالغ میگردد که از آنجمله مبلغ ٤۷۸۰۸۰ دالر برای فیلوشپ ٦۰۸۰۰۰ دالر برای متخصصین ۱۰۱۷۰۰۰ دالر برای قراردادی های تخنیکی ٤۹۰۲۲۰ - دالر برای اجناس ٤۰٦۷۰۰ دالر بطور متفرقه بمصرف رسیده است.

امداد تخنیکی مذکور کاملاً بصورت رایگان میباشد.

۲ - امداد انکشافی ادارهٔ بین المللی امریکا:

۱- بطور رایگان

۲- بطور قرضه

مجموع امداد انکشافی بالغ به یازده ملیون وچهارصد وهفت هزار و دوصد دالر میشود که از آنجمله مبلغ ۵۷۵۰۰۰۰ دالر آن قرضه طویل المدت بوده ومبلغ ۵٦۵۷۲۰۰ دالر آن گرانت (امدادرایگان) میباشد.

ج- ایشیافوندیشن:

مجموعه امدادیکه درساحه های معارف وانکشاف دهات ازطرف آن موسسه بعمل آمده به ۳۱۵۰۰۰ دالر بالغ میگردد.

د- جمهوریت فیدرالی آلمان غربی:

بتاریخ ۳۱ جنوری ۱۹۵۸ - قرار دادی بین حکومت شاهی افغانستان وحکومت جمهوری اتحادیه آلمان در بارهٔ همکاری اقتصادی وتخنیکی بعمل آمد که باساس آن حکومت فیدرالی آلمان غربی متعهد گردیده تا درتکامل مکاتب تخنیکی - فیلوشپها در جمهوریت اتحادیه آلمان - تبادلهٔ مامورین اداری تاسیس سرویس جیالوجی - تاسیس اداره مراقبت اقتصادی آب - ورکشاپهای نمونوی ومتخصصین برای شقوق مختلفه اقتصادی وپلانهای مقدماتی معاونت نماید.

دمطبوعاتو مستقل ریاست

تشکیل :

رئیس ج، سیدقاسم رښتیا

مرستیال ع،ص عبد الستار شالیزی

مشاور ښاغلی عبد الوهاب طرزی

د قلم مخصوص مدیر:

ښاغلی عبدالاحدلطیف‌زاده

دمطبوعاتو لوی مدیریت :

لوی مدیر ښاغلی فضل احمد زرمتی

غړی ښاغلی جانباز کاپیسائی

« « مفتون

« « عبد الغفار

« « فقیر محمد

« « محمد حسن جدی

« محمدانور « مفتی »

دنشراتو لوی مدیریت :

لوی‌مدیر ....

دداخلي نشراتو مدیر

ښاغلی عبدالکریم روهینا « کفیل »

دافغانستان کالنی، مسؤل مدیر :

سراج الدین وهاج ج، سیدقاسم رښتیا

غړی ښاغلی صباح‌الدین کشککی

« ښاغلی حبیب الرحمن جدیر

د خارجي نشراتو مدیر « محمدحسن فهیمی « کفیل »

غړی « میر محمد نسیم .

« ....

دفرهنگی روابطو لوی مدیریت :

لوی مدیر ښاغلی محمد نجیم آریا «کفیل»

دافغانستان دمعرفی مدیر ښاغلی محمدشریف ایوبی «کفیل»

غړی « نظر محمد

« « ...

دعکاسی اوفلم برداری مدیر « عبدالصمد آصفی «کفیل»

غړی « محمد نادر

« « او نګین

دافکارو دروزنې لوی مدیریت :

لوی مدیر	ښاغلی محمدشاه رشاد
دپیام حق دمجلې مسؤل مدیر	« محمدیونس خالص
دکتابخانې لوی مدیر	« غلام جان
غړی	« فدا محمد

دمحاسبې لوی مدیریت:

لوی مدیر	« رامچند
د اداری مدیروکیل	ښاغلی لطیف زاده

دکابل راډیو ریاست:

رئیس	ښاغلی عبدالرؤف بینوا
مسلکی مرستیال	« عبدالحق واله
اداری «	« رستم‌علی سلطانی
دپښتو ږغ دمجلې مدیر	« غلام حبیب نوابی
دتهیې مدیر	....
غړی	« محمدنذیر ترنگ وال
دموسیقی مدیر	« حفیظ‌الله خیال «کفیل»
دا[illegible] مدیر	« میرجان «کفیل»

امور ریاست مستقل مطبوعات

امور نشراتی

مساعی ریاست مطبوعات برای انکشاف سویهٔ نشراتی، روزنامه ها، جرائد ومجلات، ویافتن طرق بهتر بغرض ارتقا سطح مطبوعات کشور و بهتری وضع صنایع وثقافت بیش از پیش بهدف اساسی خود که همکاری بادوائر ومؤسسات نشراتی مرکز و ولایات باشد نزدیک بوده ودرین زمینه رویهمرفته بصورت غیرمستقیم مؤسسات متذکره دوره را نامه هارا مساعدت کرده است. برای رسیدن باین مرام ازکمک دانشمندان وفضلای مملکت استفاده بعمل آمده است. همچنان بغرض توضیح نقاط نظر وتفهیم سیاست نشراتی دولت به ارباب جرائد ودر نزدیکی اهل مطبوعات بایکدیگر زمینه رابوسایل ممکنه مساعد ساخته است، تا نامه نگاران باشتراک مساعی مؤثرتر بتوانند درساحهٔ خدمات مطبوعاتی ونشراتی ومجاهده برای رفع نیازمندی های محیط موفقیت بیشتر را نصیب گردند.

برای تقویهٔ کتابخانه های ولایات ریاست مطبوعات ذریعه شعبات اختصاصی خود همکاری نموده وکتب طرف احتیاج کتابخانه های متذکره رابه سرعت ممکنه تهیه وباختیارشان گذاشته است. همچنان برای اینکه ارتباط روزنامه های داخلی باجراید ومؤسسات نشرات خارجی استوار گردد ووسیله معرفی شده وبرای استفادهٔ بیشتر آنها ازمطبوعات خارجی سعی وهمکاری کرده است. مزید برآن جهت تهیه تراجم مقالات - داستانها موضوعات روز وسایر مطالب مفیده که در بلند بردن سویهٔ نشراتی روز نامه خدمتی بنماید با نویسندگان، مترجمین ومتتبعین نخبه تماس گرفته، وهمکاری فضلای موصوف را بامطبوعات کشور بیش از پیش جلب کرده است.

چون علاقمندان روزنامه ها به اطلاعات جهان - انکشافات علمی، اختراعات تخنیکی و ابتکارات هنری بیشتر نیازمند میباشند، ریاست مطبوعات درین زمینه نیز توجه نموده مواد مطلوبه راازمنابع اولیهٔ آن اخذ وبه دوایر روزنامه ها سپرده است.

چون ولایات کشور نظر بمعاذیر اقتصادی وعدم وسایل کافی درقسمت اخذ خبرهای داخلی پلانهای انکشافی دولت وسایر تحولات اجتماعی - خدمات عامه - انکشاف امور صحی، بهبودی اوضاع زراعتی وفلاحتی مملکت هنوز هم نیازمند مساعدت میباشند، ریاست مطبوعات درین رشته نیز سهم گرفته در تهیهٔ وسایلی که نیازمندی روزنامه هارا ازین ناحیه مرتفع بسازد، همکاری نموده وبا بدست آوردن معلومات کافی ازشعبات مسؤل وزارت خانه ها وتوزیع آن به جراید صرف مساعی کرده است. همچنان در تهیه سامان ولوازم طباعتی وقتاً فوقتاً بهمکاری ریاست مطابع بامطابع روزنامه های ولایات کمک کرده است.

جوایز مطبوعاتی :

ریاست مطبوعات برای تعمیم علم ومعرفت واستفاده ازآثار علمی وهنری نویسندگان ودانشمندان مملکت وبغرض تحریک قریحه وبکار انداختن نویسندگان نوکار وتشویق خدمات مطبوعاتی درترتیب وتوزیع جوایز مطبوعاتی مثل گذشته سعی بعمل آمده درمقررات، شروطه معیار ودرجات جوایز تعدیل وتزیید قابل ملاحظه ای را وارد کرده است که بتأسی ازآن یکتعداد کتاب علمی - ادبی وهنری محصول فکر ودماغ دانشمندان ونویسندگان مملکت بدست آمده است که بعد ازتجدید نظر، تصحیح، تعلیق وتحشی بطبع ونشر آن خدمت قابل وصفی برای نیازمندان علم وفرهنگ بعمل خواهد آمد.

نشر سالنامه افغانستان ونشرات موقوته که باستقبال ازروزهای ملی وبین المللی صورت گرفته است نیز ازفعالیت های نشراتی ریاست مطبوعات بشمار میرود .

تعمیم وانکشاف ژورنالیزم :

احساس این نقیصه که روزنامه وروزنامه نگاری در کشوربه سویه ایکه درجهان امروزی مدارج ترقی و وتعالی خود رامی پیماید قناعت بخش نیست ،ریاست مطبوعات رابه تدویرکورس ژورنالیزم که بتواند نامه نگاران واعضای مسلکی مؤسسات نشراتی راتقویت بخشیده ودرساحهٔ فعالیت های ژورنالیستی بهتر آماده نماید، وادار ساخت.

بتأسی این نیازمندی ورفع موانعیکه سویه ثقافت وطباعت روزنامه هارا ازانکشاف باز داشته بود بتاریخ ۱۸ جوزا ۱۳۳۷ کورس ژورنالیزم بهمکاری وزارت جلیله معارف وریاست محترم پوهنتون ومساعدت فضلای مملکت درمرکز ریاست مطبوعات افتتاح گردید .

متعلمین این کورس عجالةً ۳۰ نفر مرکب ازمدیران اعضای مسلکی ونشراتی جراید ومجلات پایتخت بوده وبرعلاوه بیست نفر(مشتمل ازکارکنان سایرمؤسسات ونویسندگان)بصورت سامع آزاد به تحصیل مسلك ژورنالیزم ادامه میدهند. پروگرام کورس برای سه سال ترتیب گردیده ودرآن بعلاوه مضمون مسلك مضامین تاریخ-جغرافیه -لسان انگلیسی -ادبیات فارسی -ادبیات پشتو -مبادی فلسفه -اجتماعیات - روحیات مسلك فلسفی -منطق -صرف ونحو-تدریس میشود .

هیأت تدریس کورس را استادان پوهنځی ها ومتخصصین مسلکی تشکیل میدهد.علاوتاً از کمك بعضی از متخصصین خارجی که برای همین مقصد ازمنابع امداد هیأت خارجی دعوت میشوند، استفاده بعمل می آید، چنانچه اخیراً نظربه مساعدت اداره اطلاعات سفارت کبرای امریکا داکتر ویلسن متخصص ژورنالیزم برای همین مقصد بکابل وارد شده است .

پس از ختم نخستین دورهٔ کورس امیدواریم دورهٔ دوم کورس متذکره را برای استفادهٔ مدیران واعضای مسلکی دوایر روزنامه های ولایات دایرواز فارغ تحصیلان دورهٔ اول درپیش بردوانکشاف جرائدولایات ومرکز استفاده شود. همچنین یك تعداد ازفارغ یافتگان تحصیلات متوسطه وپوهنځی هاجهة ادامه تحصیل درشق ژورنالیزم، ازطرف ریاست مطبوعات بخارج اعزام شده و میشوند .

همچنان بغرض آشناساختن یك عده مامورین ریاست مطبوعات ومؤسسات مربوط بآن به لسان انگلیسی به تدویر دو کورس بهسویهٔ ابتدایی و متوسطه اقدام بعمل آمده است .

نشرات افغانستان در خارج:

ریاست مطبوعات بغرض معرفی افغانستان بدنیای خارج عجالةً برای فعال ساختن نمایندگی های اطلاعات افغانی در لندن -قاهره و دهلی جدیدمعلومات ومواد وعکس ها ونقشه هاحاوی پیشرفتهای عمرانی، پلانهای زراعتی وفلاحتی، پروژه های صناعتی، تشبثات درساحهٔ استفاده ازمنابع وثروتهای طبیعی کلتورو ثقافت معارف و هنرو مختلف شئون حیات اجتماعی وفرهنگی کشور راتهیه ووقتاً فوقتاً باختیار مؤسسات مذکور گذاشته است تا بوسیله ارگان نشراتی خویش مطالب مذکوررا بهنشر برسانند.چنانچه نشرات دائمی وموقوته این نمایندگی ها روز بروز برمحاسن صوری و معنوی خودافزوده و برعلاوه برخی دیگر ازسفارت خانه های افغانی ازقبیل سفارت کبرای افغانی در پاریس نیزبکمك ریاست مطبوعات بهنشر رساله ای جهة معرفی وطن عزیز بزبان فرانسه توفیق یافته است و این سلسله درآینده بیشترتوسعه داده خواهد شد .

برعلاوه ریاست مطبوعات مواد ومطالبی راکه در بارهٔ افغانستان درنشرات ممالك خارجه شایع میشود ذریعهٔ نمایندگی های سیاسی افغانستان وموسسات کتنگ فروشی جمع و برای استفادهٔ علاقمندان ترجمه وجهة نشر بجراید داخلی می فرستند. همچنان قسمتی ازین نوع شایعات را که بمقامات مختلفه دولتی ارتباط میگیرد، پس از ترجمه وتایپ بنام اخبار مخصوص بشعبات واشخاص مسئول می سپارد.

انکشاف جرائد ومجلات :

درسال ۳۶-۱۳۳۷ بتأسی از مفکوره وانکشاف تعمیم مطبوعات به نشرمجلات ذیل موا فقت بعمل آمده است .

۱- صدور امتیاز نشرمجلهٔ سه ماهه مهری برای مکتب نسوان هرات (که تاهنوز آغاز به نشر ننمو ده)
۲- « « « سه ماهه هوا برای ریاست هوائی ملکی که شماره اول آن بتاریخ اول سرطان ۳۶ نشرشده
۳- « « « سه ماهه رنا « ریاست دهکده « « « اول حوت ۳۶ « «
۴- « « « دوماهه وژمه « « پوهنځی ادبیات « « « میزان ۳۶ « «

جریدهٔ زیرمه اورگان نشراتی وزارت مالیه که قبلا هفته وار نشرمیگردید باساس پیشنهاد وزارت موصوف و برای اینکه بتواند مضامین مسلکی را بصورت بهتر منتشرسازد (ازتاریخ اول حمل ۳۷ به شکل مجلهٔ ماهوار نخست بنام زیرمه و بعد بنام (وته) تحول نمو د .

تعمیم اصولنامهٔ مطبوعات :

ریاست مطبوعات براساس مواد ومقررات اصو لنامهٔ مطبوعات، جراید وروز نامه ونشرات داخلی را ازیکطرف و کتب، جراید، مجلات ونشرات خارجی راکه بافغانستان واردمیشود، ازجانب دیگر دائم مطالعه و آنچه راکه با مقررات مطبوعات توافق نداشته است، مطابق مقررات اصولنامه مطبوعات مورد باز پرس و تعقیبات قانونی قرارداده است. همچنان درامها، وفلمهائیراکه درسینماها وصحنه ها نمایش داده شده، ملاحظه و برای جلوگیری ازنمایش های مخالف قانون، اقدامات قانونی نمو ده است .

باساس کمك عرفانی که بغرض تقویه بنیه مالی مؤسسات نشراتی در مرکز وولایات بروی کار آمد درین سال جمعاً مبلغ (۳۸۲۴۸۶۸۵) افغانی بموسسات مختلفهٔ نشراتی مملکت پرداخته شده است .

ارتباط فرهنگی :

درین سال روابط فرهنگی افغانستان بادنیای خارج بیشتر انکشاف یافته وتماس های نزدیکتری بامؤسسات علمی و فرهنگی جهان قایم شده است. ریاست مطبوعات جهة شناسایی بیشتر افغانستان بدنیای خارج بوسایل مؤثری متشبث گردیده است. تهیه مواد ومعلومات بپاسخ نامه های اشخاص و مؤسسات خارجی که راجع به افغانستان مطالبه نموده اند وارسال نشرات رساله ها وفوتوها بغرض معرفی افغانستان بخارج به پیمانهٔ وسیعتر وبه شکلی منظم تری صورت گرفته است همچنان یك تعداد رسائل و پستکارت ها که ازمناظر وابنیه وحیات مردم عزیزما نمایندگی کند تهیه وتوزیع شده است .

فلم برداری :

فلمهای داکومنتری (مستند) ازهرگوشه وکنار مملکت تهیه وکاپی های آن بنمایندگی های مهم افغانی درخارج ارسال گردیده است و همچنان این فلم ها بادیگر فلم های مفید تربیوی در داخل کشور بقریه ها و قصبات بمردم نمایش داده شده است .

برای تهیه فلیم ها وانکشاف شق فلم گیری و عکاسی و تربیت پرسنل فنی، بتدویر کورسهای (قصیر المدة وطویل المدة) ذریعه متخصصین داخلی وخارجی افتتاح شده است. برای جرائد، روز نامه ها وسایر مراجع ازمناظر طبیعی، اوضاع اجتماعی، آبدات تاریخی ـ عمارات ورجال برجسته کشور عکسها تهیه و به اختیا رشان گذاشته شده است .

تربیه افکار:

درجوامع پس مانده افق نگاه افراد محصور ومحدود به عوامليست که در زندگانی روزانه به آن عادت گرفته اند. درچنین جوامعی وارد ساختن مظا هر مدنیت وتنظیم اسباب زندگی ومعشیت عالیتر مطابق بسویه جوامع پیشرفته ومترقی خالی ازمشکلات نیست.

جامعه ما که بتاسی ازمرام بهی خواهان وروشنفکران، تازه بسوی زندگي نو ورفع نیازمندیها قدمها میبردارد، باینگونه معاذیر مواجه وباذهنیتهای منحرف در مجادله است. برای رسیدن بمرام وغلبه بر افکار سؤ بهترین وسیله وحرفه تنویر اذهان وتبلیغ ازراه مؤثر ومثبت است. ریاست مطبوعات که قسمت اعظم این وظیفه متوجه آن میبا شد واز طرفی در مجادله باخرافات نقش مهمی را بعهده دارد بامواظبت کامل کوشیده است وظیفه خودرا دربرابر جامعه انجام بدهد .

درسال ۳۶ (۶۷۵۰ نسخه) خطبه ترتیب داده شد تادرمراکزولایات، حکومات اعلی وکلان بحیث خطبه نماز جمعه درمساجد قرائت شود که این اقدام درتربیه افکار توده خیلی مفید ثابت شده است. مجله پیام حق نیز با نشر مضامین دینی ـ تربیتی ـ اخلاقی واجتماعی موفق بوده است وعلاقمندان تمدن صحیح وتدین حقیقي به نشرات آن دلچسپی گرفته اند .

برای انکشاف امور تربیه افکار جوانانی ازفارغ التحصیلان پوهنځي های دینی از خارج وداخل بهمکاري دایمی درین رشته موظف گردیدند. مواعظ دینی هرشام جمعه از کابل رادیو بروډکاست شده ومیشود.

بسلسله نشرات تربیه افکار کتاب دینی ملغری اثرښاغلی محمد یونس خالص طبع ونشر گردیده درقسمت امتحان خطبای مساجد جامع باښاروالی کابل همکاری بعمل آمد. همچنان روزنامه ها وموسسات نشراتی ازمشوره های این اداره درقسمت نشر وتبلیغ مضامین دینی مستفید گردیدند.

موسسه گرځندوی (سیاحین) :-

درآغاز سال ۳۷ نظر به توجه روزافزون سیاحین خارجی ازنقاط مختلف دنیا به افغانستان باثر پیشنهاد ریاست مطبوعات وهمکاری وزارت معارف ومنظوری حکومت یك موسسهٔ مجهز وآبرومند برای بروسی از فراهم کردن تسهیلات برای سیاحین، مؤسسه گرځندوی (سیاحین) باشتراك برخی دوایر ومؤسسات ذیعلاقه تاسیس گردید. این مؤسسه باوجودیکه مدت کمی از تشکیل آن میگذرد ازلحاظ تشکیلات اداری تهیه لوزم وسایل وتجهیزات طرف احتیاج بطور رضائیت بخش پیش میرود .

برای حمل ونقل سیاحین به نقاط قابل دید کشور، یك تعداد وسایل حمل ونقل تهیه نموده ونقاطیکه ازحیث آسایش واستراحت وسایل وعمارت موجود نبود به تهیه کمپهای طرف ضرورت اقدام شده است. همچنان برای استفاده علاقمندان، سیاحین ومؤسسات خارجی تهیه وطبع پامفلیت ها، پوسترهای مختلفه، پوستکارد نقشه وتکت های مخصوص مشاهده برخی مواضع تاریخی سعی کرده است. نمایندگی های در بامیان وهمچنین غرفه های درمیدان هوای کابل، هوتل کابل باز نموده است .

رویهمرفته درسال۱۳۳۶ واوائل سال ۱۳۳۷ پنجصد نفر سیاح ازممالك مختلف جهان ازافغانستان دیدن نموده واز بدوتاسیس موسسه گرځندوی تمام امورمربوط بهسیر وسفر اقامت آنان از طرف این موسسه تامین گردیده است .

رادیو کابل :

رادیو کابل بهمقصد نشر پلانهای دولت وتنویر اذهان عامه در رشته های مختلف حیاتی درتربیت وتهیه پروگرام های اختصاصی خود درشقوق معارف صحیه ـ زراعت ـ تدبیر منزل ـ گرداب اجتماعی ـ تربیت کودکان معرفی افغانستان ورسم رواجها تحول وارد ساخته همچنان درترتیب پروگرام های لسان خارجی سعی بیشتری نموده است.

برای احیای موسیقی ملی وروبکار آوردن آهنگهائی نو، یك کورس موسیقی را دایر وبغرض تربیه نوازندگان یك عده نوازندگان خود را برای تحصیل ومشق وتمرین بخارج اعزام نموده است. هکذا برای پخش آهنگها وموسیقی کشور های خارج درتهیه تیپ ها وریکارد های مختلف فعالیت کرده واز کمك های کشور های دوست درین ساحه مستفید گردیده است .

ترتیبات مقدماتی برای بکار انداختن دستگاه موج کوتاه، تنظیم وترتیب پروگرامهای مکمل تر از امور قابل توجه رادیو کابل است .

دکابل ښاروالی

تشکیل:

ښاروال ښاغلی دکتور محمد آصف سهیل

مرستیال په(۱)رتبه ...

دقلم مخصوص مدیر په(۲)رتبه ښاغلی سیدجلال الدین

دترافیک مدیر کند کمشر امان الله

دتنظیفاتو مدیر په (٤)رتبه ښاغلی عبد الرحمن

دجشن مدیرپه(۵)رتبه ښاغلی روح الله

دتنظیفاتو دمدیریت مرستیال په (۵)رتبه ښاغلی عبدالسلام

دکتور محمد آصف سهیل

دتشکیلاتو ریاست:ـ

رئیس ښاغلی امیرالدین عبادی

په۲رتبه دمرستیال موقت وکیل

دتبلیغاتو لوړی مدیر — ښاغلی عبدالمنان دردمند

ښاغلی عبدالواحدنافذ(کفیل)

دپامیردجریدې مدیر — « عبدالقیوم بیسد(کفیل)

دکابل ننداری مدیر — « عبدالرزاق امیدی

دپارک دسینما مدیر — « نوراحمد«ملال»

دذاتیی مدیر — « صفرعلی امنی

دلوازمو مدیر — « ضیأالدین امیری

داحصائیی مدیر — « محمدعیسی

دعامو خدماتو مدیر — « محمد اسما عیل (کفیل)

دپانو مدیریت

دکاراو ساختمان ریاست:ـ

رئیس — ښاغلی عصمت الله عنایت سراج

دفنی او ساختمان لوی مدیر — « رمضان

دفنی مدیر — « غلام حیدر

دساختمان مدیر	ښاغلی	حیدرعلی
دترمیم مدیر	«	محمد یوسف
دکار مدیر	«	عبدالبصیر سمیمی

دحفظ الصحی ریاست:ـ

رئیس	ښاغلی	دکتور محمد عمر وردك (کفیل)
مرستیال	«	محمد اکبر سیفی
دصحی مدیر	«	دکتور محمد اسماعیل طاهری
دابورسولو مدیر	«	عبدالمجید اندیشه
دقهوه خانې مدیر	«	محمد اصغر
دصحت عامې لوی مدیر	«	عبدالغفور انجنیر

دپلتنې ریاست:ـ

رئیس	ښاغلی	عبدالغفور عرفانی
مرستیال	«	حبیب الله

دادارې ریاست:

رئیس	ښاغلی	محمد نبی
دواردا تو لوی مدیر	«	عبدالروف طالع
دلمړی ناحیې مدیر	«	محمد حیدر
ددوهمې « «	«	محمد صدیق
ددریمې « «	«	مهدی نصرت
دڅلورمې « «	«	عزیز احمد پنهان
دپنځمې « «	«	محمد کبیر نورستانی
دشپږمې « «	«	عبدالجلیل
داوومې « «	«	عبدالحمید
داتمې « «	«	رحمت الله
دنهمې « «	«	محمدالله
دلسمې « «	«	غلام رسول
دمحاسبې مدیر	«	حاجی محمد انور
دنقدی محاسبې مدیر	«	پاینده محمد
دجنسی محاسبې «	«	عبدالمحمد
دسیار تصفیې «	«	حاجی محمد
دمرکز د تصفیې «	«	عبدالحمید نجرابی
دسرویس د تصدی «	«	شیر محمد اسیابان
دانجمن منشی «	ع	سیدمنور شاه

دانجمن غړی ښاغلی محمد ابراهیم ـ محمد کبیر ـ محمد حسن ـ غلام مصطفی ـ شمس الدین ـ محمد نعیم

امور ښاروالی

ر قسمت صفائی و پاکی شهر توجه زیادی شده است آب کابل ـ طرد کثافات ـ قیر ریزی جاده‌ها صحت مردم شهر را وقایه می کند. در حفاظت میوه‌ها مارکیت‌ها نهال‌شانی وتشکیل کورس صحی توجه کرده شده است.

از طرف سازمان صحی جهان دو نفر برای تحصیل صحت عامه بامریکا و بیروت فرستاده شدند. کتاب حفظ الصحه تصنیف انجنیر صحی سازمان صحی جهان بفارسی ترجمه و بمعرض استفاده قرار یافت.

یك لابراتوار کوچك درحدود یکهزار دالر از سازمان صحی جهان بښاروالی داده شد که آبرسانی وغیره کابل باینوسیله تجزیه وتحلیل میگردد.

چارصد خانه بصورت مفصل سروی شد تا ترتیبات باکمك سازمان صحی جهان گرفته شود که بصورت نمونه سطح آنها بلند رفته درسایر قسمت های شهر عملی گردد.

معاینات اصناف باساسات صحی آغاز یافت.

درسراسر شهر کابل مخصوصاً مقابل جاده ها، ترمیم کاری ورنگ آمیزی آغاز یافت.

بقایا به کمك وزارت داخله اکثر تحصیل گردید.

نرخها :ـ

در کنترول نرخها، ښاروالی ترتیبات خوبی گرفته است. برای کنترول نرخها چند گروپ از اعضاء ریاست تفتیش وکلاء مقرر شد تا همواره دراین قسمت رسیدگی شود.

درتهیه چوب وزغال ومواد سوخت ښاروالی درزمستان گذشته ترتیبات خوبی اتخاذ و از منابع آن خریداری وبمردم به نازلترین قیمت فروخته شد.

یغمان :ـ دریغمان پل حلیمه خانم تکمیل وپل سلامخانه ودره باستثنای کارهای جزوی تکمیل گردید. رنگ وصفاکاری عمارات یغمان آغاز وتکمیل شد.

رساله‌های پښتونستان ـ بهار کابل ـ درخلال سال نشر گردید که مورد استقبال مردم گردید.

انجمن :ـ

ښاروالی دوره دوم که ازبدایت کار خود حرکت قانونی را تعقیب میدارد بتاسی آن همیشه انجمن را دایر داشته است. اعضای انجمن هرسال ازطرف مجلس عمومی انتخاب وبصورت مسلسل بحیث هئیت مقننه بکارها رسیدگی مینمایند.

درجریان سال ۱۳۳۶ الی اواخر جوزای ۱۳۳۷ بیش از یکهزار ودوصد تصویب در ساحه کار های مربوطه صورت گرفته است.

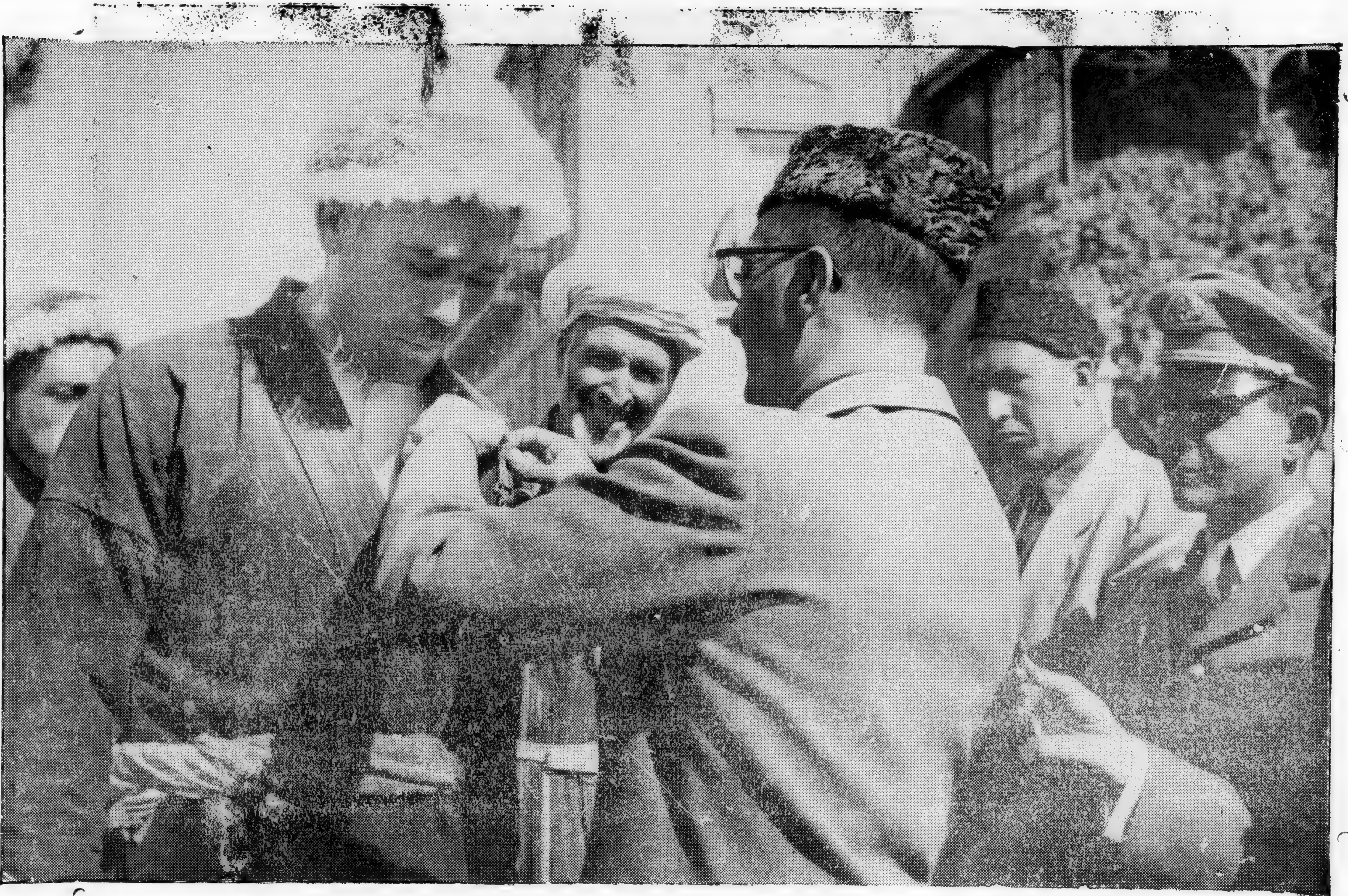
امسال ترتیبات زیادی برای جشن چهلمین استقلال گرفته شد امید است رضائیت هموطنان حاصل شود.

اعمار مساجد :

مسجد جامع شیرپور تکمیل وگنبد آن کاشی کاری گردید. کاشی کاری دیوارهای بیرونی آن بهرات فرمایش داده شد. تنویرش نیز مکمل شد.

گنبده مسجد پل خشتی تکمیل ومینار آن نیز آباد شد. دربرخی حصص داخلی آن مرمر کاری گردید کارهای مشکل آن انجام یافته امید است که برای نمازگزاری عنقریب آماده شود. مرکز گرمی برای مسجد بده هزار دالر خریداری شد.

آبده شهدای میوند ـ درمیدان غازی محمد ایوبخان واقع میوند، آبده زیبایی که رنگ هنری دارد اعمار وتکمیل گردیده بامراسم خاصی باجمع وجوش واستقبال مردم شهر در ۱۹ جوزای ۱۳۳۷ افتتاح گردید. این آبده یادگار هنری ومعماری مردم افغانستان دروقایع مهم کشور میباشد.

اعلیحضرت معظم همایونی نشان مخصوص سپورت را بسینه یکی ازچاپ اندازان نصب می‌نماید

بناغلی صدراعظم آبدهٔ میوند را افتتاح میفرمایند

ترافیك: بتعداد ترافیك افزوده شد بیست عراده موترسایکل دیگر خریداری شد دراکثر قسمت های شهر ترتیبات منظمی گرفته شد تا اهالی مرفع شوند و از پیاده روها عبور نمایند و از تصادمات مصئون بمانند گادی ها از ناحیه تنظیف منع شد تا تنظیف شهر برقرار شود تعداد تاکسی ها بدوصد عراده رسید لوازم زیادی بشرایط وموافق عصر از خارج خواسته شد بیشتر ازشش هزار دالر سامان فالتو برای سرویسها ی شهر خریداری شد تا از آنها استفاده شود.

تنویر:-

چراغهائیکه بسیستم عصری بزیمنس قرارداد شد بتمام حصص شهر رسید امید است در پروژه دوم تنویر تمام سرکهای اسفلت شده تکمیل شود.

سرك پروان ازحصهٔ باغ زنانه تا زیر کوتل خیرخانه تماماً سنگ اندازی و پخته کاری واسفلت گردیده که مشخصات آن قرار تذکر آتی است .

پروان مینه الی شروع کوتل خیر خانه بطول ۵۵۰۰ متر وعرض ۹متر بتاریخ ۱۸ سرطان تکمیل گردید .

۱- پس از یکسال بروی سرك مذکور ۱۴سانتی مترجغل اندازی ومتعاقباً بتاریخ ۲۸ ثور امسال قیرریزی شروع شد ضخامت قیرریزی سرك بطور متوسط ۹سانتی متر است که چارونیم سانتی متر قیر درشت دانه وچارونیم سانتی متر قیرمیده دانه می باشد استرسوم باورق آخر آن بضخامت ٤ سانتی متر شروع خواهد شد .

۲ - این سرك دارای پنج پل کانکریت بطول ۱۱متر وعرض ۸۰ سانتی متر الی یکمتر ویك پل کانکریت دیگر بطول چهل متر وعرض یکمتر می باشد.

دوطبقه قیرریزی این سرك بطول ۵۵۰۰متر و۴۳روز را دربر گرفت که از لحاظ سرعت کار قیرریزی بناروالی بی سابقه می باشد .

سرك شاه شهید ازحصهٔ مینارنجات الی پل سیاه سنگ پخته کاری واسفلت گردید .

سرك سیلو پخته کاری واسفلت کاری آن تمام شد .

درسرك های اسفلت شده ترمیم اساسی صورت گرفت .

دوطرفه جادهٔ دارالمعلمین سنگ اندازی وجغله اندازی وبرای قیر آماده شده است .

درطول امسال ۲٦ کیلومتر درشهر قیرریزی شده است .

ازطرف اسفلت کاریهای گذشته یك صفحه روی گیری شد ازشاه دوشمشیره (ع) تاکلوپ عسکری وازمینار عبدالوکیل خان تادارالمعلمین متخصصین مشهورقیرریزی شوروی ازقیرکابل دیدن نمود پیمانه کار وطرز قیرریزی را تمجید نمودند .

سامان کافی برای ترمیم فابریکه وپرزه های فالتوی فابریکه قیر خریداری شد یك قسمت عمده سرکهای شهرنو قیرریزی شد همین طور سامان برمه کاری وصاف کاری نیز خریده شد سه صدتن قیر خریداری گردید تابسال آینده طرزقیرریزی سهولت پیداکند .

میز رها:

برای نمونه دوتعمیر یکی نزدیك مینارعلم وجهل دیگری درظاهرشاهی بن بطورنمونه ساخته شده است درنظراست درتمام حصص شهرساخته شود .

نهال شانی :

درآغاز سال در دوطرفه جاده های میدان هوای ودیگر جاده های شهر کابل نهال غرس و کمبود نهالهای گذشته شانده شد ـ در تپه شیرپور ـ ظاهرشاهی بن درپارک احمدشاهی درپارک پامیر وسره میاشت وغیره نهالهائی خدنگ ـ چنار ـ ناجو وغیره غرس گردید .

تفرجگا ها :

باغ عمومی بریکوت وکافی آن تکمیل و بمعرض سیروصفای اهالی گذاشته شد ازمخزن جدید آب کابل فوارهها نصب وسامان دیکور وتزئین آن فراهم کرده شد .

ظاهرشاهی بن واقع شهرنو تکمیل وقهوه خانهٔ آن بمعرض استفاده قرارگرفت سینمای آن باتمام سامان ولوازم آن ترتیب وامید بزودی افتتاح شود .

سینمای آریانا درپښتونستان میدان منزل زیرآن تکمیل وامکان دارد درطی سال تکمیل گردد .

آب کابل ـ پروژه اول آب رسانی که عبارت ازچارچاه عمیق می باشد با پمب هاوس با آب ده مزنگ تکمیل وبعضی حصص کارته چارنل دوانی شد این آب برای اشامیدن (دوصدهزار نفر) کفایت می کند برای اینکه تمام مردم ازین آب استفاده کنند وصل دومخزن سروی شد وعنقریب این دومخزن بهم وصل می گردد.

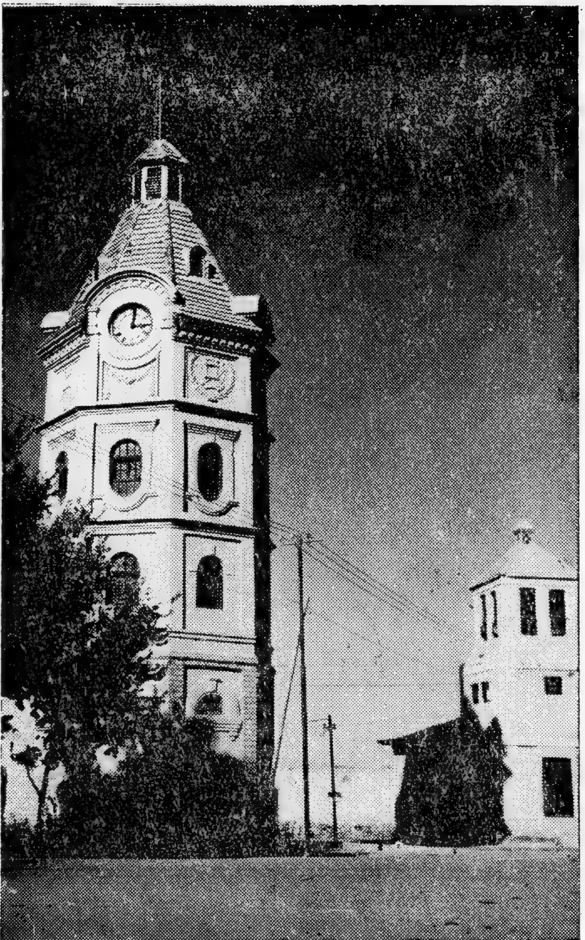
خانه سازی :

پروان مینه بصورت اساس نقشه گردید و برای رهایش اهالی گذاشته شد وبعضاً تعمیرات آن تکمیل وبرخی درشرف اکمال است ـ کارتهٔ سه که تحت پروژهٔ عمرانی قرارگرفته بود مشکلات آن رفع وتقسیمات صورت گرفت وعنقریب اهالی بتعمیر آن آغازخواهند نمود برای اینکه ازصعود نرخ زمین وخرابی پروژه های منازل جلوگیری بعمل آید فیصله شد که زمین ازطرف ښاروالی خرید وفروش شود .

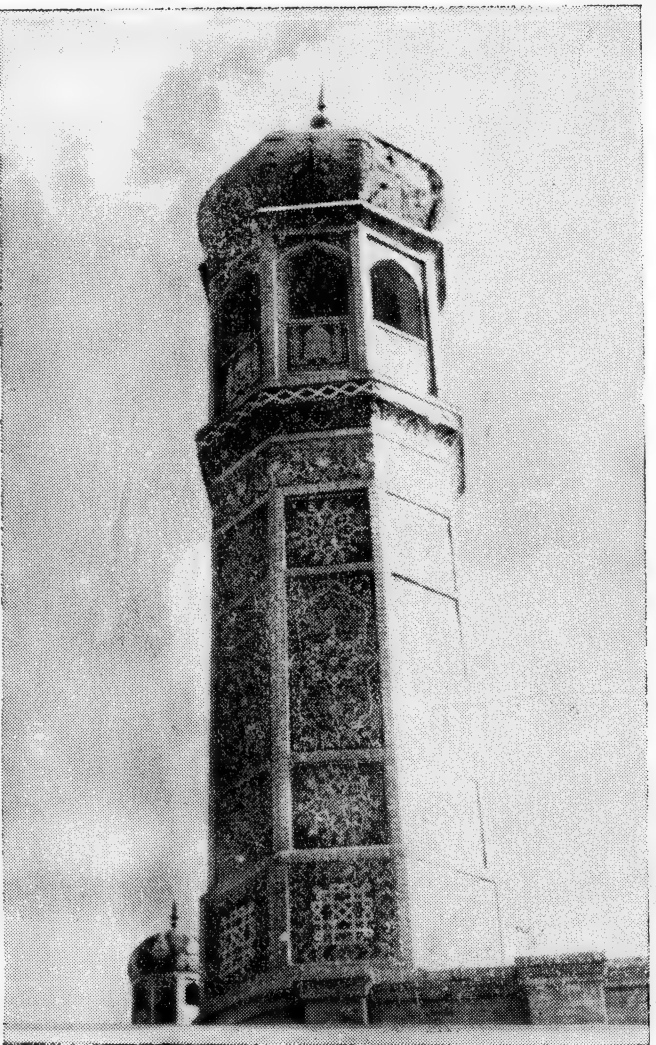
محمدجان وات که کار کانالیزاسیون آن سروی شده کانال آن تکمیل وسامان آن عنقریب می رسد کار پخته کاری سرکهای آن تمکیل اسفلت ریزی آن بزودی صورت خواهد گرفت .

چون ښاروالی کابل تعمیراساسی نداشت درحصهٔ محمدجان وات بنای آن برگذارشد منزل تحتانی آن تکمیل وکار درآن ادامه دارد .

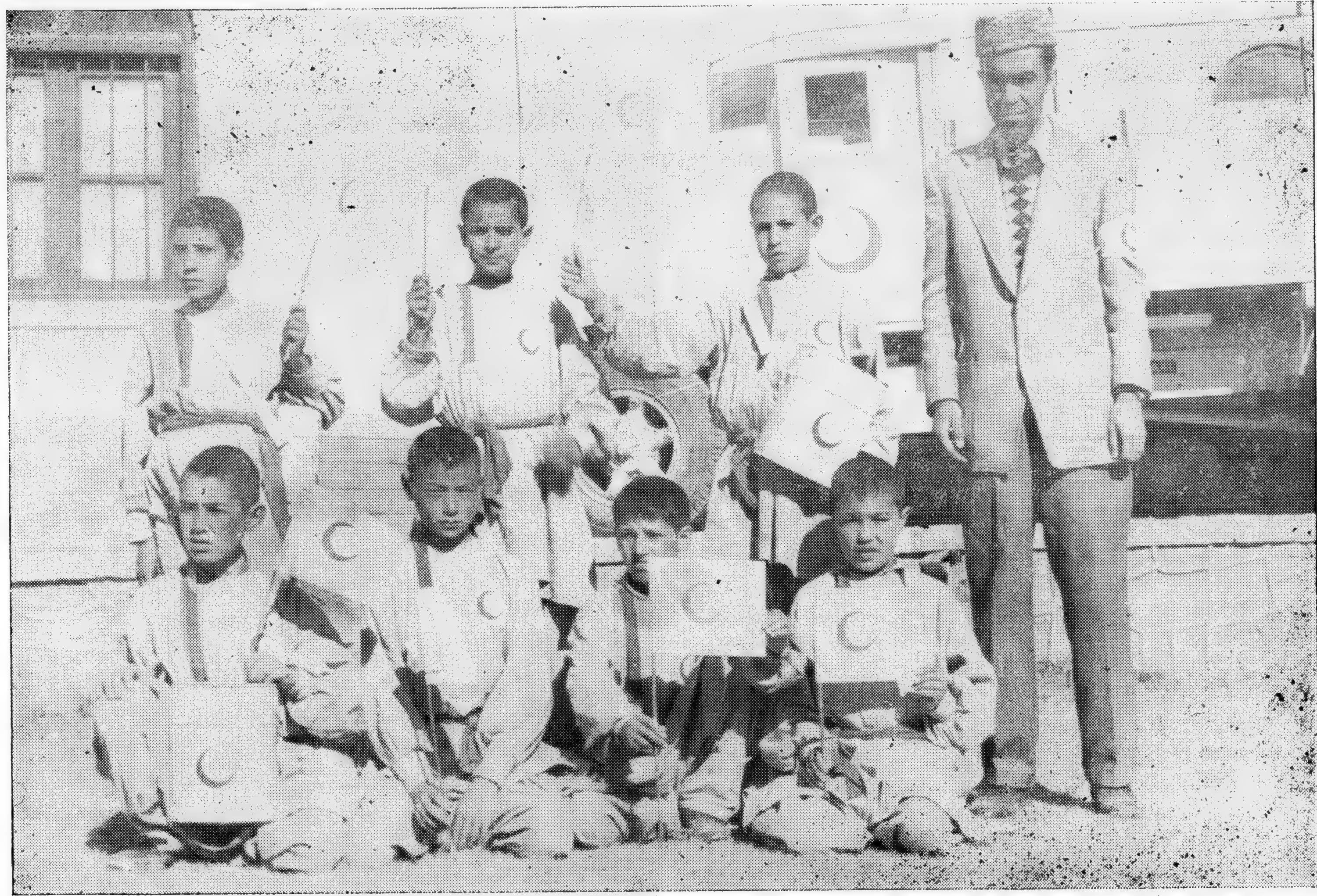
ماشین تصفیه برای کانالیزاسیون این جاده که پروژهٔ اول بدرفت عمومی شهراست از آلمان به مبلغ ده هزار دالر خریده شد که بکراچی مواصلت نموده است وتحت نظر کمپنی اختیف آلمانی کار بدرفت زیر ساختمان است .

برج «ساعت» مقابل پل محمود خان

یکی از منارهای مسجد جامع هرات

یك دسته ازطلاب ومتعلمین درهفته مخصوص سره میاشت ، درجمع آوری اعانه

افغانی سره میاشت

تشکیل :

اداری رئیس	ښاغلی اختر محمد
د تبلیغاتو لوی مدیر	ښاغلی غلام حضرت کوشان
د محاسبی مدیر	ښاغلی میر اسلام
دسره میاشت دمجلی مدیر	ښاغلی محمدصدیق سیدالی
دروغتیا مدیر	ښاغلی محمد علی‌زمان
داجرائیی مدیر	ښاغلی عبدالمحمد

ښاغلی اختر محمد

امور سره میاشت

مهمترین فعالیتهای تعاونی سره میاشت‌را میتوان بچندمواد ذیل‌خلاصه کرد :

اعانه‌درداخل کشور:

۱ـ از۶۳۹۹ نفر فقرا وبینوایان‌مرکز وولایات ، دستگیری بعمل آمده برای هریك یکدست لباس وروزانه‌یکقرص‌نان سیلوتوزیع گردیده که‌قیمت‌تخمینی آن‌اضافه از (۸۰۰۰۰۰ افغانی) می شود .

۲ ـ به‌شفاخانه علی آباد ۱۲۰۰ کمپل‌وهمچنان به‌شفاخانه های قندهار ، هرات ، مزارشریف، قطغن ننگرهار ، پکتیا ، غزنی ، گرشك ، میمنه ، بدخشان ، پروان،قوماندانی‌قوای‌کار، مرستون شفا خانهٔ محبس ، خارندوی پنجاه ، پنجاه کمپل وبه‌شفاخانهٔ زایشگاه یکصد کمپل داده‌شده که‌قیمت آ نها روی همرفته به (۳۴۸۵۰۰ افغانی) بالغ‌می گردد .

۳ ـ به‌ښاغلی عبدالشکور (که‌قبلاً مامور رسمی‌بود)یك پای مصنوعی ساخته‌شده که‌قیمت آن۱۵۲۰ افغانی است جمله‌اعانات داخلی درسال ۱۳۳۶ بمبلغ ۱۱۵۰۲۲۰ افغانی بالغ می گردد .

اعانهٔ جمعیت سره میاشت در خارج :

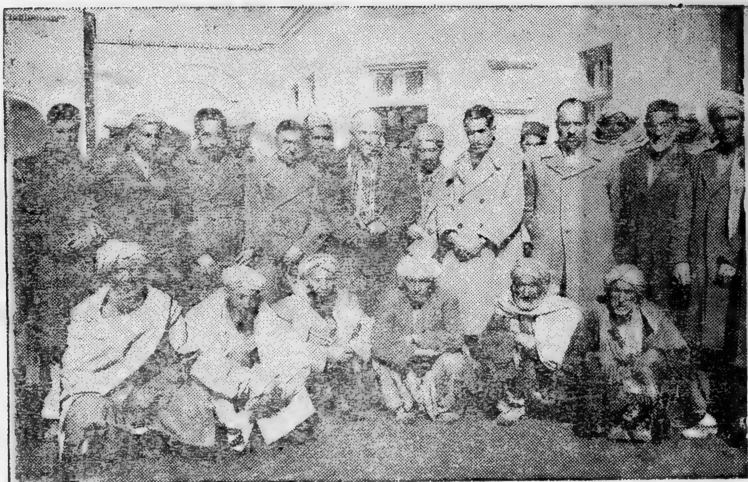
۱ ـ معاونت بمصیبت زدگان زلزله ترکیه	معادل۸۵۳۶۳/۰	افغانی
۲ ـ « « « ایران	« ۴۲۸۸۸/۰	»
۳ « بمهاجرین الجزائر درتونس ومراکش	« ۸۵۳۶۳/۰	»
٤ ـ « زلزله‌اخیر ایران پنجصددانه شال ویکهزارلباس‌دوخته	« ۱۰٤۵۰۰/۰	»
	جمع ۳۱۸۱۱٤/	»

مجموع اعانه‌ایکه ازطرف جمعیت در داخل وخارج درسال ۱۳۳۶ داده شده : ۱٤۶۸۳۳٤ افغانی

اعانه وارده به جمعیت :

الف نقد :

۱ـ عوائد حق‌العضویت	۲۳۸۶۸/۰	افغانی
۲ـ هفتهٔ‌مخصوص	۲۳۷۹۲۸/۳۲	»
۳ ـ کرایهٔ عمرانات	۹۱۰۰۰/۰۰	»

یك منظره از توزیع رخت امداد زمستانی سره میاشت در کابل

یك منظره از توزیع رخت زمستانی سره میاشت ولایت قندهار

٤ـ اعانه ۲۰۳۱۰۰۲/۸٦ افغانی
٥ـ « مجله ۲۰٤۸/۳٥ «
٦ـ پوست‌قربانی مرکز وولایات ۱۸۱٦٥۹/۰٤ «

ب جنس :

۱ ـ اعانهٔ بی‌سابقه عبارت از تملیك محترمه بی‌بی‌راحت سلطان بقیمت مبلغ ۱٥۰۰۰۰ افغانی می باشد .

۲ـ اعطای یك پایه ضبط الصوت بقیمت ۱۲ هزار افغانی ازطرف ښاغلی حبیب‌الله طرزی

۳ ـ اعانهٔ صلیب احمر جوانان امریکا دوهزار جوبه تحفه‌ای که قیمت آن معادل هشتاد هزار افغانی می‌شود تابین دختران وپسران افغانستان توزیع گردد .

فعالیت بغرض معرفی وتقویه جمعیت :

۱ـ نشرات قسمت انگلیسی مجله سره میاشت درمعرفی جمعیت بخارج مؤثر افتاده واکنون علاوه ازتماسی که بادومرجع بزرگ بین‌المللی قایم‌شده با اضافه از (۱۷) مجمع هلال وصلیب احمر تبادله نشرات استواراست.

۲ ـ هفته مخصوص بغرض تبلیغ جمعیت وایزادعواید بوجه بهترین صورت گرفت وبه نطق والاحضرت شهزاده احمدشاه رئیس افتخاری افتتاح شدودر کابل مبلغ ۱۱۰۱٥٤/۷٥ افغانی ودر ولایات ۱۲۷۷۷۳/٥۷ـ افغانی اعانه جمع گردید .

ښاغلی صادق تفضیلی مدیر عامل شیر وخورشید سرخ مشهد ضمن یک سفر دوستانه به کابل آمده ودریک هفته‌ایکه مهمان سره‌میاشت بودند با این مؤسسه ازنزدیك معرفی گردیدند .

٥ برای ښاغلی محمد صدیق حاکم اعلی فراه نسبت به معرفی یکصد نفر عضو ـ حاجی عطاالله ارباب زاده نسبت به تادیه ده هزار افغانی وحبیب‌الله طرزی نسبت تقدیم تیپ ریکارد ومحترمه بی‌بی‌راحت سلطان (نسبت تملیك خانه) ازحضور اعلیحضرت معظم همایونی قاید جمعیت فرامین عضویت افتخاری شرف صدور یافت :

٦ ـ در عقرب سال ۱۳۳٦ کتاب رهنمای سره میاشت جوانان از طرف مدیریت عمومی تبلیغات . نشر وطبع گردید:

علاوه ازآنکه امبولانس‌های جمعیت عدهٔ ازمریضان رابه شفاخانه‌ها نقل داده درمعاینه‌خانه مرکزی درایام جشن اضافه از ٥۰۰۰ نفر را تداوی نموده .

سره میاشت خردسالان افغانستان

«من خدمت میکنم:» شعار سره میاشت خرد سالان

باثر همکاری‌های وزارت جلیله معارف وجمعیت افغانی سره‌میاشت بتاریخ ۱۸ ثور ۱۳۳۷ مو سسه جدید تربیتی واجتماعی سره‌میاشت خردسالان تشکیل شد.

ماهیت سره‌میاشت خردسالان:

یکی ازوظایف اساسی جمعیت های هلا ل وصلیب احمر که‌در افغانستان بنام جمعیت افغانی سره‌میاشت موسوم گردیده حمایه از صلح وتعمیم روح آشتی خواهی است که برای جلوگری ازجنك وحفظ بهبو د انسانیت باید آن را پیش ببرند وتوسعه دهند لابدمیدانند باهمه وسعت نظروعمل که جمعیتهای مذکور درامداد فوری فجایع طبیعی وغیر طبیعی تامین وسایل حفظ صحت وتعمیم صحت عامه دارند نمی توانندحمایه ازصلح وتعمیم روح آشتی خواهی رانیز خود شان انجام‌دهند لهذا برای اجرا وا نجام بهترین قسمت وظایف یك رکن عمده‌واساسی درتشکیلات‌خود افزودند که‌عبارت‌ازهمین سره‌میاشت خرد-سالان‌است. روی این اساس هرجمعیت هلال یا صلیب احمر اصولا مکلف است که درقطار اجرای‌سایر وظایف اساسی‌خودسره‌میاشت خرسالان رامتشکل‌ازپسران ودخترانی که‌ازسن قانونی یا ئین تربا شند، دایر نماید.

سره‌میاشت خردسالان یک رکن اساسی سره‌میاشت کلان سالها ویک مظهر همکاری مقامات معارفی است که‌از اتحاد عمل ونظر هردو بوجود آمده .

تاریخچه‌سره‌میاشت خردسالان :

همانطوریکه بعد ازجنگ معروف سلفرینو (بین قوای‌فرانسه وایتالیا به‌مقابل‌استریادرسال ۱۸۹۵) هانری‌دونانت‌سویسی‌مفکوره‌تاسیس‌سره‌میاشت‌هارا به‌دنیا تقدیم کرد؛ بعدازجنگ عمومی اول جامعهٔ ملل بوجودآمد ،بعد از جنگ دوم مؤسسه ملل متحده ونمایندگی های اختصاصی آن پدید آمد،سره میاشت خردسالان نیز بعدازجنگ‌عمومی اول تاسیس یافت.

درسال ۱۹۱۹ ،هنگامیکه آتش جنگ اول بین‌المللی دریورپ خاتمه‌یافت، آن‌قاره چهره هولناکی داشت.خرابی‌های‌وارده گرچه بیقیاس بود ولی‌سه‌واقعه مهیب که‌اول آن‌تقلیل‌قوای‌انسانی‌درنتیجه کشتار های جنگ دوم‌استیلای مرض انفلوانزا بصورت‌خیلی‌شدیدوسوم آن‌امراض متنوعه درجلبی های ، بود سبب شد که‌نمایندگان دول‌پنجگانه فاتح وغالب‌جنگ (فرانسه - انگلیس - روسیه-امریکا وچین) درشهرمشهور فرانسه(کان) اجتماع نموده وبرای تعمیر مجدد اروپا، مخصوصاً علاج سه‌بلیه‌فوق، چاره جوئی‌نمایند.

اجتماع نمایندگان ممالک فاتح به‌فکر افتاد که‌جهت حفظ صحت، تناسب‌اندام - تقویه روح، آشتی جوئی وزیست مصالحت آمیز یک مؤسسه بین‌المللی به وجود آید تا دراوقات‌صلح این‌مرام هارا پیش ببرد.چون درطول‌جنگ اول‌بین‌المللی، جمعیت های ملی ورضاکارصلیب‌و هلال احمر ها،خدمات بس قمتدار ومطلوب راانجام داده بودند،اجرای این موضوعات نیزبه آن محول گردید .

همان بود که درسال ۱۹۲۰ بین جامعهٔ اقوام آن وقت واتحادیه‌جمیعت های‌هلال‌وصلیب احمرمعاهدهٔ امضا شدواتحادیه ازجمعیت‌هاخواهش نمودتا دروقت صلح به‌تشئید وتحکیم آن امیال‌مبادرت‌ورزند.درهمین کنفرانس وهمین‌معاهده‌قبول‌شدکه‌جهت انصرام آن امیال جمعیت های‌هلال‌وصلیب احمر برای‌اینکه‌خوبتر این اموررا اجرانمایند،درداخل‌چوکات‌خودشان‌یك‌تشکیل کوچکتر بنام «سره میاشت‌خردسالان» تاسیس گردد.

گرچه قبل ازسال ۱۹۱۹ ، بعضی تشکلات محدود اطفال دربعضی‌ممالک مو جود بود که قسمی از وظایف اجتماعی راانجام میدادند ،اماتاسیس سره‌میاشت خرد سالان‌راازهمان کنفرانس‌شهرگان(منعقده ۱۹۱۹) اعتبار میدهند.

مرام سره میاشت های خردسالان :

گرچه ازخلال سطور با لا، یک مفکوره اجمالی راجع به مرام وهدفهای سره‌میاشت خرد سالان تثبیت‌می‌شودولی برای‌روشن ساختن مو ضو ع متن مصوبه اصلی منعقده بین جامعه‌اقوام‌واتحادیه جمعیت های هلال وصلیب احمر مقیم ژنیو را درباره بوجود آمدن سره میا شت خرد سا لا ن نقل می کنیم :

«سره‌میاشت خرد سالان به غرض تلقین مفکورهٔ صلح خواهی‌خد مت‌گزار ی (مخصو صاً برا ی حفظ صحت خودشان ودگران) فهمیدن و قبول مسئولیت های مدنی وبشری وتقو یهٔ روح مفید بودن د وستا نه بمقا بل تما یل اطفال دنیا... تاسیس میشود.»

مقا مات بین المللی سره میاشت های جهان این تعریف را از روی عمل به سه قسمت تقسیم کر ده وآنهارا‌پرنسیپ های سره‌میاشت خرد سالان قرار داده‌اند .

(۱) خدمت(وظایف اجتماعی‌وبهبودی):

درتحت این مطلب هرنوع خدمتی که‌روابط انفرادی را ازحیث تعاون و تساند اجتماعی استحکام می بخشد ، هرنوع مکارم اخلا قی که بنیان شخصیت انفرادی را براساس سجیه عالی اجتما عی استوار میکند ، هرگونه‌عمل خیرراکه مفادش به سایرین‌میرسد،جمع کرده‌اند وبه‌این‌ذریعه اطفال‌ازآغازد رفکر جامعه شده وروح اجتماع پسندی وخیر رساندن را در آنان تقویه بخشد .

۲ـصحت :

تحت‌این عنوان،مبانی‌حفظ‌صحت انفرادی ـ اجتماعی وهمگانی رادر اطفال‌تقویه کرده‌وبرای‌استحکام ورعایت اصول‌حفظ الصحه محیطی و طب وقایوی سعی‌میکنند ، معلومات آنهارا بلند ببرند و معاونت های راکه برای بقای صحت اطفال لازم باشد ، انجام دهند وهموا ره بکوشند که‌یك‌محیط مساعدصحی برای خود ودیگران بوجود آرند .

۳ ـ وظا یف بین‌المللی به غرض تحکیم صلح :

زیر این عنوان‌است که‌مفکوره های صلح خواهی ـ همزیستی ـ روح مفاهمه ـ شناسائی واحترام متقابله دراطفال پرورده شده وآنهارا به‌حیث افراد خانوا ده بزرگ بشری تربیه میکنند ووسایل ایجاد ارتباط شخصی رابین آنها ازراه تبادل تحایف ـ تبادله مکاتیب‌دوستانه ـ تبادلهٔ کلکسیون‌عکس‌ها ـ کتابها رسم ها ـ گدی ها وغیره تنظیم میدهد . وآنهارا طوری بار می آرد که همواره حامی صلح بوده و ازجنگ نفرت داشته باشند .

سره میاشت خرد سالان درافغانستان

در سال ۱۳۳٤ مجمع عمومی سره میا شت یك هیات ۳ نفری رامرکب از بنا غلو دا کتر عبد الظاهر (کفیل وزارت صحیه وقت) دا کتر فقیر محمد شفا (معین دوم دورهٔ نهم شورا یملی) بناغلی خیر محمد (کفیل با نک ملی افغان راموظف نمود تادرقطار سایراقدامات انکشافی وآغاز وظایف اساسیه واصلیه سره میاشت ازقبیل افتتاح بانک خون ـ کورس های پرستاری عمومی ـ پرستاری خانگی ـ امداد اولیه حفاظت آب به شفاخانه های ثابت وسیاروامثال آن ، درمورد تاسیس سره میاشت خر د سالان نیز اقدام نما ید در او لین مذاکره با اولیای محترم وزارت معا رف آمادگی وحسن قبول ناشی از روح همکاری وهم آهنگی احساس گردید وجلا لتماب داکتر پویل کفیل وزارت معارف این آرزوی سره میاشت راقبول نموده اجازه دادند در معارف افغانستان نیز این مفکوره خیرخواهانه واجتماعی آغاز گردد . دراولین جلسه که بتاریخ ٤ شنبه ۱۲ ثور همان سال دروزارت معارف صورت گرفت، ذوات ذیل به حیث اعضای (مجلس مر کزی سره میا شت خرد سالان) تعین گر دیدند .

از طرف وزارت معارف :

۱ ـ ع، ج داکتر علی احمد پوپل کفیل وزارت معارف

۲ ـ ع، ص داکتر محمد اکرم رئیس تدریسات ثانوی

۳ ـ ع، ص بناغلی محمد آصف مایل رئیس تدریسات ابتدائی

از طرف جمعیت افغانی سره میاشت :

۱ ـ ع، ج داکتر عبد الظاهر (کفیل وزارت صحیه) عضو مجمع مرکزی

۲ ـ بناغلی غلام حضرت کوشان معاون ریاست اداری جمعیت

از طرف ریاست مستقل مطبوعات .

۱ ـ ج بناغلی سید قاسم رشتیا رئیس مستقل مطبوعات

ازطرف وزارت صحیه :

۱ ـ ع ص داکتر عبد الرحمن حکیمی رئیس حفظ الصحه

۲ ـ ع ص داکتر محمد عمر رئیس صحت عامه

به امر ریاست اداری اساسنامه سره میا شت خر د سالان ترجمه واحضار گردیده هما نطور کتاب (راهنمای جمعیت سره میاشت خر د سالان) ترجمه وجمعیت افغانی سره میاشت اولی را ذریعه گستدنر ودومی رادرمطبعه دولتی به مصارف خود بطبع رساند .

ریاست اداری سره میاشت به این ترتیب زمینه راتهیه نموده بعداً با اجازه وزارت جلیله معارف بامکاتبی که بصورت مقدماتی وتجربوی در کابل اجازه تاسیس جمعیت خردسالان داده شده بود، مذاکره شد طلاب مکاتب حبیبیه ـ استقلال ـ نجات ـ غازی ـ ابن سینا وتجارت آمادگی خود را بقبول عضویت آن ابرازنمودند. روز ۱۸ ثور ۱۳۳۷ که بنام (روز سره میا شت جهان) در تمام دنیا تجلیل می گردد . سالگرهٔ تولد «هانری دونانت سویسی» موجد فقید سره میاشت هامی باشد روز افتتاح رسمی این جمعیت تعین گردید، درآن روز مامورین عالی رتبه وزارت معارف ـ سره میاشت ـ هیاتهای اداری وتدریسی ومکاتب وطلابی که عضویت جمعیت راقبول کرده بودند درسالون لیسه حبیبیه اجتماع نمودند .

نخست بناغلی اختر محمد رئیس اداری سره میاشت حضار را خبر مقدم گفته از بناغلی داکتر محمد انس معین تدریسی وزارت معارف خواهش نمودند تا جمعیت را افتتاح نمایند .

بناغلی داکتر محمد انس جمعیت مذکور را افتتاح نمود .

همین روز ، تحایفی که صلیب احمر جوانان امریکا به سره میاشت فرستاده بود نیز بین طلاب توزیع گردید متعاقباً در شش لیسه مرکز (حبیبیه ـ استقلال ـ نجات ـ غازی ـ ابن سینا) این شعبات افتتاح شده .

تشکیل خرد سالان :

هر واحد سره میاشت خرد سالان در مکاتب دارای عده زیاد اعضا بوده واز بین خود یکنفر رئیس ـ یکنفر معاون ـ یك نفر منشی یکنفر خزانه دار ویکنفر ناظر مجله انتخاب مینمایند . این پنج نفر بنام (مامورین شعبه سره میاشت خرد سالان) شناخته میشود. ازطرف اداره هر مکتب یکنفر معلم با سر معلم بنام (راهنما) اجرا آت شعبه را کنترول میکند تا همواره انضباط مکتب وقواعد مکتب در آن مرعی باشد .

مجموع این شعبات ازجانب (مجلس مرکزی اداری خرد سالان) اداره می گردد که ذریعه سکرتر آن تمثیل می شود.

عواید ومدارك سره میاشت خرد سالان :

سره میاشت خرد سالان در آغاز تاسیس دارائی نداشت. لهذا ریاست اداری جمعیت افغانی سره میاشت قرطاسیه ومصارف پوست ـ مصرف طبع کتاب را هنما واساسنامه را ازدارائی خود ، معاونت کرد فعلاً سره میاشت خرد سالان منابع ومدارك عایداتی خودرا قرار آتی اعلان نمود :

۱ـ حق العضویت طلاب که سالانه ۵ افغانی است .

۲ـ تبلیغ قبول عضویت بین طلاب .

۳ـ جمع آوری انواع بوتلهای خالی ازدوایر ـ مؤسسات واشخاص انفرادی .

٤ـ » » قطی های » » » » »

۵ـ » » مجلات وروز نامه های سابقه .

٦ـ اخذ تکت ازمسابقات فاینل فوتبال.

دکابل ولایت

تشکیل :

دکابل والی	و، ج میر عبدالعزیز
اداری مدیر	ښاغلی ولی محمد
مدعی العموم	ښاغلی محمد اعظم
د پوهنې لوی مدیر	« محراب الدین
دپلټنې مدیر	« محمد حسن
داحصائیې دمدیریت کفیل	« غلام حیدر
د فوایدعامې لوی مدیر	« فضل حق

و، ج میر عبدالعزیز

دعدلیې محاکم:

دمرافعې قاضی	ف مولوی غلام نبی
دوثایقو دمحاکم قاضی	« محمد شیرین
دابتدائیې د محکمې «	« محمد یوسف

مستوفیت :

مستوفی	ع، ص نور احمد
دوارداتو لوی مدیر	ښاغلی محمد آصف
دوارداتو مدیر	« نور احمد
دمحاسبې مدیر	« غلام فاروق
داملاکو دمدیریت کفیل	« محمد رسول
دتحصیلې مدیر	ښاغلی محمد کریم
دانسپکتور مدیر	« محمد اکبر

دامنیې قوماندانی:

دامنیې قوماندان	ح دین محمد 'دلاور
دپلیسو سرمامور	ښاغلی عبد لاحد
دامنیې دمدیریت کفیل	« عبدالحمید
دحقوقو مدیر	« نور احمد
د لوازمو «	« محمدنبی کریمزاده
دذاتیې مدیر	« محمدانور

لوی حکومتونه:

دلوگر لوی حاکم	ع ع، محمد اکبر
ددایزنگی « «	ع، ع محمد عثمان
دکوهدامن « «	ع ع محمد عثمان
د کلنگار لمړی درجه حاکم	ع، عبدالکریم

امور ولایت کابل

۱ـ معارف :

مکاتب دهاتی نسوان که جدیداً درسال ۳٦ تاسیس گردیده است :

الف ـ درقریه ده خدا داد

ب ـ درچهل ستون

ج ـ در قلعهٔ مسلم

مکاتب دهاتی ذکورکه جدیداً تاسیس گردیده است:

الف ـ در قریه کارنده

ب ـ درقریه ده‌سبزخاص

ج ـ « ده کپك

یکی ازمکاتب دهاتی که به‌مکتب اساسی تبدیل شده ، مکتب دهاتی قریهٔ المندر میباشد . همچنین صنفهاییکه درمکاتب منظور گردیده وفعلا متعلمین مصروف اند :

الف ـ نجاری درمکتب استالف

ب ـ « در مکتب چهل ستون

۲ـ فیصله هائیکه‌درمجلس ولایت بعمل آمده:

الف ـ جزایی (۹۷۱) فقره

ب ـ اداری (۵۳۲) «

ج ـ محاکماتی (۳۱) «

همچنان اجراآت شعبهٔ عرایض عبارت‌ازبررسی به۱۷٦۱ قطعه عرایض میبا شد .

۳ـ فواید عامه :

پنجصدو دوازده کیلومتر مواضع مربوط معابرفوایدعامهٔ ولایت کابل که‌ریگ اندازی، جغله‌اندازی و ترمیم گردیده (الی اول سرطان ۳۷) عبارت از (۱۵۳۳۰۷) مکعب‌متر ، خامه کاری‌کندن وپرکاری و ۲٤٦ مکعب متر جبل کاری ، و (۱۱٤۳۵۹٦) مربع‌متر صفابی وخامکاری و۱۹۷۱۳ مکعب‌متر تهداب کنی و۱۱۳۸۲ مکعب‌متر سنگ کاری و٦۸۰ مکعب‌متر خشت کاری کمانها وغیره که‌مساوی به (۲۸۵٦۰۰) قالب خشت پخته می‌شود و۳۹۳۰ مکعب‌متر سنگ‌کاری خشکه و۷۰ مکعب‌متر کانکریت و ٦۸۰۰ مربع مترهنگاف و پلستر کاری‌ها و۱۸٦٤۸۲ مکعب‌متر ریگ و جغله اندازی سرکها وپخته کاری پنج پل وچوب پوشی سه پل و۲۳ آبروجدید ویك معبر جدیدنیز اعمار گردیده است .

دهرات ولایت

تشکیل :

نائب الحکومه	و،ج محمد اسمعیل مایار
مستوفی	ع،ص حافظ امیر محمد
دمرافعی قاضی	ف فضل کریم
دامنیې قوماندان	ح عبدالعزیز
دژاندارم قوماندان	ح، عبد الرحیم
دگمرك رئیس	ع، ص احمد قلی
دمطبوعاتو لوی مدیر	ع،ص میر امین‌الدین انصاری
دپوهنی لوی مدیر	ع، عبدالغفور احمدی
دمخابراتو لوی مدیر	ع عبد المجید
دابتدائی قاضی	ف محمد یوسف
د مکلفیت مدیر	ش عبدالکریم
دفوائد عامی مدیر	ع، امیر محمد
د روغتیا مدیر	ص ، محمداسلم سلیمی
د کرهنی مدیر	ص، میرسیف الدین
داحصائیې مدیر	ص عبد الرحمن
د اداری مدیر	ص میرمحمد اعظم
دقلم مخصوص دمدیر کفیل	ص شیخ محمد اعظم
دپلټنی آمر	ص غلام رسول نیکزاد
مدعی‌العموم	ص عبد الواحد بهره
د استخباراتو مامور	ص عبد الاحد
دافغانستان بانك مدیر	ع محمد اکرم ذکریا
دانحصاراتو د مدیر کفیل	ص غلام نقشبند مزاری
ددولتی نقلیاتو مدیر	ص احمد ضیاء
دتجارتی محکمی رئیس	بناغلی محمد یعقوب
دبادغیسات لوی حاکم	ع،ع عبد الباقی
دغوریان لوی حاکم	ع،ع حبیب‌الله
دغوراتو لوی حاکم	ع ، ع محمد حنیف

امور ولایت هرات

مدیریت عمومی معارف:

درسال گذشته بتأسیس دارالمعلمین هرات اقدام گردیده بود، درسال ۳۶ برای تکمیل لوازم وتهیه هرنوع ضروریات وتقویه هیئات تعلیمی آن اقدامات مزید بعمل آمد.

همچنان یک مکتب ابتدائیه بنام مکتب جامی برای تطبیقات دروس مسلکی آن تخصیص داده شد صنف نهم دارالمعلمین به صنف دهم ترقی کرد وتطبیق حرفه های محلی درمکاتب صورت گرفت. ازتطبیق حرفهٔ نساجی هاتفی وحرفه نجاری درمکتب سردستان وحرفه تباشیرسازی درمکتب فوشنج نتایج بهتری بدست آمد. حرفه کاشی سازی درمکتب سیفی وحرفه قالین بافی درمکتب موریچاق مورد تطبیق قراریافت.

درین سال نظر به پیشنهاد مدیریت عمومی معارف تأسیس یک باب مکتب ابتدائی جدید درمحال غور ازطرف وزارت معارف داده شده. وامر تأسیس یک باب مکتب دهاتی نیز بدست آمد . برای رسیدگی امورمکاتب حکومتکلان غور بمنظوری تأسیس ماموریت معارف که سرمعلم مکتب مرکز حکومتکلان غور باجرای آن رسیدگی کند، واصل شد درموضع قریه نشینی وسلیمی مربوط حکومت گذره یک یک باب مکتب دهاتی جدیداً افتتاح که شد درسال تعلیمی ۳۶ یکعده شاملین کورسهای اکابر بعداز دادن امتحان فارغ التحصیل گردیدند وعدهٔ اشخاص جدید برای شمول درکورسهای اکابر پذیرفته شدند.

درتنظیم کلوپ معارف قدمهای جدیدی برداشته شد کتابهای مفید بکتابخانهٔ کلوپ علاوه گردید. برعلاوه روزنامه ها ومجلات داخلی وخارجی واخبارها بدسترس منسوبین معارف وطلاب گذاشته شده. نمایش فلم های تربیوی طبق پروگرام معینه باوقات مختلفه صورت گرفت همچنان ازطرف طلاب لیسه سلطان نمایش درامهای تربیوی واخلاقی باوقات معینه بعمل آمد.

برای مراقبت امورکتابخانه وسینماوصحنه کلوپ یکنفر تعلیمیافته وسابقه دارد که درشق تعلیمات سمعی و بصری استعدادمناسبی دارد بحیث آمر کلوپ منظور و مقرر گردید.

مکتب متوسط مهری هروی درسال ۳۱ به لیسه مهری تعدیل ومتعلمات صنف نهم آن درصنف ده تحت تربیه گرفته شدند که بهمین ترتیب تحصیلات خودرا تاصنف دوازدهم ادامه دهند. برعلاوه دوکورس درمکتب موصوف یکی بنام کورس لسان خارجه وکورس دومی بنام کورس ریاضیات برای بلند بردن سویه تعلیمی معلمات دائرگردید بذریعه این کورسهای معلماتیکه ازصنف نهم مکتب متوسط فارغ التحصیل شده بودند معلومات خودرا تقویه نموده و برای امتحان صنوف بلند آماده گی میکنند.

درسلسله جنبشهای عرفانی بانتشار نشریه ی بنام مجله مهری هروی اقدامات بعمل آمد.

برای پیشرفت وتنظیم امور مکاتب نسوان اداره ی بنام آمریت واجرائیه مکاتب تأسیس شد. درسال ۳۶ چندتن ازاشخاص حساس، منور ومعارف دوست هرات متقبل شدند تادرترمیمات مکاتب اقدام نمایندومبالغ مکفی را درین راه بمصرف رسانده طبق مقررات تعلمات نامهٔ مکاتب ابتدائی تحت نظرحکام و هیأت های منتخبه به تعداد یکهزارنفر طلاب باشرایط مقررات لایحه مربوطه برای مکاتب ابتدائی جدیدا نتخاب وشامل گردیده اند. امورتدریسی واداری لیسه ذکور وآناث ودارالمعلمین، مکاتب ابتدائیه ذکور واناث مکاتب دهاتی وکورسهای اکابروقتاً فوقتاً ازطرف شخص مدیرعمومی معارف ومفتشین وارسی گردیده یکعده معلمین ومنسوبین معارف مورد مکافات ومجازات اصولی قرار گرفتند. همچنان درکورسهای پښتوی حکومات ودوائرمرکز توسط مفتشین موظف بازرسی بعمل آمده نتایج امتحان سالانه هم رضایت بخش است.

فارغ التحصیلات لیسه سلطان غیاث الدین غوری برای شمول به پوهنون کابل معرفی شدند. یک عده فارغ التحصیلان مکتب ابتدائی برای شمول درلیسه ابن سینا ومکتب میخانیکی ومکتب صنایع نفیسه وسپورت بکابل اعزام گردیده اند. برای فارغ التحصیلان فخر المدارس ودارالحفاظ درشقوق معارف وظائف مناسب داده شد.

برای مدرسه فخر المدارس ودارالحفاظ یک تعداد کتب مورد ضرورت شان ازطرف مدیریت معارف تهیه ودر اختیارشان گذاشته شد وپروگرام های تدریسی جدید مورد تطبیق قرار یافت ونتائج نیکی از آن بدست آمد.

درسال ۳۶ ورکشاب تربیوی ازطرف مؤسسه تعلیم وتربیهٔ پوهنون کابل درهرات دائر وبه تعداد (۱۵۰) نفر معلمین، سرمعلمین ،مفتشین بصورت نهاری ولیلی درآن اشراک نموده ازسیستم های جدید وروش تازه تعلیم وتربیه مستفید شدند همچنان درزمستان سال ۳۶ به تعداد (۲۱) نفر سرمعلم ،معلمین بشمول مفتشین معارف جهت فراگرفتن روشهای جدید تعلیم وتربیه وتزئید معلومات بکورسهای زمستان بکابل اعزام گردیدند وازجمله کسانیکه بیشتر موفقیت نشان داده بودند بسر معلمی مکاتب گماشته شده اند برای تطبیق نظریات جدید تعلیم وتربیه وتهیهٔ یک زمینه درست مشاهده برای معلمین سرمعلمین اطراف در مرکز هرات مکتب ابتدائی موفق مکتب نمونه قرار داده شدو همه مقررات ـ تعلیمات ـ نامه وایجابات تربیوی واصلاحات لازمه عرفانی در آن تکمیل یافت و ازین اقدام ثمرهٔ نیکی حاصل شد.

کنفرانسهای علمی . اخلاقی ، تربیوی طبق مقررات تعلیمات نامه مکاتب بروز های معین در تمام مکاتب جاری بوده خصوصاً کنفرانسهای ۱۵ روزهٔ لیسه سلطان ، لیسه مهری، دار المعلمین ، فخر المدارس قابل ذکر است.

در سلسله اصلاحات و اقدامات لازمه برای تهیه آب مشروب در مکاتب توجه کامل بعمل آمد و در مکتب موفق ، مکتب ها تفی دارلمعلمین و مکتب مرکز غوریان چاهای آب مشروب حفرحداث گردید ووسائل آب نوشیدنی برای مکاتب مهیا گردید . طلاب معارف ذریعه دکتوران موظف معاینه صحی گردیدند. نمایشگاهی از نمونهٔ کارهای دستی ورسامی اطفال ودختران در کلوپ معارف دائر وشخصیت های برجسته برای مشاهده آن دعوت داده شدند. این نمایشگاه خیلی مورد دلچسپی قرار یافته اجناس زیادی بفروش رسید و برای طلاب مستحق انعامات ومکافات داده شد.

برای تهیه میزو چوکی و لوازم تحصیل اقدام بعمل آمد واجناس مورد ضرورت بقیمت های نازل بدسترس طلاب گذاشته شد.

مدیریت زراعت

تعداد (۶۳۰۰) جعبه تخم پیله از جمله تخمهای که ذریعه متخصصین دراستیشن های پیله وری کابل وبغلان استحصال شده بود از وزارت زراعت بولایت هرات ارسال واز طرف مدیریت زراعت به پیله وران توزیع شد ، قرار معلوم تخمهای مذکور نتیجه خوب و اطمینان بخش داده وحاصل خوب از آن بدست آمده . (۶۰۰۰) اصله نهال توت جاپانی که برگ آن مخصوصاً برای خوراک کرم پیله است بغرض تکثیر و ترویج از طرف وزارت زراعت ارسال شد . نهال های مذکور درفارم مدیریت زراعت غرس شده ودر نظر است توت های مذکور در آینده به پیله وران توزیع گردد تا از آن در توت های وطنی پیوند نموده ودر خوراک کرم پیله از آن استفاده بنمایند.

در حصه مجادله امراض نباتی و حیوانی هم اقدامات بعمل آمده و طبق پروگرام مرتبه به تعداد ده هزار اصله اشجار مثمر مبتلا بمرض آتشك در مرکز هرات دواپاشی گردید ونیز در مناطق مختلف ولایت هرات (۱۷۶۰۰) راس گوسفند وده هزار مرغ ، (۱۱۰۰) فرد گاو مبتلا بمرض، ادویه لازمه تزریق شده. در مجادله علیه ملخ اقدامات بعمل آمده و بر ضد ملخ های بومی و پروازی که از خاك ایران آمده بود بصورت ملی وکیمیاوی مجادله گردیده .

مدیریت فوائد عامه

قسمت سرکها :

درسال گذشته سرکهای عمومی وفرعی ولایت هرات به تفصیل ذیل ترمیم شده است .

۱ ـ خاکاری سرکها	۱۴۷۰۰	متر مکعب
۲ـ سرنگ پرانی «	۱۰۰	» »
۳ـ سنگ کاری بامصالح سرکها	۲۹۰	» »
٤ـ سنگ کاری خشکه «	۳۰٤۰	» »
٥ـ خشت کاری «	٥۱۰	» »
٦ـ جغله اندازی «	٥۲۲٥۰	» »
۷ـ هنگاف وپلستر کاری »	٥۰۳۹	مترمربع
۸ـ صفا کاری سرکهای مربوط	۲۰۳٥۰۰۰	متر مربع

ب ـ قسمت تعمیرات :

در ظرف سال گذشته عمارات ذیل ترمیم وبعضاً تعمیر شده است:

۱ـ تعمیر نیمکارهٔ دارالحکومگی ٤٦٦ متر مکعب خشت پخته و۹ مترمکعب کانکریت گردیده

۲ـ ترمیم شفاخانه ملکی وتعمیر چاه آب ودیوار احاطه آن

۳ ـ ترمیم عمارت مخابرات وتعمیر دیوار احاطه آن

٤ـ ترمیم عمارت مستوفیت

٥ ـ ترمیم عمارت دارالمعلمین

٦ـ ترمیم عمارت باغ شاهی

۷ ـ ترمیم وساختمان تانکهای ذخیرهٔ انحصارات دولتی.

ریاست گمرك

درسال گذشته میزان واردات وصادرات گمرك هرات نسبت بسال ۳٥ افزایش محسوسی رانشان میدهد مخصوصاً صادرات مواد داخلی بخارج بیشتر شده وازهمین جهت عایدات گمرك هرات که در سال ۱۳۳٥ بمبلغ ۳٦۲۰۷۳٦۱ افغانی میشد درسال ۳٦ به ۰۱۹ ٤٥٥٤ ـ افغانی بالغ گردیده است

مدیریت صحیه

الف- مریضانیکه بداخل بستر معالجه وتداوی گردیده اند :

مریضان داخل بستر	۱٤۳۹	نفر
« شفا یافته	۱۳۵۱	»
فوتی	٥٤	«
تحت تداوی	۳٤	»

ب- مریضانیکه به پولی کلنیک ها تحت معاینه وتداوی گرفته شده اند :

درپولی کلینک داخله	٦۰٦٦	نفر
« « جراحی	۱۸٤۲	»
« « چشم	۳٦۰۱	»
ویدی کلینك	۳۸۰۲	»
دندان سازی	۹٤٦	»
رادیو سکوپی ورادیو گرافی درموسسه اکسریز	۱٤۲۷	»
درلابراتوار تحت معاینه گرفته شده اند	۲۵۰۰	»
باکتر لوژی	٥۲	»
هماتو لوژی	۱۰۲	»
بیوشمی	۲٥۷	»
درسرویس جراحی پانسمان شده	۳٤٥۷	»
عملیات جراحی	٦۳٦	»

ج- صورت پودر پاشی وواکسیناسیون :

تعداد ۱۰۱۱٥ نفر و٦۰۱٦ خانه دکان ومسجد وحمام و عمارت دولتی و مکتب ومجس واقامتگاه پولیسی

تعداد٥۰٥۷٥ توب لباسی وپارچه تحت پودر پاشی گرفته شده است .

درمحالات ومرکز خال چیچك زده شده ۱۷۳۲۸۸۸ نفر

برضد مرض محرقه واکسین زده شده٤۸۲٤ »

حجاج ومسافرینکه واکسیناسیون‌شده‌اند۲۹۰« »

د- یك‌دواخانه بنام خلمی درملتون جدید تاسیس وافتتاح گردیده است

ښاروالی هرات

۱ ـ در سال ۳٦ به مؤسسه جدید التاسیس تهیه مصالح پنج لك افغانی از طرف ښاروالی نقداً پرداخته شد که به کمك آن مؤسسه مذکور شروع بکار نموده برای پیشرفت امور عمرانی شهر مصالح ومواد تهیه میکند .

۲ ـ برای تقویه کلوپ ادبی که یك مؤسسه عرفانی است سی هزار افغانی طور امداد به بودجه خود قبول کرده که همه ساله به پردازد چنانچه در سال ۱۳۳٦ مبلغ مذکور یك دم به حساب کلوپ در بانك ملی تحویل داده شده وبعداً نیز سالانه مبلغ مذکور از بودجه ښاروالی به مؤسسه پرداخته میشود .

۳ ـ علاوه بر فعالیت های دیگر برای تاسیس صحنه تمثیل بصورت دائمی از طرف ښاروالی صرف مساعی بعمل آمده است ومصارف آنرا هم را ښاروالی بودجه خودگرفته و میپردازد در سال ۳٦ و ۳۷ عائدات ښاروالی از درك های مختلف ۹۳۷۳۳۳ افغانی اضافه شده است .

مدیریت عمومی مخابرات

الف ـ شق پست :

۱ ـ تشکیل وترتیب ادارهٔ بسته صادره هوای در مرکز مدیریت عمومی مخابرات که بسته های هوای عنوانی قندهار ، کابل ، مزار شریف و قطغن را ترتیب و صادر مینمایند .

۲ ـ تشکیل یك ، یك بسته خانه درحکومات محلی پښتون زرغون و چغچران وکرخ .

۳ ـ تشکیل تعمیر دیوار احاطهٔ سمت شرقی و غربی و جنوبی مدیریت عمومی مخابرات که از سابق ملتوی مانده بود .

ب ـ شق تیلفون :

۱ ـ نصب سوچ بورد های جدید به تیلفون خانهای حکومات غوریان وادرسکن .

۲ ـ ترمیم وتعدیل آنسلیتر ودندی پایه های چوبی لین تیلفون از هرات الی کرخ و قلعه نو و مرغاب وغور ماخ ودو آبی سرحد هرات و میمنه .

۳ ـ ترمیم وتعدیل آنسلیتر ودندی پایه های چوبی تیلفون ازاسلام قلعه الی کاریز الیاس .

٤ ـ » » » » » » » از هرات الی غوریان واسلام قلعه

۵ ـ » » » » » » » از هرات الی او به ، چشت شریف ، تولك ، شهرك ، غورات و چغچران

٦ ـ ترمیم واصلاح لین عمومی تیلفون وتلگراف از هرات الی شین دندو جمعه حد بخشی فراه .

۷ ـ » » » » » » از هرات الی رباط سنگی وسرحد تور غندی

۸ ـ تعدیل لین تلفون از غوریان الی چاه سرخ وموسی آباد وازحکومتی شین دند، الی کمیساری کلاته نظر خان از طریق کمیساری اسلام قلعه وخطوط سرحدی الی کمیساری کلاته نظر خان .

۹ - ترمیم وتعدیل انسلیتر ودندی پایه‌های چوبی لین تیلفون اسلام‌وقلعه‌الی حکومتی کهسان .

۱۰ - تیلفون هایکه ذریعه نفرفنی مدیریت عمومی مخابرات ترمیم واصلاح‌شده [۱۲۰] پایه

۱۱ - تیلفونهایکه‌جدیداً نصب‌شده (۳۰ پایه)

۱۲ - لین تیلفونهایکه بداخل منطقه‌مرکز شهر ذریعه مدیریت‌عمومی مخابرات‌امتداد ونصب گردیده ۱۱ میل و[illegible] پایه

ج - [illegible] رادیو :

تجدید [illegible] سپیکر های منصوبه سابقه‌و تزئید چارعدد نسبت بسابق

د - شق [illegible]یگراف :

۱ - نصب یك دستگاه تیلگراف و تیلفون بی سیم جدید علاوه به دستگاه سابقه مرکز مدیریت عمومی مخابرات هرات .

۲ - جریان مخابره تیلفون بیسیم بین هرات ، قندهار، کابل‌و بین میمنه ، مزارشریف وقطغن ومشرقی‌وغیره

۳ - ترمیم دستگاه های تلگراف سیم دار تلگراف‌خانه مرکزهرات واسلام‌قلعه و تور غندی وقلعه‌نو .

٤ ترمیم واصلاح دستگاه تلگراف بی سیم سابقهٔ هرات .

دپروان اعلی حکومت

تشکیل :

اعلی حاکم	ع، ع، ص سید غلام رسول
مستوفی	ع ، عبد المجید
دامنیې قوماندان	ش ، سبحان شاه
دمرافعی قاضی	ف ، سید فقیر محمد (کفیل)
دابتدائی «	ف ، ملا محمد جانان
دمکلفیت مدیر	ش ، فیض الله
دمطبوعاتو مدیر	ع ، میر غلام محمد حسینی
دپوهنی «	ص ، میر محمود
دمخابراتو «	« ، حبیب الله
دفوایدعامی «	« ، محمد سلیم
دروغتیا «	« ، سید محمد رضا
دمحاسبی «	« ، گل آقا
دپلټنی آمر	« ، سید جعفر
ښاروال	ع ، فیض محمد
دافغانستان بانک مدیر	ص ، محمد عمر « رسا »

امور حکومت اعلی پروان

انکشاف وتوسعه امور عرفانی

درسال ۱۳۳۶ تعدادمشمولین مکاتب نسبت به‌سابق زیاد بوده درحدود ۱۳۳۴ نفر بمکاتب ابتدائیه و (۶۱۱) نفر بمکاتب دهاتی طلاب شامل گردیدند .

علاوةً بیش ازموجودیت وتأسیس ۵۲ باب مکتب دهاتی و ۲۰ باب ابتدائیه ویک باب لیسه که درمربوطات پروان موجوداست، ازطرف اهالی درخواست تاسیس ۲۰ باب مکتب دهاتی و ۵ باب مکتب اساسی تقدیم و منظوری آن از وزارت معارف مطالبه شده است.

قبلاً درچهاریکار ومربوطات کدام مکتب نسوان موجود نبود. همانا دراثر اقدامات حکومت اعلی ومنظوری وزارت جلیلهٔ معارف ، یك باب مکتب نسوان درمرکز چهاریکار افتتاح و به تعداد (۹۶) نفر طلبات رسمی و (۱۵) نفر غیر رسمی شامل گردیده وتحصیل مینمایند .

همچنان درچهارده غوربند یك باب مکتب دهاتی نسوان تاسیس و به تعداد (۵۰) طلبات دران شامل ساخته شده و برای تاسیس مکاتب نسوان درپنجشیر وجبل السراج ، کوهستان وغیره اقدامات شده است .

تعداد (۵۰۵) نفر طلبه ازمکاتب ابتدائیه مربوطه وفارغ التحصیل ودرحدود ۴۰۰ نفر آن غرض شمول بمکاتب عالی بمرکز وزارت اعزام شده است. یک دستگاه لابراتوار مکمل عصری و مدرن درلیسه نعمان افتتاح وبکار انداخته شده که موجودیت این شعبه مهم درتسهیل امور تدریسی عملی و نظری طلاب کمك شاندار مینماید دراثر مراقبت متداوم وضعیت عمومی مکاتب پروان رو به اصلاحات وانکشاف دیده می شود .

امور مطبوعاتی

روزنامه پروان برای پیشبرد وبلند رفتن سویه علمی وعرفانی مردم وانتشار یکسلسله مضامین دلچسپ وخواندنی که ازهرحیث بروحیه وافکار عمومی محیط تطابق دارد، پرداخته است .

روزنامه نیز تاجائیکه امکان پذیر بود بزرگتر ساخته شده ودرزیبایی صوری آن همم‌ساعی بیشتر بعمل آمده است .

برای اینکه درمرکز ادارهٔ روز نامه یک کتابخانه عصری که موجودیت آن ازنقطه نظر ایجابات عصر وازینکه به‌روشنی افکار توده خدمت مهمی مینماید، ازضروریات محسوب می‌شد لذا اقدامات مقدماتی اتخاذ وبهمین مقصد مردوزن جمعاً مبلغ (۱۵۵۹۰) افغانی برای ترتیب یك کتاب خانه اعانتاً تقدیم داشته‌اند.

فعالیت‌های عمرانی

۱ـ عمارت نختابی وقتاً تکمیل و بسر رسانیده شده

۲ـ « دستگاه بافت هم بیشتر قسمت آن تکمیل وکار بقیه هم درحال پیشرفت است

۳ـ عمارت رنگ آمیزی پارچه جات هم رو به اکمال بوده که درخلال سال ۳۷ کار آن انجام میشود

۴ ـ تعمیرات کدام‌ها وتحویل خانه ها که به‌پیمانه بزرگی شروع شده بود درشرف اکمال است

۵ ـ تعمیر مرکز دستگاه تولید بخار تکمیل گردیده

۶ ـ حوض آب ذخیره تکمیل گردیده

۷ـ موضع نصب ترازوی اتومات «

۸ـ « مراکز ترانسفرمر های برق وغیره

۹ـ عمارت مسجد جامع که باارتفاع ۱۵ متر ومیناره آن باارتفاع ۲۵ متر وقطر ۴ متر فرش صحن مسجد ازسنگ

مرمر وعمارت آن بصورت کاشی کاری ساخته است ودرشرف انجام است.

۱۰ـ عمارات ملحقه ازدفاتر ودوایر موسسه ،سوچبورد ها ی برق ،ترمیم خانه های فابریکه آهنگری کورس نواموزان تخنیکی،خرادی ، رنگ سازی ،تکمیل وقسمت جزوی که باقی مانده تحت اعمار میباشد.

۱۱ـ درحدود (۹۵) تعمیر ازجمله (۲۰۰) تعمیریکه درنظر گرفته شده غرض رهایش مامورین ومستخدمین داخلی وخارجی فابریکه ،بطرزعصری جدید تحت تعمیر بود،تکمیل ومورد استفاده قرار یافته وبقیه هم بوقت کمی تکمیل خواهد شد.

۱۲ـ کار ساختمان حوض آب بازی ومراجع تفریحی عمله فابریکه هم تکمیل ومورد استفاده قرار گرفته است.

۱۳ـ بقیه کار تعمیر بزرك سمنت سازی جبل السراج وملحقات آن تکمیل گردید.

۱٤ـ کار تعمیر مسجد جامع تکمیل شد.

۱۵ـ کار تعمیر ذخیرهٔ پطرول پلمتک که طبق نقشه تحت نظر مهندسین خارجی دراوایل سال ۳٦ شروع شده بود زیادتر قسمت تعمیرات مذکور وملحقات آن تکمیل و بقیه هم درشرف اکمال است.

۱٦ـ تعمیر نشیمن دوایر وکاریکران بگرام که نیمکاره بود، تکمیل ومورد استفاده قرارگرفته است.

۱۷ـ سایر کار تعمیرات بگرام وامورملحقه آن که به پیمانه بزرگی ذریعه مهندسین ومتخصصین خارجی در حال ساختمان بوده طبق نقشه وپروژه پیش می‌رود.

۱۸ـ کار تسطیح وقیر ریزی میدان هوائی بگرام هم بجدیت ادامه دارد.

۱۹ ـ تعمیر چینل سیستم تیلفونی بلوله هم مطابق نقشه وپخته کاری تکمیل و بسر رسیده.

۲۰ـ « معاینه خانه وپولیکلینک شفاخانه مرکز چهاریکار که مطابق نقشه وطرزعصری و پخته کاری درسال ۲٦ شروع وبمیعاد کمی به پوشش رسانیده شده است.

۲۱ـ کار تعمیر مکتب اشترگرام کوهستان درشرف اتمام است.

۲۲ـ « « محمود عراقی « که درسال ۳٦ مطابق نقشه طرزعصری شروع شده بود بسرعت پیش میرود.

۲۳ـ یک تعمیر مناسب در قریه سرخ جدیداعمار ومورد استفاده طلاب قرار گرفته است.

۲٤ـ کار تعمیر مکتب بازارک پنجشیر که قبلا شروع شده بود درسال ۳٦ ختم ومورد استفاده قرار گرفته

۲۵ـ کار آهن پوش تعمیر، مدیریت مخابرات ختم ودیوار حاطه آن که ازخشت پخته و غیره وبطرزعصری ساخته میشود وبه تکمیل است.

۲٦ـ یک تعمیر رهایش محافظین جنگل بانان درسال ۳٦ آباد وتکمیل شد.

۲۷ـ درحصه اشتر شهر غوربند که درارض راه عمومی صفحات شمال مملکت واقع است کار ساختمان يك پل عصری وپخته کاری روی دست گرفته شده عنقریب بپایهٔ تکمیل میرسد.

۲۸ـ همچنان درحصه جرخشك بنیاد يك پل پخته گذارده شده وتحت کار میباشد. همچنان درمواضع چیکل، دشت رباط ،خواجه سیاران ،رباط و غیره يك يك پل عصری پخته کاری گردیده است..

ب- جاده‌های جدید:

۱- کارباقی سرک آستانهٔ پنجشیر وعلاقه‌داری های حصه اول وحصه ۲ پنجشیر که تا دشت ریوت امتداد یافته بود، تکمیل ودرحصه کوتل بین آستانه وچرم گرم که برای رفت‌وآمد ترافیك آنقدر مساعد نبود، راه آن جدیداً تمدید گردیده که اکنون ترافیك بخوبی رفت وآمد مینماید.

۲- یك سرك جدید بمرکز علاقه‌داری الهسای تگاب بفاصله چهارونیم کروه تمدید گردیده.

۳- ازمرکز حکومتی بامیان الی قریه ذکریا دره‌فولادی که قبل ازین فاقد سرك بود، بفاصله هشت کروه یك سرك بعرض هشت متر جدیداً احداث گردید.

٤- دردرهٔ اژدر بامیان یك سرك جدید کشیده شد.

٥- هکذادردرهٔ دوکانی بامیان الی حیدرآباد که شهرتاریخی غلغله را بمرکز حکومت وصل میکند جدیداً تمدید وتحت کار میباشد.

٦- بعلاقداری کوه بند کوهستان که یك منطقه سرسبز وشاداب وخرم میباشد، یك سرك موتر روبفاصله هفت کروه درسال ۳٦ تمدید یافته است.

۷- یك سرك جدیددیگر بفاصله ۱۳ کیلومتر ازمرکز حکومت محلی کوهستان در بین قریه جات متصل به‌عبدالله برج که بعلاقه‌داری محمود عراقی وصل‌شده احداث وترافیك درآن رفت وآمد مینماید.

۷- یك سرك جدیداز اشترگرام کوهستان طرف‌خم زرگر ودشت کوهستان کشیده شده که قریه های مذکور را بسرك علاقه‌داری کوه بند وصل میکند.

۹- غرض تسهیلات اهالی یك راهٔ موتررو دربین کوچه باغی‌های قلعه بلند، جدیدتمدید گردیده.

۱۰- باصلاح وجغله‌اندازی وترمیمات سرك لین عمومی ازقره باغ الی اشپشته اقدام‌شد.

۱۱- دراصلاح وترمیمات سرك‌های جبل‌السراج، گلبهار، پنجشیر، کوهستان، نجراب، تگاب، بگرام بامیان، سرخ‌پارسا، دراوقات مختلف اقدامات مقتضی بعمل آمده‌است.

امور مخابرات

ازآنجاکه موجودیت لین‌های تیلفونی واصلاح پستی در وضع حیاتی مردم وامورمالی واقتصادی وغیره تطبیق نقشه‌های اصلاحی مملکت رول‌مهمی بازی‌میکند، درسال ۳٦ به‌تمدید واصلاح لین‌های ذیل موفقیت بعمل آمد:

۱- ترمیم‌واصلاح لین‌عمومی کابل الی حصه‌ولایت قطغن.

۲- اصلاح وترمیم لین‌وپایه مجدد گل‌بهار الی حکومت نجراب. ۲۷ کیلومتر

۳ « « الی « پنجشیر ۳٦ «

٤- ترمیم‌و اصلاح لین‌های جبل‌السراج، بگرام، پنجشیر، بامیان وتگاب.

٥- ازمرکز حکومت جبل‌السراج الی سیدخیل یك‌لین بفاصله ۷ کیلو متر جدیداً تمدید گردیده

٦- « « کوهستان « علاقه‌داری کوه‌بند « « ۱۸ « « « «

۷- « « جبل‌السراج « مرکزفابریکه سمنت‌سازی « « ۳ « « « «

۸ « « تگاب « علاقه داری سالنگ « ۱۵ « « «

۹- « تیلفون خانه مرکز چهاریکار الی تانگتیل ماموریت انحصارات

۱۰- « « « « الی آمریت ترانسپورت

۱۱- ازمرکز تیلفونخانهٔ چهاریکار الی آمریت تفتیش حکومت اعلی
۱۲- « « « « مستوفیت وماموریت واردات حکومت اعلی
۱۳- « « « مدیریت مطبوعات
۱۴- « « « « معارف
۱۵- « « « سر ماموریت پلیس
۱۶- « « « ماموریت محبس
۱۷-یك سوچ بورد درمرکز تیلفون خانه‌حکومت محلی کوهستان جدیداً نصب گردیده .
۱۸- « « « « نجراب « «
۱۹- « « « « دو آب ومیخ زرین « «
۲۰- « « « مرکزفابریکه‌سمنت سازی « «
۲۱-چون درمرکز چهاریکار که‌قبل‌ازین تیلفون کیبلی موجود نبود،درسال۳۶ یك دستگاه ماشین تیلفونی کیبلی‌جدید نصب و بدوائر حکومتی وموسسات وجاهای رعیه،مغازه هالین آن تمدید وازآن بسیستم جدید کار گرفته می‌شود.

۲۲-غرض‌تمدید لین‌تیلفون بعلاقه‌داری‌سیدخیل‌ ازسید خیل بدرهٔ سا لنگ انتقال داده شد اقدامات مقدماتی اتخاذ وبوزارت مخابرات پیشنهاد داده شد .

۲۳-درغوربند یك پسته‌خانه جدید مفتوح وبکار آغاز شد .

امورصحی

۱-درسال۳۶ یك‌دستگاه مکمل‌لابراتوار غرض‌اصلاح امورصحی محیط نصب گردید .

۲-بوضع شفاخانه رونق خوبتری داده شده است .

۳-قرار راپور واصله درسال ۳۶ به تعداد(۶۰۰۰۰)نفرذریعه اشخاص‌فنی‌ضدمرض‌چیچك‌واکسین‌شده.

۴- « « « (۲۶۱۸۰) خانه‌د کاکین وغیره پودر (دی،دی،تی)تطبیق گردید

۵-غرض تاسیس‌یك باب شفاخانه‌عصری‌بحکومت‌محلی بامیان بوزارت جلیله صحیه اقدامات‌شده‌است .

امور زراعت

مجادله برضد امراض وآفات زراعتی :-

۱-مجادله ضدامراض خاکسترك تاك که درمناطق مختلفه ازقبیل قریه میانشاخ -باباخیل -هوپیان لغمانی-سنجددره بایان -مغل- قلندرخیل وغیره پروان بعمل آمده بالای (۱۸۸۸۹۷) اصله درخت‌ادویه پاشی گردیده. درسال ۱۳۳۷ تاکنون ادویه‌پاشی دوام‌دارد .

۲-مجادله برضدآفت‌جولاگك که‌درشیخ علی-سرخ‌وپارسا -تگاب-پنجشیر وغیره صورت‌گرفته‌بالای (۱۳۸۴۲۱) اصله‌درخت ادویه پاشی‌شده ودرسال ۱۳۳۷ تاتاریخ ۱۳جوزای ۱۳۳۷ بالای (۸۹۹۴۴) اصله درخت ادویه‌پاشی صورت گرفته است .

۳-یك‌تعداد گندم‌بذری زارعین‌منطقه بگرام بمقابل‌مرض‌سیاقاق ادویه‌ضدعفونی گردیده وبدسترس ایشان گذشته شده .

دگرشك اعلی حکومت

تشکیل :

اعلی حاکم	ع،ع ، ص، سعادت
مستوفی	ع،ص محمد رسول
دامنیتي قوماندان	ش، محمد میر
دمرافعي قاضی	ف ، عبدالرحمن
دابتدائیي قاضی	« لعل محمد
د مطبوعاتو مدیر	ع، محمد یوسف ایازی
دمکلفیت «	ش، نورالله
دگرشك ښاروال	ښاغلی حاجی محمد موسی
د مخابراتو مدیر	ص، عبدالقیوم
د پوهني «	« عبد الرشید
د فوائدعامې «	« محمد قاسم
د گمرك «	« محمد ایاز
دافغانستان بانك مدیر	ښاغلی محمد طاهر
دپلټني آمر	« ، محمد نعمان
دغلې دتهیي مدیر	« ، اختر محمد
د احصائیي مامور	« ، شمش الحق

امور حکومت اعلی گرشك

ماموریت واردات مستوفیت :

واردات سال ۱۳۳۵ بصورت مجموعی	۲۰۳ ۴۱۲۲/۲۴ ـ افغانی
« « ۱۳۳۶ « «	۲۸۴۳۵۳۷/۴۸ ـ «
« فاضله سال ۳۶ نسبت بسال ۵۳	۱۳۶۳ ۶۰۵/۱۴ ـ «

امور فواید عامه

۱ـ ازتانک الی حوض ۲۳ کیلومتر سرك به کلی خراب وقابل ترمیم بود باندازهٔ سه ونیم کیلو جغله اندازی گردیده ،هکذا قسمت های سیل بردگی برکاری گردیده .

۲ـ ازحصه حوض الی شور آب ۳۳ کیلومتر ترمیم جغله اندازی گردیده،یك سرك از حکومت موسی قلعه الی سربغتی که بطول ٦۸ کیلومتر است تکمیل وبرای ترافیك مساعد گردید .

برای ادارهٔ حکومت ودوائر مربوط حکومت نوزاد مواضع جدیدی تعمیر و تکمیل شده است

امور زراعت

۱ - قوریه ناجو که در سال ۳۶ از پل نهر بغرا الی بند برق گرشك بدوطرف سرك غرس شده (۵۰۰۰) هزار دانه .

۲- قوریه ناجو که از پل بغرا مرکز گرشك درسرك حکومتی نهر سراج شانده شده (۵۰۰) دانه
۳- نهالهای ناجو که درسال ۳۶ به جاده های داخل شهر بدو طرف سرکها غرس شده(۳۰۰۰)«
٤ - درحصه نهر سراج ونو زاد وغیره (۳۰۰۰) ناجو غرس شده.

مدیریت معارف

۱- مدیریت معارف گرشك در دوران سال ۳٦ به تاسیس یك باب مکتب دهاتی درقریه سیاه- پشته مربوطه حکومت نوزاد موفق گردیده که در سال اول تعداد شامله آن- ۲٤- نفر میبا شد
۲ - بتعداد ۲۲ نفر از فارغان ومتعلمین صنوف ششم مکاتب خویش را برای شمول به لیسه حربیه اعزام داشته است.

۳- به تعداد ۳۸ نفر را غرض شمول بمکتب میخانیك ودارالمعلمین قندهار معرفی واعزام کرده است.
٤- » « ۸ « ازفارغ التحصیلان صنوف سوم مکاتب دهاتی بمکتب رحمن بابا بکابل اعزام شده
٥- یکنفر ازفارغ التحصیلان صنف شش غرض شمول بمکتب سپورت بکابل اعزام گردیده.
٦- ٦۲۳ نفر طلاب جدید برای مکاتب رسمی ودهاتی مربوطه پذیرفته شده است.

دغزنی اعلی حکومت

تشکیل :

اعلی حاکم	ښاغلی سید عباس حسینی (دنائب الحکومې په رتبه)
مستوفی	« عبدالحکیم
دمرافعې قاضی	مولوی محمد رشید
دامنیې قوماندان	ښاغلی محمد اکبر
دژاندارم »	» عبدالله
دابتدائی قاضی	« ملا محمد گل
دمطبوعاتو مدیر	« فدامحمد صارم
دمکلفیت مدیر	« میرغلام حضرت
دپوهنې مدیر	« الیاس الدین
دگمرك مدیر	« سید عباس
دفوائد عامې مدیر	« عبدالهادی
دمخابراتو مدیر	« سلطان محمد
دمحاسبې مدیر	« عبدالشکور
دروغتیا مدیر	« محمد ابراهیم
دکتواز لوی حاکم	« شاه محمد
داندر حاکم	» عبدالملك
دمقر «	« خدایداد
دناهور «	« عبدالخالق
دجغتو «	» عبدالاحد
دقره باغ «	« عبدالغیاث
دجاغوری «	« خلیل مهمند
دواز خواه «	« عبدالله
دشرن «	» محمد بنارس

دفراه اعلی حکومت

تشکیل :

دفراه اعلی حاکم	ع،ع، ص محمدصدیق
مستوفی	ع، عبدالغفور «احمد زی»
دامنیی قوماندان	ش ، عبدالغنی
دژاندارم قوماندان	ح ، غلام محی الدین
دمرافعی قاضی	ف، مولوی خمارالدین
دابتدائیی قاضی	ف، « عبدالمنان
دمکلفیت مدیر	ح، محمدنبی
دمطبوعاتو مدیر	ص، عبدالقادر (بلیغ)
دمخابراتو مدیر	ص، نورالدین
دپوهنی مدیر	ص، غلام نبی
دفوائد عامی مدیر	ص. عبدالسلام (مهمند)
د روغتیا مدیر	ص ، عبدالشکور «نیاز مند»
دکرهنی مامور	ص، عزیزالله
دفراه داعلی حکومت اداری مامور	ص ، خان محمد (چمتو)
« « « دتفتیش آمر	ص، عبدالله (سیار)
دگمرك مامور	ص، سلطان شاه
دافغانستان بانك دنمایندگی مدیر	ښاغلی فخرالدین
دکرهنی اولاسی صنایعو دنمایدگی مدیر	« گل محمد (فهیم باغرانی)
دفراه ښاروال	« محمد سرور
دچخانسور لوی حاکم	ع،ع عبدالکریم
دچاربرجك محلی حاکم	ع،ا، محمدقاسم
داصل چخانسور محلی حاکم	ع، ا، امان الله
دانار دری محلی حاکم	ع،ا، یارمحمد
دبکواه محلی حاکم	ع، ا، غلام صدیق

امور حکومت اعلی غزنی

الف۔ معارف :

۱۔از ابتداء سال ۳٦ تاکنون مکاتب ذیل تاسیس یافته :

مکتب دهاتی به یحی خیل کتواز

مکتب دهاتی بجانخیل «

مکتب دهاتی نسوان درغزنی

۲۔ فارغ التحصیل صنف نهم متوسط ۱٤ نفر.

ب۔ امور صحی :

۱۔ بهمریضانیکه ادویه دادهشده ۱۵۷۰۰ نفر .

۲۔مریضان بستری ۳۹۲ نفر.

۳۔ معاینات لابراتواری درشق سرولوژی ۱۳۰۲ نفر ۔ کیمیاوی حیاتی ۲۸۳ نفر۔باکتر لوژی ۱٤٦ نفر هما تو لو ژی ۳۰۰ نفر

٤ ۔ شعبه قابله گی : ولادی ۱۲ نفر امراض نسائی ٦۱۱ نفر معاینه شده

۵۔ وا کسین شد گا ن چیچک۔ ۲۹٦٤۸ نفر

٦۔ « «کولرا وغیره ۲۰۰ نفر

۷۔ پودر پاشی ۔ ٦۹۹۰۰ ۔ نفر ۲۵۸۹۵ خانه ۱۲۱۱۲۹۵ البسه :

۸۔جراحی : عملیات مهم (۱۰۰ نفر) بانسمان وعملیات خفیف ۱۵۷۵ نفر .

برعلاوه یك شعبه قابله گی ویك دواخانه شخصی جدید افتتاح گردیده و در حکومت گلان کتواز یکماموریت صحیه بامنظوری پنج بستر ویك دوا خانه شخصی نیز درسال ۳٦ عرض وجود کرده است

ج ۔ ښار والی :

۱ـ شهر جدید غزنه بانقشه ها وپروژه های عصری افتتاح وجادههای آن کهٔعبارت از جاده داهوری که یك جاده سی متره بطول چهار صد متر تسطح وهموار کاری شده وجاده های باقیمانده آن که نیز تسطح وقابل گردش عراده جات گردیده است '

۲۔ واردات ښاروالی درسال ۳٦ بهتناسبسال۳۵۔۳۷۱۰٦/٤۲ افغانی تزییدبعمل آمدهاست.

د۔ فوائد عامه :

۱۔تعمیر مکتب علاقه داری خواجه عمری قرار نقشه

۲۔ تعمیر چینل سیستم مخابرات.

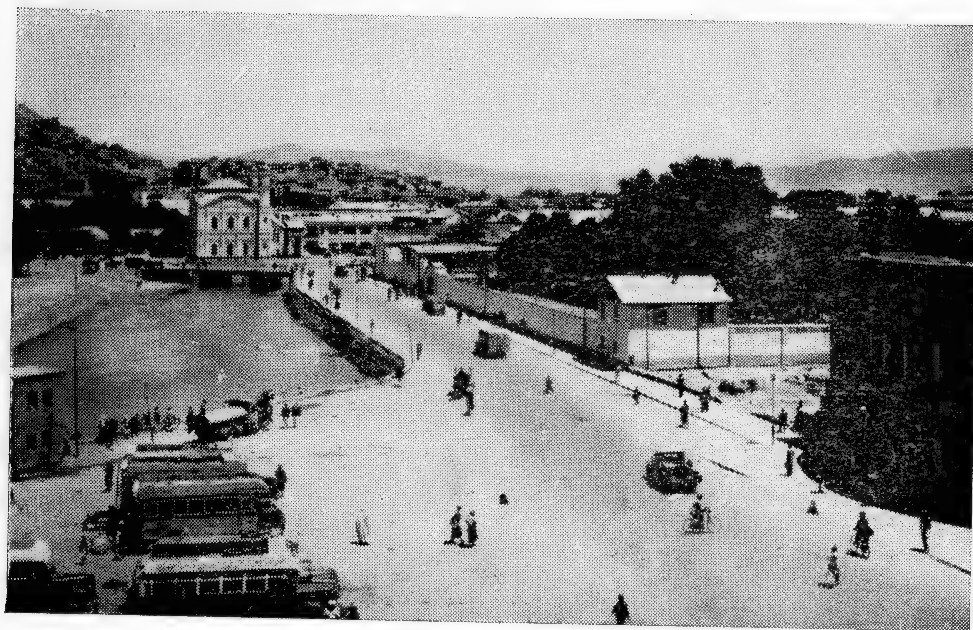
۳۔ مکتب حصه اول اندر

٤۔ بهتعداد ۹پایه پل چك های که به جوار قریه جات کشك وغیره واقع است درسال۳٦ بطور اساسی بذریعه هیئت فنی اداری،قنداقهای مذکور پخته کاری وپوشش آن از چوب صورت گرفته، واز حصه خاك‌خیر الی کندی‌پشت که به مسافه ۱٦۲ کیلو متر شود بذریعه عمله معا بر ریگ اندازی گردیده وتر میمات بعمل آمده.هکذا لین کتواز که درسال ۱۳۳٦ از حصه سلطان باغ ریگ اندازی گردیده بعد از برج حمل ۳۷ باینطرف عمله معابر به تر میمات وریگ اندازی سرك کتواز داخل فعالیت بود '

و ۔ محصول سال۱۳۳٦ محکمه مرافعه غزنی (۵۹۲۹٤۰)افغانی دوماهه سال۳۷ از اول الی اخیرثور ۱٤۳۵۵۵۔افغانی جمله (مبلغ ۷۳۵٤۹۵ افغانی بالغ می شود) .

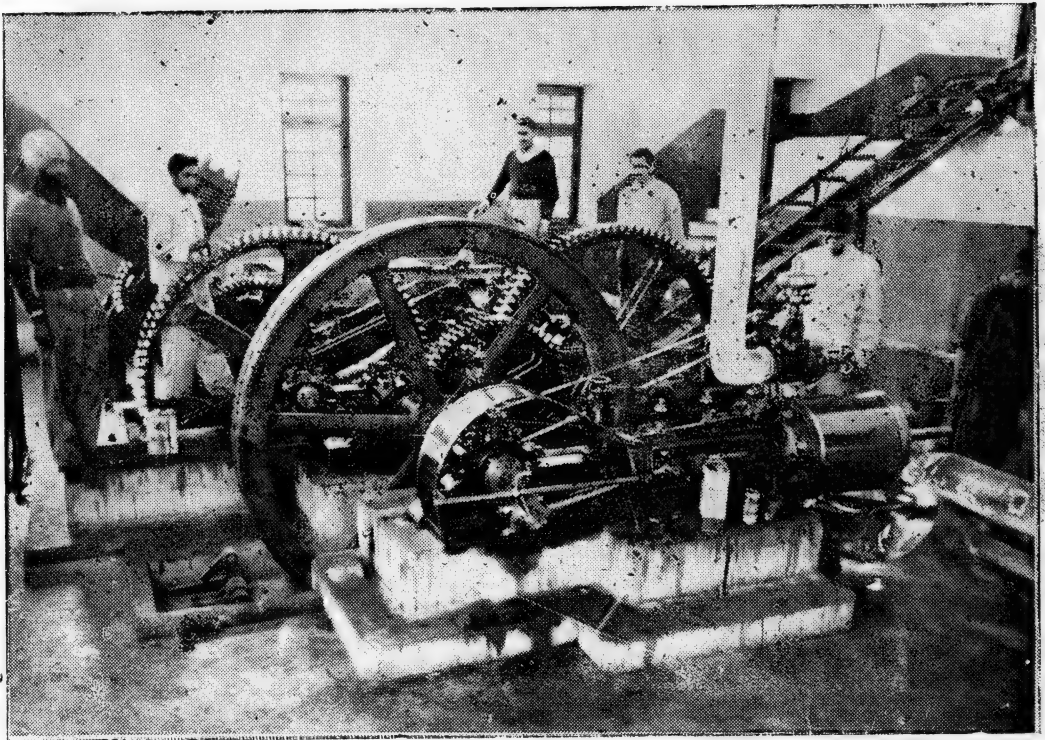
بره مخصوص قره‌قل
در آغوش چوپان
سا اخورده

یکی از جاده‌های کابل

فابریکهٔ قند جلال آباد

ماشین های فابریکهٔ قند جلال آباد

امور حکومت اعلی فراه

مدیریت فوائد عامه:

جزء کارهای مدیریت فوائد عامهٔ حکومت اعلی فراه قرار ذیل است :

۱ـ صفا یی رویهٔ سرك ۲٤۸۰۰۰ مربع متر ـ ۲ـ جغلهٔ طبعی ذریعهٔ معابر ۱۵۰۸۵ متر مکعب .

درقسمت تعمیرات : سنگ پارچه وچونه وریگ کار شده ۵۵متر مکعب، خشت کاری پخته چونه وریگ پنج متر مکعب، خشت کاری پخته وگچ ٤۵متر مکعب ، شفته اندازی ۳۰متر مکعب ، بسته کاری ۵۵ متر مربع ، کانکریت اندازی گادر وصحن اطاقها ۲۱متر مکعب ، استر کاری چونه وریگ ۱٤۹٤ مربع متر ، خشت کاری پخته کاری متفرقه ٤۸متر مکعب رنگمالی روغنی ٤۳٤مربع متر ، سفیده کاری ۵۷۵۰ مربع متر ، خاك کش تعمیرات ۱۲متر مکعب ، کندن کاری ۱۵۰۰ مترطول تهداب ۲۲٤ متر مکعب کاه گل کاری ۸٤۰٤ مترمربع .

مصاله تهیه شده درمرکز فراه : ـ ۲۷۵٤۳۵ قالب خشت پخته ، چونهٔ کلوخه ۲۰٦ خروار کابل؛ گچ پخته ۲۳٦ خروار کابل ، سنگ تهداب ۲۳۱متر مکعب .

مصاله تهیه شده درحکومت چخانسور :ـ خشت پخته دوصدهزار قالب .

امور زراعت :

ازقوریه دست داشته ، به تعداد ۷٤۷۵ اصله نهال به اهالی ودوایر رسمی توزیع شده وهمچنین درسال ۳٦ به تعداد ۱۸٤۳۵ اصله درخت ، ضد آفت جولاگك درفراه ومربوطات آن ادویه پاشی شده است .

دقندهار ولایت

تشکیل:

نائب الحکومه	ښاغلی عبدالغنی
دمستوفی کفیل	« عبدالصمد
داداری مدیر	« عبدالرحمن
دمرافعی قاضی	« محمدابراهیم کاموی
دابتدائیی قاضی	. . . .
دگمرک رئیس	ښاغلی سیدعباس
دامنیی قوماندان	« محمدرفیق
دژاندارم قوماندان	« محمدیعقوب
دمطبوعاتو مدیر	« محمدولی (حلمی)
دپوهنی مدیر	« حاجی محمد آصف
دمکلفیت مدیر	« محمدآصف
دمخابراتو مدیر	« محمدایوب
داحصائیی مدیر	« نورمحمد
دفواید عامی مدیر	« عبدالرب
دقلم مخصوص مدیر	« محمدانور
دکرهنی مدیر	« علی احمد
دروغتیا مدیر	« عبدالغنی افضل
ښاروال	« محمدافضل

امور ولایت قندهار

ولایت قندهار با ثر توجه بیشتر و همکاری مردم در رشته‌های مختلف خدمات عامه، چون معارف ، زراعت صحیه ، فوائدعامه ، حمل ونقل ، انکشاف موسسات تجارتی وصناعتی درسال ۱۳۳٦ نظر بسالهای گذشته پیشرفته است که دراینجا اختصاری ازآن تقدیم می‌شود :

معارف :

افتتاح مکتب میخانیکی، نصب وبکار انداختن ماشین های آن (به کمک یونسکو) .

افتتاح سرویس دارالمعلمین ،

انکشاف امور عمرانی مکتب میخانیکی .

ترقی مکتب ابتدائی نسوان بمکتب متوسطه .

مراقبت از امور تعلیمی وارسی ازامور اداری تمام لیسه‌ها ومکاتب .

تنظیم وترتیب امورامتحان کلیه مکاتب ومدارس نسوان وذکور .

وارسی ازامور اکمال وتهیهٔ لوازم وسامان تحصیل.

انجام امورتبدیل شمول وانفکاك معلمین ومتعلمین .

زراعت :

حفر کانال‌ها ، تمدیدولای کشی کاریزها

اصلاح طریق آبیاری .

انتخاب واصلاح تخم وبذر تحت نظر متخصصین زراعت

غرس ۲۰۰۰۰۰ نهال درنقاط مختلف .

طرح نقشه واساس بنای نسلگیری درکوکران .

توزیع ادویهٔ ضدحشرات وامراض نباتی به باغداران وزارعین .

تعمیرمجدد کاریزهای شنگی ، بیسودی، شاجوی ، دند ، خاکریز که‌در انکشاف آبیاری وتوسعهٔ زراعت خیلی مؤثر ثابت گردیده.

احداث فارم زراعتی دند وغرس نهال‌های خارجی بغرض تجربه .

احداث قوریه‌ها درقلات ، کشك نخود ، خاکریز .

مجادله	به‌ضد	بلك لیك	۲۸۵۰	حیوان
»	»	انترکس	٦۰۸۰	»
»	»	کرم جگر	۴۲۳۸	»
»	»	طبق	۵۷۰	»

امورصحی:

تکمیل دستگاه اکسریز ، تدویرشعبات رادیو گرافی رادیوسکوپی ، الکترو کارد یوگرام ، او اترشب ودیاترمی .

تداوی ۱۳٦۷ نفردر هرهفته.

انجام موفقانهٔ ۱۳۵ عملیات کبیر و۱۲۴ عمیات صغیر .

واکسیناسیون ۱۹۸۷۴۰ نفر .

فعالیت وتوسعه درپیمانه کار وعملیات شعبات ویدی کلینیك دندان سازی ، زیژ نتون .

وارسی ازامور تنظیف شهر ، سرای‌ها ، دکان‌ها حمام‌ها ومنازل .

مراقبت عمومی صحت مردم کنترول آب مشروب وتطبیق شرایط حفظ الصحه درمحیط .

ارسال هیأت های صحی باطراف واکناف ونقاط مربوط ولایت قندهار بغرض وارسی ازصحت عامه بررسی از نظر طب وقایوی وتطبیق واکسین بهمریضان وبیماران .

مخابرات :

۱ـ افتتاح وجریان مخابرهٔ بی‌سیم بین کابل ـقندهار پلخمری قندهار ـقندهار هرات .
۲ـ تنویر تلگرافخانهٔ بی‌سیم بصورت اساسی .
۳ـ افتتاح پوسته‌خانه های‌جدید در ارغنداب پنجوائی، خاکریز وارغستان .
٤ـ ختم تعمیر اساسی پوسته خانه وتیلفونخانه حکومت‌کلان قلات .
٥ـ ترمیم لین عمومی تیلفون ازکندی پشت تاگرشك بصورت اساسی .
٦ـ ترمیم واصلاحات لین‌های سرحدات به‌طول۱۸٦ میل بین‌تهانه‌ها .
۷ـ نصب‌سوچبورد های جدید درسپین بولدك تیرین ،پنجوای وارغستان .
۸ـ تمدید‌لین‌عمومی‌سپین بولدك با ۲۰ لین دیگر‌تیلفون ذریعهٔ پایه های آهنی اساسی .
۹ـ تزیید ۳۰ فیصد درعایدات پوسته(نسبت به‌سال ۳٥)
۱۰ـ « ۸ « « «تیلفون وتلگراف(« »)
۱۱ـ « ۹ « « بس ها (« »)

تعمیرات:

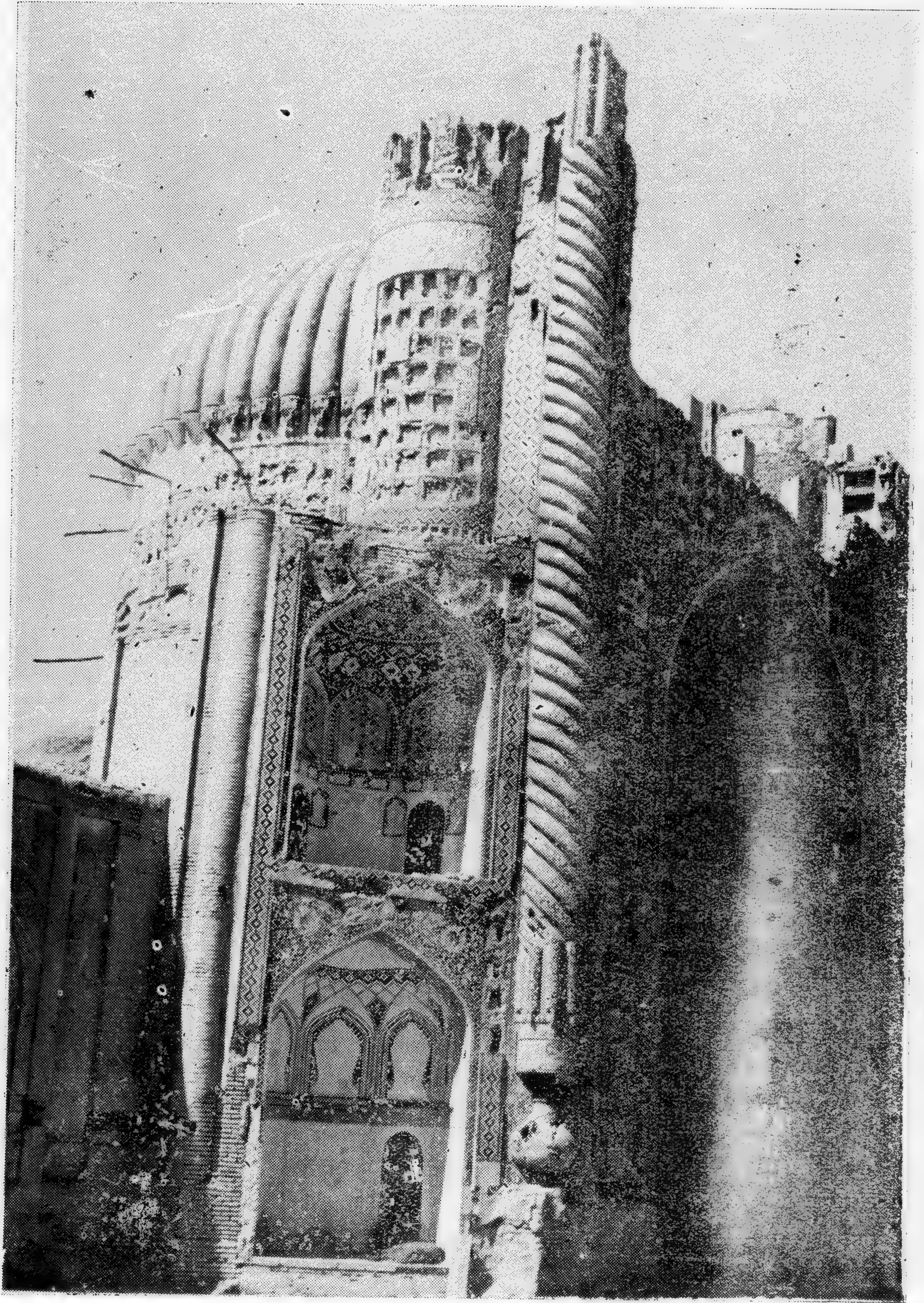
ولایت قندهار که‌نسبت به‌دیگر ولایات تا اندازهٔ درامورعمرانی انکشاف‌یافته درسال۳٦ باتکمیل عماراتی‌که‌اساس آن درسالهای قبل‌گذاشته شده بود، قدم تازه تری‌بسوی زیبایی برداشته‌است،ازانجمله عمارات آتی معرفی میشود :

الحاقیه دارالحکومگی،دملکی شفاخانه،د بی‌سیم‌تلگرافخانه ،اپارتمانهای رهایش مامورین‌دبانك کلوپ ، الحاقیه احمد شاه بابا، عمارات جادهٔ عید گاه،مرستون، ۲۳عمارت دوایر ملکی ،

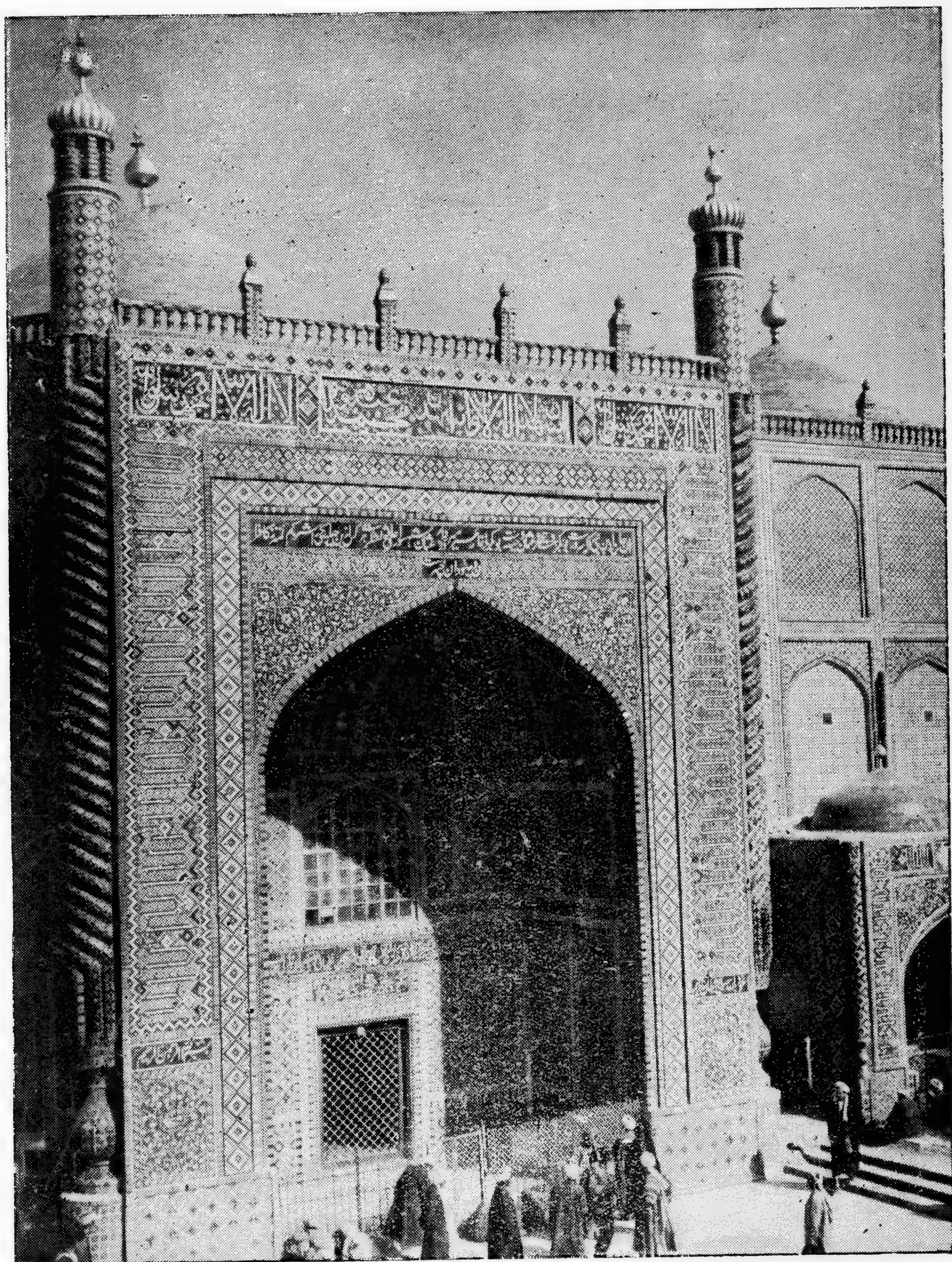
تعمیرهوتل، محبس ،مخابرات ومالیه حکومت محلی ارزگان .
۲۰دکان در حکومت تیرین .
۳تعمیر شخصی ۲۰۰دکان وهوتل درحکومت دهراود .
٦٥ تعمیر جدید در حکومت خاکریز .
٦٤تعمیر جدید « «کلان قلات ،
۸۲ « « « «پنجوایی.
٤ « « « « جلدك .
۲۳ « « « « دایه‌چوپان
۷٤ « « « « ارغنداب

مؤسسات صنعتی :

درسال ۳٦ مؤسسات تخنیکی‌وصنعتی ذیل بکار آغاز نموده اند:
مؤسسهٔ تخنیکی حاجی عبدالله جان،
موسسهٔ تخنیکی برادران سلیمی
مؤسسات صنعتی وسوزنکاری نسوان وبانك زراعتی .
موسسهٔ تخنیکی نظرمحمد
موسسه نجاری عبدالمجید
« دستگاه یخ‌سازی شرکت پشتون و۲۳ دستگاه‌مختلف صناعتی وتخنیکی د محالات ولایت‌قندهار .

از آبدات تاریخی - خواجه محمد پارسا در بلخ

یک حصه از روضهٔ حضرت علی (رض) در مزار شریف .

امور ولایت مزارشریف

فعالیت عرفانی:

مدیریت معارف ولایت مزارشریف درسال ۱۳۳٦ برای انکشاف معارف سعی بیشتر بخرچ داده در تهیه لوازم تدریس، تکمیل معلم، اعمار مکاتب بررسی امور اداری مصدر فعالیت گردیده است که اختصاری ازآن بعرض میرسد:

۱- ازجمله ٦٨٨٧ متعلم مکاتب ابتدای ٥٤٩٤ نفر شامل امتحان وازجمله ۳٥٤۳ نفر کامیاب گردیده اند

۲- ازجمله ٦۰۲ نفر دارلمعلمات سلطان رقیه ٤٧٨ شامل امتحان وازآنجمله ۳٨۲ نفر کامیاب گردیده است.

۳- از ٤٤٦ نفر متعلمین دباختر لیسه ۳۳۲ نفر شامل امتحان وازآنجمله ۲۳۰ نفر کامیاب گردیده است.

٤- ازجمله ۱۲۰ نفرمتعلم دارلعلوم اسلامیه ۱۱٧ نفر شامل امتحان و از آنجمله ۲۱٤ نفر کامیاب گردیده است.

٥- دارالمعلمات سلطان رضیه امسال به تشکیل صنف نهم موفق گردید.

٦- ۱٤٧۹ نفرمتعلم درسی مکتب دهاتی پذیرفته وشامل گردیدند.

مخابرات:

درامور مخابرهٔ ولایت مزارشریف وارتباط آن بادیگر ولایات ومحالات تسهیلات آتی بوقوع پیوسته:

۱- لین عمومی تیلفون مزارشریف- بلخمری اصلاح وبصورت اساسی تمدید گردید. اکنون مزارشریف با کابل مستقیماً مخابره میشود.

۲- اصلاح لین مزارشریف- میمنه

۳- اقدامات برای مخابرهٔ چینل سیستم بین مزارشریف کابل.

٤- کوشش وفراهم آوری وسایل و لوازم برای بکار افتادن دستگاه ۲٥۰ لینه تیلفون اتومات.

٥- بکار افتادن تیلفون بی سیم بین کابل- مزارشریف

٦- تنظیم امور پوسته های ترانزیتی که از اتحاد شوروی بکابل حمل ونقل میشود.

٧- نصب اصلاح ولودسپیکرها درنقاط مختلف شهر.

٨- ختم تعمیر پوسته خانه های کلفت وبلخ وتعمیر چینل سیستم، احاطه مدیریت مخابرات منزل مدیر مخابرات، خانه رهایش منتظم تلگراف.

واردات:

درواردات مخابرهٔ تیلفونی نسبت به سال گذشته مبلغ ۲٧٤۹٦٦

و « « پوستی « « « ۲۰۱۹٤۱٥

و « « تلگرافی « « « ۲۲۰٦۹٦/٥۰ تزیید بعمل آمده است.

فوائدعامه:

امور سرك كلفت :

خام کار ۱۱٤۵۰۰ متر مکعب

جغله اندازی ۱۳۲۸٤ متر مکعب

رویهمرفته درامورسرك کلفت ۵٦۸۰ عراده لاری بمصرف ٤٤۲۸۳ گیلن پترول فعالیت نموده است .

امورسرك گورمار .

طول سرك ۲۱ کیلومتر

خام کاری ۱۹۲۰۰۰ متر مکعب

جغله اندازی توسط ۱٦۸۱ لاری بمصرف ۲۰۵۹ گیلن پترول

امور سرك تاشگذر :

خام کاری ٦٤۰۰۰۰ متر مکعب

سرکهای داخل شهر:

خام کاری ۱۸۰٦۸۰ متر مکعب

جغله اندازی ۱٦۰۰ متر مکعب

امورزراعت:

درجنگل های مناطق حضرت سلطان ـ خلم ـ شبرغان ـ دولت آباد ـ سرپل واطراف تپه‌های سرپل نهرشاهی سمنگان یك یك اندازه زمین بطور قوربه ترتیب و تخم اشجار مختلفه درآن بذر و غرس گردیده.

استعمال داسهای گندم دروی که ازطرف وزارت زراعت ومتخصصین (الف ـ ای ـ او) متخصصین کمپنی داس ... اری اتریشی در ولایت مزار شریف بمردم یاددا ده شده چون ازاستعمال آ ن زارعین نتیجه خوب گرفته‌اند درحصص آقچه وشبر غان ـ دولت آ باد یك تعدادزیاد از آن بمردم توزیع گردیده.

مجادله امراض وآفات زراعتی :

اول ـ بمقابل امراض وآفات اشجار درحکومات دولت آ باد ـ نهر شاهی ـ آقچه نواحی شهروغیرهٔ بتعداد(۲۸٦۲٤) اصله درخت ادویه پاشی گردیده ودرسال جاری مجادله آفات اشجار دوام دارد.

دوم:ـ بمقابل ملخ ایتالوی ومراکشی درسال ۳٦ درمربو طات مزار شریف بسا حه(۵۲٦۰۰)جریب زمین تحت عملیات مجادلوی گرفته شده ودرسال ۱۳۳۷ مجادلـه دوام دا رد

درسال ۱۳۳٦ نسبت بمجادله ملخ که بسیاری بصورت ادویه پاشی صورت گرفته نتیجه عملیات خوبتر بوده چنانچه درحصص کوه البرز که از گندم حاصل گرفته نمیشد درسال ۳٦ علاوه از گر فتن حاصل گندم فالیز کاری نیزبخوبی نتیجه داده وازحاصلات آن مردم استفاده نموده اند.

قالین باف(دو اشآ اد نه)

منظرهٔ دور نمای سر حوض میمنه

دقطغن ولایت

تشکیل:

نائب الحکومه	و،ج محمدجمعه «صدیقی»
مستوفی	ع.ص محمد ابراهیم
د مرافعې قاضی	ف مولوی محمدصدیق «کباری»
دامنیې قوماندان	ح محمد زمان
د ژاندارم قوماندان	ح سید خلیل شاه
دمکلفیت مدیر	ح ، عبدالمجید
دمطبوعاتو مدیر	ص، محمدعلم (غواص) .
دمخابراتو مدیر	ع، عبدالواحد .
دپوهنې مدیر	ص، محمدعمر «نفیس زاده»
داداری مدیر	ص، عبدالرحیم (اتمانزی)
دپلټنې مدیر	ص، سیدمحمد .
دګمرک مدیر	ص محمدرفیق
دروغتیامدیر	ص دکتور عطامحمد
دفواید عامې مدیر	ص عبدالرزاق
دابتدائیې قاضی	ف یادګار «راجی»
دکرهنې مدیر	ص عبدالغفور

امور ولایت قطغن

۱ـ مطبوعات.

در سال ۱۳۳۶ در مطبوعات و لایت قطغن تحول بارزی واقع شده چون دوائر مطبوعات عمارت خاصی نداشته و در دکانهای کرائی بسر می برد ، در اثر مساعدت ریاست مستقل مطبوعات نقشه عصری عمارات شعبه مطبوعات ترتیب و تهداب آن گذاشته شده کار تعمیر آن بسرعت جریان دارد .

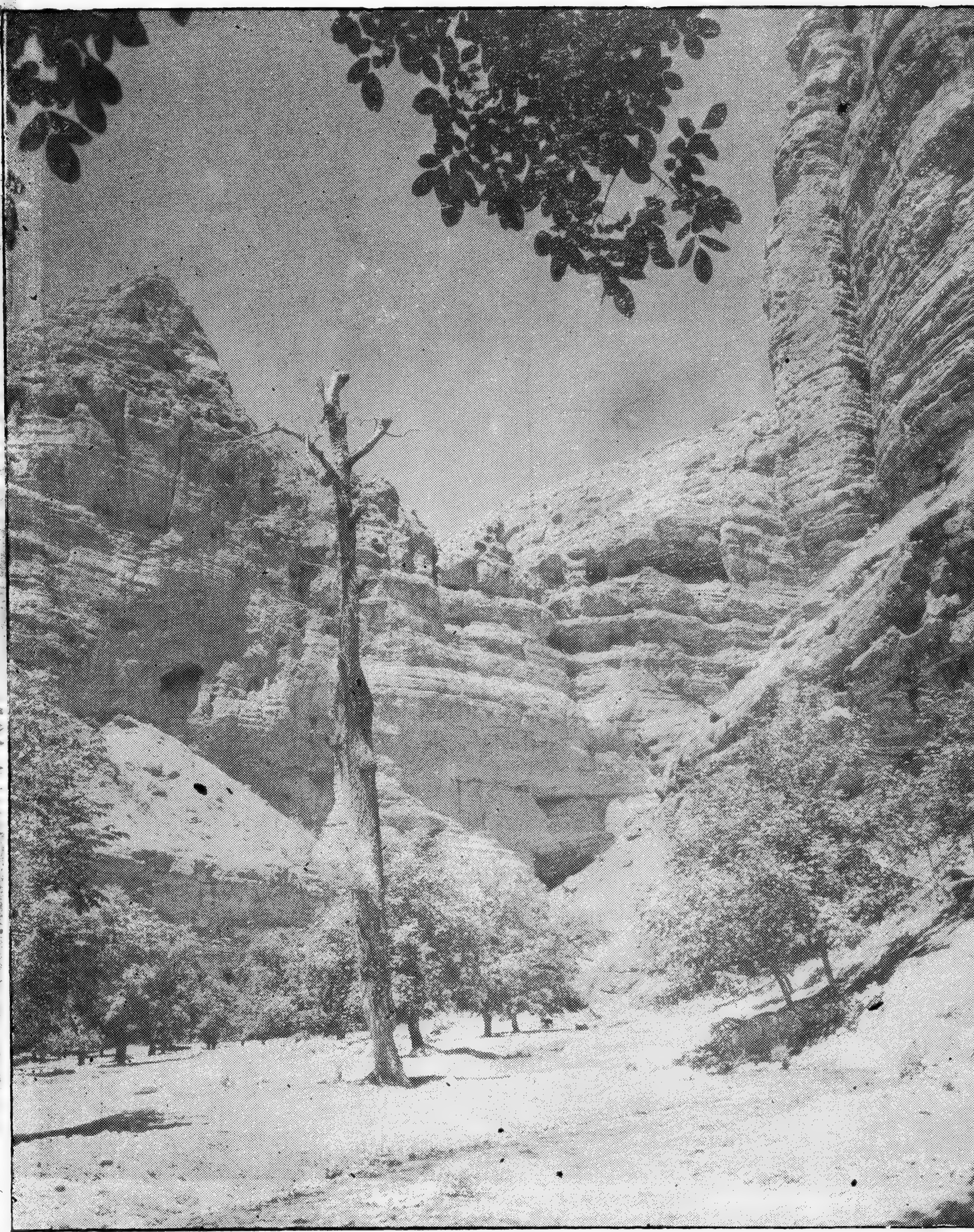
برای استفاده ذوق مندان یك مغازه فروش مطبوعات کشور بنام (دقطغن د مطبوعاتو پلورنځی) در بغلان صنعتی افتتاح شده که تمام کتب و مجلات مطبوع داخل دران عرضه می گردد . تیراژ طبع روز نامه اتحاد نسبت بسال پیش سه برابر افزوده شده و نیز عایدات از درك نشر اعلانات و اشتراك و فروش روز نامه و نشرات مستقل بصورت بی سابقه زیاد شده است که از جمله عواید مذکور مبلغ یکصد هزار افغانی در پشتنی تجارتی بانک اسهام خریداری گردیده است .

وضع نشراتی این ولایت نیز انکشاف یافته و کتابهای مفیدی بنام صرف و نحو فارسی تالیف بناغلی عبدالعزیز مولینا زاده و [اعترافات یك جاسوس] ترجمه بناغلی محمد ناصر غرغشت و (قطرات اشک) تالیف بناغلی توفیق هروی نشر یافت

درجشن استقلال سال ۱۳۳۶ که مراسم آن در شهر جدید بغلان برگزار شد نیز مطبوعات کمپ مجللی ترتیب داده و دران هزار ها نسخه کتب و مجلات کشور را ذوق مندان خریداری و مورد استفاده قرار داده اند .

۲ ـ نمایندگی افغانی سره میاشت :

جمعیت افغانی سره میاشت قطغن درین سال به بینوایان و مصیبت رسیدگان ولایات مساعدتهائی لازم بعمل آورده و در اثر تشویقات ادارهٔ جمعیت و تبارز احساسات نوعدوستان در حدود چهارصد و پنجاه هزار افغانی عایدات جمع آوری شد که مطابق اساسنامه ذخیره و در امور عام المنفعه مصرف می گردد . در هفته مخصوص سره میاشت نیز درمجمع بزرگ اهالی بیرق سره میاشت درمیدان مقابل مرکز جمعیت بامراسم شاندار ی افراشته شده و میدان مذکور بنام سره میاشت مسمی میگردید .

منظرۀ درۀ زنگ بلجراغ (میمنه)

یك منظره از آبشار درهٔ زنک بلچراغ (میمنه)

دمیمنی اعلی حکومت

تشکیل:

اعلی حاکم	ع،ص غلام حیدر (عدالت)
مستوفی	ع، عبدالحکیم
امنیې قوماندان	ش، امین الله
دمرافعې قاضی	ف،عبیدالله (صافی)
دمطبوعاتو مدیر	ص، حفیظ الله (شهید)
دپوهنې مدیر	ص،غلام نقشبند (دشتی)
دروغتیا مدیر	ص، عبدالصمد (نیازمند)
دمخابراتو مدیر	ص، جمعه گل
دگمرکو مدیر	ص،غلام فاروق
دابتدائی قاضی	. . .
دمکلفیتو مدیر	ش، عبد الشکور
دکرهنې مدیر	ص، عبدالصمد
دعوائد عامې مدیر	ص، عبدالستار (وردکی)
دسرحدی قوماندان	...
دعسکری قوماندان	ح، امرالله
دمیمنې ښاروال	ص، عبدالرحمن
دغلې دتهیې مدیر	ص، آقارحیم (زارع)
دمیمنې دترانسپورت شرکت رئیس	ص، اولیاقل (فارابی)

امور حکومت اعلی میمنه

در تمام شقوق اجتماعی ومدنی حکومت اعلای میمنه مانند سال ۱۳۳۵ جنبش ها وفعالیت های زیادی محسوس بوده وکارهای سردست گرفته شده بسرعت پیش میرود وهرروز برعمران وآبادی اینولا افزوده میشود.

امور مطبوعات :

مدیریت روزنامه ستوری بیاری خداوند بزرگ ، همکاری فضلاء ونویسندگان حساس کشور وزحمت کشیهای کارگران فعال مطبعه، توفیق یافت که با نشر مضامین دلچسپ و خواندنی وبهتر ساختن صحافت نامه ستوری توجه خوانندگان خود را بطرف خودوجذب تیراژ آنرا از ۱۲۵۰-به ۲۵۰۰ نسخه بالا برد وبکمک اشخاص خیرخواه وتوجه بناغلی عدالت حاکم اعلی موزیمی درمرکز میمنه تأسیس ودرآن یک تعداد آثار واشیای نفیس وگرانبهای تاریخی رامحفوظ نگهداشته ودرمعرض نمایش قرار دهد.همچنین مدیریت مطبوعات میمنه موفق شده که دو کتابخانهٔ مکمل یکی بنام « ستوری » در شهر میمنه ودیگری در اندخوی تأسیس نماید که در اول الذکر یک عده ازاشخاص منور حکومت اعلی میمنه سهیم گردیده با اهدای یک تعداد کتب علمی ومفید وقبولی یک اندازه پول نقد بنام اعانه تا پنج سال آنرا تقویه کرده اند، بعدومی الذکربنا روالی اندخوی وعده از اشخاص بادرد آن محل کمک کرده اند که بالاثر تحت نظر هیأتی در حدود دو نیم هزار جلد کتب بسیار مفید بکتابخانه ستوری وبیش از شش صد جلد کتب بکتابخانه اندخوی خریداری شد که مجموع مبلغ این اعانه در سال ۳۶ به ۹۷۶۷۵ افغانی بالغ میگردد .

تعمیر کتابخانه ستوری که بپایه پوشش رسیده وتکمیل الماریها ومیز وچوکی کتابخانه وقرائت خانه ستوری که آنهم تحت کار است با کتابخانه افتتاح و در معرض استفاده ذوقمندان گذاشته خواهد شد کتابخانه اندخوی نیز عنقریب بروی علاقمندان آنجا باز خواهد گردید .

ب-تعمیرات میمنه:

۱- عمارت عصری وپخته کاری مطبوعات میمنه تکمیل شده شعبات ودوایر مربوطه جریده ستوری و مطبعهٔ دولتی در آن منتقل گردیدهٔ تعمیر کتابخانه وقرائت خانه ستوری که متصل تعمیر مطبوعات میباشد نیز به پوشش رسیده وعنقریب قابل استفاده میگردد.

۲- تعمیر سینمای سیف الملوک که بصورت عصری و خیلی زیبا درمرکز تیه بالاحصار بنا شده بود به پایه تکمیل رسیده وبه نمایشات خویش شروع کرد .

۳- تعمیر مدیریت مخابرات بپایه پوشش رسیده و سوچبورد تیلفونخانه مرکز بدانجا انتقال یافت .

٤- تعمیر حکومتی تگاب شرین که یک حصه آن درسال گذشته کارشده بود، درسال (۳٦) با تمام رسیده وتمام دوایر حکومتی باین تعمیر نقل مکان نمودند .

۵- درسال ۳٦ مکتب ابتدائی قرمقول ترمیم و تعمیر جدید مکتب ابتدائیه قرغان بسرعت پیش میرود

٦- تعمیر دومنزله قوماندانی امنیه که کار آن با آغاز سال ۳۷ شروع شده بود منزل اولی آن با تمام رسیده و کار منزل دوم آن بشدت جریان دارد .

۷- دراواخر سال ۳٦ عمارت جدیدی برای رهایش مامورین علاقه داری دولت آباد بنا یافته و کار آن ازطرف عملهٔ مربوطه بشدت پیش میرود .

یکدسته از طلباء ښوونځی دختران میمنه در اطاق درس

یکدسته از طلباء مکتب دختران میمنه بلباس ملی در اطاق درس

۸- کارتعمیر بزرگ مسجد جامع وعیدگاه شهرمیمنه که در اواخرسال۳۶تهداب گذاری شد، بفعالیت ادامه دارد .

۹- تعمیر گدامهای قیصار وحکومتی بلچراغ بپایه تکمیل رسیده .

۱۰- عمارت ماشین دیزلی برق ۲۵۶ کیلواته دراوایل سال۳۷تمام شد .

۱۱- یك عمارت عصری ومکمل درمیدان هوائی طیاره میمنه تعمیر وطرف استفاده قرارگرفته است.

۱۲- تعمیر مهمانخانه حکومت اعلی باتمام رسیده فرش و فرینچر آن بصورت عصری تهیه و تنویر شد.

۱۳- دروسط باغ قوریهٔ حکومتی بلچراغ یك عمارت اساسی برای آسایش مسافرین داخلی وخارجی تعمیر گردید .

۱٤- کارعمارت کمیساری اندخوی که درسال ۳٦شروع شده بود دراوایل سال۳٦خاتمه یافت همچنین تعمیرتهانه ، یکه حاجی وچاه بالی، بصورت پخته کاری بپایه تکمیل رسید .

۱۵- برای رهایش نمایندگی انحصارات دولتی بناء یك عمارت جدید وعصری درشهرمیمنه گذاشته شد

۱٦- کار عمارت شخصی دوطرفه جادهٔ سمت جنوبی بالاحصار وسردارمحمد داود وات بشدت ادامه داشته یك تعداد آن بپوشش ویك تعداد تاکرسی رسیده است .

پلها :

پلهای بزرگ چیچکتو وقیصار که کارآن در سال ۳٦ شروع شده بوددراین اواخر بپایه تکمیل رسیده وعبورو مرورعرادجات برروی آن جریان دارد .

بندسرحوض :این بند که درزمان جرنیل غوث الدین خان مرحوم تعمیرشد . و سرسبزی میمنه مرهون اوست، بمرورچندین سال اخیراً کاسهٔ آن ازلای پرشده ودیوار آنهم رو بخرابی میرفت و مردم ازکم آبی شکایت داشتند، باثرتشویق وکمك مادی وهمدستی اهالی میمنه ، بندمذکور این باربصورت اساسی تعمیر وترمیم ودرارتفاع وضخامت آن باندازه لازم افزوده شدو دروازه های آهنی بدان نصب گردیده است تا درآینده بموا قع کم و زیاد شدن آب بند مذکور باختیار مردم باشد .

۱- تمدیدسرکی بطول ۹۵کیلومتر ازعلاقه داری دولت آباد تاعلاقه داری درزاب ازراه جرقدق.

۲- تکمیل کار سرك بین حکومتی بلچراغ وعلاقه داری درزاب.

۳- پخته کاری ۱۲ کیلومتر ازسرکهای مربوط اندخوی که باندازه (۳۰) سانتی متر سنگ پارچه و(۲۰)سانتی مترجغله درآن کارشده.

٤- ترمیم وریگ اندازی تمام سرکهای عمومی مربوط حکومت اعلی وسرك دهندره الی بند سرحوض بطول ٤۹ونیم کیلومتر.

۵- تسطیح وریگ اندازی سردارمحمد داودوات بصورت اساسی.

متفرقه: تسطیح، واحداث خیابانهاومرتبه بندی تپه بالاحصار یعنی اطراف سینمای سیف الملوك .

۲- افتتاح یك کافی عصری باوسایل وانواع سرگرمی درجواربنای سیف الملوك .

۳- نصب ماشین دیزلی برق ۱۲۵ کلیواته اندخوی وخریداری سیم مسی وغیره سامان ضروری آن که درظرف یکماه آینده ماشین مذکور بکارافتاده شهراندخوی راتنویرخواهد کرد.

٤- نصب وبکارانداختن یك دستگاه بی سیم درمیدان طیاره میمنه.

٥- برای آبیاری خیابانهای اطراف سینمای سیف الملوك وتپه بالاحصار یك پایه پمپ دستی چارانچه نصب وبکارانداخته شده.

٦- تأسیس شرکت مالداری بمنظور تقویه مالدارها که عنقریب مراحل قانونی خودراخواهد پیمود.

۷- بسته کاری ماشین دیزلی برق ۲٥٦ کیلواته میمنه کاملاً باتمام رسیده ودرجاده های شهر پایه های آهنی وسمنتی وچراغهای فلورسانس (سیماب دار) نصب ولین دوانی آن باسیم های مسی که اخیراً ازخارج وارد شده بودشروع گردید که دراولین روزسالگره چهلمین سال استقلال وطن عزیز این ماشین بکارآغاز کرده وشهرمیمنه ودهات نزدیك آنرا تنویرمیکند.

امورترانسپورتی:

ریاست شرکت ترانسپورت میمنه تااوایل سال ۳۷ درحدود (۲٥۰) هزارسیر کابل غله طرف ضرورت دولت را ازمیمنه بمزارشریف انتقال داد وباداشتن ۲٦ عراده موترلاری انترنیشنل و ۱٦ عراده زیس و پنج عراده جیپ روسی اجناس تجارتی تجاران راازمیمنه بولایات دیگروبالعکس ازدیگرولایات رابه میمنه وهمچنین وسیله مسافرت مسافرین را آماده کرده وبه تعمیرات شخصی ودولتی شهرمیمنه نیزسنگ وغیره مصالح موادضرورت راتهیه کرده ودرشهر مزارشریف ورکشاپی برای ترمیم موترها تأسیس وبکارانداخته است این شرکت که مرکزآن درمیمنه میباشد فعلا درمزارشریف هرات قلعه نو، کابل واندخوی نمایندگی دارد.

امورعرفانی:

۱- افتتاح دوباب مکتب نسوان یکی درگذرعربخانه شهرمیمنه ودیگری درشهر اندخوی که درهریك صد نفر طلباة فعلاً مشغول تحصیل اند.

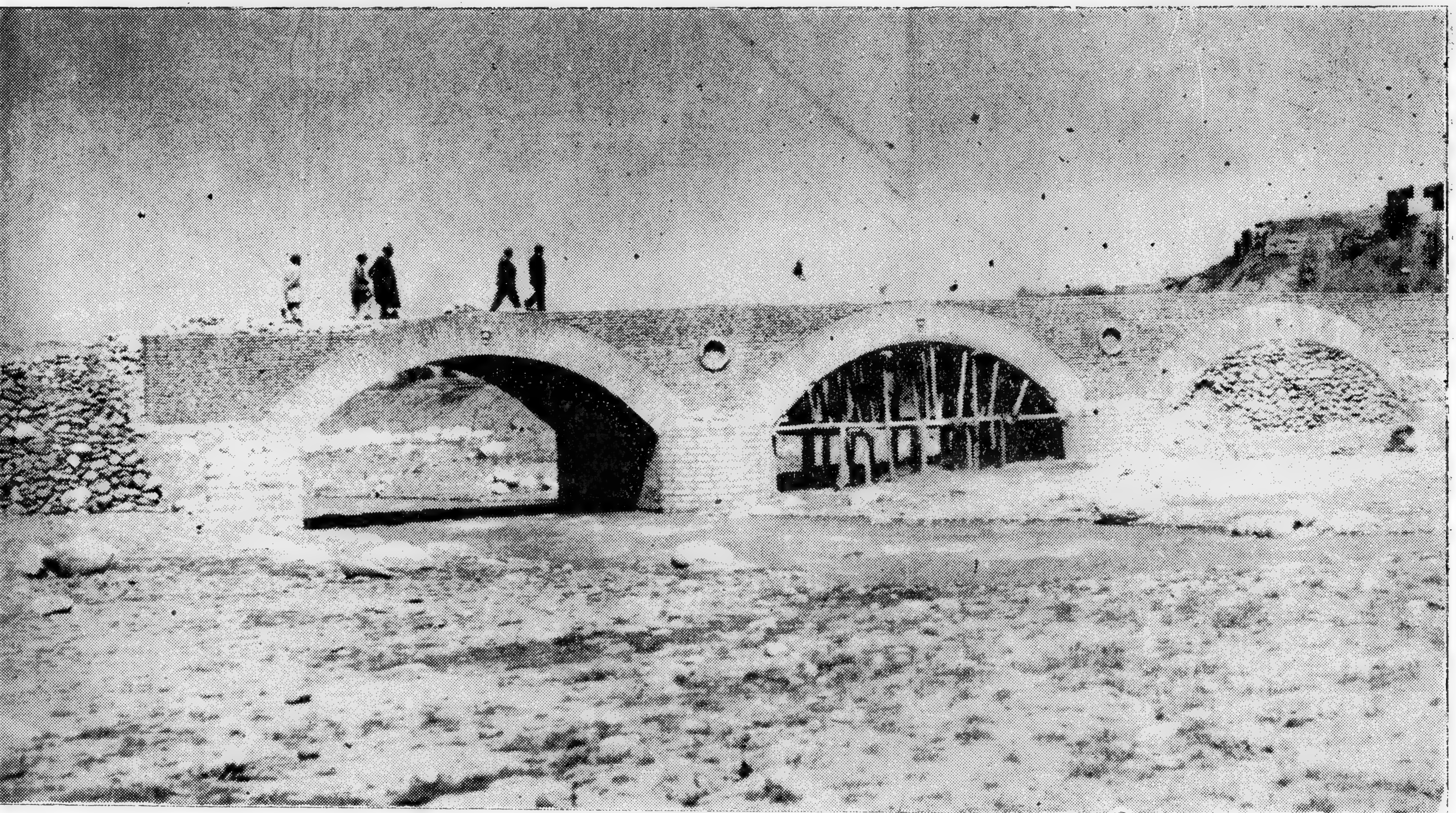
۲- ایزاددرس قالین دربروگرام تدریس مکتب نسوان اندخوی.

امورمخابرات:

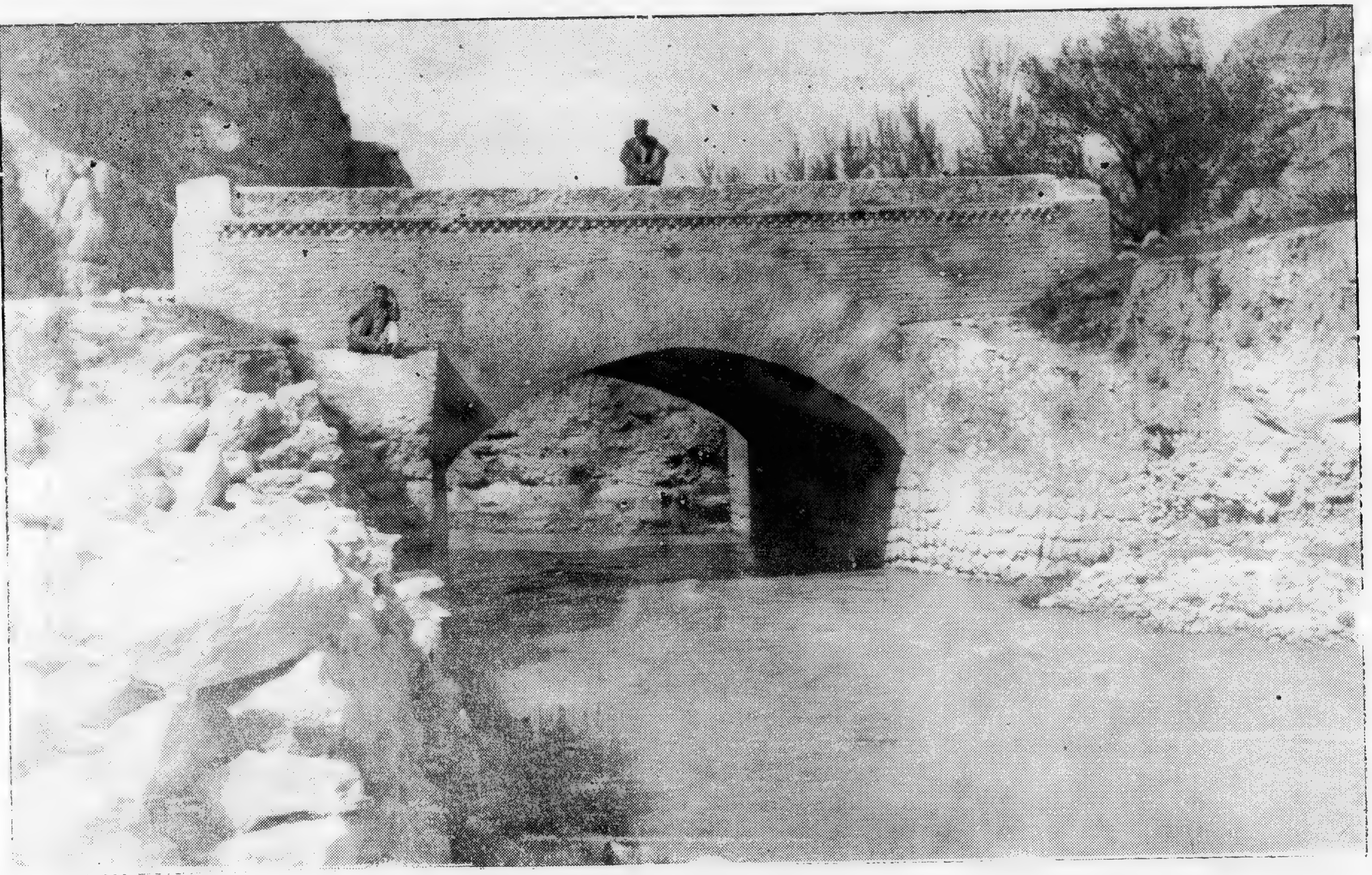
مدیریت مخابرات موفق شدکه تااوایل سال ۳۷ پایه های کهنه وفرسوده تیلفون را ازحصه یعنی حدبغشی میمنه وهرات تاعلاقه داری دولت آباد بطول یکصد کیلومتر پایه های تیلفون داخل شهر را کاملاً تجدید وامتداد بدهد وهمچنین یك لین تیلفون ازمرکز تیلفونخانه مرکزی تاتعمیرمیدان هوائی وتعمیر فارم زراعتی وتعمیر سینما.

امور زراعت:

ازطرف مدیریت زراعت درحدود دوصدهزار نهال توت ویك مقدار اشجار مثمر وزینتی ویك اندازه ادویه ضد مرض سیاه ساق گندم بصورت رایگان برای مردم توزیع وباغهای قوریه مخصوصاً به نهال ناجو توسعه داده شده است.

پل بزرگ قیصار که روی دریای قیصار بنا یافته

پل پخته بلچراغ (میمنه)

امور حکومت علی بدخشان

امور قضایی:

درمحکمه مرافعه موضوعاتیکه رجعت داده شده حسب ذیل فیصله گردیده است:

جزایی ٤٢ فقره

حقوقی ٢٦ «

وثایق ٢٤٧٨ قطعه

نکاح نامه ١٢٤٢ «

زراعت:

درباغ ذخیرهٔ فیض آباد انواع تخم نباتات بذر گردیده که از جمله در کشت توت هراتی ، نسا جو وبادام سعی بشتر بعمل آمده است

همچنان درباغهای دشت فراخ وگشم به بذر توت هراتی ، بادام ، آلوبالو ، زردآلو ، آلو وسبزیجات مختلف ، جواری ، قلمهٔ گل وغیره اقدام گردیده ویك تعداد تخم نباتات مذکور به پیمانه کافی برای باغهای شخصی استفاده اهالی نیز توزیع گردیده است.

درباغ ذخیرهٔ فیض آباد ٤٣٠ نهال سیب ١٤٠٤ قلمه تاك ٢٢٥٠ قلمه توت ، یاسمن جرمنی و ٢٠٠ جریبن تربیه گردیده است.

معارف:

مدیریت معارف بدخشان درسال ١٣٣٥ برای انکشاف سویهٔ عرفانی محیط در ترتیب وتنظیم مکاتب ، طلاب جدیدالشمول ، اکمال لوازم تحصیل وبررسی ازامور اداری وتعلیمی مکاتب کوشیده است.

علاوه برمکاتب دهاتی درسال ٣٦ یک مکتب دهاتی درقریه ملنگاب ویک مکتب دهاتی درقریه سنگ کلان تأسیس ووسایل لازمه تحصیل وتدریس را برای مکاتب مذکور فراهم کرده است .

کورسهای اکابر تقویت شده ومکاتب حرفوی بکار های عملی آغاز نمودند. برای بعضی مکاتب عمارت جدید ساخته شد.

درمکتب نسوان بغرض انکشاف سویهٔ عرفانی طبقه نسوان کورس معلمات افتتاح گردید .

همچنان کنفرانسهای پانزده روزه درمکاتب ابتدایی ، مکتب نسوان ومکتب متوسطه تحت نظر مدیریت معارف مسلسل ومرتب دایر گردیده است.

ددولتی مطبعی ریاست

تشکیل:-

رئیس	ع، ص ښاغلی محمدابراهیم قندهاری
فنی مرستیال	...
اداری مرستیال	...
دمحاسبې او کنترول دلوی مدیریت کفیل	ع، عبدالحمید
دإدارې دلوی مدیریت کفیل	ع، محمد رحیم
دطباعتی مدیر	ص، گلاب الدین
دتخنیکی دڅانگی مدیر	ص، محمداکبر
دزنکوگرافی دلوی مدیریت کفیل	ص، دادمحمد
دیلچتنی مدیر	ص ، غلام دستگیر
دتصحیح دڅانگی مدیر	ص ، گل محمد
دآرت دڅانگی مدیر	ص، عزیزالدین وکیلی «فوفلزائی»
دخطاطی دڅانگی مدیر	ص، سیدمحمدطاهر
داتسه دڅا نگی مدیر	ص، عبدالحق «صیقل»
دحروف چینی مدیر	ص، چراغ علی
دآفسیت مدیر	ص، محمد کریم

ښاغلی محمدابراهیم قندهاری

امور مطابع دولتی

فعالیت های بی هم مطبعه دولتی در حصهٔ طبع وصحافت انواع کتب و رساله‌ها، مجلات وروز نامه‌های مملکت تهیهٔ دفاتر واوراق وجداول کار آمد دوائر و مؤسسات دولتی و ملی رو بانکشاف بوده در ظرف سال ۳٦ درتمام رشته‌های طباعتی به کمك کارگران زحمت کش بموفقیت پیش‌رفته است . ریاست مطبعهٔ دولتی بعلاوه فعالیت‌های روزمره وعادی درقسمت تهیهٔ نشرات ذوقی وهنری برای معرفی افغانستان بامؤسسات فرهنگی ریاست گرځندوی و غیره همکاری شده است.

همچنان باوجود یك سلسله معاذیر موفق شد قسمتی ازمجلات مرکزرا طور رنگه ومرغوب طبع نماید وهم نظر به تدابیر مؤثریکه اتخاذ گردیده درطبع آثاروروزنامه‌ها ازحروف کهنه جلوگیری و برای مرکز ومطابع ولایات وقتاً فوقتاً حروف جدید تهیه شده است. جلب مشتریان وزیبایی کار برعایدات مادی مطبعه

موثر افتاده است . چنانچه باستفاده ازآن پلان انکشافی مطروحه مطبعه بموفقیت پیش میرود.

برای رفع یك قسمت از احتیاجات فعلی یك هیئت جهة خریداری ماشین و دیگر مواد خام به المان فرستاده شد ماشین و اشیای مورد احتیاج راخریداری ویک اندازهٔ آن به بندر کراچی مواصلت کرده است که عنقریب بمرکز وارد و بکار انداخته خواهد شد و در پلان مذکور تقویهٔ بنیهٔ طباعتی مطابع ولایات نیز شامل است که بزودی ازان مستفید خواهد شد .

مقایسهٔ عایدات:

عایدات یکسالهٔ سه سال قبل	عایدات یکساله سال ۳۶	تزئید
(۶۰۰۰۰۰۰ افغانی)	(۱۰۰۰۰۰۰۰)	۴۰۰۰۰۰۰

مقایسه کار :

حجم واندازهٔ کار یکساله درسه سال قبل	حجم و اندازهٔ کار سال ۳۶
(۵۳۴۲۵۷۳) ورق	(۸۹۱۷۹۴۸) ورق
(۴۲۶۹۲۵) جلد	(۶۷۷۲۸۲)جلد

ماشین های جدید:

جهة تقویهٔ بنیهٔ طباعی مطابع مزار شریف یك پایه ماشین گستدنر فرستاده شده هکذا یکپایه ماشین جدید طبع حروفی برقی درین اواخر برای مطبعهٔ بغلان نیز ارسال گردید .

تربیه نفر فنی :

چون در نظراست که حسب پلان مرتبه فعلا برای مطابع ولایات هرات و مزار شریف یك یك پایه ماشین زنگوگرافی مثل مطبعهٔ قندهار داده شود، بناً یك تعداد نفر از متعلمین مکاتب هرو لایات پذیرفته شد تا برای آموختن امور زنگوگرافی آماده شوند به شعبهٔ زنگوگرافی مطبعهٔ دولتی مرکز تحت تربیه می باشند و هم درنظر است که برای دیگر ولایات نیز همچنین اشخاص فنی تربیه و بکار انداخته شوند .

تهیه وسایل حمل و نقل:

چون سامان و لوازم مطابع و لایات همه ساله ازمرکز اکمال می شود و برای انجام این امر پول زیادی مصرف میشد، بنابران برای جلوگیری از مشکلات و مصرف همه ساله، یک عراده موتر جدید ۸ تن از ریاست انحصارات دولتی خریداری و برای حمل و نقل اموال مطابع و لایات وضرورت ریاست مطبعه مرکز بکار انداخته شد .

امور عمرانی:

چون بسیاری، از مطابع ولایات عمارت منحصر بخود نداشت بناً تصمیم گرفته شد تا در صدد تعمیر عمارت مناسب برای مطابع موصوف بشویم که درنتیجه برای مطابع بدخشان ــ میمنه غزنی و بغلان جاهای مناسبی تعین و اعمار گردیده برای مطابع هرات و مزار شریف وسایر ولایات نیز نقشه و پروژه آن روی دست بوده و بزودی بکار آن آغاز خواهد شد .

مجالس وتصاویب:

هیئت‌محترم شورای عالی‌طی۲۲ جلسه پیشنهادات هیئت عامل را تصویب وتجاویز لازمه اتخاذ فرمودند.هکذا رئیس هیئت عامل‌مطبعه درجریان سال‌از امورمطابع‌ولایات‌بازدیدوبازرسی‌نموده‌است

ورکشاپ جدیدبرای ولدنگ کاری تهیه‌وپرزه وغیره ترمیمات ماشینهای مطابع مرکز و مطابع ولایات در مطبعهٔ دولتی تأسیس وماشینها وادوات لازمهٔ آن نیزنصب گردیده .

ماشین‌های جدیدومواد‌خام:

ماشین‌ها وسامانیکه دربدل مبلغ یك‌لك وپنجاه هزارداالر ازعایدات مطبعه‌ازالمان خریداری‌شده:

ماشین برای طبع اخبار دو پایه

« « مجلات رنگه یکپایه

« « فرمایشات متفرقه ازنوع روتاپرند یکپایه

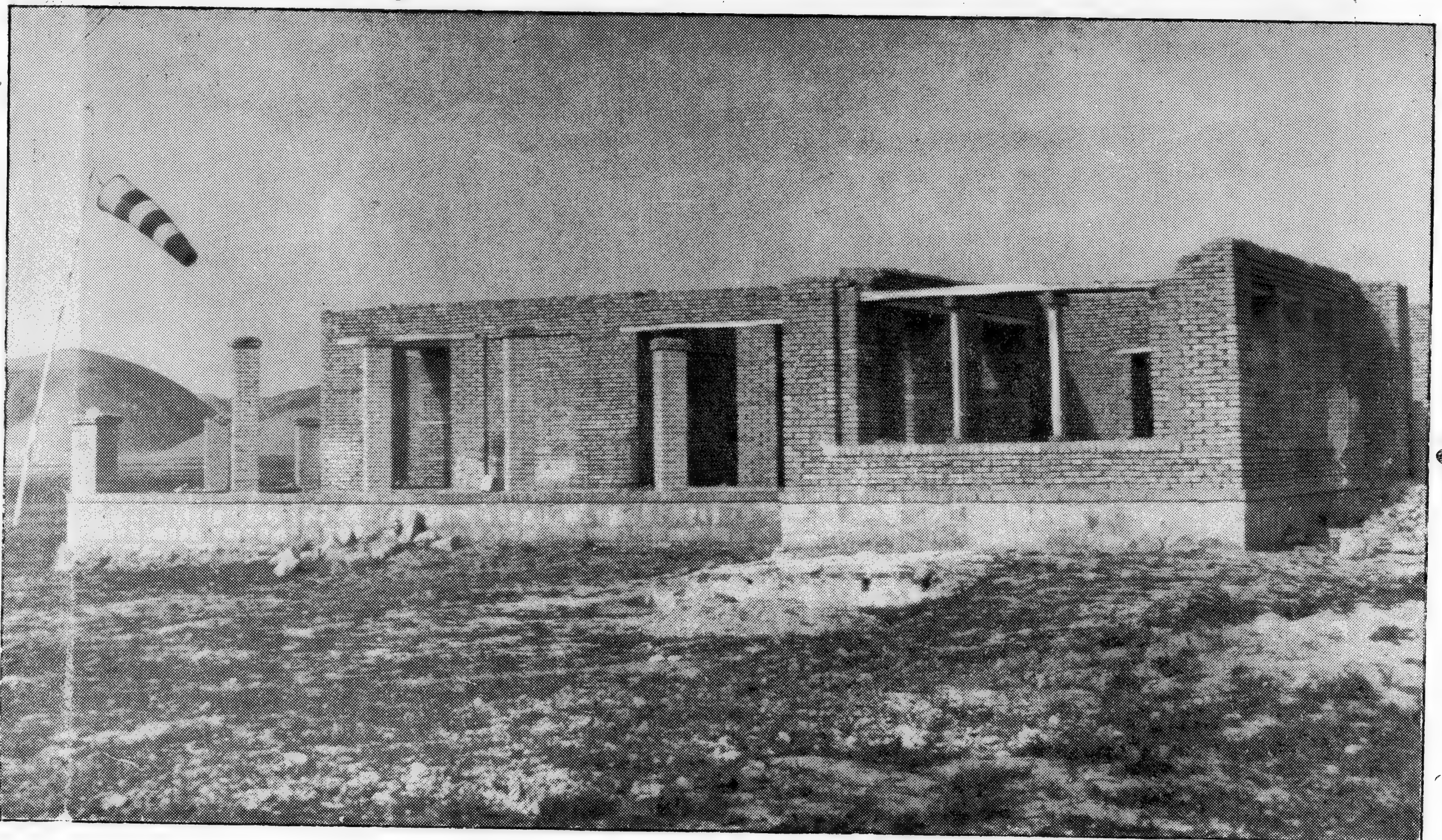
برای ولایات هرات و مزارشریف ماشین زنکوگرافی دوپایه

ماشین طبع حروفی دو پایه

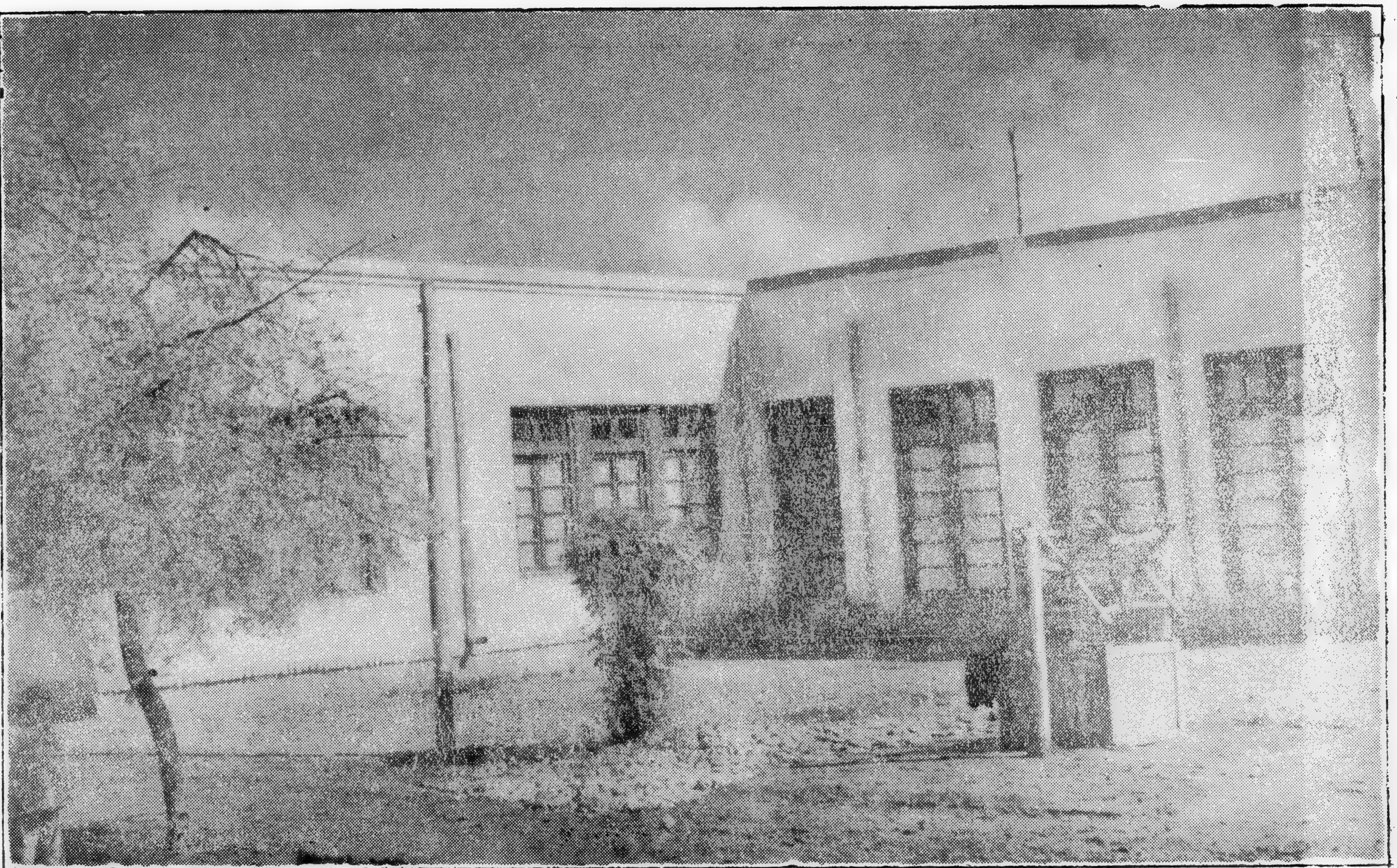
« مرکز ماشین برش یکپایه

ادویه ودیگر اشیا و مواد خام طباعتی

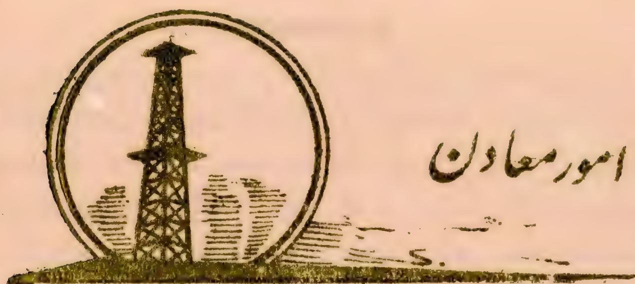

تعمیر میدان هوائی میمنه درحال نیم تاره

گوشهٔ از مهمان خانه دولتی حکومت اعلی میمنه

امور معادن

استخراج واستفاده از بعضی معادن مهمه دراین کشور باستانی تاریخ طولانی دارد. مثلا بعضی ازمؤرخین ذکر نموده اند که کان لاجورد افغانی درکران ومنجان از چندین هزارسال است که مورد استخراج واقع بوده تاریخ استخراج سرب ازکان فرنجل-غوربند تا ۲۳۰۰ سال قبل تعقیب شده ومعادن نقره پنجشیر وسیم کوه هرات وغیره ازیک هزار سال مورد استخراج واستفاده قرارداشت. خلص اینکه جمله معادن سرب- آهن-طلا، نقره دروطن عزیز ما تاجائیکه دیده شده جمله مورد استفاده قرارگرفته آثار صوفهای قدیمه جاهای استخراجی آثار داشهای ذوب فلزر آثار باقیهٔ فلز های گداخته در پنجشیر-خاکریز-قندهار-سرکوه کوهستان، سرپل وغیره مهمترین دلیل این مطلب است.

دراوراق آتی؛ مافقط تاریخچه ۴۰ سال اخیر فعالیت وطن را درباره کشفیات-استخراج واستفاده ازمعادن راشرح میدهیم:

در دوره اعلیحضرت امیرحبیب الله برای اولین بار دولت متوجه اهمیت زغال سنگ گردیده وبرای کشفیات آن یکنفر متخصص انگلیسی مستر ایچ هایدن را استخدام نمود تادرباره موجودیت معادن زغال سنگ وطرق استفاده ازآن مطالعاتی به عمل آورد شاغلی هایدن درسال ۱۹۰۷ ع ذخایر زغال سنگ غوربند تاله وبرفك وخصوصاً دره صوف رامطالعه نموده ودرباب ساختمان جیالوجی شمال افغانستان کتاب مفصلی تحریر داشته که درزمره نشریات جیالوجیکل سروی هند نشریافته است وحسب مطالعات شاغلی موصوف معادن زغال سنگ بمسافه بسیار دور ازکابل واقع ونسبت فقدان طرق وشوارع استفاده اقتصادی ازآن امکان پذیر نبوده برای تهیه انرژی بایستی ازقوه هید رو الکتریک استفاده نمود برهمان اساس بود که فابریکه جبل السراج تاسیس وبرای بار اولین درافغانستان تنویر وتسخین برقی به عمل آمد.

درهمین عصر بود که استخراج لاجورد به پیمانه وسعی رویدست گرفته شد. هکذا درمعدن سرب فرنجل ویاقوت جکدلک وطلای قندهار نیز حفریات وعملیات اکتشافی به عمل آمد وهکذا در رود خانه کوکچه آمو وغیره عملیات زرشوئی ازین دوره الی سال ۱۹۱۸ ادامه داشت.

درسال ۱۹۲۱ که درافغانستان پس ازحصول استقلال با بعضی ازدول پیمان های مودت امضاء نمود دولت وقت باز متوجه امور معدن واستفاده ازان گردیده ویک دائره کوچک سر کتابت معدن مربوط مدیریت عمومی زراعت در وزارت تجارت تاسیس گردید. درسال ۱۹۲۳ برای باراولین یک لابراتو تجزیه مواد معدنی درکابل تاسیس گردید وتااوایل سال ۱۹۲۸ دودوره فارغ التحصیل ازآن برآمده معلمین این مکتب نه تنها مبادی علوم معادن-جیالوجی وکیمیا را تدریس مینمودند بلکه عملاً آنهارا به تشخیص واستخراج مواد معدنی آشنا ساختند.

درسال۱۹۳۱ نظر به احتیاج شدید که برای تهیه مواد محروقاتی دروطن محسوس گردیده بود درمعدن زغال سنگ برفك امور استخراج زغال رویدست گرفته شد وزغال سنگ مستحصله ذریعه کاروان های اشتر به کابل نقل داده میشد.درسال ۱۹۳۲ دولت بیك اقدام بس بزرگی که عبارت ازاحداث سرك دره شکاری بود وبرای باراواین قسمت شمال مملکت را بایك سرك خوب موتررو به کابل وصل نمود، آغاز کرد.دراثر همین اقدام درذیل دیگر نهضت های اقتصادی برای امور معدن نیز باب نوین افتتاح گردیدو پروبلم حمل ونقل مواد معدنی خصوصاً زغال سنگ از تاله و برفك که بعدها بنام معدن اشپشته شهرت یافت ـ حمل گردید .

درسال۱۹۳۶ بزرگترین ذخائرزغال وطن دردره صوف مکشوف گردید .یکسال قبل ازین استخراج زغال سنگ ازدره غوربند برای رفع محروقات ضرورت پختن خشت پخته وغیره استخراج وذریعه لاری ها به کابل نقل داده شد چون زغال دره غوربند کم ضخامت بود ازاستخراج مزید آ ن صرف نظر شد . درسنه ۱۹۳۷ حکومت متبوعه نسبت انکشاف امور معدن لازم دانست که شعبه معادن راتوسعه داده ویك ریاست مستقل معادن درکابل تاسیس نماید.ریاست معادن اولتر ازهمه توجه خود را به سه نقطه ذیل معطوف ساخت :

۱ـ استخراج زغال سنگ ازمعادن زغال سنگ اشپشته .

۲ـ مطالعه ساحه های نفت داروطن ذریعه یك کمپانی امریکائی .

۳ـ تاسیس یك شرکت مختلط افغان و المان برای تدقیقات واستفاده ازذخایرفلزات .

کمپانی امریکائی انلاند اکسپلوریشن کمپانی درقسمت شرقی ایران دست به تفحصات دامنه داری زده بود دعوت گردید که بافغانستان آمده ذخائر نفت افغانستانرا تدقیقات نماید. بناغلی کلپ جیالوجست رئیس کمپانی موصوف بایك عده متخصصین لایق خویش درسرتاسر کشور درظرف دوسال (۱۹۳۷ ـ ۱۹۳۹) گردشهای تدقیقاتی نموده وبالاخره ساحه شمالی مملکت را ازحصه تالقان الی سرحد افغان و ایران برای پیدا یش نفت مساعد یافته و۱۱ خطوط انتی کلین یعنی ساختمانهای تیل دار را ازعنبرکوه خان آباد الی سرحد ایران تعین نمود ودرختم تدقیقات مذکور راجع به اخذ امتیاز ۹۰ ساله استخراج واستحصال نفت این ساحه به دولت تقدیم کرد که به نسبت بروزجنگ دوم جهانی پیشنهاد مذکورنا اجرا مانده وکمپنی موصوف دوباره به امریکا مراجعه نمود .

۱۹۳۹ یك شرکت مختلط المان وافغان باسرمایه مختلط افغانی والمان در سرتا سر افغانستان شروع به تدقیق معادن فلزی نموده ومطالعات سودمندی بعمل آوردند. متأسفانه بروزجنگ دوم عالمگیر به عمر کوتاه این موسسه نیزانجام داد .

درسال ۱۹۳۷ـ۱۹۳۸ بازهم درباره معادن توجه مزید گردید ،ریاست معادن را مبدل به وزارت معادن نموده وتشکیلات بزرگتری برای آن قایل گردیدند.وزارت معادن اولتر ازهمه جمله معادن را مربوط دولت دانسته ومعادن نمك بنگی ونمکسارهارا که قبلاً زیراجاره اشخاص انفرادی بود به دولت مربوط نمود وتشکیلاتی رابرای آن ترتیب نمود که تنها از همین مدرك پول هنگفت به خزینه دولت سالیانه تحویل میشود.درعین حال معدن زغال کرکر درنه میلی شمال شرقی پلخمری مکشوف وزیر حفریات و کشفیات قرار گرفت. یك نفر انجینر جیالوجست ازپولند استخدام وذریعه وی درمعادن زغال سنگ دره صوف (درجر سوخته قبر افغان وغیره) تجسسات حفریاتی زغال زیر اجرا قرار گرفت در اثر جمله این اقدامات معلوم گردید که افغانستان دارای ذخایر کوچك وبزرگ زغال سنگ در اشپشته ـ کرکر ـ ودره صوف میبا شد. جنس زغال پودری بوده وازدوره یوراسیك است زغال اشپشته وکرکر بصورت بریکیت برش گردیده بفروش برسد

جنسیت آن عالی نیست مگر ذغال دره صوف با ظرفیت تخمین ۶۰ ملیون تن ذغال خوب و بمراتب بهتر از ذخائر اولین دانسته و باید بطور جداگانه ومفصل تحقیقات گردد، واول ترازهمه یك سرك ازحصه د و آب میخزوین الی مرکز ذغال سنگ مذکور احداث گردد. سرك مذکور ذریعه متخصصین سرکسازی زیر مطالعات قرار گرفته .

درسال ۱۹٤٤ ذخائر ذغال سنگ اشکمش، وکرخ هرات زیر کشفیات قرار گرفته وازذخیره ذغال اول الذکر که جنسیت خوبی برای ساختن کوکس دارد کوکس موردضرورت فابریکه پخته وتیل کشی قندوز وازمعدن اخیرالذکر برای رفع ضرورت مصالح هرات ازمعدن کرخ هرات درحدود سه هزار تن ذغال استخراج وبه شهر هرات حمل شده . هکذا درساحه های جنوب هندوکش نیز برای یافتن ذخایر ذغال تجسات بعمل آمد که متأسفانه تاکنون بی نتیجه مانده وهیچ یك ذخیره مفید دراین منطقه بدست نیامده است. ازسال ۱۹٤۰ به بعد ذریعه متخصصین وزارت اقدامات مفصل درباره کشف ذخایر فلزی بعمل آمد ودرولایت هرات ذخایر سرب ــ آهن آنتیمونیت وغیره مکشوف گردید.

معادن غیر فلزی

سیلت :

درسال ۱۹٤۲ برای باراول یك مقدار سیلت برای پوشش سقفها ازدره کهنه خمار میدان استخراج وبه کابل نقل داده شد واستخراج این سلیت ازهمان تاریخ تا امروز ادامه دارد .

گوگرد :

ذخایر گوگرد برعلاوه معدن چمتال در سنگلچ بدخشان- گوگرد دشت کامرد ومیمنه مکشوف گردید مگر چون بازار فروش آن درداخل قلیل وصدور آن بخارج اقتصادی اثبات نگردید تاکنون استفده بمقادیر زیاد از گوگرد مذکور بعمل نیامده تنها ازمعدن گوگرد چمتال همه ساله یکمقدار گوگرد واستخراج و در شهر مزارشریف تصفیه گردیده برای ساختن باروت وغیره بمصرف میرسد .

کاولین :

چون درجنگ عالمشمول ثانی، چینی بعلت دروض دستیاب میشد، فابریکه پخته قندوز یك فابریکه کوچك کاشی سازی باماشین های ساده تاسیس نمود متخصصین وزارت برای تهیه موادخام آن مؤظف و بالاخره درواشکاشم یك معدن بزرگ کاولین مکشوف ویکمقدارزیاد آن به قندوز نقل داده شد.

گرافیت :

ذخایر جدید گرافیت دره غار بدخشان وغیره دستیاب و برای ساختن کتالی های فلزریزی فابریکه حربی کابل ازآن استفاده بعمل آمد .

خاکهای کاشی سازی:

از همه اطراف مملکت دستیاب ودر شعبه تجارتی مکتب صنایع مورد امتحانات کاشی سازی قرار گرفت که بعضاً ازان نتایج خوبی بدست آمد ازآنجمله گل بوته تالقان وغیره خیلی کار آمد اثبات گردید .

احجار نیمه جواهر

لاجورد :

درسال ۱۹٤۲ معدن لاجورد کران و منجان بدخشان مورد تدقیقات توپوگرافی ، جیالوجی وحتی استخراجی قرارگرفته یکمقدار لاجورد خوب از درجات سه گانه استحصال وبکابل داده شد.دردره کران

ومنجان بدخشان - اکنون ٥ ذخیره لاجورد وجود دارد که تنها دریکی آن که زر سنگ نامیده میشود استخراج مؤقتی جریان دارد.ذخیره عمومی لاجورد این معدن در حدود ۳۰۰ تن تخمین میشود مقدار لاجورد درجه ۱ - ۲ و ۳ نسبتاً قلیل واز درجات نازلتر زیاد میباشدلاجورد بصورتعدسیه های طولانی که قطر آن درحدود ۱۰ - الی ۲۰ سانتی متر میباشد در بین‌مرمر وقوع دارد.از لاجورد مستحصله مقدار ۳۰۰ کیلوگرام بخارج ارسال گردید ودر آلمان بفروش رسید.تا سال ۱۹٥۳ قیمت لاجورد خام درجه اول فی کیلوگرام در حدود ٦۰ دالر امریکائی ودرجه دوم ۳٥ دالرودرجه سوم ۱٥ دالر بود - مگر بعد ها قیمت های آن تزیید یافت.در سال ۱۹٤٦ وزارت معادن توجه خود را مبذول آنگونه معدنیات نمود که میتوان آنرا بصورت‌مواد‌خام‌بخارج بفروش رسانید،ویك منبع وارداتی اسعاری بدست آورد بود و برای اخذ مشوره درین زمینه‌یکنفر مشاور از امریکا استخدام و آغاز به یکدوره فعالیت نمود که از نظر علمی نتایج خوبی بار آورده برای اولین دفعه - کشفیات عمیق برمه کاری در بعضی معادن مهمه صورت گرفت که ذیلاً شرح داده میشود :

برمه کاری‌در معدن طلای قندهار : این‌معدن قریب دو میلی شمال منزلباغ قندهار واقع بوده بیش از یك معدن کوچك که شهرت زیادی حاصل نموده وطلائی سطحی آن همه استخراج گردیده،نمیباشد. در سال ۱۹٤۷ تصمیم گرفت شد توسط برمه کاریهای عمیق چگونگی ذخایر تحت الا رضی آن طور امتحانی معلومات شود در اثر این عملیات وتجزیه هسته های برمه‌کاری ذریعه بیرواف ماینس امریکا معلوم گردید که مقدار فیصدی طلا در معدن مذکور خیلی قلیل بوده قابل استحصال‌اقتصادی نمیباشد لهذا از دوام‌کار در آنجا صرف نظر شد .

برمه کاری سرب وجست بی‌بی گوهر قندهار : درسال ۱۹٤۹ در این معدن‌معروف سرب که درساحه خاکریز در ٦۰ میلی شمال شهر قندهار واقع میباشد،حفریات برمه کاری وتدقیقات‌جیالوجی بعمل‌آمد که در اثر آن مقدار ٦۰ هزار تن ذخیره معدنی ومقدار فیصدی خیلی زیاد سرب و جست ویکمقدار طلاونقره درآن تعیین گردید.چون مصارف حمل و نقل مواد مذکوراز راه خشکه وبحربه بازار فروش خارج‌خیلی گران تمام میشد باوجود مقداری فیصدی خوب آن‌بفروش آن اقدام نشدالبته حینیکه شرایط کار مساعد شود و مابتوانیم این فلزات را در داخل مملکت ذوب و استحصال نمیائیم از آنها استفاده بعملخواهد آمد.

برمه‌کاری در معدن کرومیت لوگر : در سال ۱۹٤٦ - پنج ذخیره بزرگ کرومیت در ۲٤ میلی جنوب‌شهر کابل در درهٔ لوگر کشف گردید که بعد ها در اثرتجسسات‌مزید-٥-ذخیرهٔ دیگرالی کلنگار لهوگرد پیدا گردید.در سال ۱۹٤۸ فیصلهٔ شد که برای تعیین مقدار فیصدی وچگونگی‌ساختمان رگ معدنی‌کرومیت برمه‌کاری عمیق هسته وی بعمل آید در اثر آن در ذخایر نمره ۲ - ۳ - ٥ برمه کاری های‌لازمه‌صورت گرفت ونمونه‌هامورد تجربه قرار داده شد دراثرآن معلوم‌گردیدکه از جمله ۱٤۰هزار تن ذخیره‌کرومیت مقداری ۸۰ هزار تن حاوی مقداره ٥٦ فیصد کرومیت بوده وتناسب کروم با آهن ٥۳ : ۱میباشد. یکهزار تن کرومیت‌معدنی‌طور نمونه به امریکا فرستاده شدکرومیت مادر بازار فروش موادمعدنی‌امریکا‌شهرت‌زیاد‌یافت‌مگرمتاسفانه‌قیمت حمل ونقل آن‌درین‌راه طولانی بحدی‌بود که‌نتوانیستیم بازار فروش مساعدی برای آن دریابیم .

معدن بیریل درهٔ نورننگرهار : چون در اثر تدقیقات وزارت معادن وصنایع در سال ۱۹۴۹ دردرهٔ نور مشرقی ذخایر نسبتاً خوب بیریل که بصورت بلور های سفید الی آبی رنگ بترکیب بیریلیوم اوکساید میباشد مشکوف گردید ونمونه های ارسالی ما به بازار های خارج طرف توجه خریداران واقع شد لهذا به استخراج آن آغاز کردیم ـ مقداری بیریلیوم در بین سنگ ، پیك ماتیت که یکنوع سنگ خارا بوده متشکل ازکرستالهای ابرك سفید ـ کوارتس فیلد اسپار تورمالین سیاه وغیره است در حدود یك فیصد میباشد. استخراج ان خیلی مشکل بوده وسالیانه در حدود ۲۰ الی ۳۰ تن بامشکلات و مصارف زیاد استخراج شده میتواند مگر چون قیمت آن فی تن درحدود (۳۵۰) دالر بعداز وضع مصارف دیفیرده استخراج آن اقتصادی بوده وکاران ازهمان تاریخ تا اکنون ادامه دارد ـ تا کنون یك مقدار زیاد آن بفروش رسیده است .

نهضت امور معادن

چون درین دوره امور معادن بحدی انکشاف یافته که بادوره های سابق وزارت وریاست معادن قیاس شده نمیتواند لهذا مجبوریم آنرا علیحده ومفصل تر تشریحات دهیم :

تاسیس اتحادیهٔ دولتی زغال سنگ:

ازمطالعهٔ اوراق گذشته دانستیم که درشمال افغانستان دو معدن زغال سنگ یکی بنام اشپشته در قریب ۷ میلی شمال دواب میخزرین ودیگر بنام کرکر در قریب ۹ میلی شمال شرقی شهر پل خمری مکشوف و از ۱۹۴۴ به کار انداخته شد و زغال مستخرجه معدن اشپشته برای رفع ضرورت محروقاتی دوائر ملکی وعسکری وانفرادی شهر کابل وزغال مستخرجهٔ کرکر برای تکافوی محروقات فابریکهٔ قند بغلان ـ نساجی پل خمری ـ امور عمرانی شهر بغلان وپل خمری وغیره بکار برده میشد . واین اجراآت تاجدی سال ۱۳۳۳ مطابق نوامبر ۱۹۵۳ همچنین ادامه داشت .

دراثر پیشنهاد وزارت معادن وصنایع وقبولی مجلس عالی وزرا امر تشکیل اتحادیهٔ دولتی استخراج زغال سنگ کرکرواشپشته داده شد.

۱) درسال ۱۳۳۳ اتحادیه زغال سنگ بصورت یك متصدی دولتی تاسیس ومرکز در پل خمری قرار داده شدوشعبات آن بالای معدن کرکرواشپشته قایم شد.

۲) اولتر ازهمه درحصهٔ دروازهٔ کندیل خمری به اندازهٔ (۱۹۵ جریب زمین) جهت رهایش عمله ومامورین معادن خریداری گردیده وباسم قشلهٔ معادن مسمی گردید.

۳) جهت رهایش مردکار عایله دار باندازهٔ ده حویلی چهاراتاقه اعمار گردید .

٤) برای رهایش ۱۵۰ نفر مردکار مجرد یك تعمیر که دارای ۱۱۵ اتاق بزرگ وبرنده میباشد بنا یافت.

٥) یك حمام برای استحمام مردکاران دارای بیست اتاق انفرادی میباشد تعمیر گردید.

٦) برای معالجه وتداوی مریضان عملهٔ یك معدن معاینه خانهٔ شش اتاقه تعمیر شد.

۷) برای نگهداشت ماشین وسامان ومواد کوپراتیف یك تحویلخانهٔ بزرگ باندازهٔ ۳۳ در ٦۳ متر که دارای ۱٦ اتاق ویك پهره دارخانه میباشد تعمیر گردید.

درمعدن کرکر:

جهت رهایش عملهٔ معدن یك عمارتی که دارای ۳ اتاق بزرگ وملحقات آن میباشد تعمیر گردیده است.

یك تحویلخانه درسرمعدن برای حفاظت اموال سردستی تعمیر گردیده است.

یك ساختمان مخصوص جهت نصب دستگاه تهویه آباد شده است.
صوف های معدن بواسطهٔ ماشینهای هوارسانی تهویه میشود.
دستگاه چارجنگ بطری نصب گردید که دراثر ان تنویر اصل صوفها بواسطهٔ چراغهای برقی بطری صورت میگیرد وازین رهگذر خطر انفلاق کمتر گردیده است.
مردان کار معدن باکلاه خودهای مخصوص عملهٔ معدن مجهز گردیده اند.

درمعدن ایشپشته:

برای رهایش متخصصین یك باب تعمیر باتشناب ومطبخ وباغچه آباد گردیده است.
یك حمام برای استحمام مردان کارویك باب تحویلخانهٔ بزرگ تعمیر گردیده.
یك بسته کارخانه وترمیمخانه باپنج اتاق ویك برنده آباد گردیده.
یك دستگاه هویست برای کشیدن زغال مستخرجه ازصوفهای مایل ماشین ویك تهویه نصب گردید.
کاریگران معدن باالبسهٔ معدن کنی وکلاه خود های معدنی مجهز گردیدند.

ماشینی ساختن معادن:

تاحدتوان کوشیده شده ومیشود که کارهای شاقه که اذیت جسمی کارگر میشود درفته رفته ذریعهٔ الات میخانیکی اجزا شود چنانچه برای همین مفکوره ومنظور درهردومعدن ماشین های کش بکار انداخته شده ودرصوفها خط ریل نصب وزغال ذریعهٔ واگونها به بیرون صوف حمل ونقل میشود.

تهیهٔ انرژی برق برای تدویر ماشینها:

دراثر کمك قابل ذکر مؤسسهٔ ای، سی، ا، (امدادتخنیکی امریکا) یك لین برق بطول ۷ کیلومتر باتمام وسایل وتجهیزات مکمل آن برای اتحادیه ازامریکا طورمجانی توریدوذریعهٔ آن مقدار یك صد کیلووات برق از فابریکهٔ پلخمری بمعدن نقل داده شد که کارآن دراخیرسنهٔ ۱۳۳۶ به اتمام رسیداکنون ماشینهای هوایست درمعدن کرکرهمه باهمین انرژی درتدویر بوده واین سهولت زیاد در جریان امور پیش نموده است.

پلان توسعوی وانکشافی معدن کرکر:

درسال ۱۳۳٤ که مسئولیت اداره وقیادت صنایع وطن نیز به وزارت معادن مفوض گردید وو زارت معدن وصنایع بوجود آمد مجبورشدیم توجه مزیدی به انکشاف وتوسعهٔ وازدیاد مقادیراستخراج معادن زغال خود بنمائیم چونکه ازیك سوصنایع موجودهٔ وطن درقطغن وپروان احتیاج به زغال داشته واز طرف دیگر پروگرام وسیع برای تاسیس صنایع جدیدطرح گردید که به هریك آن احتیاج مبرم به زغال موجود بودچون فابریکهٔ سمنت جبل السراج وفابریکهٔ سمنت غوری که درآیندهٔ قریب درپل خمری تاسیس میشود.

مقادیرزغال طرف ضرورت این فابریکه قرار ذیل میباشد:

فابریکهٔ سمنت جبل السراج طورتخمین	۷۰۰۰ تن	ضرورت سال ۱۳۳۶
فابریکهٔ سمنت پل خمری	۲۲۰۰۰ تن	۱۳۳۹
فابریکهٔ گلبهار	۱۸۰۰۰ تن	۱۳۳۸
سیلوی پلخمری	٤۰۰۰ تن	۱۳۳۶
سیلوی کابل	۱۱۰۰۰ تن	۱۳۳۵
متفرقه	۱۰۰۰ تن	۱۳۳۶

زنان محلی نورستان درحال فعالیت روزانه

نظر به این احتیاج بزرگ ذریعهٔ انجنیران مرکز وزارت و اتحادیهٔ زغال بعد از مذاکرات طولانی فیصله بعمل آمد که علی الفوریك نفر متخصص لایق استخدام و ذریعه وی پلان توسعه وی معدن کرکر و اشپشته طرح گردد و هم جمله لوازمات معدن از خارج تهیه و به معدن نصب گردد تا در سال ۱۳۳۹ـ کاملا مجهز بوده و مقادیر مذکور را که حد نهائی آن در سال ۱۳٤۰ الی ۱۲۰ هزار تن صعود خواهد نمود استخراج کرده بتوانیم.

در سال ۱۳۳٦ یکنفر انجنیر برای موعد سه ماه بکابل وارد و فوراً شروع به کار نمود. وی در نتیجه یك راپورت مفصلی به وزارت تقدیم و پیشنهاد کرد که در بدل نیم ملیون دالر سامان ولوازم تخنیکی هر نوع معدن (اشپشته و کرکر) از خارج خریداری وضمناً یکنفر سرانجنیر و ۵ نفر انجنیر زیر دست استخدام گردد تا پروگرام مذکور را عملی نمایند. بعد منظوری پیشنهاد آقای رحیمی ـ معاون اتحادیه عازم پراك گردیده به اعزام نفری مذکور و خریداری سامان اقدام نمود که از آنجمله یك مقدار بزرگ سامان و یکنفر سرانجنیر به کابل وارد و متباقی هم عنقریب خواهد رسید قراریکه وضعیت فعلی استخراج روز مره هردو معدن نشان میدهد، با آنکه هنوز سامان ها پوره بکابل نرسیده و متخصصین هنوز به کابل موصل نکرده اند بست و انتظام بهتر حاصلات و معدن روز افزون است و یقین داریم که با این مقصود بزرگ کامیاب خواهیم گردید.

احداث جنگل:

چون برای استخراج زغال مقادیر زیاد چون پایه بندی لازم است، اتحادیه دولتی. زغال سنگ در حدود ۳۰۰ جریب زمین را در جوار شمالی قریه معدنچیان دروازه کند خریداری و بعد تسطیح و جو یه کشی به غرس نهال ـ چنار ـ عرعر، بیدروسی در آنجا پرداخت که از جمله کار نهال شانی درظرف ۲ سال اخیر در (۱۳۰) جریب زمین آن به انجام رسیده است ما بقی هم زیر کار تسطیح و جویه کشی است.

هکذا اقدامات درسروی یك ساحه وسعت یك هزار جریب زمین در حصه کیله گی و ۵۰۰ جریب در اشکمش جریان دارد در حصه قندوز نیز در نظر است ساحه های جنگل دار خریداری و برای معدن ـ اختصاص داده شود.

تفحصات نفت در افغانستان

امور تفحصات جیالوجی پطرول افغانستان درحقیقت سی سال قبل آغاز یافته است ـ وزارت تجارت آن زمان برای تدقیقات چشمه نفت سر پل هرات که در ۸۰ میلی غربی شهر هرات در کنار دریای هریرود واقع است یکنفر مستخدم به آنصوب اعزام و نظریه اوراد و تدقیقات و استفادهٔ منبع احتمالی پطرول ساحهٔ هرات "طالب گردید در اثر عملیات جیالوجی متواتر معلوم شد که ساحه هرات با آنکه علامات واضحه موجودیت پطرول را دارا ست به حیث یك منبع استحصالی پطرول شمرده شده نمیتواند.

بعداً در سنه ۱۳۰۷ در پاریس ذریعه وزارت مختاری افغانی مذاکراتی با یکنفر از متخصصین شرکت پطرول کالیفورنیا امریکا راجع به دادن امتیاز تفحصات پطرول در افغانستان به عمل آمد که نسبت بروز اغتشاش و انقلاب آن زمان ادامه یافته نتوانست.

در دوران اعلیحضرت شهید نیز اقدامات راجع به تفحصات پطرول گردید، مگر اقدامات وسیع دامنه دار در دوره اعلیحضرت المتوکل علی الله، به عمل آمده است. در ین دوره قراریکه قبلا ذکر شد سرکتابت معدن به ریاست معدن و بالاخره به وزارت معادن تبدیل و مدیریت کشفیات مربوطه آن از تمام نقاط شمال اطلاعات و معلومات راجع به موجودیت چشمه های نفت سلیت های تیل دار که آنرا آیل شیل میگویند و چشمه های گازهید روجن سلفید دار وغیره معلومات پیدائش تیل را جمع آوری

و نقاط مذکور را پیهم مورد مطالعه مداقه و متخصصین قرار داد.

در سال ۱۳۱۷ الی ۱۳۱۹ کمپنی اینلاند اکسپلو دیشن کارپوریشن امریکا که امتیاز تدقیقات ساحه های نفت دار غربی ایران را بدست آورده بودند. با دولت افغانستان هم داخل مذاکرات گردیده و در نتیجه کامیاب به عقد قرار دادی شدند که بالای آن در دو سال مذکور ذریعه یك عده متخصصین جیالوجی - توپوگرافی - لیتولوجی خویش تمام ساحه های غربی و شمالی مملکت را تحت تدقیقات قراردادند و در اثر این مطالعات معلوم گردید که در قسمت شمال کشور از حصه رستاق - بغلان الی سرحد ایران و از دریای آمو الی شمال خط هندوکش ساحهٔ مساعد برای پیدایش پطرول موجود می باشد و یازده سلسله ساختمان های گنبد نما که آنرا به اصطلاح علمی انتی کلین می نامند و برای پیدایش پطرول تاحدی مساعدت دارند تعین کردند. در ختم این مطالعات قرار دادی برای استحصال پطرول در افغانستان باکمپنی مذکور عقد گردید که بعدا نظر به پارهٔ عوامل فسخ گردید.

در دوران جنگ جهانی دوم نقاط تیل دار شمال ذریعهٔ دکتور آدم درات ودکتور پوپل جیالوجیست مورد تدقیقات قرار گرفت و هم عالم فرانسوی موسیو شلوم برژه نیز دراثر دعوت حکومت متبوعه ما نقاط تیل دار مذکوره را مطالعه و مساعدت پیدایش پطرول را دران تائید کردند.

وزارت معادن؛ به غرض مزید تفحصات این ساحه از سال ۱۳۲۶ یك هیئت فنی متشکل ازمتخصصین جیالوجی و انجنیران داخلی و خارجی بصوب شمال اعزام نمود در اثر مطالعات این هیئت نقطه شبرغان برای برمه کاری تفحصاتی تعین و به تعقیب آن کوه گنبد نمای یتیم را در شرق شبرغان سری توپوگرافی و جیالوجی شد و هم در سال ۱۳۱۹ وزارت معادن در زمرهٔ کمك های تعاونی تخنیکی یونو یکنفر پطرولیم جیالوجیست آقای دکتور ترومپ را بحیث مشاور درخواست و بمعیت دکتور پوپل وی را به تدقیقات عمیق تر ساحه های پطرول دار شمال و اطراف مملکت اعزام نمود. هیئت مذکور بر علاوه تدقیقات جیالوجی محلی که بصورت کتاب علیحده در هالیند نشر یافته است، ساحهٔ نفت دار شمال را مطالعات مزید نمود و آنرا به شش حوضه تیل دار تقسیم و ازآن جمله ساحه شبرغان را امتیاز اولیت داده کوه انکوت سرپل را برای تفحصات برمه کاری پطرول تعیین نمودند.

در عصر کابینه والاحضرت سردار محمد داؤد پلان جدید آغاز عملیات تفحص طور خیلی معقولی ترتیب یافت که بعد یکنیم سال جدیت و اقدامات منجر بهعقد یك قرار داد برمه کاری با کمپانی سولکا دیامنت سویدنی گردید.

نظر به شرایط مندرجه قرار داد از کمپانی موصوف در بدل یك وجه معینه یك دستگاه مکمل برمه کاری کرملیوس را با لوازمات مکمل فالتو وحتی یك برج برمه کاری فالتو خریداری نمودیم دستگاه مذکوراستطاعت حفرو برمه هستوی راالاعمق ۱۵۰۰ متر دارد باماشین های ورکشاب لابراتوار وغیره خریداری شده است وهفت نفر متخصصین برمه کاری از سویدن اعزام گردیدند.

درعین حال یك ریاست تفحصات پطرول که مرکز آن درسرپل قرار گرفت تأسیس گردید ریاست مذکور یك سرك بطول ۹ کلیومتر ازشهرسرپل الی سرکوه انکوت که برمه کاری اول مذکور درآنجا تثبیت

گردیده بود احداث وفوراً به نقشه گیری توپوگرافی وجیالوجی وتعین نقطه اول برمه کاری پرداخته درختم این امورسامان خریداری شده ـ متخصصین سویدنی هم به وقت مطلوب به کابل رسیده و به سر پل اعزام شدند و۱۲ نفر میخانیک های جوان افغان وفارغ التحصیل مکتب میخانیکی معارف که ازموعد شش سال قبل به برای این منظور زیر تربیه گرفته شده بودند زیردست آنها قرار داده شدند وبالاخره بتاریخ ۱۰ جوزای ۱۳۳۵ حفر چاه اول برمه کاری انگوت آغاز گردیده چاه مذکور درعمق (۸۱۷ر۷۱) متر بتاریخ ٤ قوس سنه مذکور به انجام رسیده ونسبت مشکلات تخنیکی وانحراف زیاد پل برمه ازخط عمودی ادامه برمه کاری معطل قرار داده شده مگرهمین ماه اول که مقصود ازحفر آن تنها اخذ معلومات جیالوجی ازساختمان تحت الارضی کودانگوت بود، ماراتاحدی بموفقیت نزدیک ساخت ـ آثاروعلایم تیل به مشاهده رسیده تیل مستحصله ازاین چاه بغرض تجزیه بخارج فرستاده شد ودرنتیجه معلوم گردید که تیل مذکور یک نوع تیل سیاه بوده ودارای همه ـ انواع تیل های ثقیله میباشد وجود ۵ الی ٦ فیصد تیل خفیف نیزدر آن تثبیت گردید.

نظر به این امیدواری ازموجودیت پطرول درسمت شمال درنظر گرفته شد که یکنفر مشاورلایق وقابل ازدولت شوروی استخدام گردد چونکه ساختمان جیالوجی این ساحه مشابهت زیاد با ترکستان روسی داشته وما میتوانیم ازمعلومات عدیده آنها استفاده کرده اقدام آینده ما براساس یك پلان صحیح اجرا گردد در اثراین اقدام بناغلی تخسوستوف جیالوجست شوروی استخدام گردید و موصوف بعد مطالعات لازمه ازکوه انگوت ونتایج مستحصله جیالوجی ازمطالعه هسته های برمه کاری وتعاطی نظر باجیالوجست های وزارت پیشنهاد نمود که یک چاه دیگر درانگوت ذریعه دستگاه کریلیرس برمه کاری گردد وکوشش شود این چاه الی اعماق ۱۵۰۰ متر فرو برده شود.

درعین حال نقطه چاه دوم را در ۱۲۰۰ متری چاه اول تعین وکار آن بتاریخ ۳ برج حوت ۱۳۳۵ آغاز گردید ـ قرارمطالعاتیکه بعداً بعمل آمد واضح گردید که ضخامت طبقات رسوبی رخ بسوی شمال اضافه شده میرود موضوع مذکور درطول سال ۱۳۳٦ مفصل مورد غور ومداقه قرار گرفته فیصله شد که دراین ساحه بعد سروی هوایی وترتیب نقشه های توپوگرافی تدقیقات مفصل جیوفزیکی وسالمیکی ـ گرفمتری ـ بعمل آید ودر ساحه های جنوب که دارای اوت گروپ های جیالوجی میباشد ـ تدقیقات مکمل جیالوجی بعمل آید وسعت این ساحه که زیرجمله این تدقیقات قرارمیگیرد درحدود (٤۳) هزار کیلومتر مربع میباشد.

بالاخره بعد ازانجام مذاکرات درباره اخذیك قرضه قراردادی بین دولت افغانستان ووزارت خارجه شوروی راجع به اعطای یک قرضهٔ ۵۰ ساله به مبلغ ۱۵ میلیون دالر امریکائی به امضا رسید ومتعاقب آن درکابل قرارداد امورتفحصاتی وتحقیقات جیالوجی وجیافزیکی باتخنواکسپورت شوروی به امضا رسیدوامور مقدماتی آن در اوایل سال ۱۳۳۷ آغاز گردید که اکنون یک تعداد زیاد از متخصصین مذکور که مشتمل برمتخصصین جیالوجی جیودیزی ـ توپوگرافی وجیافزیکی میباشد به افغانستان وارد وشروع بکار نمودند یك قسمت مهم سامان کار آنها به مزارشریف که مرکز اقامت کار آنها قرار گفته واصل گردیده است. در ساحه ٤۳ هزار کیلو متر مذکور امور سروی هوایی آن به آنجام رسید وکار جیوریزی رو به انجام است درساحه انگرت وهمجواران به وسعت ٦۰ کیلومتر مربع سروی جیا لوجی بشدت جریان دارد درماه میزان عملیات برمه کاری به دستگاهی ۱۰ گانه خیلی قوی آغاز میگردد وتمام امور این سروی الی سال ۱۹٦۱ به انجام خواهد رسید. درعین حال درطول سال ۱۳۳٦ عملیات برمه کاری چاه دوم با بعضی

وقفه‌های طولانی نسبت مشکلات تخنیکی جریان داشت تا اینکه چاه مذکور بتاریخ ۱۳۳۷/۱/۹ به عمق ۱۱۲۰/۹۳ متر رسیده و در آنجا متوقف گردانیده شد برمه کاری به نسبت زیادت فشار گیس و اینکه به عمق پیش بینی شده رسیده بود. معطل قرارداده شد. درجریان این برمه کاری ۲۱ طبقه که آثار تیل غاز - آب شور رادارا بود برمه کاری شد و نتایج حاصله جیالوجی این چاه ریکارد گیری شد وراپور لیتولوجی و لاك لیتولوجی وجیالوجی آن به مقیاس ۱/۱۰۰۰ و ۱/۱۰۰ ازطرف جیالوجست مؤظف ترتیب گردید نمونه های متعدد بغرض تجربه‌های لازمه بخارج ارسال گردیده است - اکنون درنظر است چاه سوم برمه کاری در کوه انگوت ذریعه یك دستگاه قوی توپو درپل روسی حفر شود تادر صورت امکان ازین چاه یك مقدار تیل نیز استحصال شده بتواند عملیات برمه کاری سرپل مارا امیدواری میدهد که اقدامات آینده ما در ساحه های شمال نتایج سودمندی بار خواهد آورد.

ریاست تفحصات پترول از آغاز کار پروژه دوم تفحصاتی پترول دست به یك عده اقدامات مهم زده است که از آنجمله تهیه یك اقامتگاه متخصصین خارجی ودفاتر مرکزی ریاست درمزار، بتعمیر یك کامپ زیبا در یك ساحه بوسعت ۲ جریب زمین در سرپل که قسمت کلی آن به انجام رسیده است تعمیر چند ین تحویلخانه با اطاقهای میخانیکها - محافظین وغیره و گاراژها قابل ذکر میباشد - درعین حال از آغاز کار پروژه پطرول یك تعداد زیاد جوانان تعلیم یافته را به حیثکونتر پارت در شقوق جیالوجی - توپوگرافی جیوویزی وغیره تربیه ودرمعیت متخصصین روسی مقرر نمود که بحسن صورت ازاجرای وظائف محوله بدر میشوند .

یکنفر میخانیك ماشین را برای تربیه عالی درشق ماشین باب به لندن وسه نفررا در شق برمه کاری به چکوسلواکیا وچهار نفر را به برما درشق برمه کاری ارسال نموده است سه نفر محصلین دیگر برای تحصیلات عالی نامزد به عراق اعزام شده اند .

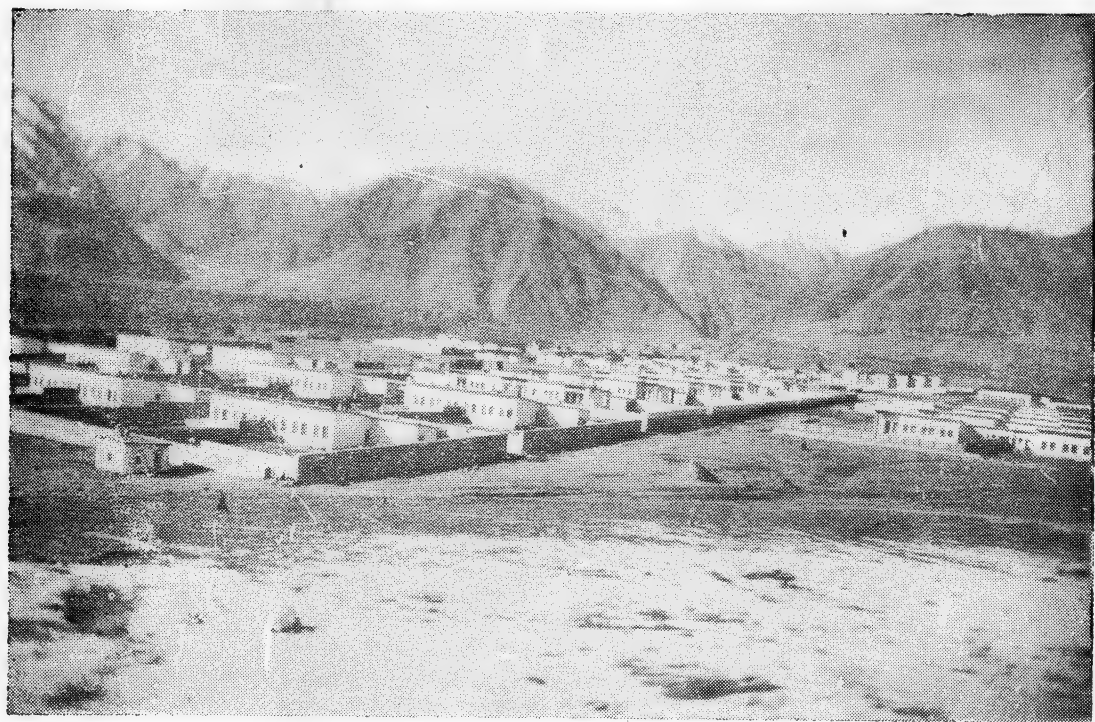
تشبثات واقدامات درباره تاسیس سروی زمین شناسی
(جیالوجیکل سروی) افغانستان

اگر تاریخچه کشفیات وزارت معادن را مطالعه کنیم میبینیم که از شروع تا سیس وزارت معادن الی حال نظر به ایجابات وتقاضای زمان متخصصین خارجی وداخلی بنوبه خویش کارهای اکتشافی نقشه برداری وغیره محل پیدایش ذخایر معدنی را تااندازه اجراداشته که نتایج مطالعات و نظریات شان با بعضی اسکیچها و نقشه‌های توپوگرافی وزمین شناسی فعلاهم بصورت راپورتها در روسیه‌های مربوطه قیداست مگر این اجراآت اقتضائی بوده وهم به مرام معدود اجرا شده که از آن برای سروی عمومی کشور استفاده زیاد شده نمیتواند .

چون ضرورت به سروی جیالوجی از آوان کار محسوس بوده متأسفانه تا سنه ۱۳۳٤ وزارت معادن نظر به محدودیت ضرورت مالی وعلمی این آرزو خودرا عملی کرده نتوانست - بالاخره دراثر کمك قابل ذکر مادی ومعنوی (یونایتد نیشن) ما کامیاب به تاسیس این موسسه شده ومنظوری آنرا در ماه ثور ۱۳۳٤ ازحکومت متبوعه بدست آوریم :

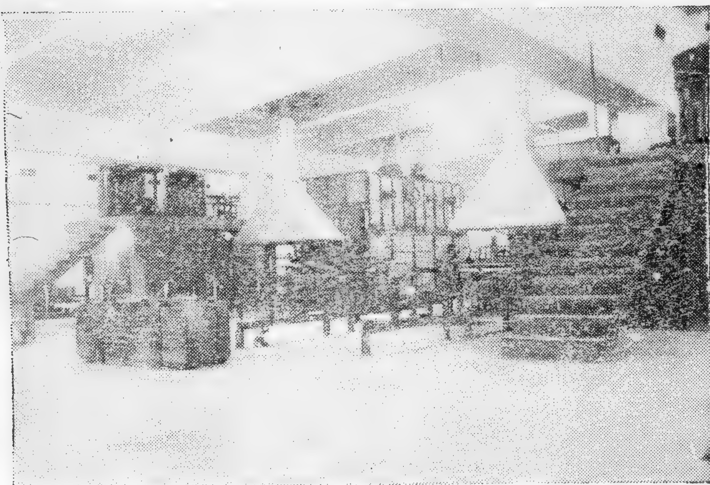
فعالیت موسسه:

موسسه به مرام تدقیقات جیالوجی کشور و سروی مربوطه آن وترتیب یك نقشه جیالوجی به مقیاس ۱/۱ ملیون وجمع آوری جمله معلومات بدست داشته و آینده که جمع آوری میشود یك پروگرام ٥ ساله ترتیب داده است که براساس آن امور این موسسه به شعبات ذیل تقسیم گردیده است :

دومنظره ازفابریکه گلبهار

شعبهٔ رنگ آمیزی فابریکهٔ چینی سازی شاکر

شعبهٔ رنگریزی جنگلک

شعبه سروی جیالوجی:

وظیفه این شعبه اینست که معلومات موجوده جیالوجی افغانستان را جمع و تحقیق صحت آنها را بروی مشاهدات اراضی تکمیل و بروی نقشه‌های دست داشته ترسیم مینماید نقشه برداری جیالوجی را ابتدا به امتداد شوارع ومعابر عمومی وراهای کاروانی ترسیم وسپس به امتداد سلسله های جبال ادامه میدهد ودر بارهٔ معادن مکشوفه تحقیقات مزید مینماید تا اکنون در اثر اقدامات شعبه اضافه از ۳/۲ کشور سروی عمومی لتولوجی شده است. درقسمت شمال وحوالی کابل سروی جیالوجی آن نیز به اتمام رسیده است سروی اساس جیالوجی کشور درآینده بعد تهیهٔ نقشه‌های توپوگرافی و اتمام امور ابریال سروی بهٔ سیستم فوتوجیالوجی به عمل خواهد آمد. مگر همین نقشه لتولوجی یعنی نقشه ساختمان احجار کمک بس بسزایی در تدقیقات معادن نموده ومینماید. این شعبه تاکنون به کشفیات مورد بحث مهم کامیاب گردیده که ازانجمله مهم‌ترین آن کشف موادخام چینی سازی برای موسسات چینی سازی قندوز و شاکر کمپانی کابل میباشد.

تدقیقات مواد رادیو اکتیفی:

ازسال ۱۳۳٦ به این سو همین شعبه سروی جیالوجی توجه خاصی به تدقیقات مواد رادیو اکتیفی نموده وبعد به تهیه وسایل از قبیل گایگر کاونتر های متعدد وسنتلی مترها وغیره به کشف ذخایر مواد رادیو اکتیفی در بدخشان ـ سرخ پارسا کامیاب گردیده است.

تدقیقات مزید این مواد به شدت جریان دارد وحتی دونفر جیالوجست دیگر که در این رشته تخصص دارند ازطرف حکومت فرانسه دردسترس ما گذاشته شده است که تاکنون چندین پرواز هیلوکوپتر به غرض سروی هوائی مورد رادیواکتیفی نموده و درآینده پروگرام وسیعی برای آن اتخاذ شده است.

شعبه هیدرو لوژی:

این شعبه تاریخی طولانی‌تر ازموسسه جیالوجی دارد چونکه نظر به احتیاج مبرمیکه به تهیه آب آشامیدنی دروطن موجود است این شعبه با معاونت قابل تمجید امداد تخنیکی یونو درسال ۱۳۳۰ تاسیس گردیده وسامان ولوازمات آن طور مجانی ازطرف آنها تهیه و با متخصصین لازمه در دسترس ما قرار داده شد. ازسال مذکور تا اکنون شعبه مذکوردردشت آبدان میرعلم ـ خلم و شادیان مزار شریف ساحه وسیع مثلثی بین اندخوی ـ سرپل ـ شبرغان و دیلهٔ مقر ـ تدقیقات مفصل به عمل آورده است که نتایج تدقیقات مذکور بصورت راپورت های خیلی مهم در ارشیف فنی موسسهٔ جیالوجی موجود میباشد.

بعدها شعبهٔ مذکور به تدقیقات هیدرولوجی شهرقندهار پرداخته ودرنتیجه در ۱۰ نقطه به برمه کاری پرداخت که ازآن جمله به آبهای شیرین آرتزین تصادف نموده وآب زیاد وآشامیدنی برای شهر قندهار تهیه شده است که استفاده بزرگتر ازآن موکول به پروژه بزرگ آب رسانی قندهار است که از طرف آن ولایت زیر اجرا میباشد.

درسال ۱۳۳٦ شعبهٔ مذکور درموضع خوست تدقیقات دامنه‌دار هیدرولوژی نموده ودر نتیجه یکچاه به عمق ۱۴۰ متر درقریب مکتب میخانیکی خوست برمه کرده است که آب خیلی کافی وآشامیدنی برای شهر خوست تهیه کرده است ومردم خوست ازان استفاده شایان می نمایند.

هکذا شعبهٔ مذکور برای فابریکه بریکت سازی جدید کابل درزنده بانان یکچاه به عمق ۱۳۸ متر حفر کرده است که آب مکفی ازآن برای ضرورت فابریکهٔ مذکور وموسسهٔ جدید ترانسپورت بدست می یابد.

درعین‌سال هیدرو لوجست این‌شعبه که‌ازطرف یونو درین‌شعبه کارمی‌نماید در شهرهرات وشهر میمنه تدقیقات ابتدائی هیدولوژی را به انجام رسانیده است .

شعبهٔ توپو گرافی :

این‌شعبه نقشه‌های موردضرورت موسسه‌را تهیه‌وبرای استفاده شعبات‌دیگرتقدیم‌می‌نماید.بناغلی دالی متخصص لایق یونو که دراین رشته‌اجرای وظایف می‌نماید سهم‌بزرگ در طرح پروژهٔ سروی هوائی کشور که‌شرح‌آن بعداًمی‌آید ودرتدریس عملی‌ونظری علم‌توپوگرافی جیودیزی مکتب توپو گرافی کابل‌دارد . خلاصه‌اینکه امور جیالوجیکل سروی موفقانه جریان دارد دراین‌موسسه‌فعلاً ۵ نفرمتخصصین یونو وسه‌نفر متخصصین مستخدم ومتخصصین افغانی بامعاونین آنها کار می نماید .

تاسیس شبهٔ جیا لوجی در پوهنځی ساینس :

برای‌موسسه جیالوجیکل سروی یکتعداد زیاد جیالوجست ضرورت می باشد.اگر چه وزارت معادن وصنایع تااکنون به‌تعداد ۳نفر جیالوجست به‌امریکا و۷نفر به‌المان‌غربی ارسال داشته است باآنهم تاسیس یك‌مکتب جیالوجی دروطن ازاهم ضروریات بود همان‌بود که دراثر همکاری وزارت معارف وریاست پوهنتون کابل‌درسنهٔ ۱۳۳٤ شعبهٔ‌مذکور درپوهنځی ساینس تاسیس‌وبه تعداد ۱۵ نفر محصلین درآن‌پذیرفته شدند اکنون شعبه مذکور دارای ٤ صنف بوده وصنف چارم آن دراخیرسال جاری فارغ التحصیل می‌شوند شعبهٔ‌مذکور زیر نظارت مستقیم ریاست معادن بوده و جمله متخصصین معدن وجیالوجی این‌وزارت درآنجا به‌تدریس علوم‌مذکور مصروف‌می‌باشند ودرفصل زمستان محصلین مذکور زیرنظر متخصصین جیالوجی عملاً به‌تدقیقات می‌پردازند - اقدامات مادرین زمینه دراثر توجه شایان الذکر ریاست پوهنتون منتج‌به‌نتایج خوب‌شد ویقین‌داریم الی‌چند سال‌دیگر یك تعداد کافی جیالوجست ازین‌مکتب بدست خواهیم آورد .

امداد تخنیکی المان‌غربی برای موسسه جیالوجی افغانی :

در۱۲دلو۱۳۳٦ قرارداد امدادتخنیکی وهمکاری اقتصادی‌بین افغانستا ودولت جمهوری فیدرالی المان‌غربی درکابل به‌امضاءرسید. دراثرآن حکومت‌المان متعهد شده است به‌تعداد ۵ نفر جیالوجست لایق خویش‌را در سروی ذخایر احتمالی پطرول جنوب افغانستان وتدقیقات ذخایر ذغال به کارانداخته وهم یك‌شعبه مراقبت آب تاسیس ویك‌دستگاه مکمل برمه‌کاری را بادونفرهیدرولوجست‌ویکنفر برمه کار وردسترس‌ما قراردهند مطالعات‌این موضوع ازطرف یکنفرجیالوجست ویك‌نفرهیدرولوجست درظرف سه‌ماه‌اخیرسال۱۳۳٦ به‌انجام‌رسیده وعنقریب متخصصین مذکور به‌کابل مواصلت خواهند ورزید .

اشتراك در مجالس بین‌المللی جیا لوجی :

نمایندگان جیالوجیکل سروی سهم‌مهمی درمجالس وکنفرانس های بین‌المللی جیالوجی گرفته‌اند چنانچه درکانگرس ۲۰ بین‌المللی جیالوجی درمکسیکو در سال ۱۹۵٦ ودر کنفرانس ماه اکتوبر ۱۹۵۷ ایکافه اشتراك ورزیده است - در نظراست که‌درکانگرس ۲۱ جیالوجی درسال ۱۹٦۰ نیز نمایندهٔ ما شرکت و رزید .

موسسهٔ جیالوجیکل سروی افغان عضوایکافی‌بنکاك‌بوده ودرکمیسیون جیالوجی ومعدنیات آنجا عملاً شرکت دارد.هکذاباموسسات سروی‌جیالوجی مسکو وسروی جیالوجی هند وتوکیو داخل‌مراودهٔ دوستانه بوده به‌تبادله معلومات ونشریات مصروف است .

سروی توپوگرافی هوایی به غرض ترتیب نقشه‌های توپوگرافی :

یکی از اقدامات نهایت مهم عصر کابینه والاحضرت سردار محمدداؤد صدراعظم اقدام به سروی هوائی کشور میباشد وزارت معادن ازسالیان طولانی احتیاج مبرم خودرا به نقشه‌های صحیح توپوگرافی وانمود کرده مگر نسبت ضعف بنیهٔ مالی خویش به آن اقدام کرده نتوانست نقشه‌های توپوگرافی یك بر یك ملیون و ۱ بر ۲۵۳ هزار موجودهٔ وطن ناقص وبیکاره بوده وبه هیچ دردی نمی‌خورد نامکمل و غیر صحیح می باشد . ترتیب نقشه‌های توپوگرافی به سیستم سابق تری انگلولیشن مدت طولانی وموجودیت یك تعداد زیاد توپوگراف های ماهر ولوازمات وتجهیزات مکملرا ضرورت داشت که مافاقد آن بودیم ازسنه ۱۳۳۳ تا ۱۳۳۶ وزارت معادن به تهیهٔ معلومات واخذ پیشنهادات کمپنی‌های متعدد سروی هوائی دنیامصروف واجرای آن‌را درپلان پنجساله گنجانیده وبودجهٔ آن‌را درنظر گرفتند در سال ۱۳۳٦ موسسهٔ امدادتخنیکی امریکا ضرورت مارامحسوس گردیده ووعدهٔ کمك نمود وزارت معادن و صنایع باکمپنی معروف فایرچیلد امریکائی داخل مذاکره گردیده بالاخره درماه میزان ۱۳۳٦ قرار دادی راجع به سروی هوائی یك قسمت بزرگ مملکت به استثنای ساحه شمالی مملکت برحسب شرایط جداگانه باآنها امضاء نمود جمله مصارف این کار که به ۱۵۵۰۰۰۰ دالر امریکائی میرسد آی ـ سی ـ ا (امداد تخنیکی امریکائی) مبلغ ۹۵۰۰۰۰ دالر آن‌را بصورت گرانت متعهد گردیده وما تنها به تادیه مبلغ ۶۰۰۰۰۰ دالر امریکائی باقیمانده به اقساط چهار ساله مکلف شده ایم که به کمپنی فایرچیلد بپردازیم بعدامضای قرارداد کمپنی موصوف فوراً شروع بکار نموده وبه عکس گیری هوائی ساحهٔ مذکور به اسکیل ۱ بر ۱۳۰ هزار و ۱ بر ٦۰ هزار و ۱ بر ۳۰ هزار پرداخته اند که تنها یك قسمت قلیل آن باقیمانده ودرزمستان امسال کلکسیون فوتوهای مذکور برحسب شرایط قرارداد بما ارسال نمودند در همین سال امور کنترول زمینی رانیز انجام داده اند اخیراً کنترول نقاط جیادیزی وکنترول نقاط زمینی مبلغ دوصد هزار دالر مزید را ـ ای ـ سی ـ ا ـ منظوردر دسترس کمپانی فایرچیلد قرار داده اند و هم در نظر است که جمله ساحه افغانستان را به اسکیل یك بر ٦۰ هزارفوتوگرافی هوائی‌نمایند تانقشه های بهترین ومکملترین یك بر ۵۰ هزار توپوگرافی وطن از روی آن ترتیب گردد ساحه باقیمانده شمال مملکت نیز باتخنوا کسپورت شوروی به اساس فایرچیلد قرار داد گردیده است برحسب این قرار ۱۴۳۰۰۰ کیلومتر مربع ساحه شمالی سروی هوائی شده وبعدها نقشه های توپوگرافی ۱ بر ۲۵۰ هزار و ۱ بر ۱۰۰ هزار الی ماه ستامبر ۱۹٦۰ بما تسلیم داده میشود ازاین جمله ۴۳ هزار کیلو متر مربع تحت قرار داد پطرول گرفته شده است درا ثر این عملیات جمله ساحه افغانستان که اندازه آن درحدود (٦۰۰) هزار کیلو متر مربع تخمین میشود طور اساسی سروی شده وبرای بار اولین ،هم بمانند دنیای متمدن دارای نقشه های صحیح مملکت خود خواهیم شد.

برحسب قرار داد های سه گانه مذکور فوتوهای هوائی ازشهر های بزرگ افغانستان ترتیب میشود که از ینجهة نقشه شهر کابل مواصلت نموده است.

پلان ۵ ساله معادن :

حینکه دولت پلان ۵ ساله اقتصادی وطن را طرح نمود وزارت معادن نیز پلان ۵ ساله معادن را نیز ترتیب داد واکنون سال دوم آن به انجام رسیده است خوشبختانه ماتا اکنون درپیشبرد پلان مذکور باوجود مشکلات زیاد کامیاب بوده وقسمت بزرگ آنرا تعمیل کرده توانسته ایم که از آنجمله سروی جیالوجی ـ سروی هوائی وطن انکشاف امور معادن ز غال تفحصات پطرول جو مهم آن می باشد .

انکشاف صنایع در چهل سال

چهل سال پیش ازین وقتی که افغانستان استقلال کامل خود را تامین کرد اگرچه صنایع جدید درین مملکت کاملاً مفقود نبود اما آنقدر کوچك وناچیز بود که عملاً درزندگانی اقتصادی مملکت کدام تاثیری نداشت پس از اقدامات ابتدائی امیر شیرعلی خان برای عصری ساختن مملکت که سلسلهٔ آن بطور ناگهانی توسط تعرض دوم انگلیسی‌ها بافغانستان قطع گردید در سالهای اخیر قرن نوزدهم امیرعبدالرحمن خان اولین فابریکهٔ عصری را درافغانستان بنام ماشین خانه تاسیس کرد. کار اصلی این فابریکه فراهم نمودن انواع مختلف اسلحه‌سرد وگرم بشمول توپ-تفنگ-وباروت ومهمات حربی برای تجهیزارد و بود اما علاوه بران یك ضرابخانه وبعضی شعبات صنایع خفیفه هم درپهلوی آن وجود داشت.

چند سال بعد درعصر امیر حبیب الله‌خان یك‌فابریکهٔ پشمینه بافی نیز وارد و به ماشین خانهٔ سابق الحاق گردید تااین موقع نیروی حرکت دهنده ماشین خانه توسط چوب تامین میشد.

اگرچه‌امیرحبیب الله خان به تاسیس یك دستگاه برق آبی درجبل‌السراج هم اقدام نمود وماشین های انرا بخارج فرمایش داد اما انجام این کار نظر بفقدان راه وسائر وسایل سالها بطول انجامید منبع دیگری انرژی که زغال سنگ باشد هنوز بکار نیافتاده بود. طبیعی است که در چنین شرائط واحوال انکشاف صنایع یك امر دشوار بلکه محال بود. تنها حکومت بود که برای رفع احتیاجات مبرم خود مثل تهیهٔ سلاح ولباس برای عسکرسکه زدن پول وامثال آن بدون توجه به جنبهٔ اقتصادی موضوع به تاسیس پارهٔ صنایع اقدام میکرد.

ضعف امنیت فقدان راه، وسائل حمل ونقل محاط بودن به خشکه دور افتادگی از بنادر مهم تجارتی وانزوای سیاسی مملکت قلت سرمایه ونبودن معلومات تخنیکی موانع دیگری درین راه ایجاد میکرد که رفع تمام آنها جزبا از بین رفتن هرگونه قید وکنترول از روابط خارجی مملکت وکشوده شدن دروازه های آن بروی جهان یعنی جزباتامین استقلال تام امکان نداشت

درحالیکه زمینه باین اندازه برای انکشاف صنایع جدید نا مساعد بود صنایع دستی باستنانی مملکت که از قرنها باینطرف احتیاجات اولی مردم را دفع میکرد نیز در برابر رقابت امتعهٔ ماشین دول مترقی که راز تولید کتلهٔای رادریافته بودند بسرعت باضمحلال میرفت. پس از وصل شدن خطوط آهن‌هند وروسیه بسرحدات افغانی اجناس ساخت خارج مانند سیل درین مملکت سرازیر شده صنایع محلی رایا بکلی از بین برد ویا درکوه پایه هاونقاط بسیار دور دست مملکت طرد کرد.

تحصیل استقلال مملکت وقایم شدن روابط مستقیم بادول خارجی زمینه را ازنظر سیاسی وتعلقات بین المللی برای عصری شدن مملکت بطور عام وتاسیس صنایع عصری بطور خاص مساعد گردانید درین موقع دستگاه تولید برق آبی جبل السراج که کارآن قبلاً دروقت امیر حبیب الله خان شروع شده بود بمرحلهٔ تکمیل رسیده علاوه برتنویر یك قسمت‌شهر کابل وبکار انداختن دستگاهای صنعتی

ماشین خانه برای اولین بار یك اندازه قوهٔ برق فارغ وارزان برای صنایعی که در آینده تاسیس گردد فراهم نمود معذالك هنوز از بسیار جهات خصوصاً از نظر اقتصادی زمینه برای انکشاف صنایع آماده نبود .دولت که درین موقع باوظائف متعدد دچار بود آنقدر توان مالی نداشت که به پیمانهٔ مورد ضرورت درساحهٔ صنایع سرمایه گذاری نماید. سرمایه های خصوصی اصلاً مقدار آن اندك ومشتت بود درساحهٔ تجارت حمل ونقل وامثال آن مصروف گردیده نه مقدار آن برای انکشاف صنایع به پیمانهٔ قابل ملاحظه کفایت میکرد و نه آنقدر اعتماد وحس تشبث داشت که درین ساحه جدید ومجهول وارد گردد. بنا بر آن برای چندسال بعداز استقلال ،صنایع جدید درمملکت انکشاف قابل ملاحظه پیدا نکرده صرف چند فابریکهٔ کوچك مثل گوگردسازی،چرمگری، بوت دوزی،وامثال آن بسرمایهٔ دولت تاسیس گردید .امادرمقابل در زمینه اصلاح وحمایت ازصنایع دستی وصنایع کوچك اقدامات جدی صورت گرفته یك اداره بنام «تعدیل صنایع» تاسیس گردید که وظیفهٔ آن اصلاح تخنیك وترویج نقشه های مرغوب تردرصنایع دستی بود. نقشه منع استعمال البسهٔ خارجی نیز ممد این اقدامات واقع شده پروگرام توسعهٔ صنایع دستی را به پیمانه زیاد تقویت نمود .

درسال ۱۳۲٦ درموقعیکه امیر امان الله خان دراروپا مشغول مسافرت بودچندفابریکه دیگر مثل قند سازی نساجی پنبه وپشم وغیره ازالمان خریداری نمود که اغلب آنهادارای ظرفیت محدود بود .

درموقعیکه ماشین ها ولوازم این فابریکه بعضی بافغانستان وارد و بعضی درراه بود انقلاب ۱۳۰۷ ـ ۱۳۰۸ (۱۹۲۸ ـ ۲۹) رخ داده یك قسمت از ماشین های مذکور درضمن آن تلف گردید .

در سالهای بعداز انقلاب انکشاف سرك ها ووسائل حمل ونقل خصوصاً تکمیل سرك درهٔ شکاری دربین قسمت شمال وقسمت جنوب مملکت کار رسانیدن ماشین ها وسامان تخنیکی وهمچنان مواد خام ومواد ساخته را به نقاط مختلف مملکت آسان ساخت.)ضمناً تجارت نیز دراثر آشنائی بادنیای خارج یك اندازه حس تشبث پیدا نمودند.علاوه بر آن بازگشت یك عده ازمحصلین افغانی که شقوق مختلف رادر خارج فرا گرفته بودند ذهنیت تخنیکی را به مملکت وارد ساخت و باین صورت شرائط مناسب تری برای انکشاف صنایع فراهم گردند .

اما ازطرف دیگر موضوع قلت سرمایه همچنان باقی مانده بود دراین موقع حکومت یك تعداد ازفابریکه هارا که قبلاً خریداری یا قرارداد شده بود مثل فابریکهٔ نساجی جبل السراج و پشمینه بافی قندهار بکار انداخته وچون دستگاه تولید برق جبل السراج برای احتیاجات روزافزون کفایت نمیکرد یك مرکز آبی جدید برای شهر کابل درورودك تاسیس نمود .

معذالك تاسیس فابریکه های جدید و بزرگتر که تولیدات آن بصورت اقتصادی باامتعهٔ خارجی رقابت کرده بتوانند بایجاد تشکیلات مناسب برای اجرای عملیات سرمایه گذاری و اعتبارات یعنی به تاسیس سیستم بانکداری عصری ضرورت داشت درسنه ۱۳۱۳ (۱۹۳٤) تاسیس اولین بانك بنام شرکت سهامی (بانك ملی فعلی) این نقیصه را هم رفع نمود . شرکت سهامی که حکومت هم از نظر مالی وهم ازسائر جهات با آنصورت موثر معاونت نمود.. موفق گردید که با بکار انداختن سرمایه های خصوصی درشق صنایع فراهم نمودن اعتبارات مورداحتیاج و رهنمائی تخنیکی به تاسیس فابریکه ها نسبتاً مهم پنبه ـ نساجی ـ وقندسازی شروع نماید درسنه ۱۳۱۷ (۱۹۳٦) وزارت اقتصاد ملی که شق صنایع یکی ازشقوق اساسی آن بود تاسیس گردیده کار طرح نقشه واداره امور صنایع را بعهده گرفت .

درخاتمه جنگ دوم جهانی که برای چندی سیر انکشاف صنایع رامعطل ساخته بود پروژه های بزرگتری روی دست گرفته شد . با اینکه درین موقع زمینه از بسیار جهات نسبت به سابق مساعد بود . اما عدم کفایت سرمایه

همچنان احساس میگردید وچون احتیاجات کشور روبافرایش بود تولیدات نمی‌توانست بصورت موازی وهمقدم باآن انکشاف یابد واین بی‌موازنگی بی لانس تادیات خارجی مملکت راروز بروز درتحت فشار شدید تر قرار میداد .

درسنه ۱۳۳۲ (۱۹٥٤) پس از تشکیل کابینهٔ فعلی برای آنکه امور اقتصادی مملکت بیك نواخت سریع تر ومنظم تر انکشاف باید حکومت بطرح یك پلان پنجساله اقتصادی اقدام نمود که هدف های پنج ساله ازسال مالی ۱۳۳٥ـ۱۹٥٦ الی ۱۳٤۰ ـ ۱۹٦۱ دران تعیین گردیده است بموجب این پلان حکومت شقوق اساسی صنایع راکه عبارت ازوسائل تولیدانرژی مثل برق ـ زغال ونفت باشد کاملاً بعهده خود گرفته وسائر شقوق رابه تصدی آزاد یا تصدی مختلط دولت وسرمایه خصوصی واگذار کرده است وضمناً توسط وضع قانون سرمایه گذاری خارجی راه را جهته تاسیس تصدی‌های صنعتی خارجی بازنموده است .

اینك پس ز تقدیم کلیات فوق به معرفی هرشق صنایع افغانستان بصورت جداگانه می پردازد و سعی میکنیم که حتی المقدور درهرقسمت علاوه برسیر انکشاف گذشته وضع فعلی پروژه ها و نقشه‌های آتیه را هم باطلاع برسانیم .

صنعت برق در افغانستان

اولین مفکورهٔ استفاده از نور برق درسال (۱۲۷۲) یعنی ٦٥ سا قبل درزمان سلطنت اعلیحضرت امیر عبدالرحمن خان در پایتخت افغانستان (کابل) بوجود آمده وبرای نخستین باردینامو ی کوچك تولید برق که تا اندازهٔ چهل چراغ برق تولید مینمود مورد استفاده قرارداده شد .

درسال ۱۲۷٥ ـ ۱۲۷۷ دستگاه کوچك دیگری از انرژی بخار بسته کاری شده وچندچراغی راروشن مینمود درسال ۱۲۹۰ یك ماشین ۲۰ کیلوواته که آنهم توسط بخار درحرکت می آمد بغرض استفاده در باغ ارگ کابل نصب و بکار انداخته شده بود .

مقارن سال ۱۲۹٥ یکپایه ماشین برق به قوهٔ (۱۹) کیلووات توسط بخار درشهر جلال آباد بکارانداخته شده بود که این ماشین مولد انرژی محض درچار ماه زمستان فعالیت میکرد و بس .

درسال ۱۲۹٦ یکدستگاه کوچك بخار مولد برق به قوهٔ (۱٥) کیلووات درپغمان نصب وبکارانداخته شد .
پس ازانقضای سالهای ۱۲۹۰ الی ۱۲۹۲ درمملکت عزیزما حرکت محسوس تری بسوی انکشاف تولیدانرژی برق بعمل آمد که ازاثر آن بسروی کاردستگاه مولد انرژی برق آبی جبل السراج آغاز گردید . بنای تعمیر این دسگاه پس از تثبیت دوسال دورهٔ پروژه درسال ۱۲۹٤ اعملاً آغاز گردید ومقارن ۱۲۹۹ شروع به تولید کرد.
ظرفیت این دستگاه عبارت است از (۱٥۰۰) کیلووات ناصبه که توسط سه پایه ماشین هریك دارای ـ ٥۰۰ کیلووات قوه تولیدمیگردد . سال ۱۳۱۰ منتها ٥۰ فیصد تولیدات این دستگاه استهلاك میگردید ولی بعد ازسال ۱۳۱۰ الی ۱۳۱۳ تولدات باقیمانده هم توزیع گردید .

پس ازتکمیل کاربرق جبل السراج مقارن سال ۱۳۰۲ الی ۱۳۰٤ یکپایه داموی آبی به قوهٔ ۳۰ کیلو وت درپغمان نیز بفعالیت آورده شده بود . همچنین درقندهار تاسیس یکدستگاه آبی سروی شده وبعد از مدتی برق داده بود .

درسال ۱۳۰٤ یکپایه داینموی مولد انرجی برق به ظرفیت ۲۰ کیلو وات به جلال آباد تورید اما به اغلب گمان از آن کار گرفته نشده بود .
بعد از سال ۱۳۱۳ دامنهٔ استفاده از نرجی برقی وسعت یافته نه تنها در کابل بلکه درسائر ولایات مملکت نیز ذهنیت انکشاف برق رو به تکامل گذاشت . دستگاهای که بین سالهای ۱۳۱۳ و ۱۳۳۰ درافغانستان برو ز ه شدو عملاً درصحنهٔ فعالیت داخل گردیده اند قرارذیل میباشند .
۱ ـ احداث دستگاه تولید برق آبی وردك بظرفیت نهائی (٤۰۰۰) کیلووات ناصبه که در سال ۱۳۱۵ شروع ودر سال ۱۳۱۹ کار آن ختم گردیده است .
بقیهٔ دستگاه دیزلی ماشینخانهٔ کابل بظرفیت نهائی (۱۳۰۰) کیلووات ناصبه که در سال ۱۳۱۵ شروع و در سال ۱۳۱۷ ختم گردیده است .
۳ـ نصب دستگاه آبی باباولی قندهار باظرفیت مجموعی (۳۰۰) کیلووات ناصبه که درسال ۱۳۱۳ شروع ودر سال ۱۳۱۵ کارات آن ختم گردیده است .
٤ ـ نصب دستگاه دیزلی شرکت پشتون قندهار بظرفیت نهائی (۱۵۰) کیلووات ناصبه که درسال ۱۳۳۰ کارات آن شروع ودرسال ۱۳۳٤ تکمیل گردیده است .
۵ ـ نصب دستگاه آبی جلوار چهٔهرات بظرفیت (۱۵۰) کیلووات ناصبه که درسال ۱۳۱۵ شروع به تولید آنرجی برق نموده است .
درسال ۱۳۲۵ نظر به احتیاجات روز افزون درمورد برق وازجهت که دستگاهای موجودهٔ آنوقت نمیتوانست احتیاجات مرکز را بخوبی برآورده برهنمائی دولت مؤسسه دبرشنالوی شرکت تورید دو پایه ماشین دیزلی را بظرفیت (۱۰۰۰) کیلو وات، تاسیس دستگاه سروبی، وهمچنان ساختمان یکدسته استیشن های برقی را درولایات مملکت زیر نظر گرفت .
دستگاهای مولدانرجی برق ازسال ۱۳۳۰ تحت پروژه گرفته شده واکنون عملاً درفعالیت میباشند قرار ذیل اند :
۱ـ دستگاه مولد انرجی برق آبی سروبی که درسال ۱۳۳۰ تحت پروژه گرفته شده ودرسال ۱۳۳٦ کارات آن ختم وبقوهٔ (۲۲۰۰۰) کیلووات بفعالیت آغاز نموده است .
۲ـ دو پایه ماشین دیزلی بقوهٔ مجموعی (۱۰۰۰) کیلو وات که درسال ۱۳۳۵ دربرشناکوت کابل شروع بکار نموده است .
۳ـ دوپایه ماشین دیزلی بقوهٔ ممجوعی (۱۰۰۰) کیلو وات درسال ۱۳۳۲ درهرات آغاز و بکار شروع نموده است .
٤ـ یکپایه دستگاه دیزلی بقوهٔ (۳۰۰) کیلو وات درشهرقندهار آغاز به فعالیت نموده است .
۵ـ « « « « (۳۲۰) « در مزار شریف « « « «
نوت : درسالهای ۱۳۱۲ و ۱۳۱۳ دستگاهای مولدانرجی برق ازطرف وزارت فوائد عامه اداره میگردید وقبل ازآن مدتی بوزارت تجارت نیز مربوط بوده است وبعد تاریخ فوق ادارهٔ دستگاهای موصوف بوزارت فوائد عامه تحت نام مدیریت برق تعلق گرفته است. بعدازسال ۱۳۱۹ کارات دستگاها ازوزارت فوائد عامه بشرکت سهامی بنام شرکت تنویرات وبعداً تحت نام دبرشنالوی شرکت متعلق گردید

هکذاچند دستگاه فوق درزمان سلطنت امیر حبیب الله خان شهید تحت اثر ماشینخانه کابل مستقلاً اداره میگردید .

مؤسسه دبرشنا لوی شرکت که‌در برج میزان ۱۳۱۹ تاسیس گردیده ودارای سرمایه ابتدائی (۱۶۲۳۷۵۰۰) افغانی بود سرمایهٔ فعلی‌آن بالغ به (۵۰٤۳۳۷٤۳۵) افغانی میشو دتعداد کارگران- انجینران-مایستر هاوبسته‌کارهای اینمؤسسه درمرکز ونمایندگیهای آن‌به۳۰۷ نفرمیرسد مامورین مربوطهٔ فابریکات (۲٦٦٤)ساعت درسال وکاریگاران مربوط شبکهٔ شهری بدون‌ایام تعطیل (۲۰٤۲) ساعت درسال کار میکنند . کاریگران بروج برق وکار یگران سب استیشن ازطرف شب نیز ایفای وظیفه مینمایند .

علاوه بر دستگاهای مولدانرجی‌برق که‌درفوق تذکار گردیدواکثر آنها توسط دبرشنالوی شرکت اداره میگردد دیگر دستگاهای مولد انرجی‌نیز درافغانستان موجود هستندکه این فابریکات یاازطرف دیگرمؤسسات - یااز طرف بینشاووالی‌ها - یا ازطرف‌دولت ویا ازطرف‌اشخاص انفرادی‌بکارانداخته‌شده‌اند ومؤسسه دبرشنا لوی شرکت تعلق ندارند .

۱- مؤسسه برق آبی پلخمری :این‌دستگاه درسال۱۳۱۵ بظرفیت (٤۸۰۰) کیلو وات ناصبه برای جریان‌فابریکهٔ‌نساجی پلخمری بکار انداخته شدادارهٔ این دستگاه‌بدست‌مؤسسهٔ‌نساجی میباشد.

۲-دستگاه برق آبی گرشك: این دستگاه درسال ۱۳۳٦ بظرفیت(۲۸۰۰) کیلوات‌ازرا‌مریاست وادی هلمند تکمیل گردید .

۳- برق آبی‌پلخمری دوم:سروی وپروژه‌وقرارداد این دستگاه کاملاً تکمیل وظرفیت‌آن‌عبارت‌است از(۹۰۰۰)کیلووات ناصبه .امید است تاسال ۱۹۳۹این دستگاه تکمیل شود .

٤- برق آبی خان آباد :-این‌دستگاه به ظرفیت ۱٤۰۰ کیلو وات تحت تعمیر وقسمت عمدهٔ کارآن تکمیل گردیده .

۵- برق میمنه:- یکپایه ماشین دیزلی ۲۵٦ کیلو واته برای تنویر شهر میمنه نصب و کار شبکه شهری‌آن جریان دارد -امید است بزودی قریب این دستگاه به‌کار بیفتد .

٦ -برق اندخوی :-بظرفیت۱۲۵ کیلو وات یك دستگاه درین شهر نصب گردید وبمجرد تکمیل شبکه شهری بکار می افتد .

۷-برق فراه: یکدستگاه برق۱۲۰ کیلوواته درین شهر نیزنصب‌شده وکارات شبکه شهری آن سر دست است .

۸-برق‌بخارفابریکه‌قند بغلان: یك‌دستگاه برق بخار بظرفیت ۱۳۰۰ کیلووات ناصبه درفابریکه قندبغلان موجود است که فقط برای مصارف خود فابریکه کارمیدهد .

۹-برق‌بخار فابریکه نساجی گلبهار: یك دستگاه مولد انرجی‌برق بخار درفابریکه نساجی‌گلبهار نیز پیش بینی‌شده که این‌دستگاه ظرفیت ۱٤۰۰کیلو وات‌ناصبه‌راداراوبوده برای‌نساجی خود گلبهار به‌کار برده خواهد شد .

صنعت نساجی در افغانستان

نساجی پشمی:

قدیمترین دستگاه نساجی در افغانستان دستگاه نساجی پشمی کابل است که درعهد سلطنت امیرحبیب الله خان مرحوم نصب وبه کار آغاز نموده است وازجریان کار آن تقریباً چهل وهفت سال میگذرد این فابریکه درسال ۱۳۱۹ نظر بموافقه وصوابدید حکومت طور اجاره بشرکت سهامی اقتصاد سپرده شد.

درین فابریکه سر جهای زمستانی کار آمد وزارت دفاع ملی ـ وزارت داخله ـ قوماندانی قوای کار وزارت فوائد عامه ـ وزارت معارف ودیگردوایر تهیه میگردد ـ وعلاوتاً یکمقدار کشمیره های در یشی وبالاپوشی ساخته میشود ٠درسال ۱۳۲۲ شرکت سهامی اقتصاد یکتعداد ماشینهای پشمینه بافی ودستگاه های اتومات بافت جرمنی متعلق شرکت اقتصاد هرات را ازآن ولایت به کابل وارد وبفابریکه نصب نمود وبدین ترتیب ظرفیت فابریکه را بهتر ساخت٠این دستگاه بیک سرمایه ابتدائی (۴۸۰۰۰۰۰) افغانی شروع به کار نمودوسرمایهٔ فعلی آن (۷۰۱۸۰۰۰) افغانی میباشد٠

تولیدات یکسالهٔ این فابریکه بطور متوسط (۱۵۵۰۰۰)متر میباشد٠

تعداد کارگران فابریکه جمعاً عبارت است از سه صد نفر.

دومین فابریکه پشمینه بافی مملکت درسا ۱۳۲۰ در شهر قندهارتاسیس ودرسال ۱۳۲۲ به تولیدات شروع نمود٠سرمایهٔ ابتدائی آن (۵۰۰۰۰۰۰) افغانی وسرمایهٔ فعلی آن عبارت است از (۲۴۰۰۰۰۰۰) افغانی تولیدات سالیانهٔ آن متجاوز از (۶۳۰۰۰) متر تکه های هرنوع میباشد تعداد کارگر ان این فابریکه به ۱۰۶ نفر میرسد که ازآنجمله ۱۴ نفرباشی ـ ۶۷ نفر کارگرو ۲۵ نفر شاگرداند.

نساجی نخی:

۱ـ جبل السراج : فابریکه نساجی جبل السراج که اولین فابریکه نساجی نخی مملکت است دردوران اعلیحضرت امان الله خان خریداری شده بود ـ درسال ۱۳۱۵ به کارآغاز نمود ودرسال ۱۳۱۹ بموسسهٔ نساجی تعلق گرفت٠این فابریکه دارای ۱۰۳ پایه ماشین چوبی ـو ۵۳ پایه ماشینهای بافت برقی و۹۹۶۰ دوک نختابی و۶ پایه ماشین رنگ ریزی میباشد ـ تعدادکارگران این فابریکه (۶۰۰) نفر وتولیدات نهائی آن در سال ۱۳۳۲ به ۱۱۰۰۰۰۰ متر رخت رسیده بود ـظرفیت نهائی شعبه رنک آمزی آن درسال ۱۳۳۶ به(۴۰۰۰۰۰۰) متر رسیده.

۲ـ پلخمری: این فابریکه که دومین دستگاه نساجی نخی مملکت بوده است نیز درسال ۱۳۱۵ تاسیس وبه سال ۱۳۲۱ به تولیدات آغاز نمود ٠ تعداد ماشینهای این فابریکه تاسال ۱۳۳۵ عبارت بود٠ است از:

۵۵۰ پایه ماشین بافت و۳۰۰۰۰ دوک نخ ریشی درسال ۱۳۳۶ به تعداد ۳۰۴ پایه ماشینهای اتومات بآن علاوه گردید وبدین ترتیب ظرفیت فابریکه راتخیناً ۵۰فیصد بلند برد.

تولیدات یکساله این دستگاه بطور متوسط عبارت است از ۱۴۰۰۰۰۰۰متررخت و۱۲۰۰۰۰ گده نخ میباشد البته این تولیدات بعد ازنصب ۳۰۴ پایه ماشینهای فوق الذکر متجاوز از ۲۲۰۰۰۰۰۰ متر خواهد شد این دستگاه بدوشفت ۷ ساعته کار میکند تعداد کارگران این دستگاه عبارت است از ۴۹ نفر مستخدمین ۲۶۳۴ نفر کارگر وهفت نفرمستخدم خارجی

۳ـ کلبهار : عصری ترین و بزرگترین دستگاه نساجی مملکت عبارت است ازفابریکهٔ نساجی کلبهار که کار آن درسال ۱۳۳۲ شروع وهنوز هم تحت تعمیر میباشد. این فابریکه متشکل است از شعبات نختابی بافت ـ ردی ـ رنگ آمیزی ـ ـتاپه کاری وغیره فابریکه کلبهار دارای ۱۲۰ پایه ماشین بافت اتوماتیك و ۴۸۰۰۰ دوك نخ ریشی بوده ظرفیت نهائی این دستگاه عبارت است از ۳۵۰۰۰۰۰۰ متر پارچه نخی درسال .

حاضراً تعداد مستخدمین درین دستگاه ٤٤٩ نفر کارگر تعمیرات ۲٥٤۲ نفر ـ مستخدم خارجی ٤٦ نفر وتعداد شاگردان ـ ٦۲۰ نفر میباشد

هرسه فابریکات فوق الذکر تحت ادارهٔ ریاست نساجی کابل بوده ـ سرمایهٔ ابتدائی این مؤسسه (٥۰) ملیون وسرمایه ثابت آن دراخیر سال ۱۳۳٦ متجاوز ٦۲۰۰۰۰۰۰ ـ افغانی بوده است .

۴ـ نساجی سندی:

درسال ۱۳۳٦ اولین دستگاه نساجی مملکت موسوم به نساجی سندی تاسیس گردید . این فابریکه که دارای ظرفیت (٦٤۸۰۰۰) متر تکهٔ سندی درسال میباشد هنوز تحت تعمیر وماشینهای آن به کابل وارد گردید . امید میرود تا اخیر سنبله ۱۳۳۷ به تولیدات آغاز نماید .

سرمایهٔ ابتدائی این دستگاه عبارت است از (٥٥۰۰۰۰۰) افغانی .
فابریکهٔ امیدمرکب ازچهل پایه ماشینهای اتومات بافت میباشد

صنایع پنبه در افغانستان

۱ ـ تخمیناً ۷۰ سال قبل تخم پنبه به افغانستان وارد وتا سال ۱۳۰۸ فقط همان دونوع پنبه که یکی آن موسوم به قوقندی ودیگر آن سیاه چگت گفته میشود زرع ومورد استفاده قرار میگیرفت .

تا همین سال استفادهٔ صنعتی از پنبه عبارت بود از حلاجیهای دستی که ساخت خود محیط و تولیدات آن برای پرکردن لحاف ـ دوشك ـ پشتی وغیره استعمال میشد .

در سال ۱۳۳۸ بعد ازترویج تخم امریکائی تولیدات وجنسیت پنبه در افغانستان بهترشد و بالنتیجه در سال ۱۳۱٥ شرکتی بنام شرکت پنبه در ولایت قطغن تشکیل وچند دستگاه های حلاجی از روسیهٔ شوروی وارد گردید .

درسال ۱۳۱٦ شرکت دیگری نیز در قندهار بنام شرکت وطن برای این کار تاسیس شد ویکتعداد ماشینهای جین وپرس را بکار انداخت در سال ۱۳۳۳ شرکت اتحادیهٔ پنبه درسال ۱۳۳٤ شرکت صناعتی مزار ودر سال (۱۳۳٥) شرکت ماشین کاران مزار شریف وهمچنین در سال ۱۳۳٦ شرکت امین لمتد روی کار آمده وبدین ترتیب به تعداد دستگاه های جن وپرس وعدل بندی افزوده شد .

اکنون ماشینهای ذیل اتحادیه پنبه درین شق در نقاط آتی کار میکنند :

ـ در شهر قندز	۸	پایه ماشینهای حلاجی بظرفیت				۱۰۳ تن پنبه محلوج در ۲۴ ساعت				
خان آباد	۱	»	»	»	»	۱۳	»	»	»	
تالقان	٤	»	»	»	»	٦٥	»	»	»	
بغلان	۱	»	»	»	»	۱۳	»		»	
خواجه غار	۳	»	»	»	»	۳۹	»	»	»	
دشت قلعه	۲	»	»	»	»	۲٦	»	»	»	
قلعه زال	۲	»	»	»	»	۲٦	»	»	»	
امام صاحب	٤	»	»	»	»	٦٥	»	»	»	

تولیدات سال ۱۳۳٦ اتحادیۀ پنبه قندز عبارت است از ۵۹۷ ـ ٦۱۷۳ تن پنبۀ محلوج (۲۵۰) تن تیل پنبه دانه ۵٦۰ تن کنجاره (۱۵۸۰) تن پوست پنبه دانه (۸۸۱۰۵٦) کلچه صابون کاستکی (۲۲۳٦۸) کلچه صابون دست شوئی .

تعداد کارگران آن فابریکه پخته عبارت انداز ٦٦۳ نفر کارگران داخل و ٤ نفر مستخدمین خارجی .

در سال ۱۳۳٤ شرکت اتحادیۀ پنبه یك دستگاه بزرگ تیل کشی وتصفیۀ تیل را خریداری کرده که دستگاه موصوف متشکل است از :

۱ ـ دستگاه پوست کنندۀ پنبه دانه : درین شعبه پنبه دانه از دستگاه های حلاجی بصورت اتومات گرفته شده پوست آن جداو مغزآن برای تیل کشی گرفته میشود .

۲ ـ دستگاه تیل کشی با برس : توسط ماشینهای ورول های این دستگاه از مغز پنبه دانه تحت فشار معینی تیل کشیده میشود ومواد فاضلۀ آن را بنام کنجاره بدسترس میگذارد .

۳ ـ دستگاه تصفیۀ تیل : تیل پنبه دانه نظر بموجود بودن بعضی مواد کمیاوی در آن دارای رنگ تیره وطعم ناگواری میباشد درین شعبه تیل پنبه دانه تصفیه میشود ـ رنگ وطعم آن از نقطۀ نظر صحت گوار میگردد .

٤ ـ دستگاه سخت کنندۀ تیل : تیل تصفیه شده درین دستگاه سخت میشود تا در ذخیره کردن آن سهولت پیدا شود .

۵ ـ دستگاه پیپ سازی : متشکل است از ماشینهای برش ـ چاپ کردن علامه ـ بسته کردن وساختن پیپ های وقطی های مختلف که دران مارجرین جمع میشود .

٦ ـ سرد خانه ها : درین سرد خانه ها تیل تصفیه شده ومارجرین بصورت صحیح ذخیره میشود تا از خطر حرارت زیاد وگرمی محفوظ باشند ـ درین سرد خانه ها در موسم تابستان یخ هم تهیه میشود

این فابریکه در روز ۱٦ تن تیل تولید خواهد کرد که از آنجمله ۱۲ تن بشکل پسته ومایع برای خوردن و ٤ تن برای صابون سازی بکار خواهد رفت .

در سال ۱۳۳٤ یك دستگاه صابون سازی هم خریداری شد که این دستگاه ٦۰۰ تن تیل خام را بکار انداخته ۳٦۰۰۰۰۰ کلچه صابون کالا شوئی و ٦۰۰۰۰۰ کلچه صابون توالیت تولید میکند .

درسال ۱۳۳۵ شرکت سهامی صناعتی ماشینکاران مزارشریف بسرمایۀ ابتدائی ۱۵ ملیون افغانی وسرمایۀ نهائی ۲۰ ملیون افغانی تاسیس گردید ـ این شرکت دارای ۱۲ پایه ماشینهای حلاجی و دوازده پایه ماشینهای پرس میباشد که ماشینهای مزبور به ترتیب ذیل در شهر های مختلف آن ولایت نصب گردیده اند :

١ ـ در خود شهر مزار شریف	٥ پایه ماشین حلاجی	٥ پایه ماشین پرس
٢ ـ در شهر اقچه	٢ » » »	٢ » » » »
٣ ـ در شهر بلـخ	٣ » » »	٣ » » » »
٤ ـ در دولت آباد	٢ » » »	٢ » » » »

قوهٔ تولیدات دوازده ماشینهای فوق الذکرعبارت است از ٩٠ تن پخته خام در بیست ساعت وقوهٔ تولیدات پخته آن در سالهای ٣٥ و ٣٦ قرار ذیل بوده :

الف ـ در سال ١٣٣٥	٣٤٧٨٣ عدل =	٢٩٧٥ تن
ب ـ « ١٣٣٦	٢١٧٤٦ » =	١٩٩٧ »

تولیدات پنبه دانه :

الف ـ در سال ١٣٣٥	٥٦٤١ تن
ب ـ « « ١٣٣٦	٢٧١١ »

عملهٔ تخنیکی ومامورین دستگاه مزبور عبارت اند از :

الف ـ عملهٔ مستری خانه   ٥ نفر ـ

ب ـ « جین در دو تایم ٢٠ ساعت ٢٤ نفر

ج ـ « پرس « » » ٤٨ »

د ـ « ماشین موتر « » ٢٤ »

و ـ مامورین مرکز ونمایندهگیها » ٨١ »

هـ ـ مستخدمین « » ٢٤ »

در سال ١٣٣٦ شرکت دیگری بنام شرکت صناعت مزار شریف درآن ولایت تاسیس و یکتعداد ماشینهای جین وپرس راکه قبلاً از طرف اتحادیهٔ پنبه اداره میشد خریداری کردند . این موسسه دارای ـ سیزده پایه ماشینهای حلاجی و (٥) پایه پرس میباشد وبه ترتیب ذیل تقسیم شده اند :

١ ـ در پولمرب ٢ پایه ماشین حلاجی که قوه تولید آن ٢٦ تن پنبه محلوج در ٢٤ ساعتاست

٢ ـ در بلخ ٤ « ماشینهای « » » » ٥٢ » » » »

٣ـ دردولت آباد ٢ پایه ماشین حلاجی که قوهٔ تولیدآن ٢٦ تن پنبه دانه محلوج در٢٤ ساعتاست

٤ـ « آقچه ٤ » » » » ٢٥ » » » »

٥ـ « خلم ١ » » » » ١٣ » » » »

صنعت قندسازی

١ـ فابریکهٔ قند سازی بغلان:

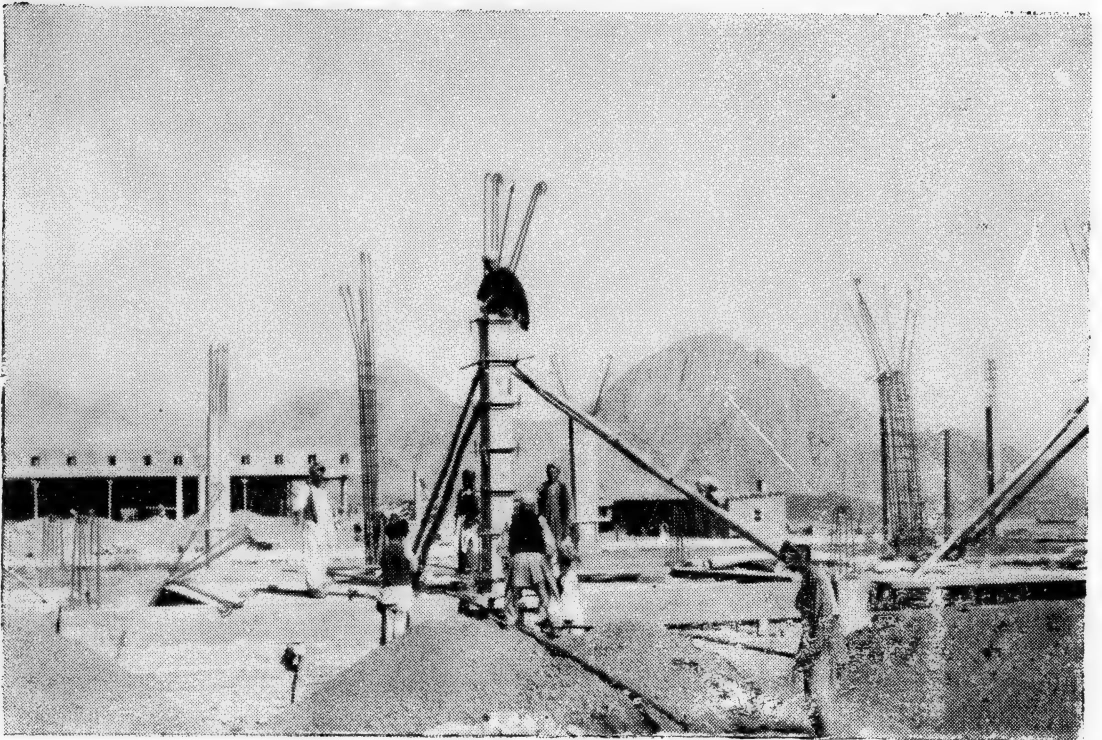
درسال١٣١٧ شرکت قندسازی بسرمایهٔ (٢٨٦٨٢٠٠٠) افغانی تاسیس گردیداین شرکت بعداز تاسیس خود بهخریداری دوفابریکهٔ قندسازی اقدام کرد.

فابریکهٔ اول عبارت از فابریکهٔ موجودهٔ بغلان است که ازکمپنی سکودا خریداری گردید ودرسال ١٣١٧ کار تعمیرآن شروع ودربرج عقرب١٣١٩ نصب ماشینها تکمیل وبه تولیدات آغازکرد.

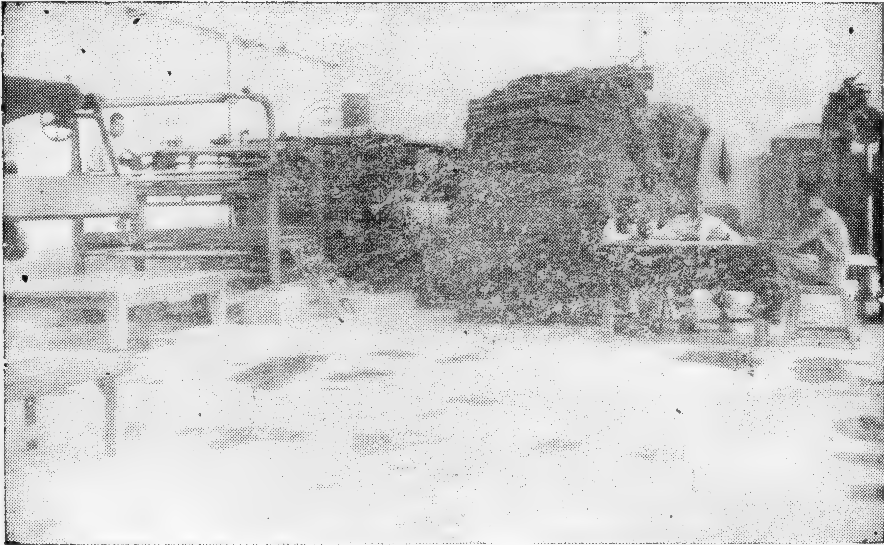
فابریکهٔ دومی که باید ازنزنگر هاوزن المانی خریداری میشدو برای ظرفیت٦٠٠ تن نیشکر درروز زیرنظر گرفتهشده بودنظر بهبروز جنگ دومجهان معطل ومتاسفانه بهتوریدآن اقدامی نشد.

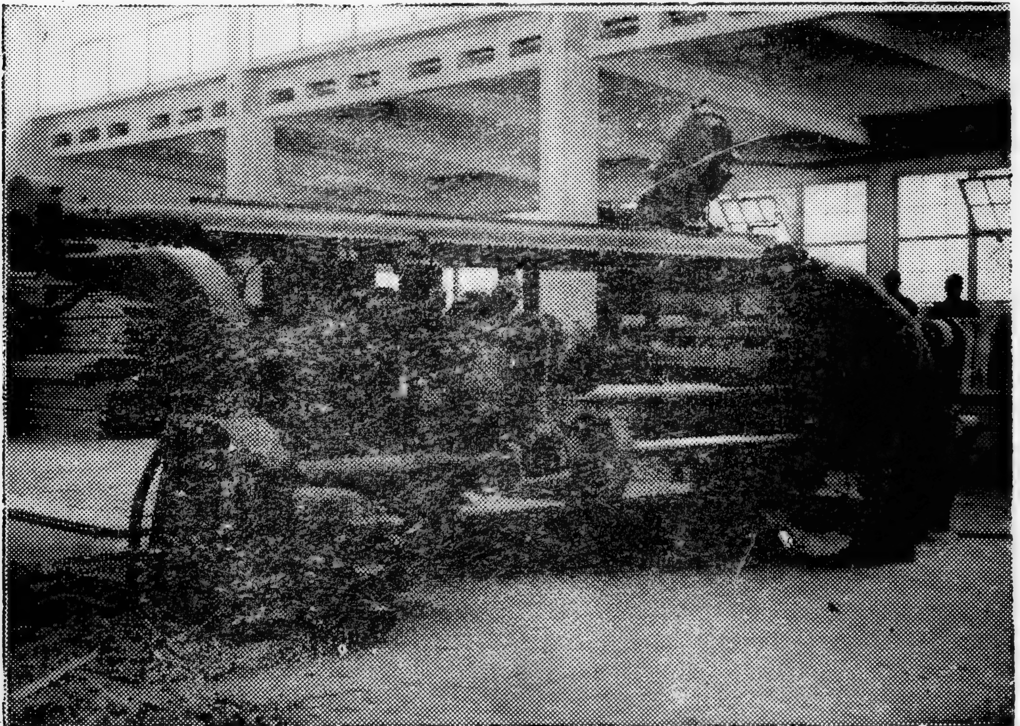
فابریکهٔ گلبهار در حال تعمیر

قالب گیری کانکریت (دستگاه گلبهار) .

ماشینهای شعبهٔ عملیات فابریکهٔ پشمینه بافی قندهار

یکی از ماشینهای شعبهٔ نجاری فابریکهٔ جنگلک

فابریکهٔ بغلان دارای ظرفیت ۶۰۰ تن لبلبو در روز بوده سرمایهٔ فعلی آن به (۴۳،۰۲۳،۰۰۰) افغانی میرسد. تعداد کارگران این فابریکه ۵۲ نفر اند که در انجمله دو نفر انجنیر و باقیمانده بسته کاری علاوتاً ۴ نفر متخصص خارجی نیز شامل وظیفه میباشد.

تولیدات یکساله این فابریکه در سال ۱۳۳۴ به ۶۰۰۰ تن شکر رسیده بود.

فابریکهٔ قند جلال آباد:

در دورهٔ حکومت اعلیحضرت امان الله خان قراردادی بافابریکهٔ زنگرهاوزن آلمانی عقد و به اساس آن یك فابریکهٔ تولید نیشکر خریداری گردید ماشینهای این فابریکه بعد از ورود بافغانستان تا سال ۱۳۳۱ در جلال آباد معطل مانده و از ان کار گرفته شده نتوانست. درسال ۱۳۳۱ حکومت بغرض به کار انداختن این دستگاه اقدام و وزاره انحصارات دولتی متخصصین خارجی برای یکجا کردن پرزجات و بسته کاری ماشینهای آن استخدام کرد در نتیجه معلوم گردید که اکثر پرزجات این دستگاه محو و یك تعداد زیاد سامان برای بکار انداختن آن ضرورت است. تا سال ۱۳۳۶ تعمیرات ضروریه و پرزجات کمبود این دستگاه تکمیل و بالاخره در زمستان ۱۳۳۶ این دستگاه به تولیدات آغاز کرد.

ظرفیت این دستگاه عبارت است از ۵۰ تن نیشکر در روز که در نتیجه مقدار (سه و نیم) تن بوره و در روز از آن حاصل می شود. تعداد کارگر و متخصص این فابریکه به (۸۸ نفر) میرسد.

سرمایهٔ ابتدائی آن (۱۸۰۰۰۰۰) افغانی میباشد.

صنعت گوگرد سازی

یگانه فابریکهٔ گوگرد سازی در افغانستان عبارت از فابریکهٔ گوگرد سازی کابل است که درسال ۱۳۰۷ تاسیس و تا سال ۱۳۲۱ به سرمایه دولت و تحت نظارت دولت فعالیت میکرد.

درسال ۱۳۲۲ این فابریکه ازطرف شرکت پشتون خریداری وسرمایهٔ ابتدائی آن به مبلغ ۱۲۰۰۰۰۰ افغانی تثبیت گردید. سرمایه آن درسال ۱۳۳۶ (۱۶۵۵۰۰۰) افغانی وازسال ۱۳۳۶ باینطرف به پنج ملیون افغانی تعین شده.

تولیدات سالانهٔ آن ازسال ۱۳۲۲ تا سال ۱۳۳۶ متحول وقرار ذیل بوده است.

۱- تولیدات سال	-۱۳۲۲	۱۱۹۴۰۶۷ - درجن
۲- « «	-۱۳۲۳	۱۱۸۲۳۴۳ «
۳- « «	-۱۳۲۴	-۶۶۵۳۶۹ «
۴- « «	-۱۳۲۵	-۱۲۳۹۸۴۱- «
۵- « «	-۱۳۲۶	-۱۱۱۷۰۰۰ «
۶- « «	-۱۳۲۷	-۱۲۱۶۴۲۹- «
۷- « «	-۱۳۲۸	-۹۹۲۱۹۰ «
۸- « «	-۱۳۲۹	-۱۸۱۱۶۰ «

۹-	تولیدات سال	-۱۳۳۰-	-۷۲۰٤٦۹-	درجن
-۱۰	« «	-۱۳۳۱	-۳۹۲۵۱	»
-۱۱	« «	-۱۳۳۲	-۲٦۷٤	»
-۱۲	« «	-۱۳۳۳	-۲۱۲٤	»
۱۳	« «	-۱۳۳٤	-۸۳٤۳٤	»
-۱٤	« «	۱۳۳۵	-۲۰۰۸۵۰	»
-۱۵	« «	-۱۳۳٦	-۱۸٦۰۹٤	»

جمله تولیدات پانزده ساله فابریکه - ۹۰۲۳۵،۵ - درجن معادل ۱۰۸۲۸۳۱٤۰ قطی درسال ۱۳۳٦ دراثر رهنمائی و کمك وزارت معادن وصنایع یك تعداد ماشینهای جدیدی بغرض توسعه وانکشاف فابریکه ازجاپان خریداری و به کار انداخته شدند که به اساس آن تولیدات فابریکه به تخمیناً (٤٠) هزار قطی در روز خواهد رسید.

تعداد کارگران این دستگاه نیز ثابت نموده مطابق به تولیدات فابریکه کم وزیاد شده اند.

تعداد ساعات کار درسال ۲۲۵۰ ساعت وتعداد روز کار به ۳۰۰ میرسد.

صنعت سمنت سازی در افغانستان

۱- اولین دستگاه سمنت درافغانستان درعصر اعلیحضرت امان الله خان خریداری ودر شهر کابل نصب گردید اما چون این دستگاه بدون کدام سروی مقدماتی وتثبیت موادخام وظرفیت خریداری شده بود وازیکطرف موادخام آن درخود شهر کابل موجود نبود ازطرف دیگر ازنقطهٔ نظر ظرفیت دستگاه بکلی اقتصادی نبود ازین جهت دستگاه موصوف بکار نیفتاده وبمرور زمان ازبین رفت.

فابریکهٔ سمنت جبل السراج:

پلان تاسیس این فابریکه درسال ۱۳۳۲ روی دست گرفته شده ودر اخیر همان سال قرارداد مشورتی ومطالعاتی با کمپنی فریدریش کوکس المانی بامضا رسید که به اساس آن یکنفر متخصص جیولوجی ویکنفر مهندس مشورتی وتعمیراتی بکابل مواصلت ورزیدند تا دربارهٔ مطالعات وامکانات ساخت سمنت درافغانستان پروژه ترتیب دهندو پلان مقدماتی آنرا بموسسه بسپارند. متخصصین موصوف بعد ازتحقیقات وتفحصات لازمه مواد خام مطلوب از قبیل سنگ چونه - سنگ گچ - گل رس وزغال را از هرکدام به اندازه های لازمه استخراج و بغرض تجزیه به آلمان فرستاده ازراپورهای نتیجوی ثابت شد که مواد خام مذکور برای تاسیس فابریکه سمنت در جبل السراج مساعد است.

درسال ۱۳۳۳ محل فابریکه درجبل السراج تثبیت ودر همان سال کتاب تشریحات ماشینهای فابریکه سمنت سازی ازجانب کمپنی کوکس تکمیل وبدسترس مؤسسه گذاشته شد.

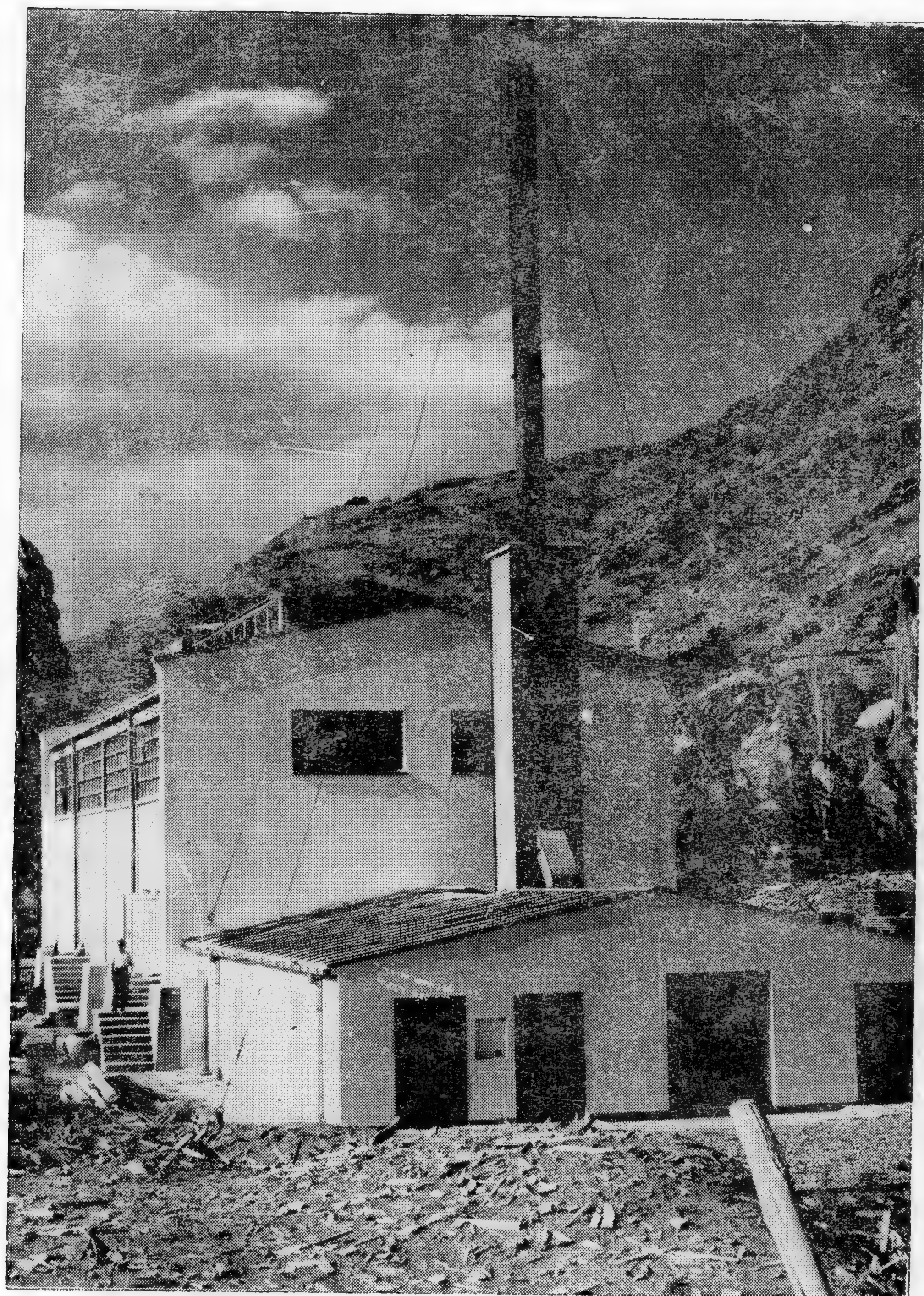
دراخیر سال ۱۳۳۳ مذاکرات بانمایندگی تخنو اکسپورت چکوسلواکی راجع به عقد قرارداد ماشینها وتعمیر فابریکه شروع وبالاخره قرارداد مذکور بامضاء رسید در وسط سال ۱۳۳٤ متخصصین تعمیراتی کمپنی مذکور وارد کابل ودر ماه عقرب ۱۳۳٤ سنگ تهداب فابریکه نهاده شد.

دراوائل سال ۱۳۳٦ تعمیرات فابریکه روبه اختتام گذاشت ودرماه دلو ۱۳۳٦ ماشینها بطور امتحانی بکار انداخته شدندو بالاخره بتاریخ ۱۵ ثور ۱۳۳۷ اولین دستگاه سمنت مملکت رسماً افتتاح گردید.

این فابریکه قوهٔ تولیدی نهائی ۱۰۰ تن سمنت درروز راداشته وسمنت آن ازنوع فروسمنت میباشد.

ماشین پر کاری بوتلهای آکسیجن

یکی از عمارت مربوط فابریکهٔ جنگلمك

۳- سمنت پلخمری :

درسال ۱۳۳۵ درحالیکه هنوز فابریکهٔ سمنت جبل السراج تحت تعمیر بود حکومت فیصله نمود تایکدستگاه دیگر سمنت سازی نیز ساخته شود. چنانچه باساس این فیصله یك تعداد متخصصین چکوسلواکی خواسته شده وتا اخیر سال ۱۳۳۵ سروی مکمل تاسیس همچه یک دستگاه در پلخمری صورت گرفت نتائج سروی نشان دادکه مواد خام ضرو ریه برای تولید سمنت در پلخمری از نقطه نظر کمیت و کیفیت بکلی مساعداست بالنتیجه پروژه مقدماتی آن درسال ۱۳۳٦ سردست گرفتهٔ شداین پروژه مقدماتی که درماه جوزا ۱۳۳٦ تکمیل شد برای ظرفیت ۲۰۰ تن سمنت در روز ترتیب وهم توسعهٔ آن برای ٤۰۰ تن پیش بینی شده .

درین اواخر یعنی درسال ۱۳۳۷ مؤسسه بنام ریاست دستگاهای سمنت و برق پلخمری (غوری) تاسیس گردیده تادرقسمت تکمیل پروژه های موصوف اجراآت کرده باشند .

صنائع مواد خوراکه

شرکت میوهٔ پښتون قندهار:

شرکت پښتون درسال ۱۳۱۳ به سرمایه ابتدائی ۱۵ لك افغانی درشهر قندهار تاسیس و برای سه سال اول میوه را بادست پاك و صاف و پیکنگ کرده بخارج میفرستاد .ازسال ۱۳۳۷ به بعد تمام امور میوه را بوسیله ماشینهای مخصوصی باصول فنی اجراء کرده است .درین دستگاه ماشینهای پیرمت سازی چاکلیت ـ نقل وماشین های جم وجلی وکاترزو میوهٔ تازه مسکه کشی وغیره موجود است .

سرمایهٔ شرکت درسال ۱۳۱۷ (۲۷ لك) فعلا ۱۳۳۷۵۰۰۰ ـ افغانی میباشد درین فابریکه یك شعبهٔ یخ سازی نیزموجود میباشد که روزانه به حدود ۲۲۵۰۰ کیلو یخ تولید میکند. تولیدات سالانهٔ این فابریکه بطور متوسط عبارت است از :

شر بت رنگه	۷۳۱۹ بو تـل
پیرمت سفید	۵۷۱ »
شیرینی کاغذ پیچ	۳۵۰ »
» » »	۱٦٦ شیشه
» » »	۷۰۷ خریطه
شربت بانجان رومی	۵٤۰ بوتـل
جـم	۱۰۵٦ شیشه
»	۲۱٤٦ قطی
چاکلیت	۱۰ سیر کـابل
نقل بـادامی	۲۵ » »
یـخ	۲۱۹٦۰ کیلو

تعداد کارگران این فابریکه عبارت از ٤۹ نفر .

فابریکهٔ کانسر و میوهٔ قندهار:

درسال ۱۳۳٦ شرکت سهامی بنام شرکت سهامی میوه قندهار تاسیس ودرماه میزان همان سال قراردادی بین شرکت موصوف وکمپنی تخنوا اکسپورت چکوسلواکی امضاء گردید که باساس آن یك دستگاه مکمل عصری کانزرو میوه درقندهارخریداری گردید .این دستگاه متشکل است ازشعبات ذیل :

۱ـ شعبهٔ کمپوت سازی که در۱٦ساعت کار ۲۰تن کمپوت تولید میکند.

۲ـ «شربت سازی « « ۱٦ساعت « ۱۰تن آب میوه تولید میکند .

۳ـ شعبهٔ میوه خشك که در۲٤ « « ۱۰ «میوه تازه را خشك میسازد .

٤ـ شعبهٔ سورت وپیکنگ که در۱٦ « ۱۰۰ تن میوه را سورت کرده وبجیث میوه تازه بار بندی مینماید،

۵ـ دستگاه خشك کردن میوه دراوقات غیرکمپین کشمش خشك شده راشست وشو کرده خشك میکند

٦ـ شعبه تولید بخار که برای دستگاه میوه بخار ضروریه رامهیامیسازد.

۷ـ شعبهٔ دستگاه دیزل که ظرفیت ۱۲۰ کیلووات برق را دارا میباشد .

۸ـ شعبات سردخانه برای حفظ میوه

۹ـ لابراتوار کیمیاوی وفزیکی برای میوه

۱۰ـ گدام ها و تحویلخانه ها

۱۱ـ مخزن آب ودستگاه تصفیه آب مستعمل

۱۲ ـ انستلاسیون مکمل برق

نقشه‌های تعمیراتی وغیرهٔ این فابریکه سردست است .

سیلوی مرکز:

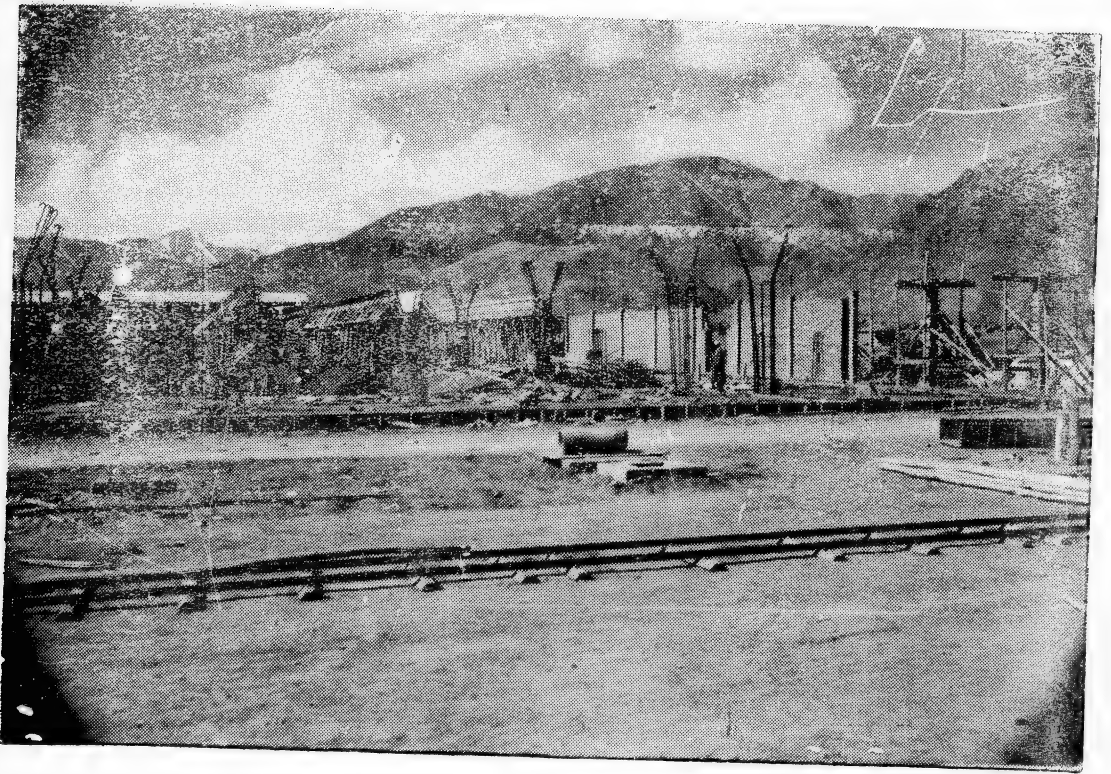
یك سیلوی بزرگ که علاوه برشق حفاظت وگدام نمودن گندم دارای شقوق نانوائی و کلچه سازی وغیره خوراکه باب میباشد درسنه ۱۳۳٦ درکابل افتتاح گردید .این مؤسسه به کمك انجینیران شوروی تاسیس گردیده است .

یك سیلوی دیگر دربلخمری نیزاعمار وبکار افتاده .

صنعت حجاری ونجاری

بنای تعمیرفابریکی حجاری ونجاری کابل درسال ۱۳۱٦ ازطرف دولت گذاشته شده و تاسال ۱۳۱۹ یك اندازه تعمیرات این دستگاه بسرمایهٔ دولت تکمیل گردیدویکعده ماشینهای آن نصب شده درین وقت باساس درخواست یك گروپ تجار که که ریاست آنرا مرحوم دوست محمد ایماق بدست داشت این دستگاه ازطرف دولت باآنها بفروش رسانیده شده وبدین ترتیب فابریکه باتمام ملحقات ولو از مش باوشان تسلیم گردید ،دوست محمد مرحوم درصددتکمیل لوازم فابریکه برآمده کارهای باقیماندهٔ تعمیرفابریکه و بسته کاری ماشینهای رابکمك چارنفرمتخصصین ایطالوی ومتخصصین داخلی درسال ۱۳۲۰ تکمیل کرد وفابریکهٔ شروع بفعالیت نمود .

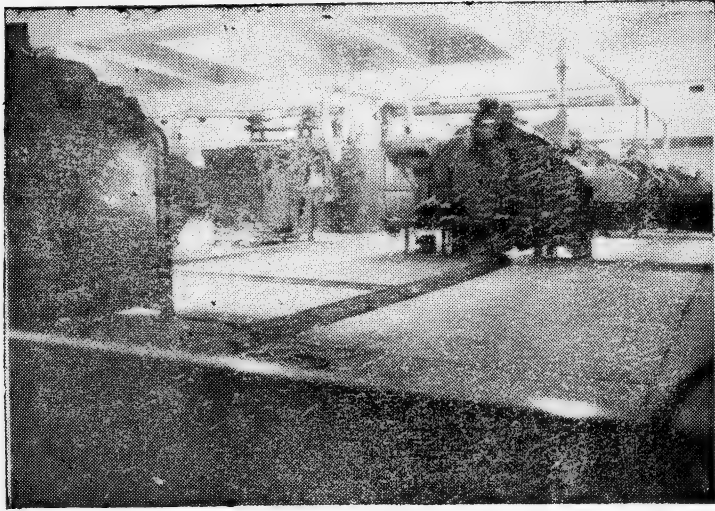
درسال ۱۳۲۲ دراثرجنگ دوم جهان متخصصین خارجی فابریکه راترك وهم دراثر پیدانشدن سامان فالتو وپرزه های ضروریه ازفعالیت فابریکه کاسته شده رفت .

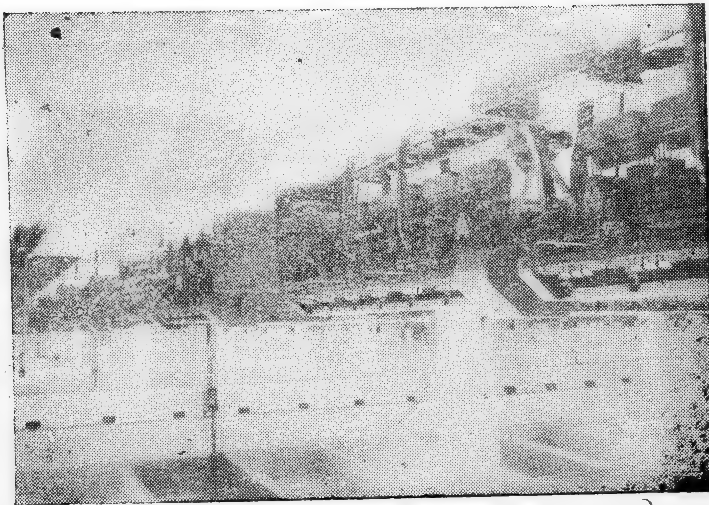
نیمکارهٔ برق‌نگاه گلبهار.

شعبهٔ نجاری فابریکهٔ جنگلک

شعبهٔ نجاری

قسمتی ازماشینهای بافت

درسال ۱۳۳۰ بناغلی عبداللطیف تاجر باشتراك یکعده تجار دیگر این فابریکه را خریداری ودرصدد توسعه وانکشاف آن برامده وبه ترتیب ذیل شعبات مختلفهٔ آن توسعه داده شد :

درشعبهٔ حجاری ونجاری: یکتعداد ماشینهای سابقهٔ آن که ساکت ایستاده بود به فعالیت آورده شد یکپایه ماشین سنگ ویکپایه ماشین برش که هر نوع سنگ رابرش میکند خریداری و از آن کار گرفته میشود. درسال ۱۳۳۶ باساس پلان پنجساله اقتصادی مملکت و دراثر رهنمائیهای وزارت معادن وصنائع بغرض توسعهٔ بیشتر دستگاه، سه پایه ماشینهای بزرگ چهاراره، دوپایه ماشین پالش پاسامان فالتوی آن خریداری شد که ماشینهای مذکور وارد وامیداست تااواخر اسد ۱۳۳۷ بکار انداخته شوند بابکار افتادن این ماشینها تولیدات فابریکه دوچند خواهد شد .

۲ـ درشعبهٔ نجاری: برای توسعهٔ این شعبه یك پایه ماشین چول کشی ـ یکپایه ماشین عامل (لکی) ویك دستگاه بخار جهت خشك کردن چوب بکار انداخته شد .

دوپایه ماشین بزرگ اره که تاقطر ۶۵ سانتی چوب رااره میکند نیز واردونصب گردیده .

شعبهٔ نجاری یك شق بادی سازی موترهم داردکه درآن یکپایه اسکنه وسه پایه ماشین حلبی سازی بابرمه های برقی موجود است .درشعبهٔ بادی سازی لوازم عصری رنگمالی نیز وجود دارد

این دستگاه بسرمایهٔ ابتدائی تخمیناً پنج میلون افغانی شروع بکار نموده بود وسر مایهٔ فعلی آن (۹،۶۰۰،۰۰۰) افغانی میباشد .

تولیدات سالانهٔ این فابریکه درشق حجاری بطور متوسط عبارت است ازبرش ـ پالش وصفا کاری ۴۰۰ متر مربع سنگ .

درشق نجاری فعالیت سالانه عبارت است ازتولید :

۱ـ دروازه وکلکین ۴۷۴۳ عدد

۲ـ موبل سازی ازقبیل سیت های میزـ چوکی ـ تخت خواب وغیره

۳ـ میز ۱۰۱۲ عددـ چوکی ۱۰۰۲ ـ تخت خواب ۱۰۶ دانه

۴ـ درشق حکاکی سالانه تقریباً ۲۵۰ کیلو گرام لاجورد وامیتس راتحت کارمیگیرد .

تعداد عملهٔ فابریکه بطور متوسط سالانه سه صد(۳۰۰) نفر میباشد .

شعبهٔ حجاری فابریکه در۲۴ ساعت سه تایم وبقیه شعبات در۲۴ ساعت یك تایم کار میکنند .

کارخانجات فلز وترمیم موتر

اولین فابریکهٔ ترمیم موتردرسنه ۱۳۳۶ درکابل تاسیس گردیدکه ماشینهای آن از کمپنی سکودی چکو سلواکی خریداری شده بود.فابریکهٔ مذکور بدواً متعلق بشرکت انحصار موتر بود و مجدداً بشرکت حجاری و نجاری انتقال یافت .

جنگلك کابل: درسال ۱۳۳۵ نظر بموافقهٔ که بین وزارت معادن وصنایع ونمایندگی تخنوا کسپورت شوروی صورت گرفته بود کار سروی تاسیس یك دستگاه فلز وترمیم موتر درکابل ازطرف متخصصین شوروی شروع گردیده وتا اخیر سال مذکور کار سروی تکمیل وپروژهٔ مقدماتی آن سر دست گرفته شد پروژهٔ مقدماتی وترتیب پروژهٔ نهائی آن نیز تکمیل بعداً تا اخیر سنبله ۱۳۳۶ ختم شد که به اساس آن این دستگاه دارای شعبات وظرفیت ذیل میباشد :

۱ـ این ورکشاپ میتواند بهترمیم اساسی موتر های هرنوع وهر مارکیکه در منطقهٔ کابل مستعمل است بپردازد (ساخت شوروی ـ چکوسلواکی ـ امریکائی وجرمنی)

۲ـ ساخت پرزه های فالتوی کوچك موتر های فوق الذکر وپرزه های ماشینهای نساجی و سامان فلزی ازقبیل قفلها ـ چپراست ها ـ دسته های دروازه ـ میخ وغیره در آ ن اجرا شده میتواند:

۳ـ ترمیم اساسی ۱۰۰۰ عراده موتر درسال درآن به ترتیب ذیل عملی شده میتواند:

الف:	موتر های لاری دیزلی	۸ تنه	۱۲ فیصد
ب:	« « «	۱۴ «	۳ «
ج:	« « پطرولی	۴ «	۶۵ «
د:	« « «	۶ «	۸ «
هـ:	« « «	۱۰ «	۲ «
و:	« تیزرفتار پطرولی		۸ «
ز:	« سرویس پطرولی مختلف		۲ «

۴ـ ترمیم اساسی تراکتور ها بقوه ۳۰ فیصد قوه اسپ ـ ۵۰ عراده درسال صورت میگیرد.

۵ ـ » » موترهای غیرمتحرك دیزلی بقوهٔ ۱۰۰ اسپ ـ ۳۵ عراده « « «

۶ ـ ظرفیت تولیدات سالانه سامان فالتو وپرزه های ریخته گری ۸۷۶ تن درسال است

۷ـ شعبهٔ ریخته گری آن ۳۰۰ تن چدن در سال و۳۵ تن فلزات رنگه تولید میکند.

بطور خلاصه شعبات اساسی این فابریکه عبارت است از :

۱ ـ شعبهٔ ریخته گری

۲ « ترمیم عمده موترها وتراکتورها

۳ـ شعبهٔ ساختن پرز جات فالتو ومصنوعات فلزی .

۴ـ شعبهٔ افزار سازی .

۵ـ تحویلخانه ها .

۶ـ لابراتوار (مواد کیمیاوی ـ تجربه فزیکی ـ متلوگرافی ـ کنترول افزار های اندازه گیری) .

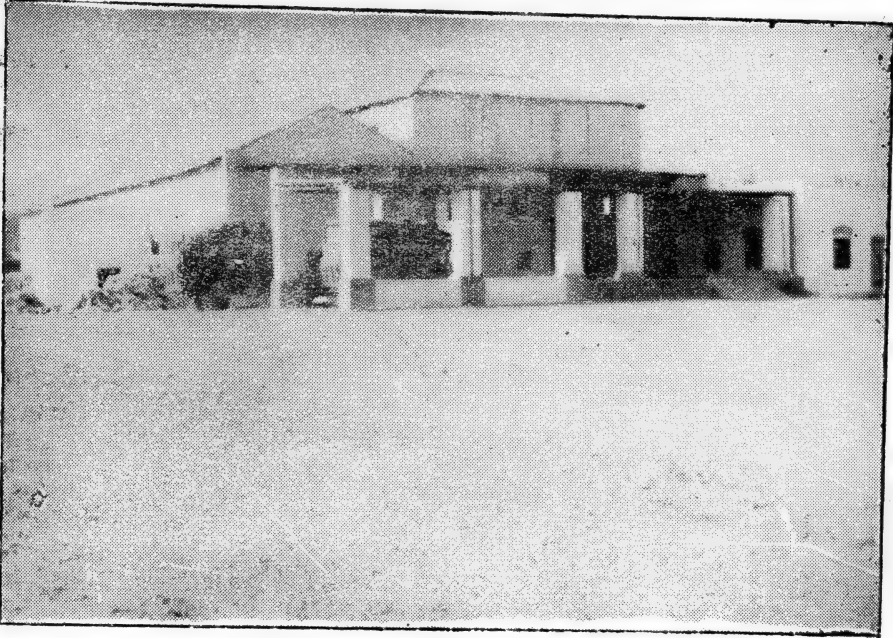
۷ـ شعبهٔ آب رسانی

ماشینهای ضروریهٔ این دستگاه وهمچنین متخصصین شوروی بغرض نصب و بکارانداختن آن بکابل مواصلت نموده کار آن جریان دارد .

ورکشاپ های ترمیم موتردر پلخمری و هرات : در سال ۱۳۳۵ مانند پروژه جنگلك فقط بیك پیمانهٔ کوچکتر پروژه های دیگر نیز برای پلخمری وهرات سردست گرفته شد که مراحل سروی وپروژهٔ خود را مثل فابریکهٔ جنگلك طی کرد ـ شعبات و ظرفیت این فابریکه عبارت است از :

۱ ـ شعبهٔ ترمیم عمدهٔ موتر ها وتراکتور ها .

۲ ـ شعبهٔ افزار سازی .

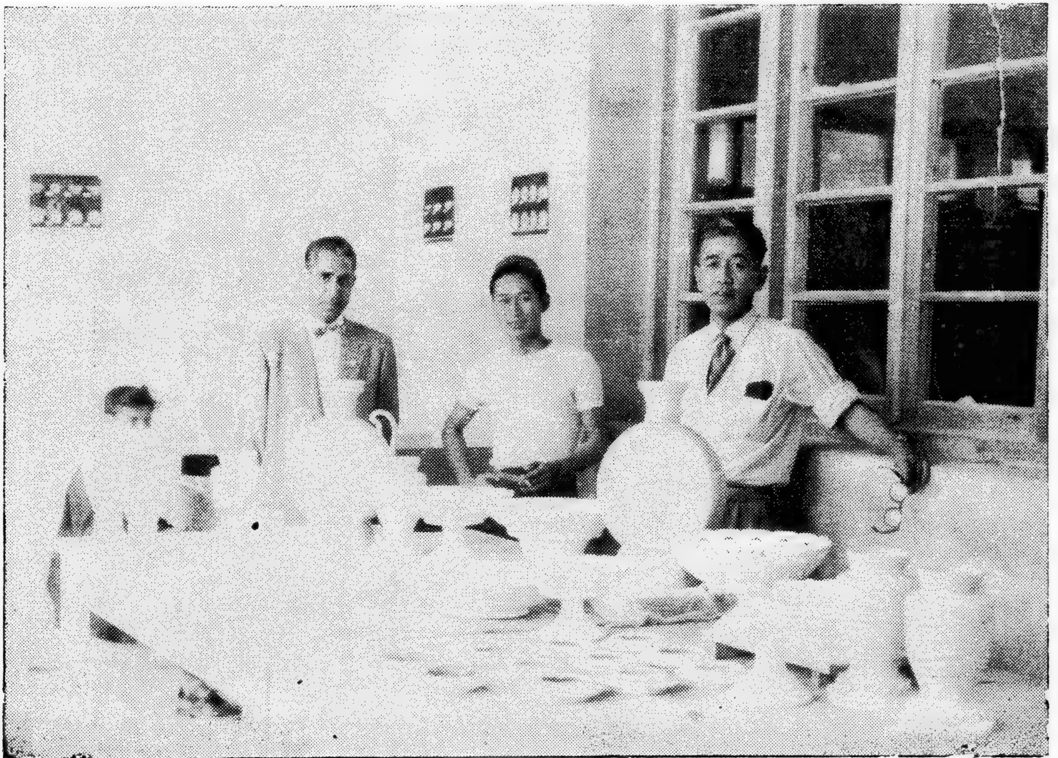

تعمیر کل شعبهٔ پرس فابریکهٔ پشمیه بافی قندهار

تعمیر کل فابریکهٔ پشمینه بافی قندهار .

یکی از شعبات فابریکهٔ چینی سازی شاکر.

یکی از شعبات فابریکهٔ چینی سازی شاکر.

۳ ـ لا براتوار .
٤ ـ تحو یلخا نه ها .
ظر فیت این فابریکه ها عبارت است از ترمیم اساسی ٦٧٦ موتر های مختلف در سال .
این دو پروژهٔ اخیر برای حاضر معطل گردیده .

ورکشاپ زنده با نان :

شرکت سرویس که پلان تا سیس یك ورکشاپ را در سال ۱۳۳٦ بنا نهاده ودر سالهای ۱۳۳۰ الی ۱۳۳۲ یکتعداد ما شینها،افزار وغیره سامان ضروریه را از امریکا خریداری نموده و آنرا بکار انداخته بودند در سال ۱۳۳۲ تعمیر ورکشاپ عصری زنده بانان را آغاز نمود ـ این ورکشاپ جدید که دارای ظرفیت ترمیم مکمل (٥۰۰) عراده موتر های لاری وتیز رفتار در سال میباشد تحت تعمیر بوده بمجرد وصول ماشینهای آن که ازطرف (آ ی سی ای) بکابل فرستاده میشود بکار آغاز خواهد کرد .
وعلاً یکتعداد گراجهای این ورکشاپ تکمیل ویك تعدادمحصلین در آن تحت رهنمائی یکنفر انجنیر امریکائی بکار های عملی ترمیم موتر شروع کرده اند .

ورکشاپ ترمیم موتردر قندهار :

ما نند ورکشاپ زنده بانان یك ورکشاپ مکمل عصری دیگری در قندهار نیز زیر نظر گرفته شده انحصارات دولتی بکمك آ ی ـ سی ای در مورد تعمیر و تور ید ماشینهای آن قبلاً داخل اقدامات شده اند . این دستگاه عصری علاوه بر تجهیزات لازمه بغرض ترمیم موتر ، یك یونت اسمبلی موتر را نیز دارا میباشد .

صنعت چینی سازی

۱ـ چینی سازی شاکر :

در سال ۱۳۳٥ بعد از یك سروی مقدماتی توسط متخصصین جاپانی وتثبیت پیدا وار مواد خام آن در داخل مملکت ، این دستگاه ازطرف شاکر برادران با سرمایهٔ ابتدائی هفتاد و هشت لك افغانی تا سیس وبتاریخ ۱۷ ـ اسد ۱۳۳٥ سنگ تهداب آن گذ اشته شد.در اخیر جوزای ۱۳۳٦ برای اولین بار نمونه های امتحانی آن تولید گردید .
ظرفیت نهائی این فابریکه روزانه ده هزار پارچهٔ مختلف چینی میباشد.
تعداد کارگران این مؤسسه عبارت اند از صد نفر ـ علاوتاً پنج نفر متخصصین جاپانی نیز در این دستگاه کار میکنند تعداد روز کار در سال ۲۹۰ وتعداد ساعت کار در روز (۸) میباشد .

۲ـ چینی سازی قندز :

از چند سال به اینطرف در قندز دستگاهی بنام دستگاه کاشی سازی وجود داشت که رو یهمرفته تولیدات سالانه آن در حدود ۱۷۰۰۰ تکه ظروف از قبیل بشقاب ، غوری . شیردانی و غیره میباشد .
اخیراً در سال ۱۳۳٥ تا سیس یك کمپنی مختلط جدید چینی سازی بسرمایه ٥۱ فیصد اتحادیهٔ پنبه و٤۹ فیصد کمپنی ماروبینی جاپانی تشکیل گردیده وماشینهای ضروریهٔ آن وارد و نصب شد .

این ما شینهای جدید الورود با ۱۵ پایه ما شینهای قدیم کاشی سازی قادر خواهند بود که در سال اول روزانه ۳۰۰ پارچه چینی - در سال دوم روزانه ۳۰۰۰ پارچه چینی در سال سوم روزانه ۳۴۰۰ پارچه چینی ودر سال چهارم روزانه ۵۰۰۰ تکه چینی تولید کنند . قوه تولید نهائی این فابریکه روزانه پنجهزار پارچه وسالانه یك ملیون وپنجاه هزار تکه چینی است .

صنایع کوچك وصنایع دستی درافغانستان

صنایع دستی درافغانستان اززمانهای بسیار قدیمی رواج داشته ومردم اکثر ضروریات خود راازاین راه بدست می آورند.

درهرگوشهٔ مملکت صنایع دستی مختلف موجود است مثلاً درهرات، مزارشریف ومیمنه صنعت قالین بافی بیشتر رواج دارد .

درزمان قدیم اکثراً دیزانهای مرغوب با رنگهای پخته نباتی بکار برده میشد ازچند سال باینطرف که دراین راه ازطرف شرکت قالین طور پیشکی به اشخاص انفرادی پول داده میشود وهم رنگهای مورد ضرورت شان ازطرف این شرکت تهیه میگردد وهمچنین بانك زراعتی به سلسله شرکت صنعتی میمنه یك مشت پول طور قرضه مساعدت کرده صنعت قالین بافی رونق خوبتری گرفته این شرکت تقریباً ۷ سال میشود که شروع به فعالیت نموده است.

درهرات علاوه برقالین بافی صنعت قاقمه، برك قناویز، وپتو بافی لنگیهای ابریشمی دستی کاشی سازی گلیم قاقمه ئی، چرمگری وپیله وری نیزرواج دارد .

درغزنی صنعت پوستین دوزی ازمنه های بسیارقدیمی وجود داشته که تقریباً تمام بازارهای افغانستان احتیاجات خودرا دراین مورد ازغزنی رفع میکردند. درسال ۱۳۳۶ یك کوپراتیف پوستین دوزی ازطرف بانك زراعتی وصنایع روستائی تاسیس وبرای تقویهٔ این صنعت کمك شایانی کرده. سرمایه ابتدائی آن ۴۰۰۰۰۰ افغانی وتعداد کارمندان آن ۴۵ نفر است.

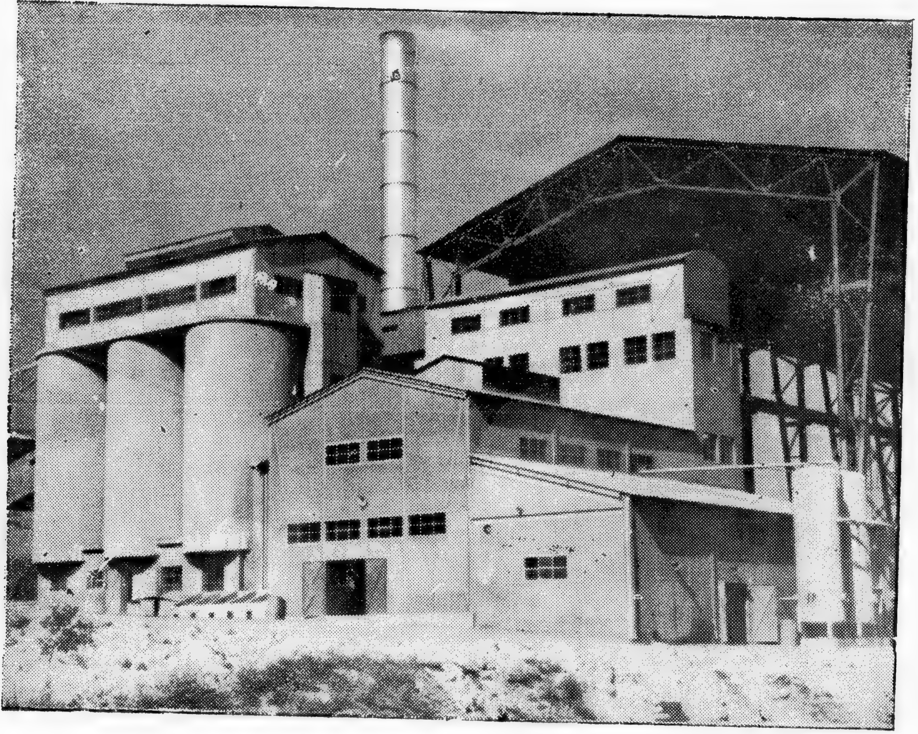
درپروان بافندگی پارچه جات ،چرمگری، نجاری، کلالی، تکری بافی وپیله وری شهرت زیادی دارد.

درسال ۱۳۱۸ حکومت متبوعه یك موسسهٔ بنام (کمك بافندگان) تاسیس نموده که مرام آن تقویهٔ صنایع دستی دراین ناحیه بوده است. دراین اواخر یك شرکت بافندگی دراستالف ازطرف بانك زراعتی وصنایع روستائی نیز تاسیس گردیده .

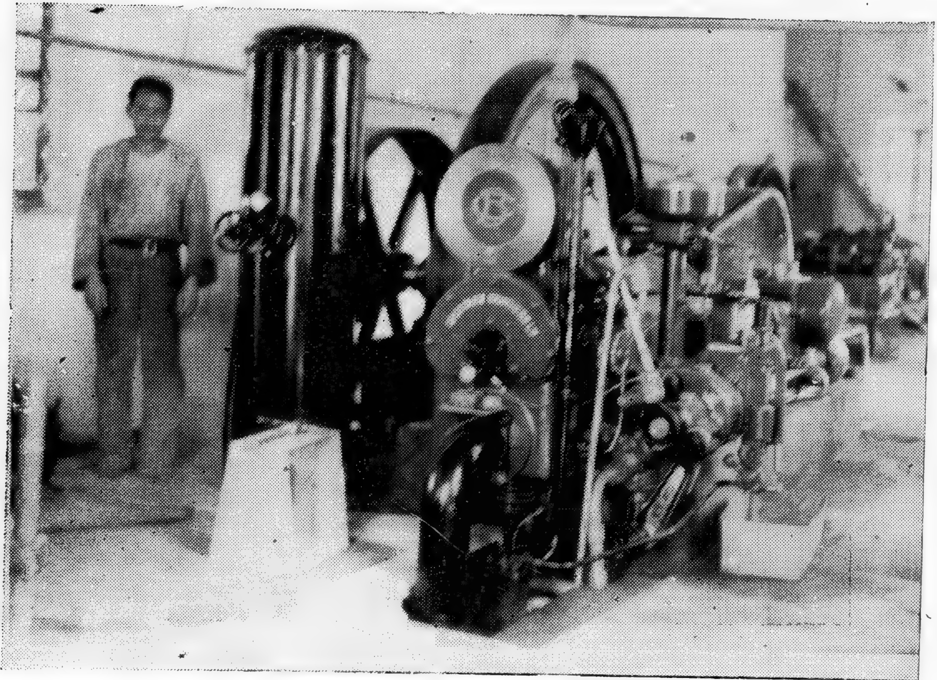
درکابل صنایع دستی ازقبیل بافندگی پارچه جات ابریشمی ، نخی، مسگری، آهنگری، سندبافی، گلیم بافی، خامك دوزی گلدوزی وغیره موجوداست. برای تقویه این صنایع بانك زراعتی وصنایع روستائی یك مکتب بافندگی تاسیس نموده که درآن در حدود ۲۰ نفرمشغول تدریس میباشد. دراین مکتب شاگردان درشق بافندگی، رنگ آمیزی، پیله وری، تارکشی ابریشم بصورت فنی تدریس میشود.

ازطرف بانك زراعتی دراین نزدیکها یك کوپراتیف بافندگی نیز بکار انداخته شده که از یکطرف مردم صنعتگر را بطرز کوپراتیف وازجانب دیگرایشان رابه دستگاه های جدید وعصری که ازجاپان وارد گردیده آشنا میسازد.

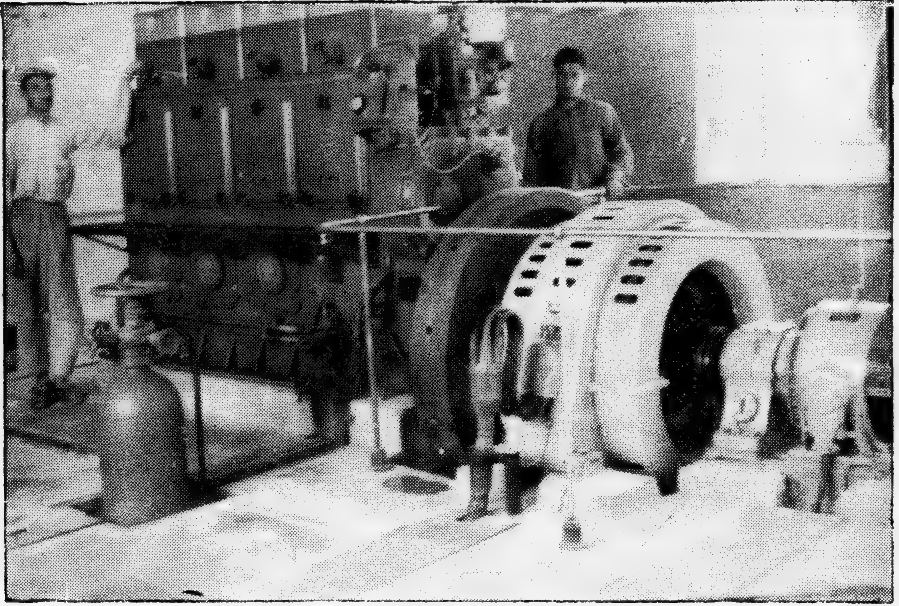
درکابل یک موسسهٔ صنعتی برای نسوان درسال ۱۳۳۴ نیز تاسیس شده. سرمایه این موسسهٔ دو ملیون افغانی ودرآن شقوق مختلف صنایع دستی ازقبیل بافت، گلدوزی، خامك دوزی، تاپه کاری، کارات دستی وخیاطی شامل میباشد. تعداد کارگران این مؤسسه ۱۹۰ نفر میباشد.

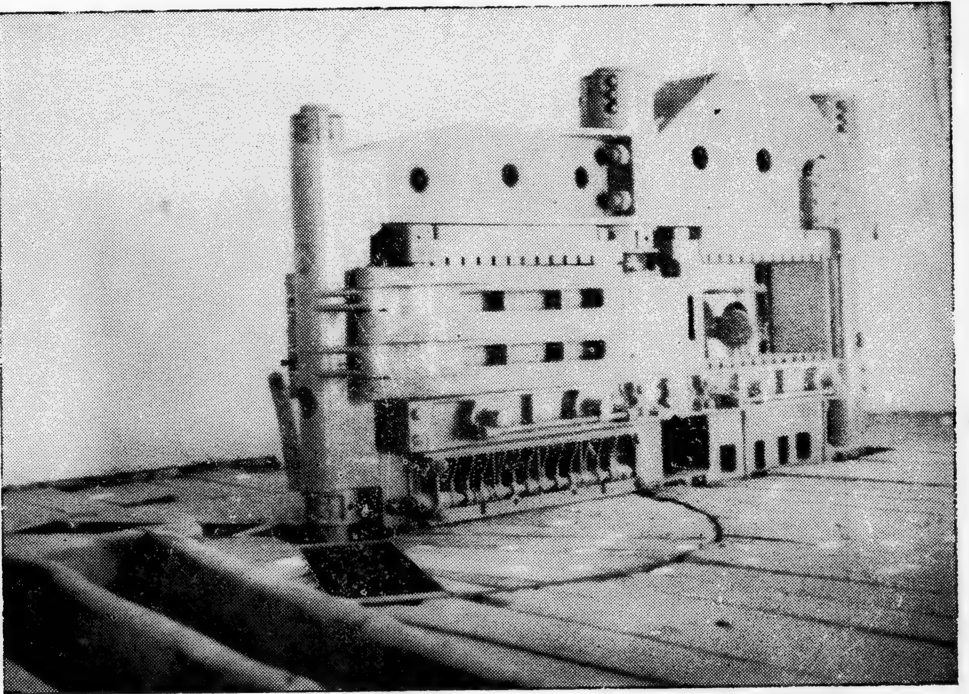
فابریکه جبل السراج

انجن فل پرس فابریکهٔ پشمینه بافی قندهار

ماشین دیزل جدید فابریکهٔ پشمینه بافی قندهار.

ماشین فل‌پرس فابریکهٔ پشمینه بافی قندهار.

درولایت ننگرهار صنایع دستی بافت، کلالی ،جرمگری ،پیله‌وری ،خرادی، چوب کاری، تکری بـا فی گلیم بافی، خامك دوزی، نمد مالی ترویج دارد. دراین ولایت یك موسسهٔ کوچک درثمر خیـل بـه سرمایـه ابتدائی ۵ ملیون افغانی تأسیس گردیده.

شرکت صنایع دستی ننگرهار برای عرضه نمودن تولیدات دستگا های خود وتولیدات صنعتکاران انفرادی مغازه های در مرکز جلال آباد و کابل موجود دارند.

صنعت ساختن « گر» یعنی قند تصفیه ناشده، نیز ازقدیم الا یام در ولایت ننگرهار مـوجود ویک قسمت از احتیاجات اهالی رارفع میکند.

درقندهار صنایع جرمگری، کلالی، بافت، خامک دوزی، تکری بافی، پرس، قطی سازی وغیره موجود است. درموسسه یکی بنام کوپراتیف بافندگی ودیگری برای نسوان بکار انداخته شده است. سر مایه این دومؤسسه یک ملیون افغانی ودر آن ده پایه ماشین بافت نوع جاپانی بکار افتاده است. تعداد کـار مندان نسوان ۴۵ نفر وازکوپراتیف ۵۰ نفر است.

بعضی مؤسسات کوچك برای ساختن سامان پلاستیکی نیز تازه تأسیس شده است.

ازجمله صنایع کوچک یکی هم مؤسسه مکمل جراب، بنیان، بند بوت وفیته بافی میباشد.

که درمرکز کابل نصب گردیده. تولیدات روزآنه این دستگاه درهشت ساعت کارعبارت است از :

بنیان ۲۵۰۰ دانه

جراب مردانه ۶۰ درجن

بندبوت وفیته ۲۰٫۰۰۰ فت

درهرات نیزدودستگاه کوچک جراب بافی و بنیان بافی موجوداند که یکی آن موسوم به دستگاه‌های بافت حسین زاده ودیگرآن دستگاه بافت توصلی میباشد.

دستگاه بافت حسین زاده متشکل است از :

۲۵ پایه ماشینهای کوچک جراب بافی

۱ « «دوخت کری وپنجهٔ جراب

۳ « « بافت بنیان

۱ « « زیر پراهنی

۱ « « نختابی

ودستگاه توصلی دارای ۶ پایه ماشینهای بافت جراب، یکپایه ماشین بنیان بافی، یکپایه ماشین دوخت بوده جراب‌های قشنگ نیلون تهیه میکند.

احصائیهٔ تولیدات (استخراج) مواد معدنی از سال ۱۳۳۰ الی ۱۳۳٦

اندازه استخراج ازمعا دن در سال

		۱۳۳۰	۱۳۳۱	۱۳۳۲	۱۳۳۳	۱۳۳٤	۱۳۳٥	۱۳۳٦	تن-مترمکعب
معدن تالقان	نمک	۹۰۰۰	۸۷۰۰	۷۸۰۰	۱۳۸۰۰	۱۱۱۰۰	۱۱۲٤٤/٥	۱۰۸۳۲	»
معدن کلفگان	«	۱۰۹٤	۱۱۰۰	۱۰۸۰	۲۰۰۰	۲۰۸۰	۱٦۰۳	۱۷٦۹	»
معدن اند خوی	«	۷۸٥۰	٦۳۰۰	٦۸۰۰	۹۲٤۰	۸۰۷۰	۸٦٦۸/٥	۸۸٤۲	»
نمکسار مزارشریف	«	٥۲۳	٥۲۳	٥٤٦	۷۸٥	۹۳۰	۱۰۷٤	٦۲٤/٥	»
البرز مزارشریف-	گوگرد	-	-	-	-	۱٥	۹٤	-	»
دره نور ننگرهار-	بیریل	-	-	-	۸۰۷٤	۲٥	-	۱۱/٥	تن کوتاه
کهنه خمار میدان -	سلیت	-	-	-	۸۰۷٤	-	-	۱٦۲٤/٤٦	کیلو گرام
کرکر	زغال سنگ	۷۸٥۲	٦٦٦۰	٥۷۱۰	٥۹۲۰	۱۰۳۸۰	۱۱۳٤۱	۱۰٦۹۹	»
اشپشته	«	٦۲۹۸	۷۸٦۰	۱۱۰۹۰	۹٤۹۱	۱۰۳۹۰	۱۷٥٦۷	۸۹٥۰	»
دره صوف	«	-	-	-	-	۱٤۱۰	-	-	»
کران منجان بدخشان	لاجورد	-	-	-	٥٦	۱۱۰۰	-	۱٤۰۰	»
مرمر									
رخام									

تجارت مانند زراعت از سالیان متمادی در اقتصاد افغانستان اهمیت زیادی دارد. در دوران دودمان پادشاهای محلی وفواصل جنگ‌ها کاروانهای تجارتی دائماً ازشرق به‌غرب وازجنوب به‌شمال این‌مملکت درحرکت بود وخصوصاً موفقیت‌خوب اقتصاد یراکه‌افغانستان از ابتدای ظهور اسلام تاهجوم چنگیز کسب نموده بود شاهراه بزرگ تجارت بین ترکستان ـ چین ـ ماوراالنهر ـ ایران ـ هند وهمچنان بین حوزه مدیترانه و هند به شمار میرفت.مدنیت بلخ ـ غزنی ـ حوزه هلمند و هرات بالای آب و هوای سالم ومنابع طبیعی این کشور باستانی استوار بود . چون مردم ما از راه داد وستد تجارتی با حرفت وصناعت سایرکشورها تماس داشتند در مملکت خویش یا آن را اقتباس میکردند ویاد ران زمینه داخل تجسس وکشف طریقه‌ی میشدندکه از تورید آن بی نیاز بودند .

درین زمان افغانستان‌نه تنهااحتیاجات‌داخلی خود را تهیه‌میکرد بلکه درخارج نیز از قبیل پوستین منسوجات ابریشمی ـ پشمی‌ـ قالین ـ نباتات طبی وبعضی حیوانات را صادر میکرد .

تجارت افغانستان از هرات ازطریق مشهد وتهران به‌ایران‌واز طریق وادی مرغاب ومرو به‌خیوا ـ ازکابل‌از طریق خلم ـ بلخ وکارشی به بخارا‌واز هند از طریق‌دره‌خیبرو دره‌گولاری بکابل‌واکسوس از طریق جلال‌آباد تا چترال به ترکستان چینی و از طریق قندهار ـ دره گمل ودره بولان به هند و از هند از طریق دره های خیبر وگوا لاری به کابل بصورت مثبت ودوجانبه جریان داشت،اماهنگامه‌ـ جوئی های اجانب وفتوحات وجنگ های خارجی جهت حفظ حدود و ثغور مملکت آنقدر فرصت نداد که برای بهبوداقتصادملی، توسعه‌تجارت‌و بلند بردن‌سطح زندگی‌مردم‌افغانستان‌مانندسابق‌صرف‌مساعی شود .

در قرن ۱۹ میلادی که نهضت تجارت وفعالیت‌های اقتصادی در جهان شروع گردیدمتاسفانه درنتیجه معاهده مشئوم گندمك ـ هجوم انگلیس ها بنام انتقام وحشیانه،سوختاندن شهرها وقریه‌ها وبدار کشیدن مردم ازکابل وکوهستان تاده خواجه ومیوند،افغانستان را از حق استقلال‌سیاسی،ازحق‌طبیعی‌وفطری‌اش محروم‌ساخت،وچون‌دست استعمار نمیگذاشت‌افغانستان‌برای‌تامین‌سعادت‌وقدرت‌خویش به‌فعالیت‌های اقتصادی دست‌بزند‌اقداماتیرا که‌اعلیحضرت‌امیرعبدالرحمن‌خان‌واعلیحضرت‌امیرحبیب الله‌خان درباره قوه تولیدی آغاز نموده بودند،نیز به ثمرنرسید. تجارت افغانستان را چه با خودش وچه از طریق ترانزیت مواجه بامشکلات ساختند . یکی محصول سنگین بالای اموالیکه جهت استهلاك محلی از یك ولایت بدیگر ولایت انتقال مییافت ودیگر گذاشتن قیودات‌سنگین راجع به فروش تولیدافغانستان دربازارهای ماورای اکسوس.چون افغانستان فاقد استقلال سیاسی بود دران هنگام کدام تشویقی در مورد تجارت

وصادرات کشورهم موجود نبود عملیات تجارتی بر تولیدات محدود و انفرادی منحصر بود مال التجاره افغانی بدست سوم ویا چارم به بازار اصلی عرضه شده مفاد عمده به جیب تجار خارجی و گماشته گان ایشان که (تسلط کلی بر تجارت خارجه افغانستان یافته بودند) میرفت وازفروش مال التجاره صادراتی جز مقدار کمی پول بداخل مملکت وارد نمیشد.

تابلوی (واردات ـ صادرات) مهم افغانستان در سال های نزدیك سلطنت «امیر عبدالرحمن خان»

(به هزار روپیه کلدار)

الف-صادرات :

سال	١٢٧١	١٢٧٢	١٢٧٣	١٢٧٤	١٢٧٥	١٢٧٦
اسپوقاطر	١٦٢٠٠	٢٧٠٧٩	١٨٧٥٩	٣٢٥٤٠	١١٩٥٥	٢٢٧٥
ادویه یونانی	١٤٨٤٩	١١٣٢٠	١١٩٦٢	١١٩٦٦٢	٢٢٥٨	٧٧٦٦
میوجات وغیره	٩٨٣٥٣	٦٠٩٨	٥٦٥٠٢	٤٦٤٢٢	٥١٧٠٩	٣٠٨٥٤
پوست وچرم	١٣٧٨٨	١٧٩٤٣	١٤٠١٩	١٧٧٧٥	١٩٤١٦	٨٨٩٥
روغن	٣٥٠٨٨	٢٤٩٠٠	٢٢٠٠٨٦	١٧٠٤٢	١٩٤٧٥	٢٤٤٤٤
پشم خاوساخته شده	١٥٠٢٣	١٢٩٠٨	١١٩٢٧	١٣٩٦١	١١٤٤٥	١٧٠٠٣

ب-واردات:

نخ پنبه	٥٢١٥	٦٠٨٤	٨٦٧٤	١١٥٣٠	١١٠٨٨	٦٥٣٧
مسنوجات نصی	٤٣٠٩٧٨	٢٧٥٢٣٥	١٥١٤٠٠	١٧٢٤٨٨	١٤٥٠٨٢	٢٠٣٤٤٤
مواد رنگ آمیزی	١٠٥٥٢	٩٠٠٤	١٥٢١٨	١٧٨٢٣	١٥٥١٢	٦٩٨٦
چرم	١٤٤٣٣	١٠٤٤٦	٧٥٩٩	١٥٢١٥	٥٨٠٠	٣٩١٤
برنج آهن ومس	١٤٩٤٥	١٢٤٠٤	١١٤٢١	١١٩٨٨	٢٣٢٠٩	٧٠٢٦
شکر	١٥٠٥٥	١٥٧١٤	١٠٢٢٨	٨١٩٥	١٠٥٦٩	٨٢٧٢
چای	٩٩٨٧٤	٦١١١٢	٤٥٠٩٧	٢٧١٢٩	٣٥٧٧٠	١٥٨٦٠

وضعیت عمومی تجارت افغانستان و هند در ایام سلطنت امیر حبیب الله خان

صادرات به لك روپیه کلداری				واردات به لك روپیه کلداری		
سنه	١٢٨١	١٢٨٢	١٢٨٣		١٢٨١	١٢٨٢	١٢٨٣
مواشی	٣١٣١	٢٣٦١	٣٣٣٩	پنبه خام	١٢٧٦	١٢٤٩	٧٦٠
سایر حیوانات	٣٦٦٦	٢٤٤١	٣٨٣٨	نخ خارجی	٣٥٦٨	٣٢٥٨	٢٨٢٨
ادویه یونانی	٢٤٠١	٢٣٩٨	٢٠٧٢	نخ هندی	٢٦١١	٢٥١٣	٣٣٣٠
میوه وسبزیجات	٣٧٦٩	٢٨٥٩	٣١٠١	منسوجات خارجی	١٧٨٥٧	١٥٥٢٨	١٥٠٣١

حبوبات	١٣٧٧٣	١٦٣٦٤	١٤٩٧٨ «	منسوجات هندی	٦٤٣٧	٥٢٦٠	٦٤٣٤
پوست وشاخ	٢٦٧٠	٢٦٤٩	٣٥٤١	حبوبات	١٠٣٥	١٨٦٥	١٧٣٩
خوراکه یاب	٨٢٧٨	٥٣٠٩	٦٤٠٥	برنج مس آهن	٣٣١٠	٢٥٢٧	٣٠٤٢
چای	١٥٠٢	١٧٦٢	٢٢٠٦	تیل باب	١٣١٢	١١٣٤	١٣٥٠
تخمیانه جات	٥٣٢٨	٣٩٩٧	٣٤٨٠	خوراکه باب	٢١٤٧	٢٠٤٩	١٩٤٣
ابریشم	٢٥٦٩	٢٠١٠	١٧٤٤	نمك	٤٣١٤	٣١٤٢	٣١٤٦
مساله جات	١٣٨٦	٢٠٢٥	١٧١٧	پارچه های ابریشمی	١١٢٤	٩٥٤	٨٢٢
چوب ودستك	٧٤٦٠	٨٦٣١	١٢٢٣٥	مساله جات	١٦٦٩	١٦٧٦	١٢٠٤
پشم خاك	٣٢٩٢	٢٣٩٩	٢٧٠٥	شکر	٣٢٢٠	٢٥٠٤	٢٧٠٤
مسنو جات پشمی	١٤١٩	٩٤٧	١١١٦	چای	١٢٢٠	١١٧٣	٢٠٦٩
				تنباکو	١٢٨٢	١٠١٦	١٦١٠

قبل ازچهل سال دروازه‌های تجارتی افغانستان مسدود بودو با بازارهای تجارتی ارتباطی نداشت دادوستد تجارتی با خارج فقط منحصر همان چند شهری بود که به سرحدات هندوروسیه نزدیك بود. افغانستان نسبت برعدم راهای مواصلات نمیتوانست مواد مهم پیداوار داخلی بخارج بفرستد ونه مواد مهمی ازخارج بداخل وارد نماید.

در۱۲۹۲ حجم صادرات سی ملیون‌وحجم واردات ۲۹ملیون‌وششصدهزار افغانی بود. دراوایل جنگ عمومی اول به‌علت ترقی قیمت مواد خام درخارج صادرات به٤۱ ملیون افزایش‌وواردات به۲۵ ملیون تنزیل یافت و در اواخر جنگ عمومی اول هر دو بصورت مدهشی تنزیل کردولی درسال۱۲۹۳ تا ۱۲۹۶ به‌نسبت‌افزونی صادرات وکمی واردات طلا درافغانستان‌زیاد واردمیشد .چنانچه‌قیمت‌یك پوند طلا در ۱۲۹۲ معادل به۳۰ کابلی بود تا۱۲۹٦ - ۱۲۹۸ به۱۹ کابلی تنزیل یافت .

پس‌از استقلال : بعداز۱۲۹۷افغانستان به‌حریت‌وآزادی تام خویش‌نایل شددرمهمترین پایتخت های اروپا وآسیا ازقبیل ماسکو لندن - برلین- روما-انقره وتهران‌نمایندگان خودرافرستادو کمال احترام ورعایت‌رادر بارهٔ‌فرستادگان‌دول‌منظورداشت. با امپراتوری برطانیه‌در پیمان برقراری‌روابط‌همسایگی تاریخی ۲۲نومبر۱۹۲۱(۱۲۹۹)-۱۳۰۰موافقه بعمل آمد تا برای میثاق تجارتی باضمایم آن درموردترتیب ترانزیت و عرضه مال‌التجاره از برطانیه ومستعمرات بودومینیونهای آن با افغانستان بامضارسید درمیثاق تاریخی ۲۸ اپریل ۱۹۲۲ (۱۳۰۰-۱۳۰۱) راجع به‌روابط دیپلوماسی وتجارتی با فرانسه چنین تصریح شد :

«تازمان امضای‌معاهدهٔ تجارت موسسه تجارتی اتباع‌کشور های متعاهد درخاك یك‌دیگر تحت‌صیانت حکومات‌متبوعه‌از آزادی کامل تجارتی‌بهره مند خواهند بود . »

دراواسط سال ۱۳۰۳ سفیر اتحاد جماهیر شوروی وارد کابل شد ودر هنگام‌تقدیم اعمادنامه‌خویش آرزوی یك معاهده تجارتی رااظهار داشت‌که‌ازطرف‌دولت وقت قبول گردید .درمعاهده منعقدهٔ پنجان درباب ترانزیت آزاد وبی‌محصول حسن‌نیت بین دوکشورتولیدشد :وتجارت افغانستان باهمسایهٔ‌شمال‌آن نیز توسعه یافت.تجار افغانی‌درایندوقت به‌پیمانه کافی قادر به صدور پیداوار وطنی خود شدند .چنانچه هنگام سفر اعلیحضرت شاه‌مخلوع در اتحاد جماهیرشوروی‌سوسیالستی‌ازطرف‌یکی‌ازاعضای هیات‌مدیرهٔ شورایعالی واختصاری بنام‌علی (آرالوف)که رئیس‌اطاق تجارت‌شرق‌درمسکوهم‌بود رساله‌ی‌نشرو اظهار کرد که‌قیمت‌حمل مال‌التجاره‌ازافغانستان به‌اتحاد شوروی‌فیصد۸۱ وفروش اتحاد شوروی‌با افغانستان فیصد(٥٤) نسبت به‌سال۱۹۲٦زیاد شده است .

باساس پیمان‌مودت ۳مارچ ۱۹۳٦(۱۳۳۵) مذاکرات برای‌موافقات مخصوصی بالخاصه موافقت اقتصادی باجرمنی صورت گرفت‌وباثر آن‌شرکتی بنام (کمپنی المان‌وافغان) تاسیس گردید. آلات و ادوات فلاحت‌وارد افغانستان‌شد. برای استخراج معدن‌یاقوت بدخشان ومعادن زغال درمغرب‌کشور کمپانی تشکیل‌شد و بتاریخ ۱۸ماه‌می ۱۹۲۸قرارداد فروش ۳۱۰۰ کیلوگرام‌سنگ‌لاجورد بین‌بناغلی شیراحمد رئیس‌شورای دولتی‌و (اوتواولریس‌ابدار) نمایندهٔ‌شرکت‌سنگ‌لاجورد برای۳سال دربرلین‌بامضاء رسید.

درپیمان‌مودت ۳نومبر ۱۹۲۷(۱۳۰٦)راجع بامضای‌یك معاهده تجارتی باپولیند، در پیمان مودت ۱۰می‌۱۹۲۸ (۱۳۰۷) برای‌آغاز مذاکرات جهت‌معاهدات تجارتی‌واقتصادی به‌مصر-درپیمان مودت ۱۷ جولائی ۱۹۲۸(۱۳۰۷) جهت‌مذاکره برای‌معاهده تجارتی بافنلیند-درپیمان‌مودت‌و تجارتی ۱۷فروری ۱۹۲۸ (۱۳۰۷) راجع‌به تسهیلات وآزادی امور تجارتی باسویزرلیند (سویس)ودر پیمان مودت وتعاون ۲۵می ۱۹۲۸(۱۳۰۷) دراطراف پیش‌آمد معاملات‌واتباع‌دو کشور موافقه بعمل آمد ولی‌عدم توجه به سیاست داخلی وفقدان امنیت درمملکت‌تمام ریفورم‌هاواقداماتراعقیم‌ساخت‌وکمپنی‌های‌خارجی درافغانستان مواجه به مشکلات شدند.

چون‌حکومت سعی‌داشت طبق‌اصول مرکانتیل هرطور باشد بیلانس‌تجارت خودرا توازن بخشد که‌این امرسبب محدودیت فعالیت‌اقتصادی گردید. گذشته‌از آن‌توجه داشت تابیلانس تجارت همواره اکتیف باشد (طاقت‌داشته باشد) مگرازسبب‌که احتیاج بوارد نمودن تولیدات صنعتی‌ممالك اروپائی (اموال سرمایه‌وی) جهت‌عملی ساختن‌پلانها درافغانستان ازحدزیاد بود وازطرف دیگر اموال صادراتی مملکت ارزش‌آن‌را نداشت تابتواند ارزش‌واردات راتکافو نماید کوشش حکومت بجائی نرسید. محصولات گمرك باهم‌تفاوت زیادداشت:چنانچه محصول‌گمرك صادرات انارقندهاری که جنسیت آن خوب بود هشتادفیصد درمقابل انارترکستان وبدخشان ازیك فیصد تجاوز نمینمود.

تمام‌این‌قیودات روز بروز به‌توسعه عملیات قاچاقی افزود.

پوست‌قره‌قل وقالین افغانی دربازار لندن‌نسبت ببازار کابل نازل ترعرضه میشد.چون در آن وقت بانك وجودنداشت تمرکز‌تجارت خارجی‌نیز غیرممکن بود.

چندشرکتی هم‌ازقبیل شرکت‌اتحادیه امانیه-ثمروافغان که‌عرض‌وجود نموده بود بزودی منحل‌شد.

درآن‌زمان محصولات گمرکی درداخل مملکت‌نیز معمول بود که‌این‌خود وحدت اقتصادی‌وطن‌مارا زیان‌مند میساخت.

آغاز نهضت‌های اقتصادی

درسال۱۳۰۸ افغانستان بدست‌فرزند مجاهد ونامی‌وطن اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید (رح) از بحران نجات یافت - ولی دربن وقت که تمام دارائی مملکت در اثر بحران سال ۱۳۰۷، ازبین رفته بود - افغانستان برعلاوه سائر مشکلات داخلی وخارجی مشکلات وموانع اقتصادی زیادی نیز درپیش داشت تجارت خارجی بصورت منظم وبه پیمانه کافی که از آن احتیاج اسعاری مملکت تامین میشد جریان نداشت.

تجارت داخلی (۱) افغانستان نیز نسبت به عدم راهای مواصلات وسعت نیافته بود،تجارت عمده

---

(۱) تجارت‌داخلی افغانستان را تجارت میوه جات - غله- پوست- قالین- کرك - نمد- قاقمه- الچه- بشرویه -مصنوعات پتی وبرك تشکیل میداد. کابل- قندهار- مزارشریف- جلال آباد- گردیز- فراه- هرات ومیمنه از جمله مهمترین بازار های داخلی کشور بشمار میرود. غله کابل وصفحات شمال - حیوانات ترکستان افغانی- الچه- بشرویه - کرك‌وقالین هرات - میمنه وقطغن- میوه قندهار- پروان- برك‌وگلیم هزاره جات وپنجشیر واحجار قیمتی قندهار، بین این بازار ها تبادله میگردید.

توسط تجار انفرادی صورت میگرفت.مال التجاره مطابق رسوم باستانی کشور در (سرایها) اجتماع نموده وهر تاجر مراجعین محدود ومخصوص به خود داشت. اقوام جت ،شیخ محمدی ومو هانی ها - پارچه باب،تار، سوزن وسامان توالت و چینی باب وبعضی محصولات داخلی را ازسرای هاخریداری نموده خانه به خانه عرضه میکردند واهالی دهات به ناچار ازین ناحیه رفع احتیاج نمودند.

محل فروش غله که معمولاً بنام مندوی آرد « مندوی میوه،مشهور است باچند سرای مسگری- آهنگری مهمترین بازار عرضه مال التجاره کابل را تشکیل میداد. علاوتاً تجار از مکلفیت های اجتماعی واقتصادی خود بی خبر بودند و قانون مکمل تجارت که حاوی کلیه مطالب تجارت داخلی وخارجی باشد وجودنداشت. ارزش پول افغانی روزوبروز تنزیل نموده واردات اجناس بی لزوم،زیاده شده میرفت.

درین‌وقت‌حکومت‌نه‌تنها روابطخارجی کشور راحفظ کرد،بلکه برتوسعه آن صرف مساعی نمود چنانچه درپیمان تجارتی ۱۹ نومبر ۱۹۳۰ (۱۳۰۹) باجاپان موافقه بعمل آمد تا برای یك معاهده تجارتی مذاکراتی بعمل آرند. تمرکز سرمایه وتاسیس شرکتها برای جلو گیری آن اوضاع ناگوار اقتصادی وتامین تعهدات بین المللی ورفع مشکلات - بتاریخ ۲جدی ۱۳۰۹ برای اولین بار موسسه بنام شرکت سهامی به سرمایه پنج ملیون‌افغانی تشکیل شد وازین سرمایه‌مبلغی هم برایقرضه‌وکریدیت تجارتی تعین‌گردید. اماعدم‌اسعار تجار وسرمایه‌داران باینگونه موسسات منظور اساسی را تا مین‌کرده نتوانست ریاست عمومی اطاقهای تجارت در سال ۱۳۱۰ برای تامین شخصیت حقوقی موسسات تجارتی و مجلس آن بحیث مشاور بصیر از طبقه‌تجار درچوکات اقتصادی دولت تشکیل ومتعاقباًدر سال ۱۳۱۱ پلان مفصل تغیر سیستم تجارت داخلی وخارجی وضع گردید وبه ثور ۱۳۱۲ بانك ملی بحیث اولین شرکت سهام‌درافغانستان بوجود آمد.

حکومت برای جلب اطمینان طبقه تجار وسرمایه دار وتثبیت امنیت حقوقی در امتیاز نامه بانك که بتصویب تاریخی ۲۸ سنبله ۱۳۱۱ مجلس عالی وزراءوصحه ملوکانه رسید،مانند مقررات بانکداری سایر ممالك جهان و تفتیش معلوم کردن دارائی اشخاصی راکه بانك بحساب جاری یاامانت میگذارند،ممنوع‌ومحفوظ قرارداده وبایں‌اساس بنیان تقویه‌سرمایه ومرکز سرمایه های ملی - برای عملی شدن پروژه های زراعتی وصناعتی بلند بردن سطح زندگی مردم گذاشته شده،دولت برای تمرکزسرمایه‌ومحافظت شرکت ها ازهیچ گونه مساعدت دریغ ننموده انحصار تورید - قند- شکر- پطرول‌وتورید موتر وپرزه‌های آن رانیز بطوریکه صادرات مملکت توسعه یابد،بشرکت ها اعطاء نمود.چنانچه شرکت پشتون قند هار که بهاداره امتیاز قند وشکر آنولایت اظهار تمایل نموده بود این امتیاز را بنظریه‌وتصویب حکومتی حاصل‌وطبق ماده (۱۵) امتیاز نامه اصولاً هر شرکت یاتجار وطنی که شرایط بهتری نسبت به‌لایحه امتیاز بحکومت تقدیم مینمودو در صورت‌عدم قبول شرکت سهامی دولت حق واختیار داشت که امتیاز را به‌آنها اعطاء نماید ولی برای خریداری های دوایر دولتی ابتداء اداره مخصوص، بنام ریاست مبایعات وبعد تحت‌ریاست‌لوازم در وزارت دفاع ملی وریاست تهیه دروزارت مالیه تشکیل وبرای اداره سائر اموالیکه جز و امتیاز شرکت اسهام(با نکملی) بودموسسات جداگانه تاسیس‌شدوهمچنین برای انجام امور مالی و خزانه داری دولت وتنظیم دوران‌پولی‌درابتدای سال ۱۳۱۸ بانك مرکزی (دافغانستان بانك) تشکیل وسرمایه دولت ازبانك ملی بادافغانستان بانك

انتقال یافت و بانك ملی بصورت یك تشبث کامل افزودی درآمد باآنهم چون تجار انفرادی بیشتر به تاسیس شرکت های وارداتی رغبت داشتند وبه موسساتیکه مرام آن توسعه تولیدات و افزودی حجم صادرات بود کمتر تمایل نشان میدادند بنا بران بانك وتصدیهای دولتی برای تقویه صادرات وتنزیل نرخ تکتانه وتظیم دوران پولی مجاهده نموده چنانچه بانك مرکزی مجموعاً به حدود ۲۱ /۳۱۹ ۰۲۰ ۵۶۵ افغانی (۴۰۰۰۰) دالر که این مبلغ تخمیناً معادل ۳۶ تمام نوت های متدا وله دا فغانستان بانك میشود ـ بانك ملی(۵۱۰۹۵۳۹۳) افغانی ـ بانك زراعی ۰۵/ ۱۲ ملیون افغانی پشتنی تجارتی بانك یک ملیون و بانك رهنی وتعمیراتی در حدود سه ملیون افغانی را بموسسات مشترك شدند .

ازشروع نهضت تجارتی تا کنون (۳۵۰) شرکت تاسیس گردید وبعد ازجنگ عمومی دوم بعضی ازین شرکت ها منحل وبعضی باهم ائتلاف نموده موسسه واحدی رابوجود آوردند:

شرکت های عمده که تاکنون برحال وداخل فعالیت میباشند :

اسم شرکت	موضوع تجارت	سال تاسیس	سرمایه ابتدائی
شرکت سهام بانک ملی	پول	۱۳۰۹	۶۰۰۰۰۰۰۰
« پشتون قندهار	تجارت صادرات میوه و دیگر مواد	۱۳۱۳	۲۸۲۷۰۰۰
« اتحادیه پنبه شمالی	صادرات پخته واردات فابریکه صابون	۱۳۱۴	۴۹۶۸۶۰۵۸
«وطن قندهار پشمینه بافی	پشمینه بافی	۱۳۱۵	۲۹۹۴۰۰۰
«نساجی پلخمری	واردات ماشین نساجی	۱۳۱۵	۷۰۶۲۵۶۲۲۸۲
قند وپترول	انحصار قند وشکر پترول وتعمیر فابریکات	۱۳۱۷	۳۰۰۰۰۰۰۰
شرکت انحصار موتر	انحصار واردات موتر	۱۳۱۷	۹۲۲۶۰۰۰
« قره قل	«قره قل	»	۴۴۱۳۵۰۰۰
«برق	تعمیرات فابریکه برق و کنترول	۱۳۱۹	۱۷۴۷۰۰۰۰
«نساجی	«وتاسیس فابریکه نساجی	»	۶۵۷۹۸۴۱۹
« گوگردسازی	شرکت صنعتی گوگرد	۱۳۱۹	۱۲۰۰۰۰۰۰
«حجاری ونجاری	تهیه موبل سامان چوبی وسنگی وغیره «		۳۰۰۰۰۰۰
« سهامی اقتصاد	« منسوجات پشمی	»	۴۸۰۰۰۰۰
بوت دوزی	» » » »	»	۱۶۳۵۵۸۵۵۲
«سرویس کابل	» » » »	»	۸۵۹۴۰۰۰
«ویسا	انحصاری صادرات ودیگر مواد	۱۳۲۰	۵۴۵۷۰۰۰
« صادرات پشم	صادراتی پشم	»	۲۱۳۷۵۰۰
«زابل	صادرات واردات	۱۳۲۱	۱۰۲۷۰۰۰
«اقبال درکابل	» » »	»	۲۰۰۰۰۰۰۰
دستوری شرکت	» » »	»	۲۰۰۰۰۰۰
شرکت ننگرها رهیرمند	« » »	»	۱۷۸۸۰۰۰

اسم شرکت	موضوع تجارت	سال تاسیس	سرمایه ابتدائی
شرکت شعاع	صادرات واردات	« ۱۳۲۱	۱۰۰۰۰۰۰
« صباح	« «	« «	۷۲۳۰۰۰
« پشتون پوابی مزار شریف	« «	« «	۱۰۷۷۴۰۰۰
« تاسر قندوز	« «	« «	۱۰۰۰۰۰۰۰
« مسلخ	تورید یخ و نگهبانی گوشت	۱۳۲۶	۱۸۲۰۰۰
« اقبال	« «	« «	۲۵۰۰۰۰۰
تضامنی ایماق و پسران	« «	« «	۱۰۰۰۰۰
« اتحادیه مزار شریف	« «	« «	۵۰۰۰۰۰۰
شرکت اتحادیه بلخ	« «	« «	۲۳۱۱۶۰۰۰
« واردات رخت مزار شریف	واردات رخت و صادرات	«	۱۵۰۰۰۰۰۰
« چوب مشرقی	تولید چوب	«	۳۰۰۰۰۰۰
« حمل نقل سرویس قندهار	حمل نقل قندهار وغیره	«	۳۴۸۴۰۰۰۰
« چرم صفا سنگ چارگ مزار شریف	صادرات پوست و تورید اموال	۱۳۲۹	۲۱۳۸۰۰۰
« شرکت سهامی پروان کابل	صادرات واردات	«	۱۵۰۰۰۰
« کوپراتیف ماسورین	« «	«	۲۰۰۰۰۰۰۰
« کمپنی زیمینس امیتد	« سامان برق	«	۲۷۶۱۵۰۰
« سمنت سازی	تولید سمنت	۱۳۳۲	۳۰۰۰۰۰۰۰۰
« موسسه صناعتی بغلان	« بوت	«	۳۰۰۰۰۰
« کلمو	« روده	۱۳۳۳	۳۰۰۰۰۰۰
« دوبریو شرکت	صادرات پشم	۱۳۳۴	۶۰۰۰۰۰۰
« پشتنی بانك	بانك داری	«	۱۲۰۰۰۰۰۰۰
ترانسپورت مزار شریف	امور ترانسپورتی	«	۲۴۰۰۰۰۰
شرکت ترانزیت بارچالانی	بارچالانی و ترانزیتی	«	۱۵۰۰۰۰۰
« صادرات قالین	صادرات قالین	«	۱۵۰۰۰۰۰۰
دبوتو سهامی شرکت	صادرات بته‌های نباتی	«	۳۰۰۰۰۰۰
شرکت زغر و کنجد	« زغر و کنجد	«	۲۰۰۰۰۰۰
« حبوبات مزار شریف	« حبوبات	«	۲۵۰۰۰۰۰
سین غر ترانسپورت	امور ترانسپورتی	«	۳۰۰۰۰۰۰
هیرمند ترانسورت	« «	«	۲۴۰۰۰۰۰
دار یوب ترانصپورت	« «	«	۲۴۰۰۰۰۰
شرکت مرست ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۱۳۳۴	۳۰۰۰۰۰۰
« دسند	« «	۱۳۳۴	۲۴۰۰۰۰۰
« میمنه	« « «	۱۳۳۴	۳۰۰۰۰۰۰
« توکل	« « «	۱۳۳۴	۳۰۰۰۰۰۰

شرکت رنا	ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۱۳۳٤	۲٤۰۰۰۰۰
« اورغر	«	« «	۱۳۳٤	۳۰۰۰۰۰۰
« امید	«	« «	۱۳۳٤	۲٤۰۰۰۰۰
« صابر	«	« «	۱۳۳٤	۲٤۰۰۰۰۰
« شمالی	«	« «	۱۳۳٤	۳۰۰۰۰۰۰
« مندهید	«	« «	۱۳۳٤	۲٤۰۰۰۰۰
« آریانا هوائی شرکت		امور طیاره	۱۳۳٤	۸۰۰۰۰۰ دالر
« کوپراتیف زراعتی استالف		توسعه زراعت	۱۳۳٤	۳۰۰۰۰۰ افغانی
« حیدر لمتد		صادرات وواردات	۱۳۳٤	۲۰۰۰۰۰
« ماشینکاران پخته مزارشریف		جین و پرس پخته	۱۳۳۵	۱۵۰۰۰۰۰۰
« احمدشاهی		صادرات و واردات	۱۳۳۵	۵۰۰۰۰۰۰
« دسهامی تعمیرات		امور تعمیراتی	۱۳۳۵	۳۰۰۰۰۰۰
« چینی سازی قندوز		تولید چینی	۱۳۳۵	۳۳٦٦۵۹۲
« د کرهنی اولاسی صنایعو بانک		امور بانک داری و زراعت	۱۳۳۵	۱۵۰۰۰۰۰۰۰
« پروان	ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۱۳۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« پامیر	«	« «	۱۳۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« منگل	«	« «	۱۳۳۵	۸٤۰۰۰۰۰
« وطن یار	«	« «	۱۳۳۵	۲٦٤۰۰۰۰
« افغان	«	« «	۱۳۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« ننگرهار	«	« «	۱۳۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« سلطان عزیز	«	« «	۱۳۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« محصلین	«	« «	۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« سمنگان	«	« «	۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« افریدی	«	« «	۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« سیدکرم	«	« «	۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
شرکت کابل	ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« شنوار	ترانسپورت	« «	۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« قاری	«	« «	۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« امین	«	« «	۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« جنوبی	«	« «	۳۵	۲٤۰۰۰۰۰
« صناعتی میمنه واندخوی		تجارت پیداوار وطن و کمک به صنعت گران	۳۵	۱۰۰۰۰۰۰
« دستی مشرقی		صنعت بافندگی	۳۵	۵۰۰۰۰۰۰

بانک رهنی وتعمیراتی	بانکداری وامور تعمیراتی	۳۵	۶۰۰۰۰۰۰
شرکت سهامی ودان	تورید چای وصادرات	۳۵	۱۲۰۰۰۰۰۰
تخنیکی رفقای مزارشریف	جین وپرس	۳۵	۱۵۰۰۰۰
کوپراتیف مالداری قره‌قل	معاونت بمالدارا ن قر قل	۳۵	۴۵۶۰۴۲۵
کاپیسا ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۳۵	۳۵۱۰۰۰۰
صناعتی امین لمیتد	صنعت کوچك وغیره	۳۵	۵۰۰۰۰۰۰
دملگر و لمتد	صادرات واردات	۳۶	۱۲۰۰۰۰۰۰
شرکت صناعتی مزارشریف	جین وپرس وغیره	۳۶	۱۵۰۰۰۰۰
رویان ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۳۶	۲۴۰۰۰۰۰
قطغن «	« «	۳۶	۵۰۰۰۰۰۰
کوپراتیف چوب مشرقی	توسعه جنگلات وتورید ماشین اره	۳۶	۱۰۰۰۰۰۰
کریمی ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۳۶	۸۰۰۰۰۰
دبوتاره اوداوشرکت	صنایع دستی	۳۶	
داحمدشاهی ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۳۶	۲۴۰۰۰۰۰
دکو ریتقر ندارد	«	۳۶	۲۴۰۰۰۰۰
شیشه وچینی سازی جنگلك	تولید شیشه وچینی	۳۶	
دابراهیمی ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۳۶	۳۲۰۰۰۰۰
داعرابو سهامی شرکت میمنه	وارداتو صادرات	۳۶	۲۵۰۰۰۰۰
احمد آباد ترنسپورت	امور ترانسپورتی	۳۶	۲۲۰۰۰۰۰
احمد ندائی ترانسپورت	« «	۳۶	۲۴۰۰۰۰۰
کمال ترانسپو ر ت	« «	۳۶	۲۴۰۰۰۰۰
دستگاه خیاطی البسه	دوخت البسه	۳۶	۶۰۰۰۰
شرکت یووالی مشرقی	صادرات وواردات	۳۷	
اقبال ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۳۷	۲۶۰۰۰۰۰
دترین ترانسپورت	« «	۳۷	۲۵۲۰۰۰۰
صناعتی امید لتمد	جین پرس	۳۵	۵۰۰۰۰۰۰
ابریشم بافی اقچه	ابریشم ـ سند نخ وغیره بافی	۳۵	۱۰۰۰۰۰
صنایع دستی استالف	بافندگی	۳۵	۱۰۰۰۰۰۰
شرکت میوه قندهار	صادرات تازه وخشك	۳۴	۷۵۰۰۰۰۰
موسسه افضلی	مالداری مرغداری فروش لبنیات	۳۴	۱۰۰۰۰۰
اتحادیه زراعتی بغلان	شق زراعت وصناعت مالداری		
علی خیل ترانسپورت	امور ترانسپورتی	۳۵	۲۵۰۰۰۰۰
مزارشریف «	« «	۳۴	۲۴۰۰۰۰۰
خیبر ترانسپورت	« « «	۳۴	۲۴۰۰۰۰۰

دافغانستان بانك	امور بانکی		۱۲۰۰۰۰۰۰۰
مرستون	خیریه	۳۳	
شرکت پت	صادرات پت	۳۵	۵۰۰۰۰۰۰
موسسه محمد عتیق بغلان	تولید برق	۳۰	۵۰۰۰۰۰
« حاجی محمد حسین قندهاری	« «	۳۰	۱۰۰۰۰۰۰
فابریکه پیله‌وری بغلان	تربیه پیله‌وری وتولید ابریشم	۳۰	۵۰۰۰۰۰۰
شرکت بادی سازی سرویس	ساختن بادی موترهای سرویس	۳۱	۴۱۰۴۰۰۰
فابریکه برق سروبی	تولید برق	۳۱	۲۴۰۰۰۰۰۰۰
شرکت صنعتی میمنه	رنگ آمیزی منسوجات	۳۱	۱۰۰۰۰۰۰
« « مختارزاده	« « «	۳۱	۲۰۰۰۰۰
موسسه صناعتی عبدالغفار ومحمد صدیق	ترمیم موتر	۳۱	۱۰۰۰۰۰
« « احمد موسی	پرس	۳۱	۳۰۰۰۰۰
« « سید انور واحمد جان	ولدنگ کاری رنگ‌مالی	۳۲	۱۰۰۰۰۰
« « سید اسلام	ترمیم موتر وآلات تخنیکی	۳۲	۱۶۵۰۰۰
« اتحادیه بوت‌دوزی	ساختن انواع مختلف بوت	۳۲	۳۰۰۰۰۰
مطبعه صنعتی ملی	چاپ نمودن انواع اوراق فوری	۳۲	۱۵۰۰۰۰
موسسه حاجی عبدالقادر	تولید ابریشم ومنسوجات ابریشم	۳۳	۱۰۰۰۰۰
موسسه تیل کشی وصابون سازی	تولید انواع مختلف صابون وتیل		۵۰۰۰۰۰
موسسه اقبال وعبدالحمید	تولید اموال مختلف سروبی	۳۳	۱۵۰۰۰۰۰
« چرم گری حیدر لمتد	تولید انواع چرم	«	۲۰۰۰۰۰۰
« روغنیات تعمیراتی	تولید مواد روغنیات تعمیراتی	«	۱۵۰۰۰۰
« اطمینان		«	۱۰۰۰۰۰
« شرکت سهامی منیر	ترمیم موتر وآلات تخنیکی	۳۴	۱۰۰۰۰۰
« موسسهٔ تخنیکی حاجی عبداله	« « «	«	۳۰۰۰۰۰
« صنعتی حسین زاده	تولید جراب بنیان	«	۱۰۰۰۰۰۰
« پاکیزه	شست‌شو واتوکاری البسه	«	۲۰۰۰۰۰
« عطریات کهسار	تولیدات عطر وکریم‌های مختلف	«	۳۰۰۰۰
« تخنیکی رفقا	ترمیم پرزه‌جات موتر وغیره	«	۱۵۰۰۰۰
« تیل کشی عبدالعلی	تولید تیل‌ها از حبوبات وطنی	«	۲۸۰۰۰۰
« پلاستکی	هرقسم سامان پلاستکی وغیره	«	۱۰۰۰۰۰
« روغن کشی حبوبات	روغنیات حبوبات وطنی	«	۱۰۰۰۰۰

موسسهٔ مصنوعات کیمیاوی	عطریات-کریم روی پودر وغیره	۳۵	۳۰۰۰۰
« حاجی موسی	آرد و استخراج تیل از حبوبات وطنی	«	۱۰۰۰۰۰
« صناعتی توفیق	منسوجات نخی وغیره	«	۱۰۰۰۰۰
« تخنیکی نیاز	ترمیم ماشین های تخنیکی وغیره	«	۳۰۰۰۰۰
« د صالح ورکشاپ	ترمیم آلات وادوات برق وغیره	«	۷۰۰۰۰
« صابون سازی و تیل کشی و روغنیات	وصابون وغیره	«	۳۰۰۰۰۰
« شاکر چینی سازی	هر قبیل سامان چینی	«	۷۷۰۰۰۰۰
« شرکت گلان ومحمد اسلم	آرد و تیل کشی	«	۱۰۰۰۰۰
« د گل محمد حجاری شرکت	حجاری	«	۱۵۰۰۰۰
د عبدالمجید موبل سازی	موبل سازی ونجاری	«	۲۰۰۰۰۰
موسسه طباعتی علی عبدالواحد	طباعتی	«	۸۰۰۰۰۰
« صنعتی رفأ ظهورشاه	خیاطی بافت بنیان جاکت وغیره	«	۸۰۰۰۰
مطبعه صنعتی خوشحال ختك	طباعتی	«	۹۳۸۲۵۲/۱۶
موسسه سینما نسوان لیسه	خیاطی بافت خامك دوزی وغیره	«	۲۰۰۰۰
شرکت امین محمد	جین پرس وغیره	«	۵۰۰۰۰۰۰
موسسه کوچك صنعتی وتزئینات	صنعتی	«	۳۰۰۰۰۰
دیلمی ورونوموسسه	ولدنگ کاری وخرادی	۳٦	٤۰۰۰۰۰۰
دسخی محمد موسسه	حقیقت صنعتی	«	٤۰۰۰۰۰۰
موسسه سپرژمی	کارهای دستی وخیاطی	«	۸۰۰۰۰
موسسه صنایع کوچك	ساختن پلاستکی وپالستی	«	۲۰۰۰۰۰
موسسه تضامنی	تولید رنگ های تعمیراتی	«	۱۰۰۰۰۰
موسسه رخت شوئی وتاب کاری تا به	رخت شوئی تا به کاری	«	۲۰۰۰۰۰
دشرقی چاروسهامی شرکت	کارهای دستی شرقی	«	۵۰۰۰۰۰۰
ورکشاپ دین محمد جان محمد	خرادی وولدنگ کاری	«	۲۰۰۰۰۰
تخنیکی حسین زاده	ترمیم آلات وادوات تخنیکی	۳٤	۱۰۰۰۰۰۰
موسسه واد نگکاری وارهچوب	ولدنگ ورنگ موتر	۳٦	۵۰۰۰۰۰
ریاست تجارتی معارف	نجاری خیاطی کاشی سازی	۳٦	۱۱۳۱۸۸۰
ورکشاپ حمل ونقل	ترمیم موتر وغیره	۳٦	۲۰۰۰۰۰۰
«متعلقه ترانسپورت	« « «	۳٦	۲۵۰۰۰۰
موسسه تخنیکی برادران	« « «	۳٦	۵۰۰۰۰۰
برق فراه	نوربرق فراه	۳٦	٦۳۰۰۰۰
شرکت پسرلی کابل	صادرات وواردات	۲۹	۱۵۰۰۰۰
« برادران مختار زاده	« «	۳۰	۱٦۲۰۰۰۰
« وگوسفندی	« پوست	۳۵	۱۰۰۰۰۰۰

مطبعه دولتی	امور طباعتی	۳۵	۳۰۰۰۰۰۰۰
شرکت هوتلها	تنظیم هوتلها	۳۳	۲۸۲۷۰۰۰

از اشتر تاهوا پیما:

چون درسابق اشتردرحمل ونقل مال التجاره رول مهمی داشت افغانستان دارای راهای باریك کاروان بوددرسال ۱۳۰٤ راه کابل وقندهار در سال ۱۳۰۷ راه هرات و قندهار بروی موترها باز گردید ـ و لی سال ۱۳۰۹ ـ اصلاح سیستم حمل و نقل نیز مورد توجه زیاد حکومت واقع شده تنها جاده های سابقه ترمیم و پل های زیادی تعمیر گردید بلکه یك سلسله سرك های نودر تمام نقاط مملکت احداث شده ومهمترین آن جاده شکاری ـ جاده عمومی کابل ـ جلال آباد وتورخم وجاده بین سپین بولدك قندهاراست .

شاهرگ حمل ونقل افغانستان رادایره نمایست که در سال ۱۳۱۰ آغاز و در سال ۱۳۱۳ تکمیل یافت این راه مهم و وسیع در حدود ۳۰۰۰ کیلو متر طول دارد . ولایت مزار شریف میمنه و قطغن را بکابل وصل ومراکز مهم تجارتی را باهم ارتباط بخشید . و باین صورت جاده گردا گرد مملکت از کابل جانب قندهار ـ فراه هرات ـ میمنه مزار شریف ـ خان آباد و دو باره بکابل امتداد یافت . بعد از جنگ عمومی دوم جاده بین قندهار وسپین بولدك بطول ٥ ـ ۱۰۳ کیلو متر وعرض ٥ ر ۸ متر احداث وصدو رور ودمال التجاره را سهل و آسان ساخت ۱۰ روزلاری باربردار فاصله بین قندهار وسپین بولدك را بدو ساعت طی میکند .

در حالیکه سابق برای پیمودن همین فاصله ٦ ساعت وقت صرف میشد .

سرك های دیگری که بطول ٥٠٠٠ کیلو متر تعمیر شده در نظر تجارت حایز اهمیت درجه دوم است وروی هم رفته اکنون در سرتا سرکشور بیش از ۱٥٠٠٠ کیلومتر سرك وجود دارد .

فعلاً برای توسعه و انکشاف سیستم حمل نقل به عملیات جدی تری دست زده است اخیراً «سروی پروژه» سالنگ تکمیل گردید .

با شکافتن هندوکش ۲۰۰ کیلو متر فاصله میان شمال وجنوب مملکت نزدیك ومشکلات ناشی از دوری راه ووجود مناطق پرخم وپیچ حوزه کابل وحوزه های شمال باصورت خوبی رفع خواهد کرد .

در ابتداسال ۳٤ براساس اصولنامه سرمایه گذاری شرکت فضائی آریانا ٥۱ فیصد ازطرف افغانستان و ٤۹ فیصدازطرف کمپنی اندیا (که بعد تر جای کمپنی اندیا راپان امریکن اشغال نمود) تاسیس شد . با طیارات نوع داکو تاکه هر یك ظرفیت ۳۰ نفر مسافر را دارد در میدا نهای هوائی داخل و خارج شروع به عملیات نمودفعلاً حمل ونقل مسافرین ومال التجاره اوکسررا انجام میدهد ودر اخیر سال ۳۵ ریاست هوائی ملکی بحیث ارگان رسمی دولت تاسیس گردید و اقدام مهم آن عقد پیمان هوا بازی ملکی با پاکستان وترکیه وقرارداد اعمار واحداث میدان هوایی بین المللی قند هار با ادارهٔ همکاری امور هوا نوردی بین المللی اضلاع متحد امریکا می باشد . محلیکه برای ساختن میدا ن بین المللی قند هار تعیین شده بفاصله ۱۸ کیلو متر بطرف جنوب شهر قندهار براه سپین بولدك واقع است وغیر از میدان فعلی قند هار می باشد این میدان نظر به موقعیت منا سبیکه دارد فاصله بین تهران و دهلی رانسبت براه هوائی کراچی ٥٠٠ میل کوتاه میسازد ویك اندازه کافی از فاصله خط فضائی دور آسیا میکاهد که در تجارت بین المللی تاثیر مهمی دارد .

در پلان انکشافی برای اصلاح، ترمیم تو سیع و قیریزی سرك مبلغ ۱۱۳٦٤۱۲ ملیون افغانی که درآن مبلغ ۳۸۸۱۳ ملیون دالرمصرف اسعاری شامل میباشد وسروی دریاها وساختمان بنادرتاشگذر ـ کلفت وقزل قلعه به مبلغ ۱ / ۲ ملیون دالر تخمین و برای آن مبلغ ٤۰۵۲۰ ملیون افغانی در پلان تخصیص داده شده و برای ساختمان میدانهای طیاره مبلغ ۲٦۷۵۹۰ ملیون افغانی تخصیص داده شده که دران جهت صرف اسعاری پروژه ۱۰۵۰۰ ملیون دالر شامل میباشد .

مقررات وکنترول اسعار:

حینکه توسعه مصارف برای پیشرفت صنایع انکشاف مملکت ـ صرف سر مایه را ایجاب نمود تقاضای اسعار خارجه زیاد و به تنزیل مسکوك افغانی فشار وارد شد. این موضوع لزوم کنترول اسعار وتثبیت قیمت پول افغانی را محسوس ساخت و در جوزای ۱۳۱۷ دولت لایحه ایرا تصویب نمود که بر اساس آن خرید وفروش اسعارخارجه وانتقال آن به خارج وکلیه معاملات اسعاری تابع شرایط مخصوصی قرار داده شد . قیمت خرید و فروش اسعار مر بوطه تصویب مجلس عالی وزرا قرار داده شد و محور عملیات اسعاری بانك ملی قرار گرفت .

منظور نظر این بودکه واردات در مقابل خود صادراتی داشته باشد وتجار واردکننده موظف شدکه پیش از تورید اجناس خارج به تصدیر تولیدات داخلی به پردازد ویا بعد از تورید اموال از خارج در ظرف مدت چار ماه در مقابل از داخل مملکت صادرات داشته باشد . یعنی عوض قمت اموال صادراتی اموال از خارج واردشود و یا اسعار به نرخ معینه ببانك فروخته شود . طرفلین اسعار مطابق مقررات لایحه با حتیاجات حقوقی ضروری مملکت از قبیل تادیه قروض ـ وارد ماشین آلات و لوازم فابریکه صناعتی خرید طلا ونقره اختصاص داده شد .

این ترتیب کنترول اسعار قایم شده نرخ پول افغانی خارج ازدایره قانون عرضه وتقاضا تثبیت و محفوظ گردید . ولی درجریان جنگ دوم به منظور فراهم نمودن تسهیلات درواردات یك کیسه آزاد (که در آن خارج از نرخ رسمی باساس قانون عرضه و تقاضا معاملات به کلداری صورت میگرفت) افتتاح شد واسعاریکه ازین کیسه به تجار داده میشد مشهور باسعار آزاد گردید . تجارموقع یافت تا اسعار صادرات را به نرخ آزاد به بانك بفروشند . ونیز برای اینکه اهالی از سبب قلت اموال وارداتی واحتکار دوچار تکلیف نشود مقدار از اسعار فروش قره قل به نرخ آزاد فروخته شد . همچنین وقتی در اثر بحران جنگ عمومی دوم فروش پوست قره قل در بازار امریکا و فروش پشم درروسیه شوروی معطل شد و ناچار اموالیکه حتی اینکه بصوت تبادله از روسیه وارد شود در مقابل اسعار ازهند وارد میشد بنا بر آن دو ثلث اسعار پنبه به نرخ آزاد به مراجعین عرضه گردید. در سال ۱۳۱۸ به صادرکنندگان قره قل اجازه داده شدکه بیست فیصد اسعار خود را خود شان مال وارد کنندو به تجار واردکننده بفروش رسانند .

باین ترتیب از سال ۱۳۱۷ تا ۱۳۲۲ معاملات اسعار توسط بانك ملی اجرا وسال بسال ذریعه یك هیأت از طرف حکومت کنترول میشد .

پس ازتکمیل تشکیل دافغانستان بانك تمام معاملات اسعاری وخرید طلاازبانك ملی بافغانستان بانك انتقال یافت و درین وقت ۸۰ فیصد اسعار قره قل مانند سابق به نرخ مستقل از تجار خریداری میشد و

راجع به ۲۰ فیصد اسعار آزاد قره‌قل و سائر اقلام صادراتی تجار مکلف بودند یا شخصاً وارد کنند و یا در صورت اسعار خود را به افغانستان بانک بفروشند . د افغانستان بانک آن را بالای تجار واردات بفروش می رساند .

از تاریخ اخیر جوزای ۱۳۲۶ نظر به قلت اجناس در اثر محدودیت های زمان جنگ در بازار رو داده بود اسعار صادرات غیر قره‌قل مشروطه‌تعهدات‌واردات آزاد گذاشته شد و هر صادر کننده اسعار خود را یامال وارد میکرد ویا بطوری میفروخت که تعهدواردات از تجار گرفته به شعبه کنترول اسعار ثبت می نمود . واسعار قره قل ۲۰ فیصد به شرایط فوق به تصرف تجار گذاشته میشد وهشتاد فیصدآن را بانک می خرید ولی ازتاریخ ۲۶ اسد ۱۳۲۸ باینطرف صدفیصد اسعار قره قل به دافغانستان بانک تحویل میشود .

بتاریخ ۲ دلو ۱۳۲۹ تعلیمات نامه کنترول اسعار برای انتظام و توازن صادرات و واردات وتثبیت پول افغانی درمقابل اسعارخارجه‌در ۲۳ماده از مجلس وزراء تصویب و بصحه اعلیحضرت معظم‌همایونی رسانیده شد‌این‌تعلیمات‌نامه‌مقرراتیرا در باره خرید وفروش اسعار اموال صادراتی «فیصدی اسعار» تعین نرخ اسعار «احتیاج اسعاری دولت» مصارف اسعاری پلانهای انکشافی موسسات ملی و در اثر روشی حقوقی‌مصرف‌اسعاری‌بعد ازاجرای‌بودجه دولت‌چگونگی‌کمیسیون‌اسعار عملیات اسعاری دافغانستان بانک وضع نمود و مطابق تبصره ماده (۸) تعلیمات نامه موصوف لایحه اجرا آت اداری وصورت دفترداری در ۲۸ ماده بتاریخ ۲۴ حمل در مجلس شورایعالی دافغانستان بانک تصویب گردید .

از سال۳۳ بانک‌مرکزی وضع‌خودرا درمورد‌کنترول اسعار که قبلاً محدود بود تا اندازه توسعه داد . اسعار پشم . پنبه وقره‌قل صد فیصد بافغانستان بانک عرضه میشود تجار قره‌قل بیست فیصد اسعار دالری خود را به نرخ بیست هشت افغانی وهشتاد فیصد آنرا به نرخ بیست افغانی وتجار پشم وپنبه ۲۰ فیصدآن را به‌نرخ‌فی‌دالر بیست افغانی‌وهشتادفیصدرا به نرخ‌فی دالر بیست‌هشت افغانی به‌دافغانستان‌بانک می‌فروشند . وبرعلاوه‌پانزده فیصدسایر اجناس صادراتی از قبیل رونده . قالین . میوه‌جات . پوست‌بزی وگوسفندی‌نیز‌ببانک‌تعلق گرفت واز هشتادوپنج فیصدباقیمانده‌آن در مقابل دادن تعهدات وارداتتجار استفاده‌می کنند .

قبل‌برین که‌حصهٔ‌قلیلی اسعاراز طرف بانک‌اخذ مقداری‌زیاد آن‌آزادبود اسعار مذکور بـراه های غیرصحیح واکثراً بواردات خارج از احتیاج عامه‌صرف وبه‌تدریج بنیهٔ مالی مملکت را ضعیف می‌ساخت واکنون مطابق‌بوضع اجتماعی وطبیعی‌اسعار صادرات به‌تدریج درپلان‌های انکشافی حکومت‌برای ترقی مملکت‌وبهبود سطح‌زندگی مردم تحت‌کنترول آمده مطابق‌به‌وضع‌عایدات برای‌توريد مایحتیاج‌مملکت اسعارمورد ضرورت داده‌می‌شود وبرای‌اینکه زمینه‌تطبیق سیستم نرخ‌واحد اسعار درآینده بوجود آید نرخ‌سه گانه اسعاربه‌دو نرخ‌بودجه‌وی (۲۰٫۲۵) افغانی فی‌دالروصناعتی (۲۸٫۳۵) افغانی فی‌دالرتعدیل شد ولزتفاوت‌آن که (۱۵۹٫۶) ملیون‌افغانی‌است . درمورد موازنه ملی‌پلان‌های انکشافی وتقویه‌سرمایه تصدی‌های دولتی وخدمات‌عامه استفاده لازمه می‌شود .

باین‌ترتیب ازسال ۱۳۲۲ تمام‌مصارف اسعارتحت‌کنترول مجلس شورای‌عالی بانک‌مرکزی وازگرفت وهیات‌عامل بانک‌موصوف مکلف‌است که‌قرار تصویب‌آن اجراآت نماید ازآن وقت درهمه گمرکات کشور شعبهٔ‌کنترول اسعار بوجودآمده وهر صادرکننده تامقداروانواع مال صادراتی خودرا دردفترآن

قیدننماید تعهداسعاری خودرا امضاءنکند٬مال‌را ازگمرك صادرکرده نمی‌تواند وهرمالیکه به جمع صادر کننده قیدمی‌شود ازآن‌حساب گرفته‌می‌شود واگرتامدت معینه حساب اسعارخودرا ازراه واردات فیصله نکند هم‌به اموال‌او اجازهٔ صدورداده‌نمی‌شود وهم‌درتحصیل‌آن اقدامات لازمه عملی می‌شود وهمچنین هر مالیکه درگمرك وارد می‌شود تاشخص‌وارد کننده صورت‌بل وبیجك‌مال‌را دردفترکنترول اسعار قید نکند مال‌خودرا ازگمرك خارج کرده نمی‌تواند .

انحصارات :

دراواسط سال۱۳۱۷ به‌منظور انکشاف تمرکزسرمایه های داخلی درراه تولیدات وحمایت تجارت داخلی درمقابل سرمایه های خارجی مانند اقدامات گذشته در موضوع اسعار توريد موتر قندوشکر مخصوصاً پطرول ازطرف دولت‌به شرکت قندوشکر داده‌شد شرکت‌تعهدکرد که‌درسال۱۳۱٤ درمقابل واردات قندوشکر فیصدهفتاد تافیصد صد مال‌التجاره صادراتی ازافغانستان خارج نماید مقصود ازانحصار این‌بود که‌خرید وتوريد جنس‌با بازار اصلی‌رابطه قایم‌شود وبدون وساطت خارجی جنس خریداری ووارد‌شود تا به قیمت ارزان‌تر به‌مصرف کننده گان‌داخلی عرضه گردد وازجانب دیگردرمقابل قندوشکر که‌جزنسبتاً مهمی‌در واردات افغانستان است صادرات نیز به‌عمل آمده باشد چون مواد انحصار جزومصرف روزانه اهالیست .

طبق‌مادهٔ (۱۳) حکومت‌حق تفتیش‌ونظردرکار شرکت‌را برای‌خود محفوظ داشت. انحصارقندوشکر درزمان جنگ‌عمومی دوم باسیستم جیزه‌بندی توزیع‌شد وازبلندرفتن زیاد قیمت جلوگیری کرد وهمچنین ازناحیهٔ شرکت قندوشکر برای‌اولین بارفابریکه قندسازی تاسیس گردید چون‌میعاد امتیازآن خاتمه یافت دولت‌چنانچه درنظر داشت تصمیم‌گرفت که‌انحصارات توسط حکومت تدویر ومنافعیکه ازین رهگذر عایدمی‌شود مستقیماً بخزانهٔ دولت تحویل وبه‌خدمات‌عامه مصرف‌شود روی این منظور ریاست انحصارات دولتی به‌سرمایه ٤۰ملیون‌افغانی تشکیل‌واز آغازسال ۱۳۳۰ به‌فعالیت شروع‌نمود عجالتاً

انحصار پطرول وشکر٬دخانیات توريد موتر ونصواردهن بریاست موصوف تفویض‌شده‌است. ازاقدامات مهم ریاست انحصارات درین‌اواخر می‌توان ساختن‌ذخایر پطرول‌را درکابل ـمزار شریف کلغت‌وهرات خواند امانسبت به‌توسعه تجارت واحتیاجات روزافزون حکومت تجویزنمود تاپروگرام توسعهٔ پطرول ازطرف ریاست موصوف عملی‌گردد وازین ناحیه درانکشاف مزید تجارت مشکلاتی درآینده رخ ندهد تاتوسعهٔ‌ذخایر جدید وسیله‌پیشرفت‌های مزید ترانسپورتی واقتصادی‌گردد چنانچه‌کار مخزن‌های‌پطرول قزل‌قلعه ، کلغت وجبل‌السراج به‌اساس پلان‌های اقتصادی شروع گردیده است .

تحدید واردات :

بنا برعلت توازن حقیقی بین صادرات وواردات مسئله‌تحدیدواردات ازنتیجه سال ۱۳۳۸ موردعذرواقع شد ابتداء کمیسیون مرکب‌از متخصصین امور اقتصادی واشخاص مجرب‌مرکز تعیین‌گردید تالست اقلامیرا که‌باید توريد آن‌ازخارج منع‌قرار داده‌شود تنظیم‌نماید کمیسیون درمیزان ۱۳۲۷ شروع‌کار کرد کمیسیون بعدازدوماه راپور خودرا راجع به‌منع توريد زاید ازصدقلم اموال وغیر ضرورت حیاتی وموعد استعمال آن‌در داخل‌تقدیم کرد وبعدازکمی تعدیلات موضوع تحدید واردات به‌تصویب دولت رسید وازابتدائی سال۱۳۳۰به موقع اجرا گذشته شد .

منظور ازاتخاذ چنین تدبیر این بود که ازحجم واردات ترتیبی کاسته شود تادربین واردات وصادرات موازنه قایم بندی بتواند ویااقلاً تفاوت بین قسمت واردات وصادرات جزئی باشد ولی اشخاصی دارای عواید بلند که تجارت باستعمال اموال لکس داشتند بهرقسمتیکه برای شان دستگیری میکرد خریداری می کردند بازار قاچاق احتکار واستفاده غیرمنصفانه گرم شد ودرنتیجه ترقی قیمت وتاثیر آن بالای دیگر اموال ازقوه اشترای تمام مستهلکین کاسته میشد وچون بروی تجربه منع اموال لوکس عملی نه گردید برای تقلیل حجم مصارفات آن درپلان انکشافی حکومت درسال ۳۴ تجویز شد تامحصول گمرکی آن بلند برده شود .

انکشاف صادرات:

تولیدات موادخام ویامواد ابتدائی منابع اساس صادرات افغانستان راتشکیل میدهد . این مواد برعلاوه اینکه احتیاجات داخل مملکت را رفع می کند . دربازارهای مختلف جهان نیزمورد تقاضای شدید است . صادرات کشور عبارت ازقره قل - میوه جات پنبه و پشم می باشد واین چارقلم عمده صادراتی که تقریباً ۸۹/۵ فیصد مجموع صادرات راتشکیل میدهد .

۱-میوه :

طبعاً افغانستان درنظر کمیت وکیفیت تولیدات میوه درجمله غنی ترین ممالک عالم می باشد ـ قندهار ـ هرات مزارشریف ـ کابل ـ قطغن ـ جلال آباد ـ پروان ـ مناطق مهم محصولات افغانستان شمال کابل دره ارغنداب وهریرود مزارشریف باغهای میوه جنگل های قشنگی را تمثیل می کند . درشمال مملکت در شهر های مزارشریف تاشقرغان ودره های مرتفع بدخشان (بهارك وجرم) نیزمیوه زار های بزرگی دیده میشود درولایت مشرقی وجنوبی نزدیك سرحد پشتونستان علاوه ازمیوه مناطق معتدله میوه های ممالك گرمسیر (مانند نارنج ـ لیمو ـ سنتره ـ چکوتره ـ مته ـ مالته ـ وغیره) بکثرت وجود دارد در دره های مرتفع هندوکش ونورستان عموماً میوه های مناطق سردسیر ازقبیل توت ـ چارمغز وغیره نمومی کند. تقسیمات اشجار عموماً ازروی خصوصیات آب وهوا وارتفاع مناطق می باشد .

افغانستان اززمانهای قدیم باین طرف تجارت میوهٔ خشك وتررا بدست دارد وزاید ازمصارفات داخلی خودرا بخارج صادر وحصهٔ مهم احتیاجات خودرا ازین ناحیه تامین می کند. یعنی ازلحاظ قیمت(۵۰۰ ملیون افغانی) عمده ترین قلم صادرات میوه است که باساس احصائیه سال ۳۳ (۳۹) فیصد مجموع صادرات مارا تشکیل میدهد .

مهمترین فروش مارکیت میوهٔ افغانستان چه درقدیم وچه در حال کشور پنهاور هند می باشد تاجران هندی باداشتن وسائل عصری وفابریکه های تقسیم میوه ازمیوهٔ افغانی استفاده نموده پس ازسورت وتقسیم آن به ممالك اروپا وغیره صادرمی نماید .

درسال ۱۳۱۲ وقتی شرکت پشتون قندهار بمنظورتولید شیرینی ها وتنظیم تجارت میوه تاسیس شد علاوه ازاینکه درچمن وپشاور نمایندگی باز نمود . تصمیم گرفت کشمش را گریدنگ وبسه سورت (نمره ۱ ـ ۲ ـ ۳) نشان دهد تادارای یك ستندرد معین بوده باشد. برای اجرای این موضوع ماشین تصفیه میوه را تورید وتخته های مخصوص صندوق سازی سائرآلات واردنمود صندوقها بوزن هندنیم منه ویکمنه ساخته شد در وقت کمی ستندرد شرکت پشتون شهرت یافت ومال بدون تعیین وزن خرید می شد ودرچمن تعیین قیمت مشاهده صندوق اعتبارداشت وازنمرهٔ آن شناخته می شد .

قطی‌های یك پونده میوهٔ خشك داشتیم که‌دارای لیبل‌های خیلی مضیق ودور آن کاغذ نازك رنگه روغنی گرفته شده‌بود تا از نفوذ هوا میوه‌را مدافعه کند .

درسال ۳۳ شرکت‌صادراتی میوه بسرمایه ابتدائی پنج‌ملیون افغانی که عندالزوم بسرمایهٔ آن تقویه خواهدشد . برای انکشاف صادرات سورت وستندرد وبالاخره کانزرف وتعقیم میوه تاسیس‌شد پروتوکول وقرارداد های بین‌شرکت صادراتی میوه وموسسات اتحادشوروی، جرمنی وهند منعقدشد. جاپان‌وفرانسه دربارهٔ تجارت میوهٔ افغانستان شرکت‌میوه داخل‌مفاهمه گردید گرچه‌تاکنون‌صادرات‌میوه بطریق عادی وابتدائی زیر نظارت اطاق‌های تجارت واتحادیه تجارتی قندهار صورت می گیرد وچون‌شرکتها و تجار میوهٔ قندهار وکابل برای‌صناعتی‌یا اقلاً نیم‌صناعتی ساختن میوه بنا برمساعدت وزارت‌تجارت درکوشش وتلاش هستند چون‌شعبه بنام‌سورت وستندد دروزارت تجارت تاسیس‌وآغاز باقدامات اساسی وعلمی نموده است . امیداست تجارت آیندهٔ آن بیش‌از پیش به‌نفع‌مملکت باشد .

صادرات میوهٔ تازه از سال ۳۱تا سال ۳٤ :

سال	مقدار به‌کیلو	قیمت بافغانی
۳۱	۱۹٦٥۰٤٥۰	٦٥۰۳۸۰٤۳
۳۲	۱۸٦۲٤۹۷۹	٥٥۷٤٥۸۳٤
۳۳	۲۸٤٥۹۹۷۳	۱۱٥٤۸۰٤۷٦
۳٤	۱۸٤۷۳٥٤٥	۱۱۷٦۳٦۱۲٥

قره‌قل : قبل‌از‌استقلال حاصلات قره‌قل خیلی‌ناچیز (قرارتخمین‌اشخاص مطلع‌درحدود ٤۰تا٥۰هزار جلد) وبانحصار حکومت بوده قره‌قل افغانی‌که درآن‌وقت توسط مامورین حکومت دربخارا حمل‌میشد به‌سه‌دسته اعلی‌اوسط وادنا تقسیم وهردسته عبارت‌از ده‌جلدپوست بود واز۳۷۰تا٤٥۰ تنگه‌بخارائی(۲۰) پیسه بفروش میرسید . دراوائل استقلال نیزاین‌ترتیب جریان داشت . اما وقتیکه جنگ بخارا وتغیر اوضاع سیاسی آنجا مانع‌صدور پوست جانب‌بخارا گردید. بتعداد۱٤۰ هزارجلد پوست حاصلات دوساله مزارشریف برای‌اولین بار درپشاور صادروفروخته‌شد درسال ۱۳۰۰ انحصار پوست ازطرف حکومت لغو ولی‌مالداران مکلف‌بود . تافیصدی پنج‌جلد آن‌را بحکومت بدهند (تعدادسالانه پوست‌قره‌قل‌که بدوائر حکومت تحویل داده‌می‌شد از۲٥تا۳۰ هزارجلد وحاصلات مجموعی آن‌در حدود ٥تا٦ جلد تخمین میشد) ولی نظر به‌عدم آشنائی تجارداخلی به‌تجارت‌قره‌قل از‌زمان لغوانحصاردولت تقریباً ۷۰فیصدصادراتی قره قل افغانستان‌شد تجارخارجی بدست گرفت. بعداز نجات‌دراواخرسال ۱۳۱۰ تنظیم‌واصلاح‌صادرات‌مورد‌توجه حکومت قرارگرفت وازسال ۱۳۱۲-۱۰امتیازات تجارت قره‌قل افغانی بتجار داخلی داده شد و دست تجاراجنبی بکلی‌از صادرات قره‌قل کوتاه‌و برای‌اینکه صادرات آن به‌پیمانه مناسبی صورت گیرد سهمیه تعین‌گردید ودرسال ۱۳۱۲ برای‌اولین بارپوست قره‌قل افغانی توسط بانك ملی‌در لندن (که تا قبل ازجنگ عمومی دوم بازار اصل‌آن‌بود عرضه گردید ودراثر مساعدت حکومت‌وقایم‌نمودن‌روابط‌مستقیم باخریداران پوست بالاخره موفقیتی درفروش پوست‌های صادراتی (به‌قیمت مناسب) بدست‌آمد ودرسال ۱۳۱۷ شرکتی بنام(شرکت عمومی‌قره‌قل) تاسیس گردید.درسال ۱۳۱۸ بنا برعدم مساعدت بازار های اروپا .موسسه به بنام (افغان‌تریدنگ کمپنی نیویارك) تاسیس شد .

این موسسه چه در ایام جنگ و چه بعد از آن در فروش اموال صادرات ـ مخصوصاً پوست قره قل صرف مساعی نمود در آن وقت که تمام عالم در اثر بروز جنگ و نتایج آن دچار بحران شدید بود افغانستان از مدارك فروش پوست اسعار کافی برای رفع حوائج خویش بدست آورد .

درسالهای بین ۳۰ و ۳۳ باوجودیکه پوست (منك) وقره قل افریقائی در بازار های اروپا وامریکا رقیب واقع شد با آنهم درسال ۱۳۳۲ ـ ۱۳۵۲۰۲۶ جلد پوست به قیمت ۹۴۹۸۹۵۲ دالر و در سال ۲۳ از جمله ۱۷۲۳۴۶۳ جلد صادرات ۱۶۲۴۴۰۴ جلد به قیمت ۱۱۶۸۰۷۷۸ دالر بفروش رسید و درسال ۳۴ و ۳۵ بازار پوست افغانی رضائیت بخش ومساعد بود سابقاً قره قل افغانی بدون سورت وستندرد صادر میشد. بعدها درخارج ازطرف تجار و موسسات تفریق وستندرد میگردید ولی برای اینکه ستندرد افغانی باسیستم بین المللی مطابقت داشته باشد متخصص ماهری از طرف شرکت قره قل استخدام وتحت نظر او کورسی دائر و عملا اصول ستندرد تعلیم داده شد. برای ستندرد پوست کابل بحیث مرکز انتخاب و پوست های که از اطراف میرسید ـ درمرکز زیر نظر متخصصین تفریق و سورت میشد قبل باینکه مرکز فروش پوست لندن بود پوست ها بعداز خرید ازطرف کمپنی هدسن بی مجدداً تفریق وستندرد میشد ولی اکنون ستندرد وسورت افغانی درامریکا معتبر بوده معاملات باصول ستندرد افغانستان اجرا میشود .

۳ پشم : ازاقسام مختلف پشم (۱) قسمت زیاد آن دارای اهمیت صناعتی است چون بصورت اصولی شست وشوی ستندرد وباربندی نمیشد درخارج نسبت به محصولات شبیه خود را به قیمت کمتر به فروش میرفت درقرارداد تجارتی سه ساله ۱۳۱۵ باتحاد شوروی یك جزمهم صادرات افغانستان بروسیه پشم بود و موافقه شده بود که درمدت قرارداد (۱۴۷۵۰) تن پشم صادر شود دراین قرارداد پشم های افغانی بنامهای جلگه وقندهاری وبادغیسی وغلجائی وقره قل وقیصاری باصفات وممیزات مخصوصی بانواع مختلف تقسیم شده

۱ـ درقطغن سه نوع گوسفند موجود است که رقم ترکی که گوشت وروغن آن بمصرف رسیده واز پشم آن فقط درراه ساختن جل، جوال، کلیم استفاده بعمل می آید ونسبت آنکه خیلی درشت است صادرات ندارد رقم دوم گوسفند قره قل است که تقریباً سی سال قبل از امتزاج نسل قره قل وترکی بوجود آمده و بمرور زمان بقره قل تبدیل شد قسم سوم قندهاری است که مخصوص کوچی مالدار بوده که حصه زیاد تر آن رقم سفید میباشد اما از نقطه نظر اینکه پوست قره قلی ارزش خوب دارد مالداران بمرور زمان نسل مذکور را برقم قره قلی تبدیل کرده اند تا مفاد بیشتری بدست آورند وفعلا یکمقدار جزئی ازجنس مذکور باقی مانده است .

یکمقدار پشم قره قل قطغن به بافت قالین در بعض حصص اولا سردشده وباقی مانده آن بروسیه شوروی صادرات دارد (بصورت تخمین ازچار الی پنجصد تن خواهد بود) هم چنین به اندازه یکصد تن پشم اشتری نیز درولایت قطغن سالانه بدست و بخارج صادر میشود مزارشریف نیز سه نوع گوسفند دارد .

(رنگه قره قل سفید غلجائی وعربی) رقم اخیر الذکر عربی کاملا درداخل آنولا به مصرف میرسد وارزش و صادراتی ندارد رقم غلجائی بانسل قره قل امتزاج پیدا کرده وملایم میباشد این دو نوع پشم یك مقدار آن به بافت قالین وگلیم درخود آنولا بمصرف میرسد. ویك مقدار سالانه برای شرکت پشمینه بافی کابل خریداری وباقیمانده آن بروسیه شوروی صادرات دارد. (درحدود یکهزار و پنجصد تن) در ولایت مزارشریف هم پشم اشتری وپت بزی اگر توجه شود بدست می آید .که درحدود سالانه یکصد تن به قیمت مجموعی سه صد هزار دالر .

استچنانچه پشم‌جلگه وقندهاری بنوع(بی بی-وسی‌سی) ویاچکی‌و‌پی،بی‌و بی، سی‌وهریك ازانواع دیگر نیزبچند نوع‌تفریق ودرمسائل باربندی وتحویلی ،این‌مراتب رعایت شد .

ازهمین وقت‌راجع باصول شستشوی فنی‌وعدل پشم‌اقداماتی بعمل‌آمده‌وشرکت وطن قندهارتااندازه دستگاهای شستن عدل‌بندی و برس‌را دائرواز مدتیست که‌داخل عملیأت میباشد . اما چون ساحه عملیات آن‌خیلی محدود بود-دراول سال ۳٤ شرکتی بنام(دوپریوصادراتی‌شرکت) برای‌تزئید‌محصولات و انکشاف صادرات اصلاح‌سورت شست-ستندرد-پوست وبالاخره توسعه‌فابریکه های‌پشم شوئی و برس به سرمایه صد ملیون افغانی بوجودآمد .ودولت علاوه ازوعده معاونت واعطای یك‌سهم قرضه از انها در مقابل برسهم تامین‌سالانه ۱۲فیصد مفادرا بسهمداران اطمینان داد .

شرکت موصوف بادریافت کریدت ازدافغانستان« بانك ملی» پشتنی‌تجارتی بانك‌تا اندازهٔ‌اطمینان بخشی‌بخرید وصادرات پشم‌موفق استچنانچه تشویق حکومت ازناحیه صادرنشدن پشم قندهار وجائیکه بمفادتجار نبود بخرید آن‌میل نداشتند رفع گردیده درسال ۱۳۳۵ مجموع خریداری دوپریو صادراتی شرکت درولایت (۹۲۳۹٦۲٤٥٥۸) کیلو حاصل خالص آن(٤۹٤۱٦٦٦) کیلوپشم صادر آن به‌روسیه شوروی (۱۰ ۷٥۷٥۲) کیلوبامریکا (۱۰۷٥۷٥۲) کیلو به‌چکو سلواکیا ۲۲۰ تن (۹٦٤۹۹) کیلو لیورپول انگلستان می‌باشد علاوه ازینکه شرکت توانسته است بنابر وعدهٔ حکومت ۱۲ فیصد مفاد سرکار راتامین کند.راجع‌به تورید ماشین‌های قول‌پرس درمراکز تولیدات پشم نیزاقدامات مقدماتی نموده است .

(بقیهٔ پاورقی صفحه۳۵۹)

میمنه:هم‌مانندولایت مزارشریف پشم‌رقم‌قره‌قل وغلجائی داردامإ غلجائی‌آن نسبت‌اینکه مردم مالدار کوچی‌از چراگاهای چیچك‌تووغیره‌استفاده خوب‌کرده توانند پیشتراست که‌قسمت زیادآن در خود میمنه به‌مصرف دستگاه‌های‌قالین‌بافی میرسدو باقی‌در حدود یك‌هزارو پنجصد تن‌بروسیه شوروی صادرمیشود پت‌بزی وپشم‌شتری درمیمنه نسبتازیاد است(سالانه درحدود یك‌صدتن پت‌ودر حدود دوصدتن‌پشم‌شتری).

هرات:دونوع‌پشم‌دارد که‌قسمت کلی‌آن پشم‌جلگه نیم‌درشت سفید ورنگه‌می‌باشد و نوع دیگر آن بنام‌بادغیسی که‌دراول درشت‌بوده ثانی‌از امتزاج-نسل قره‌قل به‌نیم‌درشت تبدیل‌یافت و مقدار استحصال دونوع‌پشم مذکور باپشم‌هائیکه تاجرهراتی قرب‌و جوارمیمنه خریداری‌می‌نماید مجموعا درحدود سه‌هزار تن‌تخمین شده‌می‌توانند پشم‌هائیکه درحصه گلاران سرحدات ایران بدست‌می‌آید خیلی‌پشم خوب و بلکه ازپشم قندهار بهتراست .

درهرات پت‌بزی نیزبمقدار تقریباً سالانه دوصدتن بدست‌می‌آید وپت‌هرات نسبت به پت میمنه بهتر وارزش آن‌در مارکیت‌ های‌خارجه بلنداست .وتولید پشم‌اشتری آن به‌مقدار یکنیم‌صد تن‌سالانه است.

قندهار:حکومت اعلای‌گرشك وحکومت اعلای غزنی‌که‌علف‌چر مشترك مالدار است يك نوع پشم گوسفندی وجوددارد که‌بنام پشم‌غلجائی یادمیشود این‌ازبهترین پشم های افغانستان بوده و ارزش آن درمارکیت های‌خارجه بلندتراست پشم‌مذکور تقریباًهفتاد فیصدسفید خالص‌وسی‌فیصد رنگه ظاهر میشود واگرنسل های دیگریکه پشم‌آن‌ملایم‌تر باشد نسل‌گیری شودممکن استکه رفته‌رفته این از بهترین پشم‌هاشده وبلندرفتن قیمت‌آن درمارکیت های‌خارجه به‌نفع‌مردم مالدار ومملکت تمام‌شود وفعلا درحدود دوهزارتن تخصیص شده که قسمت کلی بامریکا ویك‌قسمت آن دراروپا صادر میشود.(بقیه‌درصفحه ۳٦۱)

۳-پنبه: پنبه‌را می‌توان رقم‌دوصادرات افغانستان خواند. پیش از ۱۳۱۵ پنبه‌به پیمانه محدودو فقط به مقصد تامین احتیاجات داخلی صورت می‌گرفت ودر ارقام صادرات کشور اهمیتی نداشت. اولین بار حکومت برای تولیدات وصادرات پنبه شرکت اتحادیه تاسیس، و متعاقباً روی پلان اساسی تری توسط بانك ملی‌در سال ۱۳۱۵ شرکتی بنام (شرکت پخته) بنیان گذاشته شد برای تزئید محصول پنبه و اصلاح جنس آن از طریق تورید بهترین تخم‌جدیداز خارج وتوزیع وعطای تقاوی به زارعین صرف‌مساعی بعمل آمد.

در سال ۱۳۲۹ شرکت پخته مربوطشرکت نساجی شدشرکت‌موصوف‌نیز ازطریق تادیه‌مبالغ زیاد تقاوی به زارعین تاسیس کوپراتیف زارعین فراهم آوردن تسهیلات در خریداری پنبه‌تعیین نرخ بمفاد تولید کنندگان تورید پنبه دانه های اعلی از خارج توزیع مجانی آن‌به‌زارعین توزیع کنجاره جهت تقویه اراضی عمار ها جهت تسهیلات ترانسپورت پنبه‌استخدام متخصصین زراعت و سورت پنبه و بالاخره خریداری تر کتور های زراعتی و غیره فعالیت زیادی نمودکه دو سال ۳۱ تنها شرکت پخته موفق به‌خریداری چهل لك سیر پنبه گردید

برای اینکه محصول پنبه ولایت قطغن بصورت صحیح مطابق ایجابات صناعت نساجی و تقاضا بازار های خارج تصفیه وبار بندی شود واز پنبه دانه‌و اقر آن در روغن خوراکه و صابون سازی استفاده لازمه بعمل آید در سال ۱۳۲۵ ضمن پروژه‌توصعه‌صناعت نساجی تجویزشدکه‌ماشین های که جدید و کافی جین‌وپرس تیل‌کشی وصابون‌سازی واردونصب‌شود وبرای‌تعمیر فابریکه‌های آن قراردادی باکمپنی تعمیراتی اطریش «یونیماك» امضأشد طوریکه نگارنده‌مشاهده‌کرده‌است قسمت زیاد ماشین آلات‌وارده و کارتعمیر فابریکات درولایات قطغن نزدیك بانجام‌است.

درسال ۳۳ برای‌امور پنبه‌شرکت دیگری بنام‌شرکت اتحادیه‌پنبه‌تاسیس واسهام‌آن آزاد بفروش رسیدشرکت‌جدید کدیه‌ماشین‌هاوسامان فابریکه آن‌لوازم‌شرکت‌پنبه نساجی‌راخریداری‌نمود شرکت اتحادیه پنبه برای‌توسعه پنبه‌درتمام نقاط مملکت‌تثبیت کردچنانچه درحمل ۳۴ برای پنج هزارجریب زمین پنبه‌دانه

بقیه پاورقی صفحهٔ ۳۶۰

در فراه نیز یك مقدار پشم که تخمیناً ۲-الی۳ صد تن شود از رقم پشم غلجائی دشتی می‌آورد که قسمت زیاد آن را تجار هراتی خریده‌با پشم هرات بروسیه شوروی صادر میکنند.

در بدخشان با آنکه موسم تابستانی دشت شیوه و بس علف چر وسیع تمام مالداران قطغن است اما چون خود مردم بدخشان نسبت‌اینکه موسم طولانی سرما علف چر نداشته‌و علوفه آن‌زخیره کرده نمی توانند بی بضاعت می‌باشد و پشم صادراتی تهیه کرده نمی‌توانندبا‌ستثنای گوسفند مخصوص کشتار است و پشم آن برای‌صادرات بدرد می خورد باقی پشمهائیکه‌بدست می آید در خواسنی سرحد از یك نوع گوسفند(گرك) تهیه میشود که‌از بهترین پشم های افغانستان ورقم نر ماست این پشم هارا توپ های برك وچکمن بدخشی‌می‌بافند که‌علاوه ازضرورت‌خودانجا یك مقدار آن در بازارهای قطغن ومزارشریف‌وکابل نیز عرضه‌میشود .در بدخشان‌یك اندازه پست اعلی نیز بدست می آید که‌آنرا جراب و جاکت دستمال ودورگوشی ساخته‌در بازار عرضه میکنند هزاره جات نیز تقریباً مثل بدخشان است.

مشرقی نیز صادرات‌پشم ندارد و ازآنجا که‌کشتار در مشرقی زیادتر است لهذا یك اندازه پت بدست می آید و قسمت کلی آن رابه ساختن شال هاوغیره صرف میکنند و موضیکه از آن بدست‌می‌آیدبه‌ساختن گلیم معمولی‌صرف‌میشود

بهوادیهیرمند فرستاد که بکمك ریاست عمومی انکشاف وادیهیرمند بهماه سنبله زرع شد و حین گرفتن حاصلات برای خریداری ازمردم ونصب دستگاهجین وپرس ازطرف شرکت اتحادیه پنبه در قندهار نیز نمایندگی دایروشروع بکارکرد وامروز طوریکه احصائیه تولیدات قطغن ومزار شریف استنباط میشود حاصلات پنبه از ۳۲۵ لك سیر به ۷۰ لك سیرارتقا یافته است.

صادرات قرهقل پشم و پنبه

سال	پوست قرهقل به جلد	پشم تن	پنبه کیلو
۱۳۱۱	۵۰٦٤۸۲		
۱۳۱۲	۱۲٤۹۹٤		
۱۳۱۳	۱۲۵۰۵۲۱		
۱۳۱٤	۱۵۲۲٦٤۳		
۱۳۱۵	۷۱۵٤۹۵	۵٤۰۰	
۱۳۱٦	۱۷٦۹۳۹۵	۵٤۰۰	
۱۳۱۷	۹۱۳۰۵٤	۵٤۰۰	
۱۳۱۸	۱۸۱٦۸۵٤	۱۵۷۰	
۱۳۱۹	۱۹۲٤۲۵۱	۱۹۳۱	
۱۳۲۰	۱۸۳۹٤۷۲	۳۳۰٤	
۱۳۲۱	۲٤۰۱۸۷	۱۳۱۲	
۱۳۲۲	۱۸۸۰۱۲۰	۵٦۸۲	
۱۳۲۳	۲۱۱۲۲۰٤	۸٤۵۱	
۱۳۲٤	۳۳۳۹۸۲۵	۱۹۳٤	
۱۳۲۵	۱۵۳٦۷۱۷	۲۰۷۱	
۱۳۲٦	۲۳۹۵۳۸	۵۵٦۱	
۱۳۲۷	۲۰۷۵۰۵٤	٤٦۱۰	
۱۳۲۸	۱٦۳۳۲۸٦	۵۵٤۵	
۱۳۲۹	۲٤۵۱۱۷۱	٤۸۱۹	
۱۳۳۰	۱٤۲۳۱۵٦	٤۳۵٤	۳۸۳٦۲٦٦
۱۳۳۱	۱۰۰۵۰٤۱	۰٤٦٤	۱۳٦۱۸۰۳۹
۱۳۳۲	۱۳۳٦۲۷۷	۵۸۷٤	۱۰٦۸۲٤۹٦
۱۳۳۳	۱۸٤٦٦۱۱	۵٤۵۸	۱۲۵٤۵٤۳۰

قالین :

قالین بافی یکی ازصنایع مشترك آسیای مرکزی بشمار میرود اما تجربه ثابت نموده است که قالین های ساخت افغانستان نسبت به سایرکشورها ازحیث رنگ وقشنگی ودوام درجه اول قراردارد.

تولیدات مزارشریف (۱۷۰۰۰۰) ازمیمنه اندخوی (٤۰۰۰۰) از هرات (٤۰۰۰۰) ازفراه (۱۰۰۰۰)

وازقطن (۳۰۰۰۰) وقراراطلاع شرکت صناعتی میمنه واندخوی تولیدات آن (۸۷۰) ومجموعاً (۲۹۰۷۸۰) متر مربع درسال است بازارهای فروش آن هند-امریکای جنوبی وشمالی-انگلستان-المان غربی-پاکستان جاپان- عربستان سعودی- سوئزرلیند- هالیند- ایطالیا- ترکیه- سنگپور- ایران (بوجودداشتن صنایع صادرات قالین) بحرین ولبنان میباشد.

افغانستان بین سال های ۱۳۱٦ و ۱۳۲۸ بیش از (۷۰۰) هزار متر مربع قالین را ببازار ها ی دنیا صادر کرده است که قسمت مهم آن دربازارهای اروپا وامریکا بفروش رسیده. احصایه صادرات قالین در چهارسال اخیر ازسال (۱۳۳۱ تا ۱۳۳٤) ۵۲۵۹٤۱ متر قالین بقیمت (۱۲٦۷۳۳٦۷۱) افغانی میباشد وشرکت صادراتی قالین که درسال ۳٤ بمنظور اصلاح امور صادرات قالین تاسیس شد در جریان سال های ۳٤ و ۳۵ درحدود (۳۷۹۳۸/۱۲) قالین وقالینچه را به جده شریف- هامبورك ولندن صادر نموده است.

ننداری تون:

گرچه آغاز نمایشگاه هادرروزهای جشن استقلال سال ۱۳۰۵ صورت گرفت ولی درانوقت به پیمانه خیلی محدود وتنها مصنوعات چندنفر صنعت گر درمعرض نمایش قرار میگرفت واین وضع باصلاحات جزئی تاسال ۱۳۰۷ دوام نمود ولی ازسال ۱۳۰۹ تاکنون همه ساله توجه مزیدی در ننداری تون تشویق صنعت گران اعم ازمرکز وولایات بعمل آمده درمحصولات کشور اصلاح وتزئید خوبی صورت گرفته است.

همچنین به منظور توسعه روابط دوستی با کشور های جهان معرفی وحسن شهرت محصولات کشور افغانستان درنمایشگاههای بین المللی بمبئی (سال ۱۳۳۰) مصر- هامبورك وفرانکفورت (جریان سال ۱۳۳۵) اشتراك نمود ونیز درسال ۳۵ یك نمایشگاه بین المللی درکابل دایر وبا گستردن بساط نمایشگاه بین المللی ۱۳۳۷ باسیاست دوستانه ایکه افغانستان باهمه کشور های جهان دارد درچهلمین جشن استقلال خود وسیع ترین ومساعدترین ساحه تلاقی محصولات دنیا را تشکیل میدهد.

تجارت خارجه

وقتی افغانستان موقع یافت بصورت بلاشرط صادرات خودرا (به منظور بدست آوردن اسعار برای آبادی وعمران مملکت) توسعه دهد توانست روابط تجارتی خودرا بیش از پیش با کشور های دوست استوار سازد چنانچه از سال ۱۳۱۵ نخستین قرارداد تجارتی سه ساله باروسه ودر ۱۳۱٦ قرارداد تجارتی کریدتی عرفانی وتخنیکی باآلمان وبه تعقیب قرارداد تجارتی- کریدتی تخنیکی وتعمیراتی باچکوسلواکیا وپولیند وقرار داد کریدتی باانگلستان وقرارداد تجارتی باایطالیا امضا شد در ۱۳۱۷ راجع به تجدید قرارداد تجارتی سابقه مفاهماتی باهند صورت گرفت وتسهیلات چندی حاصل شد ونیز درسال ۱۳۱۸ قرارداد وسیعتر کریدتی وتبادلوی مجدداً باآلمان عقد شد- همچنان بعداز سال ۱۳۲۸ موافقتنامه ها وقرارداد های ذیل روابط تجارتی واقتصادی را بین افغانستان وکشورهای دوست توسعه وتاسیس نموده است که امیداست بیشتر به نفع جانبین انکشاف یابد.

۱- بااتحاد جماهیرشوری (بتاریخ ۱۷ جون ۱۹۵۰) موافقتنامه چارساله عقد شد که درهرسال راجع به مقدار اموال وارداتی وصادراتی تعیین قیم یك پروتوکول بامضا میرسید این موافقتنامه پس ازختم برای دودوره دیگر نیز تمدید یافت وقرارداد دیگر افغانستان بااتحاد شوروی بصورت باتریست وهمچنین در ۲۷ جون ۱۹۵۵ قرار داد ترانزیت برای پنج سال درمسکو عقد گردید.

۲- باکشور های متحده امریکا (بتاریخ ۷ فروری ۱۹۵۱) یک موافقه عمومی درمورد تعاون تخنیکی بامضارسید به موجب این موافقه طرفین متعهدشده اند که برای پیشرفت وترقی افغانستان در تبادله معلومات تخنیکی وفنی به یک دیگر مساعدت نماید.

نظر باین موافقه وجوه- اشیاولوازم امریکائیان درصورتیکه ازطرف حکومت امریکا (یو،سی،ای) معرفی شده باشد از پرداخت مالیات معاف خواهد بود و بتاریخ ۲۳ جون ۱۹۵۶ بوسیله تبادل یاد داشتهای موافقه درمورد انکشاف اقتصادی بامضارسید و بوسیله تبادل یاد داشتها بتاریخ ۲۰ مارچ ۱۹۵۴ موافقه درمورد کمك گندم بصورت فوری (یادرحالات غیر مترقبه) بافغانستان صورت گرفت.

۳- باجمهوریت هند بتاریخ ۲۴ جنوری ۱۹۵۲ موافقه نامه تجارتی برای سه سال عقد گردید که پس ازختم میعاد آن سالانه تمدید یافته است.

٤- بتاریخ ۲-اگست ۱۹۵۶ یک موافقه نامه تجارتی وتبادله اموال برای سه سال با جمهوریت پولیند عقد گردید که به تاسی آن همه ساله یک قرارداد تعیین مقدار اموال وقیم صورت میگیرد واخیراً موافقت نامه درچوکات ومقرارت اسعاری، واتخاذ ترتیبات برای توسعه تجارت وحصول موازنه تجارتی بین هیاتهای هردو کشور تبادله شد.

۵- در ۲۲- اگست ۱۹۵٤ باجمهوریت چکوسلواکیا یک موافقه نامه تجارتی وتادیاتی وکریدتی برای چارسال عقد گردید که به تاسی آن همه ساله یک قرارداد تعین مقدار اموال وقیم به عمل آمده و موافقه مذکور بصورت بارتر یست.

٦- در ۲۸ جولائی ۱۹۵۷ یک موافقه تجارتی وتبادله اموال برای دو سال باجمهوریت توده چین عقد گردیده است.

۷- باجمهوریت آلمان غرب در ۱۷ جون ۱۹۵۷ موافقه نامه تجارتی برای یک سال عقد گردید که بتاسی آن همه ساله قرارداد مذکور تمدید یافته است وهم چنین قرارداد تجارتی امداد تخنیکی با جمهوریت مذکور بامضا رسید.

۸- باپاکستان موافقت نامه ترانزیتی (بتاریخ ۸ جوزای ۱۳۳۷) بامضارسید.

علاوه بران درین سالهای اخیرافغانستان دربعضی موسسات بین المللی که نفع اقتصادی وتجارتی اقتضأ میکند شامل شد.

درکمیسیون اقتصادی اسیاوشرق دور عضویت حاصل کرد ودر کمیته های تجارت وصنعت آن نماینده فرستاد وعضویت صندوق موجوده بین المللی واتاقهای تجارت بین المللی شامل شد.

ازلحاظ شکل تجارت افغانستان درحالیکه تجارت چندین جانبه راترجیح میدهد درموارد یکه منفعت اقتصادیش اقتضأ کند طبعاً به تجارت نیز متوسل میگردد.

اتحادجماهیر شوروی هند-پاکستان وجاپان کشورهای اصلی واردات افغانستان را علی الترتیب (۳٦-۳۲-۱٤- و٦ فیصد) تشکیل میدهد ودربین سایر ممالک عرضه کننده اضلاع متحده امریکا جرمنی وانگلستان علی الترتیب (٤-۳و٦ فیصد) مجموع واردات کشورراعرضه نموده است اموال عمده وارداتی ازاتحاد شوروی عبارت ازتکه های پنبه ای وشکر، ازهندچای وسند' از پاکستان چای واشیای بجارگی، از جاپان سند، چای-چینی وشیشه باب بوده است.

بازارهای مهم تولیدات افغانستان عبارت از هند (۵-۲۹فیصد) اتحاد شوروی (٦-۲۷ فیصد) اضلاع متحده امریکا (۳-۲۱فیصد) برطانیه ۸-۸فیصد پاکستان ۵/۰فیصد بادرنظر گرفتن (۲۹/۲فیصد) مجموع صادرات درسال ۳۵ بامقایسه ۳-۹۰فیصد مجموع صادرات درسال ۳٤ بوده که در آن سال هند (۸-٤۰فیصد) اتحاد شوروی ۱۳/۸فیصد اضلاع متحده (۲۷/۰) برطانیه (٤/٦) و پاکستان (٤/۲) فیصد صادرات کشوررا بدست می آورد درحالیکه هندو پاکستان صادرات عمده میوه خشك و تازه افغانستان اود اتحاد شوروی قسمت اعظم پشم و پنبه را بدست قره قل بوده است و بیش می آورد بسهم برطانیه مشتمل بر۵۷فیصد قالین و۲٤فیصد از۸۸فیصد خریداری اضلاع متحده امریکا را قره قل تشکیل میدهد .

تجارت با امریکا و روسیه درجریان جنگ عمومی دوم چندان رونق نداشت اما بعد ازختم محا ر به تحو لی بزرگی در تجارت خارجی ماصورت گرفت از یك طرف (هد-سی-بی-کمپنی) لندن کنترول بازار قره قل را ازدست داد و شرکت های نیویارك جای آن را اشغال کردند و چون اروپا دوره نقاهتر امی گزارنید بازا رهای قبل از جنگ را ازدست داده بود بنا بر ان قسمت اعظم نیویارك سراز یز میشود و بدین ترتیب صادرات افغانستان بامریکا ازسال ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۵ از ۸/۲ ملیون به ۱۹٦/۱ ملیون ترقی نمود.

هند و پاکستان منا بع ضروری و مهم تجارت افغانستان به شمار میرفت حصه زیادی واردات وصادرات ازین دو کشور می گذرد ،

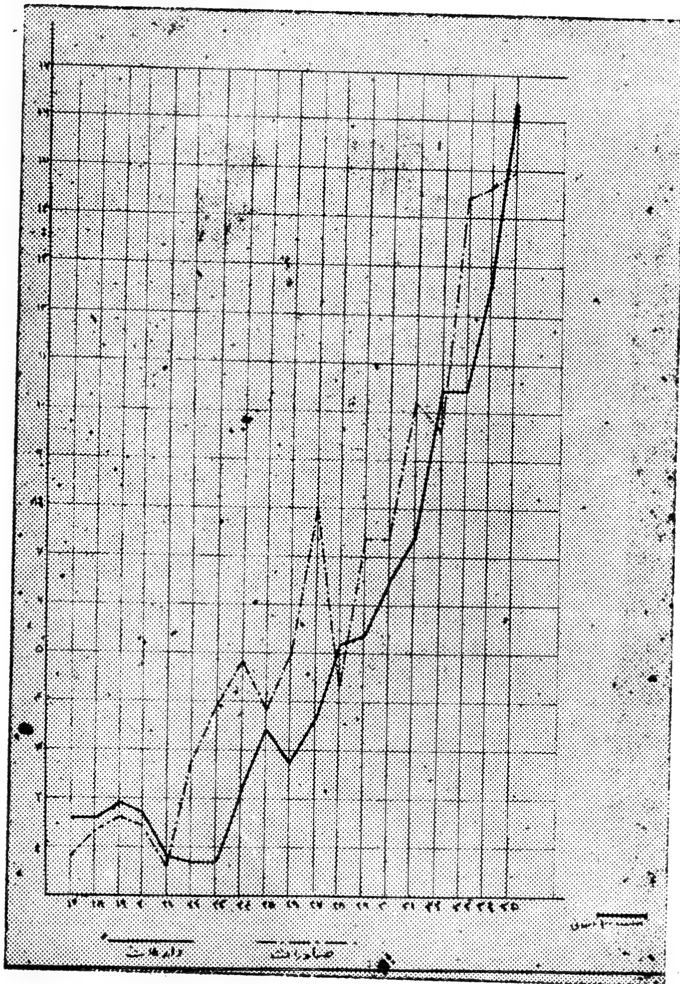
مناسبات تجارتی افغانستان درسالهای اخیر به هندوستان و اتحاد شوروی نیز توسعه مزید یافته است هند ازنقطه نظر خرید اموال افغانی درجه اول و اتحاد شوروی فعلا درجه دوم را حایز گردیده در حالیکه اتازونی دردرجه سوم قرار دارد . قراردادهای تجارتی که درسال ۱۹۵۰ و بعداً درسال ۱۹۵٤ بامضا رسید تجا ر ت هردو کشور را تقویه بخشید حجم تجارت بـا ثر(تبادلوی) که از آن وقت تاحال بین دو مملکت همه سایه جریان دارد بمراتب زیاد شده و پیش بینی شده میتوانند که در آینده بیش از پیش توسعه یا بد .

کریدت های اضلاع متحده امریکا و اتحاد شوروی درراه پیشرفت اقتصادی و عملی شدن پلانهای انکشافی رول بزرگی را بازی میکند گویا بزرگترین خدمتیکه افغانستان برفاه و ترقی خود میکند اینستکه باوجود ایجاد موازنه در معاملات خارجی و تحکیم سیاست معنوی بیطرفانه و صلح خواهانه مملکت هدف انکشاف و توسعه تبادلات بین المللی را بین همه جهان مراعات میکند.

ازلحاظ حجم، تجارت افغانستان بطور مجموعی درسالهای گذشته درحال زیادت میباشد. باستثنای سال ۲۱(که به علت آغاز جنگ عمومی مشکلات زیادی درراه پیشرفت اقتصادی کشور باخارج بوجود آمد) سال ۲۵ (به نسبت تنزیل نرخ قره قل در اثر جنگ روسیه شوروی و بندش تجارت میوه دراثر تولید مشکلات ترانزیتی پاکستان) وسال ۲۸ (که علاوه براثرخشکسالی صادرات قره قل پشم و پنبه تقلیل یـافت درساحه تجارت بین المللی نیز این سال معروف بـه تنزیل پوند انگلیسی بود در تمام ساحه های تجـارت خارجی مشکلات وجود داشت وسال ۳۲ (بازهم در اثر تولید مشکلات ترانزیتی پاکستان باگذاشتن تکس های مختلف النوع و راکد ساختن تجار افغانی ازرهگذر دراویک معطل کردن(اموال در بندر) گرچه کشور دوست ما پاکستان بنا بر پشتیبانی مردم افغانستان ازحقوق مردم پشتون ازابتدای تاسیس (۱۹٤۷) ازپالیسی تولید مشکلات بر تجارت افغانستان کار گرفته است، باآنهم مقامات اقتصـادی کشور امید وار است عملی شدن موافقت نامه ترانزیتی جوزای ۱۳۲۷ تسهیلات تجارتی را بوجه احسن فراهم نماید .

باوجود مشکلات ترانزیتی وقتی دربرابر قره قل افغانی قره قل روسیه شوروی وافر یقای جنوبی نیز

وجود دارد واین قلم‌عمده صادرات یک‌مال تحلی بوده درمقابل بحرانها، حسیاسیت زیادی نشان میدهد وقلم عمده صادرات‌دیگر(میوه تازه) درمقابل‌ترانسپورت‌خیلی سریع‌التاثیر است.

گراف واردات وصادرات افغانستان ازسال ۱۷ تا ۳۵ به‌صد ملیون افغانی

با آنهم انکشاف تجارت صادراتی افغانستان غیرمساعد است. گراف«چپ»واردات‌وصادرات‌افغانستان رادر۱۹سال‌اخیرنشان‌می‌دهد وازآن میتوان تحول تجارت خارجی این مملکت‌را مشاهده‌کرد:

صادرات افغانستان‌از۱۳۳۰ تا ۱۳۳۵ از حیث مقدار زیاد شده چنانچه مجموعی صادرات در سال ۱۳۳۰ عبارت بود از ۵ر۷۳۱ملیون افغانی ودرسال۳۵ به ۸ ر۱۴۹۹ملیون‌افغانی افزایش یافته. درظرف این‌پنج سال درسال ۱۳۳۲وسال۱۳۳۵دربیلانس تجارت خارجی کسری واقع شده. علت کسر بیلانس سال ۳۲ قبلاً توضیح شد. اما در سال ۱۳۳۵ علت این کسر ازدیاداموال سرمایه است.

طوریکه ازارقام‌جداول(صفحهٔ‌بعد)ظاهرمیشود که‌فعالیت‌انکشافی درترکیب‌تجارت‌خارجی‌ما تاثیر بارزی کرده‌مثلاً درحالیکه‌واردات‌منسوجات‌نخی‌درسال ۱۳۳۰ چهل فیصدواردات‌را تشکیل‌میدارد درسال۱۳۳۵ قسماًدرنتیجه افزایش تولید منسوجات نخی دروطن به۲۲فیصد مجموع واردات کاهش‌یافته. در مقابل آن‌واردات اموال‌سرمایوی بنابرهمین علت ازدیاد یافته.

واردات موترلاری وتیزرفتار درسال ۳۵ به‌مقایسه سال۳۰تقریباً پنجاه وشش فیصد ازمواد تعمیراتی ۸ر۱۶۵ فیصد ازتیل‌خاك وروغنیات ۲۱۵ فیصد ازشکر ۵ر۳۰ فیصد واز چای ۵ر۱۴۲ فیصد واز منسوجات سندی۷۸۹ فیصد بلندرفته درحالیکه ازمنسوجات نخی ۲ر۲۷ تنزیل یافته است.

ترکیب صادرات نیزتغیر کرده صادرات‌میوه‌در سال۳۵ نسبت‌به‌سال۳۰سه فیصد کم شده پنبه خام ۳فیصد زیاد گردیده وپشم۲ر۶۵ فیصد وقره‌قل ۲ر۳۱فیصد بلندرفته.

بیلانس تجارتی افغانستان در پنج سال (از ۳۰-۳۵)

به ملیون افغانی

سال	واردات	صادرات	کسر بیلانس تجارتی
۱۳۳۰	٦٤٦/۰	۷۳۱/۵	+۸۵/۵
۱۳۳۱	۷۲٦/۹	۹۸۸/۸	+۲٦۱/۹
۱۳۳۲	۱۰۳٦/۱	۹٤۹/۹	−۸٦/۲
۱۳۳۳	۱۰۲٦/٦	۱٤۳۹/۷	+٤۱۳/۰
۱۳۳٤	۱۲۵۵/۱	۱۲۵۱/٦	+۹٦/۵
۱۳۳۵	۱٦۲۳/٦	۱٤۹۹/۸	−۱۲۳/۸

صادرات عمدهٔ افغانستان به‌مقدار (واحد ـ کیلو)
(۱۳۳۰ ـ ۱۳۳۵)

صادرات	۱۳۳۰	۱۳۳۵	فیصدی تزئید و تنزیل
میوه خشک و تازه	٦۰۲۱٤۰۲۰	۵۸۳٦۸٦۰۱	−۳/۱
پختهٔ خام	۲۸۱۳۲٦۰	۱۰۷۸۸٤٤۳	+۲۸۳/٤
پشم	٤۳۰۷٦٤٦	۷۱۱٤۵۵۲	+٦۵/۲
قره قل	۱٤۲۳۱۰۲	۱۸۷٤۱٦۱	+۳۱/٦

و رادات مهم افغانستان به مقد ار
۱۳۳۰ - ۱۳۳۵

اسم اشیاء	واحد	۱۳۳۰	۱۳۳۵	فیصد تنزیل و تزئید
موتر تیزرفتار و لاری	عدد	۵۳۲	۸۳۲	+۵٦/۳
اشیای تعمیراتی	کیلو	۱۹۰۷۸۱۵	۵۰۷٤۷۸۸	+۱٦۵/۸
روغنیات	گیلن	۱۲۵۷۸۹٤	۳۹۷٤۸۱۷	+۲۱۵/۹
پارچه جات نخی	کیلو	٤۸۲۲۳۸۳	۳۵۱۲۰۵۸	−۲۷/۲
شکر	کیلو	٤۹۱۳۷۸۳	۱۹۹۲۵٦۷۵	+۳۰۵/۵
چای	کیلو	۲٤۲٦۰۷۳	۳۷۰۰۰۳٦۸	+۱٤۲۵/۱
ابریشم مصنوعی	کیلو	۲۵۰۳۷۱	۲۲۲۷۳۱۹	+۷۸۹/٦

صادرات افغانستان به تفریق مواد صادراتی
و ممالك خرید کننده به ملیون افغانی
۱۳۳۰

اشیاء / مملکت خرید کننده	میوه‌خشك	قره قل	پشم	میوه تازه	پختهٔ خام	زغر	قالین	پوست بز و گوسفندی	روده	بغنه	اشیای متفرقه	مجموع
هند	۱٦۷/۳	—	۱/۷	۱۲/۷	۱۳/۰	۰۰۰	۱/۸	٥/۲	۰/٤	—	۱۲/۹	۲۱٥/۰
امریکا	۰/۷	۱۲۲/۹	٥٦/٦	—	—	—	۱۱/۱	۰/٤	۰/۹	۲/۱	۰/۳	۱۹٤/۱
روسیه شوروی	۱۷/۰	—	٦٤/۳	—	۱۱/۳	۳۸/۱	—	۳/۱	—	—	۰/۲	۱۳٤/٥
پاکستان	۱۳/۳	—	۱/۲	٥٥/۲	۲/٤	۰/۸	۷/۸	۲/۷	۳/۱	۱/۹	٦/۹	۹٥/۳
برطانیه	—	۳٥/٥	۰/۳	—	۱۲/۹	—	۷/٤	۰/۳	۰/۹	۲/٥	—	٥۹/۳
جرمنی	—	—	۰۰۰	—	۲۱/۷	—	۰۰۰	—	۰/۲	—	—	۲۱/۹
ایران	—	—	—	—	۰/٤	—	۲/۰	۱/۱	۱/۱	—	۱/٤	٦/۰
عربستان سعودی	—	—	—	—	۰۰۰	—	۱/٦	—	—	—	۰/۱	۱/۷
هالیند	—	—	—	—	۱/۲	—	—	—	۰/۱	—	—	۱/۳
سویس	—	—	—	—	—	—	۰/۸	—	۰/۱	—	—	۰/۹
سایر کشورها	—	—	۰/۱	—	۱/۷	—	۰/۱	—	۰/۱	—	—	۲/۰
مجموع	۱۹۸/۳	۱٥۷/۹	۱۲٤/۲	٦۷/۹	٦٤/٦	۳۸/۹	۳۲/٦	۱۲/۸	٦/۹	٥/٦	۲۱/۸	۷۳۱/٥

صادرات نشده (—)
کمتر از ۰/۰٥ ملیون (۰۰۰)

صادرات سال ۱۳۳۵ افغانستان به تفریق

مواد صادراتی و ممالک خرید کننده (به ملیون افغانی)

۱۳۳۵

ممالک / اشیاء	هند	روسیه شوروی	امریکا	برطانیه	پاکستان	جرمنی	چکوسلواکیا	سنگاپور	جاپان	هالیند	سایر کشورها	مجموع
قره‌قل	—	۱۵/۹	۲۸۲/۰	۹۷/۷	—	۰/٦	—	—	—	—	—	۳۹٦/۲
میوه خشک	۲۱۷/۱	٦۷/٦	٤/۳	۱/۳	۳۱/۳	۰/۵	—	۸/٦	—	—	۰/۲	۳۳۰/۹
پخته	۰/٦	۱۵۵/٤	—	—	۲/۵	—	۱۱/۸	—	۱٦/٦	—	۱/۸	۱۸۸/۷
میوه تازه	۱٤۱/۱	—	—	—	۳۳/۵	—	—	—	—	—	—	۱۷٤/٦
پشم	۲/٦	۱۱٤/۰	۲۸/۲	۰/٤	۰/۱	۰/۷	٦/۰	—	—	—	—	۱۵۲/۰
پوست گوسفندی	۱۷/۳	۲۲	—	—	۲/٤	۲/۲	—	۸/۲	—	—	—	۵۲/۲
قالین	—	—	۰/۲	۳۲/۳	—	۱٦/۱	۰۰۰	۰/۹	—	—	۱/۰	۵۰/٦
روده	—	۰/۱	۳/۹	—	—	۲۷/۵	—	—	—	۰/۱	۳/٦	۳۹/۰
زغر	—	۳۷/۷	—	—	۰/۱	—	—	—	—	۳/۹	—	۳۷/۸
اشیاء متفرقه	٦٤/۲	۱/۵	۰/۲	۰/۱	٤/٦	۱/٤	٤/۲	—	—	—	۱/٦	۷۷/۸
جمع	٤٤۲/۹	٤۱٤/۳	۳۱۸/۸	۱۳۱/۸	۷٤/۵	٤۹/۰	۲۲/۰	۱۷/۷	۱٦/٦	٤/۰	۸/۲	۱/٤۹۹/۸

(—) هیچ. (۰۰۰) = کمتراز ۰/۰۵ ملیون

واردات سال ۱۳۳۰ افغانستان به تفریق اشیا و ممالک

فروش کننده به (ملیون افغانی)

ممالک	پارچه جات نخی اشیاء	اشیای چرمی	چای	مال بنجاره گی	ابریشم مصنوعی	گزولین	تیل رفتار و لاری	آهن باب	تیل خاک	اشیای تعمیراتی	ادویه	شکر	چرم	اشیای متفرقه	جمع
هند	١٧٩/٨	٠/٨	٢٨/٠	١٢/٨	١٠/٦	—	—	٠/٣	...	٠/٤	٩/١	/٧٠	٩/٩	٨/٠١	٢٥٤/٠
پاکستان	١/٠	٧٥/٣	١٣/٨	٥/٥	٠/٢	١١/٤	—	١/٥	١/٠	٠/٩	٠/٧	—	٠/٣	١٢/١	١٠٤/٩
روسیه شوروی	٥٢/٥	—	—	٩/٢	...	١٣/١	٠/٢	١/٥	٥/٣	١/٤	—	١٠/٢	—	٦/٧	١٠٠/١
جاپان	٢٤/١	—	١٠/٧	١/٢	١٦/٩	—	—	...	—	...	...	—	—	٥/٨	٥٨/٧
امریکا	٥/١	٠/١	—	٠/٩	٣/٠	—	٢٠/٨	٦/٩	—	٠/٣	٢/٤	—	--	١٩/٠	٥٧/٥
جرمنی	...	—	—	...	...	—	—	٥/٩	—	٠/٣	٣/٥	—	—	١/٢	١٠/٩
برطانیه	٠/٤	...	...	٩/٦	٠/٧	—	...	١/٦	—	٤/١	٢/٠	—	—	٢٠/٢	٣٠/٦
جاپان	...	...	—	٠/٤	...	—	—	...	٧/٧	...	...	—	...	٠/٤	٨/٥
بلجیم	—	—	—	...	—	—	—	—	—	٦/٨	—	--	—	٠/١	٦/٨
ایطالیا	٠/١	-	-	٣/٤	-	-	-	...	-	...	-	-	-	٣/٠	٤/٨
دیگر ممالک	٠/٤	٠/١	—	٠/١	٩/٤	٠/٢	-	-	١/٤	-	٠/٦	٠/١	-	٣/١	٨/٤
جمع	٣٦٣/٤	٥٨/٣	٥٢/٥	٣٦/٠	٣١/٨	٢٤/٧	٢١/٠	١٧/٧	١٤/٥	١٤ر١	١١/١	١١/٠	١٠/٢	٧٩/٧	٦٤٦/٠

(٠٠٠) کمتراز ٠ر٠٥

(ـ) واردات ندارد

واردات افغانستان به تفریق اشیا و ممالک فروش کننده به ملیون افغانی

مملکت / اشیاء	پارچه‌جات نخی	ابریشم	شکر	چای	اشیای بنجارگی	موتر تیزرفتار ولاری	اشیای تعمیراتی		کزولین	آهن باب	آلات مسی و برنجی	ادویه باب	چینی باب	متفرقه	جمع
روسیه شوروی	۲۰۸/۳	۱/۰	۱۶۸/۴	۱۱/۲	۱/۰	۴۸/۰	۲۷/۰	۱۷/۸	۱۴/۰	—	۱۰/۱	۱/۵	۱/۲	۷۵/۰	۵۸۳/۵
هند	۱۲۷/۵	۲۰۰/۴	—	۶۱/۴	۶/۰۴	۰/۲	۰/۴	—	۰/۳	۲/۰	—	۳/۷	۴/۳	۵۴/۴	۵۱۳/۲
پاکستان	۱۵/۷	۱۰/۰	۰۰۰	۵۱/۷	۳۹/۵	۰/۲	۱۳/۷	۱۶/۳	۵/۰	۱۴/۷	۱۱/۲	۳/۱	۴/۴	۴۷۱۲	۱۳۲۱۷
جاپان	۳/۱	۵۴/۷	—	۱۰/۲	۵/۸	—	۰/۵	—	۲/۹	۴/۸	—	—	۷/۳	۱۱/۵	۱۰۰/۸
جرمنی	۰۰۰	۱/۱	۰۰۰	—	۸/۸	—	۰/۸	—	۰/۸	۰۰۰	—	۴/۳	۰/۱	۳۷/۰	۵۲/۸
امریکا	۰/۱	—	—	—	۳/۸	۳۲/۰	۰/۱۱	—	—	—	—	۱/۹	۰/۷	۱۶/۰	۵۵/۴
برطانیه	۰/۵	۰/۲	—	—	۴/۳	۰۰۰	۰/۲	—	۰/۴	۰۰۰	—	۲/۲	۰/۲	۱۷/۵	۲۵/۵
لبنان	—	۲/۵	—	—	۳/۲	—	—	—	۰۰۰	۰۰۰	—	—	—	۴/۳	۱۰/۰
ایطالیا	۱/۸	۳/۹	—	—	۲/۱	—	—	—	—	—	—	۰/۱	—	۱/۲	۹/۱
چکوسلواکیا	۰/۳	۰/۴	—	—	۱/۵	۰/۱	۰/۴	—	۰/۳	۰۰۰	—	—	۰/۱	۴/۳	۸/۴
سایر ممالک	—	۳/۳	—	۱/۸	۲/۱	۰۰۰	۹/۰	۰۰۰	۰/۴	۰/۱	—	۴/۲	—	۰۰۰	۳۲/۲
جمع	۳۵۷/۳	۲۹۸/۲	۱۶۸/۴	۱۳۵/۳	۱۱۲/۷	۸۰/۵	۴۳٫۹	۳۴/۱	۲۴/۱	۲۱/۶	۲۱/۳	۲۱/۰	۱۷٫۱۸	۲۶۹٫۲	۱٫۶۲۳٫۶

(۰۰) کمتر از ۵۰٫۰۰۰ (ـ) ندارد.

دراثر قرارداد هاومعاهدات تجارتی درین چندسال درحجم نسبی تجارت ما با دیگرممالک نیز تحولات قابل ملاحظه رخ داده باین ترتیب که واردات ازممالکیکه با آنها قرار داد های بهتری داریم نسبتاً افزایش یافته چنانچه واردات ازاتحاد شوروی درسال ۳۰ تقریباً ۱٦ فیصد مجموع واردات مملکت را تشکیل میداد درسال ۳۵ این نسبت به ۹ر۳۵ فیصد رسیده .

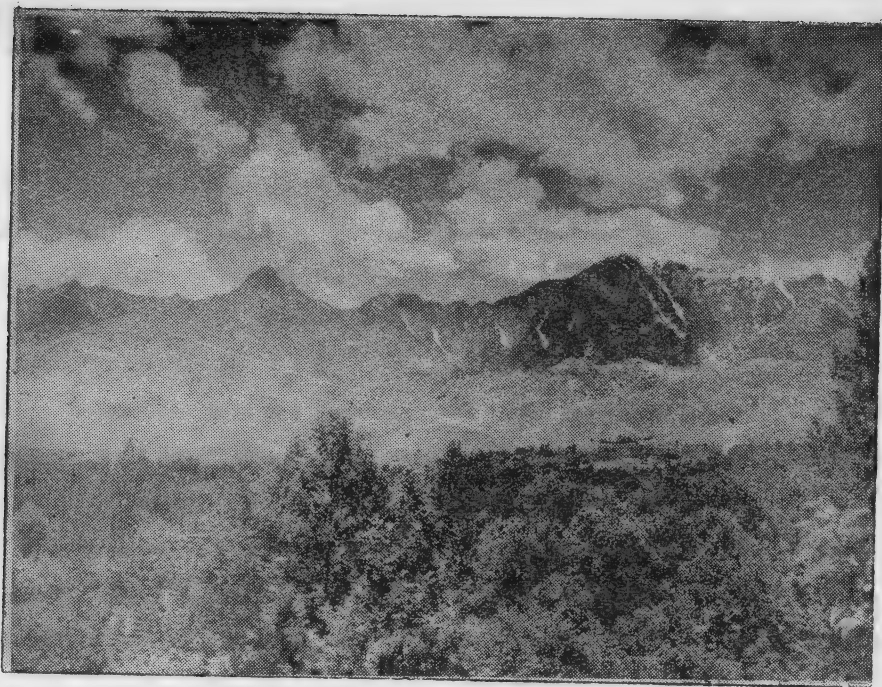
واردات ما ازبعضی ممالك مانند هند ، پاکستان، امریکا، وبرتانیه که در سال ۳۰ بالترتیب : ٦ر۳۹ فیصد ۲ر۱٦ فیصد ۹ر۸ فیصد ۸ر٤ فیصد بوده بعد از یك سلسله صعودو نزول درسال های مابعد ، درسال ۳۵ ازاینقرار بود ، هند ۷ر۳۱ فیصد، پاکستان ٤ر۱٤ فیصد امریکا ٤ ر۳۰ فیصد وبرتانیه ٦ر۱ فیصد.درسال ۳۳ تجارت بالبنان نیز باندازه قابل ملاحظه آغاز یافت .

نتیجه ازراه تنظیم صادرات و تمرکزسرمایهای ملی شرکتها تاسیس شد موسسات کنترول شده (درمواقع بحران قبل ازآنکه دامنه آن توسعه یابد) اموال مورد احتیاج مردم ذخیره شد .
وبمفاد عادی ده تا ۲۵ فیصد که حکومت تعین نموده بود، ببازار کشیده شد برای کنترول عمومی وهمچنان مراقبت ونظارت از مسایل پترول حمل ونقل توزیع شکر وآرد به تصویب مجلس عالی وزرا یك مجلس فوق العاده بنام مجلس عالی رفاه عامه بمیان آمد. در مواقع قلت توریدچای ذریعه اطاق تجارت وتورید آرد ازامریکا صورت گرفت.عایدات اسعاری ازدرك صادرات نیزافزود گردید .

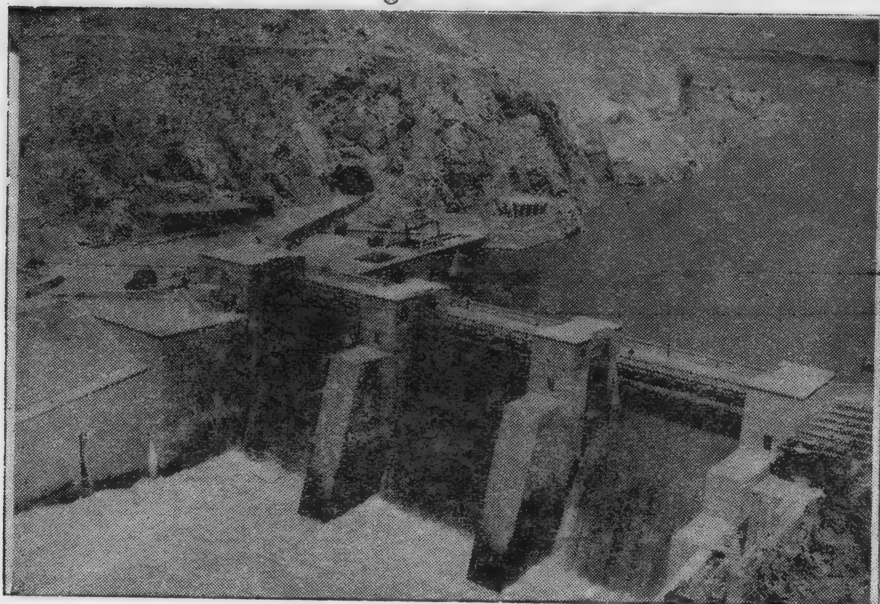
فعالیت انکشافی وروزافزون حکومت ، ایجاب کرد تااز یك طرف به تزیید صادرات بپردازد و ازجانب دیگرتجارت رامطابق اقتضاآت اقتصادی ملی زیر کنترول بیاورد، بدین منظور در تعرفه گمرکی تغیراتی وارد آمد،معاهدات تجارتی منعقد گشت مقررات اسعار برای استفاده بهتراز حاصلات صادرات بمیان آمد .

برای تشویق وتنظیم صادرات ، بانك ها وموسساتی،شرکت های صادراتی، بانك زراعتی وریاست انکشاف مالداری جهت اصلاح جنسیت قره قل تشویق متود های عصری مالداری، تشخیص و تداوی امراض،اصلاح علف چروآب، داخل فعالیت شدو بالاخره حجم تجارت باندازه معتنابهی ازدیاد یافت .

دردامنه‌های جبال افغانستان میوه زارهای وسیعی وجود دارد

بند برق سروبی

نخست باید تذکرداد وقتیکه از ادبیات معاصر سخن میرانیم باید پایه‌ها و ریشه های آنرا درعصرهای نزدیك معاصر نیز ارائه کنیم تا بموضوع و اساسات آن روشنی انداخته شود و صورت تکامل جنبشهای ادبی که دوره های پیشتر آغاز یافته وشالودهٔ آن ریخته شده، نمایان گردد وموضوع بریده و قطع شده بنظر نیاید ازسویی هم تکامل تاریخی ادبیات معاصر مطالعه شده باشد. باین منظور درین رساله از ادبیات منثور ومنظوم افغانستان در دوره قبل ازاستقلال، آنگاهیکه برای استرداد آزادی مجاهدت میگردد سخن زده انگیزه های آزادیخواهی رادرنثر ونظم آندور دیده درضمن آنکه علل بوجود آمدن ادبیات معاصر رامی نمایانیم ازنهضت جدید ادبی وعرفانی مملکت دردور پس ازاستقلال بحیث تهداب و سپس وضع ادبیات آندور ونقش موسسات فرهنگی ونشرات خاصةً سهم معارف وتاثیر آنرا درادبیات مطالعه کرده باتکامل امروزی ادبیات وهنرهای افغانستان موضوع را ختم میکنیم

نگاه اجمالی:

افغانستان از آن کشور هاییست که تاریخ فرهنگی آن بادوار باستان میرسد. درقدیمترین دورهای پیش ازاسلام همین کشور مهد فرهنگهای ویدی، اوستایی، گریکو باکتریان و گریکو بودیك بوده پس ازاسلام مدنیتهای دورغزنوی وتیموری درهمینجا زاده شد ونشوونما کرد که باینصورت تکامل وارتقای فرهنگ ازسنن باستانی این مملکت بشمار میآید. تحول وانکشاف فرهنگی مملکت درعصر حاضر از ایامی آغاز یافت که مردم برای استرداد آزادی ازپنجهٔ استعمار بریتانیا آمادگی داشتند. جریدهٔ «سراج الاخبار» بزرگترین وسیلهٔ این تحول بود که در رشتهٔ نویسندگی، شعروادبیات وتنویرخلق ازنگاه تاریخ شرق ودنیا ونشرعلوم جدید سنگهای نخستین این تهداب را گذاشت که پس ازاسترداد استقلال نیز به پیمانهٔ زیادی ادامه یافته، معارف ومدارس جدید به‌تعداد زیاد تاسیس شد و کتابهای بیشماری برای آن تالیف ترجمه وطبع شد. باین اساس محمود طرزی رامیتوان پدرنثر ونویسندگی امروز نام نهاد.

دردورپس از استقلال جنبش محسوسی دررشتهٔ تکامل ادبیات وهنرها ازقبیل نثرنویسی، شعرسرایی موسیقی، نقاشی وتیاتر پدیدآمد که‌در ابتداء مخصوصاً در ایام تجلیل جشن استرداد آزادی ترانه های وطنی سروده می شد. تمثیلهای تیاتر وانشاد موسیقی صورت میگرفت وروزنامه‌ها ومجله‌ها بنشر آثارنثر ونظم می پرداختند که نویسندگان جوان آنروز امروز ازاستادان این رشته اند: ازقبیل بیتاب، شایق، سلجوقی وداوی.

انجمن ادبی بوسیلهٔ اعلیحضرت محمدنادرشاه تاسیس شدکه بعدا انجمن تاریخ، انجمن پښتو، انجمن آریانا دایرة‌المعارف وشعبه های نشرات ریاست مطبوعات وخبرگذاری باختر از آن بوجود آمد وصورت مرکزی آن متاسفانه از بین رفت . انجمن ادبی باوجود بزرگترین فاضلان وعالمان ونویسندگان وشاعران واهل هنرمملکت کانون فعالیت‌های فرهنگی گشت که مجلهٔ زیبای «کابل» ازین مرکز منتشرمیشدکه برای ده‌سال چه ازنظر صحافت چه از نظر مطالب عالی ادبی وتاریخی، تحقیقی وذوقی، عکاسی ونقاشی رشك دنیای فارسی زبان بود همچنین رساله‌ها وکتابهاییکه ازین انجمن انتشار می‌یافت ازعالیترین آثار ادبی وتحقیقی بحساب می آمدند .

(۱) دوره پیش از استقلال تا ۱۲۹۸ شمسی

طلیعهٔ ادبیات معاصر

روح عصرحاضر:

دولت ابدالی افغانستان که ربع قرن را مصروف فعالیتهای سیاسی ونظامی ودوباره بدست آوردن خاکهای ازدست رفتهٔ مملکت بود، کمتر توانست بترقیات علمی وادبی واقتصادی بپردازد. تیمورشاه کمتر توانست کاری ازپیش ببرد . شاه‌زمان بیشتردرفکر تسخیر تمام هند بود.

شاه محمود وشاه شجاع نیز بنا بر خدعه‌ها وسیاستهای اجانب درخانه جنگی بسر بردند.

از مختصات قرن سیزده هجری یکی آن بود که :سلطنت از خاندان سدوزائی بخانوادهٔ محمدزایی انتقال یافت.

دیگر دخالت انگلیسهاست بامور داخلی وسیاست افغانستان که ملت مجبورگشت بمدافعه وحفظ استقلال بپردازد وجنگهای افغان وانگلیس بزرگترین نمونه های شجاعت افغانستان را در تاریخ بخط درشت ثبت کرده است . بدین‌طریق دورمحمدزاییها رو به‌رفته دورمجادله ومبارزه با اجانب است در راه استرداد آزادی که باین منظور افغانستان برای یکقرن صحنهٔ آتش وخون بود .

همینکه برادران محمدزایی پس‌از جنگهای خسته کن، امیر دوست‌محمدخان را بپادشاهی انتخاب کردند، سنگهای اول وحدت افغانستان کم وبیش ریخته شد وامیرموصوف دربیست سال سلطنت خود فرصت رابرای اصلاحات مدنی تاحدی آماده کرد.

وضع علم وادب: بنابرجنگهای خارجی وثقافت‌های داخلی، پس‌ازسقوط سلطنت تیموریان تا نهضت ادبی ومدنی دور اخیر رویهمرفته مدارس قدیم که‌درآن علوم قدیم و عربیه از قبیل فقه، تفسیر، حدیث، منطق، حکمت، طب، هیات و ریاضی تدریس میشد محدود شده تا لیفات هم بهمان آثار گذشته منحصر ورا کدماند ووسایل تحصیل وتشویق علوم ادبی از بین‌رفت .محصلان باذوق بممالك ماوراءالنهر، هندوستان ایران، عراق، مصروسایرممالك عربی‌زبان مسافرت میکردند . درمدارس انگشت شماری‌که بود فقه‌حنفی صرف‌ونحو، بعضاً حدیث وگاهی هم‌حکمت قدیم تدریس میشد .

اطفال‌درمساجد قرآن کریم، وکتابهای پنج‌کتاب، غزلیات حافظه، گلستان و بوستان سعدی، انوار سهیلی کاشفی رادرزبان دری واز کتب پښتو رشیدالبیان، فواید الشریعه. رحمن بابا، فتح خان، سیف‌الملوك واز کتابهای عربی صرف بهائی، خلاصه، قدوری، منیه، مستخلص وبرخی دیگر را می آموختند طبیبان کتابهای طب‌عربی را نزد ملاهای عربی دان‌که طبیب نبودن فرامیگرفتند ومحاسبان رساله های خلاصة‌الحساب، وانشاء ترسل را میخواندند.

درشهر هامردم باسواد ، داستانهای شاهنامهٔ فردوسی ،یوسف زلیخا،اسکندرنامه نظامی، امیرحمزه شهزاده ممتاز وچهاردرویش رابیشتر مطالعه‌میکردند وبرای شاهنامه خوانی محفل مخصوص باتشریفات منعقدمیشد . مردم بیسواد داستانهای ابومسلم‌خراسانی‌وغیره را از زبان‌قصه‌خوانهای سربازار می‌شنیدند. درروستاها افسانه‌های چهار بری وورقه گلشاه‌خوانده‌میشد . صوفیان وا هل‌معرفت مثنوی‌مولوی،غزلیات حافظ، قصص‌الانبیاء ،تذکرة‌الاولیای عطار، معارج‌النبوت و ادیبان کلیات بیدل، یوسف‌زلیخا تاریخ فرشته وروضة‌الصفای میرخوند رامطالعه میکردند . شاهان کتابخانهای مخصوص وافسانه گو یان وکتابخوانان حضور داشتند . غالب این کتابها بهمان‌سبك‌دورتیموری یا نسخ قلمی بودند ویا کتابهایی که‌در هندوماوراء‌النهر وغیره بچاپ سنگی‌رسیده بودند.

علوم قدیم روبانحطاط میرفت . علوم جدیدکه صورت ووضع دنیارا تغییر داده بود ،هنوزداخل‌نشده بودو درمملکت نه‌یك مکتب جدید، نه‌یك درسگاه‌عالی ونه یك کتابخانه عمومی‌ونه‌یك موسسه علمی‌وجود داشت.

اینست که‌درین‌دورهٔ فترت تعداد اشخاص عالم‌وفاضل درسراسرمملکت کم‌بود، عالم وفاضل بزرگ یاشاعر وهنرمند زبردست چون‌دور تیموری افغانستان دیگر دیده نمیشدالبته فردی‌مانند سیدجمال الدین افغانی‌یادیگری استثنا ءاست .

درطی این‌دوره درنثرونظم نیزفتور ادبی رخداد . هنرهای خطاطی،تذهیب ونقاشی روبسقوط بود . غزلها بتقلید متاخران‌غالباً بسیار سست ومبتذل وقصاید کمپایه وکم‌مایه‌سروده‌میشد.نثرها غالباًیکنواخت وتقلیدی وفاقد متانت وسادگی قدیم وخالی ازصنایع بدیعی وتکلفات دورهٔ متوسط‌بود. ساده نویسی‌فصیح متاخران‌ودورهٔ جدید نیزدیده نمیشد.

بااینهم حس‌وذوق بدیعی‌ملت تماماً ازمیان نرفته یکتعداد شاعران ،فاضلان واهل ادب وعلم‌پدیدآمدند که‌نه‌گذاشتند روشنایی علم‌وادب درکشور خراسان که‌روزی کانون فضل‌وعلم وفرهنگ آسیای میانه‌بود، خاموش‌شود . البته‌این آثار بپایه ومایه گذشتگان نمیرسید وبخشی ازین آثار بنا براغتششات وجنگهای خارجی‌وداخلی نابود شده اند وآنچه هم‌مانده گاهی آثار قابل اعتنایی درآنها وجوددارد .

اصلاحات‌مدنی‌وفرهنگی‌امیرشیرعلی‌خان۱۲۷۹-۱۲۹۶هجری:

منورودارای معرفت‌بود وازتحولات دنیای خارج آگهی‌داشت ومخصوصاً انقلابات صنعتی دراروپا‌در امرشیرعلی‌خان که‌شخص‌جریان‌بودو ازآن‌اطلاعی‌بهم‌رسانیده‌درصددشدتابکشور رنگ‌ورخ‌تازه‌ای‌بخشدو بزرگترین موسس‌مدنیت‌وتحولات صنعتی کشور بشمار میرودواین درست‌معاصرهمان‌دوری بودکه جاپان بتحول واتخاذمدنیت‌غرب آغاز کرد .

امیرشیرعلی‌خان برای نخستین بار مطبعه های چاپ سنگی ازهند وارد کرد که با آن کتابها، اوراق‌دولتی جریده، وسایرمطبوعات رابچاپ میرسانید .این‌مطبعه‌هادرشهرکابل دایر شد که‌یکی‌آن بنام «مصطفاوی»ودیگر بنام «شمس‌النهار» بودوبسیار ممکنست که‌چاپخانه های‌دیگری‌نیز وجود داشته است درین‌چاپخانه‌ها آثاروکتابهای ذیل طبع ونشرشده است :

۱ـ یك‌مجموع حاوی مقدمهٔطولانی ازطرف عبدالقادر ووقایع جنگ‌روس وعثمانی که‌از«تایمزلندن» در ۹۰ صفحه ترجمه‌شده بود بنام وعظنامه بزبان‌دری .

۲- اصول وقواعد عسکری با نقشه ها واشکال وافرادنظام درحال‌تمرین نظامی بزبان دری‌ومصطلحات عسکری که از انگلیسی به پښتو ترجمه شده بنام«وعظ» که‌منصبداران برای‌افرادعسکری‌قرائت‌میکردند در۷۹صفحه باهتمام میرزا محمدصادق درمطبعهٔ مصطفاوی طبع‌شد .
۳- شهاب ثاقب،در ردوها بیها بود وخودامیرشیرعلی‌خان نیزشرحی‌دربن‌رساله نگاشته است.
٤- کتاب «ذخیرة‌الملوك» باشرح آن.
٥- کتاب«فتاوی برهنه»
٦- تکتهای پوسته، کاغذهای رسمی وتعلیماتنامه‌های دیگر نظامی وجراید.
گذشته‌ازتوریدچاپخانه‌ها وتوزیع‌وسایل‌طبع‌وانتشار کتاب ونشرات ،یك‌سیستم‌منظم‌پوسته د رمملکت جریان‌یافت وتکتهای پوسته‌بطبع رسیدوموسسهٔ پوسته‌رسانی رادولت بعهده گرفت.
بعلاوه یك‌مکتب‌عسکری تاسیس‌شد تابرای‌قشون‌دولتی که‌پس‌ازاین بصورت منظم تشکیل یافته بود، منصبداران تعلیمیافته وتربیت‌دیده تهیه کند وپروگرامها وبرنامه‌هایی درفنون‌عسکری ، علم‌وادب برایشان ترتیب‌یافته وتعلیماتنامه وکتابهای‌درسی شان‌بچاپ رسید واین‌اولین‌مکتب مرتب‌عصری‌است که‌درمملکت افتتاح‌شد. نامهاوالقاب‌عسکری‌وقومانده های‌لشکری‌همه‌بزبان پښتو برگردانده شد تا مختص باافغانستان باشد .
شهر بالاحصار که‌یکی‌ازارگهای شاهی‌باروهمایون‌ازشاهان مغولیه‌هنددر کابل‌بود، ودرزمان شاهان سدوزایی، تیمورشاه،شاه‌شجاع وشاه‌زمان هم‌ارگ ومقرشاهی بشمارمیرفت ، مرکز سلطنت قرار گرفت وغالب‌اداره‌های دولتی‌ومرکز مطبعه وروزنامهٔ شمس‌النهارآنجا بود .تاانکه‌درجنگ‌اول افغان وانگلیس انگلیسها آن‌شهررا باخاك یکسان‌کردند وامروزجزبرخی دیوارهاوبروج چیزی ازآن نمانده‌است. اخیراً محمدنادر شاه‌شهید دارالفنون‌حربی «حربی پوهنتون »رابرای‌تربیت منصبداران‌اردو درهمانجا بناکرد وعمارت عالیشانی آبادشد.
امیرشیرعلی‌خان یك‌شهرعصری درحوضهٔ‌شمال‌غربی‌کابل‌تاسیس کردوآنرابنام‌خود «شیرپور» نام‌نهاد این‌شهرکه‌درنخست بیشتر برای رهایش‌عسکری بودبعد مانندبالاحصار بوسیله انگلیسها خراب شدوپس ازیك‌قرن امروزباز آنقسمت‌شهر که‌بصورت عصری درآمده به«شیرپور» موسوم‌است.
دردورامیرشیرعلی‌خان آثارونشانه های انقلابات صنعتی که‌دراروپا درهمین عصررخ داده‌بود، ظاهر شد . فابریکه های‌حربی برای‌ساختمان آلات‌حربی ازقبیل‌توپ ، تفنگ ، باروت وامثال آن درکابل افتتاح‌شدکه‌نمونهٔ توپهای آن‌تاهنوز دیده می‌شود .
روزنامهٔ شمس‌النهار ومجله‌ای بنام (کابل) برای‌نخستین مرتبه روزنامه ومجله‌را بافغانستان آورد .

روزنامهٔ‌شمس النهار :

نخستین روزنامهٔ افغانستان‌است که‌دربن‌عهد ازسال ۱۲۹۰ هجری‌ماه یکبار وبعددوبار بانتشار پرداخت . این‌نامه درشانزده صفحه‌دارای مقالات اجتماعی وخبرهای خارجی وداخلی بنگارندگی قاضی عبدالقادر پیشاوری باهتمام میرزا عبدالعلی درمطبعهٔ شمس‌النهار دربالاحصار کابل‌طبع ونشر می‌شد این‌نامه نخستین‌روزنامه ایست که‌ازجهان خارج‌بروی افغانستان بازشد ودرتنویراذهان مردم انگیزهٔ مهمی بود . این‌نامه برای چندسال پیهم انتشاراتی کرد که‌بعد بوسیلهٔ حملات انگلیسها مکتب، روزنامه ومطبعه وتمام وسایل‌مدنی ازبین‌رفت وتاریکی طولانی‌محیط کشوررا فراگرفت .

نگارندهٔ آن قاضی عبدالقادر پشاوری قوم یوسفزی بود . وی در زبانهای دری ، پشتو، اردو وانگلیسی ماهر بود وذوق شعر نیز داشت . در دربار امیرشیرعلیخان مصاحب پادشاه ، منشی عسکری، سر کردهٔ فابریکه‌های حربی وهم نویسندهٔ اکثر مقالات ووعظنامه‌های عسکری ومدیر روز نامهٔ شمس النهار بود که در تحولات ادبی وعسکری آن روز مؤثر و مرد پراسراری بود . کلمات انگلیسی را بتقلید هندوستان داخل زبانهای دری و پښتوی افغانستان نمود ودرعصر امیرعبدالرحمن خان بصورت حیرت انگیز ازکابل فرار کرد .

گذشته ازین یك رساله بنام (کابل) بصورت مجله از بالاحصار نشرمی‌شد که در آن نیز گزارشهای دولتی وقشون انتشار می‌یافت . نقل یك خبر داخلی از روزنامهٔ شمس النهار :

ترقی مدارج افغانستان

قدیمان خودرا بر افزای قدر که هرگز نه بینی ز پرورده غدر

چونکه ازعرصهٔ دراز منظورنظر کیمیا اثر بندگان اشراف امیرصاحب بهادر خلدالله ملکه چنان بود که اشخاص که ازقدیم معروف خدمات بوده در انجام امور مامورهٔ خود کوتاهی نورزیدند و پیرامون آبیاری شجر بی‌ثمر غداری نگردیده علی الدوام سرشتهٔ اخلاص را ازدست ندادند ترقی او شان بمناسب جلیله کرده شود . ونیزچونکه الحال نظم ونسق مملکت بنسبت سابق زیاد گردیده ترقی ورفاهیت وامنیت رعایا بظهور رسد . بنابرظهور خیال مبارك بتاریخ ۲۵ رمضان المبارك یوم دوشنبه ۱۲۹۰ ترقی اشخاص ذیل بمناسب رفیعه بظهور رسید . . . . .

(۲) کارنامه‌های آزادیخواهی در ادبیات ما

ادبیات رزمی وحماسی منظوم :

روی همرفته بنابرجنگهای مسلسل وحملات متداوم که ازدور هوتکیها باینطرف در کشور دیده می‌شد ومردم همواره ازوطن وآزادی آن در دفاع بودند ونمی‌گذاشتند استعمارطلبان بمنظور های خود برسند ازسویی دیگر اهل استعمار نیز برای پیشبرد آرزوها وآمال خودکار می‌کردند ؛ درنتیجه روحیه ای بوجود آمد . یك راه وروش جدیدرا درادبیات پیش گرفتند وآن ظهور ادبیات حماسی وروح تاریخ نویسی بود تابدینوسیله مردم را باگذشته وآینده پیوندنموده ازیکسو شجاعتها وفداکاریهای گذشته واسلاف بخاطرشان داده شود که بیشتر بمجادله ومبارزت تشویق شوند وازسوی دیگر شمه‌ای از کارنامه ها ومجاهدتهای شان برای فرزندان شان سرمشق و نمونه بماند .

همان بود که جنگهای صدساله بین افغانستان وانگلیس مجدداً روح رزمی وحماسی دور غزنوی را درقالب ادبیات شفاهی وتحریری افغانستان چه در زبان دری وچه در زبان پښتو داخل کرده آثار زیادی درترانه های ملی ومحلی بمیان آمد که درشهرها وروستاها خوانده می‌شد .

این رشته کتابهارا ممکن است بدو بخش ازهم تفریق کرد یکی جنگنامه های منظوم یا ادبیات حماسی دگر کتابهای مرتب تاریخی نثرکه ذیلاً نخست بتاریخهای منظوم می پردازیم :

اکبرنامهٔ حمید کشمیری :

حمید یکی ازشاعران حساس قرن سیزده هجری است . وی جنگهای اول افغان وانگلیس راکه در سال ۱۲۵۵ قمری (۱۲۳۰ هـ) صورت گرفته، بنظم آورده رشادتهای تاریخی قهرمانان افغانستان رایاد میکند وکتاب را «اکبرنامه» نام کرده است . وی حقایق را باکمال صراحت اظهار داشته و امید

هیچگونه صله‌وسیم نبوده است. اکبرنامه درروح خوانندگان خود درافغانستان وهندوستان تاثیر گرمی کرد وممکنست این‌کتاب‌را شاهنامهٔ قرن‌نوزدهم افغانستان خواند ، که‌فصل معاصر شاهنامهٔ فردوسی می‌تواند حساب‌شد . این‌کتاب درسال ۱۲۶۰ دوسال پس‌ازفتح افغانستان وپیش از مرگ قهرمان ملی افغانستان وزیر اکبرخان غازی دربحرمتقارب سروده وتمام‌شد که اخیراً چاپ‌شده است . مقایسهٔ این کتاب ازنظر پختگی‌وارزش ادبی باشاهنامه ازنظر دور مینماند امااز‌نظر تحریک وانگیختن روحیت ملی‌ودادن پند واندرز وسبک‌شعری همان‌راه رارفته است .

کشته‌شدن برنس وبغارت‌شدن خزینهٔ فرنگیان و جوش عوام بر فوج فرنگی در کابل

بدی می کند هرکه کردار خویش / سرانجام کارش بد آید به پیش
چه‌خوش گفته‌است آن‌نکوکار مرد / کم آزار بیند کم آزار مرد
چو جویی نکو تخم نیکی بپاش / بخود نیک‌خواهی بکس بدمباش
بود خوشنما تخم وقت کشت / ولی بردهد عاقبت نیک زشت
خوانین کابل چو نزد یک شاه / بدیدند بسیار اندك سپاه
محمد زمان گفت با یاوران / که ای هوشیاران نام آوران
ملك‌کم سپه لاتهه جنگی است‌ومست / ترنم نیوش و صراحی بدست
نشسته است «برنس» بعجب تمام / ازین به دگر وقت باشد کدام
زمان دیر شد جای تاخیر نیست / تحمل گزیدن زتدبیر نیست
مبادا که خرگوش آگه شود / شکار ازکف وقت بیگه شود
بتازید بر برنس بدگهر / بسازید کارش بوقت سحر
ز تیغش بپاشید بر چهره آب / که‌تا شوید ازچشم او کحل خواب
به ایجاب حرف صلاحی که بست / خوانین‌نهادند بر سینه دست
بقصد شبخون شب چون‌خروس / سحرگه‌ز پرده فرو کوفت‌کوس
محمد امین وعبد السلام / سیوم خان اسکندرنیك‌نام
دگر خان عبدالله نوه شیر / به جمع اچکزاییان دلیر
روان در زمان باسه‌صد کس‌شدند / سوی مسند خاص برنس شدند
چو آنجا رسیدند در بند بود / نه دربند بدخواه دربند بود
وزیر ملك خان عثمان بنام / که‌اکثر بشب کردی آنجا مقام
بیامد ببالین برنس فراز / به‌نرمی بر آوردش ازخواب ناز
بدو گفت برخیز و بگریز تیز / که‌شد گرم بازار جنگ وستیز
چنان موج زن سیل‌لشکر شده‌است / توگویی جهان‌را بهم برشده‌است
همه حلقه بسته بدر می زنند / بجستی دو دستی تبر می زنند
چو برنس شنید این خبر تند شد / چو شمشیر او طبع او کند شد
ترش کرد پیشانی ازخشم و تاب / چو طفلی که آشفته خیزد زخواب
به تند یش گفت ای پریشان سخن / چه جك میزنی خاك اندر دهن

محفل بزرگیکه به مناسبت بازگشت موفقانه سپه سالار غازی محمد نادر خان (اعلیحضرت شهید رحمة الله علیه) و برادران رشید شان از محاربهٔ استقلال، از طرف شاه در کابل ترتیب یافته بود

مرحوم صالح محمد خان سپه سالار قوماندان
محاذ شرقی

کرا زور وز هره که از خشم و تاب | ز جرأت کشد تیغ بر آفتاب
کجا دست افغان پذیرد قرار | که تیغ آورد در کف رعشه دار

محاربهٔ کابل:

وقتیکه اکبرنامهٔ حمید کشمیری منتشر شد انگلیسها ازراستگویی وی بجان برنجیدند وشاعر تجارت پیشه‌ای راتقویت کردند تامنظومهٔ دیگری درموضوع جنگ اول افغان وانگلیس انشاد کرد و آنرا برفور چاپ کردند ومنتشر نمودند اماچون تبلیغی بود ومانند اکبرنامه نبود ، زود پژمرده شد این شاعر تجارت پیشه قاسمعلی نامداشت وازشاعران قرن ۱۳ بودکتابش «محاربه کابل» نامدارد این اثر از دو نظر بتاریخ ادبیات ماقهراً مربوط است: یکی آنکه تاثیر وعکس العمل اکبرنامه یاشاهنامهٔ قرن ۱۹ افغانستان است دیگر اینکه اینجا نیز حوادث افغانستان وجنگ آوریهای ما از نظر دشمن ثبت است که دانستن نگاه نظر آنها بفرزندان مملکت مهمست وازخلال آن شجاعت ودلیریهای مردم افغانستان هویدا است این کتاب نیز بروش وسبك شاهنامه نوشته شده همان کلمان وترکیبهارا بکار برده است محاربه کابل درسال ۱۲۶۰ قمری تدوین ودرسال ۱۲۷۲ در آگره چاپ شد وبمدح ملکه ویکتوریا چنین میپردازد :

بنام شاهنشاه با تاج وگاه | جهاندار ویکتوریا پادشاه
خداوند اورنگ فرماندهی | فروغ شبستان شاهنشهی
به تن جان پاك وچوعیسی بجان | چو دریا بدست وبدل همچو کان
بعفت چو بلقیس و الا نژاد | چو مریم بپاکیزگی پاك زاد
بفیروزی شاه فیروز فر | سرا پا چو این نامه شد پرگهر
ستایش به یزدان که انجام یافت | ظفرنامه عنوان او نام یافت

جنگنامه وشاعر گمنام وی:

آغاز دورحماسی حاضرازتاریخ وقوع جنگ اول افغان وانگلیس است که کتابهای اکبرنامه ومحاربه کابل را بمیان آورد . جنگنامه نیزرسالهٔ دیگریست که بیشتر بخشهای آن در کابل واز طرف یك شاعرملی سروده شده که اسم این شاعرهنوز مجهولست؛ جز اینقدر ازوی ندانیم که وی ازاهالی قریهٔ ده یحیی واقع دشت منار، یك فرسخی کابل بوده است وهم ممکنست این کتاب اثر چندین تن باشد که دریك جلد جمع آمده است برخی حدس میزنند که ناظم کتاب میرفیض الدین بن میرامام الدین احمد متخلص به درویش بن شیخ سعدالدین احمدانصاری کابلی (معروف بحاجی صاحب پایه منارساکن قریه ده یحیی) میباشد

جنگنامه درهفت باب نظم شده وبیان میدارد که چگونه نایب امین الله خان لوگری، مجاهدان برجسته کابل راجمع کردو بخانهٔ الکزندر برنس انگلیسی درکابل حمله کرده اورا باهمراهانش از تیغ کشید وسه فوج انگلیس بجنگ تپهٔ بی بی مهرو مجبور گردید ۰۰۰۰۰لارد(لات) انگلیسی بیادهندوستان گریه کرددرجنگ دیگر شمس الدین غازی بردشمان تاختند وجنرال بزرگ انگلیسی کله خورد پس ازین کار نامهاوزیر اکبرخان که بماورأ النهررفته بود واردشدومردم رشید غلزی(غلجای) قشلهٔ انگلیس رامحاصره کردند ومنصبدارن انگلیس را کشتند. درجنگهای ۱۲۵۷ سرکردگان انگلیس باصدهزار عسکر در هر کنج وکنار از بین رفتند درهرقسمت مملکت جنگهای متعددی صورت گرفت، تااینکه لشکر انگلیسی آنچه ازشمشیر مانده بود کابل راترك کرده بطرف جلال آباد حرکت کردند ده هزار لشکر انگلیس در ضمن رأ کشته شدوزنان اردورا اسیردادند وازهمه تنها یکهزار نفر بجلدلك رسید باینصورت تمام حوادث

را تا رفتن وزیر اکبرخان در لغمان وروابط مخفی انگلیسها وشاه شجاع شرح داده، درختم از تخلیهٔ افغانستان بوسیلهٔ انگلیسها و آمدن دوبارهٔ امیردوست محمدخان وصف میکند:

جنگ تپهٔ بی بی مهرو:

یا پیرشا یستهٔ تا زه رنگ — بگو قصهٔ آندویم باره جنگ
که در کابل افتاد غوغا چرا — شدعقرب چرادشمن اژدها
چو گفتی بگو گویمت ای جوان — که هرجا بود قوم ترسا بیان
همه دشمن دین پیغمبر است — کس گر به او دوست شد کافر است
مسلمان کمربسته یکسر بکین — بجنگ آمده از پی غور دین
ترا هم اگر است ایمان قوی — ببایدکه بر جنك کافر روی
بیا بشنو آنرا که نشنیدهٔ — بفهما نتت گر نفهمیدهٔ
یکی روز «لات» آن سگ کینه ور — که او بود سرخیل فوج کفر
بچو نی دلش چو بسیار تنگ — بر آورد لشکر به آهنگ جنگ
همه لشکرش بود تاسی هزار — پیاده، ده و بیست بودش سوار
بچابك عنان سپه بر کشید — سر پشته بی بی مهرو رسید
به پشته رسید هرطرف فوج فوج — چو دریا همیزد بهر گوشه موج
زسوی مسلمان یکی صف شکن — همان عبد الله خان یل تیغ زن
بهمرای فوج خود آمد ززیر — ببالا بر آمد چو گرك دلیر

تاریخنویسی و تاریخنویسان :

در سلسلهٔ کتابهای تاریخی که تعداد محدودی بما رسیده از بهترین آنها و نویسندگان شان باصورت تکامل تاریخ نگاری یاد میکنیم :

۱- میرزا یعقوبعلی خافی کابلی که درسال ۱۲۶۸ تولدشده، ودر بلخ نشوونما یافته درمیمنه جزوماموری محلی بود وبعد سفری بسمرقند کرد ودر آنجا بسال ۱۳۰۷ قمری کتابی دردو جلد درتاریخ افغانستان وشروح حال خودش نوشت، جلد اول آن بنام پادشاهان متاخرین افغانستان بدست است وازطرف انجمن تاریخ نشر شده است. این کتاب دارای هفت باب ویازده فصل حاوی وقایع تاریخی دورهٔ محمد زایی افغانستان ازآغاز دور امیر دوست محمد خان تاآغاز دورا میر عبدالرحمن خان را دربرمیگیرد ازنظر ادب ولفظ واسلوب آنقدرعالی نیست وارزشی ندارد ازحیث تاریخ ومراعات بیطرفی درآن البته مهم است

۲- نور محمد قندهاری متخلص به نوری که درپنجاب ولندن نیزمسافرت کرده دردربار امیر شیرعلی خان نیز بسر برده. درسال ۱۲۸۷ کتاب گلشن امارت رادرشش باب وچهل وسه فصل ۲۶۵ صفحه راجع بتاریخ دورهٔ پادشاهی امیر شیر علیخان تاسال ۱۲۸۷ قمری نوشته است. نثرآن عالی نیست ازنظر تاریخنویسی نیز یکطرفه وچاپلوسانه نوشته شده است. این اثر نیز با اندك تصرف درکلمات وعبارات ازطرف انجمن تاریخ نشر شده است :

۳- سلطان محمدخالص ابدالی ازنویسندگان قرن سیزدهم هجری افغانستان است و درسال ۱۲۸۱ درزمان سلطنت امیر شیرعلیخان بنوشتن تاریخ سلطانی آغاز نمود وهمینکه حکومت محلی سردار محمد ایوب خان در هرات وقندهار خاتمه یافت. کتاب تمام ونشر شد. وی درین کتاب وقایع تاریخی

افغانستان را قسماً تاسال ۱۲۷۹ ق نوشته است از ماخذ وی گر امر گولدسمیت ، مر آت البر ضیه، سارجن ملکم. محزن افغانی، تزك شاه شجاع، فرشته وجام جم وجهانگشای نادری اند. کلام وی راجع بانقلاب کابل برضد اشغال انگلیس ازنظر ادبی دارای ارزش است .

تاج التواریخ: اساس این کتاب خاطرات وشرح حال امیر عبدالرحمن خان است که خودش ازصباوت و آغاز زندگانی اش در افغانستان بعد ایام مسافرتش در ماوراً النهرتاروزحرکت ازخوقند و رسیدن ببدخشان نوشته سپس درکابل بنام پندنامهٔ دنیاودین چاپ شده ولی منشی سلطان محمدهند و ستانی که در کابل مستخدم بود یك نقل پندنامهٔ دنیاودین را سرقت کرده از افغانستان فرار کرد .وکتاب مذکوررا در یك جلد بزبان انگلیسی ترجمه ومنتشر ساخت ویك جلد دیگر ازوقایع مربوط به افغانستان را نیز بان افزود. سپس غلام مرتضا قندهاری (ازافغانستان) که نویسندگان ومترجمان دورهٔ امیرعبدالرحمن خان است ودرد و لت هند انگلیسی خدمت می نمود زمانیکه نایب قونسل انگلیس در مشهد بود دو جلد کتاب انگلیسی مبنی بر واقعات و سوانح امیر عبدالرحمن خان راکه منشی سلطان محمد نوشته در لندن چاپ کرده بو به فارسی روان ترجمه بنام تاج التواریخ درمشهد بهچاپ رسانید ومنتشر کرد ترجمهٔ فارسی غلام مرتضی قندهاری ساده وزیباست اما کتاب آنقدر موثوق وقابل اعتماد نیست.

- سراج التواریخ: این اثر بفرمان وتشویق وتصحیح امیرحبیب الله خان شهید بوسیلهٔ میرزافیض محمد غوری که ازمنشیان ونویسندگان آن دوراست نگارش آن درسه جلد آغاز یافت ومولوی عبدالرؤف ومنشی عبداللطیف ا زمصححان آن بودند. جلد اول ودوم آن باحث ازوقایع تاریخ دولت ابدالی افغانستان دورهٔ حکومت محمدزائی درکابل طبع ودریك وقایه نشر گروید. جلد سوم آن حاوی تاریخ عهد امیر عبدالرحمن خان از جلوس اوتا سال ۱۳۱۴ قمری یعنی پنجسال قبل ازختم شاهی امیرموصوف درمطبعهٔ ماشین خانه کابل بطبع رسید اما نشر نشد . با آنهم برخی اشخاص توانستند مجلدات آنرا بدست آرند. جلد چارم که مشتمل برتاریخ دورهٔ سلطنت خود امیرحبیب الله خان بود چون میرزا فیض محمد مایوس شد نگاشته نیامد . این سه جلد نظر اسلوب نگارش تاریخ دارای نواقصی است درتدوین دوره. محمدزایی ازدیدنها وشنیدنها خود نیز استفاده کرده. از نظر سبك نثر نویسی بمراتب بهتر ازکتابهای تاریخ سابق الذکر درهمین فصل میباشد : میرزافیض محمد در سال ۱۳۰۸ در اغتشاش سقاو کشته شد.

سایر نشرات وتالیفات عهد امیرعبدالرحمن خان:

در عصرامیرعبدالرحمن خان با ادامهٔ عصر امیرشیرعلی خان چاپخانه های سنگی زیادشد اما نشرات جدید روز نامه و جریده صورت نگرفت. مطابع سنگی کابل دربندوربند عبارت بودند از مطبعه سرکاری (دولتی) مطبعهٔ ماشین خانه، مطبعهٔ کابل. مهمترین آثاری که دربند ورغالبا باهتمام منشی عبد الرزاق و مجر محمدعظیم بطبع رسیدا ینهااست.

۱- آیینه جهان نما: منتخباتی از کلیله ودمنه.
۲- نصایح نامه: گفتار امیرموصوف.
۳- دیوان اشعار عایشه درانی.
٤- رسالهٔ امراض اطفال.
٥- کتاب مساحت.
٦- ترغیب بالجهاد: تالیف عالمان کابل برای حفظ روح سلحشوری ودفاع ازوطن.
۷- مبادی کیمیا:
۸- اوراق صکوك وثایق فرمانها، اعلانات وغیره

بازگشت بسبکهای قدیم

ادبیات رزمی :

ادبیات افغانستان اعم از نثر و نظم در قرن سیزده تحول نوی را رو برو شد. شیوهٔ دورهٔ مغول وتیموریان وسبك معروف بهندی طوریکه دیدیم مبتذل شده آن طراوت خودرا ازدست داده بود. مخصوصاً هم که جهاد ومبارزت های صدساله علیه استعمارطلبان روح زندگانی آرام را ازبین برد و مردم فرصت نداشتند بمشغله‌های فرهنگی بپردازند بلکه مجبور بودند از وطن دفاع کنند. شاعران نیز مجبور بودند مطالبی بگویند تاملایم این وضع باشد ومردم را بجنگها وغزاها تحریك کنند و بینگیزند: چنانچه اکبرنامه وجنگنامه بشکل حماست دورغزنه تبارزکرد. بعلاوه شاعران و نویسندگان بپیروی آثار متقدمان چون عنصری، منوچهری، فرخی، معزی، انوری، خاقانی، سعدی وحافظ وجامی پرداختند. تشبیهات واستعارات ومضامین باریك دوراز ذهن ازنظم وتکلف وتکرار ولفاظی ازنثر دور شد. خلاصه بسبك خراسان، عراق یابلیغی ونثرساده توجه شد.

طرزی افغان وسبك خراسان :

دراینگاه یك جنبش قصیده‌سرایی مانندقدیمیان دیده شد. غلام محمد طرزی که ازمعاریف رجال و شاعران قرن سیزدهم افغانستان وسالها درسوریه، عراق، ترکیه، مصر وسایر ممالك شرق نزدیك بمسافرت پرداخته، مدتی هم درکشورعثمانی وسوریه بودوباش کرده بود. سبک وروش جدیدی را درادبیات افغانستان واردکرد که آن بازگشت بسبکهای قدیم بود. دیوان مطبوع قصاید وغزلیات ومثنوی نغمهٔ حجاز درزبان دری وعربی دارد. ازقصاید وی رایحهٔ قصیده سرایان دور غزنوی وسلجوقی میآید چنانچه قصیدهٔ معروف وی درمدح سیدجمال الدین افغان بامطلع :

نسیم صبح در گلشن وزید از جانب صحرا　　عبیرآمیزو عنبر بیزو روح انگیزو روح‌افزا

این قصیده سنائی را بیادمی‌دهد :

مکن درجسم و جان منزل که این دونست وآن والا　　قدم زین هردو بیرون نه نه اینجا باش و نه آنجا

دگر میرزامحمود سالک بالاحصاری کابلی ازشاعران عهدامیر دوست‌محمد خان نیز درهمین بحر شنا کرده. قصیده‌ای ازوی دروصف شهر کابل معروفست بااین مطلع :

بره‌ی مغ بچه ای گفت مرا　　که گر ازاهل رهی همره آ

همچنین ادیب پشاوری (سیداحمد) درهمین رشته کار کرده، سردار محمدحسن (امضاء) تخلص در سبک خراسانی قصیده ودرسبک عراقی غزل دارد ازقصایدمعروف او :

عیدجمشیدی گذشت اکنون جلوس بهمن است　　زال گردون را ازین غم سینه‌روزن روزن است

که اینها وده‌ها شاعرمانند اینها این جنبش را راه اندا خته‌اند. که در دورهٔ متصل قاری عبدالله ملك الشعراء نیزقصیده سرایی کرد واین جنبش را ادامه‌داد همچنین خلیل الله خلیلی ازقصیده سرایان معاصر است که بیشتر سبك فرخی دارد.

قصیدهٔ طرزی افغان مرحوم

نسیم صبح در گلشن وزید از جانب صحرا　　عبیرآمیزوعنبر بیزوروح انگیزوجان‌افزا
طراوت بخش روی گل پریشان‌ساز بوی گل　　موافق همچوخوی گل بطبع مردم دانا

چو بوی لاله جان پرور چو عطر گل روان پرور / دمادم گلستان پرور سراسر بوستان پیرا
حبیب و یاور گلشن رقیب و رهبر گلشن / خطیب و منبر گلشن حسیب دفتر صحرا
ازو طبع چمن تازه وزو برروی گل غازه / ازو در گلشن آوازه وزو در بوستان غوغا
بطفل غنچه او دایه بچنگ لاله او مایه / بفرق زاغ او سایه بدوش باغ او کالا
بسوری رنگ و آب ازوی بسنبل پیچ و تاب ازوی / شده سرمست خواب ازوی دو چشم نرگس شهلا
بطرف باغ کوشیده بگل چون رنگ جوشیده / بقد شاخ پوشیده ز غنچه دیبهٔ زیبا
رخ چون گل عرق کرده جواهر درطبق کرده / قبای غنچه شق کرده چو جیب لاله حمرا
بشاخ سرو و تخت گل نشسته قمری و بلبل / یکی درشیون و غلغل یکی درچهچه واوا
رخ گل در بهارستان بدان سان کرده کارستان / که مانی در نگارستان زنقش دلکش زیبا
بجسم لاله نعمان چنان از لطف بخشد جان / که برطبع خردمندان کلام نغز مولانا
جمال الدین نام آور سخن فهم و سخن پرور / خردمند و هنر گستر فلك قدر و ملك سیما
فلاطون ازغم رویش کند تب لرزه درکویش / اشارات دوا بریش شفای بوعلی سینا
ترا طرزی ثنا گوید هزاران مرحبا گوید / بصدق دل دعا گوید چه درسرا چه درضرا

تویی عالم تویی عامل تویی عارف تویی کامل / تویی فاضل تویی باذل تویی عاقل تویی دانا
فصاحت را توسبحانی بلاغت را تواحسانی / عرب را شیره جانی عجم را دیده بینا
تویی کشف نکوکاری تویی برهان دینداری / تویی فرهنگ هوشیاری تویی قاموس استغنا
تویی برسالکان رهبر تویی برکاملان مهتر / تویی برسروران سرور تویی برخواجگان مولا
تو شمع بزم ایقانی دلیل راه ایمانی / تو اندر بحر عرفانی درخشان گوهر والا

کدامین قطره آبستی که رشك درنابستی / قبول خاص و عامستی بجابلقا وجابلسا
چه نسبت با بشرداری که صد گیتی هنرداری / چه ادرزیر سرداری که سرهاداری اندرپا
تو نور افغانستان اخگر تو عود افغانستان مجمر / تو جان افغانستان پیکر تو روح افغانستان اعضا
الا تا نوبهار آید درخت گل ببار آید / زخاك مرغزار آید شمیم عطر عنبرها
بهار خاطرت خرم مبرا از خزان غم / چو بوی نافه مشکین دم چو بوی غنچه روح افزا
نه ماه مصر و شام هستی که خورشید تمام هستی / تو افغان را نظام هستی زراه روشن والا

واصل و سبك عراقی :

همچنانیکه در بازگشت بسبکهای قدیم جنبش احیای سبك خراسانی را در افغانستان دیدیم . شاعرانی هم درین دور بسبك عراقی یا سبك بلخی رجوع کردند . عندلیب (محمد امین) پسر غلام محمد طرزی (۱۲۶۸ - ۱۲۸۶) که دیوانش دارای سه هزار و چندصد بیت است ، غزل آمیخته از سبك عراقی وهندی سرود مانند این :

خم طرازیهای آه پیچ و تاب کاکل است / دود دل درزلف اگر پیچد سراسر سنبل است
از دهانش آرزوی دل شنیدن دور نیست / غنچهٔ گل آشیان ناله های بلبل است
ازشکستن ساغر دل مستی سرشار داشت / در ترنگ شیشهٔ می انتقام قلقل است
شاه باچشمت ازبس برجگرها زخم ریخت / غمزه ات برکبك دل شاهین خنجر چنگل است

دردل ازضبط نفس مضمون رنگین نقش بست | بواگر آسوده گردد غازه رنگ گل است
طرز شیرینش بصائب بسکه پهلو می زند | ازقدوم طرزی ما اصفهان در کابل است
گفتگو میخواهد ازدل وقت عشرت هرنفس | نغمه مینای قلیان یکسرا پا قلقل است
از بهار عکس گلبرگ عذارش عندلیب | کهکشان بردامن گردون خیابان گل است

مهردلخان مشرقی که ازشا عران (دری) وپشتواست برغزلیات حافظ نظر داشت وآنرا تخمیس کرده.

شامل(سیدمحمدمحسن) (۱۲۳۸- ۱۳۰۹ هجری) وواصل (میرزا محمد نبی دبیر) از منشیان عصر امیرعبدالرحمن خان ومولف گزارش خاندان شاهی دورهٔ امیر شیرعلی خان بیشتر بغزلیات حافظ و سعدی توجه داشته سبک عراق را احیا کردند .

کوچون رخ زیبایت یك گل بگلستانها | کوچون قد رعنایت یکسر وببوستانها
«شامل»

با

ازمیکده دربستان آمد سحری سرمست | آن فتنهٔ هوشیاران پیمانهٔ می در دست
«واصل»

همچنین میر محمدعلی آزاد کابلی پسرقاضی میرمحمدحسن (۱۲۵۸- ۱۳۲۳شمسی) ازمنشیان وشاعران دورامیر حبیب الله شهید که دارای دیوان شعراست وگلستان سعدی رامنظوم کرده در غزل بسبك روان وساده پرداخته:

ماوبلبل درگلستان ناله سرخواهیم کرد | ازتووگل قصه‌ها بایکدیگرخواهیم کرد

محمودطرزی (پسر طرزی افغان) درغزل وشعر بسبک ساده موضوعات جدیدوتازهٔ اجتماعی را داخل کرده برای انتباه وبیداری مردم شعر گفته است:

وقت شعر و شاعری بگذشت ورفت | وقت سحر وساحری بگذشت ورفت
عصر عصر موتر وریل است و برق | گاه مهای اشتری بگذشت ورفت

مهمترین شاعران ایندور:

مشرقی: مهردل مشرقی ازرجال معروف قندهار است. دیوان اشعارش. متضمن غزلیات، مثنوی وقطعه است که نسخه‌های خطی آن بدست است. وی ازشاعران ذواللسانین دری وپشتوی قرن سیزدهم افغانستان است.

شنیدم یکی مرد بارای وهوش | همیگفت دربزم باشمع دوش
که ای روشن از نور تو بزمها | ترادرتهٔ پاست ظلمت چرا
چوشمع این سخن راز دانا شنید | ازین طعنه‌اش نیش بردل رسید
زبانی ز شعله براورد وگفت | بمعنی چنین گوهر را زسفت
چوازنور من انجمن روشن است | چه غم گرمرا در ظلمت تن است
چوشم هرنفس گر مرا سررود | که از شعله‌ام بزم روشن شود
سراپا همیسوزم از بهر آن | که کلفت شودمحواز دیگران

ولی طواف: ولی محمد که ولی تخلص میکرد پسرعلی محمدکابلی بودو در سال ۱۲۲۸ تولد شده در ۱۲۸۸ درکابل فوت ودرقلعه هوشمندخان دفن شد پدرش مردفاضل بودمگرچون هنوزولی کوچك بودوی بمرد ولی ازتعلیم بازماند. درافغانستان وپنجاب سیاحت کرد ودرشعر طبع روان داشت. اماچون سواد نداشت

اشعارش رادیگران مینوشتند. ملامهجور چهل سال پس از مرگ وی اشعار پراگندهٔ ولی را جمع آوری کرد. ولی بعلاوهٔ غزل، رباعی ومثنوی همدارد. ولی در اوایل عمر طوافی میکرد وبعد عزلت گزید و بر بداهت نیز شعر میگفت:

خوش بود صحبت خوبان که شوم محرم شان — کورخواهم ز خدا دیدهٔ نامحرم شان
کجروی تابکی اس چرخ مداری دوسه روز — مددای بخت دمی کن که بدام آرم شان
روزگار ار دهدم دست نهان از مردم — مردمک وار بچشم سر خود دارم شان
عالم زخمی شمشیر همین طایفه اند — منتظر چشم جهان است پی مرهم شان
شهر در هم بزنند ومژه برهم نزنند — حاکم خط مگراز فوج زند برهم شان
ترسم ازساحری اینقوم مبادا افتد — رشته در گردنم ازز لف خم اندر خم شان
سرفرو غنچه صفت برده ام از فکر بجیب — دل بتنگ آمد ویکدم نشدم همدم شان
سوی آهو نگهان بین بفسون چون صیاد — آن حذر ازنگهٔ گرم خود واز رم شان
کلبه ام رشك گلستان شود البته ولی — گر به بیت الحزن خویش شبی آرم شان

ادیب پشاوری:

ادیب پشاوری در تحولات جدید ادبیات شخصیت مهمی است. اسمش سید احمد ادیب پشاوری پسر سیدشهاب الدین است که درسال ۱۲۵۵ق درپشاور تولد ودر سال ۱۳۰۹شمسی درتهران وفات شد. ادیب تحصیلات خودرادر پشاور تمام کرده بعمر۱۸سالگی در کابل ساکن شد بعد بغزنی آمده آنجا زیست. سپس بهرات رفت وازآنجا بمشهد رفت ومدتی بتدریس علوم میپرداخت. درسال ۱۳۰۰ق بتهران رفت وی در علوم ادبی وعربی وزبانهای دری پشتو واردوعربی دست داشت وبرکتابهای فلسفی حاشیه نگاشته. اشارات بوعلی راترجمه وشرح کرد. کتابهای بیهقی وناصر خسرو را حواشی وتصحیح کرد. دیوان اشعارش سههزار بیت است. سبك اومتین وروان است وبسبك قدیمان بسیارماند:

بگویند گیتی برازنده است — که گیتی زگویندگان زنده است
سخن چشم وگوینده چشم آفرین — سراپای گیتی بدین چشم بین
زآغاز کیهان وانجام وی — سخنگوی بنمایدت راه وپی
سخن از سخنگوی دانا به است — سخنهای نادان ستوهی ده است
کسی کو ز دانش برد توشهٔ — جهانست بنشسته در گوشهٔ
نکوکار اندر جهان مقبل است — که بدکار پیوسته لرزان دل است
یکی دفتر است اینجهان ای پسر — نبشته در آن نامه ها سر بسر
به نیکی نویس اندر آن نام خویش — که تا بهره یابی زایام خویش

قتیل:

عزیزالله قتیل پسر نصرالله خان نایب السلطنه پسر امیرعبدالرحمن خان ازشاعران دورامیرحبیب الله خان است که درسال ۱۳۵۲ قمری وفات شده اشعار پراگنده اش موجود است:

گلستان برگ گلی مانند آنرو هم نداشت — همچو آن مومشك ازفرناف آهوهم نداشت
ای کمان ابرو باحوال شهیدی رحم کن — گرنشانی ازخدنگ تو به پهلوهم نداشت
جستجو کردیم اطراف چمن را همچوآب — بوستان سروی بمانند قد او هم نداشت

دوش میزد درچمن سنبل زرنگ خویش لاف
خوب دیدم پیش گیسوی کسی بوهم نداشت

بهله با زبان حال گو یدا ین سخن
نازکیهای میان یار را موهم نداشت

ازغمش دیوانه گشتم کرد از بندم رها
گردن مالایق زنجیر گیسو هم نداشت

بازاین قلب حزینم راقتیل آن مه شکست
آخراین آیینهٔ ما بازاب نوهم نداشت

ندیم :

عبدالغفور ندیم پسر غلام حیدر کابلی درسال ۱۱۰۶ قمری تولدو درسال ۱۲۲۴ قمری وفات یافته دارای دیوان چاپی ورساله مطبعه درصرف ونحوفارسی است. وی درعصر خودمحبوب بود. شعری روان و بی تکلف دست، تشبیهات بدیع دارد:

زسینه داغ توگل کرده لاله زار اینست
دلم بیاد تو خون گشته نوبهار اینست

بباغ آمدی من به بلبلان چمن
شدم بناله که آنسرو گلعذار اینست

مرا به بلبل شیدا نمود غنچه و گفت
کسیکه خون شده از دست آن نگار اینست

بخاک من گذرد یار و گویدش اغیار
شهید تیغ نگاه ترامزار اینست

ندیم راکه بجز عشق کار وباری نیست
مکن ملامتش آخر که کار وبار اینست

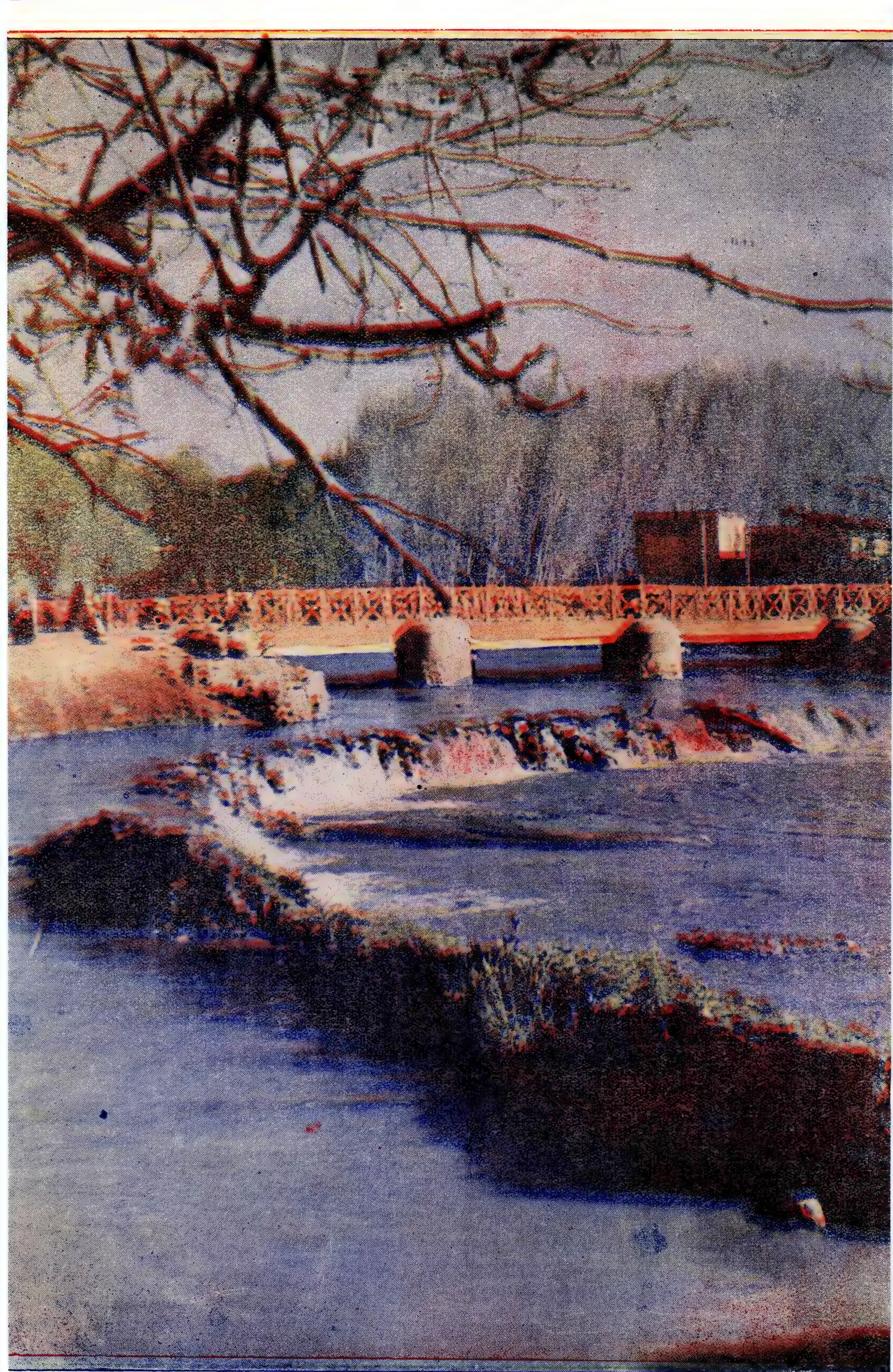
نثر نویسی وجنبش آزادیخواهی

تاسیس مدارس جدید وتالیف کتاب :

شمس النهار وجنبش مدنی عصر امیرشیرعلیخان عمر کوتاهی داشت. فترت ادبی ایکه پس از سقوط تیموریها دست دادویکی دو باردر دور هوتکیها وبازعصر امیر شیرعلیخان ستارگان فضل وادب خوش بدرخشید، ولی دولت مستعجل بود تاسال ۱۳۱۹ قمری ادامه یافت درعهد پادشاهی امیر حبیب الله خان شهید وهژده سال سلطنت وی که از ناحیت جنگهای خارجی وداخلی قرین آرامش بود ،فرصت برای نهضت ادبی وعلمی دست داددولیسهٔ ملکی وعسکری درکابل بنام مدرسه حبیبیه وحربیه تاسیس گشت روزنامهٔ معروف سراج الاخبار بنویسندگی محمود طرزی ،بانتشار آغاز نمود وچاپخانهٔ سنگی وحروفی وزینگوگرافی بکابل آمد و یك جنبش فکری وادبی وروح استقلال خواهی پدید گشت. مدرسه حبیبیه یکی ازمدارسی بودکه نظام درس بکلی بصورت عصری درآن ادامه داشت بعلاوهٔ ادبیات و قرآن کریم وعلوم دینی ،جغرافیا، تاریخ، ریاضیات، شیمی وفیزیك بعلاوهٔ زبان فارسی که وسیلهٔ تدریس هم بود، از زبانهای خارجه اردو وانگلیسی هم تدریس میشد. یکبارهم زبان پشتورا درنصاب این مکتب برای نخستین بار داخل کردند معلمان آن از فاضلان وعالمان درجه اول مملکت بود، درعلوم عصری معلمان هندی تدریس میکردند. برای پیشبرد نظام وامور درسی دراین مدرسه دارالتالیف هم تاسیس گشت بنام دارالتألیف حبیبیه موسوم بود که براساس مفردات نصاب کتاب های درسی در رشته های مختلف تهیه کنندهمان بود که درادبیات، صرف ونحو، قرائت فارسی، حساب، دینیات، جغرافیا، تاریخ وسایر علوم کتابهایی تالیف شدو قسمتی در داخل کشور وبیشتر آن درهندوستان بچاپ سنگی رسید .

سراج الاخبار ونویسندگان آن

روزنامهٔ پانزده روزهٔ سراج اخبار افغانیه بنگارندگی محمودطرزی از سال ۱۲۹۰ آغاز بنشر کرده این روزنامهٔ مصور هشت سال مسلسل درشانزده صفحه بمطبعهٔ حروفی عنایت بازنگوگرافیهای

عالی بچاپ میرسید. این جریده در آخرین سال نشراتی خود (۱۲۹۷) شمسی روز نامهٔ سراج الاطفال را که مسلک آن از نامش واضحست درچهار صفحه بوجود آورد که پس از چند ماهی با سراج الاخبار یکجا سقوط نمود وجا یشان را بروز نامه‌های امان افغان وارشاد النسوان یا نخستین روز نامه زنان درافغانستان گذاشتند.

سراج الاخبار ازعلوم وادب، اخبار وسیاست با روش معین بحث میکرد چه محمود طرزی در سراج الاخبار افکار عمده‌ای داشت وآنها را مرتب پیش میبرد که ممکن است آنرا بصورت ذیل خلاصه کرد:

۱ـ درضمن مقالات وخبر ها وآثاریکه ترجمه میکرد طرز فکر دنیای قرن نزدهم وبیستم را بمردم میدانمود.

۲ـ درضمن بحثهای بسیار ساده اساسهای علمی علوم جدید را می‌آموخت.

۳ـ طرز تحریر ونگارش ساده وعلمی راوارد ادبیات افغانستان کرده سبك انشای نورا درس داد

٤ـ زبان عامیانهٔ دری مردم رادرنوشته نثرو نظم آورد وهمچنین آثار پشتو را برای نخستین بار نشر کرد.

۵ـ تحقیقاتی درتاریخ و ادبیات افغانستان بعمل آورد ودرضمن تحقیقات ادبی از زبان دری وتکامل آن در افغانستان بحث بعمل آورد ومقالاتی نشر کرد.

٦ـ در شعر گذشته ازنشر آثار متقدمان، موضوعات اجتماعی وعلمی وسیاسی و انتقادی داخل شد.

۷ـ آنچه مهمتر بود، تحریك وتلقین احساس آزاد یخواهی آن بود که مقاله های سراج الاخبار درین راه سهم بزرگی دارد.

محمود طرزی پدر نثر معاصر ما:

محمود طرزی پسر غلام محمد خان طرزی درسال ۱۲۸۵ق در کابل تولد ودرسال ۱۳۵۳ق (۱۳۱۳ شمسی) دراستانبول وفات یافت وی که قبل از آغاز کار درمملکت های عربی مخصوصاً سوریه وهمچنین درآسیای صغیر مدتی سپری کرده بود وجریان مدنیت اخیر غرب وتحولات شام وعثمانی ومصر را از نزدیك دیده بود، بایکعالم آرزو وآرمان برای خدمات فرهنگی ومدنی مملکت وارد وطن شد محمود مرد فاضل، نویسنده وشاعر متجددی بوده صاحب مکتب تجدد ادبی درنظم ومخصوصاً درنثر افغانستان بشمار میرود وی درعصر امیر حبیب‌الله خان بنشر روزنامهٔ مشهور سراج الاخبار وروزنامهٔ سراج الاطفال ومؤلفات وتراجم پرداخت وانقلابی درمحیط ادبی وسیاسی افغانستان تولید نمود. گرچه آثار وی از حیث لفظ وادب متوسط ونظمش افتاده تراست اما ازنظر معنی و مضمون حق تقدم وپیشروی در دورهٔ تجدد ادبی افغانستان دارد که تاجنبش چند سال اخیر وباز گشت بسبك نثر کلیله و دمنه وبیهقی نثر افغانستان راتحت تاثیر دارد. وی طرز تحریر ونگارش ساده و علمی را در ادبیات افغانستان وارد کرد وسبك انشای نو دنیای غرب رابمردم درس داد. ازوست:

وقت شعر وشاعری بگذشت ورفت — وقت سحر وساحری بگذشت و رفت.
وقت اقدام است وسعی وجد وجهد — وغفلت وتن‌پروری بگذشت و رفت
عصر عصر موتر وریل است برق — گامهای اشتری بگذشت و رفت
کیمیا از جمله اشیاء زرکند — وقت اکسیرآوری بگذشت ورفت
تلگراف آرد خبر از شرق وغرب — قاصد ونامه بری بگذشت ورفت
کوه ها سوراخ بر ها بحر شد — چشا پشیمتی راگری بگذشت ورفت

شـد هـو ا جـولانـگـاه آدمـی رشك بی‌بال وپری بگـذ شـت ور فـت
گفت محمـود ایـن سخـن راوبـرفـت سعی کن تنبلگری بگـذ شـت ور فـت

مولفات وتراجم مطبوع محمود طرزی که‌دردورهٔ نگارندگی سراج الاخبار پدید آمده در مطابع حروفی کابل مخصوصاً عنایت طبع ونشر شده زمینه تجدد ادبی را درافغانستان آماده نمود که مهمترین شان اینهاست :

۱ـ جغرافیای منظوم افغانستان .
۲ـ از هردهن سخنی واز هر چمن سمنی: مجموعهٔ مقالات واشعار .
۳ـ پراگنده : از آثار نثر ونظم او.
٤ـ روضه حکم .
٥ـ سیاحت درسه قطعهٔ روی زمین : از خاطراتش درآسیاء ، اروپا وافریقا.
٦ـ علام واسلامیت .
۷ـ آیا چه باید کرد ؟ .
۸ـ ادب‌درفن: اشعار فنی،صنعتی و حکمتی .
۹ ـ توحید .
۱۰ـ جغرافیای عمومی .
۱۱ـ سیاحت دور زمین درهشتاد روز ،ترجمه از ژول ورن
۱۲ـ سیاحت درجوهوا : « » »
۱۳ـ جزیرهٔ پنهان « » »
۱٤ـ سیاحت در زیر بحر : » » »
۱٥ـ جنگ روس وجاپان درپنج جلد (ترجمه) .
۲٦ـ اضافه از پنجصد مقاله درسراج الاخبار .

٥ـ دور پس از استقلال از ۱۲۹۸ ببعد

نهضت جدید معارف ومدارس:

درسال ۱۳۳۷ قمری (۱۲۹۸شمسی) بوسیلهٔ جنگ سوم افغان وانگلیس استقلال سیاسی افغانستان دوباره تامین شد. دولت جدید درکشور تشکیل وپس‌از اعلان استقلال وآزادی مملکت برای پذیرفتن تمدن جدید عالم حاضر گشت . معارف جدید درشهرهای کشور قبول وراه ارتباط بادنیای مترقی افتتاح گردید وبدینصورت یك نهضت نوعلمی وادبی پدید آمد . بادنیای متمدن پیمانها،معاملات وروابط صورت گرفت ارتباط فرهنگی باجهان متزاید شد، مکتبها ومدارس ابتدایی ،متوسط وعالی بپیمانهٔ زیادی تاسیس شد ومعلمان خارجی بتدریس پرداختند . ازمهمترین این مدارس مکاتب عالی امانی وامانیه بود که امروز بنام نجات واستقلال معروفند .

متعلمان جوان ازپسران ودختران برای تحصیل بفرانسه ،آلمان وترکیه فرستاده شدند. بوسایل مختلف مخصوصاً ارسال هیأتهای فرهنگی ،نشرات ،محصلان ونمایندگان سیاسی افغانستان بسایر مملکتها

معرفی وشنا سانده‌شد خلاصه یکنوع تعمیم وتوسعهٔ معارف ومدارس پدید آمد، که‌این بجای خو د سبب شد تاادبیات عام گردد.

نهضت فرهنگی ومدنی وادبی ایکه در عصر امانی پس از حصول استقلال بوجودآمد بعدازده سال دراثنای اغتشاش داخلی دچار سکته وتوقف گشت امادرعصر محمد نا در شاه شهید پس‌ازنجات و طن بزودی‌جبران شد وآن نهضت علمی وادبی دررشته های مختلف توسیع‌یافت .اینست که از سال ۱۳۱۹ قمری تاامروز دورهٔ تجدد ادبی درافغا نستان البته باشکل بحرانی در عرصهٔ تکامل‌دوام‌دارصورت گرفت

جرایدـ:

درعصر پس ازاستقلال‌جرید ه سراج الا خبار بنام امان افغا ن ظاهر شد ودرهرهفته دوسه بار نشر میشد.

این‌جریده‌ازنظرادبیات‌وتاریخ‌خدمتهای‌پرارزشی‌انجام‌داد‌که‌نویسندگان جوان‌آن‌امروزاستادان‌نویسندگی بشمار میا یندازجمله میرسیدقاسم ،عبدالهادی‌داوی،صلاح‌الدین سلجوقی‌وبعدکشککی‌رامیتوان نام برد.

درهمین عصرجریدهٔ هفتگی انیس بنگارندگی محی‌الدین انیس بنشر آغاز کرد که‌پس‌از پا نزده سال انتشار بصورت هفتگی بشکل روزانه درآمد وامروز سی‌سال واندیست پیوسته درحال نشر است .

روزنامه هاومجلات دیگر چون اتحاد مشرقی،طلوع افغان ،مجله اردو، مجله صحیه، ارشادا لنسوان و... چا پشده بدسترس اهل ذوق قرار گرفتند .بوسیله این جراید موضوعات‌تازه‌داخل ادبیا ت ماشد افکـار آ زاد یخوا هی ، عقاید وافکـار اجتماعی وسیاسی‌وفکر مساوات وحقوق‌سیاسی، موضوع آز ادی افکار ونکارش واحسا سات وطنپرستی‌تاحدی درنظم ونثر نفوذ‌کرد وشاعران‌خوش قریحه‌و نویسندگان زیادی هم ظهور کرد ند . البته پیشر واین راه محمو دطر زی است دگرازمحی‌الدین‌انیس،عبدالهادی داوی میتوان ذکر کرد .همچنین زبا نهای بیگانه مخصوصاً اردووانگلیسی بدرجه‌اول برزبان وادبیات ما تا ثیرنمود .بدرجهٔ دوم زبانهای فرانسه ، روسی وآلمانی هم بی تا ثیر نبود.یکمقدارلغات فر هنگی داخل زبان وادبیا ت شد در جراید یك جنبش علیه مبا لغه ها و مضامین پیچیده دیده‌شد.

تالیف‌کتابهای‌درسی‌ودارالتالیف:

چون مدارس‌ومکاتب زیادشد، اینهمه مدارس ومکتبها کتا ب زیادی ضرورت داشت‌بناء‌دارالتالیف حبیبیه را بوزارت معا رف انتقال داده اشخا ص صاحب علم وفضل ودانش، معلمان واستادان مدا رس را بر آن گماشتند تاکتابها یی برای مدارس‌دررشته های مختلف از ادبیات وتاریخ گرفته تاجغرافیا وریاضیا ت وشیمی وفزیك وغیره کتابهایی بوسیله تالیف وترجمه تهیه‌و آما ده‌کنند که این‌کتابها قسماً درکابل وبخش بیشتر آن درمطابع سنگی هندوستان طبع شد ه بدسترس استفادهٔطلاب مدارس‌گذا شته شده درطبقهٔ دانشمند ومولفان یك‌ذوق وعلا قه بادبیا ت قدیم پدید گشت ومتوجه‌آثار کلاسیك‌و قدیمان شدند ۰ازطرف وزارت معارف هم تالیف کتابهای‌درسی وتا لیفات کتابهای علمی بطرزاروپایی‌وانتخاب آثـار گذشتگان که بیک روش نوبود ، چاپ شده

همچنین در وزارت معارف انجمنی تاسیس گشت بنام «مرکه‌دپشتو » واعضای این انجمن مو ظف بودندزبان‌پشتورا بصورت‌نوروی‌تحریر آورده ،کتا بها ی درسی آنرا تهیه کنند ودر تر تیب لغات آن همت گما رند هما ن بود که‌چند کتا ب‌درسی پشتو برای مدارس دراین انجمن تدوین‌و بچاپ رسید .

شاعران‌ونویسندگان‌اینددور:

درینجا از یکعده شاعران یادآوری میکنم که آغاز زندگانی شان بد وریپش از استقلال‌مصا دف

است واخیر زندگانی شان بعصر ما میرسد وچون شهرت شان بدور پس از استقلال افتاده آفرادر بخش پس استقلال جادادیم . برخی ازینها اکنون وفات یافته اند اما تعدادی حیات دارند .

مستغنی :

عبدالعلی مستغنی وردگی ازاستادان شعروداراى طبع روان وصاحب کلیات است.درهر دوزبان مروج مملکت دری وپشتو شعر میگفت . وی که درآغاز عمر ازشاعران دور امیر حبیب الله خان بود ؛ آثارش پراگنده درمطبوعات نشر شده مگر کلیات اوتاهنوز بچاپ نرسیده است . کلیات وی که درحیاتش ترتیب شده بود پس ازوفات بسرقت برده شد وتا امروز مفقود الاثر است . امامرحوم پاینده محمد زهیر دراثنای معاونت ریاست دارالتالیف، آثار پراگنده اش را ازجراید، روزنامها ومجلات ومسودات گرد آورد وښاغلی عبدالکریم پسرمستغنی مرحوم نیز باوی از هیچگونه کمك دریغ نکرد . این کلیات فعلاً درمطبعهٔ معارف تحت طبع است .

وی شاعر قصیده سرا ودرد ورخود درصف شاعران درجه اول قرارداشت که در سال ۱۳۵۲ قمری در کابل وفات یافت .

حیف است وصف آن لب همچوشکر کنون — هیچ است حرف تنگ دهان وکمر کنون
در فکر سر وقامت و سیب ذقن مباش — حاصل ازین نهال نگر دد ثمر کنون
لعل لب است وگوهر دندان خیال محض — میجوی کان لعل و نشان گهر کنون
عناب لب چه باشد و بادام چشم چیست — باید نمود زاینهمه صرف نظر کنون
گرداب غبغب است کدام ای غریق وهم — لازم نباشد اینهمه دوران سر کنون
تشبیه و استعاره چندین هزار سال — بگذار و شعر گوی بطرز دگر کنون
راهی که سپرشده چندین هزار بار — راهی دیگر بگیر وازان درگذر کنون
بگذشت ورفت قصهٔ ماضی دگر مگوی — مستقبل است وحال زمان معتبر کنون
گرعاقلی نسب منمای و حسب مگوی — علم است وجهل مایهٔ عیب و هنر کنون
هر عصر اقتضای دگر دارد ای لبیب — توپ و تفنگ برد ز تیر و تبر کنون
لازم بود مناسب هر عصر کار وبار — عصر دگر بود و تو کار دگر کنون
مجبور اقتضای زمانست هر که هست — باشد بمقتضای زمان خیر و شر کنون
اهل سخن هر آنکه بود دروطن بگو — می گوبه وصف اهل وطن شعرتر کنون

قاری ملك الشعراء :

حافظ عبدالله قاری ازاستادان بزرك رشته های علوم عربی وادبی مملکت است که آغازعمرش بدور پیش ازاستقلال افتاده اماشهرتش بدور پس ازاستقلال بکمال رسید .در عالم شعروادب ، نثر ونظم وتحقیقات ادبی استاد بزرك افغانستان بود.ودرادبیات عربی ودری تسلط کامل داشت. خط خوش مینوشت وسالها معلم ادبیات بود . هژده رساله وکتاب درادبیات نگاشت . ازمهمترین آثاراوفن معانی، شرح حال شاعران بزرك ، کتابهای دردستور زبان است . گذشته ازین کتابهای درسی قرائت فارسی را برای صنوف مختلف مدارس تدوین کرد ـ وی باب تحقیقات ادبی را بشیوه جدید درمملکت گشود ومحققی بزرگ بشمار میآید .

تذکرة الشعرای وی که درمقدمه سیر تکامل تاریخی ادبیات را نیز متضمن است ، یگانه کتاب در نوع خود است که بشیوهٔ نو تحریر یافته . قاری قصاید بشیوهٔ نزدیک بسبک خراسانی بسیار دارد و درین رشته استاد است غزلش بیشتر متمایل بسبک معروف بهندیست اما بی تکلف وروان سروده شده نثرش نیز عالی روان و زیباست ' دیوانش درسال ۱۲۸۸ درلاهور بچاپ رسید و کلیات وی درسال ۱۳۳۴ با هتمام مرحوم زهیر معاون دارالتالیف ازطرف وزارت معارف درمطبعه معارف درکابل ازطبع برآمد . قاری در سال ۱۳۲۲ شمسی در کابل وفات یافت ودرتمام حیات شخص پارسا ومتواضع ونیکنام بود . ازغزلیات اوست :

پنجه شور جنون پاره گریبانم کرد ... باز سودای کسی بیسر و سامانم کرد

دیده را شام غمت رخصت اشکی دادم ... آنقدر ریخت که تن غرقهٔ طوفانم کرد

سخن رویتو با او بمیان آوردم ... رفت چندان زخود آیینه که حیرانم کرد

ماجرای غم پنهان تو گفتم بسرشك ... گشت غماز و ازین گفته پشیمانم کرد

نیست در سرهوس جلوهٔ رنگین بهار ... شعبهٔ خویش وگل داغ گلستانم کرد

بیوفایی گل یاد من آمد قاری

مضطرب نالهٔ بلبل بگلستانم کرد

ملك الشعرا بیتاب:

استاد صوفی عبدالحق بیتاب درسال ۱۳۰۶ قمری درکابل متولد شده تا حال حیات دارند و استاد فنون ادبی ، بدیع ، بیان ، عروض ومعانی ، دستور زبان وتصوف درپوهنځی ادبیات اند. استاد در علوم معقول ومنقول از عربی وادبی و نجوم متبحر است . تالیفات گرانبها وتراجم عالی دررشته های مختلف ادبی دیوان شعرشان بدیع است ویکبار درکابل بچاپ رسیده. بیتاب شخص پارسا و در تصوف پیرومسلك نقشبند است. استاد بقصیده کمتر میل مینماید وازشاعران مشهور غزلسرای کابل است . غزلش متمایل بسبك هندی است و بیشتر بواقف وسلیم وکلیم تتبع دارند . اما تماماً سبك هندی نیست واز تکلفات عاری است . خودش میفرماید که بنا برموقعیت کابل بین هندوسایر قسمتهای خراسان (افغانستان) غزلش بین سبك هندی وخراسانی است. ازمهارت استاد درشعر آنست که شعرخوب در مدت کم میسازد چنانچه بارها بمناسبت برخی تقریبها اشعار متینی مناسب حال ساخته اند وصنایع معنوی ولفظی را با کمال مهارت درشعر بکار میبرند .غالب غزلیات شان بدل آتش میزند.

جامهٔ هستی فلك افگند بر دوشم بزور ... این متاع کس مخررا برکه بفروشم بزور

جامها بافند برایم رشتهٔ طول امل ... گرچه میسازد فنا آخر کفن پوشم بزور

عمر رفت و من همان غافل زپشت کارخود ... سورخیز اید مگر زین خواب خرگوشم بزور

زان تنگ ظرفان نیم کز جرعهٔ بیخود شوم ... ساغر سرشار چشمی میبرد هوشم بزور

گربه پنسان فتنه انگیزی نماید قامتش ... میکند حرف قیامت را فراموشم بزور

من که عمری دامن تقوی زکف نگذاشتم ... چشم بدمست تو آخر کرد می نوشم بزور

اینقدر سرو چمن مغرور رعنایی مباش ... برکند این جامه ات سرو قبا پوشم بزور

طفل اشکم دختر رزراشبی مستانه گفت ... میرسد روزیکه پستان تو میچوشم بزور

این همه بیتابی و شور و فغان من چه شد

سردی دوران اگر ننشاند ازجوشم بزور

دوشاعر دیگر :

استادمحمد انوربسمل پسرناظر محمد صفرخان امین‌الا طلاعات در سال ۱۳۰۶ قمری تولد شده از غزلسرایان‌دورپیش ازاستقلال بوده‌در اموراداری نیزعمری سپری کرده .بکلیات بیدل(رح) علاقهٔ‌مفرطی دارندودر شعربدان اقتفاءمیکنند .اشعارش آبداراست .دیوان شان هنوزبطبع نرسیده :

بی‌غبار ازگلشن الفت هوایی برنخاست — گرد طوفانها گل‌وبوی وفایی برنخاست

ناله‌از دلها بسی سرزد بعشق اما چه سود — آنچه کارکس رسدازوی بجایی برنخاست

عشرتی داردجهان اول ولی پایان کار — هیچکس زین‌انجمن بی‌هایهای برنخاست

وسعت مشرب کمینگاه عیوب خلق نیست — گرد آهویی درین صحرا زجایی برنخاست

جان دهم زیر فشار نازت اما ازلبم — پیش‌کس پاس‌ادب بنگرکه‌وایی برنخاست

غیرکلك زینهار امداد ما افتادگان — درطریق عشق ازدستت عصایی برنخاست

زیرگردون فتنه‌هاخفته‌است اما زان میان
چون‌دل بسمل که‌خونگردد بلایی برنخاست

☆ ☆ ☆ ☆

میرغلام‌حضرت شایق‌از شاعران اخیردور قبل ازاستقلال است .که‌در دورپس از استقلال بشهرت رسیده،در کابل‌متولد شدوهنوز حیات‌دارد ودارای اشعار وآثارمتنوع‌است.بین استادبیتاب وشایق‌جمال رابطهٔ‌خوبی برقرار است‌شایق گاهی‌بذله گویی‌هم‌دارد .روزی سگ‌خودرا براسپ خود نشانده نزد استادبیتاب آمدوگفت بیچاره‌بیتاب است‌استاد بیتاب بربداهت گفت:شایق ماست دگر .... (۱)

داغ عشق تو بجان هرکه خریدار نبود — او به پیش من سودا زده هشیار نبود

بعدمردن‌هم‌ازآن کوچه گذر خواهم کرد — تا نگویی دل بیچاره وفادار نبود

میشود باعث بی‌آبی شمشیر کسی — ورنه خونریزی ما این‌همه دشوار نبود

صبحدم رفته خیابان به خیابان گشتم — همچو رویتو گلی در همه گلزار نبود

گل‌خود رابکف هرکس‌و ناکس میدید — خوب شد خانه بلبل سر بازار نبود

دانم‌.از راه کشیده است تراشکوهٔ غیر — ورنه از کلبه تاریك منت عار نبود

راهب‌از دیر هم امروز مرا داد جواب — گردن بستهٔ من قابل زنار نبود

همه‌کس کشتن منصور تماشا میکرد — بجز انصاف که هرگز به سردار نبود

کاکلت واقف احوال پریشان منست — بتو درد دل ما حاجت اظهار نبود

آمد آندم سر بالین من آنمایهٔ ناز — که‌دل رفته زخود شایق گفتار نبود

پریشان داوی:

عبدالهادی داوی‌متخلص به‌پریشان ازشاعران ونویسندگان جوان‌و متجدد افغانستان در دور پیش ازاستقلال‌وپس‌ازآنست .آثارنظم ونثرش در سراج‌الاخبار وامان‌افغان‌ومجله کابل جسته‌جسته نشر میشد وتاهنوز درمطبوعات انتشار می‌یابد.اخیرآوزیر مختار افغانستان درلندونیزبوده است :

---

(۱) بسیارمانند آنست که‌عرفی وفیضی پسرمبارك ازشاعران هندباهم میانهٔ‌خوبی داشتند روزی عرفی بدیدن‌فیضی مبارك‌آمد ویکی‌از سگانش رادیده پرسید اسم آغازاده چیست‌فیضی گفت: ازهمین نامهای عرفی‌است (یعنی‌معمولی) عرفی گفت مبارك است .

دروطن گرمعرفت بسیار می‌شد بد نبود — چارهٔ این ملت بیمار می شد بد نبود
این‌شب غفلت که‌تارو مار میشد بد نبود — چشم پرخواب اگر بیدار می‌شد بد نبود
کلهٔ مستت اگر هشیار میشد بد نبود

روزوشب چون‌لنگ‌وشل‌در آشیان بنشستهٔ — یادماغ و فکر را بیهوده بیجا خستهٔ
دور از احباب رفته باعد و پیوستهٔ — برامید کارهای دیگران دل بستهٔ
گر تراهمت ممدکار میشد بد نبود

مانده دردشتیم جمله‌شل‌ولنگ‌وکرو کور — کس‌بی قوت‌است‌تن بی‌قوت دل ناصبور
رهزنان نزدیك شب تاریك رهرو بیشعور — راه‌دور وپای‌عور وخار ها اند رعبور
گر که‌پاك این‌را هااز خار میشد بدنبود

وقت‌تنگ‌و فکرلنگ وعرصهٔ‌جولان‌فراخ — نخل‌امید است دردل ریشه‌ریشه شاخ شاخ
جزخدا امیدگاهی نیست یا رب آخ آخ — مانده تامنزل بسی فرسنگهای سنگلاخ
ای‌خدا گر راه ماهموار می‌شد بد نبود

غیرما دشت‌ودرو دیوار دارد برگ وبار — تا بکی برحال ما خندد گل باغو بهار
باری‌برما هم‌بباراای ابر رحمت بار بار — بارما اندر گل‌افتاد ودل مازیر بار
بار الها بارمام گربار می‌شدبد نبود

این غزل در صفحهٔ حبل المتین مکتوب بود — گر چه نام شاعرش از چشمها محجوب بود
اینخطاب او بود بسیارتر مرغوب بود — چند گویی شاعرا اینکار میشد خوب بود
چندگویی ماهرا اینکار میشد بد نبود

پند گفتن با رفیقان است گرچه کار نغز — انتباه مسلمان است ار چه از اطوار نغز
هست ایقاظ برادر گرچه‌خوش کردار نغز — ازسخن خاموش شود کاینجمله کی کردار نغز
گرگرایان جانب‌کردار میشد بد نبود

هاشم شایق :

استاد هاشم شایق‌که در سال ۱۳۳۳ شمسی در کابل وفات یافت، تحصیلات عالی‌دررشتهٔ روانشناسی وترتیب وادبیات دارالمعلمین عالی‌ترکیه نموده پس از یکدورهٔ کار های اداری وسیاسی چون شخص فاضل وادیب وشاعر بود بتدریس وتعلیم ونگارش پرداخت و بادختر عزیزالله قتیل‌شاعر ازدواج کرد. نخست استاد دارلمعلمین بود بعد رئیس تعلیم و تربیت وزارت معارف ومؤسس و نخستین نگارندهٔ مجله «آیینه عرفانی» نامهٔ رسمی وزارت معارف شد و برای چندین سال آنرااداره کرده سپس مشاور وزارت معارف وده سال اخیر عمر خود را بحیث استاد فاکولتهٔ ادبیات‌گذشتاند و تربیت : روانشناسی وتاریخ ادبیات افغانستان تدریس میکرد. وی‌نخستین شخصی است‌که در مملکت روانشناسی‌وفن‌وتربیت را بصورت عصری تدریس‌کرد وأساس وپایهٔ نگارش‌تاریخ ادبیات افغانستان را بمعنی ومفهوم‌جدید آن گذاشت. وی مربی، نویسنده،شاعر ومحقق بود : مقاله هایش در مجلهٔ آیینه عرفان وسایر مجلات وطن‌نشر شده. اشعارش عالی دارای طراوت و گرمی وجوش مخصوصی است. شعر فهمی‌وشعرشناسی وی ضرب المثل اهل علم وادب است. به بیدل وآثاروی علاقهٔ مخصوص داشت ارادت میورزید وتعقیب

میکرد . چهارم صفر روز عرس حضرت بیدل بخانهٔ خود حفله‌ای ترتیب داده و بیدل خوانی میکردند شخص دارای مناعت طبع وعزت نفس بود، بار ها این شعر را میخوانند :

گر فلک یک صبحدم با من گران گیرد سرش — شام بیرون می روم چون آفتاب از کشو رش

اشعارش بدیع است و کلمات آتشین و ترکیبهای آبداری انتخاب کرده است . از آثار اوست باقتفای این غزل حافظ:

د وش در حلقهٔ ما قصهٔ گیسوی تو بود — تا دل شب سخن از سلسلهٔ موی تو بود
دوش بیزم صراحی که به پهلوی تو بود — جام را گوش بلبهای سخنگوی تو بود
دور از برق رخت مهر در آتش میخفت — ماه را خرگهٔ اندو بسر از موی تو بود
آفتاب از مهٔ تو داشت سراغ محراب — چشم قوس قزح از دور با بروی تو بود
فتنهٔ چرخ که از خواب گران شد بیدار — اینهم انگیختهٔ نرگس جادوی تو بود
شرر و سنگ زیک چشمه چو میخوردند آب — آز مودیم که همطبع دل و خوی تو بود
گر به پیراهن گل خار نمی ریخت بهار — شبهه میرفت شبیه رخ نیکوی تو بود
خون نمیبود اگر نافهٔ آهو در چین — بی خطا همنفس طرهٔ گیسوی تو بود
«شایق» آن صبح که یک چشم چو شبنم دریافت — چمنستان حیا عکس گل روی تو بود

خلیل الله خلیلی :

درآغاز تاریخ ادبیات افغانستان قصیده سرایی چون رودکی جریانهای شعر دری را جمع کرد ونهری عظیم بساخت وزمینه را برای قصیده گویی فرخی سیستانی آماده کرد وبیهقی نثر خود را معیار فصاحت ساخت ، در تاریخ ادبیات معاصر افغانستان از شخصی متذکر میشویم که فرخی سیستانی وعنصری بلخی را درقصیده وبیهقی رادرنثر نویسی زنده کرد و نشان داد که فرزندان افغانستان پسرانی اند که نشان پدران دارند.

خلیلی از خانوادهٔ با فضلی است و در سال ۱۳۲۵ قمری درکابل متولد شده علوم ادبی و عربی را آموخت و باستاد بیتاب نیز از سمت شاگردی خود اظهار میکند . در داخل مملکت ، بکشور های خاور میانه واروپا مسافرت کرده مدتی استاد پو هنخی ادبیات ، معاون پوهنتون ورئیس مطبوعات هم بود . قصایدش بسیار عالی و پر طنطنه بسبک فرخی سیستانی است و نثرش بیشتر به بیهقی ماند . از آثار تحقیقی اوفیض قدس (رساله در شرح حال حضرت بیدل) وسلطنت غزنویان درتاریخ آندور افغانستان بسلسله نشرات انجمن تاریخ بچاپ رسیده . آثارهرات درسه جلد طبع هرات رسالهٔ آرامگاه بابر طبع کابل ، شرح آثار و احوال سنائی طبع کابل ، نگارش شرح پانزده پارهٔ اول تفسیرقرآن شریف که درکابل از نظر هیاتی از علما بعمل آمده وطبع شده .

قصاید و اشعارش بعلاوهٔ مطبوعات بصورت رساله ها وکتابها نیز بنام او راق خزانی ، منتخبات اشعار وغیره طبع شده است . شعرش روانی وطراوت خاص داشته آبدار وگیر است .

۷ـ مؤسسات مطبوعات ونشراتی

انجمن ادبی ونشرات آن :

پس از اغتشاش داخلی ونجات وطن بازهم پلان نهضت وبیداری مردم تعقیب شد و از بزرگترین اقدام فرهنگی محمد نادر شاه شهید تاسیس مجمع فاضلان ، دانشمندان واهل ادب وهنرکشور در مرکز بود که بنام انجمن ادبی موسوم شد . هدف این انجمن توحید اصول نگارش ، تثبیت سبک معین نثر ونظم ،

تربیت روحیهٔ ادبی و تکامل آن و تحقیق در تاریخ افغانستان بود که شعبه های مختلفی از قبیل شعبهٔ لغات، ادبیات، فولکلور وادب محلی را دارا بود. از محققان اعضای آن مرحوم قاری عبدالله ملک الشعراء از شاعران قاری و مستغنی و اعظمی و از پیشروان تاریخ نویسی معاصر میر غلام محمد غبار را میتوان بر شمرد. ترجمه و نشر یکی از مجلدات شعرالعجم شبلی نعمانی رو به رفته بر ادبیات ما روشنی خوبی انداخت. ازین انجمن یکتعداد کتابهایی در نثر و نظم دری در تاریخ و سایر رشته های فرهنگی کشور بچاپ رسید و نشر شد. سالنامه های کابل یگانه سالنامهٔ مملکت، شامل گزارشهای سالانه رسمی اداره های دولتی و مقالتها و رساله های تحقیقی، ادبی، تاریخی، علمی عالی وغیره معلومات مفید در چندین صد صفحه و چندصد قطعه تصویر و تابلو های رنگه از همین جا نشر میشد. مجله «کابل» برای تقریباً ده سال بهترین و یگانه مجله وزین و زیبایی بود که نه تنها در داخل کشور بلکه در ممالک همجوار با صحافت زیبا و طباعت عالی و مضامین ادبی و تاریخی و مطالب سایره بحیث نشریه رسمی و ارگان آن از این کانون پر توانند ازی کرد.

از مهمترین کتابهایی که ازین انجمن نشر شده اینهاست:

الفاروق (در شرح حال سیدنا عمر رض)، منتخبات بوستان، آثار بودایی بامیان، سخنوران فارس، شعرالعجم جلد چهارم، آثار عتیقهٔ کوتل خیرخانه، صنعت باختر (بفارسی و فرانسوی)، مسکوکات قدیم افغانستان، خواطر قهرمان کبیر، شرح حال سید جمال الدین افغان، بگرام، امپراطوری کوشان، پشتو از نظر فقهٔ اللغه، متخصص صااون (درام)، و چندجلد کتاب دیگر فارسی و پشتو و امثال آن.

ریاست مطبوعات و توسعهٔ جراید:

از مرکزهای عمدهٔ فرهنگی مملکت دریبن عصر یکی هم ریاست مطبوعات است که در سال ۱۳۱۸ شمسی بمنظور نظارت و توسعهٔ جراید و مطبوعات تأسیس شد که نخستین رئیس آن استاد صلاح الدین سلجوقی بود. این ریاست دارای شعبه‌های نشرات داخلی و خارجی بود و مطبعهٔ عمومی دولتی را زیر نظارت داشت. روزنامه‌ها و جراید را بررسی کرده برایشان مضامین تهیه میکرد.

بعلاوه نشرات رادیو کابل بعهده دارد. ادارهٔ خبررسانی باختر آژانس درهمین ریاست تاسیس گشت.

از کارهای عمدهٔ این ریاست تاسیس روزها نامه‌های زیاد در مرکز و ولایات، توجه بانیک جراید هفتگی روزنامه شوند، و تعدیل چاپ روزنامه های ولایات از سنگی بچاپ حروفی است. روزنامه‌های ولایات اینهاست: روزنامهٔ بدخشان (درفیض آباد)، اتحاد (بغلان)، بیدار (مزارشریف)، ستوری، (میمنه)، اتفاق اسلام (هرات) روزنامه میستان (فراه)، طلوع افغان (قندهار)، هلمند (درگرشك)، پروان (چاریکار)، روزنامه سنائی (غزنه)، ننگرهار (جلال آباد)، وپرانگه (گردیز). مجلهٔ ادبی هرات (درهرات) وبلخ (درمزارشریف) وماهانه ننگرهار (جلال آباد).

در کابل روزنامه اصلاح، انیس، هیواد، و جریده هفتگی ژوندون، پیام حق ازطرف ریاست مطبوعات نشر میشود.

بعلاوه یکتعداد روزنامه‌ها ومجله های مسلکی نیز ازطرف سایر وزارتخانه ها و موسسات منتشر میگردد.

کثرت نشرات ومطبوعات ونشرات رادیو کابل نثر و نظم را ازمقام بلندقدیم که معمولاً ازذوق و احتیاجات مردم دوره درباری بود، کمی پائین آورد و بذهن وزندگانی توده نزدیکش کرد واحتیاجات جامعه

رادرشعر اساس قرار داد ومطالب اجتماع داخل نظم ونشر شده شاعران بیشتر از همه متوجه مضمون ومطلب شدند.

ازسویی هم بنا بر همین عامل آثار وادبیات بیگانگان درمملکت معرفی شد وبتأثیر این آمیزش یکتعداد مقالات وکتابها ازلغتهای خارجی ترجمه شد ونویسندگان ومترجمان درمطالب، مضامین، الفاظ وطرز نگارش دنیای غرب راتقلید کردند. همچنان یکتعداد لغات خارجی مخصوصاً انگلیسی، اردو وفرانسه درزبان مانفوذ کرده است.

نشرات رادیو کابل شعر وادب ونشر ومعلومات علمی وسیاسی را بدسترس هرکس میگذارد وبابرنامه های ادبی ورنگارنگ خود ذوق وروح ادبی را تنمیت کرده علاقه ودلچسپی با آثار نظم ونشر قدیمان را بیدار میکنند وآب میدهد وآثار بزرگان وشاهکار ها رادر اختیار عوام میگذارد.

انجمن تاریخ و آریانا دایرة المعارف: انجمن ادبی کابل بدو سه انجمن تجزیه شد. شعبهٔ پشتوی آن بنام پشتو تولنه درآمده دارای تشکیلات وسیعی گشت. همچنین شعبهٔ تاریخ آن بصورت انجمن تاریخ درآمد. هیأتهای حفریات خارجی مخصوصاً فرانسویان طرز تحقیقات جدید علوم تاریخی را ضمن نشر رساله هایشان که ترجمه شد بمردم آموختند. بوسیلهٔ این حفریات ورساله هاییکه درنتیجه آن ترجمه ونگاشته شد، دوره‌های قبل از اسلام تاریخ افغانستان را در دو جلد در هزار صفحه تکمیل کردند ودوره های پس ازاسلام تاسلطنت غزنویان تمام شده بقیه زیر کاراست.

انجمن تاریخ وزارت معارف ماهانه مجله‌ای بنام آریانا، قدیمترین نام تاریخی کشور افغانستان، نشر میکند که متضمن تحقیقات وتتبعات نودر تاریخ وادبیات معاصر وباستانی افغانستان است. گذشته از مجله آریانا مجله افغانستان بزبانهای انگلیسی وفرانسوی هرسه ماه نشرمیشود. بعلاوه این انجمن نشرات دیگری هم درتاریخ وادبیات افغانستان داردکه بتعداد کافی نشر وپخش شده است وازمهمترین آنها ذکر میکنیم:

تاریخ افغانستان دردوره‌ای قدیم جلداول ودوم (ازقدیمترین دوره ها تاظهوراسلام).

دوره صفاریان، دوره سامانیان، سلطنت غزنویان، افغانستان درقرن نوزدهم، نوای معارک، پرده نشینان سخنگو، پادشاهان متأخر، واقعات شاه شجاع.

انجمن دایرة المعارف نیز که ازعمرش بیش ازچهارده سال نمیگذرد باستناد دایرة المعارفهای بزرگ ومشهور دنیا درنگارش دایرة المعارفی برای افغانستان مشغول است که بنام آریانا موسوم میباشد.

آریانا دایرة المعارف بدوزبان دری وپشتو نشر میشود که تاحال درحدود دوهزار و ششصد صفحه ازهرکدام بنشریه های مستقل ازچاپ برآمده است. گذشته ازین قاموس اعلام بزرگ جغرافیایی افغانستان قاموس اعلام کوچک جغرافیایی افغانستان وکتابی مستقل دربارهٔ افغانستان حاوی طبقات الارض، تاریخ جغرافیا، تاریخ ادبیات، تاریخ معارف، سکه شناسی و ..... بهردوزبان معمول کشور منتشر نموده است مقالات آن ازطرف متخصصان فن نگاشته یاترجمه میشود.

انجمن تاریخ وانجمن آریانا دایرة المعارف وانجمن پشتو مدتیست مربوط وزارت معارف شده است.

تعمیم معارف:

طوریکه دیدیم معارف مملکت دوین دوو بصورت بسیا بقه‌ای بسط وتعمیم اختیار کرد تعداد مکتبهای ابتدای درسراسر مملکت ازسه صد هم متجاوز شد بعلاوهٔ درحدود صد مکتب دهاتی

سه صنف و یکتعداد زیاد مکتبهای مسلکی و تخنیکی و دار المعلمینها و مدارس متوسطه و ثانوی درمرکز وولایات موجود است. ریاستهای تدریسات وزارت معارف درتجدید نظر و تعدیل و اصلاح و ادارهٔ مدارس مملکت منهمك بوده ریاست دارالتالیف درتهیه و تدوین کتابهای درسی رهررشته بهردوزبان معمول مملکت وطبع آنها درمطبعه های مختلف متوجه است گذشته ازان نشرات موقوته نیزدارد :

ازجمله یکی مجلهٔ عرفان است که بسرازچند سال تعطیل ازسال ۱۳۲۹ دوباره بنشر پرداخت تا معلمان ومتعلمان راتنویرکندو سال ۱۳۳۸ سال بیست دوم انتشار آنست. بعلاوهٔ اخبار عرفانی متضمن خبر های فرهنگی ومعارف ازپنج سال است بصورت بولتن نشرمیشود ومجلهٔ ماهانهٔ بخوان وبدان برای طلاب صنوف ابتدایی وسایرکمسواد ها بتقویت کورسهای کلانسالان واکابر نشر میشود .مجله پوهنه نشریهٔ پشتو مجلهٔ عرفان استهرسه ماه منتشر میگردد .

تعدادروزنامهها ومجلات وانتشارات رادیوی کابل ازیکسو وتعدد مدارس مختلف درکشور ذوق ادبی وروح تاریخ رادر مردم اضافه کرده ویکعده نویسندگان ومترجمان جوان رمملکت دیده میشود بوجود آمده اند .

دار الفنون کابل پوهنځی ادبیات :

از بزرگترین کارهای فرهنگی محمد نادر شاه شهید بعلاوهٔ تاسیس انجمن ادبی تأسیس پوهنځی طب بحیث اساس دارالفنون کابل استکه در سال ۱۳۱۳ شمسی صورت گرفت وسپس پوهنځی های دیگرآن ازقبیل حقوق وعلوم سیاسی، علوم طبیعی، ادبیات، شرعیات وانجنیری وموسسه تعلیم وتربیت وموسسهٔ اقتصادی درسالهای مختلف پیهم افتتاح شد . دارالفنون کابل بصورت مرکزاداری آن درسال ۱۳۲۵ شمسی بوجود آمدونخستین رئیس دارالفنون دکتور عبدالمجید بود که دوسال آنجا وبعد ازسال ۱۳۲۹ تا ۱۳۳٤ وزیر معارف بود .

درینجا که تاریخ ادبیات معاصر افغانستان رامطالعه میکنیم، سهم وتکامل پوهنځی ادبیات باید بصورت بسیار وسیعی تحت بحث گرفته شود ،مگر علی العجاله مختصراً بدان میپردازیم :

پوهنځی ادبیات با چهاررشته خود: ادبیات فارسی، ادبیات پشتو، تاریخ وجغرافیا، زبان انگلیسی اولین پوهنځی دارالفنون کابل است که چهاررشته راانکشاف بخشیده است و با اساسات علوم فلسفی نه تنها بشاگردان معلوماتی درین رشته ها تقدیم میکنند تا بتدریس وتحقیق بپردازند یا بنامه نگاری مشغول شوند. بلکه طرز تحقیقات نوین دنیای متمدن وروش علمی تحقیق وتتبع رانیز بمحققان ونگارندگان و معلمان جوان می آموزد .که درینجا باید ازحقوق استاد بیتاب ،مرحوم هاشم شایق افندی، امین میرزا از استادان درجه اول وسن تذکرداد... پوهنځی ادبیات بزرگترین کانون ادبیات وفرهنگ وتاریخ وزبانهای افغانستان بشمارمیرود وآیندهٔ درخشانی دارد. درمورد اصلاح زبان، تاریخ زبان، تاریخ ادبیات، تحقیقات تاریخی، جغرافیایی فولکور وغیره نه تنها مقالتهای در جراید ومجلات بمشاهده میرسد که بآیندهٔ روشن ادبیات وتاریخ در کشور امید میدهد، درج مطالب علمی وتاریخی وانتقادی ومراجعت باصول واسناد ازروی نظامهای فکری، پیش رفته ازروش انتقادی استفادهٔ شایانی شده و کارهای مستشرقین سرمشق خوبی برای این نهضت است که پوهنځی ادبیات نیز درین موارد سهم بزرگی گرفته است .

درموسسهٔ تعلیم وتربیت دار الفنون کابل نیز ازیکطرف پروگرامها وبرنامها و روشهای تدریس درمدارس وکتابهای درسی زیرنظرمتخصصان خارجی تدقیق وتجدید نظروتعدیل میشود. ازسویی هم پهلوی

شعبهٔ زبان انگلیسی که‌در پوهنځی ادبیات بتدریس میپردازد، شعبهٔ دیگری درنظر است برای تحقیقات زبانهای داخلی دایر شود، تادر آن ازیکطرف معلمان زبان باصول علمی بمطالعه زبان بپردازند وروشهای تدریس زبان تحقیق شود ازسوی دیگر درمورد زبان وتاریخ آن تحقیقات بعمل آید .

تکامل امروزی ادبیات وهنر

اینك صورت انکشاف وتکامل ادبیات، موسیقی وهنرها ووضع امروزی آنرا درافغانستان اجمالا مطالعه میکنیم:

ادبیات امروز:

در رشته ادبیات با وجود دو زبان فارسی وپشتو بحیث زبانهای ملی و ادبی مملکت تکامل وپیشرفت نصیب هردوزبان گشته است درهردوزبان آثار ذوقی نثر ونظم وآثار تحقیقی وتاریخی نوشته میشود ویکنوع تاثیرات ظاهری ومعنوی یکی بر دیگری بمشاهده میرسد که این زبان فارسی افغانستان راازفارسی ممالك همجوار وپشتوی افغانستان را از پشتوی پشتونستان وپاکستان تاحدی فرق میدهد. درجراید ومجلات ونشرات رادیو هردوزبان سهم دارند والبته ازمناطق مختلف و ولایات بنابراکثریت گویندگان یکی ازین زبانها زبان اول ودیگرش دوم است .جراید ومجلات نشرات خود را چه درساحت تنویر وانکشاف ذهنی وفکری مردم بوسیلهٔ نوشتن وترجمه مقالات اجتماعی، علمی، معلوماتی وانتقادی وچه برای تربیت وتنمیت ذوق وتبلیغ روحیه های جدید بوسیلهٔ سرودن شعرهای که گاه پیروی ازقدیمان (کلاسیك) وگاهی هم ابتکاری ونوین است وبوسیلهٔ تراجم آثار شاعران ونویسندگان دنیای غرب ادامه میدهند مقاله نویسی یکی ازجریانهای عمدهٔ ادبیات نثر امروز است که‌محمود طرزی مؤسس آنست، بوسیلهٔ تراجم داستانها وداستانهای کوچك از زبانهای اروپایی بزبان فارسی وپشتو. حالا برخی ازنویسندگان اند که بداستانگاری مخصوصاً داستانهای کوچك میپردازند. پارچه های شعری یا بتقلید ازقدیمان است که هم صورت وهم مطالب بهمان چوکات است یا اینکه‌در صورت ازحافظ وسعدی وبیدل ورحمان پیروی میکنند ومطالب جدید است وازآثار وافکار جدید اروپایی استفاده میشود .سوم شعر نو است که‌هم درصورت وهم در معنی جدید است که‌روشهای نوی معرفی شده‌است .چهارم پارچه های ادبی است که‌آنرا میتوان شعر نثر نام نهاد ازمطالب اشعار امروز افکار درفارسی وپشتو اجتماعی ،حماسی وانتقادی وعشقی است که رو یه حماسی مخصوصاً در پشتو دیده میشود. یکی ازرشته‌های مهم نثر نویسی نگارش مقالات تحقیقی در تاریخ، تاریخ فرهنگ، ادبیات وزبان وتاریخ ادبیات و تاریخ هنر زبانهای کشور است مخصوصاً استادان ومحصلان پوهنځی ادبیات واعضای انجمن تاریخ ودایرة المعارف آریانا پیشرو این راه‌اند .

شاعران ونویسندگان :

از شاعران امروز زبان فارسی ، بیتاب وخلیلی، بسمل وقریب وصفا درسبك کلاسیك وقدیم استاد اند. شایق جمال وابراهیم خلیل ، شایق هروی وهراتی شیرین سخن، عشقری نیز درصورت ازقدیمان پیروی میکنند . از شاعران جوان نیسان ، پژواك ، ضیاء قاریزاده ، آیینه ، الهام ، بارق شفیعی . . . . . . اند که گاه مفهوم وزمانی صورت ومفهوم هر دو جدید‌اند. ازنثر نویسان فارسی سلجوقی ،خلیلی ، رشتیا ، پژواك ، مخمور، قدیر تره کی (مخصوصاً در آثار حقوقی وفلسفی واقتصادی) ، صفا، فرهنگ وليوال وعباسی (مطالب اقتصادی) . اخیراً عده‌ای داستان نویسان جوان وخوانندگان جوانیکه شعر نثر مینویسند . روی جراید جلوه گری دارند .

یک منظره از باغ تپهٔ واقع پغمان در فصل خزان

از نویسندگان تاریخی و تحقیقی: غبار (تاریخ اسلامی افغانستان)، کهزاد (تاریخ قدیم افغانستان) خلیلی (دور غزنویان)، ژوبل (تاریخ ادبیات وتحقیق ادبی)، نعیمی (دور تیموریان) از نویسندگان زنها: رقیه ابوبکر، مخصومه عصمتی، نفیسه شایق، ماری شمیم، لطیفه سراج .... از نویسندگان وشاعران پشتو: بینوا (در شعر نثر وپارچه های ادبی)، الفت (اشعار اجتماعی)، رشتین (آثار تحقیقی ومقالات)، زهیر (آثار ادبی ومقالات)، مولینا سیفی (تراجم کثیر علمی)، خادم (مقالات).

از شاعران قومی: بهایی جان (اشعار عشقی واجتماعی بهر دوزبان فارسی وپشتو دارد) ملنگ جان شاعر بیسواد - (اشعار حماسی وقومی پشتو دارد)، سایر هروی (اشعار انتقادی).

تیاتر و هنر ها:

تیاتر ودرام نویسی بصورت عصری پس از استقلال معرفی شد ودرسالهای اخیر مخصوصاً انکشاف کرد: که بیشتر در امهاد ر صحنهٔ تمثیل مطبوعات وصحنه کابل؛ ورادیو در امهاد و رادیوی کابل تمثیل میشوند: درامها غالباً یاروی انتقاد حیات اجتماعی قرار دارند وتراژیك یا كوميك اندویا آثار نویسندگان اروپایی غالباً مولیر فرانسوی ترجمه وانطباق داده میشوند. درام نویسان عموماً از ممثلین میباشند. از نویسندگان درام لطیفی برشنا، مقدس نگاه، سایر، حکمت، رونق و بیسد و غیره اند از ممثلین معروف: جلیبا (پدر: در رولهای جدی) ابراهیم نسیم وسایروجلیبا (پسر در کومیك) رونق، آشفته وفایض اند.

این هنر آیندهٔ درخشانی دارد زیرا ضمن تماشا، بهترین وسیلهٔ تبلیغ بین مردم است وعوام مخصوصاً علاقمندی خوبی باین هنر ابراز میدارند زیرا بیشتر بزبان عوام بوده باموسیقی و ترانه ها توام است که موضوعرا متنوع میسازد.

در هنر ها، در بخش نقاشی و رسامی پروفیسر غلام محمد خان پدر نقاشی معاصر ماست که بعداً باپرشنا روشهای مختلف اروپایی مخصوصاً روش کلاسیك نقاشی مناظر و پورتریت معرفی شد. مکتب صنایع کابل درین رشته یکتعداد زیادجوانان را در رشته های مختلف نقاشی، رسامی، قالین بافی، حجاری و نجاری و غیره تربیت کرد که اینهمه را ممکنست مدرسه برشنا نامید. ازمعروفترین اینها اشناغلو غوث الدین وخیر محمد و ..... است. مکتب دیگریکه درین رشته موجود است، رشتهٔ مینا تور سازی بروش بهزاد وسایر میناتور سازان دور تیموری هرات است که باصول جدید وعصری دوباره احیاء شده است وهمایون اعتمادی مهمترین نمایندهٔ آن درعصرحاضر است. شعبه ای برای نقاشی مینا تور در مکتب صنایع تحت تاسیس است که محصلان با ذوق را درین رشته تحت تربیت میگیرد وبتعقیب از نگارستان بهزاد در هرات «نگارستان» نا میده میشود.

در قسمت پیکر تراشی و کار بر چوب وسنگ نیزطوریکه نمایشگاه معارف ومدارس هر سال نشان میدهند، پیشرفت وانکشاف قابل ملاحظهٔ ای بین طلاب معارف دیده میشودکه کار امان الله حیدر زاده بروی چوب وحتی سنگهای روشن برجسته ترین آنست. در مدارس دختران انواع هنر هاروی تکه از قبیل گلدوزی، خامك دوزی، قندهاری دوزی خیاطی وامثال آن مخصوصاً گلها ونقاشیها یکه بوسیلهٔ دوخت وخامك برآن صورت میگیرد، بسیارعالیست وکلمات نمیتوانندآنرا طوریکه هست، نشان بدهد.

البته نکته ایکه درینجا قابل تذکر است اینست که پیشرفت این هنر ها در مدارس موجب میشودکه همان هنر های محیط تحت شرایط علمی وروش واصول بصورت منظم ومرتب تکامل مینماید. کارهای دستی وهنر های مجسم وامثال آن در سالهای اخیر خیلی متنوع شده است. در هنر خطاطی سید داود الحسینی وسید ایشاق وبرخی دیگر از بهترین نمایندگان این رشته اند.

موسیقی :

موسیقی افغانستان با ادبیات آن ارتباط کامل دارد واز هنگام تاسیس رادیو کابل انکشاف وتکامل مرتب وخوبی کرده است . در آغاز تاسیس رادیو کورسی برای تعلیم موسیقی تاسیس کردند که شاگردان تحت نظر استادان کلاسیک بآموختن موسیقی کلاسیک ووطنی وغیره پرداختند و برای مدتی رادیو کابل را ازین ناحیت غنی نگهداشتند . از استادان معاصر خلیفه غلام حسین بعد استاد محمد حسین ، یعقوب قاسمی و شیدا اند که محمد حسین در کلاسیک وقاسمی و شیدا در موسیقی وطنی و خفیف استاداند. برشنا: نقاش درام نویس، معلم وموسیقی نواز روشها واسالیب وعناصر موسیقی غربی را بموسیقی ما داخل کرد وکریم شوقی ، موسیقی وترانه های ملی ومحلی مخصوصاً موسیقی وترانه های «غور» مرکز افغانستان را معرفی کرد . رازق شوقی، موسیقی ولایات شمالی پروان و کاپیسا را معروف ساخت . غلام علی امید ، ابراهیم نسیم ، زلاند ، شیفته ، براهنمائی برشنا یکنوع موسیقی کامل و آمیخته با عناصر اروپائی را پدید آوردند «دری» لوگری، موسیقی محلی لوگر را عامتر ساخت ومؤسس مکتبی درین قسمت شد . بیلتون وعجبگل ورجا موسیقی فارسی وپشتوی روستایی (گیلوالی) را آورد .

درچندسال اخیر یکتعداد موسیقی نوازان وخوانندگان که موسیقی محلی وروشهای اروپایی را بهم آمیخته اند، محبوبیت تام بدست آورده اند که خیال ازمهمترین آنهاست وتصنیفهای گوناگون وخوب درست میکنند وخمار ، ساربان ، نینواز وناشناس وبیلتون ، فاخته ، خالو ، مسافر ، خاتم خیلی شنونده دارند که همهٔ اینها گاه اشعار محلی وکردکی وگاه اشعار کلاسیک حافظ وسعدی ، مولوی وبیدل را میسرایند . وموسیقی جنبه عمومیت را حاصل کرده که تعداد سرایندگان شوقی روز بروز زیاد شده است ، بحیث نمونه ازین طبقه پیکان ، عندلیب و .... را یاد میکنیم .

در جنبش اخیر دختران زیادی در رادیو کابل میسرایند که طرز و روش اینها نیز مانند صنف بالا آمیخته با عناصر اروپایی است . در حالیکه مدارس کریم ، راز ق ، بیلتون ، دری تماماً محلی است . دخترانیکه آواز وسرایدن شان خیلی مورد پسنداند : پروین ، فرشته ، شیما ، آزاده ، ناهید ، لیلا ، پریشان ، شهلا وپتونی اند .

ازموسیقی سرایان پشتو ، از نوازندگان معروف: او لمیر ، عجبگل، طلامحمد ، محمدحیدر، میرزا گل.

در قسمت رقص البته روشهای مختلفی موجوداست: یکی رقص دسته جمعی مردو زن بنام « اتن » دیگر رقص دسته‌ای یا گروپی که در بخشهای مختلف مملکت مخصوصاً در بدخشان ، قطغن ، مزارشریف و هرات معمولست. دگر رقص پسران، بعلاوه درکابل یکنوع رقص محلی آمیخته با عناصر رقص هندی دیده میشود اما این رشته هنر هنوز تحت پرده است وبحیث یك حادثه اجتماعی ظاهر نشده ، فقط در مجامع خانوادگی ومجالس عروسی ومسرت گاهگاهی دیده میشود وروی صحنه کمتر ویاهیچ جلوه نمیکنند. رقص گروپی را تقریباً کم وبیش میدانند اما در رقصها انفرادی طلا وفیض سابق معروف بودند . اما اینقدر میتوان گفت، این هنر نیز ساحت وسیع دارد، آینده‌اش درخشان است، مخصوصاً اگر بار وشهای نوآمیخته شود وبروی صحنه آورده شود داوپرا وبالتهای خوب رقصهای بیمانندی ازآن بوجودخواهد آمد .

در تهیه وتدوین این بخش از آثار میرغلام محمد غبار ، مضامین مجله های کابل، کتابهای مطبوع وزارت معارف استفاده شده ، قسمتها ییکه بامروز تماس میکند از حافظه نگاشته شده است و از آنجا که موضوع ادبیات معاصر افغانستان تحقیق مزید ومفصلی را ایجاب میکند ودرینجا باید باختصار بدان پرداخته میشد ، از نارسا ییها وعدم تحقیق کامل ونقص مضمون ، نویسندهٔ این اثر پوزش طلب میکند .

امور مالی کشور

در چهل سال ...

به تقریب چهلمین سالگره استقلال وطن عزیز بشرح گزارشهای چهل ساله مالی وتحولات انکشافی که درظرف این مدت درسایهٔ نعمت عظمی آزادی نصیب مملکت عزیز گردیده است برای مزید معلومات خوانندگان گرامی می پردازیم :

پیشرفتهای سریعانه دنیای کنونی درساحه مادی، ممالك خوردو بزرگ جهان راکه ازطی مدارج کمال بقانون طبیعی ناگزیر اند مجبور میسازد که تنها به افتخارات معنوی گذشته متکی نبوده برای دستیابی آن قسمت ازوسایل ولوازم مادی ومدنی که باقتضای عصر امروز مطابقت نماید تلاش ومساعی شبا روزی نمایند.

افغانستان عزیز باپیروی ازین اصل مسلم پس ازاسترداد آزادی که اولین فریضه ایمانی فرزندان رشید آنست بموقف اصلی وحقیقی خود در برابر دنیای کنونی پوره ملتفت گردیده ووظائفی راکه یك ملت حساس و بیدار برای حفظ استقرار وبالاخره تکمیل استقلال حقیقی خود بعهده دارد باقدمهای متین وسنجیدهٔ پیش گرفت .

رفع نواقص واصلاحات تدریجی اوضاع عمومی مدنی - عرفانی - اقتصادی محتاج سعی ومجاهدات دوام دار افراد محیط در قدم اول مستلزم تقویه کامل بنیه مالی واقتصادی کشور دانسته میشد تا مملکت بتواند به نیروی استفاده ازمنابع ومنافع داخلی خویش باستقرار نظم وقدرت کافی مالی راهی را که به تعقیب کاروان سریع مدنیت کنونی پیشرو دارد بامراحل اساسی آن به پیماید .

امروز چهل سال ازعمر استقلال وطن عزیز میگذرد وباآنکه ماهنوز خودرادرآستانه نهضت اساسی مدنی وترقیات بعدی می پنداریم بتوفیق خدای متعال ومساعی مردان نامی این خاك یك سلسله تحولات محسوس اصلاحی وانکشافی درجمیع شقوق کشور بمشاهده میرسد که همه اینها تااندازه زیاد مرهون اصلاحات امورمالی و انتظام منابع عائدات مملکت دانسته میشود . وبااین تمهید بیمورد نیست دراین نوشته دراطراف طرز تحول وتاریخچه انکشاف مالی، معلوماتی بخوانندگان گرامی تقدیم شود :

این مطالب بصورت اختصار تحت عناوین جداگانه مالیات اراضی - مالیه مواشی - محصول گمرك مالیات برعایدات وامور محاسبه وبودجه وبانکداری وسرمایه گذاری دولت از ملاحظه خوانندگان گرامی میگذرد .

(۱) مالیات اراضی :

مالیات اراضی درافغانستان سابقه طولانی دارد ودرهر زمان ومکان بطرزی ازاهالی تحصیل گردیده است. مالیه زمین درادوار گذشته یکی ازمنابع ثابته عواید دولت محسوب میشد وازاقلام مهم واردات بشمار میرفت، طوریکه ازملاحظه دفاتر قدیمه برمی آید مالیه اراضی طورجنسی وقسماً نقد اخذ وتحصیل میشد . بیش ازنیم قرن گذشته قسمی ازاین مالیات دربعضی حصص توسط هیأتها بروی حاصلات زمین

تثبیت گردیده و بهقیات مختلفه ازرود بار«سه یکه وچشمه‌سار«چهار یکه» و کاریزی«ده یکه» گرفته میشد بعدا مالیهٔ مناطق کوهستان و کوهدامن وچهاریکار و برخی از محال دیگر بصورت اجاره و داو طلبی اخذ وسیریک‌چهارك بر آن‌افزود گردید ایالت غزنین، بروی عمل پانزده ساله‌جمع بست‌شده پانزده‌یکه آن‌باچیزی بیشتراساس گرفته‌شد. ترتیب جمع بست‌درولایت ننگرهارخصوصا لغمان‌وجلال آبادنیز تحت‌اجرا گرفته شد وانچه‌تفاوت‌داشت‌این بود که‌در جلال آباد پانزده ساله‌ولغمان هژده‌ساله سنجش گردید و پانزده‌یکه وهژ ده یکه‌آن جمع ودرحضور وکلای سمت مذکور، عمل یك ساله (۱۲۹۷) مورد اعتبار بست قرار گرفت.ومواضع‌جمع بست‌شده بنرخ‌مستقل تعیین‌وبنام «نرخ بولك» یاد گردید وسپس دو پیه یکشاهی برمالیه جمع بست افزود گردید. انواع غلهٔ‌هرمحل ازقبیل گندم‌جو، کاه‌وغیره باندازه‌ضرورت‌دولت بصورت جنس تحویل عاملین میگردید .وانچه ازحوائج دولت زیاد میگشت بروی نرخ بولك افزودی فی‌روپیه یك‌شاهی نقد تحصیل میشد . هرگاه مالیه درموقع معینه پرداخته نمی شدبروی نرخ گران سال یعنی ماه قوس قیمت آن‌تحت حصول می آمد. مالیه باغی‌ازاشجار مثمر قسمانقدوقسماجنس گرفته میشد ،

درسال ۱۲۹۸ و۱۲۹۹ تحولات در طرزاخذمالیه‌رونماشد که‌عبارت‌ازتسعیرمالیه‌جنسی به نقدی بود درموقعیکه‌مالیه جنسی بنقد مبدل‌شد، نرخ‌تسعیر درولایات‌ومحالات‌مطابق (بموافقه که‌در بدوامرمیان‌تمام‌اهالی وحکومت بعمل آمده بود) بروی نرخ‌متوسط‌همان‌محال بعمل آمدودرقرارداد چنان‌تصریح شدکه نرخ‌تسعیر بایست پس از هرسه سال بمقایسه نرخ روز تجدید وتعدیل شود.اخذ مالیه بقرار بست‌معمول‌ومعین‌هرمنطقه‌مثل پیکال قلبه ،چنگل،زوج، تخمریز ،خانواری،دودی،اندازه آب،جریب‌مستغلات وغیره ازجنس به نقد تعدیل و تسعیر گردید .وتغیر واختلاف اخذ مالیات نظر باوضاع مناطق‌درهرمحل بلباس‌دیگردر آمداخذمالیات اراضی نوشکن‌ونو آباد نیز بروی سه‌تفریق‌اعلی اوسط وادنی‌صورت پذیرفت وباسناد مالیه پلوان‌شریك بصورت «حد بلند» دریافت میشد. پس از تعدیل مالیه جنس به نقد تا کنون که‌ازعمر آن‌تقریباچهل سال سپری گردیده است،بهمان‌شکل‌اولیه‌خود باقی‌است‌اهالی نیز‌تادیه این مالیه‌ناچیزراصعب‌نمی‌انگارند وانچه می‌پردازندمیدانند که‌در راه خدمات عامه که‌دولت بر عهده گرفته است، بمصرف میرسد .

چون برویکار آمدن مالیات نقدی ازاخذمالیات جنسی‌صرف‌نظرشد وباآن هم‌دولت جهت مصارف مایحتیاج‌اردو وسایر مخارج دولتی به‌تهیه مقداری ازاجناس نیازمند بود .پس‌ناگزیراین نیازمندی را ازراه‌ریزش غله‌برمالیه بمقابل پرداخت پول نقد جبران میکرد.این وضع تا اواخرسال۱۳۲۱دوام داشت درسال۱۳۳۲ریزش‌غله نیز بخوشخریدتبدیل و بدین‌منظورریاستی بنام‌ریاست‌پنبه غله تاسیس گردیدوازمدت سه‌سال بدین‌سو وظیفه محوله‌راانجام میدهد .

ولی بازهم ترتیب‌خوش‌خریدطوریکه‌مطلوب دولت‌بود برای‌رفع احتیاج غله کاملاً موفق نبوده ودولت درسال جاری مجبورشدیك مقدارغله ازخارج‌وارد نماید.بنا بران درمورد تدارك غله مورد ضرورت ترتیب اساسی‌تری مدنظربوده وفعلاًروی‌پیشنهاداتی که در اینخصوص از ولایات رسیده‌در وزارت مالیه غورلازمه بعمل‌می آید.

(۲)محصول‌مال مواشی:

محصول مواشی‌که درجزو عواید مستقیم دولت است‌نیزیکی‌از منابع باهمیت بحساب‌می‌آید.اخذاین محصول‌نه‌تنها اکنون بلکه ازازمنه قدیمه رواج داشته قبل ازسال۱۳۲۹ه ق ودرهمان سال این‌محصول ازمالداران‌به تفاریق مختلفه گرفته میشد .

سابقادر زمره عواید بنام وجوهات بشمار میرفت وگاهی بنام زکوة بصورت اجاره و امانی بروی هست وبود درهرسال مطابق برج حمل سال گذشته اخذ وتحصیل می شد . مستاجران نیز مطابق جزو اموال محصول را به بولکیان عرضه نموده بحساب شامل می نمودند . گاه گاه میرزایان وخوانین سواران بعمل اجاره زکوة دست میزدند. سپس این حال رو باصلاح نهاده زکاة به چهل یك وچهل یك بسرمگی مبدل شد واین اسم ورسم تامدتی باقی بود. محصول گاوشیری، اشترو امثال آن بروی تعداد تعیین میشد . وزیادتی های بنام طرق پول وغیره نیز بعمل آمد .

سرمگی وشاخشماری وچهل ویك بصورت نقد وجنس از اهالی حصول میشد. بالاخره بسال ۱۳۰۰ ه ش تحول دیگری براساس محصول مواشی بعمل آمد، باین ترتیب که محصول مواشی بروی فی راس قایم گردید ومطابق فیصلهٔ شورای ملت تاهنوز بهمان اساس جمع وتحصیل میشود :

محصول گمرکی :

گمرک همچنانکه درنواحی دیگرجهان سابقه دار است در وطن عزیزما افغانستان نیز که مرکز تقاطع راههای تجارتی قدیم، ومحل عبور راه ابریشم میباشد، ازاعصار پیش وجود ورسوم آنرا تاریخ یاد میدهد . آنگاه که تاجران چین وهند وفارس وعرب ازاینجا میگذشتند مکلف بودند مقداری نقد وجنس برسم حقوق عبور وغیره بزمامداران وعاملین گمرك بپردازند ودر بدل آن طورلازم حمایه شوند.

ابتداء حقوق گمرکی لباس مالی داشت که برمال التجاره تحمیل وعوایدی برای ممالك ازین راه آماده می شد، سپس این حق جنبه مالی خودرا ازکف داده بیشتر جنبه ورنگ حمایوی را بخود گرفت. واکنون نیز اخذ حقوق گمرکی دارای همان مرام حمایوی میباشد زیرا تحمیل مالیات سنگین برامال تجملی واشیائیکه صرف جنبه استهلاك آن بیشتر است واز آنها برای مملکت مفاد محسوسی متصور نیست، توریدآنهارا تقلیل داده درمقابل آن بتولید درداخل مملکت می افزاید.

اکثر دول راقیه جهان درمدوامر بچنین اقدامی دست زده ازین راه سطح تولید شانرا وسعت داده صنایع شانرا تقویه کرده اند. این فکر از طرف تمام دول گیتی جامه عمل پوشیده است. دروطن ما قبل سال ۱۳۰۰ این عمل بنامهای متنوع یاد وبانواع رنگارنگ حقوق گرفته ودرهمه آنها فقط جنبهٔ تهیه عاید رعایت میشد .

درسال ۱۲۷۶ گمرك بنام «چبوتره» خوانده شد وپس ازان پهلوی حمایت آن نیرو گرفت. بیشتر ازآن بنام راه داری ، دروازه داری شهر ، میدان داری ، قپان پولی ، باغ بیزار ، چراغ پولی ، یا بهوری تنکه پولی ، چهل یکه ، ده یکه ، شاه گنجی ، گذری ، قادرخانی، سائرات وامثال آنها عوایدی بدست می آوردند.

چنانکه گفتیم باطی همه این مراحل نام گمرك بالاخره به چبوتره وسایرات مبدل وفقط باین حیطه محصور ومتصور گشته. پس ازان رو باصلاح وبهی گذاشته وبچهارمواد منقسم شد:

۱ـ ادخالات ـ اموال واجناسیکه ازممالك خارجه بداخل افغانستان وارد میشد، بنام ادخالات یادمی شد ونرخ روز ادخالات عبارت بود از بیع مال التجاره که بهمبلغ نقد وارزش همان روز بدکانداران فروش میگردید.

۲ـ اخراجات ـ کافهٔ اموال واشیائیکه ازافغانستان بخارج صادر میگردید، بهمین اسم موسوم بود وحقوق گمرکی آن ازروی نرخ روز درداخل مملکت مدار اعتبار بود.

۳- عبوریات- اموال وامتعه را میگفتند که ازدول خارجه بافغانستان می آمد وتنها بصورت ترا نزیت میگذشت.

٤- صرفیات-این محصول ازاجناسی اخذ میشد که برای مصرف درداخل مملکت درشهرهاوگمرکها خرید وفروش میشد.

یک شخص درصورتیکه یکبار ازیك جنس تادیهٔ محصول میگیرد، بار ثانی وثالث اگرهمان جنس را مکرر بیع وشری مینمود ، بازمحصول نداشت واگراین اجناس واموال ازطرف تجارمکرراخراج میگردید محصول صرفیات آن یکبار ومحصول اخراجات آن درهربار علیحده اخذ میگردید. تادرسال ۱۳۰۰ به همین نحوامور گمرك با سماء مختلفه ادامه داشت. درین سال اسم گمرك بهمیان آمد ودفاتری بنام دفاتر اخراجات ومبصر وعلم وخبروغیره رو یکا رگردید ودرانجام امور گمرکی کمک بیشتر کرد.

امور مربوط بگریزی راقبل ازسال ۱۲۹۸ درسرحدات خوانین سواران وغیره اداره میگردند وعواید آن بنام فروعات هوائی، ودرحسابات معامله میگردید ودرین سال برای جلوگیری ازتشتت وپراگندگی دفتری باسم اداره قاچاق تاسیس شد. چنانکه معلوم است ازان وقت به بعد این امورروز بروز انتظام گرفت. گرچه غایله (۱۳۰۷) رشته تمام امور راگسیخته بود ولی باز بهمت مردان نامی وطن دوباره کار برمجرای اصلی خود جاری گشت وتوسعه وسروصورت خوبی پیدا کرد.

باطرح نخستین پلان پنجساله انکشاف اقتصادی حکومت افغانستان، تعرفه های گمرکی منظم وضع کرده وبا ساس تعهدات گمرکی باممالك خارجه در مراوده تجارتی خودرونقی بخشید. بادرنظرداشتن مرام حمایوی گمرک تزئیداتی درحقوق گمرکی براموال تجملی واستهلاکی صرف وضع گردید واموالیکه مورد نیازعامه است معروض حقوق خفیف گمرکی وماشین آلات ومواد تولیدی نسبت تقویه و تشویق صنایع ملی ازتأدیه محصول گمرك معاف قرارداده شده ازراه اخذمحصول گمرك همچنانکه عوایدی بخزینه دولت واردمیشود، سبب توسعه تجارت ما یحتاج اصلی عامه ورفاه مردم نیزمیگردد.

خلاصه عواید گمرکی یکی ازاقلام واجزاء مهم درآمد دولت بوده واکنون نیزقلم بسیار عمده عاید مملکت راتشکیل میدهد.

محصولات صکوك:

این محصول نیزیکی ازمدارك عایدی مملکت است ودر سابق وحال بصورت یکنواخت اخذ میگردد. طوریکه ازاقلام واردات دولت در سالهای ۱۳۰٤ و۱۳۰۵ وغیره برمی آید محصول پوسته وسایر صکوك ازجمله مدارك ثابته عواید مملکت محسوب گردیده استوسالانه مبلغ قابل ملاحظهٔ ازین مدرك بخزینه دولت می آید. درمحصول صکوك نیز بهنسبت ایجاب تدارك عواید مصارف پلانی افزودی بعمل آمده است ولی چنانچه گفته آمد این افزونیها بازهم سبب تزئید وتقویه ثروت ملی وترقیه حال همگانی میشود.

مالیات برعایدات:

دولت برای جبران وتکافوی مصارف خدمات عامه وبلندبردن سویه حیات مردم بروی ایجاب زمان محدوداست مدارك ومنابع بهتری وخوبتری را سراغ نماید تاازیکطرف اخذمالیه موافق به بناوشالوده عدالت مالی صورت بگیرد وازجانب دیگر رفاهیت وسعادت همه افراد مملکت را فراهم نماید. همان بود که دولت درفکر اخذیك مالیه جدید که بنام مالیات برعایدات یادمیشود افتید. این مالیه یکی ازبهترین انواع اقسام مالیه ایست که امروز تقریبا درتمام ممالك مترقی مروج است ودراین مالیات قراردارد، زیرا مالیه مذکور دارای

بعضی مزایای اقتصادی واجتماعی است مثلا توسط مالیات بر عایدات پول را از نزد اشخاص وموسسات جمع آوروی نموده برای مصارف خدمات عامه بکار میاندازد وبدین صورت عاید ملی را در بین افراد مملکت توزیع نموده از تمرکز ثروت ونیروی اقتصادی بفرد میکاهد . همچنان اخذ مالیات بر عایدات دروقتیکه یک مملکت بخطر انفلاسیون مواجه باشد ازشدت آن کاسته، یک مقدار پول راکه افراد وموسسات بالای اموال استهلاکی مصرف میکنند بخزانه دولت مسترد نموده ازخطر انفلاسیون جلوگیری مینماید. هگذا دولت در وقت دپریشن نیز توسط مالیات بر عایدات از بحرانهای اقتصادی جلوگیری نموده بمردم قوه خرید میدهد وبدین وسیله از نزول فاحش قیمت جلوگیری مینماید . از جانب دیگر در اخذ مالیات بر عایدات همان اساسات اخذ مالیه را که از طرف علمای مالیه واقتصاد پیشنهاد شده است (مالیه باید مطابق بعدالت اجتماعی باشد) سراغ کرده میتوانیم .زیرا مالیه را باید اشخاصی بپردازد که توان وقدرت تادیه آنرا داشته باشند .

بروی مزایای این مالیات این فکر بسال ١٣٢٠ در افغانستان جامه عمل پوشیده وپس ازطی مراتب قانونی درمعرض اجرا گذاشته شد .

این مالیه ازمدت تقریباً ١٤ سال است تحت اجرای تدریجی گرفته شده است.ولی درمراحل ابتدائی نظر به برخی موانع طورلازم تحت ایفا نیامد ومراحل ابتدائی خودراکه خاصه همه امور است،متدرجاً پیمود این مالیه نیز بدوادارای نواقصی بود که بعدها ازیکطرف برفع همان نقایص کوشیده شدواز جانب دیگر طرح پلان اقتصادی بیشتر این مالیه رابرشته نظم ونسق در آورد .

امور محاسبه: درافغانستان پیش ازسال ١٢٩٥ امورحسابی دفاتر ومعامله مالیات وغیره باساس حسابهای رقوم وسیاق به سبک روز نامچه واوارجه بروی بست معین ایجابات معین معامله میگردید.درقطارسائر اصلاحاتیکه درهمه شقوق مملکت رونما گردید دولت خواست تامحاسبه امورنیز بحساب دقیق وآسانتر بروی مقتضای عصرانجام گیرد. ازهمان روبنا برروابط حسنه ئیکه افغانستان باترکیه داشت ، علی افندی ازترکیه به افغانستان استخدام شد تاطرز محاسبه افغانستان را اصلاح کند.پس از ورودوی بخاک افغانستان یکعده جوانان افغانی به آموختن طرز جدید مکلف شدند.پس ازاندکی آموزش وپرورش اصول سیاق به جدول (اصول دفتری) تعدیل گردید. وباتبدیل اصول محاسبه طرز اخذ مالیه نیز ازجنس به نقد مبدل شد ومکتبی بنام مکتب اصول دفتری افتتاح ودران ماموران وطلاب مکاتب تحت تربیه گرفته شدند.

اصول محاسبه بدین شیوه تاسال ١٣٠٣ مستدام بود ودراین سال اصول محاسبه شهریه (ماهوار) جای گیر آن شد.دربحران سال ١٣٠٧ بازهمان اصول سیاق وروز نامچه واوارجه بازگردانیده شدواین رویه تا اواخرسال ١٣٠٨ دوامدار بود.درعصر اعلیحضرت شهیدسعید (رح) حساب شهریه مجدداً جریان پیدا کرد.
حساب شهریه تاآخرسال ١٣١٤ رائج بود بعداً باانکشاف سایر امور کشور، امورحسابی نیزمنکشف گردید وصوابدیده شدتاطرز محاسبه جدید تری را رویکارآرند .همان بود که موسیوژینو منچولی از ایطالیا جهت این عمل استخدام شد.وی پس ازمطالعه وتدقیقات دوساله در سال ١٣١٥ سیستم محاسبه جدیدی درافغانستان براه انداخت واین سیستم بنام (دوبل) یادمیگردد .این طرز محاسبه تاآخر

سال ۱۳۳۲ مورد استفاده بود. در سال ۱۳۳۳-۱ سلوب دیگری که بنام ژستیون یاد میشود روی کار آمد و تا کنون نیز ادامه دارد. فعلاً متخصصین و در آینده در نظر است تا بخواست خدای توانا طرز جدیدتری که سبب آسانی در روانی کارها باشد رویدست گرفته شود.

بودجه:

با بوجود آمدن طرز محاسبه جدول، امور حسابی عواید و مصارف افغانستان صورت نیکوتری بخود گرفت و دولت توانست بروی حساب صحیح و سنجیده و موازنه دقیق عواید و مصارف خود را قبل از ورود سال نو سنجیده و بروی سال یار با درنظر گرفتن تکالیف سال جدید پیش بینی کند. وچنانکه دیده میشود تا سال ۱۳۰۱ از بودجه منظم برای تمام مصارف اثری نیست پس از همین سال که دفاتر دولتی قیافه درستی گرفته است تدوین بودجه نیز بصورت منظم عرض وجود کرده، متاسفانه فتنه ۱۳۰۷ دفاتر سالهای ۱۳۰۱ الی ۱۳۰۳ را معدوم کرده و از سال ۱۳۰۴ به بعد دفاتر بودجه موجود است. تا سال ۱۳۱۵ دفاتر بودجه از هر وزارت ودوایر مستقله بصورت جداگانه و پس ازان بشکل متوازن وتوحید شده در آمده (درذیل این عنوان لست مفصل موازنه بودجه واردات و مصارفات را ارائه میکنیم). درسالهای اخیر بمناسبت انکشافات مزید کشور و بالاخره بوجود آمدن پلان انکشاف اقتصادی، بودجه مملکت نیز توسعه اختیار کرده است. واز ملاحظه دفاتر بودجه سنوات گذشته چنین استنتاج میشود که این بودجه ها پیش از ورود سال جدید بصورت منظم دقیق ترتیب و تدوین گردیده به تصویب وملاحظه مقامات صالحه رسانیده ومنظوری اخذ میشد. پیش از سال ۱۳۳۳ بودجه بروی سال تقویمی که سال مالی نیز دانسته میشد ترتیب میگردید.

چون در انوقت طی مراتب قانونی بودجه بنا بر عدم حضور وکلاء شورا وایام تعطیل شان در وقت معینه اصولش طی نمی شد، بنا بران چنان تجویز شد که بایست قانون بودجه پیش از ختم سال مالی مراتب اصولی خود را پیموده بمعرض اجرا گذاشته شود. از همین رو ابتدای سال مالی نیز از اول حمل با ول میزان موکول گردید تا در فراغت وفرصت تمام بودجه دوایر ترتیب ودردسترس استفاده شان گذاشته شود. وچون در توزیع بودجه اکثر واردات داخلی کافی نمیشد لذا دولت مثل سایر ممالک روبانکشاف جهان، برای برابری این موازنه وپیشبرد پلانهای نافع انکشافی به اخذ قروض داخلی وهمچنان قروض طویل المدة خارجی اقدام کرد. تا در ساختمان بندهای متعدد جهت آبیاری زمینهای بایر وتسطیح طرق وشوارع وتمدید سرکهای اساسی وتسطیح وقیرریزی میدانهای هوائی وغیره خوبتر کامیاب شده بتواند.

مصارف وعواید دولتی از سال ۱۲۹۸ الی سال ۱۳۳۷

سال	مصارف	واردات	باقیمانده واردات
۱۲۹۸	۳۱۹۷۸۲۷۵	۴۰۶۸۴۸۲۷	۸۷۰۶۵۵۲
۱۲۹۹	۳۶۱۴۴۶۷۰	۴۵۹۸۵۵۸۵	۹۸۴۰۹۱۵
۱۳۰۰	۴۰۸۵۳۸۶۴	۵۱۹۷۶۹۲۵	۱۱۱۲۳۰۶۱
۱۳۰۱	۴۳۴۷۴۱۹۵	۵۸۷۴۸۹۱۲	۱۵۲۷۴۷۱۷
۱۳۰۲	۵۱۴۷۰۳۹۱	۶۶۴۰۳۲۰۹	۱۴۹۳۲۸۱۸
۱۳۰۳	۶۸۲۹۳۲۶۹	۷۵۰۵۴۷۷۰	۶۷۶۱۵۰۱
۱۳۰۴	۶۰۹۸۹۹۹۷	۸۴۸۳۳۵۳۱	۲۳۸۴۳۵۳۴
۱۳۰۵	۵۰۸۱۳۸۴۶	۷۲۷۹۶۳۷۵	۲۱۹۸۲۵۲۹

سال	مصارف	واردات	باقیمانده‌ٔ واردت	کسر
١٣٠٦	٦٤٥٩١٨١٣	٨٢٢٨١٣٧٧		١٧٦٨٩٥٦٣
١٣٠٧	٦٩٩٢١٧٣٣			
١٣٠٨	٣٢٧٧٤٠٣			
١٣٠٩	١٢٦١٤٥٨٩٥	٦٤٠٤٠٦٩١		٦٢١٠٥٢٠٣
١٣١٠	١١٨٤٤٧١٥٨	٨٤٥٣٤٢٩٩		٣٣٩١٢٨٥٩
١٣١١	١٤٠٥٨٧٦٣٧	١٣٣١٠٢٦٧٦		٧٤٨٤٩٦١
١٣١٢	١٢٠٦٢٠٦٥١	١٠٨٨٢٧٩٣٥		١١٧٩٢٧١٥
١٣١٣	١٦١٤٣٤١٧٥	١٢٠١١٥٤٩٤		٤١٣١٨٦٨٠
١٣١٤	١٣٤٥٨٥٦٤٣	١٢١٢٨٩٤٩٥		١٣٢٩٦١٤٨
١٣١٥	١٦١٨٦٢٢٩٦	١٦١٨٦٢٢٩٦		
١٣١٦	٢٢٠٠٥٩٦٨٦	٢٢٠٠٥٩٦٨٦		
١٣١٧	١٦٣٧٢٣٩٥٦	١٧٣٩٣٥٠٨٣	١٠٢١١١٢٧	
١٣١٨	٢٠٠٠٧٣٤٠٧	١٦٧٧٨٧٠١١		٣٢٢٨٦٣٩٦
١٣١٩	١٧٢٢٠٦٥٠٤	١٤٨٩٩٩٠٤٨		٢٣٢٠٧٤٥٦
١٣٢٠	١٦٦٩٩٢٧١٨	١٦١٤٠٢٧٩٨		٥٥٨٩٩٢٠
١٣٢١	١٦٣٩٠١٩٣٥	١٠٣٨٦٠٠٧٩		٦٠٠٤١٨٥٦
١٣٢٢	١٨٠٦٤٦٤٤٩	١١٧٠٣٢٧٧٥		٦٣٦١٣٦٧٤
١٣٢٣	١٦٧٦٤٤٠٨٧	٢١٩١٣٥٧٣٨	٥١٤٩١٦٥١	
١٣٢٤	٢٢٩٥٨٢٠٧٥	٢٢٦٠٨٥٨٠٤		٣٤٩٦٢٧١
١٣٢٥	٣٤٤٠١٣٨٣٨	٣٣٨٢٤٠١٦٨		٥٧٧٣٦٧٠
١٣٢٦	٢٨٣٤٩٥٥٤٠	٢٨١٩١٥١٤٧		١٥٨٠٣٩٣
١٣٢٧	٣١٧٧٩٢٥٥٨	٣١١٧٨١٥٧١		٦٠١٥٩٨٧
١٣٢٨	٣٣٦٨١٩٠٦١	٣٢٩٨٧٦٥٩٨		٦٩٤٢٤٦٣
١٣٢٩	٣٩٧٧١٧٢٥٣	٣٩٧٧١٧٢٥٣		
١٣٣٠	٣٨٨٨٩٤٩٣٥	٣٨٨٨٩٤٩٣٥		
١٣٣١	٥٣٥٢٤٠٩٢١	٥٢٦٥٤٣١٠٤		٨٦٩٧٨١٧
١٣٣٢	٥٢٩٨٧٤٨٧٩	٥٢٣٠٥١٣٩٩		٦٨٢٣٤٨٠
١٣٣٣	١١٤١٠٨٨٦١٢	١١٤١٠٨٨٦١٢		
١٣٣٤	١٣٠١١٠٢١٦٢	١٣٠١١٠٢١٦٢		
١٣٣٥	١٨٢٢٤١٠١١٥	١٨٢٢٤٨٠١١٥		
١٣٣٦				
١٣٣٧	٢١١٣٤٦١٦٠٢	٢١١٣٤٦١٦٠٢		

بانکداری:

نهضت اساسی اقتصادی مملکت مقارن استقلال سیاسی آن درسال ۱۲۹۷ شمسی آغاز و بسلسله بسا اقدامات اصلاحی درشقوق اداری عمرانی،عرفانی که بمنظور اکمال استقلال حقیقی مملکت روی دست گرفته شد به انکشافات تجارت و توسعه ساحه اقتصاد کشور نیز اهتمام خاص بعمل آمد . قرارداد های مبادله اموال با بعضی ممالك همجوار دراستقرار تجارت خارجی و رونق بازار پیداوار داخلی مملکت تاثیر بسزائی داشت درهمین آوان بمنظور تمرکز سرمایه یك تعداد معدود شرکتهای سهامی ازقبیل شرکت ثمر،شرکت رفیق شرکت امانیه وغیره و بعضی شرکتهای دیگر در بعضی اکناف مملکت تاسیس یافته و به توریدامتعه مهمه وارداتی و ماشین آلات،بوسیله این شرکتها اقدام شده است،بعضی ازاین شرکتها متصدی انجام معاملات طلا و نقره و تدارك اسعار خارجی بوده وهم تجار انفرادی بعضاً به اجرای این معاملات می پرداختند.خسارات جنگ جهانی اول که هنوز ممالك راقیه عالم را به ترمیم شکست وریخت دوران جنگ بخود مصروف داشته ازیکطرف ولزوم اصلاحات تدریجی داخلی مملکت که در انکشاف تجارت واقتصاد و تزئید تولیدات موثر است ازجانب دیگر مانع آن بود که درکلیه شقوق اقتصادی و ترقیات مالی پیشرفتهای سریعانه حاصل گردد . قیام روابط تجارتی باممالك دوردست و تقویه کامل بنیه مالی مملکت ازراه تنظیم تجارت واردات و صادرات که اساساً موقوف به اقدامات اساسی دیگری امثال تزئید تولیدات،انکشاف حمل ونقل،اصلاح شوارع ومعابر وغیره است یك عمل تدریجی بوده ونتایج محسوس آن مرهون سیر تدریجی دوران انکشافی دانسته میشود.

درآن موقع که هنوز افغانستان درآستان رشد وتکامل حیات اقتصادی تقرب میجست،متاسفانه درسال ۱۳۰۷ به بحران داخلی مهمی مواجه شد که بنیان اقتصادی مملکت را کاملاً متزلزل گردانید بارفع بحران سال ۱۳۰۷ واستقرار حکومت اساسی وقانونی مملکت از اواخر سال ۱۳۰۸ به بعد درکلیه شئون اجتماعی منجمله اقتصاد مملکت یك سلسله تحولات ارتقائی مهمی رونما گردید . که میتوان آنرا شالوده واساس پیشرفتهای کنونی محسوب کرد . وازآنجا که هدف اساسی ازتعقیب این عنوان معرفی مختصر تاریخچه بانکداری درمملکت عزیز است باانصراف ازسایر مسایل تنها مطالبی را که مستقیماً بامرام این نوشته تماس حاصل میکند دراینجا ذکر میکنیم :

درضمن بسا اقدامات اصلاحی که بعد ازرفع غایله ۱۳۰۷ ازطرف حکومت قانونی وقت روی کار شد یکی هم تاسیس موسسه بنام شرکت سهامی بمنظور حمایه ارزش پول افغانی بمقابل اسعار خارجی بود . شرکت سهامی اولین موسسه تمرکز سرمایه بعداز زمان انقلاب است که درسال ۱۳۰۹ بسرمایه پنج ملیون افغانی تاسیس شده ومعاملات اسعاری مملکت که تاآنوقت دردست چند نفر صراف با سرمایه های کوچك دردستگاهای غیرقابل ملاحظه اداره میشد،بشرکت مذکور محول گردید .

درسال ۱۳۱۲ دراثر تشویق ورهنمائی حکومت یك عده تجار انفرادی داوطلبانه حاضر شدند که بنا به تجویز دولت،درتاسیس شرکت سهامی جدید که درامور مالی واقتصادی مملکت مصدر فعالیت بهتری شده بتوانند،باسرمایه های خویش عملاً اشتراك نمایند .

باین تصمیم بتاریخ برج ثور ۱۳۱۲ موسسه ئی بنام شرکت سهامی بوجود آمد که بعداً بنام بانک ملی افغان تحول نموده درامور تجارت و بانکداری مملکت بحیث اولین موسسه بانکی خدماتی انجام داد

بدواً علاوه بروظایف اصلی بانک، یعنی اجرای معاملات بانکی وکریدتی، توسعه وانتظام تجارت، تقویه وانکشاف صنعت، یک سلسله امور دیگرهم از قبیل خریداری های حکومت ازخارج، معاملات اسعار وغیره نیز به این موسسه محول گردید که باانکشافات مزید بعدی درشقوق اقتصادی وروی کار آمدن موسسات دیگر اکثر این امور متدرجا ازاداره مستقیم بانک ملی مجزا وبه شعبات مربوط آن تعلق گرفت. سرمایه ابتدائی بانک که درحین تاسیس سی و پنج ملیون افغانی بوددرچندین مرحله به شصت دو ـ و ۵۰۰ ملیون افغانی ارتقا یافت واکنون به ۶۳۱ ملیون افغانی رسیده است.

از بدو تاسیس بانک، کریدتهای بانکی بغرض تقویه مستحصلین داخلی شروع گردید و بمنظور تزئید اقلام مهمه صادراتی ازقبیل پوست قره قل، پشم و پنبه شرکتها وموسسات دیگر به کمک بانک ملی تاسیس وبغرض تسریع وتسهیل معاملات تجارتی درخارج وعرضه اموال صادراتی در بازار های اصلی فروش نمایندگی های بانک در خارج افتتاح گردید.

درسال ۱۳۱۲ برای اولین بار پوست قره قل کل افغانستان توسط نمایندگی بانک ملی در بازار لندن عرضه شدودر زمان جنگ جهانی دوم که بازار های اروپا برای فروش مساعد نبود، بسعی بانک ملی ازطریق افتتاح نمایندگی افغانی تریدنگ کمپنی درامریکا بفروش پوست اقدام گردید. در سال ۱۳۱۴ به تعقیب انعقاد قرار داد تجارتی مبادله اموال بااتحاد شوروی به مساعدت بانک، شرکتها و موسسات دیگری ازقبیل شرکت اتحادیه شمالی درمزار شریف واتحادیه هرات شرکت صادرات تریاک، شرکت وطن قندهار وغیره شرکتها برای صدور پیداوارمهمه مملکت تاسیس گردید. بمنظور تزئید تولیدات پنبه و ابریشم پلانهای موثری طرح وشرکتهای پنبه وپیله وری اساس گذاشته شد.

بغرض انکشاف صنایع داخلی فابریکه نساجی پلخمری به منظوری دولت و معاونت بانک ملی در سال ۱۳۱۵ واولین فابریکه تولید شکر درسال ۱۳۱۹ افتتاح گردید.

بانک ملی درسال ۱۳۱٤ امتیاز تورید بعضی اقلام مهمه وارداتی ازقبیل شکر، پترول، پرزه جات موتررا بصورت انحصاری حاصل کرد. که باتاسیس شرکت قند سازی درسالهای بعدی انحصار اشیای فوق به آن موسسه متعلق گردید. وفعلاریاست انحصارات تصدی آنرا بعهده دارد. بغرض استقرار نرخ پول افغانی دربرابر اسعار خارجی وانتظام تجارت ازراه کنترول ونظارت اسعار درسال ۱۳۱۷ باساس صوابدید وزارت مالیه ازجانب دولت لایحه کنترول اسعار منظور وبموجب آن خرید وفروش اسعار وصدور آن بخارج ممنوع قرارداده شد وقیمت اسعار ازطرف دولت تعین گردید. درقدم اول تنهاموسسات صادر کننده پوست قره قل مکلف گردیدند که یک حصه از اسعار حاصل فروش پوست را دربرابر اخذ پول افغانی به بانک ملی بفروشند باین ترتیب اسعار لازمه تورید امتعه مهمه وارداتی بقدر کافی دردسترس قراریافته موازنه تجارت واردات وصادرات مملکت برقرار گردید. پس از تاسیس بانک مرکزی (افغانستان بانک) درسال ۱۳۱۸ نظارت اسعار به بانک مذکور منتقل ودرسال ۱۳۲۲ عملی گردید.

د افغانستان بانك در برج حمل سال ۱۳۱۸ بسرمایه ابتدائی ۱۲۰ ملیون افغانی تاسیس و تمام وظایفی را که سایر بانکهای مرکزی دنیا اجراء مینماید عملا بعهده گرفت. نظارت اسعار ازسال ۱۳۲۲ توسط د افغانستان بانك عملی گردید. بانك مرکزی مطابق اساسنامه، امتیاز نشر بانکنوت را حاصل کرد.

باید متذکر شد که اولین مرتبه نشر بانك نوت در مملکت درسال ۱۳۱۵ یعنی قبل از تاسیس افغانستان بانك از طرف دولت صورت گرفته که بنام نوت دولتی یاد میشود.

با تاسیس د افغانستان بانك درسال ۱۳۱۸ اولین بانکنوت افغانی طبع و درسال ۱۳۱۹ ازطرف د افغانستان بانك انتشار یافت.

نوتهای دولتی منتشره با تاسیس د افغانستان بانك وانتشار بانکنوت ازدوران چلند افتاد. فعلاً هم بانك مرکزی وظیفهٔ نشر بانکنوت واستقرار نرخ پول افغانی و نظارت اسعار خارجه را درداخل افغانستان بعهده دارد. درعین حال تقویه کننده سائر بانك‌های مملکت است. ازراه اشتراك در پیشرفت سایر موسسات صناعتی تجارتی یك مبلغ گزاف آن دراین مسأله شامل شده است اسهام مهم شرکتهای نساجی، برق، سرویس صنایع میمنه، سمنت، بانك زراعتی، رهنی و تعمیراتی تجارتی و شرکت آباك و آریانا را همین بانك تشکیل می دهد.

تاسیس کسه عمرانی که اخیراً با بانك رهنی و تعمیراتی انکشاف نموده وهمچنان تاسیس و توسعه بانکهای زراعتی و تجارتی ازجمله اقدامات بسیار مهم اصلاحی شمرده میشود. چه ازیکطرف در تمرکز و تداول سرمایه‌های راکد قدمهای موثر برداشته شد وازطرف دیگر تقویه صنایع ملی و حمایهٔ آن از طرف بانك زراعتی وصنایع روستائی صورت میگیرد وهمچنان کمك بانك تعمیراتی درتعمیر وتزئین شهر ووقایهٔ مامورین ازمعاونتهای مهم دانسته میشود. بدین معنی که ازیکسو سرمایهٔ این بانکها در جریان ومبادله افتاده بدارائی وتقویه بنیان مالی مملکت کمك میکند وازجانب دیگر سبب آبادی وبیشتر بکار انداختن افراد بیکار مملکت دانسته میشود. بانك تجارتی رفاهیت وآرامی مردم را از راه تهیه اسعار موردنیاز وجلوگیری از بازار سیاه وتسریع درجریان معاملات تجارتی فراهم می نماید.

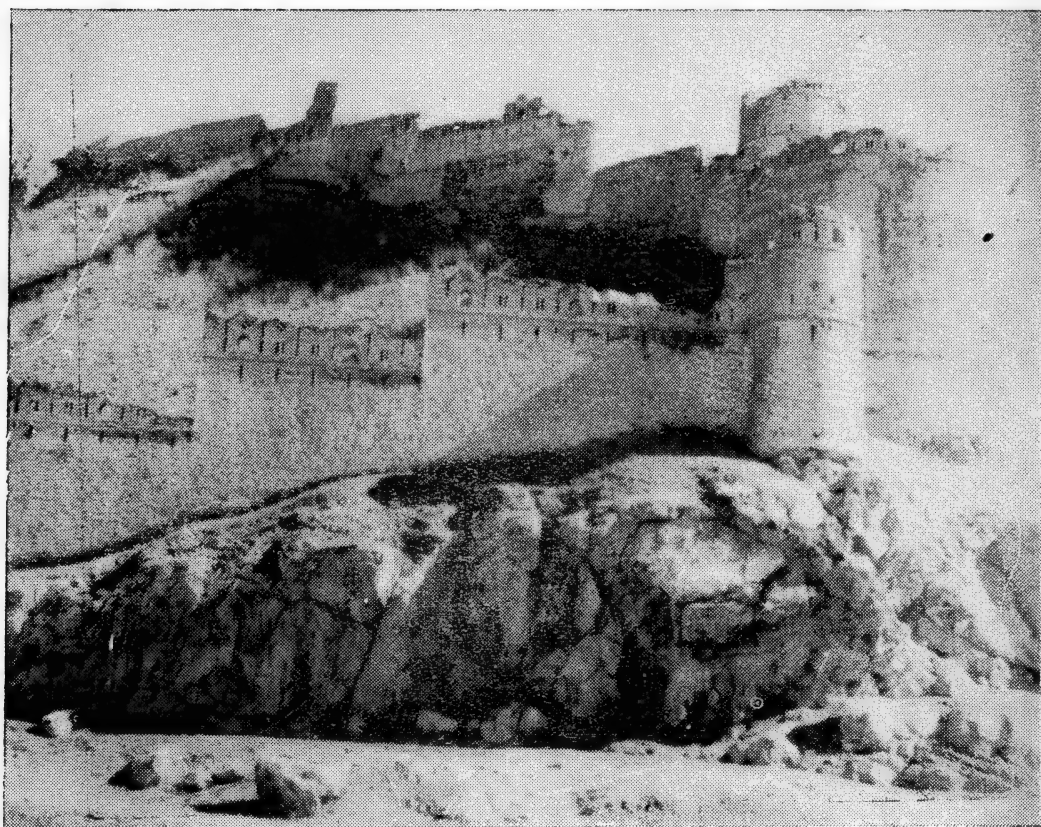
برعلاوه این همه فعالیت بانکها تاسیس شرکتهای جدیدمیوه، کلمو ودبوتو سهامی شرکت وسایر شرکتهای متعددیکه بکارانداخته شده همه رهین معاونتها و اشتراك بانکها دانسته میشوند.

سرمایه گذاری های داخلی

مثلیکه گفتیم پیشرفت اوضاع جهان و تحول احوال جهانیان بر امور اقتصادی مالی و اجتماعی تاثیر قابل ملاحظه را وارد کرد وتشنجات اقتصادی تضییق وتغیر مالی واز جانبی بلند رفتن پایهٔ زندگی ووسعت سطح حیات دول گیتی همگان را متوجه بخودساخت وهر مملکت کوشید تا بطرزی اوضاع مالی واقتصادی خویش را مستقر سازد. بتاسی ازهمین منظور افغانستان نیز بچاره های اساسی وعام المنفعه متشبث شد ودر برابر پیشبرد وترقی امورمالی ورونق بازار تجارت امتعه متنوعه در خارج واصلاح امور مختلفه ترانسپورت امورطباعتی وامثال هم ازراه ارتقا وارقام بردجهٔ شان به تاسیس

روضهٔ حضرت علی (رض) درمزار شریف

دیوار های بالاحصار کابل

قسمتی از جادهٔ شاهی وهوتل کابل

قصر تپهٔ یغمان

موسسات عام النفع و کثیر الاستفاده پرداخت ودولت یک مبلغ گزاف دارائی خویش را برای بکار انداختن این موسسات سرمایه گزاری کرد ودرتقویه امورصحی وتسهیل کارو بار مردم کمک شایانی نمود. مصداق این مقال را ازملاحظه ارقام آتی که دولت سرمایه گزاری کرده دریافت می توان کرد:

احصائیه سرمایه موسسات تصد یهای دولتی

موسسه	سرمایه
ریاست دیپوی تعاونی	۲۳۴۸۸۶۸۷۷/۳۸ افغانی
« کوپراتیف مامورین	۱۶۰۰۰۰۰۰/۰۰ »
« دیپوی ادویه	۲۶۸۲۵،۳۹۷/۶۳ »
« شرکت هوتلها	۱۴۶۵۶۱۱۴/۴۰ »
« صنایع تجارتی وزارت معارف	۲۷۷۱۵۲/۰۰ افغانی
« تهیه غله	۶۸۲۲۳۶۰۶/۸۷ »
« انحصارات دولتی	۴۱۲۰۰۰۰۰/۰۰ »
« شرکت سهامی نقلیات	۷۹۸۳۶۹۰۵/۱۰ »
« مطبعهٔ دولتی	۸۲۵۶۳۲۴/۶۳ »
« اتحادیه زغال سنگ	۷۸۴۷۹۱۸/۹۳ »
مدیریت عمومی صناعتی محابس وزارت داخله	۱۰۹۳۸۶۰۹/۴۱ »
مدیریت عمومی مسلخ وزارت دفاع ملی	۹۹۹۳۷۸۹۹/۹۳ »
مدیریت عمومی اسپریت کشی علی آباد	۴۲۳۸۷۳/۰۹ »

سهمیهٔ افغانستان در موسسات بین المللی

چنانکه یادشد اکثرممالک عالم دراثر بروز ودوام جنگ خانمان سوز جهانی دوم بخسارات وزیانهای شگفت آوری دچارشدند واوضاع همگانی برهم وآشفته گردیده. متصدیان امورمالی واقتصادی را بفکر جبران وتعمیر خسارات وارده افگند وبیشترعلمای مالی واقتصادی دربی آن شدند تاچارهٔ این امررا بسنجند وراه درستی انتخاب کنند.

لذا باساس نظریات ومجاهدات علمای مالی واقتصادی ابتداء صندوق وجوه بین المللی وسپس بانک تعمیرمجدد وانکشاف بنا گذاشته شد. این بانک درراه تعمیر وترمیم ممالک مشمول جنگ که متحمل خسارات شده اند ونیز برای انکشاف وپیشرفت ممالک عقب مانده ازراه اعطای قروض ودیگر معاو نتها امداد و کمک می کند. وبسیاری ازممالک عضوملل متحده هریک باندازهٔ استطاعت دراین موسسات سهیم گردیده اند. افغانستان وطن عزیزما نیزدر ۲۱ سرطان ۱۳۳۴ بهاشتراک در این موسسات آغاز نمود. سهمیه افغانستان دربانک تعمیرمجدد ده ملیون دالر تعین گردید.

ونیزاز بابت سهمیه افغانستان بموسسهٔ مالی بین المللی مبلغ (۱۱۱۰۰۰) دالرتادیه شده است.

شکل بودجه ۱۳۰۳-۱۳۰٤

الف.هیأت وزارت مرکب‌از یکنفروزیر مالیه بمعاش‌سالانه۱۲هزار روپیهٔ کابلی و یکنفر مستشار خارجی سالانه بمعاش ۲٤هزار روپیه کابلی‌ویکنفر معین بمعاش‌سالانه٦هزار کابلی‌ویکنفر مکتوب‌نویس که بمقایسه تشکیلات امروز(اداره‌خصوصی) بمعاش‌سالانه ۱۵۰۰ کابلی‌ویکنفرمترجم لسان انگلیسی(که ازمترجم‌انگلیسی‌تعین‌حساب اعشاریه‌وکسور نیز استفاده میگردید) جمله معاشات هیئت‌وزارت در سال ۱۳۰۳-٤۳۵۰۰ روپیه کابلی ودرسال ۱۳۰٤ که‌مستشار ازبین رفت ۱۹۵۰۰روپیه کابلی بالغ‌میگردید.

اعلام‌مصارف قرطاسیه ومحروقات،تعمیرات،مصارف تفتیش،طعام‌وزارت،دریشی چپراسی ها، کرایه وجه تحویلی خزانه های‌مرکزی، مفروشات‌متفرقه، قیمت کاغذ های صکوک،مصارف ساخت نشان حمایل و غیره جمله ۸۷۷۵۰ روپیه که‌بامعاشات ۲۳۳٤۳۰ روپیه کابلی می گردید ، بودجه وزارت مالیه‌را تشکیل میداد

رویداد های چهل سالهٔ داخلی

شور عزیز ما افغانستان در چهل سال اخیر حوادثی را بخزینهٔ تاریخ سپرده که خاطرهٔ استرداد استقلال با مبارزات مردانهٔ مردم، صرف مساعی برای تامین امنیت در کشور و رفع بی امنیتی های داخلی، اغتشاش و پراگندگی شیرازهٔ وحدت ملی، مجادله نجات، سلطنت اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی، جلوس اعلیحضرت همایونی، انکشافات قابل ملاحظه از نظرهای مختلف در کشور وتغیرات حکومت، بروی کار شدن کابینهٔ مختلف، بنیان حقوقی و رسیدن کشور بمشروطیت و استقرار یك دولت با ساس ارادهٔ ملی وتمثیل قانونی ملت باارادهٔ اعلیحضرت شهید سعید (رح)، انکشاف تجارت خارجی، حرکت سریع برای اکمال روابط بین المللی با افتتاح نمایندگیهای سیاسی با دول متحابه، عقد پیمان های تجارتی وثقافتی وفرهنگی، حفظ سیاست بیطرفی باستانی، قبول عضویت در جامعهٔ ملل ومجلس خلع سلاح، بیطرفی در جنگ دوم بین المللی بعد ازمراجعه به آرای ملت که توسط لویه جرگه تمثیل شد. عضویت در موسسه ملل متحد، اتخاذ سیاست بیطرفی با حفظ و انکشاف علاقمندی در مسایل جهانی، پشتیبانی از ممالك غیر آزاد موافق به منشور ملل متحد ادامه پشتیبانی ازمردم پښتونستان برای استرداد استقلال آنها، تقویت بنیه دفاعی کشور درظرف چهل سال، باساس اقتضاآت هر عصر - رهنمائی مردم برای سهم گرفتن در تشبثات ملی وکوتاه ساختن دست بیگانه ازفرهنگ واقتصاد کشور، سعی برای احیای تاریخ مملکت بتازه ترین طرز وروش، تحقیقات باستان شناسی وتتبعات علمی، انکشاف دوایر دولتی وتغیر تشکیلات حقوقی دستگاه دولت نظر بانکشاف احتیاجات ملی، بلند بردن سویهٔ معارفی واقتصادی مردم، وقایع ورویدادهائی میباشد که درظرف چهل سال رخ داده وهر کدام آن به سهم خود بیك پیمانه در ساختمان حیات ملی مردم مامؤثر بوده و ایجاب تخطر آنرا برای روشن نگهداشتن نسل موجوده وآگاهی نسل آینده که هردو چون نسل گذشته در برابر وطن عزیز وجایب ومسئولیت های سنگینی دارند، در سالنامهٔ امسال که بافتخار سالگرهٔ چهلمین سال استرداد استقلال کشور ترتیب گردیده تشریح مینمائیم.

تأمین استقلال کشور

اولین حادثهٔ که در ابتدای چهل سال رخ داد، مبارزهٔ مقدس استقلال افغانستان عزیز وشکستن حلقه های زنجیر اسارت با نیروی ملی وعزم مردم آزادی دوست ما می باشد.

استقلال سیاسی افغانستان که بعد از یک دورهٔ کوتاه (چهل سال) محدودیت روابط خارجی مملکت، از سال ۱۲۵۹ تا ۱۲۹۷ هـ ، ش - درابتدای دورهٔ امانیه، به همت وشمشیر قهرمان بزرگ اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید تامین وتثبیت گردید، اینك بمناسبت

چهلمین جشن استقلال وطن عزیز تاریخچه مختصر این مبارزۀ ملی را بطور اجمال بصورت یك فهرست رویدادهای مهمه تقدیم خوانندگان مینمائیم:

یادداشت امیر حبیب الله خان مبنی برمطالبه استقلال افغانستان بعنوان دولت بریتانیا (۱۳ دلو ۱۲۹۷ هـ ـ ش) که جواب آن حاوی یك وعدۀ مبهم بعد از شهادت امیر موصوف مواصلت کرد.

شهادت امیر حبیب الله خان در کله گوش لغمان (اول حوت ۱۲۹۷ هـ.ش)

پادشاهی سردار نصرالله خان نائب السلطنه درجلال آباد (اول حوت ۱۲۹۷ هـ.ش)

پادشاهی امیر امان الله خان در کابل (۲ حوت ۱۲۹۷ هـ.ش)

خلع سردار نصرالله خان درجلال آباد (۳ حوت ۱۲۹۷ هـ.ش)

اعلان پادشاهی در بارۀ مطالبۀ استقلال کامل افغانستان (۹ حوت ۱۲۹۷ هـ.ش) درکابل

صدور یادداشت بدولت انگلیس مبنی برتقاضای شناسائی استقلال افغانستان (۱٤ حوت ۱۲۹۷ هـ.ش)

مواصلت جواب دولت انگلیس مبنی بر انکار از قبول شناسائی استقلال افغانستان وقطع شدن مناسبات مملکتین و اعزام قوا بسرحدات شرقی وجنوبی وقندهار (حمل ۱۲۹۸ هـ.ش)

آغاز تصادم بین قوای افغان وانگلیس درسرحدات شرقی (۱۳ ثور ۱۲۹۸ هـ.ش)

آغاز حملات قوای افغانی درسرحد جنوبی (۳ جوزا ۱۲۹۸ هـ.ش)

بمباری کابل از طرف قوای هوائی انگلیس (۳ جوزا ۱۲۹۸ هـ.ش)

فتح تل از طرف قوای افغانی تحت قوماندانی سپه سالار محمد نادرخان (اعلیحضرت محمد نادرشاه غازی) سه شنبه ٦ جوزا ۱۲۹۸ هـ.ش

آغاز مکاتبه بین دولتین برای متارکه (۸ جوزای ۱۲۹۸ هـ.ش)

اعزام هیئت مذاکرات متارکه بریاست مرحوم علی احمد ایشك آقاسی ملکی براولپندی (۱۸ جوزا ۱۲۹۸ هـ.ش)

اعزام هیئت فوق العاده برای ابلاغ استقلال افغانستان به اروپا و امریکا تحت ریاست مرحوم محمد ولی خان (جوزای ۱۲۹۸ هـ.ش)

اعزام هیئت مذاکرات صلح بریاست مرحوم محمود طرزی وزیر خارجه وقت بمنصوری (اخیر جوزای ۱۲۹۸ هـ.ش)

امضأ موافقه نامۀ متارکه وصلح عارضی واعلان آتش بس درتمام محاذات محاربه (۱۷-۲۹ اسد ۱۲۹۸ هـ.ش)

شناسائی استقلال افغانستان ازطرف حکومت روسیه واعزام سفیر بهدربار کابل (سنبلۀ ۱۲۹۸ هـ.ش)

ورود وفد انگلیس به کابل جهت ادامۀ مذاکرات وعقد معاهده اساسی تحت ریاست سرهنری دابس سکرتر امور خارجه هند (جدی ۱۲۹۸ هـ.ش)

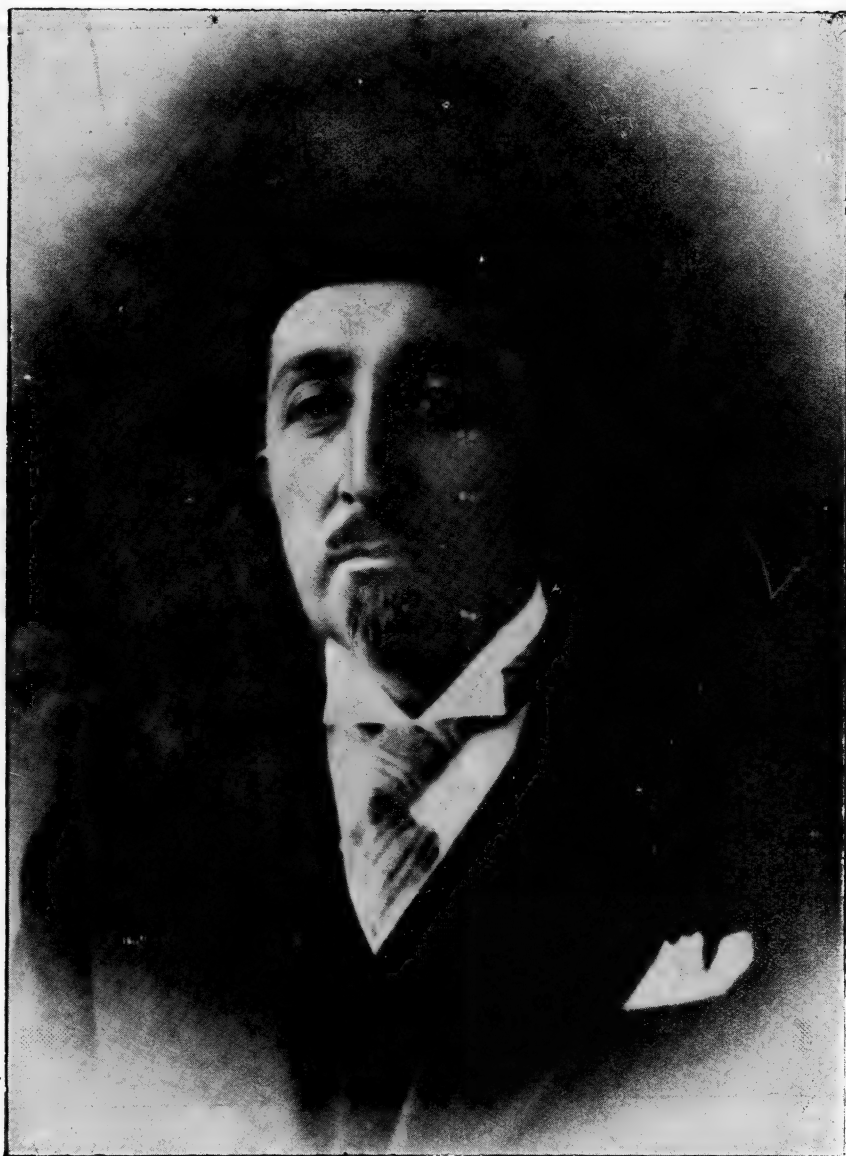
امضاء معاهدۀ دوستی و حسن همجواری بین افغانستان واتحاد جماهیر شوروی (۹ حوت ۱۲۹۸ هـ.ش)

شناسائی رژیم جدید روسیه از طرف افغانستان (حوت ۱۲۹۸) واعزام بناغلی میرزا محمد یفتلی بحیث اولین سفیر افغانی در مسکو.

امضاء معاهدۀ شناسائی استقلال افغانستان ازطرف دولت انگلیس (قوس ۱۲۹۹ هـ.ش) واعزام بناغلی عبدالهادی داوی بحیث اولین سفیر افغانستان در لندن.

سالهای اول بعد از استقلال:

درین وقت که راه برای انکشاف مملکت ورفع نیازمندی‌های ملت از هر حیث آماده شده بود قدم‌های ابتدائی در راه انکشاف معارف، روابط اقتصادی مملکت با دنیای خارج و امور مدنی

مرحوم سردار محمدهاشم خان (صدراعظم اسبق) مردبزرگ تاریخ که‌خدمت
قیمتدار شان باعث اعتلای کشورشده‌است

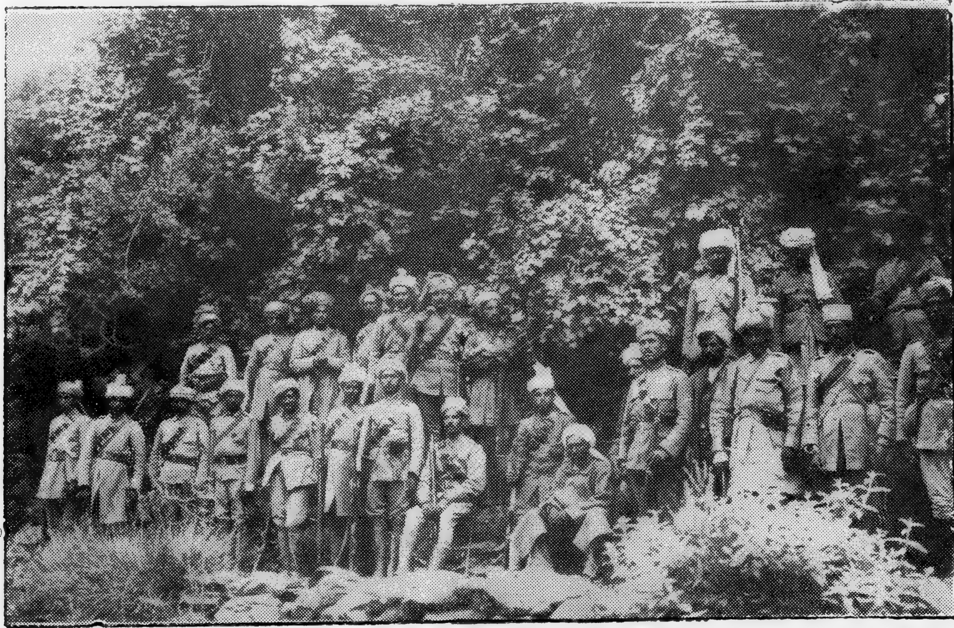

والاحضرت مارشال شاه ولیخان غازی فاتح کابل یکی از قهرمانان بزرگ
محاربهٔ استقلال و نجات وطن

والاحضرت سپه‌سالار غازی سردار شاه‌محمود خان یکی از قهرمانان بزرگ محاربهٔ
استقلال و نجات وطن

یک صفحه از محاربهٔ استقلال

والاحضرت سپه‌سالار سردار شاه محمود خان با افراد معیتی شان در ولایت پکتیا

وعمرانی برداشته شد که متأسفانه دراثر کمی تجربه وعدم آمادگی محیط، باعکس العملهائی‌ مواجه گردیده مدازرفع اغتشاش منگل (١٣٠٣-١٣٠٤) که دران تحریکات خارجی هم بی دخل نبود، بمقابل ریفورمهای عجولانه ترقی که در سال ١٣٠٧ شروع گردید، اغتشاشات دامنه داری در نقاط مختلف مملکت روی کار آمد که منجر به سقوط حکومت گردید وعنان مملکت برای مدت (٩) ماه بدست قطاع الطریقی موسوم به بچهٔ سقاء وهمکاران جاهل او افتاده، جان ومال وناموس مردم درمعرض خطر بود. در ٩ ماه آنچه بود از بین بردند، نام معارف راکفر تلقی کرده غارت وچپاول ازاعمال روزمرهٔ ایشان بود. این بربادی وطن براحساسات سپهسالار غازی محمد نادر خان محصل استقلال که درشهر نیس فرانسه مشغول معالجه بودند، اثرشدیدی وارد کرده باوصف بیماری با برادران رشیدخود بعزم نجات وطن حرکت نمودند و حین وصول درولایت پکتیا مرکزمجادله راانتخاب نمودند وسردار محمد هاشم خان (مرحوم) را به ولایت ننگرهار اعزام کردند. بزودی مردم باشهامت ولایت پکتیا ودیگر افراد حساس بدوراین قائد بزرگ جمع شده به جبههٔ نجات وطن پیوستند. قوای نجات تنظیم گردید ووسایل بسیار عادی تهیه شد. بنا به تدبیر اعلیحضرت شهید روزنامهٔ اصلاح جهت ثبت وقایع و اطلاع عامه از تمنیات دستهٔ نجات وطن درپکتیا تاسیس گردید و این نامه بمنظور تأمین و حدت فکری وشرح هدفهای عالی دسته‌های نجات بوسیله ماشین کوچك دستی بنگارندگی شاغلی نصرالله لوگری طبع ونشر شده بین اهالی توزیع گردید. قوای نجات بسوی مرکزدرحرکت آمده پس ازبارزات شدیدکه مجاهدین گاهی تحت قومانداني سردارشاه محمود خان غازی وگاهی تحت قیادت سردارشاه ولیخان غازی قرارداشتند، بالاخره شکستی رابدسته اشرار وارد کرده اولین دسته نجات بقومانداني مارشال شاه ولیخان غازی به فتح کابل موفق گردیده کابل بدست قوای نجات افتاد. سپه سالارمحبوب باجوش احساسات درپایتخت استقبال گردیده دریك جرگهٔ بزرگ ملی، مردم بپاس این خدمت بزرگ ملی، تاج شاهی را برای اعلیحضرت شان تصویب نمودند که باین طریق سلطنت نادر شاهی پس از انجام یك مجادله وطن پرستانه آغاز شد (٢٢ میزان ١٣٠٨)

آغازحیات حقوقی :

وقتی ازدولت میتوان به اساس یك مفهوم حقوقی صحبت کرد که عناصر متشکلهٔ آن موجود باشد. دریك دولت علاوه برعناصر قلمرو وجمعیت برای آنکه دولت بامفهوم حقوقی مطابقت داشته باشد یك قدرت عالی نیز ضرور است که درغیر آن نمیتوان از یك دولت قانونی سخن زد، تا قدرت عالی نیز یك معنی حقوقی داردوچون عصرماعصرحاکمیت ملی می باشد. این قدرت عالی ناشی ازملت است لذا بدون وجود پارلمان نمیشد دولت را قانونی دانست که این احساس عالی ومشروع در نزد شخص اعلیحضرت شهید موجود بود وآنها بمجردیکه امنیت درکشور تامین شد درفکر تشریح حقوقی دولت افتاده، باآنکه قبل از انقلاب عناصر مشروطیت تکمیل نبود درمفکورهٔ اکمال منظره حقوقی دولت پادشاهی افغانستان راعملی نمودند بطوریکه دعوت لویه جرگه وتاسیس شورای ملی باترتیب یك قانون اساسی بنام اصولنامهٔ اساسی کشور (باتغییراتی که در بعضی از مواد آن مطابق ایجابات عصر وسیر زمانه وارد گردیده است) صورت گرفت وتا امروز استوار می باشد. مطابق اصولنامهٔ اساسی

مذهب رسمی افغانستان حنفی بوده پادشاه مملکت باید دارای این مذهب باشد وسلطنت در خانواده اعلیحضرتشان موروثی قرار داده شده، و زیران نزد شورای ملی مسئول ودرمسایل سیاسی دارای مسئولیت مشترك بوده در مسائل جزائی انفراداً مسئول می باشند. حقوق فردی مطابق اصولنامه های آن ضمانت گردیده آزادی مطبوعات را مطابق قانون مطبوعات هدایت کرده است. مطابق بقانون اساسی تشکیلات دولت حدود وصلاحیت ومسئولیت مامورین معین واصل تشبثات اجتماعی و انفرادی درساحتهای مختلف حیات مملکت واضح بوده ارادهٔ ملی بوسیله شورای ملی از طریق طرح قوانین، کنترول قوهٔ اجرائیه بوسیله سوال وتحقیق تامین گردیده که تاسیس مجلس عالی اعیان مو از نه پارلمان را چون یك تکامل حقوقی اساسی ترساخت.

دولت پادشاهی افغانستان درحال حاضر مطابق باساسات حقوق اساسی به سه رکن مهم دیموکراسی یعنی قوهٔ تقنینیهٔ (شورای ملی واعیان قوهٔ قضائیه محاکم ثلاثه وآزادی قضات وقوهٔ اجرائیه که توسط کابینه اداره میشود) استوار بوده مطبوعات که درزبان حقوق اساسی برای آن قوهٔ چهارم اسم داده اند دولت روزبروز راه انکشافی را می پیماید.

منظره تجارتی واقتصادی کشور :

صنایع وتجارت که هردو ازاساسات پیکراقتصادی ملی کشور می باشد، در وطن عزیز یکنوع حرکت داستان نما داشته است، زیرا تجار افغانی را سوداگر می گفتند واین مردم تنها هندوستان ماوراء النهر را می شناختند وبعضی از ایشان ازپشاور پیشتر نرفته بودند ودرکابل نمایندگی های تجارتی خارجی راه نداشت وتمام مسایل تجارتی کشورتحت ارادهٔ تجار هندی قرار گرفته بود. بهرصورت که باشد این روش تجارتی نقایص بزرگی داشت که یکی آن عدم مقابله تجار افغانی در برابر تجار وسرمایه های خارجی، دیگرش وجود دست خارجی درکشور وسوم آن تحویل یك حصهٔ منفعت خالص افغانستان بجیب بیگانه بود. بطوریکه اموال افغانی دربازار های هند فروخته میشد واز آنجا بوسیله تجار هندی به بازار های بزرگ جهان صادر میگردید یعنی مادربرابر صادرات خود اسعارضعیف (کلدار هندی) و هندیها در برابر صادرات اموال افغانی اسعار قوی (پوند ودالر) بدست می آوردند. آنچه درتجارت افغانی خسارت بزرگتری به پیکر اقتصادی کشور وارد کرده بود، یکی آن پراگندگی پول درمملکت بود. چه مردم ما عادت داشتند که پول را جمع نمایند وآنرا در همیانی ها ویادرزمین حفظ ودفن کنند وصرف مقدار مصرف را در دست داشته باشند. به این ترتیب پول موجود مملکت درجریان نبوده وجصهٔ زیادآن بطور راکد نگهداشته شده بود. درحالیکه باطرز تشبثات امروزی اقتصادی، ازیکطرف مقدار پول در جریان واز جانب دیگر سرعت دوران پول قابل توجه بود. که دوران پول خود یك سرمایه دیگر را تشکیل میدهد. بعبارت واضح تر ماهم ازاستفاده ازاصل سرمایه وهم سرمایه ایکه ازدوران ایجاد می شود محروم بودیم، روی این اساس و دلایلی بودکه در دورهٔ صدارت والاحضرت مرحوم سردارمحمد هاشم خان شرکت سهامی

مرحوم سردار محمد ایوبخان غازی فاتح میوند

اعلیحضرت مارشال شاه ولیخان غازی (فاتح کابل) با صاحب منصبان معیتی شان در جبههٔ جنوبی.

استحکامات افغانی درمحاذجنوبی (پیوار)
یك منظره از پیروزی قوای افغانی

والاحضرتین مارشال شاه‌ولی‌خان غازی وسپه‌سالار غازی سردار شاه‌محمود خان با صاحب منصبان معیتی شان درمحاذجنوبی. درعکس یك میل توپی که از قوای انگلیس به غنیمت گرفته شده است دیده می شود

ملی تشکیل گردید واین شرکت درمرحلهٔ اول به جمع سرمایه پرداخته ازطرف دیگر باصرافان بازارمقابله را آغاز نمود.موفقیت دراینکه مردم قبول کنند که پول شان درچنین موسسه مصئون بوده ومنافع سرشاری دارد.فکر شد که شرکت اسهام بامحدودیتی که داشت برای رسیدگی این امر کافی نبود ولذا به اراده حکومت موقع داده شد تا بانک ملی چون اولین موسسه پولی وکریدتی درکشور تاسیس گردد. سرمایه های مزید تری را بانک ملی گردآورد.حکومت هم ازهر نوع کمک دریغ نکرد واین بانک نوتاسیس درتنظیم صادرات وواردات کشور تاثیر مهم انداخته موقع صدور را به بازارهای اصلی پیدا کرد. چنانچه قره‌قل ازهمین راه به انگلستان وامریکا صادرشده وبازارمهمی رااشغال نمود،دراین عصر به سرمایه‌های انفرادی مطابق ایجاب عصر اهمیت زیاد داده می‌شد. چه اینهم وسیله‌ای برای تشویق سرمایه داران جهت اشتراک درتشبثات ملی بود. ولی شاید نارسائی های علمی ویا فقدان ذهن ملی بود که تجاریکسره بطرف کسب منافع انفرادی جلب شده‌و به پیکر اساسی اقتصاد ملی کمتر توجه داشتند. چنانچه درین ایام بسرمایه گذاری اقدامی نکرده هموارهمتوجه نرخ سود بازار وبانک شدند وازجانب دیگر به پیمانه بزرگی بواردات اموال استهلاکی اقدام کردند که‌این در حقیقت حصه کم سرمایهٔ ملی رابجیب تجار می‌گذاشت وحصهٔ بزرگتر آنرا به سرمایه داران خارجی که اموال شان درکشور به‌اصطلاح آب می‌شد، می‌سپرد. حکومت وقت بامشغولیت ها و وظائف سنگینی که در اکمال دستگاه اداری، انکشاف معارف،امور صحی وعمرانی وتامین امنیت و بنیه دفاعی مملکت داشت مجبور گردید که خود درین قسمت نیزمتوجه باشد وروی‌این مفکوره بودکهٔ سرمایه گذاری را درشقوق صنعتی رهبری کرده در اعمار دستگاه برق‌چک‌وردک‌وفابریکهٔ نساجی پلخمری،فابریکه، قند وبالاخره فابریکه گلبهار و دستگاه برق‌سروبی نه تنها رهبری بلکه کمک قابل ملاحظهٔ نموده، برای آینده یکی از احتیاجات حساس کشور راکه تهیه پرسونل فنی برای خدمت درپروژه های انکشافی آینده بود مورد مطالعه قرار داد.بفرستادن دسته های طلاب افغانی بخارج اقدامات لازم بعمل آورد وبرای آنکه‌وضع اقتصاد ملی رنگ بهتری گرفته باشد، دافغانستان بانک بحیث بانک‌مرکزی وصاحب امتیاز نشر پول، تاسیس‌یافت. باید گفت که قبل از تاسیس‌دافغانستان بانک‌پول کاغذی درکشورررواج داشت وبا بوجود آمدن این بانک انکشاف پول کاغذی،به اندازه‌ای رسید که پول فلزی بحکم قانون گرشام جریان را ترک گفت وتوسیع رواج پول کاغذی وجود دو بانک نه‌تنها دراعتبار تجارت خارجی مؤثر بود بلکه در دادوستد داخلی وتجارت داخلی نیز رول عمده ای را بازی نمود .دراینجا بیموردنخواهد بود اگر کمی دراطراف ارزش پول افغانی ونقش بانک درآن صحبت نمائیم.درظرف چهل سال درارزش تبادله پول افغانی در برابر اموال و همچنین درمقابل‌اسعار، فرق قابل ملاحظهٔ‌ای وجود داشته ویک نوع ارتجاع‌ارزش‌پول‌افغانی به‌نظر میخورد. مگر دقت مزید اجازه میدهد که گفته شود به آنکه صنایع ملی وسرمایه های طبیعی(معادن) تاهنوز دست نخورده باقی هستند وتمام منابع تولیداسعاری وعامل‌عایدات ملی را چند قلم صادرات ،پخته،پشم،قره‌قل‌ومیوه‌تشکیل‌میدهد باز هم درتغییرارزش پول نمیتوان از یک

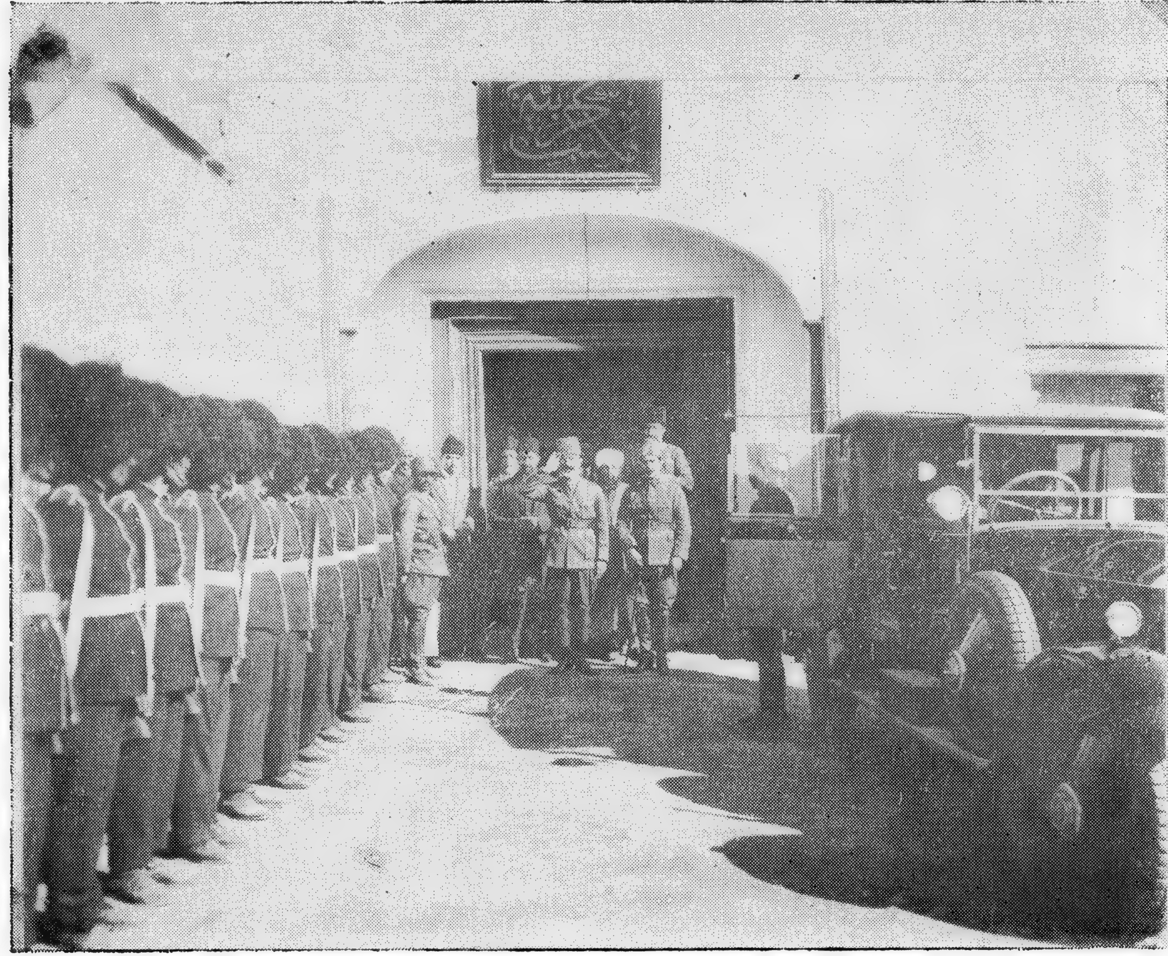
تنزل فاحش سخن زد، بلکه علت آن بعقیدهٔ نگارنده ازیکطرف مربوط بسرعت دوران و از جانب دیگر به بلندی تدریجی سطح حیات واز نظر سومی به‌انکشاف اسعار خارجی ارتباط دارد، زیرا تولیدات ملی افغانی باآنکه انکشافی کرد، مگر انکشافش بپیمانهٔ انکشاف برق آسا ومحیرالعقول کشور های خارجی نبود تابتواند ارزش پول خود را موافق باارزش پولی آنها بلند ببرد، چه دریس عصر پشتوانه طلا برای ارزش پول آنقدر اهمیت ندارد که اتخاذ یك سیاست پولی وتاکتیك جریان پولی‌سهم‌دارد. پس تنزلی که‌در ارزش پول افغانی مشاهده میشود زادهٔ انکشاف قدرت اسعار خارجی است که، درك این احساس امروز حکومت را متوجه حساسیت های عاید ملی نموده ودرپلان پنجساله اقتصادی که توسط حکومت شاغلی سردار محمد داؤد طرح گردیده برای بکار افتادن سرمایه‌های تولیدی ملی وهمچنین سرمایه گذاریهای خارجی درچوکات قوانین ملی فرصت بزرگی بدست آمده است، ولی باآنهم مسألهٔ ارزش پول رانباید نادیده‌نگرفت وبااحتیاط کامل توجه نموده درراه چارهٔ آن باشیم. افغانستان بانك انکشاف کرده در حال حاضر برعلاوهٔ نمایندگی های خود در اطراف کشور دونمایندگی یکی‌درلندن ویکی درنیویارك نیز دارد که‌درراه تبادلات‌تجارتی ومسایل‌پولی‌مشغول‌میباشد. ایجابات عصروانکشاف سریع تجارت بین المللی ایجابات تازه‌ای را بوجود آردکه دولت مجبور شد تابانك دیگری را بنام‌دپشتنی تجارتی بانك، درسالهای اخیر تاسیس کند. دپشتنی تجارتی بانك وظیفه دارد تاتجار افغانی رادر مواقع حساس بادادن اعتبارات معقول وبارنج منصفانه کمك و یاری نموده ازیکطرف ازبلند رفتن نرخ ربح دربازار جلوگیری نماید وازطرف دیگر بطورغیر مستقیم درکنترول وبررسی نرخ اسعارکه‌مستقیماً‌از اختیارات دافغانستان بانك است درنتیجهٔ فعالیت های پولی و اقتصادی جلوگیری بعمل آید، چه‌پول دونوع نرخ‌داردیکی‌ارزشی که‌رسماً‌بانك‌مرکزی‌آنرا امرمی‌کند ودیگر ارزشی که‌بازاربرای آن میدهند.

درآغاز این‌بحث از صنایع یادکرده‌بودیم، خوب‌است این‌موضوع راکه بعقیدهٔ نگارنده حساسیت بسیارزیاد دارد واضحتر ومفصل مورد مطالعه قراربدهیم:

صنایع اولیه افغانی یاصنایع‌ابتدایی‌دستی که‌بادوك، سوزن وکرشنیل صورت می‌گیرد یا از تاریکه بوسیله پیره زن دهکده آغاز میشود تاآنجا که بوسیلهٔ دختران جوان بافت میگردد یا از آن دستگاهیکه آنرادر چندکیلو متری کابل‌در دهکدهٔ زیبا وتاریخی استالف که‌باری در آتش‌استعمار سوخته‌ولی‌امروز به‌زحمت‌و عشق‌آزادگان این‌سرزمین زیباتر ایستاده وچشمان استعمارگران را خیره ساخته است به‌نظر می‌آید، یااینکه ازینهم ابتدائی تردرمغاره های نورستان که‌مردم آریائی نژاد از آسیب‌های مهاجرت ها، وآثار امپراطوری وهجوم آوران خارجی‌درامان مانده‌تاهنوز بارسوم وعادات خاص‌آریائی زندگی دارند، مشاهده نمایند؛ دیده‌میشود که‌تاهنوز بافت کرشنیل، چوکی های بیتی،

اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید (رح) موقعیکه سنگ تهداب حربی پوهنتون را میگذارد؛

ا علیحضرت محمدنادرشاه شهید(رح) پس از افتتاح حربی پوهنتون

چارپائی های خاص منجی، کاسه‌های چوبین، اقشق وپنجه چوبی وغیره که همه‌خصوصیات مدنیت باستانی آریائی است که نزدشان محفوظ مانده. انکشافیکه درساحت صنایع دستی وارد شده بنا بر دو علت است، یکی ذوق اشخاص ودیگر توجه دولت، اشخاص بدین معنی که برخی یگان دستگاه جراب بافی و بنیان بافی‌را وارد کرده به بافت جاکت وجراب درمملکت تشبث نمودند ولی این تولیدات آنقدر کوچك بود که قابل ذکر نمی باشند، وحکومت، بااحساس اینکه نیروی ملی‌را در حقیقت نیروی تولیدی تشکیل میدهد واستقلال سیاسی بدون استقلال اقتصادی مفهومی ندارد وهمچنین بااین نظر که استقلال اقتصادی بدون داشتن صنایع ملی بی اساس است، متوجه گردید درمرحلهٔ اول برای بکار انداختن وانتظام صنایع ابتدائی دستی تشبث کرده بانك زراعتی وصنایع روستائی راتاسیس کردتااین بانك در بخشی ازین نوع صنایع خدمت نماید. بانك مذکور دردوسال اخیر یکتعداد ماشین آلات را وارد کرده در کابل و ولایت ننگرهار بطور امتحانی بکارانداخته است. که نتایج نیکوی آن اجازه میدهد انتظار وسعت شانرا داشته باشیم. پس میتوان گفت که صنایع ملی دستی دردوسال اخیرمورد توجه مزید واقع شده انشاءالله روبترقی پیش میرود، البته صنایع دستی برای یك کشور آنطوریکه نوشتیم دارای اهمیت نبوده درین عصر برسروصدا صنایع ماشینی اهمیت درجه اول‌را داراست، اگرچه دنیاما به اقتصاد تبادله‌ای متکی می باشد و باانکشاف ذهنیت بین المللی روز بروز اوتارکی اقتصادی (اکتفا بخود) کاسته‌می شود ولی بازهم باید گفت که کشور نیازمند همواره موردخطر بوده و نیاز مندی وسیله‌ای است که استقلالش موردآسیب قرار میدهد پس لازم است که هردولت مخصوصاً کشورهای کوچك درراه اقتصاد اکتفا بخود به پیمانه مقدور تدم بردارند تاروز بروز ازکلمهٔ نیازمندی شان کاسته شود وعدم احتیاج یك قدرت مهم حفاظت استقلال شان باشد.

برای رسیدن به این منظور دردور زمامداری والاحضرت سردار محمدهاشم خان مرحوم، فابریکه های قند بغلان ودستگاه نساجی پلخمری، فابریکه‌های پشمینه بافی قندهار و نساجی جبل السراج تاسیس و بکار افتادو انکشاف حاصل کرده بیشتر برای تولید مواد خام که عامل ایجاد فابریکات آینده باشد. صرف توجه گردیدولی دردورهٔ صدارت سپهسالار غازی پروژه بزرگ وادی هیرمند وارغنداب باکمپنی موریسن و کنودسن امریکائی قرارداد شدو دستگاه تولید برق گرشك تحت تعمیر گرفته شد. تازمین آن مواد خام راتهیه و وجود برق وسیله سرمایه گذاری وتاسیس فابریکات باشدکه تا هنوز دستگاه های برق کجکی وبغرا وارغنداب بکار نیفتاده ولی ازینکه اگر برق آن بکار بیفتد در صنعتی شدن ولایت قندهارسهم بزرگی داشته باشد، نمیتوان انکار کرد. ازجانب دیگر پروژه سروبی توسط دبرشنا اوی شرکت تکمیل گردیده برای تنویر شهر کابل وبکارانداختن فابریکهٔ نساجی گل بهار وجریان فابریکهٔ سمنت جبل السراج که دومی افتتاح واولی ممکن هرچه زودتر افتتاح شود خدمت کند. باید گفت که تشکیل وزارت صنایع باانکشاف وزارت معادن درانکشاف صنایع تاثیرمثبت کرده است و آنطوریکه ازاخبار روزانه درك می شود تاحال این وزارت بیش ازچند صدموسسه کوچك صناعتی‌را اجازه سرمایه گذاری داده وازطریق کیسه صناعتی که دردپشتنی تجارتی بانك تاسیس شده وانشاءالله بزودی بنام بانك صناعتی درقطار بانك های افغانستان اخذ موقع خواهدنمود، از مساعدت دریغ نکرده است. فابریکه نساجی گلبهار که درشرف افتتاح میباشد، ازفابریکات بزرگی که درکشور بکارمی افتدو پروژه سروبی دوم وبرق نغلو که مطالعه شده و تحت نظر میباشد، آیندهٔ روشن صنایع کشور مژده میدهد. البته لازمست تذکر بدهیم که انکشاف صنایع

یکی از ضمانت‌های بزرگ استقلال‌ملی ماميباشد واميداست که‌اين ضرورت راتمام افراد مملکت‌احساس کرده‌در پروگرام‌های انکشافی صنایع‌سریع قدم‌بردارند .

روابط بین‌المللی افغانستان‌درچهل سال گذشته:

شاید‌تردیدی نباشدکه تکامل‌مزیدجوامع ازلحاظ تشکیلات‌حقوقی‌ورشد سیاسی که‌متضمن‌امنیت‌واستعداد همکاریهای متقابل‌است، برای‌ملل‌اجازه انکشاف ارتباط سیاسی رامیدهد، یعنی‌ایجاد ارتباط سیاسی یك تحول درساحت حیات‌بین‌المللی بوده‌باز این عامل‌وسیله ای برای انکشاف روابط بین‌الدولی میشودکه روزبروز ملتها را ازجامعه‌خود ی‌وانزوای ملی‌بحیات جهانی رهنمونی می‌نماید.

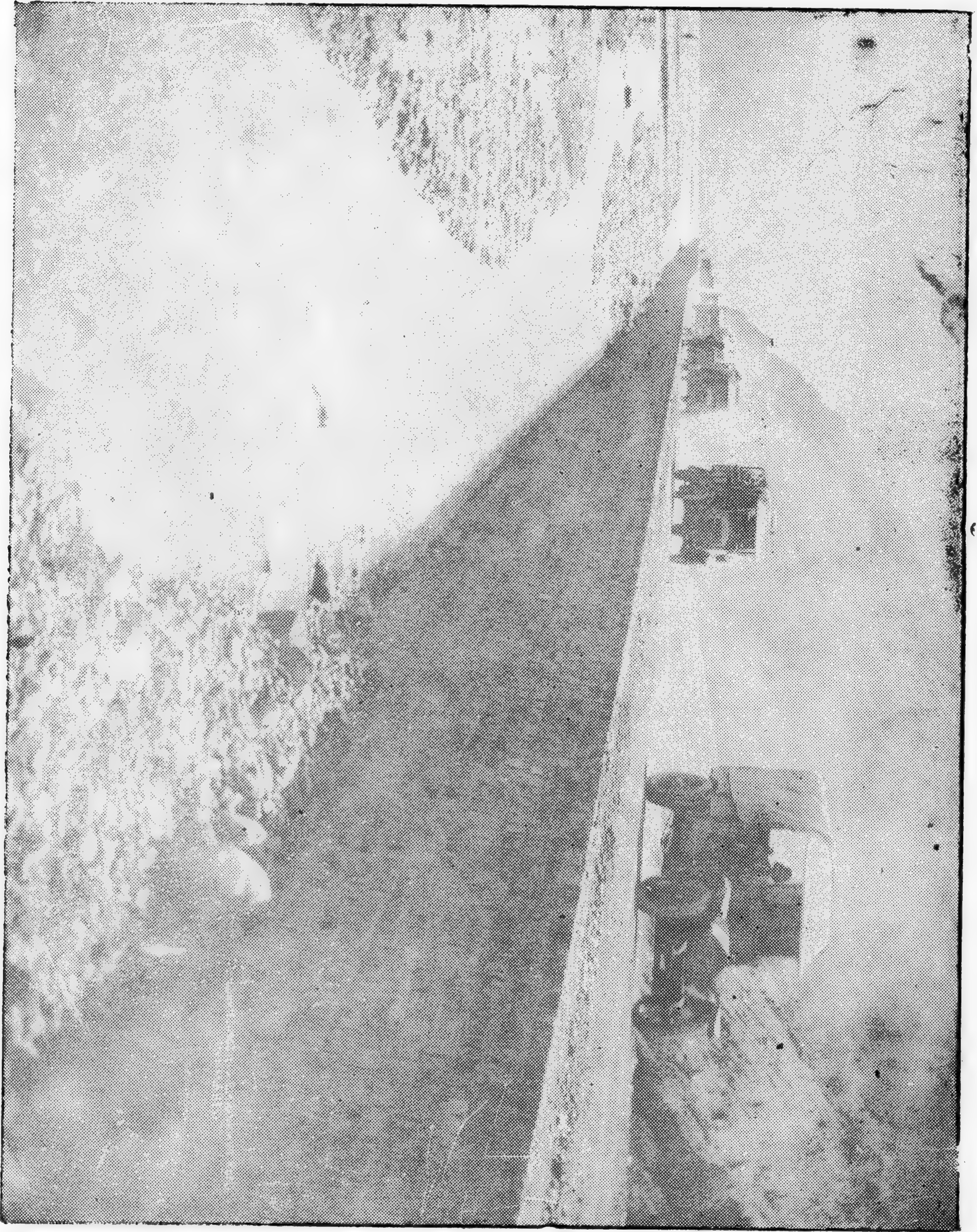
افغانستان عزیزسابقهٔ تاریخی تشکیل‌جامعه آریائی بامدنیت های‌خاص وجاویدان آن وباوجودحیات باستانی آمدورفت‌ها، مهاجرت کردن ومهاجران راپذیرفتن ضمن‌فعالیت‌هاوکشور گیریها یامغلوبیت تاچهل‌سال قبل‌ازحلقهٔ بین‌المللی‌دورمانده‌وباجامعهٔ بشری ارتباط مستقیم ونزدیك نداشت زیرا روابط بین‌المللی مطابق‌بمفهوم واصل‌حقوق بین‌المللی از زمان‌تشکیل یك‌دولت حقوقی میتواندعملی‌شود واین پرنسیپ درافغانستان درآغاز چهل‌سال اخیرتحقق پیدا کرده است،چه‌در آغاز این چهل سال بود که به‌منظورطرد استعمار برای آخیرین بارقیام‌گردید ومتعاقب‌آن تمایل برای رسیدن بیك مشروطیت ثابت مطابق‌به موازین حقوق‌اساسی حرکت آغازشد ۰باصرف نظرازشکستگی که‌دراثر اغتشاش سقاوی‌رخ داداین‌سیر بصورت‌تدریجی تاآنوقت دوام‌کرد که‌اصولنامهٔ اساسی تدوین وتـأمین ارادهٔ‌ملی مشروطیت شاهی‌رابوجودآورد. پس‌ماهم باغایتی که این‌مقاله داردتاسیس روابط‌بین المللی کشوررا ازآغاز چهل‌سال احساب کرده‌این‌انکشاف رابه‌اتکای‌اسناد مثبت که‌شاهد صرف‌مساعی کشورما در راه تـأمین غایت عالی بین‌المللی وسعی‌برای‌شناسائی وایجادهم آهنگی بین‌افراد جامعهٔ بزرگ جهانی می باشد شرح میدهیم:

افغانستان بعد ازاینکه برای استقرار روابط سیاسی خودبادول متحابه کوشیده است برای آنکه بهتر بتواند ذهنیت‌مثبت خودرادرجامعهٔ بین‌المللی روشن بسازد وبحیث یك کشور بیطرف ولی علاقمند بمسایل‌جهانی‌وصلح دنیامؤثرباشد، درظرف چهل‌سال‌معاهدات مؤدت‌را بااکثرممالك جهان باصرف‌نظر ازداشتن استفاده ویانگاه خاص‌امضأنموده است که‌اینك مالست‌این معاهدات راکه‌درتاریخ دیپلوماسی کشورمامقام ارجمندی دارد، بغرض‌معلومات مزیدخوانندگان عزیزتقدیم می‌نمائیم:

۱	معاهدهٔ‌مودت بین افغانستان ودولت اتحاد شوروی، ۲۸ فروری							۱۹۲۱
۲	»	»	»	»	»	ایران	جولای	۱۹۲۱
۳	»	»	»	»	»	ایطالیا	۳جون	۱۹۲۱
٤	»	»	»	»	»	برطانیه	۲۲ نومبر	۱۹۲۱
٥	»	»	»	»	»	فرانسه	۱۲۸ پریل	۱۹۲۲
٦	»	»	»	»	»	بلژیك	۲٤فروری	۱۹۲۳
۷	»	»	»	»	»	جرمنی	۳ مارچ	۱۹۲٦
۸	»	»	»	»	»	پولند	۳۰ نومبر	۱۹۲۷
۹	»	»	»	»	»	فنلاند	۱۷ ژویه	۱۸۲۸
۱۰	»	»	»	»	»	لتونی	۱٦ فروری	۱۹۲۸
۱۱	»	»	»	»	»	لیتوانی	۱٦ فروری	۱۹۲۸

قوای ذره دار انگلیس که در محاربهٔ استقلال علیه قوای افغانی وارد پیکار گردیده بودند

نقلیهٔ انگلستان که درمحاربهٔ استقلال علیه قوای افغانی فعالیت میکرد

۱۲	معاهده مؤدت بین افغانستان و دولت سویس	۱۷ فروری	۱۹۲۸
۱۳	» » » » جاپان	٤ اپریل	۱۹۲۸
۱٤	» » » » لیبریه	۱٦ می	۱۹۲۸
۱۵	» » » » مصر	۳۰ می	۱۹۲۸
۱٦	» » » » ترکیه	۲۵ می	۱۹۲۸
۱۷	» » » » استونی	٦ دسمبر	۱۹۳۰
۱۸	» » » » عراق	۲۰ دسمبر	۱۹۳۲
۱۹	» » » » برازیل	۲۰ فروری	۱۹۳۳
۲۰	» » » » مجارستان	۲۵ اگست	۱۹۳٤
۲۱	» » » » وامریکا	۲٦ مارچ	۱۹۳٦
۲۲	» » » » چکو سلواکیا	(۲۰میزان۱۳۱٦)	۱۹۳۷
۲۳	» » » » هالند	۲٦ جولائی	۱۹۳۹
۲٤	» » » » سویدن	۲۳ اکتوبر	۱۹٤۰
۲۵	» » » » حجاز		۱۹۲۸
۲٦	» » » » چین	۲ مارچ	۱۹٤۳
۲۷	» » » » هندوستان	٤جنوری	۱۹۵۰
۲۸	» » » » اردنیه‌حاشمیه	۲ستمبر	۱۹۵۰
۲۹	» » » » لبنان	٦ستمبر	۱۹۵۰
۳۰	» » » » سوریه	۱۲ اکتوبر	۱۹۵۰

افغانستان درجنگ دوم جهانی : قبل از آنکه جنگ دوم آغاز شود افغانستان با دول جهان طوریکه درصفحات قبلی این بحث با نقل معاهدات مؤدت، تجارت ودیگر پیمانها اشاره شده، درانکشاف روابط بین المللی خودتشبث نموده موفقیت های مهمی را بدست آورده بود.چنانچه روی این اساس بامتحدین وممالك محور هردو روابط متقابله دوستانه داشت ولی‌وقتیکه جنگ آغاز شد وپیشرفت های محور نگرانی شدیدی را برای متحدین ایجاد کرد،موقف افغانستان بیطرف ایجاب می‌کرد که برای دور بودن معنوی ومادی ازجنگ وتاثیرات آن،ازعناصر علاقمند بهر یکی ازکشورهای داخل جنگ، پرهیز نماید تاازطریق غیر مستقیم دول جنگ کننده درموقف بیطرفی کشورما تاثیری واردننمایند، باساس این دلیل بود که‌حکومت‌والاحضرت سردار محمدهاشمخان مرحوم لویه جرگه را دعوت نمود تا برای تعیین موقف سیاسی کشور درآن موقع حساس راهی‌رابامشورت عمومی اتخاذ نموده حکومت‌رارهبری‌نمایند.

لویه جرگه درکابل بحضور اعلیحضرت همایونی تشکیل گردیده والا حضرت سردار محمدهاشم خان واعضای کابینه حاضرشده موقف کشوررا با نزاکت هایی که موجود بود شرح نمودند.لویه جرگه بعدازشور ومذاکره،سیاست باستانی بیطرفی‌را بطورکامل تأیید وتصویب نمودند وحکومت به‌اساس این‌تصویب تاریخی،متخصصین‌محوررا محترمانه ازمملکت اخراج کرد.درموقعیکه بخدمات آنان خاتمه داده‌می‌شد وراه‌مسافرت آنان‌بدست دشمنان شان(متحدین) بود،حکومت‌افغانستان ازمتحدین تقاضا نمود

و تصریح نمود که چون متخصصین مذکور در زمان شروع جنگ درخاك افغانستان مشغول خدمت بودند و از هیچ نظر متحارب نمی باشند تا اسیر جنگ گردند، لذا حقوق بیطرفی ومقام افغانستان ایجاب می کند تا مهمانان افغانستان باوطان خود مصئون ومحفوظ برسند.

از این شیوه مردانه یك خاطرهٔ نیك و یك موفقیت سیاسی برای حکومت افغانستان، قید تاریخ سیاسی کشور ما گردید و بحیث یك پرنسیپ تازه درجملهٔ تعاملات بین المللی درصفحات تاریخ سیاسی جهان ثبت شد .

درخلال جنگ، کشورما باحفظ بیطرفی کامل خویش بهیچ وجه به فشار هایی که وارد بود، وقعی نگذاشت ومردانه مقاومت نمود. بعضی دول دیگر در روزهائیکه شکست محور حتمی گردید، برای آنکه از فتح متحدین منافعی بدست آورند، بادول محور اعلان جنگ دادند، اما افغانستان به شهامت اخلاقی وفطری خود ادامه داده موقف بیطرفی خود را حفظ نمود، تا آنکه موسسهٔ ملل متحد تشکیل گردیده واستقرار امنیت بین المللی اطمینان پیدا کرد. بعد از درك این حقایق درخواست شمول خود را بعد از الانشای موسسهٔ ملل متحد پیش کرد که درجلسهٔ لندن موسسهٔ ملل متحد به اتفاق آرا به عضویت م،م قبول شد و درموقع تصویب عضویت افغانستان، اکثر دول ازموقف ثابت وصالح کشور ما تعریف وتمجید کرده اتفاق نظر خود را برای پذیرفته شدن کشورما وانمود کردند.

افغانستان از بدو شمول در م،م تا امروز مطابق به مواد منشور ملل متحد باحفظ بیطرفی کامل از پیوستگی های نظامی احتراز ودرجرگه هایی که چون کنفرانس باندونگ عامل، انکشاف صلح وصمیمیت بین المللی بوده سهم فعال گرفته باوفاداری کامل مسئولیت های بین المللی ناشی ازمنشور ملل متحد را احترام کرده است که این روش نکو تا امروز سبب شده تا کشورهای مختلف شرق وغرب ازموقف کشورما تائید نمایند. شاهد این ادعا امضاء وتصویب ابلاغیه هائی می باشد که درسالهای اخیر بازمامداران دول مختلفه به امضاء رسیده است.

این بود رویدادهای مهمهٔ افغانستان در ۴۰ سال اخیر که درضمن آن از ارتباط افغانستان باجهان نیز باقید اختصار تذکار بعمل آمد .

سوانح مختصر مرحوم نایب سالار عبدالوکیل خان شهید

مرحوم نائب سالار شهید در سنه ۱۲۵٤ هجری شمسی درقریه کانتوای نورستان تولد یافته ودرسنه ۱۳۱۱ هجری قمری ازحضور اعلیحضرت امیرعبدالرحمن‌خان مرحوم برتبه‌اجیدانی به قطعه توپخانه گارد شاهی شامل وظیفه‌عسکری شدندسپس درعصرمرحوم امیرحبیب الله خان شهید درسنه ۱۳۲٤ قمری برتبه کرنیلی (کندکمشر) بقطعه (شبی مت) اردلیان حضور ترفیعاً مقرر شدند در ۱۲۹۰ هجری شمسی برتبه برگدی (غند مشری) به قوماندانی غنداردل عز تقرر حاصل نمودند درسنه ۱۲۹۲هجری شمسی نظر به ابرازلیاقتی که از ایشان بظهور رسیده بود به قوماندانی قوای عسکری ولایت قندهار مقرر شدند درسنه ۱۲۹۳ در حادثه قیامی که مردم قندهار بمقابل حکومت آنزمان نموده بودند برای فرونشانیدن حادثه مذکور جدیت وخدمات قابل قدری نمودند که در نتیجه به اخذ نشان صداقت مفتخر شدند .

درسنه ۱۲۹٤ هجری شمسی به قوماندانی غندلوای دوم وقوماندانی کوتوالی پایتخت تبدیل شدند بعداز شهادت امیر حبیب‌الله خان مرحوم در برج حمل۱۲۹۷ برتبه جرنیلی ترفیع نمودندوبقوماندانی لوای دوم دارالسلطنه مرکز عز تقرر حاصل نمودند .

نائب سالارشهید در۱۲۹۹ نظر بخدمات پسندیده ئیکه دراردونموده بودندبرتبه فرقه مشری‌ترفیع وبقوماندانی فرقه اول پیاده مرکزعز تقرر حاصل‌نمودند .

دراول برج ثور ۱۳۰۳ چندی‌وکیل قوماندان‌قول‌اردوی‌مرکز بوده بعد از ایستاده شدن تعرضات قطعات‌گردیز در محاربه علم جهل بایك‌کندك ازقوای مرکز بطرف‌گردیزوظیفه دارگردیده وبالاخره به قوماندانیت یکی ازمفرزه های سمت‌جنوبی موظف شدنددرختم حرکات محاربه علم وجهل در۲۹ثور ۱۳۰٤ برتبه رفیعه نائب سالاری ارتقاء وبه اخذ نشان سردار عالی نائل شدند سپس در همان سنه به قوماندانی قوای عسکری ولایت قطغن وبدخشان مقرر شدند .

درسنه۱۳۰۸ نائب سالار مرحوم از حضور اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بهمان رتبه سابقهٔ شان (نائب سالاری) عزتقررحاصل نموده واز حضورملوکانه برای‌تامین امنیت سمت‌شمالی (پروان) وامحای سران باقیمانده حبیب‌الله‌که میخواستند دوباره وضع امنیت مملکت‌را مختل سازند عز تقرر حاصل وپس از بدست آوردن سران باقیمانده حبیب‌الله وخلع‌سلاح یك قسمت اهالی‌آن ولا بکابل عودت نموده ازحضور اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بقوماندانی قول اردوی‌دوم ولایت‌کابل تعیین شدند وبالاخره در اواخر برج‌سرطان درحادثه بغاوت‌ثانی‌اشرارکوهدامنی ازحضور اعلیحضرت شهیدبرسرکوبی وتامین امنیت‌آن سمت بایك‌کندك‌پیاده به‌آنصوب و ظیفه دارگردیدند بالاخره بتاریخ ٤اسد۱۳۰۹ درمنطقه باغ عارق‌کوهدامن بدرجه رفیعهٔ شهادت نائل شدند وبه‌نسبت قدردانیکه اعلیحضرت‌محمد نادرشاه شهید ازخدام صادق ووطن پرست‌مملکت‌داشتند جنازه نائب‌سالار مرحوم باتشریفات‌شاندار عسکری از سرای خواجه برداشته‌شده ودرمقبره‌خاندان‌سلطنتی درتپه مرنجان بخاك‌سپرده شده‌وبمقصدقدردانی‌از نائب‌سالار مرحوم یادگاری در حصه دهمزنگ (بریکوت) بناء و اعمار گردید .

نوت :

نشان هائیکه مرحوم نائب سالار شهید در حیات عسکری خودبدریافت آن نایل شده اند

۱ـ نشان طلائی صداقت درجه اول . ۲ـ نشان حسن خدمت درجه اول .

۳ـ نشان وفای درجه اول . ٤ـ نشان حمیت درجه اول . ۵ـ نشان استور درجه اول .

٦ـ نشان عانه در حرب آزادی ۷ـ نشان‌لوی جرگه‌در ۱۳۰۳ ۸ـ نشان سردار عالی .

وقایع مهم داخلی

۱۳۳۶ :

۱حمل : مراسم نهالشانی وملیهٔ سال نو درباغ بابرشاه .
۳ « : اعمار تحویل خانه های تحفظ میوه داخلی عمارت گمرک قندهار . .
۵ « : افتتاح شرکت ترانسپورت مزار شریف بسرمایه دو ملیون وچار صد هزار افغانی .
۱۴ « : امضای ابلاغیه مشترک بین ښاغلی سردار محمد داؤد صدر اعظم افغانستان و جلالتمآب جیمز ریچاردز نماینده مخصوص رئیس جمهور امریکا درشرق میانه .
۱۵ « : تصویب تشکیل لایحه وظائف وبودجه ریاست جدید التشکیل هوائی ملکی .
۱۷ « : منظوری لابراتوار تکنالوژی برای اصلاح پشم وانکشاف امور صادراتی آن .
۲۱ « : افتتاح اولین دارالمعلمین ولایت هرات توسط ښاغلی محمد اسمعیل نائب الحکومه .
۲۴ « : انعقاد مجلس برای اتخاذ تصمیم نسبت به تاسیس مرکزصحی وپولیکلینک در لوگر .
۳۱ « : افتتاح دستگاه تولید برق دیزلی در میدان هوائی قندهار .
۱۵ثور : افتتاح یك باب مکتب ابتدائی نسوان در اندخوی .
۲۵ « : افتتاح کورس گمرکات در مکتب عالی مالی .
۱۲ « : افتتاح څارندوی توسط ښاغلی دوکتور پوپل کفیل وزارت معارف .
۲۵ « : انتشار ابلاغیه مشترك بعد از ختم مذاکرات سردار محمد داؤد صدر اعظم افغانستان و ښاغلی صدراعظم اطریش .
۲۵ « : افتتاح کتابخانه شونځی صنایع توسط ښاغلی سید عباس‌حسینی‌حاکم‌اعلی غزنی .
۲۸ « : بازدید اعلیحضرت معظم همایونی از فابریکات نساجی گلبهار وسمنت جبل السراج .
۲۸ « : امضاء اعلامیه‌مشترك‌بین ښاغلی‌سردارمحمد داؤدصدراعظم افغانستان و جمال عبد الناصر رئیس جمهور مصر .
۲ جوزا : افتتاح کورس عالی صحت‌عامه توسط ښاغلی دوکتور عبدالظاهر کفیل وزارت صحیه .
۲ « : تاسیس یك‌شرکت ترانسپورت بنام‌درویان‌ترانسپورت‌بسرمایه ابتدائی بیست‌وچارلك‌افغانی
۴ « : تاسیس یك شونځی نسوان در شهر سمنگان .
۱۳ « : افتتاح کتابخانه وزارت معارف توسط ښاغلی دوکتور محمد انس معین تدریس آنوزارت .

۱۵ **جوزا** : تقدیم یکهزار پوند ازطرف موسسه سره میاشت افغانی برای مصیبت دیدگان زلزله به موسسه هلال احمر ترکیه .

« « ورود جلالتمآب حسین شهید سهراوردی صدراعظم دولت اسلامی پاکستان بکابل .

۲۰ جوزا : تخصیص سه ملیون (۲۰۰) هزار دالر جهت خریداری طیارات جدید برای شرکت هوائی آریانا .

۲۴جوزا : افتتاح اولین جلسه سال سوم مجلس شور اتوسط بناغلی محمدنوروزرئیس شورای ملی .

۲۵ « : آغاز مذاکرات بین هیئت های افغانستان وپاکستان در اطراف تاسیس یک سرویس فضائی ملکی .

۲۶جوزا : بازدید علیا حضرت ملکه معظمه از مرستون .

۳ **سرطان** : موافقت نامه حمل ونقل هوائی بین حکومات افغانستان وپاکستان .

۴ « : افتتاح یك ښوونځی دهاتی در قریه سرخ آباد مربوط حکومت محلی بهسود .

۷ « : افتتاح دوښوونځی دهاتی ویك ښوونځی اساسی درعلاقه داری گیرومربوط حکومت اندربیك.

۹ « : امضای قرارداد پنج ملیون دالر بین حکومت افغانستان واداره همکاری بین المللی امریکا.

۱۰ « : افتتاح موسسات صناعتی .

۱۰ « : افتتاح یك سرویس جدید بین کابل و دهلی .

۲۲ « : مجادله آفات زراعتی بصورت فنی در ولایت جنوبی .

۲۳ « : افتتاح کتابخانه قندهار .

۲۳ « : افتتاح یك معاینه خانه در فیض آباد .

۲۵ « : مسافرت اعلیحضرت معظم همایونی در اتحاد شوروی .

۲۹ « : تاسیس شرکتی بسرمایه دو ملیون افغانی جهت احیای صنایع دستی از طرف بانك زراعتی وصنایع روستائی .

اول اسد : تاسیس شرکت احمدزائی ترانسپورت بسرمایه دو ملیون وچار صد هزار افغانی .

۴ « : بکار افتادن دستگاه های جدید تیلفون وتیلگراف پلخمری وقندهار .

۶ « : امضای تبادله اموال تجارتی بین افغانستان وجمهوریت مردم چین .

۸ « : تاسیس شرکتی بنام کوریت غر ترانسپورت بسرمایه دو ملیون وچار صد افغانی .

۱۹ « : تقرر ښاغلی غلام محمد شیرزاد بحیث وزیر تجارت .

۲۳ « : تاسیس یك شرکت عمرانی بسرمایه یك ملیون افغانی در غزنی .

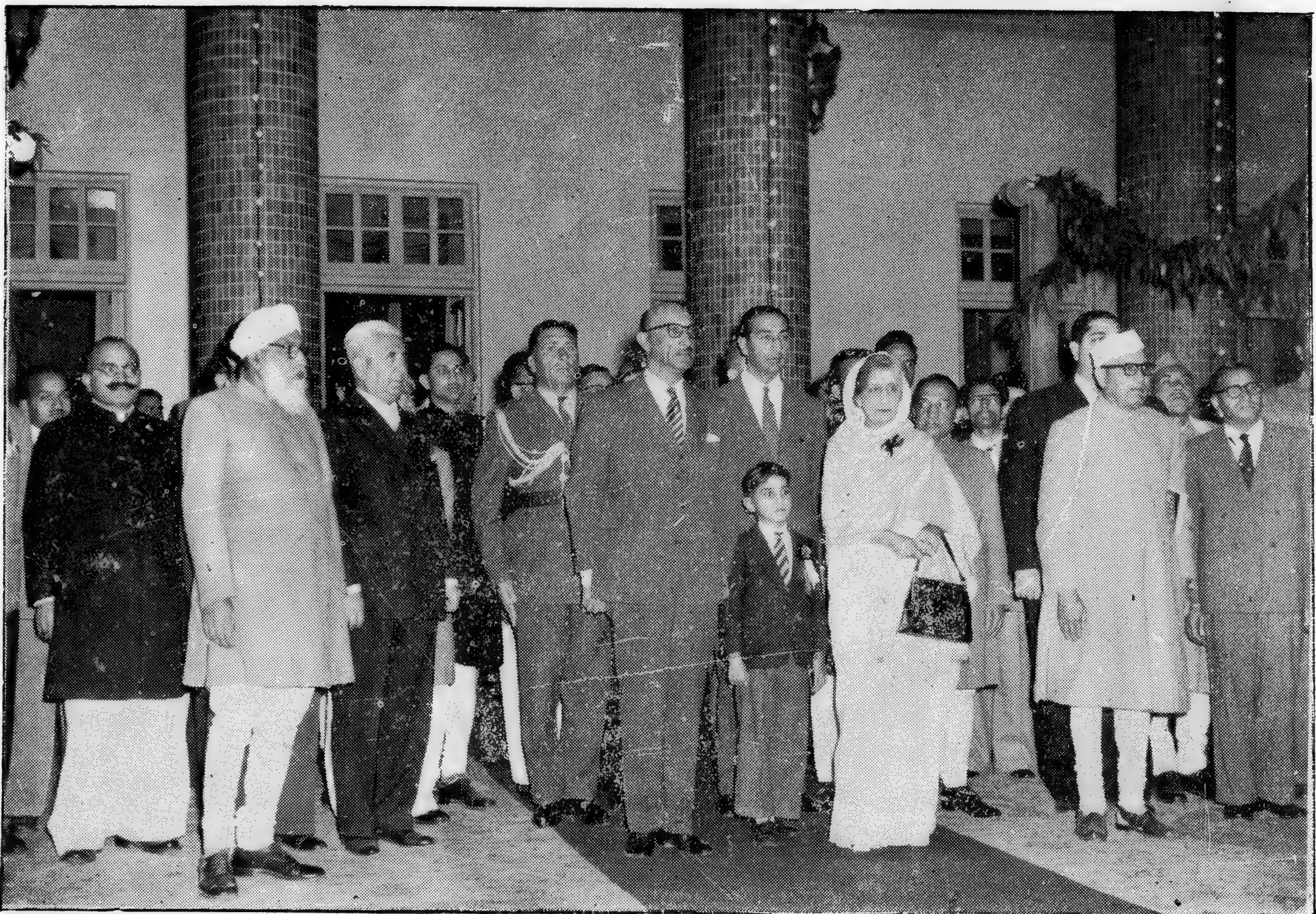
۲۷ « : افتتاح بیست ښوونځی ابتدائی وما لی و صد ښوونځی دهاتی وبیست کورس اکابر در مرکز وولایات از طرف وزارت معارف .

۲۹ اسد : افتتاح لابراتوار شفاخانه پروان توسط ښاغلی دوکتور عبد الظاهر کفیل وزارت صحیه و ښاغلی دوکتور سمت متخصص لابراتوار ونماینده موسسه صحی جهان .

۳ سنبله : مسافرت اعلیحضرت معظم همایونی به ترکیه .

۹ « : افتتاح مراسم روز پښتونستان از طرف ښاغلی سردار محمد داؤد صدراعظم، اعضای کابینه و پښتونستانی های مقیم کابل .

از مناظر سفر ذات شاهانه در هند

در دعوت عصریهٔ که از طرف انجمن دوستی افغان و هند بافتخار اعلیحضرت همایونی داده شده

ذات شهریاری درحال ملاحظه از فارم زراعتی پروژهٔ انکشاف دهات هند

۱۲ سنبله: افتتاح کورس ریفر یشر نر سنگ مردانه ببیا نیه بناغلی د وکتو ر ا نو ری ر ئیس پوهنځی ادبیات .
۱۲ « : احداث یك سرک جدید بین قر یه های متون الی باد خانهٔ سبری .
۲۲ « : افتتاح شونځی تخنیکی قندهار .
۲۲ « : افتتاح لابراتوار ملاریا در گرشك.
۲۲ « : افتتاح سه پسته خانهٔ جدید در حکومات محلی کوزکنر واسمار مربوط حکومت کلان کنرها وحکومت محلی رودات مربوط حکومت کلا نشینوار ازطرف مدیریت مخابرات و لایت ننگرهار .
۲۳ سنبله :- امضای قرارداد برای تاسیس میوه قندهار بین شرکت میوه قندهار موسسه تخنوا کسپورت چکسلواکیا.
۲٤ سنبله- افتتاح یك شونځی دهاتی درقریه لیکنی میرزکهٔ منگل مربوط حکومت محلی سیدکرم.
۲٤ سنبله- نصب دو دستگاه مکمل وعصری آخذه رادیو یکی درتورخم ودیگری درکنر از طرف وزارت مخابرات.
۲۵ سنبله- آغاز کاروسروی فابریکه کنف درولایت قطغن.
اول میزان- افتتاح قسمت اول پروژهٔ آبرسانی توسط بناغلی سردار محمد داود. افتتاح جاده جدید ازمقام بالادوری تا بازار کیله گی ولایت قطغن توسط بناغلی نائب الحکومه ولایت قطغن.
۳ میزان- ورود یك دستگاه برقی (۲۵٦) کیلوات بمیمنه.
۳ میزان- افتتاح شعبه دندان سازی ولایت جنوبی .
« « افتتاح پل دریای چیچکتو حکومت قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه.
٦ میزان- امضای قرارداد تعمیرمیدان هوائی قندهار بین بناغلی عبدالکریم کفیل ریاست هوائی ملکی افغانستان وبناغلی (ولبوان) رئیس یکی از شرکتهای شهر (بوس).
۷ میزان- افتتاح ورکشاپ تعلیم وتربیه درپروان.
۸ میزان- تقرر بناغلی غلام محمد بحیث معین اداری وزارت امورخارجه.
۸- میزان تقرر بناغلی محمد صدیق حاکم کلان شبرغان بحیث حاکم اعلی شبرغان .
۹ میزان- فلم برداری ازمناظر عمومی و مجسمه های بودائی بامیان و دیگر مواضع تاریخی ازطرف هیئت فلمبرداری ریاست مستقل مطبوعات.
۱۹ میزان: انجام پخته کاری وتصطیح سرك بین حکومت محلی کشك نخود ومنطقه میوند که قبلاً از طرف عمله حکومت مذکور شروع گردیده بود.
۳۰ میزان: مبادله اسناد قبول موافقت نامه سرویس هوائی بین افغانستان و پاکستان.
۲۲ میزان: برگذاری راسم تولدی ذات شهریاری درقصر دلکشا.
۲٦ میزان: ورود اعلیحضرت معظم همایونی بوطن ازسفر اروپا.
۲۷: میزان عزیمت بناغلی سردار محمد داود صدر اعظم بسوی پیکنگ .
۲۷ میزان: نهادن سنگ تهداب بنار والی بغلان توسط بناغلی صدیقی نائب الحکومه ولایت قطغن.
۲۹ میزان: افتتاح سرویس هوائی بین کابل وکراچی .

۴عقرب: ابلاغیه مشترک بروز۴عقرب مطابق۲۷ ـ اکتوبر در پیکنگ‌بین‌والاحضرت‌سردار‌محمد داودصدراعظم افغانستان وښاغلی چوین لای صدراعظم جمهوریت چین.

۵عقرب:توزیع جوائز مطبوعاتی سال۳۵ ازطرف ښاغلی رشتیا رئیس‌مستقل‌مطبوعات.

۵عقرب‌افتتاح‌کتابخانه تالاریونسکووزارت‌معارف،بیانیه‌ښاغلی دوکتورانس معین‌تدریسی آنوزارت

۶ـ عقرب ـ افتتاح سرک بین میرزکه چمکنی توسط نائب‌الحکومهٔ سمت پکتیا ـ

« « امضای معاهدهٔ مؤدت بین دولت شاهی افغانستان و دولت اسپانیه ازطرف ښاغلی سردار محمد نعیم وزیر امور خارجه ووزیر مختار دولت هسپانیه متعین کابل

۶ عقرب‌ـ‌تقرر ښاغلی محمد سرور بحیث کفیل معین وزارت تجارت.

۶ « قبول افغانستان بحیث عضو انجمن موسسات صلیب احمر وهلال احمر.

۶ «ـ انجام کار سرک بین حکومت کلان قلات وحکومت محلی شنکی .

۸ « ـ افتتاح کار میدان هوائی قندهار توسط ښاغلی حکیمی رئیس شرکت هوائی ملکی .

۸ « ـ ورود والاحضرت سردار محمد داؤد از مسافرت چین بکابل.

۱۰ « ـ حرکت ښاغلی وزیر زراعت جهت اشتراك درنهمین کنفرانس مواد خوراکه بروم .

۱۱ « ـ افتتاح یك پسته خانه جدید درحکومت محلی وردك از طرف مامورین مخابرات حکومت کلان لوگر.

۱۲ « ـ شرفیابی وکلای‌شورای‌ملی جهت تودیع بحضور اعلیحضرت معظم همایونی .

۱۲ « ـ گذارش‌سنگ‌تهداب‌پل‌بزرگ (جرخشك) واقع حکومت محلی بغلان توسط ـ ښاغلی مستوفی کفیل ولایت قطغن.

۱۲ «ـ افتتاح یك ښوونځی دهاتی ویك کورس اکابر در بگرامی ازطرف ریاست دهکده .

۱۴ «ـ امضای قرارداد ماشین آلات پروژه اول کانالیزاسیون کابل از طرف دوکتور سهیل کابل ښاروال ونماینده کمپنی (هالینمن) آلمانی.

۲۳ « بازدید اعلیحضرت معظم همایونی از فابریکه چینی سازی شاکر.

۲۴«ـ افتتاح مکاتب مسلکی توسط ښاغلی سردار محمد داؤد صدراعظم.

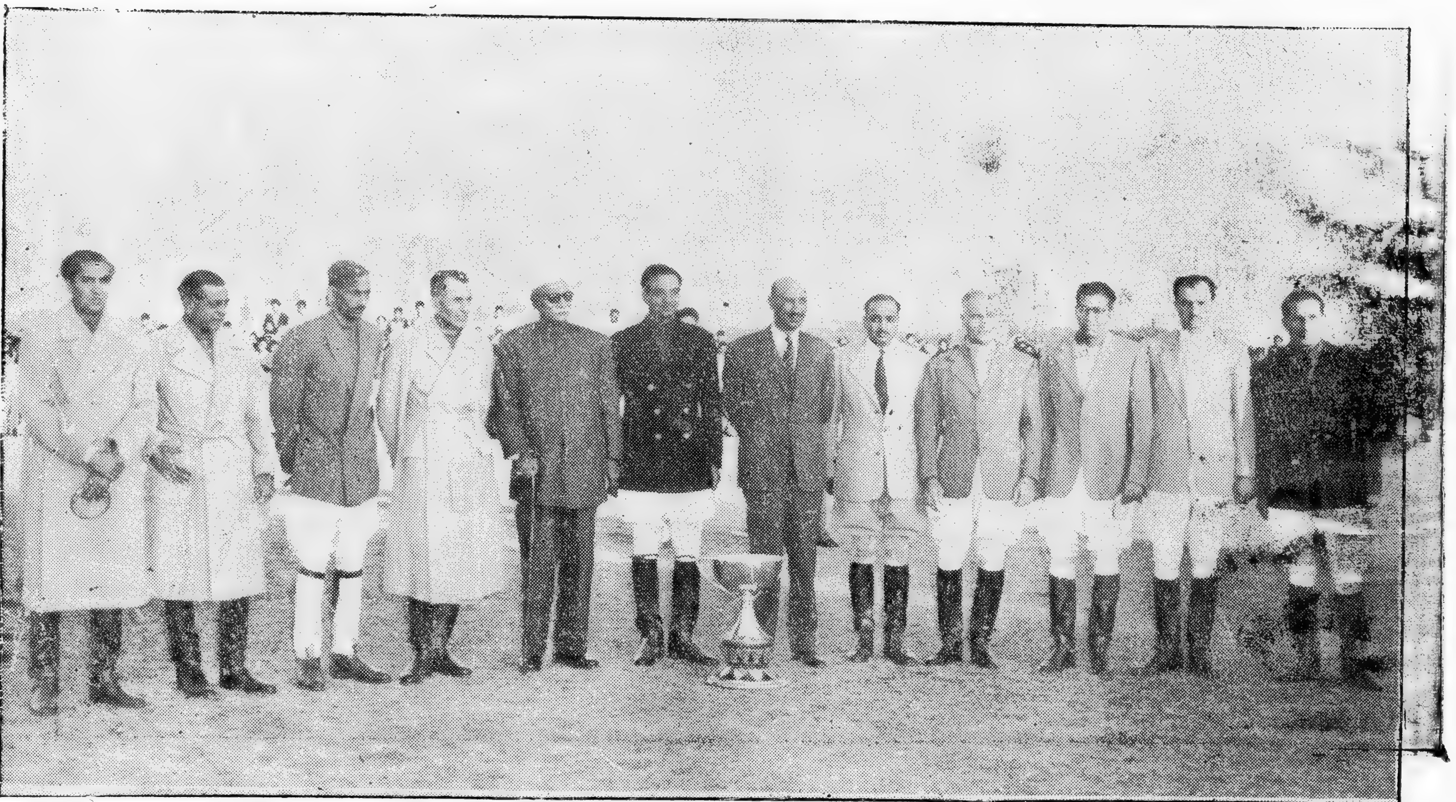
۲۴ « ـ تاسیس کورس تربیه زنبور عسل از طرف وزارت زراعت.

۲۵ « ـ معاینه فابریکه نساجی وسمنت سازی توسط ښاغلی سردار محمدداؤد صدراعظم .

۳ قوس ـ معاینه اعلیحضرت معظم همایونی‌از جریان کار مسجد پل خشتی .

اعلیحضرت همایونی باتیم هاکی افغان وهند قبل ازشروع مسابقه

اعلیحضرت همایونی بین مسابقه کنندگان «پولو»

۷قوس-انجام کار سرك جدیدبامیان ودره فولادی.
۱۰ « - افتتاح سیلوی پلخمری توسط بناغلی محمد کبیر کفیل وزارت فوائد عامه .
۱٦ « - افتتاح پولیکلینك دیپنیی اتحادیه شرکت قندوز.
۱٦ « - آغاز مخابره تیلفونی بین دایزنگی وشهرستان.
۲۴ قوس - امضای قرار داد توریدسامان مختلفه آبرسانی شهر کابل توسط بناغلی دوکتورسهیل وبناغلی (اکودا) نماینده کمپنی گاشوی جاپان
۲۹ « - بازدید بناغلی سردار محمد نعیم وزیر امور خارجه معاون دوم صدارت عظمی ازپروژه های عمرانی جریان کار میدان هوائی بین‌المللی قندهار.
٤ جدی - افتتاح کورسهای زمستانی توسط بناغلی دوکتور پوپل کفیل وزارت معارف.
٤ « - نصب وافتتاح‌دستگاه هواشناسی درجلال آباد.
۵ « - بازدید بناغلی سردار محمد نعیم‌وزیر امور خارجه معاون‌دوم صدارت‌عظمی از تعمیرات حکومتی اسلام قلعه.
۱٤ « - باز دید اعلیحضرت معظم همایونی از امور عمرانی ولایت مشرقی .
۱۸ « - انجام کار تمدید سرك جدید بین حکومت تیزین وقریه های سمت جنوبی.
۲۲ « - افتتاح کورس اداره عامه توسط بناغلی دکتور پوپل .
۲٤ « - موسسه دندان سازی در بغلان .
اول‌دلو- افتتاح سرك جدید قریه (نور اوبه) که ازخوست تاآنجا امتداد دارد.
۸- « اعطای‌نشان‌درجه‌دوم ستورازحضور ذات‌شاهانه به‌بناغلی‌هرمن‌دلبرلس سرمهندس‌برق سروبی
۸- « انعقاد نخستین اجتماع انجمن دوستی افغان وهند .
۹- « اشتراك والاحضرت شاه دخت بلقیس درنمایش اتوم برای صلح در تالار حبیبیه
۱۰ « تهیه موفقانه نخستین فلم توسط شعبه فلم گیری ریاست مستقل‌مطبوعات،این فلم حاوی جریان مسافرت بناغلی صدراعظم به جمهوریت مردم چین میباشد.
۱۱ « - حرکت اعلیحضرت معظم همایونی جهت بازدید امور ولایت قندهار.
۱۱ « ارسال سند قبول وتصویب قبول موافقت تورید مواد علمی وفرهنگی با پروتوکول آن به مراجع بین المللی .
۱۲ « تشریف فرمائی اعلیحضرت معظم همایونی به پاکستان.
۲۰ « مواصلت ذات شاهانه ازسفر پاکستان به قندهار .
۲۱ « بازدید اعلیحضرت معظم همایونی ازتونل بند کجکی و تعمیرات آنجا
۲۳ « تشریف فرمائی اعلیحضرت معظم همایونی به هند .
۲۹ « تشکیل موسسه جدیدی بنام گرځندوی .
۳۰ « ورود علیا حضرت ملکه معظمه‌ازمونشن بکابل.
۷ - حوت- تشکیل اولین‌جلسه شورای‌موسسه گرځندوی.
۸ « - انعقاد جلسه دوم روز صحت در افغانستان.
۹ « مواصلت اعلیحضرت معظم همایونی بکابل از سفرهند .
۱۵« - افتتاح سال تعلیمی ازطرف بناغلی دوکتور پوپل کفیل وزارت معارف .
۱٦- « بازدید اعلیحضرت معظم‌همایونی ازفابریکه‌سمنت جبل‌السراج وفابریکه نساجی گلبهار.

۱۷ حوت- پیمان ثقافتی مصر وافغان به صحه ذات شاهانه رسید.
۱۸ « آغاز انتخابات وکلای شورای ملی درسرتاسر کشور.
۱۹ « تشکیل موسسه ساختمانی فابریکه برق وفابریکه سمنت سازی به سرمایه (۳۵۰) میلون افغانی.
۲۰ « افتتاح ستدیوی آرت وهنر های ظریف واکادمی صنایع مستظرفه وصنایع حرفه وی در کلوپ وزارت معارف.
۲۳ « - تهدا ب گذاری فابریکه نساجی سندبافی امید، توسط ښاغلی دوکتور محمدیوسف وزیرمعادن
۲۵ « تشریف فرمائی اعلیحضرت همایونی جهت بازدید امور عمرانی ولایت ننگرهار بدان صوب.
۲۵ « افتتاح ښوونځی نسوان در چاریکار.
۲۵ « تاسیس شعبه سپورت دمیرمنو خیریه ټولنه.
۲۶ « افتتاح کورس تعلیمی برای معلمات.
۲۷ « بازدید اعلیحضرت معظم همایونی ازامور عمرانی جلال آباد.
۲۸ « تشریف فرمائی اعلیحضرت معظم همایونی به بریکوت بعد از معاینه سرکیکه جدیداً در نورستان احداث میگردد.

۱۳۳۷:

اول حمل- تجدید سال روزنامهٔ انیس
« « ایراد بیانیه در رادیو کابل ازطرف ښاغلی صدراعظم بمناسبت سال نو
« « برگذاری میله نهالشانی در باغ بابرشاه.
« « اعطای شهادتنامه به ضابطان مسلکی پولیس
« « انعقاد مجلس مسلکی دربارهٔ مجادله علیه تریاک
« « توزیع شهادتنامه بفارغ التحصیلات مخفی ښوونځی بدخشان
۲ حمل- بازگشت اعلیحضرت معظم همایونی ار سفرولایت ننگرهار
« « ورود پروفیسر بنس رئیس مؤسسه تحقیقاتجی بولوجی بغرض مطالعه ومذاکره دراطراف سروی جیالوجی افغانستان
« « ورود پروفیسر توائیف مشاور موسسه تفحصات پطرول بکابل.
« « انعقاددعوت درتالار ستور باعزاز ښاغلی مورلان معین وزارت خارجهٔ انگلستان.
۳حمل: توزیع شهادتنامه به فارغ التحصیلان کورس زنبورداری در جلال آباد.
۶ « برگذاری سالگرهٔ رحمن بابا شاعر شهیر زبان پښتو.
« « افتتاح سرویس رادیو تیلفونی بین کابل وپاریس
« « افتتاح موسسه گرځندوی (سیاحین)
۷حمل: ارسال مبلغ یکهزار پوند اعانه افغانی سره میاشت به پناه گزینان الجزائری.
« « تقرر ښاغلی پژواک بحیث نمایندهٔ دایمی افغانستان در م.م.
« « آغاز سرویس مخابرهٔ بی‌سیم بین کابل وهرات.
« « مواصلت اگریمان ښاغلی محمد هاشم میوندوال بحیث سفیر کبیر افغانستان درواشنگتن
« « جریان مخابرهٔ تیلفونی گلبهار، سروبی.
۱۱حمل: برقراری سرویس رادیو تلفونی بین کابل- آلمان، اتریش، هالند، پولند، برتانیا، سویس چکوسلواکیا از طریق پاریس.

از مناظر مسافرت بناغلی صدراعظم در امریکا

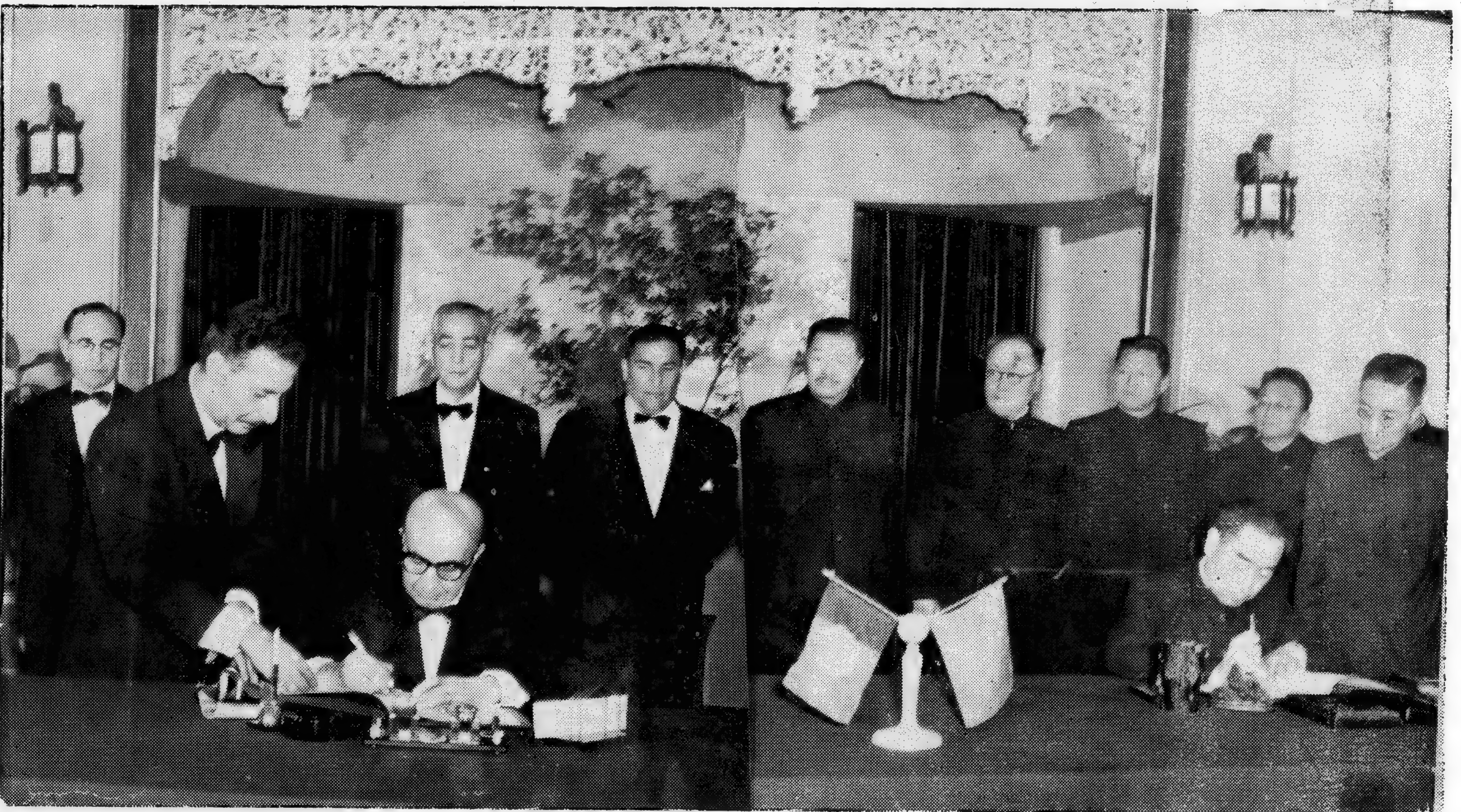
ملاقات بناغلی صدر اعظم با جلالتمآب آیزن هاور رئیس جمهو ر امریکا

از مناظر سفر بشاغلی صدراعظم بجمهوریت مردم چین

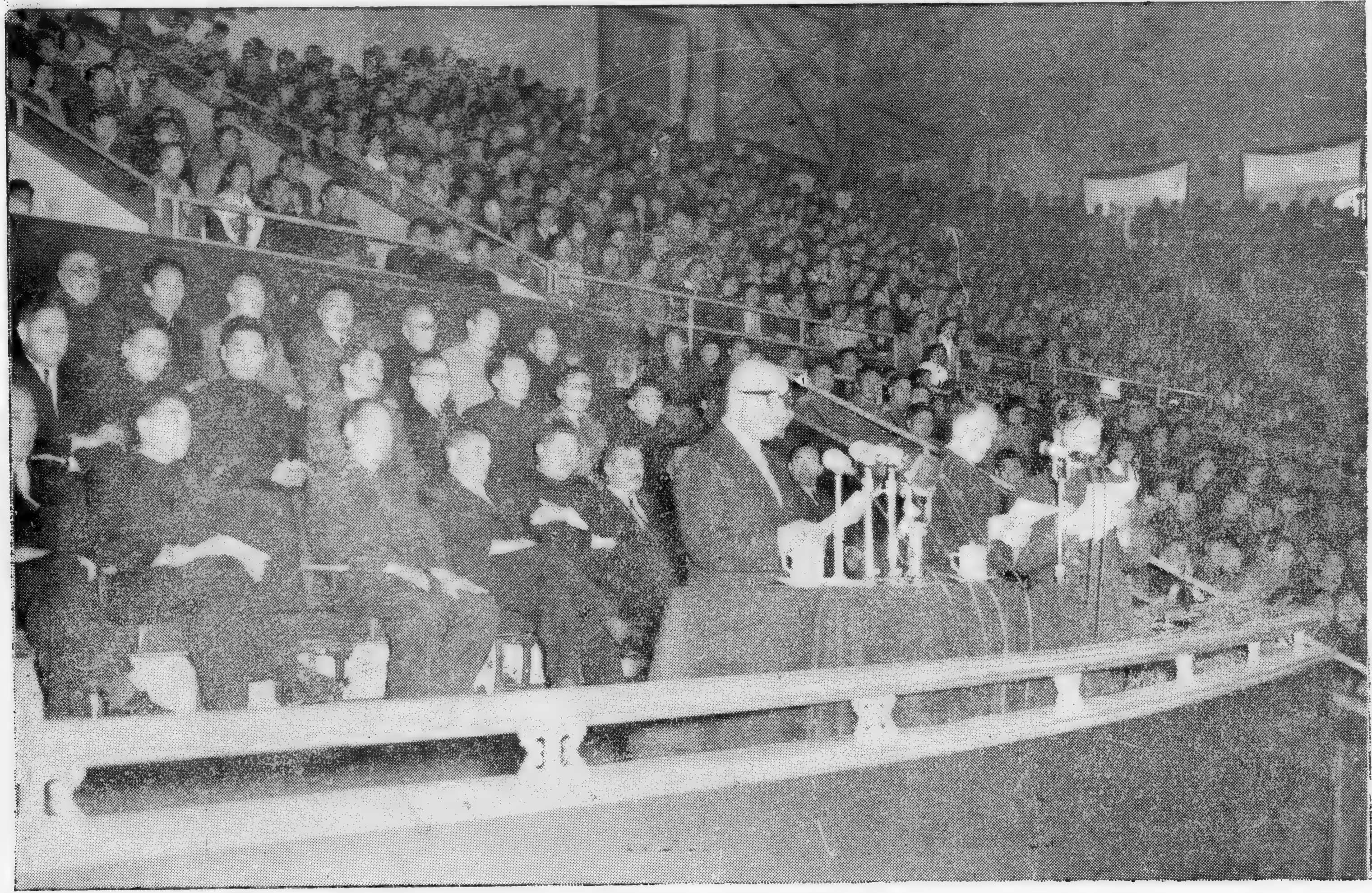

در دعوتیکه بافتخار بشاغلی صدراعظم از طرف جلالتمآب رئیس جمهور مردم چین ترتیب داده شده

ازمناظر مسافرت بناغلی صدراعظم بجمهوریت مردم چین

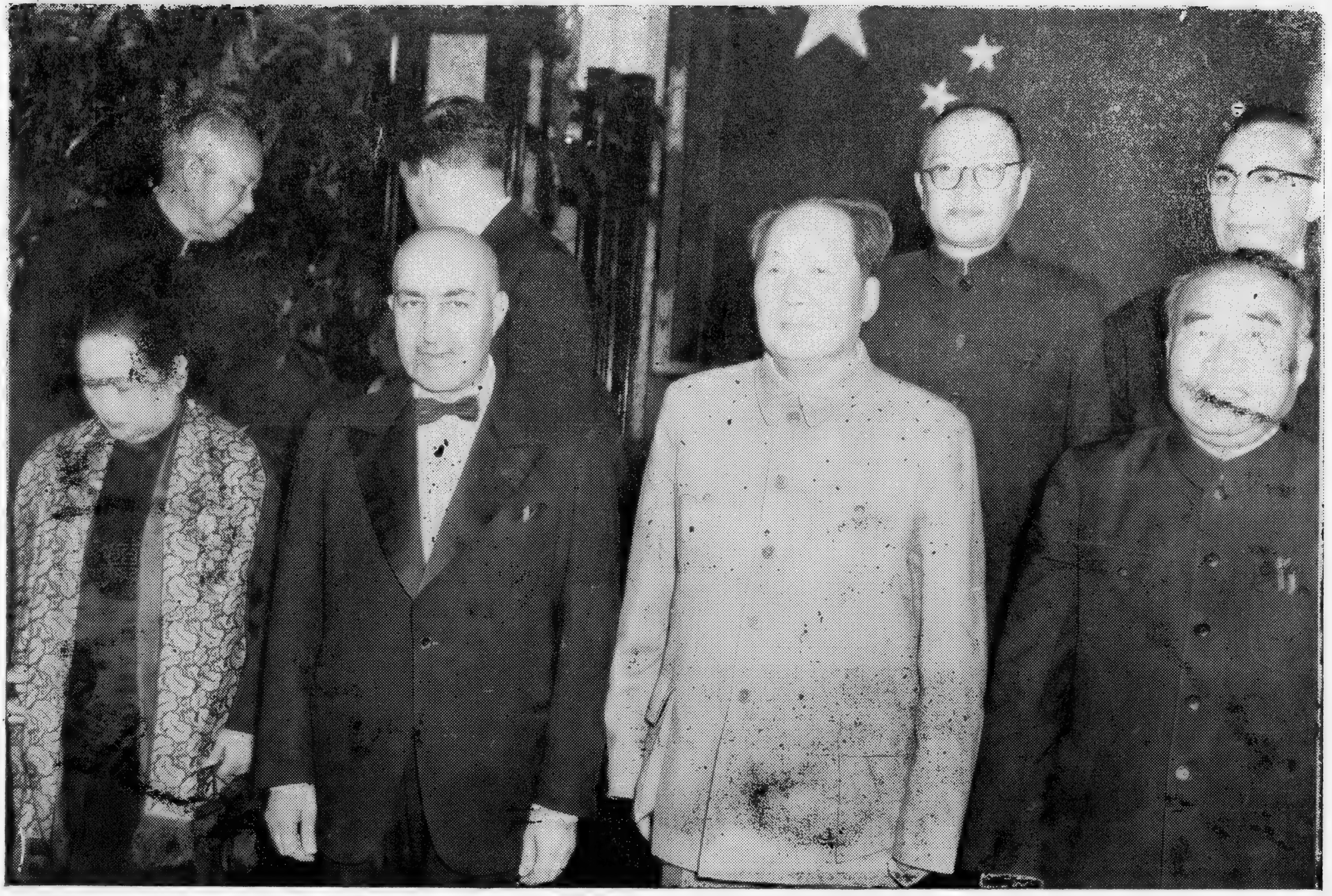
بناغلی سردار محمد داؤد صدراعظم افغانستان با بناغلی چوئن لای صدراعظم جمهوریت مردم چین در موقع امضای اعلامیهٔ مشترک .

ښاغلی سردار محمد داؤد صدراعظم حین ایراد خطابه در دعوت پیکنګ ښاروال

۱۲ حمل: افتتاح کورس حمل منتظمین تعلیمات اساسی .
« « ښوونځی نسوان درمرکز غزنی
« « منظوری ۱۵۲ هزار دالر کمك یونسیف بغرض مجادلهٔ ملاریا برای افغانستان.
۱۳ « مواصلت اگریمان ښاغلی دکتور غلام فاروق وزیر مختار افغانی در بن که درعین زمان سمت وزیرمختار افغانی را در « برن » نیز بعهده دارند .
« « عزیمت ښاغلی عبدالله ملکیار وزیرمالیه بغرض بازدید مؤسسات اقتصادی و صناعتی بجاپان .
« « عزیمت اعضای هیات افغانی بغرض بازدید ازمؤسسات اقتصادی وصناعتی جاپان به توکیو .
۱۷ « بازدید اعلیحضرت معظم همایونی از کار ساختمان میدان هوائی بگرام.
۱۸ « : ختم قرآن عظیم الشان درقصر دلکشا بحضور اعلیحضرت معظم همایونی.
۲۱ « : تهدابگذاری ننداړتون بین المللی ازطرف ښاغلی صدراعظم.
« « افتتاح کورس بانکداری درمرکز د افغانستان بانك .
« « افتتاح دستگاه قالین بافی درښوونځی نسوان اندخوی.
۲۴ « افتتاح بانك خون درشفاخانهٔ مستورات کابل .
« « ختم کار تعمیر بند سرحوض میمنه که ۲۲۰۰۰۰ جریب زمین را آبیاری می نماید .
« « « « پل قیصار حکومت اعلی میمنه .
« « افتتاح ښوونځی دهاتی درقریه یحیی خیل کتواز حکومت اعلای غزنی.
۲۶ « کشف کتیبه های یونانی شهر کهنهٔ قندهار .
۲ ثور: ـ عفو ۵۱۹ نفر محبوس ازطرف ذات شاهانه .
۳ « :ـ افتتاح کورس هوائی ملکی توسط ښاغلی حکیمی رئیس هوائی ملکی .
۴ « :ـ آغاز جرگه اخذ عسکری درکابل .
۱۳ « :ـ مسافرت ښاغلی سردار محمدداود صدراعظم بولایات شمالی.
۱۴ « افتتاح دوره سوم کورس ریفریشر
« « بازدید ښاغلی صدراعظم ازقزل قلعه و معاینه تعمیرات .
« « افتتاح یك ښوونځی دهاتی در ده سبز خاص
۱۵ « :ـ معاینهٔ مفصل فابریکهٔ شرکت پخته توسط سردار محمد داؤد
« « افتتاح شفاخانه شرکت پخته توسط ښاغلی سردار محمدداؤد صدراعظم
« « ملاحظهٔ تعمیر دستگاه و بندبرق خان آباد توسط ښاغلی سردار محمد داؤد
« « افتتاح سرویس رادیو تیلفون بین افغانستان و انگلستان
۱۵ ثور: افتتاح فابریکهٔ سمنت سازی جبل السراج توسط اعلیحضرت معظم همایونی .
۱۷ « : بازدید از حوزهٔ فعالیت سرکسازی قوای کار ـ معاینهٔ پروژهٔ سرك قندز، بغلان و پلها و معبر های جدید مربوطه توسط ښاغلی سردار محمدداؤد صدراعظم افغانستان
۱۷ « : ملاحظهٔ سرك جدید پلخمری ، کیلگی ، نقشهٔ عمرانی شهر پلخمری ، تعمیرات جدید و تأسیسات فابریکهٔ نساجی واتحادیه زغال سنگ و افتتاح پل سردار محمدهاشم خان توسط ښاغلی صدراعظم

۱۸ ثور: - بازدید ښاغلی سردار محمدداؤد صدرعظم ازشرکت قندسازی بغلان صنعتی،
« « قشلهٔ نظامی درنهرین وپروژهٔ تعمیراتی شهر جدید بغلان .
۲۰ «:- بازدید ښاغلی سردارمحمد داؤدصدراعظم از بندر کلفت وامور تعمیراتی آن.
« افتتاح ښوونځی نسوان درفراه
« حرکت ښاغلی صدراعظم بعدازمعاینه کارتعمیرات مرکزولایت مزارشریف وسرك تا شکندر بصوب حکومت اعلای میمنه .
۲۱ «: تاسیس کمیتهٔ ملی احصایه های صحی وحیاتی افغانستان .
۳۱ :« افتتاح دورهٔ اول کورس عکاسی ازطرف ریاست مستقل مطبوعات
اول جوزا : عزیمت هیئت افغانی برای اشتراك دریازدهمین جلسهٔ اسامبلهٔ موسسه ملل صحی جهان.
۳ «: انتخاب ښاغلی سردار محمدنعیم وزیرامور خارجه ، معاون دوم صدارت عظمی بحیث رئیس افتخاری انجمن تاریخ
۳ «: ورودهیئت پاکستانی جهت مذاکرات دراطراف مسایل ترانزیتی بکابل
٤ «: آغازمذاکرات هیئت ترانزیتی پاکستان باهیئت افغانستان
٦ «: برگذاری چهلمین سالگره جشن استقلال وطن در قصر دلکشا .
۱۰ «: امضاء موافقه نامهٔ ترانزیتی بین افغانستان و پاکستان
۷ « :مواصلت اگریمان ښاغلی میوندوال سفیرکبیر اعلیحضرت معظم همایونی متعین واشنگتن که درعین زمان سمت وزیرمختاری رادرریودی ژنرونیز بعهده دارد ازطرف حکومت برازیل
۱۱ «: عزیمت هیئت افغانی برای اشتراك درچهل و دومین دورهٔ اجلاسیه کارو کارگر بین المللی بطرف ژینو .
۱۳ « : تهداب گذاری عمارت موزیم بامیان توسط حاکم محلی بامیان .
۱٤ « : مشاهده ښاغلی دوکتور پوپل از امور تدریسی ښوونځی خوشحال خان .
۱۵ « : موافقهٔ استقرار روابط سیاسی بین افغانستان وورومانیه
۱۷ « انجام نصب ماشینهای دستگاه جدید مخابره هوائی، ملی درمیدان هوائی قندهار
۱۸ « : افتتاح کورس ژورنالیزم درریاست مستقل مطبوعات به بیانیهٔ ښاغلی رشتیا رئیس مستقل مطبوعات .
۲۰ «: پرده برداری ازیادگار شهدای میوند ازطرف ښاغلی سردارمحمد داؤد .
« انتخاب معین هاومنشی های دورهٔ دهم شورای ملی
۲۰ «:افتتاح اولین دستگاه هواشناسی زراعتی درفارم کاریزمیر

بناغلی صدر اعظم با جلالتمآب رئیس جمهور مردم چین

بناغلی صدراعظم درمجلس بزرگی که ازطرف پیکنگ ښاروال بافتخار ایشان ترتیب داده شده است

۲۱ جوزا - انتخاب اعضای کمیسیون های شورای ملی

« « : افتتاح ادارهٔ نمایندگی شرکت آریانا در کراچی.

۲۲ « : خال کوبی واکسیناسیون (۱۵۰۰۰) نفر از اهالی علاقه های مختلف پاکستان شرقی توسط هیئت طبی افغانی .

۲۴ « : افتتاح یک باب نخی دهاتی در قریه ده نو خاص مربوط حکومت محلی جرم .

۲۵ « : افتتاح مجلس مدیران معارف توسط دوکتور پوپل

۲۵ « بکار افتادن هشتمین دستگاه اساسی مخابره بوسیم میدان هوائی میمنه.

۲۶ « اهدا شیلد نقره ئی توسط شاغلی حتا رئیس اتحادیهٔ پهلوانی جاپان بحضور اعلیحضرت معظم همایونی

۲۷ « افتتاح دهمین دورهٔ تقنینیهٔ شورای ملی با نطق ذات شاهانه

۲۹ « امضاء پروتوکول منضمهٔ موافقت نامهٔ ترانزیت توسط شاغلی شیرزاد وزیر تجارت ، رئیس هیأت افغانستان و شاغلی سردار عبدالرشید وزیر تجارت و صنایع رئیس هیأت پاکستان در گلخانه صدارت.

۲۹ جوزا - تهداب گذاری عمارت جدید دوهیو سهامی شرکت .

۳۱ « مسافرت شاغلی سردار محمدداؤد صدرعظم افغانستان بنا بدعوت شاغلی آیزنهاور رئیس جمهور امریکا به آنصوب .

۳۱ جوزا - تقدیم اعتماد نامه شاغلی نیکو لاس اجی سیلبو سفیر کبیر یونان بحضور ذات شاهانه.

« « عزیمت والا حضرت شهزاده احمدشاه ، جهت مشوره طبی و توسعهٔ معلومات بفرانسه.

« « عزیمت شاغلی صدراعظم بنا بدعوت امریکا بآن صوب.

اول سرطان - امضای موافقه نامه قیرریزی سرک کابل و تورخم .

۳ « مواصلت اگریمان شاغلی غلام یحی طرزی سفیر کبیر اعلیحضرت معظم همایونی در پاریس که در عین زمان سمت وزیر مختار افغانی را در بروکسل نیز به عهده دارند.

۶ « - ترتیب محفل بزرگ بحضور ذات شاهانه در قصر دلکشا بمناسبت روز اول عید اضحی.

۹ « تصویب موافقه نامهٔ ترانزیتی بین افغانستان و پاکستان در هفتمین جلسه عمومی شورای ملی.

۹ « امضای قرار داد سه ملیون دالر بین شاغلی ملکیار وزیر مالیه و رئیس کمیسون انکشاف وادی هیرمند وارغنداب و شاغلی سنایدر مدیر ادارهٔ همکاری بین المللی امریکا

« « شروع امتحانی سرویس تیلفونی بین کابل و بن

۱۴ : تصویب موافقت نامهٔ ترانزیتی بین افغانستان و پاکستان درمجلس عالی اعیان

۱۶ « : اعزام هیأت مدافعه برای امراض حیوانی به قطغن

۱۶ « : ورود شاغلی دیوان چمن لال رئیس انجمن دوستی افغان و هند بکابل .

۱۷ « : افتتاح سردار محمد داؤد وات درجلال آباد مرکز ولایت ننگرهار

۱۷ **سرطان:** افتتاح کورس طباعت درمطبعهٔ معارف

۱۸ « بازگشت ښاغلی محمد کبیر کفیل وزارت فواید عامه بکابل پس ازملاحظهٔ امورسرک‌سازی وعمرانی ولایت قطغن

۱۹ « : تهداب گذاری پارتمانها یجادهٔ جنوبی روضهٔ شاه ولایت ماب درمزارشریف

۲۲ « : امضای قرارداد سروی هوائی وترتیب نقشه های توپوگرافی.

۲۳ « : افتتاح لابراتوار النتاج معنوعی دروزارت زراعت

۲٤ « : تصویب موافقت نامه همکاری بین افغانستان واتحاد شوروی (در بارهٔ عملیات و کشفیات طبقات الارضی ، عکس برداری هوایی راجع به کشف نفت) در شورا یملی.

۲٤ « : ورودمشاور منطقوی حفظ الصحه محیطی بکابل

۳۰ « : بازگشت ښاغلی سردار محمد داؤد صدراعظم ازمسافرت امریکا بکابل .

« «تصویب قرارداد رادیو تلگرافی بین افغانستان وجمهوریت هند از طرف شورایملی

دردعوتیکه از طرف بناغلی صدراعظم بافتخار جلالتمآب چوین لای صدراعظم جمهوریت مردم چین ترتیب داده شده بود

از مناظر سفر بناغلی صدر اعظم بجمهوریت مردم چین

موقعیکه بناغلی صدراعظم از بند بزرگ برق دیدن میفرمایند

۱۹۱۷ - ۱۲۹۵ (-۱۲۹۶)

۸ مارج : شروع انقلاب روسیه .

۱۵ مارج : زار روسیه نکولاس استعفاء می کند .

٦ اپریل : لینن و دیگر فراری های روسیه به پتروگرید می رسند ، برای شان اجازه داده می شود که در ریل سربسته ازجرمنی عبور کنند .

٦ ـ ۷ نومبر: بالویك ها کرنسکی را از بین برده اقتدار را بدست می آرند .

۱۹۱۸ (۱۲۹٦ - ۹۷)

۸ جنوری ؛ ویلسن ، رئیس جمهور امریکا ، مواد ۱٤ گانهٔ خودرا برای جهان اعلام می کند .

۳ مارج : روسیه معاهدات علیحده را باقوای مرکزی در بریست ـ لیتاوسك امضاء میکند .

۱٦ جولای : زار روسیه نکولاس دوم وفامیلش بقتل می رسند .

۱۱ نومبر : جنگ عمومی اول بختم میرسد .

۱۹۱۹ (۱۲۹۷ - ۹۸)

۲٤ مارج : سومین انترنیشنال افتتاح می شود .

۳ مارج : افغانستان استرداد استقلالش را اعلام می کند .

۲۸ جون : معاهده وارسای بامضاء میرسد .

۱۱ آگست : بعداز اعلام قانون اساسی (وایمار) جرمنی ازرژیم شاهی به رژیم جمهوری مبدل می گردد .

۱۹۲۰ (۱۲۹۸ - ۱۲۹۹)

۱۰ جنوری : جامعهٔ ملل شروع بکار می کند .

۱٦ جنوری : شورای جامعهٔ ملل در پاریس ملاقات می کند . اعضای دائمی : انگلستان، فرانسه ایتالیه ، جاپان (جرمنی در ۱۹۲٦ و اتحاد شوروی در ۱۹۳٤ اعضای دائمی این شورا شدند) .

۱٦ جنوری : در اتازونی نوشیدن تمام مشروبات الکهولی غیرقانونی خوانده می شود .

۱۳ ـ ۱۷ مارج : عمارت حکومتی برلین ، اختیار شاهی خواهان جرمنی میفتد .

۱۹ مارج : سنای امریکا نسبته به مواد جامعه ملل ، معاهده وارسای راقبول نمی کند .

۲۵ اپریل : بین روسیه وپولیند جنگ آغاز می شود . معاهدهٔ ریگا ، بتاریخ ۱۸ ـ ۱۹۲۱ سرحدات پولیند وروسیه راتعیین می کند .

۱۹۲۱ (۱۲۹۹ - ۱۳۰۱)

۸ مارج : نسبت به ندادن غرامات جنگ ، متحدین مناطق دوسلدرف ، دوئیزبرگ را اشغال میکند درنتیجه جرمنی اخطارشان راقبول کرده وتادیهٔ آن را در ۱۱ می آغاز می کند .

۱۷مارچ : دراثر سیاست جدید اقتصادی درروسیه سرمایه داری انفرادی مؤقتاً قانونی شمرده میشود.
۱۹۲۲ (۱۳۰۰ - ۱۳۰۱)
٦فروری :درمعاهدهٔ که بین ۹قوه صورت میگیرد به تمامیت چین ضمانت داده می شود درهمین معاهده نیروی قوای بحری بین امریکا ، انگلستان وجاپان به تناسب ۵-۵-۳ برقرار می گردد .
۱٦ اپریل : معاهده را پالو، همکاری اقتصادی رابین روسیه وجرمنی برقرار می سازد .
۱۵ جون : اولین مجلس دائمی محکمهٔ عدلی بین المللی باز میشود .
۲۱ستمبر : قانون گمرك فوردنی - مکامبر بلند ترین محصولات گمرکی را بر اموال خارجی در امریکا اعلام میکنند .
۲۷ آکتوبر : موسولینی بروم حمله می کند
۱۹۲۳ (۱۳۰۱ - ۱۳۰۲)
۱۱جنوری: نسبت به مشکلات درتادیهٔ غرامات جنگ فرانسه و بلجیم' علاقهٔ رور را دوباره اشغال میکنند.
۳۰ آگست: نسبت بقتل چندنفر ایتالوی ، حکومت ایتالیا منطقهٔ کارفورا دریونان اشغال میکند در نتیجه مجمع ملل مداخلت کرده ایتالیا را وادار بتخلیه می سازد ویونان مجبور به تادیه خساره می شود .
۸-۹ نومبر: مظاهرهٔ میونخ با پیشوایی هتلر ؛ هتلر به پنج سال حبس محکوم می گردد، یکسال حبس را می گذارند وکتاب معروفش (ماین کامپف) را می نویسد .
۱۹۲٤ (۱۳۰۲ - ۱۳۰۳)
۲۱ جنوری : لینین میمیرد ؛ مبارزه بین ستالین وتروتسکی جهة بدست آوردن اقتدار آغاز میگردد .
۱۹۲۵ (۱۳۰۳ - ۱۳۰٤)
۲٦ اپریل : (هند نبرگ) رئیس جمهور جرمنی انتخاب می شود .
۱۹۲٦ (۱۳۰٤ - ۱۳۰۵)
۱۹۲۷ (۱۳۰۵ - ۱۳۰٦)
۲۰-۲۱می: لندبرگ برای اولین باردر فراز اقیانوس اطلس فاصله بین امریکا واروپارا طی میکند .
۰۰ . نومبر : تروتسکی از حزب کمونزم خارج می شود .
۱۹۲۸ (۱۳۰٦ - ۱۳۰۷)
۲۷ آگست : معاهده کیلاگ - براینند امضاءشده، در اثر آن پانزده و بالاخره ٦۲ مملکت جنگ را غیرقانونی می شمارند .
۱ - آکتوبر : اولین پلان پنجسالهٔ اتحادشوروی آغاز میگردد .
۱۹۲۹ (۱۳۰۷ - ۱۳۰۸)
۷جون : بانك بین المللی توسط پلان ینگ برقرار می گردد، درمقدار غرامات جنگ تقلیل بعمل می آید.
۲٤ آکتوبر : مدهش ترین سقوط درمارکیت اقتصادی ، آغاز بحران اقتصادی را در امریکا بار می آورد .

کرنیل پرون دکتاتور ارجنتائن باادولف هتلر دریکی از دعوت های رسمی پرون در آلمان .

مارشال پیتن که در تاریخ جنگ‌های فرانسه بنام فاتح محاربه وردون معروف است، در حال محاکمه دیده می‌شود . مارشال پیتن به اتهام سازشی که با المان ها نسبت به سرنوشت فرانسه کرده بود در یک محکمه خصوصی تحت محاکمه قرار گرفت ومحکوم به اعدام شد . می گویند این سرباز کهنسال تمام در موارد، چه اعتراضات وچه مدافعات خاموش بوده وتعجبانه بحرف وکلای محکمه گوش داده بود .

بیون وزیر خارجهٔ برتانیه و بیدو وزیر خارجهٔ فرانسه بعد از هفت سال از فاجعه دونکرک یک قرار داد نظامی امضاء می کنند که برای پنجاه سال اعتبار خواهد داشت. درین عکس وزیر خارجهٔ هر دو مملکت را درحال امضای قرارداد مشاهده می کنید.

کنفرانس لوکارنو در سال ۱۹۲۵ : درین کنفرانس رجال بزرگ و بنام اروپا اشتراک ورزیده بودند مثلا : بریان ، چمبرلین ، موسولینی ، و وزیر خارجهٔ ایتالیا ، گراندی دکتور لوتهر ، وزیر المان هتلری ، دکتور شتویس من ، دکتور بینش

۱۹۳۰(۱۳۰۸-۱۳۰۹)
۲۲- اپریل : پکت بحری بین امریکا ، برتانیه ، فرانسه ، ایتالیا وجاپان امضاء میشود .
۱۹۳۱ (۱۳۰۹- ۱۳۱۰)
۱٤ اپریل : الفانسوی ۱۳، هسپانیه را ترک میگوید . «آلکالا زامورا» رئیس جمهور آن مملکت انتخاب میشود .
۱۸ - ۱۹ ستمبر : نسبت به انقلاب درخط آهن مانچوریا ، جاپان به اشغال مانچوریا آغاز مینماید .
۱۹۳۲ (۱۳۰۹ - ۱۳۱۰)
۲۸ جنوری : اشغال شانگهای ازطرف جاپان صورت می گیرد .
۱۹۳۳ (۱۳۱۰ - ۱۳۱۱)
۳۰ جنوری: هتلر بحیث صدراعظم جرمنی مقرر می شود .
۲۷ فروری : درعمارت پارلمان جرمنی حریق واقع می شود . کمونست ها ملزم قرارداده میشوند .
۲۳ مارچ : پارلمان جرمنی هتلر را برای چهار سال اختیارات کامل میدهد .
۲۷ مارچ : جاپان خبرمیدهد که مجمع ملل را ترک می گوید .
۱۹ اپریل : امریکا مقیاس طلا را ترک میگوید .
۱۲ جون ۲۷ جولای : کنفرانس اقتصادی لندن ، منجر به ناکامی میشود .
۱٤ آکتوبر : جرمنی خبرمیدهد مجمع ملل را ترک می گوید .
۱۷ آکتوبر : آینشتاین ازجرمنی به امریکا میرسد .
۱٦ نومبر : امریکا واتحادشوروی روابط سیاسی را باهمدگر برقرار میسازند .
۵ دسمبر : تحریم مشروبات الکهولی درامریکا قطع میگردد.
۱۹۳٤ (۱۳۱۱-۱۳۱۲)
۳۰ **جون** : رژیم هتلر، آرنست رویم و پیشوایان دیگر نازی را محکوم به اعدام میکند.
۲- **آگست** : هند نبرگ میمیرد. هتلر پیشوا ی مطلق جرمنی میشود .
۱۹۳۵ (۱۳۱۲-۱۳۱۳)
۱۳ **جنوری** : منطقهٔ «سار» دراثر ۹۰ فیصد رای(بر ای اتحاد باجرمنی) بتاریخ اول مارچ، با جرمنی ملحق میشود.
۱٦ **مارچ**: هتلر علیه معاهده وارسای خدمت عسکری را درسرتاسر جرمنی برقرار میکند .
۲۰- **آگست** : انترنیشنال سوم فیصله میکند که اتحادشوروی بادیمو کراسی های غرب علیه فاشیست ها متحد شود.
۱۵ **ستمبر** :قانون نورمبرگ، یهودی ها را از ملیت «جرمن» باز میدارد.
۳- **آکتوبر** : ایتالیه برحبشستان حمله میکند .
۷- **آکتوبر**:مجمع ملل ایتالیه را محکوم میکند.
۱۸ **نومبر**: مجمع ملل تحریمات اقتصادی ومالی راعلیه ایتالیه مورد تطبیق قرار میدهد.
۱۹۳٦ (۱۳۱۳-۱۳۱٤)
۱۵ **جنوری** :جاپان ازکنفرانس بحری درلندن دست میکشد، امریکا، فرانسه، برتانیه پکت بحری رابتاریخ ۲۵ مارچ امضا میکنند.

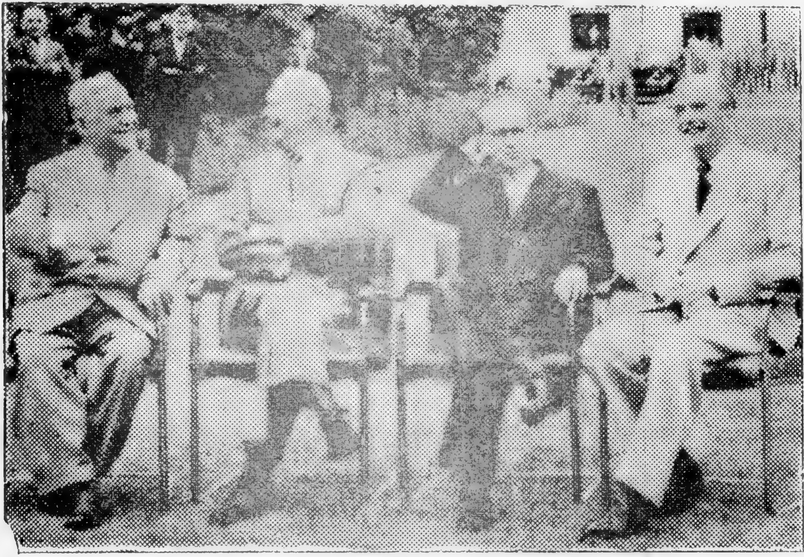
۲۰ جنوری: جارج پنجم میمیرد ،شهزاده ویلز ،بحیثا دوارد هشتم،شاه انگلستان میشود.
۷ مارچ: هتلرعساکر جرمنی را به راینلیند میفرستد
۹ می: حبشستان بهایتالیه ملحق میگردد.
۱۷ جولای: انقلاب داخلی هسپانیه آغاز میشود،عساکر تحت پیشوائی جنرال فرانکو درمراکش شروع به بغاوت میکند.
۱۹-۲۳-آگست:زینوییف وکامینیف در رروسیه بهجرم همدستی با تروتسکی وفاشیستها محکوم به اعدام میشوند.
۱۸ نومبر: ایتالیه وجرمنی رژیم فرانکو را بهرسمیت میشناسند.
۲۵ نومبر: جاپان معاهده علیه کامنتا رن را باجرمنی امضاء میکند ایتالیه در این معاهده بتاریخ ٦ نومبر ۱۹۳۷ سهیم میگردد
۱-۲۳ نومبر کنفرانس بوینوسایرس.
۱۱ دسمبر: ادواردهفتم استعفا میکند.
۱۹۳۷ (۱۳۱٤-۱۳۱٥)
۲۸ می: چیمبرلین بحیث صدراعظم جانشین بالدوین میگردد.
۳ جون: دیوك ونسار (ادوارد هشتم برتانیه)والس وارفیلد سمپسن امریکایی راعروسی میکند.
۱۲ جون: دروسیه ما شال توخاچکی وهفت جنرال دیگر بجرم جنایت محکوم به اعدام میشوند.
۷ جولای: جاپان جنگ بدون اعلامیه را، باچین آغاز میکند.
۱۱ دستمبر: ایتالیه خبرترك مجمع ملل را میدهد.
۱۹۳۸ (۱۳۱٦ -۱۳۱۷)
۱۲ مارچ: نازیها حکومت آستریارا بدست میاورند.
۲۹-۳۰ ستمبر: برتانیه،فرانسه،ایتالیه وجرمنی درکنفرانس میونخ بهخارج ساختن چکوسلواکیا موافقه میکنند.
۱۳ نومبر: یهودی هادرکامپها جمع آوری شده ونسبت به قتل «وام رات» مبلغ ۰۰۰و۰۰۰و۴۰۰ دالر جریمهمیشوند.
۱۹۳۹ (۱۳۱۷- ۱۳۱۸)
۱۵مارچ: قوای هتلر داخل پراگ میشوند.
۱ اپریل: انقلابهسپانیه به پایان میرسد .
۵ می: پولیندنخواست دانسزیك را به جرمنی بدهد.
۲٤ آگست: جرمنی وروسیه معاهده عدم تجاوز رابرای ده سال امضاءمیکنند.
۱ ستمبر: جرمنی برپولیند حملهمیآورد ودانزیك را اشغالمیکند التیماتم فرانسه وانگلستان به جرمنی ...
۳ستمبر: برتانیه وفرانسه اعلامیه جنگ را میدهند.
۵ »: امریکا سیاست بیطرفی را اعلام میکند.
۷ »: روسیه برپولیند حمله میآورد.

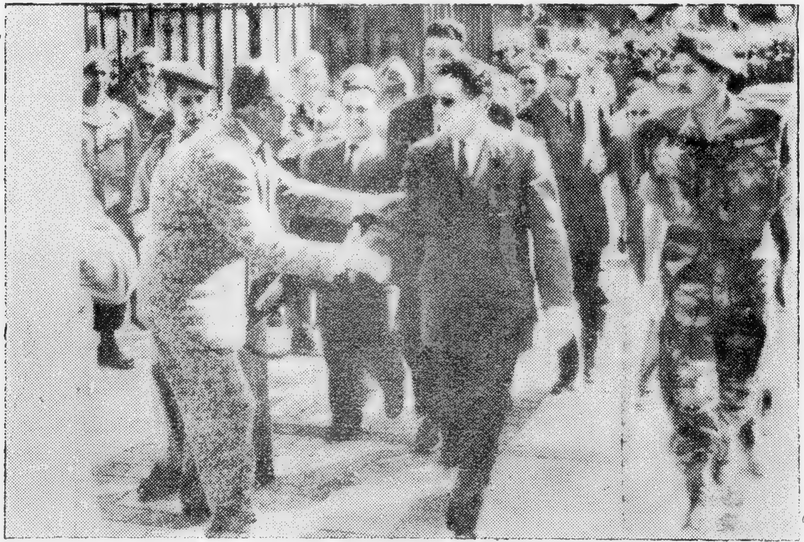
قرارداد عدم تعرض بین المان واتحادشوروی که بتاریخ ۲۳ آگست ۱۹۳۹ در مسکو بامضاء رسید. هشت روز ازین قرارداد نگذشته بود که جنگ بین المللی دوم آغاز یافت. درین تصویر مولوتوف وزیرخارجه آنوقت اتحادشوروی درحال امضای قرارداد دیده می شود مارشال ستالین وریبن تروب ویکتن ازصاحب منصبان روسی به نظر می رسد.

یکی ازمذاکرات هتلر در برشتسگادن بالاوال (عکس طرف چپ) وباستیانی نمایندهٔ موسولینی.

کنفرانس سران چار مملکت دنیا در جینوا که در ماه جولایی ۱۹۵۵ منعقد شد - درین فوتو ازچپ براست : مارشال بولگانین ، ایزنهاور ، ادگار فورد نتونی ایدن در بیرون قصر جامعه ملل قبل از انعقاد کنفرانس دیده می شوند .

بحران سیاسی فرانسه که در اثر جنگ الجزایر، رو بشدت میگذاشت، افسران نظامی آن کشوررا از پالیسی موجودهٔ حکومت متنفر ساخته ودر پی تشکیل جبهه امنیت داخلی برآمدند ودر الجزایر رسمیت خودرا اعلام کردند. درین عکس ژاك سوستیل وجنرال ماسو که شخص اخیر الذکر ازفرانسه فرار کرده درالجزایر دیده میشود. این وقایع آخرین فصل جمهوریت حالیه فرانسه‌را تشکیل میدهد .

۲۸ ستمبر: پولیند بین جرمنی وروسیه منقسم می گردد .
۳۰ **نومبر** :روسیه برفنلیندحمله می‌آورد.
۱۴ »: اتحاد شوروی نسبت به حمله برفنلیند ازمجمع ملل خارج کرده می‌شود.

۱۹۴۰ (۱۳۱۸-۱۳۱۹)

۱۲ **مارچ**: فنلیند تسلیم می‌شود .
۹ **اپریل**: جرمن ها بردنمارك وناروی حمله می‌آورند.
۱۰ **می**: جرمن ها بر هالیند، بلجیم ولکسمبورك حمله می آورند
۱۰ »: چیمبرلین استعفا کرد وچرچل صدراعظم انگلستان مقرر می‌شود .
۱۲ «: جرمن ها سرحدات فرانسوی را عبور میکنند .
۱۴ »: هالیند تسلیم می‌شود.
۲۸ « : پادشاه بلجیم عساکر آن مملکت را به جرمن ها تسلیم می‌کند.
۹ جون: ناروی تسلیم می‌شود.
۱۰ »: ایتالیه بافرانسه وانگلستان اعلان جنگ میدهد و برفرانسه حمله می‌کند.
۱۴ « : جرمن ها داخل پاریس می‌شوند.
۱۵ «: روسیه لتوینیا را اشغال میکند لاتویا واستونیا رابتاریخ ۱۷ جون اشغال مینماید
۲۲ « : فرانسه وجرمنی معاهده صلح را درکامپین بامضاءمی‌رسانند.
۲۳ » : دوگول کمیتهٔ ملی فرانسه را در لندن تشکیل میدهدواعلام میداردکه فرانسوی های آزاد بجنگ ادامه میدهند.
۸ **آگست**: اوفت واف جرمنی حمله را برانگلستان آغاز میکند
۲۱ «: تراتسکی درشهرمکسیکودراثر حمله قاتل میمیرد .
۲۲« امریکا فیصله میکند که کشتی های کهنه خودرا به انگلستان بفروشد.
۲۸ **اکتوبر**: ایتالیه بریونان حمله میاورد.

۱۹۴۱ (۱۳۱۹- ۱۳۲۰)

۱۳ **اپریل**: روسیه وجاپان معاهده پنجساله بیطرفی را امضامیکنند.
۱۷ » : یوگوسلاویا تسلیم می‌شود. جنرال میخولوویك جنگ را ادامه میدهد تیتو بحیث پیشوای قوای نجات وطن مقرر می‌شود.
۲۷ **اپریل**: قوای جرمنی داخل آتن میگردند.
۲۲ « : جرمنی برروسیه حمله میاورد.
۱۴ **آگست**: منشوراتلانتیك .
۷ **دسمبر** : جاپانی ها برپرل‌هاربرحمله میکنند
۸ »: برتانیه وامریکا با جاپان اعلان جنگ میدهند.
۱۱ «: جرمنی وایتالیا باامریکا اعلان جنگ میدهند

۱۹۴۲ (۱۳۲۰-۱۳۲۱)

۲ **جنوری**: امریکا جزائر فلپائن را ازدست میدهد.

۲۸ جنوای: تمام ملل بر اعظم امریکا، بامتفقین قطع روابط میکنند.
۱۵ فروری: برتانیه سنگا پور را تسلیم میکنند.
۳۰ می: قوای فضائی برتانیه شهر کالون را خراب میسازند
۸ نومبر: امریکاو برتانیه قوای خودرا در افریقای شمالی فرومی آورند.
۱۹۴۳ (۱۳۲۱-۱۳۲۲)
۱۴-۲۴ جنوری: کنفرانس کاسا بلانکا دائر میشود.
۱-۲ فبروری: قشون نمبر ٦ جرمنی در ستالینگراد تسلیم می‌شود، نقطه بازگشت جنگ در روسیه.
۱۲ می: بقیه قشون جرمنی درافریقا محاصره می‌شود. ختم جنگ درافریقا.
۱۵ می: انتر نیشنال سوم در ماسکو منحل می گردد.
۲۵ جولای: موسولینی برطرف می‌شود. بادوگلیو صدراعظم ایتالیه مقرر می گردد.
۳ ستمبر: قوای متحدین داخل ایتالیه می شوند.
۱۰ ستمبر: نازی‌ها رومرا اشغال مینمایند.
۱۹ اکتوبر: درکنفرانس ماسکو، نمایندگان امریکا، روسیه وانگلستان موافقه میکنند که از راه اتحاد جنگ را بختم رسانند، وعده سیستم دیموکراسی رادرایتالیه وآستریا می دهند.
۲۲-۲٦ نومبر: کنفرانس قاهره: روزولت، چرچل، وچانک گای شیك عهد نمودند که جاپان شکست بخورد.
۲۸ نومبر - ۱ دسمبر: درکنفرانس تهران، روز ولت، ستالین وچرچل پلان حمله بر قوای متفقین رامورد بحث قراردادند.
۱۹۴۴ (۱۳۲۲-۱۳۲۳)
٦ جون: روز «دی»: متحدین داخل فرانسه میشوند.
۱۵ جون: جرمن‌ها به بمباردی انگلستان آغاز می نمایند.
۲۵ جون: پاریس نجات میابد.
۲۰ اکتوبر: قشون امریکائی فلپائن را اشغال میکنند.
۱۹۴۵ (۱۳۲۳-۱۳۲۴)
۱۲ جنوری: خطوط دفاعی جرمن‌ها سقوط میکند.
۳ فبروری: قشون امریکائی شهر مانیلا را اشغال میکنند.
۱۱ فبروری: موافقه یالتا، توسط روزولت، چرچل وستالین بامضا میرسد.
۱ اپریل: قوای امریکایی اوکاناوا را اشغال میکنند.
۲۵ اپریل: مجلس تشکیل ملل متحده در سانفرانسسکو صورت میگیرد.
۲۹ اپریل: ۳۳۰۰۰ محبوسین کامپ (اخو) توسط قوای امریکائی رها می یابند.
۳۰ اپریل: بیرق روسی برعمارت شورای ملی جرمنی در برلین برافراشته میشود.
۱ می: ادمیرال کارل دونیتز بحیث قوماندان عمومی قوای جرمنی اعلام گردیده و مرگ هتلر اعلام میشود.
۲ می: برلین بدست قوای متحدین می افتد.
۷ می: جرمنی تسلیم بلاشرط می‌شود (روز «ظفر»)

یك منظره از شکست سربازان متحدین در دونکرك درسال ۱۹٤۰ :

موقعیکه اردوی طوفانی جرمنی براروپای غربی سرازیرشد ودر دونکرك اردوهای متحدین رامحاصره نمود. درین محاصره ۳۲۵ هزارسرباز انگلیسی وفرانسوی توانستند خودرا نجات بدهند. درجنگ بین المللی دوم شکست دونکرك بحیث یکحصه بزرگ تاریخرا تشکیل میدهد.

تریگولی نخستین سرمنشی موسسهٔ ملل متحد

داکتر محمد مصدق صدراعظم سل ۱۹۵۱ ایران که صنایع نفت ایران را ملی کرد ، از بستر مریضی مملکت را اداره می کرد .

۲۶ جون: منشور ملل‌متحده درشهرسانفرانسسکو بامضاء‌می رسد ؛ بتاریخ ۲۴ اکتوبر موردتطبیق قرار داده می‌شود .

۲۸ جون: حکومت‌جدید پولیند تحت نظارت اتحادشوروی برقرار میگردد .

۱۶ جولای: اولین آزمایش بم‌آتومی درصحرای آلماکارد وایالات‌متحده (خبرآن بتاریخ ۶ آگست اعلام گردید)

۱۷ جولای - ۱۲ آگست: کنفرانس «پاتسدام» : ترومن ، چرچل (اتلی بعداز ۲۸ جولای) وستالین شورای وزرای خارجه‌را تشکیل‌می کنند، تامعاهده های‌صلح راترتیب نمایند وبر طرز حکومت جرمنی وغرامات جنگ بحث‌نمایند .

۲۶ جولای: اتلی صدراعظم جدید، حزب کارگر شروع بکار می کند حزب کار محافظه کار چرچل مغلوب می‌شود .

۶ آگست: بم‌آتومی به‌شهر «هیروشیما» جاپان برتاب می گردد .

۸ آگست: روسها باجاپان اعلام جنگ میدهند .

۹ آگست: شهر ناگاساکی درجاپان بابم‌آتومی خراب‌میشود .

۱۴ آگست: جاپان تسلیم می‌شود.

۲۴ آکتوبر : ملل‌متحده رسماً تشکیل میگردد .

۱۵ نومبر : ترومن‌واتلی درواشنگتن فیصله می‌نمایند که‌اسرار بم‌آتومی تاهنگامیکه ملل متحده برای کنترول آن‌تدابیری راسردست‌نگیرد فاش نشود.

۲۷ د سمبر : کنفرانس ماسکو .مشترکین :بایرنیز ،مولوتوف وبیون .پلان‌های مقدماتی راجع بـه‌کنترول بم‌آتومی صورت‌میگیرد معاهده صلح کوریاهم بامضاء می‌رسد .

۱۹۴۶ (۱۳۲۴- ۱۳۲۵)

۱۰ جنوری: اولین کنفرانس مجمع عمومی ملل‌متحده درلندن صوٌرت می گیرد .

۱۷ جنوری: اولین کنفرانس شورای امنیت‌ملل متحده‌درلندن بازشد اعضای دائمی این شورا : اتازونی ،اتحاد شوروی ،انگلستـان ،فرانسه وچین

۲ فبروری: تریکولی بحیث‌اولین سرمنشی ملل‌متحده انتخاب میگردد .

۳ اپریل :اولین کنفرانس محکمه بین‌المللی عدلی‌درهاگ بازمشود .

۸-۱۸ اپریل: آخرین کنفرانس‌مجمع‌درجینوا ،مجمع‌ملل رامنحل‌میسازد .

۲۹ اپریل :اتازونی معاهده‌ی رابروسیه ،انگلستان وفرانسه پیشنهاد میکند که‌دراثرآن درجـرمنی برای‌بیست‌و پنج‌سال تحریم اسلحه سازی صورت گیرد .

۳۱ می : امریکا وبرتانیه انتخابات آزادرا دررومانیه تقاضا میکنند .

۱ آکتوبر : فیصله‌محکمه نو برگ: ۱۲ نفر ازپیشوایان‌نازی (که ازآنجمله یکی‌ازآنها‌درغیبتش محاکمه شد)محکوم به‌آویختن دردار میشوند . ۷ نفرآن محکوم‌به حبس‌میگردند، و سه نفر هم مبری میشوند .

۱۵ آکتوبر :گویرنگ فقط چندساعت قبل‌ازینکه ۱۰ نفر نازی‌ها اعدام شوند انتحار میکنند .

۱۹ دسمبر : جنگ‌در هندچین بین‌فرانسوی هاو کمونست ها آغاز میگردد .

۳۰ دسمبر: کمیسیون نیروی ذروی ملل‌متحده کنترول بم‌آتومی‌را هدایت میدهد. روسیه و پولیند از رأی دادن خودداری میکنند.

۱۹۴۷ (۱۳۲۵-۱۳۲۶)

۱ جنوری: برتانیه تمام‌معادن زغال‌سنگ خودرا‌ملی‌میسازد.

۱۰ فبروری: معاهده‌صلح با ایتالیه، رومانیه، بلغاریه هنگری، فنلیند‌در‌پاریس بامضاء میرسد.

۱۲ مارچ: ترومن به‌کانگرس امریکا می‌گوید که‌مقدار ۴۰۰ ملیون‌دالر را برای کمک به یونان وترکیه تصویب نمایند تا این‌دو مملکت‌ازخطر کمونزم رهایی یابند.

۵ جون: پلان‌مارشال: امریکا به‌یورپ وعده کمک اقتصادی‌میدهد.

۱۲-۱۵ جون ۱۵ نماینده مملکت اروپائی در پاریس اجتماع‌میورزند تا برپلان مارشال بحث بعمل آرند.

۱ آگست: شورای امنیت ملل‌متحده به‌اندونیزیایی هاوهالیندی‌ها میگوید تاازجنگ‌دست بردارند.

۱۵ آگست: هندواستقلالش را بدست می آرد.

۳۱ آگست: هیأت‌تحقیقاتی ملل‌متحده هدایت می‌دهد که برتانیه باید کنترول فلسطین را از دست داده وممالک‌عربی ویهودی برقرار گردد.

۵ اکتوبر: درماسکو تشکیل «کامنفارم» اعلام می گردد.

۱۴ نومبر ـ مجمع‌عمومی ملل‌متحده رأی میدهند که انتخابات عمومی‌آزاد درکوریاصورت‌گیرد.

۲۰ نومبر: الیزابت، شاهدخت انگلستان، بالوتانت فلیپ‌ماونتبیتان ازدواج میکند.

۱۹۴۸ (۱۳۲۶-۱۳۲۷)

۱۷ جنوری: متارکه اندونیزی صورت می‌گیرد.

۳۰ جنوری: گاندهی بقتل می‌رسد.

۲۳ ۲۵۰ فبروری: درچکوسلواکیا کمونست هاقوه را بدست‌می‌آرند.

۲۱ اپریل: شواری امنیت‌رای‌می‌دهد که‌رای گیری عام درکشمیر بعمل آید تادر اثر آن فیصله شودکه کشمیر باهند یاپاکستان ملحق گردد. هندوپاکستان هردو موافقه نمی‌کنند.

۱۴ می: دولت‌اسرائیل رسماًاعلام می گردد؛ عساکرعرب آغاز به‌حمله میکنند.

۱۱ جون: دراثر‌تقاضای ملل‌متحده صلح‌مؤقتی‌درفلسطین بعمل‌می‌آید.

۱۸ جون: روسیه‌ترافیک بین‌برلین غربی‌وشرقی رامنع قرار می‌دهد.

۲۱ جون: شروع مواصلات هوایی‌برلین‌ازطرف‌قوای‌غربی بتاریخ۱۲می، ۱۹۴۹ بپایان می‌رسد.

۲۲ جون: شورای‌امنیت‌نتوانست که‌اسلحه آتومی‌را تحت‌کنترول آورد ـ برای مخالف روسیه.

۱۲ نومبر: فیصله‌راجع به‌محاکمه جنگ‌جاپانی؛ توجووـ۶ نفر دیگر‌محکوم به آویختن به دار می‌گردند(بتاریخ ۲۳دسمبر اعدام‌گردیدند) ۱۸ نفرآن محکوم به‌حبس می‌شوند.

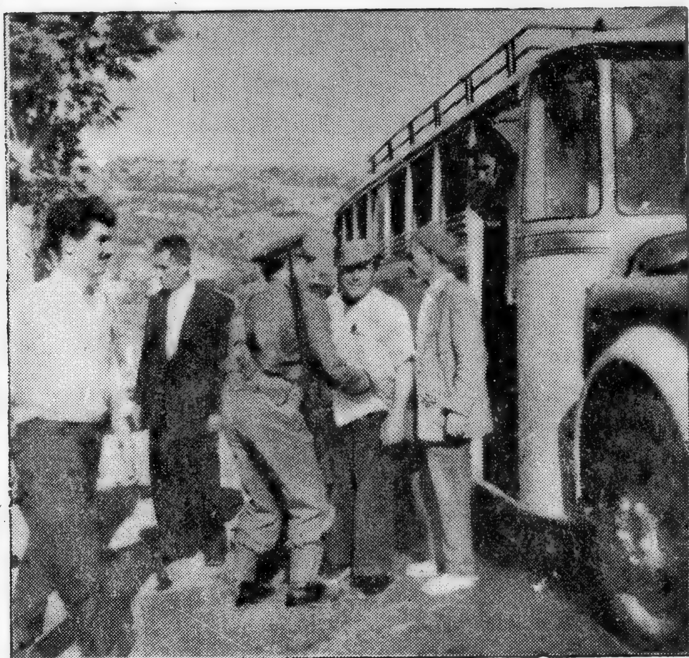
۱۹۴۹ (۱۳۲۷-۱۳۲۸)

۷ جنوری: ختم‌جنگ در فلسطین.

۲۰ جنوری: ترومن‌پلان‌نقطه۴ خودرا پیشنهاد می کند.

جنرال نجیب نخستین رئیس جمهور مصر
بعداز کودتای معروف آن کشور

دربیروت ، اغتشاشیون ، امنیت و سلام آن‌شهررا ربوده اند وحالا قوای حکومتی هرجامظنونی رادید اورا تلاشی می کنند واگرسلاحی باخود داشت ، ضبط می نمایند

سفری که ریچارد نکسن به‌امریکای‌لاتین کرد،دراکثر آن ممالك بامظاهرات ضدسیاسی امریکا مواجه‌شد. درین‌عکس نامبرده و زنش با آیزنهاور رئیس جمهور امریکادیده می‌شودکه‌شرح مسافرت امریکای لاتین خود را می‌دهد.

جنگ الجزایر وفداکاری مجاهدین آن، یکی از فصول برجسته تاریخ سیاسی آن مملکت راتشکیل می‌دهد وجمیله بوحیره دختر فداکار الجزایری قیافه برازنده این تاریخ است. جمیله یکی ازدختران فداکار الجزایری است که باهتمام و همکاری با آزادیخواهان الجزایری از طرف یك محکمهٔ نظامی محکوم به‌اعدام شده بودولی افکارعمومی جهان، فرانسه‌را ازین‌تصمیم بازداشت حالا دریکی ازمحابس نظامی فرانسه بسرمی‌برد.

۸ فبروری: کارد ینال مجارستانی، مندزنتی بحبس عمری محکوم میشود.
۲٤ فبروری: اسرائیل ومصر متارکه صلح را امضا می کنند.
٤ اپریل: آغاز پیمان اطلس (نیتو)؛ معاهده آن توسط دوازده مملکت امضاء می گردد.
۱۱ می: اسرائیل شامل ملل متحده می گردد
۰۰۰ ستمبر: کمونستهای چین حکومت مردم چین را اعلام می کنند.
۲۱ ستمبر: حکومت فدرال آلمان غربی تأسیس می شود.
۲٤ سمبر: ترومن اعلام می دارد: که اولین انفلاق بم آتومی در اتحادشوروی صورت گرفت.
۸ دستمبر: حکومت ملیون چین به فارموسا نقل می کنند.

۱۹۵۰ (۱۳۲۸- ۱۳۲۹)

۱۳ جنوری: اتحادشوروی ازاشتراك درشورای امنیت ابأ می ورزد چه این شو ری نخو است که چین کمونست شا مل ملل متحده گردد.
۳۱ جنوری: ترومن امر تقویه وانکشاف بم هایدروجن را میدهد.
۱ مارچ: برطانیه داکتر کازفو شزرا محکوم بچارده سال حبس می نماید. اواسرار بم آتوم را به روسها داده بود.
۲۵ جون: کوریای شمالی ازخط عرض البلد ۳۸ عبور می کند.
۲۷ جون: ترومن بقوای هوایی و بحری امریکا امرمیدهد که با کوریای جنو بی کمك نما یند.
۲۸ جون: کوریای شمالی سیول را اشغال میکنند.
۸ جولای: ترومن جنرال مکارتر را بحیث قوماندان عمومی ملل متحده در کوریا مقرر مینماید.
۲٦ ستمبر. مکارتر اشغال سیول را اعلام میدارد.
۷ آکتوبر: قوای سواره امریکایی ازخط عرض البلد ۳۸ عبور می کنند.
۲۰ نومبر: فرقه نمره ۷۰ امریکا بسرحدات مانچوریا می ر سند.
۲٦ نومبر: چینیها برقوای ملل متحده بحمله آغاز می نمایند.

۱۹۵۱ (۱۳۲۹- ۱۳۳۰)

۱ فبروری: مجمع عمومی (٤٤-۷) چین کمونست را بحیث متجاوز محکوم می دارد.
۱۹ مارچ: پلان شومان ٦ مملکت اروپائی بامضاء میرسد.
۲٤ مارچ: مکارتر واضح می دارد که ملل متحده برچین حمله خواهد کرد.
۱۱ اپریل: ترومن مکارتر را ازوظیفه اش سبکدوش میسازد.
۲۳ اپریل: روسیه متارکه کوریا را پیشنهاد میکنند.
۱۰ جولای: مذاکرات برای متارکه کوریا آغاز می گردد.
۲۱ آگست: امریکا ساختن اولین تحت البحری آتومی را امر میدهد.
۸ ستمبر: معاهده صلح جاپان توسط ٤۸ مملکت در سانفرانسسکو بامضاء می رسد.

۱۹۵۲(۱۳۳۰-۱۳۳۱)
٦ **فبروری**: جارج‌ششم‌می‌میرد؛ دخترش بحیث الیزابت دوم‌ملکه انګلستان اعلام‌می‌گردد .

۲۰- ۲۵**فبروری**: کنفرانس‌پیمان‌اطلس تشکیل قشون اروپائی راتصویب میکندهدف‌آن ۵۰ فرقه و۴۰۰۰طیاره.برای اخیرسال ۱۹۵۲.

۲٦ **می**: متحدین غربی وآلمان غربی‌قرارداد صلحرا دربن‌بامضا میرسانند.

۲۷**می**: معاهده جامعه دفاعی یوروپ توسط شش مملکت درپاریس بامضامیرسد.

۱۹۵۳ (۳۳۱-۱۳۳۲)

۵ **مارچ**: ستالین می‌میرد.

٦ **مارچ**: مالنکاف‌صدراعظم اتحاد شوروی مقررمی‌شود؛ بیریاوزیر داخله ومولوتوف‌وزیرخارجه.

۱۰ **اپریل**: داګ همرشیلد بحیث سرمنشی ملل‌متحده شروع بکار میکند .

۲۹ **می**: قله«ایورست» همالیه توسط برطانوی های‌اشغال می گردد .

۲ **جون**: مراسم تاجپوشی ملکه الیزابت .

۸ « :دربان‌مونجام موافقه‌برمحبوسین جنګ کوریاصورت می ګیرد.

۱۷ « :شورش دربرلین شرقی.

۱۹: روز نبرګ‌اعدام می شود.

۱۰ **جولای**: بیریادر روسیه‌محکوم به‌خیانت ګردیده، بتاریخ ۲۸ دسمبراعدام می ګردد.

۲۷ « :متارکه کوریا بامضا میرسد.

۲۰ **آګست**: مسکوانفلاق بم‌هایدروجن را اعلام‌میدارد.

۱۹۵٤ (۳۳۲- ۱۳۳۳)

۲۰ **جنوری**: امریکا اولین تحت‌البحری‌ذروی (نایتلس) رابکار می‌اندازد .

۷ **می**:دین‌بن‌فو بدست کمونست هامی افتد .

۲٦ **اپریل**: کنفرانس هندچین بشمول۱۹مملکت در جنیوا آغازمی‌ګردد.

۲۱ **مارچ**: متارکه هندچین بامضامی رسد.

٦ **ستمبر**: آیزنهاور ذخیره ذره‌وی‌جهان‌را آغازمی‌کند. اتحادشوروی اشتراك نمی‌نماید.

۸ « :معاهده‌حوزه جنوب شرق‌آسیا (سیاتو) درمانیلا بامضا می رسد .

۲۳ **آکتوبر**: به‌آلمان‌غربی آزادی داده‌می‌شود وشامل پیمان اطلس واتحادیه اروپای غربی میګردد .

۱۹۵۵ (۱۳۳۳/ ۱۳۳٤)

۵ **اپریل**: چرچل‌ازعهده صدارت برتانیهٔ وپیشوای حزب‌محافظه کار استعفا می کند، انتونی ایدن جای‌نشین وی میګردد .

و قتی که هـتلر و گویرنگ وریدر درقطار آهن تاریخی که معاهده
متارکهٔ جنگ بین‌المللی اول از طرف ا لمان ها امضاء شده بود،
در قطار بالا می شوند تاعین این رویه را در مورد فرانسوی ها
اجرا کرده وقرار داد تسلیم بلاشرط را برآن ها امضا نمایند .

مشمو این پکت اتلانتیک شمالی در حین امضای معاهدهٔ مذکور .
این قرارداد در اپریل ۱۹٤۹ در واشنگتن از طرف دوازده کشور عضو پیمان به امضا رسید ترومن در بارهٔ این پکت گفته بود که اگر این پکت در ۱۹۳۹ و ۱۹۱٤ عقد می‌شد، عملیات تعرضی را مانع می‌شد دو جنگ بین‌المللی اول ودوم رخ نمیداد .

۱۲ اپریل: واکسین سالک از طرف اطباء امریکا برای مرض پولیو تصدیق میگردد.

۱۹ ستمبر: پیرون، دکتاتور ارجنتائن، از مملکت خارج میشود.

۱٤ « : به ۱٤ عضو دیگر درملل متحده حق شمولیت داده میشود.

۱۹۵٦ (۱۳۳٤-۱۳۳٤)

۱۰ جنوری: نسبت به بحران شرق میانه، برتانیه ۱٦۰۰ هوا بازش را امرمی دهد که به قبرس بروند.

۹ مارچ: اسقف اعظم قبرس تبعید می شود.

۲۰ مارچ: در یك خطابه، خروسچف به ستالین «قاتل» خطاب میکند.

۱۲ جون: علماء برای اولین بار میگویند که تشعشع در اثر آزمایشات زروی به نسل آینده خطرناك واقع می شود.

۱۹ جولای: امریکا فیصله می کند که در تعمیر بند اسوان با مصر کمك نکند.

۲٦ جولای: مصر ملی ساختن کانال سویز را اعلام میدارد.

۲۹ ستمبر: فرانسه وآلمان غربی موافقه میکنند که علاقه «سار» به آلمان غربی داده شود.

۱۹- اکتوبر: روسیه و جاپان موافقه‌ی را امضاء می کنند که در اثر آن «حالت» جنگ بین این دو مملکت به پایان می رسد.

۲۱- اکتوبر: کمونست های پولیند لادسلاو کاموکا را بحیث منشی اول حزب مقرر می کنند.

۲٤- « : عساکر روسی برای فرونشاندن اغتشاش در مجارستان در آن مملکت دست بفعالیت نظامی می زنند. امری ناژ بحیث صدراعظم جدید مقرر میشود.

۲٦- کتوبر: ۸۲ مملکت در جامعه ملل موافقه میکند که نمایندگی بین المللی نیروی زروی را برای استعمال آتوم بغرض صلح بر قرار سازند.

۲۹- کتوبر: اسرائیل بر مصر حمله میکند.

۳۰- کتوبر: حملات هوائی انگلستان و فرانسه برکانال سویز آغاز می گردد.

٤ نومبر: مجمع عمومی ملل متحده رای میدهد که قوای پولیس ملل متحده برای استقرار صلح در مصر تشکیل گردد.

۵ نومبر: برتانیه وفرانسه برپورت سعید حمله می نمایند.

٦ نومبر: برتانیه وفرانسه از جنگ در پورت سعید دست می بردارند.

۲۱ نومبر: امریکا اولین دسته اول پناه گزینان مجارستان را اجازه میدهد که در امریکا مسکن گزین گردند.

۲۳ نومبر : امری ناژ از صدارت بر طرف وبعوض وی جا نس کادار مقرر میگردد .

۱۲ دسمبر : مجمع عمومی ملل متحده روسیه را نسبت به تجاوز در هنگری محکوم می دارد . .

۲۲ دسمبر : قوای انگلستان وفرانسه مصر را تخلیه می کنند .

۱۹۵۷ (۱۳۳۵ - ۱۳۳۶)

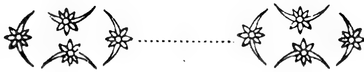
۵ جنوری : طرح آیزنهاور برای شرق میا نه اعلام میشود .

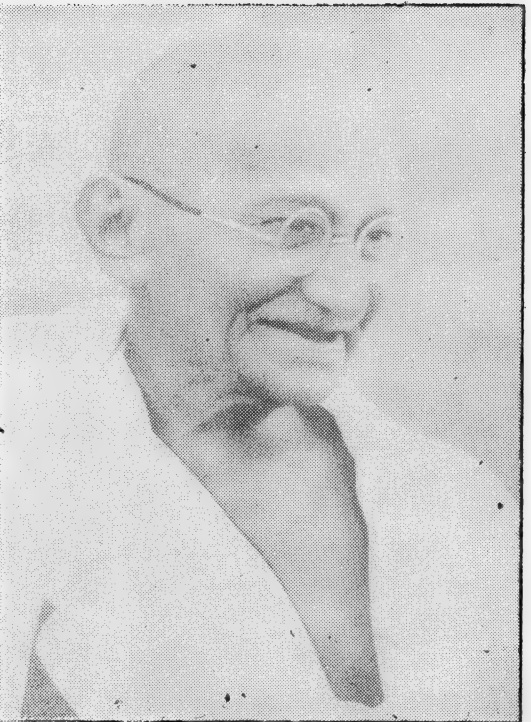
۹ جنوری : انتونی ایدن صدر اعظم بر تانیه استعفا می کند .

۱ـ مارچ : اسرائیل و عده می دهدکه صحرای غزه را تخلیه می نماید .

۶ مارچ : گانا بحیث نخستین مملکت نیگروها استقلالش را بدست می آرد .

۶ مارچ : بعد از تخلیه اسرائیل قوای ملل متحده مناطق غزه را گزمه می کنند .

زعیم‌مشهور هند، که استقلال‌هند مرهون زحمات‌او وسایر زعمای آن کشورمیباشد،

وقتیکه قضیهٔ ملی‌شدن‌نفت ایران‌درشورای امنیت مطرح‌بحث قرار گرفت داکتر مصدق شخصاًشرکت ورزید. درین فوتو به جواب مستقبلین پاسخ می‌دهد.

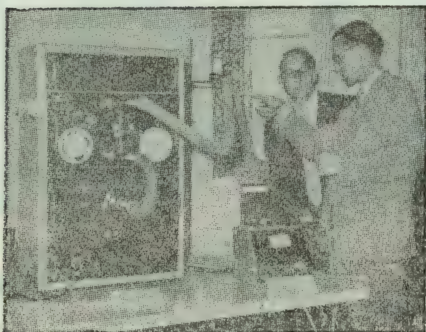

چندمنظره از جنگ کوریا

رطی سال ۱۳۳۶ علما و دانشمندان جهان برای آرامش و تسهیلات بیشتر زندگی افراد بشر، یک سلسله اختراعاتی کرده اند که بلاشک در حیات جوامع بی تاثیر نیست. چون سالنامه هر سال درین رشته مطالبی نشر می نماید، اینک امسال نیز به رویه گذشته، بهترین اختراعات سال را تا جائیکه مواد و منابع یاری کرده بچاپ میرساند:

ماشینی که خاک هوا را تجزیه میکند

اخیراً درمونیخ نمایشگاهی دایر شد و دران کلیه اختراعاتی که ممالک مشمول این نمایشگاه کرده بودند درمعرض نمایش قرار دادند که بیشتر مورد دلچسپی واقع شد یکی از اختراعات دلچسپ ماشینی است که ذریعه شعاع برقی هوای پاك ویا آلوده راتشخیص میدهد . لوله ی را بر که برون تمدید یافته هوارا جذب میکند و خاکی که ازین هوافلتر شده باشد، موردمعاینه قرار مید هد و ذرات رادیو اکتیف رامعلوم می سازد.

درخلال تحقیقاتی که ازهوای شهرمیونیخ بعمل آورده اند، ثابت گردید که درهوای آن شهر درهردقیقه بصورت متوسط یک هزار مولیکول ذرات آتومی صورت میگیرد ، امنا متوجه باشید که هیچ علتی برای تشویش موجود نیست .

احتیاط با ایزوتوپ ها

اینکه آتوم کمك ومداوا هم کرده میتواند تامدتی غیرمکشوف بود. مردم فقط از اضرار آن آگاهی داشتند. مایه تاسف است که وجه منفی آن، به پیمانه افسانوی اندیشه ودحشت دارد ، نسبت به تامین امکانات استفاده صلح آمیز آن ، باوصف آن این حقیقت پرواضح است که ایزوتوپ تولید فرعی ذرات آتومی به حیث معاون ویاور آدمی درعلم وتخنیک بشری همشیه مقام برجسته ای داشته است، تنها درانگلستان درطی سال گذشته بیست ودوهزار ایزوتوپ رادیو اکتیف درسراسر جهان ارسال شده است، نصف این «فرستادگی ها»

بهشفاخانه‌های پنجا مملکت،صورت گرفته‌درانگلستان محلیکه ایزوتوپ‌ها تولید میگردد«آمرن هام» نامدارد. دراین جاایزوتوپ‌ها درجعبه‌های آهنی گذاشته‌می‌شود بعدبه مراجع محتاج ار سال میگردد. باوصف آنکه مواد رادیواکتیفی، اگربصورت درست استعمال‌شود خدمت گزاران دلاور بشر هستند، معهذا، درموقع استفاده آن،احتیاط فراوانی‌راایجاب‌می نماید.

یك‌مقوله معروف است که میگوید: نیروی آتش،اگر ازطرف آدمی‌رام شود ومحافظت از ان بعمل آید، ممد خیرونیکویی برای بشر خواهد بود»حالا آن مقوله باتمام‌جهات آن، درمورد آتوم وایزوتوپ ها صدق پیدا می کند.

درعقب میز کنترول، درحالیکه‌درشیشه های بزرگ کارآنباشتن ایزوتوپ هاجریان دارد،یك تخنیکرعقربه خطر شعاع رادرد دیوار کنترول می نماید (نفر چپ) اگر از مرحله خطر تجاوز کرد، زنگ خطر مراتب‌را گزارش میدهد.

دیوار شیشه یی ضخیم این لابراتوار چی‌را از خطرات رادیوا کتیف‌درامان نگهداشته است درعکس دیده می‌شود که چگونه این دختر در پناه دیوار شیشه‌یی، ذریعه انبورها بداخل‌راه می‌یابد و جعبه ها را مملو می کند

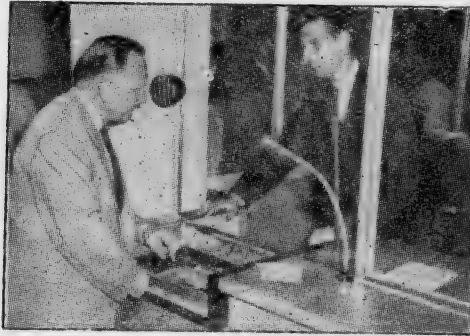
رادیوی بکسی .بدون‌گروپ وسیم:

اخیراً در المان غربی رادیویی به بازار عرضه کرده اند که‌خیلی کوچك ودرعین حال بسیاراقتصادی‌است. چنانچه بااستفاده سه‌عدد بتری عادی چراغ جیبی، می‌توان شش‌ماه تمام از رادیوی مذکور کارگرفت. این رادیو لودسپیکر قوی دارد و نسبت به رادیو های گذشته دارای مزایای زیاد تری است.

شیشه های ضد مرمی

برای مراجعین ومشتریان یکی از بانك ها واقع شهر بورنهیم ازمدتی به‌اینطرف نا ممکن ساخته شده باصرافان بانك مستقیماً تماس بگیرند چونکه خزانه داران بانك درپشت شیشه های قرار دارند که دربرابر مرمی ها تاب مقاومت دارد وپولیس هم این‌شیشه ها رامورد امتحان قرار داده‌است چنانچه بطوری که ثابت شده وقتیکه ذریعه تفنگچه دارای کلیبر ۷،۶۵ و۹ملی متر از فاصله ی ۲/۵ تادوازده‌مترشلیك کردند، نتیجهٔ سود مند ورضائیت بخش‌داد. این شیشه‌ها ازپنج ورقه ساخته شده‌و بیست‌وپنج ملی‌مترضخامت‌دارد. آخرین ورقه‌این شیشه طوری است که‌هیچ مرمی پاشیده نمی‌شود هم چنان دروازه عقب اطاق خزانه از شیشهٔ فولادین تهیه گردیده است تماس ودار دستد با بانك با مشتریا نش از راه مخابره متقابله صورت میگیرد.

مژده برای سنگین گوشان

اخیراًتوسط موسسه شنوایی بین‌المللی جمیکا واقع نیویارك جنریتری اختراع گردیده که در اثر شعاع آفتاب نیرو می گیرد وآله کمك شنوایی را بکار می‌اندازد این دستگاه مولد قوه، دوانچ‌طول دارد ودرکنار آله کمك شنوایی گذاشته می‌شود پنج پردهٔ نازکی که در روی دستگاه گذاشته شده شعاع آفتاب راجذب وآنرا به انرژی برق تبدیل می کند همچنان جنریترها روشنی آفتاب را اخذ وبعد بتری های آله شنوایی کوشش رادوباره پرمی‌نماید ووقتی‌آفتاب که غروب کند کار میدهد.

حالا در تاریکی هم تیلفون کرده میتوانید

شرکت‌معروف‌جنرال‌تیلفون‌امریکا، اخیراً تیلفونی‌اختراع کرده‌وعنقریب‌درمعرض‌استفاده مردم‌خواهد گذاشت که‌از خود نوربخش می‌نماید ودرتاریکی شب به‌آسانی میتوان دایل را نمرمزد وبامحل‌مطلوب درتماس آمد.مزیتی که اختراع جدید دارد این است که صفحه دایل تیلفون بافاسفور پوشانیده شده ودرشب درخشندگی خاصی دارد این‌صفحه به لامپ مخصوصی محتاج نیست وباکمتر از پنج ملی امپیر جریان برق بار می‌افتد.

کانکریت مایع

عمارت ومنازل وپروژ های بزرگ عمرانی، برای تکمیل کار های خود بیشتر از کانکریت کار میگیرند وامروز کانکریت نقش بسیار برجسته‌ای درپروژ های عمرانی بازی می کند اما تنها مشکلی که در راه انکشاف تعمیم استفاده این امر وجود داشت همانا موضوع مخلوط نمودن سمنت با ریگ وسنگ دریای است واز طرفی هم سمنت ها هر کدام دارای خواص فزیکی جداگانه ای هستند اینک کمپنی را برامریکا متوجه این پرابلم شده راه‌حلی برای آن پیداکرده است به‌این‌ترتیب که کانکریت مایع فرا هم کرده وآنرا توسط تانکهای رابری میتوان به‌هر نقطه‌ای که خواسته باشید نقل داد این تانکهای رابری ۳۵ فت‌طول و۱۴۰ پوند وزن دارند ومی‌توانند سی هزار وهشت صد گیلن مواد مایع رادریک بار نقل بدهند

همچنان یکی از مزیات دیگر این تانکر ها سهولت کاراست به‌این وجه که بعد از استفاده دومرتبه جمع آوری میگردد وجای کوچکی را اشغال می نماید.

خدمت تلویزیونی کتابخانه یکی ازدارالفنونها

یکی از شعبات موسسه فورد، به‌پوهنتون‌ورجینیا واقع ایالات متحده امریکا وسایل دلچسپ ترین یک تجربه را فراهم کرده است . کتابخانهٔ مرکزی پوهنتون مذکور ذریعه تلویزیون‌وبوسیله‌جریان

برق باشش کتابخانه فاکولته های مختلف تماس بر قرار کرده که عمارات درسی آن از یک دگر صدها متر فاصله دارند.تمام مطالعاتی که حالایک شاگرد انجام بدهد ودرعین حال کتاب مطلوبه اورا کتابخانه فاکولته اش نمیداشته باشد تیلفونی باکتابخانه‌مرکزی تماس‌می گیرد وکتاب مذکور رامطالبه می‌نماید .درآن جایکی ازاسیستان‌های کتابخانه مرکزی، تقاضای او رامی پذیرد ، ماشینی را درجریان می‌اندازد کـه کتاب مطلوب را از کتلاگ ها پیدا می‌نماید و بعد آنرادر برابر کامره

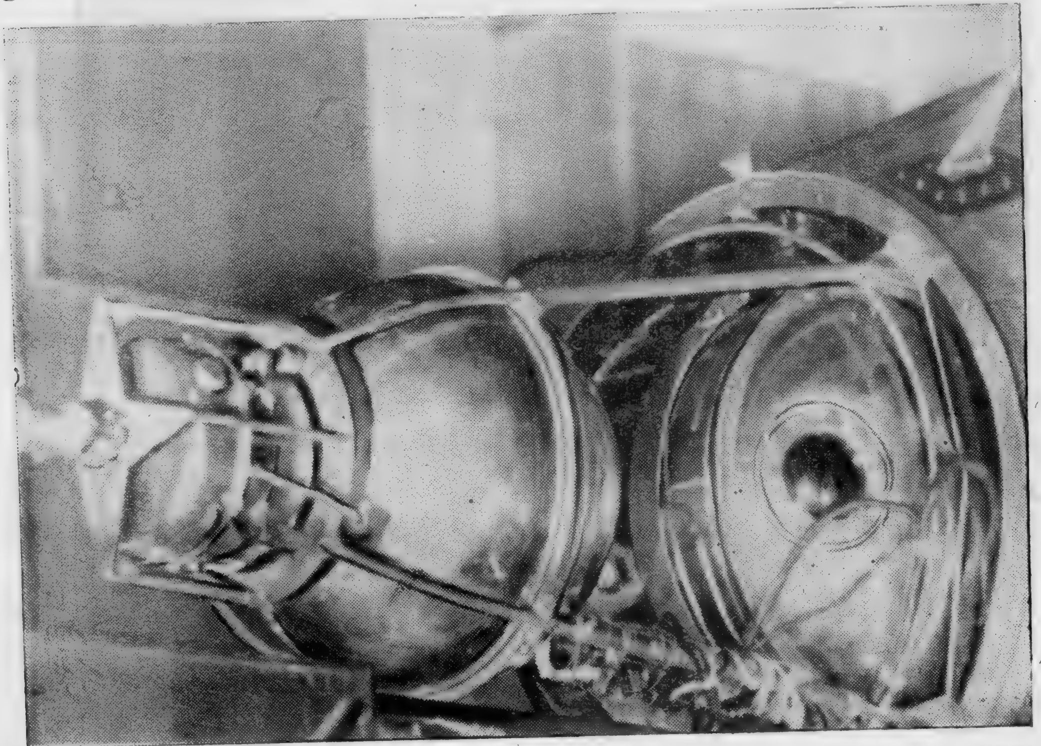
تلویزیون قرارمیدهد وروی صفحه تلویزیون منعکس میگرداند و شاگرد فاکولته به این صورت صفحه ویاعکس مورد ضرورت خود راجلوخوددرتلویزیون می بیند وبعد بهاستفاده ازآلاتی کهساخته شده

می تواند، صفحه کتاب را، طوریکه خواسته باشد، ورق بزند بهاین وجه، طوریکه ملاحظه می کنید وقت و زحمت جستجوی منابع و ماخذ مطلوب تخفیف می یابد و هیچ بعید نیست کهدر آیندهٔنزدیک همهمراکز تلنور وفرهنگ افغانستان باتلویزیون کتابخانهٔ مرکزی درتماس بیفتدوهمه ازان اختراع جدید استفاده نمایند

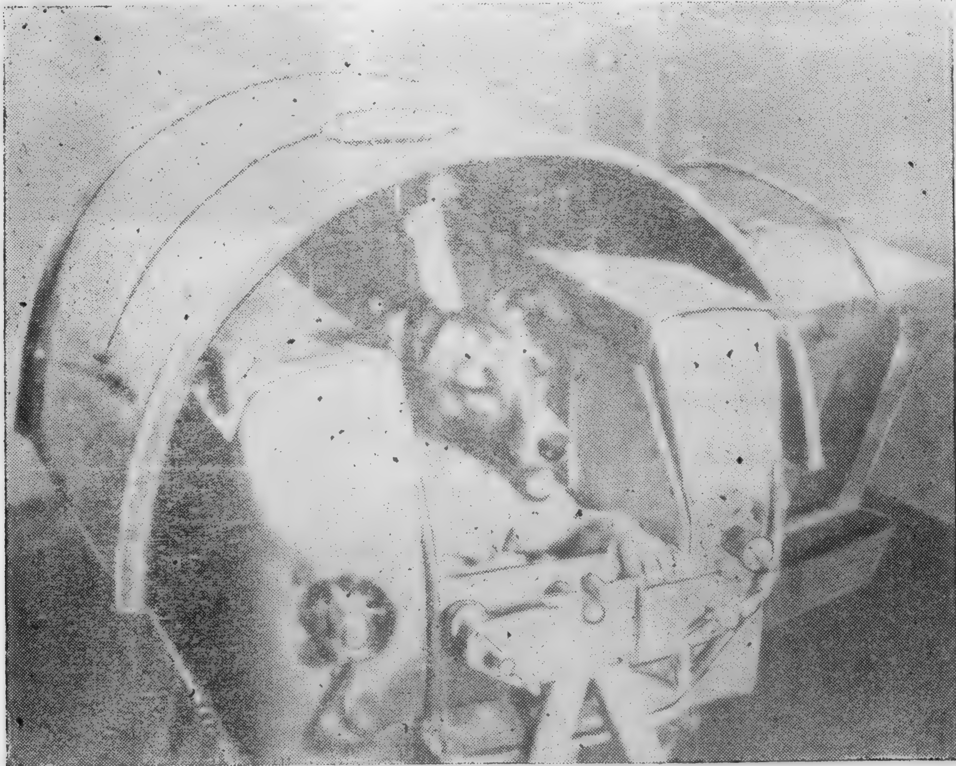
اقمارمصنوعی اتحاد شوروی وایالات متحدهٔ امریکا

بزرگترین اختراع سال گذشته کهدرعین حال می توان پیشرفت ساینس را درممالک معظم روسیه شوروی وایالات متحده امریکا، تخمین نمود، بهواپرتاب کردن قمر مصنوعی ازطرف این دومملکت است نخستین قمر مصنوعی بهعنوان پروگرام سال جیوفزیکی بهاز طرف اتحاد شوروی بهوا رهاشد بتاریخ

دومین سپوتینک شوروی بتاریخ ۳ نومبر ۱۹۵۷ بفضا پرتاب شد. این سپوتینک ۵۰۸۱۳ کیلوگرام وزن دارد و باین ترتیب شش چندوزین تر از سپوتینک اول می باشد. این فوتو قسمتی از راکت وخود سپوتینک را نشان میدهد.

٤ ـ اکتوبر ۱۹۵۷ بود. بهواپر تاب شدن این قمررانتیجه پیشرفت علم‌درآن کشورخواندند درحالیکه درممالك اروپای غربی باتعبیرات گوناگونی مواجه شد خودرادیو مسکوهم درضمن تبصره‌دراطراف قمر مصنوعی اعلام داشت که‌این امر مثالی از موفقیت های است که بشردرساحه های مختلف علمی بدست آورده است.

سگ لا یکا در سو تنیك دوم شوروی برای مطالعه دراطراف تاثیرات مسایل‌طبیعی و بیو لو ژی ماورای جو ، در بارۀ حیوانات .

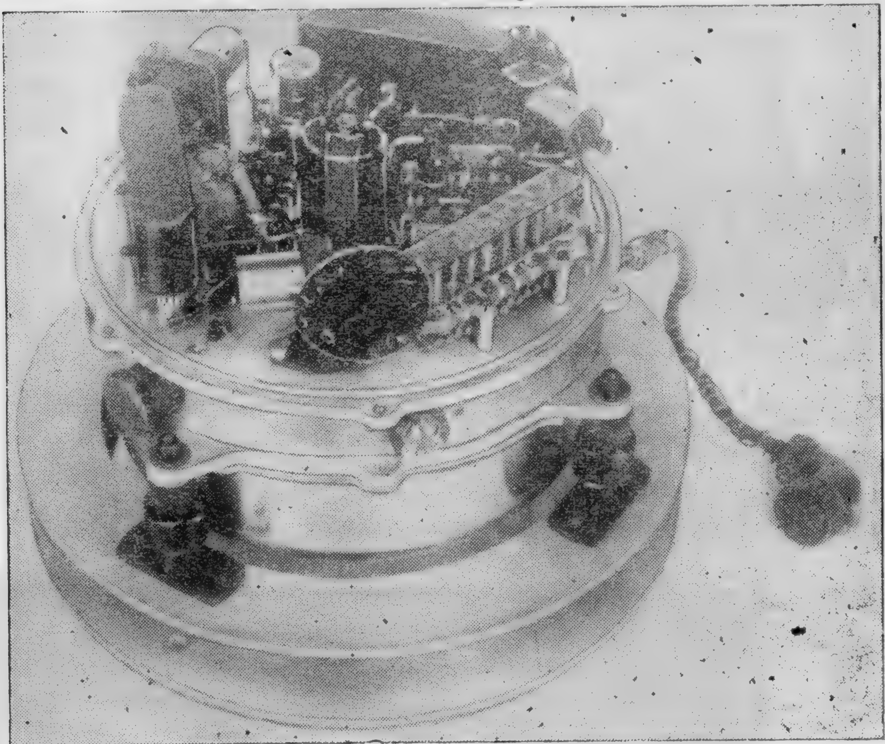
نخستین قمرمصنوعی که به‌تناسب اقمار بعدی ابتدایی وغیرکامل شمرده‌می‌شد ، در ظرف دودقیقه یك‌بار بدور زمین بچرخیدن آغازکرد وموادیکه آنرا بحرکت می آورد قوهٔ آن برا بر قوه بزرگترین دستگاهای‌مولدبرق ذره‌وی جهان بوده‌ووزن آن ۸۳،٦ کیلوگرام میباشد .

با بهوا رهاشدن قمرمصنوعی ، رصدخانه‌ها ودستگاهای اخذهٔ اکثر کشور های جها ن سیگنل ها و اطلاعاتی راکه بشکل مورس‌نشر میکند اخذکرده وهمخود قمرمصنوعی دراکثر نقاط جهان دیده‌شد.

سیگنالهای آن‌روی‌موج‌کوتاه ۷۵، ۱۵ برودکاست میگردید .

درباره هدف به هواپرتاب کردندقمرمصنوعی تعبیرات گونا گونی بعمل آمد ولی منا بع مربوط به‌این‌اختراع،ادعاکردند که‌معلوماتیکه تا اکنون درباره فضابدست آمده‌بسیار محدود بود وراکت های هم به‌ارتفاع ده‌ها وصدها کیلومتر فیرمی گردید، معلوماتیکه ازین‌ناحیه از جو هوا بدست می آمد غیر کافی بود ،چونکه‌راکت ها برای‌مدت کوتاهی درهوا باقی می‌ماند والبته نتیجه‌که ازان مطلوب بو د ،

میسر نمی‌شد . اما قمر مصنوعی برین منوال نیست ، چونکه قمر مصنوعی درارتفاع زیاد و برای مدت مدید در هوا باقی مانده می‌تواند و ازین لحاظ امیدواری بیشتر برای معلومات ارزنده میسر گردیده است . ازان جمله معلومات دراطراف اشعه کوزمیک است که بوسیله راکت‌ها تحلیل این تحقیقات نا ممکن بود. همچنان ازجمله خطراتی که در ارتفاعات زیاد متوجه پیلوت وحمله سفاین فضایی می‌شد، موضوع شهاب ثاقب وسایر حوادث جوی است و کره مصنوعی درین باره روشنی زیاد خواهد انداخت .

آلات دقیقه‌ای که درسپوتنیک دوم تعبیه‌شده واوضاع ماورای جو را ثبت وپخش می‌نماید.

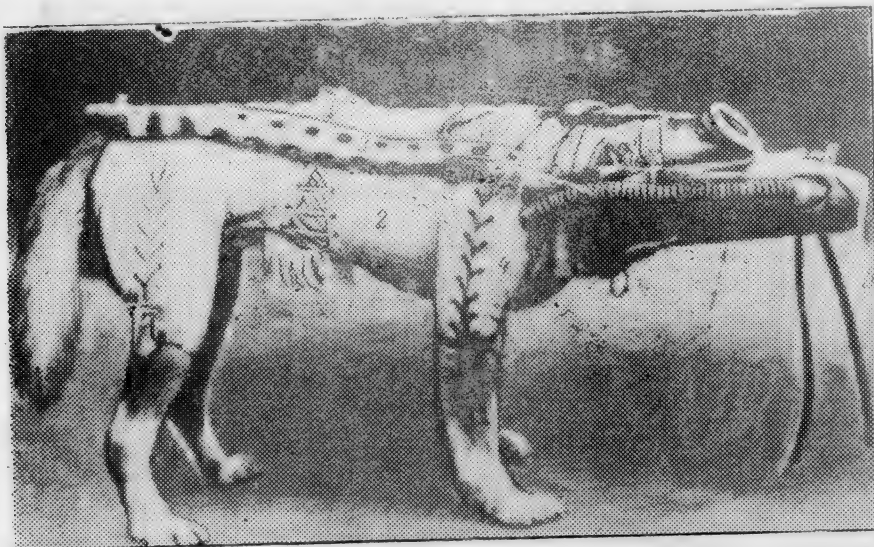
هنوز خبر نخستین قمر مصنوعی شوروی وانعکاسات گوناگون آن فرو ننشسته بود، که دومین قمر مصنوعی شوروی بتاریخ ۱۱ عقرب بهوا رها شد ، بطوریکه دربالا گفتیم هدف این قمر کسب معلومات در اطراف اوضاع جوی و مزید اطلاعات درسال جیو فزیکی بوده است .

این قمر دارای ۳ ، ۵۰۸ کیلو گرام وزن میباشد که به این ترتیب نسبت به قمر مصنوعی نخستین شش مرتبه سنگین تر میباشد و در یک ثانیه هشت هزار متر فاصله را طی می کند وحد متوسط فاصله ارتفاع آن از سطح زمین تخمیناً یک هزار و پنجصد کیلومتر است و در هریک ساعت وچهل ودو دقیقه یک مرتبه دورا دور کره زمین میچرخد .

درقمر مصنوعی دوم ویا سپوتنیک دوم آلات ساینتیفکی متعددی برای مطالعه اشعه کوزمیک واشعه ماورای بنفش ومراحل فزیکی حیات در فضا تهیه گردیده است برای تکمیل معلومات بیشتر اوضاع جوی ، یک سگ بنام لایکا طور آزمایش ، دراطاق مخصوصی که ایرکندیشن میباشد جا داده‌شده وغذای محفوظ برای وی موجود است وهم آلاتی درین اطاق نصب گردیده که ازوضع زندگی وسایر اثرات تیکه در اثر

گردش قمر درمناطق مختلف جوی برسگ وارد می گردد به مراکز معینه گزارش بدهد. زاویه گردش قمر مذکور سپوتنیك دوم ازخط استوا تقریباً ٦٥ پنج درجه میباشد ،

بتاریخ ۱۵ ماه می (۲۵ ثور) سومین قمر مصنوعی اتحاد شوروی به فضا پرتاب گردید و به سرعت فی ساعت بیست و هشت هزار کیلومتر به گردش بدور زمین شروع کرده. ماه جدید دارای شکل استوانه یی بوده که مقطع سطح پایانی آن ۱/۷۳ متر و ارتفاع آن ۳/۵۷ سانتی بالغ میگردد . وزن عمومی آن با وسایل مخابراتی از قبیل رادیو

لایکا لباس مخصوص خودرا پوشیده وآماده پرواز درماورای جو است

ودیگر ادوات وماشین آلات بالغ بر ۱۳۲۷ کیلو گرام میباشد قراریکه میگویند درین ماه دوچند آلات ووسایلی استکه در ماه دوم مصنوعی گذاشته شده بود و زن عمومی این آلات بر ۹٦۸ کیلوگرام بالغ میگردد . تمام آلات وماشین های آن توسط انرژی آفتاب و منابع الکترونیك چارج میشود .

با بهوا پرتاب کردن سپوتنیك های شوروی دانشمندان امریکایی نیز در تلاش افتاده وپروگرام تهیه وبه هوا رها کردن اقمار مصنوعی خود را تسریع بخشیدند. چنانچه

اطفال دماغه کارنیوال ،که در پهلوی تخنیك دان ها بسر می برند نیز در ترتیب «قمر مصنوعی سازی» مبتلا و اغلب راکتهای خود ساخت خودرا بمکتب نیز می آورند

نخستین قمر مصنوعی امریکا موسوم به جهانگرد بتاریخ ۱۳ حوت ۱۳۳۶ بهوا پرتاب شد. وبدنبال آن دومین قمر مصنوعی ایالات متحدهٔ امریکا ذریعهٔ قوای زمینی آن کشور بهوا پرتاب شد.

باید توضیح دارد که نخستین مرتبه قوای بحری امریکا قمر مصنوعی خودرا ذریعه راکت وانگارد بهوا پرتاب کردند، اما پیش از صعود راکت بهوا منفلق و باین ترتیب به ناکامی منجر گردید.

جهانگردان در ساحل «کوکوآ» مشغول تماشای آزمایشهای علمای امریکایی میباشند،

دومین قمر مصنوعی امریکا، نیز چون تا بعد از پنج ساعت پرتاب شدن علایم رادیویی ازان ثبت نگردیده ازان رو یقین بعمل آمد که قمر مذکور، که یك پوند نسبت به قمر اولی وزین تر بوده، شاید بمدار خود نرسیده باشد مهذا بعداً اعلام شد که دومین قمر مصنوعی که توسط راکت وانگارد بهوا رها شده بود، در مدار زمین قرار گرفته و علایم رادیویی آن در اکثر نقاط امریکا ثبت گردیده. این قمر دارای شش انچ ویك ربع قطر بوده ووزن آن در حدود سه پوند میباشد. سرعت سیر این قمر هجده هزار میل در یك ساعت است و درهر دوساعت و ۱۵ دقیقه یك بار بدور زمین گردش خودرا تکمیل مینماید، درقمر دوم امریکا که موسوم به وانگارد یك میباشد، یك دستگاه مخصوص اخذ اطلاعات جوی ویك دستگاه فرستنده نیز وضع گردیده که یکی از آنها از نور آفتاب قوه میگیرد.

میگویند، این قمر که توسط قوای بحری امریکا پرتاب شده وحامل آن راکت وانگارد بوده و قتی از زمین بطرف فضا صعود می نمود، نور نارنجی رنگی ازان متصاعد میگردید.

دانشمندان امریکایی پیشگوئی می کنند که این قمر از پنج الی ده سال به گردش بدور کره زمین خواهد پرداخت.

بالون ها:

نظر به شایعات مطبوعات اضلاع متحدهٔ امریکا در ین تازگی ها و برائر افواهاتی که عوام مکرراً انتشار داده اند، یکی از مفرزه های قوهٔ هوائی موسوم به دسته کرینیر بالون بزرگی را بهوا پرتاب نموده است ـ رهائی این بالون در موضع نیو انگلیند اتازونی بمنظور مطالعهٔ جریانات هوائی ماوراء قاره و (قسمت علیای تموسفیر) صورت گرفته و در نوع خود بینظیر میباشد. در اثنای ماه های اخیر تابستان، مطابق به پروژه ای که در زمینه طرح شده علما معتقدند که جریانات متذکره حرکت عادی خود را تابستانها از غرب به شرق تغییر داده هنوز هم باستقامت غرب بوزش می آید.

بعد از بالا شدن بیك ارتفاع ۸ امیل بالونها از اوج گرفتن بیشتر باز مانده و در ظرف پنج روز افز ار آن بالون باستقامت آن کشور شناور می آید. چه پاراشوتی این حفاظت آلات را بعهده دارد. در قسمت زیرین بالون افزار مخصوصی گذارده شده است از جمله رادیوی بالون در هر پانزده دقیقه یك بار سیگنالهایش را بزمین فرستاده از ارتفاع بالون ـ سرعت و کثافت باد ـ حرارت و فشار اتموسفری (فضائی) بزمین مخابره مینماید. دانشمندان گویند که این اطلاعات محتوی ارزش مزید در مورد جریان اتموسفیر طبقات فوقانی و نیز موضوع پرواز بالون ها و طیارات آینده میباشد و همچنان بمطالعه هوا شناسی طبقات فوقانی فضای واقع برفراز زمین کمك شایانی مینماید. این وسیلهٔ تحقیقاتی بعد از هر پنج روز بصورت اتوماتیك رها شدند برای حفظ ما تقدم پاراشوت ها نیز با آن ضمیمه بود تا تجهیزات بالون از سقوط ناگهانی وزیان آور نجات یافته بتواند،

بالون های ما قبل بارتفاع کوهای راکی که در ساحل غربی اتازونی موقعیت دارد میرسید در حالیکه بالون های کنونی چندین بار بیش ازین ارتفاع میرود

تازه تخنیکدانان دسته قوهٔ هوایی کرینیر آمادگی میگیرند تا یك بالون تحقیقاتی را در موضوع هواشناسی بهوا رها کنند. این بالون یکی از جمله آن سلسله بالون هائی است که بمنظور مطالعه اتموسفیر ما فوق قارهٔ اتازونی بهوا پرتاب میشود و جریانات هوائی را در طبقات علیای فضائی مورد مطالعه قرار میدهد. بالون های جدید هر کدام دارای سه ملیون مکعب فت غاز هیلیم بوده قطر آن بالغ به ۲۰۰ فت میگردد و حد اکثر تا ۹۰ هزار فت ارتفاع میرسد.

حوادث پیهم سیاسی، که هر روز دریکی از گوشه‌های جهان اتفاق می‌افتد، برای خوانندهٔ اخبار کمتر وقع میدهد، به‌اتفاقات واخبار غیر سیاسی که سراسر جهان را فرا گرفته متوجه‌ومنهمك شود. در حالیکه در دنیا آنقدر مطالب‌عجیب ودلچسب سراغ‌میگردد که وقایع سیاسی کمتر میتواند باآن‌رقابت کند. زیرا وقایع سیاسی دنباله حوادث گذشته‌است که باعکس العمل جدید. دنیارا باردیگر دستخوش هیجان وتشنج میگرداند. اینك حالامی‌پردازیم به ذکرچند خبر دلچسپ از چارگوشه دنیا :

بهتر است کر باشم:

بیست‌سال قبل‌زنی‌در سوت‌ولد، واقع‌درایالت سفو لك‌انگلستان، در اثر یك بیماری طولانی حس شنوائی‌خودرا ازدست داد. اما دکتوران، بعدازمساعی زیاد، موفق‌شدند نعمت‌از دست‌رفته‌را به‌او باز دهند بیست‌سال تمام، این‌زن‌قدرت‌شنوائی نداشت‌ولی‌درطی‌این بیست‌سال آرزویی‌جزاین نداشت که‌حس‌شنوائی‌رادوباره کسب نماید. وبعدرادیویی داشته باشد. وقتیکه‌صحت‌یافت‌شوهرش‌رادیوی بزرگی برایش‌تهیه کرد. همین که زن‌سالخورده، برای‌نخستین مرتبه خبرهای جهان‌راشنید، متوجه‌شد که‌درهمه‌جای دنیا بی‌نظمی وقحطی وبرادرکشی جریان‌دارد ازین‌خبرها خیلی‌متأثر گردیدوفوراً نزداطبای سابقه مراجعت کرد و تقاضانمود اگرمیسر باشد باردیگراورا بحال اولیه‌بر گردانند وازنعمت شنوایی اورامحروم گردانند.

دوجوان‌نودوپنج‌ساله:

برخی‌تصورمیکنند که باگذشت‌سالها، انسان‌روبه پیری گذاشته‌ونمیتواند مصدر فعالیتی گردد، اما شواهدی موجوداست که این‌ادعارا بی‌اساس می پندارد که ازان جمله‌موضوع آدلین دیوالت رینولد بهترین‌گواه این‌ادعاست آدلین‌وقتی پادرآستانه پنجاه سالگی گذاشت خودرا پیروناتوان می‌پنداشت مشارالیهاوقت‌زیادخودرا وقف کرده بود که به‌حیث یك پیرزن کارشاقه‌را انجام بدهد تاوسایل معیشت چار طفل خودرا فراهم‌نماید. وی‌معلمه یك‌مکتب بود ودرشعبه زنگو گرافی‌مطبعه‌کار میکرد وازپهلوی‌اجرت ناچیز آن امرارمعیشت‌میکرد.

محل شگفت نبود که درآستان پنجاه سالگی، دست ازماموریت رسمی بگیرد، معهذا این تصمیم‌را نتوانست مدتی انجام بدهد اماوقتیکه واردمرحله شصت‌وهشت سالگی گردید، دفعتاً به‌پو هنتون با ر کلی کلیفورنیا نامه‌ی نوشت وازادامه بیشتر وظیفه‌اش عذرخواست.

سپس به‌مدرسه هنرپیشگی سری‌زد ودرآن‌جابه شاگردان، اصول کمک‌های‌اولیه را می‌آموختاند واز معاش‌آن احتیاج مبرم‌خودرا رفع‌میکرد بعددرتیاترها، نقش‌های کوچکی رابه‌عهده میگرفت و ساعات فراغت خودرا به‌مدل سازی صرف میکرد.

پوره‌هشتاد ساله بود که درهالیوود برای امورفلمگیری اورا کشف کردند.وپانزده‌سال‌تمام در فلم، در تلویزیون،دررادیو ودرصحنه،سخت‌مصروف فعالیت بود.

باپیشرفت‌های که‌برای اودست‌میداد،ساعات‌فراغت وسرگرمی‌های اورا مضاعف می ساخت به‌این ترتیب‌چندسال پیش،یک کورس‌دوازده‌ماهه‌هوا بازی رادرمکتب‌هوا بازی گرفت‌وحالا گاه گاهی درهوا

اولین دی‌والت در ۹۶ سالگی به‌پرواز های امتحانی می پردازد.

پروازمی آید به‌عنوان اینکه «راز هواپیمایی‌را فراموش نکرده باشد» ودر پهلوی آن علاقمندی خاصی به‌اسپ‌سواری داردوبا اسپش همیشه‌در جوار «سان‌فرنانده» دیده‌می‌شود.دلچسپی وکنجکاوی که به کسب معلومات‌دارد، یك لحظهٔ اورا آرام نمیگذارد .ساعات درازرا درکتابخانه‌اش که‌در باشگاهش در هالیوود تهیه‌دیده ،سپری‌میکند.انسان‌میتواند باناامبرده‌چه در اطراف ادبیات کلاسیك ویا رومان های جنایی ویاموضوعات آتومی‌به بحث وجدل بپردازد.

نه‌تنهافعالیت ذهنی بلکه‌فعالیت‌جسمی‌این «مادرکلان» غیرقابل‌باوراست وی‌بصورت مرتب و انقطاع ناپذیر، درساعات تعلیم شمشیر بازی‌حاضر می‌شود، ومهارتی که ازخودنشان میدهد، اسباب‌تعجب وشگفت استادش میگردد، درپهلوی‌آن این‌فرصت رانیز پیدامیکندکه به‌دوستان وآشنایانش‌نامه بنویسد وتماس خودرا باآنها برقرار نگهدارد واین‌نامه نویسی‌را نه‌تنهابه انگلیسی بلکه‌به فرانسوی وهسپانوی نیز انجام‌میدهد .مهارتش‌درلسنه‌جرمنی‌وروسی وچینی آنقدرزیاد است که‌محل معلم خودرا دراین‌زبان ها کرده میتواند. وتازه درصددآن برآمده که‌نقش‌یك مادرکلان‌عاقل وهوشیار رادرپروگرام تلویزیونی ایفانماید.

خلص‌اولین مادرکلان مصدر کارنامه شگفت انگیزی شده وآن اینکه افزایش عمر نتوانست‌اورااز اجرای فعالیتهای جسمی‌وذهنی بازدارد.

اجتماع نخستین :

یك‌خبرازپلایموت حاکیست که‌تاچندی‌قبل دوازده نوزاد خانواده گراهام یکجا نشده بودند زیرا که‌پدرومادرشان نتوانسته بودندمحل مناسبی برای‌جشن عایله‌بزرگ سراغ بجویند.نصف اطفال گراهام

پیش‌مادرانی که‌چنین اطفال‌را تربیت میکنند، بسرمیبردند.دراین‌اواخر گراهام توفیق‌یافت یك‌خانه‌ی که چاراتاق‌خواب داشته‌باشد، بدست بیارد امایك‌آرزویش نابرآورده ماند وآن اینکه دسته جمعی برای گذشتاندن‌ایام‌تفریحی بساحل‌بروندچونکه گراهام‌بنابرحادثه‌ای‌بیکار گردیده‌بودونمیتوانست‌چنین هوس‌هایش راتامین‌نماید، یکی‌ازجراید معروف ازین جریان آگاهی یافته‌فوراً بیاری او برخاست وزمینهٔ یك‌روز تفریح وخوشگذرانی رادرساحل‌بحر برای‌آنها بپاساخت. خانواده گراهام ذریعه دوعدد تاکسی

کلان انتقال داده شدند و برای نخستین مرتبه دوازده طفل گراهام زیر نظارت والدین، مشغول تفریح و بازی گردیدند. عکاس هم سعی بسیار کشید تا توانست همه را به ترتیب نوبت در جاهای شان قرار بدهد و بعد چنین عکسی بردارد.

آرزوی نهایی:

درجراید لندن اخیر خبری چاپ شده که خیلی دلچسپ است. خوبست شما هم از آن آگاه شوید:-

جیرجی جرمن از هارن چارچ، انگلستان، بعد از بیست سال ژورنالستی موفقیت آمیز، دفعتاً قلم و کاغذرا کنار گذاشت و به حیث عملهٔ تنظیفاتی شهر، مشغول فعالیت گردید. یکتن از همکاران سابقه ی مطبوعاتی اش، که میخواست با او مصاحبه کند، دید که جارو در دستش، در یکی از جادهای اساسی شهر، مشغول پاك کردن سرك است. درمقابل نگاهای تعجب آور رفیق همکارش گفت: آیا میدانید چرا این وظیفه معقول و شایستهٔ پیروی را برگزیدم؟

درطی تمام سالهای که سیر تاریخ جهان را در اخبار خود منعکس میساختم، به کار و مشغولیت این طبقه از روفتگران رشك میبردم. برای من چنین می نمود که این طبقه مسعود ترین مردم این دیار بشمار میروند و همیشه این احساس مرا تحت فشار قرار میداد، درجای آن‌ها قرار بگیرم این هوس بالخاصه وقتی قوت میگرفت که این‌ها ساعات تفریح بعد از وظیفه ی خود را که اتفاقاً دریك روز چندین مرتبه اتفاق می افتد، چگونه باروح آرام و بی دغدغه سپری میسازند، درحاشیه سرك هامی نشینند و دور از هرگونه قید و تشریفات چای مینوشند و ساندویچ خود را صرف میکنند. اکنون به آرزوی دل خود نایل آمدم.

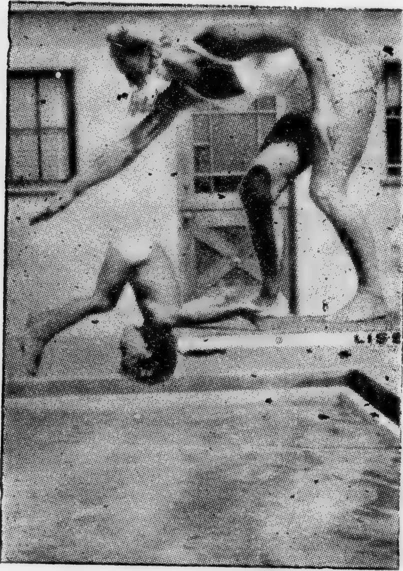
من میتوانم به خوانندگان سابق خود فاش گردانم که هیچ شغل دیگر، نسبت به جاروگر سرك، معاون وممد اعصاب نیست.»

به این ترتیب جیرجی جرمن، جارورا باردیگر بدست گرفت و به ادامه کارش پرداخت.

شناوران خرد سال:

میرمن لیزا بینگتون، که اصلا در سویدن بدنیا آمده، درمکتب شناوری وغواصی خود واقع شهر «شیرمن اوآکس» ایالت کالیفورنیا، مصدر کار نامه عجیب وشگفت انگیزی شده است، شاگردان وی کلان سال و یا نیمه جوان نیستند، بلکه همه کودکان خردسالی میباشند که بیش از دو و چهار سال ندارند. اطفال دوسالهٔ بعد از طی یك دوره کورس سه ماهه، شناوران وغواصان ماهری بار آمده اند، درحالیکه، پیش ازین حتی حوض شناوری را هم بچشم سر ندیده اند اطفال سه وچهار ساله به حیث هنرپیشگان لایقی بار می آیند و جهیدن از مشکل ترین دیف ها برای آن‌ها یك امر کاملا طبیعی به نظر میرسد، پایهٔ اساسی کار میرمن وبنگتون برین نکته استوار است که شاگردان خودرا از همان بدو مرحله از ترسیدن آب فارغ میگردانند و یا اینکه اصلا به او موقع نمیدهد از آب اظهار وحشت نماید چنانچه روی همین اساس است که نخستین ساعات درس شناوری از زیر آب آغاز میگردد بطوریکه کودك دوساله مجبور میگردد باچشمان کشاده بعضی اشیارا از بستر حوض شنا بیرون بکشد و از همین لحاظ می آموزد که غرق شدن و یا در زیر آب فرورفتن کدام مفهوم اساسی ندارد. هم چنان مایه دلچسپی است که این شناوران خردسال کمربند نجات و یا سایر وسایل کمکی بکار نمی برند.

اساسی‌ترین متودمکتب شناوری خردسالان اینست که «ازآب نترسید» ودیده می‌شود که میرمن بینگتون چگونه ازمعقول ترین متود کار گرفته است اگرچنین ادعاحقیقت ندارد پس لطفاً خود بگوئید که کدام کودک دوساله توانسته است از دیف بجهد ویادرروی آب به‌هراستقامتی که خواسته باشد، به‌آب بازی بپردازد.

میرمن لیزا بینگتون سویدنی باتربیه‌شناوران دووسه ساله مصدر عمل شگفت انگیزی گردیده است. اطفال دوساله بعداز گذشتاندن کورس سه‌ماهه شناوران ماهری می‌شوند نسخه اساسی ومجرب میرمن لیزا این است:

«ازآب هراس نداشته باشید!»

ملکه وجاهت

زنان پیشخدمت سی‌وپنج خط‌هوا پیمائی تمام‌جهان برای احرازملکه زیبائی بین‌المللی سیتواردس‌در فلوریدا بمسابقه پرداختند. درپایان مسابقه اعلام شد که لقب ملکه زیبایی سیتو اردس بهاراپل مربوط شرکت هوا پیمایی سویدن اصابت کرد. هاراپل، درپولیند در سال ۱۹۳۶ چشم بدنیا کشودو والدینش او را ازبیم اینکه مبادا بقتل نرسد، درمحل ثامون، پنهان کردند.

این دختر در پهلوی احراز لقب ملکهٔ زیبایی، بیست‌هزار دالرامریکائی، نیزجایزه‌دار بود. وقتی‌از اوپرسیده شدکه باین‌پول چه‌خواهد کردوآیاازوظیفه‌اش استعفی خواهدداد؟ خندیدوگفت: من‌هم چنان به کارخود ادامه‌خواهم داد.

اعجاز عشق

نخستین برخورد من‌با او چنان‌بتعجب وشگفت بارآورد که‌میتوان آنرا «دیدار سرنوشت» نامید.

رینا لدرگبی، ازطرف یکتن‌از دوستانش‌دعوت‌شدتا باازدریکی ازمجالس رقص شرکت ورزد.

رینا لدیاسخ‌داد که‌من‌این دعوت رابکمال‌میل می‌پذیرم، امامن که همبازی‌ای ندارم.

رفیقش گفت: چندان‌مهم نیست، به‌دوست خودمیگویم که‌یکتن ازرفیقه های‌خود رابیاورد.

وقتیکه درمجلس رقص حاضر شد، دختری را که‌به اومعرفی کردند، زیبا ودوست داشتنی دارای چشمان قهوه‌ای‌بود. نام‌خودرا پات‌نیوتن معرفی کرد.

وقتی که رینا لداو رادید درهمان‌نگاه اول، به‌مفهوم (عشق‌در نگاه نخستین) پی‌برد. بااو بهر قصیدن پرداخت، اماتمام سعی‌و کوشش اوکه پات‌نیوتن، رابه اظهاریک کلمه وابدارد، بناکامی انجامید و

پاسخ او رافقط با لبخند آرام‌میداد. تازه وقتی که اورا بجای اصلیش برگرداند، رینالد متوجه‌شد که دختر موصوفه اساساً گنگ ولال‌است ودوستش هم بوی توضیح داد که ازموقع تولدچنین لال پا بدنیا گذاشته. اطباسعی فراوانی بعمل آوردند، که دیوارسکوت رافروبریزند، اما همه کوشش ها بناکامی منجرشد.

اماعشق برای ادای مفهوم خویش، محتاج‌زبان دانی نیست. رینالدروی پارچه‌ی کاغذی نوشت: آیا اورا دوباره خواهدددید؟ وپات نیوتن هم‌باشاره سر تائید کرد وچندروز بعد با یکدگر ملاقات کردند. رینالد بعدتر گفت: آسان نیست که باچنین موجودی ساخت. من‌چاره‌ای ندارم‌جز اینکه‌همیشه باوبخندم تااینکه عضلات چهره‌ام رادرد بگیرد.

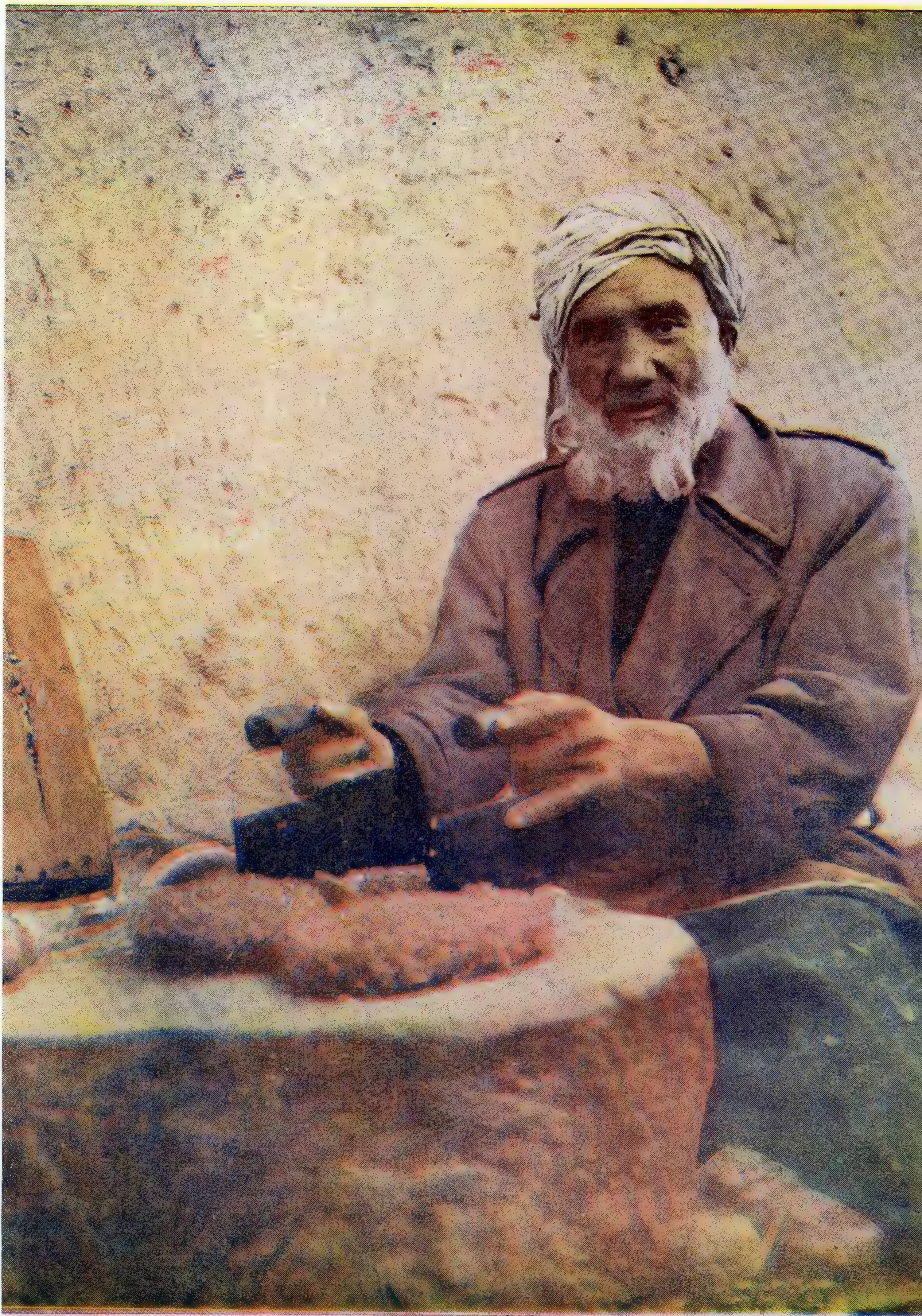

ازهم هردوروقصیدند ومشتر کا به سینماومحافل تفریح رفتند، در هر برخورد رینالد میکوشید، او را حرف‌زدن بیاموزد، پات سعی میورزید که حرف‌زدن را از حرکت دهان‌اوفرا بگیرد. دوسال تمام علیه‌سکوت وخاموشی او جنگید. آهسته آهسته سخن بمرحله ای‌رسید که‌لبان اومی‌توانست صداها، وجملات راشکل ببندد.

بالاخره روزی فرا رسید که‌به‌فیروزی خود، امیدوارشد ولهذا ازپات پرسید که‌آیامیخواهی زن‌من شوی؟» وپات آهسته وباچشمان‌مشتعل پاسخ داد: آری عزیزم!

دوهفتهٔ‌تمام رینالد متوجه این‌امرشد که‌به‌پات سوگند روز نکاح‌رابیاموزد و جملاتی راکه سر نوشت زندگی طرفین را روشن می سازد، یادبگیرد. چندی قبل هردو وارد کلیسای‌سنت‌پاول واقع شهر رومفورد شدند. آهسته اماروشن وقاطع، پات مطالبی ازخود بروزداد که اورا به صفت همسر رینالد در می‌آورد.

اینک می بینید که‌عشق گاهی‌مصدر اعمالی میگردد که طبیب ازاجرای آن پوزش میخواهد.

یادداشتها

ادارهٔ سالنامه افغانستان کوشیده است، علاوه بروقایع چهل سالهٔ کشور، اجراآت دوایر،موضوعات سیاسی وسایر مطالب دلچسپ،برخی احصاییه‌ها ویادداشتهارا جمع آوری نماید .چون این یادداشتها عموماً مستندبوده مربوط به جهان است ، بناً نشر آنرا برای علاقمندان ومطالعان گرامی سالنامه خالی ازفایده ندانسته درینجاقسمتی ازآنرا نشر مینماییم:

بزرگترین شهرهای دنیا

شهر-مملکت	نفوس
لندن، انگلستان	۸۳۴۶۱۳۷
نیویارک، نیویارک، اتازونی	۷۸۹۱۹۵۷
توکیو ،جاپان	۶۲۶۶۴۹۹
شانگهای ،چین	۶۲۰۴۴۱۷
ماسکو، اتحاد شوروی	۴۳۸۹۰۰۰
شیکاگو، الونای، امریکا	۳۶۲۰۰۰۰
بوینا سایرس، ارجنتائن	۳۵۵۵۰۰۰
برلین ،جرمنی	۳۳۰۰۰۰۰
پاریس، فرانسه	۲۸۵۰۱۸۹
بمبی ،هند	۲۸۳۹۲۷۰
لیننگراد، اتحاد شوروی	۲۸۱۴۰۰۰
پیکنگ، چین	۲۷۶۸۱۴۹
ریو دی جینری، برازیل	۲۷۲۵۲۷۴
تاینستین ،چین	۲۶۹۳۱۳۱
کلکته ،هند	۲۵۴۸۶۷۷
اوساکا ،جاپان	۲۴۵۷۳۲۱
سؤاپالو، برازیل	۲۵۰۰۰۰۰
قاهره ،مصر	۲۳۶۷۹۰۰
شهر مکسیکو ،مکسیکو	۲۳۴۴۷۹۵
لاس انجلس، کالیفورنیا، امریکا	۲۱۰۴۶۶۳

السنه دنیا

(السنه ایکه توسط ۵۰۰۰۰۰۰یا اضافهٔ مردم حرف زده میشود)

لسان	تعداد محاورین
هندی امریکایی	۱۵۰۰۰۰۰۰
آما هاریك (حبشستان)	۵۰۰۰۰۰۰
آنامیز (هند چین)	۲۰۰۰۰۰۰۰
عربی	۶۵۰۰۰۰۰۰
بانتو (افریقای جنوبی)	٤۵۰۰۰۰۰۰
بنگالی (هند ، پاکستان)	۷۰۰۰۰۰۰۰
باربك (افریقای شمالی)	۶۰۰۰۰۰۰
بهاری (هند)	۳۷۰۰۰۰۰۰
بیسایان (فلپائن)	۹۰۰۰۰۰۰
بولغاری	۷۰۰۰۰۰۰
برمایی	۱۳۰۰۰۰۰۰
کاتالان (هسپانیه)	۶۰۰۰۰۰۰
چینایی	٤۷۵۰۰۰۰۰۰
کوشیتیك (حبشستان)	۷۰۰۰۰۰۰
چکو سلواکی	۸۰۰۰۰۰۰
درلوادی (هند)	۹۵۰۰۰۰۰۰
هالیندی	۵۰۰۰۰۰۰
انگلیسی	۲۶۵۰۰۰۰۰۰
فینو-آگریك	۲۱۰۰۰۰۰۰
فلیمش (بلجیم)	۵۰۰۰۰۰۰
فرانسوی	۶۵۰۰۰۰۰۰
جرمنی	۹۰۰۰۰۰۰۰
یونانی	۸۰۰۰۰۰۰
گجراتی (هند، پاکستان)	۹۰۰۰۰۰۰
هاسا (افریقای مرکزی)	۱۵۰۰۰۰۰۰
هندی (هند، پاکستان) هندك (آسامی، بنگالی، بهاری، گجراتی، هندی، لاهندا ماراتی، آریا پنجابی، راجاستانی ،سندی، سنهای)	٤۱۵۰۰۰۰۰۰
اندونزیائی	۱۰۵۰۰۰۰۰

بلوچی، کردی ،فارسی ،پښتو	٢٤٠٠٠٠٠٠
ایتالوی	٥٠٠٠٠٠٠٠
جاوایی	٤١٠٠٠٠٠٠
کاناریز (هند)	١٤٠٠٠٠٠٠
کوریائی	٣٠٠٠٠٠٠٠
جاپانی	٩٠٠٠٠٠٠٠
لاهندا(هند، پاکستان)	١٣٠٠٠٠٠٠
مدراسی (اندونزیا)	٦٥٠٠٠٠٠
میلی (اندونزیا)	١٤٠٠٠٠٠٠
میلی یالام(هند)	١٤٠٠٠٠٠٠
ماراتی (هند)	٢٧٠٠٠٠٠٠
موندا(هند)	٥٠٠٠٠٠٠
آریبا(هند)	١٣٠٠٠٠٠٠
فارسی	١٢٠٠٠٠٠٠
پولندی	٣٠٠٠٠٠٠٠
پورتگالی	٦٣٠٠٠٠٠٠
پنجابی (هند-پاکستان)	٢٢٠٠٠٠٠٠
پښتو(افغانستان، پاکستان)	٨٠٠٠٠٠٠
راجستانی(هند، پاکستان)	١٧٠٠٠٠٠٠
رومانیای	١٦٠٠٠٠٠٠
روسی	٢٠٠٠٠٠٠٠٠
ساربو- کروشین	١٥٠٠٠٠٠٠
سیامی	١٦٠٠٠٠٠٠
سن هالیز(سیلون)	٥٥٠٠٠٠٠
هسپانوی	١٥٠٠٠٠٠٠٠
سودانی(افریقای وسطی)	٧٥٠٠٠٠٠٠
سوندانی(اندونزیا)	١٣٠٠٠٠٠٠
سواهیلی(افریقای شرقی)	٨٠٠٠٠٠٠
سویدنی	٧٠٠٠٠٠٠
تاکالاگ(فلیپائن)	٥٠٠٠٠٠٠
تامیل (هند)	٢٧٠٠٠٠٠٠
تیلو جو(هند)	٣٣٠٠٠٠٠٠
تیبتو - بارمان	٢٠٠٠٠٠٠٠
ترکیک(قازاقی، تارتاری ترکی، ازبکی)	٤٥٠٠٠٠٠٠
ترکی	٢٠٠٠٠٠٠
ازبکی(افغانستان -روسیه)	٦٠٠٠٠٠٠
یهودی	٥٠٠٠٠٠٠

نفوس، مساحات اراضی

ناحیه	نفوس تخمینی (۱۳۳۵)	مساحه تخمینی (مربع میل)	فیصدی تمام اراضی	کثافت نفوس (مربع میل)
دنیا	۲٦۸٤٦٦۰۰۰۰	۵۸۳۳۳۰۰۰	۱۰۰	٤٦
آسیا (بدون روسیهٔ آسیائی و با اندونیزیا وفلپائن)	۱٤۷٤٦۳۸۰۰۰	۱۰۵۹۹۰۰۰	۱۸۱	۱۳۹۱
افریقا	۲۱۷۹۰۹۰۰۰	۱۱٦۸٤۰۰۰	۲۰	۱۸۷
امریکای شمالی	۲٤۰۸۲٦۰۰۰	۹۳۵۵۰۰۰	۱٦	۲۵۷
امریکای جنوبی	۱۲٦۳۵۷۰۰۰	٦۸۸۹۰۰۰	۱۱۸	۱۸۳
آنتارتیکا	مسکن گزین ندارد	٦۰۰۰۰۰۰	۱۰۳	۰۰۰
اروپا (با آیسلند) (بدون روسیهٔ اروپائی)	٤۰۹۲۹۵۰۰۰	۱۹۰۳۰۰۰	۳۳	۲۱۵۱
آسترالیا	۸۹۸۷۰۰۰	۲۹۷٤۰۰۰	۵۱	۳
اوشینیا (با نیوزیلند و کالونی‌های انگلستان، فرانسه وامریکا، وغیره)	٦٤٤۸۰۰۰	۳۳۰۰۰۰	٦	۱۹۵
روسیه	۲۰۰۲۰۰۰	۸۵۹۹۰۰۰	۱٤۸	۲۳۳

سیاحت ها و کشفیات

(افریقا)

مملکت ویا محل	واقعه	سیاح ویا کاشف	تاریخ
سیارالون	دیده شد	هانومادریانورد کارتجی	۵۲۰ ق م
دریای کانگو	کشف دهانه تون	کاؤ، کشتی ران پورتگالی	۱٤۸٤ م
ساحل امید نیك	دور ادور آن رانده شد	بارتلومیودایز، کشتی‌ران پورتگالی	۱٤۸۸م
دریای گامبیا	سیاحت شد	مانگو پارك، سیاح سکاتیلندی	۱۷۹۵ م
صحرای اعظم	عبورشد	دنهایم وکلاپرتون، سیاحین انگلیسی	۱۸۲۲-۱۸۲۳
دریای زمبازی	کشف‌شد	اونگ‌ستون، سیاح‌سکاتولندی	۱۸۵۱م
سودان	سیاحت شد	بارت، سیاح جرمنی	۱۸۵۲ ـ ۱۸۵۵ م
آبشار های وکتوریا	کشف شد	برتون وسپیك سیاحین انگلیسی	۱۸۵۸ م
دریای کانگو	کشتی رانی‌شد	ستانلی، سیاح انگلیسی.	۱۸۷۷ م

(آسیا)

پنجاب	دیده شد	اسکندر کبیر	۳۲۷ ق م
چین	دیده شد	مارکوپولو، مسافر ایتالوی	۱۲۷۲ م

تبت	دیده شد	آدوریك ، روحانی ایتالوی	۱۳۲۵م
چین جنوبی	سیاحت شد	کونتی ،	۱۴۴۰م
هندوستان	از راه‌ساحل دیده‌شد	واسکوداگاما ، کشتی رانپورتگالی	۱۴۹۸م
جاپان	دیده شد	سینت فرانسس زاویار	۱۵۴۹ م
عربستان	سیاحت شد	نیبور ، سیاح جرمن	۱۸٦۳ م
چین	سیاحت شد	رختومن ، سیاینس دان جرمن	۱۸٦۸
مانگولیا	سیاحت شد	رفالسلی ، سیاح روسی	۱۸۷۰-۷۳
آسیای مرکزی	سیاحت شد	هیدن ، ساینس‌دان‌سویدنی	۱۸۹۰-۱۹۰۸

(اروپا)

جزائر شتلیند	دیده شد	پاتیس ، ازمارسیل	۳۲۵ ق م
ساحل شمال	دردورادور آن	اوتار ،سیاح‌ناروبجنی	۸۷۰ م
آیسلیند	بحیث کالونی درآورده شد	یکی‌ازاشراف‌ناروبجنی	۸۹۰-۹۰۰ م

(امریکای شمالی)

گرینلیند	بحیث کالونی درآورده شد	ایریك « سرخ » کشتی ران ناروبجنی	۹۸۵ م
لابرادور ، نواسکاشیا (؟)	کشف شد	لیف ایریکس ، سیاح	۱۰۰۰
غرب الهند	کشف شد	کرستف کولمبس ، دریانوردا تالوی	۱۴۹۲
بحرالکاهل	کشف شد	بالباؤ ، سیاح‌هسپانوی	۱۵۱۳

(امریکای جنوبی)

براعظم	دیده شد	کولمبس ، دریانوردایتالوی	۱۴۹۸
دریای آمیزن	سیاحت شد	آریلانا ، سیاح هسپانوی	۱۵۸۸

(اوشینیا)

گینای جدید	دیده شد	مینزس ، سیاح پورتگالی	۱۵۲٦
آستریلیا	دیده شد	جانسز ، سیاح هالیندی	۱٦۰٦
آستریلیا	سیاحت شد	ستارت ، سیاح انگلیسی	۱۸۲۸

(قطبین و غیره)

سیاحت بحر	کشتی رانی شد	ماجیلان ، دورادوردنیا	۱۵۱۹ - ۲۲
قطب شمالی	کشف شد	پیری ، سیاح امریکایی	۱۹۰۹
قطب جنوبی	کشف شد	آمندسن ، سیاح ناروبجنی	۱۹۱۱

جزائر بزرگ دنیا

جزیره	موقعیت	ساحه (مربع میل)
گرین‌لیند ، (متعلق به هالیند)	اتلانتیك شمالی	۸۳۹ ۸۷۲
گنیای جدید (زیرا داره هالیند، حصهٔ‌شمالی آن)،تحت‌حمایه‌ملل متحد و اداره حکومت		
آستریلیا	بحرالکاهل جنوب غربی	۳۱۲ ۳۲۹
بارنیو (جماهیر متحده اندونیزیا کالونی انگلیسی)	جنوب بحیره چین	۲۹ ۰۰۱۲

مد غا سکر (فرانسوی)	نزدیك سا حل جنوب شرق افریقا	۲۲۷ ۷۳۷
با فین (کا نادائی)	نزدیك قطب شما لی	۲۰۱۶۰۰
سوما ترا (اند ونیز یا یی)	شما ل شرق بحرهند	۱۶۳ ۱٤٥
ها نشو (جا پا نی)	بحیره جاپان	۹۱۲۷۸
برطا نیه کبیر (انگلیسی)	نزدیك سا حل شما ل غرب یوروپ)	۸۸ ۱٤۰
وکتوریا (کانادایی)	نزدیك قطب شما لی	۸۰٤٥۰
ایلسمیر (کانادایی)	نزدیك قطب شما لی	۷٥ ۰۹۳
سیلیبز(اند ونیز یا یی)	جنوب غرب ، بحر الکا هل	٦۹ ۲٥٥
جزیره جنوب ، نیوزیلیند	جنوب ، بحرالکا هل	٥۸ ۰۹۳
جاوا (اند ونیز یا ئی)	شمال شرق ، بحرهند	٤۸ ٥۰۸
جز یره شمال ، نیوز یلیند	جنوب بحر الکا هل	٤٤ ۲۸۱
نیو فوند لیند (کانادایی)	ا تلا نتیك شما لی	٤۲۷۳٤
کیوبا (جمهوریت)	بحیر کیرا بیان	٤۲ ۳٥۰
لوزان (فلیا ئن)	جزائر فلیا ئن	٤۰ ر ۸۱٤
آیسلیند (جمهوریت)	اتلانتیك شمالی	۳۹ر٦۸۸
میندا نیوا	جزائر فلیائن	۳٦ر٥۳۷
ما کیدیو (جاپان)	بحیرهٔ جاپان	۳٤ر۰۸٤
آیرلیند(حصه جنوبی آن جمهوریت آئرلیندوحصه شمالی آن آئرلندوانگلستان)	غرب، انگلستان	۳۱ر۸٤۰
هسپانولیا (حصهٔشرق جمهوریت دمینیکن، حصهٔغربی جمهوریتهیتی)	بحیرهٔ کربیین	۳۰ر۰۷٥
تاسمانیا (آسترلیا)	درجنوب آسترلیا	۲٦ر۲۱٥
بانکز(کانادا)	نزدیك قطب شمال	۲٥ر۹۹۲
سیلون (جمهوریت)	بحرهند	۲٥ر۳۳۲
ساخالین (روسی)	شمال جاپان	۲٤ر٥٦۰
دیفان (کانادایی)	نزدیك قطب شمال	۲۰ر٤۸٤
تیرادیل فیوگو (حصهٔشرقی آن متعلق بهارجنتائن ، وحصهٔغربی آن متعلق به چلی)	حصهٔجنوبی امریکای جنوبی	۱۸ر٥۳۰
میلفل (کانادایی)	نزدیك قطب شمالی	۱٦ر۱٦٤
سوت هایمپتن (کانادائی)	خلیج هندسن	۱٦ر۱۱٤

دریا های معروف دنیا

دریا	منبع	مصب	طول تخمینی (میل)
نیل	جهیل وکتوریا	بحیرهٔ مدیترانه	۴٫۱۶۰
آمیزن	جهیل‌های یخچالی پایرو	بحر اتلانتیک	۳٫۹۰۰
مسوری مسی‌سپی	صخرهٔ سرخ، مانتانا	خلیج مکسیکو	۳٫۸۹۱
آب	کوهای آلتای	خلیج آب	۳٫۲۰۰
آمور	شلیکا و آرگان	آبنای تارتاری	۲٫۹۰۰
کانگو	بین غدیر نیاساو تانگانیکا	بحر اتلانتیک	۲٫۹۰۰
لینا	کوههای بیکال، روسیه	بحر قطب شمالی	۲٫۸۰۰
ینیسی	کوههای تاناروی، منگولیای غربی	بحیرهٔ قطب شمال	۲٫۸۰۰
هاونگ‌هو	حصهٔ شرقی کوههای کونلون، چین غربی	خلیج چهلی	۲٫۷۰۰
نایجر	نزدیك سرحد سیرالیون	خلیج گوینی	۲٫۶۰۰
میکنزی	حصه بالای دریای فنلان، کولمبیا برتانوی	بحیره بیوفارت	۲٫۵۱۴
میکانگ	سطوح مرتفع تبت	بحیرهٔ چین جنوبی	۲٫۵۰۰
مسوری	صخرهٔ سرخ	دریای مسی‌پسی	۲٫۴۷۵
مسی‌پسی	جهیل ایتاسکا، مینیسوتا	خلیج مکسیکو	۲٫۴۷۰
پارانا	دریای گراند، برا	بحر اتلانتیک	۲٫۴۵۰
مری	آلپهای آستریایی	بحر هند	۲٫۳۱۰
آرتش	کوههای آلتای، اتحاد شوروی	دریای آب	۲٫۳۰۰
والگا	سطح مرتفع والدای، اتحاد شوروی	بحیرهٔ کسپین	۲٫۳۰۰
مادیرا	دریاهای گالیورومامور، نزدیك سرحد بولویاو برازیل	دریای آمیزن	۲٫۰۰۰
سنیت‌لارنس	دریای سینت لوئیس، فیسوتا، امریکا	خلیج سنت‌لانس	۱٫۹۰۰
پوروس	جنوب غرب آمیزن، برازیل	دریای آمیزن	۱٫۸۵۰
ریوگراند	کوههای سان‌جوآن، کالورادو، امریکا	خلیج مکسیکو	۱٫۸۰۰
ساؤفرانسسکو	جنوب غرب میناس‌جیراس، برازیل	بحر اتلانتیک	۱٫۸۰۰
یوکان	بندر لوئیس و پیلی قریهٔ یوکان	بحیرهٔ بیرینگ	۱٫۸۰۰
سالوین	حصه‌های جنوب کوههای کونلن، تبت	خلیج مارتابان	۱٫۷۵۰
دانیوب	جنگل سیاه جرمنی	بحیرهٔ سیاه	۱٫۷۲۵
ایوفرات	کوههای دوملوداغ، ترکیه	خلیج فارس	۱٫۷۰۰
سند	همالیه	بحیرهٔ عرب	۱٫۷۰۰
آرنسکو	سیاراپاریما، نزدیك سرحد ویزویلاو برازیل	بحر اتلانتیک	۱٫۷۰۰
توگماتتیبز	نزدیك پیروناپلس، جنوب شرق برازیل	دریای پارا	۱٫۷۰۰
براهماپوترا	همالیه	دریای کانلاه	۱٫۶۸۰

سی کیانگ	سطح مرتفع یونان، جنوب غرب چین	بحیرهٔ چین	۱ر٦٥٠
نیلسن	حصه بالایی دریا بوحصه غرب البرتا، کانادا	خلیج هدسن	۱ر٦٠٠
زامبیزی	حصهٔ شمالی رودیشیا، افریقا	بحر هند	۱ر٦٠٠
گانگاه	همالیه	خلیج بنگال	۱ر٥٤٠
آمودریا	سلسله کوه نکولاس، کوههای پامیر اتحاد شوروی	جهیل اورال	۱ر٥٠٠
پراگوی	ماتوگرانسو، برازیل	دریای پرانا	۱ر٥٠٠
یاپورا	اندیس، کولمبیا	دریای آمیزن	۱ر٥٠٠
آرکنزاس	کالورادوی وسطی، امریکا	دریای مسی سپی	۱ر٤٥٠
کالورادو	پارك وسطی، کالورادوی شمالی	خلیج کالیفورنیا	۱ر٤٤٠
دنیپر	تپه های والدی، اتحاد شوروی	بحیرهٔ سیاه	۱ر٤٠٠
نیگرو	بین دریاهای آرینوکو و آمیزن	دریای آمیزن	۱ر٤٠٠
اورال	حصهٔ جنوبی کوههای اورال	بحیرهٔ کسپین	۱ر٤٠٠
آوهایو-الیگانی	سطح مرتفع درقریهٔ پاتر، پنسلوینیا	دریای مسی پسی	۱ر٣٠٦
آرینج	باستو لینډ، افریقا	بحر اتلانتیك	۱ر٣٠٠
ایراوادی	بین دریاهای نمای ومیل، برمای شمالی	خلیج بنگال	۱ر٢٥٠
کولمبیا	جهیل کولمبیا، کولمبیای برتانوی	بحر الکاهل	۱ر٢١٤
ساسکاچیوان	البرتای غربی، کانادا	جهیل وینیپیك	۱ر٢٠٥
دارلنگ	حصهٔ مرکزی بلندی های شرقی، آستریلیا	دریای مری	۱ر١٦٠
تیگرس	کوهها تاروس، ترکیه	دریای ایوفرات	۱ر١٥٠
سونگاری	مخزن سونگاری، مانجوریا چین	دریای آمو	۱ر١٣٠
دان	جهیل ایوان، اتحاد شوروی	بحیرهٔ آزوف	۱ر١٠٠

جهیل های معروف دنیا

نام جهیل و موقعیت آن	ساحه (مربع میل)	(طول میل)	(عمق تخمینی فت)	ارتفاع ازسطح بحر (فت)
کسپین، روسیه- ایران	۱٦٩،٣٠٠	٧٩٥	٣،٦١٢	٨٦
سوپیریر، امریکا کانادا	٣١،٨٢٠	٣٨٣	۱٠٢٣	٦٢٢
وکتوریا، افریقا	٢٦،٨٢٨	٢٥٠	٢٧٠	٣٧،١٧
اورال، اتحاد شوروی	٢٦،٢٣٣	٢٨٠	٢٢٢	۱۱٥
هوران، امریکا- کانادا	٢٣،٠١٠	٢٠٦	٧٥٠	٥۱٨
مشیگان، امریکا	٢٢،٤٠٠	٣٢۱	٩٢٣	٥۱٨
بی کال، اتحاد شوروی	۱٣،٣٠٠	٣٨٥	٥،٤۱٣	۱،٥۱٥
تانګانیکا، افریقا	۱٢،٧٠٠	٤٢٠	٥،٧٨٠	٢،٥٣٤
خرسی بزرگ، کانادا	۱٢،٠٠٠	۱٩٥	٢٧٠	٣٩۱
غلام بزرگ	۱۱،۱٧٠	٣٢٥		٤٩٥

ناما سا افریقای جنوبی	۱۱٬۰۰۰	۳۵۰	۲،۵۸۰	۱،۶۵۰
ایری٬امریکا ـ کانادا	۹،۹۴۰	۲۴۱	۲۱۰	۵۷۲
وینی پگ، کانادا	۹٬۳۹۸	۲۶۰	۷۰	۷۱۲
آنتریریو٬امریکا ـ کانادا	۷٬۵۴۰	۱۹۳	۷۷۸	۲۴۶
بالخاش٬اتحاد شوروی	۷٬۱۱۵	۴۳۰	۳۶	۹۰۰
لادو گا٬اتحاد شوروی	۷٬۰۰۰	۱۲۵	۷۳۰	۵۵
آینگا٬اتحاد شوروی	۳٬۷۶۴	۱۴۵	۴۰۸	۱۲۵
روداگف ٬افریقای شرقی	۳٬۴۷۵	۱۸۵		۱،۲۵۰
تی تی کاکا٬بلو ـ پیرو	۳٬۲۰۰	۱۲۵	۸۹۲	۱۲،۵۰۷
نیکاراگوا٬نیکاراگوا	۳،۰۸۹	۱۱۰	۲۰۰	۱۳۵
آتا باسکا٬کانادا	۳٬۰۵۵	۱۹۵		۶۹۹
دین دیر٬کانادا	۲٬۴۴۴	۱۵۵		۱٬۱۵۰
آیزك کول٬اتحادشوروی	۲٬۲۳۰	۱۱۵	۲۳۰۰	۵۴۰۰
کو کو نار، چین	۲٬۲۰۰	۶۶		۱۰،۰۰۰
وارنر، سویدن	۲٬۱۴۳	۸۷	۲۹۲	۱۴۴
ونیکاسس، کانادا	۲٬۰۸۶	۱۲۲	۳۸	۸۳۱
بانجیویلو٬افریقا	۱،۹۰۰	۶۰	۱۵	۳٬۷۰۰
بنی گان، کانادا	۱٬۸۷۰	۷۰		۸۵۲

جهیل های عمده دنیا

نام وموقعیت جهیل	مساحه	طول(میل)	عمق تخمینی(فت)	ارتفاع ازسطح بحر(فت)
مانیتو با، کانادا	۱،۸۷۰	۱۲۰	۱۲	۸۱۳
آرمیا ،ایران	۱٬۷۵۰	۹۰ـ۸۰	۵۰	۴٬۱۸۴
آلبرت٬یوگاندا،افریقا	۱٬۶۴۰	۱۰۰	۵۰	۲،۰۳۷
روباونت ٬کانادا	۱٬۶۰۰	۶۵	۱۵ـ۲۵	۵۰۰
نمک بزرگ، امریکا	۱٬۵۰۰	۷۵	۲۵ـ۱۵	۴٬۲۱۸
وان ٬ترکیه	۱٬۴۵۳	۸۰		۵۸۶۴۳

کانال های معروف جهازرانی دنیا

اسم	موقعیت	سال افتتاح	طول(میل)	عرض(میل)	عمق (فت)
آبرت	بلجیم	۱۹۳۹	۸۰	۵۳	۱۶۲
آمستاردم ـ لاین	هالیند	۱۹۵۲	۴۵	۱۶۴	۴۱
بیمانت ـ پورت آرتر	امریکا	۱۹۱۶	۴۰	۲۰۰	۳۴
چیز پیك ودلاویر	امریکا	۱۹۲۷	۱۹	۲۵۰	۲۷
هوستن	امریکا	۱۹۱۴	۴۳	۳۰۰	۳۴

کیل	جرمنی	١٨٩٥	٦١٣	١٤٤	٣٦
پانامـا	منطقه کانال امریکا	١٩١٤	٥٠	١١٠	٤١
سالت سینت مری	کانادا	١٨٩٥	١٢	٦٠	١٦،٨
سالت سینت مری	امریکا	١٩١٥	١،٦	٨٠	٢٥
سویز	مصر	١٨٦٩	١٠٠،٦	١٩٧	٣٤
ویلاند	کانادا	١٩٣١	٢٧،٦	٨٠	٢٥

صحراهای معروف دنیا

صحرا	موقعیت	مساحه تخمینی	ارتفاع تخمینی(فت)
آتاکاما	درشمال چلی	درازی ٦٠٠میل	٧٠٠٠ الی ١٣،٥٠٠٠
آسترلیای بزرگ	درغرب آسترلیا	نیم مساحه تمام براعظم	٦٠٠ الی ١٠٠٠
تار	اپیوتانا،هند	١٤٠،٠٠٠مربع میل	
تاکالاماکن	جنوب وسطی سینکیانگ	درازی ٧٠٠ میل	٥٠٠
جهیل بزرگ نمک	بین ناوادا ویوتا(اتازونی)	٤،٠٠٠مربع میل	٤،٥٠٠
دشت کافر	جنوب شرق بحیره کسپین،ایران		٢،٠٠٠
دشت لوط	جنوب شرق کرمان، ایران		١،٠٠٠
صحرای شمال غرب افریقا		٣،٥٠٠،٠٠٠مربع میل	از ٤٠٠ تحت بحر الی ١١،٠٠٠ بالای بحر
صحرای رنگین	جنوب وسطی اتازونی	وسعت ٧٥میل	٥،٠٠٠
عربستان بزرگ	اکثر حصص عربستان	درازی ١،٣٠٠میل	٣،٠٠٠الی ٥،٠٠٠
قراقم(ریگ‌های سیاه)	جنوب غرب ترکیه	١١٥،٠٠٠ مربع میل	
قزل قم	ترکیه وسطی	٧٠،٠٠٠مربع میل	١٦٠الی ٢،٠٠٠
کالاهاری	افریقای جنوبی	١٢٠،٠٠٠مربع میل	اضافه از ٣،٠٠٠
کالورادو	کالیفورنیای جنوبی	درازی ٢٠٠ میل	ازچند فت الی ٢٥٠
گوبی	اکثر حصص مانگولیا	٣٠٠،٠٠٠ مربع میل	٣،٠٠٠الی ٥،٠٠٠
لیبیان	شمال وسطی افریقا	٥٠٠،٠٠٠مربع میل	
موهاف	جنوب وسطی اتازونی	١٥،٠٠٠مربع میل	از ٤٠٠فت تحت بحر الی ١١،٠٠٠فت بالای بحر
نوبیان	شمال شرق افریقا		٢،٥٠٠

آبشارهای معروف دنیا

آبشار	موقعیت	دریا	ارتفاع (فت)
انجیل	ویز ویلا	معاون کارونی	۳/۳۰۰
کوکینام	ویز ویلا (گینای برتانوی)	کوکینا	۲/۰۰۰
سادر لیند	نیوزیلند (جزیره جنوبی)	آرتر	۱/۹۰۴
توجیلا	ناتال ، افریقای جنوبی	توجیلا	۱/۸۰۰
ریبان (یوسیمایت)	کالیفورنیا	کریك که با یوسیمایت متوصل می گردد	۱/۶۱۲
یوسیمایت بالائی	کالیفورنیا	جوی یوسیمایت معاون میرسید	۱/۴۳۰
کافارنی	جنوب غرب فرانسه	کیف ده پو	۱/۳۸۵
کاکاو	کولمبیای برتانوی	معاون یوهو	۱/۲۰۰
اشکسن بیوه (یوسیمایت)	کالیفورنیا	معاون مرسید	۱/۱۷۰
ستاباك	سویزرلیند	ستاباك (وادی لاتربرونن)	۹۸۰
ترومیل باك	سوتیزرلیند	ترومیل باك	۹۵۰
کاسکید وسطی	کالیفورنیا	جوی یوسیمایت	۹۱۰
مالتنامه	آریگان ، امریکا	معاون کولمبیا	۸۵۰
فیتسفاس	ناروی	مارکیدولا	۸۵۰
کنگ ادوار ۷	گینای برتانوی	کاران تین	۸۴۰
کارسوپا	هند	شارواتی	۸۳۰
کیتور	گینای برتانوی	پاتارو	۷۴۱
کالامبو	تانگانیکا ـ رودیشیای شمالی	....	۷۰۵
فیری (پارك مونت ریز)	ایالت واشنگتن، امریکا	جوی ستیونز	۷۰۰
مارادالفاس	ناروی	جویکه به جهیل ایجکس دالفاند ختم میشود	۶۵۰
سکایکجینماس	ناروی	در وادی سکایکجینماس	۶۵۰
تیرنی	ایتالیا	ویلیتو، معاون نیرا	۶۵۰
میلاسونین	باسا تولیند، افریقا	مالیسونین	۶۳۰
بریدی ویل	کالیفورنیا	جوی بریدل ویل	۶۲۰
نیوادا	کالیفورنیا	مرسید	۵۹۴
ورنکفاس	ناروی	جوریا	۵۳۵
سکیجید الفاس	ناروی	تبیسا	۵۲۵
مارینا	گینای برتانوی	معاون کوری برانگ که خود آن معاون پاتارو است	۵۰۰
تیکیندا ما	کولمبیا	بوگوتا	۴۵۰
کنگ جارجز	کیپ پراونس، افریقای جنوبی	آرینج	۴۵۰

آبشار	موقعیت	دریا	ارتفاع (فت)
هرو ل کا سکیه‌ز	برازیل	....	۴۰۰
ایلولوتو	کالیفورنیا	جوی ایلولوتو، معاون مرسید	۳۷۰
کرانایت (پارك مونت رایندار)	ایالت واشنگتن امریکا	جوی کرانایت	۳۵۰
سیلنر آف سن	نیکو، جاپان	....	۳۵۰
وکتوریا	ودیشیای جنوبی	زامبیزی	۳۴۳
کامیت (پارك مونت راینا)	ایالت واشنگتن، امریکا	جوی وان ترمپ	۳۲۰
یوسیمایت سفلی	کالیفورنیا	جوی یوسیمایت	۳۲۰
ورنال (یوسیمایت)	کالیفورنیا	مرسید	۳۱۷
ورجینیا	شمال غرب، کانادا	ناهانی جنوبی، معاون مکینزی	۳۱۵
یلوستون سفلی	وایومنگ، امریکا	یلوستون	۳۰۸
گراند	لابردور، کانادا	هیملتن	۳۰۲
سلوتسکن (پارك مونت ریندار)	ایالت واشنگتن، امریکا	پرادایز	۳۰۰
هفت آبشار کالورادو، امریکا		....	۲۶۶
تالولا	جارجیا، امریکا	تالولا	۲۵۱
شوشان	آیداهو	سنیك	۱۹۵
نارانا (پارك مونت رینا)	ایالت واشنگتن، امریکا	پرادایز	۱۶۸
نیاگرا	نیویارك، آنتیریو	نیاگرا	۱۶۷
تاور (یلوستون)	وایومنگ، امریکا	جوی تاورسان یلوستون	۱۳۲

کتابخانه‌های معروف دنیا

کتابخانه	مملکت	کتب چاپی	نسخه های قلمی
اروپا :			
موزیم بریتانیه	انگلستان	۶۰۰۰۰۰۰	۶۰۰۰۰
کتابخانه ملی	فرانسه	۶۰۰۰۰۰۰	۱۵۵۰۰۰
کتابخانه مرکزی ملی	ایتالیا	۴۰۰۰۰۰۰	---
کتابخانه وطن	برلین آلمان	۲۰۰۰۰۰۰	---
کتابخانه ملی	آستریا	۱۰۰۰۰۰۰	---
آسیا :			
کتابخانه شورای ملی	جاپان	۴۱۰۰۰۰۰	---
کتابخانه یوهنتون کایاتو	«	۱۸۲۰۰۰۰	---
امریکا :			
کتابخانه کانگرس	اتازونی	۵۰۰۰۰	۱۱۰ ---
کتابخانه عامه نیویارك	«	۶ر۴۰۰۰۰۰	---

مصائب

زلزله‌ها و آتش فشانی ها

سال	مملکت	واقعه	خساره
۷۶ (ب م)	ایتالیه	طغیان قله وسیویس	هزاران نفر هلاک شد
۱۷۵۵	پورتگال	یکی از مدهش ترین زلزله‌ها	بین ۱۰ر۰۰۰ الی ۲۰ر۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۸۸۳	اندونیزیا	طغیان قله کراکاتوا	تخمیناً ۳۶ ر ۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۰۲	مارتینیک، غرب الهند	طغیان قله پیلی	۴۰ ۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۰۶	سانفرانسسکو	زلزله	۵۰۰ نفر هلاک شد و بین ۲۶۰-۳۰۰ ملیون دالر خساره
۱۹۰۸	میسینا ، سسلی	یکی از مدهش ترین زلزله‌ها	۸۵ ۰۰۰ نفر هلاک شد .
۱۹۲۳	توکیو ، جاپان	زلزله	۹۰ ۰۰۰ نفر هلاک شد .
۱۹۳۵	کویته، هند		۵۰ ۰۰۰ نفر هلاک شد .
۱۹۳۹	چلی	زلزله	۳۰ ر ۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۳۹	ترکیه شمالی	زلزله	تقریباً ۱۰۰ر۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۴۹	ایکوادور	زلزله	۶ر۰۰۰ نفر هلاک شد و ۵۰ شهر را تکان داد
۱۹۵۰	آسام هند	زلزله	بین ۲۰ر۰۰۰ ۳۰ر۰۰۰ نفر هلاک شد .
۱۹۵۱	پاپوا ، گینای جدید	طغیان قله لامینگتان	۳ ۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۵۴	الجزائر	زلزله	۱۵ ۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۵۶	افغانستان	زلزله	۲ ۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۵۷	ایران شمالی	زلزله	۱ر۵۶۴ نفر هلاک شد

سیلاب‌ها ، یخچال‌ها و مدوجزرها

سال	مملکت	واقعه	خساره
۱۲۲۸	فریزلند ، هاکیند	سیلاب بحر	۱۰۰و۰۰۰ غرق شد
۱۶۴۲	کینینگ، چین	خراب ساختن دیوارهای بحر	۳۰و۰۰۰ غرق شد
۱۸۸۷	هونان ، چین	آب خیزی دریا	صدهزار نفر هلاک شد
۱۸۸۹	پنسلوانیا، آمازون	سیلاب	۲۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۸۹۶	سانریکو، جاپان	زلزله و مدوجزر	۲۷و۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۳۹	چین (شمال)	سیلاب	۱۰و۰۰۰و۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۴۷	جزیره‌ها نشو، جاپان	سیلاب	۲و۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۴۸	ترکیه جنوبی	سیلاب	صدها نفر هلاک شد
۱۹۴۸	فوچو، چین	سیلاب	۱و۰۰۰ نفر هلاک شد
۱۹۵۰	چین جنوبی و شرقی	سیلاب	۱و۰۰۰و۰۰۰ نفر هلاک شد

دانستنی ها

سریعترین عراده جات دنیا کدام است ؟

طوریکه تاحال مشاهده شده سریعترین عراده جات هوائی طیاره هست که با بخار ویا گاز حرکت می کند ، یکی ازین طیاره ها بنام کسایبل ریکارد و سرعت عراده جات هوائی را شکست ، این طیاره فاصلهٔ ۳۶۵۵-۱۹۵۳ کیلو متر را در یک ساعت طی کرد .

وسریعترین عراده جات زمینی ملیتون موبیل است که درسال ۱۹۴۹ یوهان کوب فاصلهٔ تقریباً ۶۳۴ کیلو متر را دریک ساعت طی کرد .

چراغ در کدام زمان و توسط کدام شخص اختراع شد؟

اولین تجربه چراغ توسط دیوی درسال ۱۸۲۰ باسیم های پلاتین صورت گرفت گوبل در ۱۸۵۸ چراغ خوبتری ساخت ، درسال ۱۸۷۹ ادیسین مخترع چراغ کاربونی شناخته شد وبالاخره درسال ۱۹۰۳ اولین چراغ باسیم های فلزی بوجود آمد .

اولین تکت پوست چه وقت بمیان آمد ؟

درانگلستان بتاریخ ۶ می ۱۸۴۰ برای اولین بار تکت پستی بمیان آمد

آیا حقیقتاً موی وناخن انسان بعداز مرگ هم نمو می کند؟

گرچه حل این مسئله کار مشکل است لیکن با آنهم علما موفق بکشف این راز که بعضی از اعضای بدن انسان بعداز مرگ نیز نمو می کند بثبوت رسانیده اند .

☆ ☆ ☆

وزن ابر ها :

بعداز بررسی های کامل در اوضاع عالم جوی با ثبات رسید که ابرهای بارانی ، بصورت اوسط تا ۳۵۰ هزار تن وزن دارد .

☆ ☆ ☆

سرعت صدای شیر :

غرش شیر درشب موقعیکه هوا بکلی از گرد وغبار عاری باشد وصدائی دیگری بگوش نرسد از فاصله پنج الی شش کیلو متر شنیده می شود .

☆ ☆ ☆

وزن بال پشه :

وزن تقریباً ۳۰۰۰۰ بال پشه یک گرام است .

☆ ☆ ☆

نموی مار :

مارهای بزرگ ازهنگام تولد تامرگ پیهم نمو می کند، درحالیکه چشم هایشان بحالت اولی باقی مانده هیچگاه نمو نکرده وبزرگ نمی شود .

باسرعت‌ترین مخلوق روی زمین:

باسرعت ترین مخلوق روی زمین پرنده‌ایست بنام ومیل ، که در هر ساعت فاصلهٔ تقریباً ۳۰۰ کیلو متر را بسرعت فوق العاده زیاد طی می کند . البته درین صورت فواصل بعید را بیك چشم زدن می گذرد وبجاهای دور خودرا میرساند .

☆ ☆ ☆

قطعهٔ بازی :

در کشورهای انگلوساکسون سالانه درحدود نود ملیون درجن قطعهٔ بازی بفروش میرسد که از آنجمله درممالك متحده امریکا هشتاد ملیون درجن ودرانگلستان ده ملیون درجن آن بمصرف میرسد .

☆ ☆ ☆

کدام وحشت ناکتر است ؟ « زلزله یا بم اتوم ؟»

شدید ترین وخساره مندترین زلزله‌ای که تاامروز دماغ بشر بیاد دارد ، زلزله ایست که دراول سپتامبر ۱۹۲۳ درجاپان بوقوع پیوست . که دراثر آن توکیو پایتخت جاپان وبندرگاه مشهور آن کشور یوکاهاما بکلی ویران گردید وتلفات جانی به ۱۴۲۰۰۰ نفر بالغ شد ، خسارات مالی بمبلغ بیش از پنج ملیارد دولار وارد گردید ، اگر از حقیقت نگذریم تلفات وخسارات این زلزله درمقابل تباهی که از ناحیهٔ پرتاپ دوبم اتوم که ازطرف امریکائیان در ۱۹۴۵ بر شهرهای هیروشیما وناگاساکی وارد آمد خیلی کمتر است .

روشنترین ستاره :

روشن ترین ستاره ایکه در آسمان هرشب می درخشد ، سیرموس است که نورو حرارت این ستاره کم از کم ۲۶ مرتبه نسبت بگرمی وروشنایی آفتاب تفوق دارد .

غذای فیل دریائی :

یك فیل آبی در یك روز ۷۵ کیلوگرام ماهی رامی تواند بیلعد وهم مقابل گرسنگی آنقدر مقاومت دارد که اگر دوماه تمام برایش غذا میسر نشود ، میتواند بزندگی عادی خود دوام دهد .

غسل عجیب :

اهالی تبت عادت ندارندبدن خود را باآب شستشو دهند بلکه هرگاه ضرورتی بغسل و پاك کردن جسم خود احساس نمایند مقداری تیل یا « مسکهٔ پاك » بدست آورده بدن خود را به آن چرب می نمایند .

کشور عمر دراز ان :

سرزمینکه درآن بیش از تمام نقاط دنیا حد وسط عمر طویلتر می باشد کشور هند است ، درین مملکت اندازهٔ وسطی عمر یك مرد بالغ به ۷۱ سال وحد وسط عمر یك زن بالغ به ۷۳ سال می گردد .

اندازهٔ وزن انسان از هنگام تولد تا ۳۰ سالگی :

	مرد	زن
هنگام تولد	۳۰۰۰	۳۰۰۰
یك ماه	۳۷۰۰	۳۷۰۰
دوماه	۴۵۰۰	۴۵۰۰

سه ماه	۵۲۵۰	۵۲۵۰
چهار ماه	۶۰۰۰	۶۰۰۰
پنجماه	۶۵۰۰	۵۵۰۰
شش ماه	۷۰۰۰	۷۰۰۰
هفت ماه	۷۵۰۰	۷۵۰۰
هشت ماه	۷۹۰۰	۷۹۰۰
نه ماه	۸۳۰۰	۸۳۰۰
ده ماه	۸۶۶۰	۷۶۶۰
یازده ماه	۸۹۶۰	۸۹۶۰
یکسال	۹۵۵۰	۱۳۰۰
دو سال	۱۲۰۰۰	۱۱۴۰۰
سه سال	۱۳۲۱۰	۱۳۴۵۰
چهار سال	۱۵۰۷۰	۱۴۱۸۰
پنجسال	۱۶۷۰۰	۱۵۵۰۰
ششسال	۱۸۰۴۰	۱۶۷۴۰
هفتسال	۲۰۱۶۰	۱۸۴۵۰
هشتسال	۲۲۲۶۰	۱۹۸۲۰
نه سال	۲۴۰۹۰	۲۲۴۰۰
ده سال	۲۶۱۲۰	۲۴۲۴۸
دوازده‌سال	۳۱۰۰۰	۳۰۸۵۰
چهارده سال	۳۸۵۰۰	۳۸۱۰۰
شانزده سال	۵۳۳۹۰	۴۴۴۴۰
هجده سال	۶۱۲۶۰	۵۳۱۰۰
بیست سال	۶۵۰۰۰	۵۴۴۶۰
بیست و پنج سال	۶۸۲۹۰	۵۵۰۸۰
سی سال	۶۸۹۰۰	۵۵۲۴۰

جدول ساعات و دقیقه که کابل ساعت ۱۲ باشد:

اروپا

تن	۱۰ ر ۹
اسلو	۱۷ ر ۸
برن	۰۴ ر ۸
برلن	۲۸ ر ۸
بروکسل	۵۰ ر ۷

پاریس	٣٠ ر ٧
روم	٢٥ ر ٨
لاهه	٥٠ ر ٧
لندن	٣٤ ر ٧
لزبن	١٠ ر ٨
مادرید	٤٨ ر٧
مسکو	٣٠ ر ١٠
وین	٣٦ ر ٨

آسیا :

کابل	١٢ بجه
تهران	١١ «
انقره	٩ «
بخارا	١١ و ٥٠ «
بغداد	ده ونیم «
بمبئی	١ «
بیروت	٥٧ ر٩ «
توکیو	٤ بعد از ظهر
چین «پیکنگ»	٣ «
سوریه	١٠ «
فلسطین	ده ونیم «
کراچی	١٢ «
کلکته	يك و نیم «

افریقا :

مصر	٩٤٠ «

امریکا :

کانادا	٣
نیویورك	٣٨ ر٢شب
واشنگتن	٣٠ ر ٢«
آسترالیای (غربی)	٣٠ ر ١٥

مقدار کالوری در خوراکها (کالوری مولده از هر صد گرام)

گوشت گوسفند	٣٦٥
گوشت گاو بدون چربی	١٠٠
گوشت مرغ	١٣٠

د.ل	۱۹۰
مغز	۲۲۲
تخم مرغ	۱۵۳
ماهی	۲۵٤
مسکه	۷۵۰
شیر	۲۵۰
نان	۲۷۰
مسکه گاو	۸۳۰
گندم	۳٤۰
پنیر	٤۰۰
کشمش	۳۱۲
خربوزه	۱۹
سیب	۵۱
انگور	۷۸
آلو	٤۲
گیلاس	٦۰
توت فرنگی	۳۰
کچالو	۷۹
جو	۳۳۰
قند	٤۰۰
عسل	۲۳۰
روغن زیتون	۸٤٦
برنج	۳٤٦
کاهو	۱۵
لوبیا	۲۸
زرد آلو	٤۹
بادام خشک	٦٤٤
انجیر	۲٤۲

آنچه در مدت «۶۰» دقیقه واقع می‌شود

خطابه های که بطور متوسط تحریر می گردد - درظرف یکساعت به «۷ ...» بالغ خواهد گردید.

- از جملهٔ ۱۲۸ ر ۹۸ تن شکر که فابریکه های شکر سازی در یک ساعت تولید می نمایند ۵۳۷ ر ۹۷ تن آن علی الفور بمصرف می رسد و در همین قدر مدت تقریباً ۵۰ ... نیز نوشیده میشود.

- ... موتر سازی در مدت ۶۰ دقیقه ۷۰۰ ... تیز رفتار وموترهای ... ومتوسط ... برای حمل و نقل وغیره استعمال ... گردد تحویل ... می نماید.

- ... ۷۵ هزار تن ... بصورت ... می شود ... آن جمع گردد ... البته خواهیم ... که یک شهر بزرگ را ... خواهد ...

- ... صبح آ ... البته از چند گرام ... خواهد بود - ولی ... اوراق ... که در ... بین می رود به ۸۵ ... تن بالغ می گردد ... حصول آن ... قطع گردیده ...

- در یک ... ۲۵ ... قربانی ... ها میشوند.

... ظرف ۶۰ دقیقه ... ۱۲ تن ... از معادن استخراج ... و ... پترول ... آن به ... میشود.

- در ... ۴۴۰ ... چشم کشوده و ... ۴ نفر بدیا ... رهسپار ... گردند.

مقیاس ...

مقیاس طولی

... = ... ۲،۰۰

... کروه ...

... مسلوی ... معمار ... ۳۲ انچ.

... = ... ۷۳۶ متر ... ۲۹ انچ

... ضلع جریب ۱۸۳ ... = ۶۰ گز ...

... = ۲۰ بسوه ...

... ۲۰ بسوه ...

... = ... ۲۰ ...

مقیاس سطوح:

... بسواسه = ۸۸،۴ ... متر مربع

... مربع بسوه = ۷،۵۰ ... متر مربع

... مربع جریب = ۱۹۵۲ ... متر مربع

اوزان وطنی:

۲۴ نخود = یك مثقال

۲۴ مثقال = یك خورد

۴ خورد = یك پاو

۴ پاو = یك چارك

۴ چارك = یك سیر

۸ سیر = یك من

۱۰۰ من = یکخروار

وسعت ممالك جهان تعداد نفوس، خود ممالك و پایتختهای شان

نام ممالك	وسعت بکیلو متر مربع	نفوس	نام پایتخت و نفوس آن
افغانستان	۷،۳۱۰۰۰۰	۱۳ ملیون	کابل ۰۰۰،۳۱۰ نفر
ایران	۱۶۷۴۰۰۰	۱۹ »	طهران ۱۹۵۷۶۴۳ نفر
اندونزیا	۱۵۰۰۰۰۰	۷۸۰۰۰۰۰۰	جاکارتا ۱۰۰۰۰۰۰ نفر
اردن	۹۷۰۰۰	۱۳۳۰۰۰۰	عمان ۰۰۰،۱۷۰ »
ایطالیا	۳۰۱۰۲۳	۴۷۶۶۵۲۳۵	روم ۱۶۰۶۷۳۹
المان شرقی	۱۰۷۴۶۰	۱۷۱۱۸۸۰۰	برلین شرقی ۲۲۸۰ »
المان غرب	۲۴۵۲۸۹	۴۹۲۷۸۰۰	بن ۱۳۵۸۰۹۰۶
البانیه	۲۸۱۴۳	۱۲۵۰۰۰۰	تیرانا ۸۰۰۰۰ نفر
اسپانیا	۵۰۳۰۶۱	۲۸۸۶۳۰۰۰	مادرید ۱۷۵۶۴۱۱ »
اتریش	۸۳۸۵۳	۶۶۹۶۹۵۰۰	وین ۱۷۶۶۱۰۲ »
اضلاع متحده امریکا	۷۸۲۷۹۵۲	۱۵۹۶۹۶۰۰۰	واشنگتن ۹۳۸۰۰۰۰ »
ارجنتاین	۱۷۸۹۴۶۲	۱۸۹۱۹۱۷۲	بوئنس آیرس ۳۵۵۵۷۴۷ »
اکوادور	۲۷۰۵۶۰	۳۵۶۷۰۰۰	کیتو ۲۰۹۰۰۰ »
الجزیره	۲۱۹۶۰۰۰	۹۱۴۰۰۰	الجزیره ۵۱۹۳۰۰۰ »
استرلیا	۷۹۳۸۰۰۰	۹۰۹۰۷۳۸	کانبیرا ۲۶۷۳۲ »
انگولا پرتگال	۲۰۵۹۰۰۰	۴۱۶۸۰۰۰	سن پل الاندا ۴۰۰۰۰ »
انگلستان	۲۴۲۶۰۷	۵۰۸۸۷۸۰۹	لندن ۸۳۴۶۰۰۰ »
برما	۶۶۱۰۰۰	۱۹۲۵۰۰۰۰	رنگون ۶۰۰۰۰ [illegible] »
بلجیم	۳۰۵۰۶	۸۸۴۰۷۰۴	بروکسل ۱۰۰۰۰۰۰ »
بلغاریه	۱۱۰۸۴۲	۷۴۵۰۰۰۰	صوفیه ۴۳۵۰۰۰ »
برازیل	۸۵۱۱۸۹	۵۷۴۷۷۰۰۰	ریودی جینرو ۲۶۰۴۱۵۲ »
بولوویا	۱۰۶۹۰۹۴	۳۰۸۹۰۰۰	لاپاز [illegible]
پاکستان	۹۴۷۶۶۳	۷۵۶۸۷۰۰۰	کراچی ۱۰۰۶۴۱۷ »
پلپین	۲۹۶۳۰۰	۲۱۰۲۳۰۰۰	مانیلا ۸۲۱۰۰۰ »
پولند	۳۱۱۷۳۰	۲۶۷۸۰۷۸۱	وارسا ۹۵۰۰۰۰ »

نام ممالك	مساحت	تعداد نفوس	پایتخت	و نفوس آن	
پرتگال	١٩٧٠٩	٨٦٣٩٠٠٠	لیزبون	٧٦٠٤٣٤	نفر
پراگوی	٤٠٦٧٥٢	١٤٦٤٠٠٠	آسونسیون	٢٥٠٠٠٠	»
ترکیه	٧٦٧١٩	٢٢٤٦١٠٠٠	انقره	٢٨٦٧٨١	»
ترابلس	٢٧٥٩٤٥١	١١٢٣٥٥٠	آپیولی	٤١٠٠٠٠	»
تونس	١٢٣١٣٠	٣٠٤٧٠٠٠	تونس	٣٦٤٥٩٣	»
جاپان	٣٨٦٥٦٦	٨٨٢٠٠٠٠٠	توکیو	٥٣٨٥٧١	»
چین	١٠٠١٨٠٠٠	٥٩٠١٩٤٠٠٠	پیکن	٢٨٠٠/٠٠٠	»
چکوسلواکیا	١٢٧٨٢٣	١٢٩٤٨٦٩٠	پراك	٩٣٢٠٠٠	»
چیلی	٧٤١٧٦٧	٦٢٣٨٢٩٢	سانتیاگو	١٣٥٠٠٠٠	»
حبشه	١٣٤١٤٠٠	١٥٠٠٠/٠٠٠	ادیس بابا	٤٠٠٠٠٠	»
دنمارك	٤٢٩٣٢	٤٤٣٤٠٠٠	کوپن‌هاگن	٩٦٤٩٠١	»
رومانیه	٢٣٧٤٢٧	١٦٥٠٠٠٠٠	بخارست	١٤٠٢٠٠٠	»
روسیه	٢١٢٤١٠٠٠	١٩٣٢٠٠٠٠٠	ماسکو	٤١٣٧٠٠٠	»
سوریه	١٨٤٩٢٠	٣٦٦٩٣٠٠	دمشق	٣٣٥٠٦٠	»
سیام	٥٢٩٠٠٠	١٩٥٥٦٠٠٠	بنکاك	٦٨٥٠٠٠	»
سویس	٤١٢٩٥	٤٩٥٠٠٠٠	برن	١٥٥٦٠٠	»
سویدن	٤٤٩٢٠٦	٧٢٤٦٠٦	هستهکلم	٧٧٦٩٢٠	»
زیلاندجدید	٢٦٧٨٣٥	٢١٣١٠٠٠	و میندون	١٤٠٤٠٠	»
عربستان	١٦٠٠٠٠٠	٦٠٠٠٠٠٠	ریاض	٦٠٠٠٠٠	»
عراق	٤٣٥٤١٥	٥١٠٠٠٠٠	بغداد	٢٦٠٠٠٠	»
فلسطین	١٠٨٥٠	١٧١٧٠٠٠	یور شلم	١٤٤٠٠٠	»
فرانسه	٥٥١٦٩٥	٤٢٧٧٥٠٠٠	پاریس	٢٨٠٠٠٠	»
فیلند	٣٣٦٩٢٦	٤١٦٨٠٠٠	هلسینگی	٣٩٧٤٦٤	»
کوریا شمالی	١٢٧٢٠٦	٩ ٠٠٠٠٠	یونگ‌یانگ	٣٠٠٠٠٠	»
کوریا جنوبی	٩٣٦٣٤	١٩٥٠٠٠٠٠	لیون	١٤٤٦٠٠٠	»
کانادا	٩٩٥٣٩٥٥	١٤٧٨١٠٠٠	آتاوا	٢٠٢٠٤٥	»
کولمبیا	١١٣٩١٥٥	١٢٣٨١٠٠٠	بوگوتا	٦٣٨٥٥٣	»
گویان بریطانیان	٢١٤٩٧٠	٢٥٢٥٠٠٠	جارج‌تاون	٨٤٧٩٤	»
» فرانسه	٨٨٢٤٠	٢٨٥٣٠	کاپن	١١٧٠٤	»
هالیند	١٧٣٨٤٠	٢٢٠٠٠٠	پاراماریبو	٨٠٠٠٠	»
لبنان	١٠١٧٠	١٣٢٠٠٠٠	بیروت	٢٣٤٠٠٠	»
لکزامبورك	٢٥٨٧	٣٠٨٥٠٠	لگزامبورك	٦١٥٩٥	»
کونگو بلجیم	٣٤٣٩٣٠	١١٧٦٢٠٠	سوپولد	٣٨٠٠٠	»
لایبریا	٩٥٠٠٠٠	٢٤٥٠٠٠٠	مونریا	٤٢٠٠٠	»
مراکش	٤٤٨٠٠٠	٨٩٩٣٠٠٠	کازایلانکا	٥١٠٠٠٠	»

نام ممالک	مساحت به کیلومتر مربع	تعداد نفوس	پایتخت و نفوس آن	
مصر	۹۹۴۳۰۰	۲۲۴۶۹۰۰۰	قاهره	۲۱۰۰۰۰۰
نیپال	۱۴۰۰۰۰	۸۳۳۰۰۰۰	کتمندو	۲۸۷۰۰۰
ناروی	۳۲۳۲۱۶	۳۴۰۸۰۰۰	اسلو	۴۴۷۴۰۰
هندوستان	۲۹۴۲۳۸۱	۳۵۶۸۹۱۶۲۴	دهلی	[illegible]
هالند	۳۲۴۰۰	۱۰۶۸۰۰۰۰	امستردام	۸۶۶۶۷۷
هنگری	۹۳۰۳۰	۹۶۰۰۰۰۰	بوداپست	۱۰۶۰۰۰۰
مکسیکو	۱۹۶۹۳۶۷	۲۸۰۵۳۰۰۰	مکسیکو	۲۲۳۳۹۱۴
یوگوسلاویا	۲۵۶۳۹۳	۱۷۲۸۸۷۵۷	بلگراد	۴۶۹۹۸۸
یونان	۱۳۲۷۰۴	۷۹[illegible]	آتن	[illegible]
یوکینا	۵۹۹۳۰۰	۱۵۲۵۰۰۰		

پولهای رایجهٔ ممالک

افغانستان- افغانی = ۱۰۰ پول

استریلیا- پونداستریلیا = ۲۰ شلنگ = ۲۴۰ پنس

آلمان- دومارک = ۱۰۰ پونیک

اتازونی- دالر = ۱۰۰ سنت

انگلستان- پوند = ۲۰ شلنگ = ۲۴۰ پنس

بلژیک- فرانک بلژیک = ۱۰۰ سنت

بلغاریه- لوا = ۱۰۰ استوتینکی

ترکیه- پوندترکی = ۱۰۰ قروش = ۴۰ پارا

چکوسلواکیا- کردن = ۱۰۰ هلر

دنمارک- کرن = ۱۰۰ اوره

جاپان- ین = ۱۰۰ ین = ۱۰ دین

سویدن کرون = ۱۰۰ امده

سویس- فرانک سویسی = ۱۰۰ راپن

شوروی- روبل = ۱۰۰ کوپن

عراق دینار = ۱۰۰۰ فلس

عربستان- ریال = ۱۱ پیاستر

فرانسه- فرانک = ۱۰۰ سنت

مصر پوندمصری = ۱۰۰ پیاستر

ناروی- کرون = ۱۰۰ اوره

هندوستان روپیه = ۱۶ آنه = ۱۹۲ پائی

یوگوسلاویا- دینار = ۱۰۰ پارا

خبرهای کوچک از جهان بزرگ

حیلهٔ تبلیغاتی

نیویورک - یکنفر ناشر، کتاب تازهٔ نویسندهٔ گمنامی را بتعداد زیادی چاپ کرده و چون کسی هم اسم نویسنده را نشنیده بود [illegible] بالاخره ناشر فکری بخاطرش رسید [illegible] چند روزنامهٔ کثیر الانتشار نیویورک که معمولاً اعلانات عشقی [illegible] را چاپ میکنند، اعلانی باین مضمون چاپ کرد:
«[illegible] جوان [illegible] طالب ملاقات و آشنایی و ازدواج با دختر جوانی است که از هر جهت شبیه [illegible] کتاب «متا....» باشد»
۲۴ ساعت بعد، بطور نمونه، هم حتی یک نسخه از کتاب «[illegible]» که کتاب همان نویسندهٔ گمنام بود، پیدا نمیشد، همه را دخترهای نیویورک خریده بودند.

شوخی مارک توین

واشنگتن - از مارک توین نویسندهٔ شوخ طبع و بذله گوی آمریکایی داستانها و نکته‌های شیرین نقل میکنند، [illegible]
یک شب دزدی بمنزل «مارک توین» رفت، همه اشیای قیمتی و مخصوصاً اسباب نقره را با خود برد. روز بعد مارک اعلانی باین مضمون بدرب منزل خود نصب [illegible]
آگاهی بدزدان آینده!.. از امروز به بعد بجای کارد و چنگال نقره، درین منزل از قاشق و چنگال [illegible] استفاده خواهد شد [illegible]
آن همه را با سایر لوازم [illegible]
[illegible] است که بچه گربه‌های سفید و سیاه در آن خوابیده [illegible] احتیاج داشتید، بدون زحمت بچه های گربه را روی قالی که در طرف [illegible] است
و برای اینکه صدای پای تان [illegible]
وچیزها را در آن [illegible]
زیرا من [illegible] «مارک توین»

شوخی مجلسی

پاریس - این نکته در یکی از هفته‌های گذشته در مجلس فرانسه بین یکی از وکلا با وزیر مالیهٔ آنکشور که لایحهٔ مالیات بر عایدات تازه‌ای را تقدیم مجلس کرده بود [illegible]
وکیل از جاب وزیر پرسید
اگر گفتید چه فرقی هست بین یک نفر گاو و دو مالیات [illegible]
وزیر مالیه که این سوال خیلی بنظرش عجیب آمده بود [illegible]
چه فرقی دارد؟

-فرقش اینست که یکنفر کوهنورد، بعدازمدتی بالارفتن پائین می آید، در حالیکه مالیات هامرتباً فقط بـالا مـیرود .

احصائیه تخت خواب

لندن - احصائیهٔ که اخیراً در بارهٔ میزان تخت خواب های شفاخانه های کشور های بزرگ منتشر شده حکایت دارد از اینکه درفرانسه برای هر ۷۰ نفر یك تخت خواب وجود دارد در سویدن برای هر ۹۰ نفر در امریکا ترکیه هر ۱۲۰ نفر در ایتالیا برای هر ۱۴۳ نفر ودر انگلستان برای هر ۱۸۵ نفر بموجب این احصائیه معلوم میشود که ترکیه ومصر برای هرهزار نفر از بندگان خدا، یك تخت خواب میرسد واین رقم درهندوستان بر ۲۵۰۰ بالغ میشود.

ضمناً بموجب همین احصائیه، درفرانسه برای هر ۱۳۰۰ نفر یك نفر طبیب وجود دارد، درحالیکه درامریکا و آلمان وایتالیا بهر ۷۵۰ تا ۸۰۰ نفر یك طبیب میرسد .

زن ایرادگیر

ایتالیا - اگر بهزنان ایرادگیرو بهانه جوی دنیا نمره بدهند واگرهم خدا کثر این نمره ها ۱۰۰ باشد، بی شبهه این خانم که اصلاً ازمیلان است ، نمرهٔ «۱۰۰» راخواهد گرفت .

شوهرش که حواس پریشانی دارد، یکروز ظهر بخانه برگشت، خانم برای اینکه ایرادی ازاو گرفته باشد پرسید:

- حتما یادت رفته، کاغذی را که صبح بتو دادم تا به صندوق پست بیندازی ؟

شوهر با ترس ولرز گفت - : نه ، اتفاقاً یادم بود کاغذ را انداختم .

- کاملاً مطمئن استی ؟

- کاملا حتی یادم است که ازمغازهٔ سگرت فروشی، تکت پوسته را خریده وآنرا پشت پاکت چسپاندم .

زن غرشی کرده گفت: دیدی بازدروغ میگوئی...من اصلاً امروزصبح کاغذی بتو نداده ام که بپست بیندازی !

ازهر گوشه

پرتگال - بزودی اولین خط راه آهن زیر زمینی درلیزبون افتتاح خواهد شد .

ساختمان این راه آهن شصت سال قبل آغاز شده وطول آن هفت کیلو متر است .

واشنگتن - طبق آخرین احصائیهٔ، درسال گذشته ۴۸ ملیون پیرهن مردانه ازجاپان وارد امریکا شده وبفروش رسیده است . قیمت متوسط هر پیراهن درحدود پنجاه افغانی است . مدیران مؤسسات پیراهن دوزی امریکا اعلام خطر کرده اند .

سگ دیوانه

امریکا - این شکایت در «دترویت» پایتخت صنایع مبیل امریکا، سروصدای زیادی برپا کرد :

دوصد نفر پسته چی های این شهر، اعتصاب کرده اعلام داشتند که تا امراض آنان معالجه نشود حاضر بادامهٔ کار نخواهد بود آنان ادعامیکنند که تا بحال هریك حداقل پنجاه مرتبهٔ بوسیلهٔ سگهای مختلف مردم درحین انجام وظیفهٔ گزیده شده واین حمله های متوالی سگها، آنان را بامراضی مبتلا ساخته است که اگرمعالجه نشوند ، دیوانه خواهند شد .

یك قرن در ین جهان

واشنگتن - در کنگرهٔ تجسسات علمی مربوط به افزایش طول عمر بشرکه درپای تخت امریکا برپا شده بود، بناغلی «چالز اسسو تلند» نمایندهٔ وزارت صحیهٔ امریکا اعلام نمود که طبق احصائیه های دقیق، اکنون دراضلاع متحدهٔ امریکا ، پنجهزار نفر که عمرشان ازصد سال گذشته است ، بسر میبرند ودر نهایت

سلامت واستقامت باین عمردراز خود ادامه میدهند . درین کنگره اعلام شد که با آنکه تاکنون کشورهای اروپای مرکزی ازحیث داشتن اشخاص کهنسال درجهان رتبهٔ اول را داشته اند ، باز درهیچ جا نسبت به امریکا درعدهٔ صدساله های شان افزودی قابل ملاحظه ای بعمل نیامده است .

تخم مرغ

لندن- یك دانشمند انگلیسی که سالها عمرعزیزخودرا بمطالعه در اطراف تخم مرغ و تخم سایر موجودات صرف کرده است ، اخیراً موفق شده است تحولی در جهان تخم مرغ بوجود آورد. اختراع او اینست که چون تخم مرغی بدنیا آمد، پوستش را میشکنند و تخم مرغ را درظرف مخصوص پلاستیکی شفافی که به قالبهای کوچك یخ یخچالها ی برقی شباهت دارد، جامیدهد، بی آنکه زرده وسفیدهٔ آن مخلوط شود باتغییری درماهیت تخم بوجود آید. فایدهٔ اینکار اینست که اولاً تخمهای مکعب شکلی را که با این ترتیب بدست می آید، باآسانی میتوان روی یکدیگر چید- ثانیاً اینگونه تخم ها باسانی نمیشکنند واگر بزمین بخورد، خم بابرونمی آورد. ثالثاً چون این غلاف پلاستیکی غیرقابل نفوذ است، تخم مرغ خیلی دیرتر فاسد می شود .

پشت بد شمن

پاریس- لافونتن شاعر معروف فرانسه را یکی از ژنرالهای معروف فرانسه دعوت کرده امالافونتن بدون دلیلی باین مهمانی نرفت. روز بعد که باوخبر دادند« جنرال خیلی عصبانی وخشمگین شده است» خیلی دستپاچه شده فوراً برای عذرخواهی بمنزل جنرال رفت- جنرال تااورادید، پشتش را بوی کرد ولافونتن گفت:

-متشکرم، حضرت جنرال- عده ی ازبدگویان بمن گفته بودند که شما ازمن رنجیده اید در حالیکه حالامیبینم ابداً اینطور نیست. ژنرال حیرت زده بی آنکه رویش را برگرداند گفت:

ازکجا شماچنین کشفی کردید ؟

-آخرجنرال پشت شانرا بمن کردند ومن میدانم شما سربازی بشجاعت که هرگز پشت بدشمن خود نخواهد کرد .

جنرال خندید وشاعر را بخشود.

مردامریکایی

نیویارک- مردامریکایی خودرا آزادترین مردم جهان میداند ولی هرمرد امریکایی یك آمر دارد که هرچه بگوید بی چون وچرا اطاعت میکند واین « آمر » مادرامریکایی است که امریکایی ها اورا«مام» میگویند. یکی ازعلمای اجتماعی امریکا میگوید: بزرگترین بلای اجتماعی ماین مرض «ما میسم» یا علاقهٔ مردان بمادر واطاعت چشم وگوش بسته ازاوست... ولی مصیبت بزرگ مردامریکایی موقعی است که زن میگیرد، زیرامیان محبت مادری ومحبت او بزنش جدالی بدید می آیدو هریك سعی میکند، مرد را از دیگری جداکند. احصائیه نشان میدهد دوسوم این نزاعها بنفع ماد تمام میشود ویکی از علل عمدهٔ کثرت طلاق درامریکا نیزهمین نفوذ مادران بفرزندان است.

انتحار

لندن- یك دانشمند انگلیسی اخیراً کتابی محققانه در بارهٔ «انتحار» وسوابق آن درتاریخ برشتهٔ تحریر کشیده است. اینست چندنکتهٔ جالب آن :

درهندقدیم انتحار یکی از کار های افتخارآمیز بشمار میرفت ومردم آنرا برای تقرب بدرگاه خدا انجام میدادند. بناً کسی که میخواست اقدام بخودکشی کند، برای آنکه دیگران رانیز در ثواب شریک نماید، درکنار سرک استاده باصدای بلند مردم را بانتحار تشویق میکرد. مردم نیز بتدریج با ومیپیوستند وآنگاه گروه افتخارکنندگان دسته جمعی بطرف رود خانه براه میافتادند ویکدسته موزیک نیز پیشاپیش ایشان بحرکت درمیامد. درآنجا هرکدام سنگی بزرگ بگردن یا پامی بستند ومیان فریادهای تشویق آمیز وکف زدنهای ممتدحاضران، خودرا بآب می انداختند.

یونانیها ورومیهای قدیم نیز برای انتحار اهمیت زیادی قایل بودند. ژرمنها نیز مرگ عادی را ننگ آور میشمردند وآنرا «مرگ پیرزن» میخواندند.

درقرون وسطی برای جلوگیری از انتحار، کلیساها مقررات سختی وضع کردند که ازهمه جالبتر این بود که اگرکسی راحین انتحار میدیدند، ازعمل او جلوگیری میکردند، سپس اورا بهمجاکمه میکشیدند وبعد بمجازات این عمل بدارش میزدند!

میوه فروشی

پاریس- دریکی از شهرهای جنوب فرانسه، مردی جلو بساطمیوه فروشی ایستاد وبطرف سیب های اوچشم دوخت. بعد خم شد سیب ها رایک یک بو کشید، دست مالی کرد سرانجام گفت:

- این سیب ها فرانسوی است یا ایتالوی؟

میوه فروش آهی کشید گفت:

- سیب را برای خوردن یا میخواهید یا میخواهید با آنها صحبت کنید؟

ازدواج

لندن - طبق احصائیه ایکه اخیراً منتشر شده، در سالهای میان ۱۹۵۳ - ۱۹۵۵، از میان ۲۰ هزار نفر مرد، ۳۰ تا ۳۹ ساله درهرسال ۱۰۰ نفر مرد مجرد مرده اند در حالیکه در همین میزان، عدهٔ مردان زن دار که رخت بسرای باقی کشیده اند، بیش از ٤٦ نفر نبوده است. طبق همین احصائیه از میان ۲۰ هزار نفر مردی که سن ایشان بین ٦٠ تا ٦٩ سالی بود، ٥٨٠ نفرمرد بی زن و ٥٩٦ نفر مرد زن دار پدرود حیات گفته اند.

تعارف عجیب

پاریس - این روز ها کشیدن و کندن موی سر معمولاً علامت اندوه یا تنفر و دشمنی است، درحالیکه درزمان قدیم درفرانسه این عمل نشانهٔ احترام ودوستی بود و بزرگان وپادشاهان وقتی میخواستند بکسی اظهار لطف کنند، یک مواز سرخود میکندند وباو میدادند، یادسته ای ازموی سراورا کش میکردند. حتی کم کم کاربجایی کشید که درموقع معرفی سلام نیز، مردان با کمال احترام و ادب مویی ازسرخود میکندند وتقدیم زن یامردی که موردمحبت ایشان واقع شده بود، میکردند ودرنتیجهٔ تحقیقات معلوم شد که اصولاً رسم کلاه برداشتن بعلامت احترام نیزیادگار همان روزگار موکندن ودسته مو تعارف کردن است.

عینک بیداری

واشنگتن - احصائیه نشان میدهد که اغلب تصادفاتیکه درشب واقع می شود دراثرچرت زدن وخواب آلودگی رانندگان موقع راندن است. واخیراً یک مخترع کوچک امریکایی اختراعی کرده است که این ناراحتی ز

برطرف نموده است . دستگاهی که این مخترع بوجود آورده اصلاً مانند عینک است با شیشه های بهن و کاملاً شفاف . در این شیشه ها سلولهای فوتوالکتریکی بسیار دقیقی تعبیه شده و همینکه چشم راننده بیش از چند ثانیه بسته ماند ، زنگ خطری را بصدا میاورد و طبعاً راننده را بیدار میکند . این عینکها در تاریکی مطلق نیز بکمک یك نور افکن کوچك که در کنار آن جای دارد و اشعهٔ ماوراء قرمز ازخود میپراگند بخوبی روز کار میکند .

اشتباه

برلین - بعضی ها تصور میکنند که در ممالك پیشرفته جهان هرگز اشتباهی رخ نمیدهد . چندی قبل دولت آلمان شرقی بمناسبت صدمین سال مرگ رابرت شومان آهنگساز معروف آلمان تکتهای انتشار داد که روی آن تصویر آهنگساز و در زیر نوت یکی از آهنگهای او چاپ شده بود . دولت دو روز بعد این تکت ها را جمع و از جریان خارج کرد ، زیرا معلوم میشد ، نوت آهنگی که بنام یکی از ساخته های شومان معرفی شده بود ، متعلق بیکی آهنگهای شوبرت بوده است ! اکنون هریك ازین تکت ها هزاران برابر قیمت اصلی ارزش دارد !

سنگینی گوش

بن - بموجب تجربیاتی که دانشمندان آلمانی کرده اند ، معلوم شده است که انسان بین ساعت ۲ و چهار بعد از نصف شب بهتر و دقیق تر از سایر ساعات شب و روز میتواند شنید . برعکس بین ساعت ٤ تا ٥ بعد از ظهر قوهٔ شنوایی آدمی ازسایر ساعات کندتر وسنگین تر است .

نامزدی عجیب

روم - میان ساکنان مجمع الجزایر بیسمارك رسم است که پسران و دختران را از آوان طفولیت نامزد میکنند و مراسم عجیبی دارند ، منجمله اینکه وقتی درخانواده دختری متولد میشود ، مردیکه میخواهد آن دختر را برای پسر خود بگیرد ، طفل خرد سال را بخانهٔ نوزاد میبرد ، پسرك ظرف آبی را همراه میاورد ، و با آن آب ، دختر نوزاد را شستشو میکنند و پس ازین « غسل » دخترك عروس اومحسوب میشود .

خوانندهٔ ناراضی

واشنگتن - جالب ترین نامهٔ که بیك روز نامهٔ معروف امریکایی رسیده است :

« بنا غلی محترم ! هنگامیکه سال گذشته میخواستم به روز نامهٔ شما مشترك شوم بمن گفتند که اگر درطی یکسال روز نامهٔ شما نپسندیدم ، میتوانم درآخر سال پول آبونمان خود را پس بگیرم ... وحال تقاضا میکنم پول مرا بمن برگردانید . »

ودر پایین نامه اضافه شده بود که :

« من که خوب فکر کردم ، دیدم قطعاً برای شما اسباب زحمت میشود که پولم را به آدرس من بفرستید ، بنابران لازم نیست زحمت بکشید ، لطفا پول را نزد خود نگهدارید ودرعوض آن ، یکسال دیگر برایم روز نامه بفرستید . »

عجیب ترین وصیت نامهٔ سال

واشنگتن - اخیراً در یکی از ایالات امریکا ، مرد ثروتمندی با سم جانی آدر گذشت . وقتی وصیت نامهٔ اورا باز کردند ، از عجیب ترین وصیت نامه ها بود . زیرا این مرد تمام دارایی خودرا

، سگها یش بخشید ، و برای او لادش یك بیست و پنج پولی هم ارث نگذ اشته بود .
اما در پایان وصیت نامه مرحمت بزرگی نسبت به اولا د خود کرده و نوشته بود : (اگر ازسگها پرستاری کننه میتوانند دستمزدی ازین راه در یافت نما یند .)

ازهر گوشه

ـ در آلزاس (فرانسه) وقتی مهما نی از غذا وطرز پذیرایی میزبان خوشش آمد ، در پایان غذا دستمال را « قات » کرده روی میز میگذارد ومعنی این حرکت درمیان مردم آ نجا اینست که خیلی دلم میخواهد ، یکبار دیگر نیز مرامهمان کنید !

ـ در حیاط معبد «شیوائیت » در دهلی ، ستونی از آهن هست بارتفاع ۱۸ متر وقطر ۴۰ سانتی ، بطوریکه تحقیق کرده اند ، این ستون بی آ نکه بجا یی بند باشد یا تکیه کرد ه با شد، مدت ۴ قرن است که همچنان ایستاده است . دانشمند ان این موضوع را یکی ا ز ا سر ا ر علم و طبیعت دانسته ا ند .

ـ مغز انسان بطور اوسط ۱۴۰۰ گرام وزن دارد ووزن مغز اسپ ۶۰۰ گرام یعنی در حدود صد گرام بیشتر از وزن مغز میمون ... بزرگترین مغز ها از نهنگ است که ۷ کیلو وزن دارد !
ـ درشیلی یکنوع لوبیا وجود دارد که بزبان محلی « گاما » خوانده میشود .
اندازهٔ هر لوبیا (البته او بیای سبز) بقدر دست یك مرد(از آرنج تانوك انگشتان) است.

حماقت

بن ـ این اعلان روی یك تابلوی بزرگ دریکی ازجاده‌های وسیع مونشن دیده می‌شود :
« حد اکثر سرعت برای رانندگان ۲۰ کیلو متردرساعت ..برای احمقها ۱۰۰ کیلو متردرساعت...»

اشتباه

روم ـ چند ماه قبل ، « با گیرا » سرایندهٔ معروف اپرای ایتا لیا ، برای یکسفر کوتاه بیونان رفت ودر میدان طیارهٔ آتن ، با کما ل تعجب دید سه نفر مرد که قفس آ هنین بز رگی نیز همر اه دارند ، با ستقبا لش آمد ه اند . البته ورود اوقبلا بوسیلهٔ تلگراف به آتن اطلاع داده شد ه بود . منتهی خوانندهٔ هنر مند نمیدانست که اسم او بزبان یونانی « پلنگ سیا ه » معنی میدهد .

نظری بجهان سیاست در ۱۸ ماه

درین مدتی که مورد نظر است دنیا ناظر تحولات بزرگی بوده که در عالم سیاست رخ داده‌است، این تحولات گاهی فضای سیاسی جهان را روشن و وقتی تیره ساخته، روزی احتمال صلح، آشتی، موافقت وهمکاری را خیلی تقویه نموده، و قتی بر خطر تصادم وجنگ افزوده است و یأس ونا امیدی را بر مردم جهان مستولی گردانیده.

درین مدت گذشته از اینکه یك سلسله سوالات ومسایل بین المللی که مخصوصاً بعد از جنگ عمومی‌دوم بوجودآمده‌لزوم‌حل فصل آن‌احساس‌میشد، توجه‌حلقه های سیاسی جهان را بخود معطوف داشته است، حوادث بزرگی درگوشه‌وکنار جهان رخ داده و بر معضلات سیاسی عالم افزوده است ویا راه را برای حل یکسلسله سوالات جهانی که سالها مردم جهان بحل آن قادر نشده بودند باز نموده است.

مسایل سیاسی :

مسئله خلع سلاح وتقلیل‌اسلحه، وحدت‌المان، کوریا، الجزائر وکشمیر، پښتونستان، ایریان غربی قبرس، برسمیت شناختن جمهوریت مردم چین، تبعیض‌نژادی افریقای جنوبی ویك سلسله مسایل خرد وریزه دیگر بدون اینکه به نتیجه برسد، با اندك تغییرات‌وتحولات لا ینحل باقیمانده بلکه بیشتر تحت شعاع حوادثی قرار گرفته است که در طول ۱۸ ماه گذشته یعنی از حمل ۱۳۳۶ الی سنبله ۱۳۳۷ واقع شده است.

حوادث سیاسی :

مهمترین حوادث سیاسی که‌مسایل سیاسی جهان را پیچیده تر ساخته ومسایل جدیدی بوجود آورده است، درشرق میانه اتفاق افتاده وگویا شرق میانه درطول ۱۸ ماه گذشته بیش ازهمه نقاط، مرکز حوادث بزرگ سیاسی عالم بوده است، اما جریان حوادث بزرگ تنها به شرق میانه منحصر نمانده برنگ های مختلفی در سایر نقاط جهان از قبیل شمال افریقا، جنوب شرق آسیا، و مراکز بزرگ اروپا از قبیل لندن، پاریس، مسکو ودر مقر موسسه ملل متحد نیویارك بروز کرده انظار مردم جهان را شدیداً متوجه گردانیده است.

حوادثی که درین مدت دنیا را بخود مشغول داشته است، اگر از نظر تاریخ ومحل مورد مطالعه قرارگیرد، دیده میشود که درشرق میانه اهم حوادث سیاسی‌عبارت است از اختلافات مصر و شرق اردن، اختلافات سوریه وترکیه، ناآرامی هادر لبنان مسایل مسقط وعمان نهضت ملیت عربی، تشکیل جمهوریت متحدعربی، تشکیل اتحاد عرب، غتشاشات‌لبنان، کودتای‌عراق و تغیررژیم‌درعراق و بالاخره پیاده شدن عساکر انگو امریك درلبنان، واردن است.

در افریقا ملت های آزاد ومستحق برای حصول آزادی خود در مجادله بوده مجادلات الجزایر با قربانی بیشتری ادامه داشت و تونس مورد حمله وتجاوز فرانسه واقع شد تونس ومراکش برای اخراج قوای فرانسه از خاك شان مجاهده کردند . کنفرانس اکرا برای اولین بار تشکیل شد درجنوب شرق آسیا اوضاع اندونیزی با اغتشاشات داخلی بحرانی گردید.دراروپا کمیتهٔ فرعی خلع سلاح در لندن ناکام شد. اتحاد شوروی قمر مصنوعی بهوا رها کرد کنفرانس فوق العاده سران ۱۵ کشور عضو پیمان اطلس در پاریس تشکیل گردید.اندناور مجدداً در آلمان رویکار گردید.خروسچیف زمام صدارت شوروی را در دست گرفت ودوگول بر فرانسه مسلط گردید .

در موسسه ملل متحد مسئله خلع سلاح الجزایر قبرس ایریان غربی،تبعیض نژادی درافریقا مورد بحث قرار گرفت وفیصله هایی بعمل آمد .

شرق میانه :

در اوایل سال ۱۳۳۶ مصر هنوز نتوانسته بود خساراتی را که از ناحیه تجاوز مثلث ۱۹۵۶ و حمله انگلو فرانس در مصر برسر قضیه کانال سویزمتحمل شده بود جبران کند . در بنادر مصر مساعی برای تلافی خسارات ودر کانال سویز کوشش جهته تصفیه کانال جاری بود .

درین وقت جیمز ریچاردز ، نماینده خصوصی آیزنهاور برای دعوت از ممالك شرق ، جهة قبول پلان آیزنهاور ، به ۱۸ مملکت شرق میانه سفر کرد ودر پایتخت های این ممالك حسن استقبال گردید .

آنگاه که علایق دول عربی مخصوصاً در اثر تجاوزات مکرر صهیونیان نسبةً مستحکم شده بود دفعةً در اثر بعضی تمایلات روابط دربعضی ممالك عربی درزهای تولید.شد آهسته آهسته مناسبات مصر واردن که قبلاً ازین خیلی بهتر شده بودروبه تیرگی گذاشت .

اختلافات مصرواردن :

اردن که چند ماه قبل از آغاز سال ۳۶موفق شد بماموریت گلوپ پاشا انگلیس در آنمملکت خاتمه بدهد ومتعاقب آن با خراج قوای انگلیس از خاك اردن وتخلیه پایگاه های انگلیسی توفیق یابد وچنانکه ملك حسین در موقع اخراج قوای انگلیس از آن مملك گفت :

« آزادی اردنیه تکمیل شد ، حالا با تخلیه قوای انگلیس از اردن، مردم اردن خود را صاحب خاك خود میدانند » محبوبیت خاصی در میان دول عربی کمایی کرد ، طوریکه دول عربی خوش بودند از اینکه خسارهٔ را که اردن از ناحیه عدم قبول معاونت انگلیس متقبل شده است ، جبران میکنند .

سلیمان نابلوس صدراعظم وقت اردن شخصیتی بود که بیشتر منافع عرب ملیت عربی را بهرچه ترجیح میداد ، ولی عواملی از قبیل سفر ریچارزد در شرق میانه ، تمایلاتی ایجاد کرد که باعث سقوط نابلسی گردید . با سقوط نابلسی مناسبات دوستانه مصر واردن رو بخرابی گذاشت. مصراز دادن کمك به اردن امتناع ورزیدو خرابی مناسبات دو دوست قدیم ناصر و ملك حسین ودو رقیب جدید درخرابی اوضاع اردن و ناآرامی این منطقه موثر افتاد .

اختلافات سوریه وترکیه :

سوریه که از چندی برای تقویه بنیه اقتصادی ودفاعی خود با ممالك شامل بلاك شرق روابط

جسته برقرار داشته بود واز کمک های اقتصادی و نظامی ممالک مذکور ظاهراً بدون قید و شرط سیاسی استفاده میکرد، این امر در مملکت همسایه سوریه یعنی ترکیه هراس تولید کرد. و چنین گفته میشد احتمال دارد سوریه به ترکیه تجاوز کند ولذا روی این احتمال ترکیه با قدامات دفاعی متشبث شد وعده از عساکر خود را در سرحدات سوریه وترکیه تمرکز نمود که تعداد این عساکر در اوایل به پنجاه هزار نفر وبعد به صد هزار نفر میرسید. این اقدام در سوریه انعکاس عجیبی تولید کرد و با مداخلات دول بزرگ روابط سوریه وترکیه مخصوصاً در ماه سنبله ۱۳۳٦ خیلی رو به تیرگی نهاد طوریکه احتمال تصادم بین دو مملکت همسایه می رفت. بالاخر موضوع به مجلس امنیت رویت داده وبا موافقه هردو طرف جهته حل مسئله از راه مسالمت آمیز ، این کشیدگی واختلافات پایان یافت.

نهضت ملیت عربی:

حس ملیت عربی که بعد ازجنگ عمومی دوم روز بروزدر میان ملل عرب انکشاف میکرد وجهان عرب در پرتوروشنی ملیت عربی اتحاد عرب را می خواستند ، درنیمه دوم سال ۱۳۳٦ در وادی نیل بیشتر تقویه شد ومجاهداتی درین راه بعمل آمد. اولتر ازهمه فکراتحاد مصروسوریه زنده شدوتمایل شدیدی که اعراب این دومنطقه برای نزدیکی بیشتر باهمدیگرداشتند ، سبب شدشکری القوتلی زعیم ورئیس جمهوری سوریه درین راه صرف مساعی نماید و باقبول ایثاروفداکاری بروی مرام عالی اتحاد عرب بامقامات مصری در تماس آیدولذا بتاریخ اول دلو ۱۳۳٦ هردو زعیم قوتلی وناصر به تشکیل جمهوریت متحدعربی شامل مصرو سوریه بموافقه رسیدندواین موافقه را امضا کردند. باساس موافقه مذکور مصروسوریه هردودارای یك بیرق ، یك پارلمان ، یك کابینه ، یك قوه عسکری بوده مرکز مملکت شش ماه سال قاهره و شش ماه دیگر دمشق تعیین گردید.

تشکیل جمهوریت متحدعربی درتاریخ شرق میانه یك صفحهٔ جدیدی باز کرد و ملل عربی شرق میانه با یك روحیه جدید دربی اتحاد استحکام پایه های اتحادعرب افتادند ودیری نگذشته سومین کشور عربی یعنی یمن بحیث داوطلب شمول درین اتحادیه ابراز آمادگی کردو ولیعهدیمن بقاهره رفت وباجمال ناصرملاقات کرد وطرفین درباره الحاق یمن به موافقه رسیدند.

درانتخاباتیکه طبق قانون اساسی جدید جمهوریت متحد عربی ، ازاوایل حوت ۳٦ درهردو ایالت مصر وسوریه آغازشدوبتاریخ ٤ حوت بپایان رسید، جمال عبدالناصر یگانه کاندید ایالت جمهوری جمهوریت متحدعربی، اولین رئیس جمهوری جمهوریت انتخاب گردید.

مذاکرات یمن وجمهوریت متحد عربی که قبلاً به موافقه رسیده بود ، نتیجه دادوبتاریخ ۱۸ حوت الحاق یمن به جمهوریت متحدعربی رسماً ابلاغ شد.

باین ترتیب یمن حیثیت سومین ایالت جمهوریت متحدعربی راحاصل کرد برطبق موافقه بین دو زعیم یمن وجمهوریت متحدعربی قوانین هردومملکت درممالک شان محترم بوده اتباع شان دارای حقوق مساوی خواهندبود. سیاست مشترک خارجی وقوهٔ مشترک نظامی خواهند داشت. اختیارات وامتیازات امام یمن محفوظ خواهد ماند.

باالحاق یمن جمهوریت عربی بحیث کشور معظم عربی با ۳۸ ملیون نفوس عرب در شرق میانه عرض وجود کرد.

فدراسیون عرب:

تشکیل جمهوریت متحد عرب بلاانعکاس نماند. ملک حسین که با ناصر میانه خوشی نداشت با اعلان جمهوریت متحد عرب بفکر تشکیل فدراسیون عراق واردن افتاد وپیشنهادی برای اتحاد این دو مملکت بملک فیصل نمود ه بعد از تشکیل جمهوریت متحد عربی، هردو پسر عم ملک حسین و ملک فیصل به تشکیل فدراسیون عرب موافقه کردند وفدراسیون عرب اعلان گردید.

باساس موافقه جانبین وقانون اساسی فدراسیون عرب که بعد تعیین شد. این فدراسیون دارای یک پارلمان یك اردو ویک بیرق بوده رئیس اتحادیه پادشاه عراق ودرغیاب آن پادشاه اردن ریاست اتحادیه رابعهده خواهد داشت، ولی امتیازات سلطنتی شاهان هردو مملکت محفوظ خواهد بود.

مقامات جمهوریت متحد عربی تشکیل این اتحادیه راحسن استقبال کردند ولی موقعیکه جمال عبدالناصر برای اولین بار بدمشق مسافرت کرد وباجوش وخروش عجیب ساکنان دمشق روبروشد، طی سخنرانی که ایراد نمود، حملاتی به این فدراسیون کرد واز آنوقت به بعد سلسله تبلیغات بین هردو طرف جریان یافت اینکه مردم این اتحادیه تاکجا باتشکیل فدراسیون عرب موافق بودند، چیزیست که حوادث ما بعد درآن روشنی انداخت.

اختلاف مصر وسودان:

درموقعیکه جمهوریت متحد عربی بمیان آمد بعضی از مصریین باین عقیده بودند که منحیث روابط نزدیك که بین مصر وسودان از نظر نژاد، زبان، کلتور دین وتاریخ مشترك وعلایق کنونی موجود است سودان ازجمله اولین کشور های خواهد بود که جمهوریت متحد عربی الحاق خواهد شد.

شاید مساعی هم درین قسمت بعمل آمد اما نتیجه این مساعی به نفع جمهوریت متحد عربی بنظر نرسید بلکه موقعیکه در مصر و سوریه انتخابات جهة تعین رئیس جمهور بعمل می آمد دو روز قبل از انتخابات، جمال عبدالناصر بیك دسته از عساکر خود امرداد تا بطرف منطقه خلایب که در شمال سودان واقع است و مصر مدعی بود این منطقه که ۶۰۰ میل مربع طول دارد ومربوط جمهوریت متحد عربی است برای انتخابات آمادگی بگیرد و از این جهة مصر حکومت سودان اخطار داد که باید درین حصه مزاحمت نکند. حکومت سودان نه تنها باین اخطار جواب رد داد بلکه شکایتی بموسسه ملل متحد و به همرشیلد پیش کرد واین شکایت اختلافات مصر وسودان را شکل جدی داد، گر چه هنوز اختلافات مصر و سودان بر سر این مسئله وآب های مشترك طرفین رفع نشد است ولی آن فضای نا مطلوب که برای چند روز در پایان سال ۱۳۳۶ بین مصر وسوریه بوجود آمده بود شکل بهتری گرفت.

اغتشاش لبنان:

شرق میانه روز های اول سال ۱۳۳۷ را با مخالفت های شدیدی که در لبنان بین حکومت برسر کار و مردم لبنان بوجود آمده و این مخالفت ها که ریشه آنرا در یکسال پیش می توان یافت یعنی مقارن موافقت دولت کامل شمعون وحکومت سامی الصلح به پلانهای ایزنهاور به نمایندگی جیمز ریچارز، آغاز شده بود، باتقویه حس ملیت عربی در بین مردم لبنان روز بروز کسب شدت کرد تا بالاخره موقعیکه کامل شمعون می خواست با ترمیم قانون اساسی لبنان زمینه را برای ادامه کار خود بمقام ریاست

جمهوری مساعد گرداند بتاریخ ۲۱ ثور با مظاهرات عملاً بمیان آمد و با قتل مدیر جریده تلگراف لبنان که از طرفداران ملیت عربی وازمخالفین حکومت بسرکاربود، منجر باغتشاش گردید، این اغتشاش که هنوز هم خاموش نشده است بیش از ۳ ماه دوام کرد وملت لبنان با قبول هرروزه ٥ ملیون فرانك خساره، اغتشاش لبنان را ادامه داد.

حکومت لبنان درین باره شکایت‌های از جمهوریت متحد عربی بمجلس امنیت و جامعه عرب پیش کرد وچنین وانمود که اغتشاشیون لبنان با اسلحه وداوطلبان ایالت سوریه جمهوریت متحد عربی تقویه می‌شوند مجلس امنیت یك عده ناظران سیاسی را جهة مراقبت سرحدات لبنان و جمهوریت متحد عربی تعین نمود که تعداد این ناظران به ۱۰۷ نفر میرسد وپس از تحقیق هیئت ناظران ملل متحد طی راپوری که همرشیکد داد ندادعای حکومت لبنان ومبنی برمداخله جمهوریت متحد عربی در اغتشاشات لبنان تکذیب کردند. اغتشاشات لبنان، که توسط یك عده از زعمای آن مملکت مخصوصاً صائب سلام یکی از صدراعظمان سابق وکمال جمبلات رئیس قبیله دوروزی پیش برده میشد، مقارن کودتای عراق وپیاده شدن عسکر امریکا در لبنان یعنی بتاریخ ۲۳ سرطان را برت مرفی معاون وزارت خارجه امریکا ونمایندهٔ خصوصی ایزنهاور بلبنان آمد وطی چند روز اقامت درلبنان باسران حکومت لبنان وزعمای اغتشاشیون مذاکراتی بعمل آورد و درین وقت که تاریخ آغاز انتخابات لبنان برای مقام ریاست جمهوری نزدیك شده بود. توانست رول‌ی را بازی کند که مردم لبنان بشمول اغتشاشیون به انتخاب فواد شهاب وزیردفاع آن مملکت بحیث رئیس جمهوری لبنان موافقت کنند چنانچه در اثر انتخاباتی که بعمل آمد فواد شهاب رئیس جمهوری لبنان تعین شد وبا تعین فواد شهاب اوضاع در لبنان شکل نسبتاً عادی گرفت و اغتشاشیون از فعالیت های مزید دست گرفتند.

ولی هنوز که این سطوررا می نویسم اوضاع لبنان آرام نشده است و اغتشاشات لبنان پایان نیافته است.

کودتای عراق:

بزرگترین واقعهٔ که یکبار دیگر اوضاع شرق میانه را عوض کرد وبحیث زنگ خطری شرق وغرب را شدیداً متوجه شرق میانه وتمنیات مردم شرق میانه نمود، کودتای عراق است.

این کودتا باموافقت یك عده افسران بقیادت برکد عبدالسلام عارف وبرکد عبدالکریم قاسم که از طرف دولت عراق مامور تقویه قوای اردنیه ها شمیه شده بودند، صبح ۲۳ سرطان درعراق اتفاق افتاد، با قتل ملك فیصل پادشاه، و امیر عبدالاله نائب سلطنت ونوری السعید صدراعظم عراق منجر به تغییر رژیم شاهی بجمهوری گردید جنرال عبدالکریم قاسم بسمت صدراعظم عراق، وجنرال عارف معاون صدر اعظم بصحنه بر آمدند ونجیب الراوی سفیر کبیر آن مملکت در عربستان سعودی، بحیث رئیس شورای انقلابی زمام امور عراق را در دست گرفتند.

حکومت جدید عراق بلا فاصله از طرف جمهوریت متحد عربی و متعاقباً از طرف اکثریت ممالك جهان بشمول امریکا و انگلیس و ممالك عضو پکت بغداد، برسمیت شناخته شد. انقلاب عراق بخاموشی تکمیل شد وزمامداران جمهوری عراق با سیاست غیر جانبدارانه ذهنیت همکاری وحسن روابط بین المللی را با تمام ممالك جهان اعم از شرق وغرب تقویه کردند. جنرال عارف با جمهوریت متحد عربی معاهده دفاعی بامضاء رسانید ولی ازالحاق عراق بجمهوریت متحد عربی تااواخر اسد خبری نشود.

پیاده شدن قوای امریکا درلبنان وقوای انگلیس درااردن :

همان روزی که واقعهٔ عراق رخ داد وفدراسیون عرب باشکست روبرو شد، اولین عکس العمل که دو دولت بزرگ غربی نشان دادند، پیاده شدن قوای امریکا درلبنان وقوای انگلیس درااردن بود؛ این حرکت که بامخالفت شدید دول عربی روبروشد بلاك شرق رانیز تحریك کرد و خبر های از مانوره های نظامی شوروی دربحیرهٔ سیاه ودرنزدیکی سرحدات عراق وترکیه شنیده شد. تهدیداتی که پیوسته ازهر طرف بعمل می‌آمد، فکر پیاده‌شدن قوا، وداو طلبان شوروی وجمهوریت مردم چین رادر سرحدات اردن ولبنان نزدیك بود قطعیت بخشد. این حوادث اوضاع شرق میانه‌را چنان دگرگون کرده بود که هر آن خطر جنگ بین شرق وغرب آنهم جنگ مدهش ذروی وهایدروژنی احساس میشد اما درهمین دقایق خطرناك با استقرار رژیم جدید عراق درآن مملکت خروسچف صدراعظم اتحاد شوروی پیشنهاد مسالمت آمیزی بدول غربی تقدیم کرد ودرین پیشنهاد خواهش تشکیل کنفرانس اضطراری سران دول بزرگ رادر ژنو پیش نمود . این پیشنهاد برآتش جنگ که نزدیك بود باحرکات نظامی طرفین شعله ورشود، آتش افگند .

دول بزرگ غرب پیشنهاد خروسچف رابدقت مورد مطالعه قرار دادند وبالاخره به تشکیل کنفرانس عالی در شوری امنیت موافقه کردند. تنها جنرال دوگول صدراعظم فرانسه از اول با تشکیل کهاین کنفرانس درشوری امنیت متردد بود. موقعیکه خروسچف به نظار دول عربی راجع به تشکیل کنفرانس عالی درشوری امنیت ابراز موافقت نموده بود ومناقشه برسرمحل تشکیل کنفرانس واعضای آن ادامه داشت، خروسچف به پیکنگ رفت وماوتسی تنگ بمذاکره پرداخت ودرموقع بازگشت به تشکیل کنفرانس عالی درشوری امنیت بشرایطی که دول غربی پیشنهاد نموده بودند مخالفت کرد. پیش نهاد تشکیل وجلسه فوق العادهٔ مجمع عمومی رانمود که از طرف ایزنهاور حسن استقبال شد.

مجمع عمومی وشرق میانه.

بتاریخ ۲۲ اسد مجمع عمومی ملل متحد بدعوت دول بزرگ درنیویارك تشکیل شد. درین مجمع آیزنهاور بحیث اولین ناطق، سخنرانی کرد وپلان ۶ فقروی شامل حفظ آزادی وامنیت لبنان واردن، انکشاف اقتصادی ممالك شرق میانه، تمرکز پلیس بین المللی درشرق میانه، طرح سیستمی جهة جلوگیری از تجاوز مستقیم و غیر مستقیم وجلوگیری از مسابقه تسلیحات مجمع عمومی ارائه داشت وپلانی از طرف کرو میکو که مطالبه اخراج انگلوامریك را از شرق میانه می‌نماید وپلانهای ازطرف سایر نمایندگان پیش شد که تا اواخر اسد هنوز قرار مجمع عمومی در آن باره معلوم نبود.

نزدیکی جمهوریت متحد عربی وعربستان سعودی :

روابط جمهوریت متحد عربی وعربستان سعودی که دراوایل سال ۱۳۳۶ بشکل عادی ودوستانه جریان داشت (حوت ۱۳۳۶) تیرگی عجیبی اختیار کرد. بطوریکه بتاریخ ۱۸ حوت اعلان شد گویا ملك سعود پادشاه عربستان سعودی توطئهٔ جهة از بین بردن جمال عبدالناصر چیده است. عامل این توطئهٔ رئیس ادارهٔ اطلاعات قوای نظامی سوریه بوده است که ملك سعود اعطای یك ملیون و ۹ لك پوند سترلنگ رادر بدل این کار باو وعده کرده بود. گرچه این خبر از طرف منابع عربستان سعودی جداً تکذیب شد معذلك روابط این دو کشور عربی جمهوریت متحد عربی وعربستان سعودی چندان گوارا نبود. سپس ازجده اعلان شد که پادشاه عربستان سعودی بامیر فیصل ولیعهد آن مملکت که صدارت

ووزارت خارجه را بعهده دارد، درسیاست مالی وداخلی اختیارات کامل داد. اختیارات بیشتر امیر فیصل که به طرفداری ناصر شهرت دارد درحسن روابط عربستان سعودی و جمهوریت متحد عربی اثر بارزی تولید نمود، طوریکه در اواسط ماه اسد ۱۳۳۷ مارشال عبدالحکیم عامر معاون رئیس جمهور وقوماندان قوای مسلح جمهوریت متحد عربی، به عربستان سعودی سفر کرد و با امیر فیصل و زعمای عربستان سعودی مذاکره نمود ومتعاقب آن امیر فیصل بقاهره رفت وبا جمال عبدالناصر مذاکره نمود ودرضمن مذاکرات اعلان شد که هردو دولت درامور خارجی یك سیاست مشترك را تعقیب خواهند کرد.

مبصرین، این دید وبازدیدهارا مقدمه نزدیکی بیشتر واحیاناً الحاق عربستان سعودی بجمهوریت متحد عربی میخوانند.

مسقط وعمان :

درمسقط وعمان احساسات آزادی خواهی و مخالفت علیه قوای استعماری درحال نمو بود ومخصوصاً درماهای اول سال ۳۶ این احساسات منجر بزدو خورد گردید.

قبرس :

مجاهدات مردم قبرس برای آزادی واختلافات یونانیان وترکان قبرس برای تثبیت حقوق شان واحیاناً انقسام قبرس بدوقسمت یونانی زبان وترکی زبان دوام داشت. مقامات انگلیسی یاقبرسیان ویونان وترکیه ازکجدار ومریز کارمیگرفت.

میکاریوس که قبلاً ازقبرس بجزیرهٔ سیسل تبعیدشده بود، ازتبعید معاف گردید اما اجازهٔ ورود بقبرس برایش داده نشده بود.

دراوایل سال ۳۷ دراثر خرابی اوضاع قبرس و شدت تقاضای مردم آن جزیره، مك میلن صدراعظم انگلیس برای قبرس پلانی طرح کرد که باساس این پلان ادارهٔ قبرس طور مشترك ازطرف انگلستان ترکیه ویونان تا ۷ سال صورت گرفته وسیاست خارجی قبرس با نگلستان متعلق بوده بعداز ۷ سال برای قبرس آزادی داده خواهدشد. این پلان بازگشت میکاریوس رابصورت مشروط قبول میکند.

پلان نه موافقت مردم قبرس را حاصل کرد ونه ازطرف ترکیه ویونان تائید شد ولذامسئلهٔ قبرس هنوز لاینحل باقیماند.

در افریقا :

درممالك افریقا نهضت آزادی خواهی در ۱۸ ماه گذشته بشدت جریان داشت ومردم افریقا قدم بقدم بسوی حصول ویا تکمیل آزادی خویش پیش میرفتند، مهمترین واقعهٔ که درتاریخ جدید افریقا صفحهٔ برجسته راتشکیل میدهد، بتاریخ ۲۶ حمل ۱۳۳۷ دراکرا مرکز گانا اتفاق افتاد که نگرو ما صدراعظم گانا کنفرانس ممالك آزاد افریقا راکه درآن نمایندگان، حبشه، لیبیا، لایبریا، جمهوریت متحد عربی سودان، تونس، المغرب وگانا اشتراك نموده بودند، افتتاح کرد.

این کنفرانس ۸ روز دوام کرد ودربارهٔ اتخاذ سیاست مشترك در امور اقتصادی سیاسی وکلتوری مذاکره کردندوموافقت خودرا ابراز داشتند، تخمینات ملی مردم الجزایر را تایید کردند وتصمیم خودرا جهة آزادی الجزایر ومجادله باتبعیض نژادی ابلاغ نمودند.

در شمال افریقا :

مجادلات آزادیخواهی درشمال افریقا بیشترمتبارز بوده‌است.ملیون الجزایر برای تأمین آزادی وتمامیت به‌خاک‌خودمجاهده وقربانی بیشتر پرداخته وحکومات فرانسه باهمه مقاومت الجزایریان آزادی خواه، نه‌تنها درراه تأمین تمنیات ملی‌شان قدم برنداشت بلکه بافشار بیشتر با آزادی خواهان مجادله کرد ولو که چندین حکومت‌فرانسه برسراین مسئله‌سقوط کرد .

تعداد کشتگانی که الجزایریان درین‌سال‌دادند، خیلی‌زیاد بود. چنانچه‌قرار یک احصائیه ،قربانیان راه آزادی الجزایر بدو نمجادلات‌شان تااسد ۱۳۲۷ به‌۶۲هزار نفرمی‌رسد .

تشکیل حکومت آزاد الجزایر همواره موردنظر بوده اماقدم موثرتری که‌درین راه‌بر داشته شد وازنظر همکاری دول‌افریقا مخصوصاً درممالک شمال‌افریقا اهمیت بیشتری دارد، تشکیل کنفرانس طنجه است که‌متعاقب کنفرانس بشمول نمایندگان‌حزب‌دستور جدید‌تونس‌وحزب استقلال المغرب ونمایندگان جبهه‌ملی الجزایر،دایرشد ودرختم کنفرانس فیصله‌بعمل‌آمد که‌ممالک مذکور برای استقلال الجزایر هرنوع کمک‌مادی ومعنوی‌نمایند .

به‌تشکیل حکومت آزادالجزایر وتشکیل اتحادیه شمال افریقاموافقه بعمل‌آمد .

تونس :

تونس که ازبدو آزادی آن‌مملکت پیوسته‌درصدد بودنیروی‌ملی‌خودرا تقویه‌کند وآخرین ریشه های استعمار فرانسوی رااز کشور خودبرچینند ،میگویندا سلحه‌مورد ضرورت خودرااز‌دول‌بزرگ بدست آورد حبیب‌بورقیبه که‌ازدوستان بزرگ غرب بشمارمیرود، باوجودیکه ازآمادگی بلاک شرق‌برای دادن اسلحه بتونس‌مطمئن‌بود، ترجیح داداز امریکا وانگلستان اسلحه‌بگیرد .لذاطبق موافقه که در نیمه دوم سال ۱۳۳۶ یعنی‌در اواخرعقرب بین‌امریکا وانگلستان ازیکطرف وتونس ازطرف دیگر بعمل‌آمد، دودولت بزرگ‌غرب علی‌الرغم مخالفت فرانسه دوست‌غربی شان بمنظور جلوگیری از خطر احتمالی که در اثر مسابقه شرق‌و غرب‌در شمال افریقا احساس‌میشد، به‌تونس اسلحه دادند .

این امر درمنابع سیاسی فرانسه چنان تاثیر ناگوار تولیدکرد که‌نزدیک بود منا سبات دوستانه فرانسه ودودولت متحدغربی آن برسر این‌مسئله برهم خورد .

هنوزاین کشیدگی بین‌تونس وفرانسه وامریکاو انگلستان وفرانسه رفع‌نشده بودکه واقعهٔ ناگواری رخ‌داد. باین‌تفصیل که‌۲۵طیاره فرانسوی بتاریخ ۲۰ دلو بریک قصبه‌تونس که‌درجوار الجزایر واقع است بنام‌قصبه سیدی یوسف‌حمله جارحانه نمودو قصبه‌مذکوررا باخاک‌و خون‌یکسان کرد و عده از ساکنین بی‌دفاع آنجارا که‌درآن زنهاو اطفال‌نیز شامل‌بودند بقتل‌رسانید .

این‌واقعه درتمام ممالک جهان بحیث یک‌واقعه فجیع استقبال شد.در شمال‌افریقا انعکاس شدیدی نمود.درتونس حبیب بورقیبه سیاست جدی‌علیه فرانسه پیش‌گرفت واخراج قوای فرانسه راازخاک تونس جداً مطالبه کرد .این وضع آنقدرمناسبات تونس‌و فرانسه راتیره ساخت که‌هرآن احتمال تصادم بین طرفین می‌رفت تونس‌بازهم راه‌مسالمت آمیز اختیارکرد و بنای شکایت بمجلس امنیت گذاشت دول امریکا وانگلستان نگذاشتندموضوع بمجلس‌امنیت‌فیصله‌شود وپیشنهاد میانجی‌گری بین تونس و فرانسه راپیش‌نمودند که‌این پیشنهاد ازطرف تونس‌وفرانسه پذیرفته‌شد،مرفی‌معین‌وزارت‌خارجه امریکا و بیلی‌یکی ازشخصیت های‌مهم انگلستان بحیث‌میانجی آن‌دومملکت تعیین‌شد .

این‌دو میانجی عازم تونس شدند، با حبیب بو رقیبه مذاکره بعمل آوردند. همچنان بپاریس رفته با فلکس گایار صدراعظم‌وز عمای فرانسه مفاهمه کردند. میانجیگری دوماه وهفده‌روز را در برگرفت وبالاخره به‌این نتیجه‌رسید که‌ظاهراً به‌نفع‌مدعیات تونس‌معلوم میشد. این مسئله درفرانسه انعکاساتی نمودواحتمال داشت گایار بامخالفت خود ناکامی‌مساعی‌مرفی‌و بیلی‌را بارآورند ولی در فرصتیکه آخرین کوشش‌مرفی‌وبیلی درپاریس ادامه‌داشت. آیزنهاور پیامی‌به فلکس گایار فرستاد و بوی به ترتیبی توصیه‌کرد که‌کوشش کند مذاکرات مرفی و بیلی ناکام‌نشود.

فلکس گاریار که‌میخواست با نتیجه‌میانجی گری‌مرفی و بیلی‌هم‌نوایی نشان بدهد، از پارلمان‌فرانسه‌رای اعتماد خواست. پارلمان‌فرانسه‌عدم‌اعتمادخودرا بوی‌ابراز داشت‌و باین‌ترتیب یکی ازمقتدرترین‌صدراعظمهای فرانسه‌ناکام شدو استعفی داد.

حبیب بورقیبه مساعی خودرا ادامه‌دادتاوقتی‌که‌دوگول درفرانسه برسرکارآمد و باخراج قوای فرانسه‌از خاک‌تونس‌موافقت کرد.

مراکش:

واقعهٔ‌که انظارمردم‌جهان‌را بیش ازهمه‌جا بطرف‌مراکش جلب کرد واقعه‌افینی است، باقیام عساکر آزادی مراکش علیه‌مقامات هسپانوی قبرس که‌دراول ماه‌قوس آغازشد، ۱۵روز دوام‌کرد و ۱۵ روز بعد دراثر عقب‌نشینی عساکر هسپانیه معطل‌شد. مراکش درطول ۱۸ماه آخرهمیشه درصدد بود موقع یابد قوای فرانسوی‌راکه هنوز خاک مراکش را تخلیه نکرده بودند، از خاک خود اخراج کند. مجاهدات تونس جهت اخراج قوای‌فرانسه، رویکارشدن‌دوگول‌زمینه‌رامساعدساخت‌تاقوای‌فرانسه خاک تونس‌راترک بگویند.

جنوب‌شرق آسیا:

درجنوب شرق آسیا مهمترین واقعهٔ که‌در۱۸ماه گزشته رخ‌داده است:

وقایع اندونیزیا:

اندونیزی کشورسه‌هزارجزیره باداشتن۸۵ملیون نفوس، از نظرطبیعی‌وضعی‌دارد که‌این‌وضع‌طبیعی‌اندونیزی سیستم‌اداره آن‌مملکت‌را پیچیده‌میسازد. ازاین‌جهة این کشورجوان که‌مرکزیك‌سلسله‌فعالیت های سیاسی نیز قرارگرفته است همیشه بااغتشاش و ناآرامی رو برو بوده‌وگویاحکومت مرکزی اندونیزی کمتر توفیق‌یافته‌است ریشه‌عناصرمخالف‌ومختل کننده اوضاع‌رااز بیخ برکند. مشکل‌دیگری‌که‌اندونیزی پیش رودارد و این مشکل از وقت آزادی اندونیزی مخصوصاً از ۱۹۵۰ به بعدلاینحل باقی مانده‌است، مسئله ایریان غربی والحاق آن‌سرزمین به‌اندونیزی‌شده که‌دراثرمخالفت این آرزوی‌اندونیزیائی ها برآورده نشده.

مسئله‌ایریان غربی‌چندبار به‌موسسه‌ملل‌متحدنیزراجع شده‌چنانچه سال گذشته نیز موسسه‌ملل متحد درآن‌باره‌غور کردولی بدون‌اینکه‌فیصله بنفع اندونیزی بعمل‌آید وارسی‌موسسه ملل‌متحد پایان‌یافته.

اندونیزی برای‌اینکه‌لااقل‌تا الحاق‌اندونیزی‌خودنیز، اززیرنفوذهالیند که‌هنوزدراندونیزی‌پایان‌نیافته بود، مخصوصاً تامین‌استقلال‌اقتصادی‌اندونیزی دکتورسکارنودراواخرماه‌قوس بملی ساختن بعضی‌موسسات هالندی اقدام‌کردولی‌هنوزاین‌اقدامات بجائی نرسیده بود که‌درجاکارتاسو، قصدی‌علیه‌جان دکتورسکارنورئیس‌جمهوری

اندونیزیاصورت گرفت وچون درین سوءقصه، عمال هالیند دست داشتند، این امر برافروختگی بیشتر تولید کرد وحکومت اندونیزیا تصمیم گرفت باخراج ٤٥ هزار اتباع هالیند ازخاك اندونیزی حکم بدهد ودرملی ساختن موسسات هالیندی بیشتر انهماك ورزد.

متعاقب این وقایع خبر های شنیده شده که یك عده عناصر اخلال گرددرسوماترا به بهانه مطالبه رویکارشدن دکتور محمدعطا سابق معاون رئیس جمهوری اندونیزی، قیام کردند و به تشکیل حکومت پرداختند، این دسته به تهدید حکومت مرکزی وقعی نگذاشت. لذا حکومت مرکزی علیه اغتشاشیون دست بسلاح برد تا بالاخره توانست پس ازمدتی جنگ واتلاف خساره چندین ملیون پوند، اغتشاشیون را شکست بدهد ودر مناطق دوردست آن مملکت فراری گرداند. گرچه هنوز هم این دسته بکلی از بین نرفته اند اما تاثیر خودرا از دست داده ودیگر نمیتوانند بمقابل حکومت مرکزی اظهار موجودیت نمایند.

در اروپا

لندن

پس از تجاوز انگلو فرانس در ۱۹۵٦ بمصر، شنیده میشد بین لندن و واشنگتن در مسایل شرق میانه اختلاف نظر موجود است و این اختلاف نظر روز بروز افزایش میافت.

در اوایل سال ۳٦ در لندن تمایلاتی جهته مذاکره با واشنگتن در مسایل مورد اختلاف افزون بنظر میرسید در اولین روز سال ۱۳۳٦ مك میلن صدراعظم انگلستان بعزم باز دید ایزن هاور بطرف امریکا رفت ودر برمودا کنفرانس بین ایزن‌هاور ومك‌میلن تشکیل شدودراین کنفرانس که چار روز دوام کرد موقف امریکا وانگلستان رادرمسایل شرق میانه نزدیکتر ساخت و چنانکه گفته شددر خلال این کنفرانس‌دوزعیم بزرگ توانست اختلافات ذات البینی خودرا ازبین ببرند.

در ٦ ماه اول سال۱۳۳٦ نظر مردم جهان بیشتر مصروف فعالیت‌های بود که درکمیته‌فرعی‌خلع سلاح درلندن صورت میگرفت، درین کمیته پس ازیك سلسله‌مذاکرات ممتدتااواخرسنبله‌دوام کرد وبا نزدیك شدن وقت تشکیل مجمع عمومی ناکام شد وخاتمه یافت.

درا واخر سال٣٦ واوایل سال ٣٧ لندن ناظر یك سلسله فعالیت های بود که از طرف حکومت جهت تاسیس پایگاه های راکت‌قاره‌پیما وتاسیس مخازن‌اسلحه ذروی صورت میگرفت واین‌فعالیت ها بامخالفت های شدید طبقات مردم ومظاهرات مکرر مقابل میشد.

مسکو :

۱۳ سرطان۳٦ ازمسکواعلان‌شد که برحسب فیصله شورای‌عالی، اتحادشوروی بتاریخ ۷سرطان‌فیصله کرده اندکه‌مولوتف، مالنکوف، کاگانویچ ازعضویت‌شورای‌عالی‌وهیئت‌عامل اتحادشوروی برطرف شدند. همچنان شیپلوف منشی کمیته مرکزی ووزیر خارجه سابق به‌نسبت‌مخالفت دیرین باسیاست‌بین‌المللی‌ومخالفت با فیصله دورهٔ ۲۰ به‌اجلاسیه حزب کمونست درمسایل بین المللی برطرف شده است وبعوض شان مارشال ژوکوف وزیر دفاع‌وکوزنین بعضویت شورای‌عالی وهیئت عامل اتحادشوروی پذیرفته‌شده‌اند.

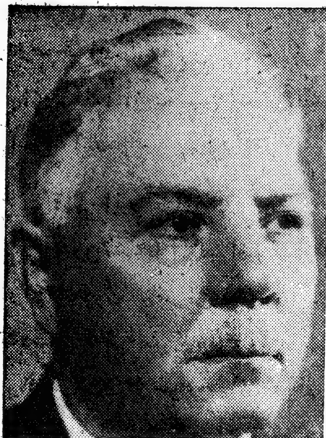
شب ۱۲ میزان دراتحاد شوروی واقعه بزرگی‌اتفاق‌افتادکه یکبارگی‌دنیارا بطرف موفقیت‌های‌مهم اتحاد شوروی درساحه علم وتخنیك متوجه گردانید ویك‌دوره جدیدی‌را در فعالیت های علمی وسیاسی بوجودآورد، این واقعه‌بزرگ بهوا رهانمودن اولین ماه مصنوعی اتحادشوروی است.

اولین ماه مصنوعی‌شوروی ۲۳ انچ، قطر، ۲۰۰ پوند وزن بوده دارای آلات قوی‌رادیوی است

و ا ز مشا هدات زمین بوا سطه دستگاه اخذه اطلاع مید هد، قمر مذکور ١٦ صد میل بلند در هوا بگردش پرد اخته دریك ثانیه ٥ میل حرکت نمو ده در یك ساعت و٣٥ دقیقه به تمام دنیا میچرخد.

در ماه عقرب ازمسکو خبر دا ده شد که مار شال ژوکوف وزیر دفاع اتحاد شو روی از وظیفه اش بر طرف شد وبعوض مالو نوفسکی باین عهده مقرر گردید .

در پایان سال ١٣٣٦ انتخابات عمومی در سرتاسر اتحاد شور وی آغاز گردید.

مار شال و را شیلوف

ودر اثر این انتخا بات از طرف شورای عالی اتحادشوروی مار شال وارشیلوف مجدداً بحیث صدر هیئت ر ئیسه اتحاد شوروی انتخاب گردید ودر اثر پیشنهاد مار شال وار شیلوف بناغلی خروسچف بحیث صدراعظم اتحاد شوروی و منشی او ل حزب کمونست شوروی انتخاب گردید.

قطع یکطرفه آزمایش های ذروی :

هنوز چند روز از انتخاب خروسچف بحیث صدراعظم اتحاد شوروی نگذشته بود که بناغلی خروسچف بکاری دست زد که از تمنیات دیرین مردم جهان بود، یعنی آز مایش های ذروی را دراتحاد شوروی بصورت یکطر فه قطع کرد واز دول بزرگ دعوت نمود تا به تاسی ازین رویه اتحاد شوروی، آزمایش های ذروی خود را قطع کنند، اما این اقدام عملا مقابله نشد .

درپاریس :

پس از اینکه اتحاد شوروی اولین قمرمصنوی خود رابهوا رهاکرد، این عمل آنقد ر حلقه ها ی دفاعی غرب را بیدارساخت که فوراً درصدد تلافی خلایی که ازاین ناحیه در بلاك غرب ایجادشده بود، افتادند.

بتاریخ ٢٤ قوس درپاریس کنفرانس سران ١٥ کشور عضو پیمان اتلا نتیك تشکیل شد و سران ممالك امریکا ،انگلستان فرانسه، جمهوریت اتحادی آلمان، ایتالیا، بلژیك، ناروی، دنمارك، سویدن لکسمبرك، پرتگال، یونان، ترکیه اشتراك کردند. شمول ایزن هاور دراین کنفرانس براهمیت کنفرانس بسیار افزود. کنفرانس ٣روز دوام کرد ودرپایان، درباره اتحاد بیشتر ممالك عضو و در مورد تاسیس مراکز پرتاب راکت های قاره پیما وذخیره اسلحه اتومی درنقاط مختلف اروپا و بهبود امور اقتصادی واجتما عی دول عضو موافقه نمودند .

بحران سیاسی فرانسه :

فرانسه که همیشه به سقوط کابینه وبحران سیاسی روبرو بود، درطول ١٨ ماه چندین صدر اعظم درآن مملکت انتخاب ومجبور به استعفی گردید ولی بعد از سقوط فلکس گایار (٢٧حمل) یك بحران عجیب سیاسی درفرانسه حادث گردید، طوریکه برای چندی فرانسه بدون صدراعظم ماند تا بالاخره فلم لن برسر کار آمد. درین وقت صدای دوگول بگوش میرسید وعساکر فرانسه کم کم بنای مخالفت را با فلم لن گذ اشتند و تقاضا ی رو یکار شدن دو گو ل را نمودند . جنرال ماسو در الجزا یر کمیته

نجات ملی تشکیل داد وزمام الجزایر را در دست گرفت وعدم تعلق خودرا با حکومت مرکزی فرانسه غیراز دوگول اعلان کرد. درجزیره کورس نیزمتعاقب الجزایر کمیته ملی تشکیل شد.

نزدیك بود درفرانسه یك جنگ داخلی حادث شود، پس از ۱۵ روز حکومت فلملان سقوط کرد. رئیس جمهورفرانسه ازجنرال دوگول دعوت کردتا کابینه فرانسه راتشکیل کند. باین ترتیب دو گول بتاریخ (۹جوزا) بحیث صدراعظم فرانسه رویکارشد. دروازه پارلمان فرانسه را به تصویب پارلمان برای شش ماه بست ودرصدد اصلاح قانون اساسی برآمد. دوگول دوبار به الجزایر سفرکرد وباتونس ومراکش برای اخراج قوای فرانسه ازممالك مذکور بموافقه رسید وهمچنان اختلافات بین فرانسه وجمهوریت متحد عربی راحل کرد.

کنفرانس عالی:

مقارن تشکیل کنفرانس سران کشورهای عضو پیمان اتلس درپاریس، مارشال بولگانین صدر اعظم دولت شوروی به سران کشورهای بزرگ غربی نامه‌های فرستاد ودرآن خواهش اتحاد شوروی را جهة تشکیل کنفرانس سران دول برای حل اختلافات شرق وغرب ابرازداشت، این پیشنهاد بدقت مورد مطالعه قرارگرفت وبالاخره سران ممالك غربی به اساس تشکیل چنین کنفرانس موافقه نمودند ولی متذکر شدند که به تشکیل این کنفرانس درصورتی موافقت دارند که مقدمات تشکیل کنفرانس تهیه دیده شود ووزرای خارجه وسفرای دول بزرگ مقدمات تشکیل کنفرانس راتهیهٔ به بینند. پس ازرد وبدل شدن یك سلسله مکاتیب وگذشتن ٦ ماه، این پیشنهاد موردموافقه واقع شد ودراوایل ۱۳۳۷ مذاکراتی بین سفرای دول بزرگ غربی ووزیرخارجه اتحادشوروی شروع گردید وباواقعات شرق میانه وپیاده شدن عسکر امریکا وانگلیس درآن منقطه وپیشنهاد تشکیل کنفرانس اضطراری سران دول معطل گردید.

کنفرانس ژنو:

دراثرموافقه دول شرق وغرب بمنظور مطالعه جنبه های فنی قطع آزمایش های ذروی که از طرف اتحادشوروی پیشنهادشد، کنفرانس شامل متخصصین شرق وغرب در ژنودایر گردید که این کنفرانس تااواخر اسد ۳۷ موفقانه ادامه داشت.

پلان راپاسکی:

درنیمه‌دوم سال ۱۳۳٦ راپاسکی صدراعظم پولیند، پیشنهادی بموسسه ملل متحدارائه داشت که دراین پیشنهاد ممالك پولیند، چکوسلواکی وآلمان شرقی بحیث یك منطقه بیطرف پیشنهاد شد امااین پیشنهاد موافقتی حاصل نکرد.

مجمع عمومی موسسهٔ ملل متحد:

مجمع عمومی ملل متحد بتاریخ ۲٦ سنبله ۳٦ شروع وبتاریخ ۲۳ قوس ۳٦ پس از سه ماه اجلاس خاتمه یافت ودرآن موضوعاتی که مهمترین آن موضوع خلع سلاح والجزایر، ایریان غربی، کشمیر، قبرس بود طرف غورقرار گرفت وتوصیه هایی صادرشد، امادرخلال این جلسات قرارفوق العاده که در جریان سیاسی جهان اثر بارزی نموده باشد، بنظر نرسید.

سایر وقایع:

درشر ق . درترکیه جلال با یا ر مجدداً ر ئیس جمهور و عد نان مند ر س صد ر ، اعظم تر کیه انتخاب شدنددر هند دراواخر حمل ۳٦ را جند را پرساد بحیث رئیس جمهور وبناغلی نهروصدر اعظم هند انتخا ب گر د ید . در پا کستان بتاریخ ۱۹ ثور دکتور خا ن صاحب توسط شخصی به ضرب پیش‌قبض بقتل رسید. بتاریخ ۸ سنبله ۱۳۳٦ ملایا آزاد و ا ستعما ر انگلیس خاتمه یافت .

در اروپا:

در اوایل ثور۳٦ ادنا‌ورمجدداًدرانتخابات‌موفق‌شدو‌بحیث‌صدراعظم جمهوریت اتحادی‌آلمان رویکار‌گردیدو اعلیحضرت پاد شاه ها کن بعمر ۸۵ سالگی وفا ت کرد .

نو ت : در موقعیکه صفحات سا لنامه بسته میشد از نیویارك اطلا ع رسید که جلسه فو ق العاد ۀ مجمع عمومی که جهته وارسی، به بحران اخیر شرق میا نه دایر شد ه بود با تفا ق آرا ء فیصله نا مه دول عربی که توصیه میکنند مؤ سسه ملل متحد و همر شیلد در اطراف مسا یل شرق میا نه غور و راپور به جلسه دایمی ملل متحد تقد یم کنند، به اتفاق آرا ء به تصو یب رسید .

ذواتیکه در تهیهٔ مواد سالنامه

همکاری کرده اند

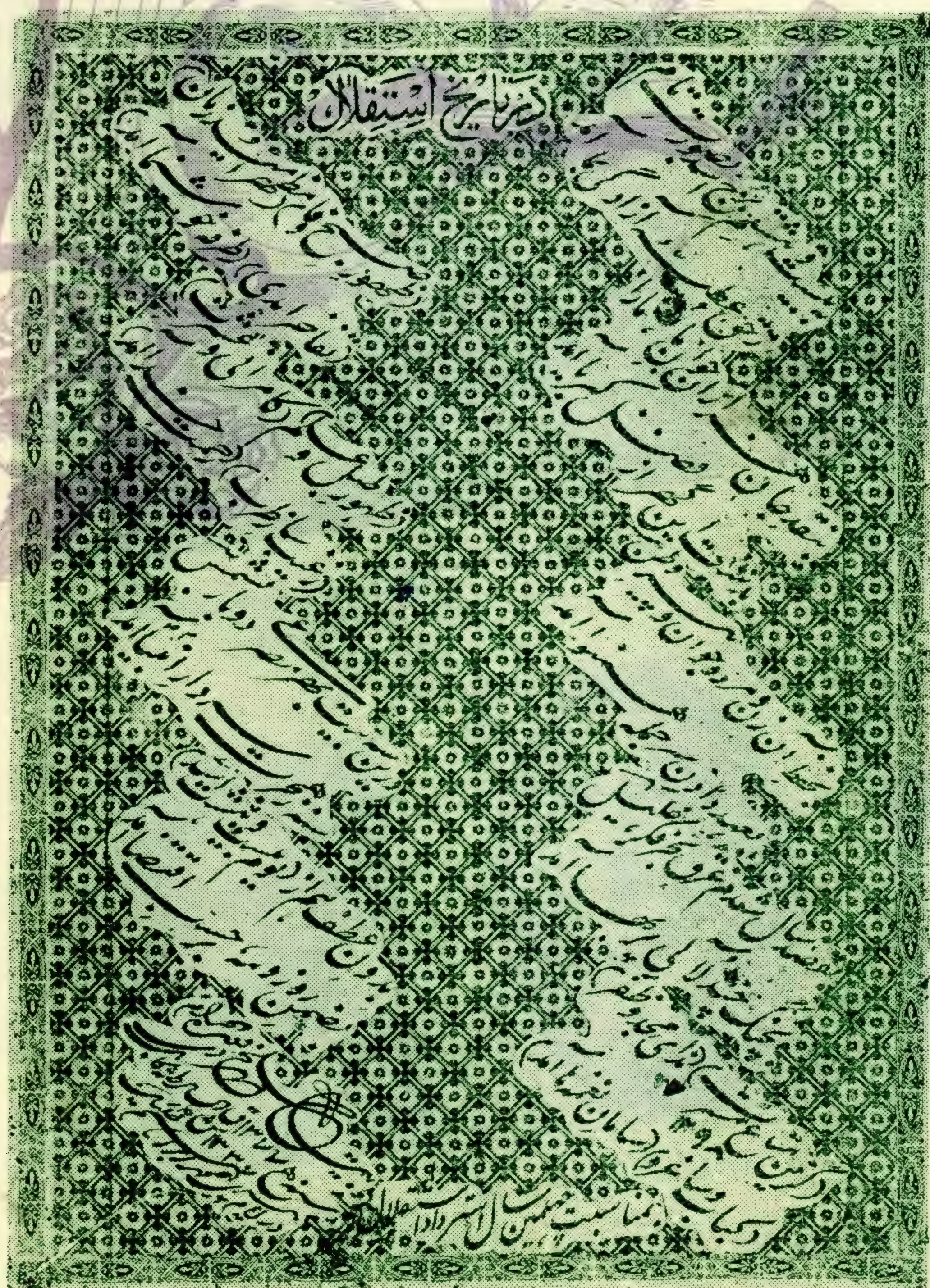
معرفی همکاران سالنامه:

۱- بناغلی پروفیسر عبدالحکیم ضیایی	درتهیهٔ مضمون (ترقیات چهل ساله)	همکاری کرده است
۲- «بناغلی احمدعلی کهزاد	« (حفریات وباستان‌شناسی)	«
۳- « محمد ابراهیم عباسی	« (نظری به‌جهان سیاست)	«
٤- «محمدحیدر ژوبل	« (ادبیات معاصر افغانستان)	
٥- «دکتور محمد احسان‌رفیق	« (انکشاف زراعت)	«
٦- «سید فقیر علوی	« (اختراعات سال)	«
۷- «صباح الدین کشککی	« (ژورنالزم‌درافغانستان)	«
۸- «عبدالحمید مبارز	« (رویداد های داخلی)	«
۹- «غلام حضرت کوشان	« (سره میاشت ها)	«
۱۰ - «محمد حسین بهروز	« (امورمعادن)	«
۱۱ - « فضل احمدزیارمن	« (انکشاف‌مخابرات)	«
۱۲ - « شاه‌علی‌اکبرشهرستان	« (امورمالی کشور)	«
۱۳ - « سیدسلطان‌احمدی	« (تجارت افغانستان)	«
۱٤ - « محمد شریف نسیم	« (زراعت درچهل‌سال)	«
۱٥ - « سید عزیز الله مرموز	« (صنایع وفابریکه‌ها)	
۱٦ - « یوسف روشنفکر «	« (وقایع داخلی ودانستنی‌ها)	«
۱۷ - « عنایت‌الله صورتگر	« (عناوین وتونها)	«

همچنان: بناغلو سیدگل احمد «میربچه» و غلام نبی «صمیم» اعضای نشرات داخلی درامور تصحیح سالنامه همکاری نموده اند.

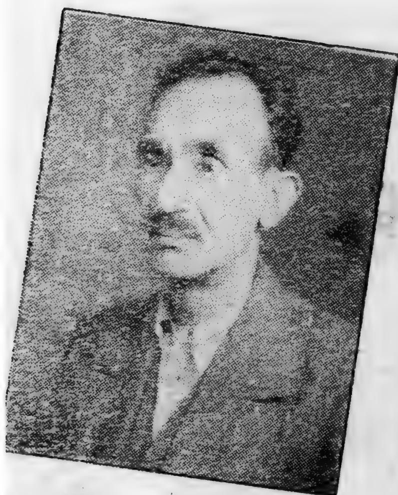

بناغلی چراغ‌علی مدیرحروفچینی
همکارفنی‌ما

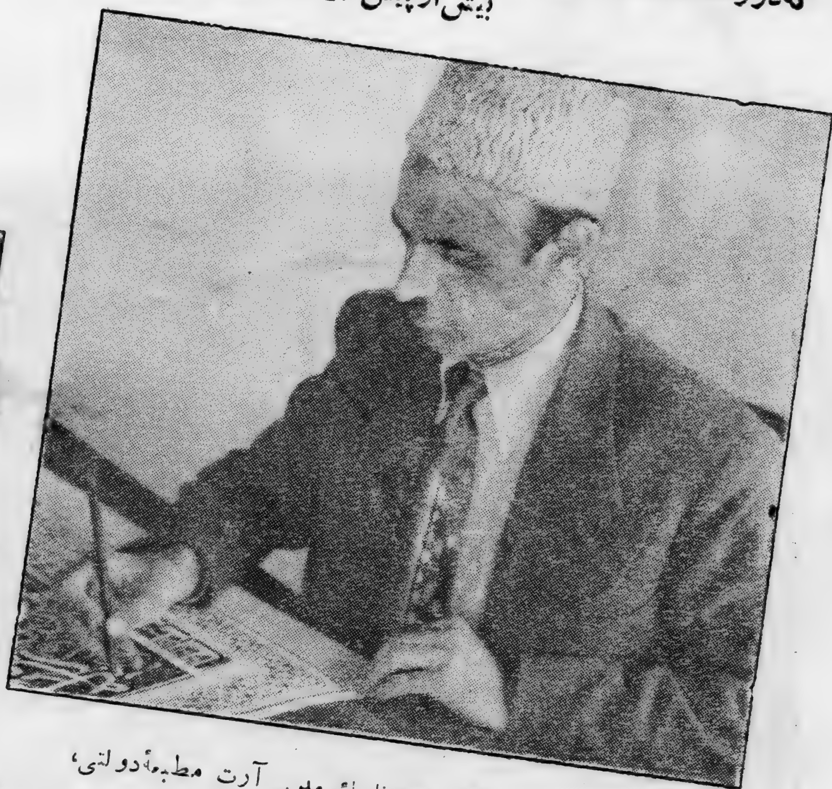

در تاریخ استقلال

همکاران فنی و طباعتی ما

که در رشته‌های خطاطی - رسامی - زنگوگرافی - تیپوگرافی و در قسمت طبع و صحافت د کابل کالنی
بیش از پیش ابراز مساعی نموده‌اند:

بناغلی داد محمد مدیر
زینگو گرافی

بناغلی عزیزالدین «وکیلی» فوفلزائی مدیر آرت مطبعهٔ دولتی،
یکی از همکاران سابقه دار سالنامه

بناغلی رجب ع
مامور طبع حر

بناغلی عبدالحق «صیقل»
مدیر اتسه

بناغلی محمد کریم مدیر
آفسیت

فهرست مندرجات

موضوعات	صفحه

بایك سلسله فوتو ها وتصاویر مختلف

شرح فوتوی‌روی‌جلد : مناظر مختلف تاریخی، عمرانی، سپورتی وغیره

شرح پشت جلد : قالین بافان کوچك درحال فعالیت

روی‌جلد دوم: کامدیش (یکی از قریه های نورستان که برسینهٔ صخره ئی بنا یافته و با درختان کاج و قلل پر برف آن، طبیعت زیبایی را مجسم میسازد)

پشت جلد دوم: دختران خردسال کامدیشی

افغانستان

١٣٣٧

